20675

CUMENI?
in Act.
Apostol.

BIBLIOTECA
DE LA
Universidad de Salamanca.
Sala 1 Est. 2º Tab. 6 Núm. 21

Oecumenius in acta apostolorũ · Idẽ in septem epistolas catholicas
Idem in epistolam pauli ad romanos & in epistolam ad corinthios
primam.

Occumenius in acta apost.

1ª
20675

Num. 2. cax. 6 num. 25.

b20225891

ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΠΑΛΑΙΑΙ ΚΑΙ ΛΙΑΝ ΩΦΕΛΙΜΟΙ
βραχυλογίαν τε καὶ σαφήνειαν τοῦ λόγου ἐχουσαι θαυμασίην, ἐκ διαφόρων τῶν ἁγίων πατέρων ἁρμηνευμάτων τοῦ Οἰκουμενίου καὶ Ἀρέθα συλλεχθεῖσαι εἰς τὰς τῶν πράξεων διδασκαλικὰς πραγματείας τάσδε.

Τοῦ μὲν Οἰκουμενίου
Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.
Εἰς τὰς ἑπτὰ Καθολικὰς λεγομένας ἐπιστολάς.
Εἰς τὰς Παύλου πάσας.

Τοῦ δὲ Ἀρέθα
Εἰς τὴν Ἰωάννου Ἀποκάλυψιν.

EXPOSITIONES ANTIQVAE AC VALDE VTILES *breuitatem una cum perspicuitate habentes mirabilem, ex diuersis sanctorum patrum commentariis ab Oecumenio & Aretha collectæ in hosce noui testamenti tractatus.*

Oecumenii quidem
In Acta Apostolorum.
In septem epistolas quæ Catholicæ dicuntur.
In Pauli omnes.

Arethæ uero
In Ioannis Apocalypsim.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

VERONAE. M D X X X I I.

Non sine priuilegio, mulctaq; pecuniaria, & excommunicationis pœna pro ut in multis nostris priuilegiis continetur.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

SANCTISSIMO AC
BEATISSIMO PATRI NOSTRO CLEMENTI SEPTIMO PONTIFICI MAXIMO DONATVS VERONENSIS.

QVod in Chrysostomo animi primum habuit tuus hic tuiq; amantissimus atq; obseruantissimus filius Gibertus, Beatissime Pater, quodq; deinde in Euthymio, ac postremo in Damasceno, quem proxime impressum tuæ sanctitati dicandum curauit: idem in hisce cõmentariis nunc habet: ut eos alii nulli mortalium, sed uni tibi tanquam singulari cuidam suo numini dicet. Hosce igitur ab eodem animo profectos tu uicissim eadem uultus serenitate, qua superiores illos, accipies: & iuxta illos in amplissima ista omniumq; toto orbe celeberrima Romana bibliotheca collocabis: ut ipsi quoq; quum eam sibi sedem delectam animaduerterint, quum illorum quasi amantissimorum fratrum consuetudine & aspectu, tum tui numinis præsentia, lætiores in perpetuum degant: & quicunque ad se accesserint eius doctrinæ cupidi, qua ipsi abunde referti sunt, quamq; se tradituros profitentur, eos à se talibus præceptis imbutos, quasi epulis quibusdam non modo saluberrimis sed etiam suauissimis satiatos, existo tam amplo tamq; illustri loco dimittant. Etenim quum omnis diuinorum librorum series quos canonicos uocant, quibusq; omnis sacra doctrina cõtinetur, in duas diuisa sit partes: quarum una, uetus quod uocant testamentũ, altera nouum amplexa est: ab initio quidem religionis nostræ in utraq; lingua nõ defuerunt uiri & celebri sanctitate & præstanti doctrina præditi, qui totum illud quasi cœlestis sapientiæ corpus, editis amplissimis eruditissimisq; commentariis, nobis exponerent. cæterum quum illorum quidem unusquisque bene sanè omnia, ut homo tamen non optime omnia exposuisset: studioseq; tam ex omnibus, quàm ex singulis ne facile optima eligere possent, ipsa et scriptorum & librorum multitudine impedirentur, nec immerito quasi dubia quadam cœna apposita, quid potissimum sumerent, dubitarent: extiterunt alii sancti doctiq; uiri qui etiam hanc difficultatem studiosis adimerent. qui uidelicet non nouas quasdam à se inuentas interpretationes proferrent: sed ab illorum unoquoque, quos diximus, ad sacrorum librorum illustrationem, optima quæq; eligentes excerperent: & omnibus quæ ita binc atq; illinc excerpsissent, authorum suorum nomina apponerent: cui rei simile quiddam, ii qui dialogos scribunt, facere uidentur: per hoc illi quidem significantes, nihil se in hoc uerborũ dedisse legentibus, sed unũ duntaxat eligendi scribendiq; sibi laborem curamq; sumpsisse: ut hoc pacto, & studiosi quicunq; huius laboris futuri essent, quasi uades quosdam & fideiussores certissimos singularum expositionum, propria illa nomina haberent: & is qui illa ad utilitatem omnium collegisset, omni culpa non solum ambitionis sed etiam fraudis inuidiæq; uacaret. ac tantum quidem abest ut ullam sibi laudem ex hoc quæsisse uideantur quicunq; huiusmodi studio delectati sunt, ut uix eorum unũ aut

alterum inuenias, præsertim apud Græcos, qui inscriptione aliqua suum nomen significandum putauerit + itaq; in hoc genere omnes prope modum sacros libros quiq; ad nouum quiq; ad uetus instrumentum pertinent, græcæ habemus expositos, nullo eius præposito nomine qui tali labore sit functus + tametsi in his ipsis qui nunc in manibus sunt, & quos nunc impressos tuæ sanctitati dicamus, Beatiss + pater, authorem unum, Oecumenium deprehendimus, & item alterum, Areiham + quod ipsum qua coniectura ducti affirmare ausi simus, melius commodiusq; altera græce præposita præfatiuncula indicandum duximus: ut si qui litterarum nostrarum ignari ad hoc opus legendum accesserint, habeant ipsi quoq; in primo ingressu operis aliquid luminis, qualecunq; id sit, quod sequantur + Vt uero hanc partem potissimum Gibertus ex tanta copia imprimendam curauerit, ea ratione in primis ductus est: quod hoc unum nobis ad eius partis diuinorum librorum plenam interpretationem habendam, quam nouum testamentum uocant, deesse cernebat + Nam diuus Thomas unus ex hisce ianioribus theologis maxime celebris atq; illustris, siue Græcos æmulatus, quos uidebat in hoc tantum studii posuisse, siue suo quodam spiritu ductus, ne hoc quidem laboris genus inexpertum intactum ue reliquit: sed in unum collatis plurimis ex illis sanctis uiris, qui nobis ab initio diuinas litteras exposuerant, nec modo nostris, uerum etiam Græcis, quos in latinum conuersos habebat, in quattuor euangelia opus elaborauit: quod etiam præter morem Græcorum suo nomine præposito ad eius modi laborem illustrandum, Cathenam Auream appellauit + huius uero partis, quæ supererat, membra, aut non attigit, aut suis propriis commentationibus exposuit + Itaq; Gibertus, ne diutius studiosi sacrarum litterarum similis laboris etiam in hanc partem desyderio tenerentur, hanc primam omnium aggredi statuit: eo magis quod præter diui Pauli epistolas, reliqua quæ hic habentur exposita, non solum eiu modi Cathenam nullam habebant apud nos, qua percipi eorum sensa teneriq; possent, sed ne expositiones quidem omnino alicuius generis ullas + multum etiam in hoc ualuit Ioannis Lascaris commendatio: qui uir ea doctrina & claritate his temporibus præstans, quam omnes norunt, Giberto author erat ut hæc potissimum pars ederetur + nã hoc quoq; in primis scire oportet, quum huiuscemodi expositionum Cathena ex hac parte quam nunc damus, ea ratione interpositis nominibus quam latine secutum diuum Thomam uidemus, in solas diui Pauli epistolas apud Græcos circunferretur: Gibertum tamen, illius uiri beneficio & munere exemplar nactum miro librarii artificio sumptuq; descriptum apprimeq; uetustum: in quo Pauli quidem epistolæ eiusmodi nomina non interposita, ut in aliis, sed in margine adscripta habentur: ipse uero expositionum contextus non secus continuatur ac si unicus esset scriptor qui suam quandam nouam commentationem in illud opus afferret. deniq; Acta apostolica & Catholicæ quæ dicuntur epistolæ, atq; item Apocalypsis nihil talium nominum neq; adscriptum prorsus neq; interpositum habent + ex hoc autem exemplari, collatis tamen aliis quoq; non nullis alterius illius generis, quod diximus, hæc tam multa quæ nunc exeunt in lucem, expressa sunt:~

ΤΟΙΣ ΦΙΛΕΛΛΗΣΙ.

Αἱ τῇδε τῇ βίβλῳ προκείμεναι ἑρμηνεῖαι οὕτω θαυμασίην τινὰ βραχυλογίαν καὶ σαφήνειαν καὶ δήλωσιν ἀναφαίνουσι τῶν ἀεὶ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ ξυγγεγραμμένων, ὥστε πείθεσθαί μοι δοκεῖν, ταύτας τῶν παλαιοτέρων ἐκείνων, ἀφ' ὧν ἧς ἐν ὡχωρεῖ σῶμα συνηθροίσθησαν, τῷ αὐτῷ διαφέρειν, ὅσῳ τὰ μέλι τῶν ἀνθέων τιμιώτερον. καὶ γὰρ καὶ ὁ τὰ τριῶν τὰ συλλέξας, τὴν μέλιτταν μιμησάμενος, ἀφ' ἑκάστου τῶν πρὸ αὐτοῦ γραψαμένων, ὡσπερ ἐκείνη ἀπὸ τῶν παντοίων βλαστησάντων ἀνθέων, τὰ κάλλιστα ἀποδρεψάμενος, ἐκ πολλῶν τούτων ὠφελίμων καὶ ὑμνουμένων ἓν τῷ ἱερῷ τὸν Θεὸν, ἕνα χορὸν τῶν τριῶν τὸν θαυμασὸν συνεστήσατο. ὅθεν δὲ Οἰκουμένιος τις ὀνόματι ὁ τριῶν, ἐντεῦθεν ἤδη δηλῶσαι αὐτὸς μαθεῖν. εὗρον γὰρ ἓν τῇ ἧς τὴν πρὸς Κολοσσαεῖς ἑρμηνείαν κατὰ τὴν ἐσχάτην σελίδα τριάντην μαρτυρίαν. Ἐκ τοῦ ἀντιγράφου, φησὶ, μὴ εὑρὼν καλῶς τὰς παραγραφὰς τοῦ μακαρίου Ἰωάννου τῆς πρὸς Κολοσσαεῖς ἑρμηνείας, ἐμεγραψα αὐτὰς ὅπως ἠδυνάμην. εἰ δέ τις εὑρεθείη τῶν αὐτῆς ἢ κοῦφον ἢ ἁπλούστερον, ἴσως ἀναγνώσεται, ἐμὸν εἶναι τὸ τριῶν τὸ σφάλμα. Ταύτῃ δὲ τῇ μαρτυρίᾳ καὶ πᾶσα ἧς τὴν πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολὴν ἑρμήνεια τελειοῦται. ἔχει δέ τι καὶ αὐτὴ ὄνομα προτιθέμενον τὸ Οἰκουμενίου. ὥστε ἐκ τούτου τεκμαίρεσθαι, μᾶλλον δὲ ἀναμφίβολον ἤδη ἔχειν, τὸ Οἰκουμενίου τοῦτον καὶ γοῦν ἧς τῆς Παύλου ἐπιστολὰς, τὸν πόνον εἶναι. οὗτος γὰρ ἀνὴρ πᾶσαν τὴν Χρυσοστόμου πραγματείαν, ὡς καὶ παντὶ τῷ ἀναγνώσκοντι ῥᾴδιον καταμαθεῖν, ἧς βραχὺ συσταλάμενος, ταύτῃ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὰς ἐξηγήσεις πεποίηκε, τὸ ὄνομα ἑκάστου τῇ ἐπιγραφῇ προμηνύσας, οἷον Κυρίλλου, Γενναδίου, Θεοδωρήτου, Γρηγορίου, Βασιλείου, Σευηριανοῦ, καὶ τῶν τριούτων, ἁπλουστέρως δὲ Φωτίου τινὸς, ἀφ' οὗ ὅσαι μετεκομίσθησαν ἐξηγήσεις, τὸ σκοπεῖν, κατ' ἐμὲ, μάλιστα πάντων τυγχάνουσιν. Ἰσθι μὲν οὖν ὅθα ἂν μὴ εὕρῃς ὄνομα ἐπιγεγραμμένον μηδὲν, τὴν τριάντην ἑρμηνείαν εἶναι τοῦ Χρυσοστόμου ἧς ὀλίγα σωεσταλμένα ἐν τούτῳ, ὡς εἴρηται. ὅθα δὲ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου αὐτοῦ, ὅπερ ἀσαφείας ἕνεκα ἐπινοεῖν, τὸ ὄνομα ἑκάστοις προτιθέμενον, μηδὲν ἐκεῖ τὸν ἄνδρα συστέλλεσθαι ἢ μεταβαλέσθαι ἐκ τῆς ἐξηγήσεως, ἀλλ' αὐτὰ τὰ τοῦ Χρυσοστόμου ῥήματα κατὰ λέξιν μόνον μεταγράφειν. ἦ δέτοι καὶ αὐτὸς τοῦ Οἰκουμενίου τὸ ὄνομα ἰδίοις τοῖς πᾶσαν τὴν συλλογὴν ταύτην ἐκπονήσαντος, μὴ θαυμάσῃς. ἅπερ αὐτὸς ἐπινοήσας καὶ ἐφευρὼν ἐτύγχανε, καὶ μὴ ἀφ' ἑτέρων ὧν πρὸ αὐτοῦ μαθών, τούτοις τὸ ἴδιον ὄνομα προτιθέναι προσήκειν ἡγήσατο, ἵνα μὴ σύγχυσίς τις τῷ ἀναγινώσκοντι γένηται, πάντα ὅσα ἀνεπίγραφα ἑνὸς, οἷον Χρυσοστόμου εἶναι νομίσαντι ἄν, καίτοι ὄντων τινῶν καὶ ἑτέρων, οἷον αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον αὐτὸς τὸ ἴδιον ὄνομα προγράψας ἐσήμανε. Τὰ μέντοι εἴστε τῆς πράξεως, εἴστε τὰς καθολικὰς λεγομένας ἐπιστολὰς συγγραφέντα ἔχει ἀμφισβήτησίν τινα, πότερον τοῦ αὐτοῦ Οἰκουμενίου συγγράψαντος καὶ συλλέξαντός ἐστιν, ἢ οὔ. ἐμοὶ γὰρ τοῦ αὐτοῦ δοκεῖ εἶναι καὶ

τῶν δὲ νομίζω, πολλοῖς τεκμηρίοις ἐρμηνυος, ἅπινα ἐν τῷ παρόντι χωρὶς ἔτι ρίμι, ἵνα μὴ ἐν σχήματι ἐπιστολῆς πέραν τοῦ δέοντος μακρολογήσω. τὰ δὲ ἁγία τοῦ ἀποστόλου τοῦ μακαρίου Ἰωάννου, σωζεται μὲν ὑπὸ Ἀνδρέου τοῦ τῆς Καισαρείας Καππαδοκίας ἐπισκόπου, ἀπὸ ἧς ζήνοφιν καὶ βραχύτατα σωζεται πύχθη τὸ ὕστερον ὑπὸ Ἀρέθα τινὸς τῆς αὐτῆς πόλεως ἐπισκόπου, ὡς καὶ ἐν ἱστοριαφῇ μηνύσῃ ἑαυτῶς. Ἀντιγραφὴν μὲν οὖν τοι πᾶσαν τὴν τοιαύτην πραγματείαν σορίεχον ὑπεσάμενος Ἰωάννης Ματθαῖος ὁ Γίβερτος ὁ τῆς Ουιρωνίας ἐπίσκοπος, τοῦτό μοι πρέδωκε, κελεύσας ἐπανορθῶσαι, καὶ ὧν ἐν αὐτῷ σφαισμάτων, εἴτινα εὕροιμι ἂν, ἐκκαθάρδην ἀκριβῶς. ὅσωρ ἔγωγε λίαν ἀσμένως πρασδεξάμενος, καὶ κελεύσαντι ἐκείνῳ ὑπακούσας, ὡς ἦκεν, τὸ πρόσχαρ ἐξήνυσα κατὰ τὸ ἐμοὶ δυνατόν. ἔστιτα τοῖς βιβλιογράφοις, οὓς ὁ αὐτὸς Γίβερτος οἴκοι ἔχει μεγίστοις ὑφ' ἑαυτοῦ δαπανήμασι τρεφομένους, ἐκέδωκα, ἵνα τῇ ἑαυτῶν τέχνῃ πολλαπλασιάσωσι. δεῖ δὲ ὧν ἀναγινωσκόντων ἕκαστον σπεύδειν τῷ φιλανθρωποτάτῳ Θεῷ χάριν ἔχειν. ὃς ὧν σωταγμάτων τούτων οὕτω καλῶν καὶ τιμίων τῷ χρόνῳ ἤδη καὶ τῇ ἀμελείᾳ παντελῶς ἀφανίζεσθαι κινδυνευόντων, σωτῆρα ἡμῖν ῥύσαν τὸν μεγαλοδωρεώτατον ἄνδρα ἐχαρίσατο. τῷ αὐτῷ δὲ πάλιν εὐχέσθω δικαίως, πολλοὺς ἄλλους τοιούτους πρόξειν τῷ κόσμῳ. ὡς τούτου γενομένου πᾶσαν τὴν Ελληνικὴν καὶ Ρωμαϊκὴν παιδείαν τὸ παλαιὸν κάλλος μᾶλλον δὲ τὴν ζωὴν ὑπὸ βραχεῖ ἀναληψομένην ἐλπίζέτω.

Ερρῶσθε.

Τῶν δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματα, καὶ πῦ ἐκήρυξαν τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ πῶς ἐτελειώθησαν.

Πρῶτος Σίμων Πέτρος ὁ ὢν Ἀποστόλων κορυφαῖος, ὡς δηλοῖ ὧν ἐπιστολῶν αὐτοῦ αὐτὸς δηλοῖ, ἐν Ρόντῳ καὶ Γαλατίᾳ καὶ Καππαδοκίᾳ ἐ Βιθυνίᾳ ἐ ὑ Ιταλίᾳ κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον, ὕστερον ἐν Ρώμῃ ὑπὸ Νέρωνος Βασιλέως σταυροῦται κὶ κεφαλῆς, αὐτὸ οὕτως ἀξιώσαντος παθεῖν. θάπτεται δὲ ὑ τῇ αὐτῇ Ρώμῃ πὸ τριῶν καλανδῶν Ιουλίων.

Ανδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὡς οἱ πὸ ἡμῶν παραδεδώκασι, Σκύθαις καὶ Σογδιανοῖς καὶ Σάκαις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν πόλει τῇ μεγάλῃ, ὅπου ἡ παρεμβολὴ Ἀψαρος καὶ Φάσις ῥέουσι. θάπτεται δὲ ἐν Πάτραις τῆς Αχαΐας, ὑπὸ Αἰγέα τοῦ ἀνθυπάτου σταυρωθείς.

Ιάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου τὰς δώδεκα φυλὰς τὰς ὑ τῇ διασπορᾷ ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον. ὑπὸ δὲ Ηρώδου τοῦ Τετράρχου τοῦ καὶ Αγρίππα ἀνηρέθη μαχαίρᾳ. ἐκοιμήθη δὲ ὑ πόλει τῆς Μαρμαρικῆς.

Ιωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὑ τῇ Ασίᾳ ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ἐξοριάτης δὲ ὑπὸ Τραϊανοῦ τοῦ Βασιλέως ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ἐκεῖ σωεγράψατο τὸ εὐαγγέλιον. θάπτεται δὲ ὑ Εφέσῳ ἔτι ζῶν, Θεοῦ βουλήσει.

Φίλιππος ὁ ἀπόστολος ἐν Φρυγίᾳ κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου. θάπτεται δὲ ἐν Ιερᾷ πόλει.

Βαρθολομαῖος ὁ ἀπόστολος Ινδοῖς ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου τοῖς καλουμένοις εὐσεβάμοσιν. ὅς καὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον αὐτοῖς ἔδωκεν. ἐκοιμήθη δὲ ὑ Αλβανῷ πόλει τῆς μεγάλης Αρμενίας Ινδικῆς.

Θωμᾶς ὁ ἀπόστολος καθὼς ἡ παράδοσις σωρίεχει, Πάρθοις καὶ Μήδοις καὶ Πέρσαις καὶ Γερμανοῖς καὶ Υρκανοῖς καὶ Βάκτροις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ἐκοιμήθη δὲ ὑ πόλει Καλαμίνῃ τῆς Ινδικῆς.

Ματθαῖος ὁ εὐαγγελιστὴς τὸ εὐαγγέλιον τῇ Εβραΐδι διαλέκτῳ γράψας ἔδωκεν. ἐκοιμήθη δὲ ἐν Ιερᾷ πόλει τῆς Παρθίας, κἀκεῖ θάπτεται.

Ιάκωβος ὁ τοῦ Αλφαίου ὁ ἐπικληθεὶς Δίκαιος, ὃς ἐ πρώτος ἐν Ιεροσολύμοις ἐπισκόπευσε, λίθοις ὑπὸ Ιουδαίων βληθεὶς ἀνῃρέθη ἐν Ιερουσαλήμ. ἐ ἐκεῖ θάπτεται ἐν τῷ ναῷ.

Θαδδαῖος ὁ καὶ Λεββαῖος ὁ καὶ Ιούδας Ιακώβου, Εδεσσηνοῖς καὶ πάσῃ τῇ Μεσοποταμίᾳ ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον ὑπὸ Αὐγάρου πάρχου Εδεσσηνῶν, ἐτελεύτησε δὲ

ἐν Βιρυτῷ, κἀκεῖ θάπτεται.

Σίμων ὁ Καναναῖος ὁ τῦ Κλωπᾶ ὁ καὶ Ἰούδας, μετὰ Ἰάκωβον τὸν Δίκαιον ἐπίσκοπος γέγονεν ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ ζήσας ἔτη ἑκατὸν εἴκοσι ἔτη, σταυρῷ παραδοθείς, ἐμαρτύρησεν ἐπὶ Τραϊανοῦ τῦ βασιλέως.

Ματθίας εἷς ὢν τ ἑβδομήκοντα μαθητ, συγκαταριθμεῖται μετὰ τ ἕνδεκα ἀποστόλων ἀντὶ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου. ὅτις ἐστὶ προδότης τοῦ κυρίου ἐγένετο. ἀνύσκει δὲ ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ τῇ ἔξω, ὧ χώρᾳ ὄρυμι παρεμβολὴ Ἄψαρος, ἐκεῖ κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον.

Παῦλος ὁ ἀπόστολος ἀπὸ Δαμασκοῦ ἤρξατο, καὶ ἀνῆλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ. ἐκεῖθεν εἰς Ταρσόν. καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀντιόχειαν. καὶ πάλιν ἐκ δευτέρου εἰς Ἱερουσαλήμ. καὶ πάλιν δεύτερον εἰς Ἀντιόχειαν. κἀκεῖθεν ἀφορισθεὶς μετὰ Βαρνάβα εἰς τὴν ἀποστολὴν, κατῆλθεν εἰς Σελεύκειαν. εἶτα εἰς Κύπρον, ὅθεν καὶ Παῦλος ἤρξατο καλεῖσθαι. εἶτα εἰς Πέργαμον. εἶτα εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας. εἶτα εἰς Ἰκόνιον. εἶτα εἰς Λύστραν καὶ Δέρβην τῆς Λυκαονίας. εἶτα εἰς Παμφυλίαν. εἶτα εἰς Πέργαμον. εἶτα εἰς Ἀττάλειαν. εἶτα πάλιν τρίτον εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. εἶτα πάλιν τρίτον εἰς Ἱερουσαλήμ διὰ τὴν ὡρισμένην. εἶτα πάλιν τέταρτον εἰς Ἀντιόχειαν. εἶτα διῆλθε τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν. εἶτα πάλιν δεύτερον εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν ὅθεν τὸν Τιμόθεον ὡρίετμεν. εἶτα εἰς τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν. εἶτα εἰς Μυσίαν. εἶτα εἰς Τρῳάδα. κἀκεῖθεν εἰς Νεάπολιν. εἶτα εἰς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας. εἶτα διελθόντες τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην. εἶτα εἰς Βέροιαν. εἶτα εἰς Ἀθήνας. εἶτα εἰς Κόρινθον. εἶτα εἰς Ἔφεσον. εἶτα εἰς Καισάρειαν. εἶτα εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας. εἶτα εἰς τὴν Γαλατικὴν χώραν ἐν Φρυγίαν. εἶτα πάλιν δεύτερον εἰς Ἔφεσον. εἶτα διελθὼν τὴν Μακεδονίαν, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. κἀκεῖθεν διελθόντες τὴν Μακεδονίαν, ἦλθον πάλιν δεύτερον εἰς Φιλίππους, καὶ ἀπὸ Φιλίππων εἰς Τρῳάδα, ὅθεν τὸν Εὔτυχον ἤγειρε τεθνεῶντα. εἶτα εἰς Μιτυλήνην. εἶτα ἀντίκρυ Χίου. εἶτα εἰς Σάμον. κἀκεῖθεν εἰς Μίλητον. ἐκεῖθεν μετεπέμψατο τοὺς τῆς Ἐφέσου, ὡμίλησεν αὐτοῖς. εἶτα εἰς Κῶν. εἶτα εἰς Ῥόδον. κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα. κἀκεῖθεν εἰς Τύρον. εἶτα εἰς Πτολεμαΐδα. κἀκεῖθεν εἰς Καισάρειαν. κἀκεῖθεν πάλιν ἀνῆλθε τέταρτον εἰς Ἱερουσαλήμ. κἀκεῖθεν παρετέμφθη εἰς Καισάρειαν. καὶ λοιπὸν δέσμιος ἐπὶ Ῥώμην. οὕτως ἀπὸ Καισαρείας ἦλθεν εἰς Σιδῶνα. κἀκεῖθεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας. εἶτα εἰς Κνίδον. κἀκεῖθεν πολλὰ παθόντες ἦλθον εἰς τὴν νῆσον, ὅθεν ἐξ Ἐχίδνα καθήψατο τῆς χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἔμεινεν ἀβλαβής. εἶτα εἰς Συρακούσας. εἶτα εἰς Ῥήγιον. κἀκεῖθεν εἰς Ποτίολους. κἀκεῖθεν πεζὸς ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην, ἀπαντησάντων αὐτῷ ὧν ἀδελφῶν ἄχρις Ἀππίου φόρου καὶ Τριῶν ταβερνῶν. ἐλοιπὸν ἀσελθὼν εἰς Ῥώμην ἐδιδάξας χρόνον ἱκανὸν, ὕστερον ἐν αὐτῇ Ῥώμῃ ἐμαρτύρησεν :~

Μαρτύριον Παύλου τοῦ Ἀποστόλου.

Ἐπὶ Νέρωνος τοῦ Καίσαρος Ῥωμαίων ἐμαρτύρησεν αὐτόθι Παῦλος ὁ ἀπόστολος ξίφει τὸν κεφαλὸν ἀποτμηθείς, ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἕκτῳ ἔτει τοῦ βαπτίσματος πάθους τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενος ἐν Ῥώμῃ τῇ πέμπτῃ ἱσταμένου μηνὸς Πανέμου μηνὸς, ὅτις λέγεται παρ' Αἰγυπτίοις Ἐπιφί, πρὸ δὲ Ῥωμαίοις ἐπὶ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ἰουλίων μηνὶ Ἰουνίῳ, κθ', καθ' ὃν ἐτελειώθη ὁ ἅγιος ἀπόστολος τῷ κατ' αὐτὸν μαρτυρίῳ, ἑξηκοστῷ καὶ ἑνάτῳ ἔτει τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας. Ἐστιν οὖν ὁ πᾶς χρόνος ἀφ' οὗ ἐμαρτύρησε τριακόσια τριάκοντα ἔτη, μέχρι τῆς παρούσης ταύτης ὑπατείας, τεταρτης μὲν Ἀρκαδίου, τρίτης δὲ Ὀνωρίου ὧν δύο ἀδελφῶν αὐτοκρατόρων Αὐγούστων, ἑνάτης ἰνδικτιῶνος τῆς πεντεκαιδεκαετηρικῆς περιόδου, μηνὸς Ἰουνίου ἑκτῆς εἰνάτης ἡμέρας.

Μάρκος ὁ εὐαγγελιστὴς Ἀλεξανδρεῦσι καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ αὐτῆς, ἕως τῆς Πενταπόλεως, κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου, θάπτεται ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τοῖς Βουκόλοις μετὰ Ἀνιανοῦ τοῦ ἐντῇ Λύκῳ πρωτομάρτυρος. ὃν Ἀλέξανδρος κατήνεγκε καὶ ἔθηκεν ἐνθα πάντες οἱ ἐπίσκοποι κεῖνται.

Τίτος ἐπίσκοπος Κρήτης, αὐτοῖς τοῖς Κρησὶ καὶ ταῖς περιχώροις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου, κἀκεῖ θανὼν ἐτάφη.

Κρήσκης ἐν Γαλλίαις ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου, κἀκεῖ θάπτεται.

Ὁ Εὐνοῦχος Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων, ἐν Ἀραβίᾳ τῇ εὐδαίμονι καὶ ἐν Ταπροβάνῃ νήσῳ τῇ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ, ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου. λόγος δὲ περιέχει ὡς καὶ μεμαρτυρηκέναι αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ ἐνδόξως αὐτὸν ταφῆναι. καὶ ἔστιν αὐτοῦ τὸ κοιμητήριον ἕως σήμερον.

Ἐκ τῶν ἀποστόλων τῶν σωτῆρος ὧν ἑβδομήκοντα γεγόνασιν, ὡς ἱστορεῖται ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ὑποτυπώσεων, Βαρνάβας, Σωσθένης, Κηφᾶς ὁμώνυμος Πέτρου, Ματθίας ὁ συγκαταριθμηθεὶς τοῖς δώδεκα, καὶ Βαρσαβᾶς καὶ Λίνος, οὗ μέμνηται Παῦλος Τιμοθέῳ γράφων, Θαδδαῖος, καὶ Κλωπᾶς καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν :~

Ὑπόθεσις τῆς βίβλου τῶν πράξεων.

Ἔστιν ὁ διηγούμενος τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστής. Ἀντιοχείας γὰρ οὔσης ὑπάρχων τὸ γένος, ἰατρὸς δὲ τὴν ἐπιστήμην, σωματικῶς μὲν τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ μάλιστα τῷ Παύλῳ, καὶ ἡδέως ἀκριβῶς γράφει. διηγεῖται δὲ ὡς ἀγγέλων ὑπολαβόντων ἀνελήφθη ὁ κύριος. καὶ τὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔκχυσιν γνωρίζει ἐν τῇ πεντηκοστῇ ἐπὶ τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ πάντας τοὺς τότε παρόντας. τίνα τε καὶ πόσα ἐστὶ τὰ Ματθίου, ἀντὶ Ἰούδα τοῦ προδότου. καὶ τὴν κατάστασιν τῶν ἑπτὰ διακόνων. καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Παύλου. καὶ ὅσα ἔπαθεν, καὶ ὅσα οἱ Ἀπόστολοι διὰ προσευχῆς καὶ πίστεως ἐθαυμάτουργησαν.

Τῶν δὲ Ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα. Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης. Φίλιππος, ὁ Βαρθολομαῖος. Θωμᾶς ὁ Ματθαῖος ὁ τελώνης. Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Σίμων ὁ Καναναῖος, καὶ Ἰούδας Ἰακώβου, καὶ Ματθίας ὁ συγκαταψηφισθεὶς μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀντὶ τοῦ προδότου. Τῶν δὲ ἑπτὰ καταστάντων Διακόνων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα. Στέφανος, Φίλιππος, Πρόχορος, Νικάνωρ, Τίμων, Παρμενᾶς, καὶ Νικόλαος. μετὰ ταῦτα ἐκλήθη καὶ Παῦλος σκεῦος ἐκλογῆς. Τούτων δὲ τῶν Ἀποστόλων σημεῖα ἃ ἐποίησαν ἐστὶ ταῦτα:

α΄ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἐθεράπευσαν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου τὸν ἐκ γενετῆς χωλὸν, τὸν ἐν τῇ ὡραίᾳ πύλῃ καθήμενον.

β΄ Πέτρος Ἀνανίαν καὶ Σάπφειραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἤλεγξε νοσφισαμένους ἀπὸ τῆς ἐπαγγελίας τῆς εἰς τὸν Θεὸν, καὶ γεγόνασι παραχρῆμα νεκροί.

γ΄ Πέτρος ἐν Ἰόππῃ τὴν ἀποθανοῦσαν Δορκάδα τὴν καὶ Ταβιθὰν, εὐξάμενος ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.

δ΄ Πέτρος τὸ ἐξ οὐρανοῦ σκεῦος καθιέμενον πλῆρες παντὸς ζῴου ἑώρακεν.

ε΄ Πέτρου εἰ σκιὰ ἐρχομένη ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐθεράπευσεν αὐτούς.

ϛ΄ Πέτρος πεινῶν καὶ δεδεμένος ἐν τῇ φυλακῇ, ὑπ' ἀγγέλου ἀπελύθη, μὴ ἠδὸ τῶν ὡραιῶν. καὶ ὁ Ἡρῴδης σκωληκόβρωτος ἐξέψυξε.

ζ΄ Στέφανος ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα.

η΄ Φίλιππος τὸν εὐνοῦχον ἐβάπτισεν ἀναγινώσκοντα τὸν προφήτην Ἡσαΐαν καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν.

θ΄ Ὁ αὐτὸς Φίλιππος ἐν Σαμαρείᾳ πολλὰ πνεύματα ἐξέβαλε, καὶ χωλοὶ καὶ παραλελυμένοι ἐθεραπεύθησαν ὑπ' αὐτοῦ.

ι΄ Παῦλος ἐγγίζων τῇ Δαμασκῷ εἶδεν ὁπασίαν, καὶ εὐθὺς ἔγνω εὐαγγελιστής.

ια΄ Παῦλος ἐν Λύστροις χωλὸν ἐκ γενετῆς ὄντα ἐθεράπευσεν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυ.

ιβ΄ Παῦλος αὖθις ὁπασίας εἰς Μακεδονίαν ἐκλήθη.

ιγ΄ Παῦλος γυναῖκα ἔχουσαν πνεῦμα Πύθωνος ἐκαθάρισεν ἐν Φιλίπποις.

ιδ΄ Παῦλος ἐν Σύλᾳ εἰς φυλακὴν ἐκλήθησαν, ἐν ἀσφαλισμένοις εἶχον τοὺς πόδας ἐν τῷ ξύλῳ. ἐν ᾧ τῷ μεσονυκτίῳ σεισμὸς ἔγενε ἐλύθη αὐτῶν τὰ δεσμά.

ιε΄ Ἀπὸ τοῦ χρωτὸς Παύλου ἀνέφερον σουδάρια ἐπὶ τοὺς ἀθενοῦντας καὶ δαιμονιζομένους, καὶ ἐθεραπεύοντο.

ις΄ Παῦλος ἐν Τρῳάδι θεσόντα Εὔτυχον ἀπὸ τῆς θυρίδος, καὶ ἀπροσδόκητα ἤγειρε λέγων, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν.

ιζ΄ Ἐν Κύπρῳ ἐτύφλωσεν ὁ Παῦλος τὸν Μάγον Ἐλύμαν, καὶ ἐγένετο τυφλὸς αὐτὸς ὁ Μάγος.

ιη΄ Ὡς ἔπλευσεν ἐπὶ Ῥώμην ὁ Παῦλος, ἐχειμάσθησαν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἐν τῷ πλοίῳ νυχθήμερα δεκατέσσαρα. πάντων δὲ προσδοκώντων ἀπροσδοκήτως, ἔστη ὁ κύριος εἶπεν αὐτῷ τῷ Παύλῳ, ὅτι δεῖ σε παρίστασθαι Καίσαρι τῷ ξιῷ, καὶ ἐσώθησαν.

ιθ΄ Ἐξελθόντα τὸν Παῦλον ἀπὸ τοῦ πλοίου ἔχις ἔδακεν. καὶ οἱ μὲν πάντες ᾠοῦμιζον αὐτὸν γίνεσθαι νεκρόν. ὡς δὲ ἀπαθὴς ἔμεινεν, ἐνόμισαν αὐτὸν εἶναι Θεόν.

κ΄ Τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου ᾠ τῇ νήσῳ, δυσεντερίᾳ συνεχόμενον, χειροθετήσας ἰάσατο ὁ Παῦλος, καὶ ἄλλους πολλοὺς ἀσθενοῦντας ἐθεράπευσεν.

Θειων μαρτύρων ἔκθεσις.

Ματθαίου εὐαγγελίσου.	Ιωάννης μὲν ἐβόᾳσεν.
Ψαλμοῦ. ξη΄.	Γοννηθήτω μοι ὁ παυλις.
Ιωὴλ τοῦ προφήτου.	Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα λέγει.
Ψαλμοῦ. ιέ.	Προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιον.
Ψαλμοῦ. ρλά.	Ἐκκαρποῦ πᾶς ὀσφύος.
Ψαλμοῦ. ρϑ΄.	Εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου.
Τῆς Ἐξόδου.	Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσω.
Γενέσεως.	Ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευ-
Ψαλμοῦ. ϐ΄.	Ινατί ἐφρύαξαν ἔθνη.
Γενέσεως.	Ἐξελθὲ ἐκ τῆς γῆς σου.
Γενέσεως.	Οπου ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ.
Τῆς ἐξόδου.	Τίσον κατέστησεν ἄρχοντα.
Τῆς ἐξόδου.	Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου.
Τῆς ἐξόδου.	Λύσον τὸ ὑπόδημα σου.
Τῆς ἐξόδου.	Ποίησον θυμιᾶν Θεοῖς.
Αμὼς προφήτου.	Μὴ σφάγια καὶ θυσίας.
Ψαλμοῦ. ρλά.	Ητίσατο εὑρεῖν σκήνωμα.
Ησαΐου προφήτου.	Ως πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν.
Βασιλειῶν.	Εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ιεσσαί.
Ματθαίου εὐαγγελίσου.	Τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι;
Ψαλμοῦ. β΄.	Υἱός μου εἶ σύ. ἐγὼ σήμερον.
Ησαΐου προφήτου.	Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυίδ.

Καὶ ἄλλως ὑπόθεσις τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων.

Ει καὶ πράξεις τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς τοῦ Παύλου περιέχει. ἃς καὶ ὁ Λουκᾶς ἀκριβῶς ἐγίνωσκεν, ἅτε καὶ συνέκδημος αὐτῷ γενόμενος καὶ ὁμοδίαιτος, καὶ πολλοῖς αὐτῷ τοῖς ἀναγκαίοις ὑπηρετησάμενος. ἀναγκαίως δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων ἤρξατο πράξεων. ἵνα μὴ ἕως ἄλλος πᾶς τὰ κατὰ τὸν Παῦλον ἱστορίαν ἀκριβῶσαι, μὴ τῆς τῶν Ἀποστόλων πεπληθυμένης. πρὸ μὲν τοῦ τὸν πρὸς τοῦ προσελθεῖν τῷ κηρύγματι Παῦλον ὠμὸν αὐτὸς καὶ θηριώδης πρὸς τοὺς μαθητὰς διεφάνη; καὶ ἡ πρὸς τὸν ἀνειλόν αὐτοῦ Στέφανον ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει ξύνευδοκία; καὶ ἡ ἀπρεσδόκητος αὐτοῦ κλῆσις καὶ ἀποστολὴ πρὸς τοὺς Διασπορᾶς τέως; καὶ ὁ ὑπὲρ τῶν Διασπορᾶν κίνδυνος; ἃ καὶ ὑποκινίζει διὰ βίου τοῖς Ιουδαίοις, καὶ μανιωδῶς λυπῆσαν αὐτῷ κατηναγκάζοντο. ἐκ ἀπὸ τούτων ἡμῖν ἔγνωσο, μὴ τῆς τῶν Ἀποστόλων πεπλαβούσης ἱστορίας. ἄλλως τε καὶ ἡ ἀπ' αὐτοῦ ἤρξατο Παύλου, πάντως ἀνάγκη χρήσασθαι πλεκβάσει, πρὸς τὸ διδάξαι τὰ ἐπ' αὐτῷ συμβάντα. καὶ οὕτως ὁ τῆς διηγήσεως ἀνεκύπτετο λόγος, πολλοῖς ἐπιφορτιζόμενος. ὧν ἐκτὸς, ἐδόκει ἱστορεῖν περὶ Παύλου λεγόμενον. ἵνα οὖν εὐζήνοπτον καὶ ἀνεπαχθῆ τὸν περὶ αὐτοῦ ποιήσηται λόγον, ἤρξατο μὲν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τοῦ περὶ τῶν Ἀποστόλων λόγου. ἐπεὶ δὲ πεπήχθης τὸν περὶ τοῦ Παύλου, γέγονε τὸ ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἑαυτοῦ ὁ Λουκᾶς σκοπὸν, καὶ τὸν περὶ τῶν ἄλλων ἀφεὶς λόγον, ἔχεται μόνου τοῦ ἐξ ἀρχῆς. ἐκ ἔγραψε δὲ καὶ τὸ τέλος Παύλου, καὶ πῶς ἐκδυτέρου αὐτοῦ πρὸς Νέρωνα ἀπαγωγὴ, καίτοι σωθῶν καὶ ὕστερον Παύλῳ, αὐτοῦ γράφοντος Παύλου, ὅτι Λυκᾶς ἐστὶ μόνος μετ' αὐτοῦ, ἢ ὅτι ἐβούλετο αὐτῷ ἱστορίαν διὰ ὅλου πονεῖν, ἀλλὰ θάνατον μόνον ὑπεξελέσθαι πῶν πρὸς τὸν Χριστὸν αὐτοῦ πρεσαγωγὴν, καὶ ὅσα κωλῦσαι ἔν. ἐκ ἔσχε καιρὸν πρὸς τὸ ὥρας ἐπιθεῖναι τῇ ἐξ ἀρχῆς προθέσει. πολὺς μὲν ὁ πρὸ ὧν διωκτῶν ἐπικείμενος τοῖς τοῦ κυρίου κατ' ἀρχὰς παραχος. ἡ καὶ ὧν Ἀποστόλων δὲ καὶ ἀρχὰς ἐπαγγέλλεται τὸ πρὸν βιβλίον ἱστορῆσαι τὰς πράξεις, ὡς ἄνω ἐμνήσθημεν, ἀλλὰ τὰ ἁγίου πνεύματος, σαφέστερον ἐρεῖν, ἐν τούτῳ περιέχονται. ἅμα μὲν τῷ ἐνδιατρίβειν τοῖς Αποστόλοις, ὅσα δι' αὐτῶν παράδοξα ἐπετελέσθη, διὰ τοῦ βιβλίου τούτου γινώσκομεν, τὰ πνεύματος διὰ λαλοῦντος δι' αὐτῶν ταῦτα ποιοῦντος. ἀλλὰ καὶ ὧν Χριστοῦ προρρήσεων, διὰ τοῦ βιβλίου τούτου φανεροῦται ἡ Διέξοδος. τὸ μὲν μείζονα τούτων ποιήσετε, διὰ τῆς σκιᾶς τῶν Ἀποστόλων θαυματουργούσης, καὶ ὧν σιμικινθίων καὶ τῶν χρωτὸς, τὰ παράδοξα ἐνεργούντων, ἀπειλήφει πάντας. ὥστε καλῶς ἔχει, τὸ μὲν εὐαγγέλιον, Χριστοῦ πράξεις λέγειν, τὸ δὲ βιβλίον τῶν πράξεων τῶν τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Κεφάλαια τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων.

α΄ Περὶ τῆς ἀναστάσεως διδασκαλίας Χριστοῦ, καὶ ὁμιλίας πρὸς τοὺς μαθητάς. καὶ περὶ ἐπαγγελίας τοῦ ἁγίου πνεύματος δωρεᾶς, θέας τε καὶ τρόπου τῆς ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ. καὶ περὶ τῆς ὑποδοχῆς εἰς δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν.

β΄ Πέτρου διάλογος πρὸς τοὺς μαθητευθέντας περὶ θανάτου καὶ ἀποστολῆς Ἰούδα τοῦ προδότου. ἐν ᾧ περὶ ἀντεισαγωγῆς Ματθίου κληρωθέντος χάριτι Θεοῦ διὰ προσευχῆς.

γ΄ Περὶ θείας τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ἐν ἡμέρᾳ πεντηκοστῆς γλωσσῶν ἐις τοὺς πιστεύσαντας, ἐν ᾧ Πέτρου κατήχησις περὶ γένους ἐκ τῶν προφητῶν. περὶ πάθους καὶ ἀναστάσεως καὶ ἀναλήψεως Χριστοῦ, δωρεᾶς τε τοῦ ἁγίου πνεύματος. περὶ πίστεως τῶν πρόντων, καὶ τῆς διὰ βαπτίσματος αὐτῶν σωτηρίας. περὶ ὁμονοίας κοινωφελοῦς, καὶ προθήκης τῶν πιστευόντων.

δ΄ Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ, Πέτρου τε κατηχήσεως ἐκλεκτῆς, συμπαθητικῆς, συμβουλευτικῆς πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν. ἐν ᾧ ἐπίσασις τῶν ἀρχιερέων ξύλῳ τὸ γενόμενον. καὶ κρίσις τοῦ θαύματος.

ε΄ Περὶ ἀπίστων Ἀρχιερέων προστατόντων, ὡς οὐ δεῖ παῤῥησιάζεσθαι ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ χριστοῦ, καὶ ἀπειλήσεως τῶν Ἀποστόλων. εὐχαριστία αὐτῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῆς τῶν Ἀποστόλων πίστης καρτερίας. περὶ ὁμοψύχου καὶ καθολικῆς κοινωνίας τῶν πιστευσάντων. ἐν ᾧ περὶ Ἀνανίου καὶ Σαπφείρας, καὶ πικρᾶς αὐτῶν τελευτῆς.

ς΄ Ἐπὶ τοῖς Ἀποστόλοις ἐμβληθέντας τῷ δεσμωτηρίῳ, Ἄγγελος θεοῦ νύκτωρ ἐξάγων, ἐπιτρέψας ἀκωλύτως κηρύσσειν τὸν Ἰησοῦν. ὧν ᾗ ὅτι τῇ ἑξῆς αὐτοὺς οἱ Ἀρχιερεῖς πάλιν συλλαβόμενοι, ἐφ᾽ ᾧ μηκέτι διδάσκειν, μαστίξαντες ἀπέλυσαν. Γαμαλιὴλ γνώμη περὶ τῶν Ἀποστόλων μὴ παραδόξμάτων τινῶν καὶ ἀποδείξεων.

ζ΄ Περὶ χειροτονίας τῶν ἑπτὰ Διακόνων.

η΄ Ἰουδαίων ἐπανάστασις καὶ συκοφαντία περὶ Στεφάνου, αὐτῆς τε διδασκαλία περὶ τῆς πρὸς Ἀβραὰμ διαθήκης τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν δώδεκα Πατριάρχων. ἐν ᾧ περὶ τῆς λιμοῦ καὶ πυρώσεως καὶ ἀναγνωρισμοῦ τῶν υἱῶν Ἰακὼβ, καὶ περὶ τῆς γενέσεως Μωϋσέως, ἐξ ἧς πρὸς αὐτὸν γενομένης θεοφανείας τοῦ ὄρους Σινᾶ. περὶ τῆς ἐξόδου ἐξ αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰσραὴλ ἄχρι χρόνων Σολομῶντος ἐξ ἧς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς. ὁμολογία τῆς ὑπερουρανίου δόξης Ἰησοῦ χριστοῦ ἀποκαλυφθείσης Στεφάνῳ. ἐφ᾽ ᾗ λιθόλευστος γενόμενος, ὁ αὐτὸς Στέφανος, εὐσεβῶς ἐκοιμήθη.

θ΄ Περὶ διωγμοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ζωῆς Στεφάνου, ἐν ᾧ περὶ Φιλίππου τοῦ Ἀποστόλου πλησίον Σαμαρείας.

ι΄ Περὶ Σίμωνος τοῦ Μάγου πιστεύσαντος καὶ βαπτισθέντος ζῆλῳ ἑτέροις πλείοσιν ἐν ᾧ περὶ τῆς Πέτρου καὶ Ἰωάννου πρὸς αὐτοὺς Ἀποστολῆς, καὶ ἐπίκλησις τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπὶ τοὺς βαπτισθέντας.

ια΄ Ὅτι οὐκ ἀργυρίου χρὴ ὠνεῖσθαι, ἀλλὰ ἁγίοις διὰ πίστεως μετέχειν τοῦ ἁγίου πνεύματος δίδοται. ἐν ᾧ τὰ περὶ ὑποκρίσεως καὶ ἐπιπλήξεως Σίμωνος.

ιβ΄ Ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ πιστοῖς εὐοδοῖ πρὸς σωτηρίαν ὁ Θεὸς, δῆμον ἐκ τῆς κατὰ τὸν εὐνοῦχον ὑποδοχῆς.

ιγ΄ Περὶ τῆς οὐρανόθεν θείας κλήσεως Παύλου εἰς ἀποστολὴν Χριστοῦ. ἐν ᾧ περὶ ἰάσεως καὶ βαπτίσματος Παύλου διὰ Ἀνανίου κατὰ ἀποκάλυψιν Θεοῦ, παῤῥησίας τε αὐτοῦ ἐν σωτηρίας τῆς διὰ Βαρνάβα πρὸς τοὺς ἀποστόλους.

ιδ΄ Περὶ Αἰνέα παραλυτικοῦ ἰαθέντος ἐν Λύδδῃ διὰ Πέτρου. ἐν ᾧ τὰ περὶ Ταβιθὰ τῆς φιλοχήρου. ὡς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν ὁ Πέτρος διὰ προσευχῆς ἐν Ἰόππῃ.

ιε΄ Περὶ Κορνηλίου. ὅσα τε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος εἶπε. καὶ ὅσα πάλιν Πέτρῳ οὐρανόθεν περὶ κλήσεως ἐθνῶν ἐρρέθη. ἐν ᾧ ὅτι μεταλλεὶς ὁ Πέτρος ἦλθε πρὸς Κορνήλιον. ἐπανάλυσις παρὰ τοῦ Κορνηλίου, ὧν ὁ ἄγγελος ἐμεμαρτύρησε καὶ ὑφηγήσατο αὐτῷ Κορνηλίῳ. Πέτρου κατήχησις περὶ Χριστοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπὶ τοὺς ἀκούοντας δωρεά. καὶ ὅτως ἐβαπτίσθησαν οἱ ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντες.

ιϛ΄ Ὡς Πέτρος τὰ καθεξῆς καὶ τὰ ἕκαστα τῶν γενομένων διηγεῖται τοῖς ἀποστόλοις διακριθεῖσι πρὸς αὐτὸν τὸ πωϊνα διὰ τῶν Βαρνάβαν ἐκπέμψασι πρὸς τοὺς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀδελφούς.

ιζ΄ Προφητεία Ἀγάβου περὶ λιμοῦ οἰκουμενικοῦ, καὶ καταφορία πρὸς τοὺς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀδελφούς.

ιή΄ Ιακώβου τῦ Απροστόλου κατασφαγή. ἢ ὡ Πέτρου σύλληψις πρὸς Ηρώδου.
ὅτως τε αὐτὸν ὁ ἄγγελος θείῳ κελεύσματι ἔρειλετο ὧν δεσμῶν. καὶ ὁ
Πέτρος ἐμφανὴς γνόμενος νύκτωρ τοῖς ἀδελφοῖς ὑπανεχώρησεν. ἐν ᾧ πρὶ
τῆς ὧν φυλακῶν κολάσεως. καὶ μετέπειτα περὶ τῆς τῦ ἀσεβοῦς Ηρώ-
δου πικρᾶς τε καὶ ὀλεθρίου καταφορᾶς.

ιθ΄ Απροστολὴ Βαρνάβα καὶ Παύλου πρὸς τὸ θεῖον πνεύματος ἐς Κύπρον. ὅσατε
ἠργάσαντο ἢ ὀνόματι Χριστοῦ ἐς Ελύμαν τὸν μάγον.

κ΄ Παύλου εὐθαλὴς διδασκαλία ἐς Χριστὸν ἐκτε τῦ νόμου καὶ καθεξῆς ὧν προ-
φητῶν, ἱστορικὴ τε εὐαγγελικὴ, ἢ ᾧ ἐκλεκτικὴ τε συλλογιστική. περὶ μαθέ
σεως τ' κηρύγματος ἐς τὰ ἔθνη, διωγμοῦτε αὐτῶν ἐκεῖ, τε ἀφίξεως ἐς Ικόνιον.

κα΄ Οτως ἢ Ικονίῳ κηρύξαντες τὸν Χριστὸν, πολλῶντε πιστευσάντων ἐδιώχθη-
σαν οἱ ἀπόστολοι.

κβ΄ Περὶ τῦ ἢ Λύστροις ἐκλυτῆς χωλοῦ ἰαθέντος διὰ ὧν ἀποστόλων. δι' ὅπερ εἶ-
ναί τε Θεοί, καὶ μανῆναι τοῖς ἐγχωρίοις ἔδοξαν. ἢ ὅθ διὸ καὶ μετέπειτα λι-
θάζεται ὁ Παῦλος παρὰ ὧν ἀσυνετῶνων Ιουδαίων.

κγ΄ Οπῶς δεῖ περιτέμνεσθαι τοὺς ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντας, δόγματι καὶ κρίσει ὧν
ἀποστόλων. ἢ ᾧ ἐπιστολὴ ὧν ἀποστόλων πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν περὶ ὧν φυ-
λακτέον. ἀντίρρησις Παύλου πρὸς Βαρνάβαν διὰ Μάρκον.

κδ΄ Περὶ κατηχήσεως Τιμοθέου, καὶ τῆς κατ' ἀποκάλυψιν ἀφίξεως Παύλου ἐς
Μακεδονίαν. ἢ ᾧ περὶ πίστεως καὶ σωτηρίας τινὸς γυναικὸς Λυδίας. περὶ
ἰάσεως τῆς πνεύμα πύθωνος ἐχούσης παιδίσκης. δι' ἣν τὸν Παῦλον κα-
θεῖρξαν οἱ δεσπόται. περὶ τῦ συμβάντος ἐκεῖ σεισμοῦ καὶ θαύματος καὶ ὅτως
πιστεύσας ὁ εἱρκοφύλαξ ἢ αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐβαπτίσθη πρᾶγμα πανέσιος,
ὅτι πρακληθέντες ἐξῆλθον ἐκ τῦ δεσμοτηρίου τότε οἱ ἀπόστολοι.

κε Περὶ στάσεως γνομένης ἢ Θεσσαλονίκῃ κηρύγματος ἕνεκεν, φυγῆς τε Παύλου
ἐς Βέροιαν, κἀκεῖθεν ἐς Αθήνας.

κς΄ Περὶ τῆς ἢ Αθήναις Ἡρωμίου γραφῆς, φιλοσόφουτε κηρύγματος καὶ ἐυ-
σεβείας Παύλου.

κζ΄ Περὶ Ακύλα καὶ Πρισκίλλης, καὶ τῆς Κορινθίων ἀπειθείας, τῆς τε κατὰ πρὸ

γνωσιν ἐκ αὐτοῖς ἐυδοκίας τῦ Θεοῦ ἀποκαλυφθείσης Παύλῳ. ἐν ᾧ περὶ Κρί
σπου ἀρχισυναγώγου πιστεύσαντος ζὼ ἑτέροις πολλοῖς καὶ βαπτισθέντος, ὅτι πά-
σεως κινηθείσης ἐν Κορίνθῳ ὁ Παῦλος ὑπανεχώρησεν, ἐλθόντε ἐς Εφεσον
καὶ διαλεχθεὶς ἐξῆλθε. περὶ Απολλὼ ἀνδρὸς λογίου τε καὶ πιστοῦ.

κη΄ Περὶ βαπτίσματος καὶ τῆς τῦ ἁγίου πνεύματος δωρεᾶς δοθείσης διὰ προσευ-
χῆς Παύλου τοῖς ἢ Εφέσῳ πιστεύσασι, καὶ περὶ Ιάσεως τῦ λαοῦ. ἐν ᾧ περὶ
ὧν ὕδν Σκευᾶ. καὶ ὅτι χρὴ τοὺς προσχωρεῖν ἀπίστοις καὶ ἀναξίοις τῆς πίστεως χυο
μένους. καὶ περὶ ἐξομολογήσεως ὧν πιστευόντων. περὶ τῆς ἐν Εφέσῳ κινηθεί
σης στάσεως ὑπὸ Δημητρίου τῦ ἀργυροκόπου καὶ ὧν ἀποστόλων.

κθ΄ Περίοδος Παύλου. ἐν ᾗ τὰ περὶ θανάτου καὶ ἀνακλίσεως Εὐτύχου διὰ προ-
σευχῆς ἐν Τρωάδι. παίνεσις τε αὐτῦ πριμανική πρὸς τοὺς ἐν Εφέσῳ πρεσβυτέ
ρους. ἐν ᾧ πρὸ τούτοις Παύλου ἀπὸ Εφέσου ἄχρι Καισαρείας τ' Παλαισήνης.

λ΄ Αγάβου προφητεία περὶ ὧν συμβησομένων τῷ Παύλῳ ἢ Ιερουσαλήμ.

λα΄ Παραίνεσις Ιακώβου πρὸς Παῦλον περὶ τῦ μὴ δοκεῖν Εβραίοις περιτέμνεσθαι.

λβ΄ Περὶ τῆς ἢ Ιερουσαλὴμ καὶ τῦ Παύλου κινηθείσης ἀταξίας. ὅτως τε αὐτὸν
ὁ χιλίαρχος τῦ πλήθους ἁρπάζεται. ἐν ᾧ Παύλου κατάσασις πρὶ ἑαυτῦ καὶ
τῆς ἐς ἀπροσολιὼ αὐτῦ κλίσεως. πρὶ ὧν ὁ Ανανίας εἴτε πρὸς τὸν Παῦλον
ἐν Δαμασκῷ, ὁπασίας τε καὶ φωνῆς θεοῦ γενομένης πρὸ πρὸς αὐτὸν ἢ τῷ
ἱερῷ. ὅτι μέλλων ἐπὶ Τύριος ὁ Παῦλος τύπεσθαι, ἤπερ ὅτι Ρωμαῖος
ἦν, ἀνέβη.

λγ΄ Οσα ὁ Παῦλος καταβὰς ἐς τὸ χωέδριον ἔπαθέ τε εἴτε. ἐ ἐυβουλῶς ἔπραξε.

λδ΄ Περὶ Ἡρουλῆς μελετωμένης ὑπὸ Ιουδαίων κατὰ Παύλου, καὶ μηνύσεως αὐ-
τῆς πρὸς Λυσίαν. ἐν ᾧ ὅτι παρετέμφθη ὁ Παῦλος τῷ ἡγεμόνι ἐς Καισά-
ρειαν μετὰ φραπιῶν καὶ γραμμάτων.

λε΄ Τερτύλλου περὶ Παύλου κατηγορία, καὶ αὐτῦ ἀπολογία ἐπὶ τῦ ἡγεμόνος.

λς΄ Περὶ τῆς Φήλικος διαδοχῆς, καὶ τῆς Φήστου προαγωγῆς, τῆς τε ἐπ' αὐτῦ ἀνα-
κρίσεως Παύλου καὶ ἐφέσεως.

λζ΄ Αγρίππα καὶ Βερνίκης παρουσία, καὶ πρόσεις ὧν ἐποιήσατο Παῦλον. ᾧ ᾧ Παύλου ἀπολογία ἐπ' αὐτῶν περὶ τῆς ἐννόμου θρησκείας αὐτὸ καὶ κλήσεως εἰς τὸ εὐαγγέλιον. ὡς χθὲς ἀδικεῖ Ιουδαίους ὁ Παῦλος Αγρίππας ἔφη τῷ Φήστῳ.

λη΄ Γλοῖς Παύλου ἐπὶ Ρώμην, κινδυνώντε πολείσων καὶ μελίσων ἐμπλεως. ἐν ᾧ παραίνεσις Παύλου πρὸς τοὺς ζῶ αὐτῷ περὶ ἐλπίδος σωτηρίας. ναυάγιον Παύλου, ὥστε διεσώθησαν εἰς Μελίτην τὴν νῆσον, καὶ ὅσα ἐν αὐτῇ ὁ Παῦλος ἐθαυματούργησεν.

λθ΄ Οπως ἀπὸ Μελίτης, εἰς Ρώμην κατήντησεν ὁ Παῦλος.

μ΄ Περὶ διαλέξεως Παύλου πρὸς τοὺς ἐν Ρώμῃ Ιουδαίους.

Εἰσὶ δὲ μὲν αὐτοτελῆ κεφάλαια, μ΄.
Τὰ δὲ ῥητὰ ὑπόκειμενα, μζ΄.

Η ὧν ἐπιστολῶν ὑπόθεσις διὰ ἰάμβων.

Ο Παῦλος ὁ ἄθλος ἐκ ὧν πραγμάτων,
ἢ γραμμάτων πέφηνε τῇ διαστάσει.
τὸ μὲν γὰρ αἴρων, τῶν γνώσῃ ῥᾳδίως,
μάλιστα προσχὼν οἷς βιοὺς ἐῶ καὶ γράφων.
Η Παῦλου αὐλὸν τὸ Παρακλήτου λέγε.
ἄρον τὸ πρῶτον γράμμα, καὶ τόνον τέλει
εὐθεῖς, διαγνῶς πνεύματος τὸν λύραν,
ὡς ὀργανόν τε τῆς θεοῦ μουσικῆς.
ὡς δίκτυλος γὰρ τὸν λύρην θεία χάρις
πορικροτοῦσα καὶ δονοῦσα τοὺς νόσιν,
ἤλκυσεν, ὁδήγησε πρὸς εὐπιστίαν,
δι' ἧς τὸ σωσικόσμον ἤχησε μέλος.
Απολλον ἔρρε, καὶ συνερρέτω τρίπους.
ζήτω δὲ Παῦλος ἐκ πόλου λαλῶν τρίτου,
θέλγων, συνέλκων πάντας εἰς τριπλοῦν σέβας.
Επιστολῶν τύπου μὲν οὐδὲν ἐστάδε
πιστῶς διελθοῖς, ζῶντα καρδίας μόνον
τύπου διαγνῶς καὶ λαλοῦντα τὸν λόγον,
ὃς Χριστὸς ὁ ζῶν ἐστὶ τοῦ πατρὸς λόγος.
Ακουε πίνων ὧν Επιστολῶν βάθη
ὕψη δὲ μᾶλλον σωτηριωτάτῳ λόγῳ.
Επιστολὴ πρώτη δὲ πρὸς Ρωμαίους γράφει,
ὡς οἷα πρώτην Χριστὸν εἰς δεδεγμένους.
Τὴν δευτέραν πολλῇ δὲ τοὺς Κορινθίους,
ὡς πίστιν ἐν πειρασμοῖς ἀκριβωμένους.
πάλιν δὲ τύπος τοὺς ὀνειδισμοὺς γράφει,
καὶ πλὴν ἑαυτὸν προστιθεὶς παρουσίαν.
Τοῖς δ' αὖ τεταρτὴν πρὸς Γαλάτας μὴ κόπτεσθ
αὐτῷ παρασχεῖν ἐγχαράττει, πρὸς πολλοὺς
Ιουδαϊσῶν, ἐκκλιαθέντας πάλιν.
Πρὸς τοὺς Εφεσίους δὲ καὶ Ρωμαίους, ἕνα
σκοπὸν τέθεικεν οἷα πιστοῖς ἐκ λόγων.
τύπον γὰρ ἦσαν ἐδαμῶς δεδορκότες.
Εκτην Φιλίππων τοῖς καρίκοις ἐγγράφει,
πολίοις ἐπαίνοις ὧν Κορινθίων πλέκων,
καύχημα τύπου καὶ στέφανον δεικνύων.
Εἰς ἑβδόμην δὲ τοῖς Κολοσσαῖς μηνύει,
ὡς εὐσεβοῦσι πᾶσαν ἐκφεύγειν πλάνην.
καὶ νουθετῶν ἔγραψεν Αρχίππῳ πλέον.
Πρὸς Θεσσαλοὺς δὲ δὶς γράφων, εὐφημίας
λόγοις ἔγραψεν ὥστε καὶ τοὺς προφήτας
ἐκ συγγενῶν, καθὼς πρὸ ὧν Σιῶν τινές.
πάλιν δὲ τύπος ὧν γράφων ἐνθυμίας,
καὶ καρτερεῖν τε συμφορῶν ἀθυμίας.
οἷς καὶ σοφῶς ἔλεξεν αἰῶνος τέλος.
Εξῆς ἔγραψε πρὸς τοὺς Εβραίους μίαν,
φαίνων ἀμείψιν πίστεως ἐκ ὧν λόγων,
φωνὰς προφητῶν πράσθεσίν τε ὧν ὀχλων.
Η πρὸς Τιμόθεον δὲ πρώτη, τὸν τρόπον
ἀρχῆς διδάσκει καὶ τύπος ἐκκλησίας,
πλὴν τάξιν αὐτοῦ καὶ διδάσκεσθαι πρόθῳ.
αἰνεῖ δὲ τοῦτον μὲ δὶς ἓξ, καὶ δηλοῖ
πλὴν πίστιν ἐκ μάμμης τε καὶ μητρὸς φέρειν,
ψέγει δὲ λοιπὸς, ἐκ τὸν Ονησιφόρου.
Τιμοθέῳ δ' ἁλοῖ δὲ φεύγειν πᾶν ῥέον,
καὶ πλὴν ἑαυτοῦ νῶν τελευτῶν μηνύει.
ὡς αἱρέσεις φύναι δὲ καὶ μὴ θαυμάσειν
γράψας πρὸς αὐτὸν τοῦ πρευθῆναι πάχος.
τὸ σπένδομαι γὰρ δεῖγμα τρανὸν τοῦ τέλους.
Εξῆς δὲ Τίτῳ κληρικῶν καθάσεις,
καὶ θεσμὸν ἐκτίθησι τῆς ἐκκλησίας.
Δέδεκται δ' Φιλήμων πλὴν δὶς ἑπτάδε,
τὸν δοῦλον Ονήσιμον εἰς ἐλευθέρων
ἐλθόντα τάξιν καὶ μεμαρτυρημότα,
σπελῶντε θλάσιν ὡς μεκαρτερικότα
Ρώμης ἐπ' αὐτῆς ἐν χρόνοις τοῦ Τερτύλου.
Εν τοῖς χρόνοις δὲ Καίσαρος Τιβερίου,
ὧν ἦν ἀριθμὸς ἑπτὰ συν δὶς ἑξάδι
Παῦλος διδάσκειν ἤρκτο τοῦ κηρύγματος,
ἕως Κλαυδίου ὧν χρόνων τρεῖς καὶ δέκα,

ὀθνείων ἐμῶν ἰῶ τῆς Ἰουδαίας φίλης.
ὑφ' οὗ καθαίρομαι Παῦλος ὀνδιστὶ χρόνοις
ἐν Καισαρείᾳ. καὶ πάλιν τῷ Πορκίῳ
Φήστῳ παρασὰς τρὶς ἐπασμοῖσ ἰῶν φέρων.
καὶ μηχανᾶται τὸν ἐκπεφευγότα,
ζωῶν ἀπελθεῖν ὕθα Καῖσαρ τυγχάνει.
καὶ σέλλεται τάχιστα πρὸς Ρώμην πάλιν,
ἵν' ὁ βδελυκτὸς Καῖσαρ ἐφορᾷ Νέρων.
ζωὴν δὲ Παύλῳ συγγραφεὺς ὧν πράξεων
Λουκᾶς, Ἀριστάρχοστε ζῶν πρόθυμος.
Τύχρι μὲν γράφει δέ. Παῦλος ἐν δύο
χρόνοις καθεῖρκτο καὶ τὸ πᾶν τὸ γράφειν.
καὶ Λουκᾶς αὐτὸν ἐκλέλοιπεν αὐτίκα
ζῶν Ἀριστάρχῳ, καὶ δῆλον, φεῦ, μόνος.
ἔξης γράφει Γαΐου δὲ πὰν ἀθλήματων
Εὐσέβιος κἀλλιστα καὶ δρόμου χρόνον.
καὶ πῶς ἀθλιαν ἐκ Νέρωνος ἰῶν ἔχων.
καὶ πῶς διδάσκων ἰῶν χρόνοις μάτρῳ δέκα.
Ἐκπέπτωκε τῷ Νέρωνος ὠμῷ καρδίᾳ.
ὃς γ' μόνον δέδεκτο, φεῦ, μητροκτόνος,
ἀλλ' οἶμαι καὶ ἀνεῖλεν Ὀκταουΐαν
Τύχρυ βοηθὸν, συγγλωττῆς τε μυρίους,
ἕπτα καὶ αὐτὸς τρὶς μαθητὰς κυρίου
ὠμῶς ἀναιρεῖν ἤρκτο θηριωδίᾳ.
ᾧ καὶ προσῆλθε Παῦλος, ἰῶν δ' ἔχων πάλιν
Λουκᾶν ζῶν αὐτῷ, καὶ νενέκρωται ξίφει,
ὁ ζῶν λέγετε καὶ λαλῶν καθημέραν.
Νέρωνος ἰῶν δὲ τρεῖς τε καὶ δέκα χρόνος.
ἐκτὸς πάθοισ δὲ κυρίου χρόνων δέκα
τριῶν μόνων ἰῶν ὁ δρόμος ζῶν ἑξάδι:~

Ἡ βίβλος αὕτη πᾶσα
συμπεριγράφει.
Τὸν Ἐκκάλυψιν τὸν Ἰωάννου δέχου,
τὸ φῶς ἀπαρράψαντος ὡς βροντῆς γόνου.

Ὁ μητροραίστης καὶ χθόνιος ἀναιρέτης,
ὁ τοῦ Διὸς, φεῦ, τὸν πρόπυρ ὑπηρέτης,
Νέρων ὁ δεινὸς καὶ κατεβδελυγμένος,
ὡμῆς λεαίνης σπέρμος ἠγριωμένος
κτείνας ζιζύφιον, εἶτα Χριστοῦ τριμόχθους
τὸν ἄρνα Γαῦλον γῆς ὅλης τὸν πριμάτα,
νῦν ἐστὶ βρῶμα τοῦ κυνὸς τοῦ Κερβέρου.
Παῦλος πρυφᾷ, πρυφῇ δὲ τῆς ζωηφόρου,
φῶς πρίπον ἀπλοῦν ὡς ὁρῶν θεαρχίας,
ἔπαθλον εὑρὼν τὸν ἄνω σπουδαίων.

Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον.
Ψυχὴ Νέρωνος ἰὼ τυραννικωτάτη,
κεῖται νεκρὰ δύσφημος ἠτιμωμένη
δεσμοῖς ἀφύκτοις ἧς ἀεὶ πεδουμένη
ἀωνίᾳ μάστιγι σωτηρουμένη.
Παῦλος δὲ καὶ ζῇ καὶ λαλεῖ καθημέραν,
τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον ἐμφανῶς βλέπων:~

Σφυξον, εἰ χὸν ἄσχετον πάλαι πόθον,
οἷς ὠλάσα πάντων χόλη χωρεῖ κτίσις,
λόγοισ χαράξαι σῶν μαθητῶν καὶ φίλων
τὸ παλαίωμα δὶ καὶ διαυγεῖ τῇ νυκτίῳ,
ἔχοντε Τύχρισ φῶς, τὸν νῦν, βίου κλίσις.
ἔλιξα τὸ πόθου δὲ κνῶ κατ' ἀξίαν,
ἐκπαθὲν, ὄντες, παντὸς χοῦ καλλωπίσας.
καὶ τὸν πεσ τέθεικα τῇ τεχνουργίᾳ.
ὡς ἐξ ἅπτα γὰρ τῆς πάντας ἔυροι τις Τύχρις,
ἐφ' οἷς μετελθεῖν βούλεται πόνου δίκα,
ὡς ἐυθείᾳ τὸν σὰθμὴ πεσχὼν ἐμπείρως
τοῖς ἐν πίνακι πεσφυδς γεγραμμένοις.
ἀηδῶν βλύσας ἄβυσσον ἐνθέων λόγων
ὡς ἐκ κρήνης ἐρύσασθαι σῶν μυστῶν τὴν πλῆθος
ψυχὴν ἐμὴν ἄνικμον τῷ καιρῷ δίκης
εἰς πρὸς ζῶν καινὸν ἄμβροτον πόμα,
ὅσοις μαθηταῖς εἶπας ἐκπίνειν τότε:~

Μονόστιχα ἧς ἕκαστον ὧν συγγραμμάτων ὧν ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ πορισχομένων.

Τῶν πράξεων ἡ βίβλος ἃς Λουκᾶς γράφει.

πιστοῖς Ἑβραίων δὲ Ἰακώβου λόγοι.

πιστοῖς ὁ Πέτρος πρῶτα συντάττει τάδε.

χριστώνυμοῦσι δεύτεροι Πέτρου λόγοι.

ἴχνημα πρῶτον ἐυθέου βροντῆς γόνου.

ζῶν τάγμα τοῦ δεύτερον τοῦ παρθένου.

ἐπιστολῆς φῶς τῆς τρίτης Ἰωάννου.

κλητοῖς ἅπασι τοῦτο μύστης Ἰούδας.

ὄνασσε τὸ πρὶν φέρε Παῦλος τὸ Ρώμη λόγον.

πρῶτον καλέντες ἐν Κορινθίοις λόγοι.

Τοῖς ἐν Κορίνθῳ δευτέρα γραφὴ Παύλου.

ὁ πρὸς Γαλάτας εὐσεβὴς Παύλου λόγος.

ἐπιστολὴν γραφεῖσα τοῖς Ἐφεσίοις.

ἐπιστολὴν γραφεῖσα φιλιππησίοις.

Κολοσσαεῦσιν ὕθεος γραφὴ Παύλου.

τὰ Θεσσαλοῖς γραφέντα τὸ πρῶτον Παύλου.

τὸ δεύτερον γραφέντα Θεσσαλοῖς Παύλου.

τῷ Τιμοθέῳ Παῦλος α' πρῶτον γράφει.

πρὸς Τιμόθεον δευτέρα γραφὴ Παύλου.

ἐπιστολὴ γραφεῖσα τῷ Τίτῳ Παύλου.

Φιλήμονι γραφεῖσα ῥῆσις ἐκ Παύλου.

τοῖς εὐσεβοῦσι Παῦλος Ἑβραίοις τάδε.

Ἰωάννου μύησις ἡ κεκρυμμένη.

ἕτερον.
Ἰωάννου πρόῤῥησις ἀψευδεστάτη,

Ο τὼ βίβλον ἐπανορθώσας

τοῖς ἀναγινώσκουσι.

Γνῶτε, ὦ ἀναγινώσκοντες, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ οὐχὶ τὼ αὐτὼ τάξιν εὑρήσετε ὧν τὰ ἁγίου Παύλου Ἐπιστολῶν, ἃ καὶ οἱ πρόλεγραμμένοι σίχοι σημαίνουσι, καὶ τὸ ἀντίγραφον ὡρίειχεν, ἐξ οὗ πάντα ταυτὶ τὰ ἐντυπωθέντα ἐλήφθησαν. ἀηλίμεις γὰρ ἕτεροις δυσὶν ἀντιγράφοις οὐχ ἥπτον ἐκείνου τῇ τε παλαιότητι καὶ τῇ ὀρθογραφίᾳ πρόσχουσι καὶ τιμίοις ἀκολουθήσαντες, ἔτι δὲ καὶ μηδαμοῦ τοῖς Ρωμαίοις ἰδόντες τὼ αὐτὼ τῇ προειρημένῃ τηρήσαντας ζύνταξιν, ταύτῳ μάλιστα προσελόμεθα, καὶ τῇ γνῶ ἐκδόσεως ἠξιώσαμεν. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὼ πρὸς Εβραίους ἐπιστολὼ πρὸ ὧν δύο ὧν πρὸς Τιμόθεον καὶ ὧν ἐφεξῆς τεταγμένω ἑωρῶ μεν, ὥστε τῷ πρὸς Φιλήμονα τελευταίαν καθίσαθαι. ὑπαῦθα δὲ τὼ αὐτὼ πρὸς Εβραίους ἐσχάτῳ πάντων γεγραμμένῳ ἐφυλάξα μὴν.

~: Ἐῤῥῶσθε :~

Προλεγόμενα εἰς τὰς πράξεις τοῦ Χρυσόστομον.

ΠΟΛΛΟΙΣ τὼρ τὸ βιβλίον, γὰρ ὅτι ἐστὶ γνώριμόν ἐστιν, οὔτε αὐτὸ, οὔτε ὁ γράψας αὐτὸ καὶ σωθείς. διὸ καὶ ἐμαυτὸν μάλιστα εἰς ταύτῳ ἀναγκαίως καθῆκα τῷ πραγματείαν, ὥστε ἐπανάσασθαι τοὺς ἀγνοοῦντας, καὶ μὴ ἀφεῖναι τοσοῦτον λανθάνειν καὶ ἀπρυπτίεσθαι θησαυρόν. γὰρ ἐλάττονα ὧν εὐαγγελίων ὑμᾶς ὠφελῆσαι σώσεται, τοσαύτης ἐμπώλησαι φιλοσοφίας καὶ δογμάτων ὀρθότητος, καὶ μάλιστα ὧν περὶ πνεύματος ἁγίου. μὴ δὲ παρατρέχωμεν αὐτὸ, ἀλλὰ μετὰ ἀκριβείας ἐξετάζωμεν. καὶ γὰρ τὰς προῤῥήσεις ἃς ὁ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ὁ Χριστὸς προανεφώνει, ταύτας ἧς ἔργον ἐξελθούσας ὑπαῦθά ἐστιν ἰδεῖν, καὶ ἐπ' αὐτῶν ὧν πραγμάτων διαλάμπρυσαν τὼ ἀληθῆ, καὶ πολλὼ ὧν μαθητῶν τὼ ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολὼ τὼ ἀπὸ τὸ πνεύματος αὐτοῖς ἐγγινομένω. καὶ γὰρ ἤκουσαν τὸ Χριστοῦ λέγοντος, ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ σημεῖα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. καὶ προλέγων τοῖς μαθηταῖς, ὅτι ἐπὶ ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ἀχθήσονται, καὶ ὅτι ὑπὸ ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν αὐτοὺς, καὶ τὰ ἀνήκεστα πείσονται, καὶ ὡρίσοντο πάντων, καὶ ὅτι τὸ εὐαγγέλιον κηρυχθήσεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. καὶ ταῦτα πάντα μετὰ ἀκριβείας πάσης ἐκ βεβηκότος ὑπὸ τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἔστιν ἰδεῖν, καὶ πλείονα τούτων ἕτερα, ἅπερ εἴρηκεν τοῖς μαθηταῖς σωῶν. ὄψει δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀποστόλους ὄντας θαυμαστὰ ὡρισμένους διατρέχοντας γῆν καὶ θάλατταν, καὶ τοὺς δεινοὺς ἐκείνους καὶ ἀνωμότους, ἀθρόον ἄλλους ἀντ' ἄλλων γινομένους, καὶ χρημάτων ὑπεροψίας, καὶ δόξης, καὶ θυμοῦ, καὶ ἐπιθυμίας, καὶ πάντων ἀπλῶς ἀνωτέρους γινομένους, καὶ πολλὼ ὑπ' αὐτοῖς πὼ ὁμόνοιαν, καὶ γὰρ μοῦ γὰρ μίαν βασιλείαν ὡς ἔμπροσθεν, γὰρ τὸν περὶ πρωτείων ἔρωτα, ἀλλὰ πᾶσαν ἀπηκριβωμένην ἐν αὐτοῖς τὼ ἀρετὼ, καὶ πὼ ἀγάπῃ μεθυπερβολῆς διαλάμπουσαν. ὑπερβῆς καὶ πολλὰ παρήγγελεν αὐτοῖς λέγων. ὅτι ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Εστι καὶ δόγματα ἐνταῦθα εὑρεῖν, ἅπερ ἡμὴ τὸ τοῖς βιβλίου, γὰρ νὶ σαφῶς οὕτω γνώριμα ἴσῃ, ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀποκρύπτει, καὶ ἄδηλον ἴσῃ, καὶ βίου καὶ δογμάτων ἕνεκεν. τὸ δὲ πλέον ὧν ἐνταῦθα ἐγκειμένων, Παύλου πράξεις ἔστὶ τὸ σοριστότερον πάντων κηπάσαντες. τὸ δὲ αἴτιον. αὐτὸ φοιτητὴς ἴσῃ ὁ τὸ βιβλίον σωθεὶς Λουκᾶς ὁ μακάριος, οὗ πὼ ἀρετὼ πολλαχόθεν μὴν ἔστιν ἰδεῖν, μάλιστα δὲ, ἐκτὸ πρὸς τὸν διδάσκαλον ἀδιαπάστως ἔχειν καὶ δηὰ παντὸς αὐτῷ παρακολουθεῖν. ὅτε γοῦν πάντες ἐγκατέλιπον, ὁ μὲν εἰς Γαλατίαν, ὁ δὲ εἰς Δελματίαν ἀπελθών, ἄκουσον τί φησι περὶ τούτου. Λουκᾶς ἐστὶ μόνος μετ' ἐμοῦ. καὶ Κορινθίοις δὲ Τιτέλλων, περὶ αὐτὸ φησιν. οὗ ὁ ἔπαινος ὢν τῷ εὐαγγελίῳ δηὰ πασῶν ὧν ἐκκλησιῶν. καὶ ὅταν λέγῃ, ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα, κατὰ εὐαγγελίου ὁ Πέτρος τούτου λέγει. ὥστε γὰρ ἄπτεσθαι ἁμάρτοι πὼ πραγματείαν ταύτῳ

τείαν ταύτην αὐτῷ ἀναθείς. ὅταν δὲ εἴπω τοῦτο, τῷ χριστῷ λέγω. καὶ τί δήποτε χρὴ πάντα ἀνέξαφνα μὴ χρὶ τέλους ὧν μετ' αὐτοῦ; ἐκεῖνο αὖ ἐροῦμεν, ὅτι ἐκ τούτου ἀρκούντως ἔμοιγε τοῖς βουλομένοις προσέχειν, καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο πεποίηται λέγοντα ἀεὶ ἴσασιν, καὶ ὅτι χάριν τοῦ λογογραφεῖν ἐμοὶ αὐτοῖς ἡ σπουδή. πολλὰ γὰρ καὶ ἀγράφως παραδόσει παραδεδώκασι. πάντα μὲν οὖν ἄξια θαύματος τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ κείμενα, μάλιστα δὲ ὧν ἀπόλαυσις, ἣν καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῖς ὑπέβαλλε παρασκευάζουσι τῇ τῆς οἰκονομίας ἐνδιατρίβειν λόγῳ. διὸ δὴ τοσαῦτα περὶ τοῦ Χριστοῦ διαλεχθέντες, ὀλίγα μὲν περὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ ἥψαντο, τὰ δὲ πλείονα περὶ τῆς ἀνθρωπότητος διελέγοντο, καὶ τῶν παθῶν, καὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς ἀναβάσεως. τὸ γὰρ ζητούμενον πέρας τοῦτο ἦν, πιστευθῆναι ὅτι ἀνέστη καὶ ἀνέβη εἰς οὐρανούς. ὥσπερ οὖν αὐτὸς ὁ χριστὸς μάλιστα πάντων ἐσπούδαζε δεῖξαι ὅτι παρὰ τοῦ πατρός ἥκει, οὕτω καὶ οὗτος ἀνέστη καὶ ἀνελήφθη, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπῆλθε, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀφῖκται. ἦλθε μὴν τοῦτο ἐπιστεύθη πρότερον, πολλῷ μᾶλλον τῆς περὶ θεότητος ζητουμένης τῆς κατὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν ἀνάληψιν, ἄπιστον ἅπαν τὸ δόγμα τοῖς Ἰουδαίοις ἐδόκει εἶναι. διὸ ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα αὐτοὺς ἀνάγει. ἐν δὲ Ἀθήναις, καὶ ἄνθρωπον αὐτὸν ἁπλῶς καλεῖ ὁ Παῦλος, γνῶναι πλέον ἡμῶν. ἦλθε γὰρ τὸν τὸν Χριστὸν διαλεγόμενον περὶ τῆς ἐκ τοῦ πατρὸς ἰσότητος λιθάσαι πολλάκις ἐπεχείρησαν, καὶ βλάσφημον διὰ τοῦτο ἐκάλουν, σχολῇ γοῦν παρὰ τῶν ἀλιέων τοῦτο ἐδέξαντο, καὶ ταῦτα τοῦ σταυροῦ προχωρήσαντος. καὶ τί δεῖ λέγειν τοῖς Ἰουδαίοις; ὅπου γε καὶ αὐτοὶ τότε πολλάκις οἱ μαθηταὶ τῶν ὑψηλοτέρων ἀκούοντες δογμάτων ἐθορυβοῦντο καὶ ἐσκανδαλίζοντο; διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε. πολλά ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν. ἀλλ' ἐκεῖνοι οὐκ ἠδύναντο οἱ συγκλύδωνες χρόνον τριβῆναι αὐτῷ, καὶ τοσούτων κοινωνήσαντες ἀρρήτων, καὶ τοσαῦτα θεασάμενοι θαύματα, πῶς ἀνθρωπίνων καὶ ἀνοήτων, καὶ θυσιῶν, καὶ αἱλούρων, καὶ κροκοδείλων, (τριῶν γὰρ ἦν τῶν Ἑλλήνων τὰ σεβάσματα) καὶ ὧν ἄλλων ὧν πάντων τότε πρῶτον ἀπαναθέντες, ἀθρόον τοσοῦτον ὑψηλοῖς ὧν δογμάτων ἐδέξαντο λόγοις; πῶς δ' οὐ Ἰουδαῖοι οἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀκούοντες καὶ συνηχούμενοι, κῦρος ὁ θεόσοστος, κύριος εἷς ἐστι, καὶ πολιὸν αὐτὸς γένεσιν ἄλλος, καὶ ὃν τῷ σταυρῷ, ἰδόντες προσηλωμένον αὐτὸν, μᾶλλον δὲ καὶ σταυρώσαντες καὶ θάψαντες, καὶ γοῦν ἀναστάντα ἰδόντες, ἀκούοντες ὅτι θεός ἐστιν αὐτὸς οὗτος, καὶ τῷ πατρὶ ἴσος, γένοιτο μάλιστα πάντων ἀπεπήδησάν τε, καὶ ἀπερράγησαν; διαρρήδην ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν αὐτοῖς προβιβάζουσι, καὶ πολλῇ μὲν κέχρηται τῇ τῆς συγκαταβάσεως οἰκονομίᾳ, δαψιλεστέρας δὲ ἀπολαύουσι τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος, καὶ μείζονα ὧν αὐτὸς πεποίηκεν ἐργάζονται τῷ αὐτοῦ ὀνόματι, ἵνα ἑκατέρωθεν αὐτοῖς χαμαὶ κειμένοις ἀναστήσωσι, καὶ τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως πιστώσωνται λόγον. καὶ δὴ τοῦτο μάλιστα ἐστὶ τὸ βιβλίον τοῦτο, ἀναστάσεως ἀπόδειξις. τοῦτο γὰρ πιστευθέντος, οὕτω καὶ τὰ ἄλλα πεύβαινεν. εἰ μὲν οὖν ὑπόθεσις καὶ ὁ τοῦ βιβλίου σκοπὸς ἅπας, ὡς ἄντικρυς συλλαβὼν εἴποι τις, οὗτος μάλιστα ἐστί:~

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙ ΑΓΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΥΠΟ ΑΝΩΝΥΜΟΥ Η ΚΑΙ ΥΠΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΟΥ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ ΣΥΛΛΕΧΘΕΙΣΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΚΡΙΒΩΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΣΥΝΟΨΙΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ:~

Κεφ. α'. 1

Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας, ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, οὓς ἐξελέξατο, ἀνελήφθη.

Λόγον εἶπε πρῶτον, οὐκ εὐαγγέλιον, καίτοι Παύλου εὐαγγέλιον τὸν ἑαυτοῦ καλοῦντος, ἡμῖν φάσκει. κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου. τὸ κομψὸν πανταχοῦ φεύγουσιν. ὡς καὶ ὁ Ματθαῖος, βίβλος, φάσκων, γενέσεως. ἦ δὲ ὁ Μάρκος, ἀρχή, φησί, τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἀλλ' οὐ πάντα ἑαυτοῦ συγγραφὴν καλεῖ εὐαγγέλιον, ἀλλὰ τὸ τοῦ Χριστοῦ κήρυγμα. ἀρχὴ γὰρ τοῦ κηρύγματος τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου πρόοδος. πῶς δὲ τοῦ κατὰ Χριστὸν μυστηρίου ἀποκαλύψεως, καὶ πῶς ἀναθεωρήσεως αὐτοῦ, ἀρχή, ἡ ἐκ παρθένου γέννησις, καὶ ὅσα ἐν τούτοις. ᾗπερ δὲ ἀρχῇ ἐχρήσαντο οἱ ἰδίων συγγραφῶν Ματθαῖος, ἐξ αὐτῶν ὁ Λουκᾶς οὗτος. ἃ καὶ εὐαγγέλια οἱ πιστοὶ μὲν ταῦτα ἐδικαίωσαν καλεῖν, ὡς τὸ ὄντως εὐαγγέλιον, τυγχάνειν τὸν Χριστοῦ Διδασκαλίαν περιέχοντα. τῷ δὲ, πρὸ παντός, ἁγιωσύνην, δοκεῖ ἐναποῦσθαι τῷ εὐαγγελιστῇ Ἰωάννῃ. εἶναι ὁ μὲν φησιν ἐκεῖνα δίκαια τὸν ταῦτα γράψαι. μὴ δὲ χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία τὸν κόσμον. ὁ δὲ πρὸ παντός, φησί, τὸν λόγον ποιεῖσθαι, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς ἀναλήψεως. τί οὖν φαμεν; ὅτι πρὸ παντὸς οὗτος φησὶ τῶν συνεχόντων τε καὶ περιεχόντων μηδὲν παραλιπεῖν, ἐξ ὧν ἡ τοῦ κηρύγματος θεότης καὶ ἀλήθεια λαμβάνεται. καὶ αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰωάννης πρὸ παντὸς τοῦτο διέλαβεν. ἐγὼ γὰρ ἐνέλιπόντι, δι' ὧν ἥ τε καὶ σάρκα τοῦ λόγου οἰκονομία πιστεύεται τε καὶ ὠφελιμώτατα, εἰ καὶ τὴν θεότητα αὐτοῦ μεγαλοθέτης δηλαδὴ ἐμπέφυτε καὶ ἐμφανίζεται. ὦ Θεόφιλε. ἡμῖν μὲν ὧν οὗτος ὁ Θεόφιλος. μὴ θαυμάσῃς ἢ ἕνεκεν ἀνδρὸς ἑνὸς τοσαύτην φροντίδα κατελάβετο, ὡς δύο αὐτῷ γράψαι πραγματείας ὁλοκλήρους. καὶ γὰρ φυλαξ ὧν τῆς διδασκαλικῆς φωνῆς τῆς λεγούσης. γνῶθι θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀπόλητε εἰς ὧν μικρῶν τούτων. ποιεῖ τε καὶ διδάσκειν. τὸν παθόντα λέγει καὶ τὰ θαύματα πεποιηκέναι. ἢ ὅτι διὰ ὧν ἔπραττε πρήνει. ἄχρι ἧς ἡμέρας. τὸ ἑξῆς. ἄχρι ἧς ἡμέρας ἀνελήφθη. τὰ δὲ λοιπά, δηλαδὴ μέθυ. τὸ δὲ, ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου, ἢ ὅτι πνευματικὰ τὰ ἐντάλματα δηλοῖ, γνῶναι κοσμικὸν ἐπιφαίνοντα. ἢ ἵνα καὶ τὸ πνεῦμα σύμφυτον ἑαυτῷ πραγματεύῃ, ὡς γνῶναι ὧν ἂν μὴ τελεῖται ἐλλεῖ

πον ἐχόντων τῆς ἀγιασικῆς ὑποστάσεως. Τί δὲ τὰ ἐντάλματα; πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτὴ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς ἔτ ἠοῦ καὶ ἔτ ἁγίου πνεύματος. ἀνελήφθη δὲ εἶπεν, χκάθη. ἐπὶ γὰρ ὡς δεῖ ἀνθρώπου διαλέγε-
» ται. Οις ἐ παρέστησεν ἑαυτὸ ζῶντα μετ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις. Ἀνελήφθη ἤτων, ἵνα μή τις νομίσῃ ἑτέρου σωάμα ἔτ χωέσθαι, ἐπήνεγκεν εὐθὺς ἐ τὸ ἀπὸ τῆς οἰκείας αὐθεντίας. οἷς ἐ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα. τὸ αὐτὸν ἢ διάνοιά
» ἐ πεπουθότα ἐ ἀναστάντα, σωῆψε τῷ λόγῳ. μετ τὸ παθεῖν αὐτόν. Διὰ ἡμερῶν
» δὲ εἴτε τεσσαράκοντα, Οὐκοῦν ἡμέρας. ἀγὰρ σωεχὴς τῶν μετ αὐτὸν διατριβὴν ἐποιεῖτο, ὡς καὶ πρὸ ἔτ πάθους, ἀγὰ διεσαλμένως, ἅμα μὲ ἐ ποθεινοτέραν αὐτοῖς τῶν ἑαυτ ἐμφάνειαν παρασκευάζων, ἅμα δὲ καὶ τὸ ὑψηλότερον ἐ διατρεπτὸς αὐτ
» ἐμφανίζων. Οσυναλιζόμενος αὐτοῖς. Τίνος ἕνεκεν γὰρ πᾶσιν ἀγὰ τοῖς ἀποστόλοις ἐφάνη; ὅτι φάντασμα ἐδόξευ ἂν τοῖς πολλοῖς χκ ἤδοσι τὸ ἀπόῤῥητον ἔτ μυστηρίου. ἦ γὰρ καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ ἢ πίστουν τῶν ἀρχὴν ἐ ἐθορυβοῦντο, τί δῆτα τοσοῦτοι ἤθος ἦν παθεῖν; διὰ τοῦτ τὸ ἐκ τῶν σημείων ὧν ἔλαβον χάριν ποιεῖν οἱ ἀποστόλοι, ἀναμφίβολον ποιεῖ τῆς ἀναστάσεως τῶν ἀπόδειξιν ἐ κοινήν. ὥστε μὴ τοῖς τότε μόνον, ὅπερ ἐκ τῆς ὄψεως ἔμελλε γίνεσθαι, ἀγὰ καὶ πᾶσι τοῖς μετ ταῦτα φανερὰν χωέσθαι
» τὴν ἀνάστασιν. Καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας ἔτ θεοῦ. Ἐντεῦθεν μανθά-
» νομεν, ὡς ἐ μετ τὴν ἀνάστασιν ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς. Καὶ συναλιζόμενος.
» Συνεσθίων καὶ πίνων. ῥυτέσι κοινωνῶν ἁλῶν, κοινωνῶν τραπέζης. Παρήγγειλεν αὐτοῖς, ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀγὰ σπουδάζειν τὴν ἐπαγγελίαν ἔτ
» πατρός. Ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ ἀφίστασθαι παρήγγελε, βουλόμενος τὴν προεδρίαν, βεβαιότερον τὴν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῖς κατασήσασθαι λόγον, διὰ ὧν θαυμάτων, ἃ διὰ ἐπικλήσεως ἐγίνετ ἔτ σταυρωθέντος, διὰ ὧν παθῶν, ὧν ἔπασχον μετ τὸν Ἰουδαίων, χκ ἀφῆσαν δὲ τῆς ἔτ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος φιλίας, ἀγὰ ὑποστρατεύθησκον τούτου. ἦ δὲ ἐντολὴ ἐ χωρίσθησαν Ἱεροσολύμων, ἐ τούτων γὰρ ἦν ἐπικολουθήσειν, ὑποστος ἂν ἡ ἀνάστασις ὑπῆρξεν. ἄλλως τε ἐ πολλοὶ ἦσαν οἱ μέλλοντες πιστεύειν αὐτόθι. ἅμα δὲ καὶ ἔδοξε περιμεῖναι αὐτοὺς, ἵνα μή τινες λέγωσιν, ὅτι τοὺς γνωρίμοις ἀφέντες, πρὸς τοῖς ξένοις ἦλθον κομπάσαι. ἅμα δὲ καὶ μὴ πως τῇ ἔτ πνεύματος θεραπευθέντες σωάμα, ἄχρηστοι καθίσαν ἂν πρὸς τὰ ζῶν ἀπο-
» στόλων συμπλοκάς. Τῶν ἐπαγγελίαν ἔτ πατρός. Καὶ πού ἔτ ὁ πατὴρ ἐπηγγείλατο; φαμὲν οὖν, ὅτι ἢ τοῦ ἑλλάδι πῶς τῆς, ἀπὸ προθέσεως δεῖ τὸ ῥητὸν ἐκλαμβάνειν, ἵνα ᾖ, περιμένειν ἀπὸ ἔτ πατρὸς τὴν ἐπαγγελίαν, ἣν ὑμῖν ἐποισάμην ἔτ ἁγίου πνεύματος. ἣ καὶ ὅτι, ὡς αὐτός φησιν, ἃ παρὰ ἔτ πρς ἀκήκοα, ταῦτα ἀπαγγέλλω ὑμῖν. καὶ ἡ ἔτ ἁγίου πνς ἐπαγγελία ἦ ἐ διὰ αὐτ λέγονεν, ἀγὰ καὶ παρὰ ἔτ πατρὸς ὑπῆρξεν. ἦ δὲ καὶ παρ αὐτ ζητεῖς ἔτ πνς, ὁ Ἰωὴλ ἐχέγγυος πιστώσασθαι τὸν λόγον, ἐκχέω, φάσκων, ἀπὸ ἔτ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρ-
» κα. Ην ἠκούσατέ μου. Ποτὲ δὲ ἤκουσαν; ὅτε ἔλεγε, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς. ἐ πάλιν.

ἐγὼ ἐρωτήσω

ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον πέμψει ὑμῖν. Ἀπὸ ἡμετέρου πνεῦμα, πῶς ἔλεγε; λάβετε πνεῦμα ἅγιον. ἢ ὅπερ ἔλεγε, δεκτικοὺς αὐτοὺς καὶ ἱκανοὺς ποιῶν εἰς τὴν ὑποδοχὴν ἔτ πνεύματος, ἔλαβον δὲ ὅτε κατῆλθον; ἢ ὅπερ μέλλον ὡς ἤδη παρὸν εἴρηκεν; ἢ ὅπερ ἔτ πνεύματος δόσις, ἡ μὲν καθαρτικὴ ἦ δὲ τελεωτική. ἢ οὖν τελεία καὶ τελεωτοὺς, ὥστε καὶ ἑτέρους τελεωποιεῖν, ἔτ πνεύματος, τοῖς ἀποστόλοις ἐπιφοίτησις, κατὰ τὸ καιρὸν τῆς πεντηκοστῆς λέγομεν. χκ ἦλθε δὲ πρότερος αὐτ, ὅτι, ἦ ὁ μὲν ἀπῆλθε, τὸ δὲ ἔμενεν, χκ ἦν τροῦτο τὸ τῆς παραμυθίας. σωόδρα γὰρ αὐτ δυσαποσπάστως εἶχον. χκ ἀπῆλθε δὲ τὸ σωᾶ εὐθέως, ἀγὰ μετὰ ὀκτὼ τὴν ἢ δεκάτην ἡμέραν, ἵνα καὶ μικροψυχήσαντες, καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ καὶ χρείᾳ τῆς ἐπαγγελίας κῆσιν ὄντες, καθαρὰν καὶ ἀπηρτισμένην δέξωνται τὴν αὐτῆς τὴν παρουσίαν ἡδονήν. ἄλλως δὲ ἔδοξε ἐν οὐρανῷ φανῆναι τὴν ἱκετέραν φύσιν, καὶ τὰς καταλλαγὰς χωέσθαι ἀπηρτισμένας, ἐ τότε ἐλθεῖν τὸ σωᾶ. σκόπει δὲ ἵνα πάλιν μετὰ τὴν ἀνάληψιν μὴ φύγωσι, πῶς τῇ
» προσδοκίᾳ ταύτῃ καθάπερ πρί δεσμῷ κατέχει πάντας αὐτῇ ἐκεῖσε. Οτι Ἰωάν-
» νης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι. Γαρὰ τὴν ἀρχὴν οἱ ἀποστόλοι ὕδατι ἐβαπτίσθησαν, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ ἁγίῳ πνεύματι. ἐνταῦθα φανερῶς ἤδη τὸ πρὸς Ἰωάννου αὐτοῦ ὑπερβάλλον πίστας, χκ ὡς ὅτε ἔλεγε. ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐ-
» ρανῶν μείζων Ἰωάννου ἐστίν. Υμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀγὰ μετὰ
» πολλὰς ταύτας ἡμέρας. Βαπτισθήσεσθε εἶπεν, ἀλλ ἀγὰ βαπτίζω, τὸ ἀκόμπασον μεταδιώκων. ἄλλως τε καὶ Ἰωάννου ἔτ προδιδάξαντος ἐν τῷ ἔπειν, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ, πίστει ἢ ἑαυτ προσθήκη. χωρὶς δὲ ὕδατος ἀγὰ βαπτίζει ἐν τῷ ὑπερῴῳ χάριτι; καὶ γὰρ τὸ κυριώτερον τὸ πνεῦμα ἐστί, δι οὗ καὶ
» τὸ ὕδωρ ἐνεργεῖ. ἐπεὶ καὶ Χριστὸς αὐτὸς ἄνευ ἐλαίου λέγονε. Οἱ μὲν οὖν σωελθόντες ἐπερώτων αὐτὸν, λέγοντες. κύριε ἦ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις
» βασιλείαν τῷ Ισραὴλ; Σκόπει τοῦτο. ἐπεὶ περὶ πάθους ἠρώτησαν ἀλλὰ περὶ σωτελείας ἔτ κόσμου, χκέτι περὶ τούτου ἐπερωτῶσιν, ἀγὰ περὶ βασιλείας κοσμικῆς. ἐπὶ γὰρ ἀτελέστερον διέκειντο. ὁμοῦ δὲ σωελθόντες ἠρώτων, ἵνα τῷ πλήθει δυσωπήσωσιν. ἀκούσαντες δὲ περὶ ἔτ πάθους, ὅτι χδεὶς οἶδε τὴν ἡμέραν, ὅμως ἐ νῦν πάλιν ἐρωτῶσιν. ἐπεὶ γὰρ ἤκουσαν ὅτι μέλλουσι λαμβάνειν τὸ πνεῦμα, ὡς ἄξιοι λοιπὸν ἤθελον μαθεῖν, καὶ ἀπαλλαγῆναι τῶν δυσχερῶν ἐπιθύμουν. χκεῖνον δὲ, πότε. ἀγὰ ἦ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ; ἢ νῦν, φασίν. οὕτως ἐπιθύμουν τὴν ἡμέραν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ χδὲ τετραπλῶσθαι πως αὐτῆς, εἰ ποτ' ἦν ἡ βασιλεία. οὕτω γὰρ ἦν διδάξαν τὸ πνεῦμα. εἶπον δὲ τὸ, ἀποκαθιστάνεις, ὅτι μείζονα λοιπὸν περὶ αὐτ ἐφαντάζοντο. Διὸ καὶ αὐτὸς ἀνεμνήσθη αὐτοῖς διελέγετο. χ γὰρ εἶπεν. χδὲ ὁ υἱὸς οἶδεν, ἀγὰ χ ὑμῶν ἐστί. καὶ ἵνα μὴ ἀθυμήσωσιν, ἐπήγαγεν. ἀγὰ λήψεσθε δύναμιν καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ ἐκεῖνοι μὲν περὶ τῆς σωτελείας ἠρώτησαν, αὐτὸς δὲ οὐχ ἠρώτησαν διδάσκει. ὅπερ ἀρίστου διδασκάλου ἐστί, μὴ ἃ βούλονται οἱ μαθηταὶ, ἀγὰ ἃ συμφέρει μαθεῖν, διδάσκειν. διὰ τοῦτο χ πρὸς τὰ ἐρωτήσεις ἀπήντησεν, ὡς

μησὶν ἐχουσαν χρυσὸν, ὅμοιον τὸ κατεσκεῖον ἐδίδασκε. τὸ γὰρ ὃν ἐν χρείᾳ
» μάλιστα αὐτοῖς ἦν τότε. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς. γνῶναι χρόνους ἢ καιρούς. Παντὸς γὰρ τοῦ μελλόντων αὐτὴν ἀποτειχίζειν γνώστους, γνωσθῆναι,
» ἀλλ' ὡς μηδὲν αὐτοῖς ἐκρύπτειν κερδαίνειν ὧν εἰς ψυχικὴν σωτηρίαν, ἁπλῶς. ἐντεῦθεν δὲ
» ἀνωτέρω ἀορίστως φησὶ πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ οὐ
» μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. ἡ δὲ ξητεῖς. διὰ τί μὴ πρεύθη τὸ πνεῦμα κατὰ τὴν
» ὑπόσχεσιν, ἢ μὴ καὶ τὴν προθεσμίαν ἐσήμανε; μάνθανε ὅτι πρὸ αὐτοῦ μὲν τῆς ἀνόδου τὸ
» πνεῦμα οὐ παραγίνεται, ἵνα σοφωτέραν αὐτὸ καταφήνῃ τὴν ὑποδοχήν. οὐχὶ δὲ ξητῶ δὲ ἡμέραν, ἀναγωνίους αὐτοὺς καὶ πρὸς τὴν προσευχὴν εὐτρεπεστέρους ποιῶν.
» Οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. Προσεκτέον εἰπόντα ῥοπὴν δίδωσι τοῦτο τοῖς βουλομένοις τὸν ὅρον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀναιρεῖν, ἢ τὴν εἱμαρμένην. τῷ γὰρ φάσκειν. ὅσα ὁ πατὴρ ἔθετο τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. ἀναιρεῖ τὴν εἱμαρμένην. ἀλλ' ἡ ὁ πατὴρ ἔθετο, δῆλον ὅτι καὶ ὁ υἱός. πάντα γὰρ τὰ τοῦ πατρὸς, καὶ τὸν υἱὸν
» ἐστί. Ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες τοῦτε Ἰερουσαλὴμ, καὶ πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ
» ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. Ἐπειδὴ πρὸ τούτου προηγόρευσε, ἃς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε. μόνοις γὰρ ἀπεστάλθαι τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ. νῦν μέντοι τούτων, καὶ Σαμαρεῖται καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι τὸ κήρυγμα κατακοινοῖ. ἅμα δὲ καὶ προκαταγγέλλει, μέχρι πάσης τῆς οἰκουμένης, τὸν τῆς εὐσεβείας λόγον χεθῆναι. τὸ γὰρ, ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς, τί ἂν ἄλλο ἢ τοῦτο σημαίνοι; Καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλεπόντων αὐτῶν,
» ἐπήρθη. Ἀπάγων αὐτοὺς ἀλλαχοῦ ἐρεσχελίας, ἵνα μὴ πάλιν αὐτὸν ἐρωτῶσιν, εὐθὺς ἤρξατο τῆς ἐς οὐρανοὺς ἀνόδου. προσέθηκε δὲ τὸ, βλεπόντων αὐτῶν, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ θαύματος ἡ ἀρχὴ ἰσχυσε τοῦ πράγματος, τὸ δὲ τέλος ἀπέβη. δῆλον τοῦτο δὲ καὶ πρέσβεις οἱ διδάσκοντες ἄνδρες, ὅτι ἐς τὸν οὐρανὸν καταβαίνει. οὐδὲ γὰρ ἡ ὄρασις ἐξικνεῖτο πρὸς τὸ τέλος. ὡσὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως, πιστωτήριον. ἡ μὲν ἀρχὴ ἐχώρησε. πρέλθων γὰρ ἐκεῖνος, αὐτοῦ τοῦ ἀναστάντος φανερὸν ἔσεσθαι. οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς ἦν φανείς. Καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Νεφέλη μὲν ὑπέλαβε τὸν κύριον, ἵνα τὸν πρὸς τὸν πατέρα ὁμότιμον πρᾳύνῃ. νεφέλη γὰρ καὶ γνόφος κύκλῳ αὐτοῦ, περὶ τοῦ πατρὸς εἴρηται. καὶ ὁ μὲν σαρκωθεὶς θεὸς νεφέλῃ ὀχήματι κέχρηται. (κύριος γὰρ) ὁ δὲ Ἠλίας, πυρί. ὁ μὲν γὰρ ἄτε δεσπότης τῶν πάντων, καὶ οἰκείᾳ δυνάμει ἀνιών, μόνῃ τῇ, ἐν καταφερεῖ πρὸς τὴν ἄνοδον πρᾳλαμβάνει, ἢ μᾶλλον ἀγόμενος ἢ ἀνάγων τὸ ὄχημα. δοῦλος δὲ ὁ Ἠλίας. ἐν δὲ τῷ ἀνοφερεῖ Διφρος δεόμενος, καὶ ἵππων, τὸ τάχος αὐτῷ κατανυόντων τῆς ἀνωπορείας. διὸ καὶ ἐπ' ἐκείνου μὲν εἴρηται. ἀνέβη Ἠλίας ἐν συστροφῇ, ὡς ἐς τὸν οὐρανόν. ὡσὶ δὲ τοῦ κυρίου, τὸ, πορευομένου αὐτοῦ ἐς τὸν οὐρανόν. δύο δὲ ἄνδρες λευκείμονες ἵστανται τῶν ἐς οὐρανοὺς ἀποκατάστασιν τοῦ κυρίου, δῆλον τὸ, ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων τὸ
» λόγον καθίστασθαι βέβαιον. Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν, ἐς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ,

» μου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρεστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ. Ἄνδρες δὲ τῶν ἐναργῶν οἱ ἄγγελοι φαινόμενοι χρηματίζουσι καὶ τὸ συγχωρεῖν τὸ ὁράματος, ἵνα μὴ τέλειον ἐκπλήξωσι τοὺς ἥδη τῷ ξένῳ τῆς ἀναλήψεως ἐκπεπληγμένους.
» Οἱ καὶ εἶπον. ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν;
» Ἄνδρες ἀνδράσιν ἐλάλουν, καὶ ὅμως ἐκπλῆσσαν ὁμοούσιοι ἀγγέλοις. Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. Ἵνα μὴ θορυβῶνται, οἱ μαθηταὶ, καὶ ὡς οἰχομένου τὸ διδασκάλου, καὶ τὸ σώματος αὐτοῦ διαῤῥυέντος, ἀνέλπιστοι λοιπὸν ὦσι τῆς ἐπ' αὐτῷ προσδοκίας, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλος ἀγῶνος διασκεδασθῶσι δηλίας φόβῳ, τούτου χάριν ἐφίστανται οἱ ἄνδρες, ἐπὶ τῷ εἰς οὐρανὸν ἄνοδον αὐτοῖς διηλοῦντες, καὶ τὸ τεσειλημμένου σώματος διαμονήν τε καὶ σωτηρίαν, δι' ὧν φασιν. οὗτος ὁ Ἰησοῦς οὕτως ἐλεύσεται πάλιν. διὰ δὲ τί ἑστήκατε; ὑπαγορεύουσιν αὐτοῖς, τῆς περὶ τοῦ ἀφεμένους ἀσχολίας, πρὸς τὸν Ἱερουσαλὴμ πραγματεύεσθαι, καὶ τὸ τοῦ κυρίου πρόσταγμα, τὸ, ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι. Διὸ καὶ παραλυόμενοι, ἐπιτρόπομοι ὄντες διὰ τὸν τοῦ διδασκάλου ἀποδημίαν, οὐκ ἐς τὸν πόλιν ἀνεχώρουν, ἀλλ' ἐς τὸ ὑπερῷον ἀνέβησαν, ὡς ἐς ἀσφαλέστερον καὶ κρύφιον τόπον. λέγει δὲ ὁ Χρυσόστομος, ὡς ὁ ἡμέρας σαββάτου λέγουσιν ἡ ἀνάληψις. Διὸ καὶ ἐπισημαίνεται τὸ, σαββάτου ἔχον ὁδόν. ἵνα μὴ δόξωσιν ὡς ὂν σαββάτῳ
» πλεῖονι τῆς διατάξεως τῆς ἀπὸ τοῦ νόμου χρησάμενοι ἐξοδοπορίᾳ. Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν. Μίλιον ἓν, ἡ τοῦ σαββάτου ὁδὸς, ὡς φησιν Ὠριγένης ἐν τῷ τέμπτῳ τόμῳ, δισχιλίων πηχῶν ὑπῆρχε. καὶ μᾶλλον δὲ ἁγία σκηνὴ καὶ κιβωτὸς τοῦτον διάστημα περιελάμβανε τῶν παρεμβολῶν, καὶ ἀπὸ τούτου διαστήματος ἐσκήνουν. ὃ διάστημα ἔξην τοῖς περισκηνοῦσι τὴν ἁγίαν σκηνὴν βαδίζειν ἐν σαββάτῳ. Καὶ ὅτε ἦσαν ἐλθόντες, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῷον, οὗ ἦσαν
» καταμένοντες, ὅ, τε Πέτρος, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος,
» καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος, καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου, καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτὴς, καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς
» ἀδελφοῖς αὐτοῦ. Πέτρος, πλοῦτον ἢ πηγούς. Ἰάκωβος, πεφυτευμένος πόνου. Ἰωάννης, χάρις θεοῦ. Ἀνδρέας, δύναμις εὐσεβείας, ἢ κατακρινόμενος. Φίλιππος, στόμα χαρᾶς, ἢ στόμα λαμπάδος. Θωμᾶς, ἄβυσσος ἢ δίδυμος. Βαρθολομαῖος, υἱὸς κρεμάσας ὕδατα. Ματθαῖος, δεδωρημένος. Ἰάκωβος Ἀλφαίου, πεφυτευμένος. Σίμων ὁ Ζηλωτὴς, μάθησις ζωῆς. Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτος καὶ Θαδδαῖος ἐπικαλεῖτο. καταλέγει τοὺς μαθητὰς ὁμωνύμους ἵνα δείξῃ, ὡς σφαλέντας περὶ τὸ πάθος. Ἰούδας μὲν πάντη ἑαυτὸν ἔξωσε τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων. Ὁ δὲ Πέτρος ἐν σωφροσύνῃ, καὶ πρὸς τὸ διδασκάλου δεῖσθαι τριττοῦ τῆς ἐρωτήσεως ἀνακέκληται. ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ μητέρα λαβεῖν τὸν Ἰωάννην ἀναλέγραπται εἰς τὸν Δία, ἀφ' οὗ

πρόνης Ἰωάννου τῆς ἀποστόλοις, καὶ αὐτὴ συμπῆμ. ΑΛΛΩΣ. γὲ μάτιω τ̄ κατάλογον ποιεῖται τῶν μαθητῶν, ὁμὲ βουλόμενος πρᾶξαι ἐ τ̄ παθόντων μόνη, καὶ μὴ ἑνα τομάνάντων δὲ τῷ σώματι. ὁ μὲν γὰρ ἀρνησάμενος Γέτρος πικρῶ δακρύῳ τὸν ἄρνησιν ἀπέλυσατο. ὡς δῆλον, ἀφ' ὧν μικρὸν ὕστερον τὸ λογικὸν πιστεύεται ποίμνιον. ὁ δὲ ἀπιστήσας Θωμᾶς ἰάθη τὸν ἀπιστίαν τῇ ψηλαφήσει τῶν χειρῶν τραυμάτων, καὶ τῆς πλευρᾶς. ὥστε πάντων σωόντων τῶν ἄλλων, μόνος ἀπελείπετο Ἰούδας. καὶ Μαρία δὲ ἡ θεοτόκος πρῶν, ἐπεὶ καὶ ὁ ταύτην παραλαβὼν ἐς τὰ ἴδια Ἰωάννης καὶ οἱ ἀδελφοὶ πῆσαν. ἦ δὲ καὶ Ἰωσὴφ ὁ μνηστὴρ ἔξη, πρῶν αὐ ἐ αὐτός. καὶ μάλιστα οὗτος ὁ μηδέποτε, ὡς σὺ οἱ ἐξ αὐτοῦ, πρεὶ τὴν οἰκονομίαν ἐνδιάσας. ὁμὲ δῆλον ὅτι πάλαι ἐτεθνήκει. ἐπεὶ μὴ δὲ ὅτε διδάσκοντα τ̄ Ἰησοῦν ἠξίουν οἱ συγγενεῖς θεάσασθαι, καὶ αὐτὸς πρῶν. Τί γάρ, φησίν; ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου
Κεφ. β'. ξηρῦσι σε ἔξω, ὁμὴ γὲ καὶ ὁ πατήρ. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Γέτρος ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν εἶπεν. ἦν τὸ ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν. Ἀνίστανται ὁ Γέτρος γὲ ὁ Ἰάκωβος, καὶ ὡς θερμότερος, ἐ ὡς πῶν προσασίαν τῶν μαθητῶν ἐγκεχαρισμένος. ἀλλως τε καὶ ἐπῆκοος ἦν ὁ Ἰάκωβος, ἐ μᾶλλον τῇ πρεσβείᾳ καὶ τῇ ἴσῃ χάριτι ὠφέλιμος, τῶν ἄλλων δηλονότι μετασχεῖν τῶν τ̄ πρᾶγμα. Διὸ καὶ τῆς ἦν Ἱεροθλύμοις αὐτῷ καθέδρας πραχωροῦσιν. ὅρα δὲ πάντα μᾶ κοινῆς αὐτὸν γνώμης ποιοῦντα, ἐ γὲ κατ' ἀρχὰς γὲ δὲ μᾶ ἐξουσίας. ἑνα τὸν δὲ εἴκοσι συμπῆσαν ἀπὸ τῶν πιστευσάντων τῷ κυρίῳ. ἦσαν γὰρ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ τεσσαράκοσι, οἷς καὶ ἀναστὰς τ̄ λέγει Παῦλος θεάσασθαι τ̄ κύριον. ὁμὴ ἐκὸς τούτοις τῶν ἐγκειμένων εἶναι καὶ τῶν πρὸς τὸ παρρησιάζεσθαι θερμοτέρως.

Ἀνδρες ἀδελφοί, ἔδει ταῦτα πληρωθῆναι τ̄ γραφὴν ταύτην, ἣν προεῖπε τὸ πνᾶ τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυΐδ. Παραμυθεῖται αὐτὸς ἀπὸ τῆς προρρήσεως. ἐ γὲ λέγει, ἣν Δαυὶδ εἶπεν, ὁμὰ τὸ πνᾶ τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυΐδ. Τί δὲ τοῦτο ἐστῶ; ὅσα ὁ κύριος ἐλάλησε διὰ τοῦ προφήτου αὐτοῦ Δαυΐδ περὶ τοῦ Ἰησοῦ. ὧν καὶ αὐτὸς μικρὸν ἔμπροσθεν μνημονεύσας. περὶ Ἰούδα δὲ ἤτω πῆκως ἅμα μεταχειρίζεται καὶ ἀφιλανθρώπως τὸν λόγον. γὲ γὰρ λέγει, τ̄ καταράτου, τ̄ μαροῦ, ὁμὲ ἁπλῶς τὸ μεμυημένου δηλοῖ. ἐπαγαγὼν δὲ τὸ, οὗτος μὲν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, ἐ ὅτι πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησεν, ἤτοι, διεχύθη, τὸ μὴ κτήσασθαι γε ἐς τὸν Ἰούδαν ἀναφέρων εἰρηκεν. γὲ γὰρ αὐτὸς ὠνήσατο τὸ χωρίον, ὁμὲ οἱ ἱερεῖς, ἀπὸ τ̄ ἀργυρίων ὧν τῷ ναῷ. ἐπεὶ δὲ μισθὸς ταῦτα τῆς προδοσίας Ἰούδα, ἐκείνῳ καὶ ἡ κτῆσις λογίζεται. ἐ πάλιν. ἐπεὶ ἐς ταφὼ τὸν ἀφώρισται, σεσήρωται ἡ γραφή. τὸ, καὶ ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἠρημωθῆ. Τί γὰρ ἐρημότερον τάφων; δῆλα δὲ τὸ ἤθειν, πρωὶ πρωὶ ἐλάκησε μέσος, ἐδόξεν ὅτι ἅμα τῷ προδοῦναι, ἐκ τῆς ἄγαν ὀλιγωρίας καὶ ῥᾳθυμίας ἐχρήσατο διὰ τοιούτου τέλη. ἀγχόνη δὲ χρησάμενον ἡ πόμπων ὧν ἱερῶν ἐναγκλίων, ἡ οὐρανῦν, πρωὶ πνίγεσθαι αὐτὸν, καὶ ὅσα ἑξῆς, ἀναγράφη, γὲ δὲ ἐς διαφωνίαν. ἀμφότερον γὰρ λέγομεν, διαῤῥαγῆναι τὸν λαιμὸν τοῦ ὑφοῦ ἡ ἀγχόνη, καὶ οὕτω πρηνοῖς ἔπεσε πρηνὴς κατενεχθέντος, καὶ λελακηκότος. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα μ̄ ἡμέρας

μ̄ ἡμέρας περὶ αὐτ̄ διεξήκειται, τὸ πραχρῆμα τῆς προδοσίας ταῦτα γνέσθαι πο-
» σοῦται. Περὶ Ἰούδα τ̄ γνομένου ὁ ἡγοῦ τῆς συλλαβοῦσι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι κα-
» τηριθμημένος ἦν ἐν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης. οὗτος μὲν
» οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκτ̄ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέ-
» σος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτ̄, καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦ-
» σιν Ἰερουσαλὴμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν, Ακελ-
» δαμά, τουτέστι χωρίον αἵματος. Γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, γενηθήτω ἡ ἔ-
» παυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτ̄ λά-
» βοι ἕτερος. Ὁ Ἰούδας γὲ ἐναπόθανε τῇ ἀγχόνῃ, ὁμὲ ἐσπρίω, κατενεχθεὶς πρὸ
τ̄ ἀποσχισθῆναι. καὶ τοῦτο δηλοῦσιν αἱ τῶν ἀποστόλων πράξεις, ὅτι πρηνὴς γενόμε-
νος ἐλάκησε μέσος. τ̄ δὲ σαφέστερον ἱστορεῖ Παπίας ὁ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου μα-
θητὴς, λέγων, μέγα ἀσεβείας ὑπόδειγμα ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ πρὸς ἀπάτησεν Ἰού-
δας. πρηνὴς γὰρ ἐπὶ τοῦτον τὸν σάρκα, ὥστε μὴ δύνασθαι διελθεῖν, ἁμάξης ῥᾳ
διὰ διελθεῖν, ἁμάξης ἡδέως, ὥστε γε ἐγκατὰ αὐτ̄ ἐκκενωθῆναι.
ΑΛΛΩΣ. Ἐπρήνη γὰρ ἐπὶ τοσοῦτον τὸν σάρκα, ὥστε μὴ δὲ ὁπόσον ἅμα
ξα ῥᾳδίως διέρχεται, ἐκεῖνον δύνασθαι διελθεῖν, ὁμὲ μὴ δὲ αὐτὸν μόνον τὸν τῆς
κεφαλῆς ὄγκον. Τὰ μὲν γὰρ βλέφαρα ὧν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ φασὶ τοσοῦτον ἐξοιδῆσαι,
ὡς αὐτὸν μὴ καθόλου τὸ φῶς μὴ βλέπειν. τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲ αὐτοῦ μὴ δὲ ὑπὸ
ἰατρικῆς διόπρας ὀφθῆναι δύνασθαι, τοσοῦτον βάθος ἔχειν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ὑφα
νείας. τὸ δὲ αἰδοῖον αὐτοῦ, πάσης μὲν αἰσχύνης ἀνδρότερον καὶ μεῖζον φαίνεσθαι.
φέρεσθαι δὲ αὐτοῦ, φησὶν ἐκ παντὸς τοῦ σώματος συῤῥέοντας ἰχῶρας τε καὶ σκώληκας
ἐς ὕβριν διὰ αὐτῶν μόνων ὧν ἀναγκαίων. μετὰ δὲ πολλὰς βασάνους καὶ τιμωρίας,
ἐν ἰδίῳ φασὶ χωρίῳ τελευτήσαντος, ἀπὸ τῆς ὀσμῆς ἐρημοῦντες καὶ ἀοίκητον τὸ χω-
ρίον μέχρι τῆς νῦν γνέσθαι. ἀλλὰ γὲ μέχρι τῆς σήμερον δύναταί τινα ἐκεῖνον τὸν
τόπον πελθεῖν, ἐὰν μὴ ὡς ῥῖνας ταῖς χερσὶν ἐπφράξῃ. μνημονεύει δὲ ὁ Λου-
κᾶς ἐνταῦθα τὸ πάθος τοῦ Ἰούδα τὸ παυτίκα. ὧν γὰρ ἀσθενεστέρων αἱ ψυχαὶ τοῖς
πρώτοις μάλιστα σωφρονίζονται. ἠυξησε δὲ γὲ τὴν ἁμαρτίαν, προδόντα αὐτὸν ἀπο-
καλέσας, ὁμὲ τὴν τιμωρίαν, ὅτι τοῦτο καὶ τοῦτο ἔπαθε δικαίων. Ακελδαμὰ δὲ τὸ
χωρίον γὰρ τ̄ Ἰούδα, ὁμὲ ὑπὲρ ὧν Ἰουδαίων κεκλῆσθαι. φησὶ γὰρ τῇ ἰδίᾳ διαλέ-
κτῳ, μαρτυρούντων ὧν Ἰουδαίων τὸ παράνομα. Δεῖ οὖν συνελθόντων τῶν μιᾶς
» ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ, ᾧ ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κς Ἰησοῦς, ἀρξάμενος
» ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας, ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς
» ἀναστάσεως αὐτοῦ γνέσθαι ζῶν ὑμῖν ἕνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, Ιωσὴφ τὸν καλού
» μενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος, καὶ Ματθίαν. καὶ προσευξάμενοι εἶπον.
» σὺ κὲ καρδιογνῶστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω, ἐκ τούτων ὧν δύο, ἕνα λαβεῖν
» τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς
» τὸν τόπον τὸν ἴδιον. Ανακοινοῦται αὐτοῖς, ἵνα μὴ τὸ πρᾶγμα προμάχητον γέ
νηται, καὶ εἰς φιλονεικίαν ἐμπέσῃ. δῆλα δὲ καὶ ἀρχόμενος, ἄνδρες ἀδελφοί, φησὶ,

σθαι ἐκλέξασθαι ἐξ ὑμῶν, τῷ πληθει τῶν κρίσιν ὑπερέτων, καὶ ἅμα καὶ τοὺς ἐκλεγομένους ἀδιαστόμους ποιῶν, ἐξ ἑαυτῶν ἀποκαλλάσσων τῆς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπεχθείας. καὶ ὅτι μὴ ἐδικαίωσαν, καὶ τὸν προφήτην ἡσαΐαν λέγοντα, τὸν ἐπισκοπὴν αὐτῶν λαβοῖ ἕτερος. ἐκ ποίων δὲ δεῖ; ἐκ τῶν δικαίως τῆς σωτελεύσεως τῆς πρὸς αὐτοὺς τῷ χρόνῳ παρακολουθησάντων τὸ δοκίμιον ἑαυτῶν. διὸ καὶ ἐκ τῶν ἐπικαίρων εἶπεν, ἵνα μὴ τοὺς ἄλλους λυπήσῃ ὑπερίξαν δοκῶν. ἀρξάμενος δὲ προστέθεικεν ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου. τοῦτο γὰρ πρὸ τούτου, αὐτῶν δεικνύντων μαθοῦν καὶ πᾶσιν, ἡ μὴ μόνος ὁ ἐκλεξάμενος, ἀλλὰ πνεύματι ἐμάνθανον. τῆς ἀναστάσεως δὲ φησι μάρτυρα. τοῦτο γὰρ μάλιστα τῆς Ἰησοῦ θεότητος τὸ κεφάλαιον. ἐπεὶ τῶν θαυμάτων αὐτοῦ τῶν πρὸ τοῦ πάθους, πολλοὶ ἦσαν μάρτυρες ἐξ ὧν τεθαυμάκασιν ἀπίστων. ἀναπληροῖ δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐπαινετὸν τοῦ ἀποστόλου, ἵνα μὴ ἡ τοῦ Διδασκάλου ἐκλογὴ ὥσπερ ἡκρωτηριασμένη ᾖ. ὑπὲρ πολλοὺς δὲ ἔσησαν, ἀλλὰ δύο μόνους, ἵνα μὴ μείζων ἡ ἀθυμία γένηται, πολλῶν ἀποκλεγομένων. Βαρσαβᾶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ καὶ Ἰοῦστος, ἡ δασκάλης ὀνόματα ἢ ἀποστόλης. ἐυκαίρως δὲ καρδιογνώστα καλοῦσι. ὁ γὰρ λέγουσιν, ἐκλεξαι, ἀλλὰ ἀνάδειξον τὸν ἐκλεγέντα. πάντα γὰρ ἔγνωσται καὶ ὥρισται πρὸ τῷ θεῷ, καὶ πρὸ τῆς ἐνθυμήσεως ἡμῶν. κλῆρον δὲ καλεῖ, τὸ πᾶν τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας δεικνὺς καὶ ἐκλογῆς, ὁ τῶν παλαιῶν ἀναμιμνήσκων. ὅτι ὁ τῆ λευΐτας οὕτως ἐκλήρωσαν. ὡρισμένως δὲ τῆς δλαιονίας ταύτης φησιν. ἦσαν γὰρ ὁ ἄλλαι. Τόπον δὲ Ἴδιον, ἤγουν τὸν ἀγχόνιον καλεῖ, ῥητέον, ἧς ἄξιον ἑαυτὸν παρεσκεύασεν ὁ Ἰούδας δηλαδὴ τῆς προδοσίας. ἢ ὅτι τοῦ Ἰούδα
» ἴδιον ἀποστολὴν οὗτος Ἴδιον σχοίη τὸν ἐκείνου λαμβάνων ἐπισκοπήν. Καὶ ἔδωκαν
» κλήρους αὐτῶν, καὶ ἔστερον ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν, ὁ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδε
» κα ἀποστόλων. Οὕτω τέλειον κατηρτισμένοι κλήρῳ καὶ γὰρ σημείῳ τὸν ἄξιον
» μανθάνουσιν. ἀκαδόκιμον δὲ τὸ τοῦ κλήρου. ἦν γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἰωνᾶ ἰσχυρὸς, χυδαίων ἀνῶν κληρωσαμένων, εἰ αὐ ἐπὶ ἀγίων καὶ προσευχῆ τὸ πρᾶγμα ἐπιτρεψάντων; ἦν γὰρ ἐκείνων ὀρθὴ γνώμη μόνη κατηύθυνε, πολλῷ μᾶλλον ἐνθέων ἀνδρῶν.

Κεφ. γ'. Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυ
2 » μαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ φερομένης πνοῆς
» βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι. καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός. ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν
» σαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου. καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις. Ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς. τουτέστι, πρὸς τὴν πεντηκοστὴν. περὶ αὐτὴν δὲ ἡ τῶν ἑορτῶν, ὅτε καιρὸς ὡρίμῳ τῷ πνευματικῷ θέρει τὸ δρέπανον ἐπαγαγεῖν. ὅτε δηλαδὴ τῶν ἑορτῶν πολλοὶ πάρεισαν καὶ ὧν σωρεύοντων αὐτόν. καὶ ἵνα λαμβάνωσι τῆς ἑαυτῶν μαιφονίας τὸν ἔλεγχον. ἄφνω δὲ ἦχος καὶ γὰρ ἀνεπαισθήτως ἡ τοῦ πνεύματος ἐφοίτησις, καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα τῷ μὴ ἀθρόῳ καταπλήξῃ καὶ διανοίξῃ μᾶλλον, καὶ πάντας σωδραμεῖν παρασκευάσῃ. τῷ δὲ μετὰ αἰθήσεως, ὡς ἀνὰ δηλαδὴ βλητὸν τὸ θαῦμα κατασήσῃ. ἦν γὰρ καὶ Τύπου χυομένου ἐς μέθυ τὸ παράδοξον ἐνδιέβαλλον, εἰ γὰρ ἀνεῖπον μὴ οὕτως χυομένου; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ δὲ μὴ πολλῆς τῆς

ῥύμης.

ῥύμης. τότε γὰρ δηλαδὴ τῆς βιαίας πνοῆς βούλεται δηλοῦν, ἵνα δείξῃ, ὅτι τοῦ ἁγιάσματος τὸ ἔργον, ἐκ τῆς θεϊκῆς ὁλοκληρώσεως, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τὸ βίαιον πνεῦμα τοῦ νότου. καλῶς δὲ ἐπὶ πάντων τούτων, καὶ ἐπὶ τῆς παραβολῆς. τὸ, ὥσπερ, φημὶ, καὶ τὸ, ὡσεὶ πυρὸς, ἵνα μὴ ἀθετῶν τις περὶ τοῦ πνεύματος νομισθῇ. ἐπλήρωσε δὲ τὸν οἶκον ὅλον ἡ πνοὴ, κυλυμβήθρας τάξιν ἀναπληροῦσα, ἐπεὶ ἐπήγγειλε αὐτοῖς, ὑπὸ πνεύματι βαπτισθήσεσθε καὶ πυρί. καὶ τῆς διαφθορᾶς δὲ τοῦτο τεκμήριον, καὶ τῆς σφοδρότητος. πῦρ δὲ ἐπλήρωσε τὸν οἶκον, ἵνα μὴ πάντη ἐκσήσῃ ἐς φυλετὴν τοὺς ὁρῶντας παρασκευάσῃ, μηδὲν ἔχοντας μαρτυρεῖν τοῦ μὴ ταῦτα γινόμενα. μεριζέται δὲ ἐς γλῶσσας τὸ πνεῦμα πυρὸς, καὶ ἐπικάθηται ἐφ' ἕνα ἕκαστον, ὧν ἕκαστον εἰκότι δηλονότι, οἱ καὶ τῷ οἰκῳ προσήδρευον. ἐκ μιᾶς γὰρ ἴσως ῥίζης ἡ χάρις τοῦ παρακλήτου ἐς διαφόρα χαρίσματα μεριζομένη. καὶ γλῶσσαι δὲ φανούσης τοῦ μεγαλείου τοῦ θεοῦ, πυρὸς δίκην ἀναλισκούσης πᾶν τὸ ἀντίθετον. πυρὸς δὲ ἐνείδει, ὅτι καὶ τὸ πνεῦμα, θεὸς, καὶ ἵνα καὶ δηλοῖ τοῦτο, τὸ ὁμοφυὲς πρὸς τὸν πατέρα παρασήσῃ, ὃς οὕτω τῷ Μωϋσῆ ἐπὶ τοῦ βάτου ὀφθήσεται. ἐφ' ἕνα ἢ ἕκαστον κάθηται, τὸ ἑδραῖον καὶ μόνιμον δηλοῦν. τὸ γὰρ, ἐκάθισε, τὸ πρέμνον καὶ ἐπανεστάσατο σημαίνει. σκόπει δὲ ὅτι ἐπὶ μὲν Ἰωάννου ἐνὶ μέλλον ἀνὼ γνωσθῆναι, ὡσεὶ πυρίστερα βλέπει, τῇ κεφαλῇ τοῦ χοῦ ἐπόμενον. ὅτε δὲ πλῆθος ὅλον ἐπεφοίτησε δεῖ, ὡς πῦρ, καὶ ὃ ἔσχον ἐκ παλαιοῦ Ἑβραῖοι περὶ θεοῦ δοκεῖσθαι, ὅτι πῦρ ἐστὶ καταναλίσκον. ἅμα δὲ ὅτε τῇ προσευχῇ προσκαρτέρουν οἱ μαθηταὶ καὶ τῇ δεήσει, καὶ τῇ πρὸς ἀγγέλους ἀγάπῃ,
» ὅτε αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παρεῖνε). Καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀ-
» ποφθέγγεσθαι. Ἀποφθέγματα γὰρ ἦσαν, ἃ ταῖς γλώσσαις ταῖς διαφόροις προ-
» φέρον. Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παν
» τὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. Ὅτι εὐλαβεῖς δείκνισι τὸ τὰς πρίδας καταλι-
» πόντας, καὶ κτήσεις ἀφέντας καὶ οἰκίας, τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐλέσθαι κατοικεῖν, ἵνα ἐχωσι
» τὸν πάτριον νόμον τρὶς τὸ ἐνιαυτοῦ ὀφείλεσθαι θεῷ. Γνομένης δὲ τῆς φω-
» νῆς ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος, καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ δια-
» λέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. ἐξίσαντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλή-
» λους. Οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοι εἰσὶν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν,
» ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν; Πάρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμῖται,
» καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν
» Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυ-
» ρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ρωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ Προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες,
» ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ. ἐξίσαν
» το δὲ πάντες, καὶ διαπορούμενοι, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες. Τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι;
Σωτεχύθη τὸ πλῆθος, ἤγουν ταράχθη, ἠκότως. ἐνόμιζον γὰρ πλέχθαι αὐτοῖς πράγματα, διὰ τὸν καὶ τοῦ Χοῦ πλημθέντα, καὶ τὸ σωφδὸς καθέστηκεν αὐτοῖς τὰς ψυχάς. καὶ οἱ μὲν μαιφόνοι οὗτοι. οἱ δὲ εὐλαβεῖς ἐθαύμαζον, Γαλιλαίους μὲν ἐπιγινώσκοντες αὐτούς, ταῖς δὲ πατρίοις γλώσσαις αὐτοῖς λαλοῦντας. ἀπορίᾳ δὲ ἀπόσολοι ἦσαν ἃ λέγου-

α 5 σιν, ὅτι

σιν, ὅπ τὰ μεγαλεῖα τοῦ θυ, ποίαις ἢ γλώσσαις ἐκηρύξεσαν, ἢ μὴ οἱ ἀκούοντες ἄνδρες
εὐλαβεῖς, οἷον ὁ Σκύθης τις ἦν, ὁ Ἰουδαῖος, ὅπι Σκυθισὶ, ἢ Ἑλληνικῇ Ἰουδαῖος, οἱ ἀπό-
» στολοι φθέγγονται. Ἕτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλεγον, ὅπι γλεύκους μεμεστωμένοι
εἰσίν. Ἦσαν δὲ καὶ τινες τῶν σωιέντων, χυδαιότεροι ἴσως, ἀπὸ μέθης τὸ τελού-
μενον εἶναι χλευάζοντες. εἰκὸς μὴ σωιέσαι, ἐδὲ ἂν εἰς μέθην τὸ πρᾶγμα δίεβαλ-
λον. εἰ δὲ λαλούντων αὐτῶν σωιέσαι, ἐρεῖς, πῶς ἂν χλευάζειν ἐδύναντο; ἀκήκοα
γάρ ὑπερβαλλούσης πονηρίας ἐστὶν ἄλλου ἢ μόνης τῆς διαφθορᾶς αὐτῆς, ὅ
τως ὅπιδήποτε ἀνευροῦσα τὸ πρὸν διακρούσηται. ὁ ποῖον ἐστὶ τοῦ Χυ θαυμαστουργοῦν
τος, ἐκεῖνον μὴ ἀμφιβάλλειν πρὸς τὴν ἐνέργειαν, τῷ ἢ Βεελζεβοὺλ μεμηνότως ἐπι
γράφοντο τὸ πρᾶγμα. ἐθνῶν δὲ μέμνηται πολεμίων τοῖς Ἰουδαίοις, Κρητῶν, Ἀρά
βων, ἐξ ὧν ἄλλων, ὧν ταῖς γλώσσαις λαλοῦντες, σύμβολον τοῦ πρείχοντο, ὡς πά
των τούτων τὴν πίστιν κρατηθῆσιν. παντὶ χοῦ δὲ μὴ τῆς ἀρετῆς ἡ μοχθηρία. οἱ μὲν
εὐλαβεῖς ἐθαύμαζον, οἱ ἢ ἐχλεύαζον. ὁρᾶι γὰρ τὴν ἄνοιαν τῶν χλευαζόντων. γλεῦκος,
φασὶ, μεμεστωμένοι εἰσί. καίτοι γε τότε καιρὸς ἦν. πεντηκοστὴ γὰρ ἦν, ὅτε γλεῦκος
γε ὄβοι. γλεῦκος γὰρ κυρίως ὁ ἀπ' αὐτῆς τῆς λευκῆς ῥέων οἶνος. ἀλλὰ καὶ ἡ ὥρα
τρίτη ἦν, ἐν ᾗ ἀπίθανον μεθύειν, καὶ μάλιστα ἀνοήτοις ἐν κινδύνοις ἐ φόβοις ὄντας. λοι-
πὸν οὖν τῇ ποιότητι τὸ πᾶν ἐπιγράφοισι, γλεύκοις λέγοντες μεμεστωμένοι εἰσίν. ἢν
γὰρ ἰταμότης ἐν ζητεῖ μόνον, ἢ ὧεν ὁπόθεν ποτὲ, ἐχόντως τι λόγου ἐχόμενον εἴποι.
τὸ δὲ δεύτερον. ὅτι ἐκείνων θαυμαζόντων ἐ ὁμολογούντων, Ἰουδαίων ὄντων, Ρω
μαίων, προσηλύτων, ὧν σωρωσάντων ἴσως, ἐθνῶν σχεδὸν ἁπάντων τὸν κηρύττο
τῶν, ὅπι ταῖς γλώσσαις αὐτῶν λαλοῦσιν, ἐυρέθησαν ὅμως τινὲς χλευάζοντες.

ΑΛΛΩΣ. τὸ γλεύκοις μεμεστωμένοις φάσκειν τοὺς ἀποστόλους εἶναι, ἀπὸ τῆς
ποιότητος ἁβαλλόντων ἐστί. γλεῦκος γὰρ ὁ γλυκὺς ἐστιν οἶνος. ὃς ἐ μᾶλλον ἐς μέ-
θην ἐπιφορος, τῇ γλυκύτητι τῆς γλυκύτητος, ἀθρουστέραν πως πρὸς τὰ κοῖλα τοῦ ἐγ-
κεφάλου πλήρωσιν τῆς ἀναθυμιάσεως ἐμποιῶν. πότερον δὲ σωιέσαν οἱ χλευάζον
τες τὸ λεγόμενον, ἢ οὔ; ἢ μὲν γὰρ σωιέσαν, γέλοιον ἂν εἰκὸς ἦν χλευάσαι αὐτό. τί γὰρ τινα
περιλυπήσει φλυαρίας ἄσημος ἀκὴ προφερομένη; ἀλλὰ δῆλον ὅτι σωιέσαν μὲν ἐ ἀπὸ
τοῦ, ἐ ταῦτα ἐπράττοσας ἔχοντες τὴν ἐς θαῦμα καὶ λογιζομένους τὸ πρᾶγμα. αὐτοὶ
δὲ κακόυργως αὐτὸ ἐνδιέβαλλον, ὅπως ἔθος τοῖς κακούργοις. ἄλλως. σωιέσαν μὲν,
χαίρεσκον δὲ τοῖς λεγομένοις. τὸ γὰρ μεγαλεῖα ἐλεγον τοῦ θυ. ἔθος γὰρ τοῖς πολλοῖς
οὐ μὴ ἀρέσκωνται τοῖς λεγομένοις, δαιμονᾶν ἢ πρασσάειν ἠλιθιωτὶ λέγοντα. ὡς ἐ
ἐπὶ τοῦ Χυ, σωιέσαν μὲν τοῦ θαυματοῦ, δέον δὲ ὑμνεῖν, ὡς ὁ Βεελζεβοὺλ γινομένου, διέσυ
» ρον. Σταθεὶς δὲ Πέτρος ξὺν τοῖς ἕνδεκα, ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, ἐ ἀπεφθέγξατο
» αὐτοῖς. ἄνδρες Ἰουδαῖοι, ἐ οἱ κατοικοῦντες Ἰερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν
» ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. Ἄνω μὴν κινδυνοποιίαν ἐνδείκνυται, ᾧ οἷς τῷ
πληθῆ ἐπιτρέπει τὴν ἐκλογὴν τῶν μέλλοντος τοῖς ἕνδεκα ζωτάπεσθαι, ἐνταῦθα δὲ τὴν
παῤῥησίαν, καίτοι μὴ ἐυγνώμονας ἔχων τοὺς ἀκροατὰς, ἀλλὰ ἐ πλήττας ἐ μυκτηρί-
ζοντας ἐ φωνοῦντας, ἐ ἰδιώτης ὢν ἐ ἀγράμματος. πῶς οὖν χὶ ὑπὲρ ἄνθρ τὸ πρατ

τόμενον;

τόμενον; τὸ ῥῆξαι φωνὴν δηλαδή. ξὺν τοῖς ἕνδεκα δὲ λέγει, δηλῶν ὅτι κοινῇ γνώ-
μῃ ἐ φωνῇ πάντες αὐτὸς ἵστασθε, μάρτυρες ἢ πρόσκεισθε οἱ ἕνδεκα τοῖς λεγομένοις.
ἐπῆρε ἢ τὴν φωνὴν, τουτέστι μετὰ πολλῆς τῆς ῥήσεως, ἵνα εὐθέως ἀρχομένου μάθωσι τὸ
χαίειν τοῦ πνς. οὐχὶ πρὸ τούτου μὴ ἐνεγκὼν ἐρώτησιν κρασίου εὐτελοῦς, οὗτος ἐν μέ
σῳ δήμου, φωνῶν τὰ πάντα, οὕτως ἀνυποστόλως δημηγορεῖ, ὡς ἀμφισβήτητον τῆς
» ἀναστάσεως γνῶσθ τὸ τεκμήριον. Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν.
Οὐκ εἰσὶν, ὡς ὑμεῖς χλευάζετε, ἀλλ' ὡς ὑπολαμβάνετε, ἤδη κέσθερον μεταχειρίζόμη
τὸ λόγον. ἐ γὰρ ἀντικρὺς ἀπὸ κακουργίας ἐγκλήσῃ αὐτῇ δεῖξαι τὸ λέγοντας, προσδο
κῶσιν αὐτοῖς τὴν προφητείαν ἐ μεταμέλειαν. ἐστὶ γάρ, φησὶν, ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας.
ἐ τοῦτο, γὰρ ἐστὶν ἐν ὥρᾳ τρίτῃ μεθύειν; ἀλλὰ γὰρ ἐστὶ πρὸς τοῦτο. γὰρ ἐκεῖνοι οὕτως εἶχον
» πρὸς αὐτὴν, ἀλλὰ χλευάζοντες ἐ διασύροντες ἔλεγον. Εστὶ γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας.
» ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ ἠρημένον δι' οὗ τοῦ προφήτου Ιωήλ. ἐ ἔσται φησὶν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέ
» γει ὁ θς, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, ἐ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐ αἱ
» θυγατέρες ὑμῶν, ἐ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, ἐ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύ-
» πνια ἐνυπνιασθήσονται. καίτοι ἐπὶ μὲν δούλοις μὲν ἐ ἐπὶ τοῖς δούλαις μὲν τοῖς ἡμέραις
» ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ πνός μου ἐ προφητεύσουσι, ἐ δώσω τέρατα τῷ οὐρανῷ ἄνω,
» ἐ σημεῖα ἐπὶ τῆς κάτω, αἷμα ἐ πῦρ ἐ ἀτμίδα καπνοῦ. ὁ Ηλιος μεταστραφήσε
» ται εἰς σκότος, ἐ ἡ Σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυ τὴν μεγάλην ἐ ἐπι-
» φανῆ. ἐ ἔσται πᾶς ὃς ἐὰν ἐπικαλέσῃ τὸ ὄνομα κυ, σωθήσε). Τοῦτο προσεκλικὸ
τέροις αὐτῇ τέως ἐποίησε, τὸ ἢ ὡς τρίτη ὥρα ταῦτα κεκλῦσθαι, χάπολως. Τότε γὰρ
τὸ λαμπὸν τὸ πυρὸς δεινοῦ), ὅτε οὔτε πρὸς ἔργα ἔχουσιν οἱ ἄνοι, οὔτε πρὸς ἄρισον.
ὅτε λαμπρὰ ἡ ἡμέρα. ὅτε πάντες ἦσιν ἐπ' ἀγορᾶς. εἶτα τὴν προφητείαν πρὸ ἡγαλλο τοῦ
Ιωήλ, δαμοῦ τοῦ Χυ μνημονεύσας ὧν ταῦτα, ἐ τὰ σημεῖα ὧν ἦσαν αὐτὰ, ἐ ὅτε
αὐτοῦ τοῦ ἐπαγγελία. ἢ γὰρ τοῦ εἶπε, πάντα ἀνέτρεψεν αὐτὸ ἐ κωλευθῆναι ἐποίη-
σεν. ἀλλὰ τὴν ὥραν τέως ἦσαν δηλὰ τοῦ προφήτου ταῦτα ἐπαγγελλόμενον, ἐ τὸ
φθόνον ὑποτεμνόμη, γὰρ τοῖς ἀποστόλοις μόνον ἦν, ἀλλὰ πᾶσι σαρκὶ, δηλονότι εἰλικρι-
νῶς πιστεύουσι, ἐ μὴ διαθέσεως. γὰρ ὁ λέγων μοι, ἦν, κε κε, ἀλλ' ὁ μὴ ποιῶν τοῦ
ποιῶν. γὰρ τοσοῦτον ἢ τοῦ, ἀντὶ τοῦ χθέσερον τὸν λόγον τῆς ἐπαγγελίας ἐ κοῦφον ποιῶν,
ὅτι μόνη ἡ ἐπίκλησις ἀρκεῖ πρὸς σωτηρίαν. τὸ ἢ, ὁ Ηλιος μεταστραφήσε) εἰς σκότος, ἐ τὸ
πρὸ τοῦ, αἷμα ἐ πῦρ ἐ ἀτμίδα καπνοῦ, ταῦτα δεῖ τὴν μελλούσης, ἦν, κρίσεως, οὐ
κοῦτερον ἢ ἐ δεῖ τῆς Ιεροβολύμων ἐ τοῦτε αἰχμαλωσίας, εἰρη), ἀπὸ τῆς διαθέσεως τῆς
πασχούσης. λέγωσε ἐ κὶ τὴν Ιώσηπον, πολλὰ τοιαῦτα προοιμιασάμενον τῆς Ιεροβολύ
μων κὶ τροφήν. τὸ ἢ τὴν Σελήνην μεταστραφῆναι εἰς αἷμα φασὶν, τὴν σφαγὴς δηλοῖ τὴν
ὑπόβολήν, ὡς προσηλοτέρας τε οὔσης, ἐ σωματώσεως ἀπὸ τῆς τῶν αἱμάτων ἀναθυμιάσεως
τοῦ πρὸ σχέν. τὸ μὴν τοι, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυ τὴν μεγάλην ἐ ἐπιφανῆ, φοβοῦντός
ἐστι ἐ κὶ σείοντος αὐτῇ τοῖς ἐλπιζομένοις δρομοῖς. μὴ γὰρ ἐπειδή φησιν, ἁπιμωρητὶ νῦν
ἁμαρτάνετε, θαῤῥεῖτε, ἀλλὰ προφασιζόμενα ταῦτα ἴστε μεγάλης ἡμέρας ἐ χαλεπῆς τῆς
ἀνταπόδοσιν. ἀλλὰ ταῖς ἀπλαῖς ἐσάγει τινὰ καὶ χρηστότητα, προαθεῖς τὸ, καὶ

πᾶς ὃς

πας ὃς ἐὰν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυ̃ σωθήσεται. ἐπὶ τού-
τῳ μ̃ Παῦλος ὁ ἀπόστολος περὶ Χυ̃ ἐρῆσθαί φησι. νῦν μέν-
τοι, τούτου καιρὸν ἐκ ἐχρῆν ὄντος, οἰκονομῶν τὸν λόγον
» πεποίηκεν αὐτός. Ανδρες Ισραηλῖται ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ιησοῦν τὸν Να-
» ζωραῖον, ἄνδρα ἀπο δεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θυ̃ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις,
» οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ θς̃ ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε, τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ
» βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θυ̃ ἔκδοτον λαβόντες διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπήξαντες ἀνεί-
» λετε. ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρα-
» τεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν. προορώμην τὸν κν̃ ἐνώπιόν μου
» διαπαντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ. διὰ τοῦτο εὐφράνθη μου ἡ καρδία
» μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἐτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπί-
» δι, ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.

Ἐπειδὴ καθήψατο αὐτῶν ἀνωτέρω σφοδρῶς, νῦν ἀνίησιν αὐτῆς, ὡς κολακεύων, ἀλλὰ διανα-
παύων ἐπὶ ἀνέσεως λέξιν. Διὸ ἐπιμάξεται, ἐπειδὴ προσπάρρος Δαυὶδ μνημο-
νεύει, ἵνα μὴ θορυβήσῃ, ἐπειδὴ τὸν Ιν̃ προεφήτευσε τῷ λόγῳ. τοῦ γὰρ προφήτου πολ-
λοὶ ἀκούσαντες ἐπίστευον. ἦν δὲ μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Ιυ̃ προσχθὲς φονῶσιν αὐτοῖς, εὐ-
θέως ἂν προσέκειτο αὐτοῖς. διὰ τοῦτο, ὡδί, πείθητε, εἶπεν, ἀλλ' ἀκούσατε. ὅπως ἀνεπα-
χθέστερον ᾖ. διὰ τοῦτο δὲ περὶ τοῦ Ιυ̃ πανσμότερον φθέγγεται. Ιησοῦν γάρ, φησι, τὸν
Ναζωραῖον, ἀπὸ τῆς εὐτελοῦς πατρίδος ὀνομάζων. ἐἶτα, ἀποδεδειγμένον, οἷον ὡς ἐκ
ἀμφισβητουμένου, ἀλλ' ἀποδεδειγμένον διὰ τῶν ἐργων, ὧν ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ θς̃,
ὅτι ἀπὸ θυ̃ ἦν. τέως γὰρ ἦ δὲ ὁ θς̃ ἐποίησεν, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ, ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς λα-
θρα, ὡδί, ἐν γωνίᾳ, ἀλλὰ μαρτυρούντων ὑμῶν. ἐπεδείκνυ δὲ ἐκ τοῦ διὰ τοῦ θαύμα
αὐτοῦ προὔβη, ὡς ρᾶται αὐτῇ δὲ ἀπαλλάττειν διὰ τῆς πείρας, τῇ προωρισμένῃ ἐκλεκ-
τοῦ θυ̃, ἅμα μὲν δεικνὺς τὸ τῶν πάθους αὐτοῦ ἐκούσιον, ἐὸν τοῖς προωρισμένοις ὑπούργη-
σεν. ἀλλὰ δὲ ἀπαλλάσσων, οὐκ ἀφίησιν αὐτῇ πάντη τοῦ ἐγκλήματος. ἐπάγει γάρ, ὅτι
διὰ χειρῶν ἀνόμων ἀνείλετε. διὰ χειρῶν μὲν γὰρ ἀνόμων, ἦν τοι Ιούδα ἐκ περιτομῆς, ὁ-
μως ἀνείλετε. ἦσαν γὰρ οἱ πράξαντες ἄνομοι, ἐὶ καὶ ἀνελόντες δικαιότατα, οὕτω καθαφά-
μενος αὐτῶν, ἡρέμα ἐλοιδόρησεν ἐμφανεστέρων ἄψασθαι φήσας. ὃν ὁ θεὸς
ἀνέστησε, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου. ρητέον ὅτι ἐὰν ὁ θάνατος ὠδῖνε κατέχων αὐ-
τὸν, ἐὶ οἱονεὶ δεινά ἐπασχεν. ὠδῖνας γὰρ ἡ παλαιὰ, ἢ κιρσώσεις, φησὶ, ἐκ τῆς συμ-
φορᾶς. ὡς ἐπὶ τῶν, ὠδῖνες ᾅδου περιεκύκλωσάν με. διὰ δὲ τοῦτο, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν
αὐτὸν κρατεῖσθαι, τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ πίστησι, ἐὸν ὅτι οὐκ ἐπὶ ἀποθνήσκει. ἐπὶ τούτοις
παράγει ἐκ προφητῶν Δαυὶδ λέγοντα, ὡς προείρηται, οὐκ ἐξεῖπε, ἀλλ' ἐς αὐτό. ρητέ-
σι, τοῦ Χυ̃. καὶν τούτοις ἀπὸ τῶν ποιητικωτέρων, ἐκ δὲ τοῦ πεζοτέρου προὔθηκε τὸ προ
φητείαν, ἅτε ἀσαγωγικωτέρων λόγων δεομένοις. καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν. αὐτὸς γάρ ἐφη,
ὅτι οὐδεὶς αἴρει τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ. ἀλλ' ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ τίθημι αὐτήν, ἐὰν πάλιν
» λαμβάνω αὐτήν. Ανδρες ἀδελφοί, ἐξὸν ἦν εἰπεῖν μετὰ παῤῥησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ περὶ ἀρ
» χου Δαυὶδ, ὅτι ἐτελεύτησε, ἐτάφη, ἐν μνῆμα αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας
ταύτης. προφήτης

» τῆς. προφήτης οὖν ὑπάρχων, ἐἰδὼς, ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Ϫ̃ς ἐκ καρποῦ τῆς
» ὀσφύος αὐτοῦ, καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προϊδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χυ̃, ὅτι οὐκ ἐγκατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ᾅδου, οὐδὲ
» ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. τοῦτον τὸν Ιν̃ ἀνέστησεν ὁ Ϫ̃ς, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν
» μάρτυρες. Τῶν προφητείαν πληρώσας ἄλλων πάλιν ἀπάρχεται προοιμίων. ἄν-
δρες, φησὶν, ἀδελφοί. ὅταν γὰρ μέγα τι μέλλῃ ἐρεῖν, οἰκείωτικῶς κέχρηται προοιμίῳ, ἀδελφοὺς καλῶν, ὡς ὁ Στέφανος, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἀκούσατε. ἐἶτα φησιν,
ἐξὸν ἦν εἰπεῖν μετὰ παῤῥησίας περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυίδ. ᾔδεσαν δὲ πολ-
λοὶ κέχρηται μετριοφροσύνῃ. ἦ γὰρ εἶπεν οὕτως ἁπλῶς, ὅτι ταῦτα οὐκ εἴρηται περὶ
τοῦ Δαυίδ, ἀλλὰ περὶ τοῦ Χυ̃, πρακτικὰ δὲ ἔδοξε, ἐὰν ὀργὴν αὐτοῖς ἐνεποίει μᾶλλον, ἢ
πεῖσιν ἴσοις πλείστην. ἀλλὰ πολλῇ περὶ μακάριον Δαυὶδ τιμῇ χρησάμενος, εὐ-
πρόσδεκτον κατασκευάζει, ὅτι περὶ τοῦ Χυ̃ ἡ μαρτυρία. ἐπᾶς οὖν ὁ λόγος οὕτως
οἰκονομεῖται. τῇ γὰρ τοῦ Δαυὶδ τελευτῇ ἐταφῇ γε προσῆκον, ὅλα οὐκ ἀνέστη, ἀλλ' ὅπε
ἐστὶ μνῆμα αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἡμῖν, ὥσπερ ἴσμεν τῷ, οὐκ ἀνέστη. ἐγὼ δὲ οὕτως ἦλθον εἰς τὸν
Χν̃, ἀλλὰ πάλιν ἐγκωμιάζεται ὁ Δαυὶδ, διὰ τοῦτο, προφήτης ὢν ὑπάρχων, ἵνα διὰ
τοῦτο ἐκεῖνον τιμῶν, ἐὸν γλίσχρον τὸν ἀπ' ἐκείνου, τοῦ Χυ̃ δέξωνται περὶ τῆς ἀναστά
σεως λόγον. ἐὰν γὰρ εἶπεν, ὅτι ἐπηγγείλατο αὐτῷ ὁ Ϫ̃ς, ἀφ' οὗ μεῖζον ἐκ ἀπάτωρ
ἦν, τὸ ὅμοσε. τὸ δὲ καὶ σὰρκα κυρίου οὐδὲς ἐστιν, ὡς ἐκ θεὸς Χεισὸς, ἐκ ζώνεσιν ἀφ' τῷ
περὶ. πάντα δὲ τῷ πατρὶ ἀναπίθησιν, ἵνα τέως πράξεων ται τὰ λεγόμενα. ἀλλὰ
πῶς ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου Δαυίδ; ὅτι βασιλεὺς πάντων Ιουδαίων τε ἐθνῶν σα-
γηνευθέντων ἐκ τοῦ ἐκείνου πίστιν τε ἐ λατρείαν. τὸ δὲ, σὰρξ οὐκ εἶδε διαφθοράν, οὐκ ἦπου τὸ τῆς ἀναστάσεως ἐμφαίνει ἔργον. Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψω
» θεὶς, πῶς τε ἐπαγγελίαν τοῦ ἁγίου πνς̃ λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, δέδεικε τοῦτο ὁ μᾶλλ
» ὑμεῖς βλέπετε ἐ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς. Καὶ πάλιν τῷ
πατρὶ ἀναπίθησι τὸ μεγονός. οἶδε γὰρ οὕτω τοὺς ἀκροατὰς ὁ παῦλος. ἦ ὢν δὲ
τὸ, ὑψωθεὶς, καὶ πρὸς τῆς ἀναλήψεως ἤνιξατο, καὶ ὅτι ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐστί. διὸ οὐδὲ φα
νερῶς ἐἶπεν, ὅτι ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐστιν. ἐπεὶ οὖν ἐνταῦθα προῄρηται, ἐὰν σημείωσαι αὐτοῦ
ἐμνήσθη, ἐ τῆς ἀναστάσεως, λοιπὸν ἐπάγεται τὸ, δέδεκται. κατ' ἀρχὰς μὲν γὰρ τὸν προ
ἔλεγεν γε τὸν Χεισὸν ἐπαγγείλασθαι τοῦτο διὰ Ιωὴλ τοῦ προφήτου. ἐπὶ ᾧ τοῦ καὶ Χν̃
ἐμνήσθη παραδόξων, θαῤῥῶν ἤδη, αὐτὸ φησὶν ἐκδέχεται. ὥστε γε περὶ τοῦ ἔλεγεν Ιωὴλ
τὸ, ἐκδέχω, ἀλλὰ περὶ τοῦ Χυ̃. τὴν ἐπαγγελίαν δὲ λαβών, φησι, παρὰ τοῦ πρς̃, ἵν' αὐτὸς
ἡμῖν τοῖς μαθηταῖς ἐπηγγείλατο, τὸ, ἐ ἄλλον παράκλητον πέμψω ὑμῖν, ἵν' ἦν ὁ πήρ
πὸ τοῦ πάθους αὐτῷ ἐπηγγείλατο, διὰ τοῦ, ἐ ἐδόξασα ἐ πάλιν δοξάσω. τὸ περὶ δὲ
ἀναπίθησι τὴν ἐπαγγελίαν, συσκιάζων τὸν λόγον πὸς τὸ ἐυπρόσδεκτον τῶν ἀκροατῶν. ὅ-
σα γὰρ αὐτεῖ πῃτις, ἢ μὴ πὸς τὸ συμφέρον τελευτήσει, ἀκῆ ἐ μάτην λέγει. δείκνυσιν
οὖν ὅτι ὁ σωτὴρ μόνον αὐτὸν ἐκ ἐλάττωσεν, ἀλλὰ καὶ λαμπρότερον ἠργάσατο.
ὁ γὰρ καὶ διὰ τοῦ Ιωάννου τὸ Βαπτίσου πὸ τοῦ σωτῆρος ἐπηγγείλατο ὁ πατὴρ, τὸ,
αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί, τὸν μὲν σωτῆρα ἔδωκεν.

Λέγει δὲ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

» Λέγει δὲ αὐτῶν. εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς
» σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ
» καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐποίησε τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.
Οὐκ ἐπὶ μεθύουσι λέγει. ἐχθὲς γὰρ ἀπὸ τῶν ἑνδεκάτων θάρρος. ἀλλὰ τί φησιν; ὅτι
Δαυὶδ λέγει, εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, καὶ τὸ Δαυὶδ ὑψηλότερον αὐτὸν ἀποφαίνει. ἦδει Δαυὶδ κρεῖττον αὐτὸν καλεῖ, πολλῷ μᾶλλον αὐτοὶ γε ἀποδεκτέον. καὶ φόβον δὲ ἐφέτισιν αὐτοῖς, ἀλλὰ τοὺς ἐχθρούς. καὶ ἵνα μὴ ἀπι-
στῆται, τῷ πατρὶ τὴν ὑπόταξιν ἀναθέσθαι. ἀλλὰ μεγάλα ταῦτα πάλιν ἐπὶ τὸ
πανδηνότερον κατάγει, ἀκριβῶς οὖν, ἵνα γινωσκέτω πᾶς Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ κύριον καὶ
Χριστὸν ὁ θεὸς αὐτὸν ἐποίησε, τὸ, ἐποίησεν, ἀντὶ τοῦ κατέταξε καὶ κατέστησε φύ-
σας, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ, γέννησεν. ὑψηλότερον δὲ πως αὐτὸ εἶπε περὶ Χριστοῦ, καὶ τοῖς προ-
κεκλημένοις ἀκόλουθον, ἀκριβῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς Ἰσραὴλ, ὅτι ἐκ δεξιῶν τοῦ πα-
» τρὸς κάθηται. Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον,
» καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ἀποστόλους. Τί ποιήσωμεν ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς.
Τὸ μετ' ἐπιφορᾶς μεταχειρίσασθαι τὴν διδασκαλίαν, ἵνα κατάνυξιν αὐτοῖς ἐργάσηται. τὸ
δὲ, κατενύγησαν, ἀντὶ τοῦ ἐπλήγησαν, ἐπάθον τὴν ψυχὴν, ἐσώθησαν κατέγνωσαν.
Διὸ καὶ ξηρῶσι τὸ κακοῦ λύσιν, ἐπὶ οἰκειοτικῶς αὐτοῖς ἀδελφοῖς καλοῦσιν, οἷς πρώην
ἐλευάζον. γε δὴ ἰσότιμος δὲ τὸ, ἀδελφοί, εἶπον, ὡς πρισαζόμενοι αὐτοῖς διὰ τοιαύτης κλήσεως, ἵνα ὅθεν πρὸς αὐτοὺς φιλοφρόνησαν μᾶλλον φιλανθρωπήσωνται. καὶ ἐπειδὴ ὁ Πέ-
τρος ἀρχόμενος τοῦ λόγου οὕτως αὐτοὺς ἐκάλεσεν, ἐκεῖθεν εἶχον ἐπ' αὐτοῖς τοῦτο κα-
» λεῖν αὐτοὺς ἀφορμήν. Μετανοήσατε καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόμα-
» τι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος.
» ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν, ὅσους
» ἂν προσκαλέσηται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρετο καὶ πα-
» ρεκάλει, λέγων. σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. οἱ μὲν οὖν ἀσμένως
» ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐβαπτίσθησαν. καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
» ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων,
» καὶ τῇ κοινωνίᾳ, καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου, καὶ ταῖς προσευχαῖς. Ὡς πάντων φόμα
τῶν ἀποστόλων προβεβλημένος, φησὶ, μετανοήσατε καὶ βαπτισθήτω, οὐ πιστεύσατε, ἀλλὰ βαπτισθήτω. τοῦτο γὰρ ὁ θεμέλιος τῶν ἐπὶ Χριστὸν πιστευόντων. τοῦτο οὖν πρῶτον
ἀξιοῖ. καὶ μετὰ τοῦτο ἐπάγει τὸ πρὸς τῷ θεμελίῳ τέλος, τὴν δωρεὰν λέγων τοῦ ἁγίου
πνεύματος, ὡς δὴ μέθυσι τοῦτ', τῆς πίστεως ἀναφαιρομένης. τῷ γὰρ ἔχειν, ὑμῖν γὰρ ἡ ἐπαγγε-
λία ἐστὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς μακρὰν ἐπὶ τοῖς ἐγγὺς, ἐμφαίνει τὸ μεῖζον τῆς
δωρεᾶς, ὡς γε μόνον αὐτοῖς ἐπηκόυσης ἀλλὰ ἐπὶ τοῖς τέκνοις. ἐπὶ πρὸς τοῦ ἔθνη δὲ ἦδη φη-
λεύει). τοῦτο γὰρ ἡνίξατο δηλονότι, τοῖς μακρὰν. ἀλλ' ἦ τοῖς μακρὰν, πολλῷ δήπου μᾶλλον
ὑμῖν τοῖς ἐγγύς. σκόπει δὴ ὅτι τοῦτο τοῦτο ἐνῆν ἡμίσειαν πίστιν, ὅτε πανσυνυγμένους
εὗρε, ἐκ πεντηκοντάς ἑαυτοὺς. ψυχὴ γὰρ ὅταν ἑαυτὴ κατὰ δικασθῇ, οὐκ ἐπὶ φονεῖν δύναται).
» Ἐκλύετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων
ἐκλύετο.

» ἐκλύετο. πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά. καὶ τὰ
» κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι ἄν τις χρείαν
» εἶχε. καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῷ ἱερῷ. Οὐ γὰρ ὡς ἔτυ-
χόντων κατεφρόνουν, ἀλλ' ἐπειδὴ πολὺς ἦν ὁ Πέτρος ἄνωθεν ῥέων, καὶ τὰ μέλλοντα
παθεῖν ἐσαγγελιώδη φαίνων, ἠκόντως ἐφοβοῦντο. ἐμαρτύρει γὰρ τῷ λόγῳ τὰ
ἔργα. καθάπερ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ πρότερον σημεῖα, εἶτα διδασκαλία, εἶτα θαύμα-
τα, οὕτω καὶ νῦν. τὸ δὲ τοὺς πάντας πωλεῖν καὶ διαμερίζειν καθ' ἑαυτοὺς χρείαν εἶχε,
οὐχ ἁπλῶς ἀλλ' οἰκονομικῶς. Διεμέριζον γὰρ κατὰ τάξιν. τὸ δὲ, ὁμοθυμαδὸν προσ-
καρτεροῦντες, οὐ μίαν ἡμέραν, οὐδὲ δύο, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν, καὶ μιᾷ ψυχῇ. τῷ δὲ ἱερῷ προσήδρευον οἱ πιστεύοντες, ἅτε ἀσυνδιαιτέροις χριστιανοῖς, καὶ περὶ μηδὲν ἕτερον ἔχοντες ἀσυνδιάξιον τῆς περὶ τὸν τόπον, ἢ περὶ τὸ ἱερόν.
» Κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον μετελάμβανον τροφῆς, ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἁφελό-
» τητι καρδίας αἰνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος
» προσετίθει τοὺς σῳζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ. Οἶκον, τὸ ἱερὸν νῦν λέ-
γει. ἁρμοδίως γὰρ ἦθιον. τὸ δὲ, κλῶντες ἄρτον, εἶπεν, ἵνα τὸ εὐτελὲς καὶ αὐτοσκεύαστον ὑπομφήνῃ αὐτοῖς τῆς διαίτης. ἄρτον γὰρ κλῶντες μετελάμβανον τροφῆς, ἀλλ' οὐκ ἐπρύφων. οὕτω καὶ τὸν βίον ἀπὸ τῆς πίστεως μετερρύθμιζον, καὶ φιλαλλήλως εἶχον πρὸς τὸν λαὸν ὅλον. ἦρχε δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ὑπὸ φθόνου ἐπανέστησαν αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς τὸ λαὸν χάριν εἶχον. εὐδοκίμουν δὲ τῇ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ καθαρᾶς ἀναστροφῆς. τὸ δὲ, ἐν ἀφελότητι καρδίας, ἀντὶ τοῦ ἀνυπόκριτος καὶ εὐτελείᾳ, μηδὲν ὑψηλὸν φρονοῦν-
τες ἐφ' οἷς ἐπράττον ἀγαθοεργίαις καὶ ἐλεημοσύναις, ὅπερ μάλιστα τῶν ἰουδαϊκῶν,
» ὡς ἀπὸ τοῦ καυχωμένου Φαρισαίου δῆλον. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης Κεφ. δ'.
» ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην. Πολλὴ ἡ τῶν 3
δύο σύνοια καὶ φιλία. σύνοια μὲν ὁ Πέτρος ἐν τῷ κηρύττειν πάθη συ-
θέσθαι τὸν διδασκάλου. καὶ ἐπὶ τὸν τάφον δὲ πάλιν ὁμοῦ πρέχοισι. καὶ περὶ αὐτοῦ πάλιν φησὶν ὁ Πέτρος τῷ Χριστῷ, οὗτος δὲ τί; ἀνέβαινον δὲ καὶ τῷ ἱερῷ ἔχως ἐπὶ ἰουδαΐζοντες, ἀλλὰ χρησίμως ἐ συγκαταβατικῶς τὸν ποιοῦντες, ἐ ἵνα θεραπευθέντες τοῦ χωλοῦ καὶ τῷ ἱερῷ πάντας ἔχοιεν τῆ ἐωρακότας μάρτυρας. πολλοὶ γὰρ συνῆσαν ἐκεῖ, διὰ τὸ σεβάσμιον τοῦ τόπου. διὰ δὲ τοῦ Πεντηκοστὴν ἄραν, διδάσκει ὡς ἀπὸ ταῖς εὐχαῖς ἐνέκειντο. μέμνηται δὲ ἐ τοῦ ἱεροῦ, διὰ μφοτέρων φησὶ τοῦ χρόνου ἐ τοῦ τόπου πιστούμενος ἃ γράφει. πολλῶν δὲ θαυμάτων ἐπιτελουμένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὡς ἐ ἀνωτέρω ἐμνήσθη ὁ ταῦτα γράφων Λουκᾶς, διὰ τί ἐκείνων ὄνομα τὶ μνημονεύει, ἀλλ' ἐκεῖνο γράφει μόνον ἀφ' οὗ πάντες ἐκινήθησαν. ἐκεῖνα γὰρ ἦν ἅπερ καὶ πρεωρῶντο διὰ τὸ σμικρὰ δοκεῖν. ἢ καὶ ὅτι γε κόμοτου χάριν ἡ συγγραφὴ αὐ-
» τῷ αὕτη ἐπονομάσθη. Καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκκοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων
» ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην ὡ-
» ραίαν, τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν. ὃς ἰδὼν
» Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν, ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν.
ἀτενίσας

» ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ, εἶπε. βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπεῖ-
» χεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ Πέτρος. Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρ-
» χει μοι. ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. Τοῦτο πολὺ σαντελῶς χρῆ ὁ ἄνθρωπος
ἄγνωστος ἦν αὐτῷ. καὶ τοῦτο, ἵνα μή τε χαριζόμενοι φαίνωνται, ἐκ προσπάθειαν
ποιούμενοι τῆς ἰάσεως, μή τέ τις ὑποψία ὑποκρίσεως μὴ δι' παρ' αὐτῶν ἀναισχυν-
τάτων ὑπολαμβάνηται, ὅτι πρὸς χάριν τῶν ἀποστόλων τινὲς ὧν αὐτοῖς γνωρίμων
τὰς περὶ αὐτοὺς ἰάσεις ὑποκρίνοιντο. πῶς οὖν ἔμαθον μετὰ πολλοῦ τὸ ὄνομα;
ὅτι ἦν αὐτοῖς σχολὴ περὶ τοῦ μηδὲν λίαν τελοῦντα καταγελᾶσθαι. πῶς δὲ
αὐτὸν ἠγάγοντο ἀθῆναι τῷ Χῷ; ἴσως τινὲς ἦσαν ἄπιστοι οἱ προσδρέυοντες τῷ
ἱερῷ, ὅπου γε δὴ τοῖς ἀποστόλοις αὐτὸν προσήγαγον, ἰδόντες αὐτοὺς ἱσπόντας καὶ
θαύματα ποιοῦντας τοιαῦτα. ὅτι πολὺς ἦν ἐκ κοιλίας μητρὸς, τοῦτο πάντες οἱ
ἐν τῷ ἱερῷ ἤδεσαν. Διὸ καὶ ὡς προφανοῦς ὄντος ὅτι τοῦτο ἦν, δὴ τὸ ὀνόμα τοῦ
τοῦ κυρίου ἐφρόντιζον πρὸς τὸ τοῦτο αὐτὸν καλεῖν. ἀπὸ γοῦν τὸ τοῦ παθοῦς καὶ αὐτοῦ
τοῦ προσηγορίαν αὐτοῦ. καὶ ὄνομα αὐτῷ εἰς γνώρισμα κατεξαίρετον τὸ σῖνος ἐγένετο.
πολλῶν δὲ θαυμάτων, ὡς εἰκὸς ἦν, ὑπὸ ὧν ἀποστόλων γινομένων, ἡ προσηγορὶ
αὐτὸν μόνοις οἱ Ἰουδαῖοι ὡς τῷ Χῷ, ἢ τοι φθονοῦντες, ἢ καὶ διὰ ἄπιστιαν. οὕτω γὰρ
» ἐνόμιζον τοῦτον αὐτοὺς ἰσχύειν θαυματουργεῖν. Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρ-
» χει μοι. ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. Τοῦτο μὲν σαντελῶς τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν
σίαν ἐμφαίνει. ἡμεῖς γὰρ ὡς πολλάκις ἡμεῖς φαμεν ὅτι ὃ δὲ οὐκ ἔχω, οὕτω καὶ αὐτὸς,
» ἀπὸ οὐχ ὑπάρχει μοι φησὶ, τὸ πάντα μὴ ὑπεῖναι αὐτῷ χρυσίον δηλῶν. Ἐν τῷ
» ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ἔγειρε καὶ περιπάτει. καὶ κρατήσας αὐτὸν
» τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἤγειρε. παρεχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὸ σφυρά.
» καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει. καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν περιπα-
» τῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν. καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦ-
» τα καὶ αἰνοῦντα τὸν θεόν. ἐπεγίνωσκόν τε αὐτὸν, ὅτι οὗτος ὢν ὁ πρὸς τὴν ἐλεη-
» μοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ. καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ
» ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ. Ὅσπερ ὁ Χριστὸς πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀ-
τελέστερον διακωλύων λόγῳ μόνον θεραπεύων, ἀλλὰ καὶ ἀποδόμενος, τοῦτο δὲ νῦν
ὁ Πέτρος ποιεῖ. ἅμα δὲ καὶ διὰ τοῦτο ἐλπίζει, τὸ τῆς ἀναστάσεως πιστοῦται μυστή-
ριον, καὶ ἵνα μὴ δόξῃ ἀπὸ ταυτομάτου ἢ αὐτοσχεδιάζοντες τὸ γινόμενον. ἵλα-
τον δὲ ἀναστὰς, ἢ ἀπιστῶν τὸ γινόμενον, ἐπὶ πρᾶξιν ἧς ἀσφαλέστερον καὶ ἑδραιότερον
τῷ βάσιν, ἢ ὑδὲ περιπατεῖν ἤδη. τὸ δὲ, ἐπεγίνωσκον αὐτὸν, πρόσκεινται, ὡς καὶ
ἀγνοούμενον λοιπὸν ἀπὸ τοῦ θαύματος. ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐκλυτοῦς τυφλοῦ. ἠθαμεν
δὲ καὶ ἡμεῖς ταύτῃ κεχρῆσθαι τῇ λέξει ἐπὶ τῶν μόλις γνωριζομένων. περιπατῶν δὲ
ἀλλόμενος. ὡς ἀγνοούμενον σχεδὸν τὸ λοιπὸν ἀπὸ τοῦ ἄλλεσθαι τὸν πρὸ τούτου
ἀργὸν καὶ τῆς ἑτέρων δεόμενον βοηθείας πρὸς μετάβασιν. Κρατοῦντος δὲ τοῦ ἰα-
θέντος χωλοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ
τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος, ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν.

Ἐκράτει

Ἐκράτει τοὺς ἀποστόλους μὴ πω ἴασιν, ἢ ἀπὸ εὐνοίας ὥσπερ εὐφημίαν αὐτοῖς πλέ
κων, ἐπὶ ὠφελείᾳ πᾶσι τοῖς σωτῆρας, ἢ ὑπονοῶν ὡς ἡ ἀπολύφθειν αὐτῶν, πάλιν
ἐπὶ τὰ πάθοις καταλιφθεῖν. ἐπόμενος γὰρ μὲ χρὴ τοῦτο ἀπιλλάχθαι τὰ πάθοις
μὲ χρὶς οὗ κατέχει αὐτοὺς, καὶ ἐφ' οἷς ἦσαν αὐτῶν, μάλιστα ὅτι καὶ ὁ Πέτρος κρατή-
σας αὐτὸν οὕτως ἰάσατο. ὧδε τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ. αὕτη μόνη στοὰ ἵστατο ἀπὸ
τῆς κατασκευῆς Σολομῶντος. ἐπέστρωτο γὰρ τὸ ἱερὸν Ναβουχοδονόσορ, καὶ ὠκοδό-
» μησε Κῦρος ὁ Πέρσης. Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ; ἢ ἡμῖν τί
» ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει, ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι, τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;
Ἡ τὸ Ἰσραὴλ προσηγορία διὰ πολὺ ὑποβάλλει πω ἐκλυθῆν. ἐτιμήσατο, ἀπὸ τοῦ Ἰακὼβ,
ᾧ θεοπρεπείας χάριν τὸ Ἰσραὴλ προσηρμόσθη προσηγορία, ἀπὸ ὧν κάτω συρομέ
νων, ὧδε γραπτὰ καὶ θεῖα καὶ νοητὰ διαπορθμευθεῖσα ὕψει. μέμψεως, ἀπὸ τῆς ἐ-
ξόδου τῆς δὲ Αἰγύπτου τὸ σπέρματος αὐτοῦ δυσαγώγου καὶ ἀπειθοῦς ἐπὶ πραπικρα
σμοῦ μεσοῦ. ὃς ἑκατέρου φύσιν τὸ Ἰσραὴλ ὄνομα αὐτοῖς πρέχει, αἰσχύνω, μὴ θεο
πρεπεῖσιν ὡς ὁ πρωτότοκος, ἀπωλέσθαι, ὡς οἱ δὲ Αἰγύπτου μὴ τῇ ἐπιγενομένῃ ἀνα
σωθέντες κληροδοσίᾳ. ὧν ἑκατέρων ὑπόμνησις διὰ τοῦ ὀνόματος ἐγγυνομένη, τοῦ μὲ
ξύλου πρέξει, ὧν δὲ πω μίμησιν διὰ τὸν ὅμοιον ὄλεθρον ἐκφυγεῖν ἐκπροβοχῆς ὧν λε
χθησομένων. πλείονος δὲ αὖ τῇ μέμψεως τῆς παρρησίας ἡ δημηγορία, ἐχ ὅπου ἐν τῇ πρω
τέρᾳ ἐφορεῖτο, ἀπὸ ἐστιδιᾶ χαλεποὶ ὄντες καὶ ἰταμοὶ γὰρ οὐ ἤνεγκαν ἐκεῖνοι. ἐπ
τοῦτο ἐκείνης μὲν ἀρχόμενος, ἤπροφώνησεν αὐτοῖς ἐργάζεται διὰ τοῦ προοιμίου, τοῦτο
ὑμῖν γνωστὸν, λέγω, ἔστω, καὶ ὠσὶ σασθε τὰ ῥήματά μου. ὑπαῦθα δὲ ἡ δεῖται τῆς
τοιαύτης κατασκευῆς. ἐχ ὁρᾶθαι γὰρ ἐραθύμουν, ἀλλὰ τὸ σημεῖον τοῦ χωλοῦ ἐστόρεψον
αὐτοῖς ἅπαντας, καὶ δέους καὶ ἐκπλήξεως ἐπλήρουν μεσίους. ὅρα δὲ πῶς διὰ τοῦ πα
ρακρούεσθαι πω περὶ αὐτῶν δόξαν πω διὰ τῶν σημείων, ἐδὲν περὶ ἑαυτῶν φρονεῖν τε
ται μέγα, ἅτε τοῦ ἐπὶ μεγάλοις τοῖς ἑαυτῶν καταρθωμένοις ταπεινοφρονοῦντος,
πλέον ἐφελκομένου τὸν ἀκροατήν. Διόπερ καὶ αὐτοὶ καταφρονήσαντες τῆς ἀνθρω
πίνης δόξης, μᾶλλον ἐδόξασαν ἑαυτοὺς ἐκ ἀνθρώπινον ἀγαθεῖον τὸ γεγονὸς δείξαν
τες. ὡς ἰδίᾳ δυνάμει. πρόσεχε τῷ ἡρημένῳ, ὅτι ἐ δυνάμει ἀνθρωπίνῃ λέγει αὐτὸ
ἰαθεῖναι, ἀλλὰ θείᾳ. θεὸς ὧν ὁ Ναζωραῖος, οὗ τὸ ὄνομα ἐθεράπευσεν αὐτόν.
» Ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασε τὸν
» παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς παρεδώκατε. ἐ ἠρνήσασθε αὐτὸν κατὰ πρόσωπον Πιλάτου,
» κρίναντος ἐκείνου, ἀπολύειν. ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσα-
» σθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ θεὸς
» ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. Ἐπὶ τῷ πατρικωτέρων ἔχεται, τῶν
περὶ ἑαυτοῦ ἐ Χῦ. περὶ ἑαυτοὺς, διὰ τοῦ πεῖν, ἐχὶ ἰδίᾳ δυνάμει θαυματουργήσαι.
περὶ Χῦ δὲ, τῷ πεσθεῖναι τὸν παῖδα. ἐχ ὑπὸ τὸ αὐτοδόξασον ὦν πεσθήκω δέξις
λαβεῖν. πατρικωσας ὧν τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ Χῦ, ἐπαίρει τὸν τῶν Ἰουδαίων καθ' Χῦ
βλημα, καὶ ἐ συσπάζων ὡς τὸ πρότερον. τοῦτο δὲ ποιεῖ, μᾶλλον αὐτοὺς ἐπαγα
γέσθαι βουλόμενος. ὅθεν ἐδεικνυ αὐτοὺς ὑπευθύνους, τοῦτον μᾶλλον τοῦτο ἐπι-

κεν. διὰ

μερ. διὸ δὲ τοῦτο, οὐ ὑμεῖς προεδώκατε καὶ ἠρνήσασθε, δύο τε ἐγκλήματα. Γι-
λάτῳ τε γὰρ προέδωκαν εἰς φόνον, ἅτοντες, ἵνα μὴν ὑδένα ἐξέσιν ἀποκτεῖναι. ἠρνήσαν-
το δὲ κραζοντες, ὐκ ἔχομεν βασιλέα ἢ μὴ Καίσαρα. ἀμὰ γε διὰ καὶ Γιλάτου ἔλ-
λιπος ὄντος, ἐ μὴ τεσημεῖον πρὸς Χῦ ἑωρακότος, μὴ προφητῶν ἀκηκοότος περὶ Χῦ,
καὶ βουλομένου αὐτὸν ἀπολῦσαι, αὐτοὶ καὶ θαυμαστυργοῦντα Χῦ πεθαμβοι, καὶ
προφητῶν ὐ γνόσα ὧν περὶ αὐτοῦ αὐτοῖς ἠρημένων κατεσάντες, ὐκ ἰσχύεσθε. διὰ
δὲ τὸ ἅτειν, φονέα ἠτήσασθε, ἵνα δὲ νανται τὸν Χειστὸν ἀπολῦσαι. ἢ μὴν τὸν φονέα ἀπολυθῆναι ἐποίησαν τὸν μᾶλλον ὑπάτιον, ὐ
πολλῷ δήπου τὸν ἀνένθωον; νῦν δὲ ἀπειναγίας, τὸν μὲν ὑπένθωον ἐξεί-
λοντο, τὸν δὲ ἀνένθωον ἀποκταθῆναι προέδωκαν. ἅτων δὲ, τὸν ἀρχηγὸν τῆς
ζωῆς, δείκνισιν ὡς αὐτὸς ἑαυτὸν ἀνέσησεν ὁ Χειστός. τῇ ἀναστασιν δὲ ὐ προ-
φητῶν ἐμπεδοῖ μαρτυρίαις, ἀμὰ ἐπειδὴ ἀξιόπισος αὐτοῖς ἰῶ, τῷ χορῷ τῶν ἀπο
στόλων. ἐπεὶ δὲ μετεωρίσας τὸ ἐγκλημα ἐλύπησε σφοδρῶς, πάλιν ἀνίσιν, ὡδὶ με-
τάνοιαν αὐτοῖς σωωθῶν, ὅπερ ἐξ ἀγνοίας τὸ ἐγκλημα καὶ ἀνοίας, καὶ ὅπερ ἐξ
ἀρχῆς τεταγμένον καὶ λόγῳ προφητῶν κεχρησμῳδημένον ὐκ ἰῶν πελθεῖν. ἐπεὶ
δὲ μέχρι τούτου προύβη, ἤδη καὶ ῥητῶς τῇ μετάνοιαν ἀσηγεῖται καὶ πωαγασ-
μένως ἀναλαβεῖν, πρὸς τὸ ἐξαλφῆναι ὧν ἡμαρτημένων, καὶ πρυφῇ καὶ ἀπόλαυ
σιν ὧν διὰ μ τανοίας καὶ ἀγαθοεργίας ὧν ἀτελευτήτων ἀγαθῶν ἐυμοιρησαί-
» των. Καὶ ὡδὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐ-
» στερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Τουτέστι, τί λέγω, πιστεύσας ὡδὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
ἐστερεώθη; καὶ πρὶν ἢ πιστεῦσαι, τὸ ὄνομα μόνον ἦπικληθὲν ἐστερέωσεν αὐτόν. πρ-
σαύτως πηγάζει τὸ ὄνομα τῷ χάειν. οὕτως γὰρ ἰῶ πιστεύσας, ἀμὰ μόνη δὲ ἦπί-
» κλησις τοῦ ὀνόματος τὸ πᾶν ἠργάσατο. Καὶ ἡ πίστις δὲ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ
» τῷ ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. Τίς δὲ ἡ πίστις ἡ δι' αὐ-
τοῦ κυρωθεῖσα αὐτὸς ἑρμηνέυει. ἵνα γνώσκησθε τὸ μόνον ἀληθῆ καὶ ἐξῆς. ἵνα
γὰρ μή τις εἴπῃ. ἐγὼ κἂν ἄπιστος ἦπικαλέσωμαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κἂν ὡδὶ θε-
ραπείαν ἀπίστου, ὀδὲν ἧττον δὲ ἰασις προχωρήσει, εἰπὼν δὲ ἡ ἐπίκλησις μόνη τοῦ
ὀνόματος ἐστερέωσεν, ἵν' οὖν μή τις τοῦτο εἴπῃ, ἐπήγαγε, καὶ δὲ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ.
τοῦτέστι, μέγα μέν ἐστι τὸ ὄνομα, καὶ βρύον ἰάσεως, ἀλλὰ δεῖται καὶ ψυχῆς
σωαμμένων ἀξιωθῆναι τῆς χάριτος. ὑπὲρ γὰρ ἄπιστον τὸ ὄνομα ἦπαλούμενον,
καὶ ἀπίστου μέλλοντος μνήμη τῆς ἰάσεως δεομένου, οὐκ ἂν τὸ οἰκεῖον ἐνεργή-
σειεν. τὸ μὲν οὖν ἦπεῖν, τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐστερέωσεν αὐτόν, ὑψηλὸν καὶ τέλειον,
καὶ ἐπράχωσιν ἂν τοὺς Ιουδαίους. τὸ δὲ, ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ, ταπεινόν. ὁ δὲ,
τῷ μὲν τῇ φύσει νέμων τὸ πράγματος, τῷ δὲ τῇ δικαθέσει καὶ τῇ δυνάμει τῶν
» ἀκροατῶν, μίγνυσι ταπεινᾶ ὑψηλοῖς δικὸ τὸ ἐυπρόσδεκτον. Καὶ νῦν ἀδελφοί
» οἶδα, ὅτι κατ' ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. ὁ δὲ θεὸς ἃ προ-
» κατήγγειλε διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ, παθεῖν τὸν χῦ, ἐπλήρωσεν οὕτως.
» μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἐξαλφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν
ἔλθωσι

» ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κῦ. Εγνων, φησί, ὅτι κατ' ἄγνοιαν ἐπρά-
ξατε, ὡς ὧν ὁρῶ πολλοὺς ὑμῶν ὑπερφρονοντας ἐ σωζομένους. ἤδει μὲν γὰρ ὅτι κατ'
ἄγνοιαν. ἀλλ' οὕτως ἔφη θύραν αὐτοῖς ἀνοίγων μετανοίας. διὸ λέγει, μετανοήσατε, ὐ
περὶ τῶν ἐν τῷ σταυρῷ τετλημμένων. (ἔφθη γὰρ ἅπαξ περὶ ἐκείνων, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ.)
ἀμὰ περὶ ὧν ἄλλων ἁμαρτιῶν. ἅτοιμος δὲ, καιροὶ ἀναψύξεως, δείκνισι παλαιπω-
ρίαις πολλαῖς μέλλοντας αὐτῇ περιπίπτειν, καὶ κατεργαθησομένους πολέμων.
πρὸς γὰρ τὸ κλαυσόμενον ἐ σταραμυθίας ἐπιθυμοῦντα οὔπω ἀν ὁ λόγος ἁρμόσειεν.
οὕτως ἀν ἐλθωσί φησι, καιροὶ ἀναψύξεως. καθ' ἡμᾶς ἀναψύξεως καιροὺς δηλαδή,
οὓς ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου, εἴρηκε πίστεις ἐ πατρικῆς γνώσεως πρυτανευθῆναι,
φησίν. ὑδὲ γὰρ ἅπας, ἐπεσ ἂς τὸν ὑὸν ἐνυβρίσαντας δι' πάθοσι, μὴ πὼ ἀντα μοι-
βὼ εὑρεῖν. ἦν καὶ ἀνεῦρον ὑπὲρ ὧν Ρωμαϊκῶν σφαγὰς πέδων δι' Ουεσπεσιανοῦ καὶ
Τίτου οἱ τῇ Ιουδαϊκῇ καθ' Χῦ ἐγκαρτερήσαντες λύσαν. ἐ γὰρ μόνον καθ' ἑαυτοὺς πο
λιτεύειν ἐστέρηνται, ἀμὰ καὶ μὴ πὼ πάτριδος μητροπόλεως αὐτῶν καὶ τοῦ ναοῦ κατασκα
φῆναι, καὶ βίον ἄγοισι πλάνον καὶ παπαγὰς διασπαρέντες, καὶ μέχρι τῆς τῦδε φυ
φθαρτοῦ βίου σωτελείας διατηροῦντες γε μὴ ποτε τύχοιεν ἀναψύξεως. καθ' ἡμᾶς
πωπὼ ἢ τοῦ Χῦ ἀπ' οὐρανοῦ παρουσία, ἐκάστῳ ὧν καθ' ἀξίαν πόνων βραβεύσει θε-
ἐπαθλα. φύτων δὲ ὧν τηνικαῦτα ἐθνῶν γνῶσιν νῦν ἐνύθησιν Ιουδαίοις ὡς ἀν
» τῷ φόβῳ φύτων χλυνικώτερον πὼ μετάνοιαν ἦπασώσωνται. Καὶ ἀποστείλῃ τὸν
» προκεκηρυγμένον ὑμῖν Ιησοῦν Χριστόν. ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων
» ἀποκαταστάσεως πάντων, ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος πάντων ἁγίων αὐ
» τοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος. Ορα πῶς ὁδῷ προβαίνει. ἐν μὲν τῇ πρώτῃ δημηγο
ρίᾳ, πὼ ἀναστασιν καὶ πὼ ἐς οὐρανοὺς ἡνίξατο καθισιν, ἐνταῦθα δὲ καὶ πὼ ἐμφανῆ
παρουσίαν, ἣν καιρὸν φησὶν ἀναψύξεως, ἐν ᾧ ἔσται τῆς ἀναστάσεως δηλοῖ καιρούς. οἷς
καὶ Παῦλος ἦπειτεῖ λέγων. καὶ ἡμεῖς οἱ ἐν τῷ σκήνει τούτῳ στενάζομεν βαρούμε
νοι. ἡδέ τις καὶ ἔσται μὴ πὼ ἄλωσιν λέγει καιροὺς ἀναψύξεως, ὑδὲν κωλύει. ἐ γὰρ
ἔσται τῆς κακώσεως αὐτῶν ἐ αἰχμαλωσίας δι' ἣν ἐκλεκτὸς ἐκολόβωσεν ὁ Χς,
ἵνα οἱ πιστεύσαντες εὕρωσιν ἀνάψυξιν, καὶ διασωθῶσιν ἀπὸ τῆς σφοδρᾶς ἐκείνης τα
λαιπωρίας καὶ ἀνάγκης. ἅτων δὲ ἀνωτέρω, ὁ δὲ θεὸς ἃ προκατήγγελεν, ὐ τὰ
θησι μαρτυρίαν γραφικὼ περὶ τῆς σωρώσεως, ὅτι ἐκάστῃ αὐτῶν μετὰ πολλῶν ἐγ
κλημάτων καὶ κολάσεως τῆς κατ' αὐτῶν εἴρηται. καὶ χρὴ βούλεσθαι τέως λυπῆσαι.
ἀφελέστερον δὲ κέχρηται τοῖς περὶ Χῦ, τὴν ταπεινώσαντων ἀκροατῶν οἰκονομῶν τὸ
λόγον. πρὸς γὰρ τὸ ὁρώμενον τοῦ κυρίου, εἶπε τὸ ἀνθρώπινον, ἵν' ἀπ' οὐρανοῦ αὐτὸ ἀπο
στολὴ πρωέχθη. ὡδὶ τὸ μέλλον ἢ πρὸς οὐρανὸν αὐτὸ ὑποδοχή. οὐ γὰρ, φησί, δεῖ οὐρα
νὸν ὑποδέξασθαι. καίτοιγε ὑπεδέδεκτο ἤδη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναλήψεως. ἀμὰ
τοῦτο ἢ ἰδιωτικώτερον κέχρηται τῷ λόγῳ σωήθως τῇ ἑαυτοῦ ἱστολῇ, ἐν ᾗ φησι πε
ρὶ Χῦ. λαβὼν γὰρ ἐξουσίαν παρὰ θεοῦ πρὸς, φωνῆς αὐτῷ ἀπ' οὐρανοῦ ἐνεχθείσης.
ἐ γὰρ τὸ λαβὼν ἀντὶ τοῦ ἔλαβον ἵ ζήνταξις τοῦ λόγου ἀπαιτεῖ πρὸς τὸ, τὸ νόημα διαρ
θρωθῆναι. ὥστε κἀνταῦθα τὸ, οὐ δεῖ ὑποδέξασθαι, τὸ δεῖ ἀντὶ τοῦ ἐδέξατο, ἠλήφθαι. ἢ

ἐπεὶ μὴ

ἐστὶ μὴ πᾶσιν ἀλλ' ἡμῖν τοῖς οὐρανοῖς αὐτὸς ἀναλήψεως ἐν αὐτῷ φανῆναι, πέρας αὐτοῖς τῆς ἐμῆς
ζωῆς ὑπολήψει χρῆσθαι ἐμοί. ὅμως οὐραμὸν ἡμῶν πρὸς ἀπροσκοπὴν τῶν ἀπιστούντων ἀρ-
μόσασθαι, ἐνέφηνε τοῖς ἐωτικωτέροις δηλαδὴ τῷ, οὐ δεῖ οὐρανὸν ὑποδέξασθαι, ὃν ὄντα ἐν
σωματικῷ μορφῇ τῷ πατρὶ, καὶ ἐκ τοῦ πατρὸς ἀποσταλέντα ἀφ' οὗ διῆκεν ὁμοούσιος τῷ
πατρὶ ὡς υἱὸς καὶ μονογενὴς, καὶ ἀναντιρρήτως τῆς οὐρανοῦ ἀνεγχόμενον ὡς ἐξ οὐρανοῦ
καταβάντα, ἐν πάλιν τῆς πρὸ παθημάτων ἀπραγμάτευτος τῆς ἐκδεχομένου ἑστίας, ἐν ἀφ' οὗ κα-
θέζεται οἰκονομίαν κατῆλθεν, ἐκεῖ πάλιν ἐνθρονιζόμενον, ὡς τὸ υἱὸς καὶ οὐράνιος ἐμπε-
δώσηται, καὶ ἀποφαίνηται τὸν αὐτὸν πάλιν προσδόκιμον ἐλεύσεσθαι ἀπ' οὐρανοῦ.
καὶ ἵνα ταῦτα γνωσθῇ τηλαυγέστερον, ὡδὶ Μωϋσέα πρατρέμπει καὶ τῇ προφήτας.
Μωϋσέα μέν. προφήτων ὑμῖν ἀναστήσει κς ὁ θς ὑμῶν ὡς ἐμέ. ἐν Δαυὶδ δέ. ὡς ὑετὸν
ἀπὶ καταξοντα τὸν ἐξ οὐρανοῦ αὐτὸς ὡς ὠδῖν πόκον καταβασιν. καὶ ἀσωλῶς ὠδῖν τῇ προ-
φήτας αὐτῇ πρατρέμψας πάλιν αὐτῇ ψυχαγωγεῖ ὡς ὑοὺς χιλιοθνίους κατηκόους
ὧν προφητῶν καταστάντας ἢ καὶ μὴ φύσει, ἀλλὰ χάριτι δηλαδὴ τῶν μεγαλοδωρεὰν τῶν
πρεχόντος. ἐχθρὸν καὶ φύσει ὑόν. πολὺ δὲ τὸ διάφορον τῷ φύσει πρὸς τῇ θέσει. οἱ μὲν
γὰρ δηλαδὴ τῆς ὧν προφητῶν πνευματικῆς ὑοθετήθησαν παιδείας, ὁ δὲ φισικῇ σχέσει καὶ
πευμελεθεῖ τῷ ὑότητα. Α' ΛΛΩΣ. τὸν, ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι, τέθηται ἀντὶ
τοῦ, ἀνάγκη ἐστὶ δέξασθαι αὐτὸν, ἅτε δὴ θεὸν ὑπάρχοντα. πῶς οὖν γέγραπται; ὃν οὐ-
ρανὸς ἐδέξατο; τὸν ὡς πρὸ ὧν ἄνω χρόνων δηλαλεγομένως φησι. δηλαδὴ τοῦ, ἄχρι χρό-
νων ἀποκαταστάσεως, πῶν ἁπάντων ὅλων, δηλαδὴ τοῦ ἐν ἔρχεται. ἀποκαταστῆναι
» δεῖ φησι καὶ ἐς πέρας ἐλθεῖν ἅπαντα, καὶ ὅτε ἐλεύσεται. Μωϋσῆς μὲν γὰρ πρὸς
» τοὺς πατέρας εἶπεν, ὅτι προφήτων ὑμῖν ἀναστήσει κς ὁ θς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑ-
» μῶν ὡς ἐμέ. αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. ἔσται δὲ πᾶ-
» σα ψυχὴ ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.
Τί ἐστὶ τὸ, ὡς ἐμέ; χυνᾶται ἐν Βηθλεὲμ ὁ Χς, καὶ Μωϋσῆς ἐν Αἰγύπτῳ. Ισραηλί-
της ἐκεῖνος ὡς οὗτος τὸ κὶ σὰρκα. ἐκλύοισι ἱερατικῶν ἐκεῖνος, ὡς οὗτος ἐκ Δαυὶδ
δηλαδὴ τῶν παθένου. Φαραὼ ἐπ' ἐκείνου, Ηρώδης ὠδὶ τότου. βρέφη φονεύει ἐκεῖνος,
βρέφη δὲ οὗτος ἀναιρεῖ, ἀρρένα ἐκεῖνος, καὶ οὗτος. δηλαδὴ μητρὸς σώζεται ἐκεῖνος,
δηλαδὴ μητρὸς ἐσώθη καὶ μὲν μητρὸς καὶ οὗτος, ὧν λάρναι ἐκεῖνος καὶ πρὰ ποταμὸν, ὃν
Λυκῶ καὶ οὗτος τῇ πρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν αἰγυπτίᾳ πόλει. ὑπὸ ἀμφύλου ἐκεῖ
νος τῆς Φαραὼ ἵππου ἐτρέφετο, ὑπὸ πόλεως καὶ οὗτος Φαραὼ ἵππου ἀμφύλου ἐτρέ
φετο. ταῦτα δὲ ὁ συγκρίνων λέγω τὸν δεσπότην τῷ δούλῳ, ἀλλὰ καιρὸν ἐ τρόπου
» συγκρίνων, καὶ ἀληθῆ ὧν σκιᾶς διαγράφων. Καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ
» Σαμουὴλ, καὶ ὧν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας.
Προσυπακουστέον κἀνταῦθα τὸ πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, ἵνα ᾖ. καὶ πάντες δὲ ὅσοι
» ἐλάλησαν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν. Υμεῖς ἐστὲ υἱοὶ ὧν προφητῶν καὶ τῆς διαθή-
» κης, ἧς διέθετο ὁ θς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς Αβραὰμ. καὶ ἐν τῷ σπέρ
» ματί σου εὐλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον ὁ θεὸς ἀναστήσας
» τὸν παῖδα αὐτοῦ Ιησοῦν, ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκα
στον ἀπὸ

στον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν. ὑμεῖς ἐστὲ υἱοὶ τῶν προφητῶν. ἀντὶ τοῦ μὴ βοιεῖσθε μὴ
δὲ νομίζετε ἀλλοτριοῦσθαι ἑαυτοὺς τῶν ἐπαγγελιῶν. ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν, ὡς
τε ὑμῖν ἔλεγον, καὶ διὰ ὑμᾶς ταῦτα γέγονεν. ὑμεῖς μέν, φησιν, ἐστὲ υἱοὶ τῶν προφητῶν,
οὗτος δὲ υἱὸς ἐστὶ τοῦ θεοῦ πεμφίσας κὶ πνεύσιας τὴν γέσιν τοῦ πατέρα, ἐκείνοις δὲ καὶ ἑαυτόν.
ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης. υἱοὶ ἀντὶ τοῦ κληρονόμοι. ἡ γὰρ υἱὸς, καὶ
κληρονόμος. κληρονόμοι δὲ γ προσφάτως ἐγγραφέντες, ἀλλ' ὡς υἱοί. καὶ ἵνα δείξῃ
ὅπερ ὅθεν ἀπὸ τῆς υἱοθεσίας, ἡ ἄρα καὶ αὐτοὶ βούλονται, κληρονόμοι ἦσι καὶ αὐτοὶ ὡς
υἱοί. διὸ καὶ ὡς υἱῆς υἱὸν ἀπέστειλε. ἀπέστειλε μὲν καὶ ἑτέροις, ἀλλ' ὑμῖν πρῶτον. καὶ
γὰρ μόνον, ἀλλὰ πρώτοις πλὴ οἱονεὶ πρηγουμένως τῆς σωρώσασι καὶ ἀποπλείμα-
σι. καὶ πότε; γ μὴν μόνον ἀλλὰ καὶ πὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πὸ τοῦ τελευτῆσαι, καὶ
μᾶλλον τὴν ἀνάστασιν. διὸ καὶ φησὶν, ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας αὐτόν. τί ποιῆσαι; εὐλο-
γῆσαι καὶ σῶσαι ὑμᾶς, ἡ ἄρα καὶ αὐτοὶ ἕλοισθε ἀπηχθέσθαι ἀπὸ τῶν πονηρῶν ὑμῶν.
» Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς, καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ 4
» ἱεροῦ, καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν τὸν λαὸν, καὶ καταγ-
» γέλλειν ἐν τῷ Ιησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκνεκρῶν. καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖ-
» ρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον. ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη. πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων
» τὸν λόγον ἐπίστευσαν. Ορα πῶς οἰκονομεῖται τὰ πράγματα. πρῶτον ἐλευθέ-
ρωσαν πάντες ὁμοῦ. εἶτα εὐδοκιμήσαντες ἐν ταῖς δικαιοπραγίαις, καὶ θαῦμα ἐργασάμε-
νοι μὴ τοῦτο μόνον, οὐ τοσοῦτον δὲ λοιπὸν μὴ τὸ θαρρῆσαι, ἀλλ' ὑπὲρ συγχωρήσαντες εἰς κινδύ-
νους ἐμβαίνοισι, καὶ τῶν ἀγώνων ἅπτου). θέα δὴ εἰς τὰ μόνα πρακτὴν τῶν Ιουδαίων,
ὅπερ ἐπὶ τοῦ Χυ πραδοῦντα ξηρωθέντες, νῦν αὐτοὶ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλουσι, θρασύτε
ροι γεγονότες μὴ τὸ σωρὸν. εἰ χρὴ καὶ τὸ στρατηγὸν, ἵνα πάλιν δημόσιον ἐγκλημα
πρίθωσι τοῖς μεμνημένοις, καὶ μὴ ὡς ἰδιωτικὸν ἐκδικῶσι, ὅπερ πάντα χρὴ ποιεῖν ἀσυδάξου
σι ποιεῖν. ἐνώπιον δὲ τῶν ἀπιστούντων τῶν ἀποστόλων ἐδέσμευσαν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὁρῶντας δεί
λοτέρους ἐργάσωνται. ἀλλὰ πρωαγέστερον ἐλθέτω. πολλοὶ γὰρ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον
» ἐπίστευσαν. ὁρᾶς θείαν ῥώνεργειαν φανεράν; καὶ μὲν καὶ τῇ ἡδονῇ πιστεύσαντας ἀθεμελίτους
ἔδει θεμελιωθῆναι. ἀλλὰ Πέτρου δημηγορία πνεύματι θείῳ συγκροτουμένη αὐτὴ αὐτῶν τὰ
ψυχῆς ἥψατο. κατ' Δίαν δὲ αὐτὴ ὀξέτατος ἦν, ἵνα μὴ ἀπὸ τῆς παῤῥησίας αὐτῶν
» οἱ ἀκούοντες κερδήσωσιν. Καὶ ἐγένηθη ὁ ἀριθμὸς ὧν ἀνδρῶν ὡσεὶ χιλιάδες πέν-
» τε. ἐγένετο δὲ ἐπὶ τῶν αὔριον σωθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ πρεσβυτέρους
» καὶ γραμματεῖς εἰς Ιερουσαλὴμ, καὶ Αννᾶν τὸν ἀρχιερέα, καὶ Καϊάφαν, καὶ Ιωάν-
» νην, καὶ Αλέξανδρον, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ. καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν
» τῷ μέσῳ, ἐπυνθάνοντο. Χιλιάδες πέντε. διὰ γὰρ τοῦτο προέλεγεν ἐπὶ ὧν πεν-
τάκις χιλίων, ὅτε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. τετράσι, πεντακισχιλίοις κορέσετε πί-
» στεως καὶ ὑμεῖς μὴ τοῦτο. Εν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦ-
» το ὑμεῖς; Καὶ μὴν ἤδεισαν. διαπορούμενοι γὰρ, ὡς τῷ καταγγέλλειν ὡς τῷ Ιη
σοῦ τὴν ἀνάστασιν, κατέσχον αὐτούς. ἐρωτῶσι δὲ προσδοκῶντες αὐτοὺς τὸ δυνασή
ρξον καὶ τὸ πλῆθος φοβηθέντας ἀξάφνους χλιέσθαι, καὶ τὸ πᾶν διὰ τοῦτο καταρθω-

κέναι νομίζοντες. ὅρα γὰρ πῶς κακοῦργος ἐρωτῶσιν. ἐβούλοντο γὰρ τοὺς ἀποστόλους μᾶλλον ἑαυτῶν εἶναι τὸ ἔργον ὁμολογεῖν ἢ τῆς δωρεᾶς τοῦ Χυ. ὅρα δὲ πῶς ὀνόματι ἤθελον τὴν θεραπείαν τοῦ χωλοῦ. γὰρ λέγουσι ποιον, ἀλλ' ἐποίησατε τοῦτο. οἱ δὲ ὠνόμασαν μὲν αὐτοὺς μετὰ τιμῆς, ἦσαν ἄρχοντες λαοῦ. ἐπειδὴ δὲ ἦλθον ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, κατέφησαν τοῦ πρέποντος ἐλέγχου. φασὶ γὰρ, ὅτι μᾶλλον ἐχρῆν σεφανοῦσθαι ἡμᾶς ὡς δυνηλέτας, ἐπειδὴ δὲ κριμόμεθα, γνωσθήτω ἐφ' ὑμῶν πᾶσι τῷ λαῷ. τοῦτο γὰρ πλέον αὐτοὺς ἐλύπει. Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ, εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. ἐν τούτῳ οὗτος πρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ γάρ ἐστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία. οὔτε γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παῤῥησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλαβόμενοι, ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον. ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς, ὅτι ἐμὰ τοῦ Ἰησοῦ ἦσαν. τὸν δὲ ἄνθρωπον βλέποντες μὰ αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ χυδαίου ὄχλου. πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ, κατὰ τὸ διδασκαλικὸν δὲ συνετικὸν τοῦ ἀποστόλων γνῶναι πρὸς ἑκάτερα ἀναγομένου λαοῦ. ἐς δύο γὰρ διεῖλε τὴν ἀκροασῶν τὸν ὄχλον, ὡς οὐ τοῦτον τὸν Ἰησοῦν λεγομένων μὴ ἐχόντων τὸ σωτῆρα, ἀλλὰ τῶν λεγομένων ἀκροωμένων, τῶν δὲ δρασικώτερον καὶ βαθύτερον τῇ ψυχῇ πρασσομένων τὸ ἀγγελλόμενον. ἐπεὶ τίνων ὡς ἡμελησόμεθα τῆς πρὸς ἡμᾶς προκρίθητε τάξεως, ἡμᾶς σήμερον ἀνακρίνεσθε ἐπὶ δυνάμεσιν ἀνθρώπου ἀσθενοῦς ὑπουργικότας, καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἔργου μὴ θαυμάζεσθε ἐπὶ τοῦτο τὸ σωτήριον ἐκείνῳ προσενέγκατε, οὐ τῷ ὀνόματι τὸ τοιοῦτον ἐνήργηται ἀγαθὸν, ἢ ἐπὶ τοῦτον τὸ ἀληθὲς ὑμῖν περιέγονεν, τί τὸ λαὸ τοῦτο; ὀνόματι τούτῳ τὴν πόλιν λέγων ἐκ τοῦ δόξαν. ὡς ὁ ψαλμῳδὸς ἡ νίκα λέγει. ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἥτις ἀπόλεσις τοῦτον πρὸ ὑμῖν κεχυδαίωται, ὡς μὴ μόνον μὴ σεβάσμιον δόξαι, ἀλλὰ ἐξ αὐτοῦ ᾧ τὸ ὄνομα πρόσεστι, τῷ τε κακούργῳ θανάτῳ ὑποβαλεῖν. Ναζωραῖον δὲ ἀπὸ τοῦ τόπου καλεῖ ἀφ' οὗ ἦν ἀνέσθαι αὐτὸν ὑπολήψις, τοῖς πανηγυστέροις καὶ ταῦτα πρὸ Χυ ἐνδιατρίβων, ὡς ἂν ἐναργὴς πράσχοι. ὡς γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώποις δοκοῦσα τέλεια τῇ ἀληθεῖ δόξῃ λυμαίνεται, ἂν μόνον ἐξυστερικὴς ὁ διαβλέπων ᾖ. διὸ καὶ πρὸς αἰσχύνην αὐτῶν πρὸς ὅσα ὁ λόγος, φησὶ τὸ ἐσταυρώσατε, προσμένῃ πρευθὺς, τὸ, ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. τίς ἤγειρεν; ὁ θεός. ἐπεὶ γὰρ ὑμῖν διαφθονουμένοις ἔδοξε τοῦ ὢν κακούργων θανάτῳ ἀχρεοῦν τὸν ἀπὸ ὢν θαυμάτων δόξαν αὐτῷ, (διὸ καὶ ἔλεγον, τί ποιοῦμεν; ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ) τῷ σωτῆρι ἡμῶν ἀντέθηκε τὸν ἀνάστασιν. τίς; ὁ θεὸς ἀναστήσας αὐτόν.

σας αὐτόν. τῷ πατρὶ γὰρ προσενέμη τὴν ἀνάστασιν, ἐπεὶ δὲ κοινὸν ἔργον πᾶν ὁ θεοπρεπὲς, πλὴν τῆς ὑποστατικῶν χαρακτηρισμῶν τῆς ξωαρχικῆς τριάδος, ἵνα δείξῃ αὐτοῖς κἀντεῦθεν θεομαχοῦντας. τὸ γὰρ οἰκεῖα δωάμει γὰρ ἐνεχώρησεν ἢ πεῖν οὕτω γυμνὸν, ἐπὶ πρὸς ἀνοήτους ὀργιζόντας δὲ ἑαυτῆς συζῆσαι, ἀφ' οὗ ἐπὶ τῆς θυ δικαιοζύνῃ γὰρ ἐπετάγη σαν. ὃν δὲ τοῦτο ὃν τῷ ὀνόματι ὁ Πέτρος φησιν, οὗτος πρέστηκεν ὑγιής. δηλαδὴ, πρέστηκε, ἢ τὸ, ἀνώρθωται, ἑστήκασιν. ἐπὶ τὸ, οὗτός ἐστιν ὁ λίθος, τὴν ἀναφορὰν γὰρ πρὸς τὸν χωλὸν ἔχει, ἀλλὰ πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χν, οὗ τῷ ὀνόματι ἐρρώσθη ὁ χωλός. ὃς λίθος φ' ὑμῶν μὲν τῆς οἰκοδομὴν τεταγμένος ἐξουθενοῦντας, εἰς κεφαλὴν δὲ γωνίας τῆς πίστεως γέγονεν οἰκοδομούντων, ἀμφοτέροις σωτήριος τοῖς λαοῖς, τῆς ἐξ Ἰουδαίων λαὸν, ἐκ τῆς ἐξ ἐθνῶν, εἰς μιᾶς πίστεως συμφωνίαν. σκόπει δὲ ὅτι ἐκ τοῦ, ἐν ἄλλῳ γάρ ἐστιν ἡ σωτηρία, τὸ ψαλμικὸν ἔστιν ἐξαπλοῦν λόγον, τὸ, πρὸς κύριον ἐλύετο αὐτῆ. οἰονεὶ ἡ σωτηρία ἐκ τοῦ ζῆν δεσμὸς ὁ σωτήριος, οὐ πᾶς ἄνθρωπος γάρ ἐξ ἑνὸς ἄλλου ἢ πρὸ μόνου γέγονε τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου. ὅτι μὴ ἕτερόν τι ὄνομά ἐστι. τυτέσι δόξα σεβάσμιος, ἢ μὴ μόνη αὕτη ἡ ἐπὶ Χν τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου πίστις, ὡς ἄλλας πρευδοκιμεῖν ἐχούσας πίστεις, ὡς ἐπ' αὐτῇ τὸ σωτήριον δεδομένον μόνῃ. Κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλον πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες. Τί ποιήσομεν τοῖς ἀνοῖς τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτοῦ, πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλὴμ φανερόν. ἐ γε δυνάμεθα ἀρνήσασθαι. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαὸν, ἀπειλῇ ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς, μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς, παρήγγειλαν αὐτοῖς, τὸ καθόλου μὴ φθέγγεσθαι, μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰυ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες, πρὸς αὐτοὺς εἶπον. εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θυ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θυ, κρίνατε. γὰρ δυνάμεθα ἡμεῖς ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν, μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες, τὸ πῶς κολάσωνται αὐτοὺς διὰ τὸν λαὸν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐτῶν γὰρ ἦν ὁ ἄνθρωπος πλειόνων τεσσαράκοντα ὁ ἄνος, ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τῆς ἰάσεως. Ἀπολυθέντες ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους. Οὕτως τοτὲ μὲν προτέρων ἀναπνευσάντων τὸν ἀποστόλων φρασμὸν, ἐτέροις ἐνέβαινον οἰκονομικῶς. πρῶτον μὲν γὰρ ἐμβυάθησαν εἰς μέθω πάντες ὑποβυθέντες τὸν ἀγώστον αὐτοῖς γλωσσῶν ἐνέργειαν. δεύτερον, εἰς κινδύνοις ἐμβαίνουσιν. κἀκ ἐφεξῆς δὲ ταῦτα, ἀλλὰ πρῶτον ταῖς δυνηγορίαις ἐνδοκιμήσαντες. καὶ οἱονεὶ ἐγγυμνασάμενοι πρὸς παῤῥησίαν διὰ τὸ θαύματος τὸν χωλοῦ, μάλιστα θεοῦ συγχωρήσαντος, τὸ νῦντεῦθεν τὸν ἀγώνων ἀέθλουται. σκόπει δέμοι νῦντεῦθεν τὸν Ἰουδαίων κατηφραγμοζώλω. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Χριστοῦ τὸν παραδόντα αὐτὸν ἐξήνεγκεν, ἐνταῦθα δὲ αὐτοὶ τὰς χεῖρας ἐπιβάλλουσι θρασύτεροι καὶ τολμηρότεροι κατεστάντες λοιπὸν μετὰ τὸν σταυρόν. διὸ καὶ τῷ θραπηγῷ τοῦ Ἱερεῖ πρὸς τὸ τολμηρὸν ἐχρήσαντο, εἰς δημόσιον ἐγκλημα καὶ κἀκ ἰδιωτικὸν τὸ χωλὸν μετατρέποντες ὡς ἔθος αὐτοῖς. κἀκ ἐχρήσαντο ὁ πρευθὺ τῇ κατὰ τοὺς ἀποστόλων ἐπισυστάσῃ, ἑτέρας δεῦθεν ἐπιλαβούσης. ἐν τοῖς Ἰουδαίοις μὲν ἐπὶ κακουργίᾳ χρήσασθαι τῇ ἐκεχειρίᾳ ὑπῆρξεν, εἰς τόσον ἐμβάλλουσι διὰ τῆς φυλακῆς, καὶ παντὶ μαλάξαι αὐτῇ προμηθουμένοις. τοῖς

νοις. τοῖς ἀποστόλοις δὲ ἡ ἀναβολὴ πρὸς τὸ θρασυτέρους γενέσθαι ὠφελεῖν ἐνόμιζεν. ἀμέλει δὲ καὶ τὸ ῥώμαιον μὴ τοῖς πλήθεσι δεσμῆσαι, λαθραίως δὲ ἀνακρῖναι, τῆς ἄκρας ἐν δολιότητος, φοβούμενον μὴ τῇ δεσμουμένους κατεύσπουδον τοῖς πλήθεσι, ἐπεξόντως δὲ ἐκ δικαστηρίᾳ δῆθεν ὡς παρανομοῦντας, καθ' Ἰδίαν δὲ, τῷ μὴ τῇ τούτων παρρησίᾳ τὸ βέλτιον ἐλέσθαι, καὶ ἐκ θαύματι τῶν ἐπαγομένων. ἐν τοίᾳ δὲ ἀμφιβολίᾳ καιρῷ ἡδέως ἐρωτῶσι, (πῶς γὰρ οὐκ ἡδέως οἱ δικασταὶ τὸ καταγγέλλειν τοῦ Χῦ τὴν ἀνάστασιν κατέχοντες αὐτούς ;) οἱόμενοι τῷ δεῖ τοῦ Δικαστηρίου ἐξαρνεῖσθαι αὐτοὺς ἐνέσθαι, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς οὕτως ἐρωτῶσι δηλοῦν τοῦτο ὑπάρξαι. ἐποίησατε δέφασιν, οἷον, τοίᾳ ἀμαρτίᾳ ἐποιήσατε, ὡς αὐτῶν ὁ τοῦ Χῦ τῇ ἀναστάσει τὸ ἐνεργημένου. ἀπὸ δὲ ὀνόματι τοῦ κωλοῦ ἔφασαν. ἀπεσιώπησαν γὰρ τοῦτο ὡς μὴ δ' ὀνόματι σαι ἐθέλειν τὴν ἀναστασίαν. διόπερ ὁ Πέτρος τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ἀπεκρίνατο, ζῶν τῇ δυτελεῖ πατρῖδι ἐκ τὸ πάθος ἡμῶν καὶ τὴν ἀνάστασιν. κηρύττομεν τὰ παρηνεμένα τοῦ ὑπὲρ φυοις τῆς ἀναστάσεως ἐμπομπεύοντες. τούτοις τοῖς λόγοις πλήξας αὐτοὺς, πεσοῦσθησι ἐκ τοῦ ἀποτῆς γραφῆς, τὸ λίθον φημὶ τὸν ἀκρογωνιαῖον, ἐκ εἴπερ τι δεῖ τούτου περιλειπόμενον ἡμῖν. σκόπει δ', ὅτι, ὅτε μὲν διδάξαι ἐχρῆν, ἐ προφητείας πράγοισιν, ὡς ἐπὶ τῆς πρώτης διαμηχορίας, ὅτε δὲ παρρησιάσασθαι μόνον, ἀποφαίνονται. οὐτε γάρ ἐστιν ἕτερον ὄνομα φησι τὸ δεδομένον. ἐ τί τοῦτο, εἴρηται ἤδη. πρὸς Πιλᾶτον δὲ γε ἄγοισι τοὺς ἀποστόλους ὡς τοῦ Χῦ, ἀπ' αὐτοῦ κρίνοισιν, αἰσχυνόμενοι ἐ ἐρυθριάζοντες τὸ πρότερον, καὶ διδοικότες μὴ ἀπὸ τούτων ἐ ὑπ' ἐκείνου ἐγκληθῶσι. Καὶ ἀπήγγελαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς ἐ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον. οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπον. Οὐχὶ φιλοτιμίας ἕνεκεν δηγοῦνται ἀπὸ τῆς Χῦ χάριτος τὸ τεκμήρια ἐπιδεικνύντες. Δέσποτα, σὺ ὁ θεὸς, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν ἐ τὴν γῆν ἐ τὴν θάλασσαν ἐ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὁ δι' στόματος Δαυὶδ παιδὸς σου εἰπών.

Ὅρα πῶς ἐσιμηκριβωμένη καὶ κατὰ καιροὺς ἡ τούτων δύναμις. ὅτε μὲν γὰρ τὸν ἀξιον τῆς ἀποστολῆς ἠξίουν δεῖ χθῆναι αὐτοῖς, σὺ δύνασαι κύριε καρδιογνώστα πάντων. προγνώσεως γὰρ ἴσων ἐκεῖ χρεία. ἐσφάλη δὲ ἐνταῦθα τοὺς ἀντικειμένους ἐπισωμαθῆναι ἐχρῆν, δέσποτα, ἐπροσῶνται. ἐ ὡς πω σωθῆναι ἀναγκαίως αὐτὴν τὴν προφητείαν τῆς μέσην ἄγουσιν, ἅμα ἐ ἑαυτῇ πραμυθούμενοι, ὅτι ἦκεν ἐ καθ' αὐτὸν ἐ κενῶς μελετῶσιν οἱ ἐχθροί. σκόπει δ' ἐ ἐπείκασαν. ἡ γὰρ ἐν χερὶ καταῤῥάξαι αὐτὴν ἐ καταβαλεῖν, ἀπ' ἐπιδὲ ἐπὶ τοῖς ἀσφαλοῖς αὐτὸν, ἐ δὲ δοῦς τοῖς δούλοις σου μετὰ παῤῥησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτεῖναι, τουτέστιν ἐν τῷ τὴν ἀμαχίαν σου δύναμιν πρὸς ἐσφαλῆναι ἡμᾶς. τὸ γὰρ ἐνταῦθα ἡ χεὶρ τὴν ἄμαχον γὰρ δύναμιν δηλοῖ βούλεσθαι, ὡς ἐπὶ τὸν, ἡ χεὶρ σου ἔθνη ἐξωλόθρευσεν. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀνωτέρω, τὸ, ἡ χεὶρ σου ἐ ἡ ὀργή σου πρὸ εἰσι, ἡ χεὶρ τὸ μὴ λόγου ἐδέοντος πρᾶθῆναι τὰ πάντα διεξάγεσθαι δηλοῖ. ὅτι ἐ μόνη ἡ ζῶσα φύσις ἐ λογικὴ, ἤτις γε καὶ ἄλλη ἢ ἄνθρωπος, χρῄζει ὡς ἐπίσαν τὰ χρήσιμα ἐκτελεῖν εἰώθειν. Ἵνα πῖ ἐφρύαξαν ἔθνη; ἐ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ἐ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυ ἐ κατὰ τοῦ Χῦ αὐτοῦ. συνήχθησαν γὰρ

» χθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρῴδης τε
» καὶ Πόντιος Πιλᾶτος. Ποῖα ἔθνη ἐφρύαξαν κατὰ τοῦ Χριστοῦ; ἢ τῶν Ἰουδαίων δηλονότι. ἦ γὰρ καὶ Ἰουδαῖοι ἦσαν πάντες, ἀπὸ παντὸς ἐκδιασφόρων ἐθνῶν, ἐν οἷς ἦσαν διεσπαρμένοι. τὸ δὲ, ποιῆσαι ὅσα ἡ χεὶρ σου. φυτέσιν γὰρ αὐτοῖ ἰσχυσαν, ἀπὸ σὺ εἶ ὁ τὰ πάντα ἐπιτρέψας καὶ ἐς πέρας ἀγαγών, ὁ δι' μηχανοῦ καὶ θφός. σωπήθουν μὲν γὰρ ἐ-
» κεῖνοι ὡς ἐχθροί, καὶ φονικῇ πεναιρέσει, ἐποίουν δὲ ἃ σὺ ἐβούλου. Συνήχθησαν
» καὶ λαοῖς Ἰσραήλ. Εν Ἰερουσαλὴμ Ἑβραῖοι μετὰ Καϊάφα καὶ Ἄννα. λαοὶ μετὰ
» Πιλάτου. Ποιῆσαι ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι.
Τὸ αὐτὸ βούλεται δηλοῦν ἡ χεὶρ καὶ ἡ βουλή. δύναμις γὰρ ὧ πρόσεστιν, ἡ χρεία βουλῆς. ὅσα οὖν διέταξας ἐξ ἀρχῆς γίνεσθαι. ἡ πραγματώσεως δὲ τὸ δυσχερῶς ἢ τὸ ἀποστόλων δι' ἀ, ἀπὸ τοῦ εὐοδώσεως τὸ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. ἡ γὰρ εἶπον, ἐξελοῦ,
» ἀπὸ δὸς τοῖς δούλοις σου μὴ παῤῥησίας λαλεῖν. Καὶ τὸ νῦν κύριε ἔπιδε ἐπὶ τὰς
» ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παῤῥησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου,
» ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γενέσθαι διὰ τοῦ ὀνό-
» ματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ. καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν
» συνηγμένοι. καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον
» τοῦ θεοῦ μετὰ παῤῥησίας. Σύμβολον τοῦ ἀκουσθῆναι τὴν δέησιν αὐτῶν, ὁ σεισμός.
ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὀργῆς. τὸ δὲ πλησθῆναι πνεύματος ἁγίου, δηλοῖ τὸ, ὅλοις τῆς ἐνεργείας τοῦ δοθέντος αὐτοῖς θείου πνεύματος γενέσθαι, μικρὸν ἀπὸ τῶνδε τῶν σαρκικῶν ἀποσφετεφομένους. ἢ ὅτι ἀνεζωπυρήθησαν καὶ ἀνεκαίετο ἐν αὐτοῖς τὸ χάρισμα, δι' ὅσων ἐλάλουν μετὰ παῤῥησίας, ἀφόβως τῶν σωματικῶν κινδύνων. ἀφ' οὗ ἐ, καθ' Ἁγία καὶ ψυχὴ, οἱονεὶ καὶ τοῖς νοεροῖς κινήμασι. τὸ γὰρ μὴ ἡ καρδία βούλεται, ἀπὸ τὸ καὶ πρώτη τῆς τοῦ ξόου ὑποστάσεως ὑφιστάμενη καὶ τοῖς ζωτικοῖς. ταῦτα γὰρ ὑπανίσταται διὰ τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς πρὸς ἐνάτολυμα τοῦ ὁρμὴν ποιουμένων. τὸ δὲ, ἐν, τὸ πρὸς εὐαρέσησιν σωτῆνον θῦ. τὸ νοεροῦ γὰρ ἔλεγχος, τὸ ἀφόβως ἐν τῶν κινδύνων. τὸ ζωτικοῦ δὲ γνώρισμα, τὸ περὶ τὰ σωματικὰ τοῦ διεξαγωγὴν ἐκπριβωθαι, ὡς ὀλίγα μὲν καὶ ὅσον ἀποῦν, χορηγεῖσθαι τῷ κεκμηκότι, τὸ πᾶν δὲ τοῖς βίου ἀπαντῆξουσι καρποφορεῖσθαι. ἐπὶ περὶ τοῦ σαλευθῆναι τὸν τόπον, καὶ τὸ νοῆσαι δεῖ, ὡς φοβῶν μὲν τοῖς ἀπίστοις καὶ ἀσφαλοῦντας ὁ σεισμὸς ἐγένετο, ἐς θαῤῥος δὲ ἄγων τοὺς ἀποστόλους, ἐσφαλὴ ἀρχὴ ἴσων καὶ χρεία τοιούτων σημείων πρὸς τὸ αὐτοῖς στερεωθῆναι. Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἴσων ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. ἐ γὰρ ἓς
» τι τῶν ὑπ' χόντων αὐτῷ ἔλεγλο ἴδιον εἶναι, ἀπ' ἴσων αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.

Τὸ φιλάλληλον, καὶ ἐξ ἐγγύης πεσὸν αὐτοῖς τοῦ διδασκάλου Χριστοῦ, δι' ὧν ἔλεγλο. ᾧ τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. διόπερ καὶ ἕκαστος ὡς ἐαυτὸν ἠγούμενος τοῦ πλησίον, γέγονε τοῦ ὑπὲρ χόντων ἑαυτῷ ἐξιάζομενος κατεῖχεν, ἀπ' ἧς κοινοχρησίαν προσετίθη. ἐξ οὗ ἐ χάριν φησὶ μεγάλην αὐτοῖς ἐπεληθεῖν ἀπὸ τῆς φιλαλληλίας. τῷ γὰρ μὴ ἐξιδιάζεσθαι, γέγονεν ἴσων ἐνδεὴς ἐν αὐτοῖς. ὅπου, ἀνοίγεις σὺ τὴν χεῖράσου, ἐ ἐμπιπλᾷς πᾶν ζῶον, μίμησις ἴσων.

» Καὶ μεγάλη δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυ
» ρίου Ἰησοῦ, χάριτε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν
» αὐτοῖς. ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν
» πιπρασκομένων. Τὸ ἀπεδίδουν. καθάπερ ἐγχειρισθέντας αὐτοῖς τι, δεικνυ-
σι, καὶ ὡς πρὸ ὀφλήματος λέγει αὐτό. διὸ γὰρ τῶν ἀποστόλων, θείαν δύναμιν ἐδεί-
» κνυον ὄντα τὸν ἐκνεκρῶν ἀνάστασιν. Καὶ ἐτίθουν πρὸς τοὺς πόδας τῶν ἀποστό-
» λων. διεδίδοτο δὲ ἑκάστῳ καθότι ἄντις χρείαν εἶχεν. Τὸ πρὸς τοὺς πόδας τῆς
» τιμὰς τιθέναι τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὰς χεῖρας, πολλῷ τιμιῶ καὶ
» εὐλαβέσθαι τῶν προσαγόντων δηλοῖ. ὅτι δὲ γε τὰς χεῖρας ἐβάλλοντο δῶρα, αὐ-
τοὺς κυρίους ἐᾶν ποιεῖν καὶ οἰκονόμους ὡς ἐκκοινῶν ἀναλίσκοντας ταμείων, καὶ μὴ ὡς
ἰδίων δεῖ χέρων. ἔτι τὸ πρὸς τοὺς πόδας καὶ στέρας αὐτῆς πιστοῖ, ἐ ὀνείδους
ἀφαιρεῖ πολλὴν εὐδοξίαν τῶν τρεφομένων. ἐδίδοτο δὲ, ὡς ἐκκοινῶν ταμείων χορηγουμένων.
» Ἰωσῆς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς βαρνάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, ὅ ἐστιν, υἱὸς παρακλήσεως, λευΐ
» της, Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθη
» κε πρὸς τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων. Ἕρμων μέμνηται τοῦ κατηγορικόρος, ἤγουν
τοῦ Ἰωσῆ, ἕνεκεν τοῦ ἐλεγχόμενα Ἀνανίου, ὅτι τοιούτων ὄντων τῶν πάντα ποιούντων,
τοιούτων σημείων, καὶ τοσαύτης χάριτος, ὑπ' οὐδενὸς τούτων ἐσαλεύθη. τῷ δὲ Ἰω-
σῆ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ἡ κλῆσις ἐπιτυπανέυθη, μαρτύρων ἀρετῆς φιλοικτίρμονος.
Λευΐτης δὲ ὤν, Κύπριος ἐγχρηματίζων, ὅτι ὁ νόμος ἤδη ἐλύετο, καὶ μετοίκων ἐξ
Ἰουδαίας ὅπου ἄντις βούλοιτο. ὁ δὲ Βαρνάβας ἐξ Ἰουδαίας πλώσας εἰς Ἑλλάδα
ἀναστυρόμενον, ὑπὸ πρακλήσεως πίστεως, οἱονεὶ παραμυθείας ἐ οἰκτιρμοῦ. προπρα-
σκευὴ δὲ τοῦ τὰ κατ' Ἀνανίαν καὶ Σάπφειραν ὀλεθρίου διηγήματος. μιμήσει γὰρ ἐ
οὗτος τοῦ Ἰωσῆ, τὸν ἀγρὸν ἀποδόμενος, μὴ καταλλήλως χρισάμενος τὴν ἀρχὴν ἐ τῷ
§ » τέλει, ἐλαθεν ἑαυτῷ ὀλεθρον δηθέμενος. Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι Σά
» πφειρα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησε κτῆμα, καὶ νοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίας
» καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐ ἐνέγκας μέρος τι, πρὸς τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν.
Ὁλοτελῶς γὰρ Σατανικῆς μανίας μεστὸς, ὁ αὐθορμήτως καὶ χωρὶς ἀνάγκης ἐ βίας
ἑλόμενος τὸ χρηστὸν, ἅμα δὲ τῇ ἀρχῇ πολὺ πρὸ τοῦ ἀγαθὸν ζέσιν κατεψυγμένος, ἐ τὸ
χρῆμα ὅλον ἀνάλωσας. τρία δὲ κατ' αὐτὸν πονηρὰ σημεῖα. λαθραίων γνῶσις.
μελέτης διανοίας ἐκφόβησις. καὶ ἐπὶ πᾶσι ἀναίρεσις ἐκ προσταγμάτων.
» Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος. Ἀνανία διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε
» τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐ νοσφίσασθαί ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ μένον σοι ἔμενε, ἐ
» πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ
» ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ θεῷ. ἀκούων δὲ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν
» ἐξέψυξε. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα. ἀναστάντες δὲ
» οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν. Ἐγένετο δὲ ὡσεὶ ἐξῆς.
μὴ γάρ φησιν ἀκούσαντας ὑμᾶς ἔλκομεν; τὸ αὐθαιρέτως ὑμῖν δοκιμασθὲν ἦς θεῖ καλλιέ
ργημα, αὐθις αὐτοὺς ἐς ἑαυτῶν χρείαν δαπανᾶν, ἱεροσυλίᾳ ἀναγκάζοντος. Διὸ καὶ
τῶν

τῶν Ἱεροσύλων καθυπεβλήθησαν προσκόμω. Εἰ γὰρ τοῦτο; θανάτῳ. πᾶν γὰρ τὸ
» ἐξέψυξεν, οἱονεὶ ἐξηράνθη, φυτεύσει τῆς ξωτικῆς νοτίδος ἐστέρηται. διὸ καὶ ἕτερος, ὃ
» ζῶν, πρὸς τοῖς παλαιοῖς εἴρηται, ὧν ἴσως τοῦ, ὑγρός. ἐλύετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν
» διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ ἤδυνα τὸ γεγονὸς, ἤσθανθεν. ἀπεκρίθη δὲ αὐτῇ ὁ Πέ-
» τρος. εἰπέ μοι, εἰ τοῦτο τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπε. ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέ-
» τρος εἶπε πρὸς αὐτήν. Τί ὅτι ξωνεφωνήθη ὑμῖν φεῦσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἰδοὺ οἱ
» πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου, ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε. Ὅρα ὅτι γὰρ ἐκά-
λεσε ὁ Πέτρος, ἀνεμνήσθη, ὡς αὐτὸν ἤσελθεῖν ὅτε βούλεται, διδοὺς αὐτῇ ἐξου-
σίαν καὶ τὸ μεταμεληθῆναι, καὶ τὸ μὴ ἀναισθῶς ἤσελθεῖν. ἤσηλθε δὲ τοῦ καὶ τὸν
ἄνδρα μὴ ἤδυνα, ὅτι μὴ δέ τις ἐτόλμα αὐτῇ ἐξενεῖν, φόβῳ ἐ τιμῇ τοῦ διδασκάλου.
καίτοι γε ὥρων τριῶν διάστημα ἱκανὸν ἦν ἐς πολλοὺς διαδῦναι. ἀπὸ φόβος αὐτῇ
ἐγκρατὴς ἐστοίει. ὅτε γὰρ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς θαυμάζων, ἅμφω τέθηκε,
καὶ τὸν ὥρων διάστημα, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς ἄγνοιαν. ἐρωτῶν δὲ πόθου τὸ χωρίον
ἀπέδοσθε, αὐτῇ πρεῖχε συγγνώμης ἀφορμὴν, ὡς γε ἐπ' αὐτῇ ἀπὸ τῷ ἀν-
δρὶ τῆς ἐξουσίας κεμψῆς τοῦ ἀποδόσθαι καὶ τοῦ νοσφίσασθαι. καὶ ἐπειδὴ σύμφω-
νον εὗρε τὴν δολιότητα τοῦ ἀνδρὸς, τῷ ὁμοίῳ καὶ αὐτὸν ὑποτιμᾶται κακῷ. οὐδὲ
γὰρ ἡ καταφρόνησις θείων, καὶ τὸν ἀόργητον ἐκκαίει πρὸς ὀργήν. πίστις τῶν λόγων,
καὶ ἡ τοῦ ἐν σαββάτῳ ξυλευομένου ὑπὸ Μωϋσέως τοῦ πρωτοτάκτου πρὸς λιθολευ-
σίαν ἔκδοσις. καίτοι ἐκεῖ μὲν, ἐντολῆς πορὶ τὸ καθήκοντα πράβασις ὥρᾶτο, νῦ-
ταῦθα δὲ ἱεροσυλία. τὸ γὰρ τῷ θεῷ ἀνατεθέντα πρὸς διατροφὴν τῶν ἀποράων,
αὐτοῖ ἐς πίστιας αὐτῶν χρείας ἀνέλισκον. ταῖς ἀνάγκαις γὰρ ἱκανὸν τῆς κοι-
νοῦ ταμεῖου ἀποσωρευθεῖσι, τὸ ὠφελὲς ἀναπληροῦν. σκόπει δὲ καὶ τοῦ, πῶς
πρὸς τοὺς οἰκείους σφοδρῶς διατίθονται. ὃ γὰρ βούλονται τις ἅπαξ ἀξιωθέν-
τας πνευματικῆς χάριτος, καὶ τῆς μετ' αὐτῶν συναναφορᾶς τυχόντας, κλέπτας
καὶ ἱεροσύλους εἶναι. ὧν δὲ τοῖς ἀμοιρίοις ὃ κέχρηται τιμωρία, ἵνα μὴ δόξω-
σι καὶ μὴ θέλοντας τοῖς ἀνθρώποις, τῷ φόβῳ τῆς τιμωρίας ἐκβιάζεσθαι προσέρ-
χεσθαι τῇ πίστει. ἀπεῖπε ὁ Σατανᾶς πληρώσας τὴν καρδίαν Ἀνανίου τὸ πᾶν ἐρ-
γάσασθαι, τίς ἡ τοσαύτη καταδρομὴ ἐπὶ τὸν Ἀνανίαν; ἀπὸ ὧχί μάτην, ἀπὸ ὧν Δι-
κὸς, ἐπὶ τοῦτον τῷ Σατανᾷ ἑαυτὸν χωρητικὸν κατασήσαντα. ἔπεσε δὲ
» πρᾶγμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξον. ἀναστάντες δὲ οἱ νεανίσκοι,
» εὗρον αὐτὸν νεκρὸν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ ἐγέ-
» νετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.
Πῶς πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ; ὅτι πλησίον αὐτοῦ εἰσήκει. πλησίον δὲ αὐτὸν ἔσησε
σεν, ἵνα ἡ βούλοιτο μετανοῆσαι καὶ ὁμολογῆσαι, μὴ αἰσχύνοιτο τοὺς ἄλλους ὡς
ἀκούοντας. ἀκατασίας δέ ἐστιν ὁ κατ' ὧν πάντων φόβος τοῦ θεοφωτάτου Πέτρου,
ἅμα διδασκαλίας προγνωστικῆς, τὰ πολλὰ τῶν ἀνῶν προτιμήσεις ἁμαρτήματα. Ὅτε
γὰρ ἄρξαμενοι τὰ τοῦ εὐαγγελίου κατ' βάλλεσθαι σπέρματα, ἐ εὐθὺς πρανατείλαντα
ἑωρακότες ζιζάνια, θέως ἂν τὰ πρᾶγμα δέ πλον. οὕτω ἐ Μωσῆς τοῦ ἐν προσιμίοις

τῷ νόμου παραβάτῃ, καὶ ἐπὶ βραχεῖ ἁμαρτήματι καταλευσθῆναι προστάξει, ὃς θεὸν φήσας ἀποφήνασθαι τὸν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν πρωτοπλάστων, ἐπὶ ξύλου γεύσει οὕτω καταδικασθέντων. λοιμοῦ γὰρ μᾶζον μολύνου πανουργότερος ἄφρων γίνεται, καὶ τῶν ἱερῶν προοιμίων. ὥστε καὶ ἐπὶ τούτων ἡ τιμωρία τῆς κέρδους προυχώρησε τοῖς προῖσι καὶ ὁρῶσι τὰ δρώμενα. καίτοιγε καὶ ἄλλων προβάντων σημείων, ἀνὴγκίζων φόβος τοὺς ὁρῶντας. οὕτω γινώσκεται κύριος κρίματα ποιῶν. ἐν γὰρ τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ, τῷ ἁμαρτωλοῦ συλληφθέντος, τῷ ἐπ' ἐκείνου δράματι ὁ σωτὴρ βλέπεται τοῖς ἄλλοις φόβος, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῷ Ὀζᾶ τῆς τιμωρίας. ἦν γὰρ τοῦτο κόλασις φόβος ὑπῆρξε τοῖς πολλοῖς, ὡς τὰ τῷ θεῷ ἀνακείμενα, ἀνέπαφα τοῖς ἀνιέροις διατηρεῖσθαι. ἐπισημαντέον δὲ ἐντεῦθεν ἀπὸ τῆς ἐκφορᾶς τῶν νεκρῶν Ἀνανίου ὁ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ δι' ὧν αὐτῶν νεκροσύλων, καταφρονούμενον τὸν νόμον. ᾗ δὲ γὰρ οἱ νεκροῦ ἁψάμενοι Ἀνανίου, ἀκαθαρσίαν διέμενεν ἕως ἑσπέρας, ἀφ' οὗ καὶ τῷ τῆς γυναικὸς ὑπούργησαν νεκρῷ. Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά. καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶνος. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός. μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν περὶ πόλεων εἰς Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες. Ορα δὲ μοι πῶς ὁ τῶν ἀποστόλων ὑφαίνετο βίος. ἀθυμία πρώτη γέγονε διὰ τὸν ἀναλήψιν, εἶτα εὐθυμία διὰ τὸ πνεύματος κάθοδον. πάλιν ἀθυμία διὰ τοὺς φλευάζοντας, εἶτα εὐθυμία διὰ τοὺς πίστους καὶ τὸ σημεῖον. πάλιν ἀθυμία διὰ τὸ καταισχυθῆναι, εἶτα εὐθυμία διὰ τῆς ἀπολογίας. πάλιν ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν σημείων ἐπὶ τῆς λαμπρότητος εὐθυμία, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν συλλαβόντων ἀθυμία. καὶ ἐπὶ τῶν παλαιῶν δέ ὅτι καὶ θεὸν εἶχεν τὸ αὐτὸ εὑροιτις ἄν. μὴ θαυμάσῃς δέ φησι, πῶς τῶν ἑαυτῶν οἰκιῶν ἀποστάντες, ἐν τῷ ἱερῷ διῆγον καὶ τὸν τοῦ Σολομῶνος, καὶ πῶς συνεχώρουν. φοβεροὶ γὰρ ἦσαν ἅπασιν ἤδη τῷ πλήθει τῶν δι' αὐτῶν γινομένων θαυμάτων. τότε γὰρ καὶ βούλεται δηλοῦν ᾧ τῷ φάσκειν, τὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα πολλὰ ἐν τῷ λαῷ, καὶ εὐθὺς ἐπιφέρει, τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς· τουτέστιν, οὐδὲ προσεγγίζειν τις αὐτοῖς ἐτόλμα. ἀλλ' ἔμελλε μεγαλύνειν αὐτοὺς ὁ λαός. τίς; ὁ Ἰουδαϊκός. τίνας; τοὺς Ἀποστόλους. καὶ τί τὸ μεγαλεῖον; τὸ μὴ τῇ πίστει προστίθεσθαι τῷ Χριστῷ, ἔτι καὶ τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν ἐκφέρειν καὶ τοῖς ῥύμαις καὶ τοῖς πλατείαις τῆς πόλεως ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ὡς ἂν τῆς σκιᾶς Πέτρου ῥωννύειν ἐνίους τυγχάνοι. ὅπερ ἐπὶ Χῦ γέγονε. σημεῖα καὶ τοῦτο ἔργον τῶν ἐπαγγειλαμένου καὶ ἐποίησε. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. ὥστε καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ ἐπαγγειλαμένου Χῦ σωθέντα τοῖς ἀποστόλοις,

ἀποστόλοις, διὰ τῶν πιστευσάντων, διὰ τῶν θεραπευομένων, διὰ τῶν κολαζομένων, ὡς ὁ Ἀνανίας. ἦν γὰρ καὶ αὐτοῖς οἱ ἀποστόλοι μετριοφρονοῦντες, τῷ διδασκάλῳ ἀνεθέσαν τὰς θαυματουργίας, ἐν τῷ ὀνόματι αὐτὸ ταύτας συμπανόμενοι, ἀγαὰ καὶ ὁ βίος αὐτῶν ἐπ' ἀρετῇ ἀποστολικῇ οὖσα, ἱκανὰ τὸ μεγαλεῖον βραβεῦσαι τοῖς οὕτω προαιρουμένοις βιοῦν. Κεφ. ε'.
» Ανασὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ ζὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. ἄγγελος δὲ κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγών τε αὐτοὺς ἔφη. πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὀρθρινὸν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ζὺν αὐτῷ, συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ισραὴλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ ὑπηρέται παραγενόμενοι, οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ. ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν, λέγοντες, ὅτι τὸ μὲν δεσμωτήριον εὕρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ἑστῶτας πρὸ τῶν θυρῶν. ἀνοίξαντες δὲ, ἔσω οὐδένα εὕρομεν, ὡς δὲ ἤκουσαν τῇ λόγοις τούτοις, ὅ, τε ἱερεὺς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο. παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἤγαγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας. Τούτων τελουμένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, διὰ δὲ τοῦ πλήθους τῷ κηρύγματι προσεπορίζετο, καὶ τῶν πιστῶν τὸ πλῆθος πελάγους ῥᾳμιλλον ἤδη ἀναθίστατο τῇ καθ' ἑκάστου Πάδοσθ, ἀναστὰς φησιν ὁ ἀρχιερεύς. ρυπτέσι διενεχθεὶς, κινηθεὶς ἐπὶ τοῖς νομίμοις, σφοδρότερον αὐτοῖς ἐπέθετο, μάλιστα τῶν Σαδδουκαίων αὐτὸν ἀπαρηρωτότερον ἐκκαιόντων, ὁρώντων τὴν συγγενομένην αὐτοῖς ἀναστάσει, τοὺς ἀποστόλους τὸ πᾶν παρρησιαστάς. Χειστὸν γὰρ ἀναστάντα κηρύσσοντες, ταύτῃς ἐς πίστιν τῷ τὸ ἀναστάντος ὀνόματι θαυματουργοῦντες ἀπεφαίνοντο, ἐκ αὐτοῦ συμβαῖνον εἶναι ψεῦδος τὸ πρᾶγμα ὑπέστρεχεν. οὕτως οἷον ἐκτεθηριωμένοι καὶ πρὸς φόνον τῶν ἀποστόλων παρασκευαζόμενοι, τέως μὲν φυλακῆς ἀσφαλείᾳ σωφρόνισιν, ἔπειθεν ἀγαγόντες ἐς κρῖσιν, αὐτοῖς δὲ τῷ ῥᾳδοσίμῳ τὸ μεταγνῶσιν αὐτοῖς διὰ τοῦ δέους τῆς εἰρωνείας πανούργως μαινόμενοι. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὕτως. ἡμεῖς δὲ τῇ διὰ κηρυγίαν ἀναβολῇ, τοσοῦτο μὲν τῷ ἐς μάτην πεπονηρεῦσθαι κατηφήσωμεν, τῇ ἀποστόλους δὲ τῇ διὰ θείου ἀγγέλου τοῦ φυλακῆς ἐκβολῇ μᾶλλον ἐστρεώσωμεν, ἐς ἃ χρὴ ἐς ὅποι προσκαρτεροῦντας ῥᾳργεῖν, σωφρονίσωμεν. ἀγνοίας δὲ τοῦ ἀγγελικῆς ἀνεπιλήψεως τῇ μαιφόνου μεβλαβούσης καθ' ὃν καιρὸν ἀνεβάλοντο τὸ πρὸς κρῖσιν τῇ ἀποστόλους πρᾶξαι, ἐκ ἐλέῃ, (πῶς γὰρ οἱ πλεῖον ὀφθῶν πρὸς ὀργὴν ἀφορμημένοις;) ἀπ' ἵνα πρῶτον μὲν τῇ οἰηθέντας τὸ ἑαυτῶν βούλημα διὰ τῆς καρχῆς ἐκτελεῖν, ἐ ῥᾴτῳ φραξαμένους, εἶτα ἡσυχάσαντας τοῦ μελετηθέντος διὰ τοῦ θείας ἐπισκοπῆς, ἢ ἀνορίας ὧν βεβουλευμένων παυσένυσι, θείαν εἶναι τὸν δύναμιν. ἦν γὰρ τοῦ ἀγγέλου τῆς φυλακῆς ὑπεξαγωγή, τοῖς μὲν ἀποστόλοις ἐς παραμυθίαν, τοῖς

Ιουδαίοις δὲ καὶ τοῖς προσηλύτοις ἦλθε· ἔλαθε δὲ τοὺς Ιουδαίους, ἵνα πρῶτον, ὡς ἔφην, ἐν ἀποριᾳ γένωνται, εἰ θέλοιεν, καταλήψωνται ἐξ αὐτῶν ἐξ ἀναδεύθωσι, θείαν εἶναι τὴν δύναμιν. οἱ δὲ τοῦτον ἐπηρώτησαν, ὥστε γνῶναι τοὺς ἐβδελυγμοτάτους αὐτοῖς ἀποστόλους θαρρῆσαι μᾶλλον τὸ ἱερὸν ἀφελκύσαι. ἀφ' οὗ καὶ δῆλον ὡς σωτὴρ ὁ ἀγελαῖος ὄχλος, ὧν Ιουδαϊκῶν ἀρχόντων, θᾶττον ἐκείνων ὧν ἀμαθῶν, τούτων ὧν νομικῶν, ταῖς θεοσημείαις τὸ βοτρύδιον ἐπασαμένων. Διόπερ ἐρωτῶσιν οἱ νομικοὶ ἐπὶ πολλῇ τῇ γνώσει ὧν θεοσημάων καὶ πληροφορίᾳ, ἡ παγγελία παγγελίαν ὑμῖν μὴ λαλεῖν; καὶ τί ἡ παγγελία μόνη, τίς ἡ φυλακὴ καὶ ἡ πολλὴ ἀσφάλεια; πρὸς δὲ τῇ καθείρξει καὶ φύλακες προσήδρευον, ὧν ἡ μνήμη νῦν ἐς ἀποκρυβὴν τῆς ἀγγελικῆς θαυματουργίας. πλὴν ἐστὶν ἡ ὄψις. ἡ τῆς παγγελίας ὑμῶν, ἐφ' ἡμῶν πρὸς φυλακὴν συγκατάθεσις προστέθη, ἐνλογοι αἰνῦν ἐστ' ἀθέτησιν ἀνακρίσεσθε καὶ ἐυθύνας. ἡ δὲ τούτων ἡδονὴ, ἀφερόμενον αἰ νῦν ὡς ἐπὶ παραβάσεως ἐπικλήσεις. Εφοβοῦντο δὲ τὸν λαὸν, ἵνα μὴ λιθασθῶσιν. ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν αὐτοῖς τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεύς. Ωτῆς ἐμβροντησίας ὧν ἐστ' ἀδήλῳ μᾶλλον τῷ φόβῳ τοῦ ὄχλου τὸ σωφρονεῖν ἐστιγνωκότων, τοῦ θεοῦ δὲ τὸ παρήλως ἀφ' ὧν χάριν αὐτῶν καθάπερ θηλυδρίοις τοῖς ἑαυτοῦ ἀναστρεφομένοις, μὴ δ' ἵνα τινὰ ὥραν ποιεῖσθαι πεθυμούμενον. Οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ; καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ιερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν. Ο ἀναισχυντος καὶ ἰταμὸς ἐμωρὸς ἠρώτησεν αὐτοὺς, ὃ χὶ παραγγελίαν καὶ ἐξῆς. ἡ μὲν παραγγελία ὅτι μισθὸς ἐμπολιξίας, εἴρηται ἤδη, καὶ παρέλκον τὸ αὐτὸ περὶ ὧν αὐτῶν ἐπαναλαμβάνοισι. Καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος ἐκ οἱ ἀπόστολοι, εἶπον. Επι αὐτοῖς φιλοσ ἄνθρωπος ἐδόκει. ἵνα δὲ δείξωσιν ὅτι ἀναγκαία ἰωλὴ παραγγελία, καὶ φθόδῃ τῆς οἰκείας σωτηρίας, καὶ ἵνα τραχύνωσι καθ' αὐτῶν τὸ πλῆθος, ταῦτα ἔλεγον, Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον, ἢ ἀνθρώποις. ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ιησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ. Σκόπει δὲ ὅσῃ ἐπείκεια ὧν ἔξεταζομένων. ἡ μὲν θρασέως ἀποκρίνονται. διδάσκαλοι μὲν ἦσαν ἐκ ὠργίζοντο, ἀπὸ ἀλέου αὐτοῖς, καὶ ἐσκόπουν ὅπως αὐτοὺς ἀπαλλάξωσι τῆς πλάνης. ἡ μὲν ῥᾳμιλον αὐτοῖς, ἐπὶ τῇ Διὶ αὐτοὺς θεοσημείᾳ ἐπαιρόμενοι, ὑβριστικῶς αὐτοῖς κέχρηνται, μὴ πρὸς κέντρα λακτίζειν αὐτοὺς συνιέντες. ἀπὸ πρώτου μὲν θεῷ τῷ πεπιστεῦσθαι προτιμότερον φάσκουσιν ἀνθρώπων ἀναπιθέναι, ἀποδεῖξαι δὲ τοῦτο αὐτοῖς διελέγχοντες ὡς καταφρονητὰς ὧν δι' αὐτοὺς θεὸν ἐκτελουμένων, εἶτα δὲ καὶ ὅτι οὐ ἀνθρωπον φιλον ἀπεκάλεσαν, τοῦτον εἶναι καὶ σωτῆρα καὶ τῷ θεῷ μεμελημένον, ὡς καὶ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἀναστῆσαι. τὴν μὲν οἰκείαν φάσκηνισχύϊ ἐκ ἀσφαλὲς τέως ἐρεῖν, ὡς ἂν μὴ ἀνθρώπους τοῦτο νομίζοιτο. τοῦτον δὲ τὸν ὑπὸ θεοῦ ὑψωθέντα αὐτοῖς διαχεῖσαθαι θανάτῳ σταυροῦ, ὅθεν τοῦτ' κρίματος ὑπόδικον, ὡς ἀπὸ κάρου βαθέος ἐξαναστῆναι, προτρέπεται ῥᾳδιοῦν. Δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ισραὴλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

τιῶν. Οὕτω μετεωρίσας τὸν περὶ τοῦ σταυροῦ λόγον, καὶ ὡς ἀσύγγνωστον κατάκριμα τῆς τοῦ Χυ λύσεως ἀναστοναθυμίους, ὥστε τοσούτου ἀχθος ἀποφορτισμὸν αὐτοῖς μηχανόμενος φησιν. ἀμὴ οὗτος μὲν ὑφ' ἡμῶν ἀπωσθείς, ὑπὸ θεοῦ δὲ ὑψωθείς, ἔδωκε πνεῦμα μετανοίας τῷ Ισραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, γνῶναι τῆς δικὰ τὸν σταυρὸν εἰς αὐτὸν προνοίας, εἰς ἀποφροφὴν σωαμηλύτης ἄγειν, καθότι ὁ ὑπὸ θεοῦ ὑψωθεὶς ἀμνησικακεῖ πρὸς τοὺς δικὰ πάθους αὐτὸν ἐστηγωκότας. ὅρα δὲ πῶς καὶ δι' ἔργων καὶ ῥημάτων παιδευόμενοι Ιουδαῖοι, γ προσεῖχον. διὸ ἡ κατάκεισις αὐτῶν δικαία. δι' ἔργων μὲν συγχωρῶν τοὺς ἀποστόλους εἰς δεσμωτήρια ἄγεσθαι, θαμασίως δὲ λύεσθαι· δικὰ ῥημάτων δέ, ἵνα καὶ Ιουδαῖοι δικὰ τὸ λόγου ὧν ἀποστόλων, καὶ πάντες παιδεύωνται. ἀμὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι εἰς πρῆσιν ἀλείφονται. οἱ μὲν ὧν ἄλλοι κατηύγνασαν, καὶ τῇ πάθοι, ὧν λόγων κοιμωνοὶ ὧν ἀποστόλων γεγόνασιν. ὁ ἀρχιερεὺς δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες κὶ ὧν ἀποστόλων διεστῖον φονῶντες καθ' αὐτῶν, ἐπεὶ λοιπὸν ἐκφανέστερον ἡ καθ' Χυ αὐτῶν λύσα προπάθος γδικαία, ἀμὰ φθόνῳ καὶ πὶ ὅμοιον φόνου αὐτοὺς προάγουσα. διὸ καὶ φασί. βούλεσθε τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐφ' ὑμᾶς ἀγαγεῖν, αἷμα τὸν φόνον λέγοντες, ὡς ὁ θεὸς πρὸς τὸν Καῖν. φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου, ἀντὶ τοῦ ὁ φόνος. ταῦτα δὲ ἔφασκον Ιουδαῖοι, φθόδου δῆθεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, τὸ πλῆθος καθ' ἑαυτοὺς ἀποστόλων πραχύνοντες. Καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν αὐτοῦ μάρτυρες ὧν ῥημάτων τούτων. Γοιῶν; ὅτι ἄφεσιν, ὅτι μετάνοιαν ἐπηγγείλατο. ἡ γὰρ ἀνάστασις ἰῶ λοιπὸν ἤδη ὁμολογημένων. Καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πιθαρχοῦσιν αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες διεστῖοντο, καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς. Οτι ἄφεσιν δίδωσι, καὶ ἡμεῖς μαρτυροῦμεν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ χὶ ἀὐτὸ ἐπῆλθον, ἢ μὴ πρέτερον αἱ ἁμαρτίαι ἐλέλιπτο. ταπεινοφροζύνης δὲ ὁ τοιοῦτος λόγος. γὰρ ἡμῖν εἴρηται ἀποκληρωτικῶς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, ἀμὰ τῇ κοιμοποιήσει προσκύνει ἅπαντων ὧν πιθαρχούντων αὐτῷ. ὥστε ἡ καὶ αὐτοὶ πειθοῖντο, μὴ ἀμοιρήσειν τῆς αὐτοῦ δωρεᾶς, τῇ δὲ τ' σταυρὸν παρανομίᾳ. Ανασὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος ὀνόματι Γαμαλιὴλ, νομοδιδάσκαλος, τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχύ τι τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι. εἶτά τε πρὸς αὐτούς. ἄνδρες Ισραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων ὧν ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν. ᾧ προσεκολλήθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίων. ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διελύθησαν εἰς ἐλὼνας καὶ οὐδέν. Οὗτος ὁ Γαμαλιὴλ, ὁ τοῦ Γαύλου Διδάσκαλος ἰῶν. ὃν Διδάσκαλον ὄντα καὶ τοῦ κὶ νόμον κρίσεις εὐδόκιμον, μὴ πιστεῦσαι εἰς τόδε, ἢ εἰ μὴ ὅλου ὄντος ἐμοῦ, ἐσχάτης ἀνοίας ἐστι. καὶ δῆλον ἀπὸ ὧν ῥημάτων αὐτοῦ. ἃ καὶ ὅτι σωφρονῶν διέφερεν, ἵνα νὰ πρῶτον. καὶ δῆλον δὲ καὶ ἀπ' αὐτῶν ὧν πραγμάτων. τὸ γὰρ κελεῦσαι τοὺς ἀποστόλους ἐκβληθῆναι τοῦ συνεδρίου, πρὸς τὸ ἐμφόβους αὐτοὺς καταστῆσαι, ἔτι καὶ ἑαυτῷ τὸ ἀνυπόπτον πορίσῃ, τοῦ μὴ ὡς ὁμογνώμοσι χαριζόμενον, τῇ λόγοις ποιεῖσθαι. διόπερ γὸ πολλῇ σφοδρότητι χρῆται, ἀμὴ ὡς ὑπὸ θυμοῦ μεθύουσιν, οὕτω φησι.

προσέχετε

προσέχετε ἑαυτοῖς τί μέλλετε πράττειν. οἱονεὶ, μὴ ὡς ἔτυχε φέρεσθε. εἶτα ἐπαρασείγματα λαμβάνετος ἐπὶ τοῖς ἱούτοις χρησμῶν καὶ ἀλισιτελῶς ἑαυτοῖς, προφέρει, Θευδᾶς καὶ Ἰούδαν τὸν Γαλιλαῖον. οἳ μὲν πρὸς αἴσιον ἑαυτοῖς ἐκβιβάσασι πρᾶξιν. γὰρ παλαιὰ δὲ τὰ παραδείγματα, ἀλλὰ νεαρὰ, καὶ ὧν αὐτόπται πολλοί. ὡς οὖν ἡ πεῖρα, τὸ μὴ πρὸς ὅμοιον καταστῆσαι πρᾶξιν φυλάξηται ὧν παραδειγμάτων. εἶτα ὡς Θεύτης ἐξομαλίσας τὸν λόγον, ἀποφῆναι φράσηται τοῖς ἀκροαταῖς τῆς καὶ τὰ ὧν ἀποστόλων βουλῆς, μήπως, ἡ πρὸς ἀνεμπόδιστον ἀφόρμηται τέλος, ἀπορ' ἔχῃ θεὸν συλλήπτορα, λάθοι μὴν φήσιν ἐπὶ θεομαχίαν ἀποτελευτῶντες, εἰ οὕτως γε καὶ ἐκείνων ἀλλὰ καθ' ἑαυτῶν ὁπλιζόμενοι πρὸς κόρυς τὰ καὶ τῷ θεῷ δοκῶντες βάλλειν, ἐπιφέροντες, ἃς τὰ καθ' ἑαυτὰ καταντᾶν. ἢ γὰρ ἀνθρωπίνης ὁρμῆς ἔχεται, πίπτει ἡ καὶ αὐτῶν ἀγανάκτησις. τῇ γὰρ ἀρχῇ καὶ ὁ ἀφανισμὸς ζύνδρομος, ὥσπερ τὰ παραδείγματα ὑπανίστηται. εἰ δὲ προφανῶς, τὸ ὧν ἀποστόλων, ἐκ θεοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων ὁρμῆς κεκινῆσθαι, οὐ σθδιαστικῶς. ἢ μὲν γὰρ εἶναι ὅπερ ἐκ θεοῦ, ἀντέλεγον οὐ εὐθέως ἐκεῖνοι. ἢ δὲ ἐξ ἀνθρώπων, προχείρως πάλιν ἐποίει αὐτοὺς καὶ ὧν ἀποστόλων. δεῖ τοσοφῶς τὸν λόγον οἰκονομήσας, παραμεῖναι τὸ τέλος κελεύει, καὶ μὴ προστετῶς καὶ πράγματος ἀγνοουμένου φέρεσθαι. πρὸς γὰρ τὸ θῶ δοκῶν ὁμαχόμενος, ἐκ ἐκεῖνο οὐκ ἐᾶν τὸν καὶ λύει. ἢ μὲν γὰρ ἀνθρώπινόν φησι, τὸ δεῖ πραγμάτων ὑμῖν; ἢ δὲ θεῖον, ἐδὲ μετὰ πραγμάτων δυνήσεσθε αὐτὸ καταλῦσαι,
» ὡς μὴ προστετῶς δέχεσθαι καὶ πραγμάτων ἀγνοουμένων χωρεῖν. Μετὰ τοῦτον ἀνέ-
» στη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς καὶ μέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ἱκα-
» νὸν ὀπίσω αὐτοῦ. κἀκεῖνος ἀπώλετο. καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπί-
» σθησαν. καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν. Εοίκασιν οἱ Γαλιλαῖοι καὶ τοῖς χρόνοις Γιλάτου ἐστασιακέναι, δόγμασιν ἐπόμενοι Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου. ὧν δὲ τὸ δόγμα τοῦ Ἰούδα, ὡς ἐ Ἰώσηπος ἐν τοῖς τελευταίοις τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας ἐδήλωσεν, φαντασίαν ἔχα ποστέλλον πολλὴν δι' εὐσέβειαν ἐυρηῖας. κύριον γὰρ μηδένα μὲ χρι σόματος ἐφασκε δεῖν τινα λέγειν, μηδὲ κατά τινα τιμὴν καὶ φιλοφροσύνην. οὕτω δὲ μηδὲ τὸν βασιλεύοντα. ἐ πολλοί γε αὐτῶν δέα τὸ μὴ ἡδέως Καίσαρα κύριον, χαλεπώτατας αἰκίας ὑπέμενον. οἳ καὶ ἐδίδασκον, μὴ δεῖν πρὸς τοῖς διατεταγμένας ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως, θυσίας ἑτέρας ἀναφέρεσθαι τῷ θεῷ. διόπερ καὶ ἐκώλυον τοὺς ὑπὸ τῆς γερουσίας τοῦ λαοῦ πρασσεδομένας γίνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Ρωμαίων ἔθνους. ἡνὸς οὖν ἐπὶ τούτοις ἀγανακτοῦντα πρὸς Γαλιλαίους τὸν Γιλάτρον κελεῦσαι πέμψαι τοὺς εἰς ἐδόκουν καὶ τὸν νόμον προσφέρειν θυσίας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι. ὡς τότε ἀναμιχθῆναι τοῖς προσφερομένοις θυσίαις τὸ αἷμα ὧν προσαγομένων.
» καθὰ καὶ ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν ἐυαγγελίῳ ἐμφέρεται. Ἀποστητε ἀπὸ τῶν ἀν-
» θρώπων τούτων, καὶ ἐάσατε αὐτούς. ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ ἢ τὸ ἔργον τοῦ-
» το, καταλυθήσεται. ἢ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστιν, οὐ δυνήσεσθε καὶ λύσαι αὐτὸ, μήποτε καὶ θεο-
» μάχοι εὑρεθῆτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ. καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους, δεί-
» ραντες παρήγγειλαν, μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἀπέλυσαν αὐτούς.

οἱ μὲν

» οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνό-
» ματος αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι. πᾶσαν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον
» οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες, καὶ ἐυαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν χριστόν.

Ἐπὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἐς τὸ, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων.

Ο ὐκ εἰ μὲν ὅτι ἐκ θεοῦ ἐστιν, ἀπὸ τοῦ δ' ἀνθρώπινον τὸ ἔργον. πρὸς γὰρ τὸ ἐκ θεοῦ, εὐθὺς ἐκεῖνοι ἀντέλεγον αὐτῷ, τὸ ἢ ἐξ ἀνθρώπων, θρασυτέρους ἐποίει κατὰ τῶν ἀποστόλων. διόπερ ὁρᾶ ζήνεσιν αὐτοῦ, ὡφελῆς τὸν λόγον οἰκονομοῦντος. περιμεῖναι τὸ τέλος κελεύει. οὐκ εἰ μὲν ἢ. εἰ ἐὰν μὴ καταλύσητε αὐτὸ, γνῶτε ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐστιν, ἀπὸ ἐὰν ἐκ θεοῦ ἐστιν, οὐ καταλυθήσεται. τὸ μὲν γὰρ τῆς ἐκείνων λογοθεσίας ἀπιμελείας, τὸ δὲ τῆς θείας σοφίας. ἐπειδήσαν δέ, τῷ μὴ παρουσίας ὧν ἀποστόλων ταῦτα ῥηθῆναι, ἀπὸ χωρίς. ἔτι δὲ καὶ ὅτι συνεπιγνώμων αὐτῆς νομοθεσίας, καὶ τῷ ἐκβασιν ὡς οὐ καὶ λύοιτο δεδικῶς, ὥσπερ ἐ αὐτῆς ὑπεύθυνος. πρὸς δὲ καὶ ἡ γλυκύτης ὧν λόγων μὴ τοῦ δικαίου συνεβάλετο αὐτῷ πρὸς τὸ πεῖσαι. ἀλλ' ἢ ἐπείσθησαν, ὡς ἐδ' ἄρα; ἐπείσθησαν τῆς σφαγῆς ἀποσχέσθαι. τότε γὰρ ὠργῶν μανιωδῶς. ἐδ' ἄρα δὲ τῷ μὴ δόξαι ἀφρόνως ὁρμηθῆναι καὶ κατὰ ἀνεκβάτων. καὶ ἵνα τῷ ὅτι, τὸ μὲν σφοδρότητα αὐτῶν καταλυθῆναι, τῆς ἀρετῆς τοῦ συμβούλου. τὸ δὲ μαίξαι τῆς ὧν συμβουλευθέντων δεύτοποιοῦ μανίας. ὅρα δὲ καὶ ὧν ἀποστόλων τῶν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν. καὶ δι' ὧν ἠλπίζοντο καταγωνίζεσθαι θλιβερῶν, μᾶλιστα δὲ τούτων ἐπαλφομένους πρὸς ἐνεργεστέραν χωρεῖν ἐ ἀκαταπαυστοτέραν διδασκαλίαν, ὡς μὴ ἐνπράσσω ἀπὸ ἐ αὖθις ἐν τῷ ἱερῷ ἀφ' οὗ συνελήφθησαν, καὶ ὅτοι διὰ ἄλλαχοῦ τὸν Χν ἐυαγγελίζεσθαι, τὸ μάταιον ὧν ἐπι-
» ρεασάντων τοῖς ἀκροαταῖς ἐμποιοῦντας. Εν δὲ ταῖς καὶ μέραις ταύταις πλη Κεφ. 6
» θυόντων ὧν μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ελλησιστῶν πρὸς τοὺς Εβραίους, ὅτι πα-
» ρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ
» οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος ὧν μαθητῶν, εἶπον. ἁκάρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν
» λόγον τοῦ θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. Οὐκ ἐν ταῖς αὐταῖς καὶ μέραις, ἀλλ' ὕστε-
ρον ἐκείνας. τῷ γραφικῷ δὲ ἔθει, ἀρχὴν διηγήσεως καταβαλέσθαι μέλλων, οὕτω πρέπει καὶ νῦν. Ελλησιστὰς δὲ ἐ τὰ θρησκείαν ἀλλὰ τοὺς Ελλησιστὶ φθεγγομένους καλεῖ. διὰ δὲ τὸ γογγυσμοῦ, ἄλλου πράσμου εἶδος ἐξαγγέλλει ἐκ ἀπὸ ὧν ἔξωθεν ἀλλὰ ἀπὸ ὧν ἐνδός. τότε γὰρ τὸ δόκιμον ὧν ἀποστόλων πίστα, ἀνταλόθεν μὲν πολεμουμένων ἀπὸ ὧν ἔνδοθεν καὶ ἐκτός, ἀνάθεν δὲ τὸ ἀρχαῖον ἀποφερομένων. προσκαλεσάμενοι γὰρ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος, τοὺς καὶ ἀπολαύοντας μέλλοντας τῆς προστασίας ὧν προχειρίζομένων, αὐτοῖς ἁρμόττουσι τὴν ἐκλογήν, ἀναξίους κρίνοντες ἑαυτοὺς περὶ τραπέζοποιΐαν ἀπασχολεῖσθαι, τοῦ καθ' θεὸν λόγου ὠλιγωρηκότας. ὅθεν τοὺς ἐκλεγέντας, ἃς διακόνους ἐχαροτόνησαν, ἐ καθ' ἡμᾶς καὶ νῦν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις βαθμὸν, ἀλλὰ τοῦ διακονήματος μᾶλλον ἀκριβείας καὶ ὀρφανοῖς ἐ χήραις τοῦ πρὸς διαπροφῶ καὶ μὴ κατημελημένως. μάλιστα δὲ χήραις καὶ ὀρφανοῖς δι' ὃ μάλιστα ὁ

γογγυσμός.

γογγυσμός. διακονίαν δὲ καλεῖ πὼ ἐλεημοζύνλω, ὡς ἐ τις ποιοῦντας θεραπεύουσαν, καὶ τῇ ἐνεργεμνμόνοις σεμνύνουσαν. χκ ἰῶ δὲ κακίας τ' πρόφασ ἦναι τὰς χήρας, ἀλλὰ ῥᾳθυμίας ὧν πολλῶν. διὸ καὶ φρονίδος ἀξιωθὲν ἐπαύσατ τ' λυτοῦν. ἢ καὶ πὼ διημοσίαν ὑπηρεσίαν. τὸτ γὰρ τ' τῆς διακονίας ὄνομα διηλοῦν βούλεται. Λέγετ γὰρ τ' δημόσιον καλοῦσιν Ἕλλωες ταμεῖον, πόθεν ἁς αὐτ' πᾶς τις καταπεπυσμένος ἴεται προσφέρν ἃ φιλοτίμως αὐτῷ ἐυπόρηται πὸς χρηγίαν κοινήν. Ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρες ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ, πλήρς πνέυματος ἁγίου καὶ σοφίας, ὅυς καταστήσομν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης. ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τ' λόγου προσκαρτερήσομν. καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τ' πλήθους. καὶ ἐξελέξαντ Στέφανον ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνέυματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα. οὓς ἔστησαν ἐνώπιον ὧν ἀποστόλων. καὶ προσευξάμνοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. καὶ ὁ λόγος τ' θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς ὧν μαθητῶν ἐν Ἰερουσαλὴμ σφόδρα. πολύς τε ὄχλος ὧν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστι. Πεπληρωμνίους πνέυματος ἁγίου καὶ σοφίας εἶναι τοὺς ἐκλεχθησομνίους ὑπ' ὧν ἀποστόλων ἐπίσκηψις βούλεται. γὰρ τῶν τυχόντων, κακὴν γοηρίαν φέρν ὀρφανῶν καὶ χηρῶν, ὡς γὰρ ὧν ἀναλισκόντων. κἂν γὰρ μὴ κλέπτης ᾖ, ῥᾳθυμος δὲ καὶ προφάσει ἀπολλυτ πάντα, ἢ θρασὺς καὶ ἐπὶ τῷ τυχόντι πρακινούμενος, χρὴν ὀφελος τῆς προσασίας, ᾗ μὴ μετ' ἀνοχῆς ὧν φλυάρων. τὸτ μέγιστον δεῖγμα φιλοσοφίας. ηὔξανε δὲ ὁ λόγος τ' θεοῦ ἐπὶ τὴ πλείστη καταβάσει, φησὶν, ὅσπ τῆς ἐλεημοζύνης δηκνις ἡ ἰσχὺς, ὡς καὶ ὧν ἱερέων τὸ συσήματος μὴ ἀσχολῆσαι τῆς προσλήψως.

Κεφ. ἡ. Στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως ἐποίν τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. Κοινῆς οὔσης τῆς χροτονίας ὧν ἑπτὰ, οὗτος τῷ ἐπὶ τνδε ἱερατεύ τῆς ἐκλογῆς πλείονα πὼ χάειν ἐπεσπάσατ. ὁ γὰρ πὸ τῆς χροτονίας τέρατα μὴ ποιῶν, ἅτε μὴ δὲ διάδηλος ὤν, ὅτε δὲ τῆς χροτονίας γνώριμος κατέστη, τότε καὶ τ' ἐπὶ τῇ χροτονίᾳ χάεισμα δεδείκνυτ, ἵνα φανερὸν ᾖ ὅτι χκ ἀρκεῖ μόνη ἡ χάρις, ἀλλὰ δεῖ καὶ τῆς χροτονίας ἧς χάριτος προσήκω, πρὸ τ' διάφορον ὧν δεχομένων ἐξέριμότητος. Ἀνέστησαν δέ τινες ὧν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρωναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, ἐ ὧν ἀπὸ τῆς Κιλικίας, καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, ἐ χκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, ἐ τῷ πνέυματι ᾧ ἐλάλε. Τότε ὑπέβαλον ἄνδρας, λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτ' λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα ἧς Μωσῆν καὶ τὸν θεόν. συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν ἐ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς. Ἀναστὰς πάλιν τὸν προοσμὸν αὐτῶν φησὶ καὶ πὼ ὁρμὴν γὰρ μόνον ἀφ' ἑαυτῶν, ἀμὰ ἐ ἑτέρου πλήθους τάχα συζητεῖν ἱκανοῦ καὶ σοφιστέν, Λιβερτίνων, καὶ Κυρωναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ Κιλίκων, καὶ Ἀσιανῶν. καὶ ὥσπ δι' ἑτέρου πλήθους ἡ συζήτησις, οὕτω καὶ δι' ἑτέρων ἡ κατηγορία καὶ τὸ σχῆμα, ὁλοπλόκων καὶ ἀπεγνωσμένων. κωλυθέντες γὰρ ὑπὸ Γαμαλιὴλ μηδὲν κατ' ὧν ἀποστόλων ἐπιφέρειν, καὶ μηδὲν ἔχοντες κατ' ἐκείνων ἐγκαλεῖν,

Στεφάνῳ

Στεφάνῳ τ' μὲν συκοφαντικῶς ἐπιτίθενται, ἀσχήσαντες τῆς διὰ ὧν λογολεσχῶν συζητήσεως. Λιβερτίνοις δὲ τοὺς Ρωμαίους καλεῖσθαι τάχα φησὶν, ἀπὸ Λιβίας τῆς Αὐγούστου γναικὸς ἐπιφημίσαντες ἑαυτοὺς, καθότι ἐ πλείφανῆς ἦν γνὴ, καὶ διὰ ἀρετὴν συγχωρηθεῖσα διαφερόντως ὑπὸ Αὐγούστου. ᾧ διὸ καὶ αὐτὴ ἧς ἀντάμφιν, τῷ τάφῳ τῷ Αὐγούστου προσκαρτεροῦσα διέξησεν. ΑΛΛΩΣ Λιβερτίνων καὶ Κυρωναίων ὧν ἑτέκμα Ἀλεξανδρείας, ἅτε πλὶ θφισκὴν τὸ κράτος ἀποφερομένων πὸ Ἑβραίοις. ὧν καὶ διάφοροι συναγωγαὶ ἐν Ἰερουσαλὴμ κατ' ἔθνη ῥωμαλιζομένων. διὸ καὶ συναγωγαὶ εἰ χρὴ τοῖς ἀφωρισμένοις ἐπ' ἀναγνώσει ὧν Μωϋσέως νόμων. πολλοὶ γὰρ ὧν ἰδιωμάτων προσκυνήσεως χάειν ἧς Ἰερουσαλὴμ, μάλισα καθ' τὸ πάσχα, ὁ χκ ἔξὴν ἔξω τελεῖν τῆς Ἰερουσαλὴμ συνδιέτριβον ἐν αὐτῇ. ὡς οὐ ὅσ μὴ σωεχῶς ἀναγκάζωνται ἀπὸ πατρίδων ἀποδημεῖν, φοιτῶντες ἧς Ἰερουσαλὴμ προσηύχυν ἐκεῖ. Λιβερτίνοις δὲ τοὺς Ρωμαίων ἀπελευθέρους ἐκάλουν. Στεφάνου γὰρ ἀπαξιῶντος αὐτῆς ἅτε πεπωρωμνίους τῇ καρδίᾳ προβαλεῖν, αὐτοὶ τῇ ἑαυτ' ματαιότητι θαρρῆσαντες, πὶ τὸ συζητεῖν αὐτῷ πεφέρονο. πὸς αὐτὸν δὲ μόνον, γὰρ πὸς ἕτερον, τὸ μὲν, φθόνῳ ὧν ὑπ' αὐτ' τελουμένων σημείων, ὡς οὐκ εἰκὸς ἧς ἀπορίαν αὐτὸν πράσησιν, αἰσχύνλω αὐτῷ προαπορίσωσι, ὧν πρεσβευομένων ἀμαθῶς ἔχοντι. τὸ δὲ, καὶ ὡς τῷ πειασμῷ τῆς πὸς αὐτοὺς συζητήσεως, σχολὴν αὐτῷ ὧν σημείων ποιῆσο. διὰ ταῦτα δὴ πικρυνόμνων αὐτῶν, καὶ πὸς τοὺς ἢ πεῖν τι φλυάροντων φιλοπονήρως κατὰ τὸ νόμου, δι' ὃ καὶ ἡ πᾶσα ταραχὴ, αὐτὸς φθάσας τὸ φιλοπόνηρον αὐτῶν, τ' ποιεῖ καπ' ἀρχὰς, ἀγωνιστικώτερον αὐτοῖς ἀρχὴν ἐφορμήσας, ἐ τῇ πλησμονῇ τ' ἐν αὐτῷ θείου πνέυματος ἐ σοφίας ἧς ἀφασίαν αὐτοῖς συνελάσας, εἶτα καὶ πὸς ἃ ἐβούλοντο οὗτοι ἀνίγματωδέστερον συμβαλὼν, ὡς γὰρ πὸς τοὺς συνετῶς ἐχόν. διατοῦτο καὶ λιθικώτερον τὸ ἀπὸ τοῦδε ἐχώρουν ἤδη. καὶ αὐτὸς τὸ ἀπὸ τοῦδε γυμνότατα τὸ δ' ἐπιθυμίας, αὐτοῖς ἐπετίθη. τί τοῦτο; πλὼ τὸ νόμου καταπάσασιν. ἦν γὰρ ἐλεγχμενοι, ἠνίπτοντο δὲ. ἐπεὶ ἦ φανερῶς ἐλεγχν γὰρ ἂν ἐδόκουν ὧν ψευδομαρτύρων. ὅπ' αὐτῷ μὲν τὸ πολυθούμνον τέλος, ἐκείνοις δὲ τὸν ὀλεθρον ἐπισάνυεσεν. Καὶ πὶ πάντες συνήρπασαν αὐτὸν, καὶ ἤγαγον ἧς τὸ συνέδριον. Γαντα χοῦν τ' λιθικοῦ ἔχονται. Χειρὸν μὲν μετ' φονούντων ἀνθρώπων ὑπολαμπάσι καὶ φανοῖς ἐ μαχαιροφορούντων συλλαμβάνοντες. Γέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. καὶ νῦν δὲ Στέφανον ἀπὸ τοῦ διδασκαλικοῦ τόπου πὶ τὸ συνέδριον κριθησόμνον ἁρπάξοντες.

Εστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς, λέγοντας. ὁ ἄνθρωπος οὗτος γὰρ πάνεται ῥήματα βλάσφημα λαλοῦντος κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου. ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. Ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας, ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ ῥήματα βλάσφημα λαλοῦντος ἧς Μωϋσῆν καὶ τὸν θεόν. Τίνα δὲ τὰ ῥήματα; ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον. καὶ μὲν εἴρηκε τοῦτο Στέφανος, καὶ μὴ γυμνῶς οὕτως. πῶς οὖν ὑποβολιμαῖοι οὗτοι, ἐ ψευδομάρτυρες;

δομάρτυρες; ὅπι χ ὡς πρ̃ ἤκουσαν, καὶ ἐληρώδουν. ἀηὲ πειδὴ ἄλλως μ̃ ἤκουσαν,
ἄλλως δὲ νυῖ αὐτὶ προυχώρουν, ἀκότως ἐ ψευδομάρτυρες ἀναγράφονται. ὡς γ̀ρ̀
Ἡπ̀ Χεισοῦ τὸ δωαμενον καταλῦσαι τὸν ναὸν, ψευδομαρτυρία. (γ̀ρ̀ Χεισὸς εἶπε, λύσω, ἀηὰ λύσατε, ἐκείνοις τὸ λῦσαι χ ἑαυτῷ ἀναπιθεὶς, Διὸ ἐ ψδυδεῖς.)
οὕτω καὶ νυῖ ψδυδεῖς, οἱ τῷ Ναζωραίῳ τὸν Στέφανον φάσκοντες πὼ καταλῦσιν
τὸ μόμου καὶ τὸ Θ̃ου ἀναπιθέραι. ἐ τὸ ποιεῖν ἄνδρα Ναζωραῖον δι᾽ λομότι αὐτοχφεῖ, καὶ γ̀ θεὸν καὶ δι᾽ ἃ Ρωμαϊκῶν φραρτέδων. τὰ δὲ Μωϋσέως ἔθη πεδ᾽ ἤλως
ὁ αὐτὸς θεὸς, καὶ δι᾽ ὧν αὐτὸ μαθητῶν καὶ ἀποσόλων, Ἡπ̀ τὸ κρεῖτον ἠλλοίωσεν.
τὸ δὲ, ὁ Ναζωραῖος, ὀνφ Δικως. Στέφανος δὲ γ̀δαμοῦ Ναζωραῖον εἴρηκε τ̃ Χεισόν, ἢ μὴ οἱ Εβραίων ἀρχοντες. αὐτὸς δὲ σεβάσμ̃ν ἀφ᾽ τὸν Χεισὸν ἐ Δίκαιον ὑπὸ πεοφητῶν καταγγελλόμενον, καὶ συμπρόντα ἀφ᾽ τῷ θεῷ. ὡς δ᾽ ἦλον ἐ ἀπὸ τῶν πε
κφμένων αὐτὸ λόγων. ὃς καὶ σωαπῆλθε τὸ μοχθηροῦ τούτου ζῆν ἀποφυγεῖς. Κα
ταλῦσει τὸν Τ̃πον τοῦτον. πολλὴ γ̀ ὢν αὐτῆς δι᾽ λάβφα πεὶ τὸ Ναοῦ, ἅτε ἐ μετοικοῦμ βουλομένοις. δι᾽ πλὴ δὲ κατηγορία ἢ ἀηάξφ τὰ ἔθη, καὶ ἕτερα ἀντεισάξφ.
πεοεβαλλετο δὲ παντα χοῦ ὁ Μωσῆς, ἐπ᾽ δὴ τῷ θεοῦ γ̀ σφόδρα ἐμελλεν αὐτῆς,
» ὡς τῷ Μωσέως. οὕτως ὅλως ἔζων πὸς μόνιμ πὼ τῶ πλήθους δόξαν. Καὶ ἀτε-
» νίσαντες ἐς αὐτὸν ἅ παντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πεόσωπον αὐτοῦ
» ὡσεὶ πεόσωπον ἀγγέλου. εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς, ἢ ἆρα ταῦτα οὕτως ἔχφ; ὁ δὲ ἔφη.
Εἶδον τὸ πεόσωπον αὐτοῦ. οὕτως ἐσι καὶ ἐν ἐλάτποι ἐναβῇ μῷ ὄντα, ἐπίχαειν ἐ λαμ
πὸν ὁρᾶσθαι. ἵνα οὖν πλανῶσιν οἷς ἐμελλον ἐρεῖν, τῷ καταπλικτικῷ τοῦ πεσώ-
» που ἐς τὸ ὧν λόγων δι᾽ πράδεκτον πεοοιμάξφ. Ανδρες ἀδελφοὶ ἐ πατέρες ἀ-
» κοκούσατε. Ορα αὐτὸν γ̀ κ᾽ Ἡπ̀ πέ χοντα τῷ δι᾽ δύσηφν, ἀηὰ ἀναγκαζόμενον ὑπὸ τ̃
ξιπεσῶτων. καὶ ἐπ᾽ δὴ ἐκράτει τῷ λόγῳ καὶ τοῖς σημείοις, ἀφόρητος ἦν αὐτοῖς. ἢ δ᾽
ψδυδομαρτυρία ὧν μαθητῶν ἐντων ἤσκητο, ἵνα μὴ δόξῃ τὸ πρᾶγμα ἐπίφα εἶναι.
τὸν μὲν γ̀ θεὸν γ̀ κ᾽ ἐφοβοῦντο, πὸς δὲ πὼν ὧν ἀνθρώπων δόξαν ἀπέβλεπον. Φόβον
δὲ τῷ ὄντι καὶ μεγαλοφροζύνης μετὸν τὸ πεοίμιον. τῆ γ̀ ὧν ὀνομάτων οἰκφώσει
βούλεται πῖς ᾖν, ὡς πὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πατέρας ὑβεισικόντι καὶ Ἡξίμιον ἡ-
σκῆσθαι γ̀ ἐμφρονος. ἀηὸ καὶ δόξαν δίδε καὶ κέρδος πεοιποιεῖν, ἀνδρὸς τὸν πὼ
φύσιν ἐξακριβοῦντος, καὶ σωτηρίως τοῖς πὸς οὓς ὁ λόγος ἀποφθεγγομένου. ἀηὲφ᾽ ὑμῖν φησι γ̀ δὲν ἐσι τοιοῦτο καταοεῖν. ὅπ γ̀ ἐμοὶ ἡ ὧν ἀδελφῶν ἐ πατέρων ὑποβάλλεται κλῆσις, ἀπεναντίας τοῦτο ὥσπ᾽ Ἠλεισμένος τῆς κοινῆς φύσεως χω
ροῦντας ὑμᾶς ἀναθωρῶ, τὸ πὸς ἡμᾶς ἀδιακρίτου μίξεις, πεψυδκιμεῖν ἐμποιοῦντος ὑμῖν καὶ τὸ πὸς θείαν ἐροπὴν ἀναγόμενα. ἵνα γ̀ τ᾽ ἄλλα ἀφεὶς, πὼ τούτῳ
ὑμῖν ἀναθῶ μνήμιν, ἃ θείας γ̀ κ᾽ ἄμοιρα τέλος θεῖναι ἐροπῆς, τὸ δι᾽ ἡμῶν φημὶ σημεῖα καὶ τέρατα ὃν καὶ ὑμεῖς μάρτυρες, γ̀ κ᾽ ἄλλως ἐνεργεῖσθαι καπευοδούμενα. ἀλλὰ ταῦτα δὲ τῆς ὧν ἀδελφῶν καὶ πατέρων ὑπανιξάμενον κλήσεως Στέφανον
καπηλιφότες, σποσωμῶν ἤδ᾽ η καὶ τὸ πὸς τοὺς γ̀ καὶ τὸ τ̃ χὸν, ἀηὰ μ̃ πολ-
» λῆς κείμενα τῆς ἐνθέου ζφίας. Οῇ τῆς δόξεις ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Αβραὰμ,
ὄντι τῶν

» ὄντι τῶν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτ̃ τὸν Χαρρᾶν, ε εἶπε πὸς αὐτόν. ε- 7
» ξελθε ἐκ τῆς γῆς σου, ε ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω. Τότε ἐ-
» ξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκισεν ἐν Χαρρᾶν. κἀκεῖθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν
» τὸν πατέρα αὐτοῦ μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην, εἰς ἣν ὑμεῖς νυῖ κατοικεῖτε.
» καὶ γ̀ κ᾽ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, γ̀ δὲ βῆμα ποδός. Ορα κἀν ταῦθα πῶς
ἐκπροοιμίων πὼ δόξαν αὐτῶν καθαιρεῖ, τ̃ δόξαν γ̀ τῷ ναῷ, γ̀ τῷ ἔθνφ ἀναπιθείς, ἀλ
λὰ μόνῳ θεῷ. τὸ γ̀ρ̀, ὁ θεὸς τῆς δόξης, ἀντὶ τοῦ δεδοξασμένος εἴρηται θεός. οὗ-
τος ὁ δεδοξασμένος, ἐξ ἀμηχάνων δυμηχανα δρῶν, ε Ἡ ἀτίμοις ἐν τίμοις ποιῶν,
καὶ ἡμᾶς ποιήσφ. ὁ γ̀ρ̀ τῆς ἐξ αὐδνος ἀμηχάνως ἀνθρώποις ζφίας δι᾽ αξάμενος, οὗ
τος ἐκεῖνος νυῖ, τὸ δόξαντα τύτοις ἀμήχανα Ἡπ̀ τὸ ἐυμήχανον πεοάγφν βεβου-
λῆται. καὶ ἵνα τοῦτο πιςὸν ᾖ, Αβραὰμ τῷ λόγῳ πεάγηται καὶ ἡ καθ᾽ αὐτὸν ἱσορία,
ὃς γ̀ κ᾽ ὢν ναῷ, γ̀ δὲ θυσίῳ, τῆς θεοῦ ἐμφανείας ἠξίωται ὢν τῇ Μεσοποταμίᾳ. ταῦτα
δὲ πεοκομίζφ, ὡς ἤδη εἴρηται, πεῶτον ὡς ὁ δεδοξασμένος θεὸς ὅπ᾽ ἐπ᾽ ἐκείνων καὶ
ἐφ᾽ ἡμῶν δωαὸς ποιῆσαι, καὶ ἐς ἀφανείας ἐς ἐμφάνειαν πεαγῆσαι. καίτοι πολ-
λῶν Ἠβούλως αὐτῷ Αβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἐθνῶν καὶ βασιλέων πεοσγε-
νεχθέντων, ἀηὸ οἱ μὲν ἠφανίσθησαν, Ἡπ̀ μεῖζον δὲ τὸ παμφνότερον πεούβη. ἐδ᾽ ὧν οὕ-
τως Ἡπ̀ ῥύτων ὁ τῆς δόξης θεὸς ᾠκονόμ, σκοπεῖν φησι χρὴ καὶ πεεὶ ἡμᾶς μὴ τ̃
ὅμοια ἀποβῆ. ΑΛΛΩΣ. Ορα πῶς αὐτὴ ἀπαγγελίων ὧν σωματικῶν, καὶ τέως
ἀπὸ τ̃ Τ̃που, θεῷ πὼ δόξαν γ̀ τῷ Τ̃πῳ πεοσμέμων. αὐτὸς γ̀ρ̀ ἡ τῆς δόξης πη
γή, μὴ δεόμενος τῆς Ἡπ̀ ὑμῶν φησι δι᾽ τοῦ μωυ δόξης. τῆς γραφῆς δὲ λεγούσης,
Θάῤῥα τὸν πατέρα τοῦ Αβραὰμ ἐξορμῆσαι ἐκ γῆς Χαλδαίων ἐξελθεῖν, πῶς μὲν
Στέφανος τῷ Αβραὰμ ἀναπίθησι τὸν χρηματισμὸν τοῦτον; πεὸς ὃ ἐσιν ἡ πεῖν, ὡς τῷ
Αβραὰμ μὲν ὁ χρηματισμὸς γέγονεν, ἀηὲ ἐπ᾽ δὴ πασὶ ὁρμὴ ἐκ χρηματισμοῦ οὐκ
ἦν ἀντιλέγειν καὶ πατρὶ, τῷ ὑποδείγματι τούτῳ ἐς ἀπειθῆσαι ἀποσάσιον
τις νυῖ, οὕτω πεοάγει τὸν λόγον. πῶς γ̀ρ̀ γ̀ κ᾽ ἀπειθεῖν ἐβελέγχονται, ἡ Θάῤῥα
μὴ πασὶ ὁρμὴ, αὐτὴ δὲ μετὰ θεοσημφῶν πεῖραν γ̀ μόνου λ᾽ πφθοῶντες,
ἀηὰ καὶ φθόνῳ πεὸς φόνον ὧν τοῖς θεοσημείοις δοξάζεσθαι ἀξίων, δυσμενῶς πεοσ
» φερόμενοι δι᾽ατελοῦσι; Καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ δοῦναι ἐς κατάσχεσιν αὐτὴν,
» καὶ τῷ σπέρματι αὐτ̃ μετ᾽ αὐτὸν, γ̀ κ᾽ ὄντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ θεὸς,
» ὅτι ἔσαι τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ, καὶ κακώ
σουσιν ἔτη τετρακόσια. καὶ τὸ ἔθνος ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ θεός. καὶ
» μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονταί ε λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ Τ̃πῳ τούτῳ. ε ἔδωκεν αὐτῷ διαθή
» κην περιτομῆς. καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν Ισαὰκ, καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ
» ὀγδόῃ, καὶ ὁ Ισαὰκ τὸν Ιακὼβ, καὶ ὁ Ιακὼβ τοὺς δώδεκα Γατριάρχας. καὶ οἱ Πα-
» τριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ιωσὴφ, ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ᾽ αὐτ̃,
» καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάειν καὶ σοφίαν
» ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου. καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ᾽ Αἰγύ-
» πτου, καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν Αἰγύπτου καὶ Χα-
ναὰν, καὶ

» ναάν, καὶ θλῖψις μεγάλη, καὶ οὐχ ηὕρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ἀκούσας
» δὲ Ιακὼβ ὄντα σῖτα εἰς Αἴγυπτον, ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον. καὶ ἐν
» τῷ δευτέρῳ ἀνεγνωρίσθη Ιωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ. καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ φα-
» ραὼ τὸ γένος τοῦ Ιωσήφ. ἀποστείλας δὲ Ιωσὴφ μετεκαλέσατο τὸν πατέρα αὐτοῦ Ια
» κὼβ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε. καὶ κατέβη δὲ Ιακὼβ
» εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ μετετέθησαν εἰς Συ
» χέμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι, ὃ ὠνήσατο Αβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν
» Εμμὼρ τοῦ Συχέμ. καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας, ἧς ὤμοσεν ὁ θεὸς
» τῷ Αβραὰμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, ἄχρις οὗ ἀνέστη βασι-
» λεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ιωσήφ. Εκ πολλῶν δὲ τῆς προκαμούσης διηγο-
ρίας ὁ μακάριος Στέφανος ἀπελέγχει, καὶ πρὸς ἑαυτὸν πρὸς τοὺς Ιουδαίους ἐνυμφαν,
καὶ πρὸς ἐκείνους πρὸς αὐτὸν ἀγριότητα. τὸ γὰρ ὡς πρὸς ἀδελφοὺς καὶ πατέρας ἀπο-
τείνειν τὸν λόγον, εἰ μὴ ἄλλο δὲ τούτων ὧν ὀνομάτων δείκνυται, ἢ τὸ καθ' ἑξῆς
τῆς συγγενείας πρὸς αὐτοὺς φέρεσθαι; τοὺς Ιουδαίους δὲ μικρὸν τοῦτο πεσανέχον-
τας, τοῖς δὲ δι' αὐτοῦ μᾶλλον σημείοις ὑποβλητικῶς πεσκήμψοις; διὸ καὶ Στέ-
φανος τῇ ἐκείνων ἀπὸ χρώματος κακοτροπείᾳ παῤῥησιαστικώτερον ἐπεμβαίνων
κατείληπται. καὶ δείκνυσι τὸν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν, ἐφ' ᾗ μέγα ἐφρό-
νουν, πρὸς τὸ Θεοῦ νομοθεσίαν, πρὸς τὴν περιτομὴν, πρὸς τὴν θυσίαν, πρὸς τὸν ναόν. καὶ ὅτε
γὰρ καθ' ἑξῆς οὔπω ἔλαβον γὰρ περιτομὴν, γὰρ νόμον, ἀλλὰ τῆς ὑπακοῆς μόνης ὁ
μισθὸς ἦν ἡ γῆ μόνη. καὶ γὰρ περιτομῆς δοθείσης ἢ ἐπαγγελία πεπλήρωται καὶ ὅτι τὰ
ποιήσαντα ταῦτα. σκόπει δὲ ὅτι ὁ πατὴρ Θάῤῥα γὰρ ἐκοινώνησε τῷ μὲν Αβραὰμ
τῆς ἀποδημίας ἀπὸ τῶν Χαλδαίων δὲ τὸ ἀνάξιος εἶναι, πολλῷ μᾶλλον δὲ ἔσται
Διὰ, καὶ δοξάσει τὴν πολὺ προελθεῖν τῆς ὁδοῦ. Αβραὰμ μὲν οὖν οὕτω πεῖ-
νος ἐλύει, ὡς καὶ γῆος καὶ πατρίδα ἀπὸ χρηματισμοῦ μόνου ἐκλιπεῖν. γὰρ δὲ οὗ-
τος οὕτως, πῶς οὐ τοῖς πᾶσιν ἀπειθεῖς καταλαμβανόμενοι, ὡς τέκνα τοῦ Αβραὰμ
λογισθήσονται; γὰρ ἡ ξωὸς δύσις σύστασις, ἀπὸ τῶν πρώτων μίμησις τὸν ὁπότε προσ-
νεῖ. ἐπεὶ οὕτως καὶ πέρασι τὸ γνήσιον τοῖς δυσυχῶς φύσασι προσνεμηθεῖν. οὕ-
τω καὶ ἡ μὴ τῇ λέξει προελθών, τῇ γοῦν τοῦ σωτετμημένου λόγου πολιωσίᾳ προ-
βαίνει, καὶ μέχρι τοῦ καθ' Χεισὸν πάθους τὸν ἀναίδειαν ἀπελέγξας, ἐπαθεν ὑπὸ τῶν
ὅσα ἦκος τὸν ἐλέγχοντα κακοῖς, παθεῖν. καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ. ἀπὸ τού-
των λοιπὸν ἡ καθ' ὁμὰ Αβραὰμ ἱστορία πρόσθεν. ἥτις ἅπασα τὸ προσκαρτερικὸν
ἐπὶ ταῖς ὧν ἐπαγγελιῶν ἐκβάσεσι τοῦ Πατριάρχου διεξιοῦσα, τὸν Αβραὰμ μὲ ἐν
τοῖς καθ' αὐτὸν, τοῖς περὶ τὰς θείας ἐπαγγελίας καρτερικοὺς, ἀοιδίμους ἀποφαίνει,
τοὺς ὀλιγώρους δέ, ὁμοίους ὧν πόντων πλοκαῖα λκροαῶν, οἳ καὶ αὐτοὶ ὧν αὐτῶν
ἐκείνοις ἀκληρημάτων ἀνυπόθετος τεύξονται, ἐξ αὐτῶν χέρων, τὴν ἐλπιζομένων αὐ-
τοῖς, ἐρισμομένων. ἀπὸ ἅπαντα ὅμως μικρὰ πραμετρούμενα πρὸς τὸ ἔσχατον κα-
τὰ Χριστοῦ τόλμημα. διὸ καὶ σκληροτράχηλοι ἀπίτμητοι τῇ καρδίᾳ, ἐν τοῖς ὠσὶ
πεπαρεσυσμένοι. διὰ καὶ φωνῆς προφητῶν ἀπειλέγχοντο, καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. ὁ
καὶ τὸν

καὶ τὸν ὁλεθρον, καὶ πρὸς ἐσχάτων αὐτοῖς βραβεύσει δικαιοκρισίαν. ἃ μὲν οὖν ὑπὲρ τοῦ
ρηθῆναι ἡμᾶς ὧν κατὰ τὸν σωτετμημένον λόγον τῆς θεοσόφου Στεφάνου ὀφθῆς δι-
μνημονεύσεως τεθησαυρισμένων, τοσαῦτα. ὧν ἐν τῷ μέτρου δὲ τελεσκαταβολὴν τὸ ῥᾴμιλ
λον τῆς προβούσης ἡμῖν καθαριότητος λαβὸν πρὸς ζήνεσιν τῆδε κατετάξαμεν, σπευ
δόντες πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ πέρας, αὐτῷ τε λόγῳ, ἀφ' οὗ καὶ τὸ θεόβλυσον τοῦτο
ἐρεύνημα, ἐπαναπαύσαντες. ἀναγκαῖον ἦδη καὶ τοῖς κατὰ μέρος χρήσασθαι,
καθ' τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν ἐμφιλοχωροῦσιν. γὰρ μάτην ἐς ἐπέρρωσιν πεπληφθηκὸς δι-
μνημονοῦντες, ἵνα καθ' τὸν Αβραὰμ καὶ ὧν καθ' ἑξῆς ἀπογόνων αὐτοῦ ἱστορία, ἀναγ ὡς
ἂν δεικθῇ καὶ ὧν προγόνων ἢ περὶ τὸ θεῖον δυσείθεια, καὶ ὧν ἀπογόνων ἢ ἐκ σκαιοῦ
τρόπου ἀπείθεια. καὶ πρώτην μὲν ὑπόδειγμα ἐξ Αβραὰμ, τὸ μὴ ἵπταχύμενον καὶ
ταῖς θείαις ἐμφερόμενα ἐπαγγελίαις. ὅτι μὲν δὲ Αβραὰμ πὼ ἀπ' Αἰγύπτου τῶν
ἀπογόνων ἔξοδον, τῆς καρχῆς αὐτῶν ἐπὶ τετρακόσια ἔτη πραπαθῆναι δηλωθεί-
σης, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς κακώσεως καὶ δουλώσεως. δουλώσεως δὲ γε τῆς τυχού-
σης ἀναγκαῖα τῆς ἀνυποίσου. ὅτι μὲν δὲ ὡς δούλοις ἀναγκαῖως ἐχθροῖς ἐχρῶντο. καὶ γὰρ δὴ-
που δῆσις ἐξ Αβραὰμ σωτέμνει τὸν χρόνον, ἀναγ ὅτε μόνον μικρὸν ἐς ἀναψυχὴν ἐκ
αὐτέκτισις πρὸς τοὺς κακοῦντας ἐξ αὐτοῦ τούτου κρῖναι ἐπαγγειλαμένου τοὺς ἐχθρω
δῶς τοὺς γὰρ δὴ νῦν δικηκότας ἐσαναπεμφούς. τὸ δὲ ἀπὸ Γερσίδος ἐς Γαλαισήνιον τῆς
ἐπαγγελίας πραίνεσθαι προσδοκᾶν, καὶ γὰρ δὲ τὸ μακροδιατὸς ἐς τὸ ἀδύνατον
πρόσχαν πὼ ἐπαγγελίαν, τὸ πᾶν ἀναθέμενον τῇ τοῦ ἐπαγγειλαμένου δυνάμει, πό-
σος, τῆς πρὸς θεὸν σύμβουλον ποιοθήσεως; πρὸς Τύριος ὁ ζῆλος ὧν ἀδελφῶν πρὸς
τὸν Ιωσήφ, καὶ ἀμνησικακία ἐν τῷ μὴ ἀντιποδοῦναι καὶ πραδυνθέντα, ὧν κεκακω-
μένων, ἀναγ ἀγαθοῖς ἀντιμείψασθαι. μὴ ταῦτα ἔλεγχος ὧν ἀποφασίσεως τοῦ Χρι-
» στοῦ καὶ ὧν μαθητῶν αὐτοῦ λυπουμένως κινουμένων. Οὗτος καταφρισάμενος τοῦ γέ-
» νους ἡμῶν, ἐπάκουσε τοῦ πατέρας ἡμῶν, τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν, ἵνα τὸ μὴ
» ζωογονεῖσθαι. Καταφρισάμενος. τυτέσι πανούργοις πνοίαις, αὐτῶν πιλυέ-
σθαι βουλευσάμενος. ὄφισμὸς γὰρ ἐστι βεβιασμένη ἀξήγησις. Διὸ ὁ ὡδε ἡ ἔμφασις λέ
γει, τὸ βιαίως αὐτοῖς πηδᾶσθαι δηλονότι. ὅθεν καὶ ὀφιομάχους τοὺς γόητας καλοῦσιν
ὡς τὸ ἀληθὲς δι' ἀπάτης καὶ ὄφισμῷ κρύπτοντας. ἐφεξῆς ὧν πρὶ Αβραὰμ ἀριθ-
μῶν, ἐκ χρηματισμοῦ τῶν ὧν ἀπογόνων αὐτοῦ γὰρ Αἰγυπτίων δηλοῖ ταλαιπω-
ρίαν. ἣς καὶ ἀντίσκοσίς ἐστιν ἀναψύχουσα ὁ ὧν Αἰγυπτίων ὀλεθρος, ὃς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ
θεοῦ αὐτοῖς καθ' τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν ἐπηρτῆσθαι ὑποσημαίνει. ὡς μὴ τὴν ἐπιφο-
ρᾶς ὧν ἀνιώντων, ἀπόγνωσις ὧν σωτηρίων, πρὸς ἀπιστίαν ὀξολισθῆσαι πράσχῃ. σκόπει
καὶ τὸ ἐγγύνον τῆς πίστεως ὧν ἐσαγγελλομένων. τοῖον τοῦτο; τὴν περιτομὴν ὧν
ἀγνωτικῶν μερίων αὐτοῖς μόνοις καὶ ἄλλοις γνώριμον τοῖς μὴ πεπονθόσιν. ἐξ ὧν δὲ
πάντων τὸ πάθημα ὁρᾶν ὧν χρηματιζομένων. ἀλλὰ καὶ καθ' ὃν χρόνον ἢ ὧν κακου
χουμένων ἤγγιζεν ἔξοδος, ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἢ ὧν κακούντων ὕβρις προβᾶσα, τὴν ὧν
ἀῤῥένων τοῖς μοίας φθορὰν ἐσκήσατο. ἀλλ' ἐπὶ μὲ τοῖς ἄλλαις κακώσεσι, τὸ πλέον
τοῖς κακουμένοις πληθύνεσθαι ἀντεξήνετο, ὀνταῦθα δὲ πρὸς τὸ διαμαρτεῖν ὧν κα-
κουργημάτων,

κουργημάτων, καὶ αὐτὸν Μωσέα τὸν ὁλοθρεύοντα αὐτοὺς πρὸ προσδοκίαν διασώζει, καὶ βασιλείου τροφῆς ἀξιοῖ καὶ τιμωρείας. πρὸς τί δὲ προῆλθε καὶ τότε; πρὸς ὑποδήλωσιν τοῦ καὶ νῦν μὴ ἀπογινώσκειν, τοὺς καθ' Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ὀργιζομένους τῶν ὁμοίων τυχεῖν, ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χεῖρων αὐτῶν συλλαμβανομένους. τὸ δὲ τῆς πορτομῆς σημεῖον ἐπὶ τοῖς λυπηροῖς μορίοις τοῦ διηλοῦν βούλεται. τὸ πεπαλυμμένον τοῖς λυπαροῖς ἐν τῷ παραδείσῳ, φθόνῳ τοῦ ἀρχεκάκου ὀφεως ὑποφυὲν ἀφ' οὗ καὶ ἐξεβλήθη πρότερος ἔδοξε τοῦ ποιμένος θεοῦ πορεύεσθαι τοῦ ξύλου, τοῦτο ἀναιρεῖσθαι ἢ πορεύεσθαι ἐσκήνασε τῷ πρὸς θεὸν τὸ ζῆν μεταστάντι, καθ' ὃν τρόπον Μωϋσέως νομοθεσίαν ὧν ἀπολυτρώσας ἐθνῶν ἐπιτάξας τοῦ πορεύεσθαι τὸν ἀναίρεσιν. ἔτι δὲ καὶ καιρὸν τοῦτο τῆς κατὰ Χριστὸν ἐπιδημίας προβάλλεται. καθ' ὃν τὸ σκιὰν ἢ πάντα καὶ τύπικα ἐπὶ τὸν κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ἀλήθειαν μεταφέρονται. ὅθεν τοὺς οὕτω μεταποιεῖσθαι μὴ ἀνεχομένους τῆς σκληροτραχήλους καὶ ἀπειθοῦς μοίρας πρεσβεύων ἀπεφήκατο. σκληροτραχήλους μὲν πρὸς τὸν θεῖον πνεύματος ὑποταγήν, ἀπειθοῦς δὲ τὸν καρδίαν καὶ τὸ ὦτα, ὡς μὴ ἀνεχομένους καταλλήλως τοῖς καιροῖς ἀφορισθῆναι τὰ πράγματα. ἦ δὲ τὸ τοῦ Ἰωσὴφ θαυμαστὸν, ὅπου πάντα ἀδελφῶν ἐπράξαν, καὶ ἔφασεν αὐτοὺς ὁ πραθεὶς, τοῦτο θαυμασιώτερον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔπεφεν αὐτὸν τοῦ μέλλοντα καθαιρήσειν αὐτοῦ τὸν ἀρχὸν. τὸ δὲ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη, δείκνυσι μὴ βλέπομεν φανερῶς τὸν τούτων ἀναίρεσιν ποιεῖσθαι. καὶ ὅρα ὅπου δ' ὧν ὁ Διάβολος ἐπεχείρησε καταλύειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ, διὰ τούτων ἤυξεν. φυγαδεύεται Μωσῆς, ἀφ' οὗ τῆς φυγαδείας τῆς ὄψεως ἐκείνης ἀξιοῦται, καὶ τὴν διδασκαλίαν ἐγχειρίζεται. οὕτω καὶ τὸν πραθέντα δοῦλον ποιεῖ βασιλεύειν ὅθεν ἐνόμιζεν δοῦλος. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς ἐν τῷ θανάτου τὴν δύναμιν ἐπεδείξατο καὶ τὸ κράτος. οὕτως
» ἐμμήχανος ὁ θεὸς, καὶ ἀκαταλλήλους ἡ πρόνοια αὐτοῦ. Ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋ
» σῆς. καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ. ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ὑπὸ τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός. ἐκτε-
» θέντα δὲ αὐτὸν ἀνείλετο ἡ θυγάτηρ φαραὼ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν. ἐ-
» παιδεύθη Μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. ἦν δὲ δυνατὸς ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις.
» ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ἐπι-
» σκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ισραὴλ. καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον, ἠμύνα
» το, καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ. Ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἐγεν-
νήθη φασὶ Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ, τουτέστιν δυάρεσος, ἤτοι θεοφιλής. ἢ ἀ-
στεῖος κυρίως ὁ ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ καὶ σῶμα ἀμώμητος. ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν ἡ θυ
γάτηρ Φαραὼ ἀνελομένη πᾶσαν σοφίαν Αἰγυπτίων ἐδίδαξεν. ἐκ τούτου δῆλον, ὡς
οὐκ ἀπροβλητέα πάντη ἐστὶν ἃ ἔξωθεν τῆς γραφῆς παίδευσις. πρόσωπα γὰρ ἐγκω
μίου εἴρηται, ὡς ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. καὶ περὶ ὧν τριῶν
παίδων καὶ Δανιὴλ, ὡς ὑπὲρ βαλλον πάντας ἐν τῇ Χαλδαίων φιλοσοφίᾳ, ἐ ταῖς
λογικαῖς ἐπήμους. δεῖ δὲ ἐπ' ὀλίγον αὐταῖς προσέχειν, τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ ἐμ
μένοντας. οὔτε γὰρ Μωϋσῆς, οὔτε οἱ περὶ Ανανίαν καὶ Δανιὴλ ἔμαθον αὐτὰ ἔξω
παιδείαν, ἢ μὴ ἀνάγκη καὶ βίᾳ δεσποζόν. καὶ γὰρ ἐν ὑδρίαι αὐτῇ κέχρηνται. ἢ μὴ σου

φαίη ἄντις,

φαίη ἄντις, ὅτι καλὸν αὐτὰ μαθεῖν πρὸς τὸ ἀνατρέψαι τοὺς ἐκείνων ἀπάτας.
» Γατάξας τὸν Αἰγύπτιον. Ανεῖλε Μωσῆς τὸν Αἰγύπτιον οὐ θυμῷ εἴξας, ὑδὲ
ὀργῇ κινηθείς, ζήλῳ δὲ. πᾶν δὲ ὃ ἐὰν λύηται εἰς λόγον θεοῦ ἐυσεβέα ἐστι. καὶ φόνος
ἦ δὲ θεὸν, ὑκ ἔστι φόνος. ὁ γοῦν φινεὲς δύο ῥώμαις χαίρι φονεύσας, ἤκουσεν. ἔστω
φινεὲς καὶ ἱλάσατο, καὶ ἐκόπασεν ἡ θραῦσις. καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.
διάφορος γὰρ ἡ προαίρεσις φονέως καὶ ἐυσεβοῦντος, καὶ τὸ γινόμενον παράγματος. τὸ
γοῦν γινόμενον δὲ Μωσέως σημεῖον ἴσως ὅτι μέλλει ὁ θεὸς διὰ Μωσέως Αἰγυ-
πτίους ἀποκτείνειν, τοὺς δὲ λεγομένους Ισραηλίτας, σώζειν. καὶ ὧδε μὲν τὸ Μω
σέως. θεωρίας δὲ τῆς ἀνωτάτω σωθήσει πάλιν μιμῆ ὁ λόγος τὴν οἰκονομίαν τὴν
ἐπὶ Χριστῷ. εὑρὼν γὰρ ὁ σωτὴρ διανοούμενος τὴν πλεονεξίαν τοὺς ἐξ Ισραὴλ,
(ἐπεπήδα γὰρ ἐξ αὐτοὺς ὡσπερ σωτρίβων ὁ Σατανᾶς,) ἐλεήσας, ἐλευθερῶσαι ἐσπέ-
σπευσε. ἀπεκρύπτετο δὲ πρόσωπα πινὰ τὸν ἀδικεῖν ἠρημένον, κατέκρυψεν ἐξ γῆς.
ρυτέστιν ῥῶ τοῖς ὑποχθονίοις κατέκλεισεν ἐξ Αδην. πρὸ κατακλείσας γοῦν ὡς πρὸ
ἐξ Αδην τὸν Σατανᾶν ὁ σωτὴρ, δικαιοζώνης ἐφάμιλλος βραβεὺς τοῖς ἐξ Ισραὴλ. οἱ δὲ
ἐφ' οἷς ἔμελλον δύσχρηστα ἔφασκον, οὗτος ὑκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, ἢ μὴ ῥῶ βεελ
ξεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. διὰ τοῦτο καὶ μετεφοίτησεν ἐκ τῆς Ιουδαίας
ἐξ τὴν Γαλιλαίαν, καθάπερ καὶ Μωσῆς μετετέθη ἐξ γῆν Μαδιάμ. καὶ τὸν ἐξ ἐ-
» θνῶν ἐκάλεσε σωμαγωγήν. Ενόμιζε δὲ σωτῆρα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ὅτι ὁ
» θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν. οἱ δὲ ὐ συνῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ
» ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην, φησὶν. ἄν-
» δρες, ἀδελφοί ἐστε ὑμεῖς. ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον,
» ἀπώσατο αὐτὸν, φησὶν. τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς; μὴ
» ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; ἔφυγε δὲ Μω-
» σῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ἐ ἐλύετο παροικῆσαι γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο.

Σκόπει φησὶν καὶ ἐντεῦθεν τὸ ἀχάριστον, καὶ πρὸς τοὺς διερμηνέας ἐπίβουλος τῶν Ιουδαίων. Μωσῆς μὲν γὰρ ὁ μετὰ θυμοῦ ἀνελὼν τὸν ἀδικοῦντα τὸν ὁμοεθνῆ, ἁπλῶς νῦν προσφέρεται τῷ ἀδικοῦντι. ὁ δὲ τὴν πατρῴαν χρώμενος καὶ τὸ τῶν ἐυεργεσιῶν ἀσεμνείᾳ, ἀπώσατο αὐτὸν μᾶλλον ῥιδιαβάλλων, καὶ ἐπὶ ὀλεθρον, ἢ σωτηρίαν τῷ ὁμοεθνεῖ φόνου τὸ Αἰγυπτίου τὸν κατεργασάμενον Μωσέα πρισοιχῶν. ᾧ δὲ τρόπῳ καὶ κατὰ Χριστοῦ διεμύουν ἐπὶ ταῖς ἐυεργεσίαις αὐτοῦ τὸν ὀλεθρον τὸ ἐυεργέτου βουλεύοντες. Διὸ καὶ φασί. Τί ποιοῦμεν, ὅτι
» ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ; Καὶ πληρωθέντων ἐῶν τεσσαρά-
» κοντα, ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος κυρίου ῥῶ φλογὶ πυ-
» ρὸς βάτου. ὁ δὲ Μωσῆς ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὅραμα. προσερχομένου δὲ αὐτοῦ
» κατανοῆσαι, ἐγένετο φωνὴ κυρίου πρὸς αὐτόν. ἐγώ ὁ θεὸς ὧν πατέρων σου, ὁ θεὸς
» Αβραὰμ, καὶ ὁ θεὸς Ισαὰκ, καὶ ὁ θεὸς Ιακὼβ. Τὸν μὲν τοῦ θεοῦ, ἄγγελον
νῦν καλεῖ, καθάπερ καὶ ἄνθρωπον ἀμαχοῦ. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ μεγάλης βουλῆς
ἄγγελος. Διὸ καὶ μετ' ὀλίγον, δείκνυσιν αὐτὸν λέγοντα τῷ μακαρίᾳ Μωυσεῖ.

ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς Αβραὰμ καὶ Ισαὰκ, καὶ Ιακὼβ. τῶ φλογὶ πυρὸς βάτου δὲ διαλελάκνυται. ἐν εἴδει γὰρ πυρὸς καὶ τῷ ὄρει Σινᾶ ὁ θεὸς διεφαίνεται τὸν νόμον διδούς. τίς οὖν ὁ λόγος; πυρὶ τὴν θείαν προσκαίει φύσιν τὸ γράμμα τὸ ἱερὸν, διὰ τὸ σαπρὸν καὶ ἀνάλωτον, ξύλοις τε καὶ ὕλαις τὸν ἄνθρωπον. φησὶ γάρ που. ὁ θεὸς πῦρ κατανάλισκόν ἐστι. καὶ πάλιν. ἄνθρωπος, ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ. ἀεὶ ὧσπερ ἐστὶν ἡ φορητὸν ἀκάνθαις τὸ πῦρ, οὕτω καὶ θεότης ἀνθρωπότητι. τῶν ἐν Χριστῷ συμβεβηκότων οἱῳδήποτε διαλλόντι τὴν ἄκρατον τοῦ θείου φύσεως πυρὸς προσβολὴν, ἵνα γένηται χωρητὸς, καθάπερ καὶ ἀκάνθαις τὸ πῦρ. ὅτι δὲ τὸ σάρκα τὴν ἑαυτοῦ φθορᾶς ἀπαθέλειν κρεῖττονα, διαλελέξθαι ἐν αἰνίγμασιν ὁ Μωσῆς τῇ βάτῳ πῦρ ἐναλώβητον παντελῶς τηρῆσαι τὸ ξύλον. κεχώρηκε γὰρ θεότης τὸν ἄνθρωπότητα. ἐν τούτοις γέγονεν ὁ Χριστὸς τὸ μυστήριον.

» Εντρομος δὲ γενόμενος Μωσῆς, ἔκ τε ὕλημα κατανοῆσαι. εἶτα δὲ αὐτὸν ὁ κύριος.
» λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου. ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστιν. Ιδὼν
» εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ὄντος Αἰγύπτῳ, καὶ τὸν στεναγμὸν αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς. καὶ νῦν δεῦρο, καὶ ἀποστελῶ σε εἰς Αἴγυπτον.
» τοῦτον τὸν Μωσῆν, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ θεὸς ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέστειλεν ἐν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῇ
» Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Ερυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα.

Εἰ καὶ μὴ αὐτοῖς λέξεσι φαίνεται τῇ ὀξόδῳ κεφαλὴν ἡ φωνὴ, ἀλλ' οὖν ἰσοδύναμος κεῖται. ὁ γὰρ ὀλοὺ γὰρ δοίσει τὸ θυτρομος τοῦ ἐμφοβος χλόμλος. λέγεται δὲ ταῦτα περὶ τοῦ κατὰ τὸν βάτον ὁράματος, μηνύσης τῆς αὐτῆς διαφορᾶς τοῦ φοβεροῦ καὶ ἐμφόβου, καὶ τῇ διηγήσει τῇ περὶ τοῦ Σινᾶ ὄρους. ἐπ' αὐτῷ γὰρ εἶπεν Μωσῆς. ἐμφοβός εἰμι καὶ θυτρομος, ἐκπαραλλήλου ταῖς λέξεσι χρησάμενος. καταπεθυμῶς γὰρ τὸν ὁπλίτην ὁ μακάριος Μωσῆς προσεύξθη λοιπὸν, ἐκεῖνό που λέγων τῷ ἑαυτῷ. πρελθὼν ὄψομαι τὸ ὅραμα τοῦτο τὸ μέγα, τί ὅτι ὁ κατακαίεται ἡ βάτος. ἀεὶ εἴρηται λέγων οὗτος ὁ κύριος. μὴ ἐγγίσῃς ὧδε. καὶ τοῦ σοδὸς ἀπολύσῃ προστάττεται τὸ ὑπόδημα. ἰδοὺ ὃν πρὸ μικροῦ ἄγγελον εἶπεν, νῦν δείκνυσιν αὐτὸν κύριον ὄντα καὶ θεόν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς ἄγγελος καὶ θεοῦ υἱός. τί οὖν ἐστὶ τὸ διαλούμλου διὰ τοῦ ὑποδήματος αἴνιγμα; ἀναγκαῖον ἦσεν, νεκρότητος καὶ φθορᾶς τὸ ὑπόδημα εἶναι σημεῖον. εἴτοι ἐστὶ πᾶν ὑπόδημα ζῴου λείψανον τεθνεῶτος ἤδη. δεῖ γοῦν πάσης νεκρᾶς καὶ σαρκικῆς φαντασίας ὥσπερ ὑποδημάτων τινῶν λῦσαι τὸν τῶν θείων θεωρημάτων ἀναβῆναι σπεύδοντα μοῦν, καὶ τὸ καθ' Χριστὸν νοῆσαι μυστήριον. ἀπρέπειαν γοῦν τῷ νῦν τῷ νόμῳ καὶ τῇ παιδαγωγικῇ λατρείᾳ ὁ Χριστὸς, (νόμου γὰρ πρόσωπον ὁ Μωσῆς,) ἡ μὴ που τὸν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας προαποτρίψοιντο μολυσμὸν, καὶ τῶν νῦν τούτοις ἔτι καὶ σκιᾶς προσαπόθοιντο λατρείαν. ἡ δὲ βουληθεῖσιν ἀπολύσασθαι τὸ προδηλωθὲν ὑπόδημα,

ἐγγιοῦσι

ἐγγιοῦσι δὲ τῷ Χριστῷ, πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείαν προσιέμενοι.

» Οὗτός ἐστιν ὁ Μωσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ. προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ
» θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ. Τοῦτον ἐστήγαγεν ὁ μακάριος Στέφανος, ἀντιπόμπους αὐτοῖς τὸν τοῦ Χριστὸν μυσταγωγὸν, καὶ δεικνὺς ὅτι καὶ ὁ Μωυσῆς περὶ αὐτοῦ ὑμῖν λελάληκε. προαναφωνεῖ γὰρ πάλιν τοῦ τοῦ Διὸς χρήματος ἀνανεοῦσθαι ὁ θεὸς καὶ πατὴρ διὰ τοῦ σαρκοφόρου Μωυσέως, καὶ ὅτι δεύτερος ἐφ' ἡμᾶς νομοθέτης ἀναδέδεικται, λαλήσας μὲν πάλαι τοῖς ἀρχαιοτέροις αὐτὸς δι' ἀγγέλων τὸν νόμον, ἐν δὲ τοῖς τελευταίοις καιροῖς αὐτουργὸς ἡμᾶς ἀναδιδάξων μύθος, ἐ καινῆς διαθήκης χρηματίσας ἄγγελος, ὁ μεγάλης βουλῆς τοῦ πατρὸς ἄγγελος. καὶ τοῦτ' ἔστι δηλοῦν τὸ, ὡς ἐμέ, ῥητέον νομοθέτου. προφήτην δὲ καλεῖ τὸν τῶν προφητῶν κύριον διὰ τὸ ἀνθρώπινον. ὡς ἐμέ. ἐξουθενημένον ὑφ' ὧν ἔδει τιμηθῆναι ἕτερος νόμον ἔδωκε, σημεῖα πρότερον ποιήσας. ἀεὶ γὰρ οὕτως αὐτῶν ἀπειθοῦσιν ἐθέλουσιν ὑπακοῦσαι. Αὐτοῦ ἀκούσεσθε. οὗτός ἐστιν ὁ χλόμλος ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ Αγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ τῷ ὄρει Σινᾶ, καὶ ὧν πατέρων ἡμῶν. ὃς ἐδέξατο λόγον ζῶντα δοῦναι ἡμῖν. ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι χλόεσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ Ααρών. ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἱ προπορεύσονται ἡμῶν. ὁ γὰρ Μωυσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ. ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε δὲ ὁ θεὸς, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν. μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ οἶκος Ισραήλ; Σκότῳ ὅτι πρῶτον αὐτῇ ἠσάγετε θυσίας ἀνενεγκόντας καὶ ὅτε τοῖς εἰδώλοις. ἐπεὶ πρὸ τούτου θυσίας ὄνομα, ἀλλὰ προστάγματα ζῶντα, καὶ λόγια ζῶντα. πράγματι δὲ τὴν μαρτυρίαν οὐκ ἀπλῶς, ἀλλὰ ἐν τὸ μὴ εἶναι χρείαν τῶν θυσιῶν δῆλος, ἐν τῷ λέγειν, μὴ σφάγια καὶ ἔξης, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἔχετε ἃ ποιεῖν ὅτι ἀπὸ τοῦ θυμοῦ τῷ θεῷ κἀκεῖνοις ἐθύετε, ἀλλ' ἐκείνοις πρότερον ἐθύσατε, καὶ ταῦτα, ἐν τῇ ἐρήμῳ ὄντα ὑμῶν προφήκειν μάλιστα. ὅρα δὲ πᾶσαν τὴν δημηγορίαν, πῶς ἰσχυρῶς καὶ ἀνεπαχθῶς ἔχεται πρὸς ὅλιν αὐτῶν τὴν κατηγορίαν, μονονουχὶ λέγων, ὅτι, ἃ καὶ εἶπον ὄντε ναὸν λυθήσεσθαι, καὶ ὅτε ἔθη καὶ ὅτε θυσίας ἀναγήσεσθαι, οὐδέν ἅμα ξένον φρονῶ. Μωσῆς γὰρ, ἐφ' ᾧ μέγα φρονεῖν δοκεῖτε, ἔτη τεσσαράκοντα οὔτε θυσίας προσηνέγκατον, οὔτε ναὸν ἀνέστησεν. ἀλλὰ Δαυὶδ, οὐδέ τις ἄλλος ἐν τῷ μέσῳ, καίτοι κατακληροδοτούμλης ὑμῖν τῆς γῆς. ἀλλὰ εἰ προφῆται ὡς μὴ ὄντα ἀναγκαῖα ταῦτα οὕτω περὶ αὐτῶν ἀποφαίνονται. Μωσῆν δὲ ναῶν πῶς σχηματίζεσθε δεικνύειν, ὃν ἀπώσαντο καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς; καὶ ἀπλῶς διὰ πάσης ἐστὶν ἰδεῖν τῆς δημηγορίας, ὅθεν τε ἅμα καὶ πῶς καὶ δριμέως πῶν κατηγορίαν αὐτῶν διαλυομλύων. Καὶ ἀνελάβετε τὸν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ρεφφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς. καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

Μολόχ, ἤτοι Μολχόμ. εἴδωλον δὲ τοῦτο Μωαβιτῶν, λίθον ἔχον δλαφανῆ καὶ ἐξαίρετον ἐς ἐωσφόρου τύπον ἐπὶ μετώπου ἄκρου. Ρεφφὰν δέ ἐστιν εἶδος σκοτασμοῦ. ἀνελθόντες γὰρ ἐς τὸ ὄρος Μωσέως μεμοσχοποιήκασί τε, καὶ ταῖς ὧν ἄρχουσι προσκυλίσθησαν λατρείαις, καὶ σκιωποιησάμενοι ἔσχισαν εἴδωλον, ὃ κεκλήκασι Μολόχ. ἑρμηνεύεται δὲ τὸ μὲν Μολόχ, βασιλεὺς αὐτῶν, Ρεφφὰ δὲ σκοτασμός, ἢ τύφλωσις. ἀνελάβετε γοῦν τὸν σκιῶνα τοῦ Μολόχ, τουτέστι τοῦ βασιλέως ὑμῶν. Τίς δὲ οὗτος; τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ρεφφά. ὃ καὶ γέγονεν ὑμῖν ἐς τύφλωσιν. ἐσκοτίσθησαν γὰρ αἱ καρδίαι ὑμῶν. ἐπειδὴ δὲ τῶν τῶν Μωαβιτῶν μανίαν πεπληρώκατε, ἥτις ἐστὶ πέραν τοῦ Δαμασκοῦ, δηλαδὴ τοῦτο πορεύεσθε Δαμασκοῦ ἐπέκεινα, τουτέστιν ἐς Βαβυλῶνα. ἤδη καὶ ὁ προφήτης ἐπέκεινα Δαμασκοῦ ἔφησε, (οὕτω γὰρ ἡ τῶν ἑβδομήκοντα ἔκδοσις ἔχει,) ἀνὴρ μακάριος Στέφανος ἐπέκεινα Βαβυλῶνός φησιν ἀκολουθήσας τῇ Ἑβραίων ἐκδόσει. ἢ ὅτι
» τέρμα τῆς Δαμασκιλῶν καὶ Σύρων χώρας ἡ Βαβυλὼν τυγχάνει. Ἡ Σκιωὴ
» τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν
» τῷ Μωσῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον, ὃν ἑωράκει. ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξά-
» μενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἔξωσεν ὁ θεὸς ἀπὸ
» προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυίδ. ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ
» θεοῦ. καὶ ἠτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ θεῷ Ιακώβ. Σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, τουτέστι τῶν προσταγμάτων τοῦ θεοῦ, ἣν ἐνώ τῷ ὄρει Σινᾶ τῷ Μωσεῖ παραδηλθεῖσα ὑπὸ
θεοῦ, ἐλέγετο διὰ τὸ ὑπὸ θεοῦ διατετάχθαι αὐτῷ, ἵνα μάρτυρα τὸν θεὸν ἔχωσιν, ὅτι ἐνώ τῷ ὄρει ὑπογραφὴ ταύτης γέγονε, ἃ αὐτὸς αὐτῷ διετάξατο τῷ Μωϋσεῖ.
» Σολομὼν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. οὐ γὰρ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς
» κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει. ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν
» μου. ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεως
» μου; οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα; Τῷ τετρακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ
ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ισραὴλ ἐκ Αἰγύπτου, ἤρξατο ὁ Σολομὼν οἰκοδομεῖν τὸν Ιερουσαλὴμ τὸν ναόν, ὡς ἡ τρίτη τῶν βασιλειῶν διδάσκει βίβλος. διὰ τοῦτο δὲ μετὰ τοσοῦτον χρόνον τῆς ἐπανόδου τῆς ἀπ' Αἰγύπτου τοῦ Ισραὴλ ὁ ναὸς ᾠκοδομήθη, ἵνα τὴν ἐς τὸ ὄρος πλανωμένην ἀποκαλύπτοντες, τὸν ἕνα τόπον τὸν τοῦ Ιερουσαλὴμ ἀγαπήσωσιν, ὃν ὁ θεὸς ἐποίησε τίμιον. οὗτοι δὲ βραδεῖς ὄντες ἐς ζήτησιν, ἐπὶ πολὺ θεοῦ λόγων ἀνεπιστήμονες, ἐν θεοῦ πόλιν οἰκοῦντες εἶναι τὸν Ιερουσαλὴμ, ἐν αὐτῇ δὴ ἐν μόνῃ καρικεῖν αὐτὸ ἔλεγον. σμικρὰ τοιγαροῦν δοξάζοντας ἐλέγχει ὁ θεὸς καίφησι. ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι θρόνον ἔχοντι τὸν οὐρανόν, ἐν ὑποπόδιον τὴν γῆν; εἰδὴ γὰρ τοῖς, σωτὴρ ἅλθαι ἐν προϊοῦσθαι τοῖς τοῦ αὐτοῦ φύσιν, ὑπεμιμνήσκει καταδεῖξαι σαφῶς, ὅτι τε ἐν παντὶ χωρεῖ τόπῳ, καὶ χωρεῖ μὲν αὐτὸν ὑδέν, ἥκει δὲ μᾶλλον διὰ πάντων αὐτός. καὶ πλήρης
» μὲν ὁ οὐρανὸς αὐτός, μικρὰ δὲ ἡ γῆ. Σκληροτράχηλοι ἐν ἀπίτιμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ
» τοῖς ὠσίν. Τίνος ἕνεκεν μέχρι τοῦτου πράως διεμηγορήσας, ῥητοῦ τραχέως τῷ λόγῳ κέχρηται; ὅτι ἐώρα αὐτοὺς μὴ προσέχοντας τοῖς λεγομένοις.

Ὑμεῖς ἀεὶ

» Ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε. Οὐκέτι τῷ θεῷ ἀντιπίπτετε,
ἀλλὰ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ. οὕτως ὀργὴν οὐδὲ δλαφθοράν, ἐπεὶ καὶ τὸ πνεῦμα θεός, καὶ μὴ δοκῇ τοῖς ἀθέοις. ὑμεῖς τοίνυν λείψανα ἀντιπίπτετε τῷ θεῷ. ὅτε γὰρ ἐβούλετο θυσίας εἶναι, οὐκ ἐθύετε αὐτῷ, ὅτε δὲ βούλεται, θύετε. ὅτε εἰσῆκε ναός, εἴδωλα ἐθεραπεύετε. ὅτε βούλεται χωρὶς ναοῦ θεραπεύεσθαι, τὸ ἀναίσθητον
» ποιεῖτε, ὅμοια τοῖς πατράσιν ὑμῶν δλαφραπόμνοι. Ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐ
ὑμεῖς. Δείκνυσι τὸ κακὸν ἄνωθεν ἐς αὐτοὺς καπόμ. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίει.
» ἐφόδια μεγάλα ἀεὶ ἐπὶ τοῖς πατράσιν ἤνεγκον. Τίνα οὖν προφητῶν ἐδίω-
» ξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; Τοῦτα λέγοντα τὸν μακάριον Στέφανον ἀληθεύειν αὐτὸν οἶδαμεν πνεύματι ἁγίῳ φθεγγόμενον. ἀποδεῖξαι δὲ ἀπὸ τῆς παλαιᾶς δλαθήκης, ὡς μέμφεται τοῖς πατράσιν οὗτος ἐς τὸν Ιησοῦν ἀπιστοῦντων ὡς διώξωσι τοὺς προφήτας ἐ ἀποκτείνωσιν, ὀφείλοντα ἀπὸ τῶν φερομένων βιβλίων τῆς καινῆς δλαθήκης. ἡ τοίνυν φησὶ τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ ἀνεῖλετε, ὀφείλοντα θαυμαστὸν καὶ ἐμὲ κηρύττοντα τὸν προκαταγγελθέντα ὑφ' ὑμῶν ἀναιρεθῆναι. ὀκ ἠγνόει δὲ τεθνηξόμενος ὑπ' αὐτῶν πλήρης ὢν πνεύματος ἁγίου. διὸ ἐ ἀ-
» νυποστόλως κέχρηται παῤῥησίᾳ. Καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ
» τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς γεγόνατε. οἵτινες ἐ-
» λάβετε τὸν νόμον ἐς διαταγὰς ἀγγέλων καὶ ὀκ ἐφυλάξατε. Τοῦ δικαίου φησὶ δηλονότι ὅτι ἡ ἐκεῖνος Δίκαιος, λίαν ἄδικοι οἱ ἐκεῖνον ἀνηρικότες. Δίκαιον δὲ αὐτὸν καλεῖ, οὐ γὰρ ἐκεῖνοι ἠθέλησαν αὐτὸν ἀρνήσασθαι. γὰρ καίτοι λίαν ὄντες αὐθάδεις, ὡς γοῦν αὐτὸν ἀδικίας ἐπάσαντο. ὡς γὰρ τὸν μηδὲ σέγλου ἔχοντα; Δίκαιον δὲ τὸν Ιησοῦν ἐκάλεσε πασάσασθαι αὐτὸν βουλόμενος. προδότας δὲ αὐτοὺς καὶ φονεῖς τούτους καλεῖ, ὡς κοινωνοὺς ὄντας τοῖς σωρεύσασιν αὐτὸν, καίτοι φησὶ νόμον λαβόντας διαταξάμενοι ἔχοντα, οἵτινες ἐσάγγελον ἐποίουν πολιτείαν ἔχειν τοὺς τελοῦντας αὐτόν. τοῦτο γάρ ἐστιν, οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον ἐς διαταγὰς ἀγγέλων. τινὲς δὲ καὶ τοῦτο λέγειν φασί, τὸν ὑπ' ἀγγέλων διαταχθέντα, καὶ ἐγχειρισθέντα δι' ἀγγέλου τῷ Μωϋσεῖ, τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. ἐς διαταγάς. ἀντὶ τοῦ κατὰ τὰς διαταγάς. καθὼς ἐκεῖνοι διετάξαντο τῷ Μωσεῖ ὀφθέντες ἐν τῇ βάτῳ, καὶ ὡ
» τῷ ὄρει. Ακούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον τοὺς
» ὀδόντας αὐτῶν ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας
» εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶδε δόξαν θεοῦ. Εἰ ἐβούλοντο ἀνελεῖν, πῶς ὀκ ἀνεῖλον τότε δυθέως; ὅτι προφασιν ἐυλογον ἤθελον περιθεῖναι τῷ φονήματι. ἡ γὰρ εἰς αὐτοὺς ὕβρις, ὀκ ἦν ἔυλογος προφασις πρὸς ἀναίρεσιν, ἀλλ' ἀπελάσαι μὲν ἢ μαστίξαι ἴσως, ἀνελεῖν δὲ ὀκ ἔυλογος αἰτία. ἄλλως δὲ οὐδὲ ἦν ἡ ὕβρις αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Προφήτου κατ' αὐτῶν κατηγορία. καὶ ὀκ ἤθελον δοκεῖν διὰ τοῦ εἰς αὐτοὺς, αὐτὸν ἀνελεῖν, ὥσπερ οὐδὲ τὸν Χριστόν. οὐ γὰρ ἠρκοῦντο εἰς τὸν μαιφονίαν, ἀλλ' ἐπαινεῖν καὶ τὸν δόξαν αὐτοῦ βλάψαι. ἐδὲ Δίεσαν γὰρ μὴ ἀναιρούμενος διὰ τοῦτο εἰς αὐτοὺς ὕβρεν, ἀσφαλεστέρους χρῆται.

» Καὶ Ἰησοῦ ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. καὶ εἶπεν, ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνῳγμέ-
» νους, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ θεοῦ. Ἑστῶτα καὶ οὐχὶ καθήμε-
» νον ὁ μακάριος Στέφανος ὁρᾷ τὸν Ἰησοῦν. ἵνα δείξῃ τὴν ἀντίληψιν τὴν εἰς αὐτὸν,
» καὶ πολλὴν τῷ ἀθλητῇ τὴν προθυμίαν παράσχῃ, τὸ τοῦ βοηθοῦντος ἐπιδεικνύ-
» μενον σχῆμα. ἄλλως τε δὲ, ἐστιδὲ τὸ καθίσαι φορτικὸν ἰδίῳ αὐτοῖς, ἵσταται αὐτὸν εἶναι τεὼς,
» τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἀμιξάμενος. ὅτι δὲ οὐχ ἵσταται, ἀλλὰ κάθηται, καὶ ὁ Παῦλος
» ἔδοξεν ἡμῖν, ὅτι σωτὴρ ἡμῶν ἐξουσιοδοτήθη τοῖς ἐν οὐρανοῖς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ.
» Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, ἐφ' ᾧ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ'
» αὐτὸν. ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. Συνέσχον. οἱ καὶ τὸ ἀκοῦ-
» ψευδομαρτυρήσαντες. Καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια παρὰ τοὺς πόδας νεα-
» νίου καλουμένου Σαύλου. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέ-
» γοντα. Μάρτυρας λέγει, οὓς ὑπέβαλον καταψευδομαρτυρῆσαι αὐτῷ. ἐδείκνυσαν
τοὺς δοκοῦντας μάρτυρας, ὅτι πλέον ἦσαν πεπεισμένοι περὶ τὸν φόνον, εἶχε καὶ
τὰ ἱμάτια ἀποτίθεσθαι πρὸς τὸ εἶναι δυσκολώτερον ἐν κοῦφοις τὸ βάλλειν τοῖς λίθοις.
φησὶ δέ τινες καὶ ὁ μέλλων ὕστερον κῆρυξ εἶναι τῆς οἰκουμένης ἐν αὐτοῖς συνεφάπτε
τό τε τῷ φόνῳ, δηλονότι ὅτι θειότερος ἐν πράδοξος καὶ γνήσιον γέγονεν αὐτῷ
ἡ μετάνοια. τὸ δέ, κύριε Ἰησοῦ δέξαι τὸ πνεῦμά μου, δηλοῦντος ὡς ἐν
» διδάσκοντος ὅτι οὐκ ἀπόλλυται. Κύριε Ἰησοῦ δέξαι τὸ πνεῦμά μου. Ἐντεῦθεν
δείκνυται μηκέτι ἐς Ἅδου τοὺς τῶν δικαίων ἀπέραντα ψυχὰς τῶν σωμάτων ἀπαλλατ-
μένας, καθάπερ καὶ πρώην. πέμπεσθαι δὲ μᾶλλον ἐς χεῖρας θεοῦ ζώσης διὰ τοῦ
» πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ. Θεὶς δὲ τὰ γόνατα, ἐκραξε φωνῇ μεγάλῃ, κύ-
» ριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ ἦν
» συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ. Οτι δὲ προσευξαμένου αὐτοῦ μὴ στῆσαι αὐτοῖς εἰς
ἁμαρτίαν τὸν ἑαυτοῦ θάνατον, ἐφέθη αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία, ζητῆσαι ἄξιον. καὶ φαμὲν,
ὅτι μετεμόησαν, ἀφείθη. καὶ γὰρ ὁ μυρίαις αὐτὸν βάλλων χερσὶ, καὶ δώξας τὴν ἐκ-
Κεφ. ϛ'. » κλησίαν Παῦλος, τῆς ἐκκλησίας προστάτης ἐγένετο. Εἶχεν δὲ ὧν ἐκείνη τὴν ἡμέ-
8 » ρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις. πάντες τε διεσπάρησαν
» κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας πλὴν τῶν ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ
» τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. Σαῦλος
» δὲ ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύροντε ἄνδρας τε γυ-
» ναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακήν. οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι
» τὸν λόγον. Ορα πῶς ὁ θεὸς τοὺς τῆς βουλὰς ὧν ἐχθρῶν εἰς χρηστὸν ἄγει τέλος.
διασπαρέντες γὰρ πολὺ πλείους ἐσαγήνευσαν, ἢ πρὶν διῳχθῆναι. οἱ δὲ ἀπόστολοι δὲ
διεσπάρησαν, ἀλλ' ἦσαν τοῦ Ἱεροσολύμοις. θύελλα γὰρ πλείων ὁ πόλεμος, ἐκεῖ πρατάπτε
ἀεὶ τὴν πρωταγωνιστὰς ἑδοξε, ἐπροκεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ἀνδρείας ἐθάρβις ὑποδείγμα.
ἢ ὑ ἐυλαβεῖς οἱ θάψαντες τὸν Στέφανον πῶς ἐποίησαν κοπετὸν, ἢ ὅτι οὐτωσὶ ἦσαν τε
λῶς; ἢ ὅτι ἐκόψαντο, προσασίας τοσαύτης, διδασκαλίας τοιαύτης, σημείων τοιούτ
ἀποστερούμενοι, ἐ ὁρῶντες πρᾶον ἐκεῖνον ἐ ἥμερον μικρὸν λιθόλευστον κείμενον.

φίλιππος

» Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χεί-
» στόν. πεποιῆκον τε οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ
» ἀκούειν αὐτοὺς, καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. πολλῶν γὰρ ἐν ἐχόντων πνεύ
» ματα ἀκάθαρτα, βοῶντα μεγάλῃ φωνῇ, ἐξήρχετο. πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ
» χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν. καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. Ανὴρ Κεφ. ι'.
» δέ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει, μαγεύων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σα
» μαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, ᾧ προσεῖχον ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου,
» λέγοντες οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ ἡ μεγάλη. Οὐχ ὁ ἀπόστολος Φίλιπ-
πος ὁ ἐν τοῖς δώδεκα καταλεγόμενος οὗτός ἐστιν, ἀλλ' εἷς ὧν ἑπτὰ, ὁ μετὰ Στεφάνου
πλεονεκτὴς πρὸς τὴν ὧν χηρῶν οἰκονομίαν. ὅτι δὲ ἀληθὴς ἐστιν ἐντεῦθεν δῆλον. ὧν
γὰρ ἀποστόλων μόνων τῶν Ἱεροσολύμοις παραμεθέντων, ὧν δὲ λοιπῶν μαθητῶν ἄλ
λων ἀμαχόσε διεσπαρέντων, καὶ τὸ ἔρημον ἤδη, πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ
τὰς χώρας τῆς Ιουδαίας καὶ Σαμαρείας πλὴν τῶν ἀποστόλων, ἐν τοῖς διασπαρεῖ-
σιν ἦν καὶ οὗτος ὁ Φίλιππος. ὃς καὶ τὸν Σίμωνα κατήχησεν ἐν Σαμαρείᾳ, ἐ κα-
τὰ θεῖον χρισμὸν τὸν Εὐνοῦχον βαπτίσας, ὑφ' πνεύματος κυρίου εἰς Αζωτον εὑρέθη,
πρὸς δὲ Καισάρειαν ὥρμησε πλὴν αὐτὸν ἐν ᾗ νεκοῦσαν. πῶς γὰρ ἐπὶ Στεφάνου λύπης
πραθεὶς, καὶ δείσας μὴ ὧν ὁμοίων μετάσχῃ, ἐπαλινόησεν οἰκαδε. ἄλλως τε.
ἢ ὁ βαπτίσας τὸν Σαμαρείᾳ εἰς ὧν ἀποστόλων ἦν, εἶχεν ἀν πλὴν αὐθεντείαν τῆς τοῦ
πνεύματος δόσεως, καὶ γὰρ ἂν Πέτρος καὶ Ιωάννης καταβάντες ἀπὸ Ιεροσολύμων
πρὸς αὐτοὺς πλὴν τὸ πνεύματος πρέσχον χάριν. οὗτος οὖν βαπτίζει μόνον, ὡς μαθη
τὴς, τελοῦσι δὲ πλὴν χάριν οἱ ἀποστολοι, οἷς ἦν τῆς τοιαύτης δόσεως αὐθεντεία ἐ-
» δέδοτο. Προσεῖχον δὲ αὐτῷ, διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέ-
» ναι αὐτοὺς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ τῆς βα-
» σιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυ-
» ναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ
» Φιλίππῳ, θεωρῶν τε σημεῖα καὶ σημεῖα γινόμενα, ἐξίστατο. ἀκούσαντες δὲ
» οἱ ἐν Ιεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέ-
» στειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέτρον καὶ Ιωάννην, οἵτινες καταβάντες, προσηύξαντο
» περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον. Σημειωτέον ὅτι χρὴ πλησιάζειν
μάγοις. δέ τις ἀπατηθεὶς ἐπλησίασεν, ἀφισάσθω τάχος. ἢ γὰρ ἅμαρτία ἐν αὐ
τοῖς, ἢ ἕκτασιν ἄγει φρενῶν, ὥστε μὴ σωιέναι δοκεῖν. οὗτος γοῦν ὁ Σίμων
ὑποκρισάμενος τοὺς ἀποστόλους μάγος ὑπάρχων, καὶ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ὑφ'
Φιλίππου τὸ ἑνὸς ὧν ἑπτὰ, βαπτισθεὶς μετὰ πολλῶν, γάμῳ τι ἐδέξατο διὰ τῆς
ἐπιθέσεως ὧν χερῶν ὧν ἀποστόλων τὸ ἅγιον πνεῦμα. τί οὖν; οἱ βαπτισθέντες ὑπὸ
Φιλίππου οὐκ ἔλαβον πνεῦμα ἅγιον; πνεῦμα μὲν ἅγιον ἔλαβον τὸ τῆς ἀφέσεως, τὸ
δὲ ὧν σημείων οὐκ ἔλαβον. ὅθεν ὁ Σίμων ἰδὼν ὅτι δίδοται διὰ τῆς ἐπιθέσεως
ὧν χερῶν, προσῆλθε τοῖς ἀποστόλοις ἀποταλμήσας αὐτῷ ἐμπορεύσασθαι.
πρὶν γὰρ ἰδεῖν ἑτέροις λαμβάνοντας τὸ ὧν σημείων πνεῦμα οὐκ ἐθάρρησε αἰτῆσαι.

γ 4 πῶς δὲ

πως δὲ τὸν τριοῦτον ὁ Φίλιππος ἐβάπτισεν; ὡς καὶ τὸν Ἰούδαν Χριστὸς ἐξελέξατο. πῶς δὲ αὐτὸν γὰρ ἀνεῖλον ὡς τὸν Ἀνανίαν; ὅτι καὶ ἡ τῆ παλαιᾷ εἰς ἀνῃρέθη ὁ τὰ ξύλα συλλέξας, ἡσσωφρονισμὸν ἑτέρων, γῆδεις δὲ ἕτερος πῶρ πέπωνθεν. ἐστὶ σωιδεῖν ὅτι ἡ τῆ δόσει τὰ ἁγίου πνεύματος, διαθήσονται ἐλίνετο πράδοξον. καὶ γὰρ ὁ Σίμων γὰρ ἀν προσῆλθον αἰῶν, ἡ μὴ πῶρ ἐθεάσατο. πῶς δὲ μὴ ἰδὼν τοὺς ἀποστόλους χρήματα πῶρ πράττοντας, ἐβάλετο χρήματα προσενεγκεῖν; ὅτι γὰρ ἐν ἀγνοίας, ἀλλὰ πράξαντος. διὸ καὶ ὁ Πέτρος, ἡ καρδίαν γὰρ ἐστὶν εὐθεῖα, δείκνις, ὅτι γὰρ τὸ ἡ τῆ διανοίᾳ αὐτοῦ σκευωρηθέντα ἔλαθεν αὐτόν. ὅρα δὲ πῶς ἀναισχυντίαν τὸ Σίμωνος. δέον γὰρ αὐτὸν αἰτῆσαι πνεῦμα λαβεῖν ἅγιον, ἐπειδὴ γὰρ ἐμελεν αὐτῷ τοῦτο, ἵνα διδῷ ἑτέροις αἰτεῖ. ἤθελε γὰρ καὶ Φιλίππου δόξαι λαμπρότερος. ὁ γὰρ Φίλιππος εἰς ὢν ἐκεῖνα, διάκονος ὢν γὰρ εἶχεν ἐξουσίαν διὰ τῆς χειροθεσίας αὐτὸ, δίδοναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὅτι δὲ πῶρ ἀληθὲς, καὶ τὸ ὧν σημείων πνεῦμα γὰρ ἐλάβον, ὅρα πῶς φησίν, ὅτι θεωροῦντα σωάμεις τε σημεῖα γινόμενα, ἐξίσαρ, καὶ προσῆλθε πῶρ αἰῶν. Οὕτω γὰρ ἦν ἐπ' ἐκείνοι αὐῶν ἡ πεποιθὼς, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ. Τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. Ῥᾴδιλον ὅτι οἱ ὑπὸ φιλίππου ἐν Σαμαρείᾳ βαπτισθέντες γὰρ ἦσαν λαβόντες πνεῦμα ἅγιον διὰ τὸ μὴ ἔχειν χάρισμα τριοῦτον, ἐπειδὴ οὗτος, ὡς ἔφημεν, εἰς ὢν ἐκεῖνα ἦν. οὗτοι γὰρ σωάμεις μὲν ἐλάβον ποιεῖν σημεῖα, χὴ δὲ καὶ πνεῦμα διδόναι ἑτέροις. πῶρ γὰρ ἦν τὸ ὧν ἀποστόλων χειρίσειν. ἄλλως τε δὲ γ' κατήγαγε τὸ πνεῦμα ὁ φίλιππος ἐπὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθέντας, ἤτει τιμῶν τῆ ἀποστόλος. γὰρ ὡς δύτελὴς καὶ ἀνάξιος, (ὁπότε καὶ αὐτὸς ἀνεγράφη σημεῖα ποιοῦντος ἰάσεσι νόσων, καὶ ἐκβολαῖς δαιμόνων.) ἀλλ' ὅτι γὰρ ἦν ἔξαρετος πῶρ αὐτοῖς ὑπάρξαι, ὡς ἀκμὴν μὴ οὖσιν ἐπιδεῖοις πρὸς τὸν τοῦ πνεύματος ὑποδοχὴν, ὁπότε καὶ ὁ Σίμων βαπτισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἀκμὴν τοῦ τῆς σαρκὸς φρονεῖν ἦτει τοὺς ἀποστόλους διὰ χρημάτων δόσεως λαβεῖν ἐξουσίαν, ᾧ ἐὰν ἐπέλθῃ διὰ τῆς ὧν χειρῶν ἐπιθέσεως δοῦναι πνεῦμα ἅγιον. Θεασάμενος δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως δοῦναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων. δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Ὁ μακάριος οὗτος Σίμων, γὰρ πίστεως ἕνεκεν προσέφερον τὰ χρήματα, ἤτει πῶρ γνέσθαι αὐτῷ, ἀλλ' ὥστε πορισμὸν αὐτῷ χρημάτων καὶ ἀφορμὴν γνέσθαι πῶρ. προσῆλθε γὰρ ὥστε δεξάμενος τριοῦτων χάριν πλουτῆσαι διὰ ὧν σημείων, καθὰ πρόσθεν φαντασίαν ἐνεργῶν διὰ τῶν δαιμόνων, ἤτει πράξων τοὺς ἀποστόλους πῶρ ἑαυτοῦ βουλόμενος κατηγορίαν προβαλεῖν. διὸ καὶ ἀκούσῃ. γὰρ ἔστιν μερὶς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. μὴ γὰρ καρδία σου γὰρ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μετανόησον οὖν, ἡ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι τὸ ἁμάρτημα. περὶδῃ γὰρ αὐτὸν ὁ Πέτρος μὴ πρὸς μετάνοιαν ἐπιφέροντα. διὰ τοῦτό φησιν, ἡ ἀφεθήσεταί σοι. τὸ γὰρ, δεήθητε ὑμῶν, γὰρ μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς, ἀλλὰ μόνον ἀφοσιώσεως ἕνεκα ἔφη. ἐπεί, ποῦ δὲ δίκαια καὶ ἡ

καὶ ἡ ἐξομολόγησις. πῶρ δὲ δείκνιται ὡς ἔστιν ὡς δυσκατόρθωρον τὸ πρᾶγμα καὶ πολλῆς δεόμενον μετανοίας, τοῖς ἐξ αὐτὸ τὸ θεῖον ἐξαμαρτάνουσιν, ἐξ ὁ καὶ Σίμων ἐξήμαρτεν, ἀργυρίου ὑπακούσῃ ἐξ τὰς ἐντολὰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἠγησάμενος.

» Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν. τὸ ἀργύριόν σου ζήνοι εἴη ἐξ ἀπώλειαν, ὅτι πῶς Κεφ. ιά.
» δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. γὰρ ἔστιν μερὶς γὰρ κλῆρος ἐν τῷ
» λόγῳ τούτῳ. μὴ γὰρ καρδία σου γὰρ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μετανόησον οὖν
» ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ, ἡ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι μὴ ἐπί-
» νοια τῆς καρδίας σου. ἐξ γὰρ χολὴν πικρίας, καὶ ζύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.
» ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων, εἶπε. δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον, ὅπως
» μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ, ὧν ἐρήκατε. οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαν-
» τες τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ὑπέστρεψαν ἐξ Ἰερουσαλήμ, πολλάστε κόμας ὧν Σα
» μαρειτῶν εὐηγγελίσαντο. Τὸ ἀργύριόν σου ζήνοι. γὰρ ἔστι ταῦτα ἀρωμένου,
ἀλλὰ σωλεύοντος. ὡς ἄντις εἴποι. τὸ ἀργύριόν σου σωαπόλοιτο ζοι μετὰ τῆς προαιρέσεως. γὰρ κολάζῃ δὲ νῦν τὸν Σίμωνα ὁ Πέτρος καθὰ καὶ πρόσθεν τὸν Ἀνανίαν, ἵνα δείξῃ ὅτι γὰρ ἀνάγκης ἡ πίστις, ἀλλ' ἵνα καὶ ἐκ τῆς μετανοίας ἔσαγάγῃ. ἀρκεῖ γὰρ πρὸς διόρθωσιν τὸ ἐλέγξαι, καὶ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχειν, καὶ τὸ, ἐκείμενον ὁμολογῆσαι, ὅτι ἐάλω. τὸ γὰρ ἔχειν, δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲ ἐμοῦ, πῶρ ἐστὶ ὁμολογοῦντος, ἡ καὶ μὴ ἀπὸ ὀρθῆς καὶ σφοδρᾶς διαθέσεως ἐλέγχου.

» Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον, λέγων. Διατί μὴ τῷ Κεφ. ιβ'.
Εὐνούχῳ φαίνεται ὁ ἄγγελος καὶ ἄγει αὐτὸν πρὸς Φίλιππον; ὅτι ἴσως γὰρ οὐ
» ἐπείθη οὐδὲ ἐξετάζῃ μᾶλλον. γὰρ γὰρ ἴσως ὡς ὁ Κορνήλιος οὗτος. Ἀνάστηθι,
» καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἰερουσα-
» λὴμ ἐξ Γάζαν. αὕτη ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰ-
» θίοψ, Εὐνοῦχος, δυνάστης Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πά-
» σης τῆς Γάζης αὐτῆς, ἐληλύθει προσκυνήσων ἐξ Ἰερουσαλήμ. ἦν τε ὑποστρέφων καὶ
» καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ησαΐαν. εἶπε
» δὲ τὸ Πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ. πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. προσ
» δραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος τὸν προφήτην Ησαΐαν, καὶ
» εἶπεν. ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε. πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή
» τις ὁδηγήσῃ με; παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. ἡ δὲ πε
» ριοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν, ἦν αὕτη. Κατὰ μεσημβρίαν. γὰρ ἂν ἀπὸ Ἱερο-
λύμων πρὸς Μεσημβρίαν ἀπήει, ἀλλὰ πρὸς Αρυστον. ἀπὸ δὲ Σαμαρείας ἦλθε Φί-
λιππος ὁ τὰ εὐαγγέλια διέτριβε δὲ ἐδίδασκε δέ τε, πρὸς Μεσημβρίαν ἐστὶν ἡ ὁδός. τὸ δὲ, αὕτη ἐστὶν ἔρημος, εἶπεν, ὥστε μὴ φοβηθῆναι τὸν τῶν Ιουδαίων ἐπισασίαν. γυναῖκες γὰρ ἦρχον ἐκείνης τῆς Αἰθιοπίας, ὧν δὲ ἡ Κανδάκη τὴ δηλονότι μία, ἧς ὁ Εὐνοῦχος ὑπῆρχε ταμίας τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν. Ισέον δὲ ὅτι Κανδάκη Αἰθίοπες πᾶσαν τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα καλοῦσιν, ἐπειδὴ πατέρα Αἰθίοπες γὰρ ἀναφέρουσιν, ἀλλ' ὡς ὄντας υἱοὺς Ηλίου πραδιδόασιν. ἑκάστου δὲ τὸν μητέρα καλοῦσι Κανδάκη.

» Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἀμνάντιον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφωνος,
» οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη. τὴν δὲ
» γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
» Εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ, εἶπε. δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο, περὶ
» ἑαυτοῦ, ἢ περί ἑτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος
» ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ
» τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ, καὶ φησὶν ὁ Εὐνοῦχος. Ἐντεῦθεν τὸ ἑκούσιον τοῦ Σω
τῆρος ἐν τῇ πείρᾳ τῶν οἰκονομουμένων σημαίνεται. ὡς γὰρ πρόβατον ἀγόμενον ἐπὶ
θυσίαν, ἢ ἀμνὸς ἀμνάντιον τοῦ κείροντος αὐτὸν, ἀνάγκη δὲ δαμαζόμενος ἢ δὲ βλιχᾶ
σθαι τὸ ἁδρότιμον ἔχει, οὕτως ἑκὼν ἐν τῷ πάσχειν ἐσιώπα. τὸ δὲ, ἐν τῇ ταπεινώ-
σει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη, δηλοῖ τὸν παράνομον κρίσιν ἐπ' αὐτῷ γενομένην, τῆς
ἀληθείας κρυβείσης. τὸ δὲ, τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται, ἐστερεγκόνι, δείκνυ-
σιν αὐτὸν ἀγενεαλόγητον. ἐν μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ ἀγενεαλόγητος ὡς Θεὸς, καὶ κα-
σάρκα γενόμενος ὡς ἀπογραφόμενος. ἤρθη τὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν γενόμενον δό
ξαν, καὶ τὴν ἐνεργὸν αὐτοῦ ἀξίαν. ἦν ἡ ἐν ὃν οἰκονομηθέντων ὑπέδειξε πεῖρα, τίς ἔσται
ἱκανὸς λόγῳ φράσαι; αὐτοῦ μὲν θανάτου ὑποβαλλομένου, πάντων δὲ εἰς ἀφθαρ-
σίαν χάριτι αὐτοῦ ζωοποιουμένων, καὶ πίστει λυτρουμένων. εἶτά φησιν, ὅτι αἴρεται
ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ῥητέον ἐστὶν αἴρεται, καὶ ὑψηλοτέρα ἐν τῇ γῇ ἐστὶν ἡ ζωὴ
αὐτοῦ, ῥητέον δὲ πολιτεία. αἴρεται δὲ καὶ ἕτερος, καὶ ὑπὲρ πάντας ἐστὶν ἡ ζωὴ
αὐτοῦ, ῥητέον δὲ ὑπάρξις τοῦ μονογενοῦς, ὅταν ἔξω νοηθῇ σαρκὸς, καὶ οὕτω καθ' ἑκά-
στας γενόμενος. αὐτὸς γὰρ ἑκουσίως καταβεβηκὼς, ἦρθη ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ,
καὶ μετεωρίσθη, καὶ ὑπανέβη τοὺς οὐρανοὺς, ὅτι βασιλεὺς ὑπῆρχε τῆς δόξης, ἐν ᾗ αὐ
τοῦ ζωὴ κατὰ φύσιν, καὶ κύριος ὢν σωμάτων, ἃ καὶ διὰ τὸν περὶ ἡμᾶς οἰκονομίαν ἐκ
τοῦ ἑκουσίου κέρωσιν, τῆς κατὰ τὸ πάθος ἐπὶ γῆς ἀτιμίας καὶ ἀδοξίας ἰσόσχερε, ὅτ-
ε διδούσης δι' ὑπόστασιν αὐτῷ τῆς καθ' ὑπόστασιν αὐτοῦ καὶ ἀδιαιρέτως ἡνωμένης σαρ
κὸς, περὶ ἣν τὸ πάθος, καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀτιμία σωέβαινε, καθὸ θεοῦ μὴ πλανωμένου ἀλ
σωσαρκωμένου, ψαύσαι δὲ μὴ δυναμένη τοῦ ἀπαθοῦς, ὅπερ ἀμήχανον. τοῦτον γίνω
εἶναι τὸν Ἰησοῦν, ἐν πεπληρῶσθαι ἐν αὐτῷ τὴν γραφὴν ὁ Φίλιππος παύτην, τῷ Εὐ-
νούχῳ εὐαγγελίζεται. ᾧ καὶ πιθανῶς, ἐπραυτίκα βαπτισθεὶς ἐπέμφθη εἰς τὰ κλί
ματα τῆς Αἰθιοπίας, κηρύξων τοῦθ' ὅπερ αὐτὸς ἐπίστευσε, θεὸν μὲν ἔρα δηλῶν προ-
φητῶν κεκηρυγμένον, τοῦτον δὲ τὸν υἱὸν τὸν ἐκ ἀνθρώπων ἤδη πεποιῆσθαι πρόνοιαν,
καὶ ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθαι, ἐν τὰ λοιπὰ, ὅσα οἱ προφῆται λέγουσι περὶ αὐτοῦ.
καὶ τοῦτο τεπλήρωται ἡ λέγουσα προφητεία, Αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς
» τῷ θεῷ. Ἰδοὺ ὕδωρ, τί κωλύει με βαπτισθῆναι; εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος. ἐὰν πιστεύῃς
» ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε. πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν
» Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα. καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ,
» ὅ, τε Φίλιππος καὶ ὁ Εὐνοῦχος. καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. Ἐπισκατέον ὡς πολλὴ
ἡ ἀσυνδοσία ὑπῆρχε τελείως Χριστιανίζουσι περὶ τὸ ἀδιάτρητον βάπτισμα. διὸ οὖν ὄντες
τῶν διδομένου,

τοῦ διδομένου, ὁ τὲ μὲν διὰ ὕδατος, ὁ τὲ δὲ ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ, ἢ δηλοῦντος τὸ ὑ-
περέχον τοῦ ἐν πνεύματι βαπτίσματος, καὶ τελειότερον τοῦ σωματικωτέρου. συμβάλλε
» ται γὰρ καὶ τοῦτο εἰς σωτηρίαν, καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος. Ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ
» τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, ἐν ᾗ εἶδεν αὐτὸν ἢ ἔτι ὁ Εὐνοῦ-
» χος. ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον. καὶ
» διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.
» Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προ- Κεφ. ιγ'.
» σελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγω- 9
» γὰς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ
» εἰς Ἱερουσαλήμ. ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ. ἐξαί-
φνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἤκουσε φωνῆς
» λέγουσαν αὐτῷ. Σαοὺλ Σαοὺλ τί με διώκεις; εἶπε δὲ τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ κύριος
» εἶπεν. ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις. σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. τρέμων τε
» καὶ θαμβῶν εἶπε, κύριε τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν. ἀνάστηθι καὶ
» εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι, τίσι δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνο-
» δεύοντες αὐτῷ εἱστήκεισαν ἀνεῖοι, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες.
» ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεῳγμένων τε αὐτῷ ὀφθαλμῶν οὐδὲν ἔβλεπε.
» χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν, εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν, καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς
» μὴ βλέπων. Συμφερόντως τοῦ Φίλιππον ἥρπασε τὸ πνεῦμα, ἐπεὶ ἠξίωσεν αὐ
καὶ συμπορεύεσθαι αὐτῷ ὁ Εὐνοῦχος. καὶ ἐλύπησεν αὐ ἐκεῖνος ἀναπαυσας καὶ ἀρνη-
σάμενος οὕτω καιροῦ ὄντος. καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος μέγα ἐκέρδανεν, ὅπ' ἤκουε πε
ρὶ Ἰεζεκιὴλ καὶ Ἀβρακοὺμ καὶ ἐπ' αὐτῷ γενόμενον ἰδών. δείκνυται δὲ πολλὴν ὁ-
δὸν ἀπελθών, εἶναι ἐν Ἄζωτῳ εὑρέθη. ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ἔστησεν, ἵνα λοιπὸν ἐ διάγ
γελίσασθαι αὐτὸν ἔδει, καὶ εἰς Καισάρειαν τοῦτεν τὴν γενεκοῦσαν ἀπελθεῖν. τῆς
ὁδοῦ ὄντας. ὁδὸν ἐπάλουν, τὴν εἰς Χριστὸν τὴν ἀληθῆ θεὸν ἡμῶν, ἣν ἐκήρυττον οἱ ἀπὸ
στολοι, πίστιν, ἐ μάλα ἑκότως. Διὰ αὐτῆς γὰρ εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ἐ δι' ἄλ
λης πρὸς ἡσυχόμεθα. ἀληθεστέρᾳ δὲ λόγῳ, ὁδὸν τὴν πολιτείαν ἀκουτέον, ὡς
παρὰ τῷ Ησαΐᾳ. ἵνα τί ἐπλάνησαν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ; ῥητέσι τῆς κατὰ σὲ
πολιτείας. οὕτως οὖν ἐνταῦθα ὁδὸν, τὴν κατὰ Χριστὸν εἴτε πολιτείαν. καὶ οὐ οἷς
ἄλλοις ὁδοῦ μνημονεύει, τὸ κατὰ Χριστὸν κήρυγμα καὶ τὴν καθ' αὐτὸν σημαίνει πολι-
τείαν. ἴσως καὶ ὡς δυτελίζοντες καὶ διασύροντες οὕτως αὐτὴ ἐκάλουν. καὶ γὰρ τὸν
ἄτιμον ἐθέλουσι καλεῖν ἄνθρωπον ὁδὸν. ᾐτήσατο δὲ ἐξουσίαν ἐκεῖ τιμωρήσα
σθαι αὐτοὺς, ἀπ' ἀγαγεῖν εἰς Ἱερουσαλήμ, ὅτι μετὰ πλείονος τῆς ἐξουσίας ταῦτα ἤθελε
πράττειν. οὐ πολλὰ δὲ εἰ ὁ πασία γίνεται ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ἐφ' ἡσυχίας, ὡς μὴ ἐξεῖναι
τὸ περὶ αὐτὸν γεγονὸς ἄλλοισ ἄλλως διηγεῖσθαι, ἀπ' αὐτὸς ἀξιόπιστος εἶναι διηγεῖσθαι
ὁ καὶ πᾶσιν ὁρᾶν ἰδών, καὶ τὸ πάθος ὑποστάς. ἐ πάντας δὲ τυφλοῖ ἡ μὴ Παύλου μό-
νου, ἵνα μὴ κοινὸν καὶ ὡς ἀπὸ τύχης τὸ πάθος νομισθῇ, ἀπὰ θείας προνοίας. διὰ τί
δὲ μὴ ἐπίστευσαν οἱ ζῶν αὐτῷ; ἵνα ὦσιν ἀξιόπιστοι μαρτυροῦντες τὸ περὶ Παύλου.

ἐγὼ

ἡμῖν ἐπίστευσαν ἔδοξαν οὖν πρὸς χάριν μαρτυρεῖν. ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς. οὐ τῆς ἄμωσον ἤκουσαν φωνῆς οἱ συνόντες τῷ Παύλῳ, ἀλλὰ τῆς τοῦ Παύλου. οὐδένα δὲ ἐθεώρουν πρόσωπον ἀποκρινάμενον ὁ δὲ Παῦλος μόνος τῆς ἀνωθεν. καὶ γὰρ προϊὼν αὐτὸν ἤσαν λέγοντα τὸν Παῦλον. οἱ δὲ ζῶν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, τὸν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. ἦν γὰρ τῆς φωνῆς ἤκουσαν ἐκείνης, οὐκ οἶδ' ἤπίστησαν. τὸν δὲ Παῦλον ὁρῶντες ἀποκεινόμενον, ἐθαύμαζον. διὰ τοῦτο δὲ, οὐκ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο λέγονεν, ἵνα δείχθῇ ὄντως ὅτι ἀνέστη Χριστός. ὁ γὰρ ἐλαύνων αὐτὸν καὶ ἀπιστῶν αὐτοῦ τὴν ἀναστάσει, καὶ τοιὰς μαθητὰς αὐτοῦ διώκων, πόθεν οὖν ἐπίστευσεν ἢ μὴ τοσαύτη ἰσχὺν τῆς ἀναστάσεως ἢ ἰσχύς; Καὶ οὐκ ἐφαύλως δὲ ἔπεσεν. Διὰ τί; ὅτι λίαν ἑαυτὸν κατέγνω τῇ τῷ Διωγμῷ τῆς Ἐκκλησίας. καὶ λυπούμενος πρὸ ἐναλὴν τὸν θεὸν ἀφεθῆναι αὐτῷ. Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ, ὀνόματι Ἀνανίας. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος ἐν ὁράματι, Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ κύριε. ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν. ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην εὐθεῖαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα. ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανίαν ἐσελθόντα, καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ. Τί δήποτε ἐνόησεν οὖν ἐξεπίτηδες καὶ μεγάλων εἴλκυσεν, ἵνα μετέπεισε πρὸς τὸν Παύλου καταίχισιν, ἀπὸ Ἀνανίαν ὄντα ἐξ ἑβδομήκοντα; ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλε διὰ ἀνθρώπων ἀναλαθεῖν, ἀπὸ δι' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. ἐστὶ καὶ οὗτος ἐδίδαξε μὲν αὐτὸν γάρ, ἐβάπτισε δὲ μόνον. ἅμα γὰρ φωτισθεὶς ἔμελλε πολλὴν ἐπισάσθαι τοῦ πνεύματος χάριν ἀπὸ τοῦ ξύλου καὶ τῆς προθυμίας. ὡτεῦθεν δὲ σημφωτέον ὅτι ἐκεῖνα τὰ ὀνείρατα δεῖ λέγεσθαι, ἅπερ κοινωφελῆ ἐστί, καὶ συμβάλλεται τῇ θεοσέβειαν, ὅσα ἔχει τὸ κυρίου τοῦ πράσσειν ἢ ἀγγέλων. ἐστὶ δὲ ἐκ τοῦ ναρίδικα, ἃ οὐκ ὀφείλει λαλεῖσθαι. πλὴν, ἡ δὲ ἰδικὴ τοῦ Σαύλου ἢ ὠφέλεια, ἀπὸ οὐ ἴασις πράδοξος συμβᾶσα πάλιν τῇ θεοσέβειαν τὸν ἄνθρωπον προσαλεῖται. καὶ διὰ τοῦτο ὡς κοινωφελῆ ἐκ λαλεῖσθαι ἐδόκει. ἀναστὰς πορεύθητι. καὶ οὗτος ὁ Ἀνανίας διάκονος ἦν ὡς αὐτὸς Παῦλος μαρτυρεῖ ἐν τοῖς κανόσι. ὅτε δὲ γέγονε διὰ τὸ μὴ πρεῖναι πρεσβύτερον τοῦ Δαμασκοῦ ἕνεκεν τῶν γονέων διωγμοῦ. καὶ εἶδεν τοῦ ὁράματι. ἐκ ἤθελεν γὰρ ἰδεῖν καθ' ὕπαρ ἐπειδὴ πηρὸς ἦν. Ἀποκρίθη δὲ Ἀνανίας. κύριε ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ. καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν Ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ κύριος. πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν τε βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραήλ. ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε, Σαούλ ἀδελφέ. Ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν. ταῦτα φησὶν ὁ Ἀνανίας ἐκ ὡς ἀπίστων τοῖς λεγομένοις, οὐδὲ ὑπατεῖσθαι νομίζων τὸν Χριστόν. μὴ γένοιτο. ἀλλὰ φοβούμενος καὶ τρέμων. ἦσαν γὰρ ἐν αὐτοῖς τῶν φόβων ὄντας συνεργάζεσθαι, ὥστε μανθάνειν τὰ καθ' αὑτῶν ὁριζόμενα, (ἐπεὶ πόθεν ἦν δῆλον αὐτοῖς, ὅτι καὶ ταῦτα ἐξουσίαν ἔχει παρὰ

ἔχει παρὰ τῶν ἀρχιερέων;) καὶ λέγειν ὅτι τούτων ὄντων πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; τί οὖν ὁ κύριος ὁ ταῖς καρδίαις ἐμβατεύων τοῦ Παύλου ἐμαρτύρησε; δείκνυσιν ὅτι γνήσιός ἐστι φυσικὴ ἡ κακία αὐτῷ. σκεῦος γάρ φησιν ἐκλογῆς ἐστί. διὰ τοῦτο φησιν ἐδόξεν ὅτι δόκιμός ἐστι. τὸ δόκιμον γάρ τις ἐκλέγεται σκεῦος. καὶ γὰρ μόνου πιστὸς ἔσαι φησὶν ἀγαθὸς καὶ διδάσκαλος καὶ κῆρυξ τῆς οἰκουμένης, ἀγαθὸς δὲ πείσεται πολλὰ ὑπ' ἐμοῦ. διὰ τοῦτο φησιν ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἐστι, καὶ ὅτι βαστάσει τὸ ὄνομά μου. ἐπεὶ δὲ ἀκούσας ὁ Ἀνανίας ὅτι τυφλός ἐστιν ὁ Παῦλος, ἐχάρη. ἐμονονουχὶ τοῦτο λέγει διὰ ὧν αὐτοῦ ῥημάτων. καλῶς ἔχει. ἄφες αὐτὸν πεπωρῶσθαι. τί μοι κελεύεις ἀνοῖξαι τοὺς ὀφθαλμούς; ἵνα πάλιν δήσῃ; ἵνα πάλιν κολάσῃ; οὐ μόνον φησὶν οὐδὲν ἐργάσεται δεινὸν, ἀγαθὰ καὶ πείσεται πολλὰ ὑπ' ἐμοῦ.

» Ὁ κύριος ἀπέσταλκέ με ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου. καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε. καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη, καὶ λαβὼν τροφὴν ἐνίσχυσεν. ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς. Ὀφθείς σοι. ἐμὴν γὰρ εἶπεν αὐτῷ ὁ Χριστὸς, ὅτι ὤφθη αὐτῷ, ἀλλὰ τὸ πνεύματος ἔμαθον. ἐμὴν γὰρ ὤφθη. καὶ διὰ τραγμάτων καὶ τῆς ἐνεργείας ὤφθη. καὶ εἶπε δὲ, ὁ πορεύσας σε, ἐκκλίνων τὸν ὁμοδισμὸν, ἀλλ' ὁ ὀφθείς σοι. ἐκπίπτουσι δὲ λεπίδες τὸ σφοδρὸν δηλοῦσαι τῆς τυφλώσεως, καὶ τὸ ἀναμφίβολον τῆς ἰάσεως. Καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Χριστὸν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ἐξίσαντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον. οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο; καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός. ὡς δὲ ἐπλήρουν ἡμέραι ἱκαναὶ, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν. ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετήρουντο δὲ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς, καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους, χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. Ἐκήρυσσε τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς συναγωγαῖς. ἅτε νομοματικὸς ὢν ἐπιστόμιζεν αὐτοῖς, καὶ γὰρ ἐκ φθέγγεσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν γραφῶν ἐδείκνυε, συμβιβάζων, πρότερον, μετ' ἐπιεικείας διδάσκων, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. οἱ δὲ ἐπεβούλευον ὥστε ἀνελεῖν αὐτόν. ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ τείχους ἐν σπυρίδι ἐχαλάσθη διὰ τῶν μαθητῶν, καὶ διεσώζετο φυγάς. σκόπει ὅτι ἤδη καὶ μαθητὰς ἑαυτῷ ποιησάμενος, οὕτως ὅλως ἐκαίετο καὶ ἐπεπλήρωτο τοῦ κηρύγματος, καὶ τὸ βραδύτερον αὐτὸν προσελθεῖν προθυμότερον ἐποίει. ἦν γὰρ καὶ ἐπιθυμητὴς ἐντεῦθεν ἀποδημίας, ἀλλ' ὅμως καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐραστὴς σωτηρίας. διὸ καὶ πολλάκις φιλοτιμεῖται ἐμηχανᾶτο, τηρῶν ἑαυτὸν τῷ κηρύγματι. καὶ οὐ πρότερον καὶ ἀνθρωπίνοις χρήσασθαι μηχανήμασιν, ἕνεκα ἀπέτεινε καιρός. Παρακινδύνως δὲ ὁ Σαῦλος ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐπεφέρετο πολλάκις τοῖς μαθηταῖς. καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτὸν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής. βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ

» λοις, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς, πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ.
» καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν
» εἰσπορευόμενος εἰς Ἰερουσαλὴμ, καὶ παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

Ἄξιον ἐνταῦθα διαπορῆσαι, πῶς ὁ μὲν τῇ πρὸς Γαλάτας φησίν, ὅτι ἐγὼ ἀπῆλθον εἰς Ἰεροσόλυμα, ἀπὸ εἰς Ἀραβίαν καὶ Δαμασκὸν, καὶ μετὰ τρία ἔτη εἰς Ἰεροσόλυμα, καὶ ἱστορῆσαι Πέτρον. καὶ ὅτι ἑτέρους τῶν ἀποστόλων εἶδον. ὁ δὲ ταῦθα ἡ πρωαγία φησὶν ἦγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἀποστόλους ὁ Βαρνάβας. ἀ δὲ τότε φησὶν ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἱστολῇ, ὅτι ἐγὼ ἀπῆλθον, ὥστε ἀναθέσθαι. φησὶ δὲ ὅτι ἐγὼ πεσαγεθέμην, ἐγὼ ἀπῆλθον εἰς Ἰεροσόλυμα. ἀ δὲ μὴ τότε, δῆλον ὅτι οὐκ ἔπιβουλὴ ἡ ὑπὸ Δαμασκῷ ἐγὼ δυθέως μετὰ τὸ πιστεῦσαι γέγονεν, ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐλθεῖν αὐτὸν ἀπὸ Ἀραβίας μετὰ ἔτη τρία. ἀ δὲ μὴ τότε πάλιν, αὐτὸς μὲν ἐγὼ ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ τοῖς μαθηταῖς ἐφόβαρο κολλᾶσθαι μετριάζων, ἅτε διδάσκαλος ὢν ἐ γε μαθητὴς, Βαρνάβας δὲ αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἦγε, καὶ διηγεῖται ἅτε ἑόρα ἅτε ἐπαρρησιάσατο. ἀλλὰ τότε ἀπῆλθόν φησιν ἵνα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους ἀπέλθω, ἐγὼ γοῦν παρ' αὐτῶν ἔμαθον. ἀ ταύτῃ τῇ ἀνόδῳ λάμβανε ὥστε εἶναι οὕτως. ὅτι ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, εἶτα ἦλθον εἰς Δαμασκὸν, εἶτα εἰς Ἰεροσόλυμα, εἶτα εἰς Συρίαν. ἀ δὲ μὴ τότε πάλιν, ὅτι αὖθις ἀνῆλθον εἰς Ἰεροσόλυμα, εἶτα εἰς Δαμασκὸν ἐξεπέμφθη, εἶτα εἰς Ἀραβίαν, εἶτα εἰς Δαμασκὸν πάλιν, εἶτα εἰς Καισάρειαν. καὶ τότε δὴ δεκατεσσάρων ἐτῶν ἀνέβη πάλιν εἰς Ἰεροσόλυμα, ἴσως ὅτε τοῖς ἀδελφοῖς ἀνήγαγε μετὰ Βαρνάβα. ἀ δὲ μὴ τότε, ἕτερον λέγε καιρόν. καὶ γὰρ ὁ Ἰσοριογράφος πολλαχοῦ πέπτωκε, καὶ πολλοῖς σφάλλει καιροῖς. δοκεῖ δέ μοι ὁ Βαρνάβας, ἀνωθεν αὐτῷ εἶναι φίλος. ἦν δὲ ἀνὴρ ὡσεὶς καὶ χρηστὸς σφόδρα. διὸ καὶ ὑὸς παρακλήσεως φερωνύμως ἐλέγετο. ὅθεν καὶ εὐπρόσιτος γέγονε τῷ ἀνδρί.
» Ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς. οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐπι-
» γνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν
» εἰς Ταρσόν. Ἑλληνιστὰς φησὶ τοὺς ἑλληνιστὶ φθεγγομένους. καὶ σφόδρα σοφῶς.
οἱ γὰρ ἄλλοι, ῥυτέον οἱ βαθεῖς Ἑβραῖοι, ἐδόκουν ἰδεῖν αὐτὸν ἠθέλησαν.
» Αἱ μὲν οὖν Ἐκκλησίαι καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας
» εἶχον εἰρήνην, οἰκοδομούμεναι καὶ πορευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου, καὶ τῇ παρακλή-
Κεφ. ιδ'. » σει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνοντο. Ἐγένετο δὲ, Πέτρου διερχόμενον διὰ πάν-
» των, κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν. εὗρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρω-
» πόν τινα Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραββάτου, ὃς ἦν παρα-
» λυτικός, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος. Αἰνέα ἰᾶταί σε Ἰησοῦς Χριστός. ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ εἶδον αὐτὸν πάν-
» τες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σαρῶνα, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον.

ὦ Ἰόππη

» ὦ Ἰόππη δέ τις ἦν μαθήτρια. Οὐκ ἀέμνημε τὸν πίστιν τοῦ ἀνδρὸς, ὃν δὲ ἠρώτησεν,
» ἢ βούλοιτο θεραπευθῆναι. οὕτω γὰρ ἦσαν τεκμήρια τῆς οἰκείας πάσχοντες σωτηρίας.
ἠκόντως γοῦν καὶ αἰτητέον τὴν πίστιν ὁ ἀνήρ. ὃν δὲ γὰρ τὸν χωλὸν ἀπήτησαν. μάλι-
στα μὲν οὖν καὶ πρὸς πολλῶν προκλίσιν γέγονε τὸ θαῦμα. ἐπίσημος γὰρ ἦν ὁ ἀνήρ.
καθάπερ οὖν ὁ Χριστὸς ἀρχόμενος ὧν σημείων, ἵνα καὶ πίστει πίστιν, οὕτως ὃν δὲ οὗτοι. ἐν
Ἰεροβολύμοις μὲν γὰρ ἠκόντως ἡ πίστις αὐτῶν προελήνεγκε, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου καὶ ἡ
σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν. πολλαὶ γὰρ ἐλήρεγε σημεῖα. ὑπὸ ταῦθα δὲ τὸν πρῶτον
ἐβαύμασε. τὰ μὲν γὰρ ὧν σημείων ὑπὸ τῆς ἄλλους ἐπαπάσασθαι ἐλήνεγε, τὰ δὲ ἐκ
» ὑπὸ τῆς ὧν πιστεύοντων προκλίσεως. Ὀνόματι Ταβιθά, ἃ Διερμηνευομένη
» λέγεται Δορκάς. αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει.
» ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν. λούσαντες δὲ
» αὐτὴν, ἔθηκαν ἐν ὑπερώῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῇ Ἰόππῃ, οἱ μαθηταὶ ἀκού-
» σαντες, ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν, παρακαλοῦντες, μὴ ὀκνῆ
» σαι διελθεῖν ἕως αὐτῶν. ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς. ὃν παραγενόμενον ἀνή
γαγον εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι, καὶ ἐπιδεικνύ
μεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν δὲ ἔξω
» πάντας ὁ Πέτρος, θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα,
» εἶπε, Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον,
» ἀνεκάθισε. δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα, ἀνέστησεν αὐτήν. φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χή
ρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης. καὶ πολλοὶ
» ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν κύριον. Ὀνόματι Ταβιθὰ καὶ τὰ ἑξῆς. δείκνυται ὅτι αὕτη φε
ρωνύμως ἦν ἐργηγορῦα καὶ νήφουσα ὡσεὶ Δορκάς. πολλαὶ γὰρ καὶ οἰκονομικῶς
ὀνόματα τίθεται, δηλοῦντα τὴν ἐνεργείαν τῶν προσηγορίαν ἀκολουθοῦσαν. σωέβη
τοίνυν ταύτην ἐρρωσθῆσαν ἀποθανεῖν. λούσαντες δὲ αὐτὴν, ὡς ἐπὶ νεκρῷ πάντα
ἐποίησαν. καὶ ὅτε ἀποστείλαντες μεταπαλοῦνται Πέτρον. ἐκ ποίησαν δὲ τὸν
πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν ἀναξίαν ἡγούμενοι ὑπ' ὧν τοιούτων συνάλλην τοὺς μαθητάς, καὶ
τὸν κήρυγμα τοῦ πάσαν. ἐστὶ καὶ δηλοῦν τὸν λεγόμενον ὅτι ἐγγὺς ἦν. ὧν τάξει γὰρ πρέσ-
γου τὸν ἥρων. μαθήτρια γὰρ ἦν. μετ' αὐτῶν οὖσα ἡ Δορκάς. τὸ, μετ' αὐτῶν, πλὴν τα-
πεινοφροζύνων αὐτῆς δηλοῖ, ὅτι σωὴν αὐτοῖς καὶ σωδιήτα ὡς μία ὧν πολλῶν
οὖσα. τί οὖν ὁ Πέτρος; πάντας ἐκβαλὼν ἔξω, ὥστε μὴ συγχυθῆναι τοῖς δάκρυσι
μὴ δὲ παραχθῆναι. καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο. ἃ πάντα γὰρ μὴ τῆς αὐτῆς δύνα
λίας τὰ σημεῖα ἐποίουν. εἶτα φωνήσας, καὶ δοὺς αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν. δηλοῖ μὲν
τὸ ῥήματος πλὴν ζωὴν αὐτῇ δωρούμενος, πλὴν δὲ δύναμιν δηλοῖ τῆς χειρὸς πᾶσαχόν. σκε-
πτέον δὲ ὅτι ἃ μόνοις τοῖς ἀπίστοις, σωὰ καὶ τοῖς ἁγίοις ἐλήρεγε σημεῖα οἰκονομι-
κῶς, ἵνα καὶ ἄλλοι πιστεύσωσιν. ἰδοὺ γὰρ μὴ τὸ σημεῖον τὸ πάλιν πολλοὶ ἐπί-
στευσαν, ὡς εἶναι πάλιν τὰ σημεῖα τοῖς ἀπίστοις. ἃ γὰρ ἄλλως ἐπίστευσαν ἢ μὴ πάλιν εἶδον σημεῖα, ὧν ἁγίων καὶ δίχα τοῦ σημείου πιστευόντων ὅτι δυνατὸς ἀναστῆσαι
αὐτοῦ. ἐπεὶ πῶς ἂν αὐτὸν μετεστείλαντο. Ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτ"

ἐν Ἰόππῃ

ἐν Ἰόππῃ πρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ. Οὗ πρὸ ἄλλῳ τινὶ ἔων ἐπέσημων μᾶλλον Πέτρος, ἀμᾶ πρὸ βυρσεῖ, διὰ πάντων τῆς τοιαύτης ἀνοσιουργίας ἡμᾶς ἀνάγων, οὔτε τοῖς δύτελείοις αἰσχύνεσθαι ἀφιείς, οὔτε τοῖς μεγάλοις ἐπαίρεσθαι. ἐδέκνυτο γὰρ αὐτῷ τῆς διδασκαλίας οἱ διὰ τῶν σημείων πιστεύσαντες εἰς τὸν ὑπ' αὐτοῦ κηρυττόμενον θεὸν Ἰησοῦν
Κεφ. ιε'. τὸν Χριστόν. Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ
10 σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, εὐσεβὴς ἐφοβούμενος τὸν θεὸν ζῶν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ. καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντὸς εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς ὡσεὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπε. Τί ἐστι κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ. αἱ προσευχαί σου, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. καὶ νῦν πέμψον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον. οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ. Οὗ μνημονεύονται ὅ, τε Αἰθίοψ ὁ τοῦ Κορνηλίου, ὅτι ἐν λιόματι, ἀφ' ὅτε τὸ πλοῦτον ἐκ τοῦ ὄγκου τοῦ πρὶ αὐτὴν ἐκωλύθησαν οἱ εὐλαβεῖς πολιτεύεσθαι. οὗτος μὲν οὖν ἐκ ἔστιν Ἰουδαῖος, ἀλλ' ὢν τῶν ὑπὸ τῶν νόμων, ἀφ' ἧς προσλήφθη τὴν ἡμετέραν πολιτείαν. τοῦτον ἰδὼν ὁ τῆς ἀληθείας ὀφθαλμὸς, ὅτι καλὰ μὲν τὰ ἔργα, νεκρὰ δὲ ἐπὶ πίστιν ἐκ ἔχοντα, ἀποστέλλει βραβεύσοντα τοῖς ἔργοις ἄγγελον, ὡς καλῶς ἀθλοῦντα στεφανῶσαι τῇ πίστει. τοῦτο δὲ ποιεῖ ἐς πληροφορίαν Πέτρου, μᾶλλον δὲ ὧν ἀσθενεστέρων. νυμάτῃ δὲ ὥρᾳ ὅτε φρονεῖσθαι ἤφιεν, καὶ ἐν ἡσυχίᾳ ἦν ἐς κατανύξαι. διὰ τοῦτο δὲ τὸν ἄνδρα ποιεῖ γνώριμον καὶ δῆλον ὁ συγγραφεύς, ἵνα μή τις εἴποι ὅτι ψεύδεται. Διὸ καὶ πῶν ἀξίαν ἐδήλωσεν, ἐκ πείρης ἡτῶν τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς. πεῖρα δέ ἐστιν ὃ καλοῦμεν νῦν νούμερον. Ὧ ἔστιν οἰκεῖα παρὰ θάλασσαν. οὗτος λαλήσει σοι, τίσι δεῖ ποιεῖν. ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Κορνηλίῳ, φωνήσας δύο ἐκ τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ ἐκ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ, Τὰ ἀνακεχωρημένα ἐκ τῶν πόλεων ἐδηλώκασιν οἱ ἀπόστολοι, ἐρημίας ὄντες φίλοι καὶ ἡσυχίας. Τί δὲ ἡ σωρὸς καὶ ἄλλου εἶναι Σίμωνα. ἰδοὺ ἔστι σημεῖον τὸ παρὰ θάλασσαν οἰκεῖν. ἔκειτο δὲ διὰ τί, ἵνα μὴ ἐκλύσῃ αὐτὸν, ἀλλ' ἀφῆκεν αὐτὸν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας καὶ τοῦ θορύβου τῆς ἀκροάσεως ἐκλύεσθαι. Καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην. τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην. ἐπείνασε δὲ προσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι. παρασκευαζόντων δὲ ἐκείνων.
Ὅρα τὸ ἄτυφον. ἐγὼ εἶπε, καλέσατέ μοι Πέτρον. ἐγὼ ἀξίου ἀπὸ τοῦ ἀξιώματος αὐτὸν μεταπέμψασθαι. διὰ τοῦτο ἐξηγήσατο ἅπαντα, ὥστε καὶ πεῖσαι. οὕτω μέτριος ἦν ὁ ἀνήρ. καίτοι γε μέγα φαντασθῆναι ἦν περὶ ἀνδρὸς καταγομένου παρὰ βυρσεῖ, Εστέτησεν ἐπ' αὐτὸν ἕκστασις. καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπ' αὐτὸν σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέτρασιν ἀρχαῖς δεδεμένον, καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐλέγετο φωνὴ πρὸς αὐτόν. Ηἔκστασις

δηλοῖ

δηλοῖ καὶ πῶν ἐπὶ θαυμασμῷ ἐκπλήξαι, καὶ τὸ ἔξω τῶν αἰσθητῶν γενέσθαι ἐπὶ τὰ πνευματικὰ τοδιεγούμενον. ἐκτοῦτο δῆλον ὅτι πνευματική τις ὡσανεὶ θεωρία γέγονεν αὐτῷ, τὰ σώματος, ὡς αἰσθητοῦ τῆς ψυχῆς. καὶ θεωρεῖ σύμβολον τὸ οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς ἀκρότατον, πῶν ὀθόνιον ἐκεῖνο. αἱ δὲ τέσσαρες ἀρχαὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα δηλοῦσι. τὸ δὲ φανὲν σκεῦος τὸν παχύτερον κόσμον σημαίνει. τὰ δὲ διάφορα ζῶα, τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ κατασκευῆς σύμβολα. ἢ, ἵνα σαφέστερον εἴπω, σινδών, ἢ ἐκκλησία. τὰ δὲ ἐν αὐτῇ θηρία, οἱ ἐξ ἐθνῶν. ἐθεάσατο γοῦν τὴν ἐκκλησίαν τέσσαρσιν Εὐαγγελίοις δεδεμένην, ἐν ᾗ ὑπῆρχε πάντα τὰ ἔθνη.

» Ἀναστὰς Πέτρε θῦσον καὶ φάγε. ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, μηδαμῶς κύριε, ὅτι οὐδέποτε
» ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν. ἃ θεὸς
» ἐκαθάρισε σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς. καὶ πάλιν ἀνελήφθη τὸ σκεῦος
» εἰς τὸν οὐρανόν. ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὅραμα ὃ εἶδε, καὶ ἰδοὺ
» οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου, διερωτήσαντες πῶν οἰκίαν Σίμωνος,
» ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν Πυλῶνα. καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος
» Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. τοῦ δὲ Πέτρου ἐνθυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα. ἰδοὺ ἄνδρες ζητοῦσί σε. ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου μὴ αὐτοῖς, μηδὲν διακρινόμενος, διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀπεσταλμένους ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου πρὸς αὐτὸν, εἶπεν. ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε. τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε; οἱ δὲ εἶπον. Κορνήλιος ὁ ἑκατοντάρχης,
» ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν, μαρτυρούμενός τε καὶ ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν
» Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου, μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
» καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰς καλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισε. τῇ δὲ ἐπαύριον
» ὁ Πέτρος ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς. καί τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ. καὶ τῇ ἐπαύριον εἰσῆλθον εἰς τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν
» αὐτοὺς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. ὡς δὲ ἐγένετο εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας
» προσεκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸν ἤγειρε, λέγων. ἀνάστηθι. κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός
» εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ, εἰσῆλθε, καὶ εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς. ἔφη τε
» πρὸς αὐτούς. ὑμεῖς ἐπίστασθε, ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι, ἢ προσέρχεσθαι ἀλλοφύλῳ. καὶ ἐμοὶ ὁ θεὸς ἔδειξε, μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον. διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθείς. Γῆ μὲν οὖν σιρδών. τὰ δὲ ἐν αὐτῇ θηρία, οἱ ἐξ ἐθνῶν. τὸ δὲ, θῦσον καὶ φάγε, ὅτι κἀκείνους δεῖ προσιέναι. τὸ δὲ τρίτον τοῦτο γενέσθαι, τὸ βάπτισμα. ὡς δὲ διηπόρει ὁ Πέτρος, δι' καίρου ἦλθον οἱ ἄνδρες τὸν ἀπορίαν λύοντες. εὐκόλως γὰρ ἡ ψυχὴ δέχεται τὸν λύσιν. πρότερον δὲ ἐν ἀπορίᾳ ἐγένετο, ὥσπερ καὶ ὁ Ἰωσὴφ πρότερον σωρεύθη θορυβηθῆναι, ἐ τότε ἦλθον ὁ ἄγγελος. καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο. ἅτε ἐς εὐτελῆ οἰκίαν καταβεβηκότες ἐπυνθάνοντο, καὶ γὰρ ἐρώτων. πολλὴ δὲ τοῦ πνεύματος ἡ ἐξουσία ἡπόντος ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς ὁ Πέτρος πῶν αἰτίαν πυνθάνεται διὰ τί; ἵνα αὖ

εὐθέως

μὲν εὐθέως καὶ τεθνήξῃ, σωτεχθῇ δὲ μή, ἵνα ξενίσῃ αὐτῇ τὸν οἶκον. τὸ δὲ σωματωθῆναι τῷ Πέτρῳ τινὰς τῶν ἀπὸ Ἰόππης ἀδελφῶν. οἰκονομικῶς. ὥστε εἶναι μάρτυρα μετὰ ταῦτα, ὅταν ἀπολογήσασθαι δέῃ, Πέτρον πρὸς τὴν μαθητοῦς, ὅτι καὶ διεκρίθη ὑπὸ τοῦ πνεύματος μὴ διακρίνεσθαι. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΥΣΣΑΙΟΥ. τὸ θηριῶδες τε καὶ ἄλογον εἶδος τῶν ἀνθρώπων θῦσαι ὁ Πέτρος διακελεύεται, ἵνα καθαρθέντων αὐτῶν τὸ λῷπόμενον ἐδώδιμον γένηται. ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. Γυμνῶς ὁ τῆς εὐσεβείας παραδίδοται λόγος, χλ ἁπαξ ἠκούσης τῆς θείας φωνῆς, ὅτι χκ ἔστι κοινὸν ὅπερ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν, ἀλλὰ τρίς. ἵνα μάθωμεν τὴν μιᾶς φωνῆς θεὸν καθαρίζοντα τὸν πατέρα, καὶ τὴν ἑτέρας θεὸν καθαρίζοντα τὸν μονογενῆ, καὶ τὴν ἄλλην τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἴσως δὲ καὶ γόνατα κείμενος εἶδε τῶν ὀπασίαν. διὸ καὶ ἡ φωνὴ πρὸς αὐτὸν, ἀναστὰς Πέτρε φησὶ θῦσον καὶ φάγε. δείκνυται δὲ ὅτι θεῖον ἦν τὸ γεγονὸς, ὅτε ἄνωθεν ἰδεῖν, καὶ ἐν ἐκστάσει γενέσθαι, καὶ τὸ φωνὴν ἐκεῖθεν ἐνεχθῆναι, καὶ τὸ τρὶς ὁμολογῆσαι ὅτι ἀκάθαρτα ἦν ἐκεῖνα. καὶ τὸ ἐκεῖθεν ἦκον, καὶ τὸ ἐκεῖ ἀναπαυθῆναι, μέγα δεῖγμα καθαρότητος. τὸ δὲ γίνεται διὰ τῆ μὴ ταῦτα οἷς μέλλῃ ἐρεῖσθαι. ἐπεὶ αὐτὸς ἤκουσε, τὸ, ἐς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε. τὸ δὲ ἅπαξ τρὶς τῶν φωνῶν γενέσθαι, δείκνισιν αὐτῷ τὸ ἀληθὲς τῆς ὀπασίας. δῆλον δὲ ἐστὶ, ὅτι μὴ καθ' πάντων ὧν βρωμάτων διεξεληλυθέναι τὸν λόγον ἐβούλετο, τῷ λέγειν, ὅτι, χθές ποτε ἔφαγον κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον, ὡς καὶ βόας, καὶ αἶγας καὶ πρόβατα καὶ ὄρνιθας κοινὰ λέγεσθαι πρὸ αὐτῷ, τῷ ἐξ Ἰουδαίων ὁρμᾶσθαι Πέτρον. Ἰουδαῖοι γὰρ σάρκας ἐσθίουσι, καὶ κρωφαγία παρ' αὐτοῖς χκ ἀπηγόρευται. ἆρα οὖν αὐτὸς βεβρωκὼς ἀπ' ἀρχῆς, ἢ καὶ ἕως τοῦ σωματωθῆναι τῷ σώτῆρι, πῶς χκ ἔστι δῆλον ὅτι χκὶ πάντων ἀνεφήνατο τὸ κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον, ἀλλὰ περὶ ὧν ἔλεγεν ὁ νόμος κοινὸν ἐν ἀκαθάρτων; ὅμως περὶ τούτων ποιουμένου τὸν λόγον τοῦ Πέτρου, ὧν ἐν νόμῳ διελόμενος κοινῶν τε καὶ ἀκαθάρτων, ὁ θεὸς τῆς ἁγίας Χριστοῦ ἐκκλησίας τὴν χαρακτῆρα παραδίδους ἔλεγεν αὐτῷ μηδὲν κοινὸν λέγεσθαι. πάντα γὰρ αὐτῷ ἐστι καθαρὰ μετ' εὐχαριστίας καὶ εὐλογίας θεοῦ λαμβανόμενα. ἀλλ' καὶ περὶ τῆς κλίσεως ὧν ἐνώπιον τὸ αἴνιγμα, ἵνα μὴ λήσηται τις ἢ ἀκροβυσία, κοιμὸς ἢ ἀκαθάρτης, ὅμως ὁ λόγος τοῦ Πέτρου χ περὶ ἀνθρώπων εἶχε πῶς ἐμφασιν, ἀλλὰ περὶ ὧν τῷ νόμῳ ἀπηγορευμένων, ὡς δέδεικται. Γνωθάνομαι οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμψαθέ με; Ἡδη τε ἦν ὁ Πέτρος ἀκουσε καὶ παρὰ ὧν ὁρατικῶν, ἀλλὰ βούλεται πρῶτον αὐτὸς ὁμολογῆσαι, καὶ ὑπευθύνους ποιῆσαι τῇ πίστει. Καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην νηστεύων, καὶ τὴν ὑνάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου. Εοικεν οὗτος καιρὸς ὡρισθαι αὐτῷ βίου ἀκριβεστέρου, καὶ ἐν τισὶν ἡμέραις. διὰ γὰρ τὸν εἶπεν, ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας. ὅτε οὖν φαίνεται αὐτῷ ὁ ἄγγελος, αὕτη μία ἡμέρα. ἐὰν ἀπῆλθον οἱ πεμφθέντες πρὸς Κορνηλίου μία. καὶ ἦν ἦλθον, μία. καὶ τετάρτη ἐφάνη ὡσεὶ τρίτην ὥραν, μεθ' ἣν προσήυξατο· ὥρα οὖν τὸ μέλλοντος τῆς δυχῆς, ὅτε ἐπέδωκεν ἑαυτὸν ἐς εὐλάβειαν, ὅτε φαίνεται αὐτῷ ὁ ἄγγελος. Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, καὶ φησίν.

Ἀνὴρ λέγε

» Ἀνὴρ λέγε καὶ χκ ἄγγελος οὕτως ἰῶ ἄτυφος. Κορνήλιε ἤσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην, καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα, ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος. οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν. ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι. ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρός σε. σὺ δὲ καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα, εἶπεν. ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι, ὅτι χκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός. ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστί. Δικαιοσύνην ἀντὶ τοῦ πᾶσαν ἀρετήν.

» Τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτός ἐστι πάντων κύριος. ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ. Ταῦτα λέγει διὰ τοὺς πρόντας, ἵνα καὶ ἐκείνοις ἐπαπόσηται εἰς πίστιν. ὅμως Δίδωσι τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ τὸ ἐξαίρετον, ἵνα μὴ νομίσωσιν ἐν τάξει ἀπερρίμμενοι εἶναι. οὗτός ἐστι φησι πάντων κύριος.

» Ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει. ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ Διαβόλου. ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἐν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ιουδαίων καὶ ἐν Ιερουσαλήμ, ὃν ἀνεῖλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἡμῖν. Τὸ κεχρίσθαι Ἰησοῦν πνεύματι ἁγίῳ ὑπὸ θεοῦ, κατὰ τὸν ἄνθρωπον δεῖ νοεῖν. ἐπεδὴ γὰρ ἐκένωσεν ἑαυτὸν, καὶ πάντως ἡμῖν μετέσχεν αἵματος καὶ σαρκὸς, ταῦτα ἅπερ ἔχει καθ' φύσιν ὡς θεὸς λαμβάνειν λέγεται διὰ τὸν ἄνθρωπον. δέχεται γὰρ οὐχ ἑαυτῷ, καθ' ὃ θεὸς λόγος ἐστίν. (ἴδια γὰρ ἰῶ αὐτοῦ) ἀλλ' ἡμῖν, ὡς ἐν ἀπαρχῇ δι' ἑαυτοῦ. Οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπόμεν αὐτῷ, μὴ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. Εντεῦθεν τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ διαβεβαιοῦται, ἐκ τοῦ συμφαγεῖν αὐτῷ μετὰ τὴν ἀνάστασιν. οὐδὲ γὰρ ἀναστὰς ἐποίησέ τι σημεῖον. αὐτὴ γὰρ ἡ ἀνάστασις μέγα σημεῖον ἰῶ. τοῦτις δὲ οὐδὲν σημεῖον ἰῶ ὡς τὸ φαγεῖν καὶ πεῖν. Τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν. Οὓς φησὶ προφῆται ἐλάλησαν περὶ ἁμαρτιῶν ἀφέσεως, ἐν τούτῳ τῷ Ἰησοῦ εἶπον αὐτὸς ἀφίεσθαι. οὕτω καὶ Ησαΐας, τὸ αὐτὸ εἰς φέρων πρόσωπον, λέγει. ἐγώ εἰμι ὁ ἐξαλείφων τὰς ἁμαρτίας σου καὶ τὰς ἀνομίας σου. Επι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ, ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται. ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν.

Τότε ἀπεκρίθη

» Τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος. μή τι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δύναταί τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆ-
» ναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον, καθὼς καὶ ἡμεῖς; προσέταξέ τε
» αὐτοὺς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. Τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέ-
Κεφ. ις'. » ρας τινάς. Ἠκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ιουδαίαν,
11 » ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. καὶ ὅτε ἀνέβη Πέτρος εἰς Ιεροσόλυμα, διε-
» κρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, λέγοντες, ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἐχοντας εἰ-
» σῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. ἀρξάμενος δὲ ὁ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς
» λέγων. Ὅτε ἐπίστευσαν ὅτι πάντως τὸ βάπτισμα ἄφεσίς ἐστιν ἁμαρτιῶν, τότε
» ἐπῆλθον αὐτοῖς τὸ πνεῦμα. τοῦτο δὲ γίνεται προοικονομοῦντος ἀπολογίαν μεγάλην
» τῷ Πέτρῳ τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ ἄφωνος τὸ πνεῦμα ἐπῆλθον, ἀλλὰ καὶ γλώσσαις ἐλά-
» λουν. ὅπερ ἐξέπληττε τοὺς συνελθόντας. διὸ καὶ ὁ Πέτρος προσέταξεν εὐθέως αὐ-
» τοῖς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. καὶ γὰρ εἶπε τίς ἡ τοῦ ὕδατος χρεία, τοῦ
» ἁγίου πνεύματος ἐπισχόντος αὐτοῖς; ἦν δὲ γὰρ ὅτι θεῖα τελεῖται ἐν αὐτῷ σύμβολα,
» τάφος, ἐνέκρωσις, ἀνάστασις, ζωή. ὥσπερ γὰρ εὔκολον ἡμῖν βαπτίσασθαι ἐν ἁπα
» νεῦσαι, οὕτως εὔκολον τῷ θεῷ θάψαι τὸ παλαιὸν ἄνθρωπον, ἀναδεῖξαι τε νέον. πρὶν
» δὲ τοῦτο γένῃ, ἵνα γνῶμεν ὅτι σωτὰμ πατρὸς ἐν υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος τοῦτο γί-
» νεται. τινὲς δὲ φασιν, ἵνα δηλωθῇ ἡ τριμερὴς ἀνάστασις τοῦ Χυ τοῦτο κατεργαζομέ-
» νη ἐν ἡμῖν. ἐγὼ ἥμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχόμ. ἐν ἐκστάσει ὁράματι, κατα-
» βαῖνον σκεῦός τι ὡσεὶ ὀθόνιον μεγάλον, τέτρασιν ἀρχαῖς καθιεμένον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἐ-
» λθὸν ἄχρις ἐμοῦ. εἰς ὃν ἀτενίσας, κατενόουν ἐν εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ
» θηρία, καὶ τὰ ἑρπετά, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγούσης μοι. ἀνα-
» στὰς Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε. εἶπον δὲ, μηδαμῶς κύριε, ὅτι πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον γ-
» δέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δέ μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.
» ἃ ὁ θεὸς ἐκαθάρισε σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς. καὶ πάλιν ἀνεσπάσθη τὰ-
» παντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ εὐθυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν οὗ ἦμεν,
» ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρός με. εἶπε δέ μοι τὸ πνεῦμα, συνελθεῖν αὐτοῖς,
» μηδὲν διακρινόμενον. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν
» οἶκον τοῦ ἀνδρός. ἀπήγγειλέ τε ἡμῖν, πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον τοῦ τὸ οἰκῳ αὐτοῦ στα-
» θέντα καὶ εἰπόντα αὐτῷ. ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι Σίμω-
» να τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει ῥήματα πρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ
» οἶκός σου. τοῦτο δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς,
» ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς τοῦ ἀρχῆ. ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος κυρίου, ὡς ἔλεγεν. Ἰωάννης μὲν
» ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε τοῦ πνεύματι ἁγίῳ. εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν
» ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ιησοῦν Χριστὸν, ἐγὼ
» δὲ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα, ἡσύχασαν, καὶ ἐδό-
» ξασαν τὸν θεὸν, λέγοντες. ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς
» ζωήν. Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ,
» διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον, εἰ μὴ
μόνον

» μόνον Ιουδαίοις. ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι.
Δείκνυσιν ὁ Πέτρος διὰ τῆς ἀπολογίας, ἑαυτὸν μὴ οὐδαμοῦ αἴτιον, πάντα χοῦ
δὲ τὸν θεόν. ὃν ἐκστάσει γὰρ αὐτὸς ἐποίησε φησι. τὸ σκεῦος αὐτὸς ἐδίδαξεν.
ἐγὼ καὶ ἀντεῖπον. καὶ πάλιν αὐτὸς εἶπε, καὶ οὐδὲ οὕτως ἤκουσα. τὸ πνεῦμα
ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν, καὶ ἀπελθὼν οὐδὲ οὕτως ἔδραμον. εἶπον ὅτι ὁ θεὸς ἔ-
πεμψε, καὶ οὐδὲ οὕτως ἐβάπτισα, ἀλλὰ πάλιν ὁ θεὸς τὸ πᾶν ἠργάσατο. ὁ θεὸς
αὐτὸς ἐβάπτισεν ὑμᾶς ἐγώ. ἔτι γάρ μου λαλοῦντος αὐτοῖς ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐλάλουν γλώσσαις, ἐμεγάλυνον τὸν θεὸν καθὼς ἐν ἡμῖν.
» Οἵτινες διελθόντες ἕως Αντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἕλληνιστὰς διαγγε-
» λιζόμενοι τὸν κύριον Ιησοῦν. καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν. πολύς τε ἀριθμὸς πι-
» στεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας
» τῆς ἐν Ιερουσαλὴμ περὶ αὐτῶν. καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν διελθεῖν ἕως Αντιο-
» χείας. ὃς παραγενόμενος, καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάν-
» τας, τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ κυρίῳ. Εἰς τὴν Ελληνιστάς.
ἴσως δὲ τὸ μὴ ἐᾶσαι Εβραίοις, Ελληνας αὐτοὺς ἐκάλουν. ἐκάλουν γοῦν ἐπὶ
πὸς αὐτοὺς, διαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ιησοῦν, καὶ ἐπίστευον ἅπαντες. ἐπεδή
φησι χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτῶν. τοῦτέστι σημεῖα ἐργάζοντο. διὰ τοῦτο γὰρ ἡ ὧν ση-
» μείων ἀνάγκη γέγονεν ἵνα πιστεύσωσιν. Οτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης
» πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ. ἐξῆλθε
» δὲ εἰς Ταρσὸν ὁ Βαρνάβας ἀναζητῆσαι Σαῦλον. καὶ εὑρὼν αὐτὸν, ἤγαγεν αὐ-
» τὸν εἰς Αντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοὺς ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐ
» διδάξαι ὄχλον ἱκανόν. Διὰ τί μὴ Παύλῳ γράφουσιν ἀλλὰ Βαρνάβαν πέμ-
πουσιν; ὅτι οὕτω τοῦ ἀνδρὸς ἦν δόξαν τοῖς ἀρείοις. γκ ἀνέκειται δὲ τούτῳ, τὸ, ἀγαθὸς
ἀγαθὸς ἦν μόνος ὁ θεός. γὰρ τοῦτό ἐστι θεὸν μόνον ἀγαθὸν εἶναι, καὶ ἄνδρα ἀ-
γαθὸν ὑπάρχειν. ὁ μὲν γὰρ κατ' οὐσίαν ἀγαθὸς ὑπάρχει, ἀρχὴ καὶ πηγὴ ὢν ὧν ἀ-
γαθῶν, ὁ δὲ ἀνὴρ ὁ κατ' οὐσίαν, ἀλλ' ὃν ἀναλήψει ἀρετῆς ἔχει τὸ ἀγαθὸν εἶναι. ὁ γὰρ
ἁπλῶς ἀνὴρ ἀγαθός. ἐξ οὗ ὅσα λήψῃ καὶ τὸ, ἀγαθὸς ἄνθρωπος, καὶ τὸ, εὖγε
» δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. Χρηματίσαι τε πρῶτον τὸν Αντιο-
» χείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς. Παύλου καὶ τοῦτο τὸ καύχημα ἐξ οὗπερ
ἐπάραι ὕψος ὡσπερ τι σημεῖον τὸ ὄνομα. διὰ τὴν Ιουδαίᾳ τοσούτων ὄντων ὧν
πιστευσάντων ἁδὲν τοιοῦτον γέγονεν, ἀλλ' οἱ τῆς ὁδοῦ ἤκουον. σημειωτέον δὲ ὅτι διὰ
τοῦτο μᾶλλον ἡ Αντιόχεια θρόνου ἠξιώθη ἀρχιερατικοῦ, ἐπειδὴ ἐκεῖ πρῶτον ἐχρη-
μάτισαν οἱ μαθηταὶ καλεῖσθαι Χριστιανοί. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα τολυθείας ἐστὶν ἀντί-
» παλον. Εν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ιερουσολύμων προφῆ- Κεφ. ιξ'.
» ται εἰς Αντιόχειαν. ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Αγαβος, ἐσήμανε διὰ τοῦ
» πνεύματος, λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην. ὅστις καὶ
» ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτό τις, ὥρι-
σαν ἕκαστος

» σαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς.
» ὃ καὶ ἐποίησαν. Οὐκ ἔστιν ἐναντίον τούτῳ τὸ ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡρημένον. ὁ νόμος
» καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου. τότε γὰρ περὶ ἐκείνων φησὶ τῶν προφητῶν τῶν τὴν πα-
» ρουσίαν αὐτοῦ προαναφωνησάντων. ἵνα οὖν μὴ μομίσωσιν ὅτι διὰ τοῦτο ὁ λιμὸς γέ-
» γονεν ὅτι Χριστιανισμὸς ἐσήλθε, προλέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τότε δὲ καὶ ὁ Χρι-
» στὸς προεῖπεν, ὡς ἐπειδὴ τότε ἐξ ἀρχῆς γνώσεσθαι ἔδει, ἀλλὰ διὰ τοὺς καιροὺς τῆς τῶν
» ἀποστόλων γνώμης. καὶ ἐμακροθύμησε θεός. ὡς δὲ γένηται, λιμὸς μέγας γί-
» νεται μηνῶν τριῶν Ἰουδαίοις τοῖς ἐσομένοις καιροῖς. ἦν δὲ διʼ αὐτοῦ ἴσως, ἔδει πάντως ἐ-
» ὄντα παύσασθαι. βύδοκιμῆσαι γὰρ μᾶλλον ἐχρῆν αὐτοὺς ὅτι τὸ αὐτῶν ἐποίουν,
» ἀνήρουν, ἐκβάλλοντες, ἐπιμώρουν, πάντα χθὲς ἐδίωκον. διὰ τοῦτο γίνων ἐ ὁ λιμὸς γέ
» γονεν, ἢ καὶ ὑσωπίαν οἱ τάλαντες, καὶ σωζέσασχον αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ οἱ Χριστιανοί.
» Ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.
Σημείωτέον ὅτι καὶ πρεσβυτέρων εἶχον ἀξίαν οἱ ἀπόστολοι. καὶ ἐπὶ ἄλλων δὲ
κεφαλαίων συνεμείωται ὅτι διακόνων καὶ ἐπισκόπων εἶχον βαθμόν.
Κεφ. ιʹ. » Κατʼ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί
12 » τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Ἐκεῖνον καιρόν φησι τὸν ἐπὶ Κλαυδίου Καί-
σαρος. Γάϊος αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Ἀγρίππαν καθίησι βασιλέα τῆς Ἰουδαίας,
τὸν Ἡρῴδην χωρίσας διʼ αἰσχρότητα βίου ἐν Λουγδούνῳ τῆς Γαλλίας ζῶντα τῇ γυ
ναικὶ Ἡρωδιάδι. οὗτός ἐστιν ὁ καθʼ ὃ τὸ πάθος τοῦ κυρίου βασιλεύσας, ὡς ἱστορεῖ
Ἰώσηππος ἐν τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ λόγῳ τῆς ἀρχαιολογίας, ὃ Εὐσέβιος ὁ τῷ δευ
τέρῳ λόγῳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. ἡ δὲ διαφωνία τοῦ ὀνόματος ὁ ταῦθα τὸ λέ
γει ἀντὶ Ἀγρίππα Ἡρῴδην, ἢ κατάσφαλμα, ὡς ἔοικε, γραφικὸν γέγονεν, ἢ κα-
τὰ διωνυμίαν εἴρηκεν. ἐπεὶ καὶ ὁ χρόνος καὶ αἱ πράξεις τὸν αὐτὸν δηλοῦσι
Ἀγρίππαν ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος, ὃς μετὰ Γάϊον γέγονεν αὐτοκράτωρ.
» Ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ. ἐπειδὴ ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς Ἰου-
» δαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον. ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων. οὓς καὶ πάσας, ἔθε
» το εἰς φυλακήν. Ἵνα μὴ δόξῃς λέγειν ὅτι διὰ τοῦτο ἀκινδύνως καὶ ἀδεῶς κατελαμβάνε
το θανάτου, ἅτε ἐξαρπάζοντος αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο συγχωρεῖ καὶ ἀναιρεθῆναι καὶ τὴν
κεφαλὴν, πείθων αὐτὴν ἀναιροῦντας ὅτι μὴ διὰ ταῦτα ἀφίησιν αὐτὴν καὶ κωλύει.
» Παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις φρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτὸν, βουλόμενος με-
» τὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ. ὁμοῦ οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ὑπὸ τὴν φυ-
» λακήν. προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπʼ
» αὐτῶν. ὅτε δὲ ἔμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ Ἡρῴδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέ-
» τρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσί. φύλακές τε
» πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν. καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς
» ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι. πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου, ἤγειρεν αὐ-
» τὸν, λέγων, ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπέ
τε ὁ ἄγγελος

» τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὸν, περίζωσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποίησε
» δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ. Τέσσαρσι τετραδίοις. φυτέσι τὸν ἀριθμὸν
δέκα ἓξ. τετράκις γὰρ τέσσαρες γίνεται δέκα ἓξ. ἴσως καθʼ ἑκάστην φυλακήν,
φυτέσι τριωρίαν, εἶναι φύλακας τέσσαρας. ἤτοι δὲ φύλακες τέσσαρες καθʼ τριω
ρίαν φυλακὴ λεγομένη, ὡς εἶναι τὸ δωδεκάωρον τῆς ὅλης νυκτὸς, φυλακὰς τέσ-
σαρας. ᾗ αἷς ἀνὰ τεσσάρων φρατιωτῶν φυλασσόντων, οἱ πάντες τὸν ἀριθμὸν δέκα
ἓξ. ὅτι ἴσως ᾗ ἀγωνίᾳ ὅτι ᾗ φόβῳ ὁ Πέτρος, ἀπῆκαθευδε τὸ πᾶν ῥίψας ἐπὶ τὸν
κύριον. ἔλαμψε δέμνιον ὥστε καὶ ἰδεῖν καὶ ἐγεῖραι τὸν Πέτρον, καὶ μὴ νομίσαι
φαντασίαν εἶναι. τὸ δὲ ἐν τάχει ὁ θορυβοῦντος ἀμὰ πειθοντος μὴ ἀναβάλλε-
σθαι. ὅρα δὲ τοὺς Ἰουδαίους ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἀζύμων τριῶν τὰ πράττοντας.
» Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει αὐτῷ. καὶ
» οὐκ ᾔδει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου. ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέ-
» πειν. Διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν, ἦλθον ἐπὶ τὸν πύλωνα τὸν
» σιδηρᾶν, τὸν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίχθη αὐτοῖς. καὶ ἐξελ-
» θόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπʼ αὐτοῦ. καὶ ὁ
» Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ, εἶπε. νῦν οἶδα ἀληθῶς, ὅτι ἐξαπέστειλε κύριος τὸν ἄγ
» γελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἡρῴδου, καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ
» λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. Τοῦ κυρίου ἡμῶν τοῖς μαθηταῖς, μὴ κτήσησθε χρυ-
σὸν μὴ δὲ ἄργυρον, μὴ δὲ δύο χιτῶνας, μὴ δὲ ὑποδήματα, μὴ δὲ ξόανα, μὴ δὲ
ῥάβδον, πῶς ὁ Πέτρος παρὰ τὸ πρόσταγμα ἐποίει ἔχων ἱμάτια καὶ ζώνην καὶ ὑπο
δήματα; ἔτι δὲ καὶ ὁ Παῦλος ὅταν παραγγέλλῃ Τιμοθέῳ γράφων, τὸν φαι-
λόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε. ἰδοὺ φαιλό-
νην εἶχεν. καὶ γὰρ ἂν ἔχοιτις ἐπεῖν, ὅτι καὶ ἕτερον γὰρ εἶχεν ὃν ἐφόρει. ἆρα πρέ-
κουσι τῷ Χριστοῦ; Τί οὖν ἐστιν; Τὰ ἐπιτάγματα ἐκεῖνα πρὸς καιρὸν ἦν, καὶ γὰρ
διὰ πάντας. ὅτι δὲ ἀληθές ἐστι, Λουκᾶς ὁ Εὐαγγελιστὴς μαρτυρεῖ. φησὶ γὰρ
εἰρηκέναι τὸν Χριστὸν τοῖς μαθηταῖς. ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ
πήρας καὶ ζώνης καὶ ὑποδημάτων, μή τι ὑστερήσατε ὑμῖν; λέγουσιν αὐτῷ. οὐ. λέ-
γει αὐτοῖς. ἀλλὰ νῦν λοιπὸν κτήσασθε. Τίνος δὲ ἕνεκεν τότε ἐπέταξε; πρὸς
δύναμιν αὐτὸ δεῖξαι βουλόμενος. ἢ γοῦν ἔδει ἕνα χιτῶνα ἔχειν Παῦλον,
ἢ πλύνειν αὐτὸν ἔδει, γυμνὸν αὐτὸν ἐχρῆν οἴκοι καθῆσθαι, ἢ γυμνὸν περιέναι καὶ
ἀσχημονεῖν χρείας καλούσης; ἀλλʼ ἔδει γυμνοῦσθαι Παῦλον ἐπὶ τοσούτοις κατορθώ-
μασι συνιόντα τὴν οἰκουμένην διʼ ἱματίου ῥᾳδίαν οἴκοι καθῆσθαι, καὶ τηλικούτοις
πράγμασιν ἐμποδίζειν. Τί δὲ, ἢ κρυμὸς ἐπετέθη σφοδρὸς, ἐκατέβρεξεν ἢ ἐπά-
γωσεν; οὐκ ἐφόρει χιτῶνα ὡς αὐξηραίνεσθαι ἐκεῖ; ἢ πάλιν γυμνὸν ἐχρῆν καθῆσθαι; τί
δὲ, ἢ ψύχος κατέτειρε τὸ σῶμα, τηκεσθαι ἔδει ἐκ μὴ φθείγεσθαι; ἐτύγχανε
χαλεπώτερον; ἔδει γὰρ ἀδαμάντινα σώματα αὐτοῖς κατεσκευάσθαι. Τί οὖν; ἀπόλ-
λυσθαι ἐχρῆν; ἐδαμῶς. τότε δὲ, καθὼς εἴρηται, ὅτε ἐπέταξε, τὴν δύναμιν αὐτοῦ

» δεῖξαι βουλόμενος, ὅτι γέγονεν τῶν Ἰωάννου τὸ βάπτισμα μόνον. Σωσθῶν τε.
Τί ἐστι σωσθῶν; ὅτι χαλάσαντες ἀπελθεῖν δεῖ, ἀλλὰ μεῖναι αὐτὸν διερμηνεύω.
» Ἐλθὼν δὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου,
» οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. κρούσαντος δὲ τὸν θύραν τοῦ πυλῶνος, προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι Ῥόδη. καὶ ἐπι-
» γνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου, ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα. εἰσδραμοῦσα
» δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον, μαί-
» νῃ. ἡ δὲ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. Τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου. ἵνα δεί-
ξῃ ὅτι οὐ τοῦ ἀφ' ὡμοίων αὐτῆς Ἰωάννου τὴν μητέρα φησὶ, καὶ τὸ πρᾶσιμον αὐτοῦ τεθῆκε. φησὶ γάρ, τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου. οὗτος δὲ ἦν, ὁ καὶ τὸ κατὰ Μάρ-
κον εὐαγγέλιον συγγραψάμενος, ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα. περὶ οὗ Παῦλος γράφει
Τιμοθέῳ. Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ. ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακο-
» νίαν. Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων.
» ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτὸν, καὶ ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν,
» διηγήσατο αὐτοῖς, πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγε ἐκ τῆς φυλακῆς. εἶπε δὲ. ἀπαγ-
» γείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τό-
» πον. χρόνου δὲ ἡμέρας οὐ πάνυ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ
» Πέτρος ἐγένετο. Ἡρῴδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν, καὶ μὴ εὑρὼν, ἀνακρίνας τοὺς φύ-
» λακας, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι. καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισά-
» ρειαν διέτριβεν. οὗ δὲ Ἡρῴδης θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις. ὁμοθυμα-
» δὸν δὲ πάντας πρὸς αὐτὸν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως,
» ᾐτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.
Ἄγγελος αὐτοῦ ἐστιν. ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν ἄγγελον ἔχει. ἐκεῖνοι
δὲ τοῦτο ἀπὸ τοῦ καιροῦ προσεδόκησαν. φησὶ γάρ, ὅτου ἁγιασθῶμεν εἰς τὸ ἐμὸν
ὄνομα, ἐκεῖ ἐμὶ ἐν μέσῳ. ὅπου δὲ ὁ Χριστὸς, ἀνάγκη εἶναι καὶ ἀγγέλους καὶ τοὺς
ὅλας σωτηρίας. ἐξελθὼν δὲ ὁ Πέτρος ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. ὁ γὰρ ἐπείραζε
τὸν θεόν. σωτὴν δὲ ἐν τῷ θεῷ καὶ τοὺς φύλακας ἐξελέσθαι. ἀπὸ τοῦτο, νομί-
σθη ἂν φυγὴ εἶναι τὸ πρᾶγμα. μᾶλλον γὰρ αὐτὸν ἐλύπει τὸ ἐπισταθῆναι, ὥσ-
περ ὑπὸ τῶν μάγων, τὸν αὐτὸς πάσσον μᾶλλον ἐποίει διαπρίεσθαι καὶ κατα-
γέλασον εἶναι. διὰ τί δὲ μὴ καὶ οἱ κόλακες κολάζονται; ἀμφότεροι μὲν ἦσαν ἄξιοι
πωρίας. ἀπὸ ἐπεὶ κρίσεως οὐκ ἔστι καιρὸς, ὁ μάλιστα ὑπεύθυνος κολάζεται.
» Τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρῴδης ἐνδεδυμένος ἐσθῆτα βασιλικὴν, καὶ καθίσας ἐπὶ
» τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει. θεοῦ φωνὴ, καὶ οὐκ ἀνθρώ-
» που. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε δόξαν τῷ
» θεῷ. καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ηὔξανε καὶ ἐπλη-
» θύνετο. Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ, πληρώσαντες τὴν
» διακονίαν, συμπαραλαβόντες καὶ Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον.
Ἦσαν δὲ τινες

» Ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκα- 13
» λοι, ὅτε Βαρνάβας, καὶ Σίμων ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος.
Ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει. καὶ τί περὶ τούτου, ἃ ἐκεῖνοι ἐβόησαν; ὅτι κατεδέξατο τὴν
φωνὴν, ὅτι ἄξιον ἑαυτὸν ἐνόμισεν εἶναι τῆς κολακείας. ἐν δὲ οὗτος ἀκούσας ὅτι φω
νὴ θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου, καίτοι μικρὸν ἔτων, τοιαῦτα ἔπαθε, πολλῷ μᾶλλον
ὁ Χριστὸς, ἐὰν μὴ θεὸς ᾖ, αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ λέγω, ὅτι τὰ ῥήματα ταῦτα οὐκ ἔστιν ἐμά, καὶ
ἄγγελοί μοι ὑπηρετοῦσι. καὶ τὸν δὲ τότον τὸν καιρὸν, πρίν ἔτος Ἀγρίππα Βασι-
λεύοντι πρὸν ἢ Καισαρείᾳ τῇ πρότερον Στράτωνος πύργος καλουμένῃ. σωτὲ-
λεσθὲν δὲ ἐνταῦθα Θωρίας ἐν τῷ Καίσαρος τιμῇ, ἑορτήν τινα τούτῳ ἐπάγοντος.
δευτέρᾳ δὲ τῶν Θωρίων ἡμέρᾳ στολὴν ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου παποικίλου πᾶσαν,
ὡς θαυμάσιον ὑφὴν εἶναι, πρῆλθεν εἰς θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρω
ταίαις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς θαυμασίως ἀστρά-
πτειν, μαρμαρύγ τι φέρων, καὶ πρὸς ἐκπληξιν ἐπιτιθέντας φοβερόν. ἐνθὺς δὲ οἱ
κόλακες ἄλλος ἄλλοθεν ἐβόων φωνὰς, ὡς θεὸν προσαγορεύοντες, ἐλεήμονά σε
ἐπιλέγοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν. ἀλλὰ νῦν τοῦτον κρείττονά
σε τῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν. οὐκ ἐπαύσατο δὲ τότε ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολα
κείαν ἀσεβοῦσαν ἀπεστράφατο. ἀνακύψας γοῦν μετ' ὀλίγον τὸν βουβῶνα, πρὸς ἑαυ
τὸν κεφαλῆς ὑπὸ καθεζόμενον εἶδεν ἐπὶ σχοινίου τινὸς ἄγγελον. ὃν ἐνθὺς νοήσα
σε κακὸν εἶναι, καὶ ὑποτοτε τῶν ἀγαθῶν χυόμενον. διακάρδιον οὖν ἔσχεν ὀδύ
νην. ἄθροις δ' αὐτῷ πρὸς κοιλίας προσήθρησεν ἄλγημα μετὰ σφοδρότητος ἀρξάμε-
νον. ἀναθορὼν οὖν πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς παρ' ὑμῖν ἐγώ φησιν εἰμὶ, ὃν ἡδονὴ καταφρέ-
φειν ἐπείγομαι τὸν βίον, παραχρῆμα τῆς εἱμαρμένης τὰς ἀρτὶ μου καταψευσαμέ-
νας φωνὰς ἐλεγχούσης. ὁ κλιπεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἡδονὴ θανεῖν ἀναγόμαι.
» Μαναήν τε Ἡρῴδου τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ Σαῦλος.
Ἰδοὺ ὁ τρόπος ἑκάστου, καὶ οὐκ ἐκπαιδὸς ἀνατροφὴ σώζει. ὅρα γὰρ τὸν Μαναὴν
» τίνος σύντροφος ὢν προφητείας ἠξιώθη. Ἀφορισάντων δὲ αὐτῶν τῷ κυ- Κεφ. ιϛ'.
» ρίῳ, καὶ νηστευόντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν
» καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προ-
» σευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν. οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέν
» τες ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου κατῆλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν. κἀκεῖθεν δὲ ἐπέ-
» πλευσαν εἰς τὴν Κύπρον. καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον
» τοῦ θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων. εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. Διελ-
» θόντες δὲ πᾶσαν τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου, εὗρόν τινα μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ
» ὄνομα Βαριησοῦ, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος
» προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον, ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ
» θεοῦ. ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος, (οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνο-
» μα αὐτοῦ,) ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως.
Τί ἐστι ἀφορισάντων; φυτεύσι κηρύττοντων. ἀφορίσατέ μοι εἰς τὸ ἔργον· φυτεύ-

σιν τῆς ἀποστολῆν. ὑπὸ τίνων δὲ χφοτονεῖται; ὑπὸ Λουκίου τε ὁ Μαναήν, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ πνέυματος. χφοτονεῖται δὲ ὥστε μετ' ἐξουσίας κηρύττειν. ὃν Σελευκίας ὑδέων πρίβυσιν, ἤδη ὄντες ὅτι ἀπὸ τοῦ χειμῶνος ὠλῶς ἐκαρτώσαντο οἱ πολλοὶ τὸ ὠφέλιμον.

» Σαῦλος δὲ ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς πνέυματος ἁγίου, καὶ ἀτενίσας εἰς αὐτὸν, εἶπεν. Ὦ πλήρης παντὸς δόλου, καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν ἰδοὺ χεὶρ τοῦ κυρίου ἐπὶ σε, καὶ ἔσῃ τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. Τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς, ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.

Κεφ. κ'. » Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον, ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας. Σαῦλος δὲ ὁ καὶ Παῦλος. ἵνα μὴ δὲ ταύτῃ ὦν ἀποστόλων ἔλαττον ἔχῃ ὁ Παῦλος, μεθίστησιν αὐτὸ ὁ θεὸς τὸ ὄνομα, καὶ Σαῦλον ὄντα Παῦλον ἐκάλεσε, καὶ ὅπερ ἔσχεν ἐξαίρετον ὁ κηρυφαῖος ὧν μαθητῶν, τοῦτο καὶ αὐτὸς κτήσηται, εἰς πλείονος οἰκοδόμησιν ὑποθέσεως λάβῃ. ἵνα οὖν δείξῃ, ὅτι ἐκ τῶν θυμοῦ τὰ ῥήματα Παύλου, ἃ πρὸς Ἐλύμαν ἔφη τὸν μάγον, διὰ τοῦτο προλαβὼν εἶπε, πλησθεὶς πνέυματος ἁγίου. ἐπὶ γὰρ κολάζοντος αὐτὸν ἐπῆρέφοντος ἐῶν ταῦτα τὰ ῥήματα. ἐπὶ γὰρ κολάζοντος ἐῶν, διαπαντὸς οὐ ἐποίησε τυφλόν. μᾶν δὲ ἐπὶ τοῦτο, αὐτὸ ἄχρι καιροῦ, ἵνα πείσῃ τὸν ἀνθύπατον. τὸ γὰρ, ἄχρι καιροῦ, ὅρῳ τῇ γνώμῃ δηλοῖ ἔφη, ἐν ἑαυτῇ ἐχόμενον τοῦ φωτὸς τὸν ἀποκλῆσαι τὸν πρόσωπον μεταβαλοῦσαν πρὸς τὸ βέλτιον. ᾧ γὰρ αὐτὸς προσέχθη σημείῳ, τούτῳ καὶ τοῦτον ἠβουλήθη προσαγαγεῖν. ἐκ ἄρα τιμωρία ἐῶν » αὐτὸ ἴασις. Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. » αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, καὶ » εἰσελθόντες εἰς τὸν συναγωγὸν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὸν ἀ» νάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς, λέ» γοντες. ἄνδρες ἀδελφοὶ, εἴ ἐστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, λέγετε.

Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας. οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ καὶ Μάρκος κληθείς, ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, ὁ καὶ τὸ κατὰ Μάρκον εὐαγγέλιον συγγραψάμενος, καὶ μαθητὴς Πέτρου τοῦ κορυφαίου. περὶ οὗ φησιν ἐν τῇ ἐπιστολῇ. ἀσπάζεται ὑμᾶς Μάρκος ὁ υἱός μου. οὗτος τοίνυν ἅτε ἐπὶ μακροτέρῳ στελλομένων ὁδὸν ὧν περὶ Παῦλον, ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτῶν, καίτοιγε ὑπηρέτης ὤν, διὰ τὸ μὴ φέρειν αὐτὸν τοὺς κινδύνους.

» Ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ εἶπεν. ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ » φοβούμενοι τὸν θεὸν ἀκούσατε. ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου ἐξελέξατο τοὺς πατέρας » ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. καὶ μετὰ βραχίονος » ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς. καὶ ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον ἐτροποφόρη» σεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἐκ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναάν. Ἐνταῦθα πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Πισιδίας κηρύττει Παῦλος. εἰς τὰς συναγωγὰς δὲ ἐποίησαν ἐν σχήματι Ἰουδαίων ὥστε μὴ ἐλαύνεσθαι, ἐ οὕτω τὸ πᾶν κατόρθωσε. ἔθνη ἑπτά. Χετταίους, Γεργεσαίους, Ἀμορῥαίους, Χαναναίους, Φερεζαίους, Εὐαίους, Ἰεβουσαίους.

Κατεκληρονόμησεν

» Κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις » καὶ πεντήκοντα, ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. κἀκεῖθεν ἠτήσαντο » βασιλέα. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενια» μίν ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ μετασήσας αὐτὸν ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν Δαυὶδ εἰς βασι» λέα. ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας, εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν » μου. ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. Τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐ» παγγελίαν ἤγαγε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, προκηρύξαντος Ἰωάννου.

Εὗρον Δαυὶδ καὶ τὰ ἑξῆς. σημειωτέον ὡς ὑδαμοῦ αὐτολεξεὶ ταῦτα τὰ ῥήματα κεῖται ἐν τῇ βίβλῳ ὧν βασιλέων, ἀ μόνον προφητικῶς ὑπὸ τοῦ Σαμουὴλ ἠρημένα πρὸς τὸν Σαοὺλ, οὕτως. καὶ νῦν ἡ βασιλεία σου οὐ στήσεται. καὶ ζητήσει κύριος ἑαυτῷ ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ ἐντελεῖται κύριος αὐτῷ εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας ὅσα ἐνετείλατό σοι κύριος. καὶ ἐντεῦθεν ὁ Παῦλος οὕτως εἴρηκε, τὸ, εὗρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς » ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. Πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βαπτίσμα μετανοίας τῷ Ἰσραήλ. Εἴσοδον τὴν σάρκωσιν λέγει.

» Ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε. Τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ. » ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμὲ, οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λύσαι. ἄνδρες » ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεὸν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς » σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη. οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἰερουσαλὴμ, καὶ οἱ ἄρχοντες » αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν, τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀ» ναγινωσκομένας, κρίναντες ἐπλήρωσαν. καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες, » ἠτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. ὡς δὲ ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ περὶ αὐτοῦ γε» γραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον.

Ἰωάννης μαρτυρεῖ χάριν ὅλως, μηδὲ πάντων ἐπ' αὐτὸν λόγον τῶν δόξαν, αὐτὸς αὐτῷ ἀποκρούεται. οὐ γάρ ἐστιν ἴδιον μηδενὸς διδόντος καὶ πολλῶν προσχόντων τὴν τιμὴν διωθεῖσθαι. τὸ δὲ, ὑμῖν ὁ λόγος, τῶν δυνάμεων δείκνυσι τὴν Ἰουδαϊκήν, Πιλάτου δὲ μνημονεύει ἵνα μᾶλλον καταγορῶνται ὡς ἀνδρὶ παραδόντες ἀναφύλῳ. τὸ δὲ, ἠτήσαντο, χάριν ἐλαβόν φησιν ὡς ἐκείνου μὴ θέλοντος. ὃ καὶ Πέτρος λέγει σαφέστερον. ἐκείνου κρίναντος ἀπολύειν. Ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ὃς » ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερου» σαλήμ. οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκτε» τέλεκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν. Οὐδὲν ἄρτον τὸν ἐν Ἰησοῦ ἐγηγέρθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγεσθαι. ἐπὶ γὰρ Ἰησοῦς καὶ ἄλλος ἐστὶν ἡ ὁ λόγος ὁ σαρκωθείς, οὗτος δέ ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Πατρὸς, δι' οὗ πάντα ὑπηρετεῖ, κατὰ τὸ, Χριστὸς θεοῦ δύναμις, αὐτὸς ἐὰν τὸν ἀνεπακέναι νοηθήσεται. καίτοι ἐγηγέρθαι λεγόμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐφ' ὃν ὡς ἀρχὴν καὶ αἰτίαν ἄχρονον ἅπαντα ἀναφέρεται. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς φησι, λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

» Ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ πρώτῳ γέγραπται.
Ἐτοιμὶ τὸ Ἰησοῦς ὄνομα ἐπὶ τῶν ἀνθρώπου κακῶς ἐκλαμβάνουσί τινες, καὶ προλαβὼν
εἶπε, τεθεῖσθαι τὸν λόγον ὡς μνημεῖον. ἵνα μήτις ὑπολάβῃ ἀσαρκον αὐτὸν ἡρηκέναι
τὸν λόγον, πάλιν αὐτὸν Ἰησοῦν καλεῖ, ὑδαμοῦ διαίρεσιν ὁδοὺς τῷ σαρκωθέντι λό
γῳ μὴ πρὸς ἕνωσιν, παντα χοῦ ὧν ἀσεβῶν ἐμφράττων τὰ στόματα.
» Υἱός μου εἶ σύ. ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.
Τοῦτα ἐκ τοῦ ψαλμοῦ τῇ ἀναστάσει τοῦ Χριστοῦ πρέπει τὰ ῥήματα. ἤτις χρονι-
κὴν εἶχε πρὸς ἡμᾶς προθεσμίαν. τὸ γὰρ σήμερον καὶ αὔριον, ἡμερῶν ἐστι παρασατικός.
» οὗτος δὲ ὁ λόγος ἀχρόνως πρὸς τοῦ πατρὸς τίκτεται. Μικρὸν μέλ-
» λοντα ὑποφέρειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν. ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ
» τὰ πιστά. διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει. οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαυὶδ
» μὲν γὰρ ἰδίᾳ χρείᾳ ὑπηρετήσας, τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς
» πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν. ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν.
Σημαντέον τοίνυν ὅτι οὐδεὶς τὸ σῶμα τοῦ σωτῆρος καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μὴ
τὸ τῶν ἁγίων παθητὸν ὁμολογεῖν, ἤγουν παθῶν δεκτικόν, οὐδὲ πρὸ τῆς ἀνα-
στάσεως ἀφθαρές, φυτέσιν ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον. τῶν γὰρ καθ᾽ ἡμᾶς τὸ ἀναμάρτη-
τον ἀφθαρσίαν, πρόδηλον ὡς εἶχεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ καιροῦ τῆς σαρκώσεως.
» Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρ-
» τιῶν καταγγέλλεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως
» δικαιοῦται, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται. βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ
» ἐφ᾽ ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις. Διατί οὐκ ἐπήγαγε μαρτυρίαν
δι᾽ ἧς ἐμελλον πείθεσθαι ὅτι ἄφεσις ἁμαρτιῶν δι᾽ αὐτοῦ γίνεται; ὅτι τὸ ἀπουδα-
ζόμενον τοῦτο οὐ, τὸ δεῖξαι τέως ὅτι ἀνέστη. τοῦτο δὲ ὁμολογούμενον, ἐκεῖνο ἀ-
ναμφισβήτητον. καὶ γὰρ οὐ πολλῆς ἐκπλήξεως πᾶς ὁ Ἰσραὴλ, υἱὸς πρωτότοκος
ὠνομασμένος, Διὸν ἡ Αἴγυπτος ἀπώλεσε, παραδέδοται τοῖς ἐχθροῖς τοῖς
Βαβυλωνίοις ὑπὸ μαχαίρας καὶ αἰχμαλωσίας καὶ δουλείας. μεταξὺ δὲ σαββάτου, τὸ ἐ-
» σόμενον ἐπάλεσεν, ὡς σαφηνίζει κάτω. Ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ, καὶ θαυμά-
» σατε, καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ᾧ οὐ μὴ πιστεύ-
» σητε, ἐάντις ἐκδιηγῆται ὑμῖν. ἐξιόντων δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων, παρε-
» κάλουν τὰ ἔθνη ἵνα τὸ μεταξὺ σάββατον, λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα. λυ-
» θείσης δὲ τῆς συναγωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων.
Κατακεκράγοτες τὸ προφήτου Ἀββακοὺμ τῆς ἀδίκου κρίσεως καὶ τῆς ἄγαν
ἀνεξικακίας τοῦ θεοῦ, καὶ λέγοντες. ἵνατί μοι ἔδειξας κόπους καὶ πόνους; ὅτι
ἐξουσίας μου γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει, καὶ ἀσεβὴς καταπιωσάτω
τὸν δίκαιον. καὶ γὰρ διεξάγεται ἐς τέλος κρῖμα. ἀποκρίνεται ὁ θεὸς, τοῖς ἀδι-
κοῦσι τὰς ἐσομένας συμφορὰς προαπαγγέλλων. θαυμάσια δὲ λέγει τὰ αὐτοῖς
συμβήσεσθαι μέλλοντα. ταῦτα δέφησι ποιοῦντα καὶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστιν
ὡς καὶ ἀπιστεῖσθαι εἴτις αὐτὰ ὑμῖν προαπαγγείλῃ σι.

Καὶ τῶν

» Καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ. οἵτινες προσλα-
» λοῦντες ἔπειθον αὐτοὺς ἐμμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ. Τότε ἐρχομένῳ σαββάτῳ
» σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι
» τοὺς ὄχλους, ἐπλήσθησαν ζήλου. καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις,
» ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες. Παῤῥησιασάμενοι δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνά-
» βας, εἶπον. ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ.
Σεβομένους οὓς καθά τε καὶ προϊὼν τοὺς περὶ τὸ οἰκεῖον σέβας θερμοὺς καὶ διαπύ-
ρους καὶ ζηλωτὰς ὧν ἄλλων μᾶλλον καλεῖ. καὶ γὰρ οἱ τριοῦτοι καὶ θᾶττον ὧν ἄλ-
λων τῶν ἐς Χριστὸν πεπιστεύκοτες πίστιν, ἅτε διὰ τὴν ὑποχὴν αὐτῆς εἰς τὸ μεγαλεῖον
σωζομένοις σωορᾶν, καὶ γὰρ ἀνθρωπίνῳ πάθει ἀληθείας σπουδῇ καὶ δυσεβείας
ἔρωτι καὶ ὁ προκατεῖχον σέβας, τούτου ζηλωταὶ καθιστάμενοι. καὶ αὖ πάλιν οἱ
τριοῦτοι καθ᾽ ὧν μαθητῶν μᾶλλον καὶ τὸ κηρύγματος πρωξύνοντο καὶ ἐμαίνοντο,
ὡς πρωτότερον ὧν ἄλλων ζῆλον ἔχειν περὶ τὸ οἰκεῖον σέβας ὑποδεικνύμενοι. ἢ σε
βομένους ἰδίως τοὺς προσηλύτους καλεῖ. καὶ γὰρ καὶ δημηγορῶν ὁπόθεν καὶ λέ-
γων, ἄνδρες Ἰσραηλῖται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεὸν, φοβουμένους τὸν θεὸν τῇ
προσηλύτους ἐκάλει, τοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ ὄχλου σεμνύνων, καὶ Ἰσραηλίτας ὀνομά-
» ζων, τοὺς δὲ ὅτι μὴ τὸ εἶχεν ἡγεῖν ἀπὸ τῆς θρησκείας ἰσάζων. Ἐπῄδει δὲ ἀ-
» σωθῆσθαι αὐτὸν, καὶ γὰρ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα
» εἰς τὰ ἔθνη. οὕτως γὰρ ἐνετείλατο ἡμῖν ὁ κύριος. τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶ-
» ναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη, ἔχαιρε, καὶ ἐδό-
» ξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. διε-
» φέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου δι᾽ ὅλης τῆς χώρας. Ἵνα μήτις βλάβειας εἶναι νο-
μίσῃ τὸ, οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς, δηλοῦν τὸ πρῶτον εἶπεν, ἀπωθεῖσθαι αὐτὸν, ἐπὶ τοῦ
τε, στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὐκ εἶπε δὲ, καταλιμπανόμεν ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ὡς σωζοῦν φη-
» σι καὶ ἐνταῦθα πάλιν φαφῆναι. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι πρώτιστα τὰς σεβομένας
» γυναῖκας καὶ τὰς εὐσχήμονας, καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν
» ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν. ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.
Εὐσχήμονας λέγει τὰς πλουσίας, ἃς Ῥωμαῖοι ματρώνας φασί. σεβομένας δὲ τὰς
πιστὰς λέγει, ἀγαπᾷ τὰς Ἑλληνίδας, ἤγουν Ἰουδαίας μὲν οὔσας, ἑλληνιστὶ δὲ φθεγγομέ
νας. Διὸ ἐν σεβομένας αὐτὰς καλεῖ, δηλοῦν τὸ τηρεῖν τὰ τοῦ νόμου. εἶδες ὡς ὅσην ἀ-
σχήνως ἤγαγον τὰς γυναῖκας; καθ᾽ μίμησιν δὲ τοῦ Διαβόλου δηλοῦν τῶν γυναικῶν ἀπο-
κλεῖσαι σπουδάζουσι τοῖς ἀνθρώποις τὴν σωτηρίαν, ὡς ἐκεῖνος δηλοῦν τὴν Εὔας τὴν πρόπτωσιν.
» Οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἦλθον εἰς Ἰκόνιον. Κεφ. κα'.
» οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου. Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ 14
» κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι οὕ-
» τως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. οἱ δὲ ἀπειθοῦντες
» Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκα-
» νὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παῤῥησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ, τῷ μαρτυροῦντι

» τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐ-
» τῶν. ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν
» τοῖς ἀποστόλοις. ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν
» αὐτῶν, ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς. Ἐνταῦθα πληροῖσιν ὁ προστάξον αὐ-
» τοῖς κύριος λέγων. ἐὰν μή τις ὑμᾶς δέξηται, ἐκπορευόμενοι ἔξω τῶν πο-
» λεων ὑμῶν. οὐκ ἀρκέσθησαν μόνον ὑπὲρ ἐδέξαντο, ἀλλὰ καὶ ἀπέλασαν αὐτοὺς τῶν ὁρίων αὐ-
» τῶν. ὅπερ ἐστὶ χεῖρον. ὁδὲ κύριος θέλει ἔχειν τοὺς μαθητὰς ὁπῆ τῶν
» πολεμίων ἐκπίπτωσιν ἀνοσίων ἀνθρώπων γῆς, διὰ τοῦτο ὅτι ὑδὸν ἐκτίσαντο ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν. διὸ γάρ ἐστιν ὁ κύριος τὸ κόσμου ὃν ὑπέμεναν διὰ αὐ-
» τούς. Σωισθέντες κατέφυγον ἐς τὴν πόλιν τῆς Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέρ
Κεφ. κβ. » βην, καὶ τὴν περίχωρον. κἀκεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι. Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις
» ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς ὑδέποτε
» περιεπατήκει. οὗτος ἤκουε τοῦ Παύλου λαλοῦντος. ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν,
» ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι, εἶπε μεγάλῃ τῇ φωνῇ. ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός.
» καὶ ἥλλετο, καὶ περιεπάτει. οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, ἐπῆραν
» τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ, λέγοντες, οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν
» πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν, Διΐα, τὸν δὲ Παῦλον, Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐ-
» τὸς ὢν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ Διὸς, τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως αὐτῆς,
» ταύροις καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν.

Κατέφυγον. σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι ὑ δεῖ περιεῖδεν ἡμᾶς τοῖς κινδύνοις,
ἀλλ' ἢ δεῖ, καὶ φεύγειν πρὸς καιρὸν, ὧν κηρυσσόντων τοῦτο τοιούτων, ὥσπερ ἐπίτηδες
ἐκπεῖραι βουλομένους τὸ κήρυγμα, καὶ διὰ τῶν διωγμῶν μᾶλλον αὐξάνεσθαι.

» Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια
» αὐτῶν, ἐσεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κράζοντες καὶ λέγοντες. ἄνδρες τί ταῦτα ποιεῖτε;
» καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς, ἀπὸ τούτων
» τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
» καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. ὃς ἐν ταῖς παρωχημέναις γενεαῖς εἴασε
» πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. καίτοιγε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀ-
» φῆκεν ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ἡμῖν ὑετοὺς διδοὺς, καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμ-
» πιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κα-
» τέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς. ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκο-
» νίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους, καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον, ἔσυρον ἔξω τῆς
» πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι. κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν, ἀναστὰς
» ἐσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. διαγε-
» νισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύ-
» στραν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιόχειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, καὶ παρακα-
» λοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς
» τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. Διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια. ἔθος ἐστὶν Ἰουδαίοις ἢ ταῖς κα

τὰ θεοῦ

τὰ θεοῦ δυσφημίας περιῤῥηγνύναι τὰ ἱμάτια. καὶ γοῦν ὁ Καϊάφας, ὑβὸν ἑαυτὸν τὸ
θεοῦ λέγοντος τὸν Χριστοῦ ποριέῤῥηξε τὸν ἑαυτοῦ χιτῶνα διακελευσάμενος καὶ λέγων, ὅτι ἐβλα-
σφήμησε. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ θεοπέσιοι μαθηταὶ Βαρνάβας καὶ Παῦλος ὑβὸν ταῦ-
θα θεοὶ νομισθέντες, ἀπὸ διαθέσεως ψυχῆς ἀποῤῥεφόμενοι τὰ μιάσματα, καὶ πέμ-
θοις τοιοῦτος σημεῖα. πένθος γὰρ ἦν ὄντως εἰ μὴ ἔμελλον θεοὶ νομίζεσθαι καὶ ἄδω-
» λολατρίαν ἄσαγον, ἣν ἦλθον καταλῦσαι. Χαροποιήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέ
» ρους κατ' ἐκκλησίαν, πεσευξάμενοι μετὰ νηστείας, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πε-
» πιστεύκεισαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν, ἦλθον εἰς Παμφυλίαν. καὶ λαλήσαντες
» ἐν Πέργῃ τὸν λόγον, κατέβησαν εἰς Ἀτταλείαν. κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Μι-
» λητον, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. παρα-
» γενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς με-
» τ' αὐτῶν. ἐ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσιν θύραν πίστεως. διέτριβον δὲ ἐκεῖ χρόνον οὐκ ὀλίγον Κεφ. κγ'.
» σὺν τοῖς μαθηταῖς. καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελ- 15
» φοὺς ὅτι ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει Μωσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. γενομένης οὖν
» στάσεως καὶ συζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτούς.
Διὰ τί οὐδὲ ἐν Κύπρῳ οὐδὲ ἐν Σαμαρείᾳ ἐποίησαν περισβυτέροις οἱ Ἀποστολοὶ οὐδὲ ἐν
ταῦθα; ὅτι ἐκεῖναι μὲν ἐγγὺς ἦσαν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν Ἀποστόλων, ἐν ᾗ αὐτῇ
δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ ὁ λόγος ἐκράτει, ᾗ ταῦθα δὲ πολλῆς ἐδέοντο παραμυθίας, καὶ
μάλιστα οἱ ἐξ ἐθνῶν ὀφείλοντες πολλὰ διδάσκεσθαι. σημειωτέον ὅ ὅτι οἱ περὶ Παῦ
λον καὶ Βαρνάβαν ἐπισκόπων εἶχον ἀξίαν, ἐξ ὧν ἐχειροτόνουν οὐ μόνον διακόνους
ἀλλὰ καὶ πρεσβυτέρους. καὶ ὅτι μετὰ νηστειῶν καὶ εὐχῶν ἐποίουν οἱ μαθηταὶ τὰς
χειροτονίας. σημειοῦται δὲ καὶ τόπον, ὅτι ἐν Μιλήτῳ ἐχειροτονήθησαν οἱ περὶ Βαρνάβαν
καὶ Παῦλον, ἄλλο δὲ ἀντίγραφον εὗρον ἔχον ἀντὶ Μιλήτου, ἐν Ἀντιόχειαν. ὃ καὶ
» πιθανώτερον. Ἐπαξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν, καί τινας ἄλλους ἐξ
» αὐτῶν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος
» τούτου. οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν Φοινίκην τε Σα-
» μάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι
» τοῖς ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας
» καὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγελλόν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησε με-
» τ' αὐτῶν. ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν φαρισαίων τῶν πεπιστευκό-
» των, λέγοντες. Δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε φυλάσσειν τὸν νόμον Μωσέως.
Δεῖς οὖν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῇ, γὰρ δὲ ἀνῆλθόν φησιν εἰς Ἱερο-
σόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, οὐδὲ ἀνεθέμην τὸ εὐαγγέλιόν ὃ κηρύσσω ἐν
τοῖς ἔθνεσιν, ἐνταῦθα δὲ φησιν ὅτι ἔταξαν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν ἀναβαίνειν εἰς Ἱε
ροσόλυμα πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους; καὶ φαμὲν, ὅτι πρῶτον μὲν οὐκ
αὐτὸς ἀνῆλθεν, ἀλλ' ἔστειλαν παρ' ἑτέρων. δεύτερον δὲ ὅτι οὐ μαθησόμενος πρὸ-
λέγει τοῦτο, ἀλλ' ἑτέροις πίστιν. αὐτὸς μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς, ταύτης εἶχε τῆς γνώμης, ἥν
καὶ οἱ ἀπόστολοι μετ' αὐτὸν ἐπύρωσαν, τὸ μὴ δεῖν περιτέμνεσθαι. ἔστω δὲ δὴ δὲ οὐκ ἐδό
κει τότε αὐτοῖς ἀξιόπιστος εἶναι, ἀλλὰ τοῖς τῶν Ἱεροσολύμοις προσεῖχον, ἀνῆλθεν, οὐκ

αὐτὸς τὸ

αὐτὸ τοῦτο πεισόμενος τελεῖον, ἀλλὰ πείθων τοὺς ἀντιλέγοντας, ὅτι ἐκ τοῦ Ἰεροβλύμοις
» τύπος ψηφίζονται. Οτι δεῖ πιστεύειν αὐτῷ, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νό
» μον Μωσέως. Οὐχ οἱ ἀπὸ ἐθνῶν πιστοί, ἀλλ' οἱ ἀπὸ Ιουδαίων ἀπήρτω τῇ πι
στοὺς διαστέλλεσθαι, ἐπὶ τὰ ἄλλα τοῦ νόμου σαρκικὰ ποιεῖν. ὅτι ὡς ἐξ ἀρχῆς καὶ χρῆσιν
θέλοντας διαστέλλειν τοὺς πιστοὺς, γὰρ καὶ αὐτοὶ ἔξαιρε οἱ μαθηταὶ καίτοι ἐκ περιτομῆς
» ὄντες. γὰρ τὸ ἑαυτῶν ἐζήτουν, ἀλλὰ τὸ κοινωφελὲς τοῦ κόσμου καὶ σωτήριον. Συνή-
» χθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. πολλῆς δὲ
» συζητήσεως γενομένης, ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς. Ανδρες ἀδελφοί.

Καὶ δυθαέσει σοφὰ σαθαι ὅτι ἄλλην τινὰ ἀξίαν ἐπαναβαίνουσαν τοὺς πρεσβυ
τέρους εἶχον οἱ ἀπόστολοι. διὸ γὰρ συμπεριέλαβεν αὐτοὺς τοῖς πρεσβυτέροις.

» Υμεῖς ἐπίστασθε, ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ θεὸς δι' ἡμῶν ἐξελέξατο διὰ τοῦ στό-
» ματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι. καὶ ὁ καρδιογνώ
» στης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς, δοὺς αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν, καὶ γδὲν διέ
» κρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. Ισως
πεῖσαν οἱ ἐγκαλέσαντες αὐτῷ παλαι ἐπὶ Κορνηλίου, καὶ ἐλθόντες μετ' αὐτοῦ,
διὰ τὸν πάγχυ αὐτοὺς μάρτυρας. Τί δέ ἐστι τὸ, ὃν ἡμῖν ἐξελέξατο; τυτέστιν ὡς Πα
λαιστίνη, ἢ πρὸν τῶν λίμων, καὶ γὰρ διέκρινε φησι μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, δίδοι αὐτοῖς
τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν. τυτέστι
καθαρισμὸν ποιήσας ὧν ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν ἐζιόντων ἁμαρτημάτων. οὗτος δὲ ὁ
καθαρισμὸς ἔοικε περιτομῇ. καὶ ἀντὶ τῆς τοῦ σαρκὶ περιτομῆς δίδοται ἡ ἐν πνεύματι περ
περιτομὴ καθαριζουσα τῇ πίστει τῇ εἰς Χριστὸν τὸ κρυπτά. ὅτι δὲ γὰρ κοινωφελὴς ἡ σαρ
κικὴ περιτομὴ, ἐντεῦθεν δείκνυται, ὅτι μόνῳ τῷ Ἀβρὰμ ἐδόθη. τοῦ δὲ Χριστοῦ Ιη
σοῦ τῇ ἀληθινῇ πίστει γὰρ ἕνι Ἕλλην καὶ θῆλυ, γὰρ ἔνι δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, γὰρ ἔνι Ελ-
» λην ἢ Βάρβαρος, ἀλλὰ πάντες ἓν ἐσμέν. Νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεὸν, ἐπιθεῖναι
» ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν, οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσα-
» μεν βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ιησοῦ Χοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν
» τρόπον κἀκεῖνοι. ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβα καὶ Παύλου ἐξη
γουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τούτων. μετὰ δὲ
» τὸ σιγῆσαι αὐτούς. Τί πειράζετε τὸν θεὸν; τυτέστι τί ἀπιστεῖτε τῷ θεῷ ὡς γὰρ
ἰσχύον τί φησι σῶσαι τῇ πίστει τοὺς προσερχομένους αὐτῷ; σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ δυ-
σκατόρθωτα ἐπιτάγματα τῆς σαρκὸς γδεῖ ἐπικλᾶν πίστιν, οἷον ἄκραν νηστείαν, ἢ γυ-
μνότητα, ἢ σιωπὴν, ἃ μὴ γένηται ἑαυτῷ ταῦτα ἐπιτάξοι. ἡμῖν δὲ δυσχερῆ, ἀλλὰ μὴν γὰρ
κατορθώματα, καὶ γινόμενα ὑπὸ πολλῶν καὶ γινόμενα, ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυ-
ρίου Ιησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι. ὥσπερ γὰρ πάλαι μὲν ὁ νόμος τοὺς διαφυλάττοντας
τὰ ἐναὐτῷ γραμμένα ἔσωζεν, οὕτω νῦν ἡ χάρις καὶ δίκη τῆς τοῦ νόμου τηρήσεως
διὰ τῆς πίστεως σώζει. Ἀπεκρίθη Ιάκωβος, λέγων, ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ
» μου. Οὗτος ὁ Ιάκωβος, ὁ τῶν Ιεροβλύμων ὑπὸ κυρίου προχειρισθεὶς ἐπίσκοπος
υἱὸς Ιωσὴφ ἦν τὸ τέκνος, ἀδελφὸς δὲ κατὰ σάρκα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ.

σωτῆρος

σωτῆρος δὲ ἀπότε νέων, ἀπότε παλαιῶν βεβαιοῦται τῶν προφητῶν τὸν λόγον. γὰρ
ἔχει πρᾶγμα δεῖξαι, καθάπερ Πέτρος διαλαδὴ καὶ Παῦλος. καλῶς δὲ οἰκονομεῖ-
ται. Διὰ ἐκείνων ταῦτα γενέσθαι ὧν γὰρ μελλόντων χρονίζειν τοῖς Ιεροβλύμοις. τοῦτο
δὲ τὸν διδάσκοντα αὐτοὺς μὴ εἶναι ὑπεύθυνον, μηδὲ μὴν ἀναστέλλεσθαι τῆς γνώμης.

» Συμεὼν ἐξηγήσατο, καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν
» τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγρα-
πται. μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω. Τιμὲς Συμεὼν τὸν ἐν τῷ Λουκᾷ πεφητευσαντα,
» νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου δέσποτα, φασι. Καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαὶδ
» τὴν πεπωκῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτὴν, ὅ-
» πως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ'
» οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτοὺς, λέγει κύριος, ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα. γνω-
στὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ. διὸ ἐγὼ κρίνω, μὴ παρενοχλεῖν τοῖς
» ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεὸν, ἀλλ' ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι τῶν
» ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων, καὶ τῆς πορνείας, καὶ πνικτοῦ, καὶ τοῦ αἵματος. Μωσῆς
» γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς
» καθ' πᾶν Σάββατον ἀναγινωσκόμενος. Οἱ μὲν Ιουδαῖοι ἐκ τοῦ μετὰ τὴν μετοί-
κησιν τοῦ ἐν Ιεροβλύμοις ναοῦ τὸν ἐρῆσθαι νεμοήκασι. τὸν δὲ γκέσιν
ἀληθῆ. καὶ μετὰ τὸν γὰρ πολλάκις κατέφραπται. ἡ δὲ προφητεία αἰωνίαν τὴν ἀ-
νοικοδόμησιν ἐπαγγέλλεται. οἱ δὲ ἐκ τοῦ Ζοροβάβελ τὸν ἐρῆσθαι λέγοντες, γὰρ κα
λῶς νεμοήκασιν, ὡς ἐκ Δαὶδ τὸ γένος κατάγοντα. γκέσι δὲ γδὲ τὸν ἀληθές. ὁ
γὰρ Ζοροβάβελ ὀλίγον ἢ μεμονδύσας χρόνον τὸ θανάτου τὸν ὅρον ἐδέξατο. ἡ δὲ προ-
φητεία αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπαγγελίαν περιέχει, ἐν ὧν ἐθνῶν ἅπαντα τὰ τῆς θεοῦ ἐπί
γνωσιν. ὧν γδὲν τοῖς τοῦ Ζοροβάβελ γενεννημένοις συμβαῖνον εὑρίσκομεν. πρόδηλον
τίνων ὅτι τῆς τοῦ κύριον ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ταύτα ἐρῆσθαι μοήθη. ὁ γὰρ κύριος
ἡμῶν ἐκ Δαὶδ καταγόμενος καὶ σάρκα τὸ γένος, τὰ πρὸς τὸν Δαὶδ γενεννημένην ἐπαγ
γελίαν ἐπλήρωσεν. ὁ γὰρ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, τὰ ἐκ Δαὶδ
ἀναλαβὼν σκηνήν. ἡκότος οὖν ὁ προφητικὸς λόγος τὸ Δαυὶδ τὴν σκηνὴν ἀνοικοδο-
μηθήσεσθαι λέγει, ἐν γκέτι ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ πάσας τὰς ἡμέρας τὸ αἰῶνος. ἐπαγ
γέλλεται δὲ τοῖς ἐθνεσι τῆς θεογνωσίας τὸ δῶρον. τυτέστι τοὺς ἐξ ἐθνῶν ἐπιστρέψαν-
τας εἰς Χριστὸν, καὶ κληθέντας τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ. Αλλοι δὲ τὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνά
στασιν αὐτοῦ τὸν ἐρῆσθαι φασι. τὰ γὰρ εἰς θάνατον αὐτοῦ πεδοῦσαν σκηνήν; τυτέστι τὸ
ἀπὸ γῆς σαρκίον ἐγείραντος τὸ θεοῦ καὶ πατρὸς, δέ τε πᾶν τὸ ἀνθρώπινον πρὸς τὸ ἀρ
χαῖον ἀνέσει σχῆμα, ἐ πάντα λίμων δὲ κατερρίμμενα πρὸς νέαν ὁλοκληρίαν ἐπήγερται. συ-
νεγήγερμεται γὰρ τῷ Χριστῷ. καθέσπαρται μὲν γὰρ ὁ θάνατος δὲς ἁπάντων σπείρας.
ἀνοικοδόμησε δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Χριστοῦ. γκ ἦν γὰρ ἕτερος ἀναστῆναι τὰ φύσιν
τὰ ἡμετέραν, μὴ τὸ τὰ ἀρχὴν διαπλάσαντος αὐτὰ, χεῖρα ὀρέξαντος, καὶ διαπυ-
σαντος ἄνωθεν, τῇ διὰ ὕδατος ἀναγεννήσει καὶ πνεύματος. ἐστι πῶκ γὰρ ὄντως πῶμα
ἁγίαν, καὶ τῆς κραταιᾶς ἐκείνης δεόμενον χρῆος. καὶ τὸ λίμιν γκ εἰς χρόνου φησὶν

ὑπάρξαν

ὑπάρξῃ μικρὸν, ἀπὸ ἡμέρας αἰώνος. ἀνατέτραπται γὰρ ὑφ' ἡμῶν τὸ τῆς ἀφθαρσίας
ἀγαθόν. Τότε δέ φησι καὶ οἱ καθ' ἁλοι τῶν ἀνθρώπων μετὰ τρὶς τεσσεσυκόπας ἐξ
Ισραὴλ, τὴν φύσει καὶ ἀληθῶς ἐγνωκασι θεὸν, τῆς ἀρχαίας πλάνης ἀποφοιτήσαν-
τες. κληθήσονται δέ φησι καὶ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἔσται τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐφ' οἷς
» ἐξ ἀρχῆς ἐπικέκληται, οἷς γὰρ πρόειπε προώρισε φησι. Τότε ἔδοξε τοῖς ἀπο
» στόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν
» πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Βαρ-
» σαβᾶν, καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρῶν αὐ-
» τῶν, τάδε. οἱ ἀπόστολοι, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ, τοῖς κατὰ τὴν Αντιό-
» χειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν, χαίρειν. ἐπειδὴ ἠκούσαμεν,
» ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες ἐταράξαν ὑμᾶς λόγοις, ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς
» ὑμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι, καὶ τηρεῖν τὸν νόμον, οἷς οὐδὲν διεστείλάμεθα, ἔδοξεν ἡμῖν
» γενομένοις ὁμοθυμαδὸν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς ἀγαπη-
» τοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ
» ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ. ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ
» αὐτοὶ διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν,
» μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος, πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι
» εἰδωλοθύτων, καὶ αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ πορνείας. ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς
» εὖ πράξετε. ἐρρῶσθε. οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες, ἦλθον εἰς Αντιόχειαν, καὶ συναγα
» γόντες τὸ πλῆθος, ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν, ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρα-
» κλήσει. Ιούδας τε καὶ Σίλας καὶ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκά
» λεσαν τοὺς ἀδελφοὺς, ἐπεστήριξαν. ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρή-
» νης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους. ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ.
» Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Αντιοχείᾳ διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζό-
» μενοι μετὰ καὶ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ κυρίου. μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦ
» λος πρὸς Βαρνάβαν. ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν κατὰ
» πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔχουσι. Εκλε
ξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι. ἔδοξε μὴ τὸν ἐπιστολὴν πρεῖναι μόνον, ἵνα μὴ λέ
γωσιν ὅτι σωφρόνασαν ἄλλο ἀντ' ἄλλου ἡσόντες, ἀλλ' ὥστε καὶ ἀξιοπιστότερον γενέ-
σθαι τὸ πρᾶγμα, πέμψουσι τοῖς παρ' αὐτῶν, ἵνα ἀνύποποι ὦσι Βαρνάβας καὶ Παῦλος.
ἵνα δὲ μὴ δόξῃ διαβολῆς εἶναι Παύλου καὶ Βαρνάβα τὸ ἐκείνους ἀποσταλῆναι,
ἐγκομιάζουσιν αὐτοῖς. ἀνθρώποις φασὶ παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνό
ματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ. ἐδόξε φασὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν. ὑδαμοῦ
γὰρ πρὸ τούτων διελέχθη ὁ Χριστὸς, ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τοῦ νόμου ταῦτα λέγουσιν. ἵνα οὖν
μὴ δόξῃ ἀνθρώπινον εἶναι, τῷ ἁγίῳ πνεύματι φασί. εἶτα διδάσκουσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ
ἀποδέχονται καὶ φυλάσσοντας ἐπάγουσι, καὶ ἡμῖν. ἠδύναντο μὲν γὰρ καὶ
χωρὶς γραμμάτων ταῦτα διηλῶσαι, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀνύποποι, ἐπὶ ὥστε μόνον ἐγγράφου
βουλόμενοι ταῦτα γενέσθαι, γράφουσι πάλιν ὥστε πεφάνθαι τῷ νόμῳ,
καὶ τὰ

καὶ τὰ τέσσαρα ταῦτα ἀπαγορεύσαντες ποιεῖν, τὰ ἔθνη τὰ λοιπὰ αὐτοῖς συγχώρη
σαν. Τί δέ ἐστι ταῦτα; ἀπέχεσθαι φασιν εἰδωλοθύτων, καὶ αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ
» πορνείας. διὰ δὲ τὸ ἀπέχεσθαι πνικτοῦ, τὸν φόνον ἀπεῖργουσι. Βαρνάβας δὲ
» ἐβουλεύσατο συμπαραλαβεῖν τὸν Ιωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον. Παῦλος δὲ
» ἠξίου τὸν ἀπὸ πάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ
» ἔργον, μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦτον. Ιωάννης ὁ καλούμενος Μάρκος ἦν συνοδοιπο
ρῶν αὐτοῖς εἰς τὸν διαγγελικὸν δρόμον, ἀπὸ Γαλατικῆς μέχρι Παμφυλίας. εἶτα
τῶν ἀποστόλων διὰ τὸ κεχρημένων δρόμῳ, καὶ ἀναμεῖναι τὴν ψυχὴν πρὸς τις ἀγῶ-
νας ὠφελιζομένων, Μάρκος ὡς ἄνθρωπος νωθρὸς, καὶ μὴ διὰ τῶν πρὸς τὸν δρό-
μον τὸν τοῦτον, καὶ πρὸς τις ἃς ἐπὶ πολὺ ἀνακινδυνεύοντας ἀγῶνας ἐν κινδύνοις,
ἀποταξάμενος τῷ δρόμῳ τῶν ἀποστόλων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Γαλατικὴν, διὰ Χριστὸν
ἀρνησάμενος, ἀνὰ τὸν δρόμον τὸν πολὺν καὶ βαρὺν πραιτησάμενος. Παῦλος δὲ καὶ
Βαρνάβας καθ' ὧν ἐυσεβείας νέμοντες, καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν τοῦ Ιεροδιδύμους
ἐκκλησίαν, τρισὶ τόνοις διὰ παρορεύειν ἐβουλεύσαντο διὰ τί; ἐθνῶν οὖν πάν
των ἐπαινόωντων τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν, ὁ Μάρ-
κος λυπηθεὶς ἐπὶ τὴν ψυχὴν, καὶ ἴσως ἐνενόησε λέγων, ὅτι, ἐμὴν κοπιῶντος τῶν
πόνων, ἐλυόμην ἀπ' αὐτῶν καὶ κοινωνὸς τῶν ἐπαίνων. καὶ ἐβουλεύσατο τοῖς ἀποστόλοις
συνεξελθεῖν εἰς τὸ κήρυγμα. ὁ οὖν Βαρνάβας μετανοήσαντα αὐτὸν ἐδέξατο, ὁ δὲ
Παῦλος ἐφιλονείκει καὶ ἔλεγε, τὸν μὴ συνελθόντα ἡμῖν εἰς τὸ ἔργον κυρίου δεῖ συμ-
παραλαμβάνειν. ἵνα οὖν στάσις δικαιοσύνης ἦν, δι' θυμοῦ. ὁ μὲν γὰρ Παῦλος ἐζήτει τὸ δί-
καιον, ὁ δὲ Βαρνάβας τὸ φιλάνθρωπον. σωτὴρ γίνων ὁ Μάρκος τῷ Βαρνάβᾳ ἀπου-
δάξεων καὶ πρέχων, ὁ δὲ Παῦλος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παρήγγελε μὴ δεχθῆναι τὸν
Μάρκον, διὰ ἵνα λυπήσῃ, ἀπὸ ἵνα ἀπουσαιότερον ποιήσῃ. ὡς δὲ εἶδεν ὁ Παῦλος πε-
λαβόντα τὴν ἀπουδὴν τὸν Μάρκον ἐπολογησάμενον διὰ τῶν δι' ὑστέρων, ἀρχεται
αὐτὸν παραίθεσθαι καὶ φησιν. ἀπαράζεται ὑμᾶς Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, πορὶ οὗ
» ἐλάβετε ἐντολὰς ἐὰν ἔλθη δέξασθαι αὐτὸν. Ελθὼν οὖν προθυμὸς ὥστε ἀ- Κεφ. κδ΄
» ποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τόν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκ- 16
» πλεῦσαι εἰς Κύπρον. Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν, ἐξῆλθε παραδοθεὶς τῇ χάριτι
» τοῦ θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκ
κλησίας. κατήντησε δὲ εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι
Τιμόθεος, υἱὸς γυναικός τινος Ιουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ Ελληνος, ὃς ἐμαρτυρεῖτο
ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ικονίῳ ἀδελφῶν. τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν.
καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ιουδαίους, τοῦτο ἦντας πάντες τοῖς τόποις ἐκείνοις.
» ἤδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ελλην ὑπῆρχεν. Παροξυσμὸς φησιν
ἐλύετο, καὶ ἔφερε, καὶ φιλονεικία. τοῦτον δὲ ἴσχυσεν ὁ παροξυσμὸς, ὥστε χωρίσαι
αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. ἡκότως. ὁ πορεύεσθαι σὺν τέλαβεν εἶναι λυσιτελές, τὸ μὴ ταῦ-
τα πρᾶσσε παρὰ διὰ πρὸς ἐκείνου κοινωνίαν. δοκεῖ δὲ καὶ ζήνεσιν μεμῶσθαι ὁ χωρισ-
μὸς, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἦσειν, ὅτι ἐπὶ δὴ ἐγὼ βούλομαι, σὺ δὲ βούλει, ἵνα μὴ μα-
χώμεθα,

χόμεθα, διανεμώμεθα τοῖς τόποις. ὥστε πάνυ εἰκότως ἀλλήλοις τοῦτο ἐποίουν. ἐβούλετο γὰρ εἶναι τὸ Παύλου ὁ Βαρνάβας. διὸ καὶ ἀνεχώρησεν. ὅμως δὲ καὶ οὗτοι τῶν προφήτας τοὺς εὑρίσκομεν, καὶ γνώμας διαφόρους, καὶ διαφορὰ ἤθη. οἷον ὁ Ηλίας αὐστηρὸς, ὁ Μωσῆς πρᾶος. οὕτω δὲ καὶ οὗτοι θεσπρότερός ἐστιν ὁ Παῦλος τοῦ Βαρνάβα, πάνυ δὲ ὠφέλει τὸν Μάρκον ἡ μάχη αὕτη. τὸ μὲν γὰρ Παύλου φοβερὸν, ἐποίησεν αὐτὸν, τὸ δὲ Βαρνάβα χρηστὸν ἐποίει μηκέτι ἀπόλλυσθαι. ὥστε μάχονται μὲν, πλέον δὲ τέλος ἀπαντᾷ τὸ κέρδος. καὶ γὰρ Παῦλον ὁρῶν αἱρούμενον ἀποστῆναι, πάνυ ἐφοβήθη καὶ κατέγνω ἑαυτοῦ, καὶ Βαρνάβαν ὁρῶν οὕτως αὐτοῦ ἀντεχόμενον, πάνυ αὐτὸν ἐφίλησε. καὶ Διορθοῦται ὁ μαθητὴς διὰ τῆς μάχης ὧν ἐδιδάσκαλον, τοῦτον ἀπεῖχε τοῦ σκανδαλισθῆναι. ὡς γὰρ εἶδεν ἑαυτὸν οὕτως ἐκβληθέντα διὰ τὴν ῥᾳθυμίαν ὑπὸ τοῦ Παύλου, ἔπαυσε τῇ προθυμίᾳ ἐν τῷ δευτέρῳ δρόμῳ καλύψασα τὴν προτέραν ὀχλήσαν, πάνυ ὠφελημένος ἀπὸ τῆς ἀκριβείας τοῦ Παύλου. Τί οὖν; ἐλθόντες ἀνεχώρησαν; μὴ γένοιτο. ὅτι δὲ γέγονεν ἕκθρα τοῖς ἀποστόλοις, δείκνυται πάντα χοῦ μὲν τὸν Βαρνάβας πολλῶν ἐγκωμίων ἀπολαύων παρὰ Παύλου ἐν
» τοῖς Ἡσιόδοις. Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδοσαν αὐτοῖς φυλάσσειν
» τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ιερουσα-
» λήμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν. Δόγματα κέκληκε τὰ ἀπὸ τῶν ἀγόντων τὸν ἀγῶνα, στρατείας, καὶ αἵματος, καὶ πυκτῶν. ἄσπερ γὰρ καὶ νικῆς ζωῆς ὁρᾷ διατυποῦσιν. ταῦτα γὰρ βίον ῥυθμίζει σώφρονα,
» καὶ λογικοῖς ἀνθρώποις πρέποντα. Διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον τῇ Ασίᾳ,
» ἐλθόντες κατὰ τὴν Μυσίαν, ἐπείραζον καὶ κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορεύεσθαι καὶ οὐκ εἴασεν
» αὐτοὺς τὸ πνεῦμα. παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα. Εν τῇ Ασίᾳ καὶ Βιθυνίᾳ κωλύει τὸ πνεῦμα λαλῆσαι τὸν λόγον τοὺς ἀποστόλους, περιγινώ-
» σκων τῶν ὧν πνευματομάχων αἵρεσιν κυριεύειν ὧν ἐκεῖσε. Καὶ ὅραμα διὰ τῆς
» νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ. ἀνήρ τις ἦν Μακεδὼν ἑστὼς, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων,
» διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. Οὐκ ἐπὶ δ' ἀγγέλου καθάπερ Φίλιππος ἢ Κορνήλιος, ἀνὴρ δ' ὁρᾶσθαι φαίνεται αὐτῷ ἀνθρωπινώτερον. ῥᾴδιον γὰρ ἐνόησαν τὸ φανῆναι, ἀνθρωπινώτερον, ἔνθα δὲ πολλὴ ἰδία, θεότερον. ἐπεὶ δὲ γὰρ κηρύξαι μόνον ἐπῆλθον, εἰς τοῦτο, ὅραν φαίνεται αὐτῷ. ὃ κηρύξαι δὲ οὐκ ἤνεσχετο, εἰς τοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀποκαλύπτει. ἐλθόντες οὖν φησι καὶ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον καὶ κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορεύεσθαι, καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα. διὰ τοῦτο καὶ τὰ εὐκολα τὸ πνεῦμα ἠργάζετο, ἀνήρκει καὶ ὅραν. Ως δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες, ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτοῖς. ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, τῇ τε ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν, ἐκεῖθέν τε εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις Κολωνία. ἦμεν δὲ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πόλεως.

Σημειωτέον

Σημειωτέον ὅτι ζῶν τῷ Παύλῳ ἦν ἐν ταῖς πόλεσι πάντας καὶ ὁ Λουκᾶς, ὡς ἐξ ὧν καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ συμπαραλαμβάνει, λέγων, ἐξήτησαμεν, εὐθυδρομήσαμεν ἐ-
» τὰ ὅμοια. Παρὰ ποταμὸν, οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι. καὶ καθίσαντες ἐ-
» λαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναιξί. καί τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία πορφυρόπω-
» λις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν θεὸν ἤκουεν. ἧς ὁ κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν
» προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς,
» παρεκάλεσε λέγουσα. Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶ-
» κόν μου μείνατε. καὶ παρεβίασεν ἡμᾶς. Οὐ μόνον δὲ τὰ σωματικὰ ἐμοὶ ἀνὰ χεῖρα καὶ
ἔξω ἦν χορτον, ὥσπερ τόπον τινὰ ἀφορίζοντες, ἅτε σωματικώτεροι ὄντες οἱ Ιουδαῖοι. ἢ μᾶλλον μὴ οὔσης ἐκεῖ συναγωγῆς διὰ τὸ ἀσύνηθες, παρὰ τὸ ποταμὸν ἔξω τῆς πόλεως λάθρα συνήγοντο οἱ δοκοῦντες θεοσεβεῖς. Νεάπολιν δὲ τὴν νῦν Χριστόπολιν λέγει.
» Εχόντων δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς προσευχὴν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα
» πύθωνος, ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαν-
» τευομένη. αὕτη κατακολουθήσασα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραξε λέγουσα. οὗ-
» τοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσίν. οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡ-
» μῖν ὁδὸν σωτηρίας. τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ
» Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας, τῷ πνεύματι εἶπε. παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ιησοῦ Χρι-
» στοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐ-
» ξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, συλλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν, εἵλ-
» κυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας. καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς,
» εἶπον. οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, Ιουδαῖοι ὑπάρχοντες. καὶ κα-
» ταγγέλλουσιν ἔθη, ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ρωμαίοις οὖσι. καὶ
» συνέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν. καὶ οἱ στρατηγοὶ περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέ-
» λευον ῥαβδίζειν. πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς, ἔβαλον εἰς φυλακὴν, πα-
» ραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς. ὃς παραγγελίαν τοιαύτην
» ἐληφὼς ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν. καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλί-
» σατο εἰς τὸ ξύλον. καὶ τὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνουν
» τὸν θεόν. ἐπῆκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι. Λέγεται ἡ Πυθία αὕτη γυνὴ τις οὖσα
ἔνθουσιῶσα τῷ τρίποδι τοῦ Απόλλωνος, διαιροῦσα τὰ σπέλη, εἶθ' οὕτως πνεῦμα πονηρὸν κατωθεν ἀναδυόμενον, καὶ διὰ τῶν γεννητικῶν αὐτῆς διαδυόμενον μορίων πληροῖ τὴν γυναῖκα τῆς μανίας, ἐ ταύτην τὰς τρίχας λύουσαν λοιπὸν βακχεύειν τε καὶ ἀφρὸν τοῦ στόματος ἀφιέναι, καὶ οὕτως τὴν προῖκα μεγαλύνειν τὰ τῆς μανίας φθέγγεσθαι ῥήματα. Τί δήποτε καὶ ὁ Δαίμων ταῦτα ἐφθέγγετο; ἐβούλετο λοιπὸν ἀξιόπιστον ἑαυτὸν ποιεῖν. ἦν γὰρ πρόσκαιρον αὐτὸ τὴν Μαρτυρίαν ὁ Παῦλος, πολλοῖς ἂν καὶ ὧν πίστιν ἢ ἀπάτην μᾶτε ὑπ' ἐκείνου δεχθείς. διὰ τοῦτο ἀνέχεται καθ' ἑαυτοῦ ἡσυχίαν ἵνα σήμερον τὰ ὑστερον αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς συγκαταβάσει κέχρηται πρὸς τὴν ἀπώλειαν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον γε πρόσκαιρον Παῦλος ἀμαυρὸν ἔδειξεν ἡ βουλόμενος ἀπλῶς ἐπιδεῖξαι τοῖς σημείοις. ὡς δὲ ἐτέμνετο τοῦτο ποιῶν, εἰς τὸ ἔργον ἐδείκνυ, ὅτε ἐκέλευσεν

ἐκέλευσεν αὐτῷ ἐξελθεῖν. διαπονηθεὶς γάρ φησιν ὁ Παῦλος. τυτέσι κινηθεὶς καὶ δυνηθείς, ἐ ἀληθῆ λέγουσαν ἵστορίσας, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐξ αὐτῆς τὸ δαιμόνιον, διδάσκων ἡμᾶς, μὴ δεῖν τῇ ἀληθείᾳ συνηγορεῖν παρὰ τοιούτων δαίμονας, ἀφ' ὧν πᾶσαν αὐτῆς ἀποτείχιζεν πλάνης ὁδόν, καὶ ἀποφράττειν πρὸς τὸ πα-
» αὐτῶν πάντα, φησὶν ἀκολουθεῖ. Ἀφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ
» θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου. ἀνεῴχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ
» δεσμὰ ἀνέθη. Ὁ σεισμὸς γέγονεν ὥστε ἀφυπνισθῆναι τὸν δεσμοφύλακα. αἱ θύ-
» ραι δὲ ἀνεῴχθησαν ὥστε θαυμάσαι τὸ γεγονὸς καὶ πιστεῦσαι. γὰρ πρὸς ἐπίδειξιν τοῦ
» τα ἐλέσθαι ἢ πρὸς σωτηρίαν. τοῦτο δὲ οἱ δεσμῶται γὰρ ἐῶσιν. ἢ γὰρ ἂν ἔφυγον ἅ-
» παντες. Ἐξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ, ἐ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας
» τῆς φυλακῆς, σπασάμενος μάχαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευ-
» γέναι τοὺς δεσμίους. ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος λέγων. μηδὲν πράξῃς σεαυ-
» τῷ κακόν. ἅπαντες γάρ ἐσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρο-
» μος γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ. ἐ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω, ἔφη.
» κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν, ἵνα σωθῶ; οἱ δὲ εἶπον. πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν, ἐ σωθήσῃ
» σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ
» αὐτοῦ. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς, ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν,
» καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς, καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα. ἀναγαγὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον
» αὐτοῦ, παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιάτο πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ θεῷ. Ἡμέρας δὲ
» γενομένης, ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους, λέγοντες. ἀπόλυσον τοὺς ἀν-
» θρώπους ἐκείνους. ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν Παῦ
» λον, ὅτι ἀπέσταλκαν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῆτε. νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύε
σθε ἐν εἰρήνῃ. Ἐξυπνος γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ. οὗτός ἐστιν ὁ Στεφανᾶς, οὗ
» μνημονεύει Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ. Ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς.
» δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώποις Ρωμαίοις ὑπάρχοντας, ἔβα-
» λον εἰς φυλακήν, καὶ νῦν λάθρᾳ ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ. ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ
» ἐξαγαγέτωσαν. ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ
» ἐφοβήθησαν, ἀκούσαντες ὅτι Ρωμαῖοί εἰσι. καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, ἐ ἐξα-
» γαγόντες ἠρώτων ἐξελθεῖν τῆς πόλεως. ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον
Κεφ. κε'. » εἰς τὴν Λυδίαν. καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλεσαν αὐτοὺς καὶ ἐξῆλθον. Διο-
17 » δεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν, ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅ-
» που ἦν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ, εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς.

Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ. δείκνυσι δι' ὅλου τὸ ἔγκλημα ὅτων, δείραντες οὖν ἡμᾶς δημοσίᾳ, καὶ τοῦ ἑξῆς, ὅπερ καὶ Ρωμαίους ἐ ἀκατακρίτους καὶ δημοσίᾳ. καὶ ἀνθρώπινα γάρ κατεσκεύαζε διά τινα οἰκονομίαν πολλάκις, ἵνα μὴ δόξῃ ὡς κατάδικος ἀπολύεσθαι καὶ ὡς ἥμαρτηκώς, καὶ ἵνα μὴ τῆς χάριτος αὐτῶν ᾖ τὸ πρᾶγμα. καὶ ἅμα ὅτι δεῖ ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, ἑκάλεσεν ἑαυτὸν Ρωμαῖον. σχεδὸν γὰρ πάσης τῆς γῆς καὶ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας ὁ Ρωμαίων βασιλεὺς ἐκράτει. οἵτινες καὶ φόρου

καὶ φόρον ἐτέλουν Καίσαρι μὴ ἀποστεροῦντες τὴν ἀρχὴν καὶ διαποτείαν τὴν Ρωμαϊκὴν, ὥσπερ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι φρενοπατοῦντες ἑαυτοῖς, οἵτινες τὸν μὴ θεὸν μόνον ἔλεγον ἰδίου βασιλέα γὰρ μὴν ἄνθρωπον, ἔργοις δὲ αὐτῆς ὡς ὑποτελεῖς οἰκέται φόρον ἐτέλουν, τὸ μὴ ὄνομα ἀρνούμενοι, ἔργοις δὲ ὑποκείμενοι. οὓς ἐ ἐπώρθωσεν
» Οὐεσπασιανὸς ὡς μὴ ὑποτασσομένους. Καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέγετο αὐτοῖς
» ἀπὸ τῶν γραφῶν, διανοίγων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν, καὶ
» ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν. καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.
» καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ.

Ἐπειδὴ οὖν πρὸς τὰ σημεῖα ἐναντίως εἶχον, ὡς πλάνοις καὶ γόητας διαβάλλοντες, ὧδε ἀπὸ τῶν γραφῶν πείθει, γὰρ ἔχων ταύτην τὴν ὑπόνοιαν.
» Τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων γε πολ-
» λαί. ζηλώσαντες δὲ οἱ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι, καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τι-
» νὰς ἄνδρας πονηροὺς, καὶ ὀχλοποιήσαντες, ἐθορύβουν τὴν πόλιν. ἐπιστάντες τε
» τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον. μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς,
» ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας βοῶντες, ὅτι οἱ τὴν οἰ-
» κουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι ἐ ἐνθάδε πάρεισιν, οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων. καὶ
» οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσι, βασιλέα λέγοντες ἕ-
» τερον εἶναι Ἰησοῦν. ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον ἐ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα.
» καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς. οἱ δὲ
» ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέρ-
» οιαν. οἵτινες παραγενόμενοι, εἰς τὴν συναγωγὴν ἀπῆεσαν τῶν Ἰουδαίων.

Σεβομένους Ἕλληνας τοὺς ἐξ Ἰουδαίων μὲν ὄντας ἑλληνιστὰς δὲ φθεγγομένους καλεῖ, διὰ τὸ φυλάττειν τὸν νόμον. ἢ τοὺς ἐξ Ἑλλήνων προσλύτους Ἰουδαίων ὑ-
» πάρχοντας. Οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν τὴν Θεσσαλονίκην οἵτινες ἐδέξαντο τὸν
» λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθημέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφάς, ἆ ἔχει
» ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν
» τῶν εὐσχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰου-
» δαῖοι, ὅτι καὶ τὴν Βεροίαν κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον
» κἀκεῖ σαλεύοντες τοὺς ὄχλους. Οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι. τὸ, εὐγενέστεροι, ἀντὶ
τοῦ ἡμερώτεροί φησιν. οὐχ ὡς ἄπιστοι δὲ οὗτοι ἀνέκρινον, ἤτοι ἐξερεύνων τὰς γραφὰς,
(ἦσαν γὰρ ἦσαν πιστευκότες,) ἀλλ' ὡς ἀμοιροῦντες τῶν παλαιῶν προφητῶν παρα-
δόσεως, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον πιστότεροι γινόμενοι, ἐρευνῶντες τὰς γραφὰς, ἐ εὑρί-
σκοντες τοῖς τῶν παλαιῶν λόγοις συνάδοντα τὰ περὶ τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ κυρίου οἰκονο-
» μίας πράγματα. εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πο-
» ρεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ὑπέμενον δὲ ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ
» καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἤγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν. ἐ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν
» Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν, ἐξῆεσαν. Οἰκονομι-
κῶς δὲ ταῦθα γέγραπται. ἐν Βεριοίᾳ γὰρ ἔφυγεν ὁ ἀπόστολος, ἄλλως τε καὶ τὸ κήρυγμα αὐξῆσαι βουλόμενος,

λόμενος, καὶ τὸν θυμὸν αὐτῶν κατασβέσαι πραγματευόμενος.

Κεφ. κϛ'. » Ὡς δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτὸν τὸν Παῦλον, παρῳξύνετο τὸ πνεῦμα
» αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντι κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν. διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ
» συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέ-
» ραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. Παρῳξύνετο γὰρ ὁ ὀργὴν ἐν αὐτῷ θαύμασιν, ὡς δὲ ἀγα-
νάκτησιν. ὀργῆς μὲν καὶ ἀγανακτήσεως πόρρω τὸ χάρισμα. Τί οὖν ἐστιν, παρῳξύ-
νετο; ἀντὶ τοῦ διηνείκετο, γὰρ ἔφερεν, ἀηδὲς ἔπασχεν, καθὰ καὶ ἀγανακτοῦσιν, ἐλύετο πα-
» ρῳξυσμὸς μεταξὺ αὐτῶν, καὶ τοῦ ἔξης. Τινὲς δὲ τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν Στωϊ-
» κῶν φιλοσόφων συνέβαλον αὐτῷ. καί τινες ἔλεγον. Τί ἂν θέλοι ὁ Σπερμολόγος
» οὗτος λέγειν; οἱ δὲ, ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι, ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ
» τὴν ἀνάστασιν αὐτοῖς εὐηγγελίζετο. Οἱ μὲν Ἐπικούρειοι αὐτόματον καὶ ἐκ τοῦ
μὴ ὄντος δοξάζουσιν εἶναι τὸ πᾶν. οἱ δὲ Στωϊκοὶ σῶμα καὶ ἐκπύρωσιν. τινὲς οὖν ἐξ αὐ-
τῶν τὴν γνῶσιν μέγα φρονοῦντες, ἀνοήτως ἐπιλελῶντο τὸν θεσπέσιον Παῦλον, τί
ἂν θέλοι ὁ Σπερμολόγος οὗτος; ἔλεγον. (ἐπειδὴ γὰρ ὀρνεόν ἐστιν ὁ Σπερμολόγος
βραχὺ δὲ τελές, οὔτε πρὸς βρῶσιν, οὔτε πρὸς τέρψιν ἁπτόμενον, ἐκ τῶν ταῖς τριό-
δοις ἐρριμμένα ἐκ τῶν σπερμάτων ἁθρόως συλλέγει, τῇ δὲ τελεῖς καὶ ἐκ ἀξίοις λόγου,
Σπερμολόγος ἐπάλουν.) καὶ ξένων Δαιμονίων ἔφασκον αὐτὸν εἶναι διδάσκα
λον, ἐπειδὴ τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο. καὶ γὰρ καὶ τὴν ἀνάστασιν
θεόν τινα εἶναι ὑπέλαβον, ἅτε ἀθρόους καὶ θηλείας σέβειν. Δαιμόνια γὰρ τοὺς θεοὺς
» αὐτῶν ἐπάλουν. Ἦν δὲ βωμοὺς πεποιημένος τοῖς ἀγνώστοις θεοῖς καὶ ξοάνων ἐπιβεβλημέ-
» νος. Ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγον-
» τες. δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή; ξενίζοντα γάρ
» τινα εἰς ἀκοὰς ἡμῶν φέρεις. βουλόμεθα οὖν γνῶναι, τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι.
» Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέ-
» γειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου,
» ἔφη. Ἠγανακτοῦσιν ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον, ὡς οὐκ ἐστι μαθεῖν, ἀηδὲς ὥστε κολά
σασθαι, οὐθὲν αἱ φωνικαὶ δίκαι. Ἄρειος δὲ πάγος ἐλέγετο ὁ τόπος, ἐπειδὴ ὁ Ἄρης
(ὡς φασι) τῆς μοιχείας ἐκεῖσε δίκας ἔδωκε. πάγος δὲ ὁ ὑψηλὸς τόπος. οὐ γὰρ
ὁ λόφος τινὶ ἴσως ἐκεῖνο τὸ Δικαστήριον. ὅθεν καὶ Γαλάται καλοῦνται πράτειν οἱ
» τῶν τόπων ἢ κωμῶν ἄρχοντες. Ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέ
» ρους ὑμᾶς θεωρῶ. διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν.
Δεισιδαιμονεστέρους, ἀντὶ τοῦ, βλαβεστέρους, ἐχρήσατο. δεισιδαίμων γὰρ ὁ δεδιὼς τὰ
Δαιμόνια, ὁ πάντα φάζων, καὶ λίθον, καὶ ξύλον, καὶ πνεῦμα.
» Εὗρον καὶ βωμὸν, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ. ὃν οὖν
» ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσ
» μον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων.
Δύο αἰτίας εἶναι λέγουσι τοῦ ἐπιγράφεσθαι Ἀθηναίοις τῷ βωμῷ, ΑΓΝΩΣΤΩ
ΘΕΩ. οἱ μὲν γάρ φασιν, ὡς Φιλιππίδου ἐπεμψαν Ἀθηναῖοι πρὸς Λακεδαι-
μονίους περὶ συμμαχίας, ἡνίκα Πέρσαι ἐπεστράτευσαν τῇ Ἑλλάδι. ᾧ κατὰ τὸ

Παρθένιον

Παρθένιον ὄρος Πανὸς φάσμα ἐν τοῖς ὄρεσι πάτερ μὴ Ἀθηναίοις ὡς ἀμελουμένοις μέν
αὐτοῖς, ἄλλοις δὲ θεοῖς θεραπεύουσι. καὶ βοηθεῖν ἐπηγγείλατο. νικήσαντες οὖν ἐκ-
είνῳ τε ἀνέθεσαν ναόν, καὶ βωμὸν ᾠκοδόμησαν. καὶ ὡς φυλακὴ πόλεως μὴ τὸ αὐτὸ δὴ
καὶ ἄλλοτε πάθοιεν, πρέντες τινὰ θεὸν ἄγνωστον αὐτοῖς, ἀνέθεσαν τὸν βωμὸν ἐκεῖ-
νον ἐπιγράψαντες, ἀγνώστῳ θεῷ, τοῦτ' λέγοντες, ὅτι καὶ εἴτις ἕτερος ἀγνοεῖται πα
ρ' ἡμῶν, εἰς τιμὴν ἐκείνου οὗτος δὴ καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιγέρθω, ὡς ἂν ἵλεως ἡμῖν εἴη, εἴπερ
ἀγνοούμενος μὴ θεραπεύοιτο. ἄλλοι δέ φασιν, ὅτι λοιμὸς κατέσκηψέ ποτε Ἀθή
νησι, καὶ εἰς τοῦτον αὐτοῖς ἐξέκαυσεν, ὡς μὴ δὲ ὧν λεπτοτάτων σινδόνων ἀνέχεσθαι.
τοὺς νομιζομένους οὖν αὐτῶν θεοὺς θεραπεύοντες γνόντων ἀπώναντο. ἐννοήσαντες οὖν
ὅτι ἴσως ἐστὶ θεὸς, ὃν αὐτοὶ κατέλιπον ἀγέρασον, ὁ τὸν λοιμὸν κατασκήψας, μέον
δημάμενοι βωμὸν, καὶ ἐπιγράψαντες, ἀγνώστῳ θεῷ, ἐθύσαντες, διὸ θεραπεύ
θησαν. τοῦτον οὖν Χριστὸν Ἰησοῦν εἶναί φησι τῶν ἁπάντων θεὸν ὁ Παῦλος. ὃν ἐ κα-
ταγγέλλειν αὐτοῖς ἔφασκεν. ἔστι δὲ ἡ πᾶσα τοῦ βωμοῦ ἐπιγραφή, τοιαύτη.

ΘΕΟΙΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΓΗΣ ΚΑΙ ΛΥΒΙΗΣ.
» ΘΕΩ ΑΓΝΩΣΤΩ, ΚΑΙ ΞΕΝΩ. Οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς
» κατοικεῖ, γὰρ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι
» ζωὴν ἐ πνοὴν καὶ τὰ πάντα. ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων, κατοικεῖν
» ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς. Ἵνα μὴ νομίζωσιν ἕνα τῶν πολλῶν εἶναι θεὸν τὸν ὑπ' αὐτοῦ
κηρυττόμενον, διορθοῦται ἐπάγων. οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ. οἰκεῖ μὲν γὰρ ἐν
ναοῖς, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτοις, ἀλλ' ἐν ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ. δὲ γὰρ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἱεροβλύμων
λέγεσθαι οἰκεῖν, ἀλλ' ὑπερκεῖν. δὲ γὰρ χειρῶν ἀνθρώπων πρὸς Ἰουδαίους ἐθεραπεύετο, ἀλλ' ὑπὸ
διανοίας. ἐστὶ καὶ κεῖνα γε οὐκ ἐξιτεῖ οὕτως ὥσπερ δεόμενος. φησὶ γάρ, μὴ φάγομαι κρέα
» ταύρων; ἢ αἷμα τράγων πίομαι; ἐ τὰ ἑξῆς. Ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς ἐ τὰς
» ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ζητεῖν τὸν θεὸν, εἰ ἄραγε ψηλαφήσειεν αὐτὸν ἐ εὕροιεν, καί
» τοι γε μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν ἐ κινούμεθα ἐ
» ἐσμέν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι. τοῦ γὰρ ἐ γένος ἐσμέν. γένος οὖν ὑπάρχον
» τες τοῦ θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ χαράγματι τέχνης ἐ ἐν
» θυμήσεως ἀνθρώπου τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. Ὁρίσας προστεταγμένους καιροὺς. ὥρισέ φησι
ζητῆσαι τὸν θεόν. ἀηδὲς δὲ πᾶσι τοῦτ' ὥρισεν, ἀπὸ προστεταγμένης καιροὺς, δῆλον
ὅτι νῦν οὐκ ἐζητήσαντες εὗρον. ἐπειδὴ γὰρ ἐζητήσαντες οὐκ εὗρον, δείκνυσιν ὅτι οὕτως
ἴσως φανερὸς, ὥσπερ ἂν ἡλίου τὸ ψηλαφᾶσθαι. γὰρ τοῦτο μὴ ἴσως ὄντος, ἀπὸ καιροῦ δὲ
ὄντος. γὰρ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦν ἐν ἄλλῳ δὲ οὔ. ὥστε κατὰ πάντα καιρὸν ἐ κατὰ πᾶσαν
ὁροθεσίαν δυνατὸν αὐτὸν εὑρεῖν. οὕτως γὰρ ὠφελουμένοις, ὥστε μήτε τόπῳ κωλύεσθαι, μήτε
χρόνῳ. αὐτὸ γὰρ δι' τοῦτο μάλιστα αὐτοῖς συνεβάλλετο, τὸ πάντα χρῆναι εἶναι τὸν ὄντα, τὸ
ἐν παντὶ χρόνῳ ἐτάξαι. ἐστὶν ὅπως, καίτοι γε μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὄντα.
πᾶσι γὰρ ἐγγὺς ἐστὶ τοῖς πάντα χρῆσθαι οὖσι. ἐ οὕτως ἐγγύς ἐστιν, ὡς χωρὶς αὐ
τοῦ μὴ ζῆν. ᾧ αὐτῷ γὰρ ζῶμεν ἐ κινούμεθα ἐ ἐσμέν. ὥσπερ ἐν σωματικῷ ὑποδείγματι,
ὡς ἀμέμπτως ἀγωνίσασθαι τὸν ἀέρα πάντα χρῆναι κεχυμένον, ἐ γε μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου

ἡμῶν ὑπάρχοντα, μᾶλλον δὲ καὶ ὄντα ἡμῖν, οὕτω δὴ καὶ τὸν τῶν ὅλων δημιουργὸν θεόν. πᾶν αὐτὸ γάρ ἐστιν ἡμῖν τὸ εἶναι, τὸ ὑπάρχειν, τὸ μὴ ἀπόλεσθαι. εἶτα ἐ χρήσιμα αὐτοῖς Ἀράτου ἐστάγμ ἑνός τινος ὧν πᾶν αὐτοῖς ποιητῶν ἡς κατασκευὴν τὸ ἑαυτοῦ λόγου. τὸ γὰρ καὶ γένος ἐσμὲν φησι. καὶ οὗτος μὲν περὶ τὸ δημιουργοῦ αὐτὸ λαμβάμ, ἡ καὶ περὶ τὸ Διὸς τοῦτο ἠρῆσθαι φασιν, ὃ τὸν αὐτὸν ἐκείνῳ λέγων, ἀπὸ τοῦτο κυρίως ἐπ' αὐτῷ ἀρμόζμ λέγων. εἰρηται μὲν γάρ τινα καὶ πρὸς ἕτερα ἡς αὐτὸν, ἀλλ' οὐκ ἴσασι τοῦτο Ἕλληνες, ἀλλ' ἡς ἕτερον αὐτὸ νενοήκασιν, ὥσπερ ἐσὶ καὶ τὸ, ἀγνώστῳ θεῷ, ἐ ἕτερα τινά. γένος δὲ θεοῦ ὑμᾶς εἶναί φησιν ὁ Παῦλος, οὐχ ὡς ἐκεῖνοί φασιν, ἀλλ' ἑτέρῳ
» νῷ, τρυτέστιν, οἰκείοις, ἐγγυτάτοις, ὡς οὐκ ἐποιητῆς, πρὸς οἰκείας ἢ γείτονας. Τοῖς μὲν
» οὖν χρόνοις τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς, τὰ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι
» πανταχοῦ μετανοεῖν. διότι ἔστησε ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν
» δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παράσχων πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἀκού
» σαντες δὲ ἀναστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον. ἀκουσόμεθά σου πά-
» λιν περὶ τούτου. καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες
» κολληθέντες αὐτῷ, ἐπίστευσαν. ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόμα
Κεφ. κζ'. » τι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς. Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἐκ τῶν
18 » Ἀθηνῶν, ἦλθεν ἡς Κόρινθον. καὶ εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ
» γένῳ, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ,
» διὰ τὸ διατεταχέναι Κλαύδιον, χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τῆς Ῥώμης,
» προσῆλθεν αὐτοῖς. καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι, ἔμενε παρ' αὐτοῖς καὶ ἠργάζετο. ἦσαν
» γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην. διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον.
» ἐπείθέ τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας. ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὅ, τε
» Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνεῖχετο τῷ Πνεύματι ὁ Παῦλος διαμαρτυρόμενος τοῖς
» Ἰουδαίοις τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων, ἐκτι-
» ναξάμενος τὰ ἱμάτια, εἶπε πρὸς αὐτούς. Τοῖς μὲν οὖν χρόνοις τῆς ἀγνοίας καὶ τὰ ἑξῆς. γέτὸ δ φησιν, ὅτι γδεὶς κωλύει τούτων, ἀλλ' ὅτι γδεὶς τ θελοντ μετανοεῖν. γπερὶ ὧν ἀπελθόντων γὰρ τὸ δ φησιν, ἀλλὰ περὶ τούτων οἷς παραγγέλλει. γκ ἀσαιτεῖ λόγον ὑμᾶς φησὶ περὶ ὧν προτέρων ἐτῶν τῆς ἀγνοίας ὑμῶν. γκ εἴπερ δὲ πρεῖδεν ἢ εἴασεν, ἀλλ' ὑπερεῖδε. τρυτέστιν γκ ἀσαιτεῖ κόλασιν ὡς ἀξίους ὄντας κολάσεως.
» Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν. καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν ἡς τὰ ἔθνη πο
» ρεύσομαι. καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν ἡς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Ἰούστου, σεβομένου τ
» θεόν. οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομορροῦσα τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐ-
» πίστευσε τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ πολλοὶ τ Κορινθίων ἀκούσαντες
» ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν. τοῦτο λέγει ὁ
Παῦλος ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια, ὥστε μὴ ῥήματι μόνον ἀλλὰ καὶ πράγματι φορτί-
σαι. διὸ καὶ σφοδρότερον τοῦτο εἶπεν, τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν, ἀφίσταται
αὐτῶν. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν. ἕκαστος ὧν ἀποστατῶν τοῦ Χριστοῦ, ὃς ἐστὶ ζωή, δοκεῖ
ἑαυτὸν φονεύειν, ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταβαίνων ἡς θάνατον, τὸ αἷμα αὐτοῦ τρόπον τινὰ
ἐκχέων,

ἐκχέων, διὰ τῆς σφαγῆς ἣν ἐπιφέρει ἑαυτῷ. τοῦτο οὖν φησιν, ἀνθ' ὧν σφάζετε ἑαυτοὺς διὰ τῆς ἀπιστίας, αὐτὸ τοῦτο ὑμεῖς ὑποσχέτε δίκαιον, ἐμοῦ ἀθῳοῦ ὄντος. ἐντεῦθεν δὲ ἐστι σωιδεῖν, ὅτι ὁ σφάζων ἑαυτὸν τιμωρεῖται ὡς φονεὺς παρὰ τῷ θεῷ.
» Εἶπε δὲ ὁ κύριος δι' ὁράματος τῷ νυκτὶ τῷ Παύλῳ. μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, ἐ μὴ
» σιωπήσῃς, διότι ἐγώ εἰμι μετ' σοῦ. ἐ γδείς ἐπιθήσεταί σοι τ κακῶσαί σε. διότι λαός
» ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. ἐκάθισέ τε ἐνιαυτὸν ἐ μῆνας ἕξ, διδάσκων αὐτοῖς
» τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας, κατεστήσαν ὁ-
» μοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, ἐ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα λέγοντες. ὅτι παρὰ
» τὸν νόμον οὗτος ἀναστείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου
» ἀνοίγειν τὸ στόμα, εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. εἰ μὲν οὖν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥᾳ
» διούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατ' λόγον ἂν ἠνειχόμην ὑμῶν. εἰ δὲ ζήτημά ἐστι
» περὶ λόγου ἐ ὀνόματος ἐ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί. κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ
» βούλομαι εἶναι. ἐ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. Δι' ὁράματος ὀν νυκτὶ. σημ
μωτέον ὅτι εἶδε τὸν κύριον Ἰησοῦν ὁ Παῦλος δι' ὀνείρου. διὸ ἐ αὐτὸς ἔλεγε. γκ Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἑώρακα; εἴτε δὲ δι' ὀνείρου, εἴτε ἐγρηγορὼς ἐθεάσατο τὸν Ἰη-
» σοῦν, γδὲ μία διαφορά. πλὴν ἐ ὀνημέρας ὤφθη αὐτῷ. Ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες
» οἱ Ἕλληνες Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον, ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος, ἐ γδὲν
» τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελλεν. Ἦρι δὲ τὸν ἔτυπτον τὸν Σωσθένην, ἐπιδὴ καὶ
αὐτὸς ἦν μᾶλλον προστιθέμενος τῷ Παύλῳ, ὡς ὁ Κρίσπος ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἢ ἦς
τοῦτον ἦσαν ἐλπιλακότες μαρίας, ὡς ἀποτυχόντες τ σκοποῦ ἑαυτ ἀντὶ τ τύπτειν
τὸν Παῦλον, Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον. ἢ διὰ τὸν ἔτυπτον αὐτ, ἐπιδὴ
» μᾶλλον ἠβουλήθησαν φονεῦσαι τὸν Παῦλον, ὁ Σωσθένης διεκώλυσεν αὐτούς. Ὁ δὲ
» Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανὰς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμ, ἐξέπλει εἰς τὴν
» Συρίαν, ὁ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα ὁ Ἀκύλας, κειράμενος τ κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς.
» εἶχε γὰρ οὐχήν. Πάλιν κάτεισι Παῦλος εἰς Συρίαν, ὁ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ
Ἀκύλας, κειράμενος φησὶ τ κεφαλήν. τὸ δὲ κείρασθαι τ κεφαλὴν κατ' οὐχήν, Ἰουδαϊ-
κὸν ἦν. εἰδὼς δὲ ὁ θυσίαν γνώσῃ. ἤτις γὰρ ἐγίνετο ἐπὶ μὲν τὸ τυπῆναι τ Σωσθένην.
» ἤδει γὰρ ὁ νόμος κατεγίνετο, ἐπιδὴ τῷ σωιδότι κατεί χρητο. Κατήντησε δὲ εἰς
» Ἔφεσον, ὁ ἐκείνους κατέλιπεν αὐτ. αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τ συναγωγὴν διελέχθη
» τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρωτώντ δ αὐτ ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι παρ' αὐτοῖς, γκ ἐνένευσεν,
» ἀλλὰ ἀποτάξας αὐτοῖς, εἰπών. δεῖ με πάντως τ ἑορτ τ ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱερο
» σόλυμα. Τοῖς μὲν Ἀκύλᾳ, φησὶ, κατέλιπεν εἰς Ἔφεσον (τοῦτο δ ἐποίησεν ἐκ τοῦ)
ὡς διδάξαντας. τοῦτο γὰρ αὐτὸ συγχυνόμενοι χρόνον πολλὰ ἔμαθον. ὁ ὅμως τ συ
» νηθείας αὐτῇ γκ ἀπήγαγε γδέπω τ Ἰουδαϊκῆς. Πάλιν δὲ ἀναπέμψω πρὸς ὑμᾶς,
» τ θ θέλοντος. ὁ ἀνὴχθη ἀπὸ τ Ἐφέσου. ὁ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς ὁ ἀσπα
» σάμενος τ ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν. ὁ ποιήσας χρόνον τινὰ, ἐξῆλθε, διερ-
» χόμενος καθεξῆς τ Γαλατικὴν χώραν ὁ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τ μαθητάς.
Τίδήποτε προφήτης ὢν ὁ Παῦλος, καὶ γδὼς ὅτι μέλλει ἀναχέφειν, οὐχ ἁ-

πλῶς ἀναβρέφειν ἐπηγγείλατο· ἀλλὰ πεισθεὶς, τοῦ θεοῦ θέλοντος, ἡμᾶς διδάσκῃ
μηδὲν περὶ ὧν μελλόντων ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν, δίχα τοῦ φάναι, τοῦ θεοῦ θέλοντος. ὃ
» δή τις οἶδε τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα ἡμέρα. Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὀνόματι,
» Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γρα-
» φαῖς. οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει,
» καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ κυρίου. Τινές φασιν, ὡς ὁ Ἀπολλὼς οὗτος
ὁ αὐτός ἐστιν Ἀπελλῆς ὁ ἐν Κορινθίοις ἐπίσκοπος, περὶ οὗ φησὶν ὀμφαχοῦ. ἐγὼ ἐφύ
τευσα, Ἀπολλὼς ἐπότισεν. ἢ τρίτον διώνυμος ὁ ἀνὴρ, ἢ ἄλλος, μετεποιήθη
» θά τερον ἐν ὀνομάτων, ἢ τὸ λοιπόν. Ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου.
» οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι τε τῇ συναγωγῇ. ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Ἀκύλας
» καὶ Πρίσκιλλα, προσελάβοντο αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ θεοῦ ὁ-
» δόν. βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔ-
» γραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ
» τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος. εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο,
Κεφ. κή'. » δημοσίᾳ ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν, εἶναι τὸν χριστὸν Ἰησοῦν. Ἐλθεῖν δὲ αὐτῷ τὸν
19 » Ἀπολλὼ εἶναι τὸν Κορίνθιον, Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη, ἐλθεῖν εἰς Ἔ-
» φεσον. καὶ εὑρών τινας μαθητὰς εἶπε πρὸς αὐτούς. Ἐπιστάμενος μόνον τὸ βά-
» πτισμα Ἰωάννου. ἄξιον ζητῆσαι πῶς, εἰ τὸ βάπτισμα μόνον Ἰωάννου ἐπίστατο, οὕ-
τως τῷ πνεύματι ἔζεε. τὸ δὲ πνεῦμα οὐχ οὕτως ἐδίδου. καὶ εἰ μὴ τότε ἐδίδου
ἐπιθεὶς τὰ βαπτίσματα τοῦ χριστοῦ, πολλῷ μᾶλλον καὶ οὗτος ἐδεήθη ἄν. Τί οὖν ἐστὶν
εἰπεῖν; οὐδὲ δεῖ ἀπλῶς ἐφεξῆς ἔθηκεν ἀμφότερα. δοκεῖ γοῦν οὗτος εἶναι τῶν ἑκα-
τὸν εἴκοσι, τῶν μετὰ τῶν ἀποστόλων βαπτισθέντων. εἰ δὲ μὴ τότο, ὅπερ ἐπὶ τοῦ Κορνη-
λίου γέγονε, γελᾶται καὶ ἐπὶ τούτῳ. ἀνεύθυνος βαπτίζεται. τοῦτο οὖν ἀκριβῶς
ἐξεταθέντος, δοκεῖ τότε μὴ εἶναι, ὅτι καὶ βαπτισθῆναι αὐτὸν ἔδει. ἐπεὶ οἱ δώδεκα
οἱ ἄλλοι, οὐδὲν ἦδεισαν ἀκριβῶς, οὐδὲ τὰ περὶ Ἰησοῦ. ἦκουε δὲ αὐτὸν καὶ βαπτισθῆναι.
ἢ δὲ οὖν οἱ Ἰωάννου, μετὰ τὸ βάπτισμα πάλιν ἐβαπτίζοντο, ἔδει καὶ τοὺς μαθητὰς
» τότε ποιῆσαι. Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν.
» ἀλλ' οὐδὲ ἢ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν. εἶπέ τε πρὸς αὐτούς. εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθη-
» τε; οἱ δὲ εἶπον. εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. εἶπε δὲ Παῦλος. Ἰώθων οὖν ἦν Ε-
φέσῳ ὄντες τὸ βάπτισμα εἶχον Ἰωάννου; ἴσως ἐπεδήμησαν τοῖς Ἱεροσολύμοις ὅτε, ἐ
λήλυθον πρὸς τὸν Ἰωάννην ἐβαπτίσθησαν. ἐ οὐδὲ τὸν Ἰησοῦν ἠπίστησαν. Διὸ ἐ οὐ λέγει
αὐτοῖς. πιστεύετε εἰς τὸν Ἰησοῦν; ἀλλ' ἢ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε; ἐ τότε ἦδεισαν, ὅτι οὐκ
εἶχον. ἀλλὰ βούλεται αὐτοὺς ἢ πεῖν, ἵνα μαθόντες ὧν ἀπεστέρηνται, δι' ὅτου ἀπέσωσιν.
» Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον
» μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τουτέστιν εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθη-
» σαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τὰ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ
» πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, ἐλάλουν τε γλώσσαις, καὶ προεφήτευον. ἦσαν δὲ οἱ
» πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκαδύο. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐπαῤῥησιάζετο
ἐπὶ μῆνας

» ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.
Ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου προφητεύει. καὶ οὐδαμοῦ αὐτοῖς ὅτι τότε βούλεται
τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. οὐ τεύθεν δὲ δείκνυται ὅτι ἀτελὲς ἦν τὸ βάπτισμα Ἰωάννου.
ἀλλ' ἔστω ἀφέσεως, καὶ μετανοίας εἶναι. εἶτα βαπτισθέντας αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
κυρίου φησὶν ὑπὸ τῶν χειρῶν Παύλου δύθεως τὸ πνεῦμα λαμβάνειν. τότε δὲ οὐχ ἑώ-
ρων. ἀόρατον γάρ ἐστιν. ἀληθῆ δ' ὅμως τιμὰ ἔλεγχον ἐδίδου τῆς ἐνεργείας ἐκείνης ἡ χά
εις. καὶ ὁ μὲν τῇ Γερσῶν, ὁ δὲ τῇ Ρωμαίων, ὁ δὲ τῇ Ἰνδῶν, ὁ δὲ ἑτέρᾳ τινὶ γλώσ
τῃ δύθεως ἐφθέγγετο γλώσσῃ. καὶ τότε ἐφανέρου τοῖς ἔξωθεν, ὅτι τὸ πνεῦμα ἐστιν
ἐν αὐτῷ τῷ φθεγγομένῳ, δηλονὴ ὁ θεὸς ὅτι τότ' ἐστὶ τῆς ἐξουσίας τῆς ἀνωτάτω.
» Ὡς δέ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν, κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ
» πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν, ἀφώρισε τοὺς μαθητὰς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος
» ἐν τῇ σχολῇ τυράννου τινός. τότε δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο. ὥστε πάντας τοὺς κατοι-
» κοῦντας τὴν Ἀσίαν, ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας.
» συναμάστε δὲ ὁ θεὸς διὰ τῶν χειρῶν Παύλου.
Κακολογοῦντες τὴν ὁδόν. ἢ ὁδὸν λέγει τὸν χριστὸν, ἢ τὴν πίστιν τὴν ἀληθῆ. αὕτη
γάρ ἐστιν ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ἐντεῦθεν ὃ διδάσκει ἡμᾶς,
ἀπὸ τῶν βλασφημούντων τὸν ὑιὸν τοῦ θεοῦ χωρίζεσθαι τούτους εἰς αὐτὸν πιστεύοντας.
» Ὥστε ἐπὶ τῇ ἀθενοῦντας ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια, ἢ σιμι-
» κίνθια, ἐ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους. τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρ-
» χεσθαι ἀπ' αὐτῶν. Σουδάρια καὶ σιμικίνθια ἀμφότερα νομίζω λινοειδῆ εἶναι.
πολλὴν τὰ μὲν σουδάρια ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐπιβάλλεται, τὰ δὲ σιμικίνθια τὴν ταῖς
χερσὶ καὶ χοισιν οἱ μὴ σωφρονοῦντες ὡράρια φορέσαι, οἷοι ἐστὶν οἱ φορολογοῦντες ὑπατικὰς
στολάς, ἢ γουβία πρὸς τὸ ἀπομάττεσθαι τὰς ὑγρότητας τοῦ προσώπου, οἷον, ἱδρῶτας,
» πέπλον, δάκρυον, καὶ τὰ ὅμοια. Ἐπεχείρησαν δέ τινες ἀπὸ τῶν περιερχομένων
» Ἰουδαίων ἐξορκισῶν, ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἐχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ, τὸ ὄνομα
» τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες. ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει.
» ἦσαν δέ τινες υἱοὶ Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ, οἱ τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκρι-
θὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, εἶπε. τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπί-
» σταμαι, ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; καὶ ἐφαλλόμενος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος ἐν ᾧ ἦν τὸ
» πνεῦμα τὸ πονηρὸν, καὶ κατακυριεύσας αὐτῶν, ἴσχυσεν ἐπ' αὐτοῖς, ὥστε γυμνοὺς
» καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν
» πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον. καὶ ἐπέπεσε φό-
» βος ἐπὶ πάντας αὐτοὺς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.
Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν. αὐτολεξὶ δείκνυσιν ὅτι ψευδῶς πιστεύοντες τῷ Ἰησοῦ οἱ ἐξορ
κισταὶ ἐξώρκιζον τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου, ἀπὸ πειράζον-
τες. διὸ καὶ ὡς μὴ ὄντες πιστοὶ, ὡς τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα φησι, τῆς προσηκούσης
δεδώκασι πρὸς ὀλίγον δίκιν. Διήλεγξε γὰρ αὐτοὺς, καὶ τὴν σκιὰν αὐτῶν φανερὰν
ἐποίησε σφόδρα θυμωθεὶς ὁ Δαίμων, ὡς ἂν εἴ τις περὶ ὧν ἐσχάτων κινδυνεύων

ὑπὸ πινος ἐχθροῦ διελέγχοιτο, ἐ πάντα ἐις ἐκεῖνον ἀφεῖναι βούλοιτο τὸν θυμόν.
» Γολλοί τε τ̃ πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι ἐ ἀναγγέλλοντες τὰς πρά
» ξεις αὐτ̃. ἱκανοὶ δὲ ὧν τῶ περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κα-
» τέκαιον ἐνώπιον πάντων. καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυ
» ριάδας πέντε. οὕτως κατὰ κράτος ὁ λόγος τ̃ κυρίου ηὔξανε καὶ ἴσχυεν. ὡς δὲ ἐ-
» πληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῶ πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ
» Αχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ιερουσαλὴμ, φήσων. ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαί με ἐκεῖ, δεῖμε ἐ Ρώ
» μην ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῶ, Τιμό
» θεον καὶ Εραστον, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ασίαν. ἐλθὼν δὲ, κατὰ τὸν καιρὸν ἐ-
» κεῖνον ταραχὴς οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος,
» ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Αρτέμιδος, παρεῖχε τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην. οὓς
» συναθροίσας, καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν. ἄνδρες, ἐπίστασθε, ὅτι ἐκ ταύ-
» της τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῶν ἐστι. καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε, ὅτι οὐ μόνον Εφέ-
» σου, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ασίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄ-
» χλον, λέγων. ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει
» ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Αρτέμιδος ἱε-
» ρὸν εἰς οὐδὲν λογισθῆναι μέλλειν τε, καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅ
» λη ἡ Ασία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. ἀκούσαντες δὲ ἐ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔ-
» κραζον λέγοντες. μεγάλη ἡ Αρτεμις Εφεσίων. καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη τῆς συγ
» χύσεως. ὥρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Αρι-
» σταρχον Μακεδόνας συνεκδήμους τοῦ Παύλου. τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελ
» θεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν Ασιαρχῶν, ὄντες
» αὐτῶ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν, παρεκάλουν, μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον.
» ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον. ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη. καὶ οἱ πλείοις
» οὐκ ᾔδεσαν, τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεσαν. ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν Αλέ-
» ξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ιουδαίων. ὁ δὲ Αλέξανδρος κατασείσας τὴν
» χεῖρα, ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῶ δήμω. ἐπιγόντων δὲ ὅτι Ιουδαῖός ἐστι, φωνὴ
» ἐγένετο μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων, μεγάλη ἡ Αρτεμις Εφεσίων.

Ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις. δεῖ πάντα πιστὸν λέγειν τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας, καὶ ἀποτάσσεσθαι διὰ τὸ ἑαυτὸν ἐλέγχειν, τὸ μηκέτι ποιεῖν τὰ αὐτὰ, ἵνα δικαιωθῇ κατὰ τὸ ἐρημίλιον. λέγε σὺ πρῶτος τὰς ἁμαρτίας, ἵνα δικαιωθῇς. σκοπητέον δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ὅτι καιροὶ πολυτίμους ὄντας τὰς γοητικὰς αὐτῶν βίβλους, ὡς ὧν οὐ βίῳ ἐχόντων τὰ κάλλιστα, οἱ ἐις Χριστὸν πιστεύσαντες, οὐκ ἐπώλησαν, οὐ ἔκαυσαν, καίτοι γε ἄλλων ἐκεῖσε τριούτων ὄντων ὧν θελόντων τὰς βίβλους κτήσασθαι, πρῶτον μὲν ἵνα μὴ τις μετάσχῃ τῆς ἀπ' αὐτῶν ψυχοφθόρου λύμης, ἔπειτα δὲ ἵνα μὴ ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας κτήσωνταί τι. ὥσπερ γὰρ τὸ ἀπὸ πορνείας κέρδος ἀπαγορεύθη προσάγειν θεῷ, οὕτως οὐδὲ τὸ τῆς αἰτίας ταύτης ἀργύριον τεθῆναι παρὰ τοῖς τῶν ἀποστόλων πόδας δικαίως ἐκρίναν ἂν βλασφήμιον.

Κατασείλας

» Κατασείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησίν. ἄνδρες Εφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν
» ἄνθρωπος, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Εφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς
» Αρτέμιδος καὶ τοῦ διοπετοῦς; ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων, δέον ἐστὶν ὑμᾶς
» κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν. ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄν-
» δρας τούτους, οὔτε ἱεροσύλους, οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὰν ὑμῶν.

Δείκνυσι πολλὴν εἶναι τὴν δαιμονίαν τῶν Εφεσίων ὁ γραμματεὺς ἐκ τοῦ κοσμεῖν τὸν ναὸν τῆς Αρτέμιδος, καὶ τὸ εἴδωλον αὐτῆς τιμᾶν, ὅπερ καὶ Διοπετὲς ἔλεγον, ὡς ἐκ τοῦ Διὸς πεπωκός. ἢτοι γὰρ τὸ ὁράκιον ἔλεγον ἐκεῖνο πάντες Διοπετὲς τὸ ἐξ οὐρανοῦ πρὸ τοῦ Διὸς πεμφθέν, ἢτοι κατασταθὲν καὶ χωρίλιον ἀπ' οὐρανοῦ ἄγαλμα, ἢτοι τὸ Παλλάδιον, καθὼς ἐμυθεύθη οἱ Ελλῆνες πρὸς κατάπληξιν τῶν ἀκεραιοτέρων, ὅπερ ἀνωθεν ἐκ τοῦ Διὸς διαπεπλάσθαι ὠΐοντο, καὶ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων. ἢ Διοπετὲς, τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς, ἢτοι τοῦ προγυλοφδοῦς. ἢ καὶ ἱερὸν ἕτερον οὕτως ἐκαλεῖτο παρ' αὐτοῖς. νεωκόρον δὲ, ἀντὶ τοῦ ἱεροδουλόν φησι. κόρημα γάρ ἐστι τὸ σάρωμα, ἀφ' οὗ καὶ νεωκόρος, ὁ τὸν ναὸν κορῶν καὶ σαρῶν.

» Εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῶ τεχνῖται πρός τινα λόγον ἔχουσιν,
» ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν. ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. ἔστι γὰρ ἡμέ-
» ρα ἐν ᾗ ἐκκλητοῦται, οὐ τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγ-
» καλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ οὗ δώσομεν
» λόγον τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλη-
» σίαν. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον προσκαλεσάμενος ὁ Παῦλος Κεφ. κθ'.
» τοὺς μαθητὰς, καὶ ἀσπασάμενος, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς τὴν Μακεδονίαν. διελθὼν 20
» δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ελλάδα.
» ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γνωμοδοτίας αὐτῷ γενομένης ὑπὸ τῶν Ιουδαίων μέλλοντι ἀνά
» χεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐβουλήθη τὴν ὑποστροφὴν διὰ Μακεδονίας. συνείσπετο δὲ αὐτῷ
» ἄχρι τῆς Ασίας Σώπατρος Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Αρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος.

Αγοραῖοι ἄγονται οἱ τὰ ἐξῆς. εἴδος ἦν δικαστῶν ἐν τῇ Ασίᾳ βουλῆς, οἱ Αγοραῖοι. οἵτινες ἐδίκαζον τοῖς πένησι καὶ ἀγοραίοις ἀνθρώποις. διὸ καὶ Αγοραῖοι ἐκαλοῦντο. ὡσεὶ ἡμῖν ἔκδικοι κατὰ πόλεις τινάς. οἱ δὲ Ανθύπατοι, τῆς τῶν πλουσίων ἢ τῶν ἐγκλημάτων δίκης ὑπήκουον. λέγονται δὲ Αγοραῖοι καὶ οἱ δικολόγοι, παρὰ τὸ ἀγορεύειν λεγόντες, ὅ ἐστι δημηγορεῖν.

» Καὶ Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος. Ασιανοὶ δὲ Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος. οὗ-
» τοι προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι. ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας
» τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις ἡμε
» ρῶν πέντε. οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά. ἐν δὲ τῇ μιᾷ τ̃ σαββάτων, συνηγμέ
» νων τῶν μαθητῶν τοῦ κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ
» ἐπαύριον. παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ
» ἐν τῷ ὑπερῴῳ, οὗ ἦσαν συνηγμένοι. καθήμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ
» τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου, ἐπὶ πλεῖον

» κατενεχθεὶς ὑπὸ τοῦ ὕπνου, ἐπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω. καὶ ἤρθη νεκρός. κα-
» ταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ. καὶ συμπεριλαβών, εἶπε. μὴ θορυβεῖσθε.
» ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν. ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱ-
» κανόν τε ὁμιλήσας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ
» παρεκλήθησαν οὐ μετρίως. ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν
» Ασσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον. οὕτως γὰρ ἦν διατεταγμέ-
» νος, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν. ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ασσον, ἀναλαβόντες
» αὐτὸν, ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην. κἀκεῖθεν ἀποπλεύσαντες, τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσα-
» μεν ἀντικρυ Χίου. τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον. καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλ
» λίῳ, τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. ἔκεινε γὰρ ὁ Παῦλος πεπρακὼς τὴν Εφε-
» σον, ὅπως μὴ χρήσηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ασίᾳ. ἔσπευδε γὰρ εἰ δυνατὸν εἴη αὐτῷ,
» τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ιεροσόλυμα. Γάϊος Δερβαῖος καὶ
Τιμόθεος. ὧν μὲν ἄλλων καὶ τὰς πατρίδας λέγει, ὅστινες ἦσαν, γνωσιμωτέρους ἐν
τέσθαι ποιῶν. ἐπὶ δὲ Τιμοθέῳ ἠρκέσθη μόνῳ τῷ ὀνόματι, ὅτι τε αὐτὸς ἐκ τῶν αὐτοῦ
πρώτων καὶ τῆς ἀρετῆς ἐξαρκούσης εἶχε τὸ γνώρισμα, καὶ ὅτι καὶ πρὶν μνημεῖον αὐτοῦ
τῆς πατρίδος ἐποίησατο, ἐν οἷς ἔλεγε. κατήντησε δὲ εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν, καὶ
ἰδοὺ μαθητής τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος. ἡ δὲ καὶ τὸ Δερβαῖος μὴν ἐθνικὸν ἐστι
» καὶ μὴ ἐν ἄρχῃ, καὶ μὴν τάχα τῆς πατρίδος ἐμνημόνευσεν. Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλή-
» του πέμψας εἰς Εφεσον, μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. ὡς δὲ
» παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας, ἀφ' ἧς ἐ-
» πέβην εἰς τὴν Ασίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ κυ-
» ρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμ-
» βάντων μοι τοῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ιουδαίων, ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόν-
» των, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, διαμαρ-
» τυρόμενος Ιουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τὴν εἰς τὸν θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν
» κύριον ἡμῶν Ιησοῦν. ἐπεὶ δὲ λανθάνει τοὺς πολλοὺς ἡ συνήθεια, μάλιστα τῆς καινῆς
διαθήκης, τοὺς ἐπισκόπους πρεσβυτέρους ὀνομάζουσα, καὶ τοὺς πρεσβυτέρους
ἐπισκόπους, σημαντέον τοίνυν ἐντεῦθεν, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς, ἔτι δὲ καὶ
πρὸς Φιλιππησίους, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Τιμόθεον πρώτης. ἀπὸ μὲν οὖν τῶν Πράξεων
ἐντεῦθέν ἐστι σαφῆναι περὶ τούτου. γέγραπται γὰρ οὕτως. ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμ-
ψας εἰς Εφεσον, μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ οἷς εἶπεν,
ἦ ἐπισκόποις. εἶτα ἐπιφέρει. ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόποις, ποιμαί
νειν τὴν ἐκκλησίαν. ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς Τίτον ἐπιστολῆς. καταστήσεις κατὰ πόλιν πρεσ-
βυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην. ἀπὸ δὲ τῆς πρὸς Φιλιππησίους. σὺν οἷς ἐστιν ἐν Φι-
λίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις. οἶμαι δ' ὅτι καὶ ἐκ τῆς πρώτης πρὸς Τιμόθεον ἀνα-
λογισάμενον τὸ ἐκλαβεῖν ἐστι. εἴτις γὰρ φησιν ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπι-
θυμεῖ. δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι. καὶ μετ' ὀλίγα. χήραν καταλεγέσθω μὴ
ἔλαττον ἐτῶν ἑξήκοντα. καινὸν γάρ ἐστιν ἐκκλησίας διαγράφων ὁποῖον εἶναι δεῖ τὸν τοῦ
τον. μὴ

τον. μὴ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων. οὐ ταῦτα χαρακτῆρα διδα-
σκαλίας δείκνυσι, τὸ ἄφθονον, τὸ ἄοκνον, καὶ τὸ συμπαθές. ἔπασχε γὰρ ὑπὲρ τῶν
ἀπολλυμένων, ὑπὲρ ὧν ἀπολλυμένων. καὶ τὸ ταπεινὸν, καὶ ἀχ ἁπλοῦς. ἀμὰ μὴ
πάσης φησὶ ταπεινοφροσύνης. πολλαὶ γὰρ εἰδικὴ τῆς ταπεινοφροσύνης, οὐ λόγῳ, ἐν
οὐ ἔργῳ, πρὸς ἄρχοντας, πρὸς ἀρχομένους. καὶ τὸ τὰ συμφέροντα λέγειν. ὧν γὰρ ἄγκ
ἔδει μαθεῖν. ὥσπερ γὰρ τὸ πικρὸν κρύπτεσθαι φθόνου, οὕτω τὸ, τὸ πᾶν λέγειν αὐτοῖς,
ἀνοίας. καὶ διὰ τοῦτο προστέθεικε. ὧν συμφερόντων, ἀγκ ἀπεῖπ μόνον ἀμὰ ἐ διδάξαι.
» Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι, πορεύομαι εἰς Ιερουσαλήμ, τὰ οὐ
» αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς. πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρ-
» τύρεταί λέγον. ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν, ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι.
» οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς
» καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ιησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον
» τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα, ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑ-
» μεῖς πάντες ἐν οἷς διῆλθον, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. Διὸ μαρτύρομαι ὑ-
» μῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ. Ενταῦθα ἐς τὸ δεδεμένος δεῖ ὑποστῆναι, ἵνα ᾖ διά-
νοια τριαύτη. πορεύομαι εἰς Ιερουσαλήμ, προγνοὺς διὰ τοῦ πνεύματος τὰ ἐσόμε-
να, πορεύομαι δὲ δέσμιος ὤν. εἶτα ἵνα μὴ δεσμὸν ἢ ἀνάγκην νομίσητε, καὶ ἵνα
δείξῃ ὅτι ἑκὼν ἀπέρχεται φησὶν, ὅτι καὶ πόλιν δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν.
» Οτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. ἐγὼ ὑπεστειλάμην ὑμῖν τοῦ μὴ
» ἀναγγεῖλαι πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ. Καθαρὸς ἁμὶ φησιν ἀπὸ τοῦ αἵματος
πάντων, ἅτις ἀπέβαλον τὰ ἑαυτοῦ πάντα ἀπὸ τοῦ φονεύειν τῶν ψυχῶν. τὸ γὰρ τοῦ διδα-
σκάλου φησὶ πεποίηκα, τῷ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ. ἆρα ὁ μὴ
λέγων, ὑπεύθυνος τοῦ αἵματός ἐστι, ρητέον τῆς σφαγῆς αὐτῶν. δείκνυσι γὰρ ὅτι
καὶ ἐκεῖνοι οἳ μὴ ποιοῦσιν ὑπεύθυνοί ἐισι τοῦ ἐξ Διὸς αἵματος. διὸ καὶ φορεῖ αὐτούς.
» Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
» ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου
» αἵματος. ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς
» ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦν-
» τες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, μνη-
» μονεύοντες, ὅτι τριετίαν, νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἕνα
» ἕκαστον. καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ θεῷ, καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος
» αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμέ-
» νοις πᾶσιν. Δύο προτάσει ποιεῖν τοὺς διδασκάλους. οὔτε γὰρ τὸ ἑτέρους
καταρθοῦν μόνον ἔχει κέρδος, οὔτε τὸ ἑαυτοῦ μόνου ἐπιμελεῖσθαι. ὁ γὰρ τοιοῦτος φι-
λαυτος. σημαντέον δὲ ὅτι οὓς οὐτοσὶ φησὶ πρεσβυτέρους, τούτους ἐπισκόπους
καλεῖ, ἤτοι διὰ τὸ τοὺς πρεσβυτέρους ἀνάγκην ἔχειν ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῆς ἐκκλη-
σίας λογικὰ ποίμνια, μήτις ἀσθενῇ τῇ πίστει, μήτις πλανᾷ ἢ διλῷ, ἢ ἐλέγχου
καὶ ἐπιτροφῆς δεῖται. ἢ ἐπισκόποις οὕτως τοὺς ὄντως ἐπισκόπους καλεῖ.

» Αργυρίου καὶ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ ὠφθένος ἐπεθυμήσα. αὐτοὶ δὲ γινώσκετε ὅτι
» ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. πάντα ὑπέδειξα
» ὑμῖν, ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων. μνημο-
» νεύσαντε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε, μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ
» λαμβάνειν. καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο.
» ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων. ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου,
» κατεφίλουν αὐτὸν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ, ᾧ εἶπε, ὅτι οὐκέτι μέλ
21 » λουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον. ὡς δὲ ἐγένετο
» ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, διαδραμόντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ.
» τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ῥόδον. κακεῖθεν εἰς Πάταρα. Αργυρίου ἢ χρυσίου ἐπεθύμησα.
τὴν ῥίζαν ἁπάντων γὰρ τῶν κακῶν τὴν φιλαργυρίαν. οὐδὲ ἁπλῶς φησὶν, οὐκ ἔλαβον, οὐδὲ
οὐδὲ ἐπεθύμησα. εἶτα δείκνυσιν ὅτι ἡ ἀληθὴς ἐλεημοσύνη ἐκ τῶν ἰδίων κόπων
ὀφείλει γίνεσθαι τοῖς ἐνδεέσιν, ἐπεὶ ἐκ τῶν ἀλοτρίων διδόναι γε καλόν. εἶτα καὶ χρῆ-
σιν εἰς κατασκευὴν τούτου δείκνυσι φωνῆς τοῦ κυρίου ἱερῆσθαι φησίν. ὅσον νῦν χρέους ταῖς
γραφῆς. καὶ ἴσως ἀγράφως παρέδωκαν οἱ ἀπόστολοι. ἢ ἐξ ὧν ἄντις συλλογίσαιτο
σωτὴρ ἱερῆσθαι δι' ἑτέρων λέξεων τοῦτο διδάσκουσιν. οὐ τοῦτο δέ φησιν ὅτι κακὸν τὸ λα
βεῖν καὶ μεταδιδόναι, ἀλλὰ βέλτιον τὸ μὴ λαβεῖν. τοῦτο γὰρ συμφωνεῖ τῇ πρὸς
τοὺς ἀθεεῖς. τὸ γὰρ ἐκ τῶν ἀλοτρίων διδόναι γε καλόν. ἐστὶ γὰρ οὗ τις βαθμὸς εἶναι
τοῦ αὐτοῦ, δεύτερος ἑαυτῷ ἐπικεῖν, τρίτος καὶ ἕτερος, τέταρτος, τὸ καὶ κυρίου πάντα
καὶ ἐξουσίαν ἔχοντα λαμβάνειν, μὴ λαμβάνειν. ὥστε πολὺ τῶν ἀκτημόνων οὗτος
» βελτίων ἐστί. Καὶ εὑρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν.
» ἀναφανέντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον, ἐπλέομεν εἰς
» Συρίαν, καὶ κατῆχθημεν εἰς Τύρον. ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν
» γόμον. καὶ ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητάς, ἐπεμείναμεν αὐτοῖς ἡμέρας ἑπτά.

Οὐ λέγει τοῦτο ἐστὶ. μὴ εὑρίσκοντες πλοῖον ἀπὸ χώρου εἰς Καισάρειαν, ἀλλὰ εἰς
Φοινίκην, ἀνήλθομεν εἰς αὐτό. καὶ Κύπρον δὲ εἴδαμεν καὶ Συρίαν. τὸ γὰρ κα-
ταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον οὐκ ἄπλως εἴρηται, ἀλλ' ὅτι οὐδὲ ἐγγὺς γενέσθαι τῆς
Συρίας ἐπιστάμεθα. ἤλθομεν οὖν εἰς Λυκίαν, καὶ τὴν Κύπρον ἀφέντες, εἰς Τύρον κα-
τέπλευσαν. ἐκεῖσε γὰρ τὸ πλοῖον ἀποφορτίσει τὸν γόμον.

» Οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἀναβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ.
Οὐ τοῦτό φησιν ὅτι τὴν προαίρεσιν διὰ τοῦ πνεύματος ἐποιοῦντο, ἀλλ' ὅτι διὰ τοῦ πνεύ-
ματος ἐδόκουν. οὐ γὰρ ἁπλῶς αὐτῷ τοῦτο δι' ἃ ἐβούλετο, ἀλλ' ὅτι ἀναβῆναι οὐ χρή, φα-
» δόμενοι αὐτοί. Οτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευό
» μεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως.
» καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν προσευξάμεθα. καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους,
» ἐπέβημεν εἰς τὸ πλοῖον. ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διά-
» νύσαντες ἀπὸ Τύρου, κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα. καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελ
» φοὺς, ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν πρὸ αὐτοῖς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες οἱ περὶ τὸν
Παῦλον,

» Παῦλον, ἤλθον εἰς Καισάρειαν. καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ Εὐαγγε-
» λιστοῦ ὄντος ἑνὸς τῶν ἑπτὰ, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. Εξαρτίσαι τὰς ἡμέρας. τὸ ἐξαρ
τίσαι ἀντὶ τοῦ πληρῶσαί φησι. μετὰ γὰρ τὸ πληρῶσαι τὰς τεταγμένας ἡμέρας, ἐντε-
» ῦθεν ἐξῆλθε τὰ ἄζυμα, εἰς Τρωάδα ἦλθον διὰ ἡμερῶν πέντε. Τούτου δὲ ἦσαν θυγα-
» τέρες πάρθενοι τέσσαρες προφητεύουσαι. Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κα Κεφ. λ'.
» τῆλθέ τις ἀπὸ τῆς Ιουδαίας προφήτης ὀνόματι Αγαβος. καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς,
» καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δήσας τε αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, εἶπε.
» τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτως δήσουσιν
» οἱ Ιερουσαλὴμ Ιουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦ-
» τα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι, τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ιερουσαλήμ.
» ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρ-
» δίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ιερουσαλὴμ ἕτοιμος ἔχω
» ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ, ἡσυχάσαμεν, εἰπόντες,
» τὸ θέλημα τοῦ κυρίου γινέσθω. Σημειωτέον ὅτι τοῦ Διακόνου Φιλίππου ἦσαν αἱ θυ
γατέρες. ὥστε οἶμαι καὶ τῷ κοινωνήσαντι γάμων δεκανεῖν ἔξεστι. σημείωσαι δέ,
ὅτι αἱ προφήτιδες αἱ θυγατέρες αὐτοῦ πάρθενοι ἦσαν, καὶ ὅτι ἥσκουν δι' εὐλάβειαν
μᾶλλον τοῦτο, ὥστε καὶ προφητείας ἠξιῶσθαι. ὥστε δῆλον ὅτι πᾶσα σύνδεσμον ἐν
αὐταῖς ἡ παρθενία. ἡ γὰρ μὴ ἐν πᾶσα σύνδεσμον, οὐκ ἂν προσέθηκεν ὁ συγγραφεὺς, ὅτι
» καὶ πάρθενοι ἦσαν. Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι, ἀνεβαίνο- Κεφ. λα'
» μεν εἰς Ιερουσαλήμ. συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν ἄγον
» τες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν, Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ ἀρχαίῳ μαθητῇ. γενόμενοι δὲ ἡ-
» μῶν εἰς Ιεροσόλυμα, ἀσμένως ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆλθε ὁ
» Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ιάκωβον. πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπα-
» σάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον, ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς
» διακονίας αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκούσαντες, ἐδόξαζον τὸν κύριον, εἰπόν τε αὐτῷ. θεωρεῖς
» ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ιουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ
» νόμου ὑπάρχουσι. κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως, τοὺς
» κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ιουδαίους λέγων, μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθε
» σι περιπατεῖν. τί οὖν ἐστι; πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν. ἀκούσονται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας.
» τοῦτο οὖν ποίησον, ὅ σοι λέγομεν. εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἀφ' ἑαυτῶν.
Ἡσυχάσαμεν. τοῦτέστι τὰς ὁδοιπορίαν λαβόντες. θεωρεῖς ἀδελφὲ πόσαι μυριάδες. συμβουλεύουσιν γὰρ ἐπὶ τοσούτοις οὕτω οἱ περὶ τὸν Ιάκωβον. ὅθεν καὶ πειθουσιν. οἰκονομίας γὰρ ἦν ἡ συγκατάβασις, γε νομοθεσίας. γε ἄρα ἐγκοπὴ τοῦ κηρύγματος τοῦτο ἦν, ἀλλ' οἰκονομία. οἱ γὰρ ἐν Ιεροσολύμοις πεπεισμένοι ἀπὸ Ιου-
» δαίων, ὅτι ἔθη τὰ νομικὰ ἤθελον ἔτι φυλάττειν. Τούτοις παραλαβὼν, ἁγνίσθητι
» σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὰς κεφαλάς, καὶ γνῶσι
» πάντες, ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ γέ ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυ
» λάσσων. περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν, κρίναντες, μη-
δὲν τοιοῦτον

» δὲν ποιοῦν τηρεῖν αὐτούς, ἢ μὴ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τὸ τε ἀλισγήματος, καὶ τὸ αἷμα,
Κεφ. λβ'. » καὶ πνικτὸν, καὶ πορνείαν. Τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας, τῇ ἐχομένῃ
» ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἁγνισθεὶς εἰσῄει εἰς τὸ ἱερὸν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμε-
» ρῶν τοῦ ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά. ὡς δὲ ἔμελ-
» λον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν
» τῷ ἱερῷ συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον. καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν, κράζον-
» τες. ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε. οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ
» τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων. ἔτι τε Ἕλληνας εἰσή-
» γαγεν εἰς τὸ ἱερὸν. καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον. ἦσαν γὰρ ἑωρακότες Τρόφι-
» μον τὸν Ἐφέσιον τὸν τῇ πόλει αὐτῷ. ὃν ἐνόμιζον, ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ
» Παῦλος. ἐκινήθη, τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ. καὶ ἐπιλαβόμενοι
» τοῦ Παύλου, εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ. καὶ διὰ τοῦτο ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. ζητοῦν-
» των δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρης, ὅτι ὅλη συγκέ-
» χυται Ἱερουσαλήμ. ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχους, κατέ-
» δραμεν ἐπ' αὐτούς. οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύ-
» πτοντες τὸν Παῦλον. ἐγγίσας δὲ ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δε-
» θῆναι ἁλύσεσι δυσί. καὶ ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη, καὶ τί ἐστι πεποιηκώς. ἄλλοι δὲ
» ἄλλο τι ἐβόων ἐν τῷ ὄχλῳ. μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυ-
» βον, ἐκέλευσεν ἀχθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοῖς ἀναβαθ
» μοῖς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου. ἠκο-
» λούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, κράζον. Τοῦτος παραλαβὼν ἀγνίσθητι ἐμοὶ αὐ-
τοῖς. ἐγὼ τὴν ἀπολογίαν ποιήσαι αὐτῷ συμβουλεύουσιν οἱ λόγῳ. τὸν οὖν φα-
σί. τὸς προσφερομένους ὑπὲρ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον θυσίας, σὺ πάρασχε, ἵνα λύ-
σῃς τὴν ὑποψίαν, καὶ δείξῃς, ὅτι οὐ μόνον οἱ Διδάσκαλοι ἔξω τοῦ νόμου, ἀλλ' ὅτι καὶ
αὐτὸς φυλάττῃς τὸ ἐν τῷ νόμῳ. ἵνα δὲ μὴ λέγῃ, ὅτι αὐτὸς ἔσπευδε μάθωσι, σπεύ-
δαλιφθῆναι, ἐπάγει λοιπόν. περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλα
μεν φυλάσσεσθαι μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτούς. ὥσπερ οὖν ἡμεῖς ἐκείνοις ἐπεστάλκαμεν, κρίναι
Ἰουδαίοις κηρύττοντες, οὕτω καὶ σὺ τοῖς ἔθνεσι κήρυττων, σύμπαρεξον ἡμῖν. συγκα
τάβασις γὰρ τοῦτό ἐστι, μηδὲν ὑποπτεύσης. καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ τὸν ποιεῖς,
φορτὸν. ποίησον οὖν τοῦτο τοῦτο, ἵνα δείξῃ ἔξω ποιεῖν ἐκεῖνο. εἶτα ἐπείθη
» αὐτοῖς. καὶ ξυρᾶτο. καὶ πάντα τὰ Ἰουδαϊκὰ ἐπετέλεσεν. Αἶρε αὐτὸν. μέλ-
» λοντες ἀπάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν ὁ Παῦλος, λέγει τῷ χιλιάρχῳ. εἰ ἔξεστί μοι
» εἰπεῖν πρός σε; ὁ δὲ ἔφη, Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος, ὁ πρὸ τούτων
» τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας, καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἀν-
» δρας τῶν Σικαρίων; Αἶρε αὐτὸν. εἶπε τοῖς Ἰουδαίοις πάντα λέγειν τῇ φωνῇ καὶ
τοῖς ὠσὶν ἀκούειν, ὡς καὶ κατὰ τὸ ὠρύομαι, αἶρε αὐτὸν, ἀντὶ τοῦ ἔπαρον αὐτὸν ἐκ τῶν ζῶν-
των. ἄλλοι δὲ οὕτω φασί. ρυτέον ὃ πρὸς ἡμῖν λέγουσι κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν σωπή-
θημεν. ἢ τοῖς σήμασιν αὐτὸν ἔβαλε. γὰρ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος. οὗτος ὁ Αἰγύπτιος,

ἄνθρωπός τις

ἄνθρωπός τις ἦν νεωτεροποιὸς καὶ στασιαστὴς καὶ ἀπατεὼν καὶ γόης. καὶ θέλων ὁ
Διάβολος κοινωνὸν ποιεῖν Παῦλον τῶν ἐκείνῳ πεσκημένων ἐγκλημάτων, ὥστε ἐ
πὶ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, διήγειρεν αὐτὸν πρατταρύεσθαι τοῖς Ἰουδαί
οις. ἐπεδὴ δέφησιν ὁ χιλίαρχος, συεῖ ὁ Αἰγύπτιος, διὰ τὸν αὐτὸν ταύτης ἀ-
πηγαγε τῆς ὑποψίας, καὶ τὸ ἔθνος ἔπαυν, καὶ τὴν θρησκείαν. καὶ γὰρ ἀγαχοῦ ἔνομ-
ον ἑαυτὸν τοῦ Χριστοῦ καλεῖ. Σικάριοι δὲ λέγονται λῃσταὶ ξιφιδίοις χρώμενοι, πρα
σπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν Περσῶν Ακινάκαις, ἁπαμοιβέσι δὲ καὶ ὁμοίοις
ταῖς ὑπὸ Ρωμαίων καλουμέναις Σίκαις, ἀφ' ὧν ὁ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες
ἔλαβον. ἄλλοι δὲ αἱρεσίν τινα παρὰ Ἰουδαίοις ἔφασαν εἶναι. τρεῖς γὰρ εἰσιν αἱρέσεις
γενικαὶ παρὰ Ἰουδαίοις, Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, καὶ Εσσηνοί. οὗτοι τὸν βίον σε-
μνότερον ἀσπαζόμενοι φιλάλληλοί ὄντες ἐγκρατεῖς. διὸ δὲ Εσσηνοὶ προσαγορεύονται,
οὐκ οἶδα ὅσοι. ἄλλοι δὲ αὐτοὺς Σικαρίους ἐκάλεσαν, οὐκ οἶδα ζηλωτάς.

» Εἶπε δὲ ὁ Παῦλος. ἐγὼ ἄνθρωπός μέν εἰμι Ἰουδαῖος Ταρσεὺς, τῆς Κιλικίας οὐκ
» ἀσήμου πόλεως πολίτης. δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν.
» ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν, κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ
» λαῷ. πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης, προσεφώνει τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ. Ἄνδρες ἀ-
» δελφοὶ καὶ πατέρες ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας. ἀκούσαντες δὲ 22
» ὅτι Ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσφωνεῖ αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν. καὶ φησιν. ἐγὼ
» μέν εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ
» τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιὴλ, πεπαιδευμένος κατὰ ἀκρί-
» βειαν τοῦ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμε
» ρον. ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλα
» κὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας. ὡς καὶ ὁ Ἀρχιερεύς μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυ-
τέριον. παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, εἰς Δαμασκὸν ἐπορευό
μην ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλήμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν. ἐγέ
νετο δέ μοι πορευομένῳ, καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ. ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα
φωνῆς λεγούσης μοι. Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, τίς εἶ κύ
ριε; εἶπέ τε πρός με. ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις. οἱ δὲ ἐμοὶ ὄν-
τες, τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἐμφοβοι ἐγένοντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ
λαλοῦντός μοι. εἶπον δέ, τί ποιήσω κύριε; ὁ δὲ κύριος πρός με. ἀναστὰς πορεύου
εἰς Δαμασκὸν, κἀκεῖσοί λαληθήσεταί περὶ πάντων, ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. ὡς
δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόμ-
των μοι, ἦλθον εἰς Δαμασκόν. Ανανίας δέ τις ἀνὴρ εὐσεβὴς, κατὰ τὸν νόμον μαρτυ-
ρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, ἐλθὼν πρός με καὶ ἐπιστὰς, εἶπέ
μοι. Σαοὺλ ἀδελφὲ, ἀνάβλεψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ
εἶπεν. ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχείρισατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰ-
δεῖν τὸν Δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς

πάντας

» πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτι-
» σαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου. ἐγένετο δέ
» μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἰερουσαλὴμ, καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με
» ἐν ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι. σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἰερουσα-
» λὴμ, διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. κἀγὼ εἶπον. κύριε, αὐ-
» τοὶ ἐπίστανται, ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πι-
» στεύοντας εἰς σέ. καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤ-
» μην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων
» αὐτόν. καὶ εἶπε πρός με. πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε. ἤκουον
» δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆρα τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες. αἶρε ἀπὸ
» τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον. οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν. κραζόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ῥιπτούντων
» τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλίαρχος
» ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν, εἰπὼν, μαστίζειν ἀνετάζεσθαι αὐτὸν, ἵνα ἐπιγνῷ δι' ἣν αἰ-
» τίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσι, εἶπε πρὸς τὸν ἑστῶ-
» τα ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος. Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ὑμῖν μαστίζειν; καὶ τὸ χιλιάρχου πυθα-
νόμενος, ἀπῆλθε πρὸς τὸν Παῦλον, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. τί μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν. προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ. λέγε μοι, εἰ σὺ Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη, ναί. ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος. ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη. ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν. καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς, ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδε- Κεφ. λγ΄.
κώς. τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς, τὸ, τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν
Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν. καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐ
ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν. καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον, ἔστησεν εἰς αὐτούς. Ἀτενίσας 23
δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ
πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς
παρεστῶσιν

οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλ-
λουσιν ἔθη, ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσιν. ὁρᾷς τοὺς
φιλοσοφωτάτους Ῥωμαίους ἑαυτοὺς ἀποκαλοῦντας; οὕτως οὐ δεῖ μικρὸν καὶ Παῦ
λον Ταρσέα καὶ Ῥωμαῖον εἶναι. καὶ γὰρ ἐπεὶ τέλειον ἐδόκει, τὸ καλεῖσθαι Ῥωμαῖον,
καὶ σωφρονέστερόν τι τῶν ἄλλων ἐς λόγον δόξις ἐνομίζετο πᾶσθαι ὁ ταύτῃ καλούμε
νος τῇ ὀνομασίᾳ, πολλοὶ καὶ κατὰ πόλεις ἅμα, καὶ κατ' ἄνδρα ὄντες, ἐσπούδαζον
ταύτην ἑαυτοῖς τὴν ὀνομασίαν προσποιήσασθαι. καὶ ἀπὸ μὲν τῆς πατρίδος ἕκαστος
ὀνομάζετο, ὅσπερ ἔτυχε, τῷ ἰδίῳ καμάτῳ δηλῶν. Ῥωμαῖος δὲ πάλιν ἐκαλεῖτο,
ὡς ἀξιώματι ταύτην ἐπιγραφόμενος τὴν ὀνομασίαν. οὕτω γοῦν ὁ Παῦλος ἡνίκα
αὐτὸν ἔμελλον ἀνετάξειν καὶ τύπτειν, ταύτην προσεκομίζετο τὴν προσηγορίαν, δεδι-
ὼς μὴ καὶ ἀνακόπτειν αὐτοῖς τὰ γιγνόμενα ἐπιχειρῶν. φησὶ φασίν. ἐγὼ ταῦτα.
πῶς δὲ ἐγχωρεῖ ἐν τῷ Ταρσῷ γεγενῆσθαι Παῦλον ἐν Ῥώμῃ; ἐν Ταρσῷ μὲν γὰρ
γεγεννῆσθαι καὶ Ῥωμαῖον καλεῖσθαι, ταύτην ἑαυτῷ δι' τιμήν τινα τὴν ὁμοσπονδίαν
ἐπινοησάμενον, ἐδεῖχθη μηδὲν ἀδύνατον ὄν. γεγεννῆσθαι δὲ καὶ ἐν τῷ Ταρσῷ καὶ ἐν
Ῥώμῃ, πῶς οἷόν τε ἔσται; ἐν ποῦ φησὶ Παῦλος ὅτι ἐν Ῥώμῃ γεγέννηται; ναί φησιν. ἐ-
πεδείκνυτο γὰρ ὁ χιλίαρχος εἶπεν, ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκ-
τησάμην, ὁ Παῦλος φησιν, ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. καὶ τί τοῦτο; ἦ γὰρ εἶπεν, ἐν
τῇ Ῥώμῃ γεγέννημαι. ἀλλὰ τί φησιν; αὐτόθεν δῆλον. ἦσάντες γὰρ τὴν πολιτείαν τὴν
χιλιάρχου, ἀφ' ἧς δὲ Ῥώμῃ ἀπὸ Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν, ἐπήγαγεν, ἐγὼ δὲ καὶ γε-
γέννημαι. ἀφ' ἧς τῇ Ῥώμῃ. ἆρ' οὖν τοῦτο εἶπεν ὁ χιλίαρχος, ὅτι πολλοῦ κεφαλαίου
ἐκτησάμην, ἢ ἀφ' ἧς τῇ Ῥωμαϊκῇ πολιτείᾳ καὶ τιμῇ, ὅσπερ καὶ κτήσασθαι ἔλεγε.
πῶς οὖν ἐγεννήθη ἧς τῇ Ῥωμαϊκῇ πολιτείᾳ, ἐμὲ δὲ ἐν Ῥώμῃ ἐγεννήθη; ὅτι κτησαμένου
τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὴν τιμὴν ταύτην, καὶ ταύτῃ σεμνυνομένου ἐς πλοῦτον ὅμοιον,
ἐγεννήθη αὐτῷ. τὸ οὖν, ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι, φησὶν, ὅτι αὐτὸς μὲν πρόσφα
τον ἔσχε τὴν τιμὴν, αὐτὸς αὐτὴν κτησάμενος, ἐγὼ δὲ πατρικὴν φέρω τὴν δόξαν ἐ
σωσάμην. διὰ τοῦτό φησιν, ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. ΚΑΙ ΑΛ-
» ΛΩΣ. Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; ἀκούσας
» δὲ ὁ ἑκατόνταρχος, προσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ, λέγων, ὅρα, τί μέλ
» λεις ποιεῖν. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστι. προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος, εἶπεν
» αὐτῷ. λέγε μοι, εἰ σὺ Ῥωμαῖος εἶ; ὁ δὲ ἔφη, ναί. ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος. ἐγὼ
» πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη. ἐγὼ δὲ
» καὶ γεγέννημαι. εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν.
» καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς, ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδε- Κεφ. λγ΄.
» κώς. τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς, τὸ, τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν
» Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν. καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς, ἐ
» ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν. καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον, ἔστησεν εἰς αὐτούς. Ἀτενίσας 23
» δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ
» πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς
παρεστῶσιν

» πρεσβῶσιν αὐτῷ, τύπτειν αὐτὸν τὸ στόμα. Τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε. τύπτειν σε
» μέλλει ὁ θεὸς τοῖχε κεκονιαμένε. καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρὰ νόμον κελεύεις με τύπτεσθαι; οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον. τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς;
» ἔφη, τε ὁ Παῦλος. Οὐκ ἐψεύσατο Παῦλος Ρωμαῖον ἑαυτὸν καλέσας καίτοι Ιου-
δαῖος ὑπάρχων, ὡς καὶ αὐτὸς πρὸ ὀλίγου ἔφη. ἀπὸ γὰρ Αδριανοῦ σωζεσθαι πάντας εἶναι Ρωμαίους. μεγάλως γὰρ εἶχον τότε πρόνοιαν οἱ οὕτως ἀξιούμενοι καλεῖσθαι. ταῦτα δὲ φησιν ἵνα μὴ μᾶσι χθεὶς δίκαια φέρωμεν γένηται. ἦ γὰρ ἐμάσιξαν, καὶ πρέπτρεψαν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ ἀπέκτειναν αὐτόν. νυνὶ δὲ ἡ καὶ μὴ δι' ἕτερον ἀφῆκε δι' αὐτὸ γε μόνον ἐκεμάσιξαν, ἀφῆκε καὶ ἀπέλυσαν. δείκνυσιν οὖν ὁ Παῦλος, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ρωμαῖος ἦν. πρὸ γὰρ τῆς γεννηθῆναι τὸν Παῦλον, πεπολιτευμένης τῆς Κιλικίας ὑπὸ Ρωμαίοις, ἀνάγκη καὶ αὐτὸν ὡς ὄντα ὑπ' αὐτοῖς, Ρωμαῖον εἶναι. τέως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν προφητείαν ἐδεσμεύθη τὸν Ιερουσαλήμ. Τί οὖν ἀπὸ τούτου γίνεται; λύσας κατήγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς Ιουδαίους. ἦν ἄρα ψεύδος ἦν. ἐφορᾶτε γὰρ φησιν ὁ χιλίαρχος πῶς οὗτος Ρωμαῖός ἐστι, ρητέον ἀξιωματικῶς λύσις. τύπτειν σε μέλλει ὁ θεὸς τοῖχε κεκονιαμένε. ἄξιον ζητῆσαι πῶς ὁ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνω, λοιδορούμενος βλασφημούμενος πρακαλοῦμεν, ἀνταῦθα φυμανίζον, ἀ μόνον λοιδορεῖ ἀπὸ καὶ ἐπαράται. καὶ φαμεν, ὅτι ταῦτα τὰ ῥήματα παῤῥησίας μᾶλλόν ἐστιν ἢ θυμοῦ. ἀ γὰρ ἐβούλετο δίκαια φέρωμεν φανῆναι τῷ χιλιάρχῳ. ἦ γὰρ αὐτὸς μὲν ἐφείσατο μάσιξαι, ὡς δὲ τοῖς Ιουδαίοις ἐκδοθεὶς μέλλοντα ὑπὸ τῶν οἰκείων τύπτεσθαι, μᾶλλον ἀν ἐκεῖνον θρασύτερον ἠργάσατο. τὸν δὲ ἀρχ ὡς φασί τινες πρὸς τὸν παῖδα ἀποτείνεται, ἀπὸ πρὸς αὐτὸν τὸν ἐπιτάξαντα. διὸ ἀπολογεῖται δικαίως. ἤδως γὰρ ὅτι δεῖ καὶ θυμὸν δίκαιον παρίστασθαι, καὶ ἀγανάκτησιν δικαίαν καλύπτειν, ὥσπερ μεταμεληθεὶς λέγει. ἀρχιερέα ὄντα οὐκ ἤδειν ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς, καίτοι ἤδως. ἐλεγε γὰρ καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον. ἀπὸ προστιθεῖται ἀγνοιαν ἀ βλάπτουσαν, ἀπὸ οἰκονομοῦσαν. ἔστι γὰρ καὶ μεταχρισμῷ χρήσασθαι ἰσχυροτέρῳ παῤῥησίας. πολλάκις γὰρ παῤῥησία μὲν ἄκαιρος ἔβλαψε τὴν ἀλήθειαν, μεταχρισμὸς δὲ δὴ
» καιρὸς κατώρθωσε τὸ προκείμενον. Οὐκ ἤδειν ἀδελφοί ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς. γέ
» γραπται γὰρ, ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος, ὅτι τὸ ἓν μέ
» ρος ἐστὶ Σαδδουκαίων, τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων, ἐκραξεν ἐν τῷ συνεδρίῳ.

Τινές φασι μὴ ἤδέναι αὐτὸν ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς, διὰ μακροῦ μὲν ἐπανελθόντα χρόνου, μὴ συγχωρούμενον δὲ Ιουδαίοις, ὁρῶντα δὲ αὐτὸν ἐν τῷ μέσῳ μετὰ πολλῶν ἑτέρων. οὐκ ἐπὶ γὰρ δῆλος ἦν ὁ ἀρχιερεὺς πολλῶν ὄντων καὶ διαφόρων. διὸ ὡς μὴ ἤδως, εὐλόγως ἀπολογεῖται ὡς κατηγορίας οὔσης, καὶ ἐπάγει. ἄρχοντα τοῦ λαοῦ
» σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. Ανδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι υἱὸς Φαρισαίου. περὶ
» ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι. τὸν δὲ αὐτὸ λαλήσαντος, ἐγένετο
» στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. Πάλιν ἀνθρωπίνως διαλέγεται, καὶ ἡ πάντα χοῦ τῆς χάριτος ἀπολαύει. καὶ ἐν τούτῳ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐβουλήθη σχίσαι τὸ πλῆθος τὸ κακῶς ὁμονοοῦν κατ' αὐτοῦ. ἐ γὰ ψεύδεται
γὰρ ὁ

» γὰρ ὁ τοιαῦτα. Φαρισαῖος γὰρ ἦν ἐκ προγόνων. Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι, μὴ
» εἶναι ἀνάστασιν, μὴ δὲ ἄγγελον, μήτε πνεῦμα. Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμ
» φότερα. ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν
» Φαρισαίων, διεμάχοντο λέγοντες. γέγραπται γὰρ κακὸν εὑρίσκομεν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ.

Σαδδουκαῖοι πλούσιοι ὄντες, τάχα γὰρ τὴν θεὸν ἴσασιν. ὅθεν γὰρ ἀμάστατον βούλονται πιστεύειν εἶναι. Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα. ἐ μὲν πρία ἐστί. πῶς οὖν λέγει, ἀμφότερα; ἢ ὅτι πνεῦμα καὶ ἄγγελον ἕν φησιν, ἢ ὅτι ἡ λέξις γὰρ μόνον περὶ δύο λέγει, ὅπερ κυρίως δίκαιοι, τὸ, ἀμφότερα, σημαίνει περὶ πλῶν; ὥστε οὖν γε δεῖ ἐκ τῆς ἕξωθεν ἀκριβολέκτου κυριότητος κρίνειν τὰ τῶν ἀπλῶν
» καὶ ἀγραμμάτων ἁλιέων συγγραφάς. Εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ, ἢ ἄγ-
» γελος, μὴ θεομαχῶμεν. πολλῆς δὲ γνωμῆς στάσεως, βλαβεὶς ὁ χιλίαρ-
» χος μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβῆναι καὶ ἁρ-
» πάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἀγαγεῖν εἰς τὴν παρεμβολήν. τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπι-
» στὰς αὐτῷ ὁ κύριος, εἶπε. θάρσει Παῦλε. ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ιε-
» ρουσαλήμ, οὕτως σε δεῖ καὶ εἰς Ρώμην μαρτυρῆσαι. γνωμῆς δὲ ἡμέρας, ποιή- Κεφ. λδ'.
» σαντές τινες τῶν Ιουδαίων συνωμοσίαν. Εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ. διὰ τοῦτο ἐπὶ
μοῆσαι τὸ ἁρμῆνον. ἢ γὰρ λείπει τι αὐτῷ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ᾖ οὕτως. ἦ δὲ πνεῦμα ἢ ἄγγελος ἐλάλησεν αὐτῷ, ἀδιάλυτον φησιν. ἢ ὡς ἀπὸ τῶν Φαρισαίων τὸ ῥῆμα λεκτέον. ἦ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος. ἀντὶ τοῦ, ἰδοὺ τὰ περὶ ἀναστάσεως λαλῶν, δῆλός ἐστιν ἢ διὰ πνεύματος ἁγίου, ἢ δι' ἀγγέλου κα
» τηχηθεὶς τὸν τῆς ἀναστάσεως λόγον. Ανεθεμάτισαν ἑαυτοὺς λέγοντες, μήτε
» φαγεῖν, μήτε πεῖν, ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον. ἦσαν δὲ πλείους τεσσαρά
» κοντα οἱ ταύτην τὴν συωμοσίαν ποιησάμενοι. οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦ
» σι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, εἶπον. ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύ
» σασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρ
» χῳ καὶ τῷ συνεδρίῳ, ὅπως ἄγειον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διακρι
» νώσειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ. ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ
» ἀνελεῖν αὐτόν. ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ ἔνεδρον, παραγενόμενος
» καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ. προσκαλεσάμενος δὲ
» ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων, ἔφη. τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλιάρ
» χον. ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ. ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγε πρὸς
» τὸν χιλίαρχον, καὶ φησιν. ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με, ἠρώτησε τοῦτον
» τὸν νεανίαν ἀπαγαγεῖν πρός σε ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. Παραλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐ-
» τοῦ ὁ χιλίαρχος, καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο, τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγ-
» γεῖλαί μοι; εἶπε δὲ, ὅτι οἱ Ιουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε, ὅπως αὔριον εἰς τὸ
» συνέδριον καταγάγῃς τὸν Παῦλον, ὡς μέλλοντές τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ
» αὐτοῦ. σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς. ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσα
» ράκοντα. οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε πεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν
αὐτόν. καὶ

» αὐτ῀ μ. καὶ μῶ ἕτοιμοί ἐσι πεσδεχόμενοι πὼ ἀπὸ θῦ ἐπαγγελίαν. ὁ μὲν οὖν
» χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίαν, παραγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι, ὅτι ταῦτα ἔνε
» φάνισας πρὸς μέ. καὶ πεσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν. ἑτοι-
» μάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἱππεῖς ἑβ-
» δομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτὸς, κλίνητε πα
» ρασῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, γρά-
» ψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον. Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίς ῳ ἡγε-
» μόνι Φήλικι χαίρειν. τὸν ἄνδρα τοῦτον συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ιουδαίων, καὶ μέλλοντα
» ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην, μαθὼν ὅτι Ρωμαῖός
» ἐστι. βουλόμενος δὲ γνῶναι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν
» εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν. ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μη-
» δὲν δὲ ἄξιον θανάτου, ἢ δεσμῶν ἔγκλημα ἔχοντα. μηνυθείσης δέμοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν
» ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν Ιουδαίων, ἐξαυτῆς ἔπεμψα πρὸς σε, παραγεί-
» λας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. ἐρρῶσθαι. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται
» κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον, ἤγαγον διὰ τῆς νυκτὸς
» εἰς τὴν Αντιπατρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑ-
» πέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ ἀναδόν-
» τες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀναγνοὺς δὲ ὁ ἡγε
» μὼν, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστὶ, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας,
» διακούσομαί σου ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται. ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῷ
Κεφ. λέ'. » πραιτωρίῳ Ηρώδου φυλάσσεσθαι. μεθ' ἡμέρας δὲ πέντε κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ανα
24 » νίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός. οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ
» ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. κληθέντος δὲ αὐτοῦ, ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος,
» λέγων. πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔ-
» θνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντη τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε
» Φήλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πολὺ σὲ ἐγκόπτω, παρακαλῶ
» ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ. εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν, καὶ
» κινοῦντα στάσεις πᾶσι τοῖς Ιουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς
» τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως, ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι, ἐκρατήσαμεν αὐ-
» τὸν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν. παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλί-
» αρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε, κελεύσας τοὺς κατηγόρους
» αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σε. παρ' οὗ δυνήσασθε αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶ-
» ναι, ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. συνέθεντο δὲ καὶ οἱ Ιουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα
» οὕτως ἔχειν. ἀνένευσε δὲ ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν. ἐκ πολ
» λῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ
» ἀπολογοῦμαι, δυναμένου σου γνῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσίν μοι ἡμέραι ἢ δεκαδύο,
» ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ἐν Ιερουσαλήμ. καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα
» διαλεγόμενον, ἢ ἐπίστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ
πόλιν.

» πόλιν. οὔτε παρασῆναί με δύνανται, περὶ ὧν κατηγοροῦσίν μου. Ανεθεμάτισαν
» ἑαυτὸς, ρυτέον ἐξωθεῖναι τῆς καθ' θεὸν πίστεως εἰκότον ἑαυτὸν, ἵνα μὴ ποιήσειαν τὸ δό
» ξαντα. εἴτε οὖν ἐψεύσαντο τὴν ὑπόσχεσιν ὡς καὶ ἐψεύσαντο, ἀνάθεμά ἐσιν. εἴτε
» καὶ ἐξελεγόμενοι αὐτῆς φοβοῦσα, πάλιν ὡς φονεῖς ἀνάθεμα ἑαυτὸς ἐποίουν, ἤγουν ὁ
» θεὸς ἐκ πρεσώπων οἱ ἀρχιερεῖς. τὸ ἀναθέματος οὖν διαπῦ νοουμένου, τὸ μὲν,
» ὡς τῆς πᾶσιν ἢ πολλοῖς ἀνεφίκτου, ἀθεῷ δὲ μόνῳ ἀναπεθεμένου, τὸ δὲ ὡς πάσιν
» τῇ κλίσει καὶ ταῖς ἀξίαις ὁμοίαμεν ἀψαύστου, καὶ θεῷ ἀλλοτρίου, ὡς τῷ διαβόλῳ
» ἀνακεκλημένου διὰ πὼ ἀμιγῆ τὸ καλοῦ ἀγιοτρίωσιν, τριούτῳ νῷ καὶ οὐ τρι ὑποβάλ-
» λοισιν ἑαυτὸς ἀναθέματι. τὸ τοῦ πολλάκις κατ' ἤ πασιν ἠρῆσθαι νομίζομεν
» κατάθεμα. τῷ γὰρ ὄντι τὸ τριοῦτον γκ ἀνατίθεται ἀγὰ κατατίθεται τῷ διαβόλῳ ὑ-
» ποπεμπόμενον καὶ συγκαταδικαζόμενον. Ομολογῶ δὲ τῷ θῷ, ὅτι κατὰ πὼ
» ὁδὸν, ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτως λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς
» κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεὸν, ἣν καὶ
» αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδί-
» κων. ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς
» ἀνθρώπους διαπαντὸς. δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων παρεγενόμην, ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς
» τὸ ἔθνος μου καὶ προσφορὰς. ἐν οἷς εὑρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου, οὐ
» δὲ μετὰ θορύβου. τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ασίας Ιουδαῖοι, οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κα
» τηγορεῖν, εἴτι ἔχοιεν πρός με, ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, εἴτι εὗρον ἐν ἐμοὶ ἀδίκη-
» μα, στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκέκραξα ἑστὼς ἐν
» αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

Οτι καὶ πὼ ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ θεῷ. με-
τὰ πὼ κλῆσιν τοῦ εἶναι ἀπόστολος Χριστοῦ λέγων λατρεύειν τῷ πατρῴῳ θεῷ δείκνυ
σιν ἕνα ὄντα θεὸν παλαιάς τε καὶ νέας, ὃν οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος κατήγγελαν, ὃν
ὁ Παῦλος ἐκήρυσσεν ἤτων, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον καὶ τοῖς προφήταις γε
γραμμένοις. καὶ τὸ σιωπώμενον δὲ καὶ παῦτα τὸν Χριστὸν ἡσηγαγλε, ἀπὸ τέως τῷ
τῆς ἀναστάσεως ὃν διαπρίβειν λόγῳ, ὃν οὔτι ἐξ ἀρχῆς διετρογοῦν. Τύπτυ γὰρ δι-
» χθέντος βύκόλως καὶ τὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπεδείκνυτο, ὅτι ἀνέστη. Ακούσας δὲ ταῦτα ὁ
» Φήλιξ ἀνέβαλεν αὐτοὺς, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών. ὅταν Λυσίας
» ὁ χιλίαρχος κατάβῃ, διαγνώσομαί τὰ καθ' ὑμᾶς. διατάξάμενός τε τῷ ἑκατοντάρ
χῳ τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπη-
ρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ. μεθ' ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φήλιξ σὺν Δρου
σίλλῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ οὔσῃ Ιουδαίᾳ, μετεπέμψατο τὸν Παῦλον. καὶ ἤκουσεν αὐ
τοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρα-
τείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φήλιξ ἀπεκρίθη.
» τὸ νῦν ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε, ἅμα δὲ καὶ ἐλ-
» πίζων, ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτὸν. διὸ καὶ
» πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ. διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε Κεφ. λς'.
διάδοχον

» διάδοχον ὁ Φήλιξ Πόρκιον Φῆστον. θέλοντε χάριτας καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ
25 » Φήλιξ, κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον. Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ
» τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη ἐκ Καισαρείας εἰς Ἱεροσόλυμα. ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ ὁ ἀρχιε
» ρεὺς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου. καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, αἰτούμε-
» νοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦν
» τες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη. τηρεῖσθαι τὸν Παῦ-
» λον ἐν Καισαρείᾳ, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι. οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν
» ὑμῖν, φησὶ, συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.
» διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύ
» ριον καθίσας ἐπὶ τὸ βήματος, ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ αὐ
» τοῦ, περιέστησαν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα
» αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι, ἀπologουμένου
» αὐτοῦ, ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρ-
» τον. ὁ Φῆστος δὲ τοῖς Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ,
» εἶπε. θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς, ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ; εἶπε δὲ
» ὁ Παῦλος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Φήλιξ. σκηψάτου ὅτι οὐδὲν ὁ Φήλιξ τῶν πίστιν, ἀκ-
» ριβῶς κατηχηθεὶς ἐκ τῆς παλαιᾶς περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρὸς χάριν Ἰουδαίων ἐκ
» πέλυσε τὸν Παῦλον, ἵνα καὶ δι' ἀδωροληψίαν, ὡς πραοτάτων ὁ λόγος ἔδοξεν. ἦ-
» δη δὲ καὶ ὡς ἔχων γυναῖκα Ἰουδαίαν, πρὸς ἧς συνεχῶς ἤκουε ταῦτα. αὐτὴ δὲ πρὸς
» τὸν μόνον σωφρονοῦσαν αὐτῷ, Ἰουδαία οὖσα Ἑλληνι. ἢ τάχα ἦν μὲν Ἰουδαία,
» γαμηθεῖσα δὲ αὐτῷ ἐλπίδι κρείττονι Ἑλληνίς. διὸ καὶ ἐλεγεν αὐτῷ πολλάκις πίστιν, πει-
» θουσα καὶ τὸν ἄνδρα πραοτέρως χρήσασθαι. Ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἑστὼς ἔλεγε, οὐ
» δὲν εἰς κρίνεσθαι. Ἰουδαίοις οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. εἰ μὲν
» γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν. εἰ δὲ οὐδέν
» ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπι
» καλοῦμαι. Τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη. Καίσα
» ρα ἐπικέκλησαι; ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ. Τὸ, ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἑστώς εἰ-
» μι, ἔφη ὁ Παῦλος, βουλόμενος τὰς τῶν Ἰουδαίων χεῖρας ἐκφυγεῖν, φυτέσιν ἐν τῇ
» Ῥώμῃ θέλω ἀπελθεῖν πρὸ τῷ βασιλεῖ, κἀκεῖ δικάσασθαι. ἐκκαλοῦμαί σε φησί.
» τὸ γὰρ Καῖσαρ ὄνομα, Ρωμαῖοι, βασιλέα σημαίνει, ὡς κοινῷ ὀνόματι πάντας βασι
» λεῖς Ρωμαίων Καίσαρας μὲν καλεῖσθαι, καθὸ δὴ βασιλεῖς, ἴδιά μὲν καὶ ἰδικὰ αὐτῶν
» ὀνόματα εἶναι ταῦτα. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως ὁ τότε βασιλεύων Καῖ-
» σαρ Αὔγουστος ἐκαλεῖτο. ἔπαθε δὲ ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος. ὁ δὲ μακάριος Παῦλος
Κεφ. λξ΄. » ἐπὶ Νέρωνος Καίσαρος ἀναιρεῖται ἐν Ῥώμῃ. Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν, Ἀ-
» γρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερενίκη κατῆντησαν εἰς Καισάρειαν, ἀσπασόμενοι τὸν Φῆ-
» στον. ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ
» τὸν Παῦλον, λέγων. Ἀνήρ τίς ἐστι καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος. περὶ οὗ
» γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰου-
δαίων,

» δαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην. πρὸς οὓς ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις
» χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσω-
» πον ἔχοι τοὺς κατηγόρους, τόπον τε ἀπologίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συνελ
» θόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ
» τοῦ βήματος, ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα. περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι, οὐδεμίαν
» αἰτίαν ἐπέφερον ὧν ὑπενόουν ἐγώ. ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμο-
» νίας εἶχον πρὸς αὐτὸν, καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν.
» ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὸν περὶ τούτου ζήτησιν, ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς
» Ἱερουσαλὴμ κἀκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου, τηρηθῆ
» ναι αὐτὸν. Ἀγρίππας ὁ βασιλεύς. ἤκουον καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἔφη πρὸς τὸν Φῆστον. ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τὸν
» ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. ὁ δὲ, φησὶν, ἀκούσῃ αὐτοῦ. τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος
» τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερενίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀ-
» κροατήριον σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ
» κελεύσαντος τοῦ Φήστου, ἤχθη ὁ Παῦλος. καὶ φησιν ὁ Φῆστος. Ἀγρίππα βασιλεῦ,
» καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ τοῦτου πᾶν τὸ πλῆ-
» θος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι, τόν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε βοῶντες μὴ δεῖν
» ζῆν αὐτὸν μηκέτι. ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέ
» ναι, καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου βουλομένου τὸν Σεβαστὸν, ἔκρινα πέμπειν αὐτόν. περὶ
» οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ μάλι
» στα ἐπὶ σοῦ βασιλεῦ Ἀγρίππα. ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης, σχῶ τι γράψαι.
» ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον, μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.
» Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη. ἐπιτρέπεταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ 26
» Παῦλος ἀπologεῖτο ἐκτείνας τὴν χεῖρα. περὶ παντὸς ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων,
» βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἡγημαι ἐμαυτὸν μακάριον, μέλλων ἀπologεῖσθαι ἐπὶ
» σοῦ σήμερον, μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητη-
» μάτων ἐπισταμένου. διὸ δέομαί σου, μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. τὸν μὲν οὖν βίον τὸν
» μου τὸν ἐκ νεότητος, τὸν ἀπ' ἀρχῆς γενόμενον ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν Ἱεροσολύμοις ἴσασι
» πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ
» τὸν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας, ἔζησα Φαρισαῖος. καὶ νῦν ἐπ'
» ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἕστηκα κρινόμενος
» ἧς ἦν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταν-
» τῆσαι. περὶ ἧς ἐλπίδος ἔγκαλοῦμαι βασιλεῦ Ἀγρίππα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων.

Εἰς τὸν τοῦ Σεβαστοῦ δόγματον. Σεβαστὸν κατὰ χρηστικῶς τὸν βασιλέα καλεῖ, ὡσπερ καὶ Καίσαρα. ὃν πραιτωρίων καὶ κύριον καλεῖ, λέγων, περὶ οὗ ἀσφαλές τι

ζ γράψαι

» γράψαι τῷ κυρίῳ σχεδὸν ἔχω. Τί; ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει
» ρει; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐ-
» ναντία πρᾶξαι. ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἰερουσαλήμ. καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ φυλα-
» καῖς κατέκλεισα, παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών. ἀναιρουμένων τε αὐτῶν,
» κατήνεγκα ψῆφον. Καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς, ἠνάγ
» καζον βλασφημεῖν. περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς, ἐδιώκων ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω
» πόλεις. ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς
» παρὰ τῶν Ἀρχιερέων, ἡμέρας μέσης, βασιλεῦ, κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον οὐρανόθεν.

Τί; ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; ὀλίγα τίθησι περὶ ἀναστά-
σεως λογισμούς, ἕνα μὲν τὸν ἀπὸ τῶν προφητῶν. καὶ οὐ πάντα προφήτην, οὐδὲ αὖ-
τὴν τῶν Ἰουδαίων τὴν δόξαν. ἄλλον δὲ τὸν ἰσχυρότερον, τὸν ἀπὸ τραγμάτων, ὅτι
διελέχθη αὐτῷ ὁ Χριστὸς ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν. καὶ κατασιβυάζει καὶ τὴν ἀπὸ λο-
γισμῶν, τὴν πεπτέραν αὐτοῦ μανίαν διηγούμενος. πρῶτος λογισμός, Τί ἄπιστον εἰ ὁ
θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; καὶ ἄλλος, μὴ τοιαύτη δόξα ἦν, εἰ μὴ ἀνατεθραμμένοι ἦ-
σαν ἐν Σύροις τοῖς δόγμασι; ὃν δὲ ἠσεφέρετο, τίς γὰρ ἂν ἐδέξατο τὸν λόγον; ὑπὲρ
τῆς αἱρέσεως ταύτης φησὶν ἐγκαλοῦμαι. καὶ αὖτε παρ' αὐτοῖς περισβύεται. διὰ
τοῦτο βύσσονται. διὰ τοῦτο λατρεύουσιν ἵνα τούτοις τύχωσι. καὶ τοῦτο ἐγὼ καὶ
» παγγέλλω. Ὑπὲρ τὸν λαμπρότητα τοῦ Ἡλίου περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς
» ζῶν ἐμοὶ πορευομένους. πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φω-
» νὴν λαλοῦσαν πρός με, καὶ λέγουσαν τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ. Σαοὺλ Σαοὺλ τί με
» διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπον. Τίς εἶ κύριε; ὁ δὲ εἶπεν. ἐγὼ
» εἰμὶ Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι, εἰς πόδας σου. εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι
» προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα, ὧν τε εἶδες. ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, ἐξαιρού-
» μενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς νῦν σε ἀποστέλλω, ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς
» αὐτῶν, τοῦ ὑποστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν
» θεὸν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς
» ἐμέ. ὅθεν βασιλεῦ Ἀγρίππα. Ὑπὲρ τὸν λαμπρότητα τοῦ Ἡλίου. ὧν ἀναθεωρῶν
τὸ φωτεινότατον πράγων, καὶ μὴ δυνάμενος ἀντισῶσαι τῷ φωτὶ ἐκείνῳ τὸ τοῦ Ἰησοῦ
φῶς, καθὼς δύναται πᾶς ἐξαθῆσαι ἀκοὴ ἀνθρώπου λαλεῖν, ὑπερνικᾶν τὸ ἡλιακὸν φῶς
» ἐκεῖνό φησι. Οὐκ ἐλυόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ. Ὀπτασία ἐστὶν ἡ κα-
θαρὰ θέα ἢ ὑπερβαίνουσα ἄνθρωπον. ὃ περ τις ὢν σαρκὶ ὤν, διὰ τὸ ἀποκαλυφθῆ-
» ναι αὐτὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐκ ἔστιν ἰδεῖν δυνατός. Ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ
» πρῶτον καὶ Ἱεροσολύμοις, ἔς πᾶσαν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀ-
» παγγέλλων μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεὸν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα
» πράττοντας. ἕνεκα τούτων με οἱ Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ Ἱερῷ, ἐπειρῶντο διε-
χείρισασθαι. ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα,
μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων, ὧν τε οἱ προφῆται ἐλά
λησαν μελλόντων γίνεσθαι, καὶ Μωϋσῆς, ἢ παθητὸς ὁ Χριστὸς, ἢ πρῶτος ἐξ ἀνα-

στάσεως

» στάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσι. ταῦτα δὲ αὐ-
» τοῦ ἀπολογουμένου, ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη. Ὦρτε οἱ προφῆται ἐλάλη
σαν. ἵνα μὴ δόξῃ αὐτὸς διδάσκαλος εἶναι τούτου, ἐπάγει τοὺς προφήτας καὶ τὸν
Μωσέα λέγοντα, ἢ παθητὸς ὁ Χριστὸς, ἢ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, καὶ τὰ ἑ-
ξῆς. τὸ δὲ, ἢ, ἀντὶ τοῦ, ὅτι ἐστί. Μωσῆς φησὶν εἰπὼν ὅτι παθητὸς ὁ Χριστὸς, πρῶτος
ἐξ ἀναστάσεως. πρῶτος γὰρ οὗτος ἀνέστη, καὶ οὐκ ἔτι ἀποθνήσκει. οἱ γὰρ ἀναστάντες
διὰ τοῦτό εἰσιν ὑπὸ προφητῶν, καὶ οἱ διὰ τῶν προφητῶν, πάλιν ἀποθανοῦν, ἕως τῆς καθό-
» λου ἀναστάσεως μένοντες. Μαίνῃ Παῦλε. Τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν
» περιτρέπει. ὁ δὲ, οὐ μαίνομαί φησι, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης
» ῥήματα ἀποφθέγγομαι. Ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ παρ-
» ρησιαζόμενος λαλῶ. λανθάνειν γὰρ αὐτὸν τι τούτων, οὐ πείθομαι ἐγώ. οὐ γάρ ἐστιν
» ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο. πιστεύεις βασιλεῦ Ἀγρίππα τοῖς προφήταις; οἶδα ὅ
» τι πιστεύεις. ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη. Ἐπειδεῖ ἐν βραχεῖ πρὸς τὸν βασι-
λέα διελέγετο, ὡς περ ἐπαγθές τι ὁ Φῆστος, καὶ ἰδὼν τὴν παρρησίαν, ἀπὸ θυμοῦ
καὶ ὀργῆς, μανίαν φησίν. ὁ δὲ Παῦλος τὴν αὐτίαν διδάσκει, δι' ἣν πρὸς τὸν βασιλέα
τὸν λόγον ἀποτείνεται. εἶτα δείκνυς ὅτι πάντα τοῦ τῆς οἰκουμένης τόπου γέγονε τὸ
δόγμα, ἐπάγαγεν. οὐ γὰρ ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο, τὸ περὶ σαυτοῦ λέγω, εἰ
» τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν γενέσθαι. ὁ δὲ Παῦ-
λος εἶπεν. Ἐν ὀλίγῳ. τουτέστι διὰ ὀλίγων ῥημάτων. οὐ βραχέσι λόγοις. οὐ διὰ ὀλί
γης Διδασκαλίας. χωρὶς πολλοῦ πόνου καὶ σωμασχολίας διαλέξεως. διὸ καὶ πρὸς αὐ-
τὸν καταλλήλως ὁ Παῦλος φησίν. εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ, καὶ τὰ ἑξῆς.
τοιοῦτόν ἐστι τὸ ἐμοὶ τοῦτο ἀπουδεῖ τὸ γενέσθαι πάντας Χριστιανούς. καὶ τοῦτό μοί ἐστιν εὐχὴ πρὸς
θεόν. ἐπεὶ ἕτοιμός ἐμι καὶ διὰ πολλῶν λόγων, καὶ δι' ὀλίγων τῶν ἐν Χριστῷ κηρύσ-
σειν πίστιν, καὶ μετὰ κόπου καὶ πόνου, καὶ ἐκτὸς πραγμα. κόπος γὰρ καὶ πόνος ἐν τῇ
διδασκαλίᾳ καὶ τῷ κηρύγματι γίνεσθαι μοι, ἀνίσον ἐστὶ κοπιᾶν καὶ μή, καὶ
πολὺν χρόνον τρίβειν κηρύττοντα καὶ ὀλίγον, μόνον εἴτινας ὁρῶ πρὸς τὸ Χριστὸν ἐπιστρέ
φοντας. ταῦτα δὲ ἐλεγεν ἅμα μὲν τὸ αὐτοῦ πρόθυμον καὶ διάπυρον ὑποδηλῶν, ἅμα δὲ καὶ κελεύοντος καὶ
ἅμα δὲ κελεύοντος, ὡς ἐβούλοιτο καὶ πλείονα ἀκοῦσαι, καὶ πολυτέ-
ρας διδασκαλίας ἀπολαῦσαι, ἢ μόνον γνῶναι ἀποκινῆσαι, ἀνίσως οὕτως ἐστὶ πρόθυμος,
ἕτοιμον καὶ τὸ πρόθυμον πρέχων, ὥστε καὶ δυσχεῖς ἔργον αὐτὸ ποιεῖσθαι, ἂν μόνον
» τυγχάνῃ τοῦ σκοποῦ. Εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ ἢ μόνον
» σε, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον, γενέσθαι τοιούτους, οἱ ποῖός καὶ ἐγώ
» εἰμι. Τὸ δὲ ὀλίγῳ Ἀγρίππας μὲν ἀντὶ τοῦ πρὸ ὀλίγου μικροῦ δέοντος εἶπεν.
ὁ δὲ ἑτέρωτις ἄλλος θεῖα Παῦλος ἐκ τοῦ ἀνθρώπινα, τῇ προφορᾷ μᾶλλον
τῆς λέξεως ἢ τῷ σημαινομένῳ πρὸς τὸν τῶν λόγων σύμφερον χρησάμενος, τὸ, ἐν ὀλί-
γῳ καὶ ἐν πολλῷ, ἀντὶ τοῦ ἐν ὀλίγῳ λόγων ἀγῶνι, ἢ δέοι δὲ καὶ πλείονι, δύ
ξαίμην ἂν σε Χριστιανὸν γενέσθαι, προσηνεγκεν. ἵνα εἴπῃ, καὶ δι' ὀλίγων λόγων καὶ
διὰ πολλῶν εὐξαίμην ἂν σε Χριστιανὸν γενέσθαι. διὰ πάντων προθυμός ἐμι πάντα

πράπλων, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας, ἵνα τῆς σῆς δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν σωζομένων.

» Παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων. καὶ ταῦτα ἡπόνησε αὐτὸς, ἀνέστη ὁ βασιλεὺς ἐ ὁ ἡγε-
» μών, ἥτε Βερενίκη ἐ οἱ συγκαθήμενοι αὐτῆς. ἐ ἀναχωρήσαντες, ἐλάλουν πρὸς ἀλλή-
» λους λέγοντες, ὅτι μηδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Α-
» γρίππας δὲ τῷ Φήστῳ ἔφη. ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἐμὴ ἐπε-
Κεφ. λή. » κέκλητο Καίσαρα. Ὡς δὲ ἐκρίθη, τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς τὴν Ἰταλίαν, παρε-
27 » δίδουν τέ τε Παῦλον καί τινας ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχῃ, ὀνόματι Ἰουλίῳ,
» σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ μέλλοντες πλεῖν τοὺς κατὰ
» τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνος Θεσσαλο-
» νικέως. τῇ τε ἑτέρᾳ κατῆχθημεν εἰς Σιδῶνα. φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύ-
» λῳ χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν. κἀ-
» κεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους.
» τό, τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατῆχθημεν
» εἰς Μύρα τῆς Λυκίας. κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατόνταρχος πλοῖον Ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς
» τὴν Ἰταλίαν, ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες,
» ἐ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν
» τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην. μόλιστε παραλεγόμενοι αὐτὴν, ἤλθομεν εἴς τόπον τι-
» νὰ καλούμενον Καλοὺς λιμένας. ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία. Ἱκανοῦ δὲ χρόνου
» διαγινομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς. Παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τού-
» των. ὑπ᾽ ἀνεχόμενος ἑαυτῷ τὰ δεσμὰ ὑδὲ αἰσχυνόμενος, τότε ἔλεγε. τότε γὰρ
» ἦν αὐτῷ, εἰ ἴσως ἄλλο τι, ἄξιον δόξης καὶ καυχήματος, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἐκείνων ὑπολή-
» ψεις ἀφορῶν, καὶ τὴν ἐκείνων ἀθυμίαν συγκαταβαίνων, ἠνώχλουν μοί φησι πάντας
» παρακρούεσθαι, χωρὶς τῶν δεσμῶν. Διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέ-
» ναι, παρῄνει ὁ Παῦλος λέγων αὐτοῖς. Ἄνδρες θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς
» ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι
» τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον, ἢ
» τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις. ἀνυθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παρα-
» σκευήν, οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι κἀκεῖθεν, εἴπως δύναιντο καταντή-
» σαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ Λίβα καὶ κα-
» χῶρον. ὑποπνεύσαντος δὲ Νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες
» ἆσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ᾽ αὐτῆς ἄνεμος Τυφωνι-
» κὸς, ὁ καλούμενος Εὐροκλύδων. συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμέ-
» νου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. νησίον δέ τι ὑποδραμόντες κα-
» λούμενον Κλαῦδα, μόλις ἰσχύσαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης. ἣν ἄραν-
» τες βοηθείαις ἐχρῶντο, ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον, φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκ
» πέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο. σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡ-
» μῶν, τῇ ἑξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο. καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου
» ἐρρίψαμεν. μήτε δὲ Ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινομένων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας,
χειμῶνός τε

» χειμῶνος οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου; λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σώζεσθαι ἡ-
» μᾶς. πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν,
» εἶπεν. ἔδει μέν ὦ ἄνδρες πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης,
» κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ τὰ μὲν παρόντα ὑμᾶς εὐθυμεῖν.
» ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη γάρ μοι τῇ νυ-
» κὶ ταύτῃ Ἄγγελος τοῦ θεοῦ, οὗ εἰμὶ, ᾧ καὶ λατρεύω, λέγων. μὴ φοβοῦ Παῦλε.
» Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι. Διὰ τὸ δὲ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι. νηστείαν δὲ τῶν
τῶν Ἰουδαίων λέγει. μεταξὺ τὴν Πεντηκοστὴν ἐξῆλθον ἐκεῖθεν μετὰ πο-
λὺν χρόνον, ὡς ἐν αὐτῷ σχεδὸν τῷ χειμῶνι πλανᾶσθαι ἐξ τὰ μέρη τῆς Κρήτης. ἰ-
δοὺ προφητεύει δὲ νῦν ὁ Παῦλος, ναυαγῆσαι λέγων αὐτοῖς. ἃ δὲ γέγονεν αὐτοῖς
μετὰ ζημίας ψυχῶν τὸ ναυάγιον κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ. τότε μὲν γὰρ ὅσον κατὰ τὴν
φύσιν τὸ πράγματος ἐλθεῖν ἀν, ἐμὴ ὁ θεὸς διέσωσε. διαὐτὸν γὰρ καὶ ἐκείνοις διε-
σωθῆναι ἐποίησεν. τὸ μὲν οὖν γλυκὸν μαυάγιον ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐλθεῖν, ἐπιδεὶ
μέγας ἦν ὁ χειμών. τὸ δὲ θαῦμα μεῖζον, ὅτι ἐν καιρῷ τοιούτῳ ἐκμέσου ἐσώθησαν
οὕτω κινδύνων, αὐτός τε ὁ ἀπόστολος, καὶ διαὐτὸν οἱ λοιποί. ὥστε γ᾽ ἀληθεύεται. ὁ
δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ἐπείθετο. γ᾽ πεσόχθεις ὑπὸ
τοῦ Παύλου λεγομένοις ὁ ἑκατοντάρχης, πλέον ἢ τοῖς ἐμπείροις ἔχουσι μᾶλ-
λον πρὸς τὸ πλεῖν, ἢ πράτῃ ἀπείρῳ ναυτικῆς. καὶ ἐκ τούτου δηλώσει, ὅτι γνώ-
μης ἐστὶ καὶ ὁ τύχης τὸ ἁμάρτημα. ὅτι μαρέσι καὶ φύσιν ἐκφυγεῖν κίνδυνον, αὐτὴ
ἡ πεῖρα δηλώσει μὴ κατακρίνειν ἑαυτὸν πρά, ὡς ἀναμφιβόλως τὸ πράγμα-
τος κίνδυνον φέροντος, πλὴν τύχης καὶ εἱμαρμένης ἐπὶ τῶν πρότερον κοιμωμένης, ἢ
γρηγορούσης μόν, μηδὲν δὲ δυναμένης ἀντιπράξασθαι καὶ τῆς προαιρέσεως τῶν
ἀνθρώπων, καὶ ἢν ὡς ἀν βούλωνται καὶ ἐφ᾽ ἑαυτοῖς πράγματα ἄγουσι καὶ φέρου-
σιν, ὡς καὶ οἱ ἐμὲ τῷ Παύλῳ ἐκδημοῦντες. οὕτω γὰρ καὶ προαίρεσιν ἔπραττον, ὅ
τι εὐθέως ἐπιτηδείου τυγχάνοντες ἀνέμου χαίροντες δίμυον τὸν πλοῦν. Ἰσέον δὲ ὅτι
τὸ ἀνθοφθαλμεῖν ἐπὶ πλοίου λέγεται γὲ ἐπὶ πωριολεξίας. τότε γὰρ ἐπὶ ἀνθρώπου
μόνου ἁρμόζει. ὥστε γ᾽ δεῖ πωριολεκτεῖν ἀπαιτεῖν ἀεὶ τὰ γραφικά.

» Καὶ ἰδοὺ κεχαρίσαται σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετά σου. διὸ εὐθυμεῖτε
» ἄνδρες. πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ, ὅτι οὕτως ἔσται, καθ᾽ ὃν τρόπον λελάληταί μοι. εἰς νῆ-
» σόν δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομέ-
» νων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς, ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ
» αὐτοῖς χώραν. καὶ βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς εἴκοσι. βραχὺ δὲ διαστήσαντες, καὶ πά
» λιν βολίσαντες εὗρον ὀργυιὰς δεκαπέντε. φοβούμενοί τε μήπως εἰς τραχεῖς τόπους
» ἐκπέσωσιν. ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, ἤυχοντο ἡμέραν γένεσθαι. τῶν
» δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν
» θάλασσαν, προφάσει ὡς ἐκπρῴρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν, εἶπεν ὁ Παῦ-
» λος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις. ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς
» σωθῆναι οὐ δύνασθε. τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, ἐ εἴασαν

αὐτῶν ἐκτρεσεῖν. ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλον ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέγων. τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι. Καὶ διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει. οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἀπολεῖται. εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ θεῷ πάντων. καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. εὔθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες, καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. ἦμεν δὲ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὸ θάλασσαν. ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὸν μὲν γὰρ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο εἰ δύναιντο, ὠθῆσαι τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες, εἴων εἰς τὸ θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεούσῃ, κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον, ἐπώκλασαν τὴν ναῦν. καὶ ἡ μὲν πρῷρα ἐρείσασα, ἐμένεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας τῶν κυμάτων. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς. πρέπει γὰρ Παῦλος μεταλαβεῖν τροφῆς, καὶ αὐτὸς πρώτος μεταλαμβάνει, λόγῳ καὶ ἔργῳ πείθων. τοῦτο γὰρ ὑπάρχει, πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ἐστί, ῥυτέον τὸ φαγεῖν, μηδὲ τοῦτο τοῦ λιμοῦ διαφθαρῆτε. ἐγένετο γὰρ ἦμεν αὐτοῖς φροντὶς τροφῆς, ἅτε γὰρ πρὸ τῶν τοιούτων ὄντες τὸ κινδύνου. πόθεν δὲ γέγονεν αὐτοῖς δεῖλος τῶν συμπλεόντων ὁ ἀριθμός; ἡνίκα ἦν αὐτοῖς ἐρωτᾶν τὴν αἰτίαν διὰ ἣν πλέοιεν, καὶ μαθεῖν πάντα.

Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο, ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, μήτις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι. ὁ δὲ ἑκατόνταρχος βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος. ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀποῤῥίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, καὶ τοὺς λοιποὺς, οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ διασωθέντες, τότε ἐπέγνωσαν, ὅτι Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν. ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν, προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς, διὰ τὸν ὑετὸν ἐφεστῶτα, καὶ διὰ τὸ ψῦχος. Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ

βουλὴ ἐγένετο. πάλιν ἐκ τούτου δείκνυται, ὅτι τῷ Παύλῳ ἐχαρίσαντο, ὅτι καιρὶ βουλομένων τινὰς ἀναιρεῖν, ἵνα μὴ διασῴσῃ ἡ περιτεία Παύλου, οὐκ εἴασεν αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι ὁ ἑκατόνταρχος, ἵνα τὸν Παῦλον σώσῃ. Συνῳρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων πλῆθος, καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὸν πυρὰν, ἔχιδνα ἐκπλὰς θέρμης ἐξελθοῦσα, καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκπλὰς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους. πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν διασῳθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν. ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι, ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι. Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ. ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας, φιλοφρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι. πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν. Τούτου οὖν γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθένειας ἐν τῇ νήσῳ, προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο. οἳ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς. καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν. μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας, ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, Κεφ. λθ'. Ἀλεξανδρίνῳ. Ἐχιδνα ἐκπλὰς θέρμης ἐξελθοῦσα. Περὶ ἐχίδνης τῆς ἀποστόλου χειρὶ τοὺς ὀδόντας ἐμβαλοῦσα, καὶ τὸ χαῦνον τῆς ἁμαρτίας ἐχεύρυθοῦσα, ἀπεπήδησε πραυτέρα, καὶ κατὰ τῆς πυρᾶς ἤλατο, ὥσπερ Δίκαις ἑαυτὴν εἰς πραπομφὴν, ὅτι τῷ μηδαμόθεν προσήκοντι προσέβαλε σώματι. ἡμεῖς δὲ τὰ θηρία δεδοικαμεν, ἐπιδὴ τῆς ἀρετῆς τὴν φαυλοτέραν ἐκτετμήκαμεν. ἰδόντες οὖν τότε οἱ βάρβαροι, καὶ ἐκφυγόντα τὸν ἀναμφίβολον θάνατον, θεὸν αὐτὸν ἐνόμισαν εἶναι, ὡς ἔχοντες ἔθος, πάντα τοιοῦτα τὰ πράδοξον θεὸν νομίζειν. ὥσπερ καὶ τοῖς παλαιοῖς θεοῖς ἀνόμαζον ἢ διίσχυσε τοιαῦτα, οἷος ἦν ὁ Ἡρακλῆς, ἢ διὰ μανίας ἔξις ἀνόντας τοὺς ὀρφανὰς, οἷος ἦν ὁ τῆς Σαμαρείας Σίμων.

Παρασήμῳ Διοσκούροις. καὶ κατὰ χθέντες εἰς Συρακοῦσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς. ὅθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου Νότου, δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτίολους. οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς, παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά. καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθομεν. κἀκεῖ θεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν.

Παρασήμῳ Διοσκούροις. ἔθος ἀεί πως ἐν ταῖς Ἀλεξανδρέων μάλιστα ναυσὶ πρὸς μετὴν ὥραν δεξιᾶτε καὶ εὐώνυμα γραφὰς εἶναι τοιαύτας. ἐπιδὴ δὲ ἦν ἡμῖν ὑπολολατρείας κρατούσης καὶ ἐκεῖνο καιροῦ γεγράφθαι τῇ νηῒ τοῖς Διοσκούροις, καὶ ἐκ τούτου νοεῖν ἀκόλουθον, ἀμόφυλον εἶναι, ῥυτέον ὑπολολάτρην. περὶ τούτου καὶ Ἡσαΐας ἔφη. περιαθήσονται ἐν πλοίῳ ἀμοφύλῳ, θάλασσαν ἅμα προμο- μεύσουσιν. Ἀχρὶς Ἀππίου φόρου καὶ Τριῶν ταβερνῶν. οἷσπερ ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαρίστησε τῷ θεῷ, ἔλαβε θάρσος. ὅτε δὲ ἤλθομεν εἰς Ῥώμην, ὁ ἑκατόνταρχος παρέδωκε

Κεφ. μ΄.

ρις δεσμίοις τῷ φραγγελλίῳ. τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ. ἐλθόντες δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συνεκάλεσατο τοὺς Ἰουδαίων πρώτους. συνελθόντων δὲ αὐτῶν, ἔλεγε πρὸς αὐτούς. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ρωμαίων. οἵτινες ἀνακρίναντές με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι, διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων, ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα.

Ἄχρις Ἀσσίου φόρου ἐς Τριῶν ταβερνῶν. Τόποι τινὰς ἐπισημαίνεται πρὸς τῆς Ρώμης, τὴν μὲν ἑκάστην τινὰ Ἀσσίου ἔχοντα, ὡς ἔοικε, καὶ φόρον ἐκείνου καλουμένην, ὡς μέχρι νῦν αἱ τῶν βασιλέων ἑκάστης πρὸς Ρωμαίους φόροι πρασαγορεύονται, τὸ δὲ τῶν ταβερνῶν, πανδοχείων τινῶν, ἢ καταπειλείων χρῆσιν ἀνιάτων, τῇ Ρωμαίων φωνῇ οὕτως ὀνομαζόμενα. Οὐχ ὡς τῶν ἐθνῶν μουσῶν χορὸν καταγορήσας. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλῆσαι. ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τῆς Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περίκειμαι. οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον. ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν. ἀξιοῦμεν δὲ παρ' ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς. Εἰδὼς ὁ Παῦλος ὅτι ἄρτον ἤνυον ὅλως τὸ διακαθαι, καὶ μάλιστα πρὸς ἀπίστους, περὶ ἀμφοτέρων ἀπελογεῖτο, ὥστε μὴ προληφθῆναι αὐτῶν τὰς ἀκοάς. διὰ ταύτην γάρφησι τὴν αἰτίαν ἐβουλόμην ὑμᾶς ἰδεῖν, ὥστε μὴ ἔχειναί τινι κατηγορεῖν. καὶ τὸ πρισάμενα λέγει, ὅτι δὴ τὰς χεῖρας αὐτῶν διαφυγεῖν βουλόμενος ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, ἀχ ὡς ἑτέρους διδοὺς κακά, ἀπ' αὐτῶν φεύγων κακά. Γνεῖ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης, γνωσὸν ἐστιν ἡμῖν, ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται. παρόντων δὲ αὐτῷ ἡμέραν, ἦκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπό τε τοῦ νόμου Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωΐ ἕως ἑσπέρας. καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν. ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους, ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν. Καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγον. πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν. ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. ἔμενε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἰδίῳ μισθώματι. καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰς πορευομένους πρὸς αὐτὸν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκωλύτως. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου καὶ τὰ ἑξῆς. τοῖς ὑπουργὸν λέγουσι τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁ Παῦλος ὑπαῦθα καιρίαν δίδωσι πληγήν. τὸν γὰρ κύριον τὸν καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, ὃν εἶδεν Ἡσαΐας, ὧδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὁμοούσιον γάρ ἐστι τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῆς ἴσης ἐξουσίας μετέχει. καὶ τὸν ῥηθέντα τὸν προφήτην ὡς θεόθεν ἀποφθεγγόμενον περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἰησοῦ λέγει πρασκευάζει, ἐπειπὼν ἤκουσεν ὁ λαὸς τῶν Ἰησοῦ λόγων καὶ οὐ συνῆκε, καὶ βλέπων ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα τεράστια, ἐχ ὁρᾷ. ἐς μέλλοντα γὰρ χρόνον ἐγκλίνων τὸ ῥηθὲν, ἐμφαίνει τοῖς ἐς ὑστέρους χρόνους τῶν προφητευομένων ἀναφοράν. σκόπει δὲ τοῦ πνεύματος ἀκρίβειαν. οὐκ εἶπε, καὶ οὐ μὴ βλέψητε, ἀλλ' ὅτι βλέψητε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. οὐδὲ ὅτι οὐκ ἀκούσεσθε, ἀλλ' ὅτι ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε. αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀφεῖλον, πρῶτον τὰ ὦτα βύσαντες, τοῖς ὀφθαλμοὺς καμμύσαντες, τοῦ καρδίαν βαρύναντες. οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἤκουον, ἀλλὰ καὶ βαρέως ἤκουον. ἐποίησαν δὲ τοῦτο μήποτε ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσωμαι αὐτοῖς, ἵνα τελειωθῇ αὐτῶν λέγων τὴν πονηρίαν καὶ μετὰ παρρησίας ἀποφοράν. καὶ τοῦτο λέγει ἐφελκόμενος καὶ ἐρεθίζων, καὶ δεικνὺς, ὅτι οὐ μὴ ἐπιστρέψωσιν ἰάσεται αὐτούς.

Ἰσέον δὲ ὅτι μέχρι τούτου ἰσορρεῖ Λουκᾶς τὰ περὶ τὸν μακάριον Παῦλον ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων, καθ' ἑκάστην καιρὸν τὸ βιβλίον συγγραφόμενος, καὶ τὰ καθεξῆς ἥκιστα γινώσκων. χρὰ δὲ τὸ μαρτύριον τούτου ἐγκατέθετο τῇ βίβλῳ. καταλιπόντες γὰρ αὐτὸν ἐκεῖσε Λουκᾶς τε καὶ Ἀρίσταρχος ᾔεσαν. Εὐσέβιος δὲ τὰ μετέπειτα χρόνοις ἱστόρησεν ἀκριβῶς. Τότε μὲν ἐπὶ Νέρωνος ἀπολογησάμενον τὸν Παῦλον αὖθις ἐπὶ τὸ τοῦ κηρύγματος διακονίαν στείλασθαι, πρὸς Καίσαρος ἀπολυθέντα, καὶ εὐαγγελίσασθαι ἐφ' ἑτέρους δέκα ἔτεσιν. ἐς ἄκρον δὲ μανίας ὁ Νέρων ἀφικόμενος ἐπὶ τοῖς ἁγίων ἀποστόλων ἤρξατο σφαγαῖς. μετασταλάμενος γοῦν τὸν

οἵτε ἀπόστολοι αὐτῶν, ἐπισολὰς βυβλίνας ἐπικομιζόμενοι, ὑπέδυνε τὸν ὑδάτων νᾶπλοῦν, καὶ τὴν θάλασσαν ἐμπλέοντες, πάντα χοῦν γῆς διέτρεχον, τὸν περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν διαβάλλοντες λόγον. ἀποστόλοις δὲ ἔοικε καὶ νῦν ἔθος ἐστὶν Ἰουδαίοις ὀνομάζειν τὰς ἐγκυκλίους γράμματα πρὸς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν ἐπικομιζομένους. Ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, λέγον. πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν. ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. ἔμενε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἰδίῳ μισθώματι. καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰς πορευομένους πρὸς αὐτὸν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάσης παῤῥησίας ἀκωλύτως. Τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου καὶ τὰ ἑξῆς. τοῖς ὑπουργὸν λέγουσι τοῦ πατρὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁ Παῦλος ὑπαῦθα καιρίαν δίδωσι πληγήν. τὸν γὰρ κύριον τὸν καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ ἐπηρμένου, ὃν εἶδεν Ἡσαΐας, ὧδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὁμοούσιον γάρ ἐστι τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῆς ἴσης ἐξουσίας μετέχει. καὶ τὸν ῥηθέντα τὸν προφήτην ὡς θεόθεν ἀποφθεγγόμενον περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἰησοῦ λέγει πρασκευάζει, ἐπειπὼν ἤκουσεν ὁ λαὸς τῶν Ἰησοῦ λόγων καὶ οὐ συνῆκε, καὶ βλέπων ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα τεράστια, ἐχ ὁρᾷ. ἐς μέλλοντα γὰρ χρόνον ἐγκλίνων τὸ ῥηθὲν, ἐμφαίνει τοῖς ἐς ὑστέρους χρόνους τῶν προφητευομένων ἀναφοράν. σκόπει δὲ τοῦ πνεύματος ἀκρίβειαν. οὐκ εἶπε, καὶ οὐ μὴ βλέψητε, ἀλλ' ὅτι βλέψητε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε. οὐδὲ ὅτι οὐκ ἀκούσεσθε, ἀλλ' ὅτι ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε. αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀφεῖλον, πρῶτον τὰ ὦτα βύσαντες, τοῖς ὀφθαλμοὺς καμμύσαντες, τοῦ καρδίαν βαρύναντες. οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἤκουον, ἀλλὰ καὶ βαρέως ἤκουον. ἐποίησαν δὲ τοῦτο μήποτε ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσωμαι αὐτοῖς, ἵνα τελειωθῇ αὐτῶν λέγων τὴν πονηρίαν καὶ μετὰ παρρησίας ἀποφοράν. καὶ τοῦτο λέγει ἐφελκόμενος καὶ ἐρεθίζων, καὶ δεικνὺς, ὅτι οὐ μὴ ἐπιστρέψωσιν ἰάσεται αὐτούς.

Ἰσέον δὲ ὅτι μέχρι τούτου ἰσορρεῖ Λουκᾶς τὰ περὶ τὸν μακάριον Παῦλον ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων, καθ' ἑκάστην καιρὸν τὸ βιβλίον συγγραφόμενος, καὶ τὰ καθεξῆς ἥκιστα γινώσκων. χρὰ δὲ τὸ μαρτύριον τούτου ἐγκατέθετο τῇ βίβλῳ. καταλιπόντες γὰρ αὐτὸν ἐκεῖσε Λουκᾶς τε καὶ Ἀρίσταρχος ᾔεσαν. Εὐσέβιος δὲ τὰ μετέπειτα χρόνοις ἱστόρησεν ἀκριβῶς. Τότε μὲν ἐπὶ Νέρωνος ἀπολογησάμενον τὸν Παῦλον αὖθις ἐπὶ τὸ τοῦ κηρύγματος διακονίαν στείλασθαι, πρὸς Καίσαρος ἀπολυθέντα, καὶ εὐαγγελίσασθαι ἐφ' ἑτέρους δέκα ἔτεσιν. ἐς ἄκρον δὲ μανίας ὁ Νέρων ἀφικόμενος ἐπὶ τοῖς ἁγίων ἀποστόλων ἤρξατο σφαγαῖς. μετασταλάμενος γοῦν τὸν

Παῦλον τριακοστῷ ἕκτῳ ἔτει τοῦ σωτηρίου πάθους, τρισκαιδεκάτῳ δὲ ἑαυτοῦ, ἐποίησε μαρτυρῆσαι ξίφει τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθέντα. ἔστι γοῦν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους Τιβερίου Καίσαρος, δευτέρου δὲ ἔτους τοῦ σωτηρίου πάθους, ἐξ οὗ κηρύσσειν ἤρξατο, ἕως ἤκουσε δευτέρου τοῦ αὐτοῦ Τιβερίου, ἔτη τέσσαρα. καὶ τοῦ Γαΐου δὲ ὡσαύτως ἔτη τέσσαρα. οὗτος δὲ καὶ τοῦ Κλαυδίου ἔτη τεσσαρεσκαίδεκα. οὗ διαδεξάμενος Νέρων τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, τὸν ἀπόστολον ἀνεῖλεν. ἔστι γοῦν ὁ πᾶς χρόνος τοῦ κηρύγματος Παύλου ἤκουσι καὶ ἓν ἔτος. καὶ ἕτερα δύο ἔτη, ἃ διετέλεσεν ὁ τοῦ καὶ Καισάρεια δεσμωτηρίῳ. πρὸς δὲ τούτοις πάλιν, τὰ ὑπὸ Ῥώμῃ πρότερα δύο ἔτη, ἐν τοῖς τελευταίοις δὲ ἔτη δέκα, ὥστε εἶναι πάντα ἔτη ἀπὸ τῆς κλήσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς τελειώσεως αὐτοῦ, τριάκοντα ἑπτά. ἀπὸ δὲ τοῦ σωτηρίου πάθους, τριάκοντα ἓξ. μεταξὺ δὲ τοῦ πωρίου ἀναλήψεως, μεθ' ἡμέρας πέντε ὀλίγας, πεζεύοντες οἱ ἀπόστολοι ἐξῆλθον εἰς διακονίαν Στέφανον ἐκ τοῦ ἀμφὶ αὐτὸν ἔπτα τὸν Στέφανον εὐθέως εὑρίσκομεν λιθαζόμενον, ἐπὶ Παῦλον συνευδοκοῦντα τῷ φόνῳ. ὃς μικρὸν ὕστερον εἰς Δαμασκὸν ὁρμᾷ, ὡς τοὺς ἐκεῖσε ὄντας ἁγίους ἀναιρήσων. κατὰ μέσην δὲ τὴν ὁδὸν ἡ κλῆσις αὐτῷ γέγονε παρὰ θεοῦ, ὡς μικρῷ πεσανάλωθῆναι τὸν ἕτερον ἐκεῖνον. εὐθέως δὲ ἤρξατο κηρύσσειν Ἑλλαβομένου Ῥώμαικαιδεκάτου ἔτους Τιβερίου Καίσαρος, καὶ τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει Νέρωνος τελειοῦται, ξίφει τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθείς.

Τέλος τῶν τῶν πράξεων.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ.

Αὐτῷ αὐτὸς ὁ Ἰάκωβος ἐπιστέλλει τοῖς ἀπὸ δώδεκα φυλῶν διασπορᾶς πιστεύσασιν εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. γράφει δὲ διδασκαλικὴν τὴν ἐπιστολήν, διδάσκων περὶ διαφορᾶς πειρασμῶν, ποῖος μὲν ἐστιν ὁ ἀπὸ θεοῦ, ποῖος δὲ ὁ ἀπὸ τῆς ἰδίας καρδίας ὧν ἀνθρώπων. καὶ ὅτι οὐ λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ δεῖ δείκνυσθαι τὴν πίστιν, καὶ οὐχ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ δικαιοῦνται. περὶ τε τῶν πλουσίων παραγγέλλει, ἵνα μὴ προκρίνωνται τῶν πτωχῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπαλείφωνται ὡς ὑπήφανοι. καὶ τέλος παμυθησάμενος μόλις τοὺς ἀδικουμένους, καὶ προτρεψάμενος αὐτοὺς μακροθυμεῖν ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου, καὶ διδάξας περὶ ὑπομονῆς ἐκ τοῦ Ἰὼβ τὸ χρηστὸν αὐτῆς, παραγγέλλει πεισθῆναι τοὺς πρεσβυτέρους ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ ἀπονεύξαι ἐπιτρέψαι τοὺς πλανηθέντας, ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν. εἶναι γὰρ τούτου μισθὸν παρὰ τοῦ κυρίου, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
SALAMANCA

Κεφάλαια τῆς Ἰακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς.

α΄ Περὶ ὑπομονῆς καὶ πίστεως ἀδιακρίτου. καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης πρὸς πλουσίους. ᾧ ᾧ περὶ τῆς ἡμῖν πυρώσεως καὶ ὧν ἐξ αὐτῆς πασῶν, ὅτι οὐ παρὰ θεοῦ τὸ ἄτοπον. εἴπερ μὴ ἀγαθὸν ἡμῖν, παρ' αὐτῷ.

β΄ Περὶ πραότητος καὶ ἁγνείας καὶ πραξέως ἀγαθῆς μὴ διδασκῆς ἐπὶ μακαρισμῷ. καὶ περὶ ἐπιεικείας καὶ συμμετρίας λόγου.

γ΄ Περὶ τῆς πρὸς ἕκαστον ἀγάπης ἀπροσωπολήπτου καθ' νόμον.

δ΄ Ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἔργων, καὶ οὐκ ἐκ πατέρου ἰδικῶς, ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν ἅμα δικαιοῦται ἄνθρωπος.

ε΄ Ὅτι ἡ προστατικὴ καὶ ἄπακτος γλῶσσα θανατοῖ τὸν κεκτημένον, ἧς κρατεῖν ἀνάγκη ἡμᾶς εὐφημίαν καὶ δόξαν τοῦ θεοῦ. ἐν ᾧ περὶ ἀναστροφῆς ἀγαθῆς ἐν πραΰτητι πρὸς ἀνθρώπους ἐκ φιλοδοξίας τῆς περὶ σοφίας ἀνθρωπίνης. καὶ περὶ θείας σοφίας. καὶ ὅτι ἐκ ἐριθυμίας καὶ φιλιδονίας, ἔρις ἐν ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον γίνεται. καὶ περὶ μετανοίας εἰς σωτηρίαν. ἐν περὶ τοῦ μὴ κρίνειν τὸν πλησίον.

ς΄ Ὅτι οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἀλλ' ἐν θεῷ τὰ διαβήματα ἀνδρὸς κατευθύνεται. ᾧ ᾧ περὶ πλεονεξίας πλουσίων, καὶ τῆς ἐν κόσμῳ τρυφῆς αὐτῶν. καὶ περὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ.

ζ΄ Περὶ μακροθυμίας καὶ ὑπομονῆς παθημάτων, καὶ περὶ ἀληθείας. ἐν ᾧ παραινέσεις ἰδικαὶ ἑκάστῳ προσήκουσαι μετὰ πίστεως. καὶ ὅτι διακωλυτέον τὴν τοῦ πλησίον σωτηρίαν.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
SALAMANCA

Καθολικαὶ λέγονται αὗται, οἱονεὶ ἐγκύκλιοι. οὐ γὰρ ἀφωρισμένως ἔφθησεν ἑνί τινι ἢ πόλει, ὡς ὁ θεῖος Παῦλος, οἷον Ῥωμαίοις, ἢ Κορινθίοις προσφωνεῖ ταύτας τὰς ἐπιστολάς, ὁ ὢν τοιούτων τοῦ κυρίου μαθητῶν θίασος, ἀλλὰ καθόλου τοῖς πιστοῖς, ἤτοι Ἰουδαίοις τοῖς ἐν τῇ διασπορᾷ, ὡς καὶ ὁ Πέτρος, ἢ καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸν αὐτὸν πίστιν χριστιανοῖς τελοῦσιν.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ. Κεφ. α΄.

ΙΑΚΩΒΟΣ θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς οὔσαις ἐν τῇ διασπορᾷ, χαίρειν. Θεοῦ μὲν τὸ πατρὸς, κυρίου δὲ τὸ υἱοῦ. ὥστε ἡ ἐξ ἴσου πατρὸς καὶ υἱοῦ δοῦλος, ὁμότιμός ἐστι τῷ πατρὶ καὶ ὁ υἱὸς, καὶ καθ' ὑπόστασιν καὶ καθ' ἐνέργειαν. ὑπὲρ πᾶν δὲ κοσμικὸν ἀξίωμα οἱ τοῦ κυρίου ἀπόστολοι τῷ δούλοι Χριστοῦ εἶναι καλλωπιζόμενοι, τὸ γνώρισμα ἑαυτῶν βούλονται ποιεῖσθαι καὶ λέγοντες καὶ πιστέλλοντες καὶ διδάσκοντες.

Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες. Τὸν καθ' ὑπομονὴν λύπῃ καὶ τοὺς πειρασμοὺς θύραις, καὶ ἐπαινετὸν ὄντως καὶ χαρᾶς ἀξίους. δεσμὸς γὰρ οὗτοι ὑπομονῆς, καὶ αὔξησις ἀγάπης καὶ κατανύξεως. ὅθεν καὶ κεῖνο εἴρηται. τέκνον, ἡ προσέρχῃ δουλεύειν τῷ κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν. καὶ ὁ χρυσὸς, ἐν τῷ κόσμῳ, φησὶ, θλίψιν ἔσχε τε, ἀλλὰ θαρσεῖτε. καὶ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν. οὐ γὰρ ἔστιν ἐκτὸς γυμνασίων οὔτε κοσμικῶν οὔτε ὧν καθ' ὑπὸν, στεφάνων ἀξιωθῆναι. μετρίως φρονῶν δὲ ἀδελφοὶ σὺν ἡμῖν οὐχὶ τέκνα καλεῖ. χαρὰς δὲ πάσης οἱ πειρασμοὶ πρόσκοποι τοῖς ἀποδοκίμοις, ὅτι τὸ δοκίμιον αὐτῶν διὰ τούτων γίνεται φανερόν. τὸ δὲ δοκίμιον εἰς ἔργον τέλεον πρακτέον. ἀμήχανον. ἢ τί τὸ ὧν πειρασμῶν ἔργον, πῶς εἰς πειρασμὸν ὁ Χριστὸς μὴ ἔσενε χθῆναι τῇ εὐχῇ διδάσκαλος ἡμᾶς τὸν θεὸν πρεσβεύεσθαι; φαμὲν οὖν ὅτι διττοί εἰσιν οἱ πειρασμοί. οἱ μὲν ἀφ' ἡμῶν τὴν ἀρχὴν ἔχοντες, οἱ δὲ ἀπὸ θεοῦ γυμνασίας χάριν ἐπαναρρήσεως ἡμῖν ἐπαγόμενοι. διττοὶ δὲ οἱ ἀφ' ἡμῶν τὴν ἀρχὴν ἔχοντες. οἱ μὲν γὰρ δι' ἀλόγιστον ἀνδρίαν, ὃ δὲ θράσος καλοῦμεν, ὃ δὲ φυλάττεσθαι ἀσκεῖ) ὁ κῆ, ὡς τὸν μὴ προθύμου ὄντος, μεταξὺ δὲ ἀγώνων τὴν προθυμίας ἀποσβεσθείσης, ἐν οὐκ εἰς ἀγαθὸν τοῖς χρησαμένοις τελευτησάσης. οἱ δὲ δι' ἁμαρτίαν ἐπαγόμενοι. ὡς τοῖς Σοδομίταις ὁ ὄλεθρος. τούτοις τοῖς πειρασμοῖς, ὅσα δύναμις, φευκτέον,

ἀναμαρτήτως

ἀναμαρτήτως βιοῦντας. ἐπεὶ τούτους ἀπὸ θεοῦ, ὡς τῷ Ἰὼβ, ὡς τῷ Ἀβραάμ, μὴ μόνον οὐ φευκτέον, ἀλλ' εἴπερ ἐδυνατὸν, διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς εὐχαριστίας ζηλωτέον. ὁ γὰρ θεὸς πράξων, ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ ἀναρρήσει τὸν ποιεῖν οἶδεν. πράσμοις δὲ ποικίλοις εἴπε, διὰ τὸ τὸ ἴσον μὲν, ὡς ἔφημεν, ἀπὸ θεοῦ, τὸ ἴσον δὲ ἀφ' ἡμῶν εἶναι.

» Ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν. Δοκίμιον, τὸ κεκριμένον λέγει, τὸ δὲ δοκιμασθέν, τὸ καθαρόν. ὡς καὶ τὸ, ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῆς γῆς. πῶς δὲ τὸ δοκίμιον ὑπομονὴν κατεργάζεται. ἐκείνη γὰρ ἡ πίστις καθαρὰ ἐλέγχεται, ἡ ἐν ὑπομονῇ ἐκ καρτερίας ὧν ὑπενεχθέντων πειρασμῶν διατελοῦσα. πιστοῦ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔργον, τὸ μετὰ μακροθυμίας τε καὶ εὐχαριστίας, τὰς τοιαύτας ὑποφορὰς δέχεσθαι. ὁ τοιοῦτον καὶ ὁ Ἰωὴλ ἐπαινεῖ ἐπὶ πᾶσιν εὐχαριστῶν.

» Ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι. Σκόπει. χρεῖαν τὴν ὑπομονὴν οὕτως, ὅτι ἔργον τέλειον ἔχει, ἀφ' οὗ πρακτικῶς ἔχετω. οὐ γὰρ προϋποκειμένου ἀρετὴν ἐξαγγέλλει, ἀφ' ἣν ἐγγινομένην, ὡς χρὴ γίνεσθαι νομοθετεῖ.

» Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας.

Τὸ αὐτὸν τῷ τελείου ἔργου τὴν σοφίαν λέγει. Αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἁπλῶς, καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ.

» Ἐπειδὴ οἶδε τὸ τῆς πίστεως δοκίμιον, καὶ τὴν ὑπομονὴν τὴν ἐν τοῖς πειρασμοῖς; οὐκ ὢν τις τῶν ἀνθρώπων καθόρθωμα, ἀλλ' ὢν καθὸ θεὸν σοφὸν, διὰ τοῦτο ἡ σοφίας αἴτησιν πορισμὸς τοῖς ταῦτα κατορθοῦν ἐπιτροπῶντας.

» Αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος. Εἰ γὰρ πιστεύει αἰτείτω, ἡ δὲ διακρίνεται, μὴ δὲ αἰτείτω. οὐδὲ γὰρ λήψεται ἀπιστῶν ὅτι λήψεται.

» Ὁ γὰρ διακρινόμενος ἐοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ.

Ὁ γὰρ διακρινόμενος ἀμφίβολος ὢν περὶ ὧν ἑαυτῷ αἰτήσεις, μικρὸν προσκαρτερήσας, εὐθὺς ἀναχωρεῖ. πάσχει δὲ τοῦτο ἐξ ὑπονοίας, ἀπαγορεύων ταχέως, ὅτι μὴ παρὰ πόδας ἐπακολουθήσει τοῖς αἰτήμασι, ὡς διὰ μεγάλα οἰόμενος περὶ ἑαυτοῦ, ἐφ' οἷς δικαίως ἀξιοῖ ἔσεσθαι τῶν αἰτήσεων. Τοῦτο δὲ ἀπειναγίας ὁ ταπεινόφρων.

» Μὴ γὰρ οἰέσθω ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅτι λήψεταί τι παρὰ τοῦ κυρίου.

Ὁ μετ' ὑποψίας αἰῶν διακαδὶ καὶ ὀλιγωρίας. ἆρον σεαυτὸν τὴν διψυχίαν, καὶ μηδὲν ὅλως διψυχήσῃς αἰτήσασθαι παρὰ θεοῦ λέγων ἐν σεαυτῷ, ὅτι, πῶς δύναμαι αἰτῆσαί τι παρὰ τοῦ κυρίου καὶ λαβεῖν, ἡμαρτηκὼς τοσαῦτα εἰς αὐτόν; μὴ διαλογίζου ταῦτα, ἀλλ' ἐξ ὅλης καρδίας ἐπίχεε τὸν νοῦν, καὶ αἰτοῦ παρ' αὐτοῦ ἀδιστάκτως. καὶ γνώσῃ τὴν πολυσπλαγχνίαν αὐτοῦ, ὅτι οὐ μίσει ἐγκαταλίπει, ἀλλὰ τὸ αἴτημα τῆς ψυχῆσου πληροφορήσει. οὐκέτι γὰρ ὁ θεὸς ὡς οἱ ἄνθρωποι, οἱ μνησικακοῦντες ἀλλήλοις, ἀλλ' αὐτὸς ἀμνησικακός ἐστι, καὶ πολυσπλαγχνίζεται ἐπὶ τοῖς ποιήσιν αὐτοῦ. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος. Δίψυχον ἄνδρα τὸν ἀνεπίστευτον, τὸν ἀσύνετον λέγει, τὸν μήτε τὰ μέλλοντα πάγιος, μήτε τὰ παρόντα ἀσφαλῶς ἠδρασμένον, ἀλλὰ τῆδε κἀκεῖσε ἀγόμενον καὶ φερόμενον, καὶ ποτὲ μὲν τῶν μελλόντων, ποτὲ δὲ τῶν παρόντων ἀντεχόμενον. τὸν δὲ τοιοῦτον

καὶ κλύδωνι

καὶ κλύδωνι ἀνεικάσει θαλάσσης ἔχοντι τὸ ἔδαφος καὶ πάσιμον, καὶ ἀντέχοντι γῆς ἢ αὐτῷ παραμένοντι, ἀλλ' ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, ἀπορυῆσόμενον. σκόπει δὲ ὅτι ἔοικεν, χόρτῳ ἐοικέναι τὸν τοιοῦτον ἀλλ' ἄνθει χόρτου, τὸ τελέως ὀλιγοχρόνιον διὰ τὸ ἄνθους δηλοῦν. ἐπειδὴ δὲ ὧν καλῶν ἁπάντων μαιεύτειραν οἶδε τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ ἄνευ ταύτης οὐδὲν κατορθούμενον ὧν ἀπευδαίων, διὰ τοῦτο ἐπιφέρει, τὸ, καυχάσθω ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς καὶ τὰ ἑξῆς. πῶς δὲ δίψυχος εἰρηται καὶ διὰ τί; ὡς μήτε πρὸς τὴν παροῦσαν ζωὴν, μήτε πρὸς τὴν μέλλουσαν ἠδρασμένος. ψυχὴ γὰρ καὶ ἡ ζωὴ λέγεται. ὡς ἐν τῷ, πάντα ὅσα ἔχει ἄνθρωπος

» δώσει ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Ὁδοὺς, τὰς ψυχικὰς λέγει κινήσεις, αἷς ἐλπίδες ἐπαιωρῶνται εἴτε χρηταὶ εἴτε καὶ μή, καθ-

» ὡφίσει καὶ ὁ Δαυὶδ, καὶ πάσας τὰς ὁδούς μου προεῖδες. Καυχάσθω δὲ ὁ

» ἀδελφός. Ἐπειδὴ κλύδωνι ἀνέμου τὸν διακρινόμενον ἀπεικάζει, ὃς μετεωρίζεται μὴ τοῖς πνεύμασιν ἐξογκούμενος, πάθος δέ ἐστιν ὑψωθῆναι κατασορεῖ ταύτε ἐκ κοιμίζει, ταὐτὸν δὲ τοῦτο ἐστὶ διακρινόμενος πάσχει, ἐξ ὑπερηφανίας καὶ ὑπεροψίας πρὸς ὄγδοον ὧν δεόντων ἐπιχειρίζων τὰς ἑαυτοῦ αἰτήσεις, διὰ τοῦτο ἐπιφέρει τὸ, καυχάσθω ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς, τοιοῦτόν τι λέγων. ὁ βουλόμενος αἰτεῖν τι, πρῶτον μὲν αἰτείτω τὰ δέοντα, ἐν οἷς ὄγδοα ἀσχάσει ὧν αἰτημάτων. ταῦτα δέ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δικαιοσύνη. ἔπειτα καρτερείτω περὶ τῶν τοιούτων αἰτήσεων, ἀλλὰ μὴ ἐπ' ὀλίγον εὐέλπιδος, εὐθὺς ἀναχωρείτω, (ἀλαζόνος γὰρ τοῦτο,) ἀλλὰ περιμενέτω τὴν λῆψιν τοῖς ταπεινώσει προσ-

» καρτερῶν. Ὁ ταπεινὸς, τῷ ὕψει αὐτοῦ. Ἐκτὸς καθὸ θεὸν ταπεινοῦ δεῖ πᾶν ἀγαθὸν ἡμῖν περιγίνεται. πλούσιον δὲ τὸν καταφρονούμενον λέγει, ὃν καὶ

» ταπεινὸν καλεῖ, ὡς ἐν τῷ ἐπαίρεσθαι καταβαλλόμενον. Ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ

» ταπεινώσει αὐτοῦ. ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος ζὺν τῷ

» καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε. Ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν, ὁ δὲ πλούσιος αἰσχυνέσθω τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ ἀνεπαχθέστερον μεταδιώκων, παρῆκεν αὐτό. Καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλε-

» τοῦτο καὶ ὁ πλούσιος. Πρόσωπον κατὰ χριστικὸς εἴρηκε. τὸν γὰρ ἐπὶ μόρου λέγεται ἀνθρώπου, ἐπὶ δὲ ὧν ἄλλων ζώων, οὐ. ἀλλ' ἐπὶ μὲν ὧν τετραπόδων,

» εὐγνώμονος πρόσωπον λέγεται. ἐπὶ δὲ ὧν πτηνῶν, ῥάμφος. Ἐν ταῖς πορείαις

» αὐτοῦ μαρανθήσεται. Πορείας δὲ πλουσίου, τὰς ἐν εὐπραγίᾳ διεξόδους καλεῖ, εἴτουν διοικήσεις, ὧν μεταξὺ, ἀνελπίστως κομίζεται τὴν ἐπὶ τὴν δυσχίαν μετα-

» βολήν. Μακάριος ἀνὴρ ὑπομένει πειρασμὸν, ὅτι δόκιμος γενόμενος λή-

» ψεται τὸν Στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

Εοικεν ὁ μακάριος οὗτος ἀσφαλέστερον χρισάμενος τῷ περὶ πειρασμῶν λόγῳ, ἐν οἷς φησι. πᾶσαν χαρὰν ἡγεῖσθε ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε. εἶτα τῆς τοῦ κυρίου μνησθεὶς ἐνοχῆς, ἵνα μὴ εἰς πειρασμὸν ἐμπεσεῖν ἡμᾶς ἐξιλεουμένους τὸ κρεῖττον παρεγγυᾷ, ἐπαναλαμβάνει διὰ τῶν προκειμένων τὸν λόγον, σαφηνίζων τίς

μὲν ὁ ἀπὸ

μεν ὁ ἀπὸ θεοῦ πειρασμὸς, ὃς καὶ πειθαρχείας πρόξενος, τίς δὲ ὁ παρ' ἡμῶν αὐθαίρετος. σαλῶ καλῶς ἔχει τὸν μὲν κύριον καὶ θεὸν Ιησοῦν Χριστὸν πρὸς τὸ ἀσθενέστερον τῆς ἀνθρωπίνης ἀποσκοπήσαντα φύσεως, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἀνενέγκασθαι ταῖς πειρασμῶν ὑποβάθραις, ἀτελέστερον ἔτι τῶν μαθητῶν Διακριμένων. ὃ δὲ ἐν ἄλλοις πεποίηκε πολλοῖς, τὰ τελειότερα τείνων ὑπορθέμενος. ἐπεὶ δὲ τῇ διὰ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἐπιγνώσει, καὶ τῇ εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψει, ἐπερρώσθη ἡ ἀθενὴς ἡμῶν φύσις, μηκέτι τοῖς πειρασμοῖς δεδικέναι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κατὰ σάρκα ἡγεῖται, ἅτε οἷαστε οὖσης λοιπὸν τῆς τοῦ κυρίου παθέσιν ἐπιῤῥωσθείσης, καταπαλαίειν πᾶσαν ἐπερχομένην ἐπήρειαν. διττῶν δὲ ὄντων, ὡς ἔφαμεν, τῶν πειρασμῶν, συμφέρει καθ' ἑκάτερον ἡ ὑπομονή. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἀναῤῥήσεως μετὰ ταῦτα τυγχάνομεν, ὡς ὁ Αβραάμ. ἐπὶ δὲ τῶν ἀφ' ἡμῶν, ὅτι ὑπομένοντες μετὰ εὐχαριστίας, οἱονεὶ ἀντίσηκωσιν ταῖς ἡμαρτημένων. ὁ γὰρ ἐπιγνώμων τῶν ἑαυτοῦ, ἀρχὴν ἑαυτῷ κατεβάλετο σωτηρίας, καὶ εἰς χαρακτῆρα δικαίου ἑαυτὸν ἀφωμοίωσεν, εἴπερ ἀνὴρ δίκαιος, ὧν πρωτολογίας
» ἑαυτοῦ κατήγορος. Μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι.
» ὁ γὰρ θεὸς ἀπείρατος ἐστὶ κακῶν. πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. ἕκαστος δὲ πειράζεται,
» ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑλκόμενος καὶ δελεαζόμενος. εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλ-
» λαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν. ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον.
» μὴ πλανᾶσθε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα
» τέλειον, ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων.

Εἰ δὴ τοί οἱ πειρασμοὶ, τί νῦν πάντα πειρασμὸν ἐκβάλλει τίς ἀπὸ τοῦ θεοῦ αἰτίας; ἀλλὰ σπόπει. χὴ εἶτε πειραθεὶς, ἀλλὰ πειραζόμενος. τὸν γὰρ ἑαυτῷ δηλ. πλημμέλειαν καὶ ἀπολασίαν ἐκποιείζοντα τις πειρασμὸς, ὥστε μὴ δύνεκεῖ σάλῳ εἶναι, τοῦτο λέγει μὴ ἀπὸ θεοῦ πειράζεσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας. ὁ γάρ τοι τὸν ἐπενεχθέντα νικήσας πειρασμὸν, ἀσφαλέστερον ἑαυτὸν κατέστησας, δυσάλωτος ἔτι καθίσταται πειρασμοῖς, μάλιστα τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ κινουμένοις. πρὸς γὰρ φιλοσοφωτέραν ἀποκλίνας ζωὴν, ῥυέφραξε τὴν τοῖς πειρασμοῖς ναύουσαν πηγήν. καὶ μὴ ἀνέσει λοιπὸν τῶν πειρασμῶν διατελεῖ. ἀπείρατος δὲ ὁ θεὸς κακῶν, κατὰ τὴν φρικτὴν, (καὶ ὧν θυραθέν ἐστιν ἡμῖν,) τὸ θεῖόν τε καὶ μακάριον, οὔτε αὐτὸ πράγματα ἔχει, οὔτε ἑτέροις παρέχει. πρεπὴ γὰρ φύσιν καὶ πρεπέστατον πάντα πάντως. πρεπὴ δὲ ἀλλοίωσις ὁρᾶται καὶ μεταβολὴ, τὰ τῆς φύσεως ἡμῶν προσπαίροντα. ἐπιθυμία δὲ καὶ ἁμαρτία καὶ ὁ ἐκ τούτων ἐπιφυόμενος τῇ ψυχῇ θάνατος, βαθμοί τινες τῆς ἀνθρωπίνης καθεστήκασιν ἀπωλείας. ἡ γὰρ ἐπιθυμία χώραν λαβοῦσα παραδοχῆς, καὶ μονὴν ἀνευροῦσα ῥᾳδιουργάσατο τὴν ἁμαρτίαν. ἥτις ἀποτέκει θάνατον, οὐ μὴ διανοίας αὐτὴν ἐκείζωσαντες, δευτέρας ἡμῖν ζωῆς ἀνευρήσομεν ἀρχήν. ἐπεὶ οὖν ἀποχρώντως ἔδειξε τὴν θείαν φύσιν, μήτ' αὐτὴν οἱανδήποτε οὖσαν πειράζεσθαι, μήτ' ἄλλοις τοῦτο παρέχουσαν, (λέγω δὲ πειρασμοὺς ῥυπαροὺς, τοὺς τὸ εὐσταθὲς τῆς ψυχῆς λογισμοὺς ταράσσοντας καὶ συγχέοντας.

καὶ συγχέοντας. οἰκεῖ γὰρ ἀπὸ θεοῦ, μάλιστα καταστηματικοὶ τῆς ψυχῆς, λαμπρύνοντες ταύτην, καὶ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀπόῤῥητον αὐτῆς ἐκπομπεύοντες κάλλος.) δηλ. τοῦτο ἐπάγει τὸ, πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον, ἄνωθέν ἐστι, τοῦ πατρὸς τῶν φώτων ἐστὶν, ὡς τῶν πρωτογενῶν ἐπαγομένων οὐτε τὸ τέλειον, ἢ μὴ καὶ πολὺ τὸ ἀτελὲς ἔχοντων, οὐτε τῶν ψυχὴν λαμπρυνόμενων. πῶς γὰρ τέλειον, τὸ ἀπὸ τῶν ἐκ προκοπῆς τὸ τέλειον λαμβανόντων, ἐ μόγις καὶ μόλις τῷ πολλῷ τὸ ἐκ μνέσεως αἶσχος ἀποκαθαιρομένων, εἶτα πρὸς τὸν λαμπρότητα τὸν θείαν ἀφικνουμένων;
» Γαρ ὦ γκύλλαγὴ, ἢ προπῆς ἀποσκίασμα. Αὐτὸς γὰρ βοᾷ δηλ. τὸ προφήτου. ἐγὼ εἰμι, καὶ γκὴ ἀλλοίωμαι. τὸ δὲ, προπῆς ἀποσκίασμα, ἀντὶ τοῦ γδὲ μέ-
» χρις ὑπομονίας τινὸς ὑποβολή. Βουλητεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας.
Τὸ βουλητεὶς, εἶπεν, ἵστησιν ἢ αὐτομάτως ὑποστῆναι τοῦτο τὸ πᾶν ληρωῦτας. ἐπηδὴ γὰρ ἀνωτέρω εἶπε, πρὸ ὧν γκὴν πάλλαγὴ, καὶ ἐδόξεν ἐκτύπου ἀναλλοίωτον τὸ θεῖον, ἐπάγει τὸ, βουλητεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς. ἢ γὰρ μεννητὴ ἡμῖς, δῆλον ὅτι καὶ σημειωτέον. πῶς γὰρ ἀναλλοίωτον τὸ ἐκτὸς μὴ ὄντος δὲ ἀλλοιώσεως ἧς τὸ εἶναι πρεπτόν; εἶτα ἐπηδὴ εἶπεν, ἀπεκύησεν ἡμᾶς, ἵνα μήτις ὑπολάβῃ ὁμοίως ἡμῖν καὶ τὸν ὑὸν ἀποτεκεῖν αὐτὸν, καὶ μεθ' ἡμῶν καὶ τὸν υἱὸν μεγαλυνθῆναι, ἐπάγει τὸ λόγῳ ἀληθείας. πάντα γὰρ κατὰ τὸν θεῖον Ιωάννην, δηλ. τοῦ υἱοῦ ἐγένετο. ὥστε ἢ δηλ. τοῦ τῆς ἀληθείας λόγου ἡ πρόοδος ἡμῖν, οἱ τὸ εἶναι ἔχοντες ἀπὸ τοῦ λόγου, γχόμο
» μενεῖς τῷ ὑφ' οὗ μεγόναμεν. Εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.
Αν τοῦ πρώτους καὶ τιμιωτάτους. πῖσμα δὲ αὐτὸν τὴν ὁρμὴν πῖσιν φησί.
» Ωστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς
» εἰς τὸ λαλῆσαι. Τὸ, ταχὺς, γχὶ εἰς φιλω ἀκρόασιν πορτίζησιν ἀκοὰς ἐνεργὸν καὶ μετὰ τὸ ἀκοῦσαι πρὸς τὸν μεταχείρισιν τῶν ἐνθυμημένων ἀφορμῶσαν. ἢ γὰρ τὸν μετὰ σπουδῆς ὑπάρχοντα τοῖς λεγομένοις τὸν ἀκοὴν, καὶ πρὸς τὸν ἐργασίαν τούτων, ἕτοιμον πρέξοντα ἑαυτὸν, ὥσπερ ἀπὸ ἐναντίας, τὸν μετὰ βραδυτῆτος πρός τι δηλ. τιθέμενον τὴν ἀναβολὴν, καὶ πάμπαν ἀργόμενον ἐσθότε τῆς ἐγχειρήσεως. Διὸ ἢ μὲν τῶν θείων διδασκαλίας, ταχυτῆτα ῥυτέλλεται, ἢ δὲ τῶν ἀσφαλῆ τὸν μεταχείρισιν ἐχόντων, τὸν βραδυτῆτα. ταῦτα δέ ἐστι, τὸ λαλῆσαι, τὸ ὀργισθῆναι. ὅτε μὲν ἀπεμνησθῆς λαλιᾶς, ὅτε δὲ περίσκεπτος ὀργὴ γκὴ εἰς ἀγαθὸν ἐσθότε οἶδεν ἀποτελευτᾶν. διὸ καὶ τις ἀνὴρ θεῖος φησίν. ὁ λαλήσας μετέγνω πολλάκις, ὁ δὲ σιωπήσας γδέποτε. ὁ μακάριος δὲ. πάλιν Δαβὶδ. ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ρυτέσι, μὴ ὀργιζόμενοι δύθεως ἐ τοῦ ὑποβαλλομένου ἐκ τῆς ὀργῆς ἐπάγετε μανίαν. σύμφωνα τούτοις καὶ τὸ πρόπτα. τό, τε πρὶ τὸ λαλῆσαι ἀργόν, τό, τε πρὶ τὸ ὀργισθῆναι νωθρὸν, τῇ πρὶ ταῦτα μελλήσῃ ἐπανήγαγε τὸ μεταχθριούμενον πρὸς τὸ δέον ἐ τὸ δύθες. ἐ ἢ παντελῶς τοῦ πρὶ ταῦτα ἀξέλυσεν ὁρμὴν δηλ. τῆς κεκριμένης ἡσυχίας, ἢ κὶ τὸ προσῆκον τοῦ πράγματος ποιήσασθαι τὴν διέξοδον τούτων ἐσκήσατο, μάλιστα τῆς ὀργῆς. ἥτις ἀλογίστως προσενεχθεῖσα τῆς τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης ἀποστερεῖ. διὸ ἐ τὴν αἰτίαν ἐπάγει τούτῳ, τὸ, ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην θεοῦ γκατεργάζεται.

ἢ γὰρ

ἡ γὰρ δικαιοζύνη ἐστὶν ἕξις ᾗ ψυχὴ τ κατ' ἀξίαν ἑκάστῳ ἀπονεμητική, ὀργὴ δέ, καθ' ὃν ἁμαρτάνοντα, ἀπολλύσι καὶ φρονίμοις, πῶς ἃ αὖτη ἡδέα τῶ ἄγαν ἐμπαίθειαν σπουδῆς ἐν νοῶ, ὡς καὶ φρονίμοις ἀπολλύναι, τῶ κεκριμένως ἀπονέμουσαν
» ἑκάστῳ τὸ κατ' ἀξίαν συζήσειν; Βραδὺς ἁγ ὀργήν. ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοζύνην
» θεοῦ ἁ κατεργάζεται. Τὴν βραδυτῆτα δίχως βούλεται ᾗ ἐργεῖσθαι πῶ ἡμῶν εἰ ἐστε τὸ λαλῆσαι, καὶ τὸ ὀργισθῆναι. οἶδε γὰρ ἡ μέλλησις καὶ ἀτοχὴν ἐργάζεσθαι
» τῆς ὁρμῆς. Διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπῖαν καὶ περισσείαν κακῖας.
Τῇ ῥυπῖᾳ προσέχθησι καὶ τὸ περισσείαν κακῖας, τῶτο βουλόμενος πᾶσῆσαι, τὸ, ἡ καὶ τινι πολλάκις πίπτωσί τις ῥυπῖᾳ, ταχέως αὐτῆς ὑπεξίστασθαι, ἀλλὰ μὴ τῇ καθ' αὐτὸ τιμωρῇ τε καὶ ἐγχρονίσει δὲ τῆς σωνηθείας βεβαιότερον καὶ δυσεκνιπτότερον τὸ κακὸν ἀπεργάζεσθαι, πεφυκότων ὧν σωεχέστερον ἰμῖν καὶ πιπτότερος
Κεφ. β'. » ἐπτελουμένων, ἧς φύσιν ἀποκαθιστᾶν τὸ τελούμενον, ἵνα φύσεως ἕξιν αὐτῷ πε-
» ποιοῖεν. Εν πραΰτητι δέχεσθε. Εν πραΰτητι γὰρ, οὐ γὰρ ᾧ θορύβῳ καὶ ταραχῇ ἡ τῆς διδασκαλίας γίνεται παράδοχή. Τὸν ἔμφυτον λόγον, τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Εμφυτον λόγον καλεῖ, τὸν διακριτικὸν τῶ βελτίονος καὶ τῶ χείρονος. καθ' ὃ καὶ λογικοὶ ἐσμὲν καὶ λεγόμεθα. Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκροαταί. Επιδὴ οἶδε καὶ τοὺς ἀπουσῆ ἐπακούοντας τῶ λόγου πολλάκις τὴν θερμότητα καὶ ᾧ αὐτῷ τῷ ἀκροᾶσθαι ἀποσβεννύντας, διὰ τῦτο μῶν ἐπιφέρει ταῦτα, δυνάμενα ταῦτα πρακελευόμενος. μὴ ᾧ τῷ ἀκροᾶσθαι μόνον τὴν ἀπουδὴν ἐπιδείκνυσθε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ᾧ τῷ ποιεῖν. τὸ δὲ, παραλογιζόμενοι ἑαυτοὺς, ἀντὶ τῦ ἐξαπατῶντες. Παραλογιζόμενοι ἑαυτοὺς. ὅτι
» εἴτις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶ, καὶ ὁ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτῦ. Πρόσωπον γενέσεως, τὸ διὰ τῦ νόμου λέγειν ἑαυτὸν ἐγνωκέναι. Διὸ καὶ τῷ προθέσει ἐπήγαγε τὸ, γενέσεως. διὰ γὰρ τῦ νόμου μανθάνοντες οἷοι γεγόναμεν, κατανοοῦμεν οἷοις γνωμῶσιν ὁ πνευματικὸς ἡμᾶς ἀποτελεῖ νόμος διὰ τ λουτροῦ τ παλιγγενεσίας. εἶτα μὴ ἐμμένοντες τῇ τοιαύτῃ θέᾳ διὰ τῆς πράξεως, καὶ τὰ χαρίσματα ἐπιλανθανόμεθα. ὁ γὰρ πράξεσιν ἑαυτὸν ἐκδὺς πονηραῖς, οὐδὲ ὅτι δύναται πρὸς τὸ θεοῦ μιμνήσκεσθαι ἡ γὰρ ἐμμιμούμενον, ὅτι ἠθετήθη καὶ ἐδικαιώθη καὶ ἡγιάσθη, ἃ πνευματικά ἐστι χαρίσματα, οὐκ ἀν ἑαυτὸν πρόδοτον τοῖς ἀτελέστοις ἔργοις τῶ χάριν. Εν ἐσόπτρῳ. κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθε. καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. Απὸ τοῦ σωήθους τύπου ἐσόπτρου, ἐπὶ τὸ νοητὸν ἔσοπτρον διαβιβάζει τὸν λόγον, μηδὲν ἐπενέγκας ὧν ἡς πράσσειν ἀφορίζόντων τὸ ἡρμῆσθον, οἷον, ἵνα εἴπῃ οὕτως. εἴτις ἀκροατὴς λόγου καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτῦ ἐν ἐσόπτρῳ. ὡς γὰρ ἐκεῖνος κατενόησεν ἑαυτὸν ἐπελήλυθε, εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν, οὕτω καὶ οὗτος ὁ διὰ τ Μωσέως νόμου κατανοήσας τὸ, διὰ τί γέγοιεν, ὅτι πρὸς δόξαν θεοῦ, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα γεγένθαι τῦ ποιήσαντος θεοῦ, μὴ τὸ κατανοῆσαι, οὐδὲν ὧν κατανοηθέντων ἐργάσατο, ἀλλ' ὡσάυτως τῷ πρώτῳ πρὶ τῶν κατανόησιν διετέθη.

νόησιν διετέθη. οὕτως οὖν τῷ λόγῳ χρήσασθαι δέον, ἃ κέχριται. Ὁ δὲ μάτην ποιεῖ ὁ τῦ κωρίου μαθητὴς Ιάκωβος, ἀλλὰ σῶν τοῖς ἅπασι φθέγγεται, ὡς τὸ σωτετμημένου μαθητὴς λόγου, καὶ ἅμα σωάγων τὸν ἀκροατὴν, καὶ σωτείνων ἐς τὸ
» μὴ πρέργως τύτων ἀκούειν. Ο δὲ πρακύψας ἐς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθε-
» ρίας, καὶ παμείνας. Σκόπει ὅτι πρακύψας εἶπεν, ἀλλ' ἃκ ἐπελθών. ὁ γὰρ πνευματικὸς νόμος τὸ ἐφιστὸν παντα χοῦ καὶ μεγαλεῖον ἔχων, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς βραχείας ὀπτυχίας οἶδεν ἐφέλκεσθαί τε καὶ τελειοποιεῖν. καὶ ἅτε τὸ τέλος ἔχων καὶ πρὶ πάντα ἀνελλιπῶς, τῦ ῥᾳδιάζειν πρί τι ὧν ἀν αὐτῷ ἀπαλλάξας τὸν ῥυπογχάνοντα, καὶ παμένειν ποιοῦσι τοῖς τετελεσμένοις. ἐς νόμον τέλειον. ἐπιδὴ μέγα ἐφρόνουν Ιουδαῖοι ᾗ ταῖς τῦ νόμου παρατηρήσεσι, καὶ τούτους τὸ πᾶν τῆς πρὶ θεὸν εὐσεβείας καρπῶσθαι ὤοντο, καὶ πρὶ τούτας ἀσχολούμενοι μόνας, αὐτοῖ μὲν τὸ τέλος ἑαυτοῖς πρὶ ποιοῦσι κείνας ἐλογίζοντο, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπερφάνως καὶ ὀνειδιστικῶς διέκειντο, ὡς δῆλον ἀπὸ τῦ ᾗ εὐαγγελίῳ Φαρισαίου καὶ ὧν κατὰ τῦ τελώνου ἀποφθεγξαμένου, τούτῳ τῶ οἴησιν κατασκέλλων ὁ μακάριος Ιάκωβος τὸ προκείμενόν φησι. μνησθεὶς γὰρ ποιητὰ ἔργων καὶ μακαρίσας αὐτὸν, ἐπανορθοῦται εὐθὺς καὶ τὸ ὀντῶς ποιήσει πρὸς τοὺς πολλοὺς ὑπφυόμενον κακὸν, καί φησι. μὴ ὑπολάμβανε ὁ ἀπὸ τῆς ποιήσεως τὸν νόμου λαχὼν τὸν μακάριον, ὡς μόνη ἡ ποίησις ἔχει καὶ τὸ ἀποδεκτὸν πρὰ θεῷ. ἃ γὰρ. ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ μὴ τὰ ποιῆσαι, μὴ ἀβρονειδιστικῶς ὢν ἄλλων μὴ δὲ ἀφιλανθρώπως πρὸς τοὺς ὁμοζυγεῖς διακείμενος. τὸν τῆς ἐλευθερίας. ἡ τοῦ νόμου τέλειον, ἐπήνεγκε, τὸν τῆς ἐλευθερίας, τῶ ἐλευθερίαν ἐπίσημον αὐτῦ ποιούμενος. ὁ γὰρ καθ' Χεισὸν νόμος, τῆς πρὶ πᾶν τὸ σαρκικὸν ἀπαλλάξας δουλείας, σαββατισμῶν, καὶ πρισμῆς, καὶ τῆς ποτὲ τοῖς ἄλλοις ἀγνισμοῖς λατρείας, ἐν ἐλευθερίᾳ τύπων καὶ ἀνέσει τὸν προσιόντα καθίστησι. καὶ διὰ τὸ ἐλεύθερον, ἐ τὸ ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας ἰδ δῦ, καὶ προσκτικὸν ἠργάσατο τύτον, καὶ τῆς λυμαινομένης ἅπασι τοῖς καλοῖς ἀποπλαξεν ἐπισμονῆς. γδεν γὰρ οὕτω πρὶ χαθαίτινος σπεύδει, ὡς τὸ ποτὲ τὸ πραῦμα ἐνθεωρούμενον ἀνεῖν τε καὶ ἐλευθέρᾳν. προσέτι καὶ
» μακάριον ἀποφῆναι τὸν τιοῦτον. Οὗτος γὰρ ἀκροατὴς ἐπισμονῆς γενόμε-
» νος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου. οὗτος μακάριος ᾧ τῇ ποιήσει αὐτῦ ἔσαι.

Τῇ ἀκροάσει σωῆψε τὸν ἐπισμονήν. ὡς ᾗ ᾧ δεῖ τῆς ποιήσεως ἰδ ἀκρόασις, γδεν πρᾶγμα μὴ καὶ τὸν ἐπισμονὴν ἐπακολουθῆσαι, ὡς καθ' ὑπέργον
» γὰρ ἐνεργῶς τῆς ἀκροάσεως γνομένης. Εἴτις δοκεῖ θρῆσκος εἶναι ἐν ὑμῖν, μὴ χα-
» λιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτῦ, ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν αὐτῦ, τύτου μάταιος ἡ θρησκεία. Η θρησκεία, πλέοντι δοκεῖ τῆς πίστεως ἔχειν. κρυφίων γὰρ τινων γνῶσιν τὸ ὄνομα ἐπαγγέλλεται, καὶ βεβαιότητα ὧν καθ' τὴν πίστιν ᾗ θεωρουμένων. Διάπερ τῦτο καὶ νῦν ὁ μακάριος Ιάκωβος τῇ λέξει ταύτῃ ἐχρήσατο, θρῆσκος ἡγῶν, ὥσπερεὶ ἔλεγε. γνώσην ἑαυτὸν οἶει ὧν ᾗ τῷ νόμῳ ἀπορρήτων καὶ ἀκειβῆ φύλακα; πῶς; ὅταν μὴ τὴν γλῶσσαν μὴ ἡσυχάμενος χαλιναγωγῆν, καταλαλεῖς τὸ πλησίον, καὶ ὑποροπικῶς διαβιοῖς γδένα ὧν ἀπορομένων οἰκτείρεις; τὸ

νόμου μήτε τὸν παραλαλοῦντα προσεμένου, ἀλλὰ ἐκ τοῦ μέσου ἐκβάλλειν κελεύοντος, καὶ τῷ ὑπὲρ τὸν νόμον τὸ ἑαυτοῦ κτῆνος ἐμποδὼν ἔχοντι παραλαμβανομένῳ ἐκβαλεῖν κελεύοντος. εἴσω δῶμεν θρῆσκος εἶναι βούλει, μὴ δῶτε τὴν γνῶσιν τοῦ νόμου· ἀπελέγχουσα τὸν θρῆσκον, ἀλλὰ δῶτε τὴν ποίησιν. τοῦτο δέ ἐστι τὸ τοῦ πλησίον οἰκτείρειν. ὁ γὰρ ἐς τὸν πλησίον οἰκτίρμος, ἀφομοίωσίς ἐστι πρὸς τὸν θεόν. γίνεσθε γάρ φησιν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστί. ἀλλὰ καὶ ὁ οἰκτιρμὸς μὴ ἐν προσωπολημψίᾳ ἔστω. ἐπεὶ μὴ δὲ ὁ θεὸς ἀπομεμερισμένος τὰς ἑαυτοῦ ποιεῖται ἐνεργείας, ἀλλὰ διαφάλτως πάντας, πλουσίους καὶ πένητας, πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς ἐνεργετεῖ. τὸ δὲ, χαλιναγωγῶν, οἱονεὶ κατάγχων, καὶ μὴ ἐξ οἰήσεως ὡς ποιητὴς νόμου ἀπαιῶν τῶν σωτηρίων αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ ἡ καρδία βούλεται σημαίνειν. ὡς δῶ τῷ, καρδίαν σωτηριμμένῳ ἐκ τεταπεινωμένῳ. Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρί, αὕτη ἐστὶν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας δῶ τῇ θλίψει αὐτῶν. Ἴσως ἐρεῖτις. ἡ τίς καθ' Χεισὸν διαθήκης διδάσκαλος ὁ Ἰάκωβος, πῶς νῦν δὲ καταργεῖ τὸ τοῦ νόμου, ἀλλὰ μᾶλλον βεβαίρει, τοῖσ δῶ τῇ τούτου θρησκείᾳ ἀποδεχόμενος, ἐ μὴ ἐπιτιμῶν τούτοις καὶ ὧν τοῦ νόμου ἀπανισῶν παρατηρήσεως, πρὸς οὓς ἐρουμεν ἐκεῖνο, ὡς ἡσυχαγωγικώτερον αὐτοῖς νῦν διαλέγεται, καὶ συγκαταβαίνει τῇ τούτων ἀσθενείᾳ. ἵνα μὴ ἐκπροθύρων ἀνατρέπων τὸν νόμον, ὀπίσω χωρεῖν ποιήσῃ τῇ καινότητι ὧν διδαγμάτων ναυτιῶντας, καὶ πρὸς ἀπείθειαν ἀποκλίναντας. οἰκονομικώτερον δὲ μεταχειρισάμενος τὸ πρᾶγμα, καὶ ὑπενδοὺς ὅσον αὐτὸν ἐκβλασφῆσαι ἐς τὸν καινὸν διαθήκων τοὺς νομικοὺς δεισιδαίμονας. (τί γὰρ σαββατισμὸς, ἢ νηστεία, ἢ ἀποχὴ βρωμάτων ἐς τὸν καθ' Χεισὸν παραβλάψει πίστιν;) καὶ τούτοις προσεκτικώτερος αὐτοὺς τοῦ ἑαυτοῦ λόγου λαβών, οὕτως ἠρέμα καὶ καθ' μικρὸν ὧν μὲν ἀφίστασθαι παραινεῖ ὧν τοῦ νόμου, ὡς ἐγκότων μὲν ἀνωφελῶν δὲ, καὶ ὡς πρὸς δουλείαν ἐ πρὸς ἐλευθερίαν μετακαλούμενον τὸν δῶ Χεισῷ. σοφῶς γε ρόῳ ταῖς βραχείαις ὑπαλλαγαῖς χρησάμενος, ὅτε μὴ δυσανασχετοῦντας ἔχε τοῖς λεγομένοις, ὅτε καὶ προσήκοντα καὶ Χεισιανοῖς παραίθεται. Ἁπλοῦν ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου. Κόσμον δῶ τοῦτον τὸν δημώδη καὶ συρφετὸν ὅλον ἀκουσίου, τὸν κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης αὐτοῦ φθειρόμενον.

Ἀδελφοί μου μὴ δῶ προσωπολημψίας ἔχετε τὸν πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χεισοῦ τῆς δόξης. ἐὰν γὰρ ἐισέλθῃ ἐς τὸν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος δῶ ἐσθῆτι λαμπρᾷ, ἐισέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς δῶ ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι, καὶ ἐπιβλέψητε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν λαμπρὰν, καὶ εἴπητε αὐτῷ, σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε, σὺ στῆθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ὧδε ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου. Μὴ οὐ προσκολλήσεις. ὁ γὰρ δῶ προσωπολημψίας τί ποιῶν, πολλοῦ πάλου, πολλῆς κολάσεως ἑαυτὸν ἀναπίμπλησι, τὸ ὁμολογεῖς δὲ τιμάζων, καὶ πρὸς ἐκείνῳ ἑαυτὸ, εἶναι ἢ πρὸς τὸ ὅμοιον ἐπίδῃξις, καὶ πρὸς ἑαυτὸ πάντως) τὸ παράπτωμα. Καὶ γε διεκρίθητε δῶ ἑαυτοῖς.

Ο, καὶ, ζῆλος πέλει. ἀντὶ τοῦ, τὸ διακεκριμένον ὑμῶν διεφθείρατε, μὴ δὲ μίαν συζήτησιν

συζήτησιν ποιησάντες πότερον τιμητέον, τὸν πένητα μὲν ἀπουσιάζον δὲ, ἢ τὸ πλούσιον μὲν ῥάθυμον δὲ, ἀμφοτέρους καὶ ἐν προφορᾷ πλημμελῶς ἐτιμήσατε δὲ τὸν πλούσιον, τὸν δὲ πένητα ἐτιμάσατε δῶ τὴν πενίαν. Καὶ ἐλήλυθε κατὰ διαλογισμῶν πονηρῶν. Τουτέστιν ἄδικοι κριταί, τῇ πονηρίᾳ ἐκ προσωπολημψίας προσθέμενοι. ὁ, ἐ, ζῆλος πέλει ἐνταῦθα ὡς εἴρη), σωμάθως ἀρχαϊζούσης φράσεως. ἐπεὶ ἀποδόσεως ἐστὶ τοῦτο τὸ ἀνωτέρω ἐρημώσου, πλὴν ὁ ζῆλος. ἔστι γὰρ οὕτως. ἐὰν γὰρ ἠθέλησεν ἐς τὸν συναγωγὴν ὑμῶν, ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, ἠθέλησε δὲ καὶ πτωχὸς δῶ ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι καὶ ἐξῆς, ἀδιεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς, ἐ ἐλήλυθε κατὰ διαλογισμῶν πονηρῶν, τοῦτέστι τὸ διακεκριμένον ὑμῶν διαφθείραντες γεγόνατε δῶ ἐκλογῆς ὧν πονηρῶν διαλογισμῶν, τὸν μὲν τιμήσαντες, τὸν δὲ ἀτιμάσαντες, καίτοι τῆς φύσεως τῆς αὐτῆς δῶ πάχουσης ἀμφοτέροις. Ἀκούσατε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἀχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου τούτου, πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας, ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν. ἀχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, ἐ αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς ἐς κριτήρια; Ἐπειδὴ ἡ πενία δυσχερές ἐστι τοῖς πολλοῖς ἐ μόνον ἀκουσθῆναι, ἀλλὰ τῷ ἐπὶ τὸν κόσμον, εὐθέως ἐπήγαγε πλουσίους. περὶ τί δὲ πλουσίους; περὶ τὸν πίστιν καὶ δῶ τὴν πίστιν. ἐ γὰρ οὕτως ἔχει. τὸ γὰρ περὶ τὸν κόσμον ἀπορίαν ὧν πενήτων, ἐνεργοτέρους αὐτοὺς ἐ πρακτικωτέρους ὧν πλουτούντων, ἐπὶ δ' αὖ προσέλθωσι τῇ πίστει, ποιεῖ. διὸ καὶ ὁ κύριος τοὺς τῇ μαθητὰς ἐπελέξατο, οἷς ἐ κληρονόμοις τῆς βασιλείας ἀνέδειξεν. Οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; ἡ μὴ τοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφήν, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν, καλῶς ποιεῖτε. ἡ δὲ προσωπολημπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου, ὡς παραβάται. Τὸ καλὸν ὄνομα. ὄνομα καινὸν, τὸ κατὰ τὴν προφήτων φάσκοντα, τοῖς δὲ δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινὸν, ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. καὶ τὴν γραφήν. τὸ δευτερονόμιον λέγει. Ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. ὁ γὰρ εἰπὼν, μὴ μοιχεύσῃς, εἶπε δὲ, μὴ φονεύσῃς. εἰ δὲ γε μοιχεύσῃς, φονεύσῃς δὲ, γέγονας παραβάτης νόμου. οὕτως λαλεῖτε, ἐ οὕτως ποιεῖτε, ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. Τοῦτο περὶ ἀγάπης εἴρηκε, δι' ἣν ἐ πάντα τὸν πρὸ τούτου κατέτεινε λόγον ἐς τὸ σπεύδειν. τὸ δὲ, μοιχεύσεις, μὴ φονεύσεις, ὑποδείγματος εἵνεκε χάειν. σπόδρα δὲ ὅτι ἐ τὰ ὑποδείγματα ἐκτὸς ἐς ἀγάπην σωτελοῦντος ἐσὶ νόμου. ὁ γὰρ τέλειον ἀγαπῶν τὸν πλησίον, οὔτε μὴ μοιχεύσει, μὴ δὲ φονεύσει. ἐ χρεοῦ γὰρ τοῦτα οὕτω διαπιθέντος τὸν πλησίον. ἐπεὶ ἡ μὴ τὸν, μὴ δεῖς ἀν ἀνῶν βοθείη, μὴ δενὸς ἔχοντος τὸ διὰ πασῶν τὸν ἐντολῶν ἀνελλιπές. ὁ γὰρ ἀγαπῶν, φέρε, κατορθωκὼς, θυμοῦ ἐδότε ἡπατὸν. ἐ ὁ ἐλεήμοζήν πρὸς θίομος, βασκανία, ἡ τύχοι, ἠμαύρω). ὥστε μὴ πεὶ πάντος εἴρη), τὸ κατὰ τὰς ἀρετὰς ἀνελλιποῦς, ἀλλὰ περὶ ἀγάπης, ὡς μὴ χρὴ προσποιεῖσθαι τὰς ἐλλιπῶς τὸν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὁλοτελῶς. τὸ δὲ περὶ τὸν ἄλλων ἀρετὸν φαμὲν. ὃς γὰρ μὴ διὰ τέλους τὸν σοφρονικῶν, φέρε, ἢ τὸν δικαίων ἀντέχῃ), ἀλλ' ἐλλιπέστερον χρήσῃ), οὗτος κωλεύων περὶ

τῶ μετα χειρίσιν, τῷ παντὶ τῆς ἀρετῆς ἐλυμήναρ σώματι. ὅλον ὅων τὸν νόμον τοῦ πρὶ τῆς ἀγάπης ἀκουσέον, πρὶ οὗ προηγουμένως αὐτῷ ὁ σκοπός. νόμου δὲ ἐλευθερίας, τὸν ἀπροσωπόληπτον φησιν, ὃς ἐστιν ὁ τοῦ Χριστοῦ. οὐχ ἁπροσωπόληπτος, οὐκ ἐλεύθερος οὐδὲ δοῦλος. ᾧ γὰρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται.

» Ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος. κατακαυχᾶται δὲ ἔλεος κρίσεως.

Τῶν ἁμαρτημάτων ἀφιέντας ἡμᾶς τοῖς πλησίον, ἐν οἷς ὑπ' ἀνθρώπων μεταδόσεως κοινωνοῦντας τοῖς δεομένοις, ὁ τοῦ θεοῦ ἁμᾶς ἔλεος δι' ἑαυτοῦ βεβαιωθῆναι διαγνώσει. μέγα γὰρ τὸ κατόρθωμα, ὥσπερ ἀντιπαρὰ τὸ κατάκριμα τοῖς μὴ πρὸς τὸ ὁμόφυλον εὐσπλαγχνότως διατεθεῖσιν. ἐπὶ τε τῆ ἁμαρτία ὑπὸ ὧν πλησίον πλημμεληθέντων ἀσυμπαθῶς διαγνωσθῆ, τοῦ θεοῦ δούλου κατάκριμα πρόκειται, μὴ ἐν τῇ εὐχῇ ἀντασοδόμενος. ἐπεὶ γὰρ ἀφίεναι ἡμῖν ἐκεῖνος αἰτεῖται πρὸς θεόν, καθὼς ἐμεῖς τοῖς ἁμᾶς πλημμελήσασιν ἀφίεμεν. ἐν τοῖς ἀνιλεῶς ἢ τοῖς ἀκοινωνήτως ἐν σκληρῶς πρὸς τὴν χρήζοντας σωματικῆς προμηθίας διακειμένοις, ἀνιλεῶς ἐν ἑαυτῷ κείσεται κρίσις τὸν παρόντα λόγον. κατακαυχᾶται δὲ ἔλεος κρίσεως. οἱ γὰρ ἐλεήμονες ἐλεηθήσονται, καὶ τῶν τοῦ κυρίου ἀποφάνσιν. ἄλλως τε ἡ ἀδωλολάτρευτος ὁ ἐν πένησιν οἰκτιρμὸς ἀξιάλειφτον ἁμαρτίας, (ὡς φῶ τῷ Δανιὴλ ἀκούσαμεν,) τὴν ἐκ αὐτῆς ἐργάσασθαι τοῖς πιστῶν ἀνθρώπων σωτηρίου τε δέ τι μοι δοκεῖ οὗτος ὁ ἔλεος διαστράπτεσθαι, ὅσον ἐπὶ τοῖς ἀθλιωτάτοις τῶν δι' ἐπιτάλαντων ἁμαρτιῶν ἀνδρῶν ἐπαλφόμενον ἔλαιον. δι' ὀλιγοστὴν γὰρ αὐτῇ δόσιν ἀφίησιν τὰς ὧν ἀντιπάλων λαβάς. οὕτω δὲ φῶ τῇ παγκοσμίῳ κείσει, τὰς πρὸς ὧν κατηγόρων ἡμῶν δαιμόνων ἐπιφορὰς διασοβήσασθαι πρέπει) ὁ ἁμᾶς τῇ πλησίον ἡμῶν ἔλεος. ΑΛΛΩΣ. ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεως. ἡ ἀντιπολογία πρὸς τὴν ἐξ ἀπονοίας ἄγαν τὸ ὑπροσηκὸν ἁμᾶς τοὺς εὐτελεστέρους ὂν προφθονολυσσίᾳ ἐπιδεικνυμένους. μαλάττοιεν ὅων αὐτῶν τὸ ἀπονες ἐν σκληρὸν τῇ ἀποφάσει ταύτη φορῶν, τοιοῦτόν τι λέγων. ὁ νόμος ἀγαπᾶν πλησίον πρεγυᾷ ὡς ἑαυτόν. ὥσπερ δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἡ προσωπολήπτης, (μανίᾳ γὰρ τοῦτο,) οὕτω μὴ δὲ σὺ προσωπολήπτει. ἡ δὲ ἐξ ἀπονοίας ἐν σκληρότης ἐπὶ προφθονολυσσίαν χωρεῖς, φόβου μήπως ἐν αὐτὸς ὧν ὁμοίων τεύξῃ πρὸς τὸ δικαίου κειτόν, ἐν ἀποκλείσῃς σεαυτῷ τὴν ἀπ' ἐκείνου ἔλεον. ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεως. κατακαυχᾶται δὲ ἀντὶ

Κεφ. δ' τοῦ νικᾷ, καταγωνίζεται), ἀπαμβλύνει. Τί τὸ ὄφελος ἀδελφοίμου, ἐὰν πίστιν λέγῃ
» τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ
» ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι, καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐ
» τοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ. θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ
» ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; Σκόπει πνευματικὴν ζήνεσιν. ἐὰν γὰρ εἶπε
μόνον, ἐὰν πίστιν ἔχῃς, ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; ὡσπερεὶ ἔλεγε. δεῖξόν μοι τὸ πρᾶγμα, ἀφ' οὗσοι τὴν προσηγορίαν ταύτην λογίσομαι. τότε γὰρ τὸ τῆς πίστεως ὄφελος.

» Οὕτω δὲ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' ἐρεῖ τις. σὺ πίστιν ἔχεις,
» κἀγὼ ἔργα ἔχω. δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου, κἀγώ σοι δείξω ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου.
» σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ θεὸς εἷς ἐστι; καλῶς ποιεῖς. καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι καὶ φρίσσουσι.

Οὐκ ἀντιφάσκει

Οὐκ ἀντιφάσκει ταῦτα τῷ μακαρίῳ Παύλῳ, κἂν δύο σημαινομένων τὸ τῆς πίστεως ὄνομα φερομένου. ἔστι τε γὰρ τῆς ἀσωλῆς τὸ φαινομένου συγκαταθέσεως, πίστιν ἁπλῶς θαμὲν λέγειν. καθὸ καὶ τοὺς δαίμονας ἐγνωμεν πιστεύειν ὅτι θεοῦ υἱός. καὶ πάλιν τὴν ἐκδιαθέσεως ἐπακολούθησιν μὴ βεβαίας συγκαταθέσεως τῷ τῆς πίστεως ῥήματι καλοῦσιν οἱ λοιποί, Ιάκωβος μὲν τὴν ἀσωλῆν φησι συγκατάθεσιν, νεκρὰν εἶναι πίστιν, καὶ ἀμοιροῦσαν ὧν ἀναζωπυροῦσιν ἔργων, Παῦλος δὲ τὴν ἐκδιαθέσεως λέγει. ἥτις γὰρ ἑστέρηται ἔργων μάλιστα. γὰρ ἂν τι διακένῳ σεμνῶν ἔργων ἐγκλείοιτο. γοῦν γὰρ Αβραὰμ ἔτυχε ταύτης μὴ πρότερον δικαιωσόμενος τῇ πατρικὴν ἀπώσασθαι ἀθεΐαν. ᾧ τινὶ ἀγωνίσματι τὴν πίστιν ἔπαθλον ἐβραβεύετο. ἀνὴρ ἔργων ταύτην πεσέκεινον ὁ Παῦλος, ὧν καθ' νόμον σαββατισμῶν, καὶ περιτομῆς, ἐν ὧν λοιπῶν ἀγνισμῶν. δύο γὰρ ἐν τοῖς ὧν ἔργων ὁρᾶται τὰ σημαινόμενα. ἔργα γὰρ ἐν τὰ τὴν πίστιν βεβαιοῦντα λέγεται. ὧν ἀμοιροῦσα ἡ πίστις νεκρά. ἔργα πάλιν ἐν τὰ τὸν νόμου. ὧν ἐν χωρὶς Αβραὰμ ἐν πάντες οἱ κατὰ Χριστὸν δικαιοῦνται. ἐπεὶ ὅτι πίστις γὰρ ἂν ἀναθάρτῳ προσχοίτο, (λέγω δὲ τὸν ὅτι πίστιν,) ἧς ἀντρεῖς; οὔτε γὰρ βορβόρου σκληρᾶ ἀγγείῳ μύρου τὰ μευθεῖη, οὔτε ἀκαθάρτῳ ἀνθρώπῳ πίστις ἐγκείνοιτο θεοῦ. γὰρ ἄρα Διάφωνοι οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, ἀλλὰ σοφὶ τὸ διάφορον τοῦ σημαινομένου χρεφόμενοι, πρὸς τὴν χρείαν ἕκαστος τοῦ σημαινομένου, τὸ προτεῖνεν αὐτῷ διεξάγειν ἐκπαίνει). Θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς ὧν ἔργων νεκρά ἐστιν; Κενὸν ἐκάλεσεν ἄνθρωπον τὸν ψιλὴν τῇ πίστει αὐχοῦντα, μηδὲν τῆς δι' ὧν ἔργων ὑποστάσεως κεκτημένου ἧς σκήνωσιν. Αβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ἀνενέγκας Ισαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη; ἐπληρώθη ἡ γραφὴ λέγουσα. ἐπίστευσε δὲ Αβραὰμ τῷ θεῷ, ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. ὁρᾶτε ἄρα ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ὁ ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνου; ὁμοίως δὲ καὶ Ραὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα; Τὸν αὐτὸν Αβραὰμ ἀμφότεροι, ὅ, τε Παῦλος καὶ ὁ Ιάκωβος οὗτος εἰς ὑπόδειγμα τῆς πίστεως λόγου λαμβάνουσιν, ὁ μὲν τὴν πίστιν ὧν ἔργων κρείττω δεικνὺς δι' ὑποδείγματος τὸν καθ' Αβραάμ, ὁ δὲ πάλιν τὰ ἔργα τῆς πίστεως δεικνὺς τὰ αὐτὸς Αβραάμ. εἰρῆται μὲν ἄνω, ὡς πρὸ τοῦ τὸν σημαινομένου ἑκάτερος φέρεται, τὸ συντελοῦν αὐτῷ πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ἐπαγόμενος. τίνες μέντοι ὧν πατέρων καὶ οὕτω περὶ τούτου ἔγνωσαν. φασὶ γὰρ τὸν αὐτὸν Αβραὰμ τοῖς χρόνοις Διαστελλόμενον, ἑκατέρας πίστεως εἶναι εἰκόνα, καὶ τῆς πρὸ τοῦ βαπτίσματος τῆς μὴ ἐπιτρύσης ἔργα, ἡ μὴ τὴν πίστιν μόνην καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς σωτηρίας καὶ τὸ ῥῆμα ᾧ δικαιούμεθα πιστεύοντες εἰς Χριστόν, καὶ τῆς μετὰ τὸ βάπτισμα, τῆς συνεζευγμένης τοῖς ἔργοις. οὕτως οὐκ ἀναντίον φαίνεται τὸ ᾧ τοῖς ἀποστόλοις λαληθὲν πνεῦμα. ἀλλὰ τῆς μὲν δι' ὁμολογίας μόνης δικαιούσης τὸν προσιόντα, ἡ παραχρῆμα ἀπέλθοι τοῦ βίου. (τούτῳ γὰρ οὐ πάρεισιν ἔργα, ἀλλ' ἐφόδιον αὐτῷ ἱκανὸν μὲν ἀλλὰ τὸ βαπτίσματος κάθαρσις,)

πίστις δέ, ἐὰν μὴ δι' ἔργων βεβαπτισμένον ἀποκαλύψῃ καὶ ἀγαθῶν ἔργων ἐπίδειξιν, οὕτω καὶ
ὁ Παῦλος συμφωνεῖ ἑτέρωθι λέγων οὕτως· δικαίωσιν τὸν βάπτισμα πίστιν, τὴν
δὲ ἐξ ἔργων τελείωσιν ἀπαιτεῖν, ἣν οἷς φησιν, οὔτε περιτομὴ ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυ-
στία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ἡ δὲ ἀγάπη, πολλῆς φιλοσοφίας δεῖται
εἰς τὸ πληρωθῆναι. ΑΛΛΩΣ. τῆς μὲν ἐκ μόνης πίστεως δικαιώσεως ἦκον Α-
βραάμ, ὅτε πιστεύσας ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς Δικαιοσύνην, τῆς δὲ ἐξ ἔργων, ὅτε τὸν υἱὸν ἀνε-
νέγκας ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ἐπεὶ γὰρ ὁ μόνον τὸ ἔργον ἐποίει, δηλαδὴ ἐπὶ τῆς πίστεως ἕκαστη,
ὅτι οὐ Ισαὰκ μέλλει τὸ σπέρμα αὐτοῦ πληθύνειν ὡς τὰ ἄστρα, λογισάμενος ὅτι καὶ
ἐκ νεκρῶν ἐγεῖραι δυνατὸς ὁ θεός. ὅμως καὶ τὸν Δαυὶδ ὁ Παῦλος προκομίζει μάρτυρα,
ὡσὰν διασπευάζων τὸ ἑαυτοῦ. ἡδέως γὰρ τῷ θείῳ πνεύματι τὰ μέλλουσαν ἐν Χριστῷ
πρᾶσσεσθαι καὶ καιρὸς πίστιν. διὸ φησί. μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρ-
τίαν. Ὡσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν
ἔργων νεκρά ἐστι. Τινὰ μὲν τὸ βάπτισμα πίστιν λέγει. οὐδὲν γὰρ πίστις ὠφελεῖ χω-
ρεύουσα ἔργων, ἢ μὴ ἐὰν μείζονος ἡμᾶς ἁμαρτήματος ὑποδίκους καθίστησι, τὸ τάλαν-
τον μὲν λαβόντας, μὴ ἀποφερομένους δὲ πονηρίαν. ὅθεν καὶ ὁ κύριος ἐπεγράμμον
ἡμῖν δίδοις, ὡς μετὰ τὸ βάπτισμα καὶ ἔργων ἡμῖν δεῖ, βαπτισθεὶς ὑπὸ Ιωάννου, τὴν ἔρημον
ἔφθασε, καὶ ἵνα τὸν Διαβόλου ἀνεδέχετο ἀγῶνας. ὁ Παῦλος δὲ τοῖς ἐν τῇ μυσ-
ρίοις ἀξιωθεῖσι παραινεῖ λέγων. σπουδάζωμεν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν,
ὡς μὴ ἀπολούσης τῆς πίστεως ἀλλ' ὀφλούσης πρᾶξτεθῆναι καὶ τῆς καθαριότητος τοῦ βίου,
καὶ πολλῷ πλείονι τούτου χρεῖαν ἔχομεν. Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε ἀδελφοί-
μου, εἰδότες, ὅτι μεῖζον κρῖμα λημψόμεθα. πολλὰ γὰρ πταίομεν, ἅπαντες. Εἰ τις
ἀνωτέρω καὶ διδάξας τὴν πίστιν μὴ διάκονον ἔργων ἀπουσαίων κεκτῆσθαι τὴν πίστιν, μετέ
βη καὶ ἐφ' ἕτερον ἀδελφὸν τούτου πρᾶγμα. (καὶ γὰρ τινες διδάσκειν ἐπιχειροῦσιν ἃ μὴ
κατόρθωσαν αὐτοί.) καὶ φησὶν ὅτι μεῖζον τὸ κρῖμα τούτου μὴ μηδὲν κερδαίνειν.
ὁ γὰρ τὰ μὴ πρέποντα διδάσκων ὡς ὄντα αὐτῷ, κατάκριτός ἐστιν ὡς διὰ τῆς αὐτοῦ γλώσ
σης ὀλιθαίνων. καὶ βεβαιοῦντος τὴν ἐκπρόσωπος φησίν. ἢ γὰρ καὶ ἄλλως ἡ γλῶσσα πέφυκεν
ὀλιθαίνειν διὰ πρόσεξιας, ὧν καὶ τὸ κρῖμα γίνεται ἀποδιδράσκειν ὁ ταύτῃ κεκτημένος, ὡς
Σολομὼν φησὶ λέγων, διὰ ἁμαρτίαν χειλέων ἐμπίπτει παγὶς ἁμαρτωλός, ἧπερ
οὖν ὁ ἐκ προνοίας ἁμαρτάνων, διδάσκων τὴν γλῶσσαν ἃ μὴ τῇ πείρᾳ μεμάθηκεν, ἀποφύ
γοι τὰ ἀδιάβρασον δίκαιον. Εἴπερ ὁ λόγῳ γε παίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χα
λιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. Τὸ δὲ διαφεύκτον τοῦ μή τινα ἐκ τοῦ ἁμαρτίας διαβιώ
σκειν ἀνῶν, ἀπὸ τοῦ τῆς γλώσσης εὐολίσθου πίστου. ἐκτὸς γὰρ ὃ τὸ μηδενὶ πεσεῖναι τὸ
τέλειον πίστεως. πῶς γὰρ ὃς γε ἡμάρτηκεν ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ; ἢ δὲ τοῦ εὐολίσθου πίστεως
τῆς γλώσσης ἑαυτῆς, πῶς γε καὶ ὅλον οὗτος ἱκανὸς τὸ σῶμα πρίασθαι καλῶς; ὁ γὰρ
πρὸς τὸ παίειν εὐκόλου κρατήσας σχολῇ γε ἂν ἡσυχάσειεν. Εἰ δὲ τὸν
ἴσων τὴν χαλινοὺς ἐπὶ τὰ στόματα ἐμβάλλομεν πρὸς τὸ πείθεσθαι αὐτὴν ἡμῖν, καὶ ὅλον
τὸ σῶμα μετάγομεν. ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυ
νόμενα μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἂν ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούληται.

Ἡ ζώνη ταξις

Ἡ ζώνη ταξις οὕτως. ἐπὶ τὰ στόματα τῶν ἵππων ἐμβάλλομεν τὸν χαλινούς. ἵνα γὰρ μὴ οὕτω
σωταγωγῶμεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ὁ λόγος. κατασπευασμὰ δὲ ταῦτα τοῦ πρὸς τῆς γλώσσης ἀγρι-
μλίου, ἐκ τοῦ μᾶλλον ἀπειθοῦντος, ὅτι ὁ τοῦ πρὸς μεταγωγὴν εὐκόλου κυριεύων, ἐκ
τοῦ δυσμεταχειρίστου οὗτος κρατήσει. ἀντιπίπτον δὲ τῷ ταῦτῳ λύει. ἦκός γάρ τινα
ἐπαγαγεῖν, ὅτι, καὶ τίς κέντρος μικρὸν οὕτω κυβερνῆσαι μέλος; ἢ τίς ἡ ἀπὸ τοῦ ἐλα-
χίστου πηδαλίου βλάβη; ἐπὶ δεικνῦσι ἐπὶ ταῦτα ἐκτείνεται τοῦ χαλινοῦ ἐπὶ τοῦ πηδαλίου καὶ
τοῦ πνεύματος. ἃ μικρὰ μὲν ἐστι, μεγάλα δὲ ἀποτελεῖ. ΑΛΛΩΣ. ἔτι καὶ
ταῦτα πρεῖττόν μοι δεῖν ὡς ἔτυχε τὴν γλῶσσαν κινεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταφέρειν,
ὡς ἵππου θράσος τῷ χαλινῷ, καὶ πλοίου ὁρμὴν τῷ πηδαλίῳ. οὕτως οὖν καὶ τὴν
γλῶσσαν ἐπὶ τὸ εὖ ἔχον τῷ ὀρθῷ λόγῳ μετάγειν ὀφείλομεν. τὸ γὰρ, οὕτω δὲ ἡ γλῶσ
σα, πάρεστι σημαίνει, ὅτι οὕτως ὀφείλει δὲ ἡ γλῶσσα μετάγεσθαι τῷ ὀρθῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τὸ
τὸ ποιεῖν ὃ ποιεῖ. μικρὰ γὰρ τις οὖσα μεγάλα ποιεῖ. διὸ καὶ μεγάλων ἡμῖν ἀναπλεῖ
πυρά. ἐπεὶ δὲ αὐτὴ πῦρ. καὶ τίνα ἃ ποιεῖ; κοσμεῖ τὴν ἀδικίαν. διὰ τῆς ὧν ἐν ὕδατι
ἐυγλώττου δηλονότι. ἀπλοῖ τὸ σῶμα, πείθουσα ταῖς προσαγωγίαις τοὺς γυναια. φό
νους δι' ἀπάτης ἐργάζεται. πορκίας καὶ ἀηδόνια καρπούται. ἐπὶ πᾶσι, φλογίζει
τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως. ρυτέσιν ἐκκαίει καὶ ἐρεθίζει καθ' ἡμῶν τὴν γένναν, ὡσπερεὶ
κατατρέχων ἡμῶν ποιοῦσα τὸ πῦρ. ἀπὸ καὶ αὐτὴ φησι φλογίζει ὑπὸ τῆς γενέσεως.
ὡς δηλον ἀπὸ τοῦ γλῶσσαν ἀποπηδανιζομένου πλουσίου. τὴν γλῶσσαν γὰρ οὐκ ἄλ
λο κολάζει, δηλὰ τὸν πρὸς ἀπόλαυσιν ἐφυαρίαν ἐυτρεπές. ἡ μὲν οὖν, τῆς γενέσεως, ἔ-
χει, ὥσπερ ὧν ἀνθράκων ἔχει, οὕτω τὸν ἐπὶ γῆν ἀναπεμπόμενον. ἡ δὲ, τὸν τροχὸν τῆς γενέ-
σεως, ἔχει, τριῶν τῆς τυχάνει τῆς λύσεως. τροχὸν γενέσεως, τὴν ζωὴν ἡμῶν φησι. φλο-
γίζουσα οὖν τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, ἀπλοῖ πλὴν ζωήν. ἐπὶ πῶς; πρὸς τοὺς κινουμένων.
ἀφ' οὗ ὁ βίος ἡμῶν ἐκτραχύνει, ἤτοι ὁ χρόνος τῆς ζωῆς ἡμῶν. πάντων γὰρ ἐπὶ ὁ μελῳδὸς
στέφανον ὠνόμασε, τὸν στέφανον ἡ πὼν τοῦ ἐνιαυτοῦ. στέφανος δὲ ἐπὶ τροχὸς γε δηλονότι
καὶ τὸ κυκλικὸν ἐπὶ τροχειδές. τροχὸς δὲ ὁ βίος ὡς ἀπὸ ἑαυτὸν ἀνελιπόμενος. πῶς δὲ
ἀπλοῖ τὸν βίον ἡμῶν; οὕτω κινουμένων ὡς ἀνωτέρω ἐρήκαμεν. ἀφ' ὧν ἐπὶ ἐρέυτωμλύος
ἐπὶ πολυσθένωσος ὁ βίος ἀποτελεῖται. οὕτως οὖν ἡ γλῶσσα μετάγεσθω τῷ ὀρθῷ λό
γῳ. κἀὰν γὰρ κόσμος ἐστὶ τῆς ἀδικίας, οἱονεὶ πρὸς τὸν συρφετῶδη ὁ χλον ἐπὶ δημώδη ἐκ
φερομένων ἐπὶ βλέπουσα. κόσμον γὰρ ῥυπαῦθα τὸ πλῆθος ἀκουστέον. ἡ κόσμος ἐστὶν, ἤτοι
κοσμοῦσα πὼν ἀνθρωπίνων φύσιν. ταύτῃ γὰρ ἀηλίοις κοινωνοῦμεν τοῦ ἑαυτοῦ νοημάτος.
ἐπεὶ ἐὰν οὕτω τινὲς βούλοιν) τὸν κόσμον λαμβάνειν πρὸς σημασίαν. ἀηλὸν οὖν πρὸς τὸ δημώ
δη ὁ χλον φερομένων ἀδικεῖ, ἐπὶ ἀπλοῖ ὅλον τὸ σῶμα, ἐπὶ φλογίζει τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως,
ἐπὶ φλογίζει ὑπὸ τῆς γεέννης. ὅμως χαλεπὸν μετακειρίσασθαι ταύτῃ πρὸς τὸ εὐλόγως
κινεῖσθαι, ἐπὶ ὡς ἂν ὁ μετακχειριζόμενος βουληθείη. ἡ γὰρ πᾶσα φύσις θηρίων τε ἐπὶ πετει
νῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ῥυαλίων δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ, ἆρα πὼν
ὅτι ἀνατάσχετον κακὸν, ὅτι μισητοῦ θανατηφόρου χθρὸς ἀὰν δύναται
δαμάσαι; χὰ ἂν εἰ ποιμι. ἡ γὰρ ἀδάμαστος καὶ οὐπρτε πρὸς τὸ κρεῖσσον ἀπονεύουσα,
πῶς ἂν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν θεὸν ἐπὶ πατέρα; ἐπὶ ἂν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους;

ἰδοὺ πρὸς τὸ βούλημα μετάγεται τὸ χρωμλίου. ἀμὴ οὐ χρὴ ἀδελφοί μου ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. ἢ γὰρ δι' αὐτῆς εὐλογοῦμεν, ἆρα τῇ καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας ἀνθρώπους ὐκ αἰσχύνη καταρᾶσθαι; ἢ δίκαιον ἵνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχηται εὐλογία καὶ κατάρα; οὐ χρή. Οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶ καὶ μεγαλαυχεῖ. ἰδοὺ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει. καὶ ἡ γλῶσσα τὸ πῦρ. Αντὶ τοῦ τὸν αὐτὸν πρόσωπον καὶ ἡ γλῶσσα ὀφείλει κινεῖσθαι καλῶς, ὃ κὰν μικρὸν μέλος ἐστὶν, ἀμὰ μεγάλα ἐργάζεται καὶ λαλεῖ διαβολὴ καὶ καπά. ὐκ ἐξέπλωσ) δὲ οὕτως, ὅτι τὸ σωτετιμημένου λόγου μαθητὴς ὁ ταῦτα γράφων. Ο κόσμος τῆς ἀδικίας. οὕτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίξουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. Κόσμον τινὲς ἐν ταῖς θεῖς τὸ πλῆθος βούλονται σημαίνειν, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ, ὁ κόσμος αὐτὸν ὐκ ἔγνω, ἀντὶ τοῦ ὁ ἡμῶν πλῆθος. κόσμος οὖν καὶ ἡ γλῶσσα. φυτεύει πλῆθος ἀδικίας, ἐ ὅσου πλήθοις, εἴρηται, δι' ὧν ἔφη, ἡλίκην ὕλην. Πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἑρπετῶν τε ἐναλίων δαμάζεται ἐ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ. τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι; ἀκατάσχετον κακόν. μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου. ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν θεὸν ἐ πατέρα, ἐ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας. Τὰ τῆς ἀνοιλογίας ταύτης πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἠρημένα ἀκουστέον. ἢ πῶν γὰρ ἐ δείξας διὰ τοῦ χαλινοῦ, διὰ τοῦ πηδαλίου, ἃ μικρὰ μέν ἐστι μεγάλα δὲ καὶ ῥητοῖς καλῶς κινούμενα, ἐ ἐπενέγκας ὅτι, οὕτω ἐ ἡ γλῶσσα ὀφείλει μετάγεσθαι τῷ ὀρθῷ λόγῳ, δείκνυσι νῦν ὡς ὐκ ἀδύνατα πεπόνθασι, διὰ τῶν ὑποκειμένων ὑποδειγμάτων, ὥσπερ ἡ ἔλεγλο. ἀμὴ ἐρεῖ τις ὅτι καὶ μικρὸν μέλος ἡ γλῶσσα, ἀμὴ οὖν μεγάλα ἐργαζομένη καλὰ ἐ κακὰ οὐκ εὐπαθὴς δὲ εὐάγωγος ἡμῖν ἐστὶ πρὸς ἃ βουλόμεθα. δέδεν τοῦ πρὸς ἀπολογίαν. ἢ γὰρ ἀνοίκεια τῇ ἐαυτοῦ φύσει δαμάζεται ἀνθρώπου θηρία χαλεπὰ μὲν ἰδεῖν, χαλεπώτερα δὲ μεταχειρίσασθαι, δ πολλῷ μᾶλλον τὸ ἑαυτοῦ μέλος εὐπειθῶς μεταχειρίσαιτο; διὸ ἐ τὸ, τὴν δὲ γλῶσσαν δ οὐδεὶς ἀνθρώπων δύναται) δαμάσαι, μὴ κατ' ἀποφασιν ἀναγωστέον, ἀμὰ κατ' ἐπανόρθωσιν. ἵνα ᾖ οὕτως. ἢ τὸ ἀτίθασσα θηρία ἄνθρωπος πεφυσίωται ἐ χειροήθη ποιεῖ, ἆρα τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν δ δαμάσει; οὕτως οὖν ἀναγωστέον ἐ ἀκουστέον. ἢ γὰρ κατ' ἀπόφασιν, δ ὐκ ἂν δόξῃ πρόῤῥησιν καλῶς κεχρῆσθαι τῷ ὑβρεθέντι, λέγω τὸ τῷ, δ χρὴ ἀδελφοί μου ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. ἢ γὰρ ἀδύνατον μεταῤῥυθμίσαι, ὁ ἀσωφάτως ἐπιφέρειν παραινῶν, δ ὐκ ἀσφαλῆ τὴν παίνεσιν ποιεῖ, φησίειέν τις. τὸ δὲ, ἀκατάσχετον κακόν, μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου, καὶ δ ἀποφασιν προενεκτέον. αὐξητικὰ γὰρ εἰσὶ τὰ δυσμετάχειρίσου τῆς γλώσσης. ἀμὰ ἐ τὸ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα, κατ' ἐπανόρθωσιν ἀναγωστέον. ἐντρέπουσι γὰρ ὁ λόγος τὴν ἀκροατὰς ἐστιν, ἢ εὐλογεῖν πάντας κελεύομεν. λοίδοροι γὰρ βασιλείαν θεοῦ δ κληρονομήσουσιν. ἆρα οὐκ αἰσχύνη τῷ αὐτῷ ὀργάνῳ χρῆσθαι ὑπουργῷ κακίας καὶ καλοπαγαθίας; δέδεις ὢν ὀφρονοῦντων τῷ αὐτῷ ὀργάνῳ βόρβορον διαταράξειε ἐ μύρον. πεσύχια; μὴ καταρῶ τὸν ἐχθρόν. εὐχὴ γὰρ καὶ κατάρα πολὺ τὸ μέσον ἐ χοσιν. ἢ μὴ ἀφῇς τῷ λελυπικότι,

λυπικότι, δέδε ἀφεθήσεταί σοι, ἀμὰ καταρώμενος σεαυτὸν ἀλώσῃ, ἵνικα εὐχὴ ἀφεθῆναι δι τὰ ὀφειλήματα καθὼς ἀὐ καὶ αὐτὸς ἀφίεις τοῖς σεαυτοῦ ὀφλέταις. ἀμὰ καλὸν τὸ εὐπαθοῦντα χάριν καὶ ὅλον τὸ χωρίον παθέσθαι, πρὸς πὼ οἰκείαν τάξιν τῆς φράσεως, τινὰ ὧν ἐλλιπόντων προστιθέντας. ἔσαι δὲ οὕτως. ἰδοὺ ὧν ἵππων τῇ χαλινοὶς ἃς τὰ στόματα βάλλομεν πρὸς τὸ πιθέσθαι αὐτῇ ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν, ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα τηλικαῦτα ὄντα, καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ἀὐ ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται. οὕτως οὖν καὶ ἡ γλῶσσα μεταγέσθω τῷ ὀρθῷ λόγῳ. καὶ ὁ χαλεπὸν τὸ θρ. πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων δαμάζεται ἐ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ. ἢ δὲ ταῦτα οὕτως, πὼ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται δαμάσαι; οὐκ ἀὐ εἴποιμι. Εκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία ἐ κατάρα. οὐ χρὴ ἀδελφοί μου ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρύει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν; μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκὴ ἐλαίας ποιῆσαι; ἢ ἄμπελος σῦκα; οὕτως οὐδεμία πηγὴ ἁλυκὸν ἐ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ. Εκ τοῦ αὐτοῦ στόματος. τὸ καταξιωμένου τοιαύτης μυσταγωγίας μηδὲν πικρὸν ἐκβαλλέσθω, μηδὲν ἀνόσιος. Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας. ἢ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε, καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη ἀμὴ ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία, καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία.

Φίλαρχοι ὄντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ τῇ σοφίᾳ τοῦ κόσμου τούτου αὐχοῦντες, καὶ ζῆλον καὶ ἐριν ὧν ὀρθῶν διδασκάλων ἐκήρυττον, ὀχλαγωγοῦντες ἀπλῶς ἐ φθόνον πρὸς τοὺς ἐχοντας, καὶ πραμιγνύντες τοῖς θείοις τὰ ἀνθρώπινα, ἵνα τῇ καινότητι τῶν λεγομένων ἡσθῶνται τῇ ἀκούοντας. ὅθεν καὶ αἱρέσεις ἐξῆλθον. πληρώσας οὖν τὸ περὶ προσωπείας λόγον ἐ ἀκρασίας γλώσσης, μέτεισι λοιπὸν ἐ τὸ τῆς ὁμοίας ἐμπληξίας ἐγγινόμενον ἀνθρώποις φθόνον. καὶ φησι ταύτας τὰς διδασκαλίας ἡ καθεσηκότων εἶναι, ἅτε μηδὲ ἐκ σοφίας οὔσας θείας ἀμὰ δαιμονιώδεις. ταῦτα ἢ εἰ τε προσεπαινέσας τὸ ἀγαθὸν διδάσκαλον, ἐκ προσώπου τίνος λέγων αὐτὸ τὴν σοφίαν ἐ ἔργων χρησῶν. ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ζήλου ὄνομα ἐμμισότητι ὁρᾶτο χρησῶντες ἐ φαύλων. (ἔστι γὰρ ζῆλος κίνησις ψυχῆς θυμοειδὴς ἐπί τι μετά τινος ἀφομοιώσεως τοῦ πρὸς ὃ ἡ σπουδὴ ἐστί.) διὰ τοῦ πικρὸν ἐπανέγνε, δηλῶν τὸ πρὸς τί ὁ ζῆλος. ἐριθεία δέ ἐστιν ἐπίψογος φιλονεικία. Πρῶτον μὲν ἁγνὴ ἐστιν, ἐπιεικὴς, εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους ἐ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος ἐ ἀνυπόκριτος. καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης τὸ ἡρήνη σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν ἡρήνην. πόθεν πόλεμοι ἐ μάχαι ὑμῖν; Αγνὴ, καθαρὰ ἐ ἀρύπαρος, μηδενὸς τῶν σαρκικῶν ἀντεχομένη. ἀδιάκριτος, μὴ διακρίνουσα πρατηρήσεις βρωμάτων, ἐ διαφόρων βαπτισμῶν. ἀκεραίως δὲ περὶ τούτων ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαεῖς διαλέγεται ὁ Παῦλος. Οὐκ οὖν ἐνταῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν, τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; Δείκνυσιν ὡς καὶ ὑποπλάττονται λόγον διδασκαλικὸν, ὅμως ὅλοι.

σαρκικοί ἐσι, καὶ τὰ χαλεπώτατα πράττουσιν, ἡδονὰς ἑαυτοῖς πορίζόμενοι. οἱ μὲν ἀβροτέρας τραπέζης, ὧν καὶ Παῦλος αὐτῶν καταγινώσκων φησὶν, οἱ γὰρ τρυφῶντες τῷ κυείῳ ἡ δουλεύουσιν, δηλαδὴ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, οἱ δὲ πλήσεως λαμπρῶν ἀγρῶν ἢ οἰκιῶν ὀρεγνώσμενοι. ἄλλοι, οἰκετείαν πορίζαλέσθαι ἢ σωμοικίας. ἄλλος δὲ δ' ἄλλο τι. πορίᾳ δ' ὁ πονηρὸς αὐτοῖς ὑποτίθησιν, ἀποσυλᾶν αὐτοὺς τῆς ἑαυτῶν μηχανώμενος σωτηρίας. Ἐπιθυμεῖτε καὶ γὰρ ἔχετε. φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ γὰρ δύναθαι ἐπιτυχεῖν. μάχεθε καὶ πολεμεῖτε, καὶ γὰρ ἔχετε διὰ τὸ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς.

Καθ' ἑσὶν καὶ ἁρσιν πρόσωπον τῆς ἑσέως ἀναιρουμένης διὰ τὸ ἄτροπον. τὸ δὲ ἄτροπον διὰ τὸ ἡδονῆς ὑπεκκαύματα μέλλειν ἔσεσθαι τὰ ἐπὶ τῇ ἑσέῃ ὑπὸ θεωρούμενα. ἢ τε γὰρ ἐπιθυμία ὑπὸ ἡδονῶν ἐπιτελέσει ἀποτελευτᾶ. ὅ, τε φόνος καὶ ὁ ζῆλος, καὶ διὰ καὶ μάχη τε καὶ ὁ πόλεμος γὰρ ἀγαθά. διόπερ γὰρ τυγχάνουσι τούτων, ὧν ἕνεκεν ταῦτα ἐπιτελοῦσιν. ἐπισατέον δὲ ὡς φόνον νῦν ταῦτα καὶ πόλεμον γὰρ τὸν σαρκικὸν φησι. τότε γὰρ βαρὺ καὶ καθ' λιγῶν ἐννοεῖν, μὴ ὅπως καθ' ποσῶς πιζῶν καὶ τῷ κυρίῳ πεσομένων. δηλῶσαι μοι δοκεῖ, φονεύειν φησὶ τοὺς τῶν ἑαυτῶν ψυχικὸν ἀποκτιννύντας ταῖς ὁλμηραῖς ταύταις ἐπιχειρήσεσι, δι' ἃς καὶ ὁ πρὸς τὸν ἐυσέβειαν αὐτοῖς πόλεμος. καὶ ὥσπερ προϊὼν μοιχοὺς καὶ μοιχαλίδας ἐρεῖ, γράφων τοὺς τρυφῶντας αὐτοὺς ὄντας, δηλῶσι θεῖα καὶ καλῶς ἔχοντα προσάγματα τῇ πρὸς ἑτέρα νόθα ἀποκλίσει πορνεύοντας. γὰρ ἂν γὰρ τις πόρνου ἀνάσχοιτο διδασκάλου, καὶ χείρων ἢ βορβορωδέσερος. οὕτω καὶ φόνοις καὶ πολέμους γὰρ τοῖς βρωματικοῖς δηλαδὴ τοὺς ψυχικοὺς λέγει. Αἰτεῖτε καὶ γὰρ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε, μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες. Ὡς ὁ Φαρισαῖος ὁ ἐν τῷ καθ' Λουκᾶν εὐαγγελίῳ. ὅσῳ γὰρ πλείονα κατέλεγε ὧν αὐτὸς κατορθωμάτων, τοσούτῳ πλέον τῶν θείαν ἀπέρυσιν ἀκθῶ, καὶ ὁ ὢν ῥημάτων ὄγκος κενὸς πορίζε χείλη κατέῤῥέῃ, καὶ ἡς ἀφρὸν διελύετο, καθάπερ παφλάζοντος κύματος. δηλῆρεῖ τις, ἡ τοῦ κυρίου Ιησοῦ ἐπαγγελία ἀληθὴς τοῦ ἀψευδοῦς διδασκάλου, τὸ πᾶν ὁ αἰτῶν λαμβάνει, πῶς νῦν ταῦτα φησιν ὁ πρῶν ἀπόσολος; δηλαφανῶ, ὡς ὁ ὁδῷ τῇ ἀκολουθῶ ἐπὶ τὸ αἰτεῖν χορηγεῖ καὶ τῶν ἐπαγγελίαν ἀκεραίαν μηδενὸς ἀσοχῶν ὢν ἀπρυπλύων. ἡδέ τις ἔξω χωρίσας τοῦ σκοποῦ τῆς προδοθείσης αὐτῇ σεως δόξει αἰτεῖν, οὐχὶ αἰῶν ὃν δεῖ πρόσον, οὐδὲ αἰτεῖ. διὸ οὐδὲ λήψεται. ὡς γὰρ διδασκάλου, φέρε, γραμματικοῦ ἐπαγγελλομένου πάντα τὸν πεσιόντα αὐτῷ διδάξειν τῶν γραμματικῶν ἐπισήμων, αὐτὸς δὲ ἐκμελῶς προσέλθοι καὶ μὴ σωτείνας ἑαυτὸν ὁ μαθητὴν πρὸς τῶν ὧν ἐπηγγελμένων ἀνάληψιν, εἶτα ὅμοιος ἀποφανθείη τῇ ἐκμελείᾳ, ἆρά γε δικαίως ἄντις ψεύδους γράψαιτο τὸν διδάσκαλον; οὐ σῶφρον οὔτε ποιῶν. οὐ γὰρ προσῆλθεν ὁ μέλλων μαθήσεσθαι ὡς ὁ διδάσκαλος προετρέψατο. καὶ πῶς δέ, ἢ τί χρὴ αἰτεῖν; εἰ ποιητὴς ἀν. αὐτοῦ τοῦ τῶν ἐπαγγελίαν ποιησαμένου ἐπακούσῃ. αἰτεῖτε τῶν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν δικαιοσύνην αὐτοῦ. δῆλον οὖν ὡς ὅλως οὔτως αἰῶν, καὶ περὶ τούτων προηγουμένως, οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀσοχήσει, ὧν ὁ λαμβάνων οὐκ ἔξω πεσεῖται τῆς ἑαυτοῦ βεβαιότητος. ὁ δὲ ἐπιβλαβῆ καὶ ἐπιζήμια

αἰῶν

αἰῶν, οὐχ ἕξει πρόσχοντα τέλη, πρὸς οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθή. ἀγὰ καὶ γνῶσιν θείαν αἰῶν καὶ μὴ λαμβάνων, ἢ πνευματικὴν χάρισμα, δηλῶ φιλησδυίαν αἰῶν οὐ λήψεται. κακῶς γὰρ αἰτεῖ καὶ κακὴν ἑαυτῷ ἀπωλείᾳ ἑαυτῷ. οὐ δήπου δὲ κακὸν πάρεσιν ὁ θεός. Οὐκ οἴδατε, ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου, ἔχθρα τοῦ θεοῦ ἐσιν; ὃς ἂν βούληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσαται. Ἐπιφέρει δὲ ἀνωτέρω μικρὸν διαλεγόμενος ψευδοσόφοις τὴν θείαν καταπορνέουσας γραφὴν, καὶ οὐδαμοῦ φῶς αὐτῇ χρωμένοις πρὸς τὸ ἑαυτῶν βούλημα, ἵνα ἔχωσιν ἐκ τούτου ἐφόδιον τῆς ἑαυτῶν ἐνδόνου ζωῆς, τότε δὲ γὰρ ἀλλοτέρῳ σοθέν ἢ ὀξ ἀλαζονείας σωίσαται καὶ ὑποριφανίας, διὰ τότε νῦν καὶ ἐμβριθέσερον πρόσωπον, καὶ ἀγοτριώτερον τῆς ἑαυτῶν πραότητος κέχρηται τοῖς ὀνιδιστικοῖς λόγοις, μοιχοὺς καὶ μοιχαλίδας ἀποκαλῶν τοὺς τρυφῶντας, καὶ ἐλεγκτικῶς καταισχύνων, τρυφῆς σχεδὸν κεχρημένους ἐλέγχοις. ἢ τέμοι μάταιε. Ὀφθὸν ἑαυτὸν ἀποφαίνειν βούλῃ; καὶ πόθεν ὑμῖν τὸ μετέρηδος καὶ δυνεκῶς πολέμου ζῆν; καὶ τὸ ἀεὶ πεφυκέναι τοῖς προῦσι; καὶ τὸ διὰ τῆς πρόνοιας βίου μεταδιώκειν ἀμεταχειρίστι; γὰρ ἐσὶ τοῦτο σοφῶν, ἀγὰ χυδαίων ἀνδρῶν, καὶ πρὸς τὴν φιλίαν τοῦ κόσμου ἀποκλινάντων. ὃ δὲ μοιχοὺς ὑμᾶς δείκνυσι τοῦ ἀναπόδρου καὶ θείου καὶ σώφρονος καὶ ἄλλοις, τὸ δικαίως προτιμῶντας καὶ βέβηλον καὶ αἰσχρὸν, καὶ τῇ πρὸς τὸν πρόνοια προσπαθείᾳ τὴν πρὸς θεὸν ἔχθραν ἐπαναιρουμένους. ἢ γὰρ οἴδατε ὅτι ἡ τοῦ κόσμου φιλία ἀγοτριοῖ τῆς θείας φιλίας, ἢ ἔχθρος ἀποφαίνεται θεοῦ; κόσμον νῦν ταῦθα πᾶσαν τὴν ὑλικὴν ζωὴν ἀποκαλῶν, ὡς μητέρα τῆς φθορᾶς. ἧς ὁ μεταστῆναι πεύδων, ἐχθρὸς γίνεται τοῦ θεοῦ. διὰ γὰρ τὴν πορὶ τὰ ἀνωφελῆ σπουδὴν, ὀλιγώρως ἔχει θείων καὶ ὑποροσηκῶς. ὁ πρὸς μόνοις τοῖς μισουμένοις καὶ ἐχθροῖς ἡμῶν πάσχομεν. δύο τριχοῶ ὄντων ὧν πορίᾳ πεύδουσιν ἄνθρωποι, θεοῦ καὶ κόσμου, καὶ καθ' ἑκάτερον τούτων δύο σχεφομένων, φιλίας καὶ μίσους, πορὶ ὁπότερον τούτων σπουδάζοντες ληφθείημεν, πάντως τὸ ἑτέρου ἀφεσηδοῦντες ὁρώμεθα. ποιεῖ δὲ, ἢ μὴν σπουδὴ φιλίαν, ἢ δὲ ὀλιγωρία, μῖσος. ὃς οὖν θείων ἀντίσχηται, φίλος θεοῦ καὶ ἐσὶ καὶ λέγεται. ὅστις δὲ θεοῦ μὲν καταλιγωρεῖ, ὧν δὲ τοῦ κόσμου ἀπρὶξ ἔχεται φωρῶτο, οὗτος ἐν τοῖς μάλισα ἐχθροῖς καταλογισθείη θεοῦ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα καὶ πᾶν τὸ ὧν τρυφῶντων κακὸν ὀξ ἀλαζονείας καὶ ὑποριφανίας ὧν ψευδοσόφων ἐδεῖ χθὲ διδασκάλων φυόμενον, δευτέρῳ πάλιν ἐλέγχῳ κέχρηται, ἀναιῆψαι βουλόμενος τῆς μέθης αὐτοὺς ὧν τρυφώντων καὶ τοῦ καρροῦ ἀπαλλάξαι. καί φησιν. Ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει πρὸς φθόνον; πνεῦμα, ὃ κατῴκισεν ἐν ἡμῖν, μείζονα δὲ δίδωσι χάριν;

Τοιοῦτό τι διὰ τούτων δηλοῖ, ἐλλιφῶς χρώμενος τῷ λόγῳ καὶ πάλιν, διὰ τῶν σωτετμημένου λόγου χρῆσιν. φησὶν οὖν. ἐγὼ μὲν ὑμᾶς τοῖς οἰκείοις ἐπέσησα λόγοις περὶ τοῦ ἐυθὺ καὶ ἀπατάγωσον τῆς χρήσεως τῆς σοφίας ὑμῶν, ὡς ἂν μὴ ὀξ ὑποριφανίας πραχρώμενοι ταύτῃ νοθεύητε καὶ δολοῦτε τὸν τῆς διδασκαλίας λόγον. ἡδὲ καὶ ἀπὸ τῆς γραφῆς τοῦτο ξητεῖτε, ἀκούετε. αὕτη γάρ φησι. κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται. ὥστε γὰρ ἀσπόσως ἔφη, τῶν ὀξ ὑποριφανίας καταφρόνησιν μὴ τῶν τὸ

τῶν τοῦ κυρίου δογμάτων, καταπύστιν δὲ πρὸς τὸν κόσμον, ἐχθραν ἐμποιεῖν τῷ θεῷ. ὁ γὰρ τῆς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ἐχθροῖς δὲ ἑαυτὸν ἀντιτάσσεσθαι, ὡσαύτως καὶ οἱ ὑπερήφανοι ἐν τοῖς ἐχθροῖς καταλογισθεῖεν. ὁ γὰρ κοινῶς εἰρηματαίως, ἢ πρὸς φθόνον ἡ γραφὴ τὸ Ἀμήχανα ἡμῖν καὶ ἀπρεπείνοντα τοῦ ἡμετέραν δύναμιν πράγματα διαγορεύει, ἀλλ' ἐπιπροθοῦσα, ἤγουν ἐπιζητοῦσα τοῦ διὰ τῆς πρακλήσεως αὐτῆς ἐγκαρτερικιζομένοις ἡμῖν χάειν, εὑρίσκουσα δὲ παρ' αὐτοῦ ἐναντίον ἡμῖν διὰ τῆς πνευματικῆς, μείζονα δίδωσι χάειν. ὥστε ἡ πρόνοια ἐστὶ τῆ γραφῆ, τὸ φρονεῖτε ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ εὑρήσετε παρ' αὐτοῦ ὑψώσεως χάριν. ὑπερηφανία δέ ἐστιν ἡ τέλος ἐπιρρέουσα τῆς οἰήσεως, ὅτι μὲν ἡ ὑπεραγαθίοις αὐτῆ κατεσκάρεται, ἡ οἴησις δὲ ἡ μηδαμῶς ὑπάρχοισι. καὶ τὸ διάμετρον δὲ ἡ ἀτυφία ἤγουν ταπείνωσις, μέγα ἀγαθόν ἐστι. καὶ ἐπίδηλα ἀμφότερα προαιρετικῶς ἡμῖν ἐγγίνεται, ὡς ὁ καὶ ἀλαζονίαν ὑψῶν ἑαυτὸν, πρὸς τῷ κυρίου κατακερτίσθαι, ἔτι καὶ ταπεινοῦται ὑπ' αὐτοῦ, ὑψουμένου ἐν καιρῷ τὸ καὶ ἀτυφίαν ταπεινώσαντες ἑαυτὸν, ἅτε ὢν ἐπ' αὐτῆ ἆθλον ξεναγούμενον τὸν κεχριμένον πρὸς ὕψος πνευματικόν. ἢ δοκεῖτε ὅτι κοινῶς ἡ γραφὴ λέγει, ἢ πρὸς φθόνον; ὄχλον τούτων. ἀλλ' ἐπιπροθεῖ ἤγουν ἐπιζητεῖ τὸ διὰ τῆς πρακλήσεως αὐτῆς ἐγκαρτερικισθεῖσαν ὑμῖν χάριν. ἔστι δὲ ὅμοιον καὶ τὸ ἀπροσώπησιν τῆς ἀναιρέσεως τοῦ ἐπὶ τοῦ Ιώβ. οἰόμενοι ἄλλως τι κεχριματικέναι, ἢ ἵνα ἀναφανῆς δίκαιος. καὶ γὰρ οὗτος ἡ ἀναίρεσις ἦ, οὐ, διὰ τὸν ἀπεστιωπήθη. ἐπιπροθεῖ τὸ πνεῦμα. πνεῦμα τὸ ἀγαθὸν φησι προαίρεσιν, ὡς καὶ ὁ Δαυὶδ φησι. πνεύματι ἡγεμονικῷ. ρυτέσι προαιρέσει δέοντο
» τικῇ οὖν παθῶν. καὶ πνεῦμα εὐθὲς, προαίρεσιν εὐθεῖαν. Ὑποτάγητε οὖν τῷ
» θεῷ. ἀντίστητε τῷ Διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν. ἐγγίζετε τῷ θεῷ, καὶ ἐγ-
» γιεῖ ὑμῖν. καθαρίσατε χεῖρας ἁμαρτωλοὶ, καὶ ἁγνίσατε καρδίας δίψυχοι. ταλαι-
» πωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε. ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μεταστραφήτω,
» καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

Ἀγνίσατε καρδίας δίψυχοι. δίψυχοι καὶ ἄνω καὶ ἐντεῦθεν τοῦτο μὴ καθ' ἕνα πρόσωπον ζῆν αἱρουμένους λέγει, ἀλλὰ ἀγομένους καὶ περιφερομένους ὑπὸ τῆς πλάνης τῶν ἀνθρώπων. ὑγιὰς ἐστι μονότροποι ὑπὸ οἶκον ὑπὸ κυρίου κατοικιζόμενοι. ὅτι δὲ ψυχὴ καὶ ἐν ζωῇ λέγεται, ἱκανῶς τὸ ἐν Ιώβ ἡμᾶς διδάξει, τὸ, δέρμα ὑπὲρ δέρματος, καὶ
» πάντα ὅσα ἔχει ἄνθρωπος δώσει ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλή-
» λων ἀδελφοί. ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, καὶ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ
» νόμου. Οἱ δὲ τῶν ὑπερηφανίαν ἐξ ὑπεροψίας, καὶ καταλαλιὰς καθ' ὧν ἔφην κι-
νεῖν, τοῦτο ταύτῃ χρωμένους ἐπιφωνῶν ἐς παντελῆ τούτων ἐξουδένωσιν. Σὺ δὲ τίς εἶ ὃς κρίνεις τὸν ἕτερον; Ἐξουδενωτικῶς. ἀντὶ τοῦ, τίνος ὢν τοσοῦτος κρίνῃ τὸν ὁμοιο-
» παθῆ; Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, σήμερον καὶ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τὴν δεῖνα πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα. καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν. οἵτι-
» νες γὰρ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον. ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γὰρ ἐστε πρὸς ὀλίγον
» φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη. ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς. ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ,
» καὶ ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε.

Οἱ λέγοντες σήμερον. ὁ τὴν ἐξουσίαν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ δείκνυσιν ὅτι γε τοῦτο ἐστὶν, ἀλλὰ δεῖται καὶ τῆς ἄνωθεν χάειτος. ἔξεστι μὲν γὰρ καὶ ἀπλεῖν καὶ πρέχειν καὶ ἐμπορεύεσθαι, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐνεργεῖν, ἀλλὰ μὴ τῆς οἰκείοις πόνοις τοῦτο λογίζεσθαι, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίᾳ. φησὶ γὰρ Ιερεμίας. κύριε γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ Προμαθεὺς. μὴ παυχῶ τὴν ἡμέραν. οὐ γὰρ οἶδας τί τέξεται ἡ πρωΐα. ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν. τὸ μάταιον καὶ ὑπιδανὸν τῆς ἡμετέρας ὑποφαίνων ζωῆς, καὶ καταισχύνων ἡμᾶς ὡς περὶ τοῦτο τὸ παρ' ἡμῶν καταπρίβοντας τῆς ζωῆς, τοῦτο φησιν, ὅτι ἐν πρεσκαίροις καιροῖς, καὶ ἅμα τῷ ὑποφῆναι ἀφανιζομένοις, ὁ κόπος ἡμῶν ἅπας ἐκτελεῖται. τοῦτο καὶ Δαυὶδ διακομῳδῶν φησι. μίμνησκε ὡς ἡκόνι διαπορέυεται ἄνθρωπος, πολλὰ μάτην ταράσσεται, ρυτέσι περὶ τὸ, μὴ ὂν ἀλλ' ὅδον ἐν φάσματι ὑποφῆναι. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἡκών. ἡ περὶ τὸν μὴ αὐθυπόστατον, ἀλλ' ὅδον ἐν ἀφομοιώσει καὶ ἰδασμῷ τῆς ὄντως περβαινούσης ζωῆς. ἀτμὶς γάρ ἐστι. ἀτμὶς ἐστὶ σύστασις ἀερώδης ἀπὸ πυρὸς θάλψως, ἐξ ὑγρότητος ἀναθυμιωμένη, ἐλαχίστην τὴν ὑπόστασιν ἔχουσα. διὰ γὰρ τὴν ἀγαν λεπτότητα τοῦ χέως τῷ περιέχοντι θύα φαίνεται χωροῦσα πρὸς τὸν καὶ διαλυομένη, καθάπερ πρὸς ὕδωρ μικρὰ νοτίς. τοιούτῳ ἀπείκασε τὴν μετέραν ζωὴν. καὶ μάλα εὐσόχως. μεσολαβήσας δὲ τῷ τοιούτῳ ὑποδείγματι τὸν λόγον, πάλιν ἐξ ὑποφορᾶς ἀποδίδωσι τὸ ἀκόλουθον αὐτῷ. ἔστι γὰρ ὅλον τὸ χωρίον οὕτως. ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, σήμερον καὶ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τὴν δεῖνα πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν, ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσομεν καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν. οὕτως ὄντες τοῦ ἀκολούθου, ὁ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλὰ διακόψας τῷ παραδείγματι τὴν συνέχειαν τοῦ λόγου, μετὰ ταῦτα ἐπήνεγκε τὸ ἐλλεῖπον φθάσας διὰ τῆς τοῦ παραίμαγος ἠκόνος τὸ

μάταιον
μοῖς. τὸν καταλαλοῦντα λαὸν τοῦ πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἔξει δίκαιον. καὶ ὅτι ἀπερ καταφρονήσεως τοῦτο γίνεται, ἐπάγει. ἡ δὲ νόμου κατακρίνει, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου. οὐ γάρ τις καταφρονεῖ πως ἀνέξεται ὑπ' αὐτοῦ ἔτι ζῆν; μὴ οἶν, φησὶν, ἔξουδενῶν καὶ ὡσπερ ἀντινομοθετῶν διάκρισον. ὁ γὰρ ἐφεῖ ταῖσι, ἑνὸς μόνου νομοθέτου ὑπάρχοντος θεοῦ τοῦ δυναμένου τοὺς παραβάτας τοῦ νόμου αὐτοῦ σῶσαι καὶ ἀπολέσαι. τοῦτο γὰρ νόμου καὶ νομοθέτου, τὸ τοὺς παραβάτας αὐτοῦ ὑποδίκους τιμωρίας ποιῆσαι, ἀλλ' οὐ σύ, ὃς πρὸς οἷς οὐκ ἔχεις πολέμου τοῦ φυλαρεῖν ἔχεις, ἔτι καὶ ἑαυτῷ ὠφελιμώτερος, καὶ τοῖς σαυτοῦ πλησίον ἀγωνᾷ. τοῖς γὰρ αὐτοῖς ποιοῦντι τῷ καταλαλουμένῳ ὑποσοῦ, τί ὄ-
» σῳ τοῦτον καταλαλεῖς, σεαυτὸν πρότερον πολὺ καταλαλεῖς. Σὺ τίς εἶ, ὃς κρίνεις Κεφ. ε'.
τὸν ἕτερον; Ἐξουδενωτικῶς. ἀντὶ τοῦ, τίνος ὢν τοσοῦτος κρίνῃ τὸν ὁμοιο-
» παθῆ; Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, σήμερον καὶ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τὴν δεῖνα πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα. καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν. οἵτι-
» νες γὰρ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον. ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστε πρὸς ὀλίγον
» φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη. ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς. ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ,
» καὶ ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε.

Οἱ λέγοντες σήμερον. ὁ τὴν ἐξουσίαν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ δείκνυσιν ὅτι γε τοῦτο ἐστὶν, ἀλλὰ δεῖται καὶ τῆς ἄνωθεν χάειτος. ἔξεστι μὲν γὰρ καὶ ἀπλεῖν καὶ πρέχειν καὶ ἐμπορεύεσθαι, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐνεργεῖν, ἀλλὰ μὴ τῆς οἰκείοις πόνοις τοῦτο λογίζεσθαι, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίᾳ. φησὶ γὰρ Ιερεμίας. κύριε γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. καὶ ὁ Προμαθεὺς. μὴ παυχῶ τὴν ἡμέραν. οὐ γὰρ οἶδας τί τέξεται ἡ πρωΐα. ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν. τὸ μάταιον καὶ ὑπιδανὸν τῆς ἡμετέρας ὑποφαίνων ζωῆς, καὶ καταισχύνων ἡμᾶς ὡς περὶ τοῦτο τὸ παρ' ἡμῶν καταπρίβοντας τῆς ζωῆς, τοῦτο φησιν, ὅτι ἐν πρεσκαίροις καιροῖς, καὶ ἅμα τῷ ὑποφῆναι ἀφανιζομένοις, ὁ κόπος ἡμῶν ἅπας ἐκτελεῖται. τοῦτο καὶ Δαυὶδ διακομῳδῶν φησι. μίμνησκε ὡς ἡκόνι διαπορέυεται ἄνθρωπος, πολλὰ μάτην ταράσσεται, ρυτέσι περὶ τὸ, μὴ ὂν ἀλλ' ὅδον ἐν φάσματι ὑποφῆναι. τοιοῦτον γὰρ ἡ ἡκών. ἡ περὶ τὸν μὴ αὐθυπόστατον, ἀλλ' ὅδον ἐν ἀφομοιώσει καὶ ἰδασμῷ τῆς ὄντως περβαινούσης ζωῆς. ἀτμὶς γάρ ἐστι. ἀτμὶς ἐστὶ σύστασις ἀερώδης ἀπὸ πυρὸς θάλψως, ἐξ ὑγρότητος ἀναθυμιωμένη, ἐλαχίστην τὴν ὑπόστασιν ἔχουσα. διὰ γὰρ τὴν ἀγαν λεπτότητα τοῦ χέως τῷ περιέχοντι θύα φαίνεται χωροῦσα πρὸς τὸν καὶ διαλυομένη, καθάπερ πρὸς ὕδωρ μικρὰ νοτίς. τοιούτῳ ἀπείκασε τὴν μετέραν ζωὴν. καὶ μάλα εὐσόχως. μεσολαβήσας δὲ τῷ τοιούτῳ ὑποδείγματι τὸν λόγον, πάλιν ἐξ ὑποφορᾶς ἀποδίδωσι τὸ ἀκόλουθον αὐτῷ. ἔστι γὰρ ὅλον τὸ χωρίον οὕτως. ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, σήμερον καὶ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τὴν δεῖνα πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν, ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσομεν καὶ ποιήσομεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν. οὕτως ὄντες τοῦ ἀκολούθου, ὁ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλὰ διακόψας τῷ παραδείγματι τὴν συνέχειαν τοῦ λόγου, μετὰ ταῦτα ἐπήνεγκε τὸ ἐλλεῖπον φθάσας διὰ τῆς τοῦ παραίμαγος ἠκόνος τὸ

μάταιον

μάτων ὑποσῆσαι τὸ ἐξ ἀλαζονείας πορίζονδε τὸν κόσμον ἡμῶν πορισαμένου. ἐστὶ γὰρ οὕτως. καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονίαις ὑμῶν. πῖνες; οἱ πῖνες οὐκ ἐπίστασθε τὸ ἡσύχιον. ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; καὶ ἐξῆς. διὰ δὲ τοῦτο, ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν, ἐξουδενώσας τὸν ζωὸν, καὶ προσδοποίησας διὰ τύπου τῶν ἐις ἐντέλεσθαι παραδείγματι, οὕτως ἐ-
» πάγει καὶ τὸ ὑπόδειγμα, καιριώτατον τοῦτο ποιῶν. Ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν.

Ἀλαζὼν καὶ ἀλαζονεία μὴ ὑφεστώτων πραγμάτων ἐστὶ σπουδή. διὸ ἐ ἀλαζὼν λέγεται ὁ μὴ ὢν ἄλλως ζῶν. τοιοῦτος μὴ ὢν καὶ μὴ ἔχοντος ὑπόστασιν πράγ-
» ματος. Πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρά ἐστιν. ἄλλο τι οὖν καλὸν ποιεῖν ἐ μὴ ποιοῦν-
» τι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν. Ἐπαναλαμβάνει πάλιν διάκενον καύχησιν. ἢ τις ἐξ ὑπο-
φαίνειν φιλεῖ πίπτειν. καὶ οἱονεὶ συμπεραίνων τὸν ἑαυτοῦ λόγον, φέρε, ὅτι πονηρά ἐστιν. ἢ δὲ πονηρά, πάντως ὅτι ἐ ἀπὸ τοῦ πονηροῦ ἐστι. γίνεται δὲ ἢ τῷ κυρίῳ διὰ τὰ ἅγιου βαπτίσματος ἀναπεθέντας τὸ πονηροῦ πραδέχεσθαι ὑπαυρας. φέρε δὲ ἐ τὸ, ἄλλο τι οὖν καλὸν ποιεῖν ἐ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστι, ἐ ἢ ψευδολογίαν σκάλοισι παιδεύει πάλιν. μὴ τοῦτα παιδεύειν ὑμᾶς, ἃ μὴ πρότερον κατόρθωσας; μακάριος γάρ φησιν, ὃς ἂν ποιήσει ἐ διδάξει. πεπληροφορῆσθαι γὰρ δεῖ τὰ ἔργα τοῦ λόγου. καθότι ἐ ἐπιλανθάνομαι πίστιν ἀπαγγέλλει Δίκαιος. ὁ γὰρ λύ-
ων, φησὶ κύριος, μίαν τῶν ῥωγῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάσκων οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, κατέστι διάκενος, ἐφ' οἷς οὐκ ἐκόπιασεν, ἐλάχιστος κληθήσεται, μέ-
γας δὲ ὃς μετὰ τοῦ πρᾶξαι διδάξει. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ θεάνθρωπος, ὧν ἤρξατο ποιεῖν, τούτων καὶ διδασκαλίαν ἐποιεῖτο. πιστοῦται δοκεῖ καὶ τὸ, ὁ καυχώμενος ἐν κυ-
ρίῳ καυχάσθω, ἀντὶ τοῦ καὶ τῷ κύριον, ἐκείνῳ χρώμενος ὑποδείγματι πολὺ πρότε-
ρον. καὶ οὕτω ποιῶν οὕτω διδάσκων. ἐπεὶ καὶ ὅταν φησὶν ὁ Δαυΐδ. ἐν τῷ κυρίῳ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχή μου, οὐκ ἀμφίσημον, ἢ ὅτι καὶ τὸς ἐντολὰς πορευόμενος τοῦ
5 » κυρίου ἐπαινεθείη. Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς τα-
» λαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. Ἄγε νῦν. τὸ φιλόλογον καὶ πλίσχρον τῶν πλουσίων θρῆνον αὐτῶν ποιεῖται, ὀλολύζειν αὐτοὺς προκελευόμενος, τουτέστι θρη-
νεῖν, ὡς ἐπὶ ἀνυπαρκτοῦ καὶ φθοραὶ ταμιευομένοις τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ μὴ τοῖς δικαίοις δαπανῶντας αὐτόν. μόνη γὰρ ἡ πρὸς τούτοις πλούτου δαπάνη οὐκ ἀπόλ-
λυται, ἀλλ' ἀκέραιος τῷ δαπανῶντι φυλάττεται. διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης φησί. ἀπόστηθι τὴν ἀρπαγὴν ἀπὸ προσώπου μου ὕδατος. τουτέστιν ἀπὸ δικαίου ἡμῶν ἀπο-
στεῖ καὶ φθορᾶς, (τοῦτο γὰρ τῷ καθ' ὕδατος ῥιπτουμένῳ ἀρτῳ πρόφημα ἐπακολου-
θεῖν,) οὐ μόνον καὶ ἀπολλυμένῳ, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ ἀναψυχὴ ἡμῖν προξενοῦντι. ὁ πεινῶντα μέλλοντα τὴν γλῶσσαν ἐν τῇ φλογὶ ἀποπηγανιζόμενοι ῥανίδος ὕδατος
» προσδεῖσθαι. Ὁ πλοῦτος ὑμῶν. Προσυπακουστέον τὸν ὄν, ἵνα ᾖ οὕτως. ὁ πλοῦ-
τος ὑμῶν, ὃν ὡς πῦρ ἐθησαυρίσατε, κατεφάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν.
» Σέσηπεν. Τὰ ἱμάτια ὑμῶν σὴς βρωτὰ γέγονεν. ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος
» κατίωται. καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς
» πῦρ. ἐθησαυρίσατε ὀργὴν ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμη-
σάντων

» σάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κράζει. καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάν-
» των εἰς τὰ ὦτα κυρίου Σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν. Σέσηπεν. καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν.
ἡ σῆψις φησὶ τὸ πλούτου, καὶ τὸ θριπηδεσμὸν ἤτοι σὶ βρωτὸν τῶν ἱματίων, καὶ ὁ
ἰὸς τοῦ χρυσοῦ ἐ τοῦ ἀργύρου καταμαρτυρήσει ὑμῶν, ἐλέγχων τὸ ἀμετάδοτον ὑμῶν.
διὸ καὶ φῶ ἐσχάταις ἡμέραις, (λέγει δὲ πάντα τοῦ κυρίου παρουσίαν,) εὑρήσετε τὸν
πλοῦτον ὑμῶν ὡς πῦρ ταμιευθέντα ὑμῖν ἐις ὄλεθρον. ὅπερ καὶ ὁ ἐν εὐαγγελίῳ πλού-
» σιος ἐκ τοῦ πόντου. Ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε. ἐτρέφατε τὰς
» καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. Καταδρομὴν τῶν Ιουδαϊκῶν ἀρχόντων κα-
βοσιομένων τοὺς πένητας, καὶ παρανομούντων ταῖς παρὰ πάντων τιμαῖς, ἀλλ' ἐις σφα-
γὴν ταῖς Ρωμαϊκαῖς χερσὶν ἐυτρεπιζομένων. καὶ μάλιστα ὅτι τὸν μόνον Δίκαιον κα-
» τέκριναν καὶ ἐφόνευσαν, οὐκ ἐρίζοντα, οὐδὲ κραυγάζοντα. Κατεδικάσατε,
» ἐφονεύσατε τὸν Δίκαιον. οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν. Ἀναντιρρήτως τὸ, ἐφονεύ-
σατε τὸν Δίκαιον, ἐπὶ τὸν Χριστὸν ἀναφέρεται. τῇ μὲν γὰρ ἐπιφορᾷ τῇ, οὐκ ἀντιτάσ-
σεται ὑμῖν, ἐκοίνωσε τὸν λόγον καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ ὅμοια πρὸς τοὺς Ιουδαίων
παθόντας. ἴσως δὲ καὶ πεφυτικῶς τὸ περὶ ἑαυτὸν ὑπεμφαίνει πάθος.
» Μακροθυμήσατε οὖν ἀδελφοὶ ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκ
» δέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ. Διαβαλὼν πάλιν τῶν
Ιουδαϊκῶν ἀρχόντων ἀπατάλλω, καὶ τὸ πρὸς τοὺς πένητας αὐτῶν σκληρὸν καὶ ἀπάν-
θρωπον, μεταβαίνει καὶ ἐπὶ τοὺς πιστούς, καὶ φησι. μὴ τοῦτα ὁρῶντες ἀδελφοὶ σκαν-
δαλίζεσθε, μὴ δὲ ἀθυμεῖτε, ὡς ἢ μὴ ἐκδικήσεως ἀπολαμβάνις, ἢ ἀπολαμβάνις μὲν
βραδυνούσης δέ. ἔστι γὰρ ἐκδίκησις καὶ καθ' ὁδόν. λέγει δὲ πάλιν Ρωμαϊκὴν ἐφο-
δον, καὶ πάλιν ὑπὲρ τούτων ἀνθρωπολογίαν τῶν Ιουδαίων. ἵνα καὶ παρουσία καλεῖται τοῦ κυ-
ρίου. ὡς ὁ Ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ σῆμα τοῦ ἀναστάντος τοῦ κυρίου, διὸ φησι περὶ τῆς αὐτοῦ ἀ-
ποβιώσεως, ἐν αὐτὸν ἡσύχως κύριον λέγοντα. ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι.
καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τοῦτο ὁ τῆς ζωῆς ταύτης χρόνος, ἕως τῆς ἁλώσεως Ιερουσα-
λὴμ, καὶ μικρὸν ἐκεῖνα. καὶ ὅτι ἡ τοῦ κυρίου παρουσία καὶ ῥητὸν θα καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰωάν
νου ἡ τῆς Ιερουσαλὴμ πανωλεθρία ἐστὶ, δῆλον καὶ ἀπὸ τοῦ προφήτου λέγοντος. ἰ-
δοὺ κύριος ἔρχεται, καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ; ὡς τῆς τοῦ κυρίου παρου-
σίας τιμωρίαν φερούσης καθ' ὧν ἀσεβῶν. ἀγιάζει ὁ Χρυσοῦς Ἰωάννης ἔν τινι ὧν ἐξη-
γητικῶν αὐτοῦ, τῷ αὐτὸ τὸ, ἕως ἔρχομαι, ἀναφύσαν, τῷ διὰ λοιπὸν βούλεται
τὸ ῥητὸν, τὴν πανολεθρίαν τῆς Ιερουσαλὴμ. καὶ πιστοῦται τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐυχῆς ὧν
τριῶν παίδων φασκόντων. οὕτω γενέσθω ἐνώπιόν σου ἡ θυσία ἡμῶν σήμερον, καὶ ἐκ
τελέσαι ὀπισθέν σου. φησὶ γάρ. τί τὸ ὀπισθέν σου; μετὰ τὸ παρελθεῖν τὸν θυμόν σου. καὶ
πότε παρελήλυθε; ὅτε Ναβουχοδονόσορ εἰσῆλθε καθ' Ιεροσόλυμα. καὶ κατὰ μὲν τῆς
παρουσίας ταῦτα. φασὶ δέ τινες ὧν πατέρων καὶ τοῦτο, ὡς μακροθυμίαν μὲν γὰρ τοῦτο
τὰ πρὸς ἀνθρώπους φησὶν, ὑπομονὴν δὲ τὰ πρὸς τοὺς ἔξω. μακροθυμεῖ γάρ τις
πρὸς ἐκείνους, οὓς σῶσαι καὶ μάθεῖν. ὑπομένει δὲ οὓς σῶσαι οὐ δύναται μάθεῖν.
διὰ τοῦτο ἐπὶ μὲν θεοῦ οὐδέποτε ὑπομονὴ λέγεται, ἀλλὰ μακροθυμία. ἐπ' ἀνθρώ-
πων δὲ

Κεφ. ζ'. των δὲ ὑπομονή. Εως λάβη ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον. μακροθυμήσατε καὶ ὑ-
» μεῖς. στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἤγγικε. μὴ στενάζετε
» κατ' ἀλλήλων ἀδελφοί, ἵνα μὴ κατακριθῆτε. ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστη-
» κεν. ὑπόδειγμα λάβετε τῆς κακοπαθείας ἀδελφοί μου καὶ τῆς μακροθυμίας,
» τοὺς προφήτας, οἳ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι κυρίου. ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομένον-
» τας. τὴν ὑπομονὴν Ιὼβ ἠκούσατε. καὶ τὸ τέλος κυρίου εἴδετε, ὅτι πολύσπλα-
» γχνός ἐστιν ὁ κύριος καὶ οἰκτίρμων. Εως λάβη ὑετὸν πρώϊμον. πρώϊμος ὑετὸς,
τὸ τῶν νοτίων μετὰ δακρύων μετάνοια. ὄψιμος, ἡ τῶ τέλει. πάντα δὲ τῆς τοῦ
» θεοῦ ἔρτηται φιλανθρωπίας. διὸ λέγει. ἕως ἂν λάβῃ. Πρὸ πάντων δὲ ἀδελ
» φοί μου μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον.

Αλλ' ἐρεῖτις, ἡ βιάζεται τις ὀμνῦναι, τί ποιητέον; ἐροῦμεν, ὅτι ὁ φόβος τοῦ
θεοῦ ἰσχυρότερος ἔσται τῆς τοῦ βιαζομένου ἀνάγκης. ἐπ' ἀπορήσειε δ' ἄν τις, πῶς τὸ
παλαιοῦ νόμου τὸν κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ὀμνύοντα ἐπαίνου ἀξιοῦσιν, ἡ χά-
ρις μὴ τοῦτο ποιεῖν διαστέλλεται. ἐροῦμεν οὖν, ὡς ὁ παλαιὸς νόμος, ἀπάντων Ιου-
δαίοις μὴ κατὰ τῶν ἡδόλων ὀμνύειν, πεσόντας δὲ κατὰ θεοῦ ὀμνύειν, ὥστορ καὶ θύ
ειν ἐκέλευε τῷ θεῷ, ἀποσπῶν αὐτοὺς τῆς πρὸς τοὺς δαίμονας θυσίας. ὅτε δὲ ἱκα-
νῶς αὐτοὺς θεοσεβεῖν ἐδίδαξαν, τότε καὶ τῆς θυσίας ὡς ἀνωφελεῖς ἀπῶσαν, θυ
σίαν γὰρ τῶν διὰ τῶν ζώων ἀπὸ τῶν σωτετριμμένῳ ψυχῇ ἐπιζητῶν ἡς θυσίαν. τίς
δὲ αὕτη; ἡ διὰ τὰ πάντα κάλυψις τοῦ τῆς ἀγάπης ὁλοκαυτουμένου πυρί. οἷα καὶ ἡ Παῦ
λου. ὃς διὰ τὸ πινὰς σκανδαλίζεσθαι τῶν πιστῶν, ὑπερβαλλόντως ἐῶ πυρούμενος.
» Ητω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ, καὶ τὸ οὒ, οὔ. Αντὶ τοῦ γὰρ κατάθεσις ὑμῶν βεβαία
» καὶ ἡ βεβαίου, καὶ τοῦ ἀπαγορευσις ἡ μὴ οἷοις τε εἶναι. Ινα μὴ εἰς ὑπόκρισιν πί-
πτωσιν. Τὸν ὑπόκρισιν ἤτοι τὸν κατάκρισιν λέγει. ἥτις ἐπακολουθεῖ τοῖς ἀ-
φειδῶς ὀμνύουσι, καὶ διὰ τῆς συνηθείας τῶν ὅρκων εἰς τὸ ἐπιορκεῖν ἐκφερομένοις.
ἢ καὶ αὐτὸ τὸ ὑποκρίνεσθαι σημαίνει τὸ ταῦτα τὸ ὄνομα, ὃ ἄλλο ὂν, ἕτερον φαίνε-
ται. πῶς οὖν εἰς ὑπόκρισιν ὁ ὀμνὺς πίπτει; πιστευόμενος μὲν διὰ τῶν ὅρκων ἀλη-
θὴς εἶναι, παραβάσεως δὲ ἐπακολουθούσης, ψεύστης ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς ἀποφαι
νόμενος, ἢ καὶ τὸ, ναὶ, μὴ ἐπὶ βεβαίου προφέρων, μὴ δὲ τὸ, οὔ, ἐπὶ τοῦ μὴ οἷόν τε
πρᾶξαι. κωλύει δὲ κατὰ θεὸν ὀμνύειν διὰ τὴν ἐπιορκίαν, κατὰ δὲ τοῦ οὐρανοῦ καὶ
τῶν ἄλλων, διὰ τὸ μὴ καὶ ταῦτα εἰς θεοῦ τιμὴν ἀνάγειν. πάντες γὰρ οἱ ὀμνύοντες κα-
» τὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι. Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις;
» ψαλλέτω. ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας,
» καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτόν. Τῇ κακοπαθείᾳ προσευχὴ προσαρτεῖ ἵνα κου-
φοτέρα τῷ πάσχοντι αὐτῷ ἡ διέξοδος τῶν πειρασμῶν γένηται. εἶτα ἐπειδὴν
διὰ τῆς προσευχῆς κατευναθῇ τὸ δυσχεραῖνον ἡμῖν. καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν κατάστα-
σιν καὶ ἀταραξίαν ἀφίκηται ἡ ψυχὴ, πᾶσα ταῦτα ψαλλέτω ἵνα τὸ χρῖσμα αὐτῷ
πολυπλασιασθῇ, καὶ ἐντρυφήσῃ τῷ πνευματικῷ ἀγαλλιάματι. τὸ γὰρ ἔλαιον καὶ
ἄλυπον κατάστημα τῆς ψυχῆς, κατὰ τὸν ἡμέτερον καὶ μέγαν Βασίλειον, αἱ τῶν ὑ-
μνων προηγορίαι

μνων προηγορίαι χαρίζονται. ὁ γὰρ εἰμὴ οὕτω προβὰς μὴ δὲ τὸ τοιοῦτο κατάστημα
φθάσας, ὃ καὶ Δαυὶδ ὁσιότητα καλεῖ. (ψάλατε γάρ φησι τῷ κυρίῳ οἱ ὅσιοι αὐτοῦ.)
λίπρον μακρὸν ἔχειν φαίνεσθαι ἄλλως καὶ κενὴν ψάλλειν, ὡς οἱ προσποιούμενοι φασιν.
» Αλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν
» κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος, κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποικὼς, ἀφεθήσεται αὐ-
» τῷ. ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε.
Αλείψαντες ἐλαίῳ. τὸν ἐν τοῦ κυρίου ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις σωματαφερομένου οἱ
ἀποστολοι ἐποίουν, ἀλείφοντες τοὺς ἀσθενοῦντας ἐλαίῳ καὶ ἰώμενοι.
» Πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ηλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν,
» καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς
» καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε
» τὸν καρπὸν αὐτῆς. Δέησις ἐνεργουμένη. ἐνεργεῖται ἡ τοῦ δικαίου εὐχὴ, ὅταν καὶ ὁ
ὑπὲρ οὗ εὔχεται συμπράττῃ δι' ἀγάπης καὶ πόθου πνευματικῆς τῷ εὐχομένῳ. οὐ γὰρ ἑτέ-
ρων ὑπὲρ ἡμῶν εὐχομένων, ἀπατάλαις ἡμεῖς σχολάζομεν ἐν ἀνέσει ἐκδεδικη-
μένῳ βίῳ, ἐκλύομεν διὰ τοῦτο τὸ ζῴγρουν τῆς εὐχῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἀγωνιζομένου.
καὶ γίνεται ἐφ' ἡμῖν τὸ τοῦ μακαρίου Πέτρου, εἰς οἰκοδομὴν καὶ εἰς καθαίρων ἐδέν ἀ-
» φέλησεν ἢ κόποις. Αδελφοὶ, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπι-
στρέψῃ τις αὐτὸν, γινωσκέτω. Οτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ
» καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. τέλος.

Τοῦτο καὶ Ιερεμίας φησί. καὶ ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἀπὸ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔσῃ.
στόμα γὰρ γίνεται θεοῦ πᾶς ὁ τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀπαγγέλλων. οὐ γὰρ ὑμεῖς
ἐστέ φησιν οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρός μου, τὸ
λαλοῦν ἐν ὑμῖν. διὸ καὶ τὸν ἁμαρτωλὸν
ἀποκαλύψει διὰ τοῦ Δαυὶδ, ἐκδικη-
θῆναι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, καὶ
τὴν διαθήκην ἀναλαμ-
βάνειν διὰ στό-
ματος.

Τέλος τῷ Θεῷ τῆς Ιακώβου καθολικῆς ἐπιστολῆς.

Ὑπόθεσις τῆς Πέτρου καθολικῆς ἐπιστολῆς.

Αὐτῷ ὁ Πέτρος αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ διασπορᾷ οὖσιν Ἰουδαίοις καὶ ἐλληνίσταις χριστιανοῖς γράφει τὴν ἐπιστολὴν διδασκαλικήν. ἐπειδὴ γὰρ ἐκ Ἰουδαίων ἐπίστευσαν, ἐπισπεύδει αὐτοῖς. καὶ πρῶτον μὲν ἀξιοῖ ταῦτα, καὶ ἀποδείκνυσιν, ὅτι ἡ εἰς χριστὸν πίστις ἐκ τῶν προφητῶν κατηγγέλη, καὶ δι' αὐτῶν ἐμνήσθη διὰ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀπολύτρωσις. καὶ ὅτι αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν εὐηγγελίσθη τὰ πάντα, ἃ ἐπεθύμουν ἰδεῖν ἄγγελοι πρακῶψαι. εἶτα συμβουλεύσας, ἀξίως τοῦ καλέσαντος ἀναστρέφεσθαι, προτρέπει καὶ βασιλέας τιμᾶν. γυναῖκάς τε καὶ ἄνδρας ὁμοφρονεῖν παραγγέλλει. καὶ εἰς τὸ ἔσθητα πραΰνεσθαι ὀλίγα, σημαίνει ὅτι καὶ εἰς τὸν Ἀδὰμ τὸ γένος πρὸς τοῦ κυρίου τὸ κήρυγμα τῆς σωτηρίας καὶ ἀναστάσεως, ἵνα οἱ προαποθανόντες ἀναστῶσι μὲν καὶ κριθῶσιν τῷ σώματι, τῇ δὲ χάριτι τῆς ἀναστάσεως διαμείνωσι. καὶ ὅτι τὸ τέλος πάντων λοιπὸν ἤγγικε. καὶ ὀφείλοιεν πάντες ἕτοιμοι εἶναι, ὡς λόγον ἀποδώσοντες τῷ κριτῇ. καὶ οὕτω τελεῖ τὴν Πέτρου ἐπιστολήν.

Κεφάλαια τῆς Πέτρου καθολικῆς ἐπιστολῆς.

α΄ Περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, καὶ περὶ ὑπομονῆς πειρασμῶν, καὶ περὶ σωτηριώδους πίστεως προκατηγγελμένης ὑπὸ τῶν προφητῶν.

β΄ Περὶ ἐλπίδος καὶ ἁγιασμοῦ, τίνες τε ὀφείλομεν εἶναι τὴν ἠθικὴν ἀσφαλοῖς ἀναφορᾶς.

γ΄ Περὶ τῆς ἐπαξίως τῆς ἠθικῆς ἕνεκεν τοῦ Χριστοῦ πρὸς ὠφέλειαν καὶ τῶν ἐξωθεν πρὸς δόξαν θεοῦ.

δ΄ Περὶ τῆς πρὸς ἄρχοντας ὑποταγῆς καὶ φιλαδελφίας καὶ θεοσεβείας. τοῦτο περὶ δούλων ὑποταγῆς καὶ ἀνεξικάκου ὑπομονῆς διὰ Χριστόν. πρὸς ὑποταγῆς γυναικῶν καὶ ὁμονοίας τῆς πρὸς τοὺς ἄνδρας καὶ σωτηρίας τῆς τοῦ πνεύματος εἰς τύπον Σάρρας. πρὸς τοὺς ἀνδρῶν πρὸς γυναῖκας συμπεριφοράς. περὶ τῆς πρὸς ἅπαντας ἐπιεικοῦς ἀνεξικακίας. ἧς τύπος ἡ ἐπὶ Νῶε τοῦ θεοῦ φιλανθρωπία, ἐφ' ἡμᾶς δὲ διὰ βαπτίσματος τοῦ Χριστοῦ συμπάθεια.

ε΄ Περὶ ἀποθέσεως φαύλων πράξεων, καὶ ἐπαναλήψεως τῶν τοῦ πνεύματος καρπῶν καὶ τῶν διαφορῶν τῶν χαρισμάτων.

ϛ΄ Ὅτι κοινωνίας τῆς πρὸς Χριστὸν κρατεῖν χρεὼν τῶν φυσικῶν παθῶν, ἐλπίζοντα τὴν εἰς αὐτὸν φέρειν τὰς ἐπ' ἐτέρων βλάβας.

ζ΄ Παραίνεσις πρεσβυτέρων περὶ ἐπισκοπῆς τοῦ ποιμνίου. τοῦτο περὶ κοινῆς πάντων πρὸς ἕκαστον ταπεινοφροσύνης, εἰς νίκην τοῦ καθ' τοῦ Διαβόλου.

η΄ Εὐχὴ ὑπὲρ τελειώσεως τῶν πιστευόντων. Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

Πέτρου ἐπιστολὴ καθολικὴ πρώτη. Κεφ. α΄.

1 ΠΕΤΡΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις, διασπορᾶς Πόντου Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας, κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἐφεξῆς. Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς, ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὰ δὲ λοιπὰ μεταξὺ τούτων κεῖται. διλοῖ γὰρ τοῖς πρὸς οὓς ἡ ἐπιστολή. ἐχρήσατο δὲ τῷ, κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ, δηλῶν ὅτι μηδὲν ὑστερεῖ τῶν προφητῶν, οἳ καὶ αὐτοὶ ἀπεστάλησαν, ἀλλὰ μὴ τῷ χρόνῳ. ὅτι δὲ ἀπεστάλησαν καὶ οἱ προφῆται, Ησαΐας φησὶν περὶ τοῦ, εὐαγγελίσασθαι τοῖς χοῖς ἀπέσταλκέ με. ἀλλ' ἡ καὶ τῷ χρόνῳ ὑστερεῖ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῇ προγνώσει τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ καὶ τὸν Ἱερεμίαν ἀποφαίνει πρὸ τοῦ κοιλίαν πλασθῆναι ἐγνωσμένον τε καὶ ἡγιασμένον, καὶ προφήτην εἰς ἔθνη τεθειμένον. καὶ ἐπειδὴ οἱ προφῆται μαθητῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ προκηρύγματα προυσίαν. (ἀπεστάλησαν γὰρ διὰ τοῦτο.) οὗτος προσίθησι τοῦ χρείαν τῆς ἀποστολῆς, καίφησιν, ὅτι ἐν ἁγιασμῷ ἀπεστάλη πνεύματος εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦτο δηλοῦν διὰ τῶν προκειμένων, ὅτι ὁ τρόπος τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς οὗτος, ἀφορίσαι. τοῦτο γὰρ διὰ τὸ ἁγιασμοῦ πίστα, ὡς τὸ, καὶ ἐσαθέμοι λαὸς περιούσιος ἡγιασμένος. ἀντὶ γὰρ τοῦ ἀφορισμένος ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν. ὁ τρόπος οὖν τῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς ἀφορίσαι διὰ πνευματικῶν χαρισμάτων ὑπήκοα ἔθνη τῷ σωτῆρι καὶ τῷ πάθει Χριστοῦ ῥαντιζόμενα, ἁ ποδῶ δαμάλεως, ὁπηνίκα δέοι τὸν ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς κοινότητος λαβεῖν ἀπὸ καθήραθαι, ἀλλὰ τῷ ἀπὸ τοῦ πάθους Χριστοῦ αἵματι, ἅμα δὲ καὶ προανακρούεται διὰ τοῦ αἵματος τὸ διὰ Χριστὸν ὧν ἐς αὐτὸν πιστευόντων μαρτύριον. ὁ γὰρ τῆς τοῦ διδασκάλου ἐν ὑπακοῇ ἑτοίμως ἔχοντες, πάντως δεῖσαι δὲ αὐτὸς ἀπὸ ἀποσχῆται τὸ ἴδιον αἷμα ἐκχέαι ὑπὲρ τοῦ ἐκχέαντος τὸ ἑαυτοῦ ὑπὲρ τοῦ κόσμου πάντος. Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ. τῆς ἐκπορίσεως οὗτος πίστελλει, ὡς ὁ μακάριος Ἰάκωβος. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀορίστως πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὴν οἰκουμένην καταρικοῖσιν Ἰουδαίοις ὁπουδήποτε οὖσιν. οὗτος δὲ ἀφωρισμένος τοῖς κλίμασι Πόντου Γαλατίας. τὸ, Πόντου, δὲ προστίθησι Γαλατίας. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλη κατὰ Κελτοὺς Γαλατία, ἥτις καὶ οὐ τότως Γαλατία. ἀφ' ἧς καὶ οὗτοι μετῳκίσθησαν ἐνταῦθα. Τούτοις οὖν καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι τοῖς ἐγκύκλιοις τῇ προγραφῇ ποιεῖται τὸν λόγον, ἐγκυκλίῳ ταύτῃ

κλίῳ ταύτῃ χρώμενος Ἐπιστολῇ. τὸ ἑξῆς, μετὰ προσθήκης ὧν ἐλλιπῶς ἡρμήνευσεν. τὸν δὲ σαφηνείας χάριν, ἐπὶ δὲ μεταλήψεως καὶ μεταποιήσεως ὧν καὶ πρὸ λέξιμ τούτων. Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς ἀσφαλισμένος ἐς τὸ ἀφορίζειν αὐτῷ ἐν πνεύματι καὶ ὑπηκόοις ποιεῖν τοὺς τὸν ῥαντισμὸν τοῦ αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ καθάρσιον δεξαμένους, ὑμῖν τοῖς ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας, χάρις καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ διὰ τὸν ἀνυπέρβλητον αὐτοῦ πλοῦτον καὶ ἔλεον διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἴτ' μετατοήσας, καὶ μεταθέμενος ἐς ἐλπίδα ζῶσαν, ἐς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, ἀπόκειμένην τοῖς θεῷ σωζομένοις διὰ πίστεως. ἥτις πίστις ἐς σωτηρίαν ἀπεκαλύφθη ἡμῖν ἐν τῷ ἐσχάτῳ τούτῳ καιρῷ. ἐν ᾧ καιρῷ, μικρὸν ἄρτι, (εἰ δεῖ μικρὸς καὶ ὀλίγος ὁ πᾶν βίος,) λυπηθέντες, (εἴπερ καὶ δέον ὑμᾶς λυπηθῆναι διὰ ποικίλων πειρασμῶν,) ἀγαλλιᾶσθε, τὸν ἁδόντες, ὃν πεφιλήκατε, ἵνα τὸ δοκίμιον τῆς πίστεως ὑμῶν πολὺ τιμιώτερον τοῦ ἀπολλυμένου χρυσίου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ ἐς ἔπαινον δὲ τιμὴν καὶ δόξαν ὑμῶν τότε, ὅτε ἀποκαλύπτεται Ἰησοῦς ὁ Χριστός. ὃν Ἰησοῦν Χριστὸν ἄρτι σωματικῶς μὴ ἑωρακότες ἀγαπᾶτε. ἐς τὸν δὲ τὸν μὴ ὁρώμενον ὑμῖν πιστεύοντες ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ, κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν. καὶ τί τοῦτο; σωτηρία ψυχῶν. περὶ ἧς σωτηρίας καὶ οἱ προφῆται ἐρεύνησαν καὶ ἐξήτησαν. Ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις. Τὸ, παρεπιδήμοις, ἄντι διὰ τὸν διασπορὰν εἶπεν, ἢ καὶ ὅτι πάντες οἱ καθ' ἡδονὴν ζῶντες παρεπίδημοί λέγονται τῆς γῆς, ὡς καὶ Δαυὶδ φησίν, ὅτι πάροικος ἐγώ πάντοτε καὶ παρεπίδημος, καθὰ πάντες οἱ πατέρες μου. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ ταὐτὸν τῷ προσκλύτῳ, (τοῦτο γὰρ ἐν ἀμαχόμενον ἑλληνιστὶ σημαίνει, ἄντι Ἐπιδημήσαντα,) ἀπὸ πλέοντι καὶ ἐυτελέστερον. ὥσπερ γὰρ τοῦ ἔργου τὸ παέργον ἐυτελέστερον καὶ τῆς ὁδοῦ ἡ παρόδος, (ἔργον μὲν γὰρ καὶ ὁδός, αὐτὰ τὰ κύρια καὶ αὐθεντικῶς πραττόμενα, παέργον δὲ καὶ πάροδος, τὰ ἔυτρις οἱονεὶ παρυφιστάμενα,) οὕτω καὶ τῷ Ἐπιδήμῳ τὸ παρεπίδημος ὡς προυπόστασις ὁρᾶται ἐυτελέστερον σημαίνων. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. Χάρις διὰ τὸ προῖκα καὶ μηδὲν ἀσυνείδητον ἡμᾶς σώζεσθαι. καὶ εἰρήνη. ταύτης γὰρ χρεία τοῖς πεσκεκρουκόσι τῷ ἑαυτῶν δεσπότῃ, καὶ ἐς πολεμίους αὐτοῦ τεταγμένοις.

Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ τὸ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς ἐς ἐλπίδα ζῶσαν διὰ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν.

Εὐλογεῖ τὸν θεὸν τούτῳ αὐτῷ ὧν ἀγαθῶν ὧν δίδωσιν εὐχαριστίαν ἀντιδιδούς. τίνα δὲ τὰ δωρούμενα; ἐλπίς, ζῶσα δὲ διὰ Μωσέως τῆς τῇ Χαναναίᾳ γῇ καρικίας, ἥτις ἀνατὶ ἀνατρὶς ἐπαγγέλλεται ἀνατά, ἀπὸ ζῶσα. καὶ πόθεν τὸ ζῶν ἔχουσα; ἀπὸ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὧν ὅς γὰρ ἀνέστη, πᾶς αὐτὸς ἀξιώσει καὶ τοὺς διὰ πίστεως τῆς ἐς αὐτὸν προσιόντας αὐτῷ. ἐλπὶς οὖν ζῶσα τὸ διδόμενον, κληρονομία ἄφθαρτος καὶ ἀμίαντος καὶ ἀμάραντος τετηρημένη οὐ γῆς ὡς τοῖς πατράσιν ἀποκειμένη, ἀπὸ ὧν γέρα-

νοις. ἀφ' οὗ καὶ τὸ διαιωνίζον κέκτηται. ὃ καὶ μεῖζον τῆς ἐν γῇ κληρονομίας. καὶ πρὸς τούτοις, σωτήρησις καὶ φρουρὰ ὧν πιστευόντων. ἐπεὶ καὶ τὸν προσήυξαν ὁ κύριος ἡμῶν. τήρησον αὐτοὺς πάτερ ἅγιε. ἁγιασμὸς καὶ ἐν δυνάμει. καὶ τίς ἡ δύναμις; τὸ μὴ ἔχειν τῆς τοῦ κυρίου ἀπροκαλύψεως. ἡ γὰρ μὴ δυνατὴ ἡ φρουρά, ὅτε ἂν πρέπειν μὴ χρῄζουσιν. ἐπεὶ οὖν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα τὰ διδόμενα, ὅδεν ἀπειθὴς καὶ ἀγαλλίαμα πρακολουθεῖν τοῖς λαμβάνουσι. πλὴν ἐπειδὴ τὸ διδασκάλου ἐπαγγελία ὅτε χαρὰν ἁγιὰ λύπην ἡσυχεῖται ὡς τῷ κόσμῳ φάσκουσα ὅτι θλῖψιν ἕξετε, προστίθησι τῷ ἀγαλλιάματι τὸ ὀλίγον. καὶ ἐπειδὴ τὸν λυπηρὸν, ἐπάγει τὸ, ἄρτι σύμφωνα λέγων τῷ ἑαυτοῦ καθηγεμόνι. κἀκεῖνος γὰρ, ἐν τῷ κόσμῳ φησὶ θλῖψιν ἕξετε, ἀλλὰ λύπη ὑμῶν ἐς χαρὰν γενήσεται. ἢ οὖν τὸ, ἄρτι, διὰ τὸ ἀγαλλίαμα πρόσκειται, ὡς τὸ μέλλοντος διαδέχεσθαι ἀγαλλιάματος ὄντος ἐπ' ὀλίγον ὄντος ἀπὸ πολὺ μακρόντε καὶ ἄπορον. ἢ τὸ, ὀλίγον, πρὸς τὸ ἀφερόμενον λυπηρὸν λογιστέον, ἵνα ᾖ οὕτως. εἰ δέον ἐστὶν ὀλίγον ἄρτι λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς. ἀλλὰ διὰ τὸ ὧν πειρασμῶν, πόρρωθεν ἐπεποίκε, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε τὸν ὧν πειρασμῶν αἰτίαν, ὅτι διὰ τούτων τὸ δοκίμιον ὑμῶν φανερώτερον γίνεται καὶ τιμιώτερον χρυσίου. ἐπεὶ καὶ αὐτὸ δοκιμαζόμενον πυρὶ μᾶλλον ἀνθρώποις ἀπολύεται. προσπίπτουσι δὲ καὶ τὸ, εἰ δέον, διότι οὔτε πᾶς πιστὸς πράζεται διὰ θλῖψεως, οὔτε πᾶς ἁμαρτωλὸς. ἀλλ' ὅδε ἐυπινεῖται ἑκάτερος τούτων ἐς ἀεί. ἀλλ' οἱ μὲν θλιβόμενοι δίκαιοι, ἐς προσθήκην Στεφάνων πάσχουσιν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ, ἵνα ὧν ἁμαρτημάτων δίκην ἐκτίσωσιν. ὅ πάντες δὲ δίκαιοι θλίβονται, ἵνα μὴ τὴν κακίαν ἐταινεσὴν νομίσας, μισήσῃς τὴν ἀρετὴν, ὅδε πάντες ἁμαρτωλοὶ θλίβονται ἵνα μὴ ἡ ἀνάστασις ἀπιστηθῇ, ὡς πάντων ἐντεῦθα τὰ ἑαυτῶν ἀπολαμβανόντων.

Εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς, ἐς ὑμᾶς τοὺς θεῷ δυναμένοις θεοῦ φρουρουμένοις διὰ πίστεως ἐς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. Εἰ δὲ οὐρανοῖς ἡ κληρονομία, μυθώδης ἡ χιλιοέτης ἀποκατάστασις. δὲ ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως, πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ. τὸν ἑξῆς οὕτως. λυπηθέντες ἄρτι, εἰ δέον ἐστί. φυτέσιν γὰρ καὶ τὸν δεῖ, (ἅ γὰρ πάντες οἱ ἅγιοι θλίβονται,) δὲ ἐσχάτῳ καιρῷ ἀγαλλιάσεσθε, τὸ γὰρ, ἀγαλλιᾶσθε, ἀντὶ μέλλοντος εἴληπται. ἢ καὶ κατὰ τὸ ῥηθὲν, ὡς κάτω ὑπεμνημάτισαι.

Εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν ἅ εἰδότες ἀγαπᾶτε. ἐς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες, πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκλαλήτῳ ἐ δεδοξασμένῃ, κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.

Τὸν αἰτίαν ὧν καὶ πάσχουσι τῶν δικαίων διὰ τούτων δηλοῖ, ἅμα μὲν προμυθούμενος αὐτοῖς, ὡς στηριφανεστέρων αὐτῶν ὑπὸ ὧν θλίψεων γινομένων, ἅμα δὲ καὶ παρασκευαστέρους ποιῶν διὰ τὸ προσθεῖναι τὸ ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τὸ τότε καιροῦ τῆς ἐπιδείξεως ὧν πόνων, πολλῷ τῷ δύκλειαν τοῖς ἀγωνισμένοις

θ

γωνισμένοις πρὲ ὀμῶν. προσέθηκε δέ τι καὶ ἄλλο ἐφελκυστικὸν πρὸς τὼ ὑπομονὼ
τῶν θλίψεων. τί γάρ; τὸν, ὃν γὰρ ἴδόντες, ἀγαπᾶτε ἄρτι. ἢ γὰρ γὰρ ἴδόντες αὐτὸν
ὀφθαλμοῖς σαρκὸς ἐκ μόνης ἀκοῆς ἀγαπᾶτε φησὶ, σπουδεῖτε ὅσην ἀγάπην ἐπιδείξε-
σθε ἰδόντες αὐτὸν, καὶ ταῦτα νῦν δόξῃ ἀπεκαλυπτόμενον. ἢ γὰρ τὸ πάσης αὐτῆς οὔ-
τως ὑμᾶς ἐπεπόθησαν, τί ἆρα δι' αὐτὸν ὑμᾶς ἐν μέσῃ ἀνυποβλήτου λαμπρότητος
ἐπιφανείᾳ αὐτῆς; ὅτε καὶ ὑμῖν πάσχει τὸν ἕνεκα σωτηρίαν ψυχῶν. ὡς οὖν τοιούτῳ
ἐμφανίζεσθε, μέλλοντες καὶ δόξης τοιαύτης ἀξιωθῆναι, ἰσόρροπον τούτου νῦν ἐπι-
δεξάμενοι καρτερίαν, τὸν πᾶν ἔξετε τὸ πεπεδεγκὸς σκοπόν.

» Περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται, οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χά
» ριτος προφητεύσαντες, ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦ
» μα Χριστοῦ προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας.
» οἷς ἀπεκαλύφθη, ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτὰ, ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν.

Εἰς ἣν περὶ ψυχῆς σωτηρίας ἐμνήσθη, αὐτὴ δὲ ἄδηλος καὶ ζητουμένη τὼ ἀ-
κοὼ, τοὺς προφήτας παίει καὶ ἐξετικότας καὶ ἐρευνησαμένους περὶ αὐτῆς. καὶ γὰρ ἐξέ
τησαν, ὥσπερ Δανιὴλ περὶ τῶν μελλόντων, ὃς καὶ διὰ πάντα, ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν ἐ-
κλήθη ὑπὸ τοῦ χρηματίζοντος αὐτῷ ἀγγέλου. καὶ τί ἐξέτησαν ἐπαίει, εἰς τίνα ἢ
ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα. εἰς τίνα μὲν, τὸν ἐπὶ σωτελείᾳ, ποῖον
δὲ, τὸν ὅτε ταῖς διαφόροις ἀκμαλωσίαις τῶν Ἰουδαίων πρὸς παντελῆ θεοσέβειαν ἀ-
προκλινάντων, ἐνεπράδεκτοι κατέστησαν εἰς τὸ καθ' Χριστὸν μυστήριον. σπουδεῖ δὲ ὅτι
πνεῦμα Χριστοῦ ἐρικῶς θεολογεῖ τὸν Χριστόν. ἐδήλου δὲ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὰ παθή
τοῦ Χριστοῦ διὰ μὲν Ἡσαΐου ἑπτά. ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη. διὰ δὲ Ἱερεμίου.
δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ. πῶς δὲ ἀνάστασιν διὰ Ὡσηέ. τῇ
ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστησόμεθα ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ διώξομεν τοῦ γνῶναι τὸν κύριον,
ὡς ὄρθρου πρόϊμον εὑρήσομεν αὐτόν. ἀπεκαλύφθη δέ φησι Τύπος, ὁ δι' ἑαυτοῦ
ἅμα δι' ὑμᾶς. δύο δὲ ταῦτα διὰ Τύπου ἐργάζεται τῶν λόγων, τό, τε προμηθὲς τῶν
προφητῶν ἐνδεικνύμενος, καὶ τὸ ὅτι προεγνωσμένοι ἦσαν θεῷ πρὸ καταβολῆς κόσ-
μου οἱ νῦν κληθέντες εἰς τὸν καθ' Χριστὸν πίστιν. διὰ μὲν οὖν τὸ τῶν προφητῶν
προμηθὲς ἐπάγει αὐτοῖς μὴ ἑαυτοῖς διακονεῖσθαι τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν αὐτοῖς
προφερόμενα, ὅτι μὴ δι' ἑαυτοὺς σώφρονες πατρικῶν τρόπων καταφρονοῦνται. ἢ γὰρ
αὐτὰ μηδὲν ὀνήσασθαι μέλλοντες ἐξέτησαν καὶ εὗρον, καὶ εὑρόντες βιβλίοις ἐγκα-
τέθεντο, ὥσπερ τινὰ κλῆρον ἡμῖν πραγματεύσοντες, ὃν οὐ σιγήσουσι φησὶ Δί-
καιοι, περὶ τοῦ καταφρονητικῶς ἔχοντες. διὰ τί δὲ μὴ δι' ἡμᾶς τοῖς εὐαγ-
γελιζομένοις ὑμᾶς ταῦτα πρὸ φανοῦ τιθέντες κενὸν ἀποφαίνετε τὸ εὐαγγέ-
λιον ἡμῶν. διὰ μὲν οὖν τὸ προμηθὲς τῶν προφητῶν, ταῦτα. διὰ δὲ τὸ προε-
γνῶσθαι ὑπὸ θεοῦ φοβεῖ μὴ ἀναξίοις ἑαυτοὺς τῆς τοῦ θεοῦ προγνώσεως ἀποφῆ-
ναι, μὴ δὲ ἀναξίοις τῆς ὑπὸ Τύπου κλήσεως, ἅμα κατεπείγεσθαι ἀμείλικτος ἐς τὸ
» ἀξιωθῆναι τῆς δωρεᾶς τοῦ θεοῦ. Διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς.

Εἰ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ προφῆται ἐν πνεύματι ἁγίῳ ὑπηρέτησαν οἱ μὲν τὼ προ-
φητείαν,

φητείαν, οἱ δὲ τὸ εὐαγγέλιον, γράμ τούτων τὸ διάφορον πρὸς τοὺς προφήτας. δεῖ
γίνων τῶν αὐτῶν ἀπουδαιῶ ὑμᾶς, φησὶν, ἡσυχάζειν, ἵν καὶ οἱ κατὰ κόσμου τῶν προφη-
τῶν, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀπιστησάντων τοῖς προφήταις ὑποβληθῆτε τιμορίᾳ. ἐπισκο-
πεῖν δὲ ὅτι διὰ τούτων τὸ τῆς τριάδος μυστήριον ὁ Πέτρος ἀπεκαλύπτει. ὑὸν
καὶ πνεῦμα, διὰ τὸ ἅγιον, πνεῦμα Χριστοῦ, τὸν δὲ πατέρα διὰ τὸ ἁπτὸν, ἀπ' οὐ-
ρανοῦ. τὸ δὲ, ἀπ' οὐρανοῦ, μὴ τροπικῶς λαβεῖν ἀμὰ καὶ ὑπερόχως πεπιγουμένου
» θεοῦ. Ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι
» παρακύψαι. Τὸ δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς πεντηκοστῆς γεγονόσφισι. τὸ δὲ, εἰς ἃ ἐπιθυ
μοῦσιν ἄγγελοι, ἀντὶ τοῦ, ἃ καὶ ἄγγελοι ἐπεθύμησαν. τουτέστιν ὧν τὼ γνῶσιν καὶ
τὼ ἔκβασιν καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι ἐπεθύμησαν. διὸ καὶ νομοθετῶν ὧν τοιούτων, ἐκ
Κεφ.β. παρχαρείας ἦσαν τὸ, δόξα θῷ ὑψίστοις. Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν νήφοντες τελείως, ἐλπίσατε ἐπὶ τὼ φερομένῳ ὑμῖν χάριν θῷ ἀποκα
» λύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον θῷ
» τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, ἀμὰ καθ' τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον, καὶ αὐτοὶ ἅγιοι
» θῷ πάσῃ ἀναστροφῇ γένηθητε. διότι γέγραπται, ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι.

Αἰτιολογικῶς δὲ τῶν πεπετεμμένων ἡ παράκλησις. ἤτων γὰρ ὅτι οἱ προφῆ-
ται διηκόνησαν ὑμῖν τὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ταῦτα οὕτως ἴσως θαυμαστὰ, ὡς καὶ
ἀγγέλοις ἐράσμια κατασῆναι. καὶ ὅτι ἐράσμια καὶ αὐτοῖς ταῦτα, ἐδείξαν ἀφ' ὧμ
ἐκ προχαρείας θῷ τῇ γενήσει Χριστοῦ, τὸ, δόξα θῷ ὑψίστοις ἐμελῴδιω θεῷ. ἤ-
τοὼν δὲ ταῦτα, ἐπάγει τὸ αἴτιον τούτων καὶ φησιν. ἐπεὶ οὖν τοιαῦτα τὰ διηκο-
νημένα ὑμῖν πᾶσι καὶ ἐράσμια καὶ προθητὰ μόνον ἀνθρώποις ἀμὰ καὶ ἀγγέ-
λοις, διὰ τὸ μὴ δὲ ὑμεῖς ἀμελῶς πρὸς αὐτὰ διατεθῆτε, ἀμὰ σωτείναντες ἑαυ
τοὺς καὶ ἀνδρικῶς διατεθέντες. τὸ γὰρ διὰ τὸ ἀναζώσασθαι τὰς ὀσφύας διηλοῖ. ὃ
καὶ ὁ Ἰὼβ προσάσεται πρὸς τὸ θεοῦ. ὀσφύας δὲ ποίας ἐσήμανεν, ὅτι τὰς τῆς διά
νοίας λέγει. οὕτως οὖν προεσκευασμένοι φησὶ νήφοντες τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὼ
φερομένῳ ὑμῖν χάριν, αὕτη δὲ ἐστὶν ἣν καὶ πρόβραχέως φησὶ, καθ' τὼ δευτέραν
τοῦ κυρίου παρουσίαν. σπουδῇ δὲ ὅτι ὑγιὰ ὅλως εἶτε, νήφοντες, ἀμὰ τελείως, ὡς τοῦ
νόμου ἐπιμυδραὶ αὐτοῖς νῆψιν πρασχομένου καὶ ἁγιαγωγικῶ. συσχηματισμὸν δὲ
τὼ συμπεριφοράν φησι τὼ πρὸς τὰ παρόντα. τοῦτο δέ ἐστιν ὅ, τινες ὧν ἀνοήτων καὶ
νῦν φασιν, ὅτι πρὸς τὸ πράγματα διαγένου. ταῖς οὖν τοιαύταις ματαιότησιν ἀ-
πειπαμένοις κελεύει, εἴτε ὃν γνῶσει, εἴτε καὶ ὃν ἀγνοίᾳ ταύταις πρὸ Τύπου ἐνε
σχέθησαν. ἀμὰ νῦν γοῦν τῷ καλέσαντι συσχηματιζόμενοι ἁγίῳ ὄντι, ἅγιοι καὶ
» αὐτοὶ γίνεσθε. Καὶ ἡ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ
» τὸ ἑκάστου ἔργον. Ἐκ πολλῶν ποιησάμενος τὼ πρόκλησιν, πρῶτον διὰ τῶν ἐ-
πιθυμητικῶς πρὸς αὐτὸ διακειμένων ἀγγέλων, εἶτα ἀπὸ τῆς γραφικῆς, εἶτα ἀπὸ τῆς
ἀναγκαίου. ἐπεὶ γὰρ τὸν θεὸν ἐπικαλοῦνται πατέρα, ἀνάγκη τοὺς ἐπιχειμένους
τῆς ἐθισίας, ἄξια τοῦ πατρὸς ποιεῖν. καὶ τέταρτον. ὅτι μυείᾳ ἐλάβον ἀγαθὰ, διὰ
τοῦ καταβληθέντος ὑπὲρ αὐτῶν τιμήματος, ὃ τοῦτο δηλοῖ τὸ τοῦ Χριστοῦ αἷμα, ὅτι πρὸ

ἀγ Ἐλυτρον ἐδόθη ὧν δι' ὑμᾶς τῆς ἁμαρτίας ἑαυτὸς πεπρακότων τῷ πονηρῷ,) κελεύει δι' ὅλης πάντες τὴν ζῆν ξένοικον κεκλῆσθαι τὸν φόβον, ἵν' τὸν πρεσκαταρτικόν, (οὗτος γὰρ τὴν τιμωρίαν ζημίαν ἔχει,) ἀλλὰ τὸν τελειωτικόν. φόβος γὰρ ἀεὶ τοῖς τελείοις θῆσιν ἁγίοις μήτι ἐλλείπωσιν ὧν οἷα ἥκοις τοῖς τελείοις ἐπακολουθεῖν. σπόπει δὲ ὅτι ἱερεμίου ὑπὸ Χριστοῦ, ὅτι ὁ πατὴρ κρίνει ἕκαστα, ἀλλὰ τὸν κρίσιν παραδέδωκε τῷ υἱῷ, φησὶν ὁ Πέτρος τὸν πατέρα κρίνειν φησί. πρὸς ὃ ἐροῦμεν, ὡς ἐπιδιὰ καὶ τὸν εἰρηκεν ὁ Χριστός, ἵν' δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἕκαστα, ἂν μήτι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα, τὸν δὲ τὸ συμφυὲς τῆς ἁγίας τριάδος πίστησι, καὶ ὅτι ἕκαστα μερισμοῖς αἱ τῆς ἀρχίας ἐνέργειαι τοῖς καθ' αὐτὰ θεωρουμένοις προσώποις, ἀλλὰ ταυτότης πᾶσα ἐκεῖ καὶ σύμφωνοια ἀρνηαία καὶ ἀστασίαστος, εἶπεν, ἀδιαφόρως τὸν πατέρα κρίνειν, ὡς ὅτι οὐ ἐρεῖτις καθ' ἑνὸς ὧν τριῶν θεωρητέως ἐκ τελεῖσθαι, κοινοῦ τοῖς πᾶσι καὶ ὄντος καὶ λογιζομένου, ἀλλ' ὡς τὸ ἰδιον πολλάκις τέκνα καλοῦντος τοὺς ἀποστόλους, καὶ τῷ παλαιῷ ἡπόντος, τέκνον ἀφέωνται σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, καὶ τῇ αἱμορρόῃ, θυγάτερ, πίστις σου σέσωκέ σε, ἕκαστον ἀποφαίνομ καὶ αὐτὸν πατέρα καλεῖσθαι ὧν γεννᾷ, ὧν μεταδόσει ἐγέννησεν ἀ-
» νώτητος. Ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε, εἰδότες, ὅτι οὐ
» φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατρο
» παραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ.

Καθὸ τὸν τὸν τελειωτικὸν φόβον εἴρηται καὶ τῷ μακαρίῳ Δαυίδ, τὸ, φοβήθητε τὸν κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ, ὅτι ἔκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐ-
» τόν. Προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχά-
» των ὧν χρόνων δι' ὑμᾶς, τοὺς δι' αὐτοῦ πιστεύοντας εἰς θεὸν, τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νε-
» κρῶν, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν ἐλπίδα εἶναι εἰς θεὸν, ζῶσης ψυ-
» χὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας διὰ πνεύματος. Τῷ τοῦ Χριστοῦ θανάτῳ συνῆψε καὶ τὴν ἀνάστασιν. ἐυλαβεῖται γὰρ τὸ πρὸς ἀπιστίαν ὧν νεοφύτων ἐυμετάβολον, διὰ τὸ τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ ἐπρεπέστερον. ἀπ' ὅτι καὶ ἡ νεαρὸν τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον, ἐστὶ καὶ τοῦτο τοῖς ἀνοήτοις θορυβεῖ, ἀπ' ἄνωθεν καὶ πρὸ καταβολῆς κόσμου, καὶ προνοητικῶς θεῷ καθὸ τὸν ἐυκαιρον αὐτῷ χρόνον ταμιευόμενον, ἐφανερώθη μὲν καὶ τοῖς πρὶ ρυτῶν ζωτήσασι προφήτας, ὡς ὀλίγον καθ' ὅπιν εἴρηκε, καὶ νῦν δὲ προδηλότερόν φησιν, ὅτι τὸ πρὸ καταβολῆς κόσμου ἐγνωσμένον δηλονότι θεῷ νῦν ἐφανερώθη, ἤτοι ἐστελέσθη, διηνύθη. καὶ διὰ τίνας ἐστὶ τελέσθη προστίθησιν, ὅτι δι' ὑμᾶς. δι' ὑμᾶς γὰρ φησιν ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τί δὲ δι' ὑμᾶς, ἵνα φησιν ἡγνικότες ἑαυτοὺς ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας διὰ πνεύματος τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα ἔχητε εἰς θεόν. καὶ διὰ τί ἡγνικότες; ὅτι τῷ διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως ἀφθάρτου ζωῆς ὑμῖν προκαταρξαμένῳ πιστεύσαντες, ὀφελέτε ἐστὲ καὶ αὐτοὶ καθὸ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἄφθαρτον, τὸν καινότητι ζωῆς πρὶ πατῆσαι. διὰ δὲ τὸν πατέρα καὶ οὗτος καὶ Παῦλός φησιν ἐξαναστῆσαι τὸν κύριον ἐκ νεκρῶν, μὴ θορυβηθῆς. ἀσαγωγικώτερον γὰρ χρώμενοι τῇ διδασκαλίᾳ νῦν ταῦτα-

φασιν.

φασιν. ἐστὶ ἄκουσον χρισοῦ μὲν λέγοντος ἑαυτὸν ἐληλῦθαι, δι' ὃν φησιν, λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. ἀλλὰ καὶ Λουκᾶς, ὃς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτόν. καὶ πάλιν αὐτὸς ὁ Χριστός. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. οἰκονομικώτερον οὖν τῷ πατρὶ ἐαθότε ἀνατιθέασι τὴν τοῦ ὑιοῦ ἀνάστασιν, ἵνα μίαν ἐμφάνωσι πατρὸς καὶ ὑιοῦ τὴν ἐνέργειαν. τὸ ἑξῆς οὕτως. προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτων ὧν χρόνων δι' ὑμᾶς τοὺς πιστεύοντας εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόντα αὐτῷ δόξαν, ἵνα ἡγνικότες τὰς ψυχὰς ὑμῶν. (τὸ γὰρ, ὥστε, ἀντὶ τοῦ, ἵνα, εἰλήφθαι.) ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας τὴν πίστιν ὑμῶν ἔχητε, καὶ τὴν ἐλπίδα εἰς θεόν. μεταλαμβάνει γὰρ καὶ τὸ, εἶναι εἰς τὸ ἔχειν, διὰ τὸ, ἵνα. κειμένου γὰρ τοῦ, ὥστε, καὶ βάρβαρον καὶ ἀδιανόητον τὸ ῥη-
» τόν. Εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκειτον, ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους ἀγα-
» πήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημένοι γὰρ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου
» διὰ λόγου ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα. Τὸ ὅλον οὕτως. ἵνα τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα ἔχητε εἰς θεὸν ἡγνικότες τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας. τουτέστι πεκαταρτίσαντες ἑαυτοὺς εἰς ὑπακοὴν ἀληθείας διὰ πνεύματος. ἔστι γὰρ καὶ ὑπακοὴ ἡ πονηρᾶς καὶ ψευδέσιν, ἥτις ἐ διὰ πνεύματος, τουτέστιν ἐ πνευματική. ἐστὶδὲ ὁ εἰς ὑπακοὴν ἁγνισμὸς, ἤτοι ἡ παρασκευὴ, ἡ γυμνασία, ἡ μελέτη, πολλοὺς καὶ ἄλλους φιλεῖ συνεργοὺς ἐπισπᾶσθαι, ἃ μέλλοι πνευματικὴ οὖσα καὶ ἄφθονος εἶναι. τοῦτο δὲ ἔργον φιλαδελφίας, τὸ ὧν εὐρημένων τινὶ ἀγαθῶν καὶ τῷ πλησίον μεταδιδόναι. διὰ τοῦτο ἐπάγει τὸ, εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκειτον. ἐπάγει δὲ ἀπροστατικῶς. ἰδίωμα γὰρ τοῦτο ὧν μακαρίων Ἀποστόλων. ὡς ἔχει καὶ πρὸ τῷ μακαρίῳ Ἰακώβῳ τὸ, τίς σοφὸς ἐν ὑμῖν καὶ ἐπιστήμων. καὶ τὸ, ἄγε νῦν οἱ λέγοντες σήμερον καὶ αὔριον. καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα. ὅτι δὲ οἱ πνευματικοὶ ὀφείλουσι ὧν εὐρημένων ἀγαθῶν ἀλλήλοις κοινωνῆ πάσῃ μεταδιδόναι, μάθοις ἂν ἀφ' ὧν καὶ ὁ ἕτερος φησί. καταναῶ μὲν ἀλλήλους εἰς προξυσμὸν ἀγάπης. τοῦτέστιν εἰς
» παράθεξιν, εἰς διέγερσιν. Διότι πᾶσα σὰρξ, ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δό-
» ξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε, τὸ δὲ
» ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

Εἰπὼν, ἀναγεγεννημένοι γὰρ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου διὰ λόγου ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα, πρατίθησιν ὀξυδενωτικῶς ἐ τὸ τῆς ἀνθρωπίνης δόξης εὐφθαρτον, ἐ δίον ἦσεῖν, ἀνύπαρκτον. ταύτῃ τις ἀκροαζόμενος ὑποληχνεύων ὧν προβεβλημένων ὑπ' αὐτοῦ ἔχεται, ὡς ὧν μὲν τὸ ἐσὼς ἐχόντων καὶ διαιωνιζόντων, ὧν δὲ φθανόντων τῇ φθορᾷ τῶν ὑποστάσιν. χόρτος ἐνταῦθα, καὶ ἄνθος χόρτου, τὸ καὶ τὸ χόρτου πρὸς ὕπαρξιν ἀσθενέστερον εἰς πίστιν τοῦ λόγου παράγεται. οἷς καὶ Δαυὶδ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀπεικάζει ζωήν. οὕτω δὲ τὴν δόξαν ἡμῶν ἐυτελίσας ἀναλαμβάνει πάλιν καὶ διδάσκει σαφέστερον, τί ἐστὶ τὸ ἀναγεννῆσαν αὐτοὺς διὰ λό-

γου ζῶντες θεοῦ καὶ μένοντες εἰς τὸν αἰῶνα. καί φησι. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς. εἰς τὸν αἰῶνα δὲ μένειν αὐτὸ διαβεβαιοῦται, συμφώνως τῷ κυρίῳ. καὶ γὰρ καὶ αὐτός φησιν. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν. Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι τὸ, εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, οὕτω χρὴ προφέρειν. ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον. αἱ γὰρ ἐκβάσεις τῶν πραγμάτων ἐπακολουθεῖν ἐώθασι τοῖς διὰ αὐτὸ πραγματευομένοις. ἐπεὶ οὖν τὴν ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλων ἐκτενεῖ ἀγάπην ἡ ἀνυπόκριτος ἐπακολουθεῖ φιλαδελφία, καλῶς ἔχει, ἡγεῖσθαι μὲν τὸ ἐκ καθαρᾶς καρδίας, ἕπεσθαι δὲ τὸ εἰς φιλαδελφίαν. ἐπισημαντέον μὴν ὅτι καὶ τὸν, εἰς, πρόθεσιν μεταλαμβάνει εἰς τὸν, διά, ἵνα ᾖ, διὰ φιλαδελφίαν. Ἀπρεπέμνοι οὖν

Κεφ. γ'. πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον, καὶ ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πάσας τὰς καταλαλιάς, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη, τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε, εἴπερ ἐγεύσασθε, ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. πρὸς ὃν προσερχόμενοι λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον, παρὰ δὲ θεῷ ἐκλεκτὸν, ἔντιμον. καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε, οἶκος πνευματικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας, εὐπροσδέκτους τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. διὸ καὶ περιέχει ἐν τῇ γραφῇ. ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτὸν, ἔντιμον. καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. Τῆς πνευματικῆς ἀναλυτικῶς τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὸν καθ' σάρκα γέννησιν ἐνδείξαμενος, καὶ τῆς θνητῆς δόξης τὸ εὐτελὲς παραστήσας, ὅτι μὲν γέννησις φθαρτὴ καὶ εὐπαρά, μὴ δὲ δόξα κατ' οὐδὲν ὧν ἐαείμων ἐλασσημάτων διαφέρουσα, γέμει καὶ τὸν τοῦ κυρίου λόγον πάσχειν ταῦτα. πᾶσαν μὲν ὑπερλυπὴν ἀπεῖναι τὰχέως παύεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ τὸ διαιωνίζον τοῦτον ἀεὶ ἔχειν καὶ ἐν ἐπαγγελίας ἀψευδεῖς. τοῦτο γὰρ αὐτῷ βούλεται ἡ προθήκη, τὸ εὐαγγελισθέντος εἰς ὑμᾶς. ταῦτα διὰ ὧν ἀνωτέρω προεξυφάνας, ἀφέπεται λοιπὸν τὸ ἐποφελὲς λαμβάνων καὶ πρὸς τὴν χρείαν σωτεῖνον, τοῦ ἠθικοῦ λόγου τὴν διδασκαλίαν πρεῖται καὶ φησιν, ἀπρεπέμνοι οὖν πᾶσαν κακίαν, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα. Διὸ λίγων τούτων ὠφελιμῶν. τοὺς γὰρ ἀφθάρτῳ ἀναλυνηθέντας ζωῇ, τοῖς τῆς κακίας ἀλίσκεσθαι βρόχοις οὐ δίκαιον, οὐδὲ τὸ μὴ ὄν, τοῦ ὄντος προτιμᾶν. οὐδὲ γὰρ τὸ κακὸν οὐσία. ἀλλὰ πρὶ τὸ πλημμελὲς τῆς γενητῆς οὐσίας φερόμενον. πολὺ δὲ διαλλάττον ζωῆς οὐ πρόσταγμα, πρὸς τὸ μόνον παρυφιστάμενον. οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ δόλου ἐλεύθεροι ἀπφανθῆναι ἄξιοι φησι, καὶ ὑποκρίσεως καὶ φθόνου, καὶ πάσης καταλαλιᾶς. ὅτε γὰρ δόλος καὶ ἡ ὑπόκρισις, πόρρω ἀληθείας καὶ τοῦ εὐαγγελισθέντος ὑμῖν λόγου. ὡς τοῦ μὲν δόλου ἐπ' ἀπωλείᾳ ὄντος ἀπατωμένων χωροῦντος, τῆς ὑποκρίσεως δὲ θατέρου τι τοῦ ὄντος προϊούσης, ὧν ἀπεναντία ὁ ἀπαχήσας ὑμᾶς σωτήριος λόγος ὁρᾶται προβαίνων. φθόνος δὲ καὶ καταλαλιὰ ποίαν ἔξω χώραν θῶ ὑμῖν, οἳ τῷ τῆς φιλαδελφίας ἀῤῥήκτῳ σωδέσμῳ σφιγόμενοι, ὑπ' ὀδόντος ὧν διὰ πάντων βλαβερῶν διωάσθε; φθόνος δὲ καὶ καταλαλιὰ, ὅτι διαστάσεως αἴτια καὶ μισαδελφίας, ἐκεῖνος ἀγνοεῖ, ὁ καὶ τὸν Κάϊν καὶ τὸν κατ' αὐτὸν

καὶ αὐτὸν παραγωδίαν ἀγνοήσας, ὃς διὰ τὸν φθόνον ἐκ τῆς ἀδελφικῆς ἀπερράγη συναφείας, καὶ δόλον ἐνεκίασε καὶ ὑπόκρισιν καὶ φόνον. ἀλλ' ὀδὲ καταλαλιᾶς ὁ φθονῶν καθαρεύει, εἴπερ ἱκανοὶ τοῖς λόγοις οἱ σύγγονοι πεισθῆναι τοῦ Ἰωσὴφ, μυρία κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα κατειπόντες. διάγει τοίνυν τὸ φησι, τοὺτων ἀπαλλαττόμενοι καθαρεύοντες, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη πρέσβιτε. (τῶν γὰρ τοιούτων εἶναι καὶ τὴν βασιλείαν ὁ κύριος ἀπεφήνατο.) καὶ τῷ ἀδόλῳ λόγῳ τρεφόμενοι αὐξηθῆτε εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. γευσάμενοι γὰρ, φησὶ διὰ μεταφορίσεως τῶν κατὰ τὸ εὐαγγέλιον πεφαντασμένων ἱερῶν ἐνταλμάτων, αἰσθησάμενοι τὸ τῆς Διδασκαλίας χρηστόν. αἴσθησις γὰρ παντὸς λόγου πρὸς γνῶσιν εὐαρμοστέρα, ὅτι καὶ τὸ εἰς πεῖραν ἥκον, τοῦ διὰ λόγου πάντος χαριέστερον. γευσάμενοι φησὶν τῆς τοῦ κυρίου χρηστότητος, καὶ αὐτοὶ τὸ τῆς χρηστότητος ἀγαθὸν εἰς ἄλλους ἐπιδεικνύμενοι, καὶ ὡς λίθῳ ζῶντι ἀναθέμενοι ἑαυτοὺς τῷ ἀκρογωνιαίῳ, τῷ ἀποδοκιμασθέντι μὲν ὑπ' ἀνθρώπων, παρὰ δὲ θεῷ τιμίῳ καὶ ἐκλεκτῷ καὶ ὄντι καὶ διὰ τῶν προφητῶν καταγελωμένῳ, συσφίγγεσθε πρὸς ἑαυτοὺς, διὰ ἀγάπης ἑνούμενοί τε συναρμολογούμενοι εἰς τὸν τοῦ πνευματικοῦ οἴκου συμπλήρωσιν, μηδὲν τῆς τῶν ἀνθρώπων φροντίζοντες ἐξουδενώσεως. ὅτι μηδὲ ὁ ὑπὸ τούτων ἀποδοκιμασθεὶς ἀκρογωνιαῖος χριστός. καὶ συναρμολογηθέντες δὲ, εἰς οἶκον πνευματικὸν ἑαυτοὺς καταρτίσαντες, εἰς ἱεράτευμα ἅγιον ἀποφήναντες, ἀνενέγκατε θυσίας πνευματικὰς, τοῦτ' ἀλόγων θυμάτων μᾶλλον εὐαρεστουμένας θεῷ. μὴ γὰρ οἴεσθε τὸν πρὸς ἀλλήλους σύνδεσμον τὸν διὰ τῆς ἀγάπης κρατυνόμενον μὴ ἐσχηκότες, ἀμώμους ἀναφέρειν θυσίας θεῷ. αἴροντες γὰρ φησιν ὁσίοις χεῖρας, χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν. πῶς γὰρ ὁ διὰ πρεσευχῆς ἑαυτὸν ἀπευδῶν ἑνοῦν τῷ θεῷ τεύξεται τοῦτου, αὐτὸς ἑαυτὸν διὰ ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν πονηρῶν τοῦ ἀδελφοῦ ἀπορρῶν; Ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν. ἀπειθοῦσι δὲ, λίθον οὐ ἀποδοκιμασθέντα οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐλενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ λίθος προσκόμματος, καὶ πέτρα σκανδάλου. οἱ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ, ἀπειθοῦντες εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. οἵποτε γὰρ λαὸς, νῦν δὲ λαὸς θεοῦ. οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ ἐλεηθέντες. ἀγαπητοὶ, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἔχοντες καλὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες, δοξάσωσι τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς. Ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν. πρὸς τὸ ἡήτορ θεοῦ τὸ, τίθημι, ἡ τιμὴ δηλονότι ἀναφέρεται. πρὸς γὰρ τοὺς ἀπειθοῦντας τοῦτο καὶ νῦν φησιν ὁ θεός. τίθημι ὑμῖν ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος, ὃς καὶ πέτρα σκανδάλου, καὶ λίθος προσκόμματός ἐστι τοῖς ἀπειθοῦσιν, οἳ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ, ἀπειθοῦντες τῷ λόγῳ δηλονότι, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ἔσται οὖν τὸ ὅλον οὕτως. ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον ἀκρογωνιαῖον ἔντιμον, ἐκλεκτόν. καὶ ὁ πι-

στεύων ἐπ' αὐτῷ γ' μὴ καταισχυνθῇ, ἐντιμον ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν, ἀπιθοῦσι δὲ, λίθον προσκόμματος. οὗ λίθον ἀπεδοκίμασαν μὲν οἱ οἰκοδομοῦντες. οὗτος δὲ ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας, σωτὰς μὲν τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν, λίθος δὲ προσκόμματος πέτρις, οἳ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ τοῦ εὐαγγελίου ὃ καὶ ἐτέθησαν. οὐχ ὡς αὐτὸ τὸ θεοῦ εἰς τοῦτο ἀφωρισμένοις εἶρηται. ὀδεμία γὰρ αἰτία ἀπωλείας, πρὸ τοῦ πάντας ἀνθρώπους θέλοντος σωθῆναι βραβεύεται, ἀλλὰ τοῖς ἑαυτοῖς σπεύσι κατηρτισμένοις ὀργῆς, καὶ ἡ ἀπείθεια ἐπακολούθησε, καὶ εἰς ἣν προσκέκευασαν ἑαυτοῖς τάξιν ἐτέθησαν. ἡ γὰρ αὐτεξούσιος ὁ ἄνθρωπος γέγονε, καὶ οὐκ ἔστι βιάζεσθαι τὸ αὐτεξούσιον, οὐκ οὖν ἄκοπι μέμψαιτό τις λόγῳ τῷ τοιούτης λήξεως ἀξιώσαντι τυχεῖν, ἧς δι' ὧν αὐτὸς ἔργων ὁ ταῦτα δράσας ἑαυτῷ ἐμηχανήσαντο. ἀκρογωνιαῖος δὲ λίθος εἶρηται ὁ Χριστὸς, ὡς τοῖς δύο μέρεσι τοῖς τὸν πατρικὸν οἶκον ἀπαρτελοῦσιν, ἥτοι τοῖς ἐξ ἐθνῶν καὶ Ἰουδαίων δι' οὗ τὸ αὐτὸ σωσάντων ἐπαφῆς, καὶ εἰς μίαν συσφίγγων ἁρμολογίαν, ὧν μὲν τοὺς ἀνωφελεῖς ἀφανίξων θυσίας, ὧν δὲ τὴν δαιμονιώδη μεταπιθεὶς εἰς εὐσέβειαν δαιμονίαν. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν. διαβαλὼν τὴν ὧν ἀπειθούντων καταστροπὴν, καὶ ὅτως αὐτοῖ ἑαυτοῖς πρώτοις κατεσάθησαν ἀπειθείας, νῦν μεταβαίνει πρὸς ἔπαινον ὧν κατορθωκότων, καὶ φησιν. ὅτι ὑμεῖς γένος ἐκλεκτὸν, βασίλειον ἱεράτευμα, ὥσπερ ἐλεγεν. ἐκεῖνοι μὲν δι' σκληρότητα καὶ ἀπείθειαν, προσέκοψαν τῷ ἀκρογωνιαίῳ, οὐχ σωκοδομήθησαν. ὑμεῖς δὲ οὕτως. ἀλλὰ δι' εὐπειθειαν σωκοδομήθητε εἰς βασίλειον ἱεράτευμα, ὡς γένος ἐκλεκτὸν, ὡς ἔθνος ἅγιον. τελῶ ἵνα μὴ τῷ χωρὶς ὢν ἐπαίνῳ ἐκλύσητε αὐτοὺς, ἀλλ' ὡς τε καὶ ἵνα μὴ ἀπεκληρωτικῶς δέξωσιν ἔχειν τὸ ἅγιον ἔθνος καὶ ὅσα ἑξῆς, καὶ ὅτι διὰ τὸ Ἀβραὰμ εἶναι γένος καὶ μηδέποτε προσκόψαι, ταύτης ἠξιώθησαν τῆς τιμῆς, ἐπάγει κατασέλλων αὐτῶν τὸ φρόνημα καὶ φησιν. ὅτι μὴ μέγα ἐπὶ τῷ γένει φρονεῖτε. οὐ γὰρ διὰ τὸν Ἀβραὰμ ἐξελέγητε εἰς βασίλειον ἱεράτευμα. οἱ γὰρ ἐξ αὐτοῦ προελθόντες δι' Ἰσαὰκ μόνου εἶχον τὴν ἱερατείαν πρὸς τὴν βασιλείαν. ἡ διὰ τὸν Ἀβραὰμ μόνον ἔθνος ἐστὶ καὶ γένος ἐκλεκτὸν, καὶ εἰς βασίλειον ἱεράτευμα ἀφωρισμένοι. ἀλλὰ γὰρ τούτων ἐχρημάτισεν Ἀβραὰμ, ἀλλὰ διὰ Χριστόν. ὃς καὶ ἱερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἐχρημάτισε, καὶ βασιλεὺς σωτὴρ δίκαιος καὶ σώζων, καὶ ἐπὶ πολλοῖς ἐθνεσικοῖς ὄνου. ἐξ αὐτοῦ μόνου τοῦ ἀμφότερα ἐσχικότος διὰ τὸ ἁγίου ἀναλωνηθέντες βαπτίσματος, ἐκτὸς καὶ γένος ἐκλεκτὸν χρηματίζετε, καὶ βασίλειον ἱεράτευμα. τοῦτο δὲ ἐλέω αὐτοῦ τοῦ ἐκ σπόρου ὑμᾶς εἰς τὸ θαυμασικὸν αὐτοῦ καλέσαντος ἔχετε φῶς. διὸ διὰ τῶν τοῦ φωτὸς ἔργων ὑμῶν, τοῖς ἁγίοις ἀνθρώποις ἐξαγγέλλετε τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ. τοῦτο μὲν ὅτων, φησὶν, ἐκπλῆς ἐκείνου ἔχετε φιλανθρωπίας. ἐστὲ, τέλει εἰς ὑμᾶς ἦκον, λαὸς ἐστὲ, οἵποτε γὲ λαός. καὶ ἠλεημένοι, οἱ γὲκλεημένοι. ἀντιπαθέστερον δὲ τὸν λόγον ποιῶν, ἐξ Ὡσηὲ πιστοῦται τὸν λόγον τοῦ ὀνειδισμοῦ. ἐξαγγέλλετε τριγαροῦν διὰ ἀγαθοεργίας τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ. πῶς δὲ ἐξαγγέλλουσιν; αὐτὸς ὁ κύριος διδάσκει δι' ὧν φησὶν. οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς

τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. λαὸς δὲ εἰς περιποίησιν, ἀντὶ τοῦ εἰς κτῆσιν, ἢ εἰς κληρονομίαν. πάντες μὲν γὰρ κτίσμα θεοῦ. κτῆμα δὲ, μόνοι οἱ διὰ τῆς ἑαυτῶν ἀγαθοεργίας τοῦτο ἐξιωμένοι. ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε. διὰ τοῦτό φησιν, ἐξελέγητε, ὅπως διὰ τῆς εὐπειθείας, διὰ τῶν ἀγαθῶν ὑμῶν ἔργων, κήρυκες χρηματίσητε τῆς ἀρετῆς τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς. ἀγαπητοί, παρακαλῶ. τὸ ἑξῆς οὕτως. ἀγαπητοὶ παρακαλῶ ὑμᾶς ὡς παροίκους ὄντας καὶ παρεπιδήμους τοῦ κόσμου τούτου, ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς ὑμῶν. ἔθος γάρ ἐστι τοῖς διδασκάλοις μετὰ τὸν δογματικὸν λόγον, τὸν ἠθικὸν ἄγειν. ὃ καὶ νῦν ὁ μακάριος οὗτος ποιεῖ. ἀγαπητοὺς δὲ αὐτοὺς γὲ ἀγαπωμένους καλεῖ. διὰ πάντα γάρ ἐστιν ἐπιτήδειοι. οἱ γὰρ διά τι, ἀγαπώμενοι λέγονται γὲ ἀγαπητοί. τὰς δὲ σαρκικὰς ἐπιθυμίας στρατεύεσθαί φησι κατὰ τῆς ψυχῆς. ἐπείπερ καὶ κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος. αἱ γὰρ τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίαι περὶ τὴν ἀπόλαυσιν στρεφόμεναι ὧν ἀληθῶν, σωτολοῦσι τὸν λογισμὸν, καὶ ἀνδραποδίδη τὴν ψυχὴν ἀπολοῦσι. παρακαλῶ δέφησι καὶ τοῦτο, τὴν ὑπὲρ τῆς ἔθνεσιν ὑμῶν ἀναστροφὴν ἔχειν καλήν. μετέλιπεν γὰρ τὸ ἔχειν ἐς τὸ ἔχοντες. καταλαλοῦσιν δὲ ἡμῶν τὰ ἐθνικοὺς. καὶ εἴτις βούλεται τοῦτο μαθεῖν, ἐκ τῶν Εἰρηναίου τοῦ Λουγδούνου τῆς κελτικῆς ἱστοροῦμεν, περὶ Σαΐκτου καὶ Βλανδίνης ὧν μαρτύρων γεγράφεται μάθοι ἂν ἀκριβῶς. ὡς δὲ διὰ βραχέων πραχθέντα, ἔστι ταῦτα. Χριστιανῶν γὰρ καὶ πλουσίων δούλους Ἕλληνες συλλαβόντες, εἶτα μαθεῖν τι πρὸ τούτων δίκην ἀπαρρήτων περὶ χριστιανῶν ἀναγκάζοντες, οἱ δοῦλοι οὔτε μὴ ἔχοντες ὅτως τοῖς ἀναγκάζουσι καθ' ἡδονὴν εἰπεῖν, πρόσωπον ἥκουον ὧν διαστῶν, τὴν θείαν μετάληψιν αἷμα καὶ σῶμα εἶναι Χριστοῦ, αὐτοὶ νομίσαντες τῷ ὄντι αἷμα καὶ σάρκα εἶναι, τοῦτο εἰρῆσθαι τοῖς ἐκπύστοις. οἱ δὲ λαβόντες ὡς αὐτόχρημα τοῦτο τελεῖσθαι χριστιανοῖς, καὶ δι' αὐτοῦτο τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἐξεπόμπευον. καὶ τὸν Μάρτυρας Σάγκτον καὶ Βλανδίναν ὁμολογῆσαι διὰ βασάνων ἠνάγκαζον. οἷς εὐσόχως Βλανδίνα ἐπαρρησιάσατο, ὡς οὐ ἠρνῆσα, τούτων ἀνάσχοιντο οἱ μὴ δι' ὧν ἐφειμένων κρεῶν δι' ἄσκησιν ἀπολαύοντες. ἡμέραν δὲ ἐποποιεῖ, τὴν καθ' κόσμον ἐξέτασιν καλεῖ. ἐξετάσεως γὰρ ὑπ' αὐτῶν τοῦ βίου ἡμῶν γενομένης, εἶτα πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ὑπολήψεως ὧν πραγμάτων ἐυρισκομένων, αὐτίτε πρὸς οἷς αἰσχυνόν-
» ται ἐπανορθοῦνται, καὶ ὁ θεὸς δοξάζεται. Ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρω-
» πίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐ-
» τοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν, ὅτι οὕ-
» τως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν ὧν ἀφρόνων ἀνθρώ-
» πων ἀγνωσίαν. Κτίσιν ἀνθρωπίνην τὰς ἀρχὰς λέγει τὰς χειροτονητὰς ὑπὸ ὧν βασιλέων, ἢ καὶ αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς, καθότι καὶ αὐτοὶ ὑπὸ ἀνθρώπων ἐτά-

χθησαν ὑπὲρ ἐτέθησαν. οἶδε γὰρ ἡ γραφὴ καὶ τὼν θέσιν κτίσιν καλεῖν, ὡς ἓν τῷ, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον. ἀντὶ γὰρ τοῦ θῆται, ὑπὲρ κατατάξῃ. φησὶν οὖν. ὑποτάγητε τοῖς κοσμικοῖς ἀρχουσιν, ὑποτάγητε δὲ διὰ τὸν κύριον. τὸ δὲ, διὰ τὸν κύριον, ὡς ὁ κύριος προσέταξε. Τί δὲ ὁ κύριος προσέταξεν; ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. ὥστε ὅτι αὐτὸς ἔξω προστάσσωσι τοῦ θεοῦ, παρὰ τὼν διάταξιν οὐ τοῦ θεοῦ, οὐκ ὑπακουτέον αὐτοῖς. τοῦτο δὲ ὅλως καὶ ὁ κύριος ὁ γύρου μαθητὴς ὑπετέλλετο, ἵνα μὴ ἐκωσὶ λέγειν Ἕλλωες, ὡς ἀνατρωτὼν φέρει τὸ βίου ὁ χριστιανισμὸς, καὶ ἀταξίας ἐστὶ καὶ συγχύσεως αἴτιος. προστίθησι δὲ τὸν κύριον, καὶ διὰ τοῦτο πίστεως. ἦκός γὰρ τινας αὐτῶν ἐρεῖν, ὅτι τῶν ὧν γράφων ἡμᾶς βασιλείας ἀξιῶν καὶ μέγα ἡμῖν ἀξίωμα διὰ γύρου προτιθεὶς, τί πάλιν ἡμᾶς ἐυτελίζῃς, κοσμικοῖς ἀρχουσιν ὑποτάσσων ἡμᾶς. ἔστις οὖν ταῦτα ἐρεῖ, μαθέτω φησὶν, ὡς οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος τοῦ προστάγματος γύρου, ἀλλὰ τοῦ κυρίου. ἔδοξε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Πέτρος, ποῖσι καὶ ποίοις ἀρχουσιν ὑποτάσσεσθαι δεῖ, ὅτι τοῖς τὸ δίκαιον ἐκδικοῦσιν. ἐπιφέρει δὲ καὶ τὼν αἰτίαν, ὅτι καὶ τοῦ θεοῦ τὸ θέλημα, ἐξ ἡμῶν τὸ τοὺς τῆς ὑποταγῆς τῆς πρὸς τοὺς ἀρχοντας, καλοκαγαθίας ἐστὶ δεῖγμα. καὶ τὸ τελέον, τοὺς ἀπίστους αἰσχύνῃ. ἐνῶ γὰρ ὡς ἀλαζόνων ἡμῶν καταλαλοῦσι καὶ αὐθαδῶν καὶ ἀνυποτάκτων ὁρῶντες ἡμᾶς καὶ ζῶ πρὸς καὶ πρὸς ἀπίστοις ὧν οἷς δεῖ, μᾶλλον φιμοῦνται καὶ κατασχύνονται. Ὡς ἐλεύθεροι καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὼν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς δοῦλοι θεοῦ. πάντας τιμήσατε. τὼν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε. Τὸ ἑξῆς οὕτως. ὑποτάγητε ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὼν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς δοῦλοι θεοῦ. μὴ μόνον ἄρχοντας, ἀλλὰ καὶ πάντας τιμήσατε, τὼν ἀδελφότητα μὲν ἀγαπῶντες, τὸν δὲ θεὸν φοβούμενοι, τὸν δὲ βασιλέα τιμῶντες. τὸ δὲ, ὡς ἐλεύθεροι, ὁ μὲν χρυσοῦς Ἰωάννης οὕτως ἀνέῳξεν ἡμῶν, ὅτι ἵνα μὴ λέγωσιν, ἠλευθερώθημεν ἀπὸ τοῦ κόσμου, γέγονα πολῖται γεγόναμεν, καὶ σὺ πάλιν ὑποτάσσῃς ἡμᾶς τοῖς ἄρχουσι, καὶ ὑπακούειν πεπρέσωκε γύρου χάριν φησὶν, οὕτως ὑπακουιτέον ἐλεύθεροι, τουτέστιν ὡς πιστεύσαντες τῷ ἐλευθερώσαντι, καὶ προστάξαντι τοῦτο ποιεῖν. οὕτω γὰρ ἂν δόξειε τοῖς κακὸν γνώμην κακίας, τουτέστι τὸ ἀπλοῦς καὶ ἀνικοῦν ἔχειν προκάλυμμα τὼν ἐλευθερίαν, δῆθεν ἀναίνεσθε τὼν ὑπακοὼν. ἔστι δὲ καὶ καθ' ἑτέραν ὑπόνοιαν ἐρεῖντι πρὸς αὐτὸν. ἐλεύθερός ἐστι καθ' ἑαυτὸν, ὁ μηδενὶ ὧν ἀθέτων ὑπείκων. ἐπεὶ τίνων τὸ ἐν ὑποκείσει διαβιοῦν, οὐκ ἐλευθέρου ἀλλὰ πάθεσιν ὑποκειμένου, ἤτοι ἀρετσκείας, ἤτινος ἀλλης αἰσχρᾶς ἡδονῆς, δι' ἃ καὶ μὴ τοῦ φαίνεσθαι ὅπως ἐστί τις κατασχηματίζεται, οἷς καὶ δουλεύειν ἀνέχεται, (ξένον δὲ τοῦ καὶ θεοῦ θεραπόντων ἀμότριον,) προστάττει νῦν τὼν ὑποταγὴν τοῖς ἄρχουσιν ὡς ἀληθοῦς καὶ ἀδόλου ἐνδείκνυσθαι τρόπου. ἀλλὰ μὴ δυσμενῶς ἔχοντας πρὸς αὐτὸν, ὡς κατηναγκασμένην τὼν ὑπακοὼν ἐνεργεῖν. καὶ τίς ῥᾳθυμίας ὑποικουρούσης ἡμῖν κακίας, τὸ ἄδολον δῆθεν καὶ ἀπλοῦν τοῦ τρόπου ποιεῖσθαι προκάλυμμα

καλύμμα, φαινομένου τὼν ὑποταγὴν, ἀλλ' ὄχι καὶ ἐκ διαθέσεως ταύτην ἐπιτελοῦντας. Τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

Σκέψει τὼν ἀκρίβειαν, πῶς. τῷ μὲν θεῷ τὸν φόβον φησὶν ἀπονέμειν, τῷ βασιλεῖ δὲ τὼν τιμὴν. ὥστε ἡ τῷ θεῷ τὸν φόβου ἀπονεμητέον τῷ δυναμένῳ καὶ ψυχὼ καὶ σῶμα ἀπολέσαι, ὄκ ἂν ὑπείκομεν βασιλεύσιν ἐπὶ τοῖς ἀθέτων παρακαλοῦσιν ἡμᾶς. ὁ γὰρ τὸν θεὸν φόβος, νικᾶν οἶδε καὶ τὼν τοῦ βασιλέας τιμὴν. μᾶλλον δὲ καὶ τῆς τιμῆς αὐτοὺς ἀποστερήσει ὁ ὑπ' αὐτῶν εἰς κακὰ βιαζόμενος, καθ' ὃν ἡ πρῶτα ἄμον. ὀφουδένωται ὀνώπιον αὐτοῦ πονηρευόμενος. Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι. Προσυπακουτέον τὸ ἦτε, ἵνα ᾖ. οἱ οἰκέται ἦτε ὑποτασσόμενοι. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν. αἱ γυναῖκες.

Ἐν παντὶ φόβῳ, τοῖς δεσπόταις, ὃ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο γὰρ χάρις, ἡ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρουσα λύπας πάσχων ἀδίκως. ποῖον γὰρ κλέος ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' ἐὰν ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε. τοῦτο γὰρ χάρις παρὰ θεῷ. εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ, ὃς ἁμαρτίαν ὄκ ἐποίησεν, ὄκ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. ὃς λοιδορούμενος, ὄκ ἀντελοιδόρει, πάσχων ὄκ ἠπείλει. Ἐν παντὶ φόβῳ. τὸ φόβου πολλαχῶς λεγομένου. λέγεται γὰρ φόβος, καὶ ὁ ζῶν ἐπιτίμιος. ὃν οὗτος νῦν διὰ συνείδησιν φησὶν, ὃς καὶ εὐλάβεια καλεῖται. λέγεται φόβος καὶ ὁ παθητικὸς, τουτέστιν ὁ διὰ κολάσεως πεῖραν τισὶν ἐγγινόμενος. ὃν καὶ τὰ θεῖα φοβεῖται. λεγομένου πάλιν φόβου καὶ τοῦ προκαταρκτικοῦ, ὃς τοῖς τῷ κυρίῳ προσερχομένοις ἐπακολουθεῖ, διὰ τὸ συνειδέναι ἑαυτοῖς πολλὰ ἐπὶ πταισίαν ἐκκαλούμενα, ὃν καὶ ἡ ἐν εὐαγγελίοις πόρνη φοβηθεῖσα προσῆλθε χῷ. ἀλλὰ καὶ τὸ τελεωτικοῦ φόβου πάλιν λεγομένου, ὃς πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀεὶ πάρεστι, διεδίοσι μήτι ἐλλείπωσιν ὧν ἦκός ἐστι πρᾶξαι τοῖς εἰς τελείαν ἀγάπω ἀναληφθεῖσι. τοσαυτάχως τὸ φόβου λεγομένου, ἡ μὲν καὶ διὰ πάντων τούτων δίκαιον τοὺς δούλους τοῖς ἰδίοις προσφέρεσθαι δεσπόταις, ὄκ ἂν ἀπαγορέυσειεν ὁ τῷ παντὶ φόβῳ ὑποτάσσεσθαι τοὺς δούλους τοῖς δεσπόταις παραινῶν νῦν. ὅτε γὰρ προκαταρκτικὸς, ὅτε τελειωτικὸς καλῶς ἂν αὐτοὺς διαθεῖεν προσόν. ὁ μὲν τὸ μήποτε διὰ πλημμέλειαν ὑπολίσθησεσθαι παθεῖσι τῶν ἀνικέτων, ὁ δὲ τὸ μηδὲν ἀδικεῖν συνοισθῆναι τῷ ἑαυτῶν καταπράξασθαι δεσπότῃ. νῦν γοῦν φόβον τὸν διὰ συνείδησιν, τουτέστι τὸν ζῶν ἐπιτίμητὸν ὀρθοῦ λόγου γινόμενον φησιν, ὃς ἐστιν, ὁ ὂν τῷ μηδὲν ἁμαρτάνειν, πρὸ ὧν σκολιῶν δεσποτῶν τοῖς ἑαυτῶν ἐναγόμενος οἰκέτας. τοῦτον οὖν τὸν φόβον ἐπαίνων ἀξιῶν παρεγγυᾷ καταδέχεσθαι μεθ' ὑπομονῆς. ἐπεὶ τίς γε δι' ἁμαρτίας, ἤτοι ἐνεργηθείσας, ἢ καὶ μὴ πρὸ χθὲς φυλασσομένους, φόβον ἔχοντας ὑπομένειν, εἶτα δι' αὐτὰς πάσχοιεν, ἐυγνωμόνων μὲν καὶ τῶν δούλων, καὶ πρὸς διόρθωσιν ἀ-

ποινούντων,

πονευόντων, ἀλλ' οὕτω τοσαύτης φιλοσοφίας, ὅσης τῷ μηδὲν ἑαυτῷ συνειδότι κακὸν ἐγκαρτερεῖν εὐχαρίστως. τὸν γὰρ μέγα, τὸν καὶ παρ' ὀλίγοις ἐπιτελούμενον. τὸν καὶ πρὸς θεῷ τυγχάνων ἀποδοχῆς, ὡς τοῖς τοῦ χριστοῦ παθήσιν ἀναπληρούμενον. ἐπεὶ δὲ αὖθίς φησιν. ὅτι καλὸν ὑπομένειν οἰκείας ἐπάσχειν ἁμαρτίας. ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν. ἀνὴρ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὧν ἡμετέρων ἔπασχεν. ἀνὴρ ὧν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦμου, ἤγουν διὰ τὰς ἀνομίας τοῦ λαοῦ, ἦλθεν εἰς θάνατον, φησὶν ὁ προφήτης. ἐπαινετὸν μὲν οὖν τὸν φόβον πίθεται. ἀναπείθει καὶ τοῖς ἄλλοις φόβοις τοὺς δούλους βούλεται προεικοτεῖσθαι. καὶ δῆλον ἀφ' ὧν φησιν, ὃν παντὶ φόβῳ. ὑπερφυῶς δὲ ἀντέθηκε τοῖς ἄλλοις φόβοις τὸν διὰ συνείδησιν φόβον, καὶ μόνου τούτου εἶναι τὸ ἀξιέπαινον, ἀληθεστάτῳ ἀποφήναι λόγῳ, ὡς ὧν μὲν ἐχόντων τὸ παράπτιον τοῖς ὧν δεσποτῶν εἰς αὐτοὺς ὀργῆς, τὸ δὲ μηδὲν μεμέμου.

» Παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως. ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν
» ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον. Τὸ μὲν γὰρ, παρεδίδου τῷ κρίνοντι δικαίως, τῷ θεῷ φησιν, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ τὸ δίκαιον. ἀνὴρ ἴσως ἐρεῖτις. πῶς φησὶ νῦν ὁ Πέτρος τὸν κύριον λοιδορούμενον μὴ ἀντιλοιδορεῖν, μὴ δὲ πάσχοντα ἀπειλεῖν; καὶ τί ὁρῶμεν αὐτὸν, καὶ κύων ἐνεοὺς καλοῦντα τοὺς Ιουδαίους, καὶ τυφλοὺς τοὺς Φαρισαίους. καὶ τῷ Ιούδᾳ ἀπειλοῦντα δι' ὧν φησι. καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ γὰρ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. καὶ ἀνεκδότερον ἦσαι Σοδόμοις, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. καὶ ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ. καὶ ἄλλα μυρία. ἐροῦμεν οὖν, ὅτι μὲν τοῦτο λέγει, ὅτι οὐκ ἐλοιδόρησεν ὁ κύριος ἢ οὐκ ἠπείλησεν, ἀλλὰ λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, οὐ δὲ τῷ πάσχειν ἠπείλει. ἀλλ' εἴ τι καὶ ἐλοιδόρησεν, οὐκ ἀντεξαγόμενος τοῖς λοιδοροῦσιν, ἀλλ' ἐπιπλήττων καὶ διασύρων τοὺς ἀνεπιτρόφους. λοιδορηθεὶς δὲ καὶ λοιδορούμενος Δαιμόνιον ἔχεις, καὶ, εἰ τῷ ἄρχοντι τῶν Δαιμονίων ἐκβάλλεις τὰ δαιμόνια, καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης. σκόπει. ἆρα ἀντελοιδόρησεν αὐτοὺς ἢ τῶν τι κατ' αὐτῶν βλάσφημον; οὐκοῦν ὅμως. ἀλλὰ τοῖς μὲν εἶπεν, ὅτι ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ Δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; τῷ δ' ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης ἀντέθηκε τῶν ὧν παιδίων ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὸς τοὺς συμπαίσοντας ἀγανακτούντων πραβολῶ, ἐφ' οἷς ὑπλικότων γὰρ ὠρχήσαντο, καὶ θρηνησάντων γὰρ ἐκόψαντο. σωφρούμενος δὲ καὶ πάσχων κακῶς, προσηύχετο μᾶλλον, ἀλλ' οὐκ ἠπείλει. τῷ δὲ Ιούδᾳ πρὸ τοῦ προδοῦναι καὶ παθεῖν τι κακὸν, ἠπείλει ἀναστέλλων αὐτὸν τῆς πονηρᾶς ἐπιχειρήσεως. ὡσάυτως καὶ τοῖς μὴ δεξομένοις τοὺς μαθητὰς τὸ χεῖρόν τι παθεῖν Σοδομιτῶν ἀπεφήνατο, τὸ μὲν ἐπὶ ξενοδοχίαν προτρέπων αὐτοὺς, τὸ δὲ καὶ διὰ τοῦ φόβου ὑπανοίγων τῷ εὐαγγελίῳ τὸν τοῦ κηρύγματος χῶραν. ὥστε οὐκ ἄν τῷ κακῶς πάσχειν ταῦτα ἠπείλει. καὶ ἀληθεύσαντος ὁ πρὶ ἀνεξικακίας διὰ τὸν κύριον τοῦ Πέτρου λόγος, μηδενὶ φάσκων ἀντέχεσθαι αὐτὸν τοῖς ἐπηρεάζειν ἐπιχειροῦσιν.

Ινα ταῖς

» Ινα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι. Ἀντὶ τοῦ ἀποθανόντες.

» Τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν. οὗ τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενα. ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

Τῷ μώλωπι. μαστιγωθεὶς γὰρ ὑπὸ Πιλάτου, καὶ μώλωπας ἐπὶ τοῦ σώματος ἔφερεν.

» Ομοίως αἱ γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴτινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς.

Διὰ πάντων τούτων τὸν ἠθικὸν λόγον συμπεραινόμενος, διὰ βασιλέων, διὰ ἀρχόντων, διὰ δεσποτῶν, διὰ δούλων, καὶ τοῖς μὲν βασιλεύσι καὶ ἄρχουσιν ὑποτάσσεσθαι οἷς δεῖ καὶ οὗ οἷς δεῖ νομοθετήσας τοὺς ἀρχομένους, καὶ δείξας διὰ τούτου ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες σωσμά τι δικαιοσύνης ἔχοντες τοὺς νόμους, ὅσα μὲν κατ' αὐτοὺς ποιοῦσιν, γ' καθεκείθησθαι, ὅσα δὲ παρὰ τούτους ἀνόμως καὶ ἀκείτως καὶ τυραννικῶς, οὐ τούτοις καὶ ἀπολωῶται. (ἐπὶ συμφέροντι γὰρ τῶν ἐθνῶν ὁ νόμος ἐδόθη αὐτοῖς, ὡς καὶ Παῦλος βοᾷ. ἀλλὰ καὶ οἱ ἄρχοντες ὁμοίως τοῖς νόμοις ἐπὶ συμφέροντι ἐδόθησαν, ἀλλ' γὰρ ὡς θῆροι κακῶς βούλονται τὸ Διαβόλου εἶναι πῶν ἔθνος σίαν ὧν ἐπὶ γῆς, τῷ Διαβόλῳ σωαγορεύοντες κατὰ τοῦτο, ἐπόντι πρὸς τὸν κύριον. ταῦτα πάντα ἐμοὶ δέδοται, καὶ ᾧ ἂν βούλωμαι δίδωμι αὐτό. γὰρ τῇ τούτου κελεύσει βασιλεῖς καθίστανται, οἱ τινες πρὸς ἐπανόρθωσιν ὧν κακῶν δέδονται, τὸ Διαβόλου μηδὲν τιοῦτον ἐμπολιτεύεσθαι τοῖς ἀνθρώποις ἐσεγομένου. ἐδόθησαν γὰρ ἐξουσίαι καὶ ἄρχοντες ὑπὸ θεοῦ, οἱ μὲν εἰς σωτήρησιν τοῦ δικαίου καὶ ἐπανόρθωσιν καὶ ὠφέλειαν ὧν ὑπετεταγμένων, οἱ δὲ φόβον πρὸς τιμωρίαν καὶ ἐπωλιξιν ὧν ἁμαρτανόντων, οἱ δὲ καὶ εἰς τὸ τοὺς ἐξυβείσαντας δικαίως πῶν ἀξίαν ἀπολῦσαι.) δείξας οὖν τοῦτο καὶ ὅτι τὸ ὑποτάσσεσθαι τούτοις ἀγαθὸν, τὸ δὲ ἀπειθεῖς εἶναι κακὸν, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς δούλους ὑπακούειν τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις νομοθετήσας, καὶ ὅτι οἱ ἀναιτίως ὑπὸ ὧν κακῶν κυρίων πάσχοντες καὶ ὑπομένοντες, οὗτοί μάλιστα τὸ εὐδόκιμον ἀποφέρονται, καὶ διὰ τούτων, πρόσωπα, σωφρονίσας καὶ τοὺς δεσπότας διὰ τῆς διαβολῆς ὧν κακῶν δεσποτῶν, μέτεισι λοιπὸν καὶ ἐπὶ πῶν γυναικωνίτην, καὶ φησι, τὰς γυναῖκας δοὺ ταῦτα ἀπουδεύξθω, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσι, καὶ κόσμου παντὸς καὶ καλλωπισμοῦ ἀλλοτρίας ἀποφαίνθω ἑαυτάς, μιμουμένας τὰς ἁγίας γυναῖκας. ἐπεὶ καὶ αὗται, φησι, κόσμον τὸν ἥδεσαν μόνον, τὸ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν ἄνδρας πειθώιον. καὶ τί τὸ αὐτῶν τούτων κέρδος; ὁ αὐτὸ ὧν ἔξω τῆς πίστεως ἀγαθὸς ζῆλος, ὃς καὶ αὐτὸ τῆς ὧν ἀρχόντων παρρησίας ἀποτίκτεται. καὶ ἡ πρὸς θεὸν ὑπ' αὐτῶν δι' ἡμᾶς εὐχαρίστια. ὃ καὶ μέγα καύχημα χειραιωθῶν, γ' βλασφημουμένου δι' ἡμᾶς, ἀλ' εὐλογουμένου τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ. ἡτῶν δὲ ἀοιδίμως τὰς ἁγίας γυναῖκας ἐπάγει καὶ ὡσμένως τὸν Σάῤῥαν, καὶ προσκλητικώτερόν τι ποιῶν, καὶ θυγατέρας αὐτὰς φησι ταύτης τῆς Σάῤῥας, ἤγουν κατὰ τὸν πίστιν, ἣ καὶ κατὰ τὸ γένος. ἀναίκη γὰρ τὰς θυγατέρας μιμεῖσθαι τὰς ἑαυτῶν μητέρας. μετὰ δὲ τὸ εὐκόσμου, καὶ πρέποντος χειραιοῖς κόσμου, καὶ ἐλεήμονας αὐτὰς εἶναι παραινεῖ, μηδὲν ὑπερβλεπομένους

τὸν αὐτὸ

τὸν αὐτῶν ἀνδρῶν αὐτῶν διὰ τοῦτο ἐκλογισμόν. τοῦτο γάρ ἐστι, μὴ φοβούμενοι μηδεμίαν βλάπτειν, ἐμφαίνει. ἡνὸς γάρ τοὺς ἄνδρας ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀναλωμάτων αὐτοῖς λόγον ἀπαιτεῖν. οὕτω μετεωρίσας τὸν λόγον καὶ τὸ φιλόψυχον τοῦ θηλέος, ἐπὶ τὸ ἐλευθεριώτερον χρῆσθαι τοῖς καθ' ἑαυτὸν οἶκον παρακαλέσας, ἐστέρξει καὶ τῶν ἑαυτῶν ἀνδρῶν πρὸς τὰς ἑαυτῶν γαμετὰς αὐστηρότητα, καὶ φησιν, οἱ ἄνδρες καθ' ἡσυχίαν σωφρονοῦντες, φυτέσιν αἰδησιν λαμβάνοντες τῆς τοῦ θηλέος κυφότητος καὶ τοῦ ἐμπαραφόρου τοῦ πᾶσι καὶ ἐς μικροψυχίαν ἐνολίσθου, μακρόθυμοι γίνεσθε πρὸς αὐτούς, μὴ λόγον ἀπαιτοῦντες πικρῶς ἐπὶ τῶν οἰκίαν αὐτοῖς ἐς ταμείαν παρακατατεθέντων. τοῦτο δέ, ὡς ἔφημεν ἡμεῖς, διὰ τὸ ἐλευθεριώτερον αὐτοῖς φανεῖ τῶν ἐς τὰς φέναπτας ἐπίδοσιν διαγινομένας, μὴ ἀκριβεῖς εἶναι ἀξιοῦντας αὐτοὺς ἀνδρας παραινεῖ. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ καὶ βαθύτερόν τι διὰ τούτων ἠσάλευν, καὶ σεμνότερον Παύλου αἰνίττεσθαι ἐπὶ τῆς γαμικῆς χρήσεως. Παῦλος μὲν γὰρ ἀναφανδὸν βοᾷ, μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου, καὶ ἐξῆς. οὗτος δὲ σεμνότερον, ὡς ἔφημεν, γνῶσιν φησὶν, καὶ διὰ τούτου αἰνιξάμενος τὸ πρᾶγμα, παραινεῖ ὡς εὐκολωτέρῳ πρὸς τοῦτο τῷ γυναικείῳ φύλῳ, μὴ ἐπιτιμητικῶς μᾶλλον σφοδρότητος πρεῖσθαι τῶν ἀπ' αὐτῶν ἀπόστασιν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὡς ἀσθενεστέραις συγγνωμονικῶς αὐταῖς χρῆσθαι. εἶτα πειθηνίαν μέν τινος φιλοτιμίας τῶν τοιούτων καταδέχεσθαι ἀρχήν. τοῦτο γάρ βούλεται δηλοῦν, (τῶν φειδωφήμων,) διὰ τοῦ φωνεῖν, ἀπρεπέμοντες τιμήν. τιμὴ γάρ ἡ μή τις πορίτι ὀνοράται, ἡ δὲ φειδὼς ἐπακολουθεῖ. εἶτ' οὖν ὡς ἀσθενεστέραις, ἢ καὶ ὡς συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς, οὕτως αὐταῖς χρῆσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα ὧν ὁμιλεῖν δεῖ. καὶ ὅτι ἡ κακῶς ταύτῃ τῇ ἐννοίᾳ ἐχρησάμεθα, τὸ ἠφερόμενον δηλοῖ, ἐς τὸ μὴ ἐκκόπτεσθαι, φάσκον, ὡς προσευχαὶ ὑμῶν. τίνα γάρ εἰκότην φέρει προσευχῆς, ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα αὐστηρία; πολλὴν μὲν οὖν καὶ προσοχὴν καὶ ἀσυδησίαν ἐς πρὸς ταῦτα ὀλιγωρία, ἐν καιρῷ προσευχῆς. ἐμοὶ μὲν οὖν οὕτω δοκεῖ περὶ τούτου. ᾧ δὲ τὸ ἄμεινον κεῖσθαι ἡ φθόνος ἐμοί. Ἀνευ λόγου κερδηθήσονται, ἐπιπεύσαντες τῷ τοῦ φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν. ὧν ἔστω ἡ ἔξωθεν ἐκπλοκῆς τριχῶν, καὶ περιθέσεως χρυσίων, ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος. Ἀνευ λόγου, ἤγουν σχολάζοντος παντὸς λόγου καὶ πάσης ἀντιλογίας, ἢ ὡς τῆς διὰ ῥημάτων ἔργων ἐπιδείξεως κυριωτέρας οὔσης τῆς διὰ ῥημάτων λόγων περιεργίας. ἄφωνον γάρ ἔργον κρεῖσσον ἀπράκτου λόγου. Ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πλουτελές. οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ τὸν θεόν. Πᾶσα γάρ ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως, ἔσωθεν. οἵδε γάρ καὶ οὗτος καθὼς τὸν μακάριον Δαυὶδ καὶ Παῦλον, ἕτερον τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον παρὰ τὸν ἐκτός.

Ἐκόσμουν ἑαυτὰς ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν. ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα. ἧς ἐγενήθητε τέκνα, ἀγαθοποιοῦσαι, καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν,

γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς, ἵνα τὰ μὴ ἐκκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

Ἐκόσμουν ἑαυτάς. ὁρᾷς κόσμον ἐνταῦθα τὴν ὑποταγὴν φησι. Τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλαγχνοι, φιλόφρονες, μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες.

Ἀπρόσκοπος ὢν κατ' ἄνδρα μου θεσπισμάτων καὶ καθ' ὑγιαίνοντα, κοινὴν ποιεῖται λοιπὸν τὴν παράκλησιν πρὸς ἅπαντας, ἄνδρας, γυναῖκας, γέροντας, παρθενικώτας, ἢ ὠδίνοντας, βασιλεῖς, ἄρχοντας, ἀρχομένους, πολιτευομένους, ξένους, ἀσθενοῦντας, πλουσίους, πένητας. διὸ ἐπάγει. τὸ δὲ τέλος. ἀντὶ τοῦ. τί χρὴ ἰδιολογεῖσθαι; ἁπλῶς πᾶσι φημί. πᾶσι γάρ τέλος. ἐπὶ πᾶσιν ὁ σκοπὸς ἀφορᾷ τὴν σωτηρίας, ἐν οἷς νόμος πᾶσιν ἀγάπης. ἐξ οὗ φύεται πᾶσα ἀρετὴ, ἢ ταπεινοφροσύνη, συμπάθεια, ἢ εὐσπλαγχνία, καὶ αἱ ἄλλαι ὁμοίως ἀρεταὶ, ἃς καταρίθμησεν. ὧν ἡ μὲν ὁμοφροσύνη ἐστὶ σύννευσις περί τι μετὰ ἀπουδῆς ἀδιάφορος. συμπάθεια δὲ ὁ πρὸς τὸν κακῶς πάσχοντας ὡς καὶ ἐφ' ἑαυτοῖς ἔλεος. φιλαδελφία δὲ ἡ ὡς ἐπ' ἀδελφοῖς ὀφλομένη πρὸς τοὺς πέλας διάθεσις. εὐσπλαγχνία δὲ ἡ ἀπὸ ψυχῆς ἐπ' ἀγαθοποιΐᾳ ὧν ὁμογενῶν κίνησις. φιλοφροσύνη δὲ ἡ πρὸς πάντας ἡμερότης καὶ πρᾳότης. ἤτις καὶ πρὸς ὁμόθεις ἀν γένοιτο καὶ φίλους. ταπείνωσις δὲ, ἤτοι ταπεινοφροσύνη, τὸ ἑτέρου ὀνειδίζοντος φέρειν, τὸ ἐπιγνώσεσθαι τὸ ἁμάρτημα, τὸ φέρειν τὰς κατηγορίας, ὃ καὶ εὐγνωμοσύνη ἂν εἴη. λοιδορία δὲ ἡ ἐκπυρᾶς συνηθείας ἀνάδοτος πορὶ τὸ καταλαλεῖν φιλοτιμία. ταύτας ταῖς προειρημέναις ὅσα φησὶ κοσμούμενοι ἀρετὰς, πρὸς οἷς οὐχ ἁλώσιμοι κακίᾳ ἀπροφανθείητε, ἔτι φησὶ καὶ ζηλωτὰ ἔσεσθε τῇ θείᾳ καὶ πανθαυμάσιοι βροτῇ. ὁ γάρ ἐκ πάντων εὐλογούμενος, καὶ ζηλωτὸς δήπου. καὶ τούτων ἐπάγει τὸν Δαυὶδ μάρτυρα, τίς ἐστι, φάσκοντα, ὁ θέλων ἰδεῖν ζωήν; ζωὴ γὰρ ἦν καὶ τὰ ἄλογα ζῷα, ἀπῆν ὁ κατὰ θεὸν ἄνθρωπος. καὶ ἡμέρας οὐχὶ κακὰς, ἀπὸ ἀγαθάς. αἱ γάρ τοῦ αἰῶνος τούτου ἡμέραι, κατὰ τὸν Πατριάρχην Ἰακὼβ, μικραὶ καὶ πονηραί. συμπαραμένος δὲ τῷ προφητικῷ χρήσιν, ἐπεὶ ἐν αὐτῇ, τὸ, ὀφθαλμοὶ κυρίου, ἔγκειται, ἐπὶ δικαίους, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας κακά, τούτοις ἐπιφέρει, ὅτι ἡ οὕτω διαβιώσητε, εὐμενῆ ἕξετε τὸν θεὸν καὶ εὐήκοον. οὗ γνωμένου, τίς αὐτοῖς πρὸς ὑμᾶς γενόμενος κακὸν ὑμῖν ἐποίησε βλάβη; πάντα γάρ ἐν χειρὶ αὐτοῦ. θάνατος γάρ καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ κυρίου. σωτὴρ ἐπιφανῆ πίστιν αἱ πορισάσεις αἱ διὰ τοῦ πίστιν, καὶ ἐδόκησαν, ἐπανορθούμενος ταῦτα ὁ μακάριος Πέτρος φησὶν, ὅτι, μὴ λογίζεσθε ταῦτα κακὰ, ἢ μὴ καὶ μακαρισμοῦ ἄξια. ὁ γάρ ἐξ ἀνθρώπων ἐπὶ τοῦτο φόβος ἀδεὴς λόγου ἄξιος, ἀπὸ ἐφημέρου ἐξ ἐφημέρων. ἢ γάρ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὧδε αὖθ' ἑξῆς ἐνδείκνυσιν αὐτῶν, ἐπὶ δὲ τοὺς ποιοῦντας κακὰ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἀπωλείαν ἐπαπειλοῦσι τοῖς κακοῖς, πάντως ἢ κακὰ ταῦτα, οὐκ ἂν ὁ ὢν ἀγαθὸν τιμᾶς ὑμᾶς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτῷ, κακοῖς ἀντημείβετο. τὰ γὰρ κακὰ τοῖς κακοῖς καταπέμπει. ὥστε οὐ κακαὶ αἱ διὰ τὴν εὐσέβειαν θλίψεις. ἀγάζειν δὲ τὸν

δὲ τὸν κύριον ἐν ταῖς καρδίαις μετὰ Ησαΐου διακελεύεται. τουτέστι μὴ τῆς φαινομένοις μεγαλαυχεῖσθε, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας ὑμῶν ταμείῳ τὸν ἁγιασμὸν ἐνεργήσαντες τοῦ κυρίου, ὃς ἐν τῷ αὐτοῦ ὧν μιασμάτων, ἤγειρεν ὧν πνευμάτων ἐθνῶν ἀφορισμῷ ὧν ἐθνῶν πλήρης γίνεται, οὕτως αὐτὸν ἁγιάσατε. ἁγιάζετε δὲ αὐτὸ τῆς καλῆς ὑμῶν ἀναφορᾶς δοξαζόντων αὐτὸν ὧν ἀλλογενῶν ἀνθρώπων, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ ἀνθρωπος παραγγέλλει διὰ τοῦ, οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν ὧν ἀνθρώπων. τὸ δὲ ἕτοιμοι πρὸς τὸ ἀνωτέρω συμπακούεται τὸ, πάντες ὁμόφρονες ἔστε. τοῦτο γὰρ τὸ, ἔστε, καθ' ἑαυτοῦ καὶ τούτῳ ἀποδίδοται, ἵνα ᾖ, ἔστε ἀεὶ ἕτοιμοι. βούλεται δὲ παρακελεύεσθαι ἀεὶ τὸν πίστιν ἀνθρωπον πρὸς τὸν τῆς πίστεως λόγον, ὡς ὃν παντὶ καιρῷ ἀπαιτοῦμένοις ἡμᾶς τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, εὐχερῶς ἀποκρίνεσθαι. ἀπεκνομένοις δὲ μετὰ πραΰτητος τοῦτο ποιεῖν, ὡς καὶ αὐτὸς τοῦ θεοῦ πρόνοις. ᾠδήσις δὲ τοῦ κυρίου αὐτὸς πρόνοις εὐγνώμων δοῦλος, ἀπαυθαδίασατο. καὶ τὸ αὐτὸ τούτου κέρδος ἐπάγει, τῶν αὐτὸ ὧν ἀπίστων περὶ ἡμᾶς ἐπιγνωμοζύνω τε καὶ εὐγνωμοζύνην. Ἐπιστατέον δὲ ὡς γὰρ ἐναντία ταῦτα τοῖς ὑπὸ τοῦ κυρίου ἠρημένοις, ἢ ὁ μὲν, μὴ μεριμνᾶν, φησὶν, ἐπὶ τοῖς ἀρχαῖς προσαγομένοις καὶ τοῖς ἐξουσίας τε ἀπολογεῖσθαι, Πέτρος δὲ πρὸς τοῦτο πεπιστεύσθαι ναῦν παραγέλλει. τὸ μὲν γὰρ ὑπὸ κυρίου περὶ μαρτυρίου εἴρηται. οἷς καὶ δοθήσεσθαί φησι δύναμιν καὶ λόγον κρείττονα σοφίας ἀνθρωπίνης, καὶ ὧν πρεσβύτων φόβων ἀφρόντισον, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Πέτρου, περὶ δὲ διασκαλίας εἴρηται. τὸ γὰρ ἄνευ σωφρόνως καὶ ἐξετάσεως δοκεῖν τι ἡδέναι, μέμψιν φέρει. γνῶσις γὰρ ἀσωμάτων, ἀνεξέτασοι λόγοι. ἀμέλει τε, καὶ ἐπιδεῖ πολλὰ καταγόρουν ἡμῶν ἀθέμιτα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐλπίδας κενὰς ἡμῶν ἀποφαίνουτε, περὶ τούτων λελογισμένως φέρειν τὰς ἀποκρίσεις φησὶν ἔχοντας καὶ τὸν βίον σωφρονοῦντα. ὃ δὴ καὶ σωφρόνισιν καλεῖ. Εἰδότες ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χείλη αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον, ἐκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγαθὸν, ζητησάτω εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν. ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά. καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε; ἀλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοζύνην, μακάριοι. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε. κύριον δὲ τὸν θεὸν ἁγιάζετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. ἕτοιμοι δὲ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου. Τὸ ἔχειν γὰρ μετὰ τῆς προφερομένης κατασκευῆς. τὸ δὲ τέλος, ἤγειρε τὸ σωτηρικώτατον. πάντες ὁμόφρονες ἔστε καὶ ἑξῆς, ἰδόντες ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, εἰς τὸ εὐλογεῖν. τουτέστι, πάντας εὖ λέγειν. εὐλογεῖτε γὰρ καὶ Παῦλος, φησὶ, τοὺς διώκοντας ὑμᾶς. τοῦτο δὲ πρεσβύτης κληρονομήσητε ὄνομα παρὰ πάντων ἀκούειν, τὸ, οἱ εὐλογοῦντες. διότι γὰρ δίκαιον τὸν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀντεχόμενον διὰ τῆς γλώσσης τινὰ βλασφημεῖν. διὰ τοῦτο καὶ Δαυὶδ φαίνει, τὸν γλῶσσαν καθαρὰν ἔχειν λοιδορίας, τὸ θέλοντος ἐπιβάσεως διακεῖσθαι

πρὸς τὸν ὄντως ζωὴν καὶ ἑξῆς. οὕτω γὰρ πρεσπευασμένοι ἕξετε τὸν πανταχοῦ ἀμωμον καὶ παντεπόπτην ἐυήκοον καὶ ἡμέρως ἐπιβλέποντα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὀργίλως, ὥσπερ πρὸς τοὺς κακοποιούς. ᾗ δὲ τοῦτο, τίς ὁ δυνάμενος κακῶσαι ὑμᾶς; ᾗ δὲ καὶ θλῖψις ἔσεσθαι ὑμῖν τοῖς τοῦ ἀγαθοῦ ἐργάταις καὶ μιμηταῖς, μὴ ὀλιγωρεῖτε, χαίρετε δὲ, πρῶτον μὲν ὅτι γε κατὰ ταῦτα, ἔπειτα ὅτι καὶ μακάριοι διὰ ταῦτα, ἀλλ' οὐχὶ ἆθλοι. Διὸ τὰς καρδίας ὑμῶν τὸν θεὸν ἁγιάζοντες, τὸν ἀνθρώπινον φόβον μὴ φοβεῖσθε, μηδὲ ταράσσεσθε. ἕτοιμοι δὲ ἕτοιμοι καὶ πρὸς ἀπολογίαν ἀεὶ τοῦ παντὶ τῷ ἐρωτῶντι ὑμᾶς περὶ τῆς καθ' ὑμᾶς ἐλπίδος ἀποδοῦναι λόγον. ἀπόδουναι δὲ μετὰ τοῦ καὶ πρᾶξιν ἐπιδείκνυσθαι ἀγαθήν. πρᾴως γὰρ καὶ μετ' ἐπιεικείας ποιοῦντες, ὅτε ἑαυτοῖς συνειδέναι πιστώσεσθε ἀγαθά, καὶ τοῖς πνεύμασι περὶ ὑμῶν ἔχοντας ὑπολήψεις καταισχυνεῖτε.

» Συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν, ἵνα ᾧ ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν, ὡς κακοποιῶν καταισχυνθῶσιν. Τουτέστιν ἀγαθὰ ἑαυτοῖς συνειδότες, ἀλλὰ καλά. ὥσπερ » οἱ βλασφημοῦντες ὑμᾶς βούλονται. Οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τοῦ ἀγαθοῦ ᾧ Χριστῷ ἀναφοράν. Ἀντὶ τοῦ, οἱ λογοθραυομοῦντες, οἱ πικρῶς ὀξετάζοντες.

» Κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν, ἢ » κακοποιοῦντας, ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ » ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ θεῷ. Η αἰτιολογία αὕτη, γὰρ πρὸς τὸ προσεχῶς ἠρημένα, ἀλλὰ πρὸς τὸ μικρὸν ἀνωτέρω, ὅτι εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοζύνην, μακάριοι ἐστε, διότι κρεῖττον ἀγαθοποιοῦντας πάσχειν κακῶς ἢ κακοποιοῦντας. ἢ εἴτις πρὸς τὸ προσεχῶς τὴν αἰτιολογίαν βούλοιτο ἀποδίδοναι, τὸ, ἀγαθοποιοῦντας, οὐχὶ πρὸς ἕτερον χρὴ λαμβάνειν ἐυεργετικῶς, ἀλλ' ἀπολύτως, ἀντὶ τοῦ ἀγαθὰ ἐργαζομένους. ὡσαύτως καὶ τὸ κακοποιοῦντας. προστίθησι δὲ τὸ, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, δεικνὺς ὅτι γε δίχα ἄνευ τῆς τοῦ θεοῦ ῥοπῆς ἡμᾶς γίνεται, ἀλλ' ἢ διὰ ἁμαρτιῶν κουφισμὸν, ἢ διὰ ἀπάρρησιν καὶ δόξαν ἡμῶν, ἢ καὶ ἡμᾶς ἑτέρων σωτηρίαν. τοῦτο δὲ διττόν. ἢ γὰρ κακοῦται τις δίκαιος πρὸς ὠφρονισμὸν ἑτέρων ἁμαρτωλῶν, καθὼς εἴρηται, ἢ ὁ δίκαιος μέλις σώζεται, ὁ ἁμαρτωλὸς τοῦ φανεῖται; καὶ τοῦτο δὲ διττὸν ἐμφαίνει τὴν ὠφέλειαν, τῷ μὲν πάσχοντι δικαίῳ, προθήκην δικαιοζύνης διὰ τῆς ὑπομονῆς, τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ ὀρωντι ἁμαρτωλῶ, ἁμαρτίαν καθὼς εἴρημεν. ἢ ὅτι διὰ ταῦτα πάσχει δίκαιος, ἢ καὶ δι' ἑτέρων σωτηρίαν, καθὼς καὶ ὁ Χριστός. καὶ τοῦτο χαίειν καὶ Πέτρος προσίθησι νῦν τὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπόδειγμα, ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ ἔπαθεν γε ὑπὲρ ἁμαρτιῶν οἰκείων ἔπαθεν, ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἡμετέρων. διὸ καὶ ἐπάγει, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων. αὐτὸς γὰρ, ὡς καθ' ὅπιν διὰ τῆς προφήτου ἀπέδειξεν, ἁμαρτίαν γε ἐποίησε. δόλος δὲ τὸ τοῦ παθόντος δρασικελοῦντε καὶ δολερὸν, ἐπιφέρει τὸ ἅπαξ. προσεκτικὸν γὰρ φησιν ὑπῆρξεν ἡ τοῦ παθόντος δύναμις ὑπὲρ ὧν ἀνθρώπων, ὥστε ᾗ καὶ πολλὰ τὰ ἁμαρτήματα τούτων ἀναλαμβάνειν, ἓν μόνον ἀρκέσαι πάθος τοῦ κυρίου πᾶσαν ἀπαμβλῦναι τὴν δύναμιν ὧν ἡμετέρων ἁμαρτημάτων. ἐπεὶ ὧν

περὶ ὧν ὑπὲρ τῶν ἡμῶν πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα αὐτοῦ προσαγωγῆς ἐπαθεν, ἔδειξεν ὅτι ὑπὲρ πάντως πάντες οἱ πάσχοντες δι' ἁμαρτίας πάσχουσι. καὶ ἐφ-
δὲ Διπλοῖς ὁ Χριστὸς, θεὸς καὶ ἄνθρωπος, διπλὴν καὶ τὴν χαριν ἡμῖν προσχε
παθών. ἀποθανὼν γὰρ ὡς ἄνθρωπος, ἀπήλλαξεν ἡμᾶς τοῦ θανάτου καὶ τῆς
φθορᾶς, τὴν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐγκαινίσας, καὶ δῆλα τοῦ ἑαυτοῦ ὑπόδειγμα, ὡς γὰρ
ἔτι οἱ ἀποθνήσκοντες ἀνέλπιστον ἀναστάσεως ὑπάρχοντα θάναρ. ζωοποιηθεὶς
δὲ, ρυτέσιν ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν τῇ τῆς θεότητος δυνάμει, (ἀνέστη γὰρ ἐκ νεκρῶν, οὐχ ὡς
ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς θεὸς,) σωτηρίαν ἐποίησε τοῖς ἐν τῷ ᾅδῃ σωτηρίαν ἑαυτῷ. πολ-
λὰ γὰρ σώματα, κατὰ τὸν θεῖον εὐαγγελισμὸν, ὧν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη, καὶ
ἐνεφανίσθη πολλοῖς. ἀμὰ τῷ λόγῳ μέχρι τούτου προβὰς καὶ δείξας, προκειμέ-
νου λοιπὸν, ὡς ἀπθανὼν ὠφέλησε τοὺς προκεκοιμημένους, ἅμα δὲ καὶ ξητή-
σεως πολλῆς οὔσης, ἡ τῆ σωτηρίᾳ πάντων ἀνθρώπων ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ κυ-
ρίου, ποίας ἔτυχον σωτηρίας οἱ προθανόντες, λύει ἀμφότερα διὰ ἑνὸς καὶφησιν, ὅτι
ὁ τοῦ κυρίου θάναρος, ἀμφότερα ταῦτα ἠργάσατο, ἐλπίδα ἀναστάσεως δηλ. τ' ἀνα-
στῆναι αὐτὸν, καὶ σωτηρίαν πάλιν τῶν προκεκοιμημένων. οἱ γὰρ ἔργοις ἀγαθοῖς ἐνέσα-
τῶν καθ' ὃν τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνον πλανηθέντες βίον, ὡς ἡ καὶ τότε τῷ κόσμῳ
ἐπεδήμησε Χριστὸς, μὴ οὐ ἀπολειφθῆναι τὰ ζωποιοῦντος αὐτοῖς κηρύγματος,
οὗτοι καὶ τότε δηλ. τῆς ἐς Αδου τοῦ κυρίου καθόδου, τῆς σωτηρίας ἔτυχον, ὡς
καὶ Γρηγορίῳ τῷ θείῳ δοκεῖ. φησὶ γὰρ οὗτος. ἀπλῶς σώζει πάντας Χριστὸς ἐ-
πιφανείς; δηλονότι ὃν τῷ ᾅδῃ, ἢ κἀκεῖ τοὺς πιστεύσοντας; δηλ. γὰρ τὰ, πιστεύσοντας,
σημαίνει τοὺς οὕτω πεπιστευκότας ἑαυτοὺς, ὡς ἡ καὶ τότε πεζενετο, πιστεύσαντας.
καὶ γ' μάμψῳς τοῦτο. γ' γὰρ ἀπολυτρωτικῶς ἡ σωτηρία. ἐστὶ καὶ τοῖς ζῶσι πᾶσι
χριόμενος γ' πάντας σῴζει, ἡ μὴ μόνον τοὺς πιστεύσαντας. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῆς ἑκά-
στου προαιρέσεως ἔργον ἐστὶν, τὸ, λογικὸν χριόμενον μὴ ἀναιδήτως ἔχειν τῆς τοῦ πε-
ποιηκότος ἀγαθότητος μεγαλοδωρεᾶς, ἀλλ' ἑαυτὸν παρέχειν τῆς τοῦ δεδω-
κότος ἀγαθότητος. τὸ δὲ, ἀπειθήσασιν, ἔοικε, λύων ἀπόρησιν τινά. ἦσάν γάρ
τινα ἐρεῖν. καὶ τίνος ἀμοῦ κηρύξαντος πρὸ Χριστοῦ; εἶτα ἀπιθήσαντες κατεκεί-
θησαν; ἢ τοῦ κατακρίσεως ἄξιοι γεγόνασιν οἱ πρὸ τοῦ χριστοῦ; καὶ ἔχων τοῦτο, ὡς καὶ
Παῦλος, ἀπὸ τῶν ἐνεσπαρμένων ἡμῖν λογικῶν δυνάμεων ἀποδείξαι, ὅτι κριτι-
κοὶ καλοῦ καὶ κακοῦ γεγονότες, εἶτα μὴ τὸ ἀγαθὸν ἐργασάμενοι, ἄξιοι κατακρί-
σεως οἱ τοιοῦτοι, γ' τοῦτο ποιεῖ, (κρείττονος γὰρ τοῦτο λογισμοῦ καὶ φιλοσόφου, ἢ
καθ' Ιουδαίων διάνοιαν,) ἀπὸ δὲ τῆς γραφῆς τὴν ἀποδειξιν πιστοῦται, καὶ οὐκ
ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Προφητῶν, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς σχεδὸν τῆς κοσμογονίας. ἀφ' οὗ πα-
ρίστησιν ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐκηρύσσετο ἀνθρώποις ἡ σωτηρία, πρῶτα δὲ τοῖς πρὸ τ' μα-
τος καὶ ἀπολωλότα αὐτῶν ἀνακλίσει. ἀναριθμήτων γὰρ ὄντων ἀνθρώπων ἐκα-
τ' ἐκεῖνο καιροῦ, μόνοι ὀκτὼ ἀνθρωποι πεισθέντες τοῖς κηρυσσομένοις διὰ τῆς κατα-
τασκευῆς τῆς κιβωτοῦ, ἐσώθησαν. ἐπεδὴ δὲ ἐν ὕδατι ἡ ζωτηρία, εὐθέως τοῦτο γὰρ ἐπὶ
τῷ ἁγίου λαμβάνει βαπτίσματος, καὶφησιν, ὅτι τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο, τὸ βάπτισμα
ὑμῶν

ὑμῶν ὑπηνίαξεν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἀποπνίγει τοὺς ἀπειθοῦντας Δαίμονας, καὶ
σῴζει τοὺς πιστοὺς προσιόντας τῇ κιβωτῷ τῆς Ἐκκλησίας. ἅμα δέφησιν, ὥσωρ τὸ
ὕδωρ ἀποκλύζει τὸν ῥύπον, οὕτω καὶ τὸ βάπτισμα. ἀπ' οὐ σαρκὸς ῥύπου ἀπόθεσις
ἀσωργάζεται, συμβολικῶς δὲ τῶν τῆς ψυχικῆς κηλίδος πίστιν ἀποκλυσις.
ἔστι δὲ καὶ οἷον ἡ ἀρραβὼν καὶ ῥώννυσι τοὺς πρὸς θεὸν ἀγαθῆς συνειδήσεως. οἱ γὰρ
σωεδότες ἑαυτοῖς ἀγαθὰ, ρυτέσι οἱ βίου αὐτοῖς χρόνοι ἀμώμου καὶ τοῦτον ἐκ παν-
τὸς πεζιεργαζόμενοι οἷον ἐρωτῶντες, (τοῦτο γὰρ τοῖς ζητοῦσί τι ἐπακολουθεῖ, λέγω δὲ
τὸ ἐρωτᾶν,) οὕτω καὶ τῷ ἁγίῳ προστρέχουσι βαπτίσματι. καὶφησι τοῦτο παρέχειν
τὸ πεζητεῖν καὶ ἐπερωτᾶν τὸ θεῖον βάπτισμα; ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. πρὸ μὲν γὰρ
τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὰ πάθους ἀπρόφαντα, τὸ ἐὰν μήτις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος
καὶ πνεύματος. μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν, τὸ, βαπτίζοντα πάντα τὰ προσιόντα εἰς τὸ
ὄνομα πατρὸς ἐ υ ἁγίου πνεύματος. ἐπεὶ δὲ τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον δῆλθε,
λέγω δὲ τὴν εἰς Αδου πορείαν τοῦ κυρίου, καὶ τίνος χάριν κἀκεῖ πεπόρευται, ὅτι
τὴν σωτηρίαν καὶ τῶν ἐν Αδου, πάλιν ἑτέραν ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ θανάτου λαμβάνει τοῦ
κυρίου εἰς πρόκλησιν ἀρετῆς. καὶφησιν, ὅτι ἡ ἀποθανὼν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ,
(οὐ γὰρ καὶ τῇ ἀθανάτῳ αὐτοῦ καὶ θείᾳ φύσει,) πάντως καὶ ὑμεῖς ἀντιδιδόντες
αὐτῷ τὸ ἀποθανεῖν δι' αὐτὸν τῇ ἁμαρτίᾳ, γκ ἔτι ἀνθρωπίναις πτυμίαις ἀλώ-
σεσθε. ἀμὰ καὶ τὸ θέλημα μόνον τοῦ θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ζήσεσθε τὸν βίῳ
τῇ σαρκί. Θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ, ζωοποιηθεὶς δὲ τῷ πνεύματι.
Θανατωθεὶς μὲν τῇ φύσει τῆς σαρκὸς, ρυτέσι τῇ ἀνθρωπίνῃ, ἀναστὰς δὲ τῇ δυ-
νάμει τῆς θεότητος. καὶ γὰρ πνεῦμά ἐστιν ὁ θεὸς, ὡς αὐτὴ τῆς Θεολογίας ἡμᾶς ἡ
σοφία ἐμυσταγώγησεν. Εν ᾧ καὶ τοῖς τῷ φυλακῇ πνεύμασι πορευ-
θεὶς, ἐκήρυξεν ἀπειθήσασί ποτε. ὅτε ἅπαξ ἐξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία τῶν
ἡμέρας Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγαι, ρυτέσιν ὀκτὼ ψυχαὶ διε-
σώθησαν δι' ὕδατος. Εν ᾧ καὶ τοῖς τῷ φυλακῇ. τοῦτο ἀντὶ τοῦ διὸ κεῖται ἀποι-
λογικῶς. ἦσαν γὰρ ὅτι ὑπὲρ ὧν ἀδίκων ἡμῶν ἀπέθανε, καὶ ἐκτοῦτου δοὺς ἔμ-
φασιν ὅτι ὑπὲρ σωτηρίας ἁπάντων ἀνθρώπων τὸν θάνατον ὑπέστη, λέγει ὅτι διὸ
καὶ τοῖς ἐν τῷ Αδῃ κατεχομένοις ἐκήρυξεν. Ο ἀντίτυπον νῦν καὶ ἡμᾶς σώ-
ζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτη-
μα εἰς θεὸν, δι' ἀναστάσεως Ιησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ πορευθεὶς
εἰς οὐρανὸν, ὑποταγέντων αὐτῷ Αγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.
Ο ἀντίτυπον. τὸ ἐξῆς οὕτως. ὃ ἀντίτυπον καὶ ὑμᾶς σῴζει νῦν βάπτισμα οὐ σαρ-
κὸς ῥύπου ὃν ἀπόθεσις ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς τῆς εἰς θεὸν, ἤγουν καθὸ θεόν.
ἐπερώτημα δὲ, ρυτέσιν ἀῤῥαβὼν, ῥώννυσι, ἀποδείκνυσι. ὑποταγέντων αὐτῷ Αγ-
γέλων, τῷ ἀνωμένῳ τῷ ἀνθρώπῳ δηλονότι. Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ Κεφ. ε'.
ὑμῶν σαρκὶ. Τὸ ἐξῆς οὕτως. Χριστοῦ οὖν ἀποθανόντος σαρκὶ, καὶ ὑμεῖς τὴν 4
αὐτὴν ἔννοιαν ἐνεπίσασθε. ἀπεθάνετε γὰρ καὶ ὑμεῖς τῷ κόσμῳ δηλονότι.
ὁ δὲ ἀποθανὼν πέπαυται ἁμαρτίας, καὶ ἐξῆς. ἀρκετὸς γὰρ ἡμῖν, ἤγουν ἱκανὸς καὶ
τὸν προελθόντα

τὸν πρελελυθότα βίον. τὸ γὰρ τέλημα τῶν ἐθνῶν κατειργασάμεθα, τουτέστιν ἐθνικῶς ἐζήσαμεν πεπρευμένοι ὡς τὰ ἔθνη. διόπερ ταῦτα τὰ ἔθνη νῦν ξενίζονται.
» Καὶ ὑμᾶς τὸν αὐτὸν ὄλυνοιαν συνλίσαθε. Ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν ὄλυνοιαν, τοῦτ' ἔστιν αὐτὸν σιορόν. ἐλλαβῶτικῶς γὰρ τῆς κακίας προθέσεως εἴρηται. Ὅτι ὁ παθὼν τῷ σαρκὶ καὶ πέπαυται ἁμαρτίας, ἵνα τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίας, ἀλλὰ θελήματι θεοῦ, τὸν ἐπίλοιπον τῷ σαρκὶ βιῶσαι χρόνον. Ὁ παθὼν ἐν σαρκὶ. ἀντὶ τοῦ ὁ ἀποθανών, ὁμοια Παύλῳ λέγων. εἰ ἀπεθάνομεν ζῶν Χριστῷ, καὶ συζήσομεν αὐτῷ. καὶ νεκροὶ μὲν ἐσόμεθα τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντες δὲ τῷ θεῷ. Ἀρκετὸς γὰρ ἡμῖν ὁ προελελυθὼς χρόνος τοῦ βίου, τὸ τέλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσασθαι πρευομένοις ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις. Ὡσπερεὶ ἔλεγεν, τί δὲ γὰρ ἐκρίκατε τοσοῦτον χρόνον ταῖς τοῦ βίου συνεξεταζόμενοι ἡδυπαθείαις; ἢ γὰρ ὁμοίως τοῖς ἔθνεσιν ἀσελγῶς ἐβιώσατε; ἐ πίναι τὰ ἀσελγῆ καὶ εἴδος ἐστάγη, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις ἠδωλολατρείαις, ἐν ᾧ ξενίζονται, μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες. οἱ ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἑτοίμως κεῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Οἰνοφλυγίαις ταῖς ἐπὶ τὸν οἶνον ἀκρατέσιν ὁρμαῖς. ἐν ᾧ ξενίζονται. τὸ ξενίζονται ἀντὶ τοῦ θαυμάζουσι κεῖται. ὅδε λέγει τὸν ἐστι. καθάπαξ ἀποπάμενοι τῶν ἐθνικῶν ἐπτηδευμάτων ἐν οἷς ἐζήσατέ ποτε, τὸ ἐπανηρημένου ὑμῖν σεμνοῦ βίου ἐχαδε. οὕτω γὰρ αὐ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐθνικοὶ θαυμάζονται ὑμᾶς, μὴ συντρέχοντας αὐτοῖς εἰς τὸν ὁμοίαν αὐτοῖς τῆς ἀσωτείας ἀνάχυσιν ἤτοι σύγχυσιν. διὸ καὶ μετὰ τὸ θαυμάζειν καὶ ἐξαπορεῖσθαι τῇ μεταβολῇ ὑμῶν, οὐ μόνον καταισχύνονται ἀλλὰ καὶ βλασφημοῦσι, τουτέστι σκώπτουσιν ὑμᾶς. βδέλυγμα γὰρ ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια. οὗτοι δὲ καὶ οὐδὲ ἀπιμώρητον ἕξουσι τὸν τοιαύτην βλασφημίαν, ἀλλὰ δώσουσι λόγον, τῷ ἐπ' αὐτῷ ὄντι ἀμεταθέτως καὶ ἐδραίως καθεδουμένῳ ὡς πάντων κριτῇ. τοῦτο γὰρ τὸ ἕτοιμον σημαίνει ἐνταῦθα, ὡς καὶ τὸ, ἑτοιμάζων ὄρη ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ, ἕτοιμος ὁ θρόνος σου. τῷ ὄντι ἀμεταθέτως καὶ βεβαίως κείμενοι ζῶντας καὶ νεκροὺς δώσουσι λόγον οἱ χλευάζοντες ὑμᾶς. ὡς δὲ ζώντων κειτῆς καὶ νεκρῶν ἐξῆς δηλώσει. Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι. Τὸ ἑξῆς οὕτως. οὗτοι οἱ βλασφημοῦντες ὑμᾶς δώσουσι λόγον τῷ πάντας κεινοῦντι ζῶντας ἐ νεκρούς. κρίνονται γὰρ καὶ νεκροί. καὶ δῆλον ἀπὸ τῆς τοῦ κυρίου ἐς τὸν Ἀδην προυσίας. κἀκεῖ γὰρ ἐπιδημήσας τῷ κατὰ τὸν σταυρὸν θανάτῳ αὐτὸς, ἐκήρυξεν ὥσπερ ἐ ἐπὶ τῆς γῆς τοῖς ζῶσιν. ἐκήρυξε δὲ οὐ λόγῳ ἀλλὰ πράγματι. καὶ ὥσπερ τῷ κόσμῳ πραλυόμενος, τοῖς μὲν ἐπιγνωκέναι ἑτοίμως ἔχουσιν αὐτὸν, ἐς δικαίωμα πραλύσαι, τοῖς δὲ ἀγνοήσασιν ἐς κατάκεισιν, οὕτω καὶ τοῖς τῷ Ἀδῃ, τοῖς μὲν κατὰ σάρκα ζήσασιν ἀνθρωπίνως ἐς κρῖμα πνεῦσαι, τοῖς δὲ κατὰ πνεῦμα ζήσασι, τουτέστι κατὰ πνευματικὸν καὶ θεάρεστον βίον, ἐς δόξαν καὶ σωτηρίαν. ὥστε καὶ ζώντων ἐ νεκρῶν κειτὴς δικαίως ἀν λέγοιτο. ΑΛΛΩΣ. οἱ μὲν παλαιοὶ τὸ πατέρων τοῦτο τὸ, καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ὡς πεπεισμένοι ἐξηγήσαντο, ὅδεν φροντίσαντες τῆς σωτηχείας τοῦ

χείας τῶν ἄνω, ὃ δ' ὅτι ἀπολογικῶς ἑρμηνεύον δεῖ πρὸς τὰ πρὸ αὐτοῦ ἀναφέρεσθαι. τοῦτο γὰρ ὀφειλὲ τὸ κατ' αἰτίαν λεγόμενον ἔχειν. ἀλλ' ὡς εἴρηται, ὡς πεπεισμένοι αὐτὸ ἐξηγήσαντο οὕτως. νεκροὺς γὰρ ἔφασαν διττῶς λέγειν τὴν θείαν γραφήν, ἢ τοὺς ταῖς ἁμαρτίαις νεκρωθέντας, οἳ ὅδε ζωήν ποτε ἴδιον, ἢ τοὺς τῷ θανάτῳ τοῦ Χριστοῦ συμμορφωθέντας, καὶ ἀποθανόντας μὲν τῷ κόσμῳ, τουτέστι ταῖς κοσμικαῖς ἐπιθυμίαις, ζῶντας δὲ μόνῳ Χριστῷ, ὡς καὶ Παῦλός φησιν. ὅδε νῦν ζῶ ἐν σαρκί, τῇ πίστει τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ζῶ. φασὶν οὖν, ὅτι οἱ οὕτως ἀποθανόντες Χριστῷ, τῇ σαρκὶ ἑαυτοὺς κατακρίνουσιν ἐπὶ τῇ πρότερον ἀμελεῖ ἑαυτῶν καὶ ῥαθύμῳ ζωῇ. τοῦτο δὲ, ζῆν αὐτοὺς ἐν πνεύματι, ἤτοι τῇ κατὰ Χριστὸν ζωῇ. ἡ γὰρ τῶν προτέρων κατάγνωσις εὐθυμοτέρους αὐτοὺς ποιεῖ τὸ νῦν καὶ μετὰ χεῖρας ποιεῖ. κἀκεῖνοι μὲν οὕτως. ἡ δὲ καὶ καλῶς ἔχειν ταῦτά τις ἐρεῖ, ἀλλ' οὕτω τὸ πανὸς τὸ ἑρμηνεύον ἐξέχεται. ἑρμηνεύου δὲ ἀνωτέρω ποιεῖ τῶν ἐν τῷ Ἀδῃ, ὅτι κἀκείνοις τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν ἐκήρυξεν, πρὸς τὸν Δίκαιον ἀναφέρειν τὸν πρόσθε μὲν αἰτίας ἡσυχόμενον λόγον, καὶ μὴ ὡς νῦν μόνον ἑρμηνεύον ἐπισκοπεῖν. ὅθεν ἐροῦμεν, ὡς ἐπιδὲ προσεχῶς ἄγαν εἴτε, τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, τὸ δὲ ἀνθρωφερόμενον τούτοις ἐῶ, καὶ τοῦ ζῶντες ποῦ δὲ νεκροὶ κρίνονται; ἐπιφέρει τὸ λόγου τῶν πίστιν ἀφ' ὧν ἀνωτέρω ἑρμήνευ, ὅτι καὶ τοῖς τῆς φυλακῆς πνεύμασιν ἐκήρυξεν. καὶ τὸ κήρυγμα τοῦτο ἐς κρῖσιν ἐλήνεγκε τούτοις, ἤτοι ἐς κατάκεισιν, τῶν μὲν ἑαυτοῖς σωειδότων χρηστὸν βίον τὴν τοῦ φανέντος ἐκεῖσε χρηστότητι σωαπομένων, εὐθύς. τῶν δὲ ποιηρὸν, αὐτοῦτον αἰσχύνης πληρουμένων, καὶ τῶν ἑαυτῶν καταδίκῳ ἐκδεχομένων. τοῦτο μὲν οὖν τὸ κειτῶν εἶναι καὶ νεκρῶν τὸν κύριον βεβαιοῖ. ζώντων δὲ. ἐλθόντος γὰρ ἐς τὸν κόσμον καὶ τῶν φθαρτῶν ζωῶν, τῶν παρουσίαν ἐσχήκασιν ἄνθρωποι τούτου, κατάκεισιν, τῶν μὲν ἀγαθῶν προσδραμόντων αὐτῷ καὶ μαθητευθέντων, τῶν δὲ μιαρῶν ἀποσεισαμένων καὶ ἑκουτὶ μυσάντων πρὸς τὸν ἀλήθειαν. ὃ καὶ αὐτὸ τούτων κατάκεισις. διὸ καὶ ὁ κύριός φησιν, ἐς κρῖμα ἐγὼ ἐλήλυθα ἐς τὸν κόσμον, τουτέστιν ἐς κατάκεμα. οὕτως οὖν καὶ ζώντων κειτὴς ὁ κύριος καὶ νεκρῶν. καὶ ἡ αἰτιολογία ἐπ' ἀκεραίῳ τῷ λόγῳ ἀληθὲ ἐπὶ μέρους τεθήσεται. ἐστὶ τοίνυν τὸ, κειθῶσι σαρκὶ, οὕτως, τοῦ κυρίου τοῖς ἐν τῷ Ἀδῃ φοιτήσασιν. οἱ μὲν οὖν τῷ κόσμῳ σαρκικῶς ζήσαντες, κατεκρίθησαν, οἱ δὲ πνευματικῶς, ἔζησαν, ἢ τῇ μετὰ τοῦ κυρίου ἀναβιώσει, (πολλὰ γὰρ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη,) ἢ τῇ εὐελπισίᾳ. τὸ δὲ, κειθῶσι καὶ ζήσωσι, κατὰ ἀντιχρονίαν εἴληπται, ἀντὶ τοῦ προκειμένου, μέλλοντες. ὃ τῇ θείᾳ γραφῇ ζύνηθες. πάντων γὰρ φησι τὸ τέλος ἤγγικε. τουτέστι καὶ ὧν κατὰ ζωὴν δικαιωθέντων, καὶ ὧν κατὰ τὸν Ἀδην. ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ, τὸ ἀποκείμενον ἑκάστῳ τελεσθήσεται. ἡ δέ τις τοῦ τῷ Ἀδῃ τοῦ κυρίου κήρυγμα ἀθετεῖ, φάσκων μηδὲν τοῖς τεθνεῶσι δυνάσθαι τὸν λυσιτελεῖν, ἀλλὰ τὸ ἐν τῷ Ἀδῃ,

κατὰ τὸν

καζ᾽ ὸν προφήτην Δαυίδ, μηδένα ὁμολογεῖσθαι, οὗτος καὶ τὸ κήρυγμα τὸ ἐν τῷ
Ἁδῃ πάλαι ἐπακούει, καὶ τὴν ὁμολόγησιν, οὐκ αἶνον θεοῦ, ἀλλ᾽ ἐξαγόρευσιν
λογίζεται, ἀνίκητος ὢν τοῦ, ᾧ χὶ νεκροὶ ἀνέβυσσοι κύειε. ἔστι δὲ, ἐν τῷ Ἁδῃ τίς ὁμο-
λογήσεταί σοι, τριοῦτον. ὁμολόγησίς ἐστιν εὐχαριστία πρὸς θεόν, ἐφ᾽ οἷς τις δυ-
σχερῶν ἀπηλλάγη. ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ πρόντι βίῳ πάντα τὰ φρακζὰ σωτελεῖται ἐνερ-
γούμενα, (ἀπθανοῦσι γὰρ πάντα ἀργά.) ἡκότως ὡς μήτινος τούτων ἐνεργουμένου
ὑπὲρ ὧν τις ἀπαλλαγεὶς ὁμολογήσεται, εἴρηται τὸ, ἐν τῷ Ἁδῃ τίς ὁμολογή-
σεταί σοι. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε. σωφρονίσατε οὖν, καὶ νήψατε εἰς τὰς πρε-
σευχάς. πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς. Τὸ τέλος ἀντὶ τοῦ ἡ συμπλήρωσις, ἡ σω-
τέλεια, ἢ τέλος ἤγγικέναι ὧν πάντων φησὶ προφητῶν. τοῦτο δὲ ἀληθεῖ λόγῳ, ὁ
Χριστός. ἡ πάντων γὰρ τελεότης, αὐτός ἐστιν, ἀλλ᾽ ὑχ ὡς Ἕλληνες κληροῦσιν, οἱ μὲν
τὴν ἡδονὴν φάσκοντες τέλος, ὡς Ἐπίκουρος. οἱ δὲ τὴν ἀπαήμιαν, ἤτοι θεωρίαν ἢ ἀρε-
τήν. ἐοικὸς γὰρ ἦν πάντων τελεότης Χριστὸς παραγέγονε, καὶ αὐτοῖς τούτοις τὴν τε-
λεότητα φησὶ συμμορφούμενοι, ἀνελλιπεῖς ἑαυτοὺς ὧν φαντὶ δείξατε, ἐν σωφρο-
σύνῃ, ὧν νήψει προσευχῶν. (νηφόντων γὰρ ἡ προσευχὴ, τοὐτέστι γρηγορούντων, ἀπ᾽ ὄ
κάρα κατεχομένων τῶν ἀπὸ τῆς ὧν κοσμικῶν μάθης.) ὧν τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγά-
πῃ. τοῦτο δὲ Παῦλος μὲν πλήρωμα φησιν εἶναι νόμου. οὗτος δὲ ἁμαρτίας
σκαμμόνα καλύπτειν. ὁ γὰρ ἐς τὸν πλησίον ἔλεος, τὸν θεὸν ἡμῖν ἵλεων ποιεῖ.
ὃς ἔλεος χὶ οὐ ἐς δέον προβαίη, ἢ μὴ ἐκ πολλῆς ἀγάπης. ἢτοι δὲ ἀγάπη, ἐπάγει καὶ ζὰ τῇ ἀγάπῃ ἐπακολουθοῦντα, τὴν φιλοξενίαν, ἣν ἄνευ γογγυσ
μοῦ ἐκτελεῖν κελεύει. πρὸ γὰρ πῶς ἀληθοῖς ἀγάπης. ἅμα καὶ ὧν ἐυπρουσ-
μένων ἑκάστῳ χαρισμάτων τῷ μὴ ἔχοντι ἀδελφῷ κοινωνεῖν. διον, ὁ λόγον ἔχων διδασκαλικόν. (πρὸ γὰρ, τὸ, ὡς λόγια θεοῦ βούλεται δηλοῦν,) τῷ
χρήζοντι ῥύτου. ὁ χορηγίαν προφῶν κεκτημένος, τῷ μὴ ἔχοντι ἐπιδιδόναι, μὴ
μικροψύχως ἀλλ᾽ ὡς ἰσχύος παρέχει πῶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ χορηγίας. ταῦτα
δὲ φησι παραινῶ, ἵνα ἐν πᾶσιν, ἤτοι ἔργοις ἢ καὶ τοῖς ἔργοις ὑμῶν δο-
ξάζηται ὁ θεός. οὕτω δὲ περὶ τούτων διαταξάμενος, ἐπεί τινας ἑώρα διὰ ζὰς
ἐπαγομένας αὐτοῖς θλίψεις σκανδαλιζομένους, ἅτε ὧ τῷ νόμῳ τοῖς δου-
λεύουσι τῷ κυρίῳ ἐπαγγελίας ἀνενοχλήτου βίου κειμένης, καὶ ἄνω μὲν
διὰ βραχέων ἰσχνὰ τοῖς δούλοις ἐνομοθέτει, πῶς περὶ τούτου παράκλησιν
ἐποιήσατο, νῦν δὲ διεξοδικώτερον τῷ λόγῳ κέχρηται, καί φησιν, ἀγαπη-
τοί, ἐυθὺς διὰ τοῦ ὀνόματος σημαίνων ὡς οὐ μισουμένοις, ἀλλ᾽ ὡς ἄγαν ἀ-
γαπωμένοις, ταῦτα συμβαίνει, μὴ ξενίζεσθε δὲ ἀντὶ τοῦ μὴ θαυμάζετε,
μὴ ξένον θεοῦ φίλων ἡγεῖσθε, εἶτα καὶ πῦρωσιν τὰς θλίψεις φησὶν, ἐνέ-
φηνεν ὡς διὰ δοκιμασίαν ἐπάγονται αὐτοῖς αὗται. ἡ δὲ δοκιμασία πειρασμοῦ-
δεσον τὸ δοκιμαζόμενον ἀπτελεῖ, ὡς καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον. πύρις
δὲ τὸ μανερώτερον πούτων ἁπάντων ἐπενέγκας, τὸ τῆσ ταῦτα πάσχοντας
ῥυπαίλλους

ῥυπαίλλοις εἶναι τῷ διδασκάλῳ Χριστῷ, ἐμοὶ πύρυ νεῶ ἀπομυθίοις, ἵνα εἰ
σωδόξαθῶσιν αὐτῷ καζ᾽ ἃ μέλλοντα, τὸ πᾶν ἑαυτῷ κατανύσαι τὸ κόσμου.
» Ἀγάπιν ἐκτενῆ ἔχοντες. Ἀντὶ τοῦ διαρκῆ, ἢ πολὺ διατείνουσαν.
» Ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν, φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ.
» ἕκασος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι
» ποικίλης χάριτος θεοῦ. εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ. εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος, ἧς
» χορηγεῖ ὁ θεός. ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζηται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ᾧ ἐστὶν ἡ δόξα,
» καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. Καθὼς ἔλαβε χάρισμα. ὧν γὰρ
ἐφ᾽ ἡμῖν κειμένων, καὶ ὧν ἐσμὲν ὠρῃσι μὴ ποιεῖν, τοῦτο πάσης ἀδικίας ἔχει γρα-
φήν. οὐ γὰρ ἐπὶ τῆς ὧν χρημάτων κτίσεως μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ἀλλοτρίων φυσικῶν πλεονε-
κτημάτων, ὑπόχρεως ἐστὶ τῷ μὴ ἔχοντι παρέχειν. ὅτι καὶ αὐτὸς μὴ ἔχων, παρὰ θεοῦ
» ἔλαβον, ἵνα παρέχῃ τοῖς χρῄζουσιν. Ἀγαπητοί μὴ ξενίζεσθε τῇ ὠ ὑμῖν πυρώ- Κεφ. ε.
» σει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος, ἀλλὰ καθὸ κοινω
» νεῖτε τοῖς Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε. ἵνα καὶ ὠ τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ
χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. Τῇ ὠ ὑμῖν πυρώσει. ἀντὶ τοῦ δοκιμασίᾳ.
» Εἰ ὀνειδίζεσθε ὠ ὀνόματι Χριστοῦ. Ἐν τῷ χριστιανοὶ λέγεσθαι.
» Μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ᾽ ὑμᾶς ἀναπαύεται. καζ᾽ μὲν
» αὐτοὺς βλασφημεῖται, καζ᾽ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται. μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς
φονεὺς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιός. Καζ᾽ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται. προσυπα-
κουσέον τὸ, ὅ, ἵνα ᾖ. ὃ πνεῦμα θεοῦ καζ᾽ μὲν τοὺς ἀσεβεῖς δοκεῖ βλασφημεῖσθαι,
καζ᾽ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται. πῶς; ὅτι ψευδῶς ὑμῶν κατηγορούντων αὐτῶν, ἐκεί-
» νων μὲν καζ᾽ ἃ ἐστὶ κατὰ ἀσχύνη, ὑμῖν δὲ δόξα. Ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοποι.
Ὁ γὰρ ἀλλότρια περιεργαζόμενος, ἵνα ἀφορμὴν λοιδορίας ἔχῃ. πρὸ δὲ μιαρᾶς ἐ-
πανούργου καὶ κακούργου καὶ ῥᾳδίας καὶ πρὸς πᾶν ἑτοίμης κακὸν ψυχῆς.
» Εἰ δὲ ὡς Χριστιανὸς μὴ αἰσχυνέσθω. δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ.
» ὅτι καὶ ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. εἰ δὲ πρῶτον ἀφ᾽ ἡμῶν,
» τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ εἰ ὁ Δίκαιος μόλις σώ-
» ζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες καζ᾽ τὸ θέ-
» λημα τοῦ θεοῦ, ὡς πιστῷ κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὠ ἀγαθοποιΐᾳ.
Ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ, ἀναγωνίους αὐτοὺς καὶ
ἐμφόβους ποιεῖ, πῆς ῥαθυμίας αὐτῇ ἐστὶ τὰ ἀνατετραπωκότος βίου ἀπιστῶν. διὸ ἐπι-
φέρει. εἰ δὲ πρῶτον ἀφ᾽ ὑμῶν ὄντων οἴκων θεοῦ τί ἔκβασις ὧν βεβιωμένων, τί χρὴ τέ
λος νομίζειν ὧν ἀπειθησάντων; κρῖμα γὰρ, ὃ τὸ κατάκριμα ἀκούομεν, ἀπὸ τοῦ ἔκβα
σιν, τοῦ ἐρευναν, τὸν ἐκλογισμόν. ἄρχεται δὲ πρῶτον ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ γὰρ
τοῦ μείζονος μέγαν Βασίλειον, φυσικῶς τοῖς οἰκειοτάτοις ἡμῶν χαλεπαίνομεν, ὅταν
ἡμᾶς ἁμαρτάνωσιν. οἰκέται ἢ τῷ θῷ ζκαίροι ἢ οἱ πιστοὶ οἱ συμπληροῦντες τοῦ
θοῦ τοῦ οἶκον, ἤτοι τὴν ἐκκλησίαν. διὸ ὁ σωτὴρ ἔλεγεν. ἐρεῖ πρῶτον τοῖς ἐκδεξίοις. κρῖμα ἢ
ῥυπαῦτα τὸν ἐτασμὸν, ζὰς θλίψεις λέγει ζὰς ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν ἐπενεχθείσας τοῖς

πιστοῖς. ὧν καὶ ὁ κύριος προκατήγγειλε τὴν ἐπαγωγὴν ἑρπικός. παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐξῆς. εἶτα ὥσπερ παμψούμιος αὐτοῖς ἐπιφέρει. ἐξ ὧν ὑμῶν οὕτως αὐτῷ οἰκειοτάτων ὄντων οὐ φείδεται, ἐννοήσατε τί ἔσται τέλος τοῖς ἀσεβέσι. καὶ πιστοῦται τοῦτο ἀπὸ τῆς γραφῆς. ἐξ ὁ δίκαιος λεγούσης μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; τοιοῦτον δέ τὸ ἀπὸ τῆς γραφῆς βούλεται σημαίνειν. ἐξ ὁ δίκαιος κόπῳ καὶ μόχθῳ τῆς σωτηρίας τυγχάνει, (βιαστὴ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ πολλῶν θλίψεων τις αὐτῆς τυγχάνει,) οἱ ἄνετον βίον καὶ ἀπολαυστικὸν ζῶντες, πίνων τεύξονται; καθ' ὃν μέλλοντα δέ αἰῶνα τὸ πρὶ ὧν ἀσεβῶν ἀκούετον. ὥστέ φησιν ἡ ῥητὸ ἐστὶ, διὰ τοῦτο ἐν ἡμῖς πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, μὴ ῥαθυμῶμεν, ἀλλ' ὡς πιστῷ κτίστῃ παρατιθώμεθα τὰς ψυχὰς ἑαυτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ. κατὰ τὸ θέλημα δὲ τοῦ θεοῦ εἴρηται, ἵνα ὅτι χάριν ἔξω τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας κἀμὲ μᾶλλον πάσχω, δηλῶν, ἀλλ' οἷον δοκίμιον ταῦτα ὑπ' ἐκείνου ἡμῖν βραβευόμενα, ἢ ὅτι ὡς ὑπὲρ τοῦ θελήματος τοῦ θεοῦ πάσχοντες, αὐτῷ παραχωρῶμεν καὶ τὸν ἔκβασιν. πιστὸς γάρ οὗτος, ῥητέον ἀσφαλὴς καὶ ἀψευδὴς κατὰ τὰς ἐπαγγελίας αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα. πῶς δὲ δεῖ θεῷ παρατιθέναι ἑαυτόν; τῇ ἀγαθοποιΐᾳ, φησί. τί δέ τοῦτο; τὸ ἐν ταπεινοφροσύνῃ ἀνατιθέναι ἑαυτὸν, μὴ μέγα ἐφ' οἷς πάσχει τις φρονῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζω δοκεῖ πάσχειν, τοσούτῳ τῷ ἀχρεῖον λογίζεσθαι ἑαυτὸν μὴ ἀφιστάμενος, καὶ τὸ, δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐπήνεσας ἡμῖν, ἐπιλέγων. ἀσεβὴς δὲ ἐ ἁμαρτωλὸς ταὐτὸν διαφέρουσιν. ἀσεβὴς μὲν γάρ ὁ ἔξω πάντη θεοῦ, ἁμαρτωλὸς δέ ὁ θεοῦ μὲν ὅσον δέ τι ἀντεχόμενος, ἀλλως δὲ καταφρονῶν καὶ παραβαίνων αὐτοῦ, τις νόμισον. δύναται δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς εἶναι. ὁ γάρ τὴν ἀνομίαν ἐργαζόμενος πάντως ἀσεβεῖ, μὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ ἁμαρτάνειν εἰ-
» ναι λογιζόμενος. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτε-
» ρος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτε-
» σθαι δόξης κοινωνός, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ
» ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἑκουσίως, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατα-
» κυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχι-
» ποιμένος, κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. ὁμοίως νεώτεροι ὑποτά-
» γητε πρεσβυτέροις, πάντες ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι. τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγ-
» κομβώσασθε, ὅτι ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χά-
» ειν. ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ.

Περὶ ταπεινοφροσύνης προκειμένου αὐτῷ δοκεῖ λαβεῖν, ἵν καὶ προαγορεύσας τὴν ἀγαθοποιΐαν ᾖ, συμπρεσβύτερον ἑαυτὸν καλεῖ. σημαίνειν δὲ βούλεται αὐτῷ τάξιν, ἥτις τὴν ἱλικίαν, ἢ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς τιμήν. πρεσβυτέροις γάρ καὶ τοῖς ἐπισκόποις καὶ ἐν τῶν πράξεων βίβλος οἶδε λεγομένοις. εἶτα βουλόμενος τὸ ὑπάρχον ἑαυτῷ πρᾶξαι, καὶ ὅτι ταπεινοφροσύνης ἕνεκεν συμπρεσβύτερος ἑαυτὸν λέγει, ἐπάγει τὸ ἀξίωμα ἑαυτῷ, τὸ, μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων,

τοῦτο

τοῦτο βουλόμενος δηλοῦν τούτων σημαίνειν, ὅτι ἡ ἐγὼ ὁ τῶν τοιούτων παθημάτων ὑμῖν ὑφηγητὴς, οὐκ ἀπαξιῶ συμπρεσβύτερον ἐμαυτὸν καλεῖν, οὐδὲ ὑμεῖς δίκαιοι κατεσταίρεσθαι τῶν ὑφ' ὑμᾶς τελούντων. δηλοῦτο δὲ ὁ Χριστὸς ὁ τούτου καθηγητὴς ταπεινοφροσύνῃ διδάσκων, τὸ, ἐφ' οἷς ἐγὼ ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, προφέρει. τὸ δὲ, κοινωνὸς τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης, προσέθηκεν, ἵνα πλάσῃ τὸ τῆς ταπεινοφροσύνης ἐξαίρετον, ὡς καὶ Παῦλός φησιν, ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, τότε καὶ ἡμεῖς φανερωθησόμεθα. μὴ ἀναγκαστῶς δὲ οὕτως ποιμανεῖ, ὃς τύπον ἑαυτὸν ἀγαθοεργίας τῶν ὑφ' ἑαυτὸν προτιθείς, τοὺς μαθητευομένους ἔχει πρὸς ζῆλον τοῦ διδασκάλου κατεσπουδασμένους ἀγαθῶν. μὴ αἰσχροκερδῶς δὲ, ὁ μὴ δι' ἀλαζονείας προϊόν καὶ κατεσταίρομένος τῶν ὑπηκόων, ἀλλ' ὃν ταπεινώσει διαζῶν, εὐτέλειαν ἔχει συμπαίρεδρον τῇ μηδεμιᾷ προσδεομένῃ δαπάνης ἱματίων πλουτελῶν, ἢ πραπίζης συβαριτικῆς, ἃ τῇ ἀλαζονείᾳ πικροπωλοῦσι, καὶ τῇ αὐτῇ τῆς αἰσχροκερδείας χορηγίαν ἐπιζητεῖ. κλῆρον δὲ τὸ ἱερὸν σύστημα καλεῖ, ὥσπερ καὶ νῦν ἡμεῖς. προθεὶς δὲ τὸ, τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου, τὸ ἀναγκαστικῶς μὴ ποιμαίνειν τὸ ποίμνιον ἐξεκλεῖται. ἐν δὲ τῷ, καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποιμένος, ὁ, καὶ, ζήνδεσμος αἰτιολογικῶς κεῖται, ἀντὶ τοῦ ἵνα. οἷον, ἵνα φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποιμένος, κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον στέφανον, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ, ἵδε ἐπὶ τοῖς δούλοις σου καὶ ἐπὶ τοῖς ἔργασου, ἐν ᾧ θ' ψαλμῷ. ἐκεῖ γάρ ἀντὶ τοῦ, δι' ὃ, κεῖται ἐγκομβώσασθε δὲ ἀντὶ τοῦ ἐνδύσασθε, ὡς
» ἐνδύσεσθε. Ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαν-
» τες ἐπ' αὐτὸν, ὅτι αὐτῷ μέλλει περὶ ὑμῶν. Τὸ, ἐν καιρῷ, πρόσκειται. πρὸς γάρ τὸν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ὕψωσιν πρατέμπεται. ἔστις καὶ μόνη ὕψωσις ὡς ἀναλλοίωτος καὶ διαιωνίζουσα, τῆς ἐνταῦθα ὑψώσεως γάρ ἀσφαλοῖς οὔσης γάρ βεβαίας, ἀλλ' ἔφεδρον ἔχ ἀεὶ τὴν ταπείνωσιν κενημένης, καὶ θᾶττον ἢ ὑψωθῆναι ταπεινουμένης. τῆς δὲ ταπεινώσεως τῆς τὸ ὕψος ποιουσης αὐτὸς ὁ κύριος ἐχέγγυος πάροχος. φησὶ γάρ. πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται. καὶ ὁ ἐθέλων πρῶτος εἶναι ὑμῖν ἔσται, ἔσω πάντων ἔσχατος. ἡνίξατο δὲ διὰ τοῦ, ἐν καιρῷ, ὡς ἔφημεν, καὶ τὸ εἰς τὸν μέλλοντα ἐπαγγέλλεσθαι τὴν αὐτὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψωσιν. ὁ γάρ τῶν ἀναλλοιώτων καιρὸς, ἐν τῷ μέλλοντι ἐ ἀφθάρτῳ αἰῶνι. χάσμα γάρ ὁ ἄφθαρτος ἐπίκειρον ἔχει. εἶτα τὸ δέος ὑφαιρούμενος τὸ αὐτὸ τῆς ταπεινώσεως, (ἴσως γάρ τινας ἐυλαβῶς ἔχειν ἐώρα, μὴ ταπεινώσαντες ἑαυτοὺς καὶ τὸν πρόντα βίον πάθοιέν τι κακὸν,) φησὶ, μηδὲν δεδιότι πᾶσαν τὴν μέριμναν σου ἐπὶ κύριον ἐπιρίψας, ἀσφαλεῖ φρονεῖς ἢ ἑαυτὸν ἀναθέμενος ἔσῃ. τοῦτο
» γάρ μέλλει, ἢ περὶ φροντὶς ἀπόκειται τούτων ἁπάντων. Νήψατε γρηγορήσατε, ὅτι
» ὁ ἀντίδικος ὑμῶν Διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ, ζητῶν τινα καταπίῃ.
Τοῖς νοητῶς ὑπνοῦσιν ἔοικεν, (τοῦτο δέ ἐστι τὸ περὶ τὰ μάταια κεχηνέναι,) ἐπὶ ἀπορυπᾶν τὸ νηφάλιον καὶ βαρύνουσι τὴν ψυχὴν, τὸ πρηνὲς ἐπὶ παλαίπρον τὴν ἀπρονοησίας ἐπιπηδᾶν θηρίον. τὸ οὖν ἀσφαλιζόμενος ὁ Χριστομαθητὴς, ἐγρηγορέναι ἀεὶ παραινεῖ, ἐπὶ φυλακῇ ἔχειν

τὴν ὧν ζιξανίων αποφέα, μήποτε καθεύδουσιν ὑμῖν, ἤγοι ἀμελῶς καὶ ῥαθύμως διαβιοῦσι, πονηροὶς ἐπιπλάστοις λογισμοὶς λάθοι, καὶ τῆς ὄντως ἀπροβουκολήσας ζωῆς. ὁ γὰρ πάντα φησὶν ὡς λέων ὠρυόμενος περιέρχεται, ζητῶν τίνα καταπίῃ. ᾧ καὶ αὐτοὶ διὰ τὸ στερρὸν τῆς ψυχῆς πράγματος ἀντίστητε. περὶ τῆς τοιαύτης δὲ ἀνανδρου ἡβουλίας καὶ Ιουδᾶ ὁ ἅγιος μάρτυς, καὶ τῆς ἡμελοῖς αὐτὸ καθ' ἡμῶν πανουργίας τὴν αἰτίαν πραπιθέμενος φησὶν, ὡς ὁ Διάβολος πρὸ τῆς τοῦ κυρίου προυσίας χαλεπῶς ἤνεγκε πρᾶως οὕτω τῆς ἑαυτοῦ τιμωρίας τὴν δύναμιν, ὧν θείων προφητῶν ἀνιγματωδῶς ταῦτα διαγορευσάντων, ὡς ὁ Ησαΐας, ὑπὸ πρόσωπον τοῦ Ασσυρίου πᾶσαν τὴν κατὰ τὸν Διάβολον δραματουργίαν ἐκπαγωδῶν ἐφανέρωσεν. ὧδὲ δὲ τοῦ κυρίου πραγματεύου, καὶ τῷ Διαβόλῳ σαφῶς ἀπεκείσθαι, καὶ πυρὶ μᾶλλον τὸ αἰώνιον πῦρ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἡτοιμάσθαι ἐφανέρωσεν, οὐ παύεται τοῖς πιστοῖς ἡβουλεύειν, πολλοὶς ἐχθρὸν βουλόμενος τῆς ἑαυτοῦ κοινωνοὶς ἀποστάσεως, ὡς ἂν μὴ μόνος αἰσχύνοιτο ταύτῃ ἐπιχόμενος, ψυχρᾷ ταύτῃ καὶ βασανίῳ πρα-
» μυθίᾳ πικροτερούμενος. Ω ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, ἀδόντες, τὰ αὐτὰ ὧν πα-
» θημάτων τῇ ὧν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. Ως ἔοικε, πολλαῖς ταῖς διὰ Χριστὸν θλίψεσι κατείχοντο οὗτοι, πρὸς οὓς ὁ Πέτρος γράφει. διὸ καὶ ἄνω καὶ κάτω τὸν πραμυθεῖται. ἐκεῖ μὲν διὰ τὸ κοινωνοὶς αὐτοὶς γίνεσθαι ὧν τοῦ κυρίου πάσχοντας παθημάτων, ἐν τῆς ἀποκαλυπτομένης δόξης κληρονόμους. ἐνταῦθα δὲ διὰ τὸ μὴ μόνοις πάσχειν, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς κατὰ κόσμον πίστους.
Κεφ. ἡ. συνελαφείζει δὲ τὸ βάρος ἡμῶν ἡ πικοινωνοήτων συγχέρεια. Ο δὲ θεὸς πάσης
» χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὸν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ιησοῦ, ὀλίγον πα
» θόντας, αὐτὸς καταρτίσαι ὑμᾶς, στηρίξαι, σθενώσαι, θεμελιώσαι. αὐτῷ ἡ δόξα,
» καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας ὧν αἰώνων ἀμήν. Καὶ ἀρχόμενος τῆς ἡπιστολῆς, τὸν πατέρα ἔλεγε διὰ τὸ ὑπὸ ἐλεῆσαι ὑμᾶς. καὶ νῦν τελείων, τὸν αὐτὸν πατέρα καλέσαι διὰ τὸ ὑπὸ διδάσκει. τὸν γὰρ αὐτοῖς σοφὸς, τὸ μυστήριον κηρύξαι, ἢ καὶ με-
» τὰ παραινέσεως τοῦτο ποιοῦσιν. Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λο-
» γίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν
» τοῦ θεοῦ, εἰς ἣν ἑστήκατε. Ασπάζεται ὑμᾶς ἡ ὧν Βαβυλῶνι ἐκκλησία συνεκλεκτή.
» καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ὧν φιλήματι ἀγάπης. Εἰρήνη ὑμῖν
» πᾶσι τοῖς ὧν Χριστῷ Ιησοῦ, ἀμήν. Πιστὸν ὑπερβαλλόντως ὁ Σιλουανὸς οὗτος. καὶ περὶ τὸ κήρυγμα, εὐθύμως ἀγωνιζόμενος, εἴγε καὶ Παῦλος αὐτοῦ μνημονεύει, καὶ συνεργὸν αὐτὸν μετὰ Τιμοθέου ὧν ταῖς ἡπιστολαῖς παραλαμβάνει, Παῦλος, λέγων, καὶ Σιλουανὸς, καὶ Τιμόθεος. Βαβυλῶνα δὲ τὴν Ρώμην διὰ τὸ περιφανὲς καλεῖ, ὃ καὶ ἡ Βαβυλὼν πολλῷ χρόνῳ ἔσχηκε. Μάρκος δὲ υἱὸν κατὰ πνεῦμα καλεῖ ἀκολούθως κατὰ σάρκα. οὕτω δὲ καὶ τὸ εὐαγγέλιον γράψαι ἐπέτρεψε. τινὲς δὲ καὶ ὅμως ἐβλήθησαν καὶ σαρκικὸν υἱὸν ἀποφῆναι τοῦτον διὰ τὸν Μάρκον τοῦ θείου Πέτρου, τεκμηρίῳ χρησάμενοι τῷ ὧν ταῖς πράξεσι ὧν Αποστόλων ἱστορουμένῳ Λουκᾷ. φησὶ γὰρ τοῦτον τὸν Πέτρον διὰ ἀγγέλου

θεοῦ τῆς

θεοῦ τῆς φυλακῆς ἐκβληθέντα πραδόξως, ἣν κατέκλεισεν αὐτὸν Ηρῴδης, τοῦ χριματισμοῦ τοῦ ἀγγέλου ἀφεθέντα εἰς τὴν οἰκίαν ὁρμῆσαι τῆς μητρὸς Ιωάννου τοῦ ἐπικληθέντος Μάρκου, ὡς εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν ἐπανελθόντα καὶ τὴν νομίμων σύζυγον. τοῦ Παύλου δὲ ἀσπάζεσθαι ἀμήλοισ ἐν φιλήματι γράφοντος ἀμήν, οὗτος ἐν φιλήματι φησιν ἀγάπης, ταυτὸν ἐκείνῳ λέγων. ἐπίσταται γὰρ καὶ Παῦλος τὴν καθ' Χριστὸν ἀγάπην, μείζω πασῶν οὖσαν ὧν ἀρετῶν, καὶ αὐτοῦ τοῦ καθ' Χριστὸν μαρτυρίου. ἐκεῖνος μὲν οὖν φίλημα ἅγιον, τὸ ἀφορισμένον ἐν θεῷ λέγει. οὗτος δὲ ὁμοίως ἀγάπης φίλημα τῆς ὄντως ἀγάπης ὃν καὶ Παῦλος ὠνόμασε. διὸ καὶ ἐπάγει, Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ Ιησοῦ, ἡ τῆς κοινῆς εἰρήνης λέγων τῆς καθ' ἀνθρώπους, ἥτις δι' ἐμπάθειαν ἀνθρώπων ταραττομένη, δόξης ματαίας ἀπολαύσεως ἡδονῶν, πρὸς ἃς οἱ ἀπὸ ὧν πολέμων σχολάζοντες ἐκδιδάσιν ἑαυτοὺς, ἀληθείας αὐτοὺς τυχεῖν ἑαυτοῦ χωρὶς ἐπαγγελλομένης αὐτοὺς καὶ ὁ διδάσκαλος Χριστὸς πρὸς πάντας χωρῶν ἤξιωσε, φάσκων, Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, καὶ ἐπαγαγὼν τὸ διάφορον, ὅ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν. ὁ γὰρ δι' ἐμπάθειαν εἰρηνευτέον, ἀπὸ δὲ τὸ σωφρονεῖν μέλλοντος ὑμᾶς τῇ ἀγάπῃ, οὕτω τοὺς ἀπὸ ὧν ἀντιπάλων ἀποκλίνεσθαι βολὰς. πάντα χοῦν δὲ ὥσπερ σφραγῖδα ἐπιπλήττοντες οἱ τοῦ κυρίου μαθηταὶ τῷ ἐπὶ τέλει εὐχὴν, τὸ γνήσιον τῆς αὐτῶν ἀληθείας ἐπιφέρουσιν.

Τέλος. ἐγράφη ἀπὸ Ρώμης.

Ὑπόθεσις τῆς Πέτρου καθολικῆς δευτέρας ἐπιστολῆς.

Αὐτὴν πάλιν ὁ αὐτὸς Πέτρος ἐπιστέλλει τοῖς ἤδη πεπιστευκόσιν. ἔστι δὲ ἡ ἐπιστολὴ, ὑπόμνησις ὧν πρώτων. ἡδὺς γὰρ ταχεῖαν αὐτὴν ἔσεσθαι τὴν ἀνάλυσιν τοῦ σώματος, ἐσπούδασε πάντας ὑπομνῆσαι περὶ ὧν κατηχήθησαν τῆς διδασκαλίας. καὶ πρῶτον μὲν, περὶ τῆς πίστεως ἄρχεται δεικνὺς αὐτὴν ἀπὸ ὧν προφητῶν εὐηγγελίσαθαι, καὶ ὅτι αἱ περὶ τοῦ σωτῆρος προφητεῖαι οὐκ ἔστιν ἀνθρώπιναι, ἀλλὰ παρὰ θεοῦ ἐλαλήθησαν. ἔπειτα παραγγέλλει, μὴ προσέχειν τοῖς ἀπατῶσιν, λέγων ἔσεσθαι αὐτῶν ἀπώλειαν, ὥσπερ καὶ ὧν παραβάντων ἀγγέλων γέγονε. προμηνύει δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἡμέρας ἔσεσθαι ἐν αἷς ἐμπαίκται παραστήσουσι καὶ τελήσουσιν ἀπατᾶν τινας, λέγοντες, μάτην λέγεσθαι παρ' ἡμῶν τὴν παρουσίαν τοῦ σωτῆρος, διὰ τὸ ἀεὶ λέγεσθαι, καὶ μὴ τῷ πράγματι. ἀπὸ τούτων δὲ καὶ μάλιστα ἀπέχεσθαι παραγγέλλει, διδάσκων μὴ ὀλιγωρεῖν ἐν τοῖς χρόνοις. πάντα γὰρ τὸν χρόνον μηδὲν εἶναι ἐνώπιον κυρίου, διὰ τὸ καὶ τὴν μίαν ἡμέραν ὡς χίλια ἔτη εἶναι, καὶ τὰ χίλια ἔτη ὡς ἡμέραν μίαν. ἔσεσθαι δὲ τάχος τὴν ἡμέραν τοῦ κυρίου διαβεβαιοῦται, καὶ ἀπροσδέκητον, καὶ ἐντέλλεται ἑτοίμους εἶναι πάντας ἐς αὐτὴν ἔργοις ἀγαθοῖς, καὶ ἀγαπᾶν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου γραφέντα, καὶ μὴ προσέχειν τοῖς διαβάλλουσιν αὐτὰ, διὰ τὸ καὶ πάσας τὰς θείας γραφὰς διαβάλλειν αὐτούς. ὑπομνήσας οὖν ἃ διδάξας πάντας προειδέναι τὰ πράγματα, παραινεῖ μὴ ἐκπίπτειν τοῦ στόματος τῆς πίστεως. καὶ οὕτω τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν:-

Κεφάλαια τῆς Πέτρου καθολικῆς δευτέρας ἐπιστολῆς.

α΄ Περὶ κλήσεως τῆς ἐν πίστει ἔργοις βεβαιουμένης τοῖς τῆς ἀρετῆς καὶ ἐλπίδος ὧν μελλόντων ἀγαθῶν.

β΄ Παραγγελία ἐς ὑπόμνησιν τῆς διδασκαλίας μετὰ τὴν ἀνάμνησιν αὐτῆς, καὶ ὅτως ἐν ὄρει Θαβὼρ τῆς θεοῦ περὶ Χριστοῦ ἐπήκουσε φωνῆς.

γ΄ Προρρήσεις ἀπατηλῆς ἐπαναστάσεως Αἱρετικῶν, ἀσεβειάς τε αὐτῶν καὶ μελλούσης κολάσεως.

δ΄ Ἐπανάληψις περὶ κακίας ἀνθρώπων αἱρετικῶν. ὧν ὧ περὶ τοῦ πῶς ἀφνιδίως ἥξει Χριστὸς ἐπὶ σωτελείᾳ τοῦδε τοῦ αἰῶνος. ὥστε δεῖν ἐντρεπίζεσθαι πάσῃ ἀρετῇ.

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ, β΄.

Κεφ. ά. 1

ΣΙμων Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῖς ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Σίμων. γράφεται καὶ Συμεών. τὸ γὰρ Συμεὼν, τὸ Σίμων ὑπερθεισμός ἐστιν, ἢ καὶ τὸ Μιτρόδωρος τὸ Μιτρᾶς, καὶ τὸ Μιωδόρος τὸ Μιωᾶς, καὶ τὸ Θεοδόσιος τὸ Θευδᾶς. αὐτίκα δὲ ἐκ προοιμίων ἀνίσησι τὰ φρονήματα ὧν πιστευσάντων καὶ τὰς ψυχὰς, ἃς πὼ ἴσην αὐτοῖς διηγείρων περὶ τὸ κήρυγμα ἀπουδὴν τοῖς ἀποστόλοις. οἱ γὰρ ἰσότιμον χάρισμα λαχόντες, οὐκ ἂν δικαίοι ὑστερεῖν τινὸς τούτων, ὧν ἴσοι πεφύκασι. πάντα χοῦ δὲ τῇ ἑρμηνείᾳ αὐτοῖς πεικροτεῖ, ἀλλ' ἢ τῇ τοῦ κόσμου, τῇ δὲ ἐν τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ. αὕτη γὰρ μόνη ἑρμηνεῖ, ὡς τῆς προσκρούσεως ἡμᾶς ἀπαλλάττουσα καὶ τῆς ἐχθρας τῆς πρὸς τὸν θεόν. διὸ καὶ ὁ Χριστὸς, ταύτην ἡμῖν ἀπὸν πρὸς τὸν πατέρα παρέσχε, καὶ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, εἰρήνην ὑμῖν, βοᾶν. καὶ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἡμεῖς τὸν Ἄγγελον τῆς εἰρήνης ἡμῖν εὐχόμεθα δοθῆναι. καὶ ὁ Ἱερεὺς πολλάκις ταύτην παρέχει τῷ λαῷ ἀπὸ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου. καὶ ἡμεῖς ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους προσρήσεσι ταύτην κεχρήμεθα, ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων ὧν ἀγαθῶν, καὶ ὑπόστασις τῆς χαρᾶς ἡμῶν. διὸ καὶ ὁ κύριος φοιτῶντας τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἐς τὰς οἰκίας ταύτην πρέχειν πρώτην ἐθέσπισεν. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. Τὸ ἑξῆς οὕτως. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη, ὡς πάντα τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν ἐν τῇ ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου διὰ τῆς θείας αὐτοῦ δωρεᾶς τῆς χάριτος ταύτης ὑμῖν δωρησαμένης αὐτὰ πὼ ἐπιγνῶσιν, πὼ δόξαν, πὼ ἀρετῶν. δι' ὧν τὰ μέγιστα ἐπαγγέλματα ἐδωρήθη. ἵνα ἀποφυγόντες πὼ κοσμικὴν φθορὰν πὼ δι' ἐπιθυμίας ἐγκυμονούσῃ, γένησθε κοινωνοὶ τῆς θείας φύσεως.

Ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Τὸ ἑξῆς. ὑμῖν τοῖς διὰ τῆς ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰσότιμον ἡμῖν πίστιν λαχοῦσι διὰ τῆς δικαιοσύνης τοῦ θεοῦ ἡμῶν, χάρις καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. ἢ τὸ ἑξῆς οὕτως. ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. ἥτις ἐπίγνωσις διὰ τῆς θείας αὐτοῦ δωρεᾶς, πάντα τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν ἐδωρήσατο, αὐτὴν πὼ ἐπίγνωσιν τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς, δι' ἧς δόξης καὶ ἀρετῆς τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα ἐδόθη. ἵνα γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, διὰ τὸ ἀποφυγεῖν τῆς κοσμικῆς ἐπιθυμίας πὼ φθοράν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο, ἤτοι ἐς αὐτὸ τοῦτο πᾶσαν πρεσενέγκαντες, ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει πὼ ἀρετῇ, διὰ τῆς ἀρετῆς πὼ γνῶσιν, ἐν τῇ γνώσει πὼ ἐγκράτειαν, ἐν ταύτῃ πὼ ὑπομονὴν, διὰ τῆς ὑπομονῆς πὼ εὐσέβειαν, ἐν ταύτῃ πὼ φιλαδελφίαν, διὰ τῆς φιλαδελφίας πὼ ἀγάπην.

» Ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ, τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδω-
» ρημένης, διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς, δι' ὧν τὰ
» τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοι-
» νωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς, καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ
» σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες, ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν
» δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν
» ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελ-
» φίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. Διὰ μακροῦ μὴν ἀπρόδοτα, ἔστι
δὲ μὲ διάνοια αὖτη. ὡς μυρία λαβόντες ἀγαθὰ διὰ τῆς ἐπιφανείας Χριστοῦ, δι' ὧν
δωρούμεθα καὶ θείας φύσεως γένεσθαι κοινωνοὶ καὶ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν ἀναχθῆναι,
ὀφείλομεν πολιτεύεσθαι οὕτως, ὡς ἐπιχορηγεῖν τῇ πίστει τὴν ἀρετὴν, καὶ διὰ τῆς
ὁδῷ βαδίζειν ἐπὶ τὴν καθ' εὐσέβειαν πρόοδον, ἕως ἂν τὸ τέλειον ὦμεν ἀγαθόν, ὅ
ἐστιν ἡ ἀγάπη, ἐλθούσης. θείας δὲ κοινωνοὶ φύσεως γινόμενοι διὰ τῆς τοῦ κυρίου καὶ
θεοῦ ἐπιγνώσεως ἀπ' ἀρχὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἑαυτῷ ὑπῆρξαν ὥστε καὶ ἀγα-
σαντας τὴν πρόληψιν. ἡ δὲ ἀπ' ἀρχὴ ἀγάπη, καὶ τὸ φύραμα. φύραμα δὲ τῆς ἀπ' ἀρχῆς
γὰρ ἀγάπης, ἐξ οὗ οἱ ἐξ ὧν μὲ ἀπ' ἀρχή. φθορὰν δὲ τὴν ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἐπιθυμίας, φησὶν, ὡς
ἐκφθαρῶν τε καὶ πρὸ φθορᾶς συγκεκλυσμένης. βαθμοὶ δὲ τῆς προκοπῆς ἐπίστασαι,
πρώτην τὴν πίστιν, ἥτις θεμέλιος ἐστὶ ὧν ἀγαθῶν καὶ κρηπίς. εἶτα δεύτερον βαθμὸν,
τὴν ἀρετὴν, ἤγουν ἔργα. χωρὶς γὰρ τούτων ἡ πίστις νεκρά, ὡς Ἰάκωβός φησιν. ἐπὶ
τούτοις ἡ γνῶσις. τίς δὲ αὕτη; μὲ ὧν τὰ θεοῦ ἀποκρύφων μυστηρίων εἴδησις, ἥτις
γὰρ τῷ τυχόντι παραίνεται, ἀλλὰ τῷ δι' ἔργων κρείττονα τὴν ἕξιν γεγυμνασμένῳ. ἐπὶ
τούτοις ἡ ἐγκράτεια. δεῖ γὰρ καὶ ταύτης τῷ πρὸς μέτρον ἀφικνεῖσθαι, ὡς ἂν μὴ ἀξυ-
βρείζοι τῷ μεγέθει τῆς δωρεᾶς. ἐστειδὴ δὲ ἐγκέκειται ἐπὶ μικρὸν χρόνον τὴ ἐγκρα-
τείᾳ βεβαίαν κεκτῆσθαι τὴν δωρεάν, (φιλοῦσι γὰρ ἀεὶ τὰ πάθη, τὰ κατὰ χρόνος ἐ-
λευθερίσαντα ἐπὶ τὸ χεῖρον προάγεσθαι,) μὲ ὑπομονὴ ἐπεισελθοῦσα τὸ πᾶν κα-
τεργάσατο, καὶ τὴν εὐσέβειαν προεξένησε, τελωτέραν τὴν ἐς θεὸν ἀπεργασα-
μένη σκοπὸν ἐποίησιν. διὸ καὶ τῇ εὐσεβείᾳ μὲ φιλαδελφία προσεπορίσθη, ἐγκαὶ ἐπι-
χορηγουμένη μὴ τῆς εὐσεβείας τὸ περὶ πάντα ἐνγνωμονικὸν πρέσχον ἐπίβασιν. καὶ ἐπὶ
πᾶσι, τὸ πάντων ἀγαθῶν πλήρωμα, ἡ ἀγάπη, ὡς Παύλῳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ δο-
κεῖ. αὕτη γὰρ καὶ τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν, καὶ τὸν πατέρα ἐξεβίασαν, τὸν μὲν τὸν ἀ-
γαπητὸν αὐτῶ δοῦναι, τὸν δὲ υἱὸν τὸ αἷμα αὐτῶ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχέαι.

» Ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα. ἐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστη-
» σιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα, τυ-
» φλός ἐστι μυωπάζων. Ταῦτα ποῖα; ἡ πίστις, ἡ ἀρετὴ, ἡ γνῶσις, ἡ ἐγκράτεια,
μὲ ὑπομονὴ, μὲ εὐσέβεια, ἡ φιλαδελφία, ἡ ἀγάπη. ἅπινα γὰρ μόνον παρεῖναι δεῖ,
ἀλλὰ καὶ πλεονάζειν. ἐὰν γὰρ ἡ παρουσία ὠφελεῖ, πολλῷ μᾶλλον ἡ περιουσία. τίς
δὲ μὲ ὀφ αὐτῶν ὠφέλεια; τὸ παρρησίαν ἔχειν εἰς τὴν τοῦ κυρίου δευτέραν παρουσίαν. τῷ
γὰρ μὴ ἔχοντι ταῦτα, τῷ δόξῃ τοῦ κριτοῦ παρανομοῦντι καὶ ὡς ἁλίου ἀπαφρασθέντος,

τυφλώσεις ἐπακολουθεῖ, ὅπου καὶ ἐλέγχεται τὸν ὄντα, ὃν οὕτως φιλῶ αὐτῷ
ἀπαθῶς ἑνοραν τὸ ὑπέρλαμπρον, πεφυκότες ἀεὶ τὸ ἄγαν τῷ φωτὶ ἀποσιλβον-
τος, ἀμαυροῦσθαι ὧν ἀσθενῶς πρὸς αὐτὸν τὸν ὀφθαλμὸν ἐντρεφόντων. μυωπάζειν
δὲ τὸ τυφλῶσθαι εἴρηται, ἀπὸ ὧν ὑπὸ τὴν μυῶν τυφλῶν εἰς ἅπαν διατελούντων.
Κεφ. ϛ'. Λάβετε λαβὼν τὸ καθαρισμοῦ ὧν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μᾶλλον ἀ-
» δελφοὶ σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι.

Τοῦτο ὅμοιον τῷ ἐν τῷ μακαρίου Ἰακώβου ἐρημίᾳ, ὅτι εἴτις ἀκροατὴς λό-
γου ἐστὶ καὶ ἐ ποιητὴς, οὗτος ἐοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως
αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ. κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπῆλθε, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος
ἦν. καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἐπιγνοὺς ἑαυτὸν διὰ τοῦ καθαρθῆναι τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, ὅτι
πολλοῖς ἁμαρτιῶν ὄφεσιν ἐλύθη, δέον ἦν εἶναι, ὅτι καθαρθεὶς καὶ ἁγιότητα ἔλαβε,
νήφειν ἵνα διαπαντὸς τηρῇ τὸν ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον, ὁ δὲ
ἐπελάθετο. διό, φησὶ, μᾶλλον ἀδελφοὶ μου σπουδάσατε μόνιμον καὶ ἀμεταπίνη-
τον διὰ πάντων τὴν κλῆσιν ὑμῶν εἰς ἐκλογὴν, τουτέστι τὸν κατηχητικὸν λόγον, οὗ πα-
ραλαβόντες ἐκλογὴν ὑμῶν ἠκούσατε εἰς τὸν κλῆσιν, ἀνεπίληπτοι εἶναι, ἵνα μὴ ὡς ἐπιλε-
λησμένοι τῆς δωρεᾶς τοῦ θεοῦ κριθῆτε, ἀλλὰ μένοντες βεβαίαν τὴν κλῆσιν, ὑμῶν ἔχοντες.

» Ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε. οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθή-
» σεται ὑμῖν εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ
» Χριστοῦ. Διὸ οὐκ ἀμελήσω, ὑμᾶς ἀεὶ ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων. Ταῦτα. ποῖα;
τὰ προειρημένα. οἷον τὴν ἀρετὴν, τὴν γνῶσιν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰ ἑξῆς τούτων.
σπουδαῖον δὲ πῶς πρότερον ἀπὸ τῶν φοβερῶν προτρεψάμενος τοῦ βήματος τοῦ κριτοῦ,
νυνὶ καὶ ἀπὸ ὧν ἀγαθῶν προτρέπεται τῆς ἁγιότητος τῆς εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ
» κυρίου. Καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. Δίκαιον δὲ
» ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον ἐμὶ τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, ἡ-
» δὼς ὅτι ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριός ἡμῶν Ἰη-
» σοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέ μοι. σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν
» ἔξοδον τούτων μνείαν ποιεῖσθαι. Ἵνα μὴ δόξωσι σπεύχως ἀναμιμνη-
σκόμενοι περὶ ὧν αὐτῶν ὡς τῆς ἀρχῆς εἶναι κατεγνωσμένοι, καὶ λυπηθῶσι, τούτου
χάριν ἐπήγαγε τὸ, καίπερ ἐδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ. αἰτίαν
δὲ ἀποδιδοὺς τῆς σπουδῆς ὑπομνήσεως, ἐπήγαγε τὸ, ἡδέναι ταχεῖαν ἔσεσθαι τὴν
ἀπόθεσιν τοῦ σώματος αὐτοῦ καθὼς ἀπαλλαγήν. τὸ δὲ ἀφερόμενον, λέγω δὲ τὸ, σπου-
δάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε, τίνες τῆς ὑποστάσεως ἀκούοντες, οἷον, σπουδάσω δὲ καὶ μετὰ
τὴν ἐμὴν ἔξοδον ἔχειν ὑμᾶς ἑκάστοτε, τουτέστι καθ' ἑκάστην καὶ διηνεκῶς τὴν τούτων
μνήμην, βούλονται παρεισᾶγειν ἀπὸ τούτου, ὅτι καὶ μετὰ θάνατον οἱ ἅγιοι μέμνηνται
ὧν τῆδε καὶ πρεσβεύουσιν ὑπὲρ ὧν ζώντων. ἅγιοι δὲ ἀπλῶς μεταχειριζόμενοι
τὸ ῥητὸν, οὕτω νοοῦσι. σπουδάσω δὲ καὶ ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξο-
δον, τῶν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. τουτέστι μὴ θαυμάζετε μὴ δὲ βαρὺ ἡγεῖσθαι τὴν
ἐνδελεχῆ περὶ ὧν αὐτῶν ὑμῖν καταγγελίαν. ἐπὶ γὰρ καταγνώσεσιν ὑμῶν ἀμαθίας ἔχων

τὸν ποιῶ

τῦτο ποιῶ, ἀλλὰ τῇ συνεχείᾳ τῆς περὶ τούτων διδασκαλίας, ἔμμονον καὶ ἀμετακίνητον ὑμῖν ἐργάζομαι τὸ τούτων ἀντιλαβέσθαι, ὡς οὐ τούτοις βεβαιωθέντες, ἔχητε καὶ μεθ' ἑαυτῶν ἐμοὶ ἀπροβίωτον ἔνεκα καὶ ἀνεξάλειπτα τὰ περὶ τούτων διδάγματα.

» Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυ-
» ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου
» μεγαλειότητος. Εἰ τῶν περὶ ἀποδράσεως ἔχειν αὐτοὺς ὀφείλειν, δῆλον ὅτι ἐξ τοῦ
ὑπ' αὐτοῦ εὐαγγελισθέντα αὐτοῖς, καὶ περὶ τούτων πολὺ κατατείνας τὸν λόγον,
καὶ πολλάκις, καὶ παρ' ἡδονὰς καὶ ἀκαίρους διαφόρως, νῦν τὸ παρωτικὸν αὐτῶν ἀπο-
φέρει καὶ φησιν, ὅτι γὰρ μάτην πολὺν περὶ αὐτοῦ ἐποιήσατο λόγον, ἀλλὰ τὸ καὶ
βλέπον αὐτῶν ἀπατήσαν καὶ ἀληθέσταν, καθ' ὃν ἔσχον αὐτῶν περὶ ἐμοῦ. καὶ τί
τοῦτο; τὸ μὴ σοφίᾳ ἀνθρωπίνῃ χρησαμένους ἐξ ὑμᾶς, καὶ κεκαλλιεπημένοις λόγοις
καταγοητεύσαντας ὑμῶν τὸν ἀκοὼν, γνωρίσαι τὸν τοῦ κυρίου δύναμιν ὑμῖν καὶ παρου-
σίαν, ὃ ποιοῦσιν Ἕλληνες καὶ αἱρετικοί. Ἕλληνες μὲν τῇ καλλιλεξίᾳ χρώμενοι
καὶ ἐξαπατῶντες, αἱρετικοὶ δὲ τοῖς πλάσμασιν. ὡς οἱ ἀπὸ Οὐαλεντίνου, βυθοὺς
καὶ σιγὴν τερατολογοῦντες. ἦκός γὰρ αὐτοὺς καὶ ἤδη ἀρχαθαι ὑποφυομένους. ὄφελεν
οὖν τοιοῦτον καταφοιτῆν ἐστὶν ἐν ἡμῖν. λιτῷ γὰρ τῷ ποιήματα λόγῳ τὸν πρὸς ὑμᾶς διδ-
δασκαλίαν, ὃ καὶ Παῦλος πρὸς Κορινθίους φησὶ, καὶ ἀπ' ἐξ αὐτοφίας ἔχομεν, οἱ οὐ
τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ συναναβάντες αὐτῷ. λέγει δὲ τὸν ἐν τῇ μεταμορφώσει δόξαν ἣν ἔσχηκαν
αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ μονογενοῦς δόξαν, καὶ τὸν φωνὴν, ἣν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐξ οὐρανοῦ οὐκ ἔσχηκαν
διὰ τὸν κύριον ἤκουσαν. ἐπεὶ δὲ διὰ ὧν πραγμάτων ἐγνωμεν καὶ τίνας πείρας
τὸ ὑπὸ τῶν προφητῶν πεκαλυμμένον, βεβαιοτέραν κρίνομεν φησὶ διὰ τούτων τὸν προ-
φητείαν αὐτῶν. τοῖς λόγοις γὰρ ἐπακολούθησε τὰ πράγματα. διὸ καὶ ὑμεῖς καλῶς
ποιεῖτε προσέχοντες τῇ προφητείᾳ, ἕως οὗ τοῖς ὑπὸ ὧν προφητῶν προλελαλημένοις,
καὶ ἡ ἀμυδρὸς ὑπ' αὐτῶν ἐλέχθη τότε, καὶ καθ' ὃν ἦκόνα τὸ ἐνοφοῦσι τόπῳ
καμομένου λύχνου. ἡνίκα γὰρ ὁ αὐχμηρὸς τόπος τῇ τοῦ Ἡλίου ὑπακκαιόμενος θάλ
ψῃ, καὶ τῆς τὸν ἀέρα ἡδοποιούσης νοτίδος ἀπεστερούμενος. ἀφ' οὗ, τὸν διακονοῦν
τὰ ἀέρα τῇ τοῦ Ἡλίου ἀκτῖνι, πολὺ ἑαυτοῦ κινδυνεύοντα ἰδιότητα ἀπελέσαι, ἀνάγκη
νόθον πρέχειν ἑαυτὸν διάκονον τῷ Ἡλίῳ. καὶ ὡς διὰ νόθου ὀχήματος πολὺ ἀκτῖνα φερο
μένου, ἀμυδρὰν πολὺ ἑαυτῆς ὑπαίνειν λαμπρότητα. προσέχοντες δὲ τοῖς οὕτω
ἀσαφῶς ὑπὸ ὧν προφητῶν ἡρμένοις, οὐκ ἀσχήσετε τῆς ἐλπίδος. ὧν πραγμά
των γὰρ φησι καὶ ἴδιον καιρὸν πραγνομένων, ἃ καὶ ἡμέραν ἐκάλεσε, ὅφῳ ἄγαν
τῇ προσῳ ὑμεναίας, (εἴτε γὰρ λύχνον καὶ τόπον αὐχμηρὸν, ἕως οὗ ἐνοφοῦσι καὶ σκο
τεινὸν, ὃ πρὸ καὶ νύξεσι, νυκτὶ δὲ πάσῃ ἡμέρᾳ ἐπακολουθεῖ,) ἡμέρας οὖν φη-
σὶ πραγνομένης, τῆς ὧν πραγμάτων λέγω παρουσίας, ἕξετε τὸν φωσφόρον ἀνα-
τέλλοντα ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, (τυτέστι τὸν τοῦ Χριστοῦ γνῶσιν, ἕως τὸν παρουσίαν αὐτοῦ τὸν προκατηγγελμένον ὑπὸ ὧν προφητῶν,) καὶ ὡς φῶς ἀληθὲς ἐν καρ-
δίαις ὑμῶν ἐλλαμπρύνοντα. εἶτα ἐπαίσει ἐπεξηγούμενος, διὰ τί οἱ προφῆται τὰ
ὑπ' αὐτῶν ἡρμένα οὐκ ἡρμήνευσαν, ἅμα δὲ καὶ διακρίνει τὸν ἀληθῆ προφητείαν τῆς

Δαιμονιώδιος

Δαιμονιώδιος καὶ πλασῆς, ἥτις καὶ οὐ τοῖς αἱρετικοῖς ἐνεργοῦσα καταλαμβάνεται,
καίφησιν, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς, ἰδίας ἐπιλύσεως γίνεται, τυτέστιν ὅτι
λαμβάνουσι μὲν ἀπὸ θεοῦ οἱ προφῆται τὸν προφητείαν, ἀπ' οὐκ ὡς ἐκεῖνοι βούλονται,
ἀπ' ὡς τὸ κινοῦν αὐτοὺς θεῖον ἐνεργεῖ πνεῦμα. καὶ ἠδύναντο μὲν καὶ σωπῆσαι τὸν κα-
θ' ἑαυτὸν μερισμένον αὐτοῖς προφητικὸν λόγον, ἐμοὶ δὲ καὶ τὸν ἐπίλυσιν αὐτοῦ ἐποι-
ήσατο. καὶ ὅτι οἱ ἀπὸ θεοῦ ἐνεργούμενοι πνεύματος προφῆται ἦδύναντο ὡς ἀπὸ θεοῦ
καταπέμπεται ὁ λόγος αὐτοῖς, δῆλον ἀφ' ὧν ἐκόντες ὑπούργουν, καὶ ὃ οὐκ ἠθε-
λον ἐκάλουν, ὃ δὲ μὴ ἤθελον, ἐσιώπων. ὡς Ἰωνᾶς ὁ προφήτης παρῃτήσατο τὸ
κήρυγμα τῆς Νινευί. καὶ ὁ Βαλαὰμ παραγγελλόμενος λαλῆσαι τὰ ὑποβαλλό-
μενα αὐτῷ, ἐμοὶ καὶ οἱ ψευδοπροφῆται, ἢ τῶν Ἑλλήνων μαντεῖα. ἐμοὶ γὰρ ἤδυναν,
ἐν τῷ ἐνεργεῖσθαι, ἀλλὰ μανίας γινόμενοι παράφορει ἠγνόουν ὃ ἔπασχον, ὡς οἱ μεθύον
τες. οἱ μὲν γὰρ ἄλογοι προφῆται, οἱ παλαιοὶ φημι, καὶ σπουδάζοντες χρείαν εἶχον ἑρμη
νέως τῶν ὑπ' αὐτῶν, ἀπ' ἑτέρους Διακόνους ταῦτα. (ἡμῖν γὰρ.) ἅμα δὲ καὶ ἵνα λαμ-
βάνῃ ἡ τοῦ κυρίου παρουσία, καὶ μὴ ἐμβουλεύηται πρὸς ὧν ἀσεβῶν. ἐμβουλευομένων
μὲν γὰρ ἦν δυνατὸν καὶ διδράσκειν διὰ τῆς ἀνυποβλήτου τοῦ θεοῦ σωφρόνως. ἀπ' ἦκός
ἐνίοτε διὰ παραδόξων τῆς ἀποφυγῆς τελουμένης ὡς τερατῶδες δόξῃ τὸ τελούμε-
νον τῆς ἀναστάσεως. καὶ ὅτι ἀληθὲς τυτο, δῆλον ἀπὸ ὧν τὴν νέαν προφητῶν
οἱ καὶ ἡρμήνευον ἑαυτοῖς προφητεύοντες, ἢ καὶ μὴ πάντως. ὡς Παῦλος ὁ θεῖος ἐν
τῇ πρὸς Κορινθίους πρώτῃ φησίν. ἐμοὶ γὰρ ἴσως τινὸς τοιούτου ὑπόνοια ἐν τῇ νέᾳ. ἀλλὰ καὶ
ὅτι ἐκ ἔξεστάμενοι οἱ προφῆται ἐχρησμῴδουν δῆλον καὶ τυτο. ἔξενός γὰρ πνεύματος
προφητεύοντων ὧν τὴν παλαιᾶν καὶ τὴν νέαν φησὶν ὁ Παῦλος. ἐὰν δὲ ἀγρικαλυ-
φθῇ ἄλλῳ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. σαφὲς γὰρ ἐκ τούτου ὅτι οὐ τῷ καθ' ἑαυτὸν
ἐξαμενοι οἱ προφῆται καὶ σωιέντες, ἑκόντες προεφήτευον. διὸ καὶ ἄλλου ἀνιστα μέ
νου τὸν ἐμπνευσθέντος, ὁ πρῶτος λαλῶν σιγᾶν ἐπιτρέπεται. ὁ πρὸ γὰρ οὐ τὴ μανο
μένων εὑροιτις. πῶς γὰρ σιωπήσει ὁ μηδ' ὅτι δρᾶ ἐξεστάμενος; καὶ πνεύματος δὲ
εἶναι ἐνέργειαν ἁγίου οὐ τοῖς προφήταις. ὁ αὐτὸς Παῦλος φησὶν οὕτω λέγων. ὧ
μὲν δίδοται λόγος σοφίας, ᾧ δὲ προφητείας. ἀπὸ καὶ οὗτος δὲ ὧν προκειμέ
νων. Λαβὼν γὰρ πρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς οἵας ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιᾶς
δὲ ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης. Τοῦτο ἦν ἀντὶ ὁσιακοῦ ῥήματος ἔταξε, λα-
βὼν ἀντὶ τοῦ ἔλαβον. ἐπεὶ μὴ καθ' ὃ ἀκόλουθον τῆς μετοχῆς ἡ ἀπόδοσις φέρεται.
ἢ ἴσως μὴ τοῦτο, βούλεται δέ τις οὕτω ταῦτα λαμβάνειν ὡς μετοχὴν κυρίως τὸ λαβὼν, ἀ-
ναγκαίως ἐξ ἀσυντάξιαν ὁ λόγος ἐξολισθήσει. ἀντὶ δὲ τῆς μετοχῆς τοῦ ὁσιακοῦ
λαμβανομένου, ἀκολούθως τὸ ἐνεχθέν ἔσται. οἷον. ἔλαβε γὰρ πρὰ θεοῦ πατρὸς
δόξαν. καὶ ἔχομεν ἐκ τούτου βεβαιοτέραν πᾶσαν τὴν ὑπὸ ὧν Προφητῶν περὶ αὐτοῦ προ
καταγγελίαν, ἐκ ὅτι περὶ τῆς θείας φωνῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἄνωθεν ἐγένετο προ-
φητεία, ἀπ' ὅτι ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς ἄνωθεν φωνῆς τὴν ἰδότητα μαρτυρησάσης, ἐδρά-
σθημεν πᾶσαν τὴν δι' ὧν προφητῶν χρησμῳδίαν, ἀναντιρρήτως ὑπὸ τοῦ πατρὸς μαρ
τυρουμένην φέρεσθαι. Οὗ τόδε ἐστὶν ὁ ἡδόμου ὁ ἀγαπητός, ἐξ ὃν ἐγὼ εὐδόκησα. καὶ

τοῦτον

» ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, ὄντες αὐτῷ σὺν τῷ ὄρει
» τῷ ἁγίῳ. καὶ ἐχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον. ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέ-
» χοντες ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσ-
» φόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προ-
» φητεία γραφῆς, ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται. οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ
» προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι θεοῦ ἄνθρωποι.

Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου. πρὸς λέγονται ἢ ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῷ υἱῷ μαρτυρεία. ἐπὶ τῷ βαπτίσματι. ἐν τῷ πάθει, τὸ, καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. καὶ ἐπὶ τῷ ὄρους. τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες καὶ τὸ ἑξῆς. ἤδεισαν οἱ προφῆται καὶ ἃ ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ προφητικοῦ πνεύματος, καὶ περὶ ὧν, χρόνου καὶ ἀκριβῶς καὶ ὡς καθ' ἕκαστα ἐπετελέσθη. διὸ καὶ σωζέντες ἐπεθύμουν ἰδεῖν τὰ τούτων ἐκβασιν, ὡς καὶ ὁ κύριος
Κεφ. γ'. φησιν. Ἐλθόντα δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευ-
2 » δοδιδάσκαλοι. Τοῦ τῆς προφητείας ὀνόματος κοινῶς καὶ καθ' ὧν προφῶν καὶ καθ' ὧν ψευδοπροφῶν φερομένου, ἀσφαλίζεται νῦν μὴ τοῖς ψευδοπροφήταις προσέχειν, καὶ τί τὸ διαφέλλων Παῦλος ἐδίδαξεν, ὅτι γὰρ εἷς λέγει κύριον Ἰησοῦν ἢ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ἄρχεται δὲ ἐντεῦθεν τῆς καθ' ὧν Νικολαϊτῶν αἱρέσεως τῆς καταδρομῆς διπλῶ λέγων τὴν κακίαν αὐτῶν. ἡσὶ γὰρ περὶ μὲν δόγματος ἀσεβέσαι, ὃ διὰ τῆς ἐς τὸν δεσπότην Χριστὸν βλασφημίας αὐτῶν ἀπεδείξαν, περὶ δὲ βίου, ἀσελγήσαι. καὶ τοῦτο δὲ νῦν μὲν διὰ τῆς αἰσχροκερδείας παιστᾶ, μικρὸν δὲ πρόβας, τρανότερον προσέξει. πλεονεξίαν γὰρ ἢ πόνων νῦν τὴν αἰσχροκερδείαν ἐσήμανεν. ἡ γὰρ πλεονεξία τοτὲ μὲν τὴν ἀδικίαν σημαίνει, τοτὲ δὲ τὸ κέρδος ἁπλῶς. ὅθεν οἰκείως τὸ, ἐμπρεύσθησαν προσέθηκεν. ἀμοιρίων δὲ αὐτοὺς παντελῶς τῆς θείας διδασκαλίας, πλασοῖς εἶπεν αὐτοὺς λόγοις χρωμένους. ἀηδέξουσί φησι τῆς ἀσεβείας τὸ ὀνόματα, θάνατον. τὸ δὲ, ἐκπαλαι, τῆς προγνώσεως τοῦ θεοῦ ἐστὶ σημαντικὸν, καὶ ὥσπερ τοῖς ἀληθοῖς προγνωστικῶς ἡτοίμασε τὰ ἀγαθά,
» οὕτω καὶ τοῖς πονηροῖς τὸν καθ' ἑαυτῶν ὅλεθρον. Οἵτινες παρεισάξουσιν αὐ-
» τοῖς αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράζοντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυ-
» τοῖς τάχινον ἀπώλειαν. καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀπωλείαις. δι' οὓς
» ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται, καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλασοῖς λόγοις ὑμᾶς
» ἐμπορεύσονται. Τὸ ἑξῆς. οἵτινες ἐπάγοντες ἑαυτοῖς τὸ τάχινον ἀπώλειαν, πα-
ρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι,
» καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλασοῖς ὑμᾶς λόγοις ἐμπορευόμενοι. Οἷς τὸ κρῖμα ἔκπα-
» λαι γὰρ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. Οὐκ ἀργεῖ, ἀντὶ τοῦ γὰρ ἀργόν,
ἤτοι γὰρ ἀνενέργητον ἔσται. Εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο,
» ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους, καὶ ἀρχαίου κόσμου
» οὐκ ἐφείσατο. Εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων, οὐδὲ κόσμου ἀρχαίου, ἀλλὰ
καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας κατέκρινε καταφλογῆ τεφρώσας, καὶ εἰς ὑπόδει
γμα πάντων τῶν μετ' αὐτὴν μελλόντων ἀσεβεῖν τέθηκε, Νῶε δὲ δικαιοζώνης κήρυκα,
κατακλυσμὸν

κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, ἐφύλαξεν, ἅμα καὶ τὸν Λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν, ὅτε τοὺς ἐπ' ξενοδοκίαν ἐλθόντας διϊλυόντι ἀγγέλους οἱ τῶν Σοδόμοις ἐζήτουν καὶ διὰ καὶ πρὸς ζῆλον τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν πράξεων ἡμέραν ἐξ ἡμέρας πράσσοντα λούμενον, εἰς τὸ βασανίζοντα τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν διὰ τῆς τούτων ἀρχῆς καὶ ἐγκρατείας, ἐρρύσατο, ἅ πολλῷ μᾶλλον καὶ καθ' ἡμᾶς τὸν νῦν καιρὸν καὶ αὐτοὺς ἀπωλείας παραδώσει; ὡς τοὺς πρώτους ἀγγέλους, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ ἔτι Σοδομήνους; ὑμᾶς δὲ τοὺς μετὰ τούτων τῷ τῷ κόσμῳ προικωῶντας ἁ χὶ σώσει ὡς τὸν Νῶε καὶ τὸν Λὼτ τοὺς συσκηνοῦντας τότε τοῖς πανόμοις; οὕτω πάντως ποιήσει. ἁδελφοὶ ἀντερεῖ. οἶδε γὰρ εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμῶν ῥύεσθαι, κακοὺς δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν. σκόπει δὲ ὅτι τὸ περὶ ὧν κακοπραγιῶν προθεὶς ἄνω πρᾶγμα, νῦν τὸ ὧν δικαίων μετατίθ, καὶ διὰ τούτου ψυχαγωγῶν τοὺς ξηλωτὰς ὧν δικαίων, ὡς μετριωτέρους ὧν ἀσεβῶν εἶναι. Διὸ καὶ ὁ Χριστὸς πρῶτον τὰ μέρα τοῖς δικαίοις δίδωσι τοῖς ἐκ δεξιῶν ἀρνίοις, εἶτα τοῖς δὲ ἀριστερῶν ἐρίφοις τὰς τιμωρίας. καθότι καὶ τὰ τέρατα ὧν συμπρωτῶν προτιμᾶται. ἀγγέλων ἁμαρτησάντων γὰρ ἐφείσατο. ἐκ ὧν προτετιμηλύων ἡ πρόχειρησις. φησὶ γὰρ, ἁ οὖτοι οἱ διὰ τὸ τῆς ὑσίας ἀκήρατον, ἄγγελοι τίμιοι πρὸς θεῷ καταθέντες ἁμαρτήσαντες συγγνώμης γὰρ ἔτυχον, γὰρ οἱ προσεχεῖς τῆς αὐτῆ πλάσεως ἄνθρωποι, πολλῷ μᾶλλον γὰρ τούτων ἁμαρτησάντων φείσεται. διὰ δὲ ὧν σειρῶν τὸ ζόφου, τὸ ἀφυκτον καὶ ἀδιάδρασον τῆς κατακρίσεως σημαίνει. τριοὺς γὰρ δεσμοὺς τοὺς ἀκριβῶς ὑφ' ὑμῶν καθ' ἑκάστην ἀθέντας κολάζομεν. ἅμα πρὸς ἐρεῖτις ὅτι δίλιν ἡ τριαύτη κατάκρισις ὧν δαιμόνων; ἀπ' αὐτῶν διϊλαδὴ ὧν δαιμόνων. καὶ γὰρ ὑπὸ τῷ εὐαγγελίῳ δέονται μὴ εἰς τὸν Ἄβυσσον αὐτοὺς καταπέμψαι, ὡς καὶ ἑτέρων τότε πάντων παθόντων. Ἰστέον μὲν ὡς καὶ ὑποθετικῶς πεποίηται τὸ πρόχειρημα, οὐχὶ δὲ καὶ τῷ ὄντι οὕτως ἐστίν. οὐ γὰρ ἔχει πρὸς ἀντάπόδοσιν. ἅμα σχήματι μόνον οὕτω προβέβληται, τῇ δὲ ἀληθείᾳ πράσγματικὴ πίστις ἐστὶν ἀπολῆ. καὶ διὰ τί; ἡρήσεται. ἁ γὰρ καθ' ὃ σχῆμα ἴσως, οὕτως ἂν προύβη. ἁ γὰρ ἀγγέλων οὐκ ἐφείσατο. ἁμαρτησάντων, ἁ ἀρχαίου κόσμου, ἁ Σοδόμων καὶ Γομόρρας, ἆρα τούτων φείσεται; οὐδαμῶς. ἢ καὶ οὕτως. οὐ τούτων φείσεται πάντως. οὐχ ἁπλῶς δὲ ἅπερ ὧν προτιμοτέρων πειρᾶ, ἅμα δεῖξαι βουλόμενος ὡς μᾶλλον οὗτοι ὑποδικώτεροι ἁμαρτάνοντες. ἐπεὶ οὖν καὶ οὗτοι τὸ προτιμότερον ἔχουσιν, ὡς κλιθέντες μὲν εἰς ἀργολήν, ἐκτραπέντες δὲ τῆς θείας ὁδοῦ, μεῖζον καὶ τὸ καθάκριμα ἔχουσιν. ἐξ ὑποθέσεως δὲ κινήσας τὸν πράσγματικὸν πίστιν, οὐκ ἀπέδωκε τὸ ἀκόλουθον τῷ σχήματος. σπέρχεται γὰρ τὸ πράσγμα τῆς ὧν δικαίων προσλήψει, καὶ ὀφειλῶν ἐπὶ τῷ ἐξ ἀρχῆς προτεθέντος τὸν ἀπόδοσιν ποιήσαι, ρυτέσι ὧν ἁμαρτησάντων, δι' οἷς καὶ τὸ πράσγμα, καὶ ἡ ὧσιν. ἡ τούτων οὐκ ἐφείσατο, ἆρα ὧν πρόντων ἀσελγῶν φείσεται; ἢ καθ' ἀπόφασιν. πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ τούτων φείσεται, οὐ τοῦτο ποιεῖ. διὰ τί; εὑρίσκει γὰρ αὐτὴν ἡ ἀπόδοσις, δύο προκειμένων ὑπραγμάτων, καλῶν καὶ κακῶν, πρὸς τὸ κακὸν μόνον γνομένην, οὐκέτι δὲ πρὸς τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ καλοῖς καὶ ἀποδίδοται. ἐν οἷς
οὐκ

οἷον γὰρ ἤρκεσε μίαν ἀπόδοσιν τὸ πεπτωκέναι ἅπασι, ἑτέρως διεγράψατο τῇ φράσει. καὶ δι' ὑπονοίας τὸ ὀφειλόμενον ἀπετέλεσε. διὰ τί δὲ τοῖς κακοῖς πεισθῶσι τῶν ἀγαθῶν ὑποδείγματα, ἐρήσεται καθ' ὁδόν.

» Ἀλλὰ ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν
» ἐπάξας, καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας πέφρωσας κατατροφῇ κατέκρινεν, ὑ-
» πόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν πεφηκώς, καὶ Δίκαιον Λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ
» τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο. Ὡς προλαβόντες εἴπωμεν
καθ' ὃ τὸ σχῆμα τοῦ φαινομένου λόγου, καὶ ἡ ἔννοια ἐπακολουθεῖ τῶν προκειμένων.
γὰρ ὑπόκειται ἡ ἀπόδοσις ἡ ἑνὸς τὰς τοιαύτας συντάξεσιν ἔχουσα. οὐ γάρ ἐστιν
ἀπλῆ πραγματικὴ πίστις, καὶ τῶν διὰ ἁμαρτίας κολαζομένων, καὶ τῶν διὰ δικαιο
ζήλω τιμωμένων, ὡσεὶ ἔλεγε. διὰ τί ὁ θεὸς καὶ τοὺ ἁμαρτάνοντας ἀνευ φειδοῦς
κολάζων ἀπαραιτήτως, ὡς τοὺς ἁμαρτήσαντας ἀγγέλους, ὡς τοὺς ἐπὶ τοῦ κατακλυ
σμοῦ, ὡς τοὺς Σοδόμων πόλεις, καὶ πάλιν τιμᾷ τοὺς δικαιοζήλως ἐργαζομένους,
ὡσπερ τὸν Νῶε, ὡσπερ τὸν Λὼτ. καὶ ἔστιν ἡ ζήτησις τοιαύτη. ἴσασιν ὅτι κολασθή-
σονται οἱ ψευδοδιδάσκαλοι διὰ τὰς βλασφημίας αὐτῶν, διὰ τὸν ἀσελγῆ βίον αὐτῶν,
φέρει τὰ παραδείγματα. ὁ γὰρ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, οὐδὲ
ἀρχαίου κόσμου. οὐδὲ πόλεις Σοδόμων ἔφυγον τὸν ὄλεθρον, ἀλλὰ καταπεφρωθεῖ
σαι εἰς ὑποφρονισμὸν ὑπόκεινται τῶν ἀσεβούντων. καὶ πάλιν, τοὺς δικαιοζήλως ἀσκή-
σαντας τιμᾷ οἷδε θεός, ὡς τὸν Νῶε, ὡς τὸν Λὼτ. καὶ διὰ ποίαν δικαιοζήλως ἐ-
κάστου ἔχηγεῖται. ὅτι καὶ τὸν Νῶε καὶ τὸν Λὼτ διὰ σωφροζήλω ἐφύλαξεν αὐτοὺς
τοῦ ὀλέθρου τῶν κατ' αὐτοὺς ἀνθρώπων. ὁ, τε γὰρ Νῶε ὑκ ἀνήχθη τῇ ἀσεβείᾳ τῶν πρὸ
τοῦ κατακλυσμοῦ, ὅτε Λὼτ οὐδὲν ζηλώσας τῆς ἀσελγείας τῶν ἐν Σοδόμοις. ἀλλ' ἡμέ
ραν ἐξ ἡμέρας οἷον κεντούμενος τῇ ὁράσει τῶν ἀσελγουμένων, ἐξ ὧν αὐτὸς οὐκ ἀσελγῶ
παρακαλούμενος, οὐδὲν ὑπεῖκεν. ὃ τρισὶ, βλέμματι ἐξ ἀκοῆς. ὅτι πολλὰ εἶχε τοῦ
πρὸς ἀσέλγειαν αὐτὸν ἐκκαλούμενα, ὅρασιν, ἀκοὴν, τὴν κατὰ τῶν πονηρῶν συναναστροφὴν, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐπιξενωθέντας αὐτῷ ἀγγέλοις ἐν σχήματι ἀνθρώπων, τοῖς δὲ
ἀσέλγειαν αὐτοῖς ἐξαιτοῦσι παρέσχε. καίτοι μυρία ὑπὸ τούτων τῶν ἐξαιτούντων ἐπη
ρεαθείς. τὸ γὰρ διὰ τὸ, κἂν προυμένου, ὑπέφηνε. ἐβούλοις ὥσπερ ἐπῳδύνημα ἐπιφέ
ρει. οἷδε κύριος εὐσεβεῖς ἐξῆς. οὐδὲν δὲ πρὸ δικαίων προειπών, ἢ μὴ πρὸ μόνων ἀσεβῶν
καὶ τῆς τούτων τιμωρίας, πρενέβαλε καὶ τὸ τῶν δικαίων παράδειγμα. πρῶτον μὲν
διὰ τὸ καὶ τὴν Ἰσραὴλ ἅμα μεμνῆσθαι, καὶ τῆς τῶν ἀσεβῶν ἀπωλείας, καὶ τῆς τῶν
δικαίων σωτηρίας. ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ παραθέσεως τούτων, τῶν μὲν ἁμαρτησάντων τὸ
ἐξαίρων τὸ κακὸν, τῶν δὲ καρτερησάντων λαμπρῶν τὸ καρτερῶθέν. ἔτι δὲ καὶ
τοὺς ἀκροατὰς πείθων, τῶν μὲν μισῆσαι διὰ τὰς τιμωρίας τὸ ἀσελγές, τῶν δὲ ἠσπάσασθαι διὰ τὴν σωτηρίαν τὸ καλόθεμα. ὅθεν καὶ τῷ ἐπῳνύματι ἀμφοτέ
ρων μέμνηται καὶ τῶν ἀσεβῶν καὶ τῶν εὐσεβῶν, καὶ τῆς τιμωρίας καὶ τῆς σωτηρίας.
τί δὲ βουλόμενος ἐντεῦθεν δὲ, εἴρηται ἤδη. ὅτι τῶν μὲ βδελύξασθαι αὐτοὺς βουλό
» μενος τὴν κακίαν, τῶν δὲ ζηλῶσαι τὴν ἀρετήν. Βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ Δί
καιος

» καιος ἐν ἀνόμοις ἐργοις ἐβα-
» σάνιζεν. οἶδε κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρί-
» σεως κολαζομένους τηρεῖν, μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πο-
» ρευομένους, καὶ κυριότητος καταφρονοῦντας. Πολλὰ φυσιμ ἔχων τὸ πρὸς ἀσέλ
γειαν ἐκκαίουσα καὶ ἐκμοιοῦντα καὶ παρακαλοῦντα, ὅρασιν, ἀκοὴν, τὴν μετὰ τῶν
πονηρῶν συναναστροφὴν, οὐδενί τούτων ἐπίφορος πρὸς ζῆλον αὐτοῖς γέγονεν. μά-
λιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς. ὑπὸ τοῦτο εὐφυῶς ἀπὸ τῶν ὑποδειγμάτων τῶν πεπειρα-
μένων, ἐπὶ τὴν προοῦσαν ἔλεγον ὑπόθεσιν. λέγει δὲ περὶ τῶν καταράτων Νικολαϊτῶν,
ἤτοι γνωστικῶν, ἢ Ναασηνῶν, ἢ Κερδωνιανῶν. πολυώνυμος γὰρ αὐτῶν ἡ κακία, καὶ
ὡς τοῖς μαρτοῖς ἔργοις, οὕτω καὶ τοῖς ὀνόμασι συνεχυμένη καταλαμβάνεται. οὓς γὰρ,
ὡς φθανομένους ἤδη ὄντας, βυθὸν ὑποσκιάμενοι καὶ σιγὴν τοῦ πρωτουργοῦ τῆς τοῦ κό
σμου ὑποστάσεως, καὶ τινας αὐτοῦ τούτων μητέρας καὶ αἰῶνας τερατολογήσαντες,
ὡς καὶ Μαρκίων αὐτοῦ τούτων λαβὼν πονηρὰ σπέρματα, εἶτα κυριότητος δὲ τούτων
τῆς τοῦ κόσμου δημιουργίας παρωσάμενοι καὶ ἐπῳδίας, ἐπὶ πᾶσαν ἐχώρησαν ἀθέ
σαρκικὴν ἀκαθαρσίαν. καὶ εἴ τις περὶ τούτων ἐθέλοι μαθεῖν τὸν Εἰρηναίου τοῦ κλε-
τοῦ μακαρίου ἀνθρώπου περὶ αὐτῶν ἐκτεθεμένην βίβλον μετὰ χεῖρας λαβών, ἵνα
ἐπιγράψῃ καὶ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, εὑρήσει τοὺς τούτων ἀκαθαρσίας, δὲ
Μάρκου μάλιστα τοῦ ἀσελγεστάτου καὶ ὧν ὑπ' αὐτοῦ ἠπατημένων καὶ διεφθαρ-
» μένων ἐλεεινῶν γυναικῶν. Τολμηταὶ, αὐθάδεις. δόξας γὰρ τρέμουσι βλασφη-
» μοῦντες, ὅπου Ἀγγελοι ἰσχύι καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες γὰρ φέρουσι κατ' αὐτῶν
» παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν. οὗτοι δὲ ὡς ἄλογα ζῶα φυσικὰ γεγεννημένα εἰς ἅλω
» σιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταφθαρήσον
» ται, κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας, ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν.

Τολμηταὶ, αὐθάδεις. πεσυπακουστέον τὸ, οἵ ἐστι. πρωσαμβύους γὰρ νῦν τὸν τοῦ κό
σμου ἐπόπτην καὶ ποιητὴν, γλῶσσαν ἀπρεπῆ καὶ βλασφήμους τοῖς τρόποις καὶ αὐθάδεις,
τυτέστι τὸ ἑαυτοῖς ἀρέσκον μεταδιώκοντας λέγεσθαι. σημαίνει καὶ βλασφήμους φησίν. οἱ
γὰρ ἐκ καταφρονήσεως γε δεδικηότες τὸν κυριότητα, τί οὐ πρᾶγμα, ἢ καὶ πρὸς πᾶ-
σαν δόξαν ἀδεῶς διενίνοντο; τρανότερον δὲ περὶ τούτων ὁ μακάριος ἀπόστολος
Ἰούδας ἐρεῖ, ὅπου καὶ περὶ τοῦ Μωυσέως μνημονεύσει σώματος. οὗτος γὰρ νῦν μόνον
ὑπέκρουσεν, ἀψάμενος ὁμοῦ καὶ καταπαύσας ὧν περὶ τούτου λόγον. ἐξ ἐκείνου
τοίνυν καὶ περὶ ὧν πεκλημένων λαβόντες τὰς ἀφορμὰς, λέγομεν, ὅτι τὸ, δόξας γὰρ
τρέμουσιν, ἀντὶ τοῦ καταφρονητικῶς ἔχουσι, πᾶσαν δόξαν βλασφημεῖν. καὶ βουλό
μενος ἐπισχεῖν τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα αὐτῶν τόλμαν φησίν. ὅπου ἄγγελοι ἰσχύι καὶ δυ
νάμει μείζονες ὄντες γὰρ φέρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν, τοῦτον τῷ
μακαρίῳ Ἰούδᾳ, ὡς ἔφημεν, λέγων, ἐπεὶ κἀκεῖνος τὸν τινῶν γλωσσαλγίαν κολά
ζων, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος τρίβεται τὸν νουθεσίαν, σαφέστερον μέντοι, δι'
ὧν οὕτω λέγει. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος καὶ ἑξῆς, γὰρ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπε-
νεγκεῖν βλασφημίας. τοιοῦτον οὖν καὶ Πέτρος λέγειν βούλεται νῦν, ὅτι οὗτοι οἱ κα
κοδαίμονες

κοδαίμονες γὰρ εἰμὶαν ἔχωσι φειδὼ ὥρι τὸ τῆς δόξας βλασφημεῖν. καὶ τοιγὰρ οἱ δυνάμει καὶ ἰσχύι μείζονες ὄντες, διὰ τοῦτο τῶν μιαρῶν τούτων, γὰρ φέρουσιν, ὑπὸ τοῦ προκομίζουσι κατ' αὐτὸ οἱονεὶ τῶν δοξῶν βλάσφημον κείσιν πρὰ κυρίῳ. καὶ τοῦτο μάρτυς Μιχαὴλ ὁ Ἀρχάγγελος. ἐπεὶ γὰρ δόξης τινὸς μετέχει καὶ ὁ Διάβολος διὰ τὸ ἀρχὴν εἶναι τοῦ πλάσματος κυρίου, ἀνάγκη κατ' αὐτὸ βλάσφημον λόγον. καὶ ἔστιν οὗτος τούτων μᾶλλον ἐπιχείρησις οὕτως. εἰ γὰρ ὁ μᾶλλον ἄξιος βλασφημεῖσθαι Διάβολος, ὅμως διὰ τὸ δόξης μετέχειν ἀνάγκη ἔτυχε τοῦτο πρὰ τοῦ Μιχαὴλ ἐνώπιον κυρίου, ἀνὰ οὐ φέροντες εἶσιν οἱ περὶ χεῖρας πᾶσαν δόξαν βλασφημοῦντες, πολλῷ τῆς ὧν Ἀγγέλων τιμιότερος καθ' ὅν φερόμενοι. δόξας δὲ εἴτε θείας φησὶ δυνάμεις, εἴ καὶ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, ὧν ἀπεναντίας οἱ χοιρώδεσταροι οὗτοι φερόμενοι καὶ βλασφημοῦντες αὐτὰς διετέλουν. καὶ οἱ μὲν Ἄγγελοι οὗτοι, αὐτὰ δὲ ὡς ἄλογα φυσικά, τυτέσι κατ' αἴσθησιν μόνον ζῶντα ἀνθρώπου καὶ τῶν οἰκείων ζώων, διὸ καὶ ἐναλωτὰ τῆς φθαρτῆς τυτέσι τῆς κατὰ τὸν φθειρομένου ζωὴν ὠφελιμαγωγῆς, θυμοῖς καὶ ἐπιθυμίᾳ ἀγόμενοι καὶ φερόμενοι ᾗ οἷς ἀγνοοῦσιν, εἴτε τῇ καθ' ἑκάστου αὐτῶν ἀγνοίᾳ βλασφημοῦντες, τῇ ἐπαξίᾳ ἑαυτῶν φθορᾷ καταφθαρήσονται κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας, ὃν ἐβούλοντο ἑαυτοῖς προεξένησαν, ἡδονὴν ἡγούμενοι τὸν ἐν μέρᾳ τρυφὴν, τὸ ὄντως φησὶν ἐφ' ἑσπέρᾳ, τὸν ἀληθῆ καὶ ἑστέρασον εὐφροζύνην καὶ ἡδονὴν ᾗ τῇ καθ' ἡμέραν τιθέμενοι τὸ λαμπρὸν ἀπολαύσει. ἴστεον μὴν ὡς ἡ θεία γραφὴ τὰ φυσικῶς ὀνόματα τοῖς ἀνθρώποις, τυτέσι τὰ ὡς ζώοις αὐτοῖς ᾗ ὑπάρχοντα, ἐπειδὰν διαβάλλῃ, πρὸς τὰ ἄλογα αὐτὰ ἀφομοῖ, ἄνθρωπος, φάσκουσα, ἐν τιμῇ ὢν γὰ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις. καὶ, μὴ γένεσθε ὡς ἵππος καὶ ἡμίονος. καὶ ἵππου θηλυμανεῖς ἐλοῦντο. ἐ γένεσθε φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραὶ, γὰ μεταποιοῦσα τὰς φύσεις φάσκουσα ταῦτα, (τοῦτο γὰρ ἀδύνατον,) ἀλλὰ τούτων τὰς φυσικὰς ὁρμὰς, τὰς μὴ ἐκκλινεῖν παρακαλοῦσα, ὧν δὲ ἐσαινετῶς ἔχεσθαι. ὅταν δὲ φρονιμώτερον παραγγέλλῃ πρὸς τὸ κρεῖττον τὸν ὁμοιότητα πρασέμεσθαι, ὡς ὅταν λέγῃ, γίνεσθε οἰκτίρμονες ὡς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, γὰ δὲ φύσιν μεταποιοῦσα, οὐ γὰρ ὅσον ἡ ἰσχὺς ὑπερβάλλει τὸν πρὸς ἐκεῖνον πρακελευομένην. Σπίλοι δὲ μῶμοι. ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν. συνευωχούμενοι ὑμῖν. ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκατασταύστου ἁμαρτίας. δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους. καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες. κατάρας τέκνα. καταλείποντες τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσὸρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν, ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας. ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν. Σπίλοι καὶ μῶμοι. τὸ ἑξῆς οὕτω. σπίλοι δὲ μῶμοι καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίαις ἔχοντες. τυτέσι διὰ πλεονεξίας γεγυμνασμένην. κατάρας τέκνα. συνευωχούμενοι ὑμῖν. ὀφθαλμοὺς ἔχοντες πλήρεις μοιχαλίδος καὶ ἀκατασταύστου ἁμαρτίας. δελεάζουσι ψυχὰς ἀστηρίκτους, ἃς καὶ Παῦλος ἔλεγε γυμνασία σεσφαλισμένα ἁμαρτίαις.

οἱ δ' αὖτε οὗτοι καταλιπόντες εὐθεῖαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσὸρ ἐξῆς. οἱ δ' αὖτε εἰσὶ πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι ἐξῆς. καὶ τίνος χάριν ὁ ζόφος αὐτοῖς ἀπόκειται εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα; διὰ τοῦτο ὑπερόγκων αὐχῶν ματαιότητα, δι' ἧς δελεάζουσι τῇ πρὶν ἐν πλάνῃ ἀναστραφέντας, ἐόντως τοιούτων ἀποφυγόντας, ἐν ἀσελγείαις καὶ ἐπιθυμίαις σαρκὸς ὡς κύνα ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα ἐπιστρέψαι. τὸ δὲ ματαιότητος τῆς ματαιότητος τούτων ἐξαγγελτικὰ καὶ πιστωτικά. σπίλοι καὶ μῶμοι. γὰρ φησιν ἔχοντες καθαριότητος ἐχόμενον, ἀνὴρ ὡς σπίλοι ἐν ἱματίῳ καθαρῷ τῇ ἀκραιφνεῖ πολιτείᾳ ἐπιφυόμενοι καὶ πάντα μωμώμενοι, ἐπειδὰν ἀποσπάσωσί τινας, καὶ σωθῶσιν ἀσελγεῖς τοὺς σωθέντας ἄνδρας καὶ γυναῖκας πρασκευάσαι, τρυφὴν ἡγοῦνται τὸ πρᾶγμα, ἀποπληροῦντες πρὸς ἑαυτῶν ἀσέλγειαν, ἀλλὰ καὶ σωτευσχούμενοί φησιν ὑμῖν, γὰ δ' ἀπάτῃσι καὶ τὸ μεταλαμβάνειν ἀλόντος τὸν ποιοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ καιρὸν εὑρίσκειν τοῦτον ἐπιτήδειον τῆς προσγυναῖκας ἀπάτης. οὗτοι γὰρ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες γὰρ ἄλλο βλέπουσιν ἢ μοιχαλίδας. καὶ ἐν τούτῳ ἀκαταπαύστως ἁμαρτάνοντες ὡς καθάρας τέκνα, ψυχὰς δελεάζουσιν ἀστηρίκτους. ἢ γὰρ καρδίας αὐτῶν πρὸς γὰρ ἄλλο ἢ πρὸς πλεονεξίαν ἐσκήκασι ἢ γὰρ ἀσελγείας ἢ καὶ ὑπημάτων, διὰ ἄπορ ἀμφότερα καταλιπόντες τὴν καταευθύνουσαν αὐτοὺς ἐς σωτηρίαν ὁδὸν, ἐπλανήθησαν ταύτης, ταῦτ' παθόντες τῷ Βαλαὰμ τοῦ Βοσὸρ. ἐπεὶ κἀκεῖνος διὰ δωροδοκίαν μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν. ἔλεγξιν δὲ τῆς Βαλαὰμ παρανομίας ἔσχεν, ὑποζύγιον ἄφωνον. ὃ τῷ ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον, ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν. καὶ ντεῦθεν τίνων μανθάνομεν ὅτι διὰ τὸ φυλάττειν αὐτοῦ πάθος ὁ Βαλαὰμ, ὅπερ διὰ τῆς μανιώδους αὐτοῦ μανίας ἔτρεφεν, ἅπαξ κωλυθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, τὸ δεύτερον φιλονείκως πρευθῆναι πρὸς τὸν Βαλὰκ κατηπείγετο. καὶ τῷ φόβῳ τοῦ θεοῦ πεδηθεὶς, καὶ τοῖς καθ' ὁδὸν δείμασι, τὸ ῥῆμα τῆς εὐλογίας γὰρ ἐποίησεν ὅπερ γὰρ τῆς μανείας ἦν, (ἑτέρωθι γὰρ τὴν μανείαν ἐκμανομένης πεφέρεσθαι ψυχῆς ἀγνοούσης τὸ λεγόμενα,) ἀλλὰ τῆς πεφυτείας. οἱ γὰρ πρὸ φῆται ἐπισάμενοι φθέγγονται) ἃ φθέγγονται). ὅθεν δὲ πεφυτευκὼς αὐτὴν ἐκάλεσεν, ὡς δὲ ἐπισάμενον ἀλέγει. γὰρ ἀν τοῦ ἐκλογῆς γέγονε τῶν κρειττόνων, ἀγαθῶν ἃ φθέγγεται). οὐ τῆς μανείας τοίνυν ἡ εὐλογία, ἀλλὰ τῆς θεοῦ. Οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι. οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. ὑπερόγκα γὰρ ματαιότητος φθεγξάμενοι, δελεάζουσιν τοῦ ἐπιθυμίαις σαρκὸς, ἐν ἀσελγείαις τοὺς ὄντως ἀποφυγόντας, τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους, ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς. ᾧ γὰρ τις ἥττηται τούτῳ καὶ δεδούλωται. Μεταξυλογήσας πολλὰ, ἐν οἷς τὸ τοῦ Βαλαὰμ προήγαγλυ ὑπόδειγμα, ἐπανέλαβε πάλιν ὧν πρὸ ὧν ἀναφάρτων γνωσικὸν λόγον. καὶ ἀποφαίζει αὐτοὺς πηγαῖς ἀνύδροις, ὡς ἀπολωλεκότας τὸ τῆς ζωῆς ὕδωρ. τυτέσι τὸ τοῦ κηρύγματος καθαρὸν καὶ πότιμον ὕδωρ. ὃ ἔχων ὁ νοῦς, πολλοὺς αὐτοῦ κορέσθη ὧν προσιόντων ἐσωπήλλετο. ἀλλὰ καὶ νεφέλαις αὐτοὺς προβάλλει ὑπὸ πνεύματος ἐλαυνομένας, τοῦ ἁγίου δηλονότι. διὸ καὶ λαίλαπα αὐτὸ ἐκάλεσεν, ὡς

σεν, ὡς συφρέφον ἐ σώματα πάντων τὸ ἐλαυνόμενον. τὸ γὰρ ἔνωθεν ἡ λαίλαψ ποιεῖν· ὃ κ ἔστιν οὗ φησι νεφέλαι διαυγεῖς, ὥσπερ οἱ ἄγγοι, ἀηδόμιχλαι ζόφου μεμαί. οἷς ὁ ζόφος ἑτοίμασται, ἐλλείπει δὲ τὴν μέλλουσαν κρίσιν, ὃ τετήρηται. καὶ διὰ τί; ἐπήγαγε τὴν αἰτίαν, ὅτι καὶ ὑπέρογκα ἐκ ματαιότητος φθεγγόμενοι, δελεάζουσι διὰ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας ἐν ταῖς ἀσελγείαις τοὺς ἀληθῶς ἀποφυγόντας, καὶ παθάπαξ τοὺς ἀρτίως πλανωμένους ἀναφερομένους. ὥστε ἀσελγείας καὶ ἀλαζονείας καὶ ἀσεβείας ἐστὶν οὗτοι οἱ ταῦτα κατατραπόμενοι. ἀμέ καὶ δοῦλοι φησὶν ὄντες αὐτοὶ τῆς φθορᾶς ἀπαθαρσίας, ἣν καὶ φθορὰν δικαίως καλεῖ, ἐλευθερίαν τοῖς ἀπατωμένοις ἐπαγγέλλονται, τῆς ἀληθοῦς μὲν οὔ, τῆς δὲ κατὰ τὸ ἄνετον τοῦ βίου ξωῆς. διὸ καὶ λογισμὸν ἐπάγει, τὸ ὅτι δοῦλοι ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας, θαυμάσιόν τι φάσιον, ὅτι ᾧ τινι τὶς πάθει νενίκηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. εἶτα πάλιν διὰ ἑτέρας ἀποδείξεως σωιστᾶ, ὥσπερ ὁ τινὸς ἡττώμενος τούτῳ καὶ δουλεύει. ἐ γὰρ
» ὑποστάσεως ποιεῖται τὴν ἧτταν. Εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσ-
» μου ἐν ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος Ιησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλα-
» κέντες ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων. κρεῖττον γὰρ ἦν αὐ-
» τοῖς, μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν, ὑποστρέψαι ἐκτῆς πα-
» ραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς. συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας,
» κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἔξέραμα, καὶ ἡ λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου.

Δύο κατασκευάζει διὰ τοῦ προφήτου λόγου ὅτι καὶ τῷ ἡττωμένῳ ἀνάγκη τὸν ἡττῶμενον δουλεύειν, καὶ ὅτι οἱ μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, πάλιν ἐνέχόμενοι τοῖς προτέροις, χείροσι τῶν προτέρων πορίστασθαι κακῶν. Τύπος δὲ καὶ τὴν παροιμίαν ἐπάγει συμπαρον. ἔστιν οὖν ὅλος ὁ λόγος οὗτος. ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος Ιησοῦ Χριστοῦ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου, τούτοις πάλιν ἐμπλακέντες ἡττῶνται αὐτῶν, πάντως που καὶ δουλεύουσιν αὐτοῖς, καὶ χείρονα τῶν πρὸ τῆς ἐπιγνώσεως πορίσασθαι τῶν δουλείαν τούτων γεγόνασι, καταπαυδιάζοντος αὐτοῖς τοῦ ἐπιβούλου ἡμῶν Σατανᾶ χείροσι πορίσειν χθῆναι, ἢ ἀπολογίαν τῆς ὅσον δὴ ὧν πονηρῶν ἔργων ἀργίας. διὸ καὶ ὁ ἀπόστολός φησιν, ὅτι εἰ δὴ τοῦ ἀπόκειται τοῖς παλινῳδίαν ὧν κακῶν ᾄδουσι, κρεῖττον ἦν αὐτοῖς μὴ δὲ ἐπιγνῶναι, ἢ ἐπιγνόντας χείροσιν ἀλῶναι. ἐοικεν καὶ κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἔξέραμα ἐπιστρέφων, εὐτελεστότερος. ἀλλ' ἡ φύσις μισήσασα, ἀπέβλυσαν αὐτὸν κατηνάγκασε, ταῦτα πάλιν ποιοῦμενος προφῶ, καὶ ὡς ἐπὶ φθορότατα ἐθίων, καὶ ὡς τὰ τῇ φύσει ἐξημβλωμένα, εὐτελεστότερος, καὶ εἰς πάλιν ἀποκυηθῆναι ζητοῦσα, ἢ βορβόρῳ τὸν ποιοῖν, ἐυπαρώτερα ὧν

Κεφ. δ'. πετέρων ῥητῶν φανείη. Ταύτην ἤδη ἀγαπητοί δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν,
3 » ἣν ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, μνησθῆναι ὧν προειρημένων
» ῥημάτων ὑπὸ ὧν ἁγίων προφητῶν, καὶ τῆς ὧν ἀποστόλων ἡμῶν ἐντολῆς, τοῦ κυρίου καὶ
» σωτῆρος Ιησοῦ, τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτου ὧν ἡμερῶν, ἐμ-
» παῖκται κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι, καὶ λέγοντες, ποῦ ἐστὶν ἡ
» ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν πάντα οὕτως

διαμένει

» διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. Ἐκ τούτων μανθάνομεν δύο τὰς πάσας εἶναι τοῦ Πέτρου ἐπιστολάς. τὰ δὲ, ἃ οἷς διεγείρω ὑμῖν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, ἐν ὑπερβατῷ ἀκουστέον οὕτως. ἐν αἷς ἐπιστολαῖς, τουτέστι δι' ὧν ἐπιστολῶν ἐγείρω τὴν ὑμῖν εἰλικρινῆ διάνοιαν. εἰλικρινοῦς γὰρ διανοίας καὶ καθαρὰς ὧν ἤδη ἀκουσθέντων ἢ ἀρτεσθέντων βουλεῖων μνησθῆναι, καὶ διεγερθῆναι πρὸς ἐπανάληψιν τῆς τούτων ἐργασίας φησὶν ὑπόμνησις καὶ προθυμία. ἀποστεθη δὲ διὰ ὧν προφητικῶν λόγων, δι' Αποστολικῶν κηρυγμάτων. διὸ καὶ Παῦλος φησίν. ἐποικοδομούμενοι ἐπὶ τῷ θεμελίῳ ὧν Αποστόλων ἐ Προφητῶν. πάντες γὰρ οὗτοι τὴν τοῦ κυρίου παρουσίαν κατήγγειλαν, καὶ τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν. καὶ γνήσιον ἀπιστεῖν τοσούτοις μάρτυσι καὶ κλικούτοις. καὶ τί, φησι, λέγω Προφήτας καὶ Αποστόλους; ὅτι κατήγγειλαν καὶ τὴν πρώτην καὶ τὴν δευτέραν αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν παρουσίαν; καὶ ἔστιν ἡ ζώνταξις οὕτως. μνησθῆναι ὧν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ ὧν ἁγίων Προφητῶν, ὑπὸ τῆς ὧν Αποστόλων ἡμῶν σωτῆρος, ὑπὸ τῆς σωτῆρος τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος. καὶ τοῦτο γὰρ ἡ ὑπόθεσις. καὶ διὰ τὴν μνήμην ἀναζωπυρῆσαι ταύτην πρακτέον ἐστάγει. ὅτι οἱ ἐμπαθῶς ζῶντες καὶ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας, ὁρῶντες τινὰς δεδότας τὴν τοῦ κυρίου παρουσίαν, ὡς μετὰ ἁγίων ἀγγέλων καὶ αὐτὸς ὁ κύριος παραγίνεται, καὶ διὰ ταύτην ἀθετοῦντας τὴν ἁγνὴν αὐτῶν βιοτὴν, εἶτα μὴ κατὰ πρᾶξιν ὧν λόγων τὴν πεῖραν φθάνουσαν, ἀμὲ παλαιομνήμονα διὰ τὴν ὧν πολλῶν ἀσέβειαν, ἐπιφύονται τοῖς πιστοῖς ἐπιπωθάζοντες ἅτε ἐμπαίκται καὶ λέγοντες. ποῦ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; διὰ μιᾶς. ταύτης τῆς μήπω ἀφανισμοῦ διά τινας οἰκονομίας, καὶ ταῖς ἁγίαις σωτηριώδεσι τοῦ κυρίου ἐντολαῖς ἀπειθεῖν κακουργοῦντες. ταῦτα δὲ οἱ κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς Γνωστικοὶ ἢ Νασσηνοί, οἱ δ' αὐτοὶ καὶ Λαμπετιανοὶ καὶ Εὐχίται ἐληρῴδουν. οἷσ ἅπαντας λανθάνει φησὶν ἑκόντας. ἐθελοντὶ γὰρ μύουσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ὡς καὶ πρὸ τοῦ γέγραπται.
» καμμν. Λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οἱ οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι.

Καὶ τί τὸ λανθάνον αὐτούς; ὅτι ὥσπερ ἐν τῷ κατακλυσμῷ ἦσαν οὐρανοὶ, κατὰ τὴν Μωσέως κοσμολογίαν, ἐξ ὕδατος. (αὐτὸς γάρ φησι τὸν θεὸν ποιεῖσθαι στερέωμα μέσῳ τοῦ ὕδατος, τουτέστι στερεωτέραν ὧν ὑδάτων ὑπόστασιν,) καὶ ἐν γῇ δὲ ὡσαύτως ἐκ ὧν ὑδάτων ἀνεφάνη τῷ τοῦ κτίσαντος προστάγματι, καὶ ὑπερκόσμιος αὐτοῖς οὖσα. καὶ ὡς ἐξ ὑδάτων συνεστώτων οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁ κατακλυσμὸς ἐπῆλθεν ἀπροσδοκήτως, ὡσαύτως καὶ νῦν διὰ πυρὸς ἀπόκειται τὴν φθορὰν τοῦ παντὸς λυέσθαι, μεθ' οὗ καὶ οἱ ἀσεβεῖς ἀπολοῦνται. δύο γὰρ ὄντων ὧν σωτικωτάτων στοιχείων τοῦ παντὸς, ὕδατος καὶ πυρὸς, ἀφ' ὧν καὶ τὰ λοιπὰ δύο στοιχεῖα τὸ εἶναι λαμβάνουσι, ἀὴρ μὲν ἑκατμιζομένων ὧν ὑδάτων, γῆ δὲ συγκρινομένων ὧν αὐτῶν, τῆς ἑκατμίσεως ὡς ἐκ πυρὸς καὶ τῆς συγκρίσεως, γένους ὧν νοῦν ἐχόντων ἀπιστούντων, (ταύτην γὰρ δώσαμεν ἐν τῷ ποιήσαντος θεοῦ ἐν τῷ πυρὸς ἔλαχε φύσις,) δύο τινῶν ὄντων, καὶ πέρατος τῆς ὧν ἀσεβῶν φθορᾶς, διὰ τοῦ ὕδατος νομισθείσης, ἀνάγκη πάλιν φησὶ τὴν ὧν ἀσεβούντων φθορὰν διὰ τοῦ πυρὸς λυέσθαι. τὸ

θαι. τὸ δὲ λυέσθαι τῷ τοῦδε τοῦ παντὸς φθοράν, οὐ μόνον Χριστιανοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν Ἑλλήνων σοφοῖς δοκεῖ. ὡς Ἡρακλείτῳ τῷ Ἐφεσίῳ, ὡς Ἐμπεδοκλεῖ τῷ Αἰτναίῳ. ἀλλ' ἐρεῖτις ὅτι, καὶ τίς ὁ λόγος τοῦ ὑπρεῖναι ἢ δεῖ πάλιν πρὸς φθοράν χωρῆσαι τὸν κόσμον; καὶ ἐροῦμεν. ὡς οὐ παντελῶς πρὸς φθοράν ὁ κόσμος χωρήσει, ἀλλὰ πρὸς ἀνακαινισμόν. διὸ καὶ ὁ Προφήτης φησί, καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. ὥσπερ γὰρ ὑπὸ θεοῦ κατ' ἀρχὰς ὑπρξασα ἡ ἀιδιὸς κτίσις, καλή. καὶ ὡς οὐκ ἀλόγως καλή. διὰ δὲ τὸν τοῦ ἀνθρώπου πρᾶβασιν καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις τῇ ματαιότητι ὑποτέτακται, ουτέσι τῷ μὴ βέβαιον ἔχειν τὸ εἶναι, ἀλλὰ ῥοὴ καὶ ἀπορρέοη εἶναι. εἶτα διὰ τὸν κατακλυσμοῦ μικρὸν ἐπισισάντων τῇ θεοσεβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οἷον δευτέρου ἀρχὴν συγκείμενος τοῦ κόσμου λαβόντος διὰ τοῦ Νῶε καὶ τῶν ἐν τῇ κιβωτῷ τῆς ζωοις διαφυλαχθέντων ἐις τὸ πάλιν συσῆναι σπερμάτων, ὅμως οὐδὲ τότε τῆς τῶν ἀνθρώπων προτερισάσης φύσεως, ἀλλ' ἐπὶ χείροσι τῶν προτέρων ἀπορρέυσάσης, ὧν χειρόνων ὁ νόμος ὁ διὰ Μωυσέως ἀπέφηνεν, οὐχ ἡ τοῦ κυρίου παρουσία, ἣ μὴ ἐπὶ βραχέσι προβέβηκε τὸ τῆς σωτηρίας. (πρὸς γὰρ ὀλίγων σωζομένων ἑσμὸς πρὸς πολλῶν ἀπολλυμένων καθεπάσιν μενεαν φλιβοῦν; διὰ τί μοι δοκῶ καὶ παρατείνεσθαι τὸν χρόνον τῆς συντελείας εἰς τὸ συντελεσθῆναι τὸ πλήρωμα τῶν σωζομένων.) ἐπεὶ οὖν πολύτροπος μὲν ἡ πρὸς τὴν σωτηρίαν κλῆσις, πολυσχιδὴς δὲ ἡ ἐξ ἀπειθείας ἀπώλεια, διὰ τοῦτο ἀναγκαῖος ὁ τοῦ πυρὸς κατακλυσμός, φθορὰ μὲν ἢ καὶ μὴ παντελής. ψυχῶν γὰρ οὔ, ἀλλ' ὀδὲ σωμάτων. πάντας γὰρ δεῖ παρασῆναι ἡμᾶς τῷ βήματι τοῦ χριστοῦ οὐχὶ γυμνοὺς σωμάτων ψυχάς, ἀλλὰ μετὰ σωμάτων ἀφθάρτων καὶ αὐτῶν. πῶς γὰρ ἂν ψυχὴ γυμνὴ κομίσηται τὰ διὰ τοῦ σώματος πεπραγμένα; οὐ γὰρ δικαίου κριτοῦ, δύο πλημμελησάντων κατὰ ταυτὸν, τὸν ἕνα ἀφεῖναι, πρὸς δὲ τὸν ἕτερον τὸ σὸν τοῦ ἐγκλήματος ἐπιφέρειν. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ πυρὶ θεώθαμεν ἀναχωνέυειν τὰς ὕλας, οὐχ ἵνα παντελῆ αὐτὰς δῶμεν ἀνυπαρξίαν, ἀλλ' ἵνα τὸ καθαρὸν αὐτὰς καὶ εἰλικρινὲς δῶμεν, οὐκ ἄντις ἀπίστοιη καὶ τὸν θεὸν διὰ πυρὸς πῶς σωτέλειαν ἐπαγγελλόμενον ἢ μὴ ποιεῖν, ἢ ὡς ποιοῦντα ἐπὶ φθορᾷ τοῦτο ποιεῖν τοῦτο. ἀλλ' ἢ ὡς φθείροι, τί ἂν φθείροι; τὰ πεπραγμένα σύσοιχα τῇ παρούσῃ βιοτῇ. εἰ τί ταῦτα; κτίνη, χλόη, φυτά. χλόη μὲν γὰρ διὰ τὰ κτίνη, κτίνη δὲ ὑπουργατὰ φθαρτῆς τούτης ζωῆς. ἐξανατέλλων γὰρ χόρτον τοῖς κτίνεσι, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων. φυτὰ δὲ τὰ μὲν εἰς σπέρην καὶ οἰκίας, τὰ δὲ εἰς χρηίαν τροφῆς. τροφὴ δὲ τοῖς ζώοις, φθορᾶς τεκμήριον. τί γὰρ ἂν ἄλλο τοῦδε καὶ ἀναπλήρωσις ἢ φθορὰν ὑπισχνοῖτο ἄν; ταῦτα δὲ ὧν φθαρείη τὰ πρόπαλα πρὸς τὸν ἄφθαρτον ζωήν. καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ καινὴν ὑπρξίσεται γῆν, οὐχ ἑτέραν δὲ τὴν ὕλην. οὐ γὰρ ὁ συμπηγνὺς νέαν οἰκίαν, ἤδη καὶ ἐκ μὴ πρὸ παρχούσης ὕλης τοῦτο ποιήσει. καὶ ὁ θεὸς ὧν ἅπαξ ὑπρξίσας καθ' ἀρχὰς τὸν ὕλην καὶ διαμορφώσας, τὸ μὲν ὅσον πρὸς τὸν τότε χρείαν, ἀναγκαῖον, πρὸς δὲ τὸν μετὰ ταῦτα ἄφθαρτον, ἀλυσιτελές τε καὶ πρεπῶν, καθαφθείρει. εἰπὶ δὲ συντελῶ, ἀναμορφώσας ἀφθάρτῳ καὶ ἀμηχάνῳ κάλλει,
» ἐάσει τὸν δεύτερον καὶ ἄφθαρτον συμπληρῶν κόσμον. Καὶ γῆ ἐξ ὕδατος, καὶ δι' ὕδατος

» δι' ὕδατος συνεστῶσα τῷ τοῦ θεοῦ λόγῳ, δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς
» ἀπώλετο. οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ αὐτοῦ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶ πυρὶ τηρούμε-
» νοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων. ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθα-
» νέτω ὑμᾶς ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη
» ὡς ἡμέρα μία. Ἡ γῆ ἐξ ὕδατος μὲν, ὡς ἐξ ὑλικοῦ ἄτιον, δι' ὕδατος δὲ ὡς δια-
τελικοῦ. ὕδωρ γὰρ τὸ συνέχον τὴν γῆν, οἷον κόλλα τις ὑπάρχον αὐτῇ. μὴ γὰρ αὐ-
τῆς πεσόντος, ἀναγκαῖον πρὸς χωῶ αὐτὴν διαλυέσθαι καὶ ἀεροῦσθαι. ἐπιφυήσεται δέ
τις ἡμῖν ἴσως φλυάρῳ γνώμῃ. τί δήποτε ὁ θεὸς τὸν κόσμου τὸν ὁρώμενον ὑπρξή-
σας, οὐκ ἐξ ἀρχῆς ἑδραῖον καὶ ἀμετάβολον ἠργάσατο, ἀλλὰ μεταβολαῖς σύγ-
κρατον; ἐξ οὗ καὶ πρὸς τὸ εὐθὺς ἐπανάγεσθαι χρεία, ἐπὶ Νῶε μὲν διὰ τὸ κατα
κλυσμοῦ, νῦν δὲ τῇ συντελείᾳ, διὰ πυρὸς, ὡς νῦν φησὶ Πέτρος. πρὸς ὃν ἐροῦμεν.
ὡς τὸ μὲν ἀμετάβλητον, οὐχοἷόν τε αὐτὸν σχεῖν. πῶς γὰρ, ὃς ἐκ μεταβολῆς εἰλη-
χὲ τὸ εἶναι. ἐκ γὰρ τοῦ μὴ εἶναι ἐις τὸ εἶναι πεσὴ χθὼν, ὥσπερ οὐκ ἂν ἐμφρωντις μὴ ἀλλοίω
σιν ἐρεῖ. καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀλλοίωσις ἐπὶ τὸ χεῖρου πρεέβη τοῖς χειροσι συμφυρεῖσα,
ἀναγκαίως ὁ τοῦτου δημιουργὸς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπανάγων, ἐπὶ μὲν τοῦ Νῶε τὴν
κάθαρσιν διὰ ὕδατος ἐποίησατο, νῦν δὲ τῇ συντελείᾳ διὰ πυρὸς, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς
πυρὶ τοὺς ὕλας ἀναχωνέυειν ἠώθαμεν, οὐκ εἰς ἀφανισμὸν ἀλλ' ἡς καθαρσιν. δι' ὧν. διὰ
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τῆς μὲν τὸ ὕδωρ ἐπικλυσάσης, ὧν οὐρανῶν δὲ τις κατὰ
ῥάκτας αὐτῶν ἐπαφέντων, τοῦτέστιν ὡς ἂν κατὰ ῥάκτας κατεσειγότων τὸ ὕδωρ.
ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς, ἀπώλετο. τὸ, ἀπώλετο, μὴ πρὸς πάντα τὸν
κόσμον ἀκουσέον, ἀλλὰ πρὸς μόνα τὰ ζῶα, ἃ τὸν ἅπαντα κόσμον οἰονεὶ ἠδυπρίει.
ἔρημος γὰρ ὧν ζώων τότε, οὐδὲ κόσμος ἀὐ νομισθείη. τὸ δὲ, πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡ-
μέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας, οὕτως. τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ εἰς ἡμέ-
ραν ἀπωλείας. τὸ γὰρ, εἰς ἡμέραν, καθὰ κοινοῦ λέγεται. τὸ δὲ, κρίσεως, ἀντὶ τοῦ,
» κατακρίσεως, κεῖται. Οὐ βραδύνει ὁ κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βρα-
» δύτητα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι,
» ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. Συμπεραναμένος τὸν περὶ συντελείας
λόγον, ὅτι ἔσται, καὶ ἐξ ἀναγκαίου, καὶ διὰ πυρὸς, ἃ πάντα καὶ ἡμεῖς διεξοδικώτερον
διεξήλθομεν, μετέβη καὶ ἐπὶ τὴν παράτασιν τοῦ χρόνου τῆς τοῦ κόσμου συντελείας.
καὶφησιν. ὅτι γὰ βραδύνει ὁ κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδύτητα ἡγοῦνται,
ἀλλὰ μακροθυμεῖ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἐκδεχόμενος, καὶ μὴ βουλόμενος ἡμᾶς
ἀπολέσθαι, ἀλλ' εἰς μετάνοιαν πάντας χωρῆσαι. ἅτε δὴ ἀπείρῳ ὄντι καὶ πελά-
γει οὐσίας ἀπεριορίστῳ ὡδὲν αὐτῷ παρατεταμένον, ἀλλὰ χίλιαι ἔτη ὡς μία ἡμέ-
ρα παρ' αὐτῷ. μᾶλλον δὲ κατὰ τὸν Δαυὶδ, ὡδὲ τὸ πλεῖστον ἡμέρας. φησὶ γὰρ οὗ-
τος. ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου κύριε ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθὲς ἥτις διῆλθε, καὶ
φυλακὴ ἐν νυκτί, διὰ τῆς φυλακῆς, τὸ βραχύ φησι τοῦ νυκτερινοῦ κατασήματος δη-
λῶν. ἐις τέσσαρας γὰρ φυλακὰς ἡ νὺξ διαιρεῖται, εἶτα καὶ ὁ κύριος τετάρτῃ φυλα
κῇ πρὸς τοὺς ἱεροὺς παραγίνεται Ἀποστόλους. Ἥξει δὲ ἡ ἡμέρα κυρίου ὡς κλέ-

» ωσπις ἐν νυκτὶ, ἐν ᾗ οἱ ὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυ-
» θήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. τούτων οὖν πάντων λυο-
» μένων, ποταπὰς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσ-
» δοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὰν παρουσίαν τᾶς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οἱ ὐρανοὶ πυρού-
» μενοι λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται; καινοὺς δὲ ὐρανοὺς καὶ γᾶν
» καινὰν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ. διὸ ἀ-
» γαπητοί τοῦτο προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι
» ἐν εἰρήνᾳ. καὶ τὰν τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν, σωτηρίαν, ἡγεῖσθε. Τὸ ἄδηλον
τᾶς ἐφόδου τᾶς τοῦ κυρίου παρουσίας καὶ τὸ ἀπροσδόκητον, διὰ τὸ κλέπτου καὶ τᾶς νυ-
κτὸς ἐδήλωσε, διὰ μὲν τᾶς νυκτὸς τὸ ἄδηλον. ἄδηλα γὰρ πάντα τὰ ἐν νυκτί. διὰ
δὲ τὸ κλέπτου, τὸ ἀπροσδόκητον. γὰρ εἰς κλέπτην προσδοκῶν κλαπήσεται, ἀλ-
λ' οἱ ἀπροσδόκητοι τούτου ἐκεῖνοι κλαπήσονται. Διὸ καὶ ὁ κύριος φησίν. ὅτι ὥσπερ
ἐν ταῖς ἡμέραις τᾶ Νῶε ἦσαν οἱ ἄνθρωποι, ἐυθυμούμενοι γάμοις καὶ γήρις, καὶ
τᾶς μελλούσης αὐτοῖς ὑπολαβεῖν συμφορᾶς ἀνεννόητοι, ἕως ὁ κατακλυσμὸς αὐτοῖς
ἐπέστη, οὕτω καὶ ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἀπροσδοκήτως ἐπελεύσεται τοῖς ἀσεβοῦ-
σι. ῥοιζηδὸν δὲ τὸ, μετ' ἤχου σημαίνει. Ἴδιος δὲ ὁ τοιοῦτος ἦχος πυρὸς ἐν τοῖς ὑπὸ
πυρὸς καταβοσκομένοις. σπόπει δὲ ὅτι γῆν εἶπε τὸ ἐν αὐτῇ κατακαήσεσθαι, οὐχὶ
ἀνθρώποις, ἢ μὴ μόνον ἀπώλειαν ἐπὶ τῶν ἀσεβῶν εἶπεν, ἢ περὶ τῶν ἀσεβημά-
των αὐτῶν. ὁδὸς γὰρ ἀσεβῶν ἀπολεῖται, οὐχὶ καὶ ὁ ἀσεβής. καὶ τὸ ἐπάγγελ
μα αὐτοῦ. ἐπαγγειλάμεθα τοῖς πιστοῖς λέγων. ἐλεύσομαι καὶ παλίψομαι ὑμᾶς.
καὶ πρὸ τῷ πατρίμου μοναὶ πολλαί εἰσι, διὸ καὶ Παῦλος φησί. σαλπίζουτος τοῦ
ἀγγέλου ἀπ' ὐρανοῦ, καὶ τῶν νεκρῶν ἀφθάρτων ἀνισταμένων, καὶ αὐτοὶ ἀπαντή-
σεσθαι τῷ κυρίῳ ἐν δόξῃ, τοῦ, ἐν δόξῃ, τὸ ἄφθαρτον δηλονότι σημαίνοντος. ἢ δὲ ἄ-
φθαρτοι πάντως καινοί. ἢ δὲ καινοὶ οὐκ οἶδε, ἐυδηλον ὅτι καὶ ἡ κτίσις καινὴ πεφυ-
κυῖα τῇ τῶν ἀνθρώπων συμμεταβάλλεσθαι καταστάσει, ἐ φθαρτὴ μὲν, διὰ τὸν τᾶς
φθορᾶν τῶν ἀνθρώπων πρατροπὴν, ἄφθαρτος δὲ, διὰ τὸν τῶν ἀνθρώπων ἀνακαινισμὸν
γίνεσθαι. σπόπει δὲ ὅτι καὶ τὸν πολὺν τοῦ χρόνου τᾶς τοῦ κυρίου παρουσίας καὶ τὸν
» μακροθυμίαν αὐτοῦ, τὴν σωτηρίαν ἡμῶν φησὶν ἐκτελεῖσθαι. Καθὼς καὶ ὁ ἀγα-
» πητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὸν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, ὡς
» καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων. ἐν οἷς ἐστί δυσνόητά
» τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς, πρὸς τὴν
» ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. ὑμεῖς οὖν ἀγαπητοί προγινώσκοντες φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ
» τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες, ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ, αὐξάνετε
» δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα
» καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. ἀμήν.

Καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος. καὶ περὶ τοιούτων Παῦλος εἴρη-
κε; Διὸ ἔνεφι. τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει. ἢ δὲ εἰς μετάνοιαν ἐκ τοῦ
θεοῦ μακροθυμία ἄγει, σωτήριος δὲ ἡμῖν ἡ μετάνοια, πάντως ἐπὶ συμφέροντι ἡμῶν
καὶ εἰς

καὶ εἰς σωτηρίαν ἐκ τοῦ θεοῦ μακροθυμία. δυσνόητά δὲ λέγει, ἃ καὶ ὑπὸ τῶν ἀ-
σεβῶν φησὶν ὐδιαφόφως ἐξαγγέλλεσθαι. στρεβλοῦσθαι βούλεται σημαίνων αὐτῷ. καὶ ἵνα ὀξέως τούτου πρασήσω τὸ πᾶν, οὕτω τοῦ Παύλου ἑρμηνέ-
ως, ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, αὐτοὶ διαφρέψαν-
τες ἔφασαν. ὅτι τοίνυν φησὶν ὁ Παῦλος. ἁμαρτήσωμεν πλέον, ἵνα πλέον συγχω
ρηθῶμεν. τοίνυν δέ, φησι, ποιοῦσιν ἐπ' ἀπωλείᾳ ἑαυτῶν. ὡς γὰρ οἱ τοῦ προφήτας
ἀποκτείναντες καὶ τοὺς ἀποστόλους, οὕτω καὶ οἱ τοὺς λόγους αὐτῶν διὰ τῆς διαφθορᾶς ἀναιροῦντες, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται κρίματι. ἐπεὶ καὶ ἐκείνους ἐ-
πώκτειναν, ἀποστοῦντες τὸ μὴ τοὺς ὑπ' αὐτῶν μαθητευομένοις
τὰ σωτήρια ὑπ' αὐτῶν ὠφελεῖσθαι, καὶ τοὺς λόγους ὁμοίως
στρεβλοῦσι, τὸ μὴ τινας διὰ τούτων δραπέτευσασω-
τηρίας. Ἴδιον δὲ στηγμὸν τῷ εἰς τὸν κύριον
φησὶ πίστιν. ὥσπερ δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις
Ἐπιστολαῖς εἰς ἐυχὰς ἀποτε-
λευτᾷ, οὕτω κἀνταῦ-
θα, τῷ ἐντεῦ πί-
στει τοῦ κυρίου
αὐξησιν
αὐτοῖς ἐπευχόμενος:~

Τέλος ἔχει ἡ θεία τᾶς καθολικᾶς δευτέρας τοῦ Πέτρου Ἐπιστολᾶς.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA · SALAMANCA

Ὑπόθεσις τῆς Ἰωάννου καθολικῆς πρώτης ἐπιστολῆς.

Αὐτὴν ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ὁ τὸ εὐαγγέλιον γράψας, ὑπέστειλεν, ὑπομιμνήσκων τοὺς ἤδη πεπιστευκότας εἰς τὸν κύριον. καὶ πρῶτον μὲν ὥσπερ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, οὕτω καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ θεολογεῖ περὶ τοῦ λόγου, ἀποδεικνὺς αὐτὸν ἀεὶ εἶναι πρὸς τὸν θεόν, καὶ διδάσκων τὸν πατέρα φῶς εἶναι, ἵνα καὶ οὕτως γνῶμεν τὸν λόγον ὡς ἀπαύγασμα ὄντα αὐτοῦ εἶναι. θεολογῶν δὲ δείκνυται μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον. ἀπ' ἀρχῆς μὲν καὶ ἀεὶ τυγχάνειν αὐτὸ, νῦν δὲ πεφανερῶσθαι ἐν τῷ κυρίῳ. ὅστις ἐστὶ ζωὴ αἰώνιος καὶ θεὸς ἀληθινός. καὶ τὸ αἴτιον δὲ τῆς τούτου πρὸς σεως καὶ ἐπιφανείας τίθησι, λέγων εἶναι τοῦτο. Ἵνα τῷ καταλῦσαι τὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου, καὶ ἡμᾶς ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ γνώσεσθαι ἡμᾶς τὸν πατέρα καὶ αὐτὸν τὸν υἱὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. γράφει οὖν πρὸς πᾶσαν ἡλικίαν, πρὸς παιδία, πρὸς νεανίσκους, πρὸς γέροντας, ὅτι ὁ μὲν θεὸς ἐγνώσθη, ὁ δὲ Διαβολικὸς ἐνέργεια λοιπὸν νενίκηται καταργηθέντος τοῦ θανάτου. εἶτα λοιπὸν διὰ ὅλης τῆς ἐπιστολῆς περὶ ἀγάπης διδάσκει, θέλων ἡμᾶς ἀγαπᾶν ἀλλήλους, καὶ ἀποδεικνὺς ὅτι δεῖ ἀγαπᾶν, ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς. ἐξηγεῖται οὖν περὶ διαφορᾶς φόβου ἐ ἀγάπης, ἐ τέκνων θεοῦ ἐ τέκνων Διαβόλου, ἐ περὶ ἁμαρτίας θανατικῆς, ἐ μὴ θανατικῆς, καὶ διαφορᾶς πνευμάτων. ἐ λοιπὸν διαιρεῖ, ποῖον μὲν πνεῦμα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶ, ποῖον δὲ τῆς πλάνης, καὶ πότε μὲν γινωσκόμεθα τέκνα θεοῦ πότε δὲ τοῦ Διαβόλου, καὶ περὶ ποίας ἁμαρτίας ὀφείλομεν εὔχεσθαι ὑπὲρ ζωὴν ἁμαρτανόντων, καὶ περὶ ποίας οὐ δεῖ εὔχεσθαι, καὶ ὅτι ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν πλησίον οὐκ ἔστιν ἄξιος τῆς κλήσεως, οὐδὲ δύναται λέγεσθαι τοῦ Χριστοῦ. καὶ πῶς ἐνότητα δὲ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα δείκνυσι, καὶ ὅτι ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. διακρίνει δὲ ἡμῖν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, λέγων καὶ τὸν ἴδιον τοῦ Ἀντιχρίστου εἶναι, τὸ λέγειν μὴ εἶναι τὸν υἱὸν, αὐτὸν τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν, ἵνα δηλονότι, ὡς μὴ ὄντος ἐκείνου, ἑαυτὸν εἶναι ὁ ψεύστης. παραινεῖ δὲ διὰ ὅλης τῆς ἐπιστολῆς, μὴ ἀθυμεῖν τοὺς πιστεύοντας τῷ κυρίῳ, ἢ μισοῦνται ὑπὸ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ μᾶλλον χαίρειν, ὅτι τὸ μῖσος τοῦ κόσμου δείκνυσι τοὺς πιστεύοντας μεταβεβηκέναι ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ κόσμου, καὶ εἶναι λοιπὸν τῆς ἐπουρανίου πολιτείας. καὶ ἐν τῷ τέλει δὲ τῆς ἐπιστολῆς πάλιν ὑπομιμνήσκει λέγων, ὅτι ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς ζωὴ αἰώνιός ἐστι καὶ θεὸς ἀληθινός, καὶ ἵνα τούτῳ δουλεύσωμεν, καὶ φυλάττωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν

Κεφάλαια

Κεφάλαια τῆς Ἰωάννου καθολικῆς πρώτης ἐπιστολῆς.

α΄ Εὐαγγελικὴ θεολογία περὶ Χριστοῦ. ἐν ᾧ περὶ ὁμολογίας καὶ πεποιθήσεως τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν. ὅτι δὲ τήρησις ἐντολῶν τοῦ θεοῦ τὸ γνῶσιν βεβαιοῖ.

β΄ Περὶ ἀγάπης, ἧς ἄνευ ἀσέβεια. ἐν ᾧ παραινέσεις περὶ χάριτος ἑκάστου καθ' ἡλικίαν. καὶ περὶ ἀποστροφῆς τῆς πρὸς τὸν κόσμου ἀγάπης.

γ΄ Περὶ ψευδαδέλφων ἀρνησιθέων. καὶ ὅτι ἡ εἰς Χριστὸν εὐσέβεια, πατρὸς ὁμολογία. δι' ὧν τοῦ πατρὸς δοξολογία, τοῦ ὅπου ἐστὶ θεολογία. ἐν ᾧ περὶ θείου καὶ πνευματικοῦ χαρίσματος τοῦ ἁγιασμοῦ, ἐπ' ἐλπίδι, εἰς γνῶσιν θεοῦ. ὅτι πᾶς ὁ τοῦ Χριστοῦ, ἐκ τοῦ ἁμαρτίας. ὁ γὰρ ἁμαρτάνων ἐκ τοῦ Διαβόλου ἐστίν.

δ΄ Περὶ ἀγάπης τῆς εἰς τὸν πλησίον καὶ διαθέσεως μεταδοτικῆς. τοῦ ᾧ περὶ σωθείσης ἀγαθῆς τῆς τοῦ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Περὶ διακρίσεως πνευμάτων ἐφ' ὁμολογίᾳ τῆς τοῦ κυρίου ἀναθρωπήσεως.

ε΄ Περὶ φιλαδελφίας εἰς θεοσέβειαν.

ς΄ Περὶ θεολογίας ὅπου τοῦ δόξη πατρὸς, καὶ περὶ νίκης τῆς καθ' ὃ πνεύματος διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωήν.

ζ΄ Περὶ ἀνθρωπίνης ἀσθενείας τοῦ ἁμαρτάνοντος ἀδελφοῦ διὰ προσευχῆς. καὶ περὶ τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν. τοῦ ᾧ περὶ ἀρχῆς διαβολικοῦ σεβάσματος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Κεφ. ά. 1

» ΟΗΝ ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεα-
» σάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, καὶ ἡ
» ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν. Τοῦτο πρὸς Ιουδαίους
καὶ πρὸς Ελλήνας, οἱ καὶ νεώτερον διαβάλλουσι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον.
δείκνυσιν οὖν ὡς καὶ παλαιὸν τοῦτο. ἀπ' ἀρχῆς γάρ, φυτέσιν ἅμα τὴν γνῶσιν θεσπίσας ἀρ-
χήν. ἣ γὰρ μόνον τοῦ νόμου ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὁρατῆς ἀνώτερον τοῦτο κτίσεως. ἡ μὲν
γὰρ ἀρχὴ νέον ἔσχε, φῦναι δὲ ἦν καὶ πρὸ τῆς ἀρχῆς ταύτης. ὧν γάρ τινες ἐν ὥραις Ελ-
ληνικαῖς, τί αὖ τις καὶ λέγοι; ἃ τῇ ἀσελγείᾳ ὡραικροτούμενα, ὀψὲ πῶς ἀνυπόστατον
σύστασιν ἔσχεν, ἀναθαρσίας ἤδη ἐμπλιτευομένης ἀνοίᾳ. ἧς ἐμάθημα ἐν ὑπομνήμασιν
αὐτῆς καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἐπὶ τῶν κεχυμένων ἡμῶν νυκτὸς ἀπόρρησις. τὸ μα-
γαλεῖον τιγαρωῶ παεισῶν φῦναθ' ἡμᾶς μυστηρίου δηλοῖ τῆς καθ' ὅλα τὰ αὐτὰ ἀρχαιότη-
τος, ἐπάγει ὅτι ἐξ ὧν φῦναθ' ἐστί, καὶ ζωὴ ὑδρασήματι χρονικῷ μετρουμένη, ἀηὶ ἐνυ-
πάρξασα, καὶ πρὸς τὸν πατέρα ἀεὶ οὖσα, συνῳδὰ ταῦτα τοῖς φῶ τῷ ἑαυτοῦ φθεγγόμε-
νος ἐναγγελίῳ. κἀκεῖ γάρ, ἐν ὁ λόγος φησὶν ἦν πρὸς τὸν θεὸν, ἐν θεὸς ἦν ὁ λόγος. τὸ δέ,
ἦν, φῦναθ' ὑ χρονικὴν παείσησιν ὑ παρξιν, ἀλλ' ἐνυπάρξασαν πράγματος ὑσίαν, ἐ πάν-
των ὧν τὸ εἶναι λαχόντων ἀρχήν τε καὶ βάσιν καὶ ἕδραν, καὶ οὗ χωρὶς οὐκ ἂν δύναιτο
ταῦτα ὑφίσασθαι. ἕπασον γάρ τῶν γενητῶν τὸ εἶναι λέγεται, οἷον εἶναι ἄγγελος, εἶναι
Ηλιος, ὑρανὸς, τἄλλα πάντα. μόνος δὲ ὁ υἱὸς καθάπαξ ὢν τυγχάνει, οὗ μετέ-
χοντα τὰ πάντα πρὸς ὕπαρξιν ἔρχεται, διὸ καὶ Παῦλός φησιν. δι' αὐτοῦ ζῶμεν καὶ
κινούμεθα καὶ ἐσμέν. φύτευ ἀκροάσιν καθ' ἡσαγωγικὴν διδασκαλίαν πρότερόν-
τις δεξάμενος ἔρχεται ἐπὶ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν ὑ σωματικῶς ἀλλ' ἐπισημονικῶς μᾶλ-
λον τῶν γυμνασίαν τε καὶ ἐπίσκεψιν, ἥτις ἐ ψηλάφησις περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς εἴρη-
ται τῆς ἡπύσης, ὁμωήμι ἐ ζωή. λελέξεται καὶ οὕτως περὶ φῦ δι' ἀρχῆ ὄντος λό
γου, ὅτι ἀκηκόαμεν διὰ τοῦ νόμου αὐτὸν καὶ ὧν προφητῶν, ὡς ἐλεύσεται. φῦναθ' οὖν
ἐλθόντα μεθ' σώματος ἐμφανῶς εἴδομεν καὶ ἐψηλαφήσαμεν. γυμνὸν γάρ θεὸν ὑ-
δείς ἑώρακε πώποτε. ὑ γὰρ ὡς ἐ τυχὸν συγκατεθέμεθα τῷ ὀφθέντι, ἀλλὰ μεθ' πλη-
λὴν ψηλάφησιν, φυτέσι συζήτησιν ὧν νομικῶν τε καὶ προφητικῶν περὶ φύτου μαρ-
τυριῶν, ἐπίστευσαμεν τῷ ὀφθέντι σαρκὶ λόγῳ. ἢ τὸ, ὃ ἐθεασάμεθα, ἀντὶ τοῦ, ὃ ἰδόν-
τες τοῖς ὀφθαλμοῖς τεθαυμάκαμεν. θεᾶσθαι γὰρ ἐστι τὸ μεθ' θαύματος καὶ θαύμβους
ὁρᾶν. ὑχὶ ὃ οὖν ἦν ἐθεασάμεθα ἢ ἐψηλαφήσαμεν. φύτου γάρ τῶν γενεαὶ τίς διηγή-
σεται; ἀλλ' ὁ γέγονεν, ἤτοι γνωσικοῖς ἐπαφῆς ὡς εἴρηται ἤδη, ἢ καὶ ἀθητᾶς, ὡς
ἐ Θωμᾶς μετὰ τὴν ἀνάστασιν. εἷς γάρ ἦν καὶ ἀδιαίρετος. ὁ αὐτὸς καὶ θεατὸς καὶ ἀ-
θέατος, καὶ κρατούμενος καὶ μὴ ὁριδρασόμενος, καὶ ἀναφὴς καὶ ψηλαφητὸς, ἐ ἀν-
θρωπίνως φθεγγόμενος καὶ ὡς θεὸς ἐνεργῶν τὰ θαύματα. φῦναθ' δὲ διὰ τῶν ἄκραν ἑνό-
τητα τοῦ λόγου πρὸς τὴν σάρκα φαμὲν. τὸ ἑξῆς. ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν καὶ ἑω
ράκαμεν

ράκαμεν καὶ ἐθεασάμεθα τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν
περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, ἥτις ξωὴ ἐφανερώθη, ἣν καὶ ἑωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν
καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, λέγω δὲ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέ-
ρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν. ὃ γέγονεν ἑωράκαμεν τοῦτο καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν. ἐν ταῦ
τα γέγονεν ἡ ἀπόδοσις, ἐν τῷ, ὃ γέγονεν ἑωράκαμεν. ὑχ οὕτω δὲ ἐποίησατο τὴν
ἀπαγγελίαν ὡς περὶ ἡμᾶς, πρῶτον μὲν δὲ τὴν τοῦ σωτετμημένου λόγου χρῆσιν, ἔ-
πειτα δὲ καὶ τὴν Ελληνικὴν ἐρεσχελίαν ἀτιμάζων, καὶ δεικνὺς ὡς ὑκ ἐν λόγοις ἡ
σωτηρία ἡμῖν, ἀλλ' ἐν ἔργοις. ἐπὶ γὰρ τούτοις ἦσαν τικότερους ἡμᾶς ἐργαζόμενος, ἵνα μὴ
αὐτόθεν πρὸς χείρως εὐρίσκοντες τὸ προκείμενον, ὑπιώμεθα. ἀλλ' ὡς τε καὶ θεολογῶν
ἐβουλήθη ἀσαφείᾳ κρύψαι τὰ βελτίωνα ἀνώτερα ἀκοῆς, καὶ μὴ οὐ ἀσφαλῶς αὐτοῖς
ἐκφορα. τὸ γὰρ βάλλειν τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, ἐ ῥίπτειν τις μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν
» χοίρων, ὑ σώφρονος λογισμοῦ, ὑκ ἀνδρός. Καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν
» αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, ἐ ἐφανερώθη ἡμῖν. ὃ ἑωράκαμεν ἐ ἀκηκόαμεν,
» ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν. καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ
» ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ. καὶ ταῦτα γράφομεν
» ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἐπαγγελία, ἣν ἀκηκόα
» μεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶ, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ
» ὑκ ἔστιν ὑδεμία. ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, ἐ ἐν τῷ σκότει περιπα
» τῶμεν, ψευδόμεθα, καὶ ὑ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν. ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν,
» ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων, ἐ τὸ αἷμα Ιησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ
» αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. Καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωήν.
ὃ γέγονεν ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν φησί. τί τοῦτο; ὅτι ζωὴ
αἰώνιος ὢν ἐφανερώθη ἡμῖν. καὶ θεατὰ αὐτὸν γεγόναμεν, καὶ πρὸ τὸν σταυροῦ, καὶ μετὰ
τὴν ἀνάστασιν. ὁ γὰρ αὐτὸς ἐ τῷ σταυρῷ σαρκικῶς προσηλώθη, ἐ τῇ αὐτῇ ὑσίᾳ σαρ
κί. ἐ τί κέρδος ἕκαστος ὑμῖν τῆς ἀπαγγελίας κομίζομεν φησίν; τὸ, ὥσπερ κοινωνοὺς
ὑμᾶς λαμβάνομεν διὰ τὸν λόγου ὧν εἰδομεν, ἐ ἀκηκόαμεν, οὕτω κοινωνοὺς ἐ τὸν
πατρὸς καὶ τὸν υἱοῦ αὐτοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ. φύτου δὲ τυχόντες, χαρᾶς ἂν πληρωθείημεν, ὡς
τῷ θεῷ κεκολλημένοι. ἢ ὅτι ὑμῶν ἡμῖν κοινωνούντων, πληρεστάτην ἔχομεν τὴν χα
ρὰν ἡμῶν, ἵνα τοῖς θεισᾶς ὁ χαίρων ποιητὴς ὢν τῇ τοῦ μισθοῦ ἀπολήψει βραβεύσει,
χαιρόντων ἐ φύτων, ὅτι ὧν πρῶν αὐτῶν ἀπολαύουσι. ταῦτα ἤπων ἐπαναλαμ-
βάνει πάλιν τὸν λόγον, σαφηνίζων τίς ἡ ἀγγελία ἣν ἀκήκοε. καὶ φησιν ὅτι αὕτη ἐ-
στίν. ὁ θεὸς φῶς ἐστὶ, ἐ σκοτία ἐν αὐτῷ ὑκ ἔστι. ἐ φῦ τοῦ πρὸ ἤκουσεν; ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ,
ἐγὼ ἤμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, λέγοντος. ἐ φῶς ἦς τὸν κόσμον ἐλήλυθα. φῶς οὖν ἐστὶ,
ἐ σκοτία ἐν αὐτῷ ὑκ ἔστι. φῶς δὲ νοερῶν, τοσῦτο τῆς ψυχῆς ἡμῶν ὀφθαλμούς, ἧς τὴν
αὐτοῦ ἀπήλλαξεν ἀνακινοῦσι, ἐ φύτων ὧν ὑλικῶν ἀπροσδέφον ἁπάντων, ἐ πρὸς αὐτὸ
μόνον τὴν ὄρεξιν ἐρωτικῶς πάθη καθαπτοῦσαν. σκοτίαν δὲ ἤτοι τὴν ἄγνοιαν ἢ τὴν ἁ-
μαρτίαν φησίν. ἐν γὰρ τῷ θεῷ οὔτε ἄγνοια ἐνορᾶται, οὔτε ἁμαρτία. πρὸς τὴν ὕλην
γὰρ ταῦτα, ἐ τὴν καθ' ἡμᾶς ζῆνθεσιν. ἢ δὲ φῦ εἴρηται, ἕθεν σκότος ἀπεκρύφθη αὐτῷ,

ἀνῄρηται εἶπεν, ἀλλ' ἔστι σκότος, ὥσπερ εἶπεν, ἔστι φῶς. ἕτερον γάρ ἐστι τὸ πεπεμένον τῆ πεπέντος. τὸ σκότος οὖν ἐνταῦθα, τὴν ἀπὸ παντὸς ἀγνωσίαν τοῦ θεοῦ δηλοῦντος ἐστιν. ἡμῶν δὲ τὸ φῶς, ἡ τοῦ θεοῦ ἐστί. πέφυται γάρ τι ὧν μὴ ὄντων παρόντων τινί, καὶ ἀπ' ἐκείνου χάσκειν, ἀλλά τινος ὧν περὶ αὐτόν. ὅτι δὲ καὶ τὴν ἁμαρτίαν σκότος καλεῖ, δῆλον ὧν τῷ εὐαγγελίῳ ἡρμένων αὐτῷ, δῆλον. τί γάρ ἐκεῖ φησι; καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβε, σκότος τὴν ἁμαρτητικὴν ἀμῶν λέγων ἕξιν. ᾧ ἡ γενόμενος, ἤτοι προσλαβόμενος ταύτην, ὧν ἀπ' αὐτῆς οὐ μετείληφε μολυσμῶν. ἁμαρτίαν γάρ οὐκ ἐποίησε, καὶ ἐξῆς. ἐπεὶ οὖν κοινωνοὺς ἡμᾶς φησι προσλαμβάνομαι θεοῦ, φῶτος αὐτὸ ὑπάρχοντος, ᾧ δὲ τῷ τοιούτῳ φωτὶ οὐκ ἂν ὑπρξαίη σκότος, ὡς ἐδείχθη, μηκέτι μὴ δὲ ἡμεῖς οἱ τῷ φωτὶ κοινωνοῦντες σκότος παραδεξώμεθα ᾧ ἑαυτοῖς, ἵνα μὴ ψεύδους ὑπόσχωμεν δίκας, εἰ μὲ τὸ ψεῦδος, τῆς τοῦ φωτὸς ἀποῤῥαγώμεν κοινωνίας. ὥστε τῆς κοινωνίας ἐχόμενοι τῆς ἀλλήλων, (δῆλον δὲ ὅτι τῆς ἡμῶν τε καὶ τοῦ φωτός,) ἀναλώτοις ἑαυτοὺς καθιστάνομεν ἁμαρτίας. ἀλλὰ πῶς ἔσται τὸν φησὶν ἡμῖν τοῖς πρότερον προλαοῖς ἐνισχημένοις ἁμαρτίας; οὐδείς γάρ ἀν ἀληθὴς καὶ ἀληθεύων ἐπαγγελόμενος προμήσει ἐρεῖν ὡς ἀναμάρτητός ἐστιν. ἔτις οὖν τῷ φόβῳ τούτῳ πεπατείληται, θαῤῥείτω φησί. τῷ γάρ αἵματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ χριστοῦ τοῦ ἐκχυθέντος ὑπὲρ ἡμῶν καθαίρεται ὁ πᾶν κοινωνίαν αὐτὸς ἀπασαμένος. σκότος δὲ ὅπως δηλοῖ πᾶν ἄκρων ἔννοιαν, ὄντος πατρὸς καὶ τὸ ἐξ ἡμῶν καλεῖ προσλημμα, οὐ πάντως ἀναμφιβόλως τὸ αἷμα, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ θεοῦ. πῶς οὖν οὐ λῆρος καὶ ἀσεβὴς Νεστόριος, διαιρῶν τοῦ υἱοῦ πᾶν σάρκα, καὶ θεοτόκον μὴ ἀνεχόμενος πᾶν αὐτὸς μητέρα καλεῖν; ἐὰν δὲ ᾧ τῷ φωτὶ περιπατῶμεν ὡς αὐτός ἐστιν. ἰστέον ὅτι ὅλος ὁ νοῦς τοῦ ῥητοῦ, ἀνατροπὴ τῆς Ἰουδαίων βλασφημίας ἐστί. αὐτοὶ γάρ ἔφασαν περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι. φησὶν οὖν, ὅτι ἡ φῶτος ἔργα πράττομεν, κοινωνοὶ αὐτοῦ ἐσμέν, ἡ δὲ μὴ πράττομεν, ἀμοιρεύομεθα αὐτοῦ. πῶς οὖν οὐκ ἀληθὲς φησίν ἐστι τὸ, καὶ ἁμαρτίαν οὐδεμίαν οὐκ ἐποίησεν, ἡ καὶ ᾧ τοῖς ἀνόμοις ὑφ' ἡμῶν ἐλογίσθη; ἐὰν οὖν φησὶν ἡμεῖς οἱ ἡμένοι τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, ἑτοιμοι ἀναδῶς, ὅτι οὐχ ἡμάρτομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, ῥητέον ἀπατῶμεν, ὡς μὴ οὔσης ἁμαρτίας τὸ σωθῆναι τὸν Χριστόν. ἔστι γάρ καὶ μεγάλη, διὸ οὐκ εἶπε ψευδόμεθα, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν. ὅτι δὲ πλάνη ἐκτὸς τῆς ἀληθείας ἐστίν. ἡ δὲ ὁμολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας καὶ ὁμολογήσωμεν, ἀφήσει ἡμῖν. τὴν κοινότητα δὲ τοῦ λόγου ἐλέγχει τὸ ἄγαν αὐχηρὸν τοῦ ἐλέγχου λέγων, ἐὰν εἴπωμεν.

Ἐὰν εἴπωμεν, ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν ψεύστην ποιοῦμεν αὐτὸν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. τεκνία μου ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε. Ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας. ἐπαναλαμβάνει τὸν λόγον φιλοτιμότερον χρώμενος, ὡς ἂν τῷ κατακόρῳ τῆς τοῦ ἐλέγχου προαγωγῆς,

προαγωγῆς, αὐτὸς τε ἐπίσης τῷ τοῦ ἐγκλήματος μεγέθει, καὶ ἐπὶ ὁμολογίαν παρακαλέσῃ. ὅσον δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ὁμολογίας πίπτεται ἀγαθόν, ἐδήλωσεν ἡμῶν. λέγει σὺ πρώτος τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῇς. τὸν δὲ ἕνα τῷ τὰ παρόντα ἡγαπημένου μαθητὴ διδασκαλῷ, καὶ αὐτὸ πολλάκις ἀνακυκλεῖν, μετριώτερον πρῶτον, εἶτα τελεώτερον, ᾧ αρχηγέταν τῶν γνώσιν ὧν λεγομένων πρεσβυτέρων βουλομένῳ, ἐ ἕξιν αὐτῶν τὰς ἀκροατὰς ἐμπρῆσαι πεύδοντι. πιστὸν δὲ τὸν θεὸν αὐτὶ τοῦ ἀληθῆ εἶρηκε. πιστὸς γάρ μόνον ἐπὶ τοῦ πεπιστευμένου, σημὰ καὶ ἐπὶ τοῦ πιστικοῦ ἔρηται, ὃς ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἀληθοῦς τρόπου ἔχει καὶ τὸ τοῖς ἄλλοις ῥύπου μεταδιδόναι. πιστὸς μὲν οὖν οὕτω θεὸς, δίκαιος δὲ ὡς μηδεὶς αὐτῷ προσιόντας ἀπωθούμενος, ὁποῖα αὐτῶν ἐστιν ἡμαρτηκότες. ἀφίησιν οὖν τὰς ἁμαρτίας ἀναμφιβόλως, τοῖς δὲ μεταγνόοις ἀγάπῃ πεπρέχουσι βαπίσματι, εἴτε ἅπαξ αὐτὸν, εἴτε ἅπαξ ἑτέρου πεπλημμελήκασιν. ἡ μὲν οὖν ὁμολογοῦμεν φησὶ, τευξόμεθα καὶ τῆς κατ' ἀγγέλων συγγνώμης. ἡ δὲ ἀναισχυνόμενοι λέγομεν ὡς ἡμαρτηκέναι, διπλοῦν ἐργασόμεθα τὸ κακὸν, καὶ ἑαυτοὶ ψεύσας ἀποφαίνοντες, καὶ τὸν ὑπὲρ πᾶσαν ἀλήθειαν ἅπαξ ψευδοῦς βλασφημοῦντες θεόν. αὐτὸς γάρ φησι δι' ἡμᾶς προφήτου. ἀνταπόδοσόν μοι πρόνοια αὐτὶ ἀγαθῶν. καὶ δι' ἑαυτὸ πάλιν. ἡ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, ἡ δὲ καλῶς, τί μεδέρδης; ἡ τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, αὐτοὶ λέγομεν μὴ ἡμαρτηκέναι, τὸν λόγον αὐτὸ ἀρνούμεθα, ὃς ἐστι πνεῦμα καὶ ζωή. (τὰ ῥήματα γάρ φησιν ἃ ἐγὼ λαλῶ, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή.) καὶ οὐκ ἐπέχομεν τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν ἡμῖν ἐμφιλοχωροῦντα. οὗ τί ἂν ἕταιρον βαρύτερον; Καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν, δίκαιον. καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. Τὸ ἀσάθμητον καὶ πολυμμελὲς τῆς φύσεως ἡμῶν ἔπεδάμλυος, καὶ ὅτι ἀεὶ ζυνοικοῦν ἔχοντες τὸν ἐπὶ τῷ χείρω ῥοπώμενον, καὶ τὸν ἐφεδρεύοντα τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν φθονερὸν Δαίμονα, ἀνάγκη μὴ προσεχόντως βιοῦντας ἁμαρτάνειν τινὰς ἄδε δ' ἐξομολογήσεως οἰκοφθέντας θεῷ, ἐπάγει ταῦτα, ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἄφεσιν πεπαίσομεν, μὴ ἀπογνῶμεν ἑαυτῶν. ἐπιφέροντες γάρ τὺ χρόνῳ καὶ πάλιν τῆς σωτηρίας δεῖ τῆς τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μεσιτείας. αὐτὸς γάρ τῷ πατρὶ περὶ ἡμῶν ῥυπυχάνων, ἱλάσεται περὶ ὧν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. καὶ ἡ περὶ ὧν ἡμετέρων μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἤτοι ὅτι πρὸς Ἰουδαίους ἔγραφε, καὶ ἵνα μὴ μόνοις ἐκείνοις περικλείσῃ τὸ τῆς μετανοίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὃ ἔθνη ἐξαπλώσῃ ταύτῃ. ἢ ὅτι μὴ τοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἡ ἐπαγγελία μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς μετέπειτα πᾶσι. πάρακλητον δὲ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν φησι τὸν πατέρα παρακαλοῦντα, ἤτοι προτρεπόμενον. ἀνθρωπινώτερον δὲ ταῦτα καὶ οἰκονομικώτερον, εἴρηται. ὡς τὸ, χάριν δοῦναι πρεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ ὑός. δεῖ γάρ μὴ τὸ ἀνάθετος δόξαι ταῦτα φησιν, ἐπεὶ ὅτι καὶ ὁ ὑὸς ἴσου ἔχει ἀφιέναι ἁμαρτίας, ἔδοξεν ἐπὶ τοῦ Παραλύτου. ἀλλὰ καὶ τοῖς μαθηταῖς τοῦτο δίδοσι τὸ ἀφιέναι ἁμαρτίας, ἵνα φησὶν ὡς αὐτοδεσπότοις τοῦτο πρέχει.

ἀμὴ ὡς

ἀληθῶς ἔφημεν, ἢ οἰκονομικῶς τοῦτο νῦν ὁ Ἀπόστολός φησιν, ἢ πιστῶν τὸ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ ὁμοφυές τε καὶ ὁμοδύναμον, καὶ ὅτι ὁ αὐτοποιὸς ἐστὶν ὧν τριῶν ἀγαπητῶν ὑποστάσεων, κοινὸν ἐστι καὶ ὧν λοιπῶν. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτὸν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων ἔγνωκα αὐτὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστί. καὶ ἡ τούτῳ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν. ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελείωται. ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμέν. ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν, ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησε, καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν. Ἀδελφοί οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιὰν, ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς. ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος, ὃν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς. πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν. ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. Εἰρήκως ἀνωτέρω περὶ τοῦ τὸν κύριον πεπιστευκότας κοινωνίαν ἔχειν πρὸς αὐτὸν, πιστικὰ τῆς κοινωνίας τῆς πρὸς αὐτὸν παρατίθεται νῦν, καὶ φησιν, ὅτι καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν. ἔτος μὲν τῷ μακαρίῳ τούτῳ ἀνδρὶ, ταῖς ὁμωνυμίαις χρῆσθαι καθάπαν, ὡσπερ καὶ τῷ, τῷ κόσμῳ ἴσως, καὶ ὁ κόσμος διαπέφευγε, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. οὕτως ὅσα καὶ νῦν χρῆται τῷ, ἔγνω. τὸ δὲ, ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτὸν, ἀντὶ τοῦ ὅτι σωζόμενοι ἐγνώκαμεν αὐτόν· τῷ τούτῳ ἐπόμεθα ἐν τοῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ τηρεῖν. δύο μὲν σημαίνοντος μάλιστα παρὰ τὴν θείαν γραφὴν τὸ γινώσκειν, τό, τε ἐπίστασθαί τι, ὡς ἐν τῷ, ἔγνων ὅτι ποιήσει κύριος πᾶν κρίσιν ὧν πάσχω. καὶ διὰ καὶ τὰς παντελοῦς πρός τινα ἀνακράσεως, γνώσεως λεγομένης, ὡς τὸ, γινώσκει κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων. καὶ ὡς Παῦλος. ἐπιγνώσεσθε ἡμᾶς φησὶ τὸν θεὸν καθὼς καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐπεγνώσμεθα. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐναντίου τούτῳ, τὸ τέως τὸ ἀγνοεῖν, δηλοῦσθαι νοουμένου, (μία μὲν ὡς καὶ τρίς ἑξῆς δοκεῖ, ἢ ὧν ἀντικειμένων γνῶσις,) καθ' ὃ τὸν νῦν καὶ τὸ γνῶσιν δηλοῦσθαι ἐνταῦθα. τὸ μὲν γὰρ, τούτῳ γινώσκομεν, καθ' ὃ τὸ ἐπίστασθαι, τὸ δὲ, ἐγνώκαμεν αὐτὸν, καθ' ὃ ἀνεκράθημεν αὐτῷ. ὁ μὲν γὰρ κοινωνῶν τινὶ, καὶ ἀνακέκραται αὐτῷ καθὸ κοινωνεῖ. διὸ δ' ἐπάγει, τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρεῖ. ἐκ τούτου λυθεῖεν οὖν καὶ τὸ, ἔγνω κύριος τὸν ὄντα αὐτοῦ. καὶ τὸ, τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησε. καὶ εἴτι ἕτερον παρὰ τὴν θείαν γραφὴν περὶ τὸ ἐγνωκέναι ἢ ἀγνοεῖν φέρεται. εἶτα αὖθις τὸ ἐναντίου τοῦτο αὖ καθ' ὑπεναξῆς, περιουσιαστικώτερον χρώμενος τῇ ἀποδείξει, καί φησιν. ὁ δὲ λέγων ἔγνωκα αὐτὸν, μὴ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ψεύστης ἐστί. πῶς μὲν οἷόν τε καὶ ἀνακεκρᾶσθαι ἑαυτῷ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν,

ἡ Μωυσέως νῦν λεγομένη καθολικὴ, ἀγάπη διεσαλευμένη ἀπὸ τῶν ὁμοζύγων ἐπὶ ὁμοφύλου, μόνοις ἐσκηνωμένη ἀγαπᾶν τοὺς φίλους, τοὺς δὲ ἐχθροὺς μισεῖν. Διὸ ὧν φησὶν, ἀγάπησις τοὺς φίλους σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου, ἡ δὲ τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν ἀποστόλου παλαιὸν μὲν τὸ καινοποιεῖσθαι ἐντεύξεις, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἐπηλλαγμένη, καὶ καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, τῇ φυσικῇ προσέχοντες ὑπαγούσῃ, ἢ τῇ ἐκ προνοίας τῶν καθεχόντων ἀνθρώπων τῇ φυσικῇ διαθέσει ἐπομένων. Ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶ, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖν, καὶ οὐκ οἶδε πῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐπύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Τοιοῦτόν τι δηλοῦντων φησίν. ὁ λέγων ἑαυτὸν εἶναι τοῦ Χριστοῦ, καὶ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ψεύδεται, καὶ οὐκ ἔστι τοῦ Χριστοῦ. ἠγάπησεν γὰρ ὁ Χριστὸς αὐτὸν ὡς καὶ τὸν ψυχὸν αὐτοῦ θεῖναι ὑπὲρ αὐτοῦ, πῶς ὁ αὐτοῦ εἶναι λέγων μισεῖ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν; ἢ καὶ οὕτως. ὁ λέγων ἑαυτὸν εἶναι τοῦ θεοῦ, καὶ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὅς ἐστιν ὁ Χριστὸς, (αὐτὸς γὰρ φησιν, ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομάσου τοῖς ἀδελφοῖς μου,) οὐκ ἔστι τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τοῦ Διαβόλου. ἠγάπησεν γὰρ τοῦ θεοῦ, ἐφίλει αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτὸν τὸν Χριστόν. Γράφω ὑμῖν τεκνία ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. γράφω ὑμῖν παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ μένει ἐν ὑμῖν, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν. Ἐπειδὴ εἶπεν, ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἐπισημαίνεται καὶ τὸν διάθεσιν ὧν τῶν ἐπιστολῶν δεξομένων. ἐπισημαίνεται δὲ διὰ τῆς κατὰ τὸν σωματικὴν αὔξησιν προαγωγῆς τε καὶ προκοπῆς. ἤδη γὰρ, ὡς ἂν ὁμοτίμως πάντες δέξονται τὸν λόγον, ἀδὲ μετὰ τῆς ἴσης ἀσυδησίας, ἀλλ' οἱ μὲν ὡς παῖδες, ἡσαγωγικώτερον. οἷς καὶ πέγγυᾶται, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν διὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως. οἱ δὲ ὡς προκόψαντες εἰς ἄνδρα τέλειον τῆς ἡλικίας τὸ πλήρωμα τοῦ Χριστοῦ, ἐν οὕτως ὡς ἐτέροις δύναθαι τεκνοποιεῖν, οἷς καὶ ἔχειν τὴν γνῶσιν τοῦ ἀπ' ἀρχῆς μαρτυρεῖ. Τίς δὲ ὁ ἀπ' ἀρχῆς; ἢ μὴ ὁ θεὸς λόγος, ὃς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. οἱ δὲ ὡς νεανίσκοι, οἷς ὡς νεάζουσι καὶ σφεγγῶσι, τὴν ὧν τῆς ἀτιμίας παθῶν τὸν ἐπινίκιον μαρτυρεῖ. εἶτα καθ' ἑτέραν ἐπιβολὴν τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει πρὸς τὸ μέτρον τῆς πνευματικῆς ἡλικίας τὸν διδασκαλικὸν λόγον ἁρμοζόμενος. ἐπεὶ οὖν φησιν οὕτως ὑμᾶς οἶδα καθ' ἕως ὧν ἡλικιῶν διαφορᾶς δεξομένους τὸ παρ' ἐμοῦ γραφόμενα, ἀνάγκη καὶ μὲ παραμυθῆσαι τὴν διαθέσει τῆς ἡλικίας ὑμῶν τὸν διδασκαλίαν, ἐν τοῖς μὲν ὡς παιδίοις ἐπεγνωκόσι τὸν πατέρα, (λέγει δὲ τὸν θεὸν,) διαλελοιπέναι. τοῖς δὲ ὡς πατράσιν, οἳ πλέον ἔχουσι ὧν παιδίων καθ' ἡλικίαν γνῶσιν, τὸ μὴ ὡς πατέρα μόνον ἐπεγνωκέναι, ἀλλὰ ἐξ ὡς ἄναρχος καὶ ἀδιξίτητος. ὧν γὰρ ἀρχή. γράφοις δὲ καὶ τελειοτέρων ἄξιον παράθεσιν ποιήσασθαι λόγων. τοῖς δὲ ὡς νεανίσκοις ἰσχυροῖς οὖσι, ἐν πρὸς πάλιν ἐν ἀγῶνας ἐπὶ πλείοις ὑπαλείφεσθαι. οἷς ἐν τὸ ἀπὸ τῆς νίκης ἀοίδιμον προσεῖναι λέγων, χλιαίων δείκνυσι ἐν θρασυκωτέρων δεῖσθαι λόγων. οὕτω ταῖς τοῦ πνεύματος ἡλικίαις τὸν ἑαυτοῦ λόγον

ἑαυτοῦ λόγον διαιτήσας, ὧν μὲν ὡς οὕτω διατεθησομένων τοῖς τούτου λόγοις, ὧν δὲ ὡς τοιούτων ὄντων ὧν προσιόντων τῇ πίστει, καὶ καταλλήλως κατηχεῖσθαι τῇ ἑαυτῶν ποιότητι ὀφειλόντων, ἐπιφέρει λοιπὸν τὸν τῆς παρακλήσεως λόγον, καὶ φησι. μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον. παῦθι ὡς παιδίοις λέγει. ἐπόνται γὰρ ἀεὶ τοῖς παιδίοις τὰ φαινόμενον ἡδύ. εἶτα τῶν αἰτίαν ἡτῶν τοῦ διὸ τι χρὴ ὀφείλειν τὸν κόσμον καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἀγαπᾶν, λοιπὸν πρὸς τοὺς πατέρας καὶ τῇ νεανίσκους ἐναπορείσθω τῶν διδασκαλίαν. τελειοτέρας γὰρ ἕξεως, ἢ τοῦτων ἀντίληψις. καὶ ἵνα μὴ νομίσῃς κόσμον τὸ σύστημα τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐκ γῆς σημαίνειν αὐτὸν τῷ λόγῳ, ἐπάγει τίς ὁ κόσμος, καὶ τί ἐν τῷ κόσμῳ. καὶ κόσμον μὲν τὸν συρφετὸν ὅλον φησὶν, ὃς χρὴ τῶν τοῦ κόσμου ἠγάπησε

» ἠκούσατε ὅτι ὁ Ἀντίχειστος ἔρχεται, καὶ νῦν Ἀντίχειστοι πολλοὶ γεγόνασιν·
» ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. Τὸ, ἐσχάτη ὥρα ἐστὶν, ἀνεπαχθέστερον
οὕτως. ἐπεὶ καθολικὴ ἡ ἐπιστολὴ ἁρμόζουσα παντὶ τῷ καθέκαστα ἀνθρώπῳ, ἡ μία
δὲ ὁροθεσμία ζωῆς παντὶ, ἄδηλον δὲ ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον τέλος, ἠκότως τῷ οἰκείῳ
τέλει ἐπέθεσησεν ἕκαστον, ἵνα ὡς περὶ ἐσχάτης τῆς ζωῆς ὥρας ἑκάστῳ φυλάσσηται,
νῆψις ἐπακολουθῇ, καὶ οὕτως βίος ἄμωμος καὶ καθαριότης πράξεων ἡμᾶς ἀεὶ Χριστια-
νοῖς ἐμπολιτεύηται. ἡκεῖχε χώραν ὁ διαβεβαιοῦσθαι ταῦτα μηλαγχολῶν, ἢ πὲρ
σοῦ τῶν ἐσῶν ἠρημωμένου τῆς, ἐσχάτη ὥρα ἐστὶ, μέχρι τοῦ νῦν ἡκ ἀνεμετρήθη τὸ ἔσχα-
τον. πὲς γὰρ τὸ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ χρόνου διάστημα, πόσον τὸ ἀπ' ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν; ἐ-
λέγωδὲ τὸ ἀπὸ Χριστοῦ. ἀμέλητε ἢ καὶ πάντες πράγματος ἡμᾶς τρία μεριζομένου,
πρώτου καὶ μέσου καὶ τελευταίου, πάντως τὸ αὐτὸ τοῦ μέσου ἦν, ἔσχατον λέ-
γεσθαι ἡδέως ἀπεικός. ὥστε ἢ καθ' ὃ τὸ μέσον τῆς χιλιοετηρίδος δεκάδος ὁ κύριος πρε-
σβύετο, (σχεδὸν γὰρ ἦν τῷ πεντακισχιλιοστῷ ἐν ᾧ καὶ ἡμῖν παρουσία αὐτοῦ,) τὸ αὐτὸ
δύνατο ὡς αὐτὸ τοῦ μέσου ἦν, ἔσχατον λέγεσθαι, χδέεις ἀν μέμψοιτο. ὧν γὰρ ἑκα-
τὸν φέρει ἐτῶν, καὶ καθ' ὥρα ἤγει καθ' ἡμέρα, καὶ καθ' ἑβδόμη καὶ ἑξῆς, ἔσχατον ἀν
ἐνθεῖεν. οὕτως οὖν κἀνταῦθα, ἐπεὶ τὸ μὲν αὐτὸ τῆς τοῦ κυρίου ἐλεύσεως ἐν χι-
λιοετηρὶς ὑστέρου σωρεία, καλῶς ἀν ἅπαν τὸ αὐτὸ δύνατο ἔσχατον λέγοιτο. πῶς
μὲν οὖν τὸ ἀληθέστατον καὶ καθ' ὃν χρυσοῦν Ἰωάννην. ἔστι δὲ τὸ ἔσχατον καὶ
κατὰ τὸ χείριστον ἐκλαβεῖν. ὡς ὅταν φαμὲν, ἡμᾶς ἔσχατον ἀφῖγμαι κακῶν. ἐπεὶ
οὖν ὁ κόσμος πεπλήρωται ἐπὶ μεγάλων ἐσάλευε κακῶν, τοῦ Διαβόλου ταῦτα
μέχρι πῶν τοῦ ἀγαθοῦ παρουσίαν θραματεύομένου, ἕνεκεν ὧν ἀγα-
θῶν, ἢ καὶ συγχύσεως ὧν χρηστέρων, ὡς ἂν μὴ ἔχοιτις διακρίνειν τὸ τὸ κα-
λόν τε καὶ καλὸν, διὰ τοῦτο ἐσχάτην εἴρηκεν ὥραν τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ὡς τοῦ ἐ-
σχάτου τὸ χείριστον ἡγησαμένου, ὡς ἂν πρὸς ἢ ὑπερβάλλοις ἐτέχοντος λόγον. πε-
ποίηται δὲ τὸ τῆς ἐσχάτης ὥρας, ἤγουν τῆς χειρίστης, ἢ καὶ τῆς τοῦ χρόνου ὑστέ-
ρου, τοῦ Ἀντιχρίστου. ἢ γὰρ φησι τὸν Ἀντίχριστον ἐν ἐσχάτοις καιροῖς προσδοκᾶσθαι,
νῦν δὲ Ἀντίχριστοι πολλοὶ ἐπεπλάσαντο τῷ βίῳ, (λέγει δὲ Κήρινθον καὶ τοὺς
ὁμοίους ἐκείνῳ,) ἔνθεν ὅτι καὶ ὁ καιρὸς τῆς συντελείας ἐφέστηκε, προσδοκῶν
οὕτων ὧν πολλῶν Ἀντιχείστων τῷ ἑνί. εἶτα τοῦτ' ἤτων ἐπιφέρει καὶ αὐτὸ τί-
» νων οἱ Ἀντίχειστοι, ὅτι ἐξ ἡμῶν. Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ
» ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν. ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν, ὅτι οὐκ εἰσὶ πάν-
» τες ἐξ ἡμῶν, καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα, οὐκ ἔγρα-
» ψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτὴν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς
» ἀληθείας οὐκ ἔστι. Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον. Ἐπιφέρει δὲ καὶ τοῦτο, μηδὲν ἡμᾶς σαφήνειαν
τοῦ λόγου διοικισάμενος. λέγω δὲ ὡς ὧδε ἐρωτήσας ἑαυτὸν, ὅτι, καὶ πόθεν οἱ
Ἀντίχειστοι οὗτοι; εἶτα τί τὸ ἐπενεγκεῖν τὸ, ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον. οὕτως δέον εἰπεῖν, ἢ
τοῦτο εἰπεῖ. ἀλλὰ συγκεχυμένως οὕτως, ἴσως τῇ συγχύσει τοῦ λόγου, τὸ περὶ αὐτοὺς
ἀπόδειξιν ἐνδεικνύμενος. ἀλλὰ διὰ τί ἀπὸ τῶν τοῦ ἰωρίου μαθητῶν οἱ Ἀντίχειστοι; ἵν' ἔχοιεν τὸ
πιστὸν

πιστὸν τῆς πλανωμένοις κομίζειν, ὡς ἀπὸ τῶν μαθητῶν ὄντες, καὶ κατὰ πᾶν τὸ δι-
δασκάλου γνώμην ποιοῦντες τὸ κηρύγματος τὸν λόγον, ἀλλ' πάντη ἐναντίας φε
ρόμενοι τοῦ κηρύγματος. διὰ τοῦτο ἦσαν ἀπὸ τούτων. ἐξ ἡμῶν δὲ φησιν ἐξῆλθον. με-
γονότες γὰρ μαθηταὶ, ἀπέστησαν τῆς ἀληθείας, καὶ ἰδίας βλασφημίας ἐξεῦρον. πρὸ
συπακουστέον δὲ τὸ, καὶ πρὸ τοῦ οὖν οἱ Ἀντίχριστοι; ἵνα σαφέστερον ὁ λόγος γένη-
ται. ἀλλ' ἦσαν ἐξ ἡμῶν. τουτέστι τῆς ὧν σωζομένων μοίρας. ἢ γὰρ τοῦ ἦν, μετὰ ὧν
ἰδίων αὐ ἔμενον. ναῦν δὲ τοῦ προσῆλθασιν, ἵνα φανερωθῶσι, τουτέστι καταδῆλοι
γένωνται, ὅτι πάντη ἀπηλλοτριώνται ἡμῶν, καὶ μεθ' ὧν χθὲς ἡμετέρων προσε-
κεκλήθησαν. ἦσι γάρ τινες τῶν τούτοις καὶ χθὲς ἐξ ἡμῶν ὄντες, οἷς δηλαδὴ σωθῆναι
ἑαυτοὺς οἱ ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες. διὰ οὓς φησιν εἰρῆκα, καὶ τὸ, χθὲς ἦσι πάντες ἐξ ἡ-
μῶν. ἡμῶν γὰρ ἀπρέπεσαν τῶν οἰκείων, ἀμοίρους ἑαυτοὺς ἐποίησαν τοῖς ἀμοιρτρίοις ἡμῶν,
μᾶλλον ἐλόμενοι ἐθνικῶς ζῆν ἀσωφρονίστως, ἢ μεθ' ἡμῶν σωφρόνως. ταῦτα δὲ πρὸς,
ἵνα μὴ δόξῃ ἑαυτῷ μόνῳ τῶν τούτων γνῶσιν ἀνατεθέναι, καὶ καταλαζονεύεσθαι διὰ
τούτων καθ' ὧν πίστων ὡς μόνος ἔδωκε ταῦτα, ἐπιφέρει τὸ, καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχε-
τε, ὥσπερ ἐλέγχω. ἀλλὰ τί ταῦτα πρὸς ὑμᾶς ἐγὼ διεξέρχομαι ὡς πρὸς ἀγνοοῦ-
ντας; χθὲς παρῆμεν ἄγνοια τούτων. ἐλάβετε γὰρ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τὸ χρί-
σμα τὸ ἱερὸν, καὶ διὰ τούτου τὸ ἁγιασθῆναι ὑμᾶς ἔθιον πνεῦ
μα. ἐπεὶ δὲ τοῦτο, ἴστε ὅτι χθὲς ὡς ἀγνοοῦσιν ὑμῖν γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς ἤδοσι. πῶ
να ταῦτα; τὸν ἔσχατον καιρὸν, πῶν ὧν Ἀντιχρίστων φοράν, τὸ πάντα ψεύδεσθαι εἶναι
μετά. διὰ τὸ πλεονάσαι ὧν τὸ ψεῦδος, διὰ τοῦτο φησὶ, λέγω καὶ τὸν Ἀντι-
χρίστους πολλοὺς γεγένθαι. ἢ γὰρ ὁ Χριστὸς ἀλήθεια ἐστὶν, ὃν καὶ ὑμεῖς ἐγνωκότες,
πῶν ἀλήθειαν ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς, πάντως ὁ ψεύστης ἐναντίος ὢν τῇ ἀληθείᾳ, ἤγουν
τῷ Χριστῷ, ἀντίχριστος ἐστίν. Τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, ἢ μὴ ὁ ἀρνούμενος, ὅτι Ἰησοῦς
» χθὲς ἐστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ Ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.
» πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. ὑμεῖς οὖν ὃ ἠκούσατε ἀπ' ἀρ-
» χῆς ἐν ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ
» καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία.

Καὶ ταῦτα προσυπακουστέον τὸν, καὶ, ζήνδεσμον, σαφηνείας χάριν, ἵν' ᾖ οὕτως.
καὶ τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, ἢ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς χθὲς ἐστιν ὁ Χριστός. τοῦτο δὲ Σί-
μων ὁ ἀνόσιος ἐλήρει, ἄμοιον εἶναι τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἄμοιον τὸν Χριστόν. τὸν μὲν Ἰησοῦν,
τὸν ἀπὸ τῆς ἁγίας Μαρίας, τὸν δὲ Χριστὸν, τὸν ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου καταβάντα ἐπ' ἄγ-
γελοῦν. ὁ τῷ ψεύδεσθαι ὧν πορρωτέρω φησὶ τοῦτο, οὔτος Ἀντίχριστός ἐστι. καὶ
τὸ, οὗτός ἐστιν ὁ Ἀντίχριστος, διττῶς ἐκληπτέον, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρνουμένου, ὅτι Ἰησοῦς
χθὲς ἐστιν ὁ Χριστός, καὶ ἐπὶ τοῦ ἀρνουμένου τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. ἀμφὶ καὶ ὁ ἀρνού-
μενός φησι τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, καὶ οὔτος ψεύστης ἐστὶ καὶ Ἀντίχριστος. ἐλεγόμ
γὰρ ἄμοι πάλιν αἱρεσιῶται, ὧν ὁ καταράτος Ουαλεντῖνος ἀπεφηνήσατο, ἄμοιον
εἶναι πατέρα ἀπατορόμαστον, παρὰ τὸν λεγόμενον πατέρα τοῦ Χριστοῦ. αὐτοὶ δὲ
οὗτοι τὸν υἱὸν ἀρνοῦνται διὰ τὸ ἄνθρωπον φιλὸν λέγειν αὐτὸν καὶ μὴ κατὰ φύσιν θεὸν
ὡς ἐκ θεοῦ

ὡς ἐκ θεοῦ ὄντα. δι' ὃ ἤφερε. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει, ὥσπερ Ἰουδαῖοι ἀρνούμενοι μὲν τὸν υἱὸν, προσποιούμενοι δὲ τὸν πατέρα ἔχειν. ἀκήκοασιν οὖν τοῦτο ὅτι οὐδὲ τὸν πατέρα ἐπίστανται. ἢ γὰρ ἤδεσαν, ἤδεσαν ἂν ὅτι καὶ τὸν υἱὸν παρεῖναι μονογενῆ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἀπὸ Σίμωνος ἐφλυάρουν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὕτως, φησὶν, ὑμεῖς δὲ ὃ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, τοῦτο θεολογούμενον τὸν Χριστὸν, φυλάττετε παρ' ἑαυτοῖς. τοῦτο γὰρ διὰ τοῦ, μενέτω ἐν ὑμῖν, βούλεται πίστιν. ἐὰν γὰρ ἐν ὑμῖν μείνῃ τοῦτο ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ, καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. τοῦτέστι κοινωνοὶ αὐτοῦ ἔσεσθε. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγε-
» λία. τὸν γάρ, καὶ ζωὴν δεσμὸν, ἀπολογικῶς ἐκληπτέον. Ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλα-
» το ἡμῖν, τὴν ζωὴν αἰώνιον. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ ὧν πλανώντων ὑμᾶς.

Ποία ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία; ἣ φάσκουσα, ἵνα ὥσπερ ἐγὼ ἐν σοὶ Πάτερ καὶ σὺ ἐν ἐμοὶ, καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσι. καὶ πάλιν. ἵνα ἔχωσι τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. ἀπαρίσας δὲ τὸν περὶ τούτων λόγον, προστίθησι τὸ, ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς, τοῦτέστι διὰ τοῦ ἐξελήλυθεν εἰς πλάνην. εἶτα πάλιν ἐπήνεγκε, ὃ καὶ πρὸ τούτου εἶπον, τὸ ἀνέπαφες αὐτοῖς προσποιούμενος, ὅτι καὶ αὐτοὶ δὲ τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε. (τί δὲ τοῦτο, εἴρηται ἤδη, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγει.) ὃ οὖν ἐλάβετε πνεῦμα ἅγιον, ἐπειδὴ βέβαιον ἔχετε παρ' ἑαυτοῖς, ἢ χρείαν ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς. ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χρίσμα, εἴτουν τὸ πνεῦμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ. ἀληθὲς γάρ ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος, ὃ δηλονότι ἐδίδαξεν ὑμᾶς.

» Καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ ἐν ὑμῖν μένει. καὶ οὐ χρείαν ἔχετε
» ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς. ἀλλ' ὡς τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ
» ἀληθές ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος, καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς μενεῖτε ἐν αὐτῷ.

Τὸ ἑξῆς οὕτως. καὶ ὑμεῖς ἐπεὶ τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ ἐν ὑμῖν μένει,
» οὐ χρείαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς. Καὶ νῦν τεκνία μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα
» ὅταν φανερωθῇ, ἔχωμεν παῤῥησίαν, καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ πα-
» ρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστι, γινώσκετε, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιο-
» σύνην, ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται. Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ, ἵνα
3 » τέκνα θεοῦ κληθῶμεν· διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν.

Εἰρηκὼς τὴν ὧν Αντιχρίστων φορὰν, καὶ πᾶσαν τὴν ψυδιάσφορον αὐτῶν διδασκαλίαν, ἀφ' ἧς ὥσπερ χαρακτῆρι τινὶ Διαβόλους αὐτοὺς κατεσήσατο, καὶ ἱκανῶς στηρίξας ἀμεταθέτως ἔχειν περὶ ἃ κατηχήθησαν, ἐπάγει λοιπὸν καὶ τὸν ἀπρακείμενον διὰ ταῦτα μισθὸν, ὥσπερ ἰσχυροποιῶν αὐτοὺς διὰ τῆς τῶν ἐναντίων λαμπρότητος, καὶ φησιν, ὅτι μένετε ἐν αὐτῷ. διὰ τί; ἵνα ἔχωμεν παῤῥησίαν ἐν αὐτῷ ὅταν φανερωθῇ. τί γὰρ περιφανέστερον ἢ ξηλωτότερον παῤῥησίας, ἐπὶ ᾧ ἐπιβεβήκυνται μέλλωμεν τινὲς ἐν τῷ βίῳ πρᾶγμα ἡμῶν, μετὰ παῤῥησίας τοῦτο ποιοῦμεν καὶ μηδὲν αἰσχυνόμενοι ἐν τῇ παρουσίᾳ

παρουσίᾳ αὐτοῦ; καὶ ἐπειδὴ ἡδονάς τινας ζητεῖν, τίνα καρπωσόμενοι εὐάρεστοι αὐτῷ γένωνται, διδάσκει καὶ τοῦτο καὶ φησιν, ὅτι, ἢ ἐγνώκατε αὐτὸν, ὅτι δίκαιός ἐστι, πᾶν τοῦτο καὶ τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην, ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται. ὁ δίκαιος γὰρ δικαίους γεννᾷ. ὅθεν δὲ τοῦτο ἡ σκάνδαλα καὶ παῤῥησίαν ὑμῶν ἀφεῖς ἀγνοεῖ, ἀπὸ δὲ τῶν πρασσομένων πρὸς ὑμᾶς ἀγάπων ἐστὶ καὶ χρηστότητος, ὅσης καὶ οἵα ἐστίν. ἴδετε γὰρ ὅτι ἐδώκασιν ἡμῖν τέκνα αὐτοῦ γενέσθαι τε καὶ κληθῆναι. ἡ δὲ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ φησὶν ἄδηλον τοῦτο, λέγω δὲ τὸ, ὑμᾶς ἡμᾶς εἶναι θεοῦ, μὴ θαυμάζετε τοῦτο. διὰ γὰρ τοῦτο γινώσκει ὑμᾶς, ὅτι γὰρ ἐν ὑμῖν ὁρᾷ τὸν ὑποστήσαντα ὑμᾶς ἔγνω. ὅτι δὲ κόσμον τὸν συρφετὸν ὄχλον λέγει, πολλαχοῦ πεποίηκαμεν. εἶτα ἐπειδὴ τὸ τῆς ὑποθεσίας κατεσκεύασε, λέγει πρὸς τούτοις πρωτότερον καὶ τὸν ἀπρακείμενον δόξαν
» καὶ παῤῥησίαν ὧν ὑποτεθέντων, καὶ φησιν. Ἀγαπητοὶ, νῦν τέκνα θεοῦ
» ἐσμὲν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη ὅτι ἐσόμεθα. οἴδαμεν δὲ, ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι
» αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύ-
» την ἐπ' αὐτὸν, ἁγνίζει ἑαυτὸν, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστι. Τέκνα θεοῦ ἐσμέν.
ὡσπερεὶ ἔλεγε. πάντως ἀγαπητοὶ διὰ ὧν προλαβόντων ἔγνωτε, ὅτι ἐξ υἱοὺς θεοῦ ἀνελήφθημεν. ἡ δὲ μὴ πω ἐφανερώθη τοῦτο, μὴ θορυβεῖσθε. τὸ γὰρ νῦν ἄδηλον, φανερὸν γενήσεται, ἐκείνου ἐπιφανησομένου. ὅμοιοι γὰρ αὐτῷ ἀναφανέντες, τῆς ὑποθεσίας λαμπρὸν πράγμα ὀψόμεθα. οἱ γὰρ υἱοὶ πάντως ὅμοιοι τῷ πατρί. ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν παῤῥησίαν ἔχοντες ὡς υἱοὶ, ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστιν, ἐν καθ' ἑαυτὸν φύσιν δηλονότι. (τοῦτο γὰρ ἀμήχανον χωρητὴ φύσει.) ἀκμὴ τις Δικαίων δίκαιοι, ἁγίων ἅγιοι. τῷ γὰρ ὁμοίῳ προσφύσονται καὶ οἱ ὅμοιοι. δηλοῖ γὰρ τοῦτο καὶ μικρῷ κατόπιν εἰρηκὼς ὅτι ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ἐν καθ' ἑαυτὸν φύσιν. εἴτε γὰρ οὐκ ὄμοιοι, ἀπ' οὐκ ὄμοιοι, ἀπ' οὐκ αὐτοί. νῦν δὲ ἐπεὶ μὴ τοῦτο ἐσμὲν, εἴτε τὸ ὅμοιοι, κατὰ τὴν τῆς δόξης ποιότητα δηλαδή. ἐπισημαντέον δὲ ὅτι ἐκ εἴπεν ἀνωτέρω, πᾶς ὁ πρίσας τὴν δικαιοσύνην, ἢ ὁ ποιήσων, ἀπ' ὁποιῶν. πρακτικαὶ γὰρ αἱ ἀρεταὶ, καὶ οὐ τῷ γίνεσθαι ἔχουσι τὸ εἶναι. παυσάμεναι γὰρ ἢ μέλλουσαι, οὐδὲ τὸ εἶναι ἔχουσι.

» Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία.
Κατασκευάσας τὸν περὶ Δικαιοσύνης λόγον διὰ ὧν ἀνωτέρω ἀπὸ ὧν τῆς δικαιοσύνης καλῶν, νῦν καὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίου καὶ ὧν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἐφορμᾷ τὴν ἀποδεῖξιν καὶ φησι. πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, τοιοῦτόν τι λέγων, ὅτι ὑμεῖς οἱ ὑποτεθέντες, ἐργάζεσθε τὴν δικαιοσύνην, καὶ μὴ ἀργοὺς ἑαυτοὺς ἀποφαίνετε ταύτης. ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς ἁμαρτίας ὄχλος ὁ ποιήσας ἢ ὁ ποιήσων ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἄνομος ἢ ὁ ἁμαρτωλὸς, ἀπ' ὀχλώσης τοῦ κακοῦ καὶ ἐνεργὸς, οὕτω καὶ Δικαιος ὄχλος ὁ ἀπρακτῶν, ἀλλ' ὁ ἐνεργός. Ἰστέον δὲ ὡς ἁμαρτία μὲν ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ἀπρόσωσίς ἐστιν, ἀνομία δὲ, ἢ κατὰ τὸν θεῖον νόμον πλημμέλεια. καὶ ταύτην ἔχουσιν ἀρχὴν ἑκάτερον τούτων, τὸ μὲν τὴν αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκπτωσιν, τὸ δὲ τὴν περὶ τὸν νόμον πλημμέλειαν. συμφέρονται δὲ ταύταις ἐκ καθ' ταυτόν. ὅ, τε γὰρ ἁμαρτάνων, τοῦ κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν τῆς φύσεως ἀστοχήσας σκοποῦ. σκοπὸς γὰρ τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει,

πείχ φύσει, τὸ καθ' ὃν λόγον ζῶν τῆς ἀλογίας πέρρω ἀπωκισμένη. ὡσαύτως καὶ
ὁ ἀνομῶν, πλημμελεῖ περὶ τὸν πρὸ τῆ φύσει δεδομένον νόμον, διαγινόμενος ἀκρα-
τῶς. καὶ λοιπὸν ὅμα ὁ μαθητὴς τοῦ κυρίου ἁγίου ἑαυτὸν ἀμφότερα πεπείσθησαν. Καὶ
οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἄρῃ. Οὐ μόνον φησὶ χώ-
ραν ἐπισχοίητε τοῦ ἁμαρτάνειν. χρισοῦ γὰρ ἐστὶ ἀναιρέσει τῆς ἁμαρτίας παραγενο-
μένου, καθ' ὅτι ἀμέτοχος ἦν ἁμαρτίας, δῆλον ὑμῖν ὑπολείπεται ἐπὶ ἁμαρτάνειν τοῖς
ἐν αὐτῷ γενομένοις, καὶ βεβαιωθεῖσι τῇ ἐς αὐτὸν πίστει. τοῦτο γὰρ βούλεται σημαί-
νειν διὰ τοῦ, πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων. οὗτος δέ ἐστιν ὁ ἀνενδότως τοῖς ἀρετοῖς μετιών,
καὶ μηδέποτε τῆς τούτων ἀπολήγων ἐργασίας. Καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι.
πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει. Τὸ, καὶ, ἀντὶ τοῦ διότι. Πᾶς ὁ ἁμαρτά-
νων οὐχ ἑώρακεν αὐτὸν, οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. τεκνία μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς, ὁ ποιῶν
τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστι, καθὼς ἐκεῖνος ἐστιν. Εἰ τῶν ὅτι ἐφανερώθη, καὶ τὴν
αἰτίαν δηλῶν ἐφανερώθη, ὅτι, ἵνα ὡς μὴ ἁμαρτίαν πρόσας τοῖς ἁμαρτίας ἡμῶν ἄρῃ,
τοῦτέστιν ἀφανίσῃ, ἐπιφέρει, ὅτι πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτόν. ἐν γὰρ ὑμεῖς
φησὶν οἵτινες φανερωθέντος αὐτοῦ ἑωράκατε αὐτόν, καὶ σημεῖον τοῦ ἑωρακέναι αὐτὸν
ἐλάβετε, τὸ μὴ ἐν χειρωτῇ εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ἅτε τελέως ἐν αὐτῷ ἠδρασμένοι, πάν-
τως που οἱ ἁμαρτάνοντες οὔτε ἑωράκασιν αὐτόν. διὸ οὐδὲ ἔγνωσαν, ἑωρακέναι καὶ
ἐγνωκέναι ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ὧν ὄψεων λέγων ἔμφασιν, οὐδὲ τὸ καθ' ὑπέχειρον φαν-
τασίαν ἐνηργηκέναι αὐτοῖς περὶ τὸ γνωστὸν, ἀλλὰ τὸ μετάτινος κρίσεως καὶ ἐπισή-
μης τὴν πρὸς αὐτὸν πεπιστηκέναι πεποίησιν αὐτοῖς, ὡς ἀνωτέρω ἐφήκαμεν. ἐφικτὸς
δὲ ταῦτα, πρόσεισι βεβαιωτικῶς, ὅτι μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς. ὁ γὰρ ἄλλως ἔχει ἢ
οὕτως. ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἔγνωκε τὸν δίκαιον, καὶ δίκαιός ἐστιν ὡς καὶ ἐκεῖνος, τοῦ-
τέστιν ὁ θεός. καὶ ὥσπερ γὰρ, οὕτω καὶ τὸ ἀπεναντίας πάλιν. ὁ τὴν ἁμαρτίαν ποι-
ῶν, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν. οὗτος δέ ἐστιν ὁ διάβολος, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἁμαρτάνει.
διὸ καὶ κινδυνεύων ὁ θεὸς τὸ ἑαυτοῦ πλάσμα, δικαιοσύνη καὶ ἁγιασμὸς ὑπάρχον
ἐφανερώθη, ἵνα περὶ ἧς τὸν κόσμον ἐφάνη, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, ἃ ἐστὶν ἡ
ἁμαρτία. Ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστὶν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβο
λος ἁμαρτάνει. ἧς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβό-
λου. Ἐπεὶ πόρρω πεποίηκε ὁ διάβολος τὸ τῷ ἁμαρτάνειν γίγνεσθαι, ἐξ αὐτοῦ χρηματί
ζει πᾶς ὁ ἁμαρτητικῶς ἐνεργῶν. πεφάρμακται γὰρ ἐν τῷ ἁμαρτάνοντι διὰ ὑπερβολῆς
λογισμὸν πονηρὸν ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰούδα. ἀλλ' ἐρεῖτις ὅτι πῶς γίνεται ὁ διάβολος ἐν
τοῖς ἁμαρτάνουσιν, αὐτῶν πρὸ αὐτοῦ ἡμαρτηκότων τῷ τῷ διδόναι αὐτῷ τόπον. πρὸς
ὃν λεκτέον, ταυτὸν εἶναι τὸ ποιεῖν τὴν ἁμαρτίαν, τῷ ἁμαρτάνειν ἐν τῷ διδόναι τό-
πον τῷ διαβόλῳ. δίδωσι γὰρ αὐτῷ τόπον ὁ ἁμαρτάνων ἐπιθυμίᾳ ὑπαχθεὶς μᾶλλον τὸ
δέξασθαι αὐτὸν, πρακτικῶς ἐπιτελῶν τὴν ἁμαρτίαν. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ποιεῖν αὐ-
τήν. εἴ δὲ εἶπε καὶ τὸ, ὁ ποιῶν, ἀλλ' οὐχ ὁ ποιήσας, τὸ μετανοήσαντος οὐκέτι ὄντος
ἐκ τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ μόνου τὸ ἐνεργοῦντος αὐτὴν ἔτι. οὕτω γὰρ καὶ τῆς ἁμαρτίας
δοῦλος ἐστὶ τῆς, ποιῶν ἀλλ' οὐ ποιήσας. διὸ φησὶ, πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός
ἐστι τῆς

ἐστὶ τῆς ἁμαρτίας. Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ, ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ
ἐν αὐτῷ μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστι
τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ ἔστιν ἐκ
τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, ἣν ἠ-
κούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν, καὶ
ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονη
ρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια. μὴ θαυμάζετε ἀδελφοί μου, εἰ μισεῖ ὑμᾶς
ὁ κόσμος. ἡμεῖς οἴδαμεν, ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγα
πῶμεν τοὺς ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ
μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστί. καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος
οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐ-
κεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς
ψυχὰς τιθέναι. ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν
ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει
ἐν αὐτῷ; τεκνία μου μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ γλώσσῃ, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ.

Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ. ἐστεί πᾶς ὁ τὴν ἁμαρτίαν ποιῶν ἐκ τοῦ Δια
βόλου ἐστὶ κατ' αὐτὸν τὸν ἁμαρτάνειν, καὶ ὑὸς τοῦ διαβόλου λέγεται, ὡς ὁ μακά-
ριος Παῦλος πρὸς τὸν Ἐλύμαν φησίν, ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουρ
γίας υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, ἐυδιλον ὅτι καὶ ὁ ἐκ τοῦ θεοῦ γε-
γεννημένος, ὡς θεοῦ υἱὸς οὐχ ἁμαρτάνει. καὶ διὰ αἰτία, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ, τοῦ θεοῦ
δηλονότι ἐστὶν, ἤγουν τὸ πνεῦμα οὗ δηλαδὴ τοῦ χαρίσματος ἐλάβομεν. ὅσῳ οὖν διὰ μέ
νον, τοῦτέστιν διὰ δρασμένον, ἀνεπίδεκτον ἁμαρτίας τὸν νοῦν ἡμῶν ποιεῖ. ἢ καὶ αὐ-
τὸς ὁ Χριστὸς, ὡς οἰκῶν ἐν τοῖς πιστοῖς, ποιεῖ αὐτοὺς υἱοὺς θεοῦ. καθὸ καὶ ἐν τῷ
σπέρματι Ἀβραὰμ, ὅ ἐστιν ὁ Χριστὸς, εὐλογοῦνται πάντα τὰ ἔθνη. προείρηκε δὲ
οὕτω τῷ λόγῳ νοῦν, τὸ ἀνωτέρω ἑρμηνεύον αὐτῷ βεβαιῶν, λέγω δὲ τὸ, τέκνα εἶναι
θεοῦ τοὺς πιστούς. καὶ ἀναπέρρηκεν αὐτὸ πρῶτον, ἐκτὸς τοῦ πράγματος αὐτοῦ, φη-
μὶ τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν, καὶ ἐκτὸς ἐναντίου, ὡς μικρῷ πρόσθεν εἴπομεν. ἐν γὰρ τῷ
ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον, καὶ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, κατὰ τὰς διαλεκτικὰς ἐπι-
χειρήσεις. σκόπει δὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ῥητοῦ. οὐ γὰρ πρότερον ἦσαν, ἐκ θεοῦ γεγεν-
νῆσθαι ἢ τοῦ διαβόλου, ἢ μὴ τὰ ἔργα πρόσλαβον, ἤγουν τῆς δικαιοσύνης, ἢ τῆς
ἀνομίας. ἐκ τούτων γὰρ ἡ οὐσία, ἤτοι τοῦ θεοῦ ἢ τοῦ διαβόλου. κἂν γὰρ χάριτι σεσώσ
μεθα, ἀλλὰ διὰ τὸ ὑπερβάλλον λέγεται τῆς τοῦ θεοῦ χρηστότητος, ὅτι καίτοι
ἀνιάτως θρασυκερδουκότων ἡμῶν, αὐτὸς οὐκ ἐμνησικάκησε τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν. ἐ-
πεὶ ὅτι μὴ ἀργοῖς δίδωσι τὴν παρ' ἑαυτοῦ σωτηρίαν, Παῦλος πιστοῦται βοῶν.
τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. ὡσαύτως καὶ οἱ τῷ διαβόλῳ ὑποθεμένοι,
κἂν ἀποπλοτριώθησαν ἀπὸ μήτρας, καὶ μήπω τὴν κατὰ πρόθεσιν ἁμαρτίαν
ἐξεργασάμενοι, ἀλλὰ δηλαδὴ τὸ ἄγαν φιλοπόνηρον αὐτῶν ἔφηται τοῦτο. οὐ γάρ ἐστιν ἀνε-

νέργητον τοῦ κακοῦ, τῷ Διαβόλῳ οἰκειωθῆναι. ἀμὴ ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, ἐκεῖνος καὶ τῷ Διαβόλῳ ἀνείληπται, ἤτοι εἰς ὢν, τῷ πλέον ἐνεργεῖν καὶ αὐθαίρετον τὸ κακὸν, ἢ εἰς δοῦλον, τῷ καταπαλαισθῆναι τῷ πονηρῷ καὶ χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τὴν λατρείαν καταδεδέσθαι. σκόπει δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸν ἐκ θεοῦ γεγεννημένον, οὐκ εἴασεν ὅτι οὐχ ἁμαρτάνει, ἵνα μὴ καὶ τὸ βρέφος συμπεθάνῃ τῇ ἡλικίᾳ ἔχοντα τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ἀμὴ εἶπεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ. τὸ μὲν γὰρ οὐχ ἁμαρτάνειν, ἀπροφάσιστον ἔοικεν ἀπλῶς, τὸ δὲ, μὴ ποιεῖν, μετ' ἐκβάσεως μὴ ὑπαρχειν δηλοῖ. διὸ καὶ πεσίθησι, καὶ ὅτι μὴ δύναται ἁμαρτάνειν, μὴ καὶ φυσικὴν ἀδυναμίαν τοῦτο λέγων, ὡς ἐπὶ τῶν ἀλόγων φαμὲν, μὴ δύνασθαι ἵππον ἀναλαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ προαιρετικὴν τῆς ἁμαρτίας ἀρχήν. ταῦτα διεξελθὼν, καὶ τὸ γνώρισμα τῶν τοῦ θεοῦ τέκνων, τὸ μὴ ἁμαρτίαν ποιεῖν, εἶναι φήσας, ὡς εἰ μὲ παλιν, τῶν τοῦ Διαβόλου ὄντων, τὸ ἁμαρτάνειν, διεξελθὼν οὖν ταῦτα, ἀναλαμβάνει πάλιν μετὰ πολλὰ καὶ μεταξὺ τὴν περὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, ὥσπερ χάριν ἐκείνης πάντα καὶ διὰ μέσου πραγματευσάμενος, ἐστὶ καὶ πλήρωμα πάντων τὴν ἀγάπην, καὶ φησιν. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μένει ἐν τῷ θανάτῳ. καὶ καταδικάζων τοῦτον μὲν πέπακται, τὸ μένειν ἐν τῷ θανάτῳ, τὸ λέγων. ἐπεὶ ὁ ποιῶν δικαιοσύνην ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται, ἕπεται τῷ οὕτω γεγενῆσθαι, ἀγαπᾶν τοὺς ἀδελφούς. ὁ δὲ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην, τῷ μὴ ποιεῖν αὐτὴν μισῶν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐκ τοῦ θεοῦ μένει τοῦτον, καὶ ἄλλον τρόπον, ἢ τὸ μὴ γεγεννῆσθαι δι' αὐτό. καὶ πῶς μένει ἐκ τοῦ θεοῦ δείκνυσι λέγων. ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία, ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς. τίς δὲ ἡ ἀγγελία αὕτη ἤδη ἐρήκαμεν ὅτι ἐστὶ φυσικὴ ἐστὶ διδακτή. ἅμα δὲ μέσα τῆς νομικῆς ἐντολῆς τῆς περὶ τοῦ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον, ἐστὶ τοῦ κυρίου τῆς λεγούσης, ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, ἔτι καὶ ἡ πρὸς τὸ ὁμοιοῦν φυσική, τοῦτο καταναγκαστικῶς πραττομένη ἀνάγκη. ἐστὶ γὰρ πιαῦται καὶ τρισαῦται αἱ ἐντολαὶ καὶ τοῦ κυρίου ἀπόφασιν, ὁ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶν καὶ ποιῶν αὐτὸν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον καὶ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. διὰ ταῦτα φίλους ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφοὺς, μηδὲν πραβλαπόμενοι πρὸς ζῆλον, φησὶν, ἢ ἐκ τοῦ κόσμου μισούμενα ἵνα καὶ ἡμεῖς μισῶμεν τοὺς ἀδελφοὺς, ἀμὴ ὁ τοῦ κυρίου λόγος ἐνεργέστερος ἔστω ἐν ἡμῖν. ὁ γὰρ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μισῶν, πρὸς οὓς ἐκβέβληται τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἔτι καὶ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν. ἔοικεν γὰρ τῷ ἀνθρωποκτόνῳ τὸ μὴ δὲ ζωὴν αἰώνιον ἔχειν. ὁρᾶτε γὰρ φησὶ τὸν Καΐν, ὅτι καὶ αὐτὸς, μισήσας τὸν ἀδελφὸν, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καίτοι ἀδελφὸν ὄντα. ἅμα ἐπεὶ ἔργα πονηρὰ ἔχων ἐκ τοῦ Διαβόλου, ὁ δὲ Ἄβελ δίκαια ἐργαζόμενος ἐκ χρημάτισε θεοῦ. ἀντίκειται δὲ ὁ Διάβολος τῷ θεῷ, καὶ τὰ πονηρὰ ἔργα τοῖς ἀγαθοῖς, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Καΐν τῷ ἀδελφῷ ἀντικείμενος ἀπέκτεινεν αὐτόν. οὕτω καὶ τὸ ἀκόλουθον ἡ τοῦ λόγου διέξοδος. ὁ μὴν μακάριος Ἰωάννης ἐνήλλαξε τὴν τάξιν, τὸ ἀνατεινόμενον ἀεὶ νόμιμος. καὶ τίπω δὴ γὰρ αὐτὸ ἐστὶ τοῦ Διαβόλου ἐννοῆσαι, ἐξ ὧν αὐτῷ δηλοῖ πονηρᾶς

πράξεως

πράξεως ὑποτεθυμμένων, τὸν δὲ ἀρχῆς κόσμου δηλοῖ ὧν πονηρῶν ἔργων εἰς τέκνον ἀπροδραμόντα τοῦ πονηροῦ, πρόδειγμα προβαλέσθαι. ἀπηλλαγμένος δὲ τοῦ Καΐν, καὶ ὧν οἱ τότε ξιλοῶτες κληρονομεῖν ἔχουσι. πάλιν ἀνατρέχει ἐπὶ τὴν ἀγάπην, ἐξ ὅσα ἐκ ταύτης συμβέβηκεν ἀγαθὰ, καὶ φησιν, ὅτι ἡ ἀγάπη ὑπὲρ ἡμῶν ἔθεσθε τὸν κύριον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεῖναι. καὶ ὅτι ἐκ τούτου τοῦ ὑποδείγματος, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ ὧν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι. καὶ ἐπειδὴ σπάνιον τοῦτο καὶ παρ' ὀλίγοις, ὡς ὑπὲρ ὧν πρέπων αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν μετριωτέρων ἄρχεται τὴν παράκλησιν τῆς φιλαδελφίας ποιεῖσθαι, οὕτως ἔπεται λόγον οἰκονομῶν. τί φησι τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ὧν ἀδελφῶν τιθέναι; ὅτου ὁρισμὸν, μὴ δὲ τῶν ὧν ἀναγκαίων χρείαν ἀναπληροῦντας τινας ὧν ἀδελφῶν, καὶ γὰρ τοῖς βίου παρέχοντας λέγω, ἀμὰ καὶ τοῖς ὅλον τὸν κόσμον σχεδὸν ὑπερέχειν ἔχοντας πλούτου. διὰ τοῦτο αἰσχυνέθησαν, ὅτι ἡ πορὶ τὰ μικρὰ ταῦτα, τὰ παλαίχνα ἀπέκλαυσαν, ἐ ἀναξίους ἑαυτοὺς ἐκ τούτου ἀπέφηναν, ἐ διακένους τῆς τοῦ ἀγάπης, τί ἂν πορὶ τὸ μεῖζον τὸ προαποθανεῖν ὧν ἀδελφῶν ἐπεδείξαντο. εἶτα καὶ ἄλλο ἀντιθετικὴν αὐτῶν ἐπιφέρει, ὧν ἀποδεικνυμένων μὲν ἐν λόγῳ τὴν ἀγάπην ἐ ἐπιδεικνυμένων, τὴν γλῶσσαν δὲ μόνην, καὶ φησι, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ ἐ γλώσσῃ, ἀλλὰ τῷ ἔργῳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν. καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα. Ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παῤῥησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν, ἐ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν παῤ αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐν τούτῳ γινώσκομεν. ἐν τίνι; ἐν τῷ μὴ λόγῳ ἀγαπᾶν ἀμὴ ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. καὶ τί γινώσκομεν; ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν. πῶς; ὁ μὲν γὰρ ἄμφω λέγων ἄμφω δὲ ποιῶν, μὴ σύμφωνον ἔχων τῷ λόγῳ τὴν πρᾶξιν, ψεύστης ἐστὶ καὶ οὐκ ἀληθής. καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν. τοῦτό φησιν ὅτι διὰ τούτου, διὰ τὸ ἀληθεύειν, (ἀληθεύσομεν δὲ ὅταν κατὰ τοὺς λόγους καὶ τὰ ἔργα πεβαίνῃ ἡμῶν,) πείσομεν τὴν συνείδησιν ἡμῶν. τοῦτο γὰρ βούλεται διὰ τὸ, τὰς καρδίας, σημαίνειν. καὶ πῶς πείσομεν; τοῦτο παθ' ἑαυτοὺς θέμενοι, ὡς ὑπὲρ θεῷ μάρτυρει ποιούμενα τοὺς λόγους. τὸ γὰρ ἔμπροσθεν τοῦτο σημαίνει. ἐὰν γάρ φησι μὴ οὕτω ποιῶμεν, ἀλλὰ ἡ συνείδησις ἡμῶν ἡ καρδία ἡμῶν, καταγινώσκῃ ἡμῶν, οὐ λανθάνομεν ἁμαρτάνοντες. ἢ γὰρ τὴν συνείδησιν ἡμῶν βραχεῖαν οὖσαν, ὡς ἐκ βραχέος ζώου, ἢ σμικρὰ λαθεῖν ἢ τῷ ἁμαρτάνειν, πολλῷ μᾶλλον τὸν ἀπειρέσιον καὶ παντα χοῦ παρόντα θεὸν οὐκ ἀν λάθοιμεν. ὅλος ὅμως ὁ λόγος ἐστὶ τοιοῦτος. τεκνία μου, μὴ ψευδώμεθα εἰς ἀλλήλους ἢ τῷ τῇ γλώσσῃ μόνῃ ἀγαπᾶν, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ τὴν ἀγάπην ἐπιδεικνύωμεν. ἐν τούτῳ γὰρ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας, ῥυτέον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν. καὶ ὃ λέγομεν ὡς τοῦ θεοῦ ἐπισκοποῦντες λέγωμεν. ἐὰν ἀν δέ τις ἀνάσχοιτο, καὶ ἢ ὧν δαιμόνων ἀναιδέστερός ἢ, ὑπὸ θεῷ μάρτυρει ψεύσασθαι. ἢ

γρ μὴ οὕτω πιῶμεν, ἀλλὰ λεγόντων ἡμῶν ἀγαπᾶν, ἡ καρδία ἡμῶν καταγινώσκῃ ἡμῶν, ψεύδους, ἁμαρτάνομεν. πῶς; οἰόμενοι λανθάνειν τὸν παντα χοῦ παρόντα θεὸν, καὶ οὐδὲ τοῦτο συνιέντες, ὅτι ἡ τῶν καρδίαν ἡμῶν βραχεῖαν οὖσαν γ κέκτηται λαθεῖν ἡμᾶς, πῶς γὰρ μηδαμόθεν ἀπολειπόμενον λήθομεν. οὕτως οὖν φησὶν ἀγαπητοὶ παρεσκευακότες ἑαυτοὺς, ἀπαταγνώστως ἑαυτοὺς ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τῷ πρὸς ἀλλήλους δηλονότι ἀληθεύειν, παῤῥησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν, ἀφ' ἧς παῤῥησίας καὶ ὃ ἐὰν αἰτήσωμεν, πάντως λημψόμεθα παρ' αὐτοῦ. διὰ τί; ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν. μάλιστα γὰρ πρὸς τὸ ἁγιάζεσθαι ἐκκαλέσασθαι τὸν ἀγρύπνιον, ἢ παρὰ τῶν ἀγρυπνούντων ἐυσέβεια, ὅταν ἀναμφιλέκτως πρὸς ὃν ἡ αἴτησις γίνηται. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡμεῖς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιοῦμεν, θαῤῥοῦμεν ὡς οὐκ ἁμάρτωμεν τῶν αἰτήσεων, ἀντιδίδοσθαι φιλούσης τῆς παῤῥησίας διαθέσεως ἀνυστορήτως, τῷ πρὸς τὸν χρείαν θατέρου ἥκοντι. καὶ ποίαν ἐντολὴν αὐτοῦ ἐφυλάξαμεν; τὴν λέγουσαν, ἀγαπᾶν ἔχετε ἐντολὴν ἀλλήλους. ἐπεὶ οὖν ἔχοντες ἐντολὴν, ἵνα τῇ πίστει τῇ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, τοῦτο ποιήκαμεν, ἐκ τούτου γινώσκομεν, ὅτι ἥδρασται ἐν ἡμῖν ἡ ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ χάρις οὗ ἔδωκεν ἡμῖν. Ισέον δὲ ὅτι πολλαχοῦ τῆς νέας γραφῆς, τὸ, ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ιησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν πιστεύειν, κεῖται. τί δὲ τοῦτο σημαίνειν βούλεται; ὑδέν ἄλλο ἢ τὴν δόξαν, τὴν βούλησιν, τὴν ἐυκλείαν. τὴν δόξαν μὲν καὶ τὴν ἐυκλείαν, ὡς ἐν τῷ, θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ. τὴν βούλησιν δὲ, ὡς ἐνταῦθα, καὶ ἐν τῷ, μετανοήσατε καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ιησοῦ. ἀντὶ γὰρ τοῦ, ἐν τῇ βουλήσει. πίστις δὲ ἡ τοῦ κυρίου Ιησοῦ βούλησις; βαπτίζειν πάντα
» τε ἔθνη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Καὶ ἀγαπῶμεν
» ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολήν. καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ
» αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι μένει ἐν ἡμῖν ἐκ τοῦ πνεύματος, οὗ ἡμῖν
» ἔδωκεν. Αντὶ τοῦ ἀληθινῶς φησὶ διαθέσει ἀγαπᾶν ἀλλήλους. καὶ πρῶτον; ἐν ᾧ ἔλεγε, καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ποιεῖτε αὐτοῖς. ἦ οὖν τοῦτο πλησίον ἡμῶν ἀξιοπιστότερον ἀληθινῶς καὶ ἀδόλως πρὸς ἡμᾶς διακεῖσθαι, ὡσάυτως πάντως καὶ ἡμεῖς διατεθείμεθα πρὸς αὐτούς. ἀλλ' ἐνταῦθα τοῦτο τοῦ κυ, πολλῷ μᾶλλον ἡμῶν ἐν αὐτῷ μενόντων ἢ περὶ ἁδρασμένων, καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἡμῖν πλέξει. ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν ἐν δύναται. τοῦτέστιν, ἐκ τῆς διακένοις λιφθείη, τὰς ἐν τολὰς αὐτοῦ ἡμῖν ἐπιχρήζων, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ πρώτως ταύτας βεβαιώσαιτο. ἐν δὲ τοῦ, πάντως ἐν ἃ ἐντέλλεται ποιοῦμεν, ἔχομεν αὐτὸν ὑπήκοον καὶ ἡμεῖς ἐν οἷς ἀν αὐτῶμεν, καὶ τὸ χάεισμα αὐτοῦ βέβαιον ἐν ἡμῖν. ὁ δὲ ὅλος νοῦς τῆς σωτάξεως, τοιοῦτος. ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους ἀληθινῶς, ὡς ἐνετείλατο αὐτοῦ. ὁ γὰρ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. ἐκ τούτου δὲ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ τὸ χαρίσματος ἔλυμεν ἔδωκεν. ἀσύλλογιστον γὰρ τούτου μένοντος, ἀναπίρρητον ἔχομεν τὸ ἀναφαίρετον τῆς δόσεως αὐτοῦ. πῶς δὲ ἄσυλλον ἔσται; ἐν τῷ μηδέν

ἡμᾶς

ἡμᾶς παβλάπτειν ὀλιγωρίας ὢν ἐνετείλατο ἡμῖν περὶ ἀγάπης.

» Αγαπητοὶ, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα ἢ 4
» ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. ἐν τού-
» τῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. Διελθὼν τὸν περὶ τῆς ἀγάπης τῆς εἰς τὴν πλη
σίον λόγον, καὶ ταύτην εἶναι γνώρισμα ἀποφηνάμενος τῆς τοῦ πνεύματος δαιμονῆς οὐ ἐλάβομεν, νῦν ἐπιφέρει καὶ διάκρισιν ὧν ὄντως ἀδελφῶν, καὶ ὧν παραπλη σίων, ἵνα ταύτην ἔχοντες, μὴ δι' ἀπλότητα τὴν περὶ τῆς ἀγάπης, πειθώμεθα τοῖς ψευδαδέλφοις καὶ ψευδοπροφήταις, μᾶλλον ἑαυτοῖς βλάβην ἐκτρύχοντες. ὡς γὰρ ὁμοτρόποις πιστεύομενοι, πρῶτον μὲν ἑαυτοὺς βλάπτομεν, ἀσεβέσι τὸν λόγου κεκοινωνηκότες τῆς πίστεως, καὶ ὃ ἄγαται τοῖς κυσὶ παραθέμενοι, ἔπειτα καὶ τοὺς ἡμῖν πεσανέχοντας. ἡμῖν γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἡμῶν ἀγάπη πολλοὺς πείσει λαμβάνειν αὐτοὺς διδασκάλους, καὶ πιστεύειν τοῖς ὑπ' αὐ
τῶν λεγομένοις ἀφυλάκτως ἐκ τῆς μεθ' ἡμῶν κλεπομένους αὐτῶν σωναναστροφῆς.
» καὶ τί τὸ γνώρισμα τούτων, φησί; Πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ιησοῦν
» Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστι. καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν
» Ιησοῦν. Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστι. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ Αντι
» χρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται. Πᾶν πνεῦμα, ἤγουν προφητείας ἄξιωμα, ἢ ἀπ
στολῆς, ὃ ὁμολογεῖ κύριον Ιησοῦν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν. ὃ δὲ τοῦτο μὴ ὁμολογεῖ, ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τὸ ἄξιωμα τοῦτο ἐκ τοῦ Αντιχρίστου ἐστὶν, ὃ ἀκηκόατε. πότε; ἐξ οὗ πρὸ μικροῦ ἔλεγον, ὅτι πολλοὶ Αντίχριστοι ἦλθον τῷ κόσμῳ. τοῦτέστιν οἱ πρόδρομοι τοῦ Αντιχρίστου. πῶς δὲ ὁμολογίαν τῆς τοῦ κυρίου ἐν σαρκὶ παρουσίας, οὐκ ἐν τοῖς ἔργοις. πῶς; ὡς ὁ μακάριος Παῦλός φησι. πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ιησοῦ περιφέροντες ἐν τῷ σώματι, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ιησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ὃς ὅσον ἐνεργοῦντα ἔχει τὸν Ιησοῦν καὶ τῷ κόσμῳ ἀποθανεῖν, καὶ ζῆν τῷ κόσμῳ ζῇ, ἀλλὰ τῷ Χριστῷ, καὶ περιφέρει τοῦτον, οὐκ ἐν τοῖς τοῦ Χριστοῦ μόνον σαρκὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, οὕτως ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν. ὅστις δὲ οὐχὶ Χριστῷ, ἀλλὰ τῷ κόσμῳ ζῇ, τοῦτέστι ταῖς τοῦ κόσμου ἡδυπαθείαις, ὁ τοιοῦτος οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ. διὸ καὶ Παῦλος φησίν. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ἔριδες καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ὁ δὲ κατὰ ἄνθρωπον περιπατῶν, πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει. ὁ δὲ Χριστοῦ πνεῦμα μὴ ἔχων, τοῦτέστιν ὁ μὴ κατὰ Χριστὸν ζῶν, τῷ κόσμῳ νεκρώσας ἑαυτὸν δηλονότι, οὗτος οὐκ ἔστι Χριστοῦ.
» Καὶ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη. ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστε τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐ-
» τούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν, ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσὶ, διὰ τοῦ-
» το ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμέν. ὁ γι-
» νώσκων τὸν θεὸν, ἀκούει ἡμῶν. ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γι-
» νώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης. Αγαπητοὶ, ἀ- Κεφ. ε΄.
» γαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ θεοῦ
» γεγέννηται, καὶ γινώσκει τὸν θεόν. ὁ μὴ ἀγαπῶν, οὐκ ἔγνω τὸν θεόν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

» ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ
» θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγα
» πήσαμεν τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱ-
» λασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ἠγάπησεν ἡμᾶς ὁ θεὸς, καὶ ἡ-
» μεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι ἤδη τὸν Ἀντίχριστον φησιν,
οὐ σωματικῶς, ἀλλὰ διὰ τῶν προδοτῶν αὐτοῦ τὴν πίστιν, ψευδοπροφητῶν τε
ψευδαποστόλων καὶ αἱρετικῶν. οὗτος δὲ ὁ Ἀντίχριστος, ἄνθρωπος τὸν Σατανᾶν πε
ριφέρων ἔσα, ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα. διὸ καὶ τὰ εἴ
δωλα σέβειν ἀξιοῖ, οἷον θεοὺς λεγομένους ἐσήμανεν. διὰ δὲ τοῦτο, πᾶν σέβασμα,
καὶ τὸν χριστιανισμόν. καὶ ἐοικότων μόνον ἀπφαίνειν ἐπιχειρήσει θεόν. τούτοις γνωρί-
σας τοὺς τοῦ κυρίου προφήτας καὶ ἀποστόλους, ἐπιφέρει. ὑμεῖς δὲ οἱ ἐκ τοῦ θεοῦ ὄντες
τεκνία νενικήκατε αὐτούς, ἤτοι τοὺς ψευδοπροφήτας. πῶς; ὅτι ὁ ἐν ὑμῖν θεὸς μεί
ζων ἐστὶν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ, καθ' ὃν οἱ ψευδοπροφῆται ζηλωτοί εἰσιν. εἶτα τούτοις ἐπι-
φέρει καὶ ἕτερον αὐτῶν γνώρισμα ὧν ψευδοπροφητῶν, ὃ μάλιστα καὶ τοὺς ἀπολουσέ-
στερους ὧν πιστῶν ἐλύπησε. ἦκούς γάρ τινας τούτων καὶ ἀσχάλλειν ὁρῶντας ἐκείνους μὴ
τοῖς πολλοῖς προσαπουδάζοντας, ἑαυτοὺς δὲ καταφρονουμένους. καίφησι. μὴ λυ-
πεῖσθε, ἢ ὑπὸ τῶν πολλῶν καταφρονεῖσθε ὑμεῖς, ἐκεῖνοι δὲ ὑπὸ τούτων προσλαμβά
νονται. τῷ γὰρ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον προσπρέχει. αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου ἐσὶ, καὶ ἐκ τοῦ κόσ-
μου λαλοῦντες, ρυτέσι καὶ ὡς σαρκικὰς ἐπιθυμίας διδάσκοντες ἑαυτοῖς αὐτοὺς
κατηκόους, ὡδιάφθορον ἐνδιαφθόρους. ὑμεῖς δὲ ἅτε ἐκ τοῦ θεοῦ ὄντες καὶ τῶν κοσ
μικῶν ἐπιθυμιῶν ἀλλοτριωμένοι, ἀπαράδεκτοι αὐτοῖς καθιστάμεθα. ἀκούει δὲ
ἡμῶν ἐκεῖνος ὁ σωφρόνως ζῶν, καὶ διὰ τὸν θεὸν ἐπιγινώσκων, ἔτιμος ὑπέχθη ἡμῖν
τὴν ἀκοήν. διὸ καὶ ὁ Χειροσφησιν, ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω, τὸν πρὸς εὐσεβείαν
θεσπισθέντα νοῦν, ἐκείνῳ καὶ τὰ ὦτα μαρτυρῶν ἔχειν. ταῦτα διαστάμενος,
ἐπιφέρει λοιπὸν ὡς ἐπισφράγισμα τῶν ἠρημένων αὐτῷ ἤδη, ὅτι ἐκ τούτου γινώσκομεν
ἡμεῖς τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἤτοι τὸ ἀληθὲς ἔχοντας προφητικὸν ἀξίωμα, καὶ
τὸ πνεῦμα τὸ πλάνου τὸ τῆς ψευδοπροφητείας. καὶ μετὰ ταῦτα ἀναλαμβάνει πά
λιν τὸν περὶ τῆς ἀγάπης λόγον. δείξας γάρ τινα χρὴ ἀγαπᾶν, ὅτι τοὺς ὁμοιο-
πρόσους, ἔχεται λοιπὸν ὧν ἐξ ἀρχῆς, ἐκ τοῦ θεοῦ εἶναι λέγων καὶ τὴν ἀγάπην
καὶ τὸν ἀγαπῶντα, καὶ μόνον τοῦτον τὸν ἀγαπῶντα ἐκ τοῦ θεοῦ γεγεννῆσθαι, καὶ
ἐπιγινώσκειν θεόν, τὸν δὲ μὴ ἔχοντα τὴν ἀγάπην, καὶ τὸν θεὸν ἀγνοεῖν, τοῖς
ἐναντίοις δὲ ἐναντία πιστούμενος. πῶς δὲ ὁ μὴ ἀγαπῶν ἔκ γε θεὸν, κατα-
σκευάζει οὕτως. ὁ θεὸς ἀγάπη ἐσί. πρῶτον δὴ λοιπὸν; ἀφ' οὗ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν αὐ-
τοῦ τὸν μονογενῆ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα τὰ ὄντως ζῶντα πάσχῃ ἡμῖν, καὶ ζήσωμεν
δι' αὐτοῦ. ὥσπερ γὰρ ἀγαθότης λέγεται, ὅτι δι' ἀγαθότητα ὑπέστησε τὸν νοητὸν
κόσμον καὶ τὸν αἰσθητὸν, ἵνα ἔχῃ τὰ ὄντως ὄντα ἑαυτῷ κοινωνοῦντα, οὕτω καὶ δι' ἀ-
γάπην τὰ εἰς ἡμᾶς δόντα τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν εἰς τὸν κόσμον, ἔδειξε δὲ διὰ τούτου
ὅτι ἀγάπη ἐσί, διὸ καὶ αὐτὸς ἐπιφέρει. ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐτὶ τοῦ ἡμᾶς τού-

τῳ δείκνυται

τῳ δείκνυται ὅτι ἀγάπη ἐστὶν ὁ θεός. εἶτα ἐξαίρων τὸ τῆς τοῦ θεοῦ ἀγάπης καλὸν
φησὶν, οὐχ ὅτι δὴ ἡμεῖς ἠγαπῶμεν αὐτὸν, τοῦτ' ἐπρίσευεν ὁ θεὸς, τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ὑ-
περ ἡμῶν δοῦναι. ὅπερ ἐπφείλεται τοῖς ἀγαπωμένοις, ἀντιδιδόναι τοῖς ἀγαπῶ-
σι τὴν ἴσην διάθεσιν, ἀλλὰ πρωταρχῶν τῆς εἰς ἡμᾶς εὐεργεσίας δι' ἀγάπης, ἀ-
ποστέλλει τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ οὐ μόνον ἀποστέλλει, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ὧν ἁμαρτιῶν ἡμῶν
διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος ἐξιλάσασθαι. ἢ ὅπως οὕτως φησὶν ἠγάπησεν ἡμᾶς ὁ θεὸς, καὶ
ἡμεῖς μηδὲν εἰς φύσιν αὐτῷ κοινωνοῦντες, πολλῷ πλέον ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς τοῖς
ὁμοφυέσιν ἡμῖν ἀγαπᾶν, εἰδότες τὸ ἀγαθὸν τῆς ἀγάπης καλὸν, ἀγάπης δὲ διακο
νεῖν. ὥσπερ γὰρ ἔγκλημα τῷ μὴ αἱρουμένῳ τὸ αἱρετὸν, καὶ τὸ μὴ φιλοῦντι τὸ φιλη-
τὸν, οὕτως ἔπαινον προσήκει τοῖς ἀγαπῶσι τὸ ἀξίωμα ἀγάπης, διὰ τὸ εἶναι ἀ-
γαπητούς. οὕτω δὲ διατεθέντες ἔχομεν ἀμφότερα, καὶ τὸ ἀγαπητοί, διὰ τὸ ὑπὸ
θεοῦ ἠγαπῆσθαι καὶ προσλιφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀγαπητικοί, διὰ τῆς πρὸς τοῦ
πλησίον ἀγάπης. ἀγάπης δὲ τῆς ἀλικείους καὶ καθαρᾶς, μὴ οὐ τῆς ἐμπαθοῦς
τε καὶ ῥυπαρᾶς, ἥτις λῃστὰς ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις κακοῦργοις ἐγγένοιτο.

» Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μέ-
» νει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν
» αὐτῷ μένομεν, καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. καὶ ἡ-
» μεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν, ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου.
Εἴπομεν καὶ πρὸ τούτου, ὡς ἔθος τῷ μακαρίῳ τούτῳ, καὶ αὐτῷ πρεσβυτέρῳ τῶν αὐτῶν ἀνα-
λαμβάνειν, τοῦτ' ἔξιν βούλεσθαι τοῖς λεγομένοις τοῖς μαθητευομένοις προσπρέπειν,
καὶ ἡπιώτερον τὸν λόγον ἄγειν καὶ τελειότερον. ἑτέρως γὰρ καὶ ἑτέρως ἐπι-
χειρῶν ἀπὸ τῶν ὑπὸ τῷ πράγματι ὑποθεωρουμένων, καὶ οἷον τὸ ἐλλιπὲς τοῦ λόγου ἀ-
ναπληρῶν, τελειότατα πως τῶν λεγομένων ποιεῖται ἀπόδειξιν. καὶ διὰ ταύτην τὴν
νῦν τὴν ἀγωγὴν χρώμενος τῷ λόγῳ φησί. θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται. ἐπεὶ γὰρ
περὶ τῆς ἀγάπης τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς προύμενος τοῖς λόγοις, τὸν θεὸν ἐξ ὑπόδ-
γμα προῆγε, δόντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ διὰ τοῦτο περὶ ἡμᾶς ἀγάπῃ ἐς θάνατον.
ἀκόλουθον δὲ ἦν φαίνειν τινὰ, καὶ πρῶτον τοῦτο λέγει περὶ πραγμάτων ἀθεά-
των καὶ ἀνεφίκτων; καὶ διαβεβαιοῖς ἡμᾶς οἷς μήπω τις ἔγνωκε; συμπρέχων οἷς
τοῖς οὕτω λέγουσι φησὶ καὶ αὐτὸς, ὅτι θεὸν μὲν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. σύμ-
φημι καὶ αὐτός. ἀλλ' ἐκ τῆς ἐξ ἀναλύσεως ἀγάπης φησὶ γινώσκομεν, ὅτι ὁ θεὸς ἐν
ἡμῖν ἐσί. καὶ καλῶς τοῦτο λέγει. πολλὰ γὰρ ὧν ἀθεάτων ἡμῖν ἐκ τῶν ἐ-
νεργειῶν, ὅτι ἐσὶ καταλαμβανόμεθα. ἀμέλει ὥσπερ οὐδὲ ψυχὴν τις ἑώρακεν,
ἀλλ' ἐκ τῶν ἐνεργειῶν γοῦν ἐ τῶν κινημάτων καταυοεῖ ὡς ἐνυπάρχει ἡμῖν, οὕτω ἐ τῶν
εἰς ἡμᾶς αὐτὸ ἀγάπων, ὡς διάπνοις κινήσεως καὶ ἐνεργείας γινώσκομεν. εἰ δὲ
τοῦτο οὐκ ἔχοι εἰκότως, οὐδὲ ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ πρὸ τοῦ εἰκὸς ἐκ τῆς ἐνεργείας εἶναι
τὸν θεὸν καὶ ἐν ἡμῖν δείκνυσι. καὶ τίς ἡ ἐνέργεια; ἡ εἰς τὸ πλησίον ἡμῶν καθαρὰ
καὶ ἄδολος ἀγάπη. αὕτη γὰρ καὶ ἐνεργὴς καὶ ἀνελλιπὴς ἐν τῷ καθαρὰ διλονότι
εἶναι. τοῦτο τὸ γνώρισμα τῆς τελείων ἐν αὐτῷ μονῆς καὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐκείνου, καὶ ὅτι

φησὶ τῦτο ἐκ τῦ πνεύματος αὐτῦ δέδωκεν ἡμῖν. ὁ γὰρ καθαρὸς καθαρὰ καὶ ἅγια πάντα ῥύπου χαρίζεται. ἐπεὶ οὖν διὰ τῆς καθαρᾶς ἀγάπης αὐτῷ κοινωνοῦμεν, ἐκ τούτου καὶ ἡμεῖς φησὶν οἱ καθ' σάρκα τεθεαμένοι αὐτὸν ἐγνώμεν καὶ μαρτυροῦμεν, ὅτε ὁ πατὴρ ἀπέστειλεν αὐτὸν σωτῆρα τῦ κόσμου. ἅμα καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν γνῶσιν, ἐ αὐτὸς ἐζητήσατο, τελειώτερον ἡμᾶς τῇ τοιαύτῃ ἐμβιβάζων γνώσει, τὰ τέκνα λέγων, ἐξῆλθον ἀπὸ τῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, πάλιν περὶ τῦ καταπέμψαι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἀγάπης ἀπ' οὐρανοῦ τὸν υἱὸν αὐτῦ τὸν μονογενῆ εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τέρων δὲ πάλιν τραπότερον. τοσοῦτον γάρ φησιν ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ μὴ ἀπόληται. καὶ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ἔχομεν τοίνυν καὶ ἀπὸ τῆς αὐτοψίας φησί, καὶ ἀπὸ τῆς τῦ μονογενοῦς ἐξηγήσεως τ' ὄντος εἰς τὸν κόλπον τῦ πατρός, ὡς ὃν εὐαγγελίοις εἴρηται, καὶ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας διὰ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἀγάπης ὅτι ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμῖν, καὶ ἐκ τῦ πνεύματος αὐτῦ δέδωκεν ἡμῖν, καὶ κοινωνοῦμεν αὐτῷ. Ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ. καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ θεῷ μένει, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ.

Τοῦτο πρὸς τὸ πρόχειρος ἡρημένον ἀναφέρεται, τὸ, ὅτι πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα. ἐπεὶ γὰρ ἱκανῶς ἀπέδειξεν, ὅτι καὶ τέκνα ἐσὶ θεοῦ, καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτοῖς μένει, ἀπέδειξε δὲ τοῦτο διὰ τῆς εἰς ἀνθρώπους ἀγάπης, ἥτις ὅτι ἐδόθη αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον, ἤτοι πνευματικὰ χαρίσματα, βεβαιοῦται, ἐπαναφέρει πάλιν ἐπ' ἐκεῖνα τὸν λόγον, καὶ φησιν, ὃς ἐὰν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, τοιοῦτο λέγων εἴρηκεν ἀνωτέρω, πᾶν πνεῦμα ὁμολογοῦν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τῦ θεοῦ εἶναι. προϊὼν δέ μοι ὁ λόγος φησὶ, καὶ ἕτερόν τι ἐξέφηνε. καὶ τοῦτο τοίνυν προτίθημι, ὅτι οἱ ὁμολογοῦντες ταῦτα, καὶ μένον ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὸ πνεῦμα, ἤτοι τὸν θεὸν, καὶ τὰ τοῦτου πνευματικὰ χαρίσματα, καὶ αὐτοὶ ἐν θεῷ μένουσι. καὶ τοῦτο ἐχαρίσατο τυχὸν φαμέν, ἀλλὰ βεβαίως γνῶσι καὶ πίστει διὰ τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης. ἀγάπης δὲ μνημονεύσας, ἐπέφερε καὶ ταύτα τὰ περὶ ἀγάπης ἄνωθεν φθάσας εἰρηκε, πίστιν πολλῷ τῷ περὶ ἀγάπης πλεονάζοντος λόγῳ.

» Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παῤῥησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ
» τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Βουλόμενος φησὶν ἡμᾶς τετελειῶσθαι ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἵνα παῤῥησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, πρὸς τὸ μὴ ἀνθρωπίσαντα διελονότι, ὅτι καὶ αὐτός ἐστιν ὁ κρίνων καθ' ἡμῶν ἀπόφασιν, ἡμῶν, ὅτι ὁ πατὴρ οὐδένα κρίνει, ἀλλὰ τὴν κρίσιν ἅπασαν δέδωκε τῷ υἱῷ. καὶ ὅτι πρὸς τὸν ἀναστρεψάντα ἡμῖν ἔσαι, ἐδήλωσε διὰ τῶν ἑπομένων ἡμῶν, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, τοῦτο λέγων, πεπροδιδημένου ὅτι ὁ θεὸς

ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ, τὸ τέλειον φησὶ καὶ ἑαυτοῖς ἐμαρτυρόμεθα τῆς ἀγάπης. ὡς οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ κόσμῳ ἄμωμος καὶ καθαρὸς, διὸ ἐλεήμων, ἔρχεται ὁ ἄρχων τῦ κόσμου τούτου καὶ ἐν ἐμοὶ εὑρήσει οὐδέν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐσόμεθα ἐν τῷ κόσμῳ φησί. τὸ γὰρ, ἐσὶ, καὶ ἐσμὲν, ἤγγικε καθ' ἀντιφρονίαν κεῖται, ὡς τῇ γραφῇ ἔθος, ἵ βαθύτερόν τι σημαίνει διὰ τούτου. εἴρηκε γὰρ πολλάκις, ὅτι ἡμεῖς ἐν τῷ θεῷ, καὶ ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. ἢ οὖν τὸτε, ἀγνὼς δὲ ἐκεῖνός ἐστιν ἐν ἡμῖν, τυτέστιν ἀγνοίας ἡμῖν ὑφηγητὴς καὶ ὕπαρχος, οὕτω καὶ ἡμεῖς αὐτὸν τοιοῦτον φερόμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀγνῶς καὶ καθαρῶς, πεφυσιωμένοι τῷ κόσμῳ, πάντα τὰ νέκρωσιν αὐτὸ ἐν τῷ σώματι τοιοῦντες. οὕτω δὲ βιοτεύοντες φησὶ παῤῥησιασόμεθα τὸν αὐτὸν, καὶ φόβου πάντος ἐκτὸς τότε ἐσόμεθα. τετελειωμένοι γὰρ ἐν τῇ ἀγάπῃ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων, πάῤῥητος φόβου ἐσόμεθα, καὶ ἐπιφέρει τούτου πίστωσιν, τὸ, ὅτι ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον. ποῖον δὲ φόβον; αὐτός φησιν ὅτι τὸν κολαστικόν. ἔστι γάρ τινα καὶ ἀγαπᾶν διὰ φόβου τὸ κολασθῆναι. οὗτος δὲ ὁ φόβος ἀτελείωτος, τυτέστιν, ἀτελὴς ἐστὶν ἀγάπης. ταῦτα ἡρημένος περὶ τῆς τελείας ἀγάπης, καὶ καταναγκαστικῶς δείκνυσιν ὡς ὀφείλομεν ἀγαπᾶν τὸν θεὸν, ὅτι καὶ αὐτός φησι, πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. ὀφείλομεν δὲ τὸν προκαταρχοντα ἡμῖν ἀγαθοῦ, εὐσυνδιότερον πρὸς τὸν ἀνταμοιβὴν τούτου ἐπείγεσθαι καὶ ἡμεῖς, ὥσπερ ἀνωτέρω διεξοδικώτερον ἡμῖν εἴρηται. ἐζήτησαν δέ τινες τῶν τῦ Δαυὶδ λέγοντες, φοβήθητε τὸν κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτῦ, ὅτι ἀκέστινυστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, νῦν οὖν τός φησιν, ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον. ἀδύνατον γὰρ οἱ ἅγιοι τῦ θεοῦ τετελείωνται ἐν τῇ ἀγάπῃ, οἷς τὸ φοβεῖσθαι προστάσσεται. φαμὲν οὖν ὡς διπλοῦς ἐστιν ὁ φόβος. ὁ μὲν προκαταρκτικὸς, ὃς καὶ ζώνδρομον ἐπιφέρεται τὰ κόλασιν διὰ τὸ ἀπαραίτητα αὐτῷ δεινά, τὸ προσιόντος θεῷ φοβουμένου, καὶ διὰ τοῦτα προσιόντος ἵνα μὴ κολασθῇ. καὶ οὗτος μὲν ὁ προκαταρκτικός. ὁ δὲ τελειωτικὸς δέους μὲν τοιούτου ἀπήλλακται, διὸ καὶ ἁγνὸς εἴρηται, καὶ διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος. ὁ φόβος γάρ φησι πυρίου ἁγνὸς, διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος, τὸ προκαταρκτικοῦ οὔτε ἁγίου οὔτε μονίμου ὄντος, ἀλλ' ἐν τῇ τελείᾳ ἀγάπῃ ἐκλείποντος. τίς οὖν, καὶ διὰ τί ὁ τελειωτικὸς φόβος; ὁ διὰ τὸ τελείως εἰς ἀγάπην ἀναληφθῆναι, ἀπουδὶν ποιούμενος μὴ ἐλλείπειν αὐτῷ ὧν ἔχει τὸν σφόδρα ἀγαπῶντα ἐπιτελεῖν τῷ ἀγαπωμένῳ.

» Φόβος γάρ ἐστιν οὐ τῇ ἀγάπῃ, ἀλλὰ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅ-
» τι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει. ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς
» ἀγαπῶμεν αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. Ὁ γινώσκων ἀγαπῶν τὸν θεὸν οὐ διὰ τὰ ἀπειλὰ τῶν κολάσεων πρεῖ τὰ θεάρεστα, ἀλλὰ τῷ τῆς ἀρετῆς φίλτρῳ, καὶ τῇ ἀγάπῃ τῇ πρὸς τὸν θεὸν, οὐ μὴν οὐ διὰ τὸν γνήσιον φόβον ἑαυτὸν ἀσφαλιζόμενος, ὅς ἐστιν ἔρως τῦ καλοῦ. ἢ πάλιν ὁ φόβῳ τῦ ἐμπεσεῖν εἰς κόλασιν πρῶτι, ὁ αὐτός ἐστι τῷ πρότερῳ. διὸ ἐπάγει. ὁ φόβος κόλασιν ἔχει.

» Ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν.

Διαβίβασιλω εἶναι πρὼ ἀγάπω, ἀπ' τε τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἡμῶν πρὸς αὐτὸν καταναγκασικῶς ἀπροδείξας, καὶ πάτερ προσθεὶς πάλιν, ὅτι ἡ οὕτως ἠγάπησεν ἡμᾶς ὁ θεὸς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν, νῦν αὖ τῆς πρὸς πάτερ ἀναφέρων τὸν λόγον φησὶν, ὅτι ἐπειδὴ χρεωστικῶς ἡμῖν ἀπόκειται τὸν ἀδελφὸν ἀγαπᾶν, ἧς ὑποδείγματος πρὸς τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης, ἵνα καὶ ἀντεισφέροντες καὶ ἀντάπο διδόντες θεῷ, πρὼ ὀφειλὼ ἀπροπληροῶντες ἐσόμεθα, χρήφησιν ἀνυποθέτως τὸν ἀδελφὸν ἀγαπᾶν, ἧς τελειότατον γνώρισμα τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης. ἡ γὰρ μὴ πάτερ, χδὲ ἡ πρὸς θεὸν ἀγάπη ἡμῶν ὑφίστη, ὡς τῆς ὀφειλῆς τῆς πρὸς ἀλλήλους διαπο
» θούσης, ἵν' ἐκ τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης ἐσχήκαμεν. Ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν
» αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν θεὸν ὃν χ ἑώρακε πῶς δύναται ἀγαπᾶν; Ἐ ταύτω πρὼ ἐντολὼ ἐ-
» χομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν, ἀγαπᾷ Ἐ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. πᾶς ὁ πιστεύων,
» ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς, ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαν-
» τα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ
» τέκνα τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν.

Ἐπιφέρει δὲ καὶ τούτου χάριν ἔφη ἔλεγεν λόγον ὧν ἐπιχειρούντων νοθεύειν πρὼ θείαν ἀγάπω, τοιοῦτόν τι λέγων, ὅτι ἀδύπη πάντως ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους σωίσεται σωτηρίας. ἵν' δὲ σωτηρία ἑτέρμενον ἔχῃ τὸ ὁρᾶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ταύτῃ μάλιστα σωδρύνεσθαι πρὸς πρὼ ἀγάπω αὐτοῦ. ἐφελκυστικὸν γὰρ ὅρασις πρὸς ἀγάπω. ἡ δὲ πάτερ, ὁ τὸ μᾶλλον ἐφελκόμενον ἧς ἀγάπως πῶς γδὲν ποιούμενος, καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἑώρακε μὴ ἀγαπῶν, πῶς τὸν θεὸν οὐ χ ἑώρακε φάσκων ἀγαπᾶν, ὃς μὴ δὲ σωτήριος ἐστιν αὐτῷ, μὴ δὲ ἀληθής ἐστιν, ἀλλὰ ψεύστης; ἢ πάτερ οὕτω τις ἀναισχυντότατος λέγοι φησὶ, τὸν μὴ θεὸν ἀλα πᾶν, μισεῖν δὲ τὸν ἀδελφὸν, χ πρὸς οἷς πρὼ ἀγάπω πρὼ θείαν νοθεύει, ἔτι ἐ τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ πραβάτης εὑρίσκεται; τρίας; τῆς λεγούσης, ἣν ταύτῃ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ὁ οὖν τὸν θεὸν ἀγαπῶν, καὶ τούτου μαθητὴς διισχυριζόμενος εἶναι, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κατὰ πρὼ ἐκείνου ἐντολώ. ταῦτα ἑρμηνεύς, καὶ ἑτέρωις πάλιν πιστοῦται τὸν λόγον, οὕτω πῶς καταπευάζων. ἡ ἐντολὼ ἐλάβομεν ἀπὸ τοῦ διδασκάλου ἀλλήλους ἀγαπᾶν, πάντως ἡ πιστεύομεν ὅτι ὁ διδάσκαλος ἡμῶν Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς, ὃς ὢν ταύτῳ ἐστὶ Χριστὸς ἢ τῷ θεὸς εἶναι καὶ ἀνθρωπος, φυλάξομεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὡς διδασκάλου, ὡς θεοῦ. πιστεύοντες δὲ θεὸν αὐτὸν εἶναι, ὑοὶ αὐτοῦ χρηματίζομεν, καθὼς καὶ ἢ εὐαγγελίοις εἴρηται, ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, τουτέστιν ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι. ἡ γεγενήμεθα δὲ ἐξ αὐτοῦ, πάντως καὶ τὸ καθῆκον τῷ γεννήσαντι ἀποδείξομεθα. τί πάτερ; τὸ ἀγαπᾶν τὸν γεννήσαντα, φύσει γὰρ τοῖς τέκνοις πρὸς τοὺς πατέρας ἐπακολουθοῦντες. ἐστὶ δέφησι πάτερ, πάντες οἱ πιστεύοντες ἐξ αὐτοῦ γεγεννήμεθα, (ἡ δὲ ἐξ αὐτοῦ γεγεννήμεθα, ὀφειλέται ἐσμὲν καὶ δικὰ πάτερ ἀλλήλους ἀγαπᾶν, καὶ ὡς ἀδελφοὶ, καὶ ὡς ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένοι,) ἀποφέρει καὶ τούτου πίστιν, ὡς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα, καὶ τὸν γεγεννημένον

ἐν γεγεννημένου ἐξ αὐτοῦ ἀγαπᾶ, εἶτα ἀντιστρόφως χρῆται τῷ λόγῳ, καὶ φησιν ὅτι
» ἡ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἢ πρὸς τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ ἀγάπη, πῶς ἧς τὸν τεκόντα ἀγάπω βε-
βαιοῖ. ἀνω μὲν γὰρ ἔλεγεν, ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀγαπᾶ,
νῦν δὲ ἀντιστρέψας λέγει, ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν θεὸν ἀγαπᾶ.
καὶ δεῖγμα τῆς ἧς θεὸν ἀγάπως πῶς ἧς τὸν ἀδελφὸν ἀγάπω πίστεται. εἶτα πῶς
ἧς θεὸν ἀγάπω, καὶ ὧν ἐντολῶν αὐτοῦ πρωτικῶς φησι, καλῶς πάτερ λέγων. ὁ γὰρ
» ἀγαπῶν με, αὐτός φησιν ὁ Χριστὸς, τὰς ἐντολάς μου τηρεῖ. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀ-
» γάπη τοῦ θεοῦ ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. Εν ὑποβαθῷ ἀκουστέον τὸ προκεί-
μενον οὕτως. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν, ὅτι πᾶν τὸ
» γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ, βαρεῖαι χ εἰσί, πρεμβέβληται. Καὶ αἱ ἐντο-
» λαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι χ εἰσί. ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, νικᾷ τὸν κόσμον, καὶ
» αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, ἢ
μὴ ὁ πιστεύων, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ὑὸς τοῦ θεοῦ; Οὐκ εἴπεν ὡσπερ ὁ Χριστὸς, ὅτι
ὁ ζυγός μου ἐλαφρός ἐστι, καὶ αὐτὸς, ὅτι αἱ ἐντολαὶ ἐλαφραί εἰσιν, ἀλλ' ὅτι βαρεῖαι
χ εἰσί. τῷ γὰρ ἀναγομένῳ κατ' ἀρετὴν, καὶ τὸ πάνυ βαρέα κοῦφα λογίζεται ὡσ-
περ τῷ ἐμβεβληκότι πρὸ πάντα κατορθοῦσαν τὸ καλὰ ἐρωσίαν, καὶ τὸ πάνυ ἐ-
λαφρὰ βαρέα λογίζεται. ἐπειδὴ γὰρ ἐδόκει τισὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ βαρείας εἶναι
ἄτε θεοῦ, διὰ τοῦτό φησιν ὅτι αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι χ εἰσί. τί γὰρ βαρὺ τὸ ἀγα
πᾶν τὸν ἀδελφόν; ἀλλὰ καὶ τὸ φυλακὴν ὑπομεῖναι τί βαρύ; χ γὰρ ἐξαιρεῖται φη
σὶ τὸν ἐν φυλακῇ, ὁ δυσχερές, ἀλλ' ὑπομεῖναι μόνον. χδὲ τὸν ἀσθενοῦντα ἀπαλ-
λάττειν τῆς νόσου, ἀλλὰ μόνον ὑπομεῖναι. χδὲ τῷ πεινῶντι, πλουτεῖν πρά-
γειαν πρατιθέναι κελεύει, ἀλλὰ τῷ γυμνῷ ἱμάτιον δίδοναι προτρέπει πρικλίσει κατε-
σπευασμένον, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀναγκαίων χρείαν πρὸς χάριν, ἵν' ὁ πεινῶν καὶ ὁ γυμνη-
τεύων ὑπερῇ. οὕτως τὰ πορὶ τούτων διοικησάμενος, ὑπέθηκε τούτοις τοῖς ἤδη
ἡρημένοις καὶ ἕτερον ἐπακόλουθον πρὸς μεταχείρισιν τῆς ἀγάπης. τί πάτερ; πὰ νίκω.
φησί γὰρ, ὅτι διὰ τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀγάπης, τέκνα σωιζῶντες ἑαυτοῖς τοῦ θεοῦ,
ἔχετε καὶ τοῦτο ἤδη τὸ καταρτώματος τούτου ἐπακολούθημα, τὸ τὸν κόσμον νικᾶν. τὸ
γὰρ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον. εἶτα πρατίθησι καὶ πὰ νίκω, καὶ τὸ
διὰ τί νίκη, πὰ πίστιν ἀμφότερον εἶναι λέγων, διλονότι πὰ πρὸς τὸν θεὸν, ἥτις καὶ
ἐκ τοῦ θεοῦ γεννηθεῖσα ἐνίκησε πᾶσαν ἀπιστίαν καὶ ἀπάτην. καὶ οὔτε Ἰουδαῖος, οὔ
τε Ἕλλην, οὔτε Αἱρετικὸς διωάται πρὸς αὐτά. καὶ ἐπειδὴ ἡ πίστις χ ὑλὴ νι-
κᾷ, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ χορηγοῦντος αὐτὰ, διὰ τοῦτο πρεστίθησι, καὶ τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον,
ἢ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ὑὸς τοῦ θεοῦ; καὶ τίς οὗτος ἐστιν Ἰησοῦς; ὁ διὰ ὕδατος
» καὶ αἵματος Ἰησοῦς ὁ Χριστός. Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν διὰ ὕδατος καὶ αἵματος Ἰησοῦς
» Χριστός, χ κατὰ τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ αἵματι. καὶ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ
» μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ
» πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἕν εἰσιν. ἡ τῶν μαρτυριῶν τῶν
» ἀνθρώπων λαμβανομένων, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία

τοῦ θεοῦ

» τοῦ θεοῦ, ἣν μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἔχει τὴν
» μαρτυρίαν ἐν ἑαυτῷ. ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ, ψεύστην πεποίηκεν αὐτὸν, ὅτι οὐ πεπί-
» στευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν, ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν
» ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεός. καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐ-
» στίν. ὁ ἔχων τὸν υἱὸν, ἔχει τὴν ζωήν. ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.

Ἐπειδὴ τεκνώσεως ἐμνήσθη θεοῦ καὶ τέκνου, ἡτῶν, πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ, ταῦτα δὲ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἡμῖν πορίζηται, διὰ τοῦτό φησιν, οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος Ιησοῦς χριστός. καὶ τίνος χάριν ἦλθεν; ἀναγεννῶν ἡμᾶς καὶ υἱοὺς ποιῶν θεοῦ. καὶ γὰρ τοῦτο ὡς ἐρώμενον τῷ λόγῳ καὶ ἐξακούεται, ἵνα ᾖ οὕτως. καὶ πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον. καὶ πῶς ἐγεννήθη; δι' ὕδατος φησι καὶ αἵματος. ὁ γὰρ ἐλθὼν Ιησοῦς ὁ χριστὸς, δι' ὕδατος ἀναγεννᾷ καὶ αἵματος. ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἐπαναλαμβάνων τὸν λόγον, οὐκ ἐν τῷ ὕδατι φάσκων μόνον, ἀναγεννᾶν δηλονότι, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ αἵματι. βούλεται γὰρ πρῶτον δεῖξαι τοῦ ὑποθεμένους ἡμᾶς χριστοῦ πῶς ἀνάδειξιν, ὅτι ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος πρῶτος ὑποτεθεὶς ὑπὸ θεοῦ, ἐν ἡμῖν διὰ τῆς ἑαυτοῦ ὑποστάσεως ἐχαρίσατο τὸ θεῖον λέβιωμα. ὃ καὶ κατὰ καιροὺς τρεῖς ἐξεφάνθη. ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος αὐτῷ Ιορδάνῃ, ἄνωθεν τοῦ πατρὸς μαρτυροῦντος τὸν βαπτιζόμενον υἱὸν ἀγαπητόν. τίς δὲ; ὁ ἐμβαίνων τὸ ὕδωρ, ἢ ὁ συνελημμένος τῷ θεῷ λόγῳ ἄνθρωπος; ὁ φανόμενος τῷ κρυπτῷ. Τοῦτο γὰρ καὶ ἔδει πῶς μαρτυρίαν γενέσθαι. διὰ τοῦ ὕδατος ὅτι, ῥυτέον ἐν τῷ δι' ὕδατος βαπτίσματι ἐξεφάνθη υἱὸς θεοῦ ὁ Ιησοῦς διὰ τῆς τοῦ πατρὸς μαρτυρίας. διὰ δὲ τοῦ αἵματος. ὅτε μέλλων σταυροῦσθαι ἔλεγε, δόξασόν με σὺ πάτερ, καὶ ἦνέχθη ἡ φωνὴ, καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω, ὧν καὶ βροντὴν ὀνόμασαν οἱ ἀκούσαντες. διὰ δὲ τοῦ πνεύματος, ὅτε ὡς θεὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. θεοῦ γὰρ τοῦτο μόνου λοιπὸν, τὸ ἀνιστᾶν ἑαυτόν. τῇ δὲ τοῦ πνεύματος φωνῇ, σημαίνεται ὁ θεός. ἐπεὶ καὶ πνεῦμα ὁ θεός. πρῶτον οὖν μαρτυροῦντων, τοῦ βαπτίσματος, τοῦ σταυροῦ, τῆς ἀναστάσεως πῶς τοῦ Ιησοῦ υἱοθεσίαν, ἀναμφιλέκτως ἐν τοῦ κυρίου ὑποστάσει. δι' ἧς υἱοθεσίας, καὶ ἡμῖν ὡς ἀπαρχὴ τοῦ ὅλου ἀνθρωπείου φυράματος ὤν, ἐχαρίσατο τὸ υἱοὺς εἶναι θεοῦ. καὶ τὰ τρία ταῦτα εἰς ἕνα τὸν χριστὸν ἁγιάζει. τοῦτο γὰρ σημαίνει διὰ τοῦ ἁγιάσαι, οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν ἁγιάζει, ῥυτέον εἰς πῶς τοῦ χριστοῦ μαρτυρίαν. Ἰστέον δὲ ὡς τινες ὧν πατέρων τὸ πνεῦμα γὰρ διὰ πῶς ἀνάστασιν ἔφασαν, σὺν τὸν πατέρα, ὅτε ἐν τῷ Ιορδάνῃ ἐβόησε τὸ, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, καθότι καὶ πνεῦμα, ὡς προεῖπαμεν, ὁ θεὸς λέγεται. ταῦτα ἁπλῶν, ἐπιφέρει πίστιν ὧν λεγομένων ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος οὕτως ἁγιάζων. ἐν πῶς μαρτυρίαν ὧν ἀνθρώπων πρείττονος ὁρῶμεν λαμβάνομεν, γὰρ πολλῷ δικαιότερον λάβοιμεν πῶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ μείζονος; ἢ γὰρ οὐχὶ αὕτη ἡ μαρτυρία περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἤτοι τοῦ χριστοῦ, ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐστίν; ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ὅτι θεός ἐστιν ὡς υἱὸς θεοῦ, ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ, ῥυτέον ἐν ἑαυτῷ, πιστεύων ὅτι καὶ αὐτὸς υἱοθέτηται διὰ τοῦ υἱοθετηθέντος Ιησοῦ τοῦ θεοῦ. ὁ μὴ πιστεύων δὲ δυσὶν ἐνέχοις ἐστὶ κακοῖς, ἀπιστίᾳ, ψεύστην

ψεύστην ποιῶν τὸν θεὸν, ἅμα καὶ ἑαυτὸν ἀποστερῶν υἱοθεσίας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῆς
» αἰωνίου ζωῆς, ἣν ἐπηγγείλατο τοῖς υἱοθετουμένοις ὑπ' αὐτοῦ ὁ Χριστὸς, ἣν καὶ αὐτὸς
» ἔχει ἐν ἑαυτῷ, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται. Ὃ αὐτῷ ζωὴ ἦν. ὥστε ὁ ἔχων
» τὸν υἱὸν διὰ τὸ ἁγίου βαπτίσματος, ἔχει καὶ τὴν ζωήν. ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθη-
» μεν, τοῦτέστι καθ' ἡμᾶς ἐνεδυσάμεθα. ὅστις δὲ μὴ ἔχει
» τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος, γοῦν τὴν ζωὴν ἔχει, ἐνεκρώθη. νεκροὶ γὰρ λαμ-
» βάνων ἡμᾶς τοῖς πρώτοις, ἐκείνῳ διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. πῶς; ὡς πολ-
» λάκις εἴρηται, ὅτι ὁ ζωποιηθεὶς Χριστῷ διὰ τῆς εἰς τὸ βάπτισμα καθόδου τοῦ ὕδατος,
» οὗτος νεκρόεσι τῷ κόσμῳ, περὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, καὶ χρή τι ἑαυτῷ ἅμα Χρι-
» στῷ ζῇ, καθ' ὃ ἐνεργεῖ αὐτοῦ τὸ καινότητι ζωῆς πορεύεσθαι καὶ πράξεσιν τῇ ἁμαρ-
» τίᾳ μηκέτι διδοὺς. Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ
» θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔχετε, καὶ ἵνα πιστεύητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ
» θεοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παῤῥησία, ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ
» θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν. καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὃ ἂν αἰτώμεθα, οἴ-
» δαμεν ὅτι ἐσμὲν τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν παρ' αὐτοῦ. Ὡς οὖν πλόγῳ ἀνακε-
φαλαιοῦται καὶ φησιν. ἔγραψα ὑμῖν ταῦτα ὡς κληρονόμοις αἰωνίου ζωῆς, οὐκ ἄνευ γὰρ
ταῦτα γραφείη τοῖς μὴ κατ' ἐλπίδα βιοῦσι τῆς αἰωνίου ζωῆς. ὅτι μὴ δὲ καὶ ἅμα δι-
δόναι τοῖς κωσί, μὴ δὲ τισὶ μαργαρείτας ἐμπροσθεν ὧν χοίρων ἀξιέπαινον ῥιπτεῖν.
ὡς οὖν κληρονόμοις τῆς αἰωνίου γράφων ταῦτα ζωῆς, ἐπαναλαμβάνει ὡς ἠρήκαμεν
διὰ ἑραχίων ὑπομιμνήσκων αὐτοὺς ὧν ἠρημένων ἤδη. πρῶτον ὅτι δεῖ πιστεύειν ἀδιστά
κτως εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ῥυτέον εἰς πῶς ὑπ' ἐκείνου πραδοθεῖσαν ἡμῖν θεο-
σέβειαν. τοῦ γὰρ βούλεται σημαίνειν τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ὡς φθάνομεν ἠρη-
κότες. ἧς ὁδοποιὸς ἦν τοῦ ἁγίου δηλαδὴ βαπτίσματος χάρις. εἶτα ὅτι σημεῖον ταύτης
τῆς ἀδιστάκτου πίστεως γένεσιν αἰτοῦσιν ἡ παῤῥησία, ἣν διὰ τῆς ἀμώμου πίστεως, ἐνεί
σκομεν πρὸς αὐτὸν, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἠρήκαμεν. καὶ πάλιν σημεῖον τῆς πρώτης
παῤῥησίας, τὸ μὴ ἀσχολεῖν πάντων ὧν πρὸ ἡμῶν ἀπρυμνῶν, τέθεικεν. ἀλλ' ἐπειδὴ
γὰρ πάντων ὧν ἀπρυμνῶν πάντες τυγχάνουσιν, γοῦν ἀκούονται εἰς ἅπαξ τοσ, πρὸς
πίθησιν τοῦ καθ' ὃ θέλημα αὐτοῦ, ὡς ὅτε πρὸ τὸ θέλημα τοῦ διδασκάλου αἰῶν, γοῦν
ἀκουσθησόμενος, σωφρονῶ τῷ μακαρίῳ Ιακώβῳ ἀποφαινόμενος. ἐπεὶ καὶ οὗτος,
αἰτεῖτε φάσκει καὶ γὰρ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε, οἱονεὶ ἀσυμφόρως ὑμῖν.
ἀντιπροφέρων δὲ τὸ πρώτον σημεῖον εἰς σαφέστερον γνώρισμα, φησι. καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι
ἀκούει ἡμῶν εἰς ἅπαν ὃ ἂν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἐσμὲν τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκα-
μεν αὐτὸν, πρότερόν τι λέγων. ἐν καθ' ὃ θέλημα αὐτοῦ αἰτούμεθα, ἀκούει ἡμῶν. καὶ
ἐν ἀκούει ἡμῶν εἰς ὃ ἂν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι καθ' ὃ θέλημα αὐτοῦ πρότερον τὰ
αἰτήματα ἡμῶν, καὶ ἐσμὲν ἐν ἑαυτοῖς τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν. ταῦτα δέ ἐστι,
ἡ βασιλεία καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ. ἃ καὶ αἰτεῖν αὐτὸς ἡμῖν ἐνετείλατο. ταῦτα ἁπλῶν
καὶ ῥητῶς πρατέτακται, ὧν αἰτεῖν ἡμᾶς βούλεται ὧν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ.
ἐπεὶ γὰρ πλύσεσι σχεδὸν δι' ὅλης τῆς ἐπιστολῆς, πῶς εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀγαπῶν

ἀξιμνῶν

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
SALAMANCA

ἀξιωμῶν, καὶ πῶς βούλεται τὸν θεὸν, τὴν εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀγάπην ἀνάπτυγμα τηρεῖν, πῶς εἶναί φησι νικῶν ἐν τοῖς θελημάτων αὐτοῦ, ἵνα ἑαυτὸς ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ, καὶ δώσει αὐτῷ. καὶ τί δώσει; ζωὴν
Κεφ. ξ'. αἰώνιον. τισὶ τοῖς μὴ πρὸς θάνατον ἁμαρτάνουσιν. Ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν
» αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν τοῖς
» ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον. Τοῦτο ἐν τοῖς θελημάτων ἐστί. δικαιοζήλως
χρὴ τὸ τῷ ἡμαρτηκότι ἀδελφῷ σωαλγεῖν καὶ συμπράττειν εἰς σωτηρίαν.
» Ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, ὑπὲρ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία
» ἁμαρτία ἐστί. καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον. οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος
» ἐκ τοῦ θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ ἑαυτὸν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ
» ἅπτεται αὐτοῦ. οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται.
» οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα γινώσκωμεν τὸν
» ἀληθινὸν θεόν. καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ.

Τὸ ἐξῆς. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον, καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον. ὑπὲρ τῆς πρὸς θάνατον λέγω ἵνα αἰτήσῃ, ἀλλὰ περὶ τῆς μὴ πρὸς θάνατον. εἶτα διασαφεῖ τὸν λόγον, πῶς διαίρεσιν ποιούμενος τῆς πρὸς θάνατον ἁμαρτίας, καὶ τῆς μὴ πρὸς θάνατον. ὡς γὰρ ἀπὸ νόσους τῆς ἀπωλοῦς ἁμαρτίας ποιεῖ τὴν διαίρεσιν, καί φησι. πᾶσα ἀδικία, ἁμαρτία ἐστί. τουτέστι καὶ ἡ πρὸς θάνατον καὶ ἡ μὴ πρὸς θάνατον. ἀλλὰ μείζων τῆς πρὸς θάνατον, μὴ ἐρωτάτω φησὶν ἵνα αἰτείτω. ὑπὲρ γὰρ ἠσκηθαι ὅτι κακῶς αἰτεῖ μείζω τὸ μὴ δι' μίαν λέγων ἐπιδεικνυμένου Ἡσυχίου. πρὸς θάνατον γάρ αὕτη ἐστὶν ἁμαρτία μόνη, ἣ μὴ πρὸς μετάνοιαν ἀφορῶσα, ἣν καὶ Ἰούδας νοήσας τῷ αἰωνίῳ ὑπέπεσε θανάτῳ. ἀλλὰ καὶ οἱ μνησικακοῦντες, πρὸς θάνατον ἁμαρτάνουσιν. ὁ δοὺς γὰρ μνησικάκων εἰς θάνατον, φησὶ Σολομών. ὑδὲ γὰρ ὑδὲ οὗτοι μετανοοῦντες ἠφίεσθαι, μνησικακίας ἐχόμενοι, καὶ διατηροῦντες τὸν κατὰ τὸ πολιτικὸν ὀργὴν, ἀλλὰ μετάγνωστα ἁμαρτάνουσι. ταῦτα δηλώσας, ἐπισημαίνεται λοιπὸν καὶ τίνων ἐστὶ τὸ πρὸς θάνατον ἁμαρτάνειν, καί φησιν, ὅτι ὁ γεγεννημένος ἐκ θεοῦ οὐκ ἁμαρτάνει οὔτε πρὸς θάνατον, οὔτε μὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν νοσήσῃ. ἅπας γὰρ ἑαυτὸν ἐκδοὺς τῷ ποιητῇ τῷ αὐτῷ διὰ τῆς ὑποστάσεως Χριστῷ, ἀνέπαφος διαμενεῖ ἁμαρτίας, πλὴν ἵνα μή τις οἰηθῇ πάντα πῶ φύσιν τὸν τοιοῦτον μεταποιεῖσθαι, ὡς ἀνάλωτον εἶναι λοιπὸν τῆς ἁμαρτίας, ἐπιφέρει τὸ, τηρεῖ ἑαυτὸν, ὡς εἰ μὲ μὴ τηρῇ ἑαυτὸν καὶ φυλάττῃ ἐκ τοῦ πονηροῦ, πάντως ἁμαρτησόμενος. ὁ φύσει δῶν εἰς ἀναμαρτησίαν περβαίνει φησὶν, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ μεγαλοδωρεᾶς. ὃς διὰ τὸ ὑποστῆσαι ἡμᾶς, ταύτης ἠξίωσε τῆς χάριτος, ἵνα φυλάσσοντες ἡμεῖς καὶ τηροῦντες τὸ δωρηθὲν ἡμῖν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τὸ μὴ ἁμαρτάνειν ἔχωμεν, ἐπεὶ ἄλλως φησὶ τὸν κόσμου ὅλον τῷ πονηρῷ κεῖσθαι, (λέγει δὲ κόσμον τοὺς μὴ διὰ δεξιῶν ἔργων εἰς ὑποστασιν ἑαυτοὺς τοῦ θεοῦ μεταστάντας,) ὑδὲν οὖν ἐκώλυε, τοῖς ἀπολλυμένοις συνεξετάζεσθαι ἡμᾶς, καθότι ἔκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἁπλῶς ἢ τὸ πονηρὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ τοῦ καθ' κλυσμοῦ ὁ θεὸς

ἀπεφήνατο.

ἀπεφήνατο, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, ἵνα διὰ γνώσεως τοῦ ἀληθοῦς γινώσκειν αὐτὸν ἀληθινὸν θεὸν, καὶ εἶναι ἐν αὐτῷ τῷ ἀληθινῷ ἐν τῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ χριστῷ, ἐγνωμεν διὰ τῆς μεγαλοδωρεᾶς ταύτης, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς, καὶ ζωὴ αἰώνιος, καὶ γνόντες μένομεν ἀνεπηρέα-
» στοι ἐκτὸς πονηροῦ, καὶ τῶν σκανδάλων αὐτοῦ. Οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ἡ ζωὴ αἰώνιος. Κἀνταῦθα τὸ, οὗτος, ἀντὶ ἀναφορικοῦ ἄρθρου κεῖται. Τεκνία
» φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν ἰδώλων. λιμήν. Ἐξιτηκάσιν, ἢ πρὸς τελείους πιστοὺς ταῦτα γράφῃ, τίνος χάριν νῦν παρεγγυᾷ φυλάττεσθαι αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἰδώλων. φαμὲν ὅτι, ὡς ἐπειδὴ Ἐκκλησία ὅλη ταῦτα ἔγραφεν, ἥτις ἐν πᾶσα κεκριμένῳ λαῷ σωζομένῳ τε, ἀλλ' ἥντις ἐν ταύτῃ καὶ νοσθέστερον διακείμενος, πρὸς τοῦτο ταῦτα παρεγγυᾷ, τὸ ἐυόλισθον αὐτῶν ὑφορώμενος:—

Τέλος σὺν θεῷ τῆς Ἰωάννου καθολικῆς
πρώτης ἐπιστολῆς.

Ὑπόθεσις τῆς Ἰωάννου καθολικῆς δευτέρας ἐπιστολῆς.

Αὐτῷ ὡς πρεσβύτερος γράφει, κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς. τὴν δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. ὁρῶν τὰ τέκνα αὐτῆς καλῶς ἀναστρεφόμενα ἐν τῇ πίστει, καὶ πολλοὺς πλάνους πεμπομένους καὶ λέγοντας μὴ εἶναι τὴν προυσίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν σαρκὶ, γράφει τὴν ἐπιστολήν. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται αὐτῆς τὰ τέκνα, καλῶς πεποιηκυῖαν. εἶτα διδάσκων μὴ νεώτερον εἶναι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον, παραινεῖ πάλιν περὶ ἀγάπης, καὶ ἵνα μείνωσιν ἐν τῇ διδαχῇ τῇ παραδοθείσῃ αὐτοῖς. καὶ λοιπὸν διδάσκει Ἀντίχριστον εἶναι τὸν λέγοντα μὴ ἐν σαρκὶ ἐληλυθέναι τὸν Χριστόν. παραγγέλλει δὲ τοῖς τοιούτοις μὴ δέχεσθαί τινα εἰς οἰκίαν, μὴ δὲ λέγειν τοῖς τοιούτοις χαίρειν. καὶ οὕτως τελεῖ τὴν ἐπιστολήν:—

Κεφάλαια τῆς Ἰωάννου καθολικῆς, β'. ἐπιστολῆς.

α' Μετὰ τὸ προοίμιον περὶ ὀρθοῦ βίου ἐν ἀγάπῃ θεοῦ, διὰ πίστεως εὐσεβοῦς ἀμεταθέτου. ἐν ᾧ τὸ, χρὴ δεῖ αἱρετικὸν ἐκβάλλειν, ἢ χαίρειπεῖν ἐφ' ἁμαρτίᾳ.

β' Ἐπαγγελία προυσίας αὐτοῦ ἐν ἐλπίδι πρὸς ὠφέλειαν.

Ἰωάννου

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, (καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα,) ἔσται μεθ' ὑμῶν χάρις, ἔλεος, εἰρήνη παρὰ θεοῦ πατρὸς, καὶ παρὰ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. Τίνες ὡρίσαντο ταύτην καὶ τὴν μετ' αὐτὴν ἐπιστολὴν, μὴ εἶναι Ἰωάννου τοῦ ἠγαπημένου, ἀλλ' ἑτέρου ὁμωνύμου τούτῳ, καθότι καὶ πρεσβύτερον ἑαυτὸν ἐν ταύταις γράφῃ, καὶ πρὸς γυναῖκα, καὶ ἕτερον Γάϊον, ἵνα καὶ αὐτὸν, ὥσπερ καὶ τὴν γυναῖκα μίαν. ὅσπερ γὰρ κατ' ἐπιστολὴν καθολικὴν. καὶ τὴν προγραφὴν δὲ ὅτι μὴ καθ' ἣν πρώτην ἐποίησατο ἐπιστολήν. γὰρ ἐκείνην οὕτως ἀπήρξατο. φασὶν, ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ οὐκ ἐποίησε τοῦτο οὕτω προγράψας, ἀλλ' πρὸς ὠφελιμίου ἔγραψε πρόσωπον, δὲ πρὸς Ἐκκλησίαν τοῦτο τινῶν, ὥσπερ ἐποίησεν ὁ μακάριος Πέτρος, ἀφωρισμένως πρὸς τοῦτον ἐν τῇ διαστολῇ ἐπισημαινόμενος Ἰουδαίους γράφειν, καὶ πρὸ τούτου ὁ θεῖος Ἰάκωβος ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν Ἰουδαίων ἀφορίζομενος γράφειν, ἀλλὰ πᾶσι πιστοῖς κοινὸν ποιούμενος τὸν λόγον ἐκκλησιάζουσι καὶ μὴ ἐκκλησιάζουσι, τῆς προγραφῆς πρέποντος τούτου. Πρεσβύτερον δὲ ἑαυτὸν γράφει οὐ ταῦτα καὶ οὐκ ἀτόσολον, δὲ δοῦλον Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι. ἀτόσολον μὲν οὖν γε γράφει ἑαυτὸν, ἴσως ὅτι μὴ πρῶτος κατήγγειλεν τὴν Ἀσίᾳ τὸν λόγον, ἀλλὰ μετὰ Παῦλον, καὶ καθ' ὁδὸν ὥσπερ ἐκεῖνος, τὸν τοῦ εὐαγγελίου διατρέχων κύκλον, ἀλλ' μένων ἐκεῖ, καὶ πρῶτον προῦσιν ἐκτίθεται τὸν λόγον. ἀλλὰ δοῦλον Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐπάρθη γὰρ, διὰ τὸ ἄγαν ἠγαπῆσθαι, ἐξωτικῆς δουλείας εἶναι φόβου. Πρεσβύτερον δὲ μόνον ἑαυτὸν ἠξίωσε καλέσαι, ἤτοι ὅτι γηραιὸς ὢν ἤδη ἔγραψε ταύτας, ἢ καὶ ἐπίσκοπον καλῶν ἑαυτὸν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου, ᾠκονόμησε κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ ἐπὶ ὧν ἐπισκόπων φέρεσθαι τὸ ὄνομα τοῦ πρεσβυτέρου, ὡς ἀπὸ ὧν πράξεων δῆλον, ὧν ὁ μακάριος ἔγραψε Λουκᾶς, καὶ διὰ τοῦ Πέτρου τῆς ἐπιστολῆς. πρὸς δὲ γυναῖκα γράφων πίστιν, δοκεῖ ὑπεσχέλαρ ὅτι οὐ Χριστῷ Ἰησοῦ ἐκάρη δὲ θῆλυ εἶδε. πρὸς δὲ Γάϊον ἕνα γράφων ἔχει Παῦλον Τίτον τε γράφοντα καὶ Τιμοθέου, καὶ πρὸς Φιλήμονα δὲ ἰδιώτην. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς προγραφῆς. δείκνυται δὲ ἀπὸ τῆς ἀπαγγελίας καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ λόγου οἰκονομίας τὸ γνήσιον ὧν ἐπιστολῶν. ἐπεὶ καὶ ταῦτα πολλάκις ἐπαναγει τὸν λόγον, τὰ αὐτὰ περὶ ὧν αὐτῶν λέγων, μετὰ τοῦ μικρᾶς παρεμπίπτων ἀφορμῆς, καὶ ταύτῃ καθασφαλίζεσθαι τὸν λόγον. δύο δὲ τὴν ἐκλεκτὴν ταύτην ἡμαρτυρεῖ, ἓν μὲν, τὸ οὐ ἀγάπη περιπατεῖν, ἕτερον δὲ, τὸ ἐκτρέπεσθαι τοὺς αἱρετικούς. ἐκλεκτὴν δὲ, ἢ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, ἢ ἀπὸ τῆς περὶ τὸν αἱρετικὸν φιλοτιμίας, καλεῖ. ὧν καὶ ἀγαπᾶν φησὶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐ μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ πάντας

πάντας τοὺς ὁμότροπους αὐτῇ, τοὺς τὸν ὄντα ἀλήθειαν ἔχοντας οὐ ἑαυτοῖς ἱδρασμένον. τοῦτο γὰρ σημαίνει διὰ τοῦ, τὸν μένουσαν οὐκ ἡμῖν. τοῦτο δέ ἐστιν ἡ τοῦ Χριστοῦ πίστις. ἐν ἀληθείᾳ δὲ ἀγαπᾶν λέγει. ἔστι γὰρ καὶ ἁπλάστως ἀγαπᾶν, σώματι, ὡς αὐτός οὗτος οὐ τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ περί τινων νοσφρευομένων ἐδήλωσε πιστῶν. ἡτοῦν δὲ, τὸν μένουσαν ἐν ἡμῖν, οἷον τὸν ἀληθῆ ἑδραίαν καὶ μὴ κατεσχηματισμένον, ἐπίνευκε τὸ, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ ἀναπόβλητον τοῦ χαρίσματος σημαίνων. ἔστι γὰρ καὶ τοὺς ἱδρασμένους ἐπίτινος, πάλιν σαλευθῆναι, μὴ καλῶς τῇ ἑδραιότητι κεχρημένους. τοῦτο δὲ πάλιν ἐπιφέρει τὸ, ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις ἐλεος, ἐμφαίνων ὅτι ἀπὸ τῆς τελείας ἀγάπης ἐπαγγέλλεται καλά. ἀπὸ θεοῦ δὲ πατρὸς φησὶ καὶ παρὰ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπάγαγε τὸ, τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός. μόνος γὰρ κυρίως οὗτος πατήρ. διὸ καὶ Παῦλος, ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ φησιν οὐ γράφων ἐν ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. καὶ πάλιν δὲ, τὸ, οὐ ἀληθείᾳ, ἐπιφέρει, καὶ ἀγάπῃ, ἀσφάλεια τῷ λόγῳ προτιθεὶς καὶ γνώρισμα ἧς φησιν ἀγάπης. Ἐχάρην λίαν, ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς οὐ ἐνετειλάμεθα πρὸς τοῦ πατρός. καὶ νῦν ἐρωτῶ σε κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι καινὴν, ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπὸ ἀρχῆς. Καὶ ἔστιν ὡς ἀληθῶς χαρᾶς αἴτιον τῆς μεγίστης τὸ εὑρεῖν τινα ἀπροσκόπτως ὁδεύοντα ἐν τῇ πίστει Χριστοῦ δρόμον καθὼς ἐντολήν· τίς δὲ ἡ ἐντολή; ἣν περὶ ἧς οὐ εὐαγγελίοις ὁ Χριστὸς, ὁ ἀγαθὸς μου, φησὶ, τὰς ἐντολάς μου τηρήσει. πατέρα δὲ νῦν τὸν Χριστὸν καλεῖ, ἐπεὶ καὶ πατὴρ ἐστὶ τῶν δι' αὐτὸν οἰκονομίας αὐτῷ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ πατρὸς δοθέντων ὑῶν. καθὸ εἴρηται. ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός. σημαίνει δὲ καὶ τὸ γνήσιον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ὅτι συμφωνεῖ διὰ τούτων, τῷ ἐν τῇ πρώτῃ ἠρημένῳ, τῷ, καὶ οἴδαμεν, ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρεῖ. ταυτὸν δέ ἐστι τὸ περιπατεῖν καθὼς τὰς ἐντολὰς, τῷ τηρεῖν αὐτάς. φανερὰ γὰρ αἱ ἀρεταὶ, ἐν αἷς τὸ ἐνεργεῖσθαι ἔχουσι τὸ εἶναι. ὥστε ὁ παυσάμενος τοῦ μὴ ταῦτας ὁδεύειν, οὐδὲ τηρεῖ ἢ περιφυλάσσει αὐτάς. τὸ περιπατεῖν δὲ καθὼ προκατέλαβε εἴρηται. ὅσον γὰρ τις κατ' ἀρετὴν ἐνεργεῖ, τοσοῦτο τὸ πρόσω ἴεται, ἕξιν ἑαυτῷ περιποιῶν τοῦ καλοῦ τελείονα. ἄπειρος γὰρ καὶ ἀνέκλειπτος ἡ τῆς ἀρετῆς ὁδός. καθὸ τοῦτο δὲ οἶμαι ἠρῆσθαι, καὶ τὸ, ἃς οὐ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι. ὧν γὰρ δεδωρημένων ἡμῖν ὑπὸ τοῦ σωτῆρος ἀγαθῶν πολὺ τὸ μεγαλεῖον, ὡς ἐν ἀγγέλοις ἐφιέτο εἶναι βραχεῖαν τούτων λαβεῖν κατανόησιν. τοῦτο γὰρ τὸ παρακύψαι αἰνίσσεται. ἐφίεται δὲ τὶς σωφρονῶν, ἀλλὰ τοῦ παυσαμένου, ἀλλὰ τοῦ ἀεννάως προϊόντος, καὶ ἀκηράτῳ δόξῃ φαιδρυνομένου. καὶ ἐπιδεῖ τὸ ἀνεξάντλητον ὂν οὐχ οἷόντε ὅλον περιλαβεῖν, ἀγαπητὸν κἂν πρὸς γοῦν μυρσίας τούτου γεύεσθαι. εἴρηκε δὲ οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι καινὴν, σύμφωνον καὶ τοῦτο λέγων τοῖς ἐν τῇ πρώτῃ, καὶ ἅμα πιστῶν, ὡς τοῖς ἤδη ἐφωδευμένοις αὐτὴν πίστα, καὶ ὧν πεῖραν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἐνεργῆσαι κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ ξενίζουσι καὶ δυσπόλοις, ἵν' ἀπροσκόπτηται τῷ ἀληθεῖ τὸ ἐγχειρήσεως. Ἀλλ' ἵνα ἔχωμεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν καθὼς τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ, καθὼς

Κεφ. α'.

καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε, ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί.

Προσέχετε δὲ καὶ τὸ τῆς ἐντολῆς ἔργον, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ τὴν ἀγάπην ἔξηγεῖται. ὅτι ἐν τῷ κατ' αὐτὴν πρέπειν ἔχει τὸ εἶναι, ἐκ τῆς ἐντολῆς πάλιν τὴν ἀπ' ἀρχῆς ἀκολουθεῖ τὰ, ἢ μὴ ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε φησιν, ἄνω καὶ κάτω τὸ αὐτὸ φέρων. καὶ διὰ μὲν τῆς ἀγάπης τὸ ἀδιάσπαστον αὐτῆς προμηθούμενος, καὶ μὴ πρὸς τοὺς πλάνους ἀπροσχίζεσθαι, τοὺς ἤδη ἐν τῷ κόσμῳ περιπατοῦντας, καὶ διὰ σαρκὸς ἐπιδημίαν τὸν κύριον ἀθετοῦντας. διὰ δὲ τοῦ κυρίου καὶ τὴν ἐντολὴν φείδεται τὴν ἀπ' ἀρχῆς, τὴν πεπλανημένην ὧν αἱρετιξόντων δόξαν ἐμφανίζων προσφατον οὖσαν, καὶ παρακαλῶν τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἐντολῆς αὐτοὺς ἐχομένους, μὴ ὑπάγεσθαι τῇ ἀπάτῃ αὐτῶν. καὶ γὰρ ἐπιτείλατο ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς φεύγειν τοὺς πλάνους τούτους λέγων. πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι. μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. τούτους οὖν φησὶ τοὺς ἐντολὰς τηροῦντας, κελεύει μὴ ἀπατᾶσθαι, ἀλλὰ τὸν ταῦτα λέγοντα, Ἀντίχριστον εἶναι. Οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ Ἀντίχριστος. βλέπετε ἑαυτοὺς μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν. πᾶς ὁ παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, θεὸν οὐκ ἔχει. ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει.

Οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ Ἀντίχριστος. προσυπακουστέον τούτοις ἡ ὑντελεσθέραν διάλυσιν, τὸ ὃς οὐ μὴ τοῦτο ὁμολογεῖ, ἵνα εὐσύχως ἐπάγηται, οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ Ἀντίχριστος. χωρὶς γὰρ τούτου ἀσυναρτήτως ὁ λόγος, ὡς ἐκπλήθωτικοῦ ἢ ἐνικὸν μεταβαίνων. οὗτός ἐστι φησιν ὁ Ἀντίχριστος καὶ ὁ πλάνος. ἤτων δὲ, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί, οὐκ ἐλθόντα, ἐμφαίνον τοῦτό ἐστιν, ὡς ἡ ἀθετοῦντες λέγει τὴν δευτέραν τοῦ κυρίου παρουσίαν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ κύριος λέγων, πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἡ περὶ τῆς πρώτης αὐτὸς φησὶ παρουσίας, ἀλλὰ περὶ τῆς δευτέρας. ὁμοίως ἀληθεῖ λόγῳ οἱ τὴν δευτέραν ἀθετοῦντες, καὶ τὴν πρώτην ἀπβάλλονται. ἡ γὰρ ὁ ὢν σαρκὶ παραγόμενος καὶ τὴν δευτέραν ἐπαγγείλατο, πάντως ὁ τὴν δευτέραν ἀθετῶν, καὶ τὴν πρώτην ἀθετεῖ. ἡ γὰρ πιστεύει παραγόμενον, καὶ τὴν ἐπαγγελίαν πιστὴν ὑπάρξεται τοῦ παραγομένου. ἡ δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ἀθετεῖ, οὐδεὶς λόγος μὴ δὲ τὴν πρώτην αὐτὸν ἀπιστεῖν. διὰ τοῦτο οἶμαι οὕτως ἐχρήσατο τῇ φωνῇ ταύτῃ ὁ ἠγαπημένος, ἐρχόμενον ἤτων, ἀλλ' οὐκ ἐλθόντα, ἵνα τοὺς ἀμφοτέρας ἀρνουμένους τὰς παρουσίας τοῦ κυρίου τοὺς ἐν σαρκί, περιλάβῃ. διασέλλεται οὖν αὐτοῖς φυλάττεσθαι ἀπ' αὐτῶν. καὶ τὸ αἴτιον προστίθησιν, ἵνα μὴ φησὶ διὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀνακράσεως, ἀπολέσητε ἃ προεργάσασθε, ἀλλὰ ἀπολάβητε τὸν μισθὸν ὑμῶν λάβητε. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις τῶν τοιούτων. τί δὲ ἡ μὴ τὴν παρουσίαν πιστεύσω τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐν σαρκί, διὰ δὲ ἀγαθοεργίας βιώσω, οὐ δύναμαι διὰ τῶν ἔργων τούτων μέλλων εὐσεβῶν τῶν σωτηρίαν ἔχειν; οὐδὲ τὸν ὑπὲρ τούτων ἀπολαβεῖν μισθόν; ταύτην τὴν ἀντίθεσιν προαναιρῶν ὁ ἀπόστολος οὕτω φησὶν,

ὅτι μηδεὶς οἰέσθω, ὁ τὴν ἐνσαρκὶ ἐπιδημίαν τοῦ κυρίου ἀθετῶν ὡς δύναται ἢ ἔργων ἀμοιβὴν ἀπολαβεῖν τελείαν ἥτις καὶ πιστοῖς ἐπιφέλεται, ἢ ὅλως θεοσεβὴς νομισθῆναι, ἀλλὰ πᾶς ὁ παραβαίνων τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, τοῦ Χριστοῦ δηλονότι παραγενομένου, καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, θεὸν οὐκ ἔχει. ἡ γὰρ ὁ θεογνωσίαν ἵκων ἀνθρώποις τελείαν διδάξαι, οὗτος ἀθετούμενος ὁρᾶται, πῶς οὐκέτι θεοσεβὴς ἐστι, ὁ ὧν θείων θαυμάτων τὴν ὑφηγητὴν ἀπροσωρακίζων; ἄθεος ὅμως οὗτος, ὥσπερ ἀντιτάσσων ἑνθέως καὶ θεοφιλῶς, καὶ πᾶν τὸ τῆς θεότητος ἔχων ἐν ἑαυτῷ πλήρωμα, πατέρα δηλαδὴ καὶ υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, ὁ ἱδρασμένος ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ. αὐτὸς γὰρ ἥκει μὲν τὸ πατρὸς διδάσκων λέγων, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστι. καὶ πολλαχοῦ δὲ διδάσκει περὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς, ὅτι ὁ μέν ἐστι πατὴρ, ὁ δὲ υἱός. περὶ δὲ τοῦ πνεύματος ὅταν λέγῃ. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει τοῦ πατρὸς ἐκ πορεύεται. τελειότερον δὲ τούτων ἡνίκα λέγει. βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἡ δὲ περὶ τοῦ πατρὸς μόνου καὶ τοῦ υἱοῦ εἴρηται ἑνταῦθα τῷ μαθητῇ τοῦ κυρίου, ἡμῖν τε καὶ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, μηδὲν σκανδαλισθῆς. πεπείρακται γὰρ τούτου μόνου κατὰ πίστιν ἑνταῦθα ἡρῆσθαι νῦν, τοῦ πατρὸς φημὶ καὶ τοῦ υἱοῦ. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸ πρόν, ἵνα μὴ μακρολογῶμεν. μέλλει δὲ ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι τῇ εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ ὁ κατ' αὐτὸν φρονῶν καὶ πράττων, θεωρητικῶς ἅμα καὶ πρακτικῶς βιῶν. ὁ δὲ ταύτης ἀπάγων ἑαυτὸν, ἄθεος. ὡς γὰρ ὁ δι' ἀκριβοῦς πολιτείας οἰκειῶν ἑαυτὸν τῷ θεῷ, ὥσπερ ὁ Ἀβραάμ, καθὸ καὶ ἤκουε παρ' αὐτοῦ, ἐγὼ θεὸς σὸς, οὕτως ὁ ἐξω τῆς ἐντολῆς τοῦ εὐαγγελίου βιοὺς, ἄθεος, ἐὰν τὸν ἀπρσχοινίσας τοῦ ἔχειν θεόν. ἀθέου δὲ τούτου ὄντος, τοῦ ἑαυτὸν, φημὶ, τῆς θείας ἀλλοτριώσαντος παιδείας, ὁ μένων ἐν αὐτῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα ἐν τὸν υἱὸν ἔχει. περὶ γὰρ τοῦ τρίτου καὶ ὁ υἱὸς ἔφη, ὅτι ἐλευσόμεθα παρ' αὐτὸν, μετὰ τοῦ πατρὸς δηλονότι, καὶ μονὴν πρὸ αὐτῷ ποιησόμεθα. ἐκ γὰρ τῆς ἐν τολῶν τηρήσεως, ναὸν ἑαυτὸν καὶ οἰκητήριον ἑποίησε θεοῦ, καὶ θεὸν ἐνοικοῦντα ἔχει, διὸ οὗτος τοῦ ἔχειν θεόν. λέγεται γὰρ ἔχειν θεὸν καὶ τὰ κτίσματα πάντα, πρὸς ὃ καὶ Παῦλος εἴρηκεν. ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. τίνα δὲ καὶ τὸν τῆς χριστώσεως εἴρηται τρόπον. ἑτέρως δὲ τὰ διὰ καλοκἀγαθίας θεραπεύοντες θεὸν, πάλιν ἔχειν λεγομένου θεὸν, καθὸ σημαινόμενον, καὶ τὸν Ἀβραὰμ θεὸς εἴρηται ὁ θεὸς, καὶ τὸν Ἰσαὰκ, καὶ ὅλως τῶν θεοφιλῶν Ἑβραίων, ἐπιστατέον τοῖς νῦν ἡρισμένοις, ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει καὶ τὸν πατέρα. ὁ γὰρ ἑωρακὼς τὸν υἱὸν, ὡς καὶ αὐτὸς φησιν ὁ υἱὸς, ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ ἐμφαλιν, ἐγὼ γὰρ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοὶ, ὁ αὐτὸς φησι βητὴρ. ὥστε ἐκ τούτου, τὸ τοῦ πατρὸς ἐκ τοῦ υἱοῦ ὁμοούσιον γνώσεσθαι. ἡ δέ τις ἐρεῖ, ὅτι καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ τοῖς μαθηταῖς δεχόμενος ἔχει καὶ τὸν υἱὸν ἐκ τὸν πατέρα, φησὶ γὰρ καὶ περὶ τούτων ὁ βητὴρ, ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται. ὁ δὲ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με, ἴσως κακῶς οὕτως λέγων, ἐκ ὧν δεῖ πρόσωπον ὑποτάμενος. περὶ γὰρ τῆς διδασκαλίας εἴρηται ταῦτα, ἐπεὶ ὁ δεξάμενος τοὺς ἀποστόλους συναπαθέσει τῇ διδασκαλίας αὐτῶν, ἐδέξατο διαὐτῶν υἱὸν ἐκ πατέρα διδάσκοντας.

καὶ ἑτέρως.

καὶ ἑτέρως. ἐπεὶ ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ ἔχει καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα, ἔμενον δὲ οἱ
ἀπόστολοι ἐν τῇ διδαχῇ, ὡς καὶ κηρύσσειν αὐτοῖς, ὁ δὲ ἀμένων οὐκ αὐτοῖς ναοὺς ὄντας θεοῦ, δι' αὐτῶν δὲ χεῖσθαι αὐτοῖς, ἔχει τὸν ἐν αὐτοῖς υἱὸν καὶ πατέρα.

» Εἴπις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς
» οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε. ὁ γὰρ λέγων χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ
Κεφ. β'. » τοῖς πονηροῖς. πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν, οὐκ ἐβουλήθην διὰ χάρτου καὶ μέλανος.
» ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ
» πεπληρωμένη. ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς. ἀμήν.

Ἐξασφαλίζεται τοὺς πρὸς οὓς ἡ ἐπιστολή, ὅτι εἴπις μὴ μετὰ τῆς ὁμολογίας ταύτης ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, μὴ μόνον σκέπτεσθαι ὑμῶν μὴ τυγχάνετω, ἀλλὰ μὴ δὲ προσρήσεως ἀξιούσθω, ἀκριβῶς ταῦτα λέγων, ὡς τῆς προρρήσεως ταύτης τοῖς ὁμοπίστοις ἡμῶν μόνοις καὶ ὁμοπίστοις ὀφειλομένης. τίνι γὰρ χαίρειν εὐξόμεθα, ἢ τοῖς ὁμοπρόσωποις καὶ ὁμοπίστοις; ὥστε ἡ τοῖς ἀσεβέσι προσεύχεσθαι παρ' ἡμῶν οὐ ταύτην προρρήσεως, πάντως ὡς ὁμοπρόσωποις καὶ πίστοις προσηύχθη, καὶ κοινωνοὶ οὐχ ἡμῶν ἐλήφθησαν διὰ τοῦτο, καὶ ἵνα τὰ ἑαυτῶν ἡμᾶς κατέσπασαν βάραθρον. πλὴν δὲ αἰτίαν τοῦ ζώνυμον ἐκθέσθαι πλὴν ἐπιστολήν, καὶ οὐ ταῦτα καὶ οὐ τῇ μετὰ ταύτην, αὐτὸς ἐδίδαξε, τὸ ἐλπίζειν παραγένεσθαι, καὶ δι' αὐτοψίας τὰ ἐλλείποντα προσθεῖναι. διὰ δὲ τὸ προσθεῖναι, ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς, βούλονταί τινες βεβαιοῦν ὡς ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ἐπιστολή, ἀλλὰ πρὸς Ἐκκλησίαν. περὶ οὗ, ὑπὲρ τοῦ βουλομένου νῦν διενεχθῆναι.

Τέλος τῆς Ἰωάννου δευτέρας ἐπιστολῆς.

Ὑπόθεσις

Ὑπόθεσις τῆς Ἰωάννου καθολικῆς, γ'. ἐπιστολῆς.

Ἔστιν ἡ ἐπιστολὴ περὶ φιλοξενίας. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέχεται τὸν Γάϊον, μαρτυρούμενον παρὰ πάντων ἐπὶ φιλοξενίᾳ. καὶ προτρέπει τῇ αὐτῇ προθέσει ἐμμένειν, καὶ προπέμπειν καὶ δέχεσθαι τοὺς ἀδελφούς. πάλιν τε αὖ μὴν τῶν περιφορὰν ἀποδέχεται, αἰτιᾶται δὲ Διοτρεφῆ, ὡς μήτε αὐτὸν παρέχοντα τοῖς πτωχοῖς ἀλλὰ καὶ κωλύοντα τοὺς ἄλλους, καὶ πολλὰ φλυαροῦντα. τοὺς δὲ περὶ οὗτος λέγει ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἀληθείας, καὶ μὴ δὲ ἰδέναι τὸν θεόν. Δημήτριον δὲ σωίζησι μαρτυρῶν αὐτῷ τὰ κάλλιστα:~

Ἑτέρως τῆς ὑπόθεσις.

Καὶ ταύτην τὴν ἐπιστολὴν γράφει, σωίζων τινὰς ἀδελφούς. γράφει δὲ Γαΐῳ, καὶ μαρτυρεῖ τοῦτῳ φιλοξενίαν πολλήν, ἣν καὶ μεγάλων ἐπαίνων ἀξίοι. τὸν γὰρ ἀγαθοποιοῦντα ἐκ τοῦ θεοῦ εἶναι λέγει. πλεῖον δὲ αὐτὸν διεγείρει καὶ ἐξ ὧν διαβάλλει τὸν μὴ τὸν ἐγνωκότα ποιεῖν Διοτρεφῆ. ἐπαινεῖ δὲ καὶ Δημήτριον τὸ αὐτὸ πράσσοντα. καὶ μαρτυρίαν αὐτῷ πρέχεται πιστήν. ζώνυμος δὲ αὖτη ἡ ἐπιστολή, διὰ τῶν περιεργημένων αἰτίαν οὐ τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ:~

Κεφάλαια τῆς Ἰωάννου καθολικῆς. γ'. ἐπιστολῆς.

α' Εὐχὴ ὑπὲρ τελειώσεως καὶ εὐχαριστία ἐφ' ὁμολογίᾳ φιλοξενίας ὧν ἀδελφῶν διὰ Χεισόν. οὐ ὧν περὶ τῆς διοτρεφοῦς φαυλότητος καὶ μισανθρωπίας.

β' Περὶ Δημητρίου. ὧν μαρτυρεῖ τὰ κάλλιστα.

γ' Περὶ ἀφίξεως αὐτοῦ πρὸς αὐτοὺς οὐ τάχει ἐπ' ὠφελείᾳ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΤΡΙΤΗ.

Ο πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ. Εἴρηται πρεὶ τούτου ἐν τῇ πρὸ ταύτης. καίνυν δὲ τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνειν παρέλκον καὶ περισσόν.

» Ον ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ. Εν ἀληθείᾳ ἀγαπᾷ ὁ καὶ κύριον ἀγαπῶν ὠφελεῖται ἀγάπῃ, ὡς πολλάκις καὶ ἀνωτέρω εἴρηται.

Κεφ. ά. » Αγαπητὲ περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦται σου ἡ ψυχή. ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ. Καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή. εὐοδοῦταί δὲ ἐν τῇ καθ' ἡμέραν πολιτείᾳ. Καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. Εν ἀληθείᾳ περιπατεῖ ὁ καθ' ἑαυτὸν εὐαγγελικὴν ἀπλότητα πρεπόντως. πρέπει δὲ οὐ τὸν διὰ σκελῶν φησὶ κίνησιν, μιᾶς οὔσης παντὶ πρόδηλον ἐχούσης ἐν ἐμοὶ τοιαύτης ἐκβάσεως ἧς ἕνεκεν μεταβατικῆς χρείας, ἀλλὰ τὸν καθ' ἕξις ψυχικὰς ὁρμὰς τεταγμένως καὶ σώφρονα πρόοδον, ἧς ὀλίγοι τυγχάνουσιν οἱ τὸν ἐπίγνωσιν ἔχοντες.

» Μείζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.

Τὸ μειζοτέραν καθ' ἀκρίβειαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀδόκιμον, ὡς ἐπίτασιν ἐπιτάσει προσρίζον. Αγαπητὲ πιστὸν ποιεῖς, ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς » ἀδελφοὺς καὶ εἰς τοὺς ξένους, οἳ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον Εκκλησίας. » οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον, μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνῶν. Πιστὸν ποιεῖς. ἀντὶ τοῦ ἄξιον πιστοῦ ἀνδρός.

» Ημεῖς οὖν ὀφείλομεν ἀπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀλη » θείᾳ. ἔγραψα τῇ Εκκλησίᾳ, ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. Απολαμβάνειν ἀντὶ τοῦ ἀναλαμβάνεσθαι, ὑποδέχεσθαι, ὡς καὶ τὸ, ὑπέλαβόν με ὡσεὶ λέων ἕτοιμος ἧς θήραν. παιδεύσῃ δὲ διὰ τούτου ἡμᾶς, μὴ ἀναμένειν τοὺς ξενοῦντας, πότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθωσιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐπιτρέχειν καὶ καταδιώκειν, ὡς » ὁ Αβραὰμ καὶ ὁ Λὼτ. Διὰ τοῦτο ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ. Εἰ προστέταται μὴ ἀντιδιδόναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ, πῶς οὗτος νῦν ἀντιλεῖ ταῦτα; φαμὲν οὖν, ὡς ἐκείνῳ μὴ ἀντιδιδόναι ἰδίᾳ ἐντολὴ αὖτη, τῷ ἧς ἡμᾶς αὐτοὺς μόνους ἁμαρτάνοντι, ἐπεὶ ἡ εἰς πρὸς ἡμᾶς ἁμαρτία, καὶ ἧς πίστιν ἐμποδὸν φέρει, ἀνταποδοτέον τῷ τοιούτῳ, ὡς καὶ Παῦλος τῷ Ελύμᾳ τὰς ὁδοὺς διαστρέφοντι κυρίου.

» Λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς. Αντὶ τοῦ λοιδορῶν, κακολογῶν.

» Καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις, οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς βου » λομένους κωλύει, καὶ ἐκ τῆς Εκκλησίας ἐκβάλλει. ἀγαπητὲ μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν, » ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν, ὁ δὲ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακε τὸν θεόν. Μηδεμιᾶς οὔσης κοινωνίας φωτὶ πρὸς σκότος, μηδὲ συμφωνίας Χριστοῦ πρὸς Βελίαρ, οὐ χρὴ τὸν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐπιγνώσεως πεφωτισμένον, τῷ σκότῳ συμφύρεσθαι διὰ μιμήσεως ὧν ἀσεβούντων, ἤγουν τοῖς ἀσελγείαις αὐτῶν ἔργοις. ὡς γὰρ ὁ ἀγαθὰ φησὶν

ἀγαθὰ φησὶν ἐργαζόμενος ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶ, καὶ τῷ τῆς ἐπιγνώσεως αὐτοῦ φωτὶ τὸν νοερὸν αὐτοῦ ὀφθαλμὸν κατηρτισμένος, καὶ διὰ ταῦτα ὅλος τε φωτὸς ὢν, καὶ ὁρᾶ τὸ ὄντως φῶς τὸν θεὸν, καὶ ὁρᾶται ὑπ' ὧν ἄλλων φωτὸς ἐν τῷ κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχων, οὕτω καὶ ὁ τὰ καλὰ ἐργαζόμενος ἐν σκότῳ διαπρεπόμενος, οὔτε αὐτὸς ὁρᾶν θεὸν δύναται, φυτέσι τε τοῦ θεοῦ πρέπει, οὔτε ἄλλοις ὁρᾶσθαι κατευθύνων, ἀλλὰ μισητός ἐστιν ἅπασι ἐβδελυγμένος, καθὸ τὸ, ἀδικίαν ἐμίσησα καὶ ἐβδελυξάμην, θεῖον λόγιον. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας. Κεφ. β'. » καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἴδατε, ὅτι ἡμῶν μαρτυρία ἀληθής ἐστι.

» πολλὰ εἶχον γράφειν, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γράψαι. ἐλπί- Κεφ. γ'. » ζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν. Εἰρήνη σοι. ἀσπάζονταί σε οἱ » φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα.

Μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων, ὧν πᾶν ἀλήθειαν διλονότι ἐχόντων, καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας τὸ ἐνεργοῦς λόγου. Ἔστι γάρ τινες, οἷς μαρτυρεῖται μὲν ἀρετὴ, κατεψευσμένη δὲ ἐπὶ ἀπράκτῳ λόγῳ. Ἥδεται τὸ, ὑπὲρ πάντων, καὶ ἐπὶ ὧν ἀπίστων ἐκλάβοι, διὰ τὸ πελαγικὸν τῆς, πᾶς, μορίου, ἢ κακῶς οὗτος ὑπολαμβάνων φωραθείη. ἀπροσπόριστος δεῖναι φησὶ Παῦλος τοῦτο πιστεύειν, καὶ Ιουδαίοις καὶ Ελλησι, καὶ τῇ Εκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω·~

Τέλος τῆς Ιωάννου τρίτης ἐπιστολῆς.

Υπόθεσις τῆς Ιούδα καθολικῆς Ἐπιστολῆς.

Αὐτὸν τὸν Ἐπιστολὴν γράφει τοῖς ἤδη πιστεύσασιν. ἡ δὲ πρόφασις αὐτῆ. παρελθόντων τινῶν ἐδιδασκόντων ἀδιάφορον εἶναι τὸν ἁμαρτίαν, ἐ ἀρνουμένων τὸν κύριον, ἀναγκαίως ἔσχε γράψαι καὶ ἀσφαλίσασθαι τοὺς ἀδελφούς. καὶ πρῶτον μὲν παρακαλεῖ αὐτοὺς ἀγωνίζεσθαι ἐ ἐμμένειν τῇ παραδοθείσῃ αὐτοῖς πίστει. ἔπειτα ἀποκηρύττει τοὺς τοιούτους ὡς πλάνους. ἐ παραγγέλλει μηδεμίαν ἔχειν κοινωνίαν πρὸς τοὺς τοιούτους, ἱκανὰς ὅτι χαρκεῖ τὸ κλιθῆναι μόνον, ἐὰν μὴ ἐ ἀξίως τοιαῦτα τίθεμεν τῆς κλήσεως. ἐ γὰρ ἐ ἔτερον λαὸν ἐξαγαγὼν ἐξ Αἰγύπτου ὁ κς, μὴ ἐμμείναντα τῇ πίστει, ἀπώλεσε. ἐ ἀγγέλων δὲ μὴ τηρησάντων τὸν ἰδίαν τάξιν, ἀλλ ἐφείσατο. δεῖ οὖν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀναχωρεῖν. ἐ γὰρ ἐ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ἀλλ ὑπήνεγκε βλασφημίας τοῦ Διαβόλου. ἔσεσθαι γοῦν τὸν ἀπώλειαν αὐτῶν, ὡς Σοδόμων, Διδάσκει. εἶτα παραινεῖ ἐξ ἑαυτῶν. καὶ ἐπευξάμενος αὐτοῖς βεβαιότητα τῆς πίστεως παρὰ τοῦ κυρίου, τελειοῖ τὸν Ἐπιστολήν.

Κεφάλαια τῆς Ιούδα καθολικῆς Ἐπιστολῆς.

α΄ Περὶ προσοχῆς τῆς ἐξ Χριστὸν πίστεως, διὰ τὸν ἐπανάστασιν τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀσελγῶν ἀνδρῶν. ὧν ὃ πρεῖ μελλούσης αὐτῶν κολάσεως, καθ ὁμοίωσιν τῶν πάλαι ἁμαρτησάντων καὶ πονηρῶν.

β΄ Παραινεῖ αὐτοὺς ἐπὶ τῇ πλάνῃ καὶ ἀσεβείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ καὶ βλασφημίᾳ, καὶ ἐπιπλάστῳ ὑποκρίσει, τῇ ἐξ ἀποστάσεως δωροδοκίᾳ.

γ΄ Περὶ ἀσφαλείας αὐτῶν ἐπὶ τῇ πίστει, συμπαθείας τε καὶ φειδοῦς ἐξ τὸν πλησίον ἐπὶ σωτηρίᾳ ὧν ἁγιασμῷ.

δ΄ Εὐχὴ αὐτῶν ἐξ ἁγιασμὸν, καὶ παῤῥησία καθαρὰ ζωοδοξολογία χριστοῦ.

ΙΟΥΔΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ.

ΙΟΥΔΑΣ Ιησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ Ιακώβου.

Ηρκισεν αὐτῷ, τῷ πρόντι ἀποστόλῳ φημί, ἐξ ὑπεροψίαν δόξης, μετὰ τὸ δοῦλον ἑαυτὸν ὀνομάσαι Χριστοῦ, καὶ ἀπὸ Ιακώβου συμβολογήσασθαι. τὸ γὰρ τοῦ Ιακώβου πρὸ πάσιν ἐπ ἀρετῇ ζηλωτοῦμενον, εὐπροσδεκτότερον ἐξ πίστεως λόγου διδασκαλίαν καθίστη τοῖς ἀκροαταῖς τοῦτον, ἐπεσπᾶτο γνησίως καὶ ἄμωμος κοινωνὸς, ὃς οὐκ ἀπαλλοτριοῦμενος ὀφθείη καὶ πρώτων τοῦ ᾧ κεκοινώνηκε τῆς συγγενείας, καὶ μάλιστα ἡ καὶ ὑφ ἑνὶ δεσπότῃ Χριστῷ τελῶν, τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν ἰσοῤῥόπον τῷ ὁμοίμονι πρόσκειται ἕλκειν.

Τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἡγιασμένοις, καὶ Ιησοῦ Χριστοῦ τετηρημένοις κλητοῖς, ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη. Τοῦ κυρίου ἐρικότος, ὀδοὺς ἔρχεται πρόσωμεν ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ μου ἑλκύσῃ αὐτὸν, δείκνυσι τὸν λόγον ὁ μακάριος οὗτος ἀνὴρ ἐπαληθεύοντα νῦν. τοὺς γὰρ τῷ πατρὶ ἡγιασμένους, τῷ Ιησοῦ Χριστῷ τετηρῆσθαι φησί. διὸ καὶ κλητοὺς λέγει. οὐ γὰρ ἀφ ἑαυτῶν, ἀλλ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἔχουσι δηλαδὴ τὸ ἑλκύσθαι καὶ τὸ κεκλῆσθαι. ἔλεον δὲ εἰρήνην καὶ ἀγάπην αὐτοῖς ἐπεύχεται πληθυνθῆναι. ἔλεον μὲν, ὅτι δηλαδὴ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἀνεκλήθημέν τε καὶ ἀνελήφθημεν αὐτῷ ἐξ ὑπηρέτας. εἰρήνην δὲ, ὅτι καὶ παύσασι ἡμῖν ὁ αὐτὸς θεὸς ὁ πατὴρ ἐδωρήσατο, διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ιησοῦ Χριστοῦ τοῖς προσκεκρουκόσι ἡμᾶς, ἑαυτῷ καταλλάξας. ἀγάπην δὲ, ὅτι διὰ πλῆθος πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην, ὁ μονογενὴς αὐτοῦ υἱὸς ἐκδέδοται ὑπὲρ ἡμῶν ἐξ θάνατον. ταῦτα οὖν ὑπεκπίπτοντος βραβευθῆναι αὐτοῖς εὔχεται, σωφρονίζων τῷ μακαρίῳ Δαυὶδ φθεγγόμενος, παράτεινον τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε. Αγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος Κεφ. α΄.
γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν.

Τῶν ὑποθέσιν τῆς Ἐπιστολῆς δηλοῦ τοῦτον μηνύει, ὅτι προμηθείᾳ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, τὸ μὴ ἁλῶναι δι ἀπλότητα τοῖς μαρωτάτοις αἱρετικοῖς, τοὺς πρόσθεν ἐκτίθεται λόγους, ὡσπερεί τίζων αὐτοὺς καὶ δηλονότι ποιῶν τοῖς ἀγνοοῦσι, διὰ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἀσελγοῦς αὐτῶν βίου. περὶ τούτων δὲ καὶ Πέτρος εἴρηκε μὲν, πλατύτερον δὲ καὶ διεξοδικώτερον οὗτος νῦν. προλεγραμμένους δὲ αὐτοὺς λέγει, ὅτι ἐ Πέτρος καὶ Παῦλος περὶ αὐτῶν εἴρηκεν, ὅτι νῦν ἐσχάτοις καιροῖς ἐλεύσονται πλάνοι τοιοῦτοι. καὶ πρὸ τούτων δὲ αὐτὸς ὁ Χριστὸς φάσκων, πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐ πολλοὺς πλανήσουσι. μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. χριστιανοὺς γὰρ ἑαυτοὺς ὀνομάζοντες, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ. πολλοὺς ἀπατῶσι. λέγει δὲ τοὺς ἀπὸ Νικολάου καὶ Ουαλεντίνου καὶ Σίμωνος τῶν μαρωτάτων καὶ ἀκαθάρτων. οὗτοι γὰρ ἀσχήμονες ὄντες ἐ ἀκόλαστοι, ὑπεκρίναντο τὴν διδασκαλίαν, ἵνα δι αὐτῆς παρείσδυσιν ἐξ τὰς οἰκίας ἕνρωσι, καὶ αἰχμαλωτίζωσι γυναικάρια σεσωρευ-

μλύα ἁμαρτίας. τελεῖς γὰρ νυκτείνας πλασάμλυοι, κοίτας ἐ ἀσελλείας ἑαυτῆ ἐκλεδώκασι. τὸ δὲ μεταπιθέντες ἡς ἀσέλγειαν, ἀντὶ τ προχαράττοντες ἀπὸ τῆς θεοφροζύνλις ἡς ἀσέλγειαν. ἀφ' οὗ ἐ ἀρνεῖσθαι συμβαίνει αὐτῆ τὸν μόνον ἡμῶν Ιησοῦν Χν. ἐ πως γὰρ ἂν ἀρνοῦνται, οἱ διὰ τ βίου ἀκαθαρσίας τ πάσης θεοφροζύνλις διδάσκαλον οἰονεί τινι διαζέρω φωνῆ ἀπώρμου ποιούμλυοι; τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; » Παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῆ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει. πρείσδυσαν » γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμλυοι ἡς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς.

Ἐπαγωνίζεσθαι παρακαλεῖ τοὺς ἅπαξ τὸν Χειστὸν καταδεξαμλυους σωτῆρα, καὶ σύτῳ πεπιστευκότας, ρυτέσι μὴ ἐκλελυμλύως διατεθῆναι, ἀγὰ σωτείναντας ἑαυτῆ, ἔτι μᾶλλον ἐχθαι τῆς πρεὶ τὸν ἀπροσδόκητος. δεξάμλυοι γὰρ τὸν ἀναθρωπίσαντα λόγον, ἢ λέγοιμλυ ἕτερον μὲν εἶναι τὸν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς, ἕτερον δὲ τὸν ἐσ' ἐσχάτων ἐκ τῆς μητρὸς καὶ κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν, πῶς οὐκ ἂν ἀρνηθείημλυ τὸν ἕνα κύριον καὶ δεσπότην; εἷς γὰρ κύριος Ιησοῦς κατ' ἕνωσιν οἰκονομικήν. ὁ γὰρ πρὸ αἰώνων θεοῦ λόγος καὶ θεὸς, ἡς πὼ τῆς θεότητος δεξαν ἀναφοιτῶσαν ἔχων πὼ σάρκα, ἣν ἀπ' τῆς ἁγίας Παρθένου δι' ἀρχῆς συλλήψεως ἀνέλαβεν, εἷς καὶ ὁ αὐτός ἐστιν » ἁπάντων δεσπότης. Τιὼ τὸ θεοῦ ἡμῶν χάειν μεταπιθέντες ἡς ἀσέλ- » γειαν, καὶ τὸν μόνον δεσπότην θεὸν καὶ κύριον ἡμῶν Ιησοῦν Χειστὸν ἀρνούμενοι.

Μεταπιθέντες ἀντὶ τ μεταποιοῦντες, πραγοιοῦντες.

» Υπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ὑμᾶς ἅπαξ πάντα, ὅτι ὁ κύριος λαὸν ἐκ » τῆς Αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν. Αγγέλους » τε τοὺς μὴ τηρήσαντας πὼ ἑαυτῶν ἀρχὴν, ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, » ἡς κείσιν μεγάλης ἡμέρας, δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρικεν. ὡς Σόδομα καὶ » Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλις τὸν ὅμοιον τούτοις τρόπον ἐκπορνεύσασαι, καὶ ἀ- » πελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκειται δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου δίκλυ ὑπέ- » χουσαι, ὁμοίως μὴν καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμλυοι, σάρκα μὲν μιαίνουσι, κυριότη- » τα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασφημοῦσι. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ Αρχάγγελος, ὅτε τῷ » Διαβόλῳ διακενόμλυος διελέγετο περὶ τ Μωυσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρί- » σιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν, Ἐπιτιμήσαι σοι κύριος.

Εἰρικὼς πὼ ἀσέλγειαν τῶν ἀναθάρτων Νικολαϊτῶν καὶ Ουαλεντινιανῶν, καὶ Μαρκιωνιστῶν, καὶ ὥσπερ ἐγκαύσει τινὶ ἐπισήμους αὐτοὺς ποιήσας ἀπὸ τῆς περσούσης αὐτῆς βορβορότητος, ἐπάγει καὶ ταῦτα. ὁ κύριος λαὸν ἐκ γῆς Αιγύπτου καὶ ἐξῆς. ὁ μοῦ μὴν δι' ρυτῶν δηλοῖ, ὡς ὁ αὐτὸς θεὸς τῆς παλαιᾶς ἐστὶ καὶ νέας διαθήκης, ἀληθῶς οἱ μακροὶ οὗτοι, ἄλλον μὲν τὸν τῆς παλαιᾶς φάσκοντες προφητικὸν καὶ ὠμὸν, ἄλλον δὲ τὸν τῆς νέας, πρᾶον καὶ φιλάνθρωπον ἕφορον εἶναι θεὸν, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἀληθῶς οἱ νῦν ἀπόστολοι μένειαν. ὡς ἀληθῶς οἱ τοῦ Αιγύπτου, διὰ μὴν πὼ ὑποβάλλουσαν δύναμιν, καὶ πὼ πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν ὁρκωμοσίαν, τὸ θεοῦ τῆς Αιγυπτιακῆς αὐτοὺς ἀπαλλάξαντος βίας, ἀμὴ μόνον καὶ παρανομήσαν-

τες ἀπόστροφοι

τες ἀπόστροφοι διὰ μεμψίμοιρίαν, ἀμὴ ἔδοσαν δίκας ἀξίας, ἀλλὰ αὐτοῖς ὠφελήσαντες τὸ πρὸς τοὺς αὐτῶν πατέρας τὸ θεοῦ ἐυμφυοῦς, οὐδὲ τῆς ὧν θαυμάτων ὑποφυοῦς διὰ ρύτριος ὑπαργείας, ὡς γὰρ τοὺς ἐκπεπτωκότας Αγγέλους, τὸ ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι, καὶ νοερᾶς φύσει τετιμῆσθαι, γὰρ τοὺς Σοδομίτας ἢ μετὰ τὸ Λὼτ σωσαυλία. ἀλλ' οἱ μὲν πὼ Ερυθρᾶν θάλασσαν διὰ ξηρᾶς διελθόντες διὰ πίστεως, ὕστερον ἀπιστήσαντες ἀπώλοντο. τοὺς δὲ τῆς Αγγελικῆς ἀξίας λαχόντας τὸ τίμιον, ἐκ ραθυμίας μὴ ἐμμείναντας τῆ ἑαυτῶν ἀρχῆ, ἀλλ' ἀθετήσαντας πὼ δεδομένην αὐτοῖς δι' ἀγαθότητα διαιταν ἐπουράνιον, ἡς κρίσιν, ἤτοι ἡς κατάκρισιν μεγάλης ἡμέρας τῆ πιωείᾳ καὶ ἀνυπρίσου τεταμίευκεν. τοῦτο γὰρ καὶ νῦν τὸ τετύρικε σημαίνει. καθὸ καὶ ὁ Χειστός φησι, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς Αγγέλοις αὐτοῦ. καὶ διὸ οἱ Σοδομῖται τεκμήριον τὸ ὑποδεχομλυου αὐτοὺς ἀτελευτήτου πυρὸς πρόκεινται. ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας ἀπελθόντες, καὶ πορνεύσαντες, ρυτέσιν ἐκκλίναντες. ὃ τὸ πορνεύειν σημαίνει. σάρκα δὲ ἑτέραν πὼ ἀρρένα φύσιν λέγει, ὡς μὴ πρὸς συνουσίαν ὑσέως συντελοῦσαν. ἡ γὰρ πρὸς συνουσίαν σὰρξ, τὸ θήλεός ἐστι, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ προφήτορος ἠρημλυον, ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου. ἡ δὲ ὧν ἀρρένων σὰρξ, ἑτέρα τῆς συνουσίας φημί. πὼ καὶ ἐπὶ τὸ θήλεος, ἡ μὴν κατὰ νόμους ἐνὶ μία, ἰδία σὰρξ καὶ οἰκεία, ἡ δὲ ἐκκεχυμλύη καὶ δημοσία, ἑτέρα καὶ ἀλλοτρία, καὶ μικρῷ τῆς ἀρρενικῆς ἡς μίασμα λειπομλύη. ἠρικὼς δὲ τούτῳ τῷ ὑποδείγματα, κατέλιπε τὸ ἀκόλουθον ρύτρις νοεῖν τὸν ἀκροατήν. τί δὲ τοῦτο; τὸ ἐπενεγκεῖν, ἤδω ρύτρις οὕτως ἀπεχρήσατο μηδὲν δυσφπιθεὶς τῆ πατέρᾳ αὐτῶν ἐυκλειᾳ, ἆρα ρύτρις νῦν ἀσελγοῦντας ἀφαιρήσεται τὸν τοῦ θεοῦ δι' ἀνθρώπους ἡς τὸν κόσμον ἐλθεῖν καὶ ἀνασχέσθαι ὑπὸ ρύτων ὕβρεων καὶ παθῶν; οὐκ ἂν εἴποι τις τοῦτο. καὶ γὰρ φιλάνθρωπός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ δίκαιος ἀληθείᾳ. καὶ διὰ μὲν ἀληθῆ δικαιοζύνλυ, ὧν ἡμαρτηκότων οὐκ ἐφείσατο, διὰ δὲ φιλανθρωπίαν, πέρνας καὶ τελώνας ἡς πὼ βασιλείαν ἤσπαγλυ. οὕτω τὸ ἀκολούθου ὄντος χρήσασθαι, αὐτὸς πέπικε, καὶ δι' ἃ μὴν προείπομλυ, ἤκουσε τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ προφηνλυου, ὅτε ἔλεγλυ. γὰρ ὁ θεὸς Αγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο καὶ ἑξῆς. καὶ πορὶ μὲν ρύτων οὕτως. τὸ δὲ, σάρκα μὴν μιαίνουσιν ὑποπνιαζόμλυοι, θαυμάζειν ἄξιον τῆς σεμνότητος τὸ λόγου. πολλὰ γὰρ αὐτῶν ἀσέλγειαν καταμαρτυρεῖ, φάσκων ὅτι ἐ βίῳ ἤσιν ἀκάθαρτοι, καὶ γλώσσῃ ἀσελγέστατοι. τὸ γὰρ ἄγαν αἰσχρὸν τῆς πράξεως, διὰ τ ὑποπνιαζόμενοι πεύσεσθαι. ὃ μικρὸν ἡμεῖς καὶ ὅσον πρόσκε παραγυμνώσομλυ, ἐκ τοῦ πεπνυμλύου τῷ μακαρίῳ Επιφανίῳ τῷ Κύπρου πορὶ τούτων, ὃ καὶ Πανάρειον ἐκάλεσε, πὼ γνῶσιν ἁλιφόητες. φησὶ γὰρ οὗτος. τοὺς μαρουὺς τούτους βορβοείτας αἰσχρῶς γυναιξὶν ἡμιγυμλύους, μὴ τῇ μήτρᾳ πὼ γονὼ καθέχειν, ἀλλ' ἀτελέστῳ τῇ ἐθελυείᾳ, ταῖς ἑαυτῶν ὑπολαβόντες ταύτην χερσὶν, εὐθὺς τῷ σώματι ταύτην προσάγειν μεθ' ὧν συνεφθάρησαν γυναίων, καὶ οὕτως ἀποχέσθαι ἀπ' ἀλλήλων τοὺς ἀναθάρτους, μέγα, τι οἰηθέντας ἡμ-

τετελεκέναι. τὸν δὲ ἀκάθαρτον δραμα δηλῶ τὸ ἀτέλεστον, ἐνυπνίασμα καλεῖ. ἐπεὶ καὶ τοιοῦτοι τοῖς ἐνυπνιασμοῖς. μιαίνοντες μὲν δὴ τῆς βορβορώδους ταύτης τροφορᾶς τὴν ἑαυτῶν σάρκα, ἔτι φησὶ καὶ καθ' ὑπερβολὴν τῆς θείας φύσεως μαίνονται, τὴν κυριότητα ταύτης ἀθετοῦντες, καὶ τὴν τοῦ πάντος αὐτῆς δεσποτείαν. πλατύτερον δὲ περὶ τούτων ὁ μακάριος Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνου εἴρηκεν ἐν τῷ ἐλέγχῳ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως. πρὸς οὗ ὁ βουλόμενος λαμβανέτω τὴν γνῶσιν. ἡ κυριότητα, τὴν τοῦ καθ' Χριστὸν μυστηρίου τελετὴν ἀθετοῦσιν, ἐν τάξει μυστηρίων ἀγγελικῶν ἐαυτοῖς ἀσελγείας ἐκτελοῦντες. δόξας δὲ τὴν παλαιὰν φησὶ δηλοῦσθαι ἐκ τῆς νέας, ὡς Παῦλος φησί. ἡ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ, καὶ πάλιν. ἡ γὰρ τῆς διακονίας τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξα. ἡ δὲ δόξας, τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς φησιν, ἃς ἐβλασφήμουν. ὡς ἔστι καὶ ἀπὸ τῆς πρίτης Ἰωάννου τὸν ἀγαπημένου μαθεῖν. ἐν οἷς φησὶ τὸν Διοτρεφῆ, λόγοις πονηροῖς καταφλυαρεῖν αὐτῶν. ὅτι δὲ βλασφημίας ἐμνήσθη, σωφρονίζων καὶ αὐτοὺς μόνους, ἀλλὰ καὶ πάντας ἀνθρώπους καθαρὰς ἔχειν τὰς γλώσσας τοῦ μισεῖν καὶ κακῶν, καὶ μὴ δὲ καὶ τὸν ἀξίων βλασφημίας τοῦτο κεχρῆσθαι, φησίν. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος καὶ ἐξῆς, τί τοίνυν λέγων; ὡς οὖν μὲν προχείρως καὶ ἀκρατῶς κέχρηται τῇ πάντων τὴν βλασφημίᾳ. ὃ χρὴ δὲ τοῦτο, ὅπου γε δὴ τοὺς ἀξίους βλασφημίας, δικαίων βλασφημεῖν. ὡς δῆλον ἀπὸ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. πρὸν γὰρ αὐτῷ κρίνομένῳ μετὰ τοῦ Διαβόλου περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος βλασφημῆσαι τὸν Διάβολον δικαίως ἀναίδειαν αὐτοῦ, τοίνυν οὐκ ἐτόλμησεν, ἢ μὴ τὸ, ἐπιτιμήσαισοι μόνος ὁ Θεὸς Διάβολε, ἐπήνεγκεν αὐτῷ. ἡ δὲ ὁ ἀρχάγγελος οὐδὲ ἀνδρὸς βλασφημουμένου ἤνεγκε, πῶς οὖν τὸν πάντων Θεὸν βλασφημεῖν ὅλως τολμῶσι; ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ ΓΡΑΦΕΤΑΙ. ἡ δὲ ὁ ἀρχάγγελος οὗτος, οὐκ ἦν Δίκη ἀνδρὸς ἀδελφοῦ καὶ ὁμογενοῦς βλασφημίας συμβολέσιμον. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. ἐν δὲ περὶ τοῦ Μωυσέως σώματος κρίσις ἐστὶν αὕτη. λέγεται τὸν Μιχαὴλ τὸν ἀρχάγγελον τὴν τοῦ Μωυσέως ταφὴν διατεθεικέναι. τοῦ γὰρ Διαβόλου τοίνυν μὴ καταδεχομένου, ἀλλ' ὑπερόντος ἔγκλημα διὰ τὸν τοῦ Αἰγυπτίου φόνον, ὡς αὐτοῦ ὄντος τοῦ Μωϋσέως, ἐδὲ διὰ τοίνυν μὴ συγχωρεῖσθαι αὐτῷ τυχεῖν τῆς τοιούτου ταφῆς. ἢ καὶ διὰ τοῦτο τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπιφειλόμενον μετὰ τὸν αὐτοῦ τὸ σώματος ἔξοδον λογοθέσιον σημαίνειν βουλόμενος ὁ λόγος, καὶ ὅτι αὐτοῖς εἶναι ὁ πάλαιος καὶ κενὴς διαθήκης Θεὸς, τοίνυν προφέρει νῦν. δεῖξαι γὰρ βουλόμενος ὁ Θεὸς τοῖς τότε παχύτερον διακειμένοις ἀνθρώποις διὰ τοῦ φανεροῦ τὸ ἀφανές, ὅτι μετὰ τὸν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἀνθίσταται ὁ Διάβολος μετὰ ὧν ἑαυτοῦ πονηρῶν Δαιμόνων, ἐκκόψαι βουλόμενος τὴν τοῦ ἄνω πρεῖαν αὐτῶν, (καὶ ὁ μὲν ἀνθίσταται, οἱ δὲ ἅγιοι θεοῦ ἄγγελοι συμμαχοῦσιν αὐταῖς, ὡς καὶ ὁ μακάριος Ἀντώνιος πεθέαται,) ταῦτα τότε προχθῆναι σωτηρίου. πλὴν τὸν Μιχαὴλ τότε, τὸν Διάβολον ἀπόσ-

βεσαι μὲν, μὴ μέντοι ἐξουσιαστικῶς ἐπιτιμῆσαι, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ ὧν ὅλων πᾶσα χωρῆσαι τὴν κρίσιν, καὶ εἰπεῖν. ἐπιτιμήσαισοι ὁ Θεὸς Διάβολε. Οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴδασι βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται. Ὁ μὲν Μιχαὴλ φησιν οὕτως, οὐδὲ καθ' ἁνδρὸς, εἴτοι τὸ Μωυσέως ἐνέσχετο βλασφημίας. οὗτοι δὲ περὶ δογμάτων ἃ οὐκ οἴδασι, βλασφήμους συντιθέασι λόγους, ὅσα δὲ φυσικὴ ὁρμὴ ἀδιακρίτως, ὡς τὰ ἄλογα, ἐπίστανται ζῶα, ταῦτα μεταδιώκουσιν, ὡς ἴσασοι θηλυμανεῖς ἢ χοῖροι. Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κεφ. β'.
Κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο. Ὁδῷ τοῦ Κάϊν. φυτέσι δὲ τῆς ἀδελφοποιίας. ἐπὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ φιλοῦντα διδάσκοντες τοὺς ἀδελφοὺς, εἴτοι τις ὁμογενὴς αὐτοῖς ἀποκτιννύουσιν αὐτοὺς τὰς πονηρὰς διδασκαλίας. ἢ καὶ ἀπερμοφαγοῦντες, τὸν δυνάμει ἀδελφὸν ἀπολλύουσιν. ὃν καὶ τοῦ ἀπέρματος τελεσφορίαν ἐνέγκαν αὐτοῖς βίου. τῇ δὲ τοῦ Βαλαὰμ ὁδῷ, ὅτι κέρδοισ χάριν καὶ αὐτοὶ ὡς ἐκεῖνος ταῦτα πράσσουσι. τῇ δὲ τοῦ Κορὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐκεῖνος διδασκαλικὸν ἀξίωμα ἀναξίοι ὄντες ἁρπασαν. Οὗτοι εἰσὶν οἱ ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν, ἀπλάδες, συνευωχούμενοι ἀφόβως, ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων περιφερόμεναι, δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα δὶς ἀποθανόντα καὶ ἐκριζωθέντα, κύματα ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. προεφήτευε δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ, λέγων. ἰδοὺ ἦλθε κύριος ἐν ἁγίαις μυριάσιν αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων. Ἦσαν δέ τι καὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον τοῖς ἐκκλησίαις γινόμενα πράγματα, ὡς καὶ Παῦλός φησιν ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους. αἷς καὶ ἀγάπας ἐκάλουν. ἐν ταύταις φησὶ συνέρχονται, ἃ δὲ χρείαν τοῖς οὐ ταύταις γινομένοις, ἀλλ' ἵνα καιρὸν εὕρωσι, ψυχὰς ἀσυνειδήτους δελεάζειν, ὡς καὶ Πέτρος φησὶν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ. τὸ δὲ, ἀφόβως ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, εἴτοι πρὸς τὸ ἀπλῶδες σωτηρίου, ἵνα ᾖ τὸ νόμιμον οὗτος. ἀπλάδες ἀφόβως συνευωχούμενοι, οὐτέσι μηδένα φόβον τοῖς σωδεήτοις προσδοκῶσιν, ἀβραφνὶς ὥσπερ ἀπλάδες ἐπάγοντες αὐτοῖς τὸν ὄλεθρον τῶν ψυχῶν. ἢ πρὸς τὸ ποιμαίνοντες, τὸ, ἀφόβως ἑαυτοὺς, σωτάποντες. ἃ δεδιότες φησὶ τὸ αὐτὸ τοῦ μὴ ἐπίστασθαι ποιμαίνειν κρῖμα, ἀλλὰ τυφλοὶ τυφλοὺς ὁδηγοῦντες, καὶ ἃς βόθυνον, τὸ τοῦ κυρίου ἐρεῖν, μὴ τῶν ποιμαινομένων ἐμπίπτοντες. ἀπλάσι δὲ αὐτοὺς παρεικάζει, καὶ ἀνύδροις νεφέλαις, καὶ δένδροις φθινοπωρινοῖς, καὶ κύμασιν ἀγρίοις, καὶ ἄφροις πλανήταις. ἃ γὰρ ἐκείνοις ὑπάρχει καὶ φύσιν, ταῦτα τούτοις καὶ προαίρεσιν. αὐτὲ γὰρ ἀπλάδες τοῖς πλέουσιν ὀλέθριοι, ἀπροσδόκητος ἐπιγινόμεναι, ὡς καὶ αὐτοὶ τοῖς σωδεήτοις ἀνέλπιστον κακὸν ἐπιφύονται. αὐτὲ ἄνυδροι νεφέλαι ὑπὸ ἀνέμων ἐλαυνόμεναι, οἷς οὐ τοῖς ἐστενε χθὼν, οὐκ ἀναψύχοις τῷ ὁμβρῳ, (οὐ γὰρ ἔχουσιν,) ἀλλὰ ζόφον αὐτοῖς ἀπεργάζονται. ὡσαύτως καὶ οὗτοι, οὐ λόγῳ σωτηριώδει τοῖς ψυχὰς ἀρδουσιν ὧν τυγχανόντων, ἀλλὰ ζοφοῦσι τὰς μιαρωτάτας αὐτῶν ἐπιθυμίαις, ἐλαυνόμενοι τοῖς ὧν δαιμόνων πονηροῖς ἐπιπνεύμασιν. ἀλλὰ καὶ τοῖ

καὶ τὰ φθινοπωρινὰ δένδρα δὶς ἀποθνήσκοντα ζῶντε τῇ τῶν καρπῶν αὐξήσει ἀπροβολῇ, ἐ-
φ' ᾗ τὴν ὧν φύλλων ἀπορρέοῃ, (ξηρὰ γὰρ δοκεῖ ζῶντε τὰ καὶ λλους ἐστερημένα, τῆς ἀπό
τε τῶν καρπῶν ἀγλαΐας, καὶ τῆς ὧν φύλλων ἀνθηρᾶς εὐωρειωσείας,) αὐτοῖς τι κα-
τάλληλον πάσχει. διὸ γὰρ καὶ οὗτοι ἀποθνήσκουσι, γνεσαυῶν καρπὸν ἀποβαλ-
λόμενοι διὰ τῆς ἀσεβομοφαγίας, καὶ τῶν αὐτῶν τῆς σώφρονος πολιτείας εὐκοσμίαν ἀ-
φαιρούμενοι. διὸ ἐκείνοις ὠταὶ τῶν πρασείστου τ κυρίου τῆς ἐκκλησίας. ἐ ἐξω
ρισθούμενοι ζῶντε, συλλέγονται τῷ αἰωνίῳ πυεὶ. ποίαν γὰρ ἔχει στασιν ἢ ἰξίαν, ὁ
διὰ τὸν τῆς ἡδονῆς συρφετὸν ὑπὲρ πάντων βαλλόμενος; ἀστέρες δὲ πλανῆται χρημα-
τίζουσι καὶ αὐτοί, ὄχ ὅτι τῷ τῆς πίστεως ἡμῶν στερεώματι μεταπρέποντες, τὸν τῆς
δικαιοζωνίς ἥλιον Χεισὸν ἐ χοισι δ' αὐτῶν περιχόμενον, καὶ ζ ὧν ἀρετῶν ὥρας ἀπ
τελοῦντα, καὶ ξωογονοῦντα τοισὶ καζ' αὐτὰς τεταγμένους πιστοὺς, ἀλλ' ὅτι δο-
κοῦντες ἡς ἄγκυλον φωτὸς μεταχηματίζεσθαι, ὡς ὁ προκαθάρχων αὐτῶν πονηρὸς
Δαίμων, ἀπεναντίας μόνον ὧν τῶ κυρίου φέροντα δογμάτων, οἷς καὶ ζοφοῦσι τοισὶ
προσπελάζοντας, καὶ ζόφον τὸν αἰώνιον ἑαυτοῖς ἐκτρείζοντα. ἀμὰ καὶ κύμασιν ἀ-
γρίοις πλοκαθέντες, τῶν πρὸς αὐτὰ ὁμοιότητα γκ ἀναίνονται. μανικῶς γὰρ καὶ αὐ-
τοὶ καὶ ἀκατασχέτως ταῖς καζ' τὸ θεοῦ βλασφημίαις, ἐλαυνομένοι ὑπὸ ὧν τῆς πο
νηρίας πνευμάτων, ἐπαφείζουσι ζὰ ἑαυτῶν αἰσχύας, ἧς ἀφρὸν ἀπτελευτῶντες
μετὰ τὸν κόσμον τῆς βλασφημίας, ἐκ τῆς τοῦ βίου αὐτῶν ἀνυποστάτου καὶ ἐνυδα-
λύτου αἰσχρότητος. τοιοῦτος γὰρ ὁ πρὸς ὃν πλοκάθησαν ἀφρὸς ὧν κυμάτων. ταῦτα
ἡμῶν, φέρει καὶ τὸν Ενωχ τῶν ἀπεκρυμμένων αὐτοῖς προφητεύοντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ κα-
κοσιν ἐν τῇ ἐσχάτῃ διλονότι τοῦ θεοῦ δικαιοκρισίᾳ. Καὶ ἐξελέγξαι πάντας
τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάντων ὧν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν, ὧν ἠσέβησαν, καὶ περὶ
πάντων ὧν σκληρῶν, ὧν ἐλάλησαν καθ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. οὗτοί εἰσι γογγυ
σταί, μεμψίμοιροι, καζ' τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι. καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λα-
λεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα, ὠφελείας χάριν. ὑμεῖς δὲ ἀγαπητοί μνή-
σθητε ὧν ῥημάτων ὧν προειρημένων ὑπὸ ὧν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χει
στοῦ, ὅτι ἔλεγον ὑμῖν, ὅτι ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται, καζ' τὰς ἑαυτῶν
ἐπιθυμίας πορευόμενοι ὧν ἀσεβειῶν. Ασεβὴς ἁμαρτωλοῦ διαφέρει, καὶ τὸ
μὲν ἀσεβὲς πρὸς θεὸν ἔχει τὸ πλημμελές, ὁ δὲ ἁμαρτωλὸς πρὸς τὸ καζ' τὸν βίον
πρακτόμενα, τοῦ τῆς δικαιοζωνίς σκοποῦ τὸ ἀστόχημα. μετὰ δὲ ταῦτα ἀφέμενος
τούτων ὧν ἀσελγῶν ὁμοιώματος, ἤδη ἐ ἧς αὐτὸ χρημα τῆς καθ' αὐτῶν ἐνδείξεως χω
ρεῖ, γογγυσὰς αὐτοὺς καὶ μεμψιμοίρους καλῶν. ἔστι δὲ γογγυσὴς μὲν, ὁ οὕτω ὁδύ
ρεται καὶ ἀπαρρησιάστως τῷ δυσαρεστουμένῳ μεμφόμενος. μεμψίμοιρος δὲ ὁ πάν
τα καὶ ἀεὶ σκώπτων ἐπιτηδεύων. γογγυσὰὶ δὲ καὶ μεμψίμοιροι οὗτοι οἱ μαροίφη-
σιν. ἃ γὰρ ἐχουσι παρρησίαν τὴν διδασκαλίας ἑαυτῶν δ' αἰσχρότητα χρήσασθαι. οὐ
γὰρ ἀκίνδυνον δημοσίευμα τὸ μετὰ ἀσεβείας καὶ βλασφημίας ἀσέλγειαν. μεμ
ψίμοιροι δὲ, ὡς τὰ ὧν ἄλλων ἐ τὰ τῆς ἀληθείας διαβάλλοντες, ἵνα τὰ οἰκεῖα κα
κὰ δ' ἤθεν

κὰ δ' ἤθεν καὶ ἀσελγήματα ἐπίσωσιν. ὅπερ δὲ περὶ τὸ Βαλαὰμ εἴρηκεν, ὅτι μισθοῦ ἐ
οὗτοι ὡς ἐκεῖνος ἐξεχύθησαν, νῦν σαφέστερόν φησιν, ὅτι πρόσωπα θαυμάζουσιν ὠ-
φελείας χάριν, θαυμάζειν μὲν, τὸ κολακικῶς αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ὀνπελῆ λέγων,
ὠφέλημα δὲ τὸ κέρδος. μνήσθητε ὧν ῥημάτων ὧν προειρημένων ὑπὸ ὧν ἀποστόλων.
ὧν ὑπὸ Πέτρου ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, καὶ ὑπὸ Παύλου ἐν πάσῃ σχεδὸν ἐπιστο-
λῇ. ἐκ τούτου δὲ δῆλον, ὅτι ἔσχατον μὲζ τὸ πρελθεῖν τοὺς ἀποστόλους, ἔγραφε
ταῦτα. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. ὑμεῖς δὲ Κεφ. δ'.
ἀγαπητοί, τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς, ἐν πνεύματι ἁγίῳ
προσευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χεισοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ οὓς μὲν ἐλεᾶτε διακρινόμενοι, οὓς
δὲ ἐν φόβῳ σώζετε, ἐκ πυρὸς ἁρπάζοντες, μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπι
λωμένον χιτῶνα. τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι αὐτοὺς ἀπταίστους, καὶ στῆσαι κατε
νώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῆρι ἡμῶν,
δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. ἀ-
μήν. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες. ἰδοὺ ἕτερον ἔγκλημα ὧν μιαρωτάτων τού-
των ἀνθρώπων. ἃ γὰρ αὐτοὶ μόνοι φησὶν ἀπόλλυνται, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς Εκκλη
σίας ἀποσυλῶσι τροφίμους, (τοῦτο γὰρ τὸ, ἀποδιορίζοντες, βούλεται αὐτῷ σημαί
νειν,) τοιούτους ἐξω ὧν ἐκκλησιαστικῶν ὅρων ποιοῦντες, ἤτοι ὧν τῆς πίστεως, ἢ ἐ αὐ
τοῦ τοῦ ἱεροῦ τῆς Εκκλησίας σηνώματος. ἀσπίλαια γὰρ λήσων ζ ἑαυτῶν συναγω-
γαὶ ἀποδιορίζαντες, ἀπὸ μὲν τῆς Εκκλησίας ἀπάγουσιν, ἑαυτοῖς δὲ προσάγουσι.
ποιοῦσι δὲ τοῦτο, ψυχικοὶ ἀνθρωποι ὄντες, τοιοῦτοι καζ' τὸν τοῦ κόσμου συμπλοκο-
ρῶν ζῶντες. ἐπρμῶν γὰρ ἤδη, ὅτι ψυχὴν πολλάκις καὶ τὸν ζωὴν ἔποθε καλεῖν τὴ θεία
γραφὴ, ὡς τὸν Ιῶβ. πάντα ὅσα ἔχει ἄνθρωπος δώσει ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἔφη τις
τῆς ζωῆς αὐτοῦ. ὅτι καὶ Γαῶλός φησι ψυχικοὺς ὄντας, μὴ δύνασθαι δέχεσθαι τὰ
τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ. ψυχικοὶ γίνω ὄντες, καὶ ψυχικὴ χρῶνται διδασκαλίᾳ,
ποιεῖ ἧς ἔφηται. ἁγκέστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κὰτ' τὸ πατρὸς ζῶν φώτων καταβαί-
νουσα, ἀλλ' ἐπίγειος δαιμονιώδης, πνεῦμα μὴ ἔχουσα θεῖον λαλοῦν. ὑμεῖς δὲ ἀ-
γαπητοί. ἐκεῖνοι μὲν οὕτως φησὶν, ὑμεῖς δὲ τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποι
κοδομοῦντες, ἤτοι ἑαυτοὺς ἀνακτώμενοι τῷ πνεύματι ἁγίῳ, τουτέστι κατὰ τὸν τοῦ ἁγίου
πνεύματος διδασκαλίαν ζ ἑαυτῶν ἀποίσεις ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑμῶν ποιούμε-
νοι. ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε, τουτέστιν ἑαυτοὺς διαφυλάττετε, ἤγ
ἀπὸ τοῦ κυρίου προσδεχόμενοι ἔλεον, τὸν εἰς τὸν ἐσχάτην ἡμέραν τῆς αἰωνίου ζωῆς
βραβευόμενον ὑμῖν. κἀκείνους δὲ, ἢ μᾶλλον ἀποδίεσθαι ὑμᾶς, (τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ,
διακρίνεσθαι,) ἐλέγχετε, τουτέστι φανεροῦτε τοῖς πᾶσι τὸν ἀσέβειαν αὐτῶν. ἃ δὲ
πρὸς ἴασιν ἀφορῶσι, μὴ ἀπωθεῖσθε, ἀλλὰ τῷ τῆς ἀγάπης ὑμῶν ἐλέῳ προσλαμβά
νεσθε, σώζοντες ἐκ τοῦ πυρὸς. προσλαμβάνεσθε δὲ μετὰ τοῦ ἐλεεῖν
αὐτοὺς

αὐτοὺς καὶ μετὰ φόβου, πυρὶσπεσπομένοι μηδὲ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα, ὡς τὴν πρὸς τὰ μιαρὰ αὐτῶν ἔργα, μισοῦντες καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ φόβου πεσιεσθε αὐτοὺς, ἔτι μετὰ πυρὶσπεσπομένοι μὴ πως ἡ πρόσληψις τούτων, ἀμέλλως ὑμῶν τὸ πρὸς αὐτοὺς ἠκκλημένων, λύμης ὑμῖν γένηται αἰτία, ὧν ἤδη ἐσπειγμένων κλεπτομένων ὑπ' αὐτῶν τῆς τοῦ αὐτοῦ πλάνης ἀσεβείας αὐτῶν ἀνάχυσιν. ἐυξήλωτον γὰρ ἡ κακία. ἔστω δὲ ὡς ἡ πρόσληψις αὐτῶν φησίν. σωζε μετὰ φόβου πεσιεσθε αὐτοὺς, ἔτι μετὰ πυρὶσπεσπομένοι, καὶ τῷ ἐλέῳ τῷ πρὸς αὐτοὺς σωτηρίαθω τὸ μισῶς, τὸ πρὸς τὰ μιαρὰ αὐτῶν ἔργα, μισοῦντων ὑμῶν καὶ βδελυσσομένων, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς αὐτῶν ἐσπιλωμένον, ἔτι μεμιαμμένον αὐτῶν χιτῶνα, ὡς τὴν πρὸς τὰ αὐτῶν σάρκα προσφαύσει, καὶ αὐτὸ βδελυγοῦ χρῆμα πίζοντες. ἢ προσλαμβάνοντες αὐτοὺς τῷ φόβῳ τῆς μελλούσης κολάσεως φησὶν, ἐλέουσ' ἀξίους ὁρᾶθαι, μετανοοῦντας παρασπευάζετε. πᾶσα ἁπλῶς, ἐυχὴ λοιπὸν ἐπισφραγίζει τὸν Ἰησοῦν λιών·

Τέλος τῆς Ἰούδα καθολικῆς Ἐπιστολῆς.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ.

ΕΥΘΑΛΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ο ΑΥλος ὁ ἀπόστολος, ἑβραῖος μὲν ἐξ Ἑβραίων τὸ γένος, ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, Φαρισαῖος δὲ τὴν αἵρεσιν, ὑφ' ὃν διδασκάλῳ τε πιστῷ τῷ Γαμαλιὴλ, τὸν Μωυσέως νόμον ἐκπεπαιδευμένος, πρὸς δὲ πύρις, τὴν τῆς Κιλικίας ὀφθαλμὸν οἰκῶν, τὴν Ταρσὸν, διώκων δὲ καὶ πρῶτον τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. διὸ δὴ καὶ συμπαρὼν τῇ ἀναιρέσει Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος καὶ μάρτυρος, κοινωνός τε ἐξ ἴσου τοῦ τε τοῦ φόνου, τῶν πάντα ἱματία τῶν λιθοβολούντων αὐτὸν καταδεξάμενος φυλάττειν, ἵνα ταῖς πάντων χερσὶ χρήσηται πρὸς τὸν φόνον. καὶ πρῶτος δὲ μετὰ τῶν στασιαζόντων ἐωρᾶτο, πανταχοῦ σπουδάζων καθαιρεῖν τὰς τῆς εὐσεβείας λογάδας. πολλά τε ἐξ ἴσου καὶ μεγάλα τῶν παρ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας γινόμενα, καὶ ὀδὲν ἧσσον ὑπερβολὴν μανίας ἐλάμβανεν. ἐν τούτῳ γὰρ εὐσεβεῖν καὶ τὰ μέγιστα καθορθοῦν ἐνόμιζε, καθὼς αὐτός τε ἐν ταῖς Ἐπιστολαῖς ὁμολογεῖ, καὶ Λουκᾶς ἱστορεῖ ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ ἑαυτοῦ. οὐ μόνον γὰρ οὗτος πάλαι καὶ τὰ πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων ἐμίσει τε καὶ διεφέρετο τὸ τῆς ἀληθείας κήρυγμα, ἀφ' ὧν δὴ καὶ μείζονα πάντων πρὸς τοῦτο, καὶ νομίσας δικεῖσθαι τὰ μέγιστα, τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀναπρεπούσης, πᾶσαν περιυμίαν καὶ σπουδὴν καθ' ὧν τῆς ἐκκλησίας ἤρμάτων ἐποιεῖτο, ὅπως ἂν αὐτοῖς ἡ τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας ἀρεσκήσειεν, ἢ δίκην ἀξίαν τῆς εἰς τὸν Χριστὸν πίστεως ἐξαράξειεν. κομισάμενος δὲ ὁ Παῦλος παρὰ τῶν ἱερέων καὶ διδασκάλων Ἐπιστολὰς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ πρὸς τοὺς ἐν Δαμασκῷ Ἰουδαίους, ὥρμησε μορμύρων ὥσπερ τις χείμαρρος λάβρος, περικλύσαι δοκῶν τοὺς ἐν Δαμασκῷ μαθητάς, καὶ εἰς τὸ τῆς ἀπωλείας αὐτοὺς βάραθρον ἐκπέμψειν. γνοὺς δὲ ὁ κύριος ὅτι ἄδικον μανίαν, οὐ δικαίᾳ δ' ἦτεν προαιρέσει ἐκέκτητο, οὐ μόνῃ τῇ ὁδῷ ἐπιφανεὶς, ἀπεστέρησε μὲν αὐτὸν τῆς ὄψεως τῷ μεγέθει τοῦ φωτός. καὶ τοσοῦτον δὲ μέτεσιν, ὥστε τὸν πάλαι οὐδὲν ὅτι ὧν δεινῶν καθ' τῆς Ἐκκλησίας οὐκ ἐπινοοῦντα, ἐς πάντας τοὺς μαθητὰς ἀπλέσθαι ἀθρόως προσδοκῶντα, αὐτίκα δὴ τὸν καὶ πρᾶγμα, ἀγαπητὸν ἑαυτῷ πιστὸν γενήσεσθαι. ἱκέτης γὰρ εὐθὺς τοῦ θεοῦ, ὁ πρέμβης γίνεται, καὶ παυτίκα τὸ ζώνταγμα τῆς μανίας ἀπορρίψαμενος, ἐς προσβείαν ἐχώρει, καὶ τὸν εἰς Χριστὸν εὐσέβειαν ὁμολογεῖ. καὶ πέμπεται πρὸς Ἀνανίαν τινὰ μαθητὴν ἐν Δαμασκῷ. ἰδὼν δὲ ὁ τῆς ἀληθείας ἐξέτασις θεὸς, σωφρονισθέντα τὸν ἄνδρα, καὶ βελτίω ἐκ κακοῦ γεγονότα, οὐχ ἕτερος αὐτὸν ἢ οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς τιμωρίας ἔφη. βαπτίζεται γοῦν ἀπελθών, καὶ ὧν ἀπορρήτων μυστηρίων γίνεται κοινωνὸς, καὶ σύμμαχος ἀξιόχρεως τοῦ κηρύγματος. καὶ καινὸν κήρυγμα ἐμ

πιστευθεὶς παρὰ τοῦ θεοῦ, καινοτέραν εἶχε τῆς σωτηρίας τὴν ἀφορμήν. τοσαύτην οὖν μεταβολὴν ὁ μακάριος Παῦλος ἐσχηκὼς, ἔτι δὲ καὶ τοῦ νόμου μεταβαλὼν, καὶ οὕτως ἐς ἄκρον εὐσεβείας ζῆλον μεταθεὶς, ὥστε τοῖς τῆς ἀληθείας μαθηταῖς, εἰ μὴ τὰ σωέβη αὐτὸν ἀπρολειφθῆναι, διὰ γραμμάτων ἑβραϊκῶν, ἵνα μὴ μόνον τὰ διὰ ζῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνων λόγων ἐς τὸ μετέπειτα τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας, καὶ ἀμφοτέροθεν ὀχυρωθέντες, ἄσειστον τὸ τῆς εὐσεβείας ἔρυμα ἐν τῇ ψυχῇ σωεισφέροιεν. μετὰ δέ τινα χρόνον ἐς Ἱερουσαλὴμ πάλιν ὁ Παῦλος ἐκτρέχει, ὀψόμενος τὸν Πέτρον. ζῶντα δὲ καὶ διαμοιρώσας πρὸς ἀμήλους ἅπασαν τὴν οἰκουμένην. καὶ τῶν ζώντων ἐθνῶν μερίδα Παῦλος λαβὼν, ὡς διὰ τοῦ Πέτρου τὸ Ἰουδαϊκὸν λαχόντος διδάσκειν, πολλὰς μὲν πόλεις, πολλὰς δὲ χώρας σωεισήσατο. μικροῦ δὲ τὸ Ἰλλυρικὸν ἅπαν ζῶν τῆς ἐς Χριστὸν εὐσεβείας δόγμάτων ἐνέπλησε. μυεία γοῦν πάνδεινα παθὼν καὶ ὑπὲρ τῆς ἐς Χριστὸν πίστεως, πολλοῦ τε διαφέροντος κινδύνου, ὅθεν αὐτὸς ἀναγράφεται, ὑπὲρ τοῦ εὐαγγελίου, καὶ ὅλοις αὐτοῦ νικήσας καὶ ὑπομονῇ πολλῇ πίστει, (ἐφ' ὅτε γὰρ ἐθέλει Παῦλος, ὁ θεὸς καὶ ἡ προθεσμία αὐτῷ πάρεστιν κατεῖχε διαγενέσθαι μετὰ ἀνθρώπων, ἐς ὅτε τὸ εὐαγγέλλον ἅπασι τοῖς ἔθνεσι κηρύξῃ,) ὀψὲ δήπου τῆς ὥρας, αὖθις ὁ Παῦλος ἐπανέσιν ἐς Ἱεροσόλυμα τοὺς ἐκεῖσε ἁγίους ἐπισκεψόμενος, καὶ τοῖς τῇδε σωοχοῖς ἐπικουρήσων. ὄντος δὲ τῷ μεταξὺ, στάσις πᾶσα κατειλήφει τὴν πόλιν, καὶ ὁ δῆμος ἰῷ ὄντι θορύβῳ πολλῷ, Ἰουδαίων παραπόντων τὸ κοινόν. δεινὸν γὰρ καὶ βαρὺ ἡγήσαντο κατήγορον ἔχειν τὸν πάλαι προστάτην καὶ κοινωνὸν αὐτῶν τῆς μανίας, καὶ πλείνδις αὐτὸν ἐπουδάζον. ἀμέ ἐυθὺς ὁ χιλίαρχος τὸν ἁρπαιρεῖται, καὶ μετὰ στρατιωτικῆς βοηθείας ἐς τὴν Καισάρειαν πρὸς τὸν ἡγεμόνα πέμπει. σωέλαβον οὖν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸν ἐθνάρχην ἦγον, Φῆστος ὄνομα αὐτῷ. διοδόμενος δὲ συσκευὴν κατ' αὐτοῦ τινὰ μνημόνιον ἦρ Ἰουδαίων Παῦλος, εὐθὺς ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦ ἐπικαλεῖται τὸν Καίσαρα. καὶ ἀνίεται μὴν τέως τὸ κειμήλιον, ἀρχὴ δὲ ἡ κατ' αὐτὸ τοῖς Ἰουδαίοις μελετωμένη ἐπιβουλὴ, καὶ λοιπὸν ἐς τὴν Ῥώμην ὑπὸ ζῶν ἀρχόντων ἐκπέμπεται πρὸς Καίσαρα. κἀκεῖσε τοὺς αὐτοὺς ἀγῶνας ἐπιδεξάμενος, καὶ ὑπὲρ ζῶν αὐτῶν ἄθλων πονέσας, τέλος καὶ αὐτὸς τῆς ζωῆς ὑπὲρ ζῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων ἕξει, βέλτιον εἶναι κρίνας τὴν μετὰ Χριστοῦ διαγωγὴν, τῆς ἐνταῦθα ταύτης καὶ ἐπικήρου ζωῆς. μικρὸν γὰρ ὕστερον ὁ Καίσαρ Νέρων βουληθεὶς αὐτὸν τῆς ζωῆς ταύτης ἀπαλλάξαι, τὴν ἀληθινὴν αὐτῷ καὶ ὄντως ζωὴν ἐχαρίσατο, καὶ παθητὰ χρόνου κληρονόμον, ὃν τῆς γῆς ἀπεστέρησεν. ἦσαν οὖν αἱ πολιτεῖαι ἃς τῷ κηρύγματι προσῆλθεν ὁ πανεύφημος τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολος Παῦλος, ὡς ἐν σμικρῷ ἰδεῖν, αὗται·

Ἀποδημίαι

Ἀποδημίαι Παύλου τοῦ ἀποστόλου.

Ἀπὸ Δαμασκοῦ ἦρξατο, καὶ ἀνῆλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ. ἐκεῖθεν εἰς Ταρσόν. κἀκεῖθεν εἰς Ἀντιόχειαν. καὶ πάλιν δεύτερον εἰς Ἀντιόχειαν. κἀκεῖθεν ἀφορισθεὶς μετὰ Βαρνάβα εἰς τὴν ἀποστολὴν, κατῆλθεν εἰς Σελεύκειαν. εἶτα εἰς Κύπρον, ἔνθα καὶ Παῦλος ἦρξατο καλεῖσθαι. εἶτα εἰς Πέργην. εἶτα εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας. εἶτα εἰς Ἰκόνιον. εἶτα εἰς Λύστραν, καὶ Δέρβην τῆς Λυκαονίας. εἶτα εἰς Παμφυλίαν. εἶτα εἰς Πέργην. εἶτα εἰς Ἀτταλείαν. εἶτα πάλιν τρίτον εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας. εἶτα πάλιν τρίτον εἰς Ἱερουσαλήμ, διὰ τὴν πεντηκοστήν. εἶτα πάλιν τέταρτον εἰς Ἀντιόχειαν. εἶτα διῆλθε τὴν Συρίαν καὶ τὴν Κιλικίαν. εἶτα πάλιν δεύτερον εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν, ἔνθα Τιμόθεον προσλέπεται. εἶτα εἰς Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατικὴν χώραν. εἶτα εἰς Μυσίαν. εἶτα εἰς Τρωάδα. κἀκεῖθεν εἰς Νεάπολιν. εἶτα εἰς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας. εἶτα διελθὼν τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν, ἦλθεν εἰς Θεσσαλονίκην. εἶτα εἰς Βέροιαν. εἶτα δεύτερον εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας. εἶτα εἰς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν. εἶτα πάλιν δεύτερον εἰς Ἔφεσον. εἶτα διελθὼν τὴν Μακεδονίαν, ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα. κἀκεῖθεν διελθὼν τὴν Μακεδονίαν, ἦλθε πάλιν δεύτερον εἰς Φιλίππους. καὶ ἀπὸ Φιλίππων εἰς Τρωάδα, ἔνθα τὸν Εὔτυχον ἤγειρε πεσόντα. εἶτα εἰς τὴν Ἄσσον. εἶτα εἰς Μιτυλήνην. εἶτα εἰς τὸ ἀντικρὺ Χίου. εἶτα εἰς Σάμον. κἀκεῖθεν εἰς Μίλητον. ἐκεῖθεν μεταπεμψάμενος τοὺς τῆς Ἐφέσου, ὡμίλησεν αὐτοῖς. εἶτα εἰς Κῶν. εἶτα εἰς Ῥόδον. κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα. κἀκεῖθεν εἰς Τύρον. εἶτα εἰς Πτολεμαΐδα. κἀκεῖθεν εἰς Καισάρειαν. κἀκεῖθεν ἀνῆλθε τέταρτον πάλιν εἰς Ἱερουσαλήμ. κἀκεῖθεν πρεσβεύσων εἰς Καισάρειαν. καὶ λοιπὸν δέσμιος ἦν Ῥώμην οὕτως ἀπὸ Καισαρείας, ἦλθεν εἰς Σιδῶνα. κἀκεῖθεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας. εἶτα εἰς Κνίδον. κἀκεῖθεν πολλὰ παθὼν, ἦλθεν εἰς τὴν Νῆσον, ἔνθα ἡ χιὼν καθῆψαν τῆς χλοὸς αὐτῆς, ἐμένεν ἀβλαβής. εἶτα εἰς Συρακούσας. εἶτα εἰς Ῥήγιον. κἀκεῖθεν εἰς Ποτίολους. κἀκεῖθεν τελὸς ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην, ἀπαντησάντων αὐτῷ ζῶν ἀδελφῶν, εἰς Ἀππίου φόρον καὶ Τρεῖς ταβέρνας. ἐκ λοιπὸν ἐλθὼν εἰς Ῥώμην, καὶ διδάξας χρόνον ἱκανὸν, ὕστερον ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ ἐμαρτύρησεν, αὐτόθι τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενος. Ῥωμαῖοι δὲ πεπαλλέσιν οἴκοις ἐκ βασιλείοις τὰ λείψανα τούτου καθειρξάντες, ἑορτείον αὐτῷ μνήμης ἡμέραν πανηγυρίζουσι, τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ἰουλίων αὐτὸ τὸ μαρτύριον ἑορτάζοντες. πολλὰς δὲ καὶ πρὸ τούτου ἤδη παραινέσας ὑφ' ἑρτὲ βίου καὶ ἀρετῆς, ὁ μακάριος ἐποίησατο. καὶ πολλὰ προεἰ ζῶν πραγμάτων τοῖς ἀνθρώποις ἐσημήνατο. ἔτι δὲ ἐ ὅλως δὴ τῆς ὑφῆς ζῶν δεκατεσσάρων ἐπιστολῶν τούτων, πᾶσιν ὅλως ἀνθρώποις διέγραψε πολιτείαν. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην ὡ βραχεῖ καὶ τὸν χρόνον ἐπισημειώσασθαι τοῦ κηρύγματος Παύλου, ἐκτῶν χρονικῶν κανόνων Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου πᾶσι ἀνακεφαλαίωσιν προύμενος. ἔνθα δὲ πᾶσι βίβλον μετὰ χεῖρας ἁλιφῶς, καὶ ταύτῃ ἀναστήξας, ἐρίσκω

ξας, ἐυρίσκω τὸ πάθος τ σωτῆρος ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει Τιβερίου Καίσαρος μετὰ μικρόν. καὶ πὼ τρίμηνον δὲ ἐυθὺς ἀνάστασιν. καὶ πάλιν πὼ ἡς ὑραίοις ἀνάληψιν τ Χριστοῦ. καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς ὀλίγας, εἶδον ἐκεῖ τοὺς ἀπόστολους περιμειζομένους ἡς διακονίαν τὸν αὐτοφερώνυμον Στέφανον, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτόν. καὶ μετέπειτα πάσιν Ἰουδαίων πάλιν καταλαμβάνω, καθὼς ἤδη πρόειπον. καὶ τὸν Στέφανον ἀγωνιζόμενον ἐκεῖσε. καὶ τὸν Παῦλον συνευδοκοῦντα πάνυ τῷ φόνῳ. ὃς μικρὸν ὕστερον τοῖς ἀρχουσι τῶν Ἰουδαίων παραστὰς, ἵστολας ἐκόμιζεν πρὸς τοὺς ἐν Δαμασκῷ Ἰουδαίους καὶ τῶν μαθητῶν. καθ' δὲ μέσην πὼ ὁδὸν, ἡ κλῆσις αὐτῷ γεγένηται παρὰ τ θεοῦ, ὡς μικρῷ πρόσθεν λοιπὸν τὸ ἔργ ἐκεῖνο. Ἁπλαρομένου δ' ἤτα τὸ ἐνδεκαιδεκάτου ἔτους Τιβερίου Καίσαρος, καταρξάσθαι τὸν Παῦλον τ κηρύγματος φησὶν ἡ ἱστορία, καὶ πὼ ἅπασαν οἰκουμένην διαδραμεῖν, εὐαγγελιζόμενον πὼ ἡς Χριστοῦ ἐυσέβειαν, μέχρι τρισκαιδεκάτου ἔτους Κλαυδίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος τότε τῆς Ἰουδαίας, Φήλικος. ἐφ' οὗ κατηγορηθεὶς ὑπὸ Ἰουδαίων, πὼ ἀπολογίαν ἐποιήσατο Παῦλος. ὃς δὴ τὸν ἀπόστολον ἡς τὸ καθ' Καισάρειαν δεσμωτήριον καθεῖρξεν, ἐπὶ δυσὶν ἔτεσι. μεθ' ὃν διαδεξάμενος πὼ ἀρχὴν Πόρκιος Φῆστος, εὐθὺς ἀνακρίνειν ὥρμησε τὸν ἀπόστολον, τοῖς Ἰουδαίοις μᾶλλον χάριν ἐν τούτῳ καταθέμενος. τότε οὖν ὁ μακάριος νομίσας οὐκ ἄλλως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς ἐπιβουλῆς, ἐπὶ Καίσαρα ἐπεκαλέσατο. ἐξὸν ἐπὶ τὸ βῆμα τ ἐπεκαλεῖτο Καίσαρα. καὶ ἡς Ῥώμην ἐκπέμπεται, πρὸς Καίσαρα Νέρωνα. σὺν δὲ αὐτῷ καὶ Ἀρίσταρχος, ὃν καὶ ἑκότως συναιχμάλωτόν που τῶν ἱστολῶν ἀπεκαλεῖ. καὶ Λουκᾶς ὁ τ πράξεις τῶν ἀποστόλων γραφὴν παραδούς. κακεῖσε οὖν ὁ Παῦλος ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων, διετίαν ὅλην ἐφυλάττετο. ταῦτα γὰρ καὶ μέχρι τούτων ἱστορεῖ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων, καθ' ἑκεῖνο καιροῦ τὸ βιβλίον συγγραψάμενος, καὶ τ καθεξῆς ἵκιστα τότε γνώσιμος, ἤδη τὸ μαρτύριον αὐτὸ ἐγκατέθετο τῇ βίβλῳ. καταλιπόντες γὰρ αὐτὸν ἐκεῖσε Λουκᾶς τε καὶ Ἀρίσταρχος, ᾖλθον. Εὐσέβιος δὲ τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἀκριβῶς ἐπεργασάμενος, ἱστόρησεν ἡμῖν ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τὸ μαρτύριον καὶ τὸ μαρτύριον, καὶ τὸν Παῦλον ἄνεν διατρίψαι, καὶ τὸν τ θεοῦ λόγον ἀκωλύτως κηρύξαι ἐποκνηνάμενος. Τότε μὲν οὖν ἐπὶ Νέρωνος ἀπολογησάμενον τὸν Παῦλον, αὖθις ἐπὶ πὼ τὸ κηρύγματος διακονίαν λόγος ἔχει λαβεῖν. ἐπὶ Καίσαρος ἀπολυθέντα, εὐαγγελίσασθαι ἐφ' ἑτέροις δέκα ἔτεσιν. ἡς ἄκρον ὑπανίας ὁ Νέρων ἀφικόμενος, ἀνεῖλε μὲν Ἀγριππίναν πρώτα πὼ ἰδίαν μητέρα, ἔπι δὲ τ ἀδελφὴν τ πατρὸς, εἰς Ὀκταουίαν πὼ ἑαυτ γυναῖκα, εἰς ἄλλαισι μυρίοις τῷ χρόφ πεσόντας. μετέπειτα δὲ, καθολικὸν ἐκίνησε διωγμὸν καθ' ὧν Χριστιανῶν. καὶ οὕτως ἐπὶ τοὺς τῶν ἀποστόλων ἦλθε σφαγάς. μετὰ φλάμενος γὰρ τὸν Παῦλον, αὖθις τῷ βήματι παρίστα. σωῆλθε δὲ πάλιν ὁ Λουκᾶς αὐτῷ. ζῆθα δὲ συνέβη τ Παῦλον, τριακοστῷ ἕκτῳ ἔτει τ σεῖου πάθους, τρισκαιδεκάτῳ δὲ Νέρωνος μαρτυρῆσαι, ξίφει πὼ κεφαλὴν ἀποτμηθέντα. ἐστὶ γὰρ ἀπὸ τ ἐνδεκαιδεκάτου ἔτους Τιβερίου

Καίσαρος,

Καίσαρος, ἀφ' οὗ κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον ἤρξατο, ἕως τ ἡμετέρου δευτέρου ἔτους, ἔτη τέσσαρα. καὶ τ Γαΐου δὲ ὡσάυτως, ἔτη τέσσαρα. αὖθις δὲ καὶ τ Κλαυδίου ἔτη, μικρὸν ἐλάττω, δεκατέσσαρα. ὃν διαδεξάμενος Νέρων, τρισκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς, τὸν ἀπόστολον ἀνεῖλεν. γράφει γοῦν ὁ αὐτὸς ἀπόστολος Παῦλος Τιμοθέῳ, πρὶ μὲν τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀπολογίας τάδε. ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ, οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον. μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ κύριός μοι πάρεστι καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσωσι πάντα τ ἔθνη. καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. πᾶν λέγων εἶναι τὸν Νέρωνα. πρὶ δὲ τῆς δευτέρας φησὶν ἡ καὶ τελειοῦται τῷ καθ' αὐτὸν μαρτυρίῳ, φησί. πὼ καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὁ δίκαιος κριτής. οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ ἐπιστέλλει πρὸς τὸν Τιμόθεον, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως. Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην. Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. Λοῦκας ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μᾶρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ. ἔστι γὰρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν. Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. τὸν φαιλόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε μετὰ σεαυτοῦ. καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο. ἀποδώσει αὐτῷ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ὃν καὶ σὺ φυλάσσου. λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἐμοῖς λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι παρεγένετο. ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον. μὴ αὐτοῖς λογισθείη. ὁ δὲ κύριός μοι πάρεστι καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσωσι πάντα τ ἔθνη. καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. πᾶν λέγων εἶναι τὸν Νέρωνα. πρὶ δὲ τῆς δευτέρας φησὶν ἡ καὶ τελειοῦται τῷ καθ' αὐτὸν μαρτυρίῳ, φησί. πὼ καλὸν ἀγῶνα ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὁ δίκαιος κριτής. οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ ἐπιστέλλει πρὸς τὸν Τιμόθεον, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως. Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην. Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. Λοῦκας ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μᾶρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ. ἔστι γὰρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν. Τύχικον δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. τὸν φαιλόνην ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε μετὰ σεαυτοῦ. καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο. ἀποδώσει αὐτῷ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ὃν καὶ σὺ φυλάσσου. λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

Μαρτύριον Παύλου τ ἀποστόλου.

Ἐπὶ Νέρωνος τ Καίσαρος Ρωμαίων, ἐμαρτύρησεν αὐτόθι Παῦλος ὁ ἀπόστολος ξίφει πὼ κεφαλὴν ἀποτμηθείς, ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἕκτῳ ἔτει τ σωτηρίου πάθους. τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενος ἐν Ῥώμῃ, τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ Γαναίου μηνός, ἥτις λέγεται πρὰ Ρωμαίοις, τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ἰουλίων, καθ' ἣν ἐτελειώθη ὁ ἅγιος ἀπόστολος τῷ καθ' αὐτὸν μαρτυρίῳ, ἑξηκοστῷ καὶ ἑνάτῳ ἔτει τῆς τ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας.

Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς.

Αὐτὴν ἐπιστέλλει ἀπὸ Κορίνθου, μήπω μὲν ἑωρακὼς Ρωμαίους, ἀκούων δὲ τε εἰ αὐτῶν, καὶ ἐπιθυμῶν αὐτοὺς ἰδεῖν. καὶ πρῶτον μὲν, ἀποδέχεσθαι φησὶ πὼ πίστιν αὐτῶν, καταγγελομένην ὁρῶν παντοχοῦ. ἔπειτα σημαίνει πολλάκις ἑαυτὸν προτεθέμενον ἐλθεῖν διὰ τὸν ἐς αὐτοὺς πρόθυμον, τέως μὴ δεδωκέναι. ἐ λοιπὸν διδασκαλικῶς πὼ ἐπιστολὴν ποιεῖται, περὶ κλήσεως ἐθνῶν. καὶ ὅτι μὲ πορίσμη ἕως καιροῦ ἓν, καὶ νῦν πέπαυται. καὶ ὅτι διὰ τ Χριστοῦ λέλυται τὸ πρόσκομμα τ Ἀδάμ, καὶ ἡ σκιὰ τ νόμου πέπαυται. πὼ μὲν οὖν κλῆσιν ἐῶν ἐθνῶν ἀκολούθως κατασκευάζει οὕτως. ἀποδείκνυς πᾶσιν ἀνθρώποις ἔμφυτον εἶναι τὸν νόμον, καὶ πάντας ἀδικοῦντα

τε τῇ φύσει, καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς κτίσεως δύναθαι γινώσκειν τὸν θεόν. διὸ καὶ ἠθέτησε τὰ πάλαι χρόνια, ὡς μὲν τὸ θεοῦ φανερώσαντος αὐτοῖς ἐκ τῶν πρωτο-
γόνων τὸ κόσμου πῶν πρὸ ἑαυτοῦ γνῶσιν καὶ τῆς ἀϊδίου δυνάμεως αὐτοῦ, ἥτις ἐστὶν ὁ λό-
γος αὐτοῦ, δι' οὗ καὶ δι' οὗ τὰ πάντα ἐποίησεν, αὐτοὺς δὲ, μὴ ἐγνωκέναι μᾶλλον ἐκ τῶν
κτισμάτων εἶναι θεὸν τὸν τούτων δημιουργὸν, τὰ δὲ πρώτματα θεοποιήσαντας, εἰς τὴν
πίστιν μᾶλλον ἢ αὐτῷ λατρεύσαντας. αἰτιᾶται δὲ καὶ Ιουδαίους, ὡς μὴ φυλάξαν-
τας τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον διὰ τῆς παβάσεως τὸ νόμου, τὸν θεὸν ἀτιμάσαν-
τας. καὶ οὕτως ἀμφότερα τὰ μέρη Ιουδαίους καὶ Ελληνας συγκλείει καὶ ἐλέγ-
χει ἐπὶ παρανομίᾳ, ἵνα δείξῃ ὅτι ὅσοι χρόμενοι οἱ πάντες, ἐπίσης ὑπ' ἀνθ' ὧν
τῆ λυτρουμένου δέονται. τῆς δὲ χάριτος καὶ λυτρώσεως ἐπίσης τῆς Ιουδαίοις χρω-
μένης καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη, ἠθέτησε καὶ ἡ κλῆσις γέγονε τῶν ἐθνῶν. τῆς δὲ κλήσεως τῶν
ἐθνῶν χρομένης, ἐξαναγκῆς τε πάντα ἡ περιτομὴ, καὶ ἡ ἐν τῷ νόμῳ σκιά. ὁ γὰρ
Αβραὰμ φησιν χωρὶς περιτομῆς, ἀλλὰ πρὸ τῆς περιτομῆς δικαιωθείς, μετονομάθη Αβ-
ραὰμ, ὅτι πατὴρ πολλῶν ἐθνῶν ἔμελλεν εἶναι, διὰ τὴν ἀκροβυσίας πίστιν.
ἔλαβε δὲ μετὰ τὸ δικαιωθῆναι διὰ τὴν περιτομὴν σαρκὸς, ἵνα σημεῖον ᾖ τῆς καθ' πά-
σας χρωμένους ἐξ αὐτῆς, παύεσθαι πρότερον τῆς περιτομῆς, ὅταν τὰ ἔθνη χρήται τέκνα
τῷ Αβραὰμ, ἀρξάμενα πολιτεύεσθαι κατὰ τὴν πίστιν τοῦ Αβραὰμ, ἣν ἐδικαιώθη
ὅτε ἦν ἐν ἀκροβυσίᾳ. τούτων γὰρ χάριν μετονομάθη Αβραὰμ. ἀνάγκη δὲ ἐλθόν
των τῶν σημαινομένων, παύσαθαι τὸ σημαῖνον. ἡ μὲν οὖν τὰ ἔθνη ἀναγκάζουσι
περιτέμνεσθαι, πανέτωσαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Αβραὰμ, καὶ καλέσθω Αβραμ. ἡ δὲ
Αβραὰμ πρὸ θεοῦ μετονομάθη, ἣ δεῖ περιτέμνεσθαι τὰ ἔθνη. ἀλλ' ἡ δὲ αὐτοὺς ἐπ
ἴσης καθ' σάρκα Ιουδαίους, ἵνα ᾖ τὸ ὄνομα βέβαιον, καὶ πατὴρ ἐθνῶν πολλῶν
καλῆται. καὶ γὰρ ἡ χρείαν ἔχει λοιπὸν τις περιτέμνεσθαι, ἀρκούμενος τῇ πίστει τοῦ
Αβραάμ. ἡ δὲ τῆς ἄλλης δὲ τῆς ἐν νόμῳ σκιᾶς. ἡ γὰρ ἐκ τούτων, ἀλλ' ἐκ πίστεως δι-
καιοῦται τις, καθάπερ καὶ ὁ Αβραάμ. ταῦτα οὕτως καταστεύασας, ἀποδείκνυσι
πάλιν ὅτι ἄλλως ἡ καὶ χρῶτο λύτρωσις καὶ χάρις τοῦ Ισραὴλ καὶ τοῖς ἔθνεσιν,
ἢ μὴ λυθῆ ἡ ἀρχαία ἁμαρτία τοῦ Αδὰμ, ἐξ ἧς πάντας χρομένους. διὰ ἄλλου δὲ παύ-
σαι μὴ δύναθαι ἀξιαλφθῆναι φησὶν, ἀλλ' ἢ διὰ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ. διὸ ἐξ ἀρχῆς κα-
τάρα γέγονεν. ἡ γὰρ σωτὴρ ἦν, ἄλλον λῦσαι τὸ πάπωμα. εἶτα γράφει ὅτι ἄλ-
λως τε οὐ μὴ λύηται, ἢ μὴ σῶμα φορέσῃ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, εἰ λύηται ἄνθρωπος, ἵνα τὸ
προσενέγκας ὑπὲρ πάντων, τοὺς πάντας ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τοῦ θανάτου. εἰ ὥσπερ δι' ἑ-
νὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία ἐς τὸν κόσμον ἦλθεν, οὕτως εἰ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ χάρις
λύηται. εἰ λοιπὸν ὡς καλὸς οἰκονόμος, τοῖς μὲν Ιουδαίοις παραμυθεῖται. ὅτι γὰρ πα-
ραβάται γίνεσθε τοῦ νόμου, ἐὰν ἐς τὸν Χριστὸν πιστεύσητε. τοῖς δὲ ἀπ' ἐθνῶν παρ-
εγγυᾶ, μὴ ἐπαίρεσθαι κατὰ τοῦ Ισραὴλ, ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι ὡς κλάδος ἐπὶ τὴν ῥίζαν,
οὕτως ἐπ' ἐκείνοις ἐκεντρίσθησαν. μετὰ δὲ ταῦτα παραινετικοὺς λόγους ἐς τὸ ἦθος
διδάξας, τελεῖ τὴν ἐπιστολήν:-

Κεφάλαια,

Κεφάλαια, τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς.

α΄ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία περὶ μὲν ὧν ἐξω χάριτος Χριστοῦ καὶ ὧν οὐ χάριτι, καὶ περὶ ἐλπίδος καὶ πολιτείας πνευματικῆς.

β΄ Περὶ κρίσεως τῆς καθ' ἐθνῶν, ὧν οὐ φυλασσόντων τὰ φυσικά.

γ΄ Περὶ κρίσεως τῆς καθ' Ισραὴλ, τὰ μὴ φυλάσσοντος τὰ νόμιμα.

δ΄ Περὶ ὑπροχῆς Ισραὴλ, τὰ τυγχάνοντος τῆς ἐπαγγελίας.

ε΄ Περὶ χάριτος δι' ἧς ἀνθρώπου μόνου δικαιοῦται, ἀ καθ' ὑὸς δικεκριμένως, ἀλλὰ καθ' θεοῦ δόσιν ἰσοτίμως καθ' τὸν Αβραὰμ τύπον.

ς΄ Περὶ τῆς ἀρκεμφύλου ἐλπίδος.

ζ΄ Περὶ εἰσαγωγῆς εἰς σωτηρίαν ἡμῶν ἀνθρώπου Ιησοῦ Χριστοῦ, ἀντὶ τοῦ πρώτου ἐξ ἀρχῆς γεγονότος Αδάμ.

η΄ Περὶ τῆς ὀφειλομένης ἐπὶ τῇ πίστει πράξεως ἀγαθῆς.

θ΄ Επανάληψις περὶ τῆς ἐν χάριτι ζωῆς.

ι΄ Περὶ τῆς ὑπὸ νόμου καθ' εἱρσεως δι' τὴν ἁμαρτίαν.

ια΄ Περὶ τοῦ ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει παθῶν ἀδυνάτων ποιοῦντος τὸ πρὸς νόμου συμφωνίαν.

ιβ΄ Περὶ ἀποδόσεως τῶν φυσικῶν παθημάτων, διὰ τῆς πρὸς τὸ πνεῦμα συμφωνίας.

ιγ΄ Επανάληψις περὶ τῆς ἀποκρύψεως τοῖς ἁγίοις δόξης.

ιδ΄ Περὶ τῆς ὀφλομένης ἀγάπης Χριστοῦ.

ιε΄ Περὶ ἐκπτώσεως Ισραὴλ τὰ ἀποβλιθέντος, καὶ κλήσεως τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἡσσαχθέντος μετὰ ἐθνῶν.

ις΄ Οτε καθ' ἀπιστίαν ἡ ἐκπτωσις διὰ τῆς ἀγνοίας καθ' λήψεως καὶ τοῦ μὴ ἁρμόζοντος αὐτοῖς κηρύγματος.

ιζ΄ Περὶ τοῦ σκοποῦ καθ' ὃν ἐξεβλήθησαν, ὥστε δεύτεροι ἐπαμελθεῖν ζήλῳ ὧν τιμηθέντων ἐθνῶν σωαχθέντων πιστῶν.

ιη΄ Παραίνεσις πρὸς ἀρετὴν τῆς πρὸς θεὸν καὶ ἀνθρώπους.

ιθ΄ Περὶ μιμήσεως τῆς Χριστοῦ ἀνεξικακίας.

κ΄ Περὶ λειτουργίας αὐτοῦ, τῆς ἐν ἀναπαλῇ καὶ δύσει.

ΣΧΟΛΙΟΝ.

ΠΡὶν ἐπδημῆσαι Παῦλον τῇ Ρώμῃ, πρηγγελμένοι ἦσαν οἱ Ιουδαῖοι, μὴ παραδέξασθαι τὸ περὶ τοῦ Χριστοῦ κήρυγμα. οὐκ αὐτοὶ δὲ μόνοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πανταχοῦ γῆς. πρῶτον δ᾽ ἴλον τοῦτο; ἔυρομεν ἐν τοῖς ὧν παλαιῶν συγγράμμασιν, ὡς οἱ πάλαι Ιερουσαλὴμ οἰκοῦντες ἱερεῖς καὶ γραμματεῖς καὶ πρεσβύτεροι, γράμματα διαχαράξαντες, ἃ πάντα διεπέμψαντο ἔθνη, τοῖς ἀπανταχοῦ Ιουδαίοις, διαβάλλοντες τὴν τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν, ὡς ἀθετοῦσαν τὸν θεόν. παρήγγελόντε δι᾽ ἐπιστολῶν, μὴ παραδέξασθαι αὐτήν. τοῦτο δὲ αὐτὸ σημαίνει ἔοικε, καὶ ἡ λέγουσα προφητεία Ησαΐου. γαῖα γῆς πλοίων βέβρυγε, ἐπὶ ἐκείνα ποταμῶν Αἰθιοπίας, ὁ ἀπέστελλον ἐν θαλάσσῃ ὄμηρα, καὶ ἐπιστολὰς βυβλίνας ἐπάνω τοῦ ὕδατος. δι᾽ ὧν σημαίνει, ὡς καὶ πέραν τῆς αἰθιόπων χώρας, καὶ ὧν ἐσχατιὰν τῆς γῆς, ὁ τῆς προφητείας ἦχος ὧν τὴν Ιουδαίαν οἰκούντων, διὰ πίνων ὥσπερ ἐφαμίλλων πλοίων προῆλθεν. οἵτε ἀπόστολοι αὐτῶν, ἐπιστολὰς βυβλίνας ἐπικομιζόμενοι, ὑπεράνω τε ὧν ὑδάτων ναυτιλλόμενοι καὶ τὴν θάλασσαν πλέοντες, πανταχοῦ γῆς διέτρεχον, τὸν περὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν διαβάλλοντες λόγον. ἀπόστολος δὲ ἐξ ἐτύ καὶ νῦν ἔθος ἐστὶν Ιουδαίοις ὀνομάζειν, τοὺς ἐγκύκλια γράμματα πρὸς ὧν ἀρχόντων αὐτῶν ἐπικομιζομένους. τὸ δὲ ἐξῆς τῆς προφητείας, περὶ ὧν μαθητῶν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ιησοῦ Χριστοῦ ἐρρήθη. ὅτις δηλ. τὸ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὸν εὐαγγελιστὰς εἶναι, ἀγγέλους κούφους ὠνόμασε, πρὸς ἀντιδιαστολὴν ὧν ἐδήλωσεν,

~: Ιουδαϊκῶν ἀποστόλων :~

ΠΑΥΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ
ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ.

ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος Ιησοῦ Χριστοῦ. Τὸ ἑξῆς. Παῦλος ἀπόστολος, πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν Ρώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ κλητοῖς ἁγίοις, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. οἷον ὁ δεῖνα τῷ δεῖνι, χαίρειν. συμφαίνει δὲ μεταξὺ, τὸν περὶ τοῦ εὐαγγελίου λόγον, καὶ ἑαυτοῦ, τὸ μὲν εὐαγγέλιον, μὴ δὲ κατὰ χρόνον εἶναι νεώτερον, ἀλλὰ προκατηγγέλθαι μὲν διὰ προφητῶν, νῦν δὲ πεφανερῶσθαι φάσκων. ἐπεμνήσθη δὲ καὶ τοῦ Δαυὶδ πρὸς ὃν ἡ ὑπόσχεσις, καὶ ἑαυτὸν εἴπερ τοῦ κηρυκα προβεβλῆσθαι, ὡς ἂν μὴ προσέτως μετὰ τὸν Πέτρου διδασκαλίαν, πρὸς τὸ ἐπιστέλλειν ἐλπιθυέναι δοκοίη, θεῖον δὲ μᾶλλον ἐπίταγμα ἐκτελίρων.

Προτάσσει δὲ τὸ οἰκεῖον ὄνομα, ἵνα καὶ σωτηρίαν ἀρχαίαν. οἷον, Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. ἢ προέταξε τὸ, Παῦλος, μὴ δὲ διαίρειν σῶμα ἄνευ τοῦ μεμνῆσθαι τῆς διακονικῆς ἐνεργείας βουλόμενος, οἷον, Παῦλός φησιν, ὃ καὶ αὐτῷ τῶν κλῆσιν δι᾽ ἐνεργείας καὶ φιλοτιμίας ἔχων διακονικῆς. Παῦλος ὁ πάντα φέρων ἀπὸ Χριστοῦ, τὴν κλῆσιν, τὴν χάριν, τὴν πολιτείαν. ἢ ἀπ᾽ οὖσι γράφων, ἀκόντως αὐτὸ τὸ ὄνομα προέταξε. διαφέρει δὲ ἀπὸ Σαύλου ἐς Παῦλον μετέθη, ἵνα μὴ δι᾽ ἓν τοῦτο φανῇ ἔλαττον ἔχων ὧν ἀποστόλων, μὴ δ᾽ αὐτὸ τὸ κορυφαίου Πέτρου. Δοῦλος. Πολλοὶ δουλείας πρόπροι. εἷς ὁ τῆς δημιουργίας, εἷς ὁ τῆς πίστεως, ἄλλος ὁ τῆς ἀποστολῆς, ἕτερος ὁ ἀπὸ τῆς πολιτείας. καὶ πάντας ἔχειν ὁ Παῦλος. ἁπλῶς δὲ σωτήριον τῷ οἰκείῳ ὀνόματι τὸ, ἀπόστολος, νῦν τὸ, δοῦλος, προτέταχεν, ἐς εὐλάβειαν Ρωμαίοις ἐναγῶν. οὕτως γὰρ ἦσαν πεφρονηματισμένοι, ὡς ψηφίσματι θείοις ἀναγορεύειν ὅσι βουληθεῖεν. ὅθεν, ὡς λόγος, γωρίσαντες αὐτοῖς τὸ καθ᾽ Ιουδαίαν ἄρχοντες περὶ Χριστοῦ, ὅτι Ιησοῦν τινὰ γνόμενον νῦν τοῦτο θαυματοποιὸν, μετὰ θάνατον ἐγηγέρθαι λέγουσι καὶ θεὸν κηρύττουσιν, ἀπεψηφίσαντο τοῦτο, διὰ τὸ πρὸ γνώμων αὐτῶν τετελμῆσθαι. ὧν δὲ θείας οἰκονομίας, ὡς ἂν μὴ δόξῃ καθ᾽ ἀνθρωπίνων καὶ τοῦτο κεκρατηκέναι τοσοῦδ᾽ ἵν. Ιησοῦ Χριστοῦ.

Τὸ Ιησοῦς, τὸ ἀνθρώπινον δηλοῖ, τὸν δὲ τοῦ πνεύματος χρίσιν τὸ Χριστός.

» Κλητὸς ἀπόστολος. Εὐγνωμόνως ὁμολογεῖ, ὅτι οὐχ ἑκὼν προσῆλθεν, ἀλλὰ κληθείς. κληθεὶς δὲ, οὐκ ἐς πίστιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς ἀποστολήν.

» Αφωρισμένος ἐς εὐαγγέλιον θεοῦ. Αλλος μὲν ψηφίσηται ἐν ἄλλοις, ἐγὼ δὲ ἐς εὐαγγέλιον ἀφώρισμαι. ὅπερ θεὸν ὄντα τὸν Χριστὸν εὐηγγελίζετο. τὸν γὰρ πατέρα προὐθήκησαν ἐκτὸς παλαιᾶς. οὐδὲν δέφησιν ἐρῶ συνθρωστὸν, ὡς οἱ προφῆται, ἀλλ᾽
» εὐαγγελίζομαι θεὸν ὑλωθρωστικόν. Ο προεστηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν
» αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις, περὶ τοῦ ὑοῦ αὐτοῦ τοῦ γνομένου ἐκ σπέρματος Δαυίδ.
Μηδεὶς φησι καινοτομεῖν με νομίσῃ, πάλαι ἐπήγγελτο τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον. τὸ

δὲ, ὃν

Κεφ. α. 1

Φωτ.

δὲ, ὲν γραφαῖς, δηλοῖ, ὅτι γ̀ μόνον ἔλεγον οἱ προφῆται, ἀμὰ καὶ ἔγραφον. οὐκ ἔστε
τει ὑοῦ αὐτὸ, ἀμὰ τὸ ὑοῦ αὐτὸ, τὸν φύσει ὲ ἕνα καὶ κυρίως ὑὸν ὲ μονογὼν δηλῶν.
» Καζὰ σάρκα. Καζ̀ γ̀ πνεῦμα, ὑὸς θεοῦ ἰῶ. Τοῦ ὁρισθέντος ὑοῦ θεοῦ.
Τοῦ ἀποδειχθέντος καὶ ἀποφανθέντος διάτε τῶν προφητῶν, διάτε τῶν τουτων θεο
σημειῶν, διάτε τῆς ἀναστάσεως. τούτων γ̀ ἡ σωδρομὴ, διορίζει αὐτὸν ἐκῶν ἄλ-
λων ἁπάντων τῶν καζ̀ χάειν κλιθέντων ὑῶν. διὸ καὶ τὸς ὁρισθέντος, τὸς ἐγνω-
σθέντος φησὶ καὶ ἡς γνῶσιν ἀνθρώποις ἐληλύθοντος. ἠῶθαμὼν γ̀, δ' ὁρισμῶν τινῶν ἐπι-
» γνώσηφν, ἄβεβαίως καὶ οὐκ ἰῶ διταγμῷ ἐπιστάμεθα. Εν σωάμφ.

Τουτέστιν, οὐ χάειτι ὡς οἱ πλλοὶ, ἀμὰ σωάμφ οἰκείᾳ, ἣν ἰῶ κύριος ἰῶ τὰς θεοσκ-
» μείας. Καζὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης. Καὶ ἐκτὸς ἁγίου πνεύματος φησὶν, ὁ παρέ
» χει τοῖς ἡς αὐτὸν πιστεύουσιν. Ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν Ιησοῦ Χεισοῦ τὸ κῦ ἡμῶν.
Καὶ ἐκτὸς ἀναστάσεως φησὶ καὶ τὸς τὸ θανάτου καταλύσεως. ἀναστάσεως δὲ, ἧς
» αὐτὸς ἀνέστη ὁ κὺς ἡμῶν Ιησοῦς Χεισός. Δι' οὗ ἐλάβομὼ χάειν καὶ ἀποστολήν.
Οὐκ ἰῶ οἰκείων φησὶ καυχημάτων ἐλάβομὼ πὼ ἀποστολὼ, ἀμὰ τὸ πᾶν χάεί-
τος καὶ δωρειᾶς ἐστι. χάειν καὶ ἀποστολὼ, ἀντὶ τὸ χάριν ἡς ἀποστολώ. καί τι τὸ
πνεύματος ἡ ἀποστολὴ αὐτ, ὡς ἰῶ ταῖς πράξεσι κεῖται. ἀμὰ πάντα κοινὰ οἶδε ζ̀ τῆς
» ἁγίας τριάδος. Εἰς ὑπακοὼ πίστεως. Καὶ γ̀ δεῖ πλυσταγμονεῖν χλύνησιν
» καὶ ζόσαν θῦ, ἀμὰ μόνον ὑπακούφν. Εν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. Εἰ γ̀ καὶ μὴ αὐτὸς
πάντα σπερῆλθεν, ἀμὰ καὶ οὕτω πάντες ἐυηγγελίσθησαν διὰ ἐῶν λοιπῶν ἀποστόλων.
» Υπὲρ τ ὀνόματος αὐτῦ. Η γ̀ πίστις ἡς τὸ ὄνομα αὐτὸ λέγομεν. αὐτὸν γ̀ ζ̀ ἔθνη
ζ̀ ἐθεάσατο, ἀμὰ μόνου κηρυττομένου τὸ ὀνόματος, ἐκεῖνοι ἐπίστευον. οὕτως πλή-
ρως ἰῶ χάριτος ἡ ἀποστολὴ ἐῶν μαθητῶν, ὅτι ἔπεισαν ὑπακοῦσαι καὶ πιστεῦσαι ζ̀
» ἔθνη τῷ Χριστῷ, καὶ παῦζ ἀνθρωποι ἁλιεῖς καὶ ἀγράμματοι. Εν οἷς ἐστὲ καὶ ὑ-
» μεῖς κλητοὶ Ιησοῦ Χριστοῦ. Τουτέστι μεθ' ὧν ἐθνῶν καὶ ὑμεῖς ἐκλήθητε. γ̀ γ̀
ἀφ' ἑαυῶν ἤκετε. καταστέλλει δὲ αὐῶν τὸ φρόνημα, ὡσεὶ ἔλεγλν, μὴ νομίσητε ὡς βα
σιλεύουσα πόλις πλεῖόν τί ὧν ἄλλων ἔχφ, ἀμὰ μδὲ ὧν λοιπῶν ἐθνῶν ἐκλήθητε.
» Πᾶσι τοῖς οὖσιν ὲν Ρώμῃ ἀγαπητοῖς θῦ κλητοῖς ἁγίοις. Οὐ γ̀ ἐστι παρ' αὐτῷ δια
φορὰ πλουσίου καὶ πένητος. εἶτα ἐπειδὴ εἶπε πᾶσιν, ἵνα μὴ ἐπάωσι, τίνων, πάντας
ὁμοτίμους ἡ γῆ καὶ ἀγαθοὺς καὶ φαύλους, καὶ πιστοὺς καὶ ἀπίστους; ἐπισωπᾷ φε,
κλητοῖς ἁγίοις. ἅπαντες γ̀ αὐτῷ οἱ ἅγιοι ὁμότιμοι, καὶ διαφορὰ γ̀ ἔστιν ὲν αὐτοῖς.
πρῶτον δὲ τ ἀγαπητοῖς θῦ τέθφκεν, εἶτα τ κλητοῖς ἁγίοις. πόθεν ἐκλήθητέ φησιν;
ἐκ ποίων πόνων; ἐκ ποίων καυχημάτων; πόθεν ἐστὲ ἅγιοι; ἀμὴ ἐκ μόνης τῆς ἀγά-
πης θεοῦ. αὐτὸς γ̀ δωρεὰν ἀπαντήσας ἡμᾶς, καὶ τὸ αἷμα αὐτῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχέας,
ἐκάλεσεν ἡμᾶς ἡς ἁγιασμὸν καὶ κληρονομίαν τῆς βασιλείας αὐτῦ. διὸ καὶ παντα-
» χοῦ κλητοῖς λέγων, τῆς τ θεοῦ ἡμᾶς ἐνεργείας ἀναμιμήσκφ. Χάεις ὑμῖν καὶ
» ἐρήνη. Οὐδεὶς γ̀ φησιν ἐξ ἔργων δύναται σωθῆναι. Απὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν
» καὶ κυρίου Ιησοῦ Χεισοῦ. Η γ̀ ἀπὸ θεοῦ χάεις καὶ ἐρήνη, τ βέβαιον ἔχφ. τὸ
» δὲ ἀπὸ πατρὸς, πὼ ὑοθεσίαν ἐνδείκνυται. Πρῶτον μὲν ἐυχαριστῶ. Εδει γ̀
ἐξ ἐυχαριστείας

ἐξ ἐυχαριστείας πρὸοιμιάσασθαι, ἐυχαριστεῖν δὲ, ὑ μόνον ὑπὲρ ὧν ἰδίων κατορθω-
» μάτων, ἀμὰ καὶ ὑπὲρ ὧν τὸ πλησίον. τὸτο γ̀ ἀγάπης. Τῷ θεῷ μου.

Αγάπης σημεῖον. τὸν γ̀ ἁπάντων θεὸν ἰδιοποιεῖται. Διὰ Ιησοῦ Χεισοῦ ὑπὲρ
» πάντων ὑμῶν. Αὐτὸς γ̀ ἡμῖν αἴτιος πίστεως ἡς τὸν πατέρα ἐυχαριστίας, ὁ καὶ πρσ-
λαβόμενος ἡμᾶς, καὶ τῷ ἰδίῳ αἵματι πὸς ἐκεῖνον καταλλάξας. Οτι ἡ πίστις ὑ-
» μῶν καταγγέλλεται ὲν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. Τῶν γ̀ ὧν Ρωμαίων πίστιν, γκαπεικὸς
ὧν λαλεῖσθαι πρὰ πάντων. Μάρτυς γ̀ μού ἐστιν ὁ θεός. Εἰκότως τὸν θεὸν ἄμε
» μάρτυρα, ἀγνώστοις ἀνοῖς πείθειν βουλόμενος. Ω λατρεύω ὲν τῷ πνεύματί μ.
Οἷον δουλεύω. πολλαὶ γ̀ εἰδὴ λατρείας. καὶ γ̀ καὶ ὁ πρσευχόμενος, καὶ ὁ νη
στείᾳ χρώμενος, ἐ ὁ τοῖς θείοις λόγοις πρσέχων, ἐ μύρι ἐ ὁ τὰς τ ξένων θεραπείας
ἐπιμελούμενος, θεῷ λατρεύει. ὁ δὲ λγς θεῖος ἀπόστολος λατρεύειν ἐφησε θεῷ, τὸ
τὸ ὑοῦ πρσφέρων τοῖς ἔθνεσιν ἐυαγγέλιον. ἐ λατρεύφν ὑ τῷ πνί, ρυτέστιν ὑ τῷ δη
δομύῳ χαείσματι. ἢ ὅτι γ̀ τῇ ἐμῇ σπουδῇ ὑπάρχει μοι τὸ λατρεύφν θεῷ, ἀλλὰ
τῇ τ πνεύματος χάειτι. ἢ ὅτι γ̀ σαρκικόν μού ἐστιν ἡ λατρεία, ἀμὰ πνευματική. ἐκρυ
ρυ δείκνυσι καζ̀ τὸ ἀναγκαῖον μεμεμνῶν ὑπὲρ αὐῶν, ὡς τὸν λόγον δεξαμένων, ἐ
» δέχεσθαι μελλόντων. Εν τῷ ἐυαγγελίῳ τὸ ὑοῦ αὐτό. Οραῖς ὅτι ἄνω ἤτων ἡς
ἐυαγγέλιον θεοῦ, τὸ Χεισοῦ ἔλεγλν; Ως ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι
» πάντοτε ἐπὶ τῶν πρσευχῶν μου. Αγάπης ἠλικρινοῦς τὸ, καὶ μεμνῆσθαι, καὶ ἀ-
» διαλείπτως τὸτο ποιεῖν, καὶ μάλιστα ὲν πρσευχαῖς. Δεόμενος εἴπως ἤδη ποτέ.
Καὶ γ̀ ἐλθεῖν ἐπιποθῶ, καὶ πρὸ τὸ θέλημα τὸ θεοῦ τὸτο πράξαι ζ̀ ἐβουλε-
το. τὸ δὲ, ἤδη ποτέ, ἀντὶ τὸ, ὀφέποτε. ὅπερ ἐστὶ σφόδρα ἐπιτιμῶμένου.
» Ευοδωθήσομαι ὲν τῷ θελήματι τὸ θῦ ἐλθεῖν πὸς ὑμᾶς. Εὐκολίαν φησὶ σχοίην,
καὶ ἐπὶ καλῷ πὼ πὸς ὑμᾶς ὁδόν. Επιποθῶ γ̀ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χά
» ρισμα ὑμῖν πνευματικόν. Οὐχ ἁπλῶς δὲ φησι καὶ ἀνονήτως ἰδεῖν ὑμᾶς σπουδά-
ζω, ἀμὴ ὥστε χάεισμα μεταδοῦναι. λέγει δὲ πὼ διδαχὴν καὶ πὼ κατήχησιν. τὸτο
γ̀ τὸ στηριχθῆναι, ὡς ἦκὸς, ἀκμὴν σαλευομένων αὐῶν. τὸ δὲ ἵνα τι, μετριάζον τός
ἐστιν, ὡσεὶ εἴπεν, ἵνα μικρόν τι. τὸ δὲ μεταδῶ δηλοῖ, ὅτι γ̀ ἐμόν τι δώσω, ἀμὴ ὅπερ
» ἐγὼ ἔλαβον. Εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς. τὸτο δέ ἐστι. Οὐ γ̀ μικρὸν χάεισμα, τὸ μὴ
σαλεύεσθαι τῇ πίστει. Συμπαρακληθῆναι δὲ ὑμῖν, δηλῶ τ ὲν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν
» τε ἐμοῦ. Επιφδὴ στηριγμοῦ ἐμνήσθη, ἵνα μὴ λυπήσῃ αὐτοὺς ὡς ὅτι σαλεύονται,
ἐπάγει τὸ συμπαρακληθῆναι, ρυτέστιν ἵνα καὶ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ὑμεῖς ἐμὲ παρακαλέσ-
τε. τῆς γ̀ ἀγήλων φησὶ δεόμεθα παρακλήσεως, δηλῶ τῆς ἐνούσης ὑμῖν πίστεως. σφό-
δρα δὲ μετριάζφ. ἕνι δὲ, καὶ οὕτως νοῆσαι πὼ παράκλησιν. ἵνα φησὶν ὑμεῖς μὲν τ
ἐμοῦ ἡς πὼ πίστιν παρακληθῆτε, ἐγὼ δὲ ἡς εὐφροζύνωμαι, ὁρῶν ὑμᾶς πιστευκότας.
ἢ οὕτως. τὸ μεταδοῦναι ὑμῖν χάεισμα, ζ̀ κέστιν ἐμὸν μόνον ἢ τῆς ἐμῆς προαιρέσεως
καὶ διακονίας, ἀμὰ κοινὸν ἐμοῦτε καὶ ὑμῶν, τῆς Διακονίας μὲν τῆς ἐμῆς, τῆς δὲ
ὑπουργίας τῆς ὑμετέρας. καὶ γ̀ δὲ τ' ἀπλῶς, ἀλλὰ δηλῶ τῆς ὲν ἀλλήλοις πί-
στεως. πῶς καὶ τίνα τρόπον; ἐὰν αὐτοὶ ἔχητέ φησι πίστιν τὸ λαβεῖν τὸ χάεισμα,

ἐγώ τε

ἐγώ τε πάλιν πίστιν τὴ δοῦναι ὑμῖν. ἐὰν γὰρ ἐγὼ μὴν πίστιν ἔχω τὴ δοῦναι, καὶ πρῶτον ἀγῶνα καὶ σπουδὴν, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἔχετε πίστιν τὴ λαβεῖν, οὐδ' ἐπιθυμίαν καὶ σπουδὴν περὶ τὸ λαβεῖν, οὐ παραγίνεται ὑμῖν κἀγὼ βούλομαι τὸ χάρισμα τὸ πνευματικόν. δεῖ οὖν ἀμφότερα συνδραμεῖν, καὶ τὸ ἐξ ἐμοῦ, καὶ τὸ ἐξ ὑμῶν. ὅτε γὰρ αὐτοὶ πίστιν ἔξετε τὴ λαβεῖν καὶ ἐπιθυμίαν, ὅτε ἀξίους ἑαυτοὺς παρασκευάσετε τῆς δωρεᾶς δι' ἔργων ἀγαθῶν. λαμβανόντων δὲ ὑμῶν τὸ χάρισμα, δῆλον ὅτι παρακαλούμεθα ἐ εὐφραινόμεθα ἀλλήλοις. κοινὸν γὰρ τὸ κέρδος. πολλῶν γὰρ πίστεων ζήνοδος, μείζην ἐργάζεται πάκλησιν. ἢ ὑμῶν μὲν ἀξιόπιστον ἡς τὸ κηρύξαι καὶ διδάξαι ὑπολαμβανόντων ἐμέ, ἐμοῦ δὲ πάλιν, ἀξιοπίστους ἡς τὸ ἐμπιστευθῆναι τὰ λόγια τὰ θεοῦ, καὶ πὼ τελφοτέραν κρίναντες διδασκαλίαν. ἢ ἐμοῦ μὲν ὁρῶντες προθύμως ὑποδεχομένους ὑμᾶς τὸ κήρυγμα, ὑμῶν δὲ πάλιν ὁρώντων, πὼ ἐμὲ περὶ αὐτὸ ἐπιμέλειαν καὶ σπουδήν. σωτελεῖ δὲ τὰ ἡς μείζονα πληροφορίαν τῆς πίστεως ἑκατέροις, ὅταν ὁ μὲν κηρύσσων ὁρᾶ τὰς ὧν ἀνθρώπων ψυχὰς παδοξως ἡς ὑπακοὴν ἐλκομένας. μᾶλλον γὰρ ῥώννυται ἡς τὸ κηρύσσειν. καὶ ὅταν πάλιν ὁρῶσιν οἱ μαθηταὶ, ὡς ἐλπίδι βεβαίᾳ τὸν κήρυκα πὼ πίστιν παδιδόντα, μᾶλλον ὑποδέχονται ταύτην, καὶ οὕτω δι' ἀμφοτέρων τῆς ἀμήλικος πίστεως ἑκάτεροι παπαλοῦνται.

» Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πὸς ὑμᾶς.
Εἰ οὖν ἔυχη ἐλθεῖν, καὶ ἄχρι τοῦδε ἐκωλύθην ἐβούλου. οὕτω οὖν φησι. καρπὸν γὰρ σχεῖν καὶ ὡς ὑμῖν ἤθελον, καρπὸν λέγων, τὸ ἡς πίστιν αὐτοὺς ἀναγαγεῖν. ἢ οὕτως. τὸ, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ, καθ' ὑστερβατὸν εἴρηται. τὸ γὰρ ἀκόλουθον εἶν ἂν. πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πὸς ὑμᾶς, ἵνα καρπόν τινα σχῶ καὶ ὡς ὑμῖν, ἀλλ' ἐκωλύθην ἄχρι τοῦδε. ἀλλ' εἴποιτις, ὅτι ἡ πίστις αὐτῶν ὅλῳ τῷ κόσμῳ κατηγγέλλετο, τίνα καρπὸν αὐτὸς ἐβούλετο πραλωφέλιμος πράσχειν; ἀλλὰ πολὺ μὲν οὖν ἐροῦμεν. εἰ γὰρ ἐ ἐπιστεύκεισαν, πάμπολλων ὅμως ἐδέοντο. καὶ τοῦτο δηλοῦται, ἐ δι' ὀλίγης τῆς ἐπιστολῆς, καὶ πὸ ὀλίγου λέγοντος, ἡς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς. καὶ ἵνίκα μὴ κρίνειν ἀμήλικσι πραινεῖ, ἐ ἄλλα μυρία, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ φησι, τοῦτο μὲν δεικνὺς ὅτι ὁ ἐκείνων καρπὸς, οἰκεῖος ἐλογίζετο καρπὸς τῷ Παύλῳ. οὕτως γὰρ ἐχαιρεν ὡ τῆς τοῦ πλησίον καρθώμασιν, ὥστε αὐτὸς ἔχειν ἠνείτο τὸν καρπόν. τοῦτο δὲ, ὅτι ἕνεκεν τῆς αὐτῶν ὠφελείας, πὼ πὸς αὐτοὺς ἔσπευδε σπείλασθαι τρυφὴν. ἄλλως τε καὶ Παύλου καρπὸς ἦν ἀληθῶς ὁ ἐκείνων καρπός. ἐπεὶ γὰρ ἔργον ἦν αὐτῷ καὶ σπουδὴ τὸ καρποφορεῖν τοῖς ἔθνη, καλῶς ὡ τῇ ἐκείνων καρποφορίᾳ ἡ τοῦ Παύλου ἐδείκνυτο καρποφορία. ἀλλ' οὕτως μὲν ταῦτα. ἐσὶ δὲ καὶ μὴ καθ' ὑπερβατὸν τὸ χωρίον ἐκλαβομένους, ἀλλ' ὡς ἔχει τάξως πῥοιλιφότας, τοιοῦτον ὡ αὐτῷ θυράσθαι τὸν νοῦν. ἐκωλύθην ἄχρι τοῦδε. διατίφησιν; ἵνα μὴ πάπον ἐλθὼν, ἀπάρτισ ὑμᾶς ἔτι καταλάβω.

ἔτι καταλάβω. διὸ καὶ ἀνεβαλόμην πὼ προυσίαν, ἕως οὗ καὶ ὡ ὑμῖν καρπόν τινα, βλασάνοντα τῆς πίστεως ἄξιον καὶ τελεσφορούμενον μάθω. ἐσὶ δὲ καὶ ἄλλως τὸ νόημα σωιδεῖν. ἐκωλύθην ἄχρι τοῦδε. διατί; ὅτι καρπόν τινα ἔτιμοι σωέλεγον λείπεται. καὶ ταύτην πὼ ζύνοιαν, ἡ τέλη τῆς ἱσολῆς ἐστι βεβαιουμένην ἰδεῖν. ὥσπερ πλογιζομένου τ ἀποσόλου τ προοιμιασθέντα. καὶ χαίρησι. διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην ἐλθεῖν πὸς ὑμᾶς, νυνὶ δὲ μηκέτι ἔχων τόπον ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐλεύσομαι πὸς ὑμᾶς. ὥστε ὁ ἕως τ νῦν ἐλπιζόμενος ἡς συλλογὴν καρπὸς ἐν τοῖς ἄλλοις κλίμασιν, ἐκφλυσεν αὐτὸν ἡ Ρώμην δραμεῖν, ἀτέλεσον ὡ ἐκείνοις τὸ ἔργον καταλιπόντα. εἶτα τὸ, καὶ ὡ ὑμῖν, καὶ τὸ ἑξῆς, ὥσπερ ἀντιπίπτουσα λύσις ἐστίν. οἷον τί φησιν ἐν ὑμῖν γὰ μέλλεισι καρπὸν σχεῖν; ναί φησι, καὶ ἐν ὑμῖν τοῦτο ποιήσω, τοῦτο πίζητῶ, ὀφφλέτης ἡμὶ, χρεωστῶ πᾶσιν.

» Καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. Τῷ σωάσθενοῦντες τοῖς λοιποῖς, κα-
» τασέλλει αὐτῶν τὸ φρόνημα. Ελλησί τε καὶ Βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις.
Ὥσπερ φησὶν Ελλησι καὶ Βαρβάροις, οὕτω καὶ ὑμῖν ὀφειλέτης ἡμί.

» Οφειλέτης ἡμί. Οὐδὲν ἴδιον φησὶ Δίδωμι. ὀφφλέτης ἡμὶ πᾶσιν ἐναγγελί-
σασθαι, ἐ πληρῶσαι πὼ δοθεῖσαν μοι ἐντολήν. Οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον, καὶ
» ὑμῖν τοῖς ἐν Ρώμῃ ἐναγγελίσασθαι. Ὥσπερ φησὶν Ελλήσι καὶ Βαρβάροις, σο-
φοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφφλέτης ἡμί, οὕτως ὅσον ἧκεν ἐς πὼ ἐμὴν σπουδὴν μίαν, ἐ ὑμῖν ἐναγγελίσασθαι χρεωστῶ. τὸ γὰρ ὀφειλέτης ἡμί, ἀπὸ κοινοῦ δεκτέον.
» Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ ἐναγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστὶν ἡς σωτηρίαν
» παντὶ τῷ πιστεύοντι. Επεὶ δὲ τοῖς ἀπίστοις πολλὰ ἄδοξα δοκεῖ εἶναι ἐν τῷ ἐναγγελίῳ, εἷον ὁ σαυρὸς, ὁ θάνατος, ἃ ὧν Ιουδαίων πρόνοια, τέως αὐτὸς τὸν διδάσκῃ, μηδὲν ὡ αὐτῷ ἄδοξον ὑπονοεῖν, καὶ διὰ τοῦτο αἰσχύνεσθαι. εἶτα λοιπὸν προβαίνων καὶ ὀξαίρῃ τὸ ἐναγγέλιον. καὶ ἄλλως. ἐπιδὴ πολλοῖς προτερήμασιν οἱ Ρωμαῖοι μέγα ἐφρόνουν, οἷον πλούτῳ, σωασείᾳ, σοφίᾳ, ὑμεῖς μὲν φησιν ἡ τύχη μέγα φρονεῖτε, ἐγὼ δὲ θεὸν κηρύσσων ἐρχομαι ἐν μέσῳ ὑμῶν, καὶ γὰ αἰσχύνομαι. διατί; δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστιν, ἡς σωτηρίαν τ δεχομένων. καλῶς δὲ τὸ ἡς σωτηρίαν. δύναμις γὰρ καὶ ἡς τιμωρίαν δύναμις θῦ. ἡς σωτηρίαν δὲ, γ σωτὶ, ἀπὸ τῷ πιστεύοντι. τοῖς γὰρ ἀπθοῦσι, κόλασιν ἀπθλεῖ τὸ ἐναγγέλιον.
» Ιουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ελλήνι. Ρήματος μόνον τιμὴ τὸ πρῶτον, γ χάεις πλεονασμός. ὁ γὰρ Ιουδαῖος ἀναστεῖται πρῶτον πιστεύων, ἄτε δὴ κατηχημένος τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐκ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, μᾶλλον τῶν ἐθνῶν. καὶ ὅτι γ καὶ ἡ κοινὴ τοῦ κόσμου σωτηρία ἐπεδήμησεν ὁ Χριστὸς, ἀπ' οὐ ὡ τοῖς Ιουδαίοις καὶ ἐλπυνήθη καὶ ἐπολιτεύσατο, καὶ ἐδίδαξε, ἐ τὰς θεοσημείας ὡ αὐτοῖς ἠργάσατο, δι' ἃ πάντα ὀφειλέται ἐσὶν Ιουδαῖοι πρῶτοι πιστεύειν ἡς Χριστὸν, ἢ πρὸ τῶν ἐθνῶν.
» Δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ. Ινα γὰρ μὴ σωτηρίαν καὶ δικαιοσύνην ἀκούων, ἐνταῦθα μόνον αὐτὴν συμβαίνει νομίσῃς, ἐ πάγει τὸ, ἀποκαλύπτεται, ὅπερ πὼ ἐκεῖ δηλοῖ,
» ὡς νῦν αὐτὴς μὴ πάσης πεφανερωμένης. Εν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται.

Τῷ ἐναγγελίῳ

Τῷ εὐαγγελίῳ δηλονότι. δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ φησὶν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἀποκαλύπτεται. φυτέσιν ἅπασα ἡ ἀρετὴ δηλ. τὸ εὐαγγελίου τελειοῦται. δικαιοσύνη γὰρ πολλάκις εἴωθε πᾶσαν λέγειν τὴν ἀρετήν. πῶς δὲ ἀποκαλύπτεται καὶ πίστει τοῖς ἐκ πίστεως τῷ εὐαγγελίῳ προσιοῦσι. πᾶσι μὲν γὰρ κηρύττει τὴν ἀρετὴν τὸ εὐαγγέλιον, καὶ πᾶσι παραινεῖ ἀντέχεσθαι τῆς ἀρετῆς. ἐκείνοις δὲ ἀποκαλύπτει τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐκείνους πρεῖ ἐργασαμένους αὐτῆς, τοὺς μὲν πίστως προσιόντας. πῶς; φάσκεται ἡ πίστις τῆς ἀρετῆς καρποφορήσας; οὐμὲν οὖν. ἀμὰ καὶ ἡς τὸ τελειότερον καὶ ὑψηλότερον πρᾶσιν. ἡ μὲν γὰρ πρώτη πίστις καταύγασις τις ἐστὶ καὶ προθυμία ψυχῆς. ἡ δὲ τῶν ἀρετῶν ἐργασία σωσαμένη τελεσθεῖσα πίστις, βεβαίωσις ἐστὶν ἀμεταπτωσία καὶ πληροφορία. καὶ ἡ μὲν ἔοικε καταβολῇ σπέρματος, ἡ δὲ καρποφορίᾳ, ἡ δὲ τῶν ἀρετῶν ἐργασία. ἡ δὲ δι' αὐτῶν τελειωθεῖσα πίστις, ἀπολαύσει καὶ εὐδαιμονίᾳ. οὕτως οὖν δικαιοσύνη θεοῦ ἀποκαλύπτεται ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἐκ πίστεως εἰς πίστιν. καλεῖ δὲ θεοῦ δικαιοσύνην τὴν ἀρετὴν, καὶ ὅτι πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐκ θεοῦ. Ἐκ πίστεως εἰς πίστιν.

Ἀπὸ πίστεως ἄρχεται, καὶ εἰς τὸν πιστεύσαντα λήγει. ἢ ὅτι ἐκ πίστεώς τε ἄρχεται, καὶ εἰς πίστιν ὀφείλει λῆξαι. ὡς γὰρ ὀφειλόντων ἡμῶν ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ θεραπεύεσθαι. ἢ οὕτως. δεῖ πιστεῦσαι τοῖς προφήταις, καὶ δι' ἐκείνων εἰς τὸν τοῦ εὐαγγελίου πίστιν προδηγηθῆναι. ἄλλως. ὁ γὰρ τῷ δικαστῇ πιστεύων Χριστῷ, καὶ τὸ βαπίσμαρος τὸν χάριν δεξάμενος, προδηγεῖται διὰ τούτων εἰς τὸ πιστεῦσαι τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς, τῇ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει, τῇ αἰωνίῳ ζωῇ, καὶ τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. πιστεύειν γὰρ δεῖ ὅτι θεὸς ἐφάνη ἐπὶ γῆς μετὰ σαρκὸς, ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ, καὶ πάλιν ὅτι ἔσαι τοῖς πιστεύσασιν εἰς κλῆρον, εἰς βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὅπερ ἐστὶ πίστεως τέλος. ἢ οὕτως. Τῷ μὲν Ἰουδαίῳ ἐκ τῆς τοῦ νόμου πίστεως, εἰς τὸν δι' Ἰησοῦ Χριστοῦ. τῷ δὲ Ἕλλησι, ἐκ τῆς τοῦ φυσικοῦ εἰς τὸν αὐτὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ πίστιν. Ἀνακίου

» Καθὼς γέγραπται, ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. Ἵνα γὰρ μὴ δόξῃ ἀπίθανον εἶναι τὸ ῥῆμα, ὅτι πίστις σωτηρίαν δωρεῖται καὶ δικαιοσύνην, μαρτυρίαν πράγματος ἀνθρώπου ἐξ ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ εἰδέναι, τὴν προφητικὴν ῥῆσιν τὴν τοῦ Ἀββακούμ ἐπήνεγκεν. τοιοῦτον δέ τι φησίν. καλῶς εἶπεν τὸν ἀποστολικὸν ἐκ πίστεως εἰς πίστιν προϊέναι δι' ἀρετῆς. καὶ γὰρ ὁ Ἀββακούμ φησιν, ἀνωθεν τὸν δικαίου ἐκ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος βοᾷ, ὅτι ὁ ἀποστολικὸς ἀνθρωπος ἐκ πίστεως ζῇ, ῥητέσι πᾶσαν τὴν ζωὴν αὐτοῦ, πίστει πρατεινομένην ἔχει. ἢ οἰκειότερον. ἐπεὶ ζωὴ ἀληθινὴ τῷ δικαίῳ τὸ θάλλειν καὶ ἀναζῆν ἐν τῇ πίστει τῶν ἀρετῶν, ὁ δίκαιος, φησὶν, ἢ τοι ὁ ἀποστολικὸς, ἐκ πίστεως ζήσεται τὴν κατὰ τὰς ἀρετὰς ζωήν. καὶ εἰκὸς οὖν τὸ, ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται, κατασκευαστικὸν τοῦ, ἀποκαλύπτεται δικαιοσύνη ἐκ πίστεως. οὐχὶ τῶν μὲν ταῦτα. ἡ δὲ τὸ δικαιοσύνη θεοῦ, ἀποκαλύπτεται δικαιοσύνη ἐκ πίστεως. οὐχὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις μὲν ἀποδεδομένην ἐκλαβοῦσα, ἀλλ' εἰλικρινέστερον τῆς λέξεως τὴν ἀνοῦσαν τῷ θεῷ, καὶ διηνεκουμένην ὑπ' αὐτοῦ, τοιοῦτόν τινα μοι δοκεῖ ἀνακαλύπτειν νοῦν, ὅτι ἡ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνη, ἣν προεῖκνυται, φιλανθρωπίας ὅρῳ καὶ νόμῳ, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ δείκνυται. πῶς καὶ ἵνα πρότερον; ὅτι ἐκ μανίας πίστεως

πίστεως ἡμᾶς σῴζει, καὶ νεκρωθέντας ἤδη, ζωοποιεῖ, μὴ προεπιδειξαμένους ἔργα. καὶ τοῦτο προϊὼν ἐρεῖ ὁ Παῦλος ἐμφανέστερον πρὸς τοὺς φησίν, καὶ δικαιοῦται ὁ ἐκ πίστεως. ἐπάλιν. δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως. καὶ πάλιν. ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν, εἶτα καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, σωθήσῃ. τοῦτο οὖν δικαιοσύνης θεοῦ, νικώσης φιλανθρωπίαν ἀνθρωπίνην, τὸ ἐκ μόνης πίστεως νεκρωθέντας ἡμᾶς ταῖς ἁμαρτίαις ἤδη, ἀνεγεῖραι καὶ ζωοποιῆσαι. ὡς τε καλῶς προεῖπεν ὅτι δυνάμις ἐστὶ τὸ εὐαγγέλιον εἰς σωτηρίαν τῷ πιστεύοντι. ἐὰν γὰρ δωρεὰν τοῦτο ἡ πίστεύσας, δηλ. πῶς ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται δικαιοσύνης. δηλ. δὲ ὧν πιστεύοντων, ἀποκαλύπτεται ἐκ φανεροῦται. ἀνεῖς τί ζωοποιεῖται φησὶν ὁ πιστεύσας; εἰς πῶν τελεότατον καὶ κατ' ἀμεταπτωσίαν ἔξεως ἰσχυὸν πίστιν. ἐκ γὰρ πίστεως εἰς πίστιν ἡ ζωοποίησις. δυνατὸν δὲ καὶ ἄλλως νοῆσαι. ἡ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην δηλ. τὸ εὐαγγελίου ἀποκαλύπτεται, ὅτι λαμβάνων παρ' ἡμῶν ἀρχὴν μόνον καὶ σπέρμα πίστεως, αὐτὸς αὐξάνει καὶ ἐδραίωσει καὶ τελεσιουργεῖ ἡμᾶς εἰς αὐτὸν τοῦτον. τὴν δικαιοσύνην ὡς ἀληθῶς θεοῦ, τὸ μόνον ἀφορμὴν πραιρέσεως λαβόντα, αὐτὸν ἀπαρτίσαι τὸ σῶν. ἀνωτέρω γὰρ λέγοντος τοῦ Παύλου, ὅτι δυνάμις ἐστὶ τῷ πιστεύοντι εἰς σωτηρίαν τὸ εὐαγγέλιον. ἵνα μὴ τις εἴπῃ, καὶ πῶς ἐνὶ πιστεῦσαι ἀνθρώπου τοσοῦτον, ἀκούοντα θάνατον, ἀκούοντα πάθη; ἐπάγει τὸ δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται. μὴ οὖν φησι ταῦτα προφασίζου. ἐὰν γὰρ μόνον προαιρεθῇς, τὰ μᾶλλον ἔχεις θαυμάσαι τὴν τοῦ θεοῦ σοφίαν καὶ κτίσιν καὶ πρόνοιαν, ὅτι τὴν ἀπὸ γνώμης πίστιν λαβὼν, αὐτὸς βραβεύει τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ βεβαίωσιν. εἶτα ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι καινόν τι λέγει καὶ πρόσφατον, τὸν προφήτην παράγει μάρτυρα. τὸ αὐτό μοι φησὶ καὶ ὁ προφήτης Ἀββακοὺμ ἐκπαλαι, ὅτι ἡ τοῦ δικαίου ζωὴ, πίστει σωζομένη καὶ περατοῦται. ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς καθ' προαίρεσιν πίστεως, τελειουμένη δὲ ἐν τοῖς ἐσομένοις εἰς τὴν θείαν συνέργειαν καὶ ἀποκάλυψιν πίστιν. διὸ σῴζει ὁ Δίκαιος ἐκ πίστεως ζῇ. τὸ δὲ ζήσεται, καλῶς εἴρηται. φυτέσιν ὁ Δίκαιος ἐκ ζήσει μὲν ἐκ πίστεως, σωθήσεται δὲ, ἀλλὰ δηλαδὴ τὸν ζήσεται ἐν αὐτῇ προκόπτων καὶ σπεύδομενος. ζήσεται δὲ εἴπερ καὶ ἐκ ἄλλο τι, οἷον προκόπτῃ ἢ σπείζεται ἢ ἄλλο τι, τῶν ὑπεταγμένην διάθεσιν δηλῶν. ὅτι ἐκδέχεται ἀφήσεται ἐκδέχεται ἀναπαύσεται χωρὶς πίστεως.

» Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ. Ἐν τῇ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ. Κεφ. β'.

» Ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων. Ἡ μὲν γὰρ δικαιοσύνη μονοειδὴς, ποικίλη δὲ ἡ περὶ τὰ δόγματα ἀσέβεια, καὶ ἡ περὶ τὴν πολιτείαν κακία.

» Τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων. Ἀλήθεια μὲν, ἡ τοῦ θεοῦ γνῶσις, ἀδικία δὲ, ἡ τῶν ἡδονῶν ἀπάτη. ἐκεῖνοι οὖν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατέχουσιν, ὅσοι τὸ σέβας τοῦ θεοῦ περιάπτουσιν ἡδονῆς. τὸ δὲ, κατεχόντων, οἷον φυλαττόντων, ἢ καλυπτόντων, γνώμης πονηρᾶς ἀποτιξόντων. ἔχον γὰρ ἐπὶ ἐβούλοντο, ἀπὸ τῶν ὁρμῶν, καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἑτέρους ὠφελῆσαι εἰς θεογνωσίαν. οἱ δὲ μᾶλλον δι' αὐτῶν τούτων σωτηρίαν καὶ κατέσχον, μὴ θέλαμψαι τὴν θεογνωσίαν, αὐτοὶ ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἀδικήσαντες, ὅσον ἐπ' αὐτοῖς, τὴν τε τῆς θεογνωσίας

σίας ἀληθείαν καὶ ἐαυτῆς, ἐ αὐτάρκη δι', ἄσπερ τιμᾶν ἔδοξαν. δῆλον δὲ ὅτι τῆς
» ὧν Ελλήνων σοφοὺς ἔπεισεν, καὶ τοὺς ὁμοίους ἐκείνοις. Διότι τὸ γνωστὸν
» τοῦ θεοῦ. Η γὰρ γνῶσις τοῦ θεοῦ, φανερά ἐστιν ἐν αὐτῆς καὶ πᾶσι. δηλοῖ γὰρ τῆς ὁρω
μένης κτίσεως, ὁ ἀόρατος θεὸς γινώσκεται. τριχθοῦ οἱ τρισὶν, ἑκόντες ἀγνοοῦν
νται. τὸ γνωστὸν, ὅσον δυνατὸν ἐστὶ γνωσθῆναι. ὅτι ποιητὴς, ὅτι προνοητὴς, ἐ
» ἁπλοῦν. Φανερόν ἐστιν ἐν αὐτῆς. Διὰ τῆς καλλους ἐ μεγέθους τῆς κτίσεως.
» Ο γὰρ θεὸς αὐτῆς ἐφανέρωσε. Τῷ τὴν κτίσιν προθεῖναι πᾶσι διδάσκαλον
τῆς οἰκείας μεγαλειότητος. οἱ γραφεῖς γράφοντες διηγοῦνται δόξαν θεοῦ.

» Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τῆς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται.
Εσφάλη εἶπεν ὅτι τὸν Δία γνῶσιν ὁ θεὸς αὐτῆς ἐφανέρωσεν, αὐτοὶ δὲ αὐτὸν
ἑκόντες πρέδραμον, νωθρὸν ἀπροθύμως καὶ φησὶν, ὅτι δι' ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς, οἷον
διά τε ὧν ἀοράτων, διά τε ὧν ὁρατῶν, ἔδοξεν ἑαυτοῦ τὸ μεγαλεῖον. Η κτίσις γὰρ
φωνὴ ἀφεῖσα διὰ τῆς ὄψεως, τὸν δημιουργὸν ἀνακηρύσσει. ἀόρατα δέφησιν ἀγγέ-
λοισ ἐ πᾶσαν τὴν ὁρατὴν δύναμιν. ποιήματα δὲ τὰ ὁρώμενα, οἷον ὑρανὸν, γῆν,
θάλασσαν. ὅρα ὃν πίφησι. τὰ ἀόρατα αὐτοῦ φησι διὰ ὧν ὁρατῶν γίνεται δῆλα. ὁ
γὰρ οὐρανὸν φησιν ὁρῶν, ὃν θυμηθήσεται πάντως ὅτι καὶ τὸν αὐτοῦ ἐστι πνεῦμα λέγουσι
καὶ πνεύματα. ὥστε τὸ ἀφανὲς, ἐκ τοῦ φανεροῦ σαφηνίζει. ἵνα γὰρ μὴ σωσαϊδίοισ
θεῷ νομίσης τοὺς ἀγγέλους, ὑπὸ κτίσιν αὐτοὺς ἄγει. τὰ ἀόρατα γάρ φησιν, οἷον
ἄγγελοι καὶ αἱ ἄλλαι ἀσώματοι οὐσίαι. ποῖα ταῦτα; τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἃς
νοήσεσιν πραχθέντα. ἢ ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως καταλαμβάνεται καὶ καθορᾶται.
πῶς; καὶ αὖ τὰ ἐν τοῖς ποιήμασι νοούμενα καὶ συναριθμούμενα. καθ' ὑπόβασιν
δῶμεν ἡ ζήτησις. ἢ τοῖς ποιήμασι νοούμενα, ἀντὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς τοῖς ποιήμασιν ὡσεῖται,
καὶ τῇ τοῦ θεοῦ βουλήσει ὑπηρετεῖν, καὶ πληροῦν τὰ κελευόμενα. ἢ ἀόρατα αὐτοῦ
λέγει, αὐτὸ τὸ ἀόρατον αὐτοῦ τῆς οὐσίας. καὶ πῶς φησὶ τὸ θεῖον ἀόρατον ὂν καὶ
δεῖν καὶ καταγνῶσαι; ναὶ ἔστι φησὶ ἀπὸ τῶν κτισμάτων αὐτοῦ καὶ δεῖν αὐτοῦ τὴν θεό-
» τητα καὶ τὴν δύναμιν. Ητε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης.

Κν. Απὸ κοινοῦ νοούμενον τοῦ καθορᾶται. πῶς δὲ γινώσκεται διὰ τῆς δημιουργίας ἡ
ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις; ὅτι φθαρτῶν ἐόντων τὴν φύσιν ὧν πεποιήκασιν ἡ ὕλη σιν,
καὶ κεκλιμένων ἐν χρόνῳ πρὸς ὕπαξιν, ἔστιν ὁ τούτων δημιουργὸς ἀφθαρ
τος καὶ ἀΐδιος. ἢ οὕτως. ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως ἡ θεότης τοῦ θεοῦ καὶ ἀΐδιος
δύναμις γινώσκεται. εἰδὲ τις τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, ἀστέρων κάλλη καὶ μέγε-
θος, δρόμον σελήνης καὶ ἡλίου, τάξιν καὶ ἑρμὸν ἀπάραβατον. ὑπὸ ἡμέραν σελήνη
ποιεῖ, ὑπὸ δὲ νύκτα ἥλιος. ὁ αὐθὶς τὸν οἰκεῖον τόπον φυλάττει, καὶ ὁ ἀὴρ ὁμοίως.
ἔστηκεν ἡ γῆ, ὑπὲ ἔχουσα τὸν ὑπερείδοντα βάρος ἄσφαλον. εἰκέχυται αὐτῇ τὸ ὕδωρ ἐ
περικέχυται, βάρους περιττὸν, ἀλλ' ὅμως ἔστηκεν ἀκίνητος, τῶν κατέχουσαν ἀνακι
νούπουσα δύναμιν. φέρει καρπὸς μυρίους, καὶ ἰδέας καὶ δυνάμεσι διαφέροντας.
μία οὖσα, γῆ οὖσα, τρέφει ζῴων ὕλην ἄπειρα. ἅμα καὶ καιρῶν ἐυτάκτοις μεταβο-
λαῖς, καὶ ὑετοὺς ἐτησίους, καὶ τὰ δοκιμώτατα πάθη, σήσμοὺς, κεραυνοὺς, καὶ ἔτι τού-
των ἐπισκοπήσεις

των ἐπισκοπήσεις, ἃς τὸν δημιουργὸν πραστέμπει τὸν προσέχοντα, τὰ τοιαῦτα
πάντα κραυγάζων. ἐστιν ἄρα γνῶναι σαφῶς ἀπὸ τῆς κτίσεως, ὅτι ἔστι δημιουργὸς, ὅτι
προνοητὴς, ὅτι παντοδύναμος, ὅτι ἀγαθός. (ἀγαθοῦ γὰρ ἡ δημιουργία καὶ ἡ πρό
νοια,) ὅτι ἀΐδιος. τῷ γὰρ παντοδυναμοῦντι τίς ἐπιβουλεύει; οὕτως οὖν καὶ θειότης αὐ-
τοῦ καὶ ἀΐδιος δύναμις αὐτῆς ποιήμασι καθορᾶται. οὕτως ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου κτί-
σεως, τοῦ θεοῦ γνῶσις τοῖς ἀνθρώποις ἐγγίνεται. οὕτω τὸ γνωστὸν αὐτοῦ ἐν πᾶσιν
ἐφανέρωσε. τὸ γὰρ γνωστὸν τοῦ θεοῦ, ταῦτα καὶ τοιαῦτά ἐστιν. χύσα δὲ, ἐ φύσις παν-
τελῶς πᾶσιν ἀληθῆ. ταῦτα καὶ Ελληνες ἔγνωσαν. ἀμὰ γνόντες, οὐχ ὡς θεὸν ἐδό-
» ξασαν. Εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους. Τοσούτων γὰρ ὄντων ὧν δη-
μιουργῶν τὸ τοῦ θεοῦ μεγαλεῖον, τί ἀπολογήσονται οἱ ἑκόντες ἀποπλανηθέντες;
οὐχ αὕτη δὲ ἀπουδὴ τῷ θεῷ γέγονεν, ἄπαξ, ἢ καὶ οὕτως δέξεται.

» Διότι γνόντες τὸν θεόν. Εγνωσαν γὰρ διὰ τῆς κτίσεως. γνόντες τὸν θεόν. τυ- Φωτ.
τέστι τί ποτέ ἐστι θεός. τί ὀφείλει, ὑπολαμβάνεσθαι θεός. τοῦτο γνόντες, ἑκόντες ἐσφά-
λησαν. ἢ γνόντες τὸν θεὸν, τυτέστι γνῶναι σπουδάσαντες ἔπρεπεν ἢ ἔφελησαν. ἢ ὅτι ὅσον
ἀπὸ τῆς ὁρωμένης κτίσεως καὶ διδασκαλίας, ἔγνωσαν καὶ ἀπήρτισαν αὐτῶν τὴν γνῶ-
σιν. ἢ ὅτι καὶ ἔγνωσαν τὸν θεὸν, καθ' ὅσον ἐστὶν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις γνωστόν. τί οὖν
ἐστὶ τὸ γνωστὸν αὐτοῦ; ὅτι δημιουργικὸς, ὅτι προνοητικὸς, ὅτι ἀγαθὸς, ὅτι δικαιό-
τητος, καὶ ὅτι δεῖ σέβεσθαι αὐτόν. ταῦτα γνόντες, καὶ μέχρι τούτου προελθόντες
καλῶς, ἔστρεψαν πᾶσαν τὴν λοιπήν. τὰ γὰρ ὑψηλὰ ταῦτα παρὰ θεοῦ φανερωθέντες, ἔφε
ξῆς οὐχ ὡς προσῆκον θεῷ, ἀλλ' ὡς θεὸν ὑπέλαβον καὶ ἐδόξασαν.

» Οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ηὐχαρίστησαν. Αντὶ ὧν γὰρ ἔδει δοξάσαι ἐ εὐχαριστῆ-
σαι ὅτι τὸν ὁρώμενον κόσμον δι' ἡμᾶς συνεστήσατο, ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ ἠτίμασαν.

» Αλλ' ἐματαιώθησαν. Εσφαλήνθησαν φησὶ, καὶ τὸ πανταχοῦ ἐξέπεσον. ποῖον γὰρ Φωτ.
ἴδιον ἐυκλωτέρου, κύκλοισ καὶ ζώδια ἡδονὴ ποιῆσαι τῷ ὑρανῷ, ἢ τὸ γνῶναι ὅτι ἔστι
ταύτης τῆς ὁρωμένης ἐ ὑπερφυοῦς καὶ λογικῆς δημιουργὸς ἐ κυβερνῶν ἐ πηδαλιοῦχος;

» Εν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν. Εἰ τῶν ὅτι ἑκόντες ἐπλανήθησαν, λέγει καὶ τὴν
αἰτίαν. ἥδε ἐστὶ, τὸ πάντα λογισμοῖς ἀνθρώπου καὶ οὐχὶ πίστει. βουλόμενοι γὰρ τῷ σχή
ματι τὸν ἀσχημάτιστον, καὶ τῷ ἡκόσι σωματικοῖς τὸν ἀσώματον καταλαβεῖν, ἐπλα-
νήθησαν, οὐ δυνηθέντων ὧν λογισμῶν πρὸς τὸ πέρας ἐξικέσθαι. οἷον πρόθυμον δῆλον, ὅτι
ὁμοῖον ἢ γῆν ἐποίησε; τίς ὁ πῆχυς, ἢ τίς ἡ αἰτία τῆς ὑποστάσεως; ἢ αὐτὴ ἡ ὑπόστασις;

» Καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. Νέφεσι γὰρ ὁμοιωθέντες οἱ λογισμοὶ,
ἐσκότισαν αὐτῶν τὴν καρδίαν. ἀσύνετον δέ φησι, διὰ τὸ μὴ θελῆσαι πίστει τὸ πᾶν
» παλαβεῖν. Φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν. Η δὲ αἰτία τοῦ τὸ πᾶν
τοῖς λογισμοῖς ἐπιτρέψαι, τὸ οἴεσθαι σοφοὺς εἶναι καὶ ἑαυτοῖς ἀρκεῖν πρὸς πᾶσαν πα
ράληψιν. διὸ ἐ ἐμωράνθησαν. τί γὰρ ἀνοητότερον, τοῦ λίθοις καὶ ξύλοις προσκυνεῖν;

» Καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ, ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος.
Εἰχον ὅσον τὸν εἰδῆσιν τοῦ θεοῦ, ἀμὰ τούτῳ δόντες, ἀντέλαβον δόξαν καὶ σέβας ἡδώ
λων. δόξαν δὲ θεοῦ, τὸ δημιουργικὸν, τὸ προνοητικόν. τούτῳ τιγαροῦν προσε-
κύνησαν

κώρωσαν ἑλλήνοις, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν.
καὶ γὰρ αἰσχύνονται οἱ ἔθνοι τὰ τοῦ θεοῦ ἴδια καὶ ἐξαίρετα, ἑρπετῆς προσάψαντες.

» Ἤλλαξαν τὴν ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν.
Καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον φθαρτὸν, ἤρκει αὐτῶν ἐλέγξαι τὴν ἄνοιαν. τὸ δὲ ἐν
τοῖς ὁμοιώμασι τοῦ φθαρτοῦ πεσκυνῆσαι τῇ τοῦ θεοῦ δόξαν, πῶς ἄγαν ἐστὶ παράνομος.
» Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρ
» σίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς. Οὐκ αὐτὸς παραδοὺς, ἀπάγει,
ἀλλ' αὐτὸς μὲν αὐτῶν ἠμέλησεν, ὡς ἀναξίων ὄντων κηδεμονίας. λοιπὸν δὲ λαβὼν αὐ
τοὺς ὁ Σατανᾶς, παρέδωκεν εἰς ἃ παρέδωκεν. τῷ συγχώρησιν οὖν τοῦ θεοῦ, παράδοσις
λέγε. Τὸ δὲ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, τουτέστιν ἵνα εἰς θεὸν τελειωθέντα καὶ προνοίας,
ἵνα οἰκεία αὐτῶν πρᾶξις, ἵνα ἐκούσιος πώρωσις, αὐτὴ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὰ τῆς ἀτι-
μίας πάθη. καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου γὰρ ἠώθαμεν λέγειν, ὅτι ἀπώλεσεν αὐτὸν τὸ ἀρ-
γύριον. καίτοι γε τὸ ἀργύριον ἀπόλλυσιν, ἀλλ' ἡ ἄσωτος αὐτὸ καὶ ἐπὶ κακῷ χρῆσις. καὶ
διέφθειρεν αὐτὸν ὧν κολάκων τὸ πλῆθος. καίτοι γε ἐκεῖνοι διαφθείρουσιν, ἀλλὰ τὸ
προσέχειν καὶ πείθεσθαι τύχης, ὅσον ἐστὶν ἐν τῇ γνώμῃ τῇ ἐμῇ, τὸ πείθεσθαι ἢ μή.
Οἰκουμενίου ἢ τάχα ἑαυτοῖς παρέδωκαν, ἐπειδὴ τὸ ἐπεθύμουν. ἐν γὰρ ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρ
» διῶν αὐτῶν φησιν. Οἵτινες μετήλλαξαν. Ὁρᾷς πάλιν τὸ μετήλλαξαν;
» σημαῖνον ὅτι καὶ εἰδῆσιν μετήλλαξαν. Τὸν ἀληθῆ τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει.

Τουτέστι τὸ ἀληθὲς ἐπὶ θεοῦ λέγεσθαι ἐκ νοεῖσθαι ἀμάλωμα πορισθέντα τῷ ψεύδει.
τουτέστι τοῖς ἑλλήνοις. Ἡ ἀλήθειαν θεοῦ καλεῖ, τὸ, θεὸς, ὄνομα. ψεῦδος δὲ, τὸ χέρο
Θεοδωρίτου ποίητον εἴδωλον. δέον αὐτοὺς τὸν ἀληθῆ προσκυνῆσαι θεὸν, τῇ κτίσει τὸ θεῖον σέβας
Σευηριανοῦ πεσκύνησαν. Ὅπου μὲν θεὸς, ἀληθῶς ἐστι θεὸς, τὰ δὲ εἴδωλα οἷς πεσκύνησαν,
» ψευδῶς πεσαγορεύονται θεοί. Καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν.
» Σέβοντες δὲ, λατρεύοντες διετέλεσαν. Τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα.
Ἀεὶ τῇ συγκρίσει φορερώτερον ποιεῖ τὸν λόγον. τῇ κτίσει φησὶ παρὰ τὸν κτίσαντα.
» Ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. Αλλ' γε παρὰ τὸν παρελάβν τὰ
ὁ θεὸς φησὶν εἰς τὴν οἰκείαν δόξαν. ὁ μὲν γὰρ ἔμενε καὶ οὕτως εὐλογητὸς εἰς τοὺς
αἰῶνας, αὐτῶν δὲ αἱ πελεχθεῖσαι ἀμοιβαὶ, καὶ αἱ λεχθησόμεναι ἀτιμίαι τῶν σώ-
» ματος καὶ ἀντιδόσεις. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας.
Διὰ τοῦτο. τοίνυν, ἐπειδὴ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα.
» Αἵτινες γὰρ θήλειαι αὐτῶν, μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν. Ἔχοντες γὰρ ἐκ
» φύσεως μίξιν νόμιμον, μετήλλαξαν αὐτήν. Εἰς τὴν παρὰ φύσιν.
» Αἰσχρὸν γε τοῦτο λέγε ἁπλῶς. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέντες
» τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν, εἰς ἀλλήλους. ἄρ-
» σενες τὸ ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην. Δείκνυσιν ὅτι γε μόνον τοῖς θείοις νόμοις, ἀλλὰ
καὶ τοῖς τῆς φύσεως νόμοις ἐπολέμουν. τὸ δὲ ἐξεκαύθησαν, πολλὴν μανίαν καὶ ὄρεξιν
δηλοῖ. εἰ γάρ εἴτε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν κατεργαζόμενοι, ἀλλὰ τὴν ἀσχημοσύνην, δη-
» λῶν ὅτι εἰ αὐτὴν τὴν φύσιν κατήσχυναν. Κατεργαζόμενοι.

Ὁρᾷς

Ὁρᾷς ὅτι γὰρ ἀγνοίας ἦν τὸ πάθη, οὐχ ὅτι ἀσυνδίνη εἶχον ἐργάζεσθαι αὐτὰ;
ἵνα γὰρ, κἂν, ἐπίτασιν τινα καὶ φιλονεικίαν δηλοῖ. ὡς εἴτις φιλονεικοίη ὅτως μᾶλ-
» λον πεσκρούοι θεῷ. Καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν, ἐν
» ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. Ἣν πεσῆκον ἦν, ἥτις αὐτοῖς ὠφείλετο ποιούσις
οὖσι, τὴν ὀφλόμενον μισθὸν τῇ πλάνῃ αὐτῶν. πλάνην δέφησι, τὸ πεσκυνῆσαι
τῇ κτίσει, ἣν ἀπολαμβάνουσιν ἐν ἑαυτοῖς, γυνὴ ἀντὶ γυναικὸς, καὶ ἀνὴρ ἀντὶ ἀν-
δρὸς ἐναχημονοῦντες. ἐπειδὴ γὰρ τοῖς πρὸ μείζονος λόγοις γὰρ ἐπίστευον, ταύτην
» αὐτοῖς ἀντιμισθίαν ὁ Παῦλος προσφέρε, ἣν καὶ ἠρυθείων. Καὶ καθὼς γὰρ ἐδοκί-
» μασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει. Ὁρᾷς ὅτι γὰρ ἀγνοίας ἦν τὸ πλάνη, οὐχ ἡδονήσεως;
μᾶλλον δὲ καὶ τούτων τινὰς αἰνίττεται, ἃ καὶ ὡς ἐπὶ ἑτέροις ἐσχημάτισται ὁ λόγος.
» Παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα.
Τῇ γὰρ ἀπροφορῇ τοῦ θεοῦ, ἠσάλευται νοῦς ἀδόκιμος πρὸ ὧν δαιμόνων. τοῦτο δὲ, πα-
» ράδοσιν, ἔθος καλεῖν τῇ γραφῇ. Πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πο-
» νηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ. μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας. ψι-
» θυριστὰς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστὰς, ὑπερηφάνους. Οὐδὲν φησὶ σύμ
μετρον, ἀλλὰ πεπληρωμένους πάσης ἀδικίας. ὅταν γὰρ ἀπροφορὴ θεοῦ λύηται, ἥκό
τως πάντα ἀνθέστηκε τὰ κακά. εἶτα λυσιτελῶς ἤτων τὴν ἀδικίαν, λοιπὸν ἐν τοῖς
ἡδικωτέροις αὐτῆς ἐπεξέρχεται. Καὶ ἑνὶ τούτῳ τῷ τῆς ἀδικίας προσρήματι, κοινῇ Γενναδίου
τὰ ἐξ ἀμφοῖν αὐτῶν πάντα πορίλαβὼν ἁμαρτήματα, ἃ τοῖς ἑξῆς ἀπριθμεῖται
καθ' ἕκαστον. καὶ πονηρίαν μὲν λέγε, τὸν ἐκ καθ' ὑπεύθυνος εἰς τινα πάρυ πόνον γινό-
μενον. πλεονεξίαν δὲ, τὴν ὑπὸρ τῆς ἐπιθυμίας τὸ πλείονος βλάβην. κακίαν δὲ,
τὴν τὸ κακῶσαι τὸν πέλας απουδῶ. φθόνον δὲ, τὴν ἐπὶ τοῖς τὸ πλησίον καλοῖς
βασκανίαν. φόνον δὲ, τὴν μὲ χρὶς ἀναιρέσεως κίνησιν. ἔριν δὲ, τὴν ἐπίψογον φιλονει
κίαν. δόλον δὲ, τὸ ἐπὶ λύμῃ τῶν ἀδελφῶν ἐπιβουλάς τε καὶ μηχανάς. κακοήθειαν
δὲ, τὴν κακοτροπίαν. ψιθυρισμὸν δὲ, τὴν ὑπὸ ὀδόντα τῶν πέλας κακολογίαν. κατα-
λαλιὰν δὲ, τὴν ἐς ἀπόντας ὑπὸ τινων βλασφημίαν. θεοστυγεῖς δὲ, γε τοὺς ἐκ θεοῦ
μισουμένους, ὅ γὰρ αὐτῷ ἔπρ δεῖξαι πρόκειται νῦν, ἀλλὰ τοὺς μισοῦντας θεόν. ὑβρι
στὰς δὲ, τοὺς θρασεῖς καὶ λοιδόρους. ὑπερηφάνους δὲ, τοὺς κατὰ ὧν γὰρ ἐχόντως
ἐφ' οἷς ἔχουσι φυσιωμένους. ἀλαζόνας δὲ, τοὺς ἐφ' οἷς γὰρ ἔχουσιν αὐχοῦντας ὡς ἔχον
τας. ἐφευρετὰς κακῶν, τοὺς ἐπὶ τοῖς παλαιοῖς κακοῖς, ἕτερα καινοπρεπῶντας κα
κά. γονεῦσι δὲ ἀπειθεῖς, τοὺς καὶ μὲ χρὶ ὧν γονέων ἀγώμονας. ἀσυνέτους δὲ, τῇ
ἀσυνεσίᾳ τοῦ, ὧν γὰρ ἀφρονέστερον. ἀσυνθέτους δὲ, τοὺς πᾶς συνθήκαις μὴ ἐμμέ
νοντας, ἃς ἀὐ πρός τινας ζήνηται. ἀστόργους δὲ, τοὺς ἀπολειεῖς καὶ ἀφίλους. ἀπόν
δους δὲ, τοὺς ἀδιαλλάκτοις καὶ μνησικάκους. ἀνελεήμονας δὲ, τοὺς ἀπαμπεῖς καὶ
» ἀνενδότους πρὸς ἔλεον. Αλαζόνας. Εἰ γὰρ ὁ καρπῶν, τῇ ἀλαζονείᾳ χρισάμε
νος, ἐκένωσε τὰ καρπωθέντα, ποίας οὐ ἔτι πιμωρίας ἄξιος ὁ ὧν ἁμαρτίαις ἀλαζο-
» νευόμενος; Εφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους.
Ὅπου μελετώντων καὶ απουδαζόντων ἰδίων, οὐ μὴν ἀγνοούντων.

Ἀζωθέτους,

» Ασωθέτους, ἀσύνετους, ἀσυνθέτους, ἀνελεήμονας. Απροσκοπίζοντας
ἀπὸ πάντων, τυτέστι πάντας μισοῦντας καὶ ἀπροφασίστους.
» Οἵτινες τὰ δικαίωματα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανά-
» του εἰσί. Πάλιν δείκνυσιν αὐτοὺς οὐ γνώσει ἁμαρτάνοντας. δικαίωμα δὲ τὰς ἐντολὰς λέγει. ὁ γὰρ νόμος ὁ Μωσαϊκὸς πρακτικῶς ἐκ ἀπρεπῶς διακελεύεται ἀξίους θανάτου κείνους τῇ τὰ τοιαῦτα πράττοντας. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δικαίωμα, ἐν ᾗ ἐντολῇ τοῦ θεοῦ.
» Οὐ μόνον αὐτὰ τοιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσιν. Δύο τίθησιν ἐγκλήματα, τὸ ποιεῖν τε καὶ συμπράττειν τοῖς ποιοῦσι, ἐξ ἧς τὸ κακὸν πρακαλεῖν τὸ πλησίον.

Ισιδώρου Τινὲς δὲ μὴ νοήσαντες τὸ ἁρμόδιον, ἀλλὰ διαπρήσαντες, καὶ πρακτικοποιήσαντες τὰς ἀπροσκόπους λέξεις νομίσαντες, οὕτως αὐτὰς ἡρμήνευσαν. ὑ μόνον οἱ ποιοῦντες αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ οἱ συνευδοκοῦντες τοῖς πράσσουσιν. οὕτως γὰρ εἶχεν ἔφασαν τὸ παλαιὸν ἀντίγραφον, ἵνα μεῖζον ᾖ τὸ ποιεῖν, καὶ ἔλαττον τὸ συνευδοκεῖν. ἐγὼ δὲ οὔτε μὴν μαρτῆσθαι φημὶ τοῦτο φήσας τὰ ἀπροσκόπους βιβλίας, οὔτε καταβραμεῖν ὧν μὴ νενοήκοτας φράσεως, τοῖς ἐντυγχάνουσι παρέχω τὸν ψῆφον. φημὶ γὰρ ὅτι ἐπειδὴ τὸ πλημμελεῖν τὸ ἐπαινεῖν τοὺς πλημμελοῦντας πολλῷ ἀργαλεώτερόν ἐστι καὶ μεῖζον ἢ κολάσεως λόγον, ἡκότως εἴρηται, ὑ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσιν. ὁ μὲν γὰρ μετὰ τὸ πλημμελεῖν καταγνώσιν τῆς ἁμαρτίας, δυνήσεται χρόνῳ ποτὲ ἑαυτὸν ἀνακτήσασθαι, μείζονι βοηθείαν ἔχων εἰς τὸ μεταγνῶναι, τὸν κατάγνωσιν τῆς ἁμαρτίας. ὁ δὲ ἐπαινῶν τὸν πονηρὸν, τῆς ἐκ τοῦ μετανοῆσαι βοηθείας ἑαυτὸν ἀποστερεῖ. ἐπεὶ γὰρ Διεφθαρμένης ἐστὶ γνώμης, καὶ ψυχῆς ἀνίατα νοσούσης αὐτὴν ψῆφος, ἡκότως τὸ πλημμελοῦντος ὁ τὴν ἁμαρτίαν ἐπαινῶν,
» πολλῷ πλανομώτερος κέκριται). Διὸ ἀναπολόγητος εἶ ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων.

Ηδη τῇ πόλει ἐγχειριθεῖσαν τὸ κόσμου τὴν βασιλείαν. καὶ λοιπὸν πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἀποτείνεται. ὁ δὲ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἰδιώτας ἁρμόζει λόγος. Υποβολὴν δὲ πλανομίας λέγει. ἐκ ἐπράτουσιν αὐτοὶ τὰ παράνομα, ἐκ συνέπρεσχον τοῖς πράττουσι. ἐκ ἐπειδ' ἄντις ἀλόις ὑπέπινος ἦν κρίσιν ἦκεν, αὐτοὶ ἐναθέζοντο ἐκ κατέκρινον ἐκείνων, οὓς τὰ ἴσα αὐτοὶ ἐπράττον. ἐκ ᾧ ἧς τὸ πράττειν συνέπρεσχον, ἐ ὅμως κατέκρινον. οὕτως ἤδεσαν ὅτι ἁμαρτάνουσιν. ὥστε πολλῷ μᾶλλον ἑαυτοὺς κατέκρινον.
» Εν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον σεαυτὸν κατακρίνεις. τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων.
Οἶδαμεν δὲ, ὅτι τὸ κρῖμα τοῦ θεοῦ ἐστὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. Ὧδε μὲν γὰρ, ἡ κατὰ ἀλήθειαν ἐστὶ τὸ κρίμα· πολλοὶ γὰρ καὶ ψεῦδοι διαφεύγουσι, καὶ ἀθῶοι κατακρίνονται. ἐκεῖ δὲ κατὰ ἀλήθειαν ἐστί. καὶ ᾧδε τὸ τοῦ θεοῦ κέρμα οὔτε ἄδικον ἀθῶοι, οὔτε δίκαιον κατακρίνει, ὅταν εἰς κρίσιν καὶ ἐνταῦθα καταστῇ πίστιν. Λογίζῃ δὲ τοῦτο ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτὰ, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ;

Φωτ. Πολλοὶ γὰρ λέγουσι, ὅτι κἂν ἐγὼ φήσιν ἁμαρτάνω, ἄλλοισι δὲ κωλύω ἁμαρτάνειν, μισθὸν ἐκτύπου ἔχω. ἀλλὰ κἂν σώσωμαι τοὺς, ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν. τοῦτο γὰρ κατα-

» δίκως φησί, σὺ σαυτῷ ἐπάγαγες ὀργήν. Η τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ.
Μακροθυμεῖ μοι, πολλὰ ἂν μὴ ἐπισφαλῶμεν, τὸν ῥομφαίαν αὐτὸν σιλβώσει.
» Καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς; ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ
» εἰς μετάνοιάν σε ἄγει. Διὰ τοῦτο γάρ μακροθυμεῖ, ἵνα τὴν μακροθυμίαν χρήσηται εἰς ἀφορμὴν μείζονος καταφρονήσεως, ἀλλ' ἵνα διάστημα μετανοίας λάβῃς. ἐπιμένων οἷν ἀπολήψῃ. Κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν.
Οταν γάρ τις μὴ τὴν χρηστότητα μαλάσσηται, μήτε ὀργὴν δείλιᾷ, τὴν τοῦτου σκληρότερον;
» Θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς. Τὸ πάντως φυλαχθησόμενον δηλοῖ. καὶ ὅτι σὺ σαυτῷ αἴτιος. σὺ γὰρ ἀπιστῆς καὶ θησαυρίζῃς.
» Καὶ ἀποκαλύψεως. Ινα μὴ ὀργὴν θεοῦ ἀκούων πάντως νομίσῃς, ἐπάγαγε ἀποκαλύψεως δικαιοκρισίας. ἔσται γὰρ δικαιοκρισία, ὅκ ἐστὶ πάθος. τότε γὰρ μάλιστα ἡ δικαιοκρισία ἀποκαλύπτεται, ὅταν ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.
» Καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Οἰκου.
» Ως μὲν ἑρμηνείαν τὸ καὶ πρέπεται. Τοῖς μὲν καθ' ὑπομονήν.
Οὐ γὰρ μόνον ἡ πίστις ἀρκεῖ, ἀλλὰ καὶ ἔργων χρεία. ὑπομονὴ δὲ ἔστιν, γενναίως
» ἔχειν διδάσκει πρὸς τοὺς πειρασμούς. Εργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμήν.
» Τὸ ὑπόρβατον, ζητοῦσι ζωὴν αἰώνιον. Καὶ ἀφθαρσίαν, ζητοῦσι ζωὴν αἰώνιον.
Τὰς πόρτας ἀνεῳγότως ἀνοίγει θύρας. ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ἀποδώσει, ὃς καὶ ἀποδώσει. Φωτ.
ἀποδώσει γὰρ, τοῖς μὲν τὰ ἀγαθὰ, τοῖς δὲ ἀποδεθήσεται θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ τὰ ὅμοια. ὅτι δὲ διπλοῦν τὸ σχῆμα τοῦ λόγου, (καὶ ἀπὸ κοινοῦ γάρ, καὶ ξεῦγμα. Ισόπτωσι ὅτι τὰ μὲν ἀγαθὰ ἀποδώσει φησὶ, τὰ δὲ κόλασιν ὀκ ἀποδώσει, ἀλλὰ προδεθήσεται. καὶ γὰρ τοῦτο καθ' λέξιν εἶπεν, ἀλλ' ἀφῆκε συνεπινοεῖσθαι. οὕτως οἶδε, τὸ μὲν Δικαιοῦν καὶ σῴζειν, οἰκεῖον θεοῦ. τὸ δὲ τιμωρεῖν αὐτὸν καὶ κολάζειν, ἀπὸ τῶν ἁμαρτανόντων πορίσματος, καὶ τοῦ μὴ μετανοεῖν καὶ ἐπιτρέφειν.
» Τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας. Πάλιν δείκνυσι φιλονεικίας εἶναι καὶ ῥᾳθυμίας τὰ ἁμαρτήματα. Καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ. Παρέλκεται ὁ καὶ.
» Πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργὴ, θλῖψις καὶ στενοχωρία.
Τίς γὰρ πιστεύσῃ ὅτι καλὸν ἡ ἀδικία, καὶ κακὸν ἡ ἀλήθεια. δῆλον οὖν, ὡς ὀκ γνώσει ἐστὶν ἡ ἁμαρτία. τοῦτο γὰρ μάλιστα τὸ πειθομένους δῆλοῖ, ἐκὼν γὰρ πείθεται ὁ πειθόμενος. Επὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν. Οὐκοῦν φησὶ βασιλεὺς, ὀκ οὖν δωάσης ὃς διαφεύξεται. Οἰκου.
» Ιουδαίουτε πρῶτον. Οσῳ γὰρ πλείονος διδασκαλίας ἠξίωται, τοσούτῳ ἁμαρτάνων πλέον τιμωρηθήσεται. Καὶ Ελλήνος. Εσεσθαι φησὶν,
» ἢ μᾶλλον ἔσεται. Δόξα δὲ τιμὴ ἐ εἰρήνη, παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν.
Καλῶς τὸ, καὶ εἰρήνη. ἐκεῖ γὰρ ὑδεὶς διὰ φθόνον μαχήσεται τῷ τιμηθέντι ἢ
» δοξασθέντι. Ιουδαίῳ τε πρῶτον. Ινα μὴ νομίζωσιν Ιουδαῖοι τὸν ἀκρόβυστον καὶ θεοσεβείᾳ ἔλαττον ἔχειν σωζόμενοι αὐτοί.
» Καὶ Ελλήνι. Ελλήνα, ὑ τὸν ἰδωλολάτρην λέγει, ἀλλὰ τὸν

» ἀκρόβυστον μὴν, θεοσεβῆ δὲ καὶ πιστόν. Οὐ γάρ ἐστι περιτομὴ πρὸ τοῦ θεοῦ.
Οὐ γὰρ περιτομῶν, ἀλλ' ἔργων ἐστὶν ἡ ζήτησις. ἐντεῦθεν ἄχρι ψύλλων πλείονων, μᾶλλον
ἢ σαφῶς Ἑθνικῶν ἐς Ἰουδαίων. καὶ σωληγορεῖ τοῖς ἐθνικοῖς μὲν, φύσει δὲ καὶ τὰ δίκαια
πράττουσι. τὸ δὲ πρεῖττον, θέλων τὸν μὴν νόμον ἐκβαλεῖν, πλὴν δὲ πίστιν ἀντεισαγαγεῖν.

Κεφ. γ'. » Ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται. καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ
» νόμου κριθήσονται. Δεῖξαι θέλει ἐν δύο ἁμαρτήσασιν Ἰουδαίῳ τε καὶ ἀκρο-
βύστῳ, χεῖρον τὸν Ἰουδαῖον πιωρεῖσθαι, ὅσῳ καὶ νόμου ὁδηγοῦ εὑρήσας ἥμαρτεν.
ἀνόμως γὰρ ἁμαρτάνοντα ἁσάφῃ τὸν ἀκρόβυστον, ὅς, φησιν, ἀνόμως ἀπολεῖται, ῥητέ-
ον γὰρ μετὰ ἀκριβείας νόμου. ὃ δηλοῖ πλὴν σύμμετρον ἀπώλειαν. ἐννόμως δὲ ἁμαρ-
τάντα λέγει τὸν Ἰουδαῖον, ὅς, φησι, διὰ τοῦ νόμου ὃν πραβέβηκε κριθήσεται, ῥητέον
κατακριθήσεται. δηλοῖ δὲ τὸ χεῖρον ἀπώλειαν. κρίσιν δὲ αὐτὴν καλεῖ ἐκ
ἀπώλειαν, διὰ τὸ ὑγιεῖσθαι τὸ δικαστήριον. ἢ χεῖρον οὖν ὁ Ἰουδαῖος πιωρεῖται κατὰ
τὴν παραγραφὴν, ὡς ἐπὶ μὲν τοῦ Ἕλληνος, ἀπολοῦνται, εἰπὼν, ἐπὶ δὲ τοῦ Ἰουδαίου,
κριθήσονται; ὧν τὸ μὲν ἀναμφίβολον κακὸν εἶναι δοκεῖ, τὸ δὲ ἀμφίβολον; σημὰ πρόσ-
χες. κρίμα ἐνταῦθα, τὸ κατάκριμα λέγει, ῥητέον τὴν ἀναμφίβολον ἀπώλειαν δηλοῖ. σημὰ δὲ
τιμωρία πρὸ τιμωρίαν, καὶ τὸ δύο οὐκ ἀμφίβολον ἀπωλείας.

Ἰωάννου. ΑΛΛΩΣ. Ἐνταῦθα γὰρ μόνον ἰσοτιμίαν δείκνυσιν Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος,
σημὰ καὶ πλὴν τὸν Ἰουδαῖον βαρούμενον ἀπὸ τῆς τοῦ νόμου δόσεως. ὁ μὲν γὰρ Ἕλλην,
ἀνόμως κρίνεται. τὸ δὲ, ἀνόμως, ἐνταῦθα, ἢ τὸ χαλεπώτερον, σημὰ τὸ ἡμερώτερον λέ
γει, ῥητέον ἢ κ ἔχει κατηγοροῦντα τὸν νόμον. τὸ γὰρ, ἀνόμως, ῥητέον, χωρὶς τῆς ἐκεί
νου κατακρίσεως, ἀπὸ ὧν τῆς φύσεως λογισμῶν καθ' δικαίζεται μόνον. ὁ δὲ Ἰου-
δαῖος ἐννόμως, ῥητέον, μετὰ τῆς φύσεως, καὶ τοῦ νόμου κατηγοροῦντες. ὅσῳ γὰρ
πλείονος ἀπήλαυσεν ἐπιμελείας, τοσούτῳ μείζονα δώσει δίκην.

» Οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται.
Ἴσως γὰρ ἀνοῦς πλανῶσιν, ἀλλ' ἢ τις ἀκροατὴς τοῦ νόμου δίκαιος ὁδός, σημὰ τὴ ποιητάς.

» Ὅταν γὰρ τὰ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ. Τοῖς τῆς φύσεως
» λογισμοῖς χρώμενα πρὸς δικαιοπραγίαν. Οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς ἐστὶ νό-
» μος, οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου. Θαυμάσιοι οἶμαι οὗτοι, οἱ νόμου πα-
δαγωγοῦ μὴ δεηθέντες, αὐτοὶ νομοθέται τε ἐστὶν ἑαυτοῖς, καὶ πληρωταὶ τῆς νομοθεσίας.

» Γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. Οὐ γὰρ δέονται τοῦ ἐν γράμμασι νόμου
φησὶν, ἀλλὰ τούτοις ἡ καρδία, ἔγγραπτον ἔχει κατανοούμενον τὸν νόμον.

» Συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως. Ἀρκεῖ γὰρ ἀντὶ τοῦ νόμου, πλὴν οἰκείαν
» συνείδησιν ἔχειν μαρτυροῦσαν. Καὶ μεταξὺ ἀλλήλων ὧν λογισμῶν κατηγορού-
των, ἢ καὶ ἀπολογουμένων. Ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῷ κριτηρίῳ, οὐ δεόμεθα
τῶν ἔξωθεν, ἢ κατηγορούντων, ἢ μαρτυρούντων ἡμῖν τὰ χρηστὰ, ἀλλ' οἱ ἑκάστου
Φωτ. λογισμοὶ ἐν τῷ συνειδότι, ἢ κατηγορεῖ ἢ ἀπολογεῖται. Τὸ δὲ μεταξὺ ἀλλήλων ὧν λο
γισμῶν καθ' ὑπερβατὸν εἴρηται. ἐφ' ἑξῆς γὰρ ἐστὶ τοῖς, γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δί-
καιοι παρὰ τῷ θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται. ἑρμηνεία γάρ ἐστι
πῶς οἱ μὲν

πῶς οἱ μὲν δικαιοῦνται, οἱ δὲ γε δικαιοῦνται. καί φησιν. ὅτι γε δικαίου τοῦ κρι-
τηρίου μαρτύρων, γε τινῶν ἔξωθεν ἀπροσδεήσεων, ἀλλ' οἰκοθεν ἐξ αὐτῶν ὧν λογισμῶν
καὶ ἡ ἁμαρτία πρίσεται, καὶ ἡ ἀρετὴ ἐπίδηλος γίνεται. διὸ καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐν
ταῦτα ἀπῶσιν, οὐδεὶ ῥητέον ἀρρεῖν. γὰρ γὰρ ἐκεῖθεν ὠφελήσουσι. καὶ πά-
λιν κατακρίνωσιν, οὐ χρὴ φρονπίζειν. οὐδὲν γὰρ ἐκεῖ βλάψουσιν, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ ἡ κα-
τάκεισιν καὶ ἡ ἀθώωσιν, ἢ ὧν οἰκείων λογισμῶν συναίθησις καὶ μαρτυρία. Διατὶ
δὲ ἡμῶν κατηγορούντων ὧν λογισμῶν, γε κεῖσε δικαιούντων; οὕτως γὰρ ἂν ἐδή-
λουτο, οἱ κολαζόμενοί τε διὰ τὰ, κατηγορούντων, καὶ οἱ ὠφελούμενοι διὰ τὰ, δι-
καιούντων. νῦν δὲ ὡς ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προτρέπεται νοεῖν ἡ ἀκολουθία, καὶ
τὸ κατηγορούντων καὶ τὸ ἀπολογουμένων. φαμὲν οὖν, ὅτι γε δεῖ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ
αὐτοῦ ἀμφότερα λαβεῖν, σημὰ κατηγορούντων μὲν ὧν λογισμῶν ἐφ' ἑτέρων, ἤγουν τῶν
κολαζομένων, ἀπολογουμένων δὲ ἐφ' ἑτέρων, ἤγουν ὧν ὠφελουμένων. διατὶ δὲ
γε κεῖσε, καὶ δικαιούντων καὶ κατακεινόντων; ὅτι γε δικαιοῦσιν οὐ γε γε δὲ τιμωροῦ
ται, σημὰ κατηγοροῦσι μὲν ἢ ἀπολογοῦνται. πλὴν δὲ κρίσιν τῆς τιμωρίας ἢ τῆς δι-
καιώσεως, ὁ κειτὴς ἐπάγει. καλῶς οὖν φησι ὧν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ
ἀπολογουμένων. πάλιν ἔσιν ἰδεῖν. Τί οὖν; τῶς ἀπολογοῦνται, μηδενὸς κατηγο
ροῦντος; ἢ γὰρ, κατηγορούντων, εἴρηται, ὅτι ἐπὶ ὧν κολαζομένων δεῖ λαβεῖν, τὸ
δὲ ἀπολογουμένων, ἐπὶ ὧν δικαιωθησομένων, καὶ καλῶς εἴρηται, πῶς ἀπολο
γοῦνται μηδενὸς κατηγοροῦντος; κατηγοροῦσι καὶ ἐνταῦθα. γὰρ ἔσιν γε κεῖσε ἄνθρω
πον ἄνευ ἁμαρτίας ἐκεῖθεν ὀφθῆναι. ἀλλὰ κατηγορία, ἐστὶ γε ἔσι βάρος ἔχουσι καὶ
ὄγκον τὰ ἁμαρτήματα, γε κεῖσε σφοδρὰ γε δὲ ἀπαράγραπτος, σημὰ ἀπολογίαν προάγου
σι πρὸς αὐτῶν οἱ λογισμοὶ, τὸ εὐσλαθὲς τῆς φύσεως, τὸ ἀσθενὲς, πλὴν τοῦ θεοῦ φιλανθρω
πίαν, τὸν ἔλεον. ἐπαύσεται μὴ ἐκείνη, νικᾷ δὲ ἡ ἀπολογία. ἀπὸ τοῦ ἀπολογίας οὖν ἔσι,
καὶ ἡ κατηγορία προηγήσατο, ἄξιοι οὗτοι σημαίνεται. ἐπειδὴ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις
ἄρτια μὲν ἐκ χαλεπὰ τὰ ἁμαρτήματα, σφοδρὰ δὲ ἀπαραίτητος κατηγορία,
γε δαμοῦ δὲ ἡ ἀπολογία, πίπτουσιν ἐπ' αὐτῶν πάλιν μόνον τὸ, κατηγορούντων. ἔστι δὲ
συγγνωστὰ μὲν, ἃ κατὰ λογισμοὺς ἡμάρτηκε, ἀσύγγνωστα δὲ, ἃ μέχρι πράξεων πα-
ρεξέκυσαν. καὶ πάλιν συγγνωστὰ μὲν, ἃ διὰ μετανοίας κατώρθωται, ἀσύγγνω
στα δὲ, οἷς μὴ δὲ τὸ διὰ ταῦτης ἰατήριον καὶ πῶς θεραπείαν προσενηνόχασιν. δ' ὡς
ται δὲ καὶ ὡς ἔχει τάξεως ἡ λέξις, τὸ ῥητὸν ἢ διάνοια πραλιφθῆναι. οἷον οἱ μὲν
νόμον λαβόντες, καὶ τὸν νόμον καὶ πῶς συνείδησιν ἔχουσιν ἐφ' οἷς ἁμαρτάνουσι κατη-
γορούσαν. οἱ δὲ μὴ παρεληφότες φησὶ τὸν νόμον, πράττοντες δὲ αὐτὸ συνειδήσεως
τοῦ νόμου, οὗτοι πῶς συνείδησιν προβάλλονται μάρτυρα τῆς ἀγαθοεργίας. ἵνα γὰρ
μή τις εἴπῃ, γὼ κωῶ καθ' τύχιον πράττουσι τὸ ἀγαθὸν ἡμῖ νόμῳ πράττουσιν. οὐμὴν
οὖν φησιν, ἀλλὰ μετὰ συνειδήσεως, διδάσκαλον ταύτῃ καὶ μάρτυρα ἔχοντες τῆς ἀ-
γαθοεργίας. διὸ δὲ μείζονος ἄξιοι ἀποδοχῆς, δὲ μείζονα τὸν ἔλεγχον καθ' ὧν μετὰ
νόμου ἁμαρτανόντων ἐπάγονται. εἶτα ἐπειδὴ γε πάντες οἱ χωεὶς νόμου ἀγαθοερ
γοῦσιν, ἀλλ' ἔσιν οἱ καὶ πλημμελοῦσι, δείκνυσιν γε δ' αὐτοὺς εὐσθενοῦς ἀτιμωρήτους. ἢ γὰρ

καὶ μὴ νόμον ἔχουσι φησὶ τὸν κατηγοροῦντα, ἀλλὰ καὶ οὕτως δίκας ὑφέξουσι, μεταξὺ ἀλλήλων ὧν λογισμῶν κατηγορούντων. τὸ δέ, ἢ καὶ ἀπολογουμένων, πίσω σίς ἐστιν ἐκτοῦ ἐναντίου ἐπαγομένου. ὥσπερ εἶλεγεν. ὅτι ὥσπερ ἀπολογουμένων τὸ λογισμῶν, ἀθῴωσις ἀκολουθεῖ τῷ νόμου χωρεῖς, οὕτως κατηγορούντων πάλιν χωρεῖς τῷ νόμου, ἡ κατάκρισις ἔσεται. πότε δὲ ταῦτα; ὧν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ.

» Ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου.
Οἱ μὲν γὰρ ἀνθρωποι τὰ φανερά. ὁ δὲ θεὸς ὧν κρυπτῶν ἐστιν ὀξεταστής.

» Διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ γὰρ πατήρ, φησι, κρινεῖ ὑδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν
» δέδωκε τῷ υἱῷ. Ἰδε σὺ Ἰουδαῖος. Εἰ τῶν ὅπως ὑδὲν τῷ θεοσεβεῖ μὲν ἀκριβοῦ
στερον δέ, λείπει πρὸς τὸ ὠφθῆναι, ἐὰν ᾖ μόνον τὸν νόμου ποιητής, ὕθησι λοιπὸν ἐφ' οἷς μέγα ἐφρόνουν Ἰουδαῖοι, δεικνὺς ὅτι ὑδὲν τούτων ὠφελεῖ, τὸν μὴ ὀρθῶς βιοῦντα. καὶ πρῶτον αὐτὸ τὸ ὄνομα τέθεικεν. Ἴδε σύ, φησιν, Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ. ἐδόκει γὰρ καὶ
» αὐτὸ τὸ ὄνομα μέγα εἶναι, ὡς νῦν τὸ τῶν χριστιανῶν. Ἐπονομάζῃ.
» Οὐ γὰρ εἶ ναι τὰ ἀληθειαν, ἢ μὴ πληροῖς τὸν νόμον. Καὶ ἐπαναπαύῃ τῷ νόμῳ.
Οὐ γὰρ παύσεις, φησὶν, ὡς ἔξω νόμου πολιτευόμενος, τὸ πρακτέον ἐπιζητῶν, ἀεὶ ἔχεις τὸν νόμον, σαφῶς ἅπαντα σε διδάσκοντα. ἢ οὕτως. μέγα φησὶν, ἐπὶ τῷ νόμῳ φρονεῖς, καὶ ῥύπτυφας αὐτῷ, ὡς ἐξαίρετόν νόμου θείου πρὸ τοὺς λοιπούς. τὸ δὲ ἐπαναπαύῃ δηλοῖ, ὅτι ὑ παμάτῳ αὐτῶν ἢ καυχήματι ἐδόθη, ἀλλὰ χάριτι θείᾳ.
» Καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ. Ὡς μόνος ἀγαπηθεὶς πρὸ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους. δο-
» κεῖ δὲ αὐτοῖς καὶ ἡ ἀπόνοια σώζειν. Καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα.
Καίτοι τὸ γινώσκειν μὲν μὴ ποιεῖν δὲ, πολέμου πρασκευαζῇ τῷ κόλασιν. ἀλλ' ὅμως ἐπὶ τούτου μέγα ἐφρόνουν. ὅθεν ὑ λέγῃ, πρεῖς, ἀλλὰ γινώσκεις τὸ τοῦ θεοῦ θέλημα.
» Καὶ δοκιμάζῃς τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου. Ἡ γὰρ τοῦ νόμου κατή
χησις, οἷδε τὰ ὧν συμφερόντων ἀκριβῆ δοκιμασίαν ἐκδιδάξαι. οὗτοι ὃ μὴ ποιοῦντες, ἐ
» πὶ τῷ ὠφέλειαι τ' ὧν συμφερόντων δοκιμασίαν μέγα ἐφρόνουν. Πέπεισάς τε σαυ
» τὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν. φῶς τ' ὂν σκότει. παιδευτ' ἀφρόνων. διδάσκαλον νηπίων.
Οὐκ εἰ φησὶν ὁδηγὸς τυφλῶν, ἀλλ' οὕτω πρὶ σεαυτ' λογίζῃ. τυφλοὺς δὲ λέγει ἐν σκότει, ἐ ἄφρονας, ἐ νηπίους, τῇ προσκολλωμένους αὐτῇ προσηλύτοις, οἳ οὕτω ἐδὲν σιν εἰ χον τ' νόμου. τούτοις γὰρ τοῖς ὀνόμασιν αὐτὸ κενοδοξίας αὐτοὶ τῇ προσηλύτοις ἐκά λυν. διὸ ἐ αὐτοὺς ἡρέμα ἐπνυθάνετο αὐτοῖς τούτοις τοῖς τοιούτοις ὀνόμασιν ἐχρήσατο.
» Ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ. Εὐφυῶς εἶπε μόρφωσιν γνώσεως καὶ εὐσεβείαν, δηλῶν ὅτι οὐκ αὐτὴν ἔχουσι τὴν ἀληθῆ γνῶσιν καὶ εὐσέβειαν, ἀλλ' ἐπίπλασιν ἥκιστα πινά, σχῆμα μὲν ἔχουσαν ἀληθείας, οὐκ οὖσαν δέ. καλῶς δὲ κεῖται τὸ, ἐν τῷ νόμῳ. ἔδει γὰρ τὴν εἰκόνα τὴν ἀληθῆ, ἣν τῷ σωφρόνι καὶ ἐν τοῖς πράξεσι κεκτῆσθαι. σὺ δέ φησι μέγα φρονεῖς, ὡς ὅτι ὀνόμος ἔχει τὴν εἰκόνα ταύτην, ἀλλ' οὐδέν πω πρὸς σε, ἐσει μὴ ποιητὴς ἦ τοῦ νόμου.
Φωτ. ΑΛΛΩΣ. μορφοῦται τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐν τῷ νόμῳ ἀλ-
ληθείας, ὁ ἁπλῶς αὐτὸν καὶ πολιτευόμενος κατ' αὐτόν. τέθεικε γάρ, τὸ μὲν μόρφωσιν

μόρφωσιν γνώσεως, ἐπὶ τοῦ ἁπλῶς, τὸ δὲ μόρφωσιν ἀληθείας, ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ. ἐκεῖνος γὰρ ἀληθῆ τὴν ἐν τῷ νόμῳ γνῶσιν δείκνυει, ὁ δι' ὧν ἔργων πληροῖ αὐτὴν, ἐκεῖνος πιστόν. σὺ δέ φησι πεπρικὰς σεαυτὸν εἶναι παιδευτὴν καὶ ὁδηγὸν καὶ διδάσκαλον, ὄχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς ἁπλῶς τῷ νόμῳ γνώσεως, καὶ τῆς ἐν τῷ νόμῳ ἀληθείας, οὕτως δὲ πολιτεύῃ, ὡς μὴ δὲ διδασκαλίας νομικῆς πω ἀκούσας. ὁ οὕτω τὴν μόρφωσιν πεπρικὼς ἔχειν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας, ὧν ἀφρόνων παιδευτής, ὁ ὁδηγός, ὁ διδάσκαλος εἶναι πεπρικὼς, πρῶτον σεαυτὸν διδάξον. διδάξεις δέ, ὅτε ἐπὶ τοῖς ἔργοις δείξεις ἀληθεύουσαν τὴν διδασκαλίαν.
» Ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις; ὁ
» λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; Εἰ τὰ ἀκόλουθον ἦν ἦν εἶπεν, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πρᾶ θοῦ λαβόντες, καὶ μὴ φυλάττοντες αὐτὰ, μείζονος ἔσονται τιμωρίας ὄχοι, ὅσῳ καὶ ἐν γνώσει ἡ ἁμαρτία. ἀλλὰ τέως σφόδρα αὐτὸ καθάπτει, ἀλλὰ καθ' ἑρώτησιν πεφάγων τὸν λόγον, ἵ τραὐτὸ δηλοῦντα). τινὲς δὲ μᾶλλον ἀπροφάντικῶς ἀναγνωστέον φασίν.
» Ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἴδωλα ἱεροσυλεῖς; Ὁ μὲν νόμος καὶ τὰ ἐν τοῖς ἡδωλείοις χρήματα βδελυκτὰ εἶχε, δηλῶν τὸ δαίμονιν ἀνατεθειῶσαι. ὑμεῖς δέ φησι τὰ μὲν εἴδωλα βδελύσσεσθαι φατέ, τὰ δὲ ἐπ' αὐτοῖς χρήματα ἁρπάζετε. ἆρα οὖν, ὑ δὲ τὰ εἴδωλα καὶ τὰ ἀληθῆ βδελύσσεσθε. Εἰ γὰρ τις βδελύσσεται τὰ εἴδωλα, ὡς ὧν οἰκείων ἐθῶν καὶ νομίμων καὶ ἱερῶν ἀκριβὴς φύλαξ, ἔπειτα τὰ οἰκεῖα ἱερὰ ἀπροσυλᾷ, πόσης οὖν γνώμης ἄξιος τιμωρίας; δι' ὧν μὲν πεπαίσθαι ἀπροφέφεται τὰ εἴδωλα, τιμᾶν καὶ σεβεσθύσεσθαι δοκῶν τὴν οἰκείαν λατρείαν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἱερά, δι' ὧν δὲ ὑλημῆν καὶ κλέπτουσαν χεῖρα ἐπαφίησιν αὐτοῖς, μᾶλλον ὧν ἡδώλων ἀβυθέζων καὶ ἀπὸ τὸ μηδενὶ γούμενος αὐτὰ, παραπλήσιός ἐστιν οὗτος ὡς ἀληθῶς, τῷ λέγοντι μὲν ἕτερος μὴ δεῖν κλέπτειν, πράττοντι δὲ τὰ ὧν κλεπτόντων. ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος ῥᾳνατίας τοῖς λόγοις δηλοῖ ὧν ἔργων πράττων ἀπηρείκνυται, οὕτως καὶ οὗτος ἐναντία τ' βδελύσσεσθαι τὰ εἴδωλα δι' ὧν ἱεροσυλεῖ διαπράττεται, δηλῶν τῆς ἀπὸ τὰ ἱερὰ κλοπῆς καὶ ὕβρεως ἀτρατεύων τῇ δαίμονας, ὧν ἦσαν τὰ εἴδωλα οἰκειότητα.
» Ὃς τῷ νόμῳ καυχᾶσαι, δηλῶν τῆς παραβάσεως τὸν νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζῃς;
Καυχᾶσαι ὡς τιμηθεὶς παρὰ τοῦ θεοῦ δηλῶν τὸν νόμον. τί γὰρ οὖν τῇ παραβάσει ἀτι
» μάζεις τὸν νόμον, καὶ συναπατιμάζεις τὸν θεόν; Τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ.
Ἐπειδὴ βαρὺ εἶπεν ὅτι τὸν θεὸν ἀτιμάζῃς, τὸν προφήτου παράγει μάρτυρα, ὡς ἦ εἶπεν, οὐκ ἐμὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ τοῦ Ησαΐου. οἱ γὰρ ἔξ ἐθνῶν ὁρῶντες αὐτοὺς κακῶς πολιτευομένους, ἐς βλασφημίας ἐξέφερον. τοῦτο λέγοντες ἔδει ἀγαπῆσαι τὸν θεὸν ἢ δοῦναί τι αὐτοῖς; οὐκ ἦδει κακοὺς ὄντας καὶ ἐσομένους;
» Δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι καθὼς γέγραπται.
Οὐ μόνον φησὶν ὑμεῖς ἀτιμάζετε τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις πρόφασιν παρέχετε.
» Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον πράσσῃς. Ἐπειδὴ μέγα τι ἐδόκει ἡ περιτο
μὴ, τελευταῖον ἐπ' αὐτὴν ἦλθε φησιν. ἀλλ' ἐρεῖτε μέγα ἐ ὠφέλιμόν τι χρῆμα ἡ περιτομή. ἧς κείνει γὰρ τῷ λαῷ τ' θῦ. ναί φησιν, ὁμολογῶ, ἀλλὰ τότε, ὅταν νόμον πράσσῃς.

» Ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου. Βούλεται δεῖξαι ὅτι ἔστι περιτμηνοητὴ, ἧς τύρς ἡ διάθετις, κενα θάρθαι καὶ τὰ περὶ πὰ περιτετμῆθαι. περιτομὴ δὲ, πᾶν ὅσον χφίλον θεῷ. ἐκ δὲ τούτου, ἔστι τις ἀκρόβυστος μὲν τὸ σῶμα, τῶν δὲ τριῶν τῶν ἔχων περιτομήν. καὶ πάλιν ἐμπερίτμητος μὲν τὸ σῶμα, ἀκρόβυστος δὲ τῶν ψυχῶν. ἀκροβυσίαν δὲ καὶ περιτομὴν τὰ ἀληθῆ δηλονότι αἱ ἀγαθαὶ καὶ πνευμαὶ πράξεις χαρακτηρίζουσιν. Ἐπεὶ ὅων σημεῖόν ἐστιν ἡ περιτομὴ παθῶν ἐκκοπῆς, εἴτις
Φωτ. χκ ἐκκέκοπται τὰ πάθη, δηλονότι ἀκρόβυστος ἐστι, κἀν τὸ σημεῖον ἢ τὸ σώματος φέρῃ. τοιαυτίον γὰρ χ μόνον χδὲν ὠφελεῖται οὗτος, ἀμὰ καὶ πλέον βλάπεται, ψευδόμαρτύς τε καὶ τῆς ἀληθοῦς περιτομῆς, ἧς ἴσως σύμβολον ἡ καὶ τὰ σάρκα, καὶ αὐτῶν τοῦτων ὀνυδρίζων, καὶ ἄχρηστον τρισὶν, καὶ μηδὲν σημαίνουσαν, ὧν ἐδόθη σημεῖον εἶναι. ᾗ δέτις ἐκκέκοπται τὰ πάθη, κἂν τὸ σημεῖον χκ ἐν τεταύτῃ) τῇ σαρκὶ, χ δηλονότι περιτέτμηται τῶν ἀληθινῶν περιτομῶν, ᾗ μὴ καὶ μᾶλλον, ὅσῳ μὴ δηλονότι τῆς
» ἀληθείας, ἢ τις χάριν πρελαμβάνει μιμήσεως καὶ συμβόλου. Ἀκροβυσία γέγονε.
Τοῦ αὐτοῦ. Τουτέστι βδελυκτὸν, καὶ τὸν ἐκείνων νοῦν. βδελυκτὸν γὰρ ἐκεῖνοι τὸν ἀκρόβυστον ἡγοῦντο. ἐὰν οὖν φησὶν χφυλάττῃς χδὲ πράττῃς τὰ τοῦ νόμου, ἡ περιτομή σου ὥσπερ οὖν θεάρεστον, γέγονε βδελυκτὸν ἐκ ἀπρβλητον. ἐὰν δὲ ὁ ἀκρόβυστος τὰ δικαιώματα φυλάττῃ τοῦ νόμου, ἡ ἀκροβυσία αὐτοῦ ὥσπερ οὖν βδελυκτὸν, θεάρεστον καὶ θεοφιλὲς λογισθήσεται αὐτῷ τῷ νομοθέτῃ καὶ δημιουργῷ. καὶ τοῦτον θεάρεστον καὶ ἀποδεκτὸν, ὅσῳ καὶ σὲ δι' αὐτοῦ ἐλέγχεσθαι ἐ κατακρίνεσθαι. σκόπει δὲ πῶς σοφῶς καὶ δρυμικῶς, φησὶν, ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυσία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, καὶ οὐκ εἶπε τὸν νόμον φυλάσσῃ. ἵνα γὰρ μὴ εἴπῃ ὁ Ἰουδαῖος, καὶ πῶς δύναι τὸν ἀκρόβυστον φυλάττειν τὸν νόμον, αὐτῷ τούτῳ πραβαίνοντα τὸν νόμον, τῷ ἀκρόβυστον εἶναι; ἵνα οὖν μὴ δ' ἐν τούτῳ δῷ αὐτοῖς λαβὴν, χ ὄυτως φησὶν, ἀλλὰ τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου. καὶ ἐπὶ μὲν αὐτῶν ἐκείνων, τὸν νόμον φησὶν, ἐπὶ δὲ τῶν ἀκροβύστων, τὰ Δικαιώματα τοῦ νόμου. χ πάντα, φησὶ, τὸν νόμον εἶπον, ἀλλὰ τὰ δικαιωτικὰ μόνον, ἅμα δεῖξαι ὑπεμφαίνων, ὅτι χ πάντα τὰ ἐν τῷ νόμῳ ἦσαν δικαιωτικὰ. ἀλλὰ τὰ μὲν Δικαιώματα ἦσαν καὶ ἐδικαίου, ὅσα συνεφώνει τῇ χάριτι, τὰ δὲ, ἕνεκα μόνης τῆς ἐκείνων ἀθετείας ἦσαν δεδομένα. ΑΛΛΩΣ. Εἰς νοητὴν ἀκροβυσίαν, φησὶ, μεταφορικήν σου ἡ περιτομὴ, δηλονότι σὲ τὸν κακῶς χρώμενον. τέως γὰρ χ βούλεται φανερῶς ἀτιμάσαι τὴν περιτομήν.
» Ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυσία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυσία αὐ-
» τοῦ εἰς περιτομὴν. Τουτέστιν οἱ τὴν ἀκροβυσίαν ἔχοντες ἐθνικοί.
» Λογισθήσεται; Οὐκ ἔστιν ὅτι νικᾷ τὴν περιτομήν. (τέως γὰρ ἔπαθες ἂν,)
» ἀλλ' ὅτι εἰς περιτομὴν λογισθήσεται, πρὸς τῷ θεῷ δηλονότι. Καὶ κρινεῖ.
Τουτέστι κατακρινεῖ. ὡς καὶ εἴρηται. ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται, καὶ κρινοῦσι τὴν γενεὰν ταύτην. Ἡ ἐλέγξασα, φησὶν, ὁ τὸ σημεῖον μὲν μὴ ἔχων, τὰ δὲ
Φωτ. τοῦ σημείου καταρτήσας, ὡς μὴ καταρτήσαντα. καίτοι δέον ἐπεὶ καὶ ὑπέσχου δηλονότι τὸ σημεῖον, μᾶλλον ἐκείνου τὸ κατόρθωμα ἐπιδεικνῦναι.

Ἡ ἐκ φύσεως

» Ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυσία. Ἐκ φύσεως ἀκροβυσίαν λέγει τὸν ἐν σαρκὶ ἀκρόβυστον. οὗτος τριῶν πλήρων τὸ ἀπὸ τοῦ νόμου, κατακεινεῖ σε τὸν περιτομὴν ἔχοντα, καὶ ὅσον ἦκεν ἐς τὸ γράμμα, τὸν νόμον, ταῖς δὲ πράξεσι, πραβαίνοντα αὐτόν.
» Τὸν νόμον τελοῦσα. Κατ' ἐκεῖνο δηλονότι, καθ' ὃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ φυλάττῃ. σκόπει δὲ. πρῶτον μὲν δικαιώματα νόμου ἕτων καὶ οὐκ αὐτὸν τὸν νόμον, νῦν αὐτὸν τὸν νόμον τελεῖν φησιν, ὑποδηλῶν ὅτι ταῦτα ἐστὶ πρίσις νόμος. ἡ δὲ
» περιτομὴ καὶ τὰ τοιαῦτα, χδὲ πρίσις νόμος. Σὲ τὸν διὰ γράμματος, καὶ περιτομῆς πραβάτην νόμου. Διὰ γὰρ νόμου γραπτοῦ καὶ περιτομῆς πρσαχθείς, ἐλπίου
» πάντων πραβάτης. Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖος ἐστιν.
Λοιπὸν ὁρίζεται τίς ὁ ὄντως Ἰουδαῖος, καὶ τίς ὁ ὄντως ἀκρόβυστος. καὶ δοκεῖ μὲν μὴ ἐκβάλλειν τὸν Ἰουδαῖον, ἀμὰ τὸν πραβάτην. πρὸ δὲ καταβάλλει αὐτῷ, σημαίνων
» πάντα πρὸς ἐπίδειξιν αὐτὸς πρισσῶτας. Οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή.
» Τοῦτο ἕτων ὀρθέβαλε τὰ σωματικὰ πάντα. Αλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος.
» Οἷον ὁ νοητός. Καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι.
Οὐ γὰρ χρεία, φησὶ, τὴν σαρκικὴν περιτέμνειν ἀκροβυσίαν, ἀμὰ τὴν καρδίαν ἐκ τῶν κακῶν πράξεων. ἕτων δὲ, ἐν πνεύματι, προσδοκοιεῖ τὴν πίστιν. οἱ γὰρ πίστει δικαιωμάτων ἀγίου τὴν περιτομὴν ἔχουσι τῶν ἁμαρτιῶν. ὁ τὴν καρδίαν, φησὶ, τετμημένος ἀπὸ πάσης ἀκαθαρσίας. οὗτος γὰρ ὁ ἀληθῶς Ἰουδαῖος, ὁ τὸν νόμον πληρῶν.
» Οὗ ὁ ἔπαινος χκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀμὰ ἐκ τοῦ θεοῦ. Τῆς γὰρ κρυπτῆς καὶ ἐν καρδίᾳ περιτομῆς, χκ ἔστι ἔπαινέτης ἄνθρωπος, ἀμὰ ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρὸς θεός.
» Τί ὄν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; πολλὴ κατὰ πάν- Κεφ. Δ'. 3
τα τρόπον. Ἀντιτίθησιν ἑαυτῷ. ἆρα φησὶ κατὰ τὸν σὸν λόγον χδὲν ὠφελεῖ, οὔτε τὸ εἶναι Ἰουδαῖον, οὔτε περιτέμνεσθαι, ἀμὰ καὶ βλάπτει, ὡς τοὺς πραβαίνοντας μείζονος εἶναι τιμωρίας ἀξίους, τί δὲ τοσαύτης καὶ ἐξελέξατο ὁ θεὸς, δηλονότι δὲ καὶ περιτέμνεσθαι προσέταξεν; ἴσως μὴν οὖν πρὸς τὴν ἀντίθεσιν ἕτοιμον, ὅτι τύρς ἴσως ἡ περιτομὴ, ταύτης τῆς δὲ πίστεως ἐν πνεύματι περιτομῆς, ἐ Ἰουδαῖος τοῦ νοητοῦ Ἰουδαίου τὸ ἐξομολογουμένου θεῷ. Ἰούδας γὰρ, ἐξομολόγησις ἑρμηνεύεται. ἀμὰ τούτῳ τέως ἀφεὶς τὴν λύσιν ἀπράδεκτον ἔτι οὖσαν, ἐς ἕτερον ἦλθεν, ὅτι ὠφελεῖ ὁ Ἰουδαϊσμός. καὶ τὸ τί φησιν ἔμαθον ὁδὸν σωτηρίας, ἔλαβον νόμον ὁδηγὸν τῶν πραξέων. ᾗ δὲ μὴ ἐφύλαξαν, ἑαυτοῖς μεμφόμενοι. ἐμοὶ γὰρ τέως, φησὶ, πρὸς τοὺς μὴ πραβαίνοντας ὁ λόγος. ΑΛΛΩΣ. τὸν Ἰουδαϊκὸν κατασείλας ὀφρῦν, Θεοδωρ.
ἐ δείξας μάτην αὐτὸν ἐπὶ τῇ περιτομῇ ἐ τῷ νόμῳ, ἐ τῇ Ἰουδαίου προσηγορίᾳ μεγάλαυχούμενον, ἵνα μή τις ὑπολάβῃ δυσμενείᾳ τὸν ἐ ἀπωθεῖσθαι πρέπειν, ἐσάγει. τί τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; ἧ ὧν ἀμφοτέρων, φησὶν, ἐθνῶν τινὲς θεοσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ κοσμούμενοι, ὧν θείων ἀναῤῥήσεων ἀπολαύουσι, τί δὲ πρὸ τούτων ἐθνῶν ἐχώρισε τὸν Ἰσραὴλ ὁ θεὸς, ἐ τὴν περιτομὴν αὐτοῖς δέδωκεν; τὸ γὰρ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, τὴν περιτομὴν λέγει. εἶτα ἐπάγει. πολλὰ καὶ πάντα τρόπον. ἐξελέξατο γὰρ αὐτὸν τῇ προγόνοις. δ Αἴγυπτίων ἠλευθέρωσε δουλείας. πολυθρυλ-

λήρου δὲ τὰς παραδοξολογίας ἀπέφηνε. νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν. πεφήνας ἀεὶ θεὸς ἦν. πᾶν γὰρ λέγει, πολὺ καὶ τὰ πάντα πρόχειρον. ταῦτα μόνοις πᾶσι σιγήσας, τὸ νόμου τῷ θέσιν πίστεσι μόνον. πρῶτον μὲν, ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, πολὺ καὶ τὰ πάντα σωτήριον εἶναι τὸ πιστεύεσθαι καὶ ὠφέλιμον.

Πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ.

Οτι ὅλως φησὶν ἐνεχειρίσθησαν τὸν νόμον. οὗτος γὰρ τὰ λόγια τοῦ θεοῦ.

» Τί γάρ; εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καταργήσει; μὴ γένοιτο. Εἶτα ἵνα μὴ λέγωσι, ναί φησιν ἐνεχείρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς τὸν νόμον, καὶ τίς ὠφέλεια τοῦ νόμου ἐγχειρισθῆναι; ὁπότε πολλοὶ γε ἠπίστευσαν αὐτῷ; καὶ τί φησι πρὸς τὸν θεόν, ἡ ὑμεῖς ἠπιστήσατε; μὴ γὰρ ἀναγκὴ σῶσαι ὑμᾶς εἶχεν ὁ θεὸς ἀκούοντας; μὴ γὰρ ἐπειδὴ, φησί, τινες ἠπίστησαν, πρὰ τοῦτο τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ, τοῦτέστι τὴν ἐνεργείαν κατήργησαν καὶ ἐματαιόπρησαν; οὐμῶ δῶν. ἡ γὰρ καὶ αὐτοὶ γε ἠβουλήθησαν, ὁ μὲν τοι θεὸς τὸ αὐτοῦ περίεικον. ΑΛΛΩΣ. ἀντιπίπτον λύει. τί γάρ; ἡ ἠπίστησάν τινες; ἀπρέπεσε γὰρ ἄντις, ὅτι ἐνεπιστεύθησαν μὲν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, τὰ δὲ λόγια τοῦ θεοῦ, μεγάλας μὲν δωρεὰς καὶ ἐνεργείας ὑπισχνεῖται, ἀπ' ἐπὶ τῇ ὧν παραδεξαμένοις πίστει καὶ πραφυλακῇ σῶσαι τοὺς ὑπάρχοντας καὶ τοὺς ἐκβασιν εἶχον. πολλῶν δὲ ἀπιστησάντων ἐ πραβεβηκότων, ἀκόλουθον κεκωλύσθαι μὲν τὰς ὑποσχέσεις εἰς τότε δέξεσθαι, μάτην δὲ τὰ λόγια τοῦ θεοῦ καταπιστευθῆναι φύσις εἰς μηδὲν χρήσιμον, καὶ τοὺς περιεμιὼ δέξεσθαι, εἶτε μὴ μὲν περιεμὶ, διὰ τὰ λόγια, τὰ δὲ λόγια, διὰ τὰς δωρεάς. αἱ δὲ δωρεαὶ, διὰ τῆς πίστεως ἐλάμβανον τότε, τοὺς πίστιν δὲ ἠθέτησαν οἱ πραβεβηκότες. ὥστε γὰρ μία, φησὶν, ὠφέλεια τῆς περιτομῆς. τοῦτο δῶν ἐπιλυόμενος τοὺς ἀπορίαν φησίν. τί γάρ; ἡ ἠπίστησάν τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τοὺς πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσει; τοῦτέστι τὸ πιστὸν ὧν ὑπροχέσεων αὐτοῦ, τὸ ἀληθὲς, τὸ ἀμετάθετον. μὴ γένοιτο φησὶ διὰ τοὺς ἐκείνων ἀπιστίαν, ἢ τὸ οὐ τοῖς ὑπροχέσεσιν αὐτοῦ πιστὸν καὶ ἀληθὲς, μάταιον ἀποτελεσθῆναι, ἢ τῆς ὡρισμένης τοὺς νομοθεσίαν εἰς μηδὲν ὠφέλιμον χρηματίσαι. τοὺς γὰρ αἰτίαν ἔχειν οὐκ ἄλλος, ἀπ' οἱ πραβεβηκότες εἰσὶ Δίκαιοι. ἢ μᾶλλον οὗτος. μὴ γένοιτο ὑποσχύσαι τοὺς ἀπιστίαν ἐκείνων, ὥστε δι' ἐκείνων καταργηθῆναι, ἐ ἀτελὲς ἐ ἀνέκβατον ὀφθῆναι, τὸ ἐν τοῖς ὑπροχέσεσιν αὐτοῦ πιστὸν ἐ πανάληθες. κἂν γὰρ ἐκεῖνοι ἠπίστησαν, αὐτὸς γε δὲν ἔλαττον τὸ ἑαυτοῦ ἐπρίνοσε ἐ τοῖς ἐπαγγελίας δέξεσθλήρωσε. σωτὸν δὲ πίστιν θεοῦ ἐκλαβεῖν ἐ τοὺς ὧν τοῖς μὴ πραβεβηκόσι διαμείναντας πίστιν. αὕτη γὰρ θεοῦ πίστις ὡς ἡ θεὸν οὖσα, καὶ ἐκ θεοῦ αὐτοῖς διαφυλαχθεῖσα. ἡ μὲν γὰρ ἀπιστία τοὺς μοχθηρίας ὧν ἀπιστησάντων, ἡ δὲ πίστις ἐκ θεοῦ ἐδράξεται τοῖς ἀξίοις. ἢ ὅσον ἐκείνων ἀπιστία, μὴ γένοιτο, φησὶν, ὅτι ἐκεῖνα τοὺς ἡ θεὸς ἐ διὰ θεοῦ μεμνωκῆναι πίστιν. ὥστε τέλος ἔχουσιν αἱ ἐπαγγελίαι. » ὥστε ἔστιν ὠφέλεια ἐ τῆς περιτομῆς. Γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος » ψεύστης, καθὼς γέγραπται. Οὐκ ἐπιδὴ φησὶν ἠπιστήσαν Ἰουδαῖοι, διὰ τοῦτο παρεβλάβη τι ἡ δωρεὰ τοῦ θεοῦ, ἢ ἀλαπώθη, ἀλλὰ πάντα γέγονεν ἵνα διελεγχθῇ καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ἀληθὲς, ἐφ' οἷς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀμφὶ τὸν Αβραὰμ, καὶ ὧν ἀνθρώπων τὸ

ψεῦδος.

ψεῦδος. Ἐψεύσαντο γὰρ τῇ ἀπιστίᾳ τὸν θεὸν, θεοῖς λατρεύσαντες καὶ δαίμοσιν. Οἰκουμ.

ΑΛΛΩΣ. γινέσθω ὑμῖν φησὶν ὁ θεὸς ἀληθὴς, λογιζέσθω, νοείσθω, φρονείσθω, ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς, καὶ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης. ἡ οὖν τοῦτο, ἡ καίτοι ἠπείθησαν, οὐδὲν ἧττον ὁ θεὸς ἃ ἐπηγγείλατο τῷ Αβραὰμ εἰς τέλος ἄξει. πῶς οὖν φησὶ καὶ ἀπιστοῦσι καὶ παρανομοῦσι; ναί φησι. τοὺς γὰρ οἰκείας ἐπαγγελίας αὐτοὺς ἐπάγων, ἐκείνων παραβεβηκότων καὶ ἡμαρτηκότων, καὶ τὸ ἐκείνων ἄγνωμον ἐ ἀχάριστον μᾶλλον ἐλέγχεται. οὐ μὴν ἀμὰ καὶ τὸ ὑπερβάλλον τοὺς ἐνεργείας ἐ ἀληθείας τοῦ θεοῦ δικαιοζώνης, ἐπὶ πλέον ἀπρογυμνοῦται ἐ ἐπιδείκνυται, ἐ νίκη αὐτῷ λαμπρὰ ἐκ τούτου πορίζεται, ὡς καὶ ὁ Δαυὶδ μαρτυρεῖ λέγων. ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοισου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κείνεσθαί σε. ὥς τε ἡ ἐκτὸς ἐπαγγελίας τὸ πέρας τοὺς ἐπαγγελίας, τοὺτο δὲ καὶ τεπιστεύθησαν οἱ Ιουδαῖοι, πολὺ καὶ τὰ πάντα πρόχειρον τὸ πλεῖστον τοῦ Ιουδαίου, ἡ καίτοι τινες αὐτῶν γεγόνασι παραβάται. εἶτα τί οὖν φησιν, ἡ ἐκτὸς ἀδικίας ἡμῶν νίκη γίνεται τῷ θεῷ, καὶ ἐξῆς.

» Οπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοισου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κείνεσθαί σε.

Παράγει καὶ τὸν Δαυὶδ τὸ αὐτὸ λέγοντα. ὅτι διὰ τὸν, φησὶ, καὶ ἀναξίους ἐνεργεῖ ὁ θεὸς, ἵνα δείχθῇ αὐτοῦ τὸ ἀγαθὸν, ἐ ἵνα νικήσῃ, ἐς κείσιν τοῖς ἀνθρώποις κατα-

» τάς. Εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοζώνω σωίσησι, τί ἐροῦμεν.

Αντίθεσις. Ο θεὸς φησὶν ἐνεργήτησεν, ἡμεῖς δὲ αὐτὸν ἐψευσάμεθα. ἐ διὰ τοὺτο ἡ μετέραν κακίαν ὤφθη μᾶλλον ἐλεήμων, ὅσῳ ἐ ἀναξίοις ἐνεργετεῖ. Διὰ τοῦτο ριγαροῦν καὶ νικᾶ ἐν τῇ κείσει. ἡμεῖς οὖν αὐτῷ ἀγνωμονήσαντες, τὸ πρόφασιν τοὺς νίκης παρέσχομεν. Διατί οὖν κολάζει ἡμᾶς, δ' ὅτι ὤφθη νικῶν; Λύσις. Εἰ αὖπος αὐτῷ σὺ τ νίκης, κολάζει δέσε, ἀδικεῖ. ἡ ἦ ἄδικος χρὴ ἐστι κολάζεσθαι, ἆρα γε σὺ αὐτῷ τ νίκης αὖπος. ἐνῆν γὰρ αὐτῷ καὶ ἄλλως νικᾶν, κἂν σὺ μὴ ὤφθης κακός. οὐ γὰρ ὁ μὴ κακὸς, ἤδη ἐ ἄξιος ἀγαπᾶσθαι. Απρίαν δὲ διὰ τούτων μεγάλων ἀνακινεῖ, καὶ πλύεται λίαν σοφῶς καὶ ἐμφρόνως. ἡ μὴ ἄμαρτον, φησὶν, ἐροῦσί τινες, οὐκ ἂν ὁ θεὸς ἐφάνη ἀληθὴς, χρὴ ἂν δίκαιος, οὐκ ἂν ἐνίκησε. πρὸς οὓς λέγομεν. ἡ σὺ τοῖς νίκης αὐτῷ καὶ τοῖς ἀληθείας καὶ τοῖς δικαιοζώνης αὖπος, πῶς σε κολάζει ἁμαρτάνοντα, πῶσε τιμωρεῖται; μὴ ἄδικον αὐτὸν ἐρεῖς; ἐ ποίας δικαιοζώνης αὐτὸν, σαυτὸν ἔλεγες αὖπου; τοῦτο γὰρ οἶμαι δίλοιπον αὐτὸν δὲ τὸ ἡττᾶν, ἐστὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; ἀντὶ τοῦ πῶς αὐτὸν δίκαιον ἔλεγες ἐ κρίνω; δ' ὧν γὰρ σαυτὸν αὖπου ἔλεγες τοῖς δικαιοζώνης αὐτοῦ, κρίνω ἀνομολογεῖς καὶ Δίκαιον. δικαιοζώνη γὰρ, τέλος κρίσεως. ἡ ὅσον ἐπάγει ὀργὴν τοῖς ἁμαρτάνουσι, πῶς αὖποι τοῖς δικαιοζώνης αὐτὸν; ἀμὰ δίκαιον ἐρεῖς, φησὶν; ἀπ' χρὴ ἔχεις ἡττᾶν. Δίκαιον γὰρ δ' ὧν ἀποφεις ἀνομολόγησας. ὥστε χρὴ ἦν οἱ ἁμαρτάνοντες οὔτε νίκης, οὔτε τοῖς ἀληθείας, οὔτε τοῖς δικαιοζώνης αὖποι. εἶτα προάγει καὶ ἕτερος τὸ ἐπιχείρημα. ἡ διὰ τοῦ ἐμοῦ ψεύδους, ὡς λέγεις, δοξάζεται ὁ θεὸς ἀληθὴς, οὐ κατ' ἐκείσεως, ἀμὰ τιμῆς ἀπολαύειν μᾶλλον ὤφελον. καὶ πλέον ψεύδεσθαι καὶ ἁμαρτάνειν ἔδει με, ἵνα πλέον δοξάζηται ὁ θεὸς, καὶ πλέον ἀπίλαυσον ἐγὼ ὧν ἀγαθῶν. ἀμὰ μὴν οὐδεὶς ἀπ'

τὸν τρόπον λέγειν. δῆλον γάρ· τὸ ἄτοπον. διὸ καί εἴτινες λέγουσι σοφιλίμων, ὅτι φρονοῦμεν ὡς ἡ τῇ πράξει ὧν κακῶν ἔρχεται ἡμῖν τὰ ἀγαθά, ἀπαράτητον κρίμα ἔξουσιν, ὅτι ἡς πλικαύτην συκοφαντίαν ἡμᾶς διασύρουσι. καὶ ὅρα σοφίαν. αὐξῆσαι γὰρ θέλων τὸ ἄτοπον, γέγονε τοὺς ἀπρομῶτας ταῦτα τὸν λέγοντας ἡσάγει, οὐχ ἑτέρους τινάς, καὶ βλασφημίαν αὐτὸ καλεῖ. καθώς γάρ φησι βλασφημούμεθα. ἢ ὅτι οἱ λέγοντες τὸν καθ' ἡμῶν ἀπαράτητον ἔξουσι τὴν δίκην, πολλῷ μᾶλλον χαὶν πλημμελήσωμεν ἡμεῖς γε δῆς νομῶ παραδέξασθαι, ὅτι ἡ τῇ πράξει ὧν κακῶν παραίνεται τὰ ἀγαθά. ἢ εἰ μὴ τοῦτο, γε δ' ὅτι "ἵνα πλεῖον ἁμαρτάνῃ δεῖ, ἵνα πλεῖον δοξασθῇ ὁ θεός. ἢ εἰ μὴ εἰ τοῦτο, δῆλον ὡς γε τὸ λέγειν ὅτι δικὰ τὸ ἐμοῦ ψεύσματος δοξασθῇ ὁ θεός ἀληθής. γε δ' ἄρα αἴτιος θεῷ οὔτε τῆς ἀληθείας αὐτοῦ, οὔτε
» τῆς δικαιοζύνης, οὔτε τῆς νίκης αὐτοῦ. Μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν;
Εἰ δέ φησιν ἐκ τῆς ἡμῶν ἀδικίας μᾶλλον δείκνυται τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν δικαιοζύνη τοῦ θεοῦ, ὅτι διὰ οὗτε τὴν ἡμῶν ἀδικία ἐκώλυσεν αὐτὸν τὰ δίκαια ποιῆσαι, τυτέστιν ἡς τέλος ἀγαγεῖν τὰ ὑποκείμενα τῷ Αβραὰμ, καὶ ἐκ αὐ ἄλλως ὤφθη ὁ θεὸς δίκαιος ἐν ἀληθής, ἢ μὴ ἡμεῖς γεγόναμεν ἄδικοι, ἢ τί ἐστιν, ἄρα ἀδίκως κολάζει τὴν αἰτίους αὐ
τῷ ἀληθείας γνομένης. ἢ ἢ μὴ ἀδίκως κολάζει ἄρα ἐκ ἡμεῖς αὐτὸ τὰ ἀληθείας αἴτιοι.
» Κατὰ ἄνθρωπον λέγω, μὴ γένοιτο. Επειδὴ γὰρ ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς ἐχρήσατο ἐκ ὄντα ἄδικον δῆλης τὸν θεὸν, ἐπάγει. κατὰ ἄνθρωπον λέγω, φησί, τὴ λογισμοὶ τούτοις, ἐπεὶ καὶ ἄλλοι, φησίν, εἰσὶ λογισμοὶ θειότεροι. ὡς ἢ εἶπεν, κατὰ ἀνθρώπινον λογισμὸν λαλήσωμεν. ἄδικος ἐστὶν ὁ θεὸς; μὴ γένοιτο. πῶς γὰρ κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον; ἢ δῆλον ὅτι ἐκ ἡμεῖς αὐτῷ τῆς ἀληθείας ἐν τῆς δικαιοζύνης αἴτιοι, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ;
» Επεὶ πῶς κρινεῖ ὁ θεὸς τὸν κόσμον. Εἰ γὰρ φησιν ἄδικος, ἐκ ἂν ἔκεινε τὸν κόσμον. αὐτὸ γὰρ τὸ κρίνειν δηλοῖ, ὅτι δίκαιός ἐστι. φύσις γὰρ αὐτῆ τὸ κρίνειν, τὸ τὸν Δίκαιον κρίνειν
» τοὺς ἀδίκους. Εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν.
Τὸ αὐτὸ πάλιν λέγει. ἢ γὰρ διὰ τὸν φησὶν ἐπερίσσευσεν ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ δικαιοζύνη καὶ ἡ νίκη τοῦ θεοῦ, ἐπιδὴ ἐγὼ ἠδίκησα καὶ ἐψευσάμην αὐτὸν, ἀλόγως κρίνομαι. ἐδὲ γάρ με καὶ ἀμοιβῶν ἀξιωθῆναι, ὡς αἴτιον αὐτῷ τῆς νίκης καὶ ἀληθείας. ἀλλὰ ναὶ ἐκ ἐγὼ αἴτιος. τοιγαροῦν καὶ κείνομαι.
» Εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ. Ινα δοξάζηται ἡ νίκη καὶ δικαιοζύνη καὶ ἀλήθεια.
» Τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κείνομαι; καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθώς
» φασίτινες ἡμᾶς λέγειν, ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά.
Τί κρινόμεθα φησὶν ὡς ἁμαρτωλοὶ, οἱ αἴτιοι νίκης θεῷ γνόμενοι; ἐ μὴ γένεται καθώς τινες ἡμᾶς νομίζουσι λέγειν; τιγαροῦν καὶ κωμωδοῦσιν, ὅτι τιθέμεν τὸ κακὸν, ἵνα ἐκτύπου νικήσας ὁ θεὸς, ἀμείψηται ἡμᾶς ἐυεργεσίαις, ὡς αἰτίους νίκης αὐτῷ γνομένους, ἐξ ὧν κακῶς ἐπράξαμεν. ΑΛΛΩΣ. καὶ μὴ γένηται ἐκεῖνο, φησὶν, ὅτε λέγειν νομιζόμεθα, ὅτι ἐκ τῆς ἀδικίας ἡμῶν ἐυεργετεῖ ἡμᾶς ὁ θεὸς, ὡς αἰτίους αὐτῷ νίκης. μὴ γένηται δὲ ἐκεῖνο. ποῖον; τὸ ἐλθεῖν τὰ ἀγαθὰ, καὶ τὸ ἐυεργετεῖσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ, ὡς αἰτίοις αὐτῷ νίκης. ναὶ γάρ φησι τὸ ἀνάπτον, καὶ τιμωρούμεθα.

Ων τὸ

» Ων τὸ κρίμα δίκαιόν ἐστι. Ηκουσαν Ελληνες τῶν Χειστιανῶν λεγόντων ὅτι ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. καὶ αὐτοὶ μὴν ταῦτα ἔλεγον. ὅτι πλεονάσας ὁ κόσμος ἁμαρτημάτων, αὐτὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἐσταύρωσαν ἡς σωτηρίαν. καὶ ἐκ τούτου ἐπλεόνασεν ἡς ἡμᾶς ἡ χάρις. αὐτοὶ δὲ διασύροντες τὸ ἡρημένον, ἔφασκον τοὺς Χειστιανοὺς λέγειν, δεῖν ἁμαρτάνειν, ἵνα πλεονάσῃ ἡ χάρις. ὧν, φησὶ δηλονότι τῶν οὕτως βλασφημούντων ἡμᾶς, τὸ κρίμα δίκαιόν ἐστιν, ὅτι τὰ καλῶς ἡρημένα, κακῶς μεθερμηνεύοντες διασύρουσιν. τί οὖν; διὰ τὸ νόμου φησὶ καὶ τῆς πορτρομῆς γένεν πρεσκατέχομεν πλέον ὧν ἔχομεν. τί οὖν κατέχομεν πρεσκατέχομεν; προεπιασάμεθα γὰρ Ιουδαίους τε καὶ Ελληνας καὶ τὰ ἑξῆς, ἐλλιπῶς εἴρηται. τῷ γὰρ, τί οὖν κατέχομεν πορισόν, ἀκόλουθον ἦν ἐπαγαγεῖν, τὴν ἐκπίστεως δικαιοζύνην, ὅπορ δὴ τρῖς ἑξῆς προϊὼν λέγει. δικαιοζύνη θεοῦ, διὰ πίστεως Ιησοῦ Χειστοῦ. τί οὖν κατέχομεν φησὶ πορισόν ἡμεῖς; τὴν ἐκπίστεως δικαιοζύνην. προεπιασάμεθα γὰρ Ιουδαίους τε καὶ Ελληνας. πῶς δὲ προεπιάσαμεν; ἐν τῷ Ελληνας μὲν ἀπελέγξαι, διαφθείραντας τὴν φυσικὴν γνῶσιν, ἣν οἷς ἔφη. ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφανέρωσε. καὶ ὅτι γνόντες τὸν θεὸν, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἐυχαρίστησαν. Ιουδαίους δὲ, παραβεβικότας τὸν νόμον, δι' ὧν φησὶν, ὃς ἣν νόμῳ καυχᾶσαι. καὶ δείξας ὅτι πᾶσιν μὲν, ἡ φύσις ἐνδέικνυται, παρ' οἷς δὲ καὶ ἡ φύσις καὶ ὁ νόμος, ἀκόλουθος ἦν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου χάριν ἡσάγει, καὶ φησί. τί ἔχομεν ἡμεῖς ἐκπίς χάριτος πορισόν καὶ δίκαιον ἦν; ἢ πίστιν τὴν διὰ Ιησοῦ Χειστοῦ, δικαιοζύνης οὖσαν ἀπεργαστικήν.
» Τί οὖν προεχόμεθα; γε πάντως. Τὸ χωρίον τοῦτο διττῶς δύναται ἀναγνωσθῆναι, Κεφ. ε'.
καὶ δύο καὶ τὰς ἐννοίας ἔχειν. μίαν μὲν, ὡς ἀπὸ τῶν Ιουδαίων προτεινόμενον. ἑτέραν δὲ, ὡς ἀπὸ τῶν ἐν ἀκροβυσίᾳ πίστιν προβαλλόμενον. ἢ μὲν γὰρ ἀναγνῶμεν, τί οὖν προεχόμεθα; ἅμα σωτερωντες τῷ ἐρωτηματικῷ μορίῳ τὸ προεχόμεθα, ὡς ἀπὸ τῶν Ιουδαίων δηλοῦται προτεινόμενον, καὶ ζυνοιαν ἔχοι ἂν τοιάυτην. τί οὖν φησι πρεέχομεν, καὶ τί ἐκερδήσαμεν, προκριθέντες τῶν ἀκροβύστων; πρὸς οὓς τὸ, γε πάντως, ἀπόκρισις ἀποδίδοται, τυτέστιν γὰρ ἐκπαντὸς τρόπου κέρδος ὑμῖν τοῦτο. μὴ φυλάξασι γὰρ τὰ ἐμπιστευθέντα, γε δὲ μία διαφορὰ γε δὲ κέρδος, ἀμὰ καὶ ἡ τιμωρία μείζων. οὕτως μὲν ἢ ἐν σωτερεία τὸ, τί οὖν, μετὰ τὸ προεχόμεθα τὴς ἀναγνῶ. ἢ δὲ καὶ διαχωλῶ ἄμφω προϊὼν ἐρωτηματικά, καὶ τὸ, τί οὖν, καὶ τὸ προεχόμεθα. καὶ ἀπὸ τῶν ἀκροβύστων πίστων εἴη ἂν διατρούμενον. ἐπειδὴ γὰρ προεῖπεν ὅτι πλὺ τὸ πορισὸν τοῦ Ιουδαίου, ἐπάγει ὁ ἀκρόβυστος διατρῶν καὶ λέγων. τί οὖν; προεκρίθημεν ἐκεῖνοι, προέλαβον, ἡμεῖς προελήφθημεν, προεχόμεθα; πῦ ἢ τὸ θεοῦ δικαιοζύνη; πρὸς οὓς ὁ θεῖος Παῦλος φησὶ, μὴ γένοιτο. γε πάντως γὰρ φησι. μὴ καταρθώσαντες μὲν, ὑπαίτιοι ἐσμὲν, ὥς πορ καὶ ὑμεῖς μὴ καταρθώσαντες. καταρθωσάντων δὲ ἑκατέρων, ἴσην ἡ σωτηρία, ὡς τε οὐ προέχεσθε. ΑΛΛΩΣ. μάχεσθαι δοκεῖ τὸ τί οὖν προεχόμεθα καὶ ἑξῆς, πρὸς τὸ ἡρημένον, ὅτι πλὺ καὶ πάντα τρόπον τὸ πορισὸν ὧν Ιουδαίων, καὶ ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς. λέγει γὰρ ἐκεῖ μὲν προκεκρίθαι, καὶ πολέον τοῖς περιτετμημένοις ὧν ἀκροβύστων ἔχειν, ἐνταῦθα δὲ γε δεῖν προέχειν. ἢ γὰρ ἔστι μαχόμενον;

μαχόμενον; ἐκεῖ μὲν γὰρ πλέον ἔχειν φησίν, ἀπὸ τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀληθείας τοῦ θεοῦ, ὅτι τὰ λόγια κατεπίστευσεν, ὅτι τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε, μὴ κωλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπιστησάντων. ἐνταῦθα δὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ πρόσωπα συγκείνει αὐτῶν ἀκροβύστων καὶ αὐτῶν περιτετμημένων, καὶ λέγει αὐτοῖς μηδὲν ἕτερος ἑτέρου περιέχειν. οὔτε γὰρ καταρθοῦντες τῷ ἀρετῷ ὁ ποιὰς ἀνεῖπε σωτάξεως, ὁμοίως τῆς ἑτερογενείας ἀπολαύουσιν. οὔτε πάλιν παραβαίνοντες, κἂν τε αὐτῶν ἀκροβύστων εἶεν, κἂν τε αὐτῶν ἐμπεριτόμων, τὴν ὁμοίαν τιμωρίαν ἑαυτοῖς ἅπασόντα. ὥστε γὰ μάχεται τὸ, γδὲν περιέχομεθα, καὶ τὸ, πολὺ τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου καὶ τὶ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς. κατ' ἄλλον γὰρ πρόπον ἐκεῖ εἴρηται, καὶ κατ' ἄλλον νῦν ἡ σύγκρισις προείληπται.

» Προητιασάμεθα γάρ. Ἀνωφερῶν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, καὶ διδάξας ἔχειν τι περισσὸν τὸν Ἰουδαῖον διὰ τὸ ἐγχειρισθῆναι τὸν νόμον, νῦν δείκνυσι μηδὲν ἔχειν περισσὸν, ὡς μὴ φυλάξαντα αὐτόν. μὴ ὅτι καὶ ἔλαττον, ὅσον τὸ ἐν γνώσει ἁμαρτάνειν χεῖρον. τί οὖν; ἐχόμεν, φησὶν, ἡμεῖς οἱ Ἰουδαῖοι πλέον τι; οὐδέν φησι. τί δήποτε; ὅτι πάντες ὑπὸ ἁμαρτίαν ἐσμέν, Ἰουδαῖοί τε καὶ Ἕλληνες.

» Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας, πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται. γκέστι δὲ
» καιος γὰρ εἷς. γκέστιν ὁ σωιῶν, γκέστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν. πάντες ἐξέκλιναν.

Οὐδὲν οὖν φησὶ τῷ Ἰουδαίῳ πλέον ἐκ τοῦ νόμου. γκ ἐφύλαξε γάρ. γδὲ τῷ ἀκροβύστῳ περιῆρτε γάρ. γδεὶς οὖν ἔχει πλέον τοῦ ἄλλου. καὶ γὰρ πάντας ἡμᾶς πασαμεθα, τοῦτέστιν ἐλέγξαμεν, ὄντας ὑφ' ἁμαρτίαν. εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ ἐπαχθὲς εἶναι, πρὸ

» Δαυὶδ δὲ Ησαΐαν φέρει μάρτυρας. Αμα. Τῷ ὄν ἀκροβυσίᾳ διλονότι.

» Η χρεώθησαν, γκέστι ποιῶν χρηστότητα. γκέστιν ἕως ἑνός.

Αμα τῷ ἐκκλῖναι ἀπὸ θεοῦ, ἀχρεῖοι καὶ ἀπερρίμμενοι γεγόνηται.

» Τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυξ αὐτῶν. ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν. ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ
» τὰ χείλη αὐτῶν. ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς δὲ πικρίας γέμει. ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα.
» Τοῦτο τοῖς ἐν νόμῳ λαλοῦσι πρέπει. Σωντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν.
Ὁδὸν εἰρήνης γκ ἔγνωσαν, γκέστι φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.
» Τοῦτο χρησὴν λέγει πολιτείαν. Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει.
Ινα μὴ λέγωσιν Ἰουδαῖοι, καὶ τί πρὸς ἡμᾶς ταῦτα; γὰρ πάντως περιτετμημένοις εἴρηται. ναίφησι πρὸς ὑμᾶς. πάντες γὰρ τὸν ἴσμεν, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, (νόμον δὲ λέγει πᾶσαν τὴν παλαιάν,) τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ. ποίαις γὰρ ἴσ, φησὶν, ἀνάγκη τῷ Δαυὶδ ἑτέρων κατηγορεῖν καὶ γκὶ ὧν οἰκείων, καὶ ἄλλοις ἐλέγχειν, τὸν ἐς διόρθωσιν Ἰουδαίων προσαλέντα Ησαΐαν; Τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ.
Σωτὴρ πλὴν καὶ τοῦτο τέθεικεν ἀκριβείας. γὰρ εἶπε περὶ ὧν τῷ νόμῳ, ἀλλὰ τοῖς ἐν τῷ νόμῳ. πολλὰ γὰρ καὶ περὶ Βαβυλωνίων λέγει, Περσῶν τε καὶ Μήδων καὶ Αἰγυπτίων, καὶ ἑτέρων πολλῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ὅμως Ἰουδαίους καὶ τὰς περὶ τούτων προρρήσεις προσέφερον τοῖς ἐν τῷ νόμῳ, τοῦτέστι τοῖς ὑπὸ νόμον. Ινα πᾶν στόμα φραγῇ.

Δείκνυσι

Δείκνυσι μεγαλορρήμονας τοὺς Ἰουδαίους. διὰ τοῦτο τριχοῦ πλέγχονται ὑπὸ τῶν
» προφητῶν, ἵνα τῶν μεγαλορρημόνων ἀποφραγῇ τὰ στόματα. Καὶ ὑπόδικος γένη-
» ται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ. Τοιοῦτόν τι αἰνίττεται. διὰ τοῦτο φησὶν οἱ προφῆται διήλεγξαν, καὶ ἔδειξαν τοὺς Ἰουδαίους ἔκ μεγαλορρήμονοποιοῦντας, μᾶλλον δὲ ὅλον τὸν κόσμον ὑπεύθυνον ἁμαρτίας, ἵνα προοδοποιήσωσι τῇ πίστει, καὶ γινώσκοντες οἱ ἄνθρωποι ὅτι οὔτε ἀπὸ νόμου καὶ περιτομῆς, οὔτε ἀπὸ ἀκροβυσίας δεῖ σωθῆναι, ἐυχερῶς τῷ Χριστῷ προσέλθωσι, τῷ χαίρειν σώζοντι τὸν γένος τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὑπόδικος. ὑπόχρεος ἐς τὸ πιστεῦσαι Χριστῷ τῷ θεῷ. γὰρ τοῖς ἐν νόμῳ εἴρηται ὑπ' αὐτῶν τῶν προφητῶν, ὅτι γκ ὀρθοποδοῦσιν, ἀλλὰ πρόρρωθεν ὀρθῆς βαδίζουσι πολιτείας, τὰ δὲ ἐθνη πολλῷ μᾶλλον ὑπάρχει δι' ἀπωλείας καὶ πλάνης, δηλονότι πᾶς ὁ κόσμος ὑπόχρεός ἐστι πιστεῦσαι Χριστῷ τῷ θεῷ τῷ μόνῳ δυναμένῳ ῥύσασθαι καὶ Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας καὶ πάντα τὸν κόσμον διὰ τῆς οἰκείας χάριτος ἐκ τῶν ἁμαρτιμάτων αὐτῶν καὶ τῆς μακρᾶς πλάνης καὶ ἀπωλείας αὐτῶν. εἶτα πάλιν ὥσπερ ἀντιπίπτον λύει. ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ, τί οὖν; ὄνομος γὰρ ἦν ὠφέλησεν; ἐπάγει τὸ, διότι ἐξ ἔργων νόμου γὰρ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ. ὡς ἔλεγον, ὅτι ὠφέλησε μὲν ἴσως ὁ νόμος, ἀλλ' ἐφύλαξαν οἱ παραβάται τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ἐπεὶ δὲ γκ ἐφύλαξαν, ἐκ προσχάσεως ἐβλάψαν, γὰρ τῇ ἑαυτῶν φύσει, ἀλλὰ τῇ τῶν μὴ φυλαξάντων γνώμῃ.

» Διότι ἐξ ἔργων νόμου γὰρ δικαιωθήσεται. Εἶτα ἵνα μὴ πάλιν ἀναξιοπαθήσωσιν Ἰουδαῖοι συγκαταθειμούμενοι παντὶ τῷ κόσμῳ ὡς τὸ ὑπόδικοι εἶναι, πάλιν τὰ καθ' αὐ-
» τοὺς ἐξετάζει. Πᾶσα σὰρξ ἀνώπιον αὐτοῦ. Οὐ γὰρ ἐπλήρωσε τὰ ἐν τῷ νόμῳ.
» Διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας. Καὶ τί λέγω ὅτι γὰρ ὠφελεῖσθε Ἰουδαῖοι ἐκ τοῦ νόμου, ὡς τὸ μὴ γενέσθαι ἅμα τῷ παντὶ κόσμῳ ὑπόδικοι. μενοῦνγε ἐξετάζων τις, εὑρήσει καὶ βλαβέντας ὑμᾶς ὑπὸ τοῦ νόμου, γὰρ παρὰ τὰ αὐτοῦ φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὰ ἡμῶν κακίαν. ὡς, ὅτι τὸ γνῶναι τὰ ἁμαρτίαν, διὰ τοῦ νόμου ἔχετε. τὸ δὲ τὰ γνῶσει ἁμαρτάνειν, χαλεπώτερον τοῦ ἐν ἀγνοίᾳ. ΑΛΛΟ. ἢ τοῦτο φησὶν ὁ νόμος ἐλυσιτέλησεν, ἐγνώρισεν ἡμῖν τὰ ἁμαρτίαν γὰρ τὸ ἀπαγορεῦσαι μόνον τὰ πρᾶξιν ὧν ἀπέτασσεν, ἀλλὰ καὶ τὸ πρακούοντας αὐτοῦ, τιμωρεῖσθαι. μὴ ἐπιφερομένης γὰρ κολάσεως τοῖς ἁμαρτάνουσιν, γκαὶ ἐγνωρίσαμεν αὐτά. Διὰ τούτων τοίνυν πάντων ἀκριβῶς συσήσας ὑφ' ἁμαρτίαν πάντας ὄντας, ἐπάγει λοιπὸν δεικνὺς τοῦ οἰκείου
» λόγου τὸ πορισθέν. Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου. Επιδείξας αὐτοῖς μηδὲν ὠφελημένους ἐκ τοῦ νόμου, καὶ ἐς ἐπιθυμίαν ἀγαγὼν μεθόδου σῶσαι σύμπαντας,
» εὐκαίρως ἐς τὸν πίστιν ἐς βάλλει Χριστοῦ. Δικαιοσύνη θεοῦ.
Εἰ μετὰ νόμου φησὶν ἡμάρτομεν, πῶς ἂν σωθείημεν ἐποιοῦμεν χωρὶς νόμου; διὰ τῆς ἐκ θεοῦ δικαιοσύνης φησὶ, τῆς παρὰ θεοῦ διδομένης. ὅπου δὲ θεὸς δίδωσι μὴ ἀμφιβάλλειν ἀνθρωπε. ἡ, δικαιοσύνη θεοῦ, ἡ ἀπὸ θεοῦ δικαίωσις καὶ ἀθώωσις καὶ ἀπαλ-
» λαγὴ τῶν ἁμαρτιῶν, ὧν ὁ νόμος γκ ἴσχυσεν ἀπαλλάξαι. Πεφανέρωται μαρτυ-
» ρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν. Τὸ φανερούμενον δῆλον ὡς ἴσμεν, ἐκρύπτετο δέ. τὸν ὅπου καινοτομίαν φεύγων, καὶ τὸ δοκεῖν πρόσφατον εἶναι τὸ κήρυγμα,

Γενναδίου.

εἴτε

εἴτε πεφανέρωται. ὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ μεμαρτυρημένη ὑπὸ Μωσέως, οὗτος
» γὰρ ὁ νόμος,) καὶ ὧν προφητῶν. Δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ιησοῦ Χριστοῦ.
Ποία δικαιοσύνη εἴποι τις, ἢ πῶς διδομένη ὑπὸ θεοῦ; διὰ πίστεως φησὶν Ιησοῦ Χρι
στοῦ. εἶτα ἵνα μὴ δόξωσι ξένον τι ἀκούειν ἢ ὅλως οἷοί σώζεσθαι μηδένα αὐτῶν σωιζομε
νεγκόντας, δείκνυσιν ὅτι καὶ τὸ πιστεῦσαι σωφρονεγκεῖν ἐστιν. ἀνδρείας γὰρ δεῖται ψυ
χῆς τὸ πιστεῦσαι. διό φησι. διὰ πίστεως, διʼ ἣν καὶ ἡμᾶς ἐκ τούτου σωφρόνους.

Γοναδίου. » Εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας. Εἰς πάντας μὲν τοὺς Ιουδαίους φησίν, ὡς οἱ κατὰ τὸν
καὶ ἐξ αὐτῶν ἐσχηκότας τῆς βαπτίσεως τὸν αἴτιον, ἤγουν τὸν Χριστὸν, ἐπὶ πάντας δέ,
τοὺς ἐθνικοὺς λέγει, ὡς οὐδὲν ὧν Ιουδαίων πιστευσάντων καὶ ἐπὶ τούτοις ἐκ θείσης
τῆς χάριτος. ὅμως μέντοι καὶ τούτων κἀκείνων μετασχήσειν τῆς χάριτος ἔφησεν, ὐχ
ἁπλῶς, ἀλλὰ τοὺς πιστεύοντας. καὶ πάλιν ὅτι κοινὴ δικαίως ἡ χάρις καὶ θέ πάντων.
» Οὐ γάρ ἐστι διαστολή. Πάλιν δείκνυσι μηδὲν Ιουδαίους ἔχοντας πλέον ὧν ἐξ
» ἐθνῶν. Πάντες γὰρ ἥμαρτον. Μὴ γάρ μοι εἴπῃς φησίν, ἐγὼ μὲν Ιουδαῖος ἡμὶ
ἄνωθεν ἔδως θεόν, οὗτος δὲ ξένος καὶ βάρβαρος. ὅλως ἅ πάντες ἥμαρτον, ἔχουσι
καὶ τὸ πάντες ὁμοτίμως σωθῆναι. ὐ γὰρ ἐστι διαστολή, ἤγουν χωρισμὸς, Ιουδαίου καὶ
» ἐθνικοῦ. ὁμοίως ἀμφότεροι ἥμαρτον. Καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. δι-
» καιούμενοι δὲ δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι. Μὴ γάρ μοι εἴπῃς φησὶν ὅτι Ελληνες
πλέον ἥμαρτον. μὴ σὺ ναὶ τὸ πῦν γὰρ ἐκεῖ τῆς δόξης καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ θεοῦ; καὶ δω
ρεὰν, τουτέστιν ἄνευ σῶν καρποφορημάτων, σώζῃ; καὶ πάλιν ὡς μηδὲν ἕτερον σωιεισο
νέγκαι, πλὴν πίστεως. δικαιούμενος δὲ, δωρεὰν δικαιοῦσαι, καὶ ναὶ τὸ πῦν ἔρχεσθαι
τῆς τοῦ θεοῦ δόξης καὶ ἐνεργείας. ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. ναὶ τὸ πῦν ἐκείνου
ρ, γὰρ ἔφθασαν τὸ δοξάζειν τὸν θεόν. ἐκπεπώκασιν ἅπαντες τὸ τιμᾶν αὐτόν. οἱ μὲν
Ιουδαῖοι, πράβατα γενόμενοι ὧν διὰ τὸ νόμου φύλακα, οἱ δὲ ἐθνικοὶ, ἀδώλοις λα
τρεύσαντες. διὸ πάντες πιστεύσαντες ἐς Χριστὸν, δωρεὰν δικαιοῦνται, τὸ πιστεύειν
μόνον σωτηρίαν ἄγοντες. πῶς δὲ δικαιούμεθα; ἀπολυτρούμενοι τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν.
διὰ τίνος δὲ ἀπολυτρούμεθα; διὰ Ιησοῦ Χριστοῦ. πῶς λυτροῦται ἐκείνου; τῷ ἰδίῳ
αἵματι. ἢ οὕτως. θεῖς αὐτὸν προέθετο πιστευομένης. ὑποστάσεως γὰρ ἄξιοι, ἐ κληρονόμους
τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀποφαίνει. ἧς δῆλον, ὅτι ὐκ ἡμάρτομεν, πάντες ὁμοίως ὑστερού
» μεθα. διὸ, δωρεὰν ἡμᾶς ῥύεται ἀξίους. Διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χῷ Ιῷ Θῦ.
Πῶς δὲ δικαιοῦται; διὰ τῆς ἀφέσεως ὧν πεπραγμάτων, ἧς τυγχάνομεν διὰ Χριστῷ
» Ιησοῦ. τουτέστι διὰ Ιησοῦ Χριστοῦ. Ον προέθετο ὁ θς ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως.
Εὐδοκίᾳ γὰρ τοῦ πατρὸς, ὑπέλασμα γεγένηται ὧν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν. ἱλαστήριον δὲ
παλαιὸν ἐλέγετο τὸ σῶμα τῆς κιβωτοῦ. οὕτως καὶ ἡ τοῦ κυρίου σὰρξ ἱκετηρία τοῦ
σα πᾶσιν ἐαυτοῦ θεότητα ἱλαστήριον γέγονε ὧν ἡμετέρων ἀνομιῶν. τὸ δὲ, προέθετο, δη
» λοῖ παλαιὰν πᾶσι περὶ ῥύσεως βουλήν.

Εν τῷ αὐτοῦ αἵματι.

Ο᾽ μὲν γὰρ πατὴρ προέθετο. ὁ δὲ υἱὸς, τὸ αἷμα ἐξέχεεν ὑπὲρ ἡμῶν. κοινὴ οὖν ἡ χά
ρις τῆς ἁγίας τριάδος. συνήργησε γὰρ καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα.

» Εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ. Ωσπερ ἔνδειξις, τουτέστιν ἀπόδειξις, πλου-
σίου, τὸ

σίου, τὸ καὶ ἑτέροις πλουτίζειν, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐνδείξασθαι βουλόμενος πῶς δι-
» καιοσύνην αὐτῷ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐδικαίωσεν. Διὰ πᾶν πάρεσιν ὧν προγεγο
» νότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ. Απόδειξις δὲ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ
μάλιστα γέγονεν, ὅτι πρώην μὲν, τοὺς πεπλημμελημένους τοῖς ἁμαρτίαις τοῖς ἀνθρώ
ποις ἐδικαίωσεν. εἶτα ἐπέτεινε τῶν ἀνθρώπων τὸ ἔγκλημα, τῷ τὰς ἁμαρτίας μνη
σθῆναι ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ. ὅτε γὰρ φησὶν ἔδει μετανοῆσαι, δοθείσης ἀνοχῆς, τότε μᾶλ
λον ἠμάρτομεν. τοῖς οὖν ἀσυγγνώστως βαίσασι, νῦν διὰ πίστεως σώζει. καὶ οὗτος.

Παρείθημεν τοῖς ἁμαρτίαις καὶ παραλελύμεθα. εἶτα δέον τῆς πρέσεως ἀναστη- Φωτ.
θῶσι δίκας, ἀνοχῆς καὶ φιλανθρωπίας ἐτύχομεν. ἅμα καὶ τῆς ἀνοχῆς τυχόντες,
δέον μετανοεῖν καὶ τὰ φθάσαντα ἐξιλεοῦσθαι, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐγκαλινδούμεθα. πῶ
ὢν εἶδε τότε καὶ τὸν λίαν φιλάνθρωπον κριτὴν πρᾶξαι; πάντως κολάσαι καὶ τιμω
ρήσασθαι, ὑπὲρ ὧν τε ἐξ ἀρχῆς ἡμάρτομεν, καὶ ὑπὲρ ὧν ἀνοχῆς τυχόντες ἐμετεμελή
θημεν, καὶ ὑπὲρ ὧν ἐ μόνον ἐμετεμελήθημεν, ἅμα καὶ πῶν κακίαν ἐπεστείναμεν.
ὁ δὲ πῖ ποιεῖ; Ὅτε λύτρον ἑαυτὸν δίδωσιν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἐ μόνον ἀφαρπάζει τοῖς
τιμωρίας, ἅμα καὶ δικαιοῖ καὶ σώζει, καὶ κληρονόμους αὐτοῦ ποιεῖται τοῖς βασιλείας.
ὄντως χάρις μέτρον ἐκ ἔχουσα, ὄντως τῆς δωρεᾶς, δωρεᾶς ἀπάσης νικῶσα πῶν
δυνάμεων. τῆς δικαιοσύνης ὡς ἀληθῶς ἀφάτου δικαιοῖ, καὶ δικαιοσύνης ἐκ ἀνθρω
πίνης, ἅμα θείας καὶ ὑπὲρ ἀνθρωπον. Διὸ καὶ αὐτὸς ἔφων ἐς δικαίωσιν τοῖς δικαιο-
σύνης, ἐκ ἀπλῶς, ἅμα αὐτοῦ φησι. τουτέστιν αὐτοῦ μόνου ἡ τοιαύτη καὶ τοσαύτη
δικαιοσύνη. ἐν ᾧ γὰρ ἔδει καιρῷ κολασθῆναι, τότε ἐδείξατο τοῖς εὐεργεσίας.

» Πρὸς δικαίωσιν τοῖς δικαιοσύνης αὐτοῦ. Τὸ γὰρ πεπλημμελημένα τοῖς ἁμαρτίαις νῦν σώ Οἰκουμ.
ζεσθαι ὅτε καιρὸς τιμωρίας ὑπάρχει, οὐκ ἔστι δικαιώσεως, τότε ἀπόδειξις τῆς εὐεργε-
σίας ἐ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ. ἐδόκει γὰρ τοῖς πρὸς τὸν Αβραὰμ πεπληρῶσθαι ὑποσχέ
σεις, τὸ, ἐ εὐλογηθήσονται πάντα τὰ ἔθνη. τότε οὖν δικαιο-
σύνη τὸ ἀληθεῦσαι καὶ ἐπὶ τοῖς ἀναξίοις τοῦ σώζεσθαι.

» Εν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν Δίκαιον. Πρὸς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης Φωτ.
αὐτοῦ ἐν νῦν, ἐπάγαγε, ἐν τῷ νῦν καιρῷ. ἐν γὰρ τῷ νῦν καιρῷ δικαιοσύνη τοῦ
θεοῦ, τουτέστιν ἐν ᾧ πῶ ἀπολυτρώσειν ἡμῶν ἠργάσατο, πλήρης ἐν φιλανθρω
πίας δωρεᾶς, πλήρης χάριτος. διὸ καὶ ἔλεγε, ὐκ ἦλθον κρῖναι τὸν κόσμον, ἀλλ᾽ ἵνα
σωθῇ ὁ κόσμος. ἢ δὲ μέλλουσα δικαιοῦν, ὐκ ἐπὶ ὁμοίως, ἀλλ᾽ ἀνταπόδοσίς ἐστιν ἑκά-
στῳ ὧν βεβιωμένων, ὡς καὶ οὗτος πάλιν φησὶν, ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ, ἐ
ἐξῆς. ἢ οὕτως ἐκλητέον. ἔνδειξις γέγονεν ἐν τῷ νῦν καιρῷ, τὴν ἀνοχὴ αὐτοῦ καὶ ἡ
δωρεὰ, καὶ ἡ χάρις τῆς μελλούσης δικαιοῦν. πῶς καὶ πίνα τρόπον; ἐγὼ γὰρ τοσοῦ
τον μακροθυμήσας, τοσοῦτον χαρισάμενος, τοσαύτης δωρεᾶς ἀξιώσας ὐκ ἐπέφερεν
ὠφέλειαν ἔσχε βελτιωθέντας, πῶ πλῆς ἄρα δικαιοσύνης ἐκεῖθεν ἐπάγει τοῖς τιμωρίας.

» Καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ιησοῦ. Ιδοὺ τὴν ἔνδειξις τῆς δικαιοσύνης, τὸ μὴ
μόνον εἶναι Δίκαιον τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ, δικαιοῦν τὸν διὰ πίστεως τοῦ Ιησοῦ, οἰκεῖον
» θεοῦ λαὸν γινόμενον. Που οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου;

Τούτων

Τούτων τοίνυν οὕτω λελυμμένων, καὶ τὸ πατρὸς σώζοντος τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ οἰκέτην λαὸν, πῦ λοιπὸν τῶν Ἰουδαίων ἡ καύχησις; δείκνυσιν αὐτὸς ἡκὶ καυχωμένους. ἐξεκλείσθη. γὰκ εἶπεν ἠφανίσθη, ἀλ' ἐξεκλείσθη. δείκνις ὅτι καὶ χώραν εἶχε ποτέ. νῦν μὲν τοι ἡ πίστις, ἀπεκλεισεν αὐτήν. Τῶν ἔργων; γὰχὶ, ἀγὰ διὰ νόμου πίστεως. Νόμου ἔργων, ὧν ἔργων περιφρασικῶς. καὶ νόμου πίστεως, τῆς πίστως περιφρασικῶς. φησὶν οὖν. γὰ δι' ἔργων ὧν ἐπράξαμεν ἡ Ἰουδαίων καύχησις ἐξεκλείσθη, ἀγὰ διὰ πίστως. ὡς ἡ εἶπεν. πᾶσα ἐκείνη καύχησις, καὶ τὰ δοκοῦντα πρωτεύματα, διὰ τῆς πίστεως ἀπεκλείσθη, γὰ διὰ τῶν ἔργων.

Λογιζόμεθα οὖν πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον, χωρὶς ἔργων νόμου.

Τοιγαροῦν λέγομεν φησὶν ἐκ πίστεως δικαιοῦσθαι ἄνον, χωρὶς τ' ἐκ νόμυ πρατηρήσεως. Ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον γὰχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν. ἐπείπερ εἷς ὁ θεός. Εἰ γὰρ μόνους τοὺς ἐκτὸς νόμου ὁρμωμένους, ἢ τῷ νόμῳ τοὺς χωρὶς ἐδικαίου, καὶ γὰχὶ πάντα ἄνθρωπον τὸν πιστεύοντα, μονομερὴς ἂν ἦν ὁ θεός. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ Ἰουδαίων καὶ ἐθνῶν ὁ θεὸς, ἐπειδὴ σώζει ἀμφοτέρους πιστεύσαντας. Ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. Καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ οἱ ἐκ τοῦ νόμου, πίστεως δέονται πρὸς τὸ σωθῆναι. Νόμου οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστως; μὴ γένοιτο. Ἐθορύβουν Ἰουδαῖοι, ὡς ἐκβαλλομένου τοῦ νόμου διὰ τῆς πίστεως. λέγει οὖν ὅτι γὰ μόνον γὰ καταργεῖ ἡ πίστις τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ ἵστησιν, ὅτι ὁ νόμος σῶσαι βουλόμενος, γὰκ ἰσχύει, ἡ δὲ πίστις σώζει. τὸν οὖν σκοπὸν τοῦ νόμου πληροῦσα διὰ πίστις, ἵστησιν αὐτόν. Ἀλλὰ νόμον ἱστῶμεν. Εἰ πῶς ἱστῶμεν, ἐδόξασε λευόμενον. ΑΛΛΩΣ. Ἔργον ἦν τοῦ νόμου, ὥστε δίκαιον ποιῆσαι τὸν ἄνθρωπον, ἀγὰκ ἰσχυσε. πάντες γὰρ ἥμαρτον, ἡ πίστις δὲ ἐλθοῦσα, τοῦτο κατώρθωσεν. ὁμοῦ γὰρ τὸ ἐπίστευσε καὶ ἐδικαιώθη. γὰκ ἔστησε τοῦ νόμου τὸ θέλημα. Ἀνωθεν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται πρὸ τῆς πίστεως προεφήτευσαν. δεχόμενοι τὴν πίστιν, βεβαιοῦμεν τὸν νόμον. Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὑρηκέναι; Μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ Ἀβραὰμ οἱ Ἰουδαῖοι, ἐ ἀεὶ προέφερον ὅτι Ἀβραὰμ πρὸ ἐτμήθη. σκοπὸς οὖν αὐτῷ δεῖξαι, ὅτι καὶ αὐτὸς Ἀβραὰμ γὰκ ἐξ ἔργων, ἀλ' ἐκ πίστεως ἐδικαιώθη. καὶ φησί. τί οὖν λέγομεν Ἀβραὰμ τὸν κατὰ σάρκα πατέρα ἡμῶν εὑρηκέναι, καὶ τίνος αὐτὸν ἐπέτυχηκέναι δικαιοζήλης; τῆς δι' ἔργων, ἢ τῆς διὰ πίστεως; καὶ δείκνυσιν, ὅτι τῆς διὰ πίστεως. ὅθεν καὶ εὕρημα αὐτῷ καλεῖ. ἐπεὶ μὴ ἐξ ἔργων αὐτῷ ἐκτίσατο, ἀλ' ἐκ πίστως, ἵτις χάριτι θεοῦ πρέχεται. Καθ' ὑπερβατόν ἐστιν ἡ ῥῆσις, οὕτως ἔστως κειμένη. Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν κατὰ σάρκα πατέρα ἡμῶν εὑρηκέναι; ἀνέλθωμεν, φησὶν, ἐπὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς κατὰ σάρκα γένους ἡμῶν, ὃν ἐκ πάντων ἐθνῶν ἐκλεξάμενος ὁ θεὸς, εὐλόγησε τε, καὶ ἐξ οὗ τοὺς ἐξαὐτοῦ Διαὐτοῦ τῆς εὐλογίας ὑπέσχετο πλατύνειν. δῆλον γὰρ ὅτι οὕτως οὐκ εἶχοι τὸ κατ' αὐτὸν, οὕτως ἔσχηκε καὶ τὸ ἡμέτερα. Τὸ, κατὰ σάρκα, ἐνυπάρχοντα τῷ κεῖται. ἡ δὲ κατὰ φύσιν, ἀγὰ μὴ κατὰ σχῆμα ἑρμηνεία τοῦ λόγου. τί οὖν ἐροῦμεν, Ἀβραὰμ εὑρηκέναι τὸν κατὰ σάρκα ἡμῶν πατέρα; πρὸς Ἰουδαίους δὲ ὁ λόγος

Ἰωάννου

Θεοδωρ. 4

Γενναδίυ.

Φωτ.

λόγος. οἷον, ἐπείφησι τὸ πᾶν ὑμῖν τῆς σεμνολογίας καὶ μεγαλαυχίας θὺ τῷ κατὰ σάρκα πατρὶ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι, σκοπήσωμεν τί ἀν εἰποιμεν ἐκεῖνον εὑρηκέναι. καὶ φησὶν αὐτὸς προϊών, ὅτι καὶ δικαιοζήλως εὗρε. τότε γάρ ἐστι τὸ, ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοζήλως, τουτέστιν ὅτι ἐδικαιώθη. τὸ γὰρ εὑρεῖν δικαιοζήλως, δικαιωθῆναι ἐστίν. εὗρεν οὖν δικαιοζήλως, ἀγὰ πῶς εὗρεν; ἐξ ἔργων, ἢ ἐκ πίστεως; καὶ δείκνυσιν ὅτι ἐκ πίστεως, μάρτυρα τὴν γραφὴν πῆσας. ἐπίστευσε γὰρ φησιν Ἀβραὰμ τῷ θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοζήλως. τί οὖν, φησιν; γὰκ εἶχεν ἔργα ὁ Ἀβραάμ; γὰκ ἐδικαιοῦτο τοῦ αὐτόν; μὴ γένοιτο. ἔργα μὲν γὰρ εἶχεν, ὥστε πρὸς τοὺς συμπολιτευομένους αὐτῷ ἀνθρώπους κρινόμενον, δικαιωθῆναι καὶ προκεῖσθαι ἐκείνων. τὸ δὲ πρὸς τὸν θεὸν δικαιωθῆναι ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥστε ἄξιον καὶ ἰσοστάσιον ἑαυτὸν πρᾶξαι τῆς ἐκεῖθεν πρὸς χορηγίας εὐεργεσίας καὶ δωρεᾶς, παντελῶς ἀπελείπετο. γὰκοῦν ἦδεν ὅλως ἔχει καύχημα, ἢ περιτέρημα καὶ καυχῆμα πρὸς τὸν θεὸν, ἐξ τὸ ἀξιωθῆναι τῆς εὐεργεσίας καὶ δωρεᾶς. τί γὰρ ἄντις καὶ δι' ἔργων ἐπιδείξειεν ἄξιον, τὸ μὲξ ἀπηλικαύτην φύσεως νέκρωσιν, σωδὸς πατέρα ὀφθῆναι; καὶ βλασὸν κοιλίας ἐκφῦσαι, καὶ τὸ σπυλογιθῆναι τὸ ἔθνη ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ, καὶ τοῦ, Χειρὸν αὐτὸν ἐκεῖθεν τὸν κοινὸν σωτῆρα περιελθεῖν; ὁρᾶς ὅτι γὰδὲν ὅλως ἔχει γὰδ' ἰσχνος ἔργων, πρὸς τοὺς ἀπηλικαύτας ἐκ θεοῦ δωρεᾶς; πόθεν οὖν ἠξιώθη τούτων; ἐκ μόνης πίστως. ἐπίστευσε γὰρ, φησιν ἡ γραφὴ, Ἀβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοζήλως. ἐπίστευσε, καὶ ἐδικαιώθη πρὸ θεοῦ, ποσούτων ἐ ἀπηλικούτων τυχεῖν. ὦ πίστεως, πᾶσαν πρᾶξιν ἀπὸ ἐν νόμῳ δευτέραν πριούσης. ἐκείνῳ πρὸ ἦν Ἀβραὰμ, εἶχε τι μικρὸν καύχημα, ἀγὰ πρὸς τοὺς γὰρ τὸν αὐτῷ τελοῦντας νόμον. νῦν πίστιν δὲ πρόβαλλόμενος, ἀθρόου πατὴρ ἐλήλυθε πάντων, καὶ ὧν μυρίων ἐκείνων ἀγαθῶν ἐδικαιώθη ἀπηλαύνειν. ὡς ἀπρίσματος δὲ μοίρας ἐλήφθαι καὶ λύσις ἐκ ὧν ἠρημώμεθα. πῶς οὖν φησὶν ἐκ πίστεως λέγει δικαιωθῆναι τὸν Ἀβραάμ, ὁ δὲ θεῖος Ἰάκωβος δέ ἔργων; λέγων, Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἔξης. Καθ' σάρκα. Καλῶς πρὸς Ἰουδαίους τὸ, καθ' σάρκα. καθ' πίστιν γὰρ καὶ ἐπαγγελίαν, ἡμεῖς οἱ πιστοὶ τέκνα ἐσμὲν τοῦ Ἀβραάμ, καθὼς γραφή φησι. γὰρ τέκνα τῆς σαρκὸς, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ, ἀγὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας, λογίζεται ἐς σπέρμα. Ποίαν φησὶ πρὸ τοῦ πιστεῦσαι θεῷ τὸν Ἀβραὰμ δικαιοζήλως αὐτ' δι' ἔργων μεμνημένοι ἠκούσαμεν; καθ' σάρκα γὰρ, τῶν ἐν ἔργοις λέγει, ἐπειδὴ δῆλα τῆς σαρκὸς ἐκτελοῦμεν τὰ ἔργα. Θεοδωρ.

Εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀγὰ οὐ πρὸς τὸν θεόν.

Δύο δείκνυσιν, ὅτι τε ἐκ πίστεως Ἀβραὰμ ἐδικαιώθη, καὶ ὅτι μείζων ἡ διὰ πίστεως δικαιοζήλη, καὶ φησίν. ἡ ἐξ ἔργων καὶ κατορθωμάτων Ἀβραὰμ ἐδικαιώθη, ἔχει μὲν καύχημα, ἀγὰ πρὸς τὸν θεὸν, ἀγὰ ἐφ' ἑαυτῷ ὡς κατωρθωκότι. ὁ δὲ ἐκ πίστεως σωθεὶς, ἐπεὶ μὴ ἔχει ἐξ ἑαυτὸν καυχήσασθαι, οὐδὲν γὰρ ἔργον ἐπραξεν, ἐξ τὸν θεὸν καυχᾶται. μεῖζον δὲ τὸ ἐξ θεὸν καυχᾶσθαι, ὑπὲρ ἐξ ἑαυτόν. τὰ μὲν γὰρ κατορθώματα, πολλάκις

τα, πολλάκις δ' ἀφαιζεται ἑτέραις πλημμελείαις. ἡ δὲ ἐις θεὸν κατάχησις, ἄπρε
» πτος διαμένει. Τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; ἐπίστευσε δὲ Αβραὰμ τῷ θεῷ, καὶ ἐ-
» λογίσθη αὐτῷ ἐις δικαιοζύνην. Φέρε πὼ Γένεσιν μαρτυροῦσαν, ὅτι Αβραὰμ ἐκ
» πίστεως ἐδικαιώθη. Τῷ δὲ ἐργαζομένῳ, ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλ
» λὰ κατὰ τὸ ὀφείλημα. Δείκνυσι μείζονα πὼ κατὰ χάριν δικαιοζύνην ὖν ἡ πί-
στις παρέχει, οὕτως. τῷ μὲν γὰρ καρθοῦντι, φησὶ, καὶ ὀφειλὼ ἡ ἀντιμισθία
κεχρεωσῆται. τί δὲ; δύναται καὶ ὁ πάνυ ἐνάρετος καρθῶσαι, καὶ ὠφειλέτην ἔ-
χειν θεόν; ὁ δὲκ ἐκπίστεως Δικαιούμενος, κατὰ χάριν δικαιοῦται. ζῶντα δὲ θεὸς
χαρίζεται, πάντως μεγάλα χαρίζεται. τί γὰρ χαρίζεται; ὑοθεσίαν πρέπει, ἀ-
δελφοὺς ποιεῖ Χεισοῦ, κληρονόμους θεοῦ, συγκληρονόμους Χεισοῦ. ἅπινα πότε
Φωτ. αὖ ἡμῖν πρέσχε τὰ καρθώματα; Καὶ οὕτως. τῷ δὲ μὴ θαῤῥοῦντι μὲν ἀπὸ ζῶν
ἔργων, προσόντι δὲ ἐκπίστεως, λογίζεται ἡ πίστις αὐτὸ ἐις δικαιοζύνην καὶ δικαιοῦ-
» ται δι' αὐτῆς. Τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσε
βῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ. Μὴ δὲ πὼ πίστιν νομίσῃς ἐυχερῶς πραγίνεσθαί τινι.
» ἀνδρείας γὰρ δεῖται, καὶ διεγηκερμένης ψυχῆς. Εἰς δικαιοζύνην.
Ορᾶς ὅτι τῷ μὲν ἐργαζομένῳ μισθὸς κατὰ τὰ ἔργα λογίζεται; τῷ δὲ πιστῷ δι-
» καιοζύνη; μυείων δὲ μισθῶν ἐστι πορισκτικὴ ἡ δικαιοζύνη. Καθάπορ καὶ Δαυὶδ
» λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται ἐις δικαιοζύνην χωρὶς ἔργων.
Καὶ ὁ Δαυὶδ τῇ ἐκπίστεως δικαιοζύνῃ ψηφίζεται τὸν ἁγιασμὸν χωρὶς ἔργων.
» Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐσκεπάλυφθησαν αἱ ἁμαρτίαι. μακά-
» ριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κς ἁμαρτίαν. Μακαρισμός ἐσειν ἡ κορυφὴ ὧν ἀγαθῶν.
δοκεῖ μόνως ἀμόκοτος εἶναι ἡ μαρτυρία. οὐ γὰρ ἔχει τὸ, μακάριος ᾧ μὴ πίστις ἐις δικαιο
ζύνην χωρὶς ἔργων λογίζεται. πλὴν σφόδρα ἐσὶ καὶ ἄλλιλος. ἢ γὰρ μακάριος ᾧ αἱ
ἁμαρτίαι κατὰ χάριν ἀφέθησαν, τρισμακάριος δηλονότι, ὃν ἐδικαίωσε κατὰ χά-
ριν ὁ θς. διὸ καὶ ἄλλιλος λίαν καὶ ἁρμόζουσα ἡ ψαλμικὴ χρῆσις. καὶ γὰρ πᾶσα δι-
καίωσις ἀπὸ θεοῦ, ἢ ἐκτῦ ἀφεθῆναι γίνεται τὰς ἀνομίας καὶ ἁμαρτίας, ἢ ἐκτὸ ἐπι-
καλυφθῆναι, ὁἷον διάτινων καρθωμάτων ἐκνικηθῆναι καὶ κατα πρεθῆναι, ἢ ἐκ-
τῦ μὴ λογίσασθαι τὸν θεὸν τὸ πραχθὲν ἐις ἁμαρτίαν. καὶ διὰ ὧν τριῶν τύτων φιλαν
θρώπων τρόπων, λογίζεται ὁ θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ πὼ δικαιοζύνην, ὡς συμπαθῶν,
ὡς οἰκονομῶν, ὡς φιλοτιμούμενος. ἡ μὲν γὰρ ἄφεσις, συμπαθείας, ἡ δὲ ἐπικα-
λύψις, οἰκονομίας, τὸ δὲ μὴ λογίσασθαι ἐις ἁμαρτίαν, φιλοτιμίας. τίνες ὖν ἀξι-
οῦνται τύτων; οἱ πισοὶ, καὶ διὰ τῆς πίστεως. διὸ καὶ μακαρίζει αὐτὸς καὶ ὁ προ-
φήτης Δαυίδ. τῆς δ' ὀν νόμῳ καὶ ὐκ ἔργων ζητῦσι δικαιωθῆναι, ὐδὲ μία ὧν τριῶν
δικαίωσις ἔσεται. τῆς δὲ ἐκ πίστεως, διὰ ὧν τριῶν τύτων τρόπων ἡ Δικαιοζύνη
λογίζεται. προσφόρως ἄρα πὼ Δαυιτικὼ μαρτυρίαν ὁ θεσπέσιος Παῦλος τῇ ἰδίᾳ
» ἥρμοσε διδασκαλίᾳ. Ο μακαρισμὸς ὖν οὗτος ἐπὶ πὼ πορισμὸν, ἢ καὶ ἐπὶ πὼ
» ἀκροβυσίαν; Εἰ τα φησὶν, οὗτος ὁ τῷ Δαυὶδ ἠρημένος μακαρισμὸς, ἐπὶ πὼ πε
ιτμὴν ἦλθον, ἢ καὶ ἐπὶ πὼ ἀκροβυσίαν; καὶ μᾶλλον δείκνυσιν, ἐπὶ πὼ ἀκρο-
βυσίαν

βυσίαν αὐτὸν ἐλιλυθότα καὶ χώραν ἔχοντα, τῷ τὸν Αβραὰμ ἐν ἀκροβυσίᾳ ὄντα,
» σωθῆναι καὶ δικαιωθῆναι. Λέγομεν γὰρ ὅτι ἐλογίσθη τῷ Αβραὰμ ἡ πίστις ἐις δι-
» καιοζύνην. πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν πορισμῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀκροβυσίᾳ;
Εἶτα καταπευάζει τὸ ἐπὶ πὼ ἀκροβυσίαν μᾶλλον ἔχειν χώραν, καί φησι. τῷ
Αβραὰμ ἐλογίσθη δικαιοζύνη διὰ πίστεως. ἴδωμεν τριχοῦ ἐμπεριτέμνω ὄντι τῷ
Αβραὰμ ἡ τοιαύτη ἐλογίσθη δικαιοζύνη, ἢ ἀκροβύστῳ. καὶ δῆλον, φησὶν, ὡς ἀκρο-
βύστῳ. ὁρᾶς οὖν ὅτι, μᾶλλον ἐπὶ πὼ ἀκροβυσίαν χώραν ἔχει;
» Οὐκ ἐν πορισμῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυσίᾳ. Εἰ ὖν ἐν ἀκροβυσίᾳ ὢν ἐδικαιώθη, ἆρα μᾶλ
λον ὁ τῷ Δαυὶδ ἠρημένος μακαρισμὸς, ἐπὶ πὼ ἀκροβυσίαν χώραν ἔχει, ἢ ἐπὶ πὼ
πορισμόν. ἡ πορισμὴ ἐδόθη διὰ τρεῖς ταύτας αἰτίας. ὥστε σημεῖον εἶναι πίστεως,
καὶ τὸ Αβραμιαίου χύους δηλοτικόν, καὶ σύμβολον καὶ αἴνιγμα πολιτείας καθα-
ρᾶς καὶ σώφρονος. ὥστε ἐχ' ὡς δικαιοζύνης ποιητικὴ ἐδόθη, ἀλλὰ σφραγὶς δὲ σημεῖον
» τῆς ἐκ πίστεως δικαιοζύνης. Καὶ σημεῖον ἔλαβε πορισμῆς. Δοκοῦσαν ἀντίθε-
σιν λύει. ποσοῦτον φησὶ μεγάλη ἡ πορισμὴ, καὶ ταύτης χωρὶς ἐχ' οἷοί δικαιωθῆναι,
ὅτι καὶ αὐτὸς Αβραὰμ ὁ ἐν ἀκροβυσίᾳ κατὰ τὸν σὸν λόγον δικαιωθεὶς, πορισμῆς ἐ-
δείθη, καί φησιν. ἵνα διατί ἕτερον πορισμήθη, ἢ διὰ τὸ σημεῖον δὲ ἀπόδειξιν ἐπὶ
φέρεσθαι πὼ πορισμὼ, τῆς ἐν τῇ ἀκροβυσίᾳ ὑπαρξάσης αὐτῷ δικαιοζύνης. ἵ δὲ
σημείων ἕνεκεν καὶ σφραγίδος ἔλαβεν αὐτὼ, ἵδεν αὕτη πὸς πὼ δικαιοζύνω συνε
τέλεσεν, ἀλλὰ μόνον τὸ τοιῶσδε δεδικαιῶσθαι ἐσήμανε, τυτέστιν ὅτι ὢν τῇ ἀκροβυ
στίᾳ ὧν, ἐξιώθη τῆς δικαιοζύνης. Διὰ τίφησι πρῶτον ἐλογίσθη αὐτῷ ἐις δικαιο- Φωτ.
ζύνην καὶ οὕτω πορισμήθη; πρῶτον μὲν, ἵνα ὡς σημεῖον νομισθῇ ἀρετῆς ἡ πορισ-
μὴ, καὶ ἴχ' ὡς αὐταρετὴ καὶ κατόρθωμα. τὸ γὰρ σημεῖον τῆς πορισμῆς, φησὶ, σφρα
γίζειν, οἷον σημεῖόν τε καὶ πρᾶσις, τῆς ὢν τῇ ἀκροβυσίᾳ διὰ πίστεως καὶ δικαιοσύ
νης. δεύτερον δὲ, ἵνα καὶ ὧν ἀκροβύστων, καὶ ὧν ἐμπεριτόμων, κοινὸς ἀπογραφῇ ὁ
ἀνακηρυχθεὶς πατὴρ. ὧν μὲν ἀκροβύστων, ὡς ᾧ τῇ ἀκροβυσίᾳ καὶ πιστεύσας ἐ δικαιω
θείς. ὧν δ' ἐμπεριτόμων, ὡς καὶ αὐτὸς πεπορισμήθεὶς διὰ τὸ πιστεῦσαι. πάντων ὖν
ἡκότως ἀν λογισθείη πατὴρ, ὧν τὴν πίστιν δηλονότι πραξαμένων, εἴτε ἀπεριτμή
τοι, εἴτε πορισπετμημένοι εἶεν. οἳ δὲ τὴν πίστιν μὴ ἔχουσιν, οὐδὲ πὼ πὸς ἐκεῖνον συγ
γένειαν ἔχουσιν οἵτινες ἂν εἶεν. οὐ δὲ κληρονόμοι ἆρα τῆς πὸς ἐκεῖνον ἐπαγγελίας.
τῆς γὰρ συγγενέσι, (τῷ γὰρ σπέρματι αὐτ᾽,) αἱ ὑποσχέσεις καὶ αἱ εὐλογίαι.
» Σφραγὶδα τῆς δικαιοζύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυσίᾳ. Τῆς ἐκπίστεως ὑπαρ
» ξάσης. Εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα. Διὰ τί δὲ ὅλως ἐδεήθη αὐτῆς, ἢ μηδὲν
σωτελοῦν ἐν τῇ δικαιοζύνῃ; πρῶτον μὲν καθὼς ἄνω λέγομεν, ἵνα τὸ εἶναι αὐτὼ σημεῖον,
ἔσῃται ἵνα κοινὸς χύηται πατὴρ τῶν τε ἐν πεπορισμῇ, τῶν τε ἐν ἀκροβυσίᾳ.
» Πάντων ὧν πιστευόντων. Οὐχ ἁπλῶς ὧν οἱωνδήποτε πατέρα, ἀλλὰ ὧν πιστευόν
» των ἐις τὸν Χεισόν. Δι' ἀκροβυσίας. Τῶν ἐν ἀκροβυσίᾳ ὄντων ἐ πιστευόντων.
» Εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς πὼ δικαιοζύνω. Διὰ πίστεως δηλονότι χωρὶς ἔργων.
» Καὶ πατέρα πορισμῆς. Οὐχ ἁπλῶς, φησὶ, πατὴρ ὧν ἐμπορισμήτων, (τύτο Φωτ.
γὰρ δηλοῖ

γὰρ διὰ λοῖ τὸ σπέρμα,) ἀλλὰ πατὴρ ἐκείνων ὧν ἐμπεριτμήτων, τῷ μὴ μόνον τε-
εἰτετμημένων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἴχνη αὐτᾶ, τὰ πίστιν Χειςᾶ ἱστοικιζομένων. ἐκεῖ-
νοι δὲ κατὰ τὰ ἴχνη καὶ κατὰ μίμησιν τᾶ Αβραὰμ πιςέυουσιν ἐς Χειςὸν, οἰ ἀδιςά-
κτως καὶ χωρὶς φιλονεικίας καὶ ῥύδιασμοῦ πρσερχόμενοι τῷ Χειςῷ.

» Τοῖς γὰκ ἐκπεριτμῆς μόνον. Ωςπὲρ γὰρ οἱ ἐν ἀκροβυσίᾳ, γ δὲ τᾶτο μόνον σχοῖσιν
ἀὰ τὸν Αβραὰμ πατέρα, διὰ τὸ ἐν ἀκροβυσίᾳ αὐτὸν πεπιςευκέναι, ἢ μὴ καὶ τὰ
πίστιν μιμήσαντο, οὕτως γδὲ οἱ ἐν περιτομῇ σχίσουσι, γ διὰ τὸ μόνον περιτμηθῆναι
τὸν Αβραὰμ, ἐὰν μὴ καὶ τὰ πίστιν αὐτᾶ μιμήσονται. δῆλον δ᾽ ὧν ὡς καὶ ἐκπεσοῦν-
ται τᾶς πὸς Αβραὰμ συγγενείας οἱ Ιουδαῖοι, ἐὰν μὴ πιςέυσωσι.

» Αλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι. Τοῖς ταθομένοις. τοῖς ἐμμένουσιν. Τοῖς ἴχνεσι
» τᾶς πίστεως. Τῇ μιμήσει, τῇ ὁμοιώσει. Ιχνη λέγεται, τὰ ὧν προδυσάντων
Φωτ. σύμβολα καὶ σημεῖα ὧν ποδῶν. ἐπεὶ ὅσω οὗτοι μετανάςεροι, οἰκείως καὶ ἁρμο-
δίως φησὶ, τοῖς ἐμμένουσι καὶ ἐπακολουθοῦσι τοῖς ἴχνεσιν, ἤτοι προευαμβάνοις κα-
τὰ τὰ ἐκείνου ἴχνη, καὶ τὰ ἐκείνου ὁδὸν, ἥτις χωρὶς περιτμῆς ὑπῆρχεν.

» Τῆς ἐν ἀκροβυσίᾳ τᾶ πατρὸς ἡμῶν Αβραάμ. Πάλιν ὑπομνήσει ὅτι ἐν ἀκροβυ
» σίᾳ ἐπίςευσε, καὶ ὕςερον περιετμήθη. Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Α-
» βραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτᾶ. Θαυμάσιον λέγει. οὕτως φησὶν ἡ σπερμὴ χωρὶς πί
στεως γὰκ ἰσχύει δικαιῶσαι, γδὲ προπάτορά σοι ποιεῖ τῶ Ιουδαῖε τὸν Αβραὰμ, ὥςτε γ
δὲ ὁ νόμος ἐφ᾽ ᾧ μέγα φρονεῖς, συντέλεσέ τι ἐς τᾶς ἐπαγγελίας τῷ Αβραὰμ,
ἀλλὰ μόνη πίστις. ἀκροβύςῳ γὰρ ἔτι ὄντι, καὶ πρὸ τᾶ νόμου ἐδόθησαν αἱ ἐπαγγε-
λίαι πιςέυσαντι. ἢ ὅσω αὐτὸς ὁ νόμος ἐς τᾶς ἐπαγγελίας γδὲν ζωντέλεσεν, σχο
» λὴ γοῦν ἡ σπερμὴ πρὸς δικαιοζύνην ἐξαρκέσει. Τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι τᾶ
Σενιῤ. » κόσμου. Κληρονόμους τᾶ κόσμου, τοὺς δικαίους ἔσεσθαι φησὶν, ὅτι ὧν ἀσεβῶν
ἐκμέσου γινομένων, καὶ παδοθέντων κολάσει ἐν τῇ τᾶς κρίσεως ἡμέρᾳ. τὸν σύμ
παντα λοιπὸν κόσμον ἕξουσιν οἱ Δίκαιοι ἀνακαινισθέντα. καὶ αὐτῶν ἔσαι τὰ γράμια ἀ-
» γαθὰ καὶ τὰ ἐπίγεια. Αλλὰ διὰ δικαιοζύνης πίστεως. Τᾶς πίστεως φησίν.
» Εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου, κεκένωται ἡ πίστις. Ο γὰρ ἐχόμενος τᾶ νόμου ὡς σώζοντος, ἀπ
μάξει τὸν διὰ πίστεως σωτηρίαν. κληρονόμοι δὲ, ὅιον τᾶς ὧν γραφῶν βασιλείας.

Φωτ. ΑΛΛΩΣ. Εἰ τὸν πρότερον ὅτι διὰ τᾶ ἀκροβύσους ὢν Αβραὰμ ἐπίστευσε
καὶ ἐδικαιώθη, ἵνα πατὴρ λογισθῇ ὧν ἐν ἀκροβυσίᾳ πιςῶν. καὶ διὰ τᾶτο πάλιν
περιετμήθη, ἵνα καὶ ὧν ἐν περιτμῇ πιςῶν πατὴρ νομισθῇ, καὶ ἀπαλαιῶν καὶ ἀπρ-
δείξας, ὅτι καὶ μᾶλλον λογίζεται πατὴρ ὧν ἐν ἀκροβυσίᾳ πιςῶν, ὅσω καὶ πρὸ τᾶς
περιτμῆς καὶ πρὸ αὐτᾶ τᾶ νόμου τᾶ καὶ τὰ περιτμὴν περιέχοντος, αὐτὸς καὶ ἐπί-
στευσε καὶ ἡ πίστις αὐτᾶ ἐλογίσθη ἐς δικαιοζύνην, ταῦτα ἔτι ὢν καὶ πράσσας, νῦν δὲ
ἑτέρῳ τρόπῳ τὸ αὐτὸ δείκνυσι καὶ φησίν. ὑποκείσθω μὴ οὕτως ἔχειν ὡς ἔφημεν, ἀλλὰ
τοὺς ἐκ νόμου μόνους εἶναι κληρονόμους ὧν πρὸς Αβραὰμ ἐπαγγελιῶν. γκωμιάζει δὲ μά
λιστα γέγονεν ἡ πίστις τῷ Αβραὰμ. αὐτὸς γὰρ, πρὸ τᾶ νόμου καὶ χωρὶς τᾶ νόμου ἐπί-
στευσε. κεκένωται ἄρα ἡ πίστις, ὅτε γε γδὲν ἐστὶ καὶ αὐτῆς τὸ ὄλον ὑφάνεσαι. ἀλλὰ
καὶ αἱ ἐπαγγελίαι

καὶ αἱ ἐπαγγελίαι κατηργήθησαν, ὅιον ἄχρηστοι καὶ ἀτέλεστοι γεγόνηται. ἢ γὰρ ἡ
πίστις δι᾽ ὧν ἡ ἐπαγγελία ἐκενώθη, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι δηλονότι αἱ ἐπὶ τῇ πίστει
ἐδραζόμεναι σωματῤῥύησαν καὶ γεγόνασι φροῦδοι. πῶς οὖν οἱ διὰ νόμου κληρονο-
μήσουσι, τᾶς μὲν πίστεως κενωθείσης, σωτηρίας δὲ τῆ πίστει τᾶς ἐπαγγελίας;
ὁρᾶς ὡς δι᾽ ὧν λέγουσι διὰ νόμου κληρονομεῖν, διὰ τᾶτων δείκνυται μηδόλως κλη-
ρονομεῖν; οὕτως τρίτον διὰ χῶς τᾶς ἀπροδειξίας ἐποίησαν, ὅτι ὁ μακαρισμὸς ἐπὶ τὸν
διὰ πίστεως ἀκροβυσίαν μᾶλλον ἁρμόζει, ἢ ἐπὶ τὸν περιτμόν. τὸν πρότον μὲν
ἐπ᾽ εὐθείας προαγαγών, καὶ ἐξ αὐτῶν ὧν κὶ τὸν Αβραὰμ προσλάβων. τὸν δευ-
τέραν δὲ συνδραμὼν ἐκείνοις καὶ ὑποθεὶς τὰ πρὸ ὧν ἐναντίων λεγόμενον, ἐ δείξας
ὅιον ἄτρυτον ἔσεται τῇ ὑποθέσει αὐτῶν. τὸ πίστει δὲ καὶ τρίτον ἀπόδειξιν, λαμβανο-
μένων ἐξ αὐτᾶ τᾶ νόμου καὶ φησιν. ὁ νόμος ἐφ᾽ ᾧ ἐπερέβλεψατε παραβατεῖς, ὀργὴν κα-
τεργάζεται. τὸ γὰρ τὸν, τὸ ἀκόλουθον ὡς δῆλον κατέλιπεν. ἢ οὖν ὁ νόμος ὀρ-
γὴν κατεργάζεται παραβατεῖς, ὑμεῖς δὲ παραβεβήκατε, οὐ μόνον ἐπαγγελιῶν οὐκ
ἐτὲ ἄξιοι, ἀλλὰ καὶ τιμωρηθήσεσθε. τᾶτο γὰρ ὑμῖν δηλαπὸ ὁ νόμος παραβεβηκό-
σιν ἐπανατείνεται. πόθεν οὖν σωθήσεσθε; πόθεν ὑμῖν αἱ ἐπαγγελίαι; ἐπεὶ οὖν
τάτε ἄλλα εἴρηται, καὶ δέδεικται ὅτι καὶ ἐκτᾶ νόμου γκ ἔστιν ὅλως δικαιωθῆναι,
λείπεται καταφυγεῖν ἐπὶ τὸν διὰ πίστεως χάριν. διὰ ταύτης γὰρ αἱ ἐπαγγελίαι πε
ραρωῦται, καὶ ὁ Αβραὰμ πάντων γίνεται πατὴρ. ὥςτε ὁ τᾶ Δαυὶδ μακαρισμὸς
κοινὸς ὑπάρχων ἐπὶ ὧν διὰ πίστεως ἐξομένων πάντων, γκεῖτον, ἀλλὰ μᾶλλον
ἔστιν ἐπὶ ὧν τὸν ἀκροβυσίᾳ πιςῶν ἐφαρμόζομεν, ὅσῳ καὶ πρότερον ἐπὶ τᾶ ἀκροβυσίᾳ
» Αβραὰμ ἐφάνη ἀληθεύων. Κατήργηται δὲ ἐπαγγελία. ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατερ
» γάζεται. οὗ γὰρ γκ ἔστι νόμος, γδὲ πάβασις. Ως γ χρεωδεῖς οὖσαι, καθήργη-
ται αἱ ἐπαγγελίαι, τυτέστιν ἄπρακτοι γεγόνασι. πῶς; ἢ γὰρ ἡ πίστις καταργεῖται
δῆλον αἱ ἐπαγγελίαι, δηλονότι συγκαταργοῦνται αἱ ἐπαγγελίαι. ἢ δὲ αὖται κα
» ταργηθῶσιν, γδὲ ὁ Αβραὰμ πατὴρ τινός. Διὰ τᾶτο ἐκπίστεως, ἵνα κατὰ χάειν.

Καὶ οὕτως, φησὶν, οὐ διὰ τᾶ νόμου βεβαιοῦνται αἱ ἐπαγγελίαι, ὅτι πρότον τινὰ
καὶ ἐμπροδίξονται. πῶς; ὅτι ὁ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται, παραβατεῖς δηλονότι. γ
δεὶς γὰρ αὐτὸν ἴσχυσε πληρῶσαι. ἔνθα δὲ ὀργὴ, πῶς κληρονομία; πῶς κληρονομή
σει ὁ ὠργισμένος; πῶς ἥξουσιν αἱ ἐπαγγελίαι; ἡ δὲ πίστις, φησὶ, τὸν χάριν ἔσά
γει τᾶ θεοῦ. χάριτος δὲ οὔσης, ἕξονται καὶ πληρωῦται αἱ ἐπαγγελίαι.
» Εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν. Ενθα γὰρ χάρις θεοῦ, γκ ἐπ᾽ ἀμφί-
βολοι αἱ ἐπαγγελίαι, ἀλλὰ βέβαιοι. θεὸς γάρ φησιν, ὁ δικαίων χάριτι, τὸς
» ὁ καθ᾽ ἡμῶν; Παντὶ τῷ σπέρματι. Τὸ ὑπερβαῖον, παντὶ τῷ σπέρμα-
» τι Αβραάμ. Οὐ τῷ ἐκ τᾶ νόμου μόνον. Εκ τᾶ νόμου λέγει, τὸς ἐξ
» Ιουδαίων ἐς τὴν πίστιν ἐλθόντας. Αλλὰ καὶ τῷ ἐκπίστεως Αβραὰμ, ὅς ἐστι
» πατὴρ πάντων ἡμῶν, καθὼς γέγραπται, ὅτι πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε.
Τοὺς χωρὶς νόμου, πίστει ζωοποιοῦντα. ὅρα δὲ πῶς λοιπὸν σωάπτει τοὺς δύο λαούς,
» καὶ πάντων τοὺς πατέρα τὸν Αβραάμ. Κατέναντι οὗ ἐπίστευσε, θεοῦ.

Τουτέστιν ὥσπερ ὁ θεὸς ὑκ ἔστι μερικὸς, ἀλλὰ πάντων θεὸς, οὕτως καὶ ὁ Αβραὰμ
Φωτ. πάντων πατὴρ. Κατέναντι. ἐναντίον, ἢγουν ἔμπροσθεν θεοῦ. ἐς πρόσωπον γὰρ
θεοῦ εἴρηται, οἷον ὡς ἐκπρεσώπου θεοῦ, τὸ, πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικάσε.
ἐπειδὴ γὰρ εἶπε, καθὼς γέγραπται, μὴ προσθεὶς, ποῦ γέγραπται, ἢ πῶς, ἐπήγαγεν
(ἢ καὶ ὑπορρᾶς,) τὸ, κατέναντι θεοῦ, τὸ ἀξιόπιστον καὶ βέβαιον τοῦ, γέγραπται,
παρεισῶν. καθὼς γέγραπται, φησι, κατενώπιον θεοῦ, τουτέστιν ἐς πρόσωπον θεοῦ,
καὶ ἐκπρεσώπου θεοῦ. ἀξιόπιστός ἐστι, φησὶν, ἡ γραφὴ, ἀμετάπωτος, βεβαία,
θεός ἐστιν ἢ αὐτὴ ἐπων, πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικάσε. τὸ γοῦν ἐφεξῆς τῆς
τοῦ λόγου συμφράσεως, καθὼς γέγραπται κατέναντι οὗ ἐπίστευσε θεοῦ, ὅτι πα-
τέρα πολλῶν ἐθνῶν καὶ τοῦ ἑξῆς. ὥσπερ γάρ, φησι, πάντων ἐστὶ ποιητὴς ὁ θεὸς, καὶ
πάντων θεός τε καὶ κηδεμών, οὕτως καὶ τὸν Αβραὰμ πάντων πατέρα κεχειρο-
τόνηκεν, ὑκ Ιουδαίων μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν πιστευόντων. ΑΛΛΩΣ.
» ἀντὶ τοῦ ἐνώπιον καὶ πρὸ προσώπου οὗ ἐπίστευσε θεοῦ. Τοῦ ζωοποιοῦντος τοὺς νε-
κρούς. Τὸν μὲν τῆς ἀναστάσεως καταβάλλεται λόγον, πλὴν προσφόρως καὶ
ἐς τὸ προκείμενον. ἐπίστευσέ, φησιν, Αβραὰμ τῷ θεῷ, ὅτι καὶ τοὺς νεκροὺς ζωο-
ποιεῖ, δηλαδὴ καὶ τὸ δύνασθαι αὐτὸν σπέρμα γεννρακέτι. ὁ γὰρ τοὺς νεκροὺς ζωο-
ποιῶν, καὶ τοῦ μὴ ὄντα ζῶσιν, πολλῷ μᾶλλον δυνήσεται τῷ νενεκρωμένῳ δηλ. τὸ
» γῆρας σώματι δοῦναι σπέρμα ζωογόνον. Καὶ καλοῦντος τοῦ μὴ ὄντα ὡς ὄντα.
Φωτ. Καλῶς φησὶ, καὶ καλοῦντος τοῦ μὴ ὄντος ὡς ὄντα. λόγω γὰρ τοῦ μὴ ὄντα ἐς τὸ εἶναι
καὶ ἅμα τῷ καλέσαι πράγει, ὥστε εἶναι πρὸ αὐτῷ δυνατὸν καὶ ῥᾴον, καὶ τοῦ μὴ
ὄντος ὡς ὄντα, καὶ ἔμπαλιν ἡ βουλησθείη, καὶ τοῦ ὄντα ὡς μὴ ὄντα καλεῖν.
Τοῦ αὐτοῦ » Ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν. Αντὶ τοῦ ἐπαγγελίας ἐπίστευσε,
πλὴν τὸ ἀνέλπιστον ἔχουσας, καὶ τοῦ ἀνθρώπινον λογισμόν. παρ' ἐλπίδα γάρ φησι, τῶν
ἀνθρωπίνων, μόνῃ ἑδραθεὶς τῇ ἐπὶ θεὸν ἐλπίδι. ἐπ' ἐλπίδι γάρ φησι, τῇ τοῦ θεοῦ,
Σευηριανοῦ παρ' ἐλπίδα τῆς οἰκείας φύσεως, ἐπ' ἐλπίδι, τῆς τοῦ ἐπαγγειλαμένου δυνάμεως.
» Εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, καθὼς τὸ εἰρημένον, οὕτως ἔσαι
» τὸ σπέρμασου. Τῶν κατὰ πίστιν καὶ ἐπαγγελίαν. τίς δὲ αὐτῶν ὁδὸς πίστεως καὶ ἐπαγγελίας δοθείς; δηλονότι Ισαὰκ. ὁ γὰρ Ισμαὴλ, κατὰ σάρκα ἦν αὐτοῦ.
» Καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει, ὑ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρω-
» μένον. Πολλαχῶς μὲν ἦν τὸ ἀσθενῆ, καὶ ἀδύναμον αὐτὸν τῇ πίστιν πρασευά
ζοντα γένεσθαι, δηλοῖ δὲ πρὸς ἓν ἀσθένησεν ἡ γενναία ψυχή. πρῶτον ὅτι πρὸς
ὑδὲν τοιοῦτον πρᾶγμα ἰδεῖν ἠδύνατο, ἀλλὰ πρώτῳ αὐτῷ ἦν τῆς παρ' ἐλπί-
δα παιδοποιίας δέδοται ἐπαγγελία. δεύτερον, τὸ νενεκρῶσθαι αὐτοῦ τῷ γήρᾳ τὸ
σῶμα. τρίτον, τὸ συννενεκρῶσθαι τῇ μήτραν Σάῤῥας, καὶ ἀδυνάτως ἔχειν πρὸς
» παιδοποιΐαν. Εναντιότητος ὑπάρχων, καὶ τῶν νέκρωσιν τῆς μήτρας
» Σάῤῥας. Καλῶς, τὸ ἐναντιότητος. οὐ γὰρ ἦν ἐναντιότης, ἀλλ' ἔννε-
» νηκοντατενέα. Εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ.
Οὐ γὰρ ἦν ἔργων ἀπόδειξις, ἀλλὰ ῥήματα.

Οὐ διεκρίθη

» Οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ. Οὐκ ἐπίστευσεν, ὑκ ἐπίστευσεν, ἀλλ' ὑ διε-
κρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, τουτέστιν ὑδὲ ἐδίσασεν, ὑδὲ ἀμφέβαλεν.
» Αλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει. Εἰ πῶν ἐνεδυναμώθη, δείκνυσι πολ-
λῷ καμάτῳ καὶ ἀγῶνι ψυχῆς καταρτουμένην τὴν πίστιν.
» Δοὺς δόξαν τῷ θεῷ. Πῶς ἐνεδυναμώθη; δοὺς δόξαν, φησὶ, τῷ θεῷ. τουτέ
στιν ὑ περιεργασάμενος ὡς ἐγχωρεῖ τοῦτο γνῶναι, ὡς ἦν δυνατὸν, πῶς γένη-
ται, ἀλλ' εὐθὺς πιστεύσας καὶ εὐλογήσας ὡς εὐεργέτην τὸν θεὸν, ὡς ἤδη δεδω-
» κότα τὸ ἐπαγγελθέν. Καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὃ ἐπήγγελται, δυνατός ἐστι καὶ
» ποιῆσαι. Οὐκ εἶπε πιστεύσας, ἀλλ' ἐμφαντικώτερον, πληροφορηθείς.
» Διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ ἐς δικαιοσύνην. Οραῖς ὅτι ἀπὸ πίστεως ἐδικαιώθη;
» Οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς οἷς μέλλει
» λογίζεσθαι τοῖς πιστεύουσιν. Εἶτα ἵνα μὴ λέγωσιν οἱ ἀκροαταὶ, καὶ τί πρὸς ἡμᾶς; ἐκεῖνος γὰρ ἐδικαιώθη, ἐπάγει, ὅτι παῦτα χάριν μόνου τοῦ πατριάρχου
γέγραπται, ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, ἵνα παράδειγμα τὸν Αβραὰμ ἔχοντες, πιστεύ-
ωμεν ὁμοίως γινώμεθα, καὶ ὁμοίως ἡ πίστις ἡμῖν, ἐς δικαιοσύνην λογίζηται.
» Επὶ τὸν ἐγείραντα Ιησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παρα-
» πτώματα ἡμῶν. Εὐφυῶς ἐστράβωσεν ἐς τὸν περὶ τοῦ κυρίου λόγον, καὶ φησιν.
γὰρ διὰ τὰς οἰκείας ἁμαρτίας ἀπέθανεν, ἐπεὶ γὰρ ἀναστῆναι αὐτὸν ἔδει ὥσπερ
γὰρ περὶ τούτου τις, ἀλλὰ διὰ τὰς ἡμῶν ἁμαρτίας, ἵνα ἐξ αὐτῶν ἡμᾶς ἀπαλ-
» λάξῃ. Καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν. Ινα, φησὶ, δικαιώσῃ
ἡμᾶς, καὶ ἀπαλλάξῃ ἁμαρτιῶν. γὰρ διὰ τοῦτο οἰκονομήσας τὰς ἡμῶν ἁμαρ-
τίας, δίκαιον θανάτου δέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς ὑπευθύνους καὶ χρεώστας
ἔχῃ θανάτου, ἀφῇ ἵνα δικαιώσῃ ἡμᾶς, ζωώσας νεκροὺς ὄντας τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ τέ-
λεον ἀνευθύνους ἀφῇ. ὥσπερ καὶ τὸν Αβραὰμ καὶ τὴν τῆς Σάῤῥας μήτραν τῷ γή-
ρᾳ καὶ τῇ στειρότητι νεκρωθέντας ἀνεζώωσε τῇ τεκνογονίᾳ.
» Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς τὸν θεόν. Πῶς δ' ἄντις εἰρηνεύοι Κεφ. ε'.
πρὸς τὸν θν; ἀκολουθῶν ταῖς ἐντολαῖς αὐτ, ὡς ὅλε ἁμαρτάνων, πολεμεῖ θεῷ. ΚΑΙ 5
ΟΥΤΩΣ. Δείκνυσι τοὺς Ιουδαίους στασιάζοντας πρὸς πίστιν, καὶ μὴ προδεχομέ-
νους τὸν κν ἡμῶν Ιησοῦν Χριστὸν, ὃ πρὸς αὐτὸν στασιάζειν τὸν πατέρα τὸν ἐγείραντα αὐ
τὸν ἐκ νεκρῶν. ἵνα γάρ, φησι, δικαιωθῶμεν ἡμεῖς, διὰ τοῦτο ὃ ἐκ νεκρῶν ἐλογίσθη ὃ
ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν. ὑμεῖς δὲ ὑ προσδεχόμενοι αὐτὸν, καὶ τῷ πατρὶ πολεμεῖτε τῷ
ἀναστήσαντι αὐτόν. ἀλλ' οἱ δικαιωθέντες, φησὶν, εἰρηνεύωμεν πρὸς τὸν πατέρα, κα-
ταλύσωμεν τελείως τὸν πρὸς αὐτὸν πόλεμον. πῶς δὲ καταλύεται; δηλ. τελείας
καὶ ἀδιστάκτου πίστεως τῆς εἰς τὸν κν ἡμῶν Ιησοῦν Χριστόν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ καὶ προ
» σάγων ἡμᾶς αὐτῷ τῷ πατρί. Διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ.
Εἰ γὰρ δι' αὐτοῦ ὧν προλεγομένων ἐλυτρώθημεν ἁμαρτιῶν, Δι' αὐτοῦ πάλιν καὶ τῆς
εἰς αὐτὸν πίστεως μενοῦμεν μὴ ἁμαρτάνοντες. καὶ γὰρ ἐυχερὲς μᾶλλον φυλά-
ξαι, ἢ κτήσασθαι τὰ ἀγαθὰ τῇ αὐτοῦ συνεργίᾳ.

» Διὸ καὶ τῷ προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν. Διὰ αὐτοῦ γὰρ προσήχθημεν τῷ πατρί. Εἰ οἷον μακρὰν ὄντες ἐγγὺς γεγόναμεν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἐγγὺς ὄν-
» τες, ἐρρυνέσομεν πρὸς αὐτὸν χάριτι αὐτοῦ. Τῇ πίστει. Θεὶς δὲ τὸ Χριστοῦ, καὶ δι' ἡμῶν πίθησι. πρὸς γὰρ τὰς ἀφάτους δωρεὰς τοῦ Χριστοῦ, ἡμεῖς δοῦλοι τολμῶν
» πίστεως ἀνείχαμεν. Εἰς τὴν χάριν ταύτην ᾗ ἑστήκαμεν καὶ καυχώμεθα.

Τουτέστι τὸ καταξιωθῆναι τῆς τοῦ θεοῦ γνώσεως, τὸ, προσαχθῆναι αὐτῷ, τὸ, ἁμαρτιῶν ἀπαλλαγῆναι, καὶ ὅσα τὸ βάπτισμα χαρίζεται. τὸ δὲ ἑστήκαμεν, βεβαιό-
Φωτ. τητα δηλοῖ. Εἰς τὴν χάριν ταύτην. δεικτικῶς εἶπε, τὸ μέγεθος δεῖξαι ἐμφῆναι χολῶν τῆς χάριτι καὶ τὸ πλῆθος δηλῶν. καὶ γὰρ αὐτὴν προσαγωγὴ μέγα καὶ θαυμάσιον, καὶ πρὸ τούτου, ἡ τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσις, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ τῶν γραφῶν ἐπιγνῶναι βασιλεία. ἐπὶ τοῖς θλίψεσι, ἐπὶ τοῖς καυχήμασι αὐτῆς ἡ χάρις δέδοται; Τῇ πίστει μόνῃ. μόνον γὰρ πιστεύσαμεν, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος πάντα ἡμῖν ἡ χάρις ἐχαρίσατο. ἢ οὕτως. ὥσπερ ἐς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν, καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, οὕτως πάλιν καυχώμεθα καὶ ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι δι' αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ δοκιμῆς, εἰς τὴν αὐτὴν ἀναπαύσιν
» ἐπανατρέχομεν ἐλπίδα. Ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ.

Ἡ ὅτι δοξάζεται ὁ θεὸς, ἢ ὅτι δοξάζει ἡμᾶς ὁ θεὸς, καὶ δοξάζει ἡμᾶς ἀρρήτῳ καὶ ὑπερφυεῖ δόξῃ, δωρούμενος ἀεὶ ἐπαγγελίαις, ὑποστάσεις δὲ βασιλείας χρηστῶν ἀξίων. καὶ δοξάζεται καὶ αὐτὸς ἢ καὶ μὴ κατ' ἀξίαν, ἀλλ' ὅσον ἐστὶν ἀνθρώποις καὶ ἀνθρώποις δυνατὸν, τοσαύτην φιλοτιμίαν περὶ τὸ ἀνθρώπινον ἐπιδυκνύμενος γένος, καὶ ταῦτα περαίνων καὶ εἰς ἔργον ἄγων, ἃ μόνις ἐπὶ τῆς αὐτοῦ θειότητος, ἐκ φιλανίας ἐνδεικτικά.
» Οὐ μόνον δέ. Οὐ μόνον δέ, φησιν, ἐπὶ τοῖς δοθεῖσι καὶ τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς καυχώμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δοκοῦσιν εἶναι δοκοῦσιν, οἷον τοῖς θλίψεσι. τί δήποτε; ὅτι πρὸς ὑπομονὴν ἡμᾶς ἀλείφουσι. τί δὲ τῆς ὑπομονῆς τὸ κέρδος; δοκίμους, φησὶ, ποιεῖ. τί δὲ τὸ χρήσασθαι δοκίμοις, τὸ ὄφελος; ἐλπίδα ἡμῖν προξενεῖ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. οὐδέν τοῦτο ἐλπίζων, ἴσως καὶ ψευσθήσῃ τῆς ἐλπίδος, ὁ δὲ Χριστὸς θεὸν, οὐκέτι. τολμῶ, φησὶν, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς προσδοκωμένοις, ὡς ἤδη παροῦσι καυχώμεθα. τοῦτο γὰρ πίστεως ἀκεραίου. καλῶς δὲ δόξης εἶπεν. ἐκβαίνοντα γὰρ τὰ ἐπαγγελλόμενα, δοξάζεσθαι τὸν ἐπαγγειλάμε-
» νον ποιεῖ. Ἀλλὰ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν.
Φωτ. Πόθεν καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν; ὅτι ἐρῶμεν σφόδρα τοῦ θεοῦ. ἐρασὴς γὰρ ἅπας χαίρει καὶ σεμνύεται, κἂν πάσχῃ ὑπὲρ οὗ ἐρᾷ. ἀλλὰ πόθεν ὁ θεῖος ἔρως ἐκεῖνος ἐκκέχυται, καὶ ὅλων ἐμπεπλήκηκε τῶν ἡμῶν καρδιῶν; ἐκτὸς παναγίου πνεύματος τοῦ δοθέντος ἡμῖν. ὡς τὸ ὅλον τῆς ἄνωθεν χάριτος. ἀλλὰ καὶ χρεωστοῦμεν ὑπερῆραν αὐτὸς, κἄστι δέοι παθεῖν, μὴ ἀφίστασθαι τοῦ πρὸς αὐτὸν ἔρωτος. διατί; ὅτι αὐτὸς ἡμῶν ἠράσθη πρῶτος. καὶ τί τε πίνων, ἡμῶν ἐχθρῶν καὶ πολεμίων ὑπάρχόντων. εἰδὼς ὑποβολιῶ; εἰδὼς πρὸν τὸ χρέος; πρόσθες καὶ τὸ ἔτι μεῖζον, οὐκ ἠράσθη μόνον,

μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐτιμάσθη ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἐρράπισθη, καὶ ἐσταυρώθη, καὶ τῶν νεκρῶν ἐλοιδόρθη, καὶ διὰ τούτων ἁπάντων, τὸν περὶ ἡμᾶς αὐτοῦ πρέσβευσεν ἔρωτα. ὦ ἔρωτος ἀγγέλους καταπλήξαντος, ἀνθρώπους εἰς οὐρανοὺς ἀνυψώσαντος, καὶ δαιμόνων τυραννίδα καταργήσαντος. τίς ἐρασὴν τοιοῦτον οὐ φιλεῖ; μᾶλλον δὲ τίς τὸ πρᾶξαι ἀξίως τὸ πηλικοῦτον ἔρωτος ἐπιτελέσει; ἢ κἂν βραχύ γοῦν τὸ χρέους ἀπότισει; κἂν γὰρ μυριάκις ἀποθάνοι, οὐ μέγα εἰσήνεγκεν. ὑπὲρ γὰρ εὐεργέτου, ὑπὲρ ἐρασοῦ, ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ ἐχθρῶν καὶ πολεμίων ὡς ἐκεῖνος ἔπαθεν, καὶ ἡμῶν ἕκαστος πάσχει. διὸ λίνυσα πάσχομεν, χαίρομεν ὀφείλομεν καὶ συμπνεῖσθαι, ὅτι καὶ βραχύ γοῦν, ὑπὲρ πηλικούτου ἐράστου καὶ ἡμεῖς παθεῖν τι κατηξιώθημεν.
» Εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται δὲ ὑπομονὴ, δοκιμήν.

Πῶς καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι; καλῶς φησιν. αἱ γὰρ θλίψεις γυμνάζουσι πρὸς ὑπομονήν. ἀνὴρ τί τὸ κέρδος τῆς ὑπομονῆς; μέγα φησί. δοκιμωτέρους γὰρ ἐργάζονται, ὥσπερ καὶ τὸν χρυσὸν ἡ χωνεία. τί δὲ γίνεται ἐκ τῶν δοκιμωτέρους ὀφθῆναι; πολὺ ὄφελος. ἢ γὰρ ἐλπὶς ἡμῶν ἐν τούτοις βεβαιοτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα καθίσταται. ἐκ δὲ ταύτης, τί; τὸ πᾶν ἀνύεται φησι. ποῖον; τυγχάνομεν ὧν ἐλπίζομεν. ἡ γὰρ ἐλπὶς ἡ βεβαία καὶ διὰ δοκιμῆς ἀχθεῖσα καὶ ὑπομονῆς καὶ θλίψεως, οὐδέποτε καταισχύνει. καὶ ὅρα πῶς ἀνωτέρω ὅτι καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι, πάλιν καὶ οὗτος εἰς ἐλπίδα κατέληξε. καὶ γὰρ ἀπὸ ἐλπίδος δεῖ ἄρχεσθαι, καὶ ὁμοίως εἰς ἐλπίδα καταλήγειν. ἀνὴ μὲν ἀρχομένων ἐλπὶς, οὕτω δῆλον ὅτως ἔχει, μήπω θλίψεων καὶ πειρασμῶν προσβαλόντων. ἡ δὲ διὰ τούτων ὁδεύσασα καὶ δοκιμασθεῖσα καὶ φανεῖσα ἀδίστακτος καὶ μὴ σαλευομένη, αὕτη καὶ τὸ τέλειον ἔχει, καὶ ὧν ἐλπισθέντων ἐν ἀπολαύσει παρασκευάζει. ἤλπισεν ὁ Ἀβραὰμ μὴ μήτρας καὶ σείρωσιν μήτρας, ὅτι ἔσται κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν πατήρ. μέγα μὲν, ἀλλ' οὐχ οἷον μετὰ τὴν δοκιμήν. ἐπείρασεν αὐτὸν ὁ θεὸς καὶ ἐχώνευσεν ὡς ἀληθῶς χωνείαν φειδωλὴν καὶ φοβερὰν, πῦρ τοῖς ἐγκάρδιοις ὑφάψας, ὅτε σφάξαι προσέταξε τὸν υἱὸν, ἐδόξει ἐκεῖνος καὶ διὰ ῥητῶν, ἀσάλευτον, καὶ σταθερὰν τὴν ἐλπίδα. ἔδρασε γὰρ σφάξαι τὸν υἱὸν, καὶ γὰρ ἐδόξασε λογισάμενος, ὅτως οἷός τ' ἔσομαι πατήρ. πῦρ ὑπερμεγέθης ὡς ἀληθῶς ἐλπὶς, διὸ καὶ τυγχάνει ὧν ἤλπισεν.
» Ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει. Ἀρά γε οἱ κακῶς συνειδότι τολυπόμενοι, οὐδὲ ἐλπίζουσιν ἀντίδοσιν ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ. ὃ γὰρ βούλεται ἕκα-
» στος, τοῦτο καὶ νομίζει. Ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ. Καὶ πόθεν δῆλον, φησὶν, ὅτι ἐκεῖ δώσει ἡμῖν ἀγαθὰ ὁ θεὸς, πρῶτον; ὃς ὧν οὐ ταῦτα δέδωκε. τί δὲ ἔδωκε; τὸ πνεῦμα, φησὶν, ὅπερ ἐκμόνης ἀγάπης θεοῦ ἧς ἠγάπησεν ἡμᾶς ἐπεφοίτησε νῦν ἡμῖν. οὐ γὰρ ἡμεῖς οἰκείοις καρπώμασιν, ἐπασασάμεθα τὸν χάριν τοῦ πνεύματος.
» Ἐκκέχυται οὐ ταῖς καρδίαις ἡμῶν, διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν. Καλῶς δὲ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ ἢ ἐστὶν ἡ δόσις τοῦ πνεύματος εἶπεν ἐκκέχυται, οἷον δαψιλῶς δεδόσθαι οὐ ταῖς καρδίαις ἡμῶν. νοητὴ γὰρ ἡ ἐνοίκησις τοῦ προσκυνητοῦ καὶ τρισαγίου πνεύματος, καὶ νοῇ μόνῳ καὶ καρδίᾳ λιπαρῇ.

Φωτ. » Ἐπὶ μὲν Χρισός. Εἰπὼν τὸ παράκλητον πνεύματος τὴν δόσιν μεταβαίνειν εἰς τὸν θν, τρία πίθησι τὴν ὑποβολὴν δεικνὺς τὰ τῆς ἀγάπης τὸ θεοῦ, καὶ ἅμα σωιζῶντα καὶ τὴν εἰς τὸ ἕπεται αὐτὸ προνοιαν καὶ φιλανθρωπίαν. ταῦτα δὲ τὰ τρία, ἀπὸ μόνου λαμβάνεται τὸ ὑπερεμπλούου, ἤτοι ἐξ ἐκείνων, ὡρὶ ἃ τῆς ἀγάπης ἀπόδειξις. ἐπεὶ ἐπὶ καὶ ἄλλα πάλιν ἐξ αὐτὸ τὸ ἀγαπήσαντος, δι' ὧν πάλιν ἡ ὑποβολὴ τῆς ἀγαπήσεως σωίζεται καὶ πίζεται. οἷον αὐτὸ τὸ παρθενικῶ ἐνοικῆσαι μήτραν, καὶ σαρκοθῶναι ἐξ αὐτῆς, ὑπηρετήσασθαί τε τὰς καθ' νόμον ἐντολὰς, τὸν νομοθέτην. εἶτα ἀπιμαθῆναι, ὑβρισθῆναι, ῥαπισθῆναι, καὶ (τὸ κεφάλαιον) δι' ἡμᾶς θανατωθῆναι. αὐτὸς δὲ τὸ μὲν ἐκτὸς ἀγαπήσαντος συνεκεφαλαιωσάμενος, καὶ τὸν θάνατον μόνον τέως ἡμῶν, τὸ ἀπὸ τῶν ἀγαπηθέντων διεῖλε, σωτελούσης αὐτῷ ἐντεῦθα τῆς τοιαύτης μεταχρίσεως, ἐξ ὃ ὅτι εἶπε καὶ ἐπὶ προνοήσεται καὶ, ὑπήκοιεν, καὶ ἐρύσεται ἐκ τὸ κόσμης ὀργῆς, τῆς τε παρούσης ὅτε τὸν συμφέρον οἶδε, καὶ τῆς μελλούσης ἥτις ἐστὶν ὡς ἀληθῶς ἐσχάτη ὀργή. ἃ δὲ πίθησι τρία ταῦτά ἐστιν. ἀσθενεῖς ἦμεν, φησὶν, ἀσθενεῖς δὲ, χ' κ' φύσεως, ἀλλ' ἐξ οἰκείας γνώμης καὶ πράξως. ἀσθενεῖς οὖν ἦμεν, καὶ πολλῆς βοηθείας ἐχρήζομεν. ἀλλὰ καὶ ἀσεβεῖς ἦμεν, αὐτὸν τὸν μέλλοντα βοηθεῖν ἀπωθούμενα, ἑτέροις μὲν τὸ σέβας προσάπτοντες, αὐτῷ δὲ, ἐχθροῖς ἴσα καὶ πολεμίοις, ἐνυβρίζοντες. οὐκοῦν ἄρτα πάντα ἔχομεν τὰ ἡμέτερα. ἦλθ' αὐτοῖ μὲν ἀσθενεῖς, καὶ ἀδύναροι ἀναζῆναι τὸ νοσήμαρος, πολλῆς δὲ βοηθείας δεόμενοι, τὸν βοηθὸν ἐνυβρίσαντες ἀπωσάμεθα, πῶς οὐκ ἐξ ἔσχαρον ἀπρίας τὰ ἡμέτερα; εἶτα, ἀλλὰ ἁμαρτωλοί, φησὶ, καὶ ὁ βίος, φησὶ, μᾶλλον καθεῖλκεν ἐπὶ τὸ βῶμα, καὶ ἀνελεγκεῖν οὐ σιωχώρει. οὕτως δὲ ἐχόντων, καὶ πάσης ὑπαρχούσης ἀπρωγώσεως, τότε αὐτὸς ὁ ἀγαθὸς, ὁ φιλάνθρωπος, ὁ τὸ θεοῦ πῶς, καὶ ἠγάπησε, καὶ τὸν ψυχὸν αὐτὸ ὑπὲρ ἡμῶν τέθεικεν. ἦλθε τότε μυρίοις ἐνεχομένοις κακοῖς, καὶ ἐξ παντελῆ ἀσχημοζύγιν καὶ αἰσχρότητα καταντικότας, καὶ ἠγάπησε, καὶ τῆς ἀθενείας ἀνέσησε, καὶ ἐσωμάσωσε, τὸ αὐτὸ λύτρον ὑπὲρ ἡμῶν δεδωκὼς αἷμα, πολλῷ μᾶλλον οἰκειωσάμενος καὶ δικαιώσας, καὶ προσήσεται ἐ ἀπλήψεται καὶ ὑπρασπεῖ, ὅτε μή τε χρεία θανεῖν αὐτὸν, μήτε οὕτως ὡς πρότερον ἐξ ἀρέσκειαν καὶ ἀσχημοζύγιν κατηνέχθημεν. ἀλλὰ μὴ δ' αὐτὸν ἀπωσάμεθα, τὸ σέβας ἑτέροις προσθέμενοι. χ' χρὴ τοιγαροῦν ἐνδιαγμῷ τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐστηγμένην ἔχειν, ἀλλὰ βεβαίαν, καὶ ὡς πρόνοιαν τῶν ὄντων ἀγαθῶν οὕτω χαίρειν καὶ δοξάζειν τὸν ἐπαγγελάμενον καὶ πρέζοντα πάντως, κύριον ἡμῶν καὶ θεόν. χ' χρὴ μόνον ἀπὸ τῆς » ὀργῆς σώσει ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τῆς χρανίου δόξης ἀξιώσει. Οὗτον ἡμῶν ἀδελφῶν. Τὰ μέλλοντα πιστούμενος ἐκ τῆς τὸ ἁγίου πνεύματος δωρεᾶς, νῦν καὶ ἐκ τὸ θανάτου τὸ Χριστοῦ πιστοῦται. ἦ γάρ, φησὶν, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἀναρέτου χ' ἄντις ἔλοιτο ἀποθανεῖν, σπόρμοι τὸ δικαίου τὴν ἀγαθότητα, ὅτι τὸ ὑὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἔδωκε τὴν ἁμαρτίαν. » Καίτοι καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται. Οἰκουμ. » ὑπὲρ γὰρ τὸ ἀγαθοῦ, τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν. Τουτέστι καίτοι καιρὸν εὐκαιρον, καὶ προσήκοντα καὶ προωρισμένον καιρὸν καὶ χρόνον.

Σωίσησι

» Σωίσησι δὲ τὸν ἑαυτὸ ἀγάπων ἡμᾶς ὁ θεὸς, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν ἐ » Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε. Σωίσησι δὲ, ἀντὶ τὸ βεβαιοῖ, δείκνυσι.
» Πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι, σωθησόμεθα δι' αὐτό.
Εἰ γὰρ τότε, φησὶν, χ' ὡρίειδεν, ὅτε καὶ ἁμαρτωλοὶ ἦμεν, καὶ χρεία ἰῶ πρὸς τὸ σῶσαι καὶ τὸ θανάτου τὸ ὑοῦ αὐτὸ, πρόσω μᾶλλον νῦν χ' ὡρίδοι, ἀγαπᾷ σώσει, ὅτε οὐτε ἁμαρτωλοὶ ἐσμὲν δικαιωθέντες τῷ αἵματι τὸ Χριστοῦ, οὔτε ἔτι χρεία θανατωθῆναι » τὸν ὑὸν αὐτό; Ἀπὸ τῆς ὀργῆς. ἦ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ » τὸ θανάτου τὸ ὑοῦ αὐτό, πολλῷ μᾶλλον καταλλαχθέντες σωθησόμεθα.
» Τῆς μελλούσης κολάσεως. Ἐν τῇ ζωῇ αὐτό. Οὐκέτι γὰρ, φησι, χρείᾳ ὡς τὸ πρότερον, δοθῆναι τὸν ὑὸν εἰς θάνατον, ἀλλὰ ζῶντος ἔσται ἡ σεία. χάριν ὅμως, φησι, δυσχερές.
» Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ κ' καυχώμενοι ἐν τῷ θῷ, διὰ τὸ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ.
Ἵνα μὴ ἐρυθριῶμεν καὶ ἀδημονῶμεν ὅτι τοσοῦτον μεγόναμεν ἀσεβεῖς ὡς χρείαν ἔχεσθαι καὶ τὸ θανάτου τὸ ὑοῦ πρὸς τὸ σωθῆναι ἡμᾶς, ἐπάγει. χ' μόνον δὲ ἐσώθημεν, φησὶν, ἀλλὰ καὶ καυχᾶσθαι ὀφείλομεν. θριαμβεύω καὶ καυχώμεθα, ὅτι ὅλως ἀπέθανε Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ὄντων ἀσεβῶν. τὸν γὰρ τὸν ἄγαν τὸ πατρὸς ἀγάπων δικαίοι, ὅτι καὶ ὑπὲρ ἀσεβῶν τὸν ὑὸν δέδωκε. τοῖς δὲ ἀγαπωμένοις ὑπὸ θεοῦ, οὐκέτι καλύπτεσθαι οὐδὲ ἀδημονεῖν, ἀλλὰ ἀγαλλεσθαι κ' καυχᾶσθαι ἐν θεῷ πεποίηκε.
» Δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν. Τιμᾷ οἷον οἰκείωσιν καὶ τὸ διαλλαγῆναι ἡμῖν ὀρεχθέντος τὸ τότου τὸν θεόν. Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου Κεφ. ξ'.
» ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς » πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν. Κατασκευάσας ἄνω πολλαχοῦ τὸ δικαιωθῆναι ἡμᾶς τῆτε μαρτυρίᾳ τὸ πνεύματος, καὶ τῷ θανάτῳ τὸ ὑοῦ, νῦν καὶ ἐκτὸς ἐυλόγου αὐτὸ κατασκευάζει. ὅτι φησὶ καὶ ἔυλογον ἦν τοῖς Δι' ἕνα ἄνθρωπον ἁμαρτωλοῖς καὶ θνητοῖς γινομένοις, ἐπεὶ ἐζημιώσαμεν αὐτὸ τῷ παρακοῇ, διὰ τοῦτο ἕνα ἄνθρωπον τὸν κύριον δικαιωθέντας καὶ ἀπαθανατισθέντας.
Σωθησόμεθα, φησὶν, ὑπὸ τὸ θεοῦ πάντως, ἐάνπερ αὐτοῖ μόνον θέλωμεν. καὶ ἑρμηνεύεται μὲν μικρῷ πρόσθεν αἱ ἀποδείξεις, ἀλλὰ ἐ διὰ τοῦτο, φησι, σωθησόμεθα. διὰ τοῦτο; ὅτι καὶ δικαιοῦν τὸν καὶ ἔυλογον καὶ ἀκόλουθον. πρὸς ταῦτα δῆλον; ἐκτὸς ἐναντίου, φησί. καὶ γὰρ Δι' ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἐ αὐτὸς ὁ θάνατος. ἦ οὖν δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ταῦτα γέγονεν ἡμῖν τὰ χαλεπά, δικαιοῦν καὶ ἀκόλουθον δι' ἑνὸς ἀνθρώπου τὸ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ πεισα χθέντα ἀναιρεθῆναι χαλεπά, ἐ τὰ ἀμείνω δωρηθῆναι ἡμῖν. αὐτὸς δὲ τὸ τὸ Αδὰμ παραθεὶς, κατέλιπεν ἅπερ ἔπραξεν ὁ Χριστὸς, διδοὺς τὸν ἐκτὸς ῥιπτοῦντα ῥίπτειν, καὶ ἅμα προφητικῶς αὐτὰ, καὶ δικαιοῦν καὶ ταῦτα ἐκεῖνα σωεπινοεῖν, διὸ μόνον τῇ παραβολῇ προτάξας ὡς ἐφελκυσικὸν ἐκείνου τὸ νοήματος. ἀπαιτεῖ γὰρ πάντως τὸ ἦθειν, ὥσπερ τότε, καὶ τὸ ἀκόλουθον, οἷον, οὕτω καὶ τότε. ἀλλ' ὡς ἔφημεν διὰ τῆς παραβολῆς τὸ ἀκόλουθον ἐνδειξάμενος, ἐντὸς οὐ παρέδετο, ἀλλ' αὐτὸς ἡμᾶς σωεπινοεῖν προετρέψατο. Φωτ.

» Ἐφ᾽ ᾧ πάντες ἥμαρτον. Ἐφ᾽ ᾧ, Ἀδάμ. δι᾽ ὃν Ἀδάμ. ἢ ὅτι ἐπ᾽ αὐτῷ καὶ οἱ
Φωτ. ἄλλοι. Ἐφ᾽ ᾧ. Ἐπὶ τούτῳ φησὶ συναπεθνήσκομεν τῷ Ἀδάμ, ἐφ᾽ ᾧ καὶ συ-
ναμαρτάνομεν. καὶ τὸν μὲν ἀρχὴν ἐκεῖνος πρέσχεν, ἡμεῖς δ᾽ ἐκεῖθεν τὸν ἀφορ-
μὴν λαβόντες, ἐκακουργήσαμεν τὸ κακόν, ὀκνὰ καὶ συνεργήσαμεν, καὶ ἐπὶ μέγα
Οἰκου. χωρῆσαι προεπεράσαμεν. Ἵνα γὰρ μή τις ἀδικίαν ἐγκαλέσῃ τῷ θεῷ ὅτι τῷ Α-
δὰμ παίσαντες, ἡμεῖς ἀπεθνήσκομεν, ἐπάγει· ἐφ᾽ ᾧ πάντες ἥμαρτον. ὡσεὶ ἔλε-
γεν. αὐτὸς μὲν τὸν ἀρχὴν πρέσχε καὶ τὸν αἰτίαν, ὅτι πάντες ἡμάρτομεν κατὰ τὸν
» ὁμοίωσιν αὐτοῦ. Ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ.
Θέλει δεῖξαι ὅτι γε τοσοῦτον δι᾽ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀπεθνήσκομεν, ὅσον διὰ τὸν
Ἀδάμ, χώραν δεδωκότα τῷ θανάτῳ ἐκτίς πράκεως. καὶ φησιν. ἦν μὲν γὰρ τοῖς ἀν-
θρώποις καὶ πρὸ τοῦ νόμου ἡ ἁμαρτία, ἀλλ᾽ οὐκ ἐλογίζετο αὐτοῖς διὰ τὸ μὴ εἶναι
νόμον τὸν ἀπαγορεύοντα τὸν ἁμαρτίαν. μὴ λογιζομένης οὖν τῆς ἁμαρτίας, ἀπέθνη-
σκον οἱ ἄνθρωποι. τί δήποτε ἄρα γε πρόδηλον ὅτι διὰ τὸν τοῦ Ἀδὰμ κατάκεισιν;
Φωτ. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. Εἰ τῶν ἐφ᾽ ᾧ, πάντες ἥμαρτον, ἵνα μή τις εἴπῃ, ἕως ἦν ἁ-
μαρτεῖν νόμου μὴ ὄντος; οὐ γὰρ σὺ ἀνωτέρω ἔφης, ὅτι οὐ οὐκέτι νόμος, οὐδὲ πρά-
βασις. παραβάσεως δὲ μὴ οὔσης οὐδὲ ἁμαρτία δηλονότι. πῶς οὖν δῆλον ὁ θά-
νατος εἰς πάντας, ἐφ᾽ ᾧ πάντες ἥμαρτον; ἵνα οὖν μὴ ᾖ τις λέγων τοῦτο, προλαβὼν
λύει τὴν ἀπορίαν ἑαυτοῦ φησιν, ὅτι ἦν ἕως πρὸ τοῦ νόμου. ἐπράττετο γὰρ, ἕως τοῦ πρὸ νόμου,
οὐκέτι μὴν ἐλέγετο. ἦν οὖν ἡ ἁμαρτία, ἀλλ᾽ οὐχ οὕτως πᾶσιν ἐλογίζετο, οὐδ᾽ εἰς ὅσον
χωρεῖ τιμωρίας τῶν ἁμαρτανομένων ἕκαστον ἐγνωρίζετο. τοῦ δὲ νόμου τάξαντος ἑ-
αὐτοῦ ὁρίσαντος τὰς τιμωρίας, καὶ διὰ τῆς φωνηλασίας ἐκδηλότερον αὐτὰς καταστή-
σαντος, καὶ τὰ μελέτη τῶν ἁμαρτημάτων ἐμφανίσαντος, μᾶλλον καὶ πᾶσιν ἐγέ-
νοντο γνώριμοι, καὶ σωφρονοῦσι καὶ ἀσωτεύουσι, καὶ νέῳ καὶ πρεσβύτῃ, καὶ γυναικὶ καὶ ἀν-
δρί. διὰ τοῦτο οὖν πρὸ τοῦ νόμου οὐχ ὁμοίως ἐλογίζετο ἡ ἁμαρτία, ὅπου γε οὐχ ὡρισ-
μένη τιμωρία. καὶ ὅτι οὐδὲ τὸ μέγεθος αὐτῶν ἀκριβῶς ἐγινώσκετο. καὶ ὅτι οὐδὲ κα-
τὰ πρᾶξιν ἠκολούθουν αἱ τοῖς πολυμελοῦσιν αἱ τιμωρίαι. ἐστὶ, ὅτι ἦν ἡ ἁμαρτία, καὶ
ὅτι, ἡ καὶ μετὰ πολλῆς ἀνοχῆς καὶ μακροθυμίας, ὅμως ἐπιμενόντων αὐτῶν καὶ ἀπα-
τώντων ἐχόντων, αἱ τῶν δικῶν εἰς πρᾶξιν ἐλθοῦσαι, μαρτυρεῖ σαφῶς τά τε Σοδομιτῶν πά-
θη, καὶ πρὸ τούτου τὸ κοινὸν ναυάγιον ὁ κατακλυσμὸς, καὶ τοιοῦτ᾽ ἕτερα. ἦν οὖν ἡ
ἁμαρτία πρὸ τοῦ νόμου, καὶ ἐλογίζετο, ἀλλ᾽ οὐχ οὕτως ὡς μετὰ τὸν νόμον. ὥστε ἀμ-
φοτέρως καλῶς ἔχει, καὶ τὸ διῆλθεν εἰς πάντας ἀνθρώποις ὁ θάνατος, ἐφ᾽ ᾧ πάντες ἥμαρ-
τον, καὶ τὸ, οὗ γὰρ οὐκέτι νόμος οὐδὲ πράβασις. λέλυται γὰρ τὸ δοκοῦν ἀντιπίπτειν,
διὰ τοῦτο ἦν τὸν θεσπέσιον Παῦλον, ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ, καὶ ἑξῆς.
εἶτα, ἀλλ᾽ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, τυραννίδα εἰς ἔννομον ἐξουσίαν ἐλογίσθη αὐτοῦ ἡ τυ-
ραννὶς, τῷ τε χρόνῳ σεμνυνομένη, καὶ τοῖς ἡλίκων ἁμαρτήμασι κρατυνομένη, ἀπὸ
Ἀδὰμ φησὶ τοὺς παράβασιν ἐννομοθετημένης ἁμαρτήσαντας. ἀπὸ Ἀδὰμ
ὧν ὁ θάνατος ἐβασίλευσε, τοσούτοις ἐξουσίαν πολλὴν ἐκράτησε, εἰ μὴ ἐπὶ
τῷ ὁμοιώματι τοῦ Ἀδὰμ ἁμαρτήσαντας μέχρι τίνος; μέχρι τοῦ Μωσέως. οἱ γὰρ μεταξὺ
Ἀδὰμ

Ἀδὰμ καὶ Μωσέως, ἥμαρτον μὲν, ἀλλ᾽ οὐχ ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς τοῦ Ἀδὰμ πρα-
βάσεως. ὁ μὲν γὰρ ὠφεισμένου καὶ νομοθετηθεῖσαν ὑπὸ μόνου θεοῦ πρέπει καὶ ἥμαρ-
τεν. οἱ δὲ ἥμαρτανον, τὸν αὐτὸ διδασκαλίαν τῆς φύσεως λόγον ὑπερβαίνοντες, οὐ μὴν ἐ
τοῦτον ἴσα ἔχοντα ῥητῶς πραβαίνοντες. καὶ οἱ μὲν μέχρι Μωσέως, ἥμαρτανον οὕτως.
ἀπὸ δὲ Μωσέως μέχρι τῆς παρουσίας Χριστοῦ, καθ᾽ ὁμοιότητα τῆς τοῦ Ἀδὰμ πρα-
βάσεως ἥμαρτανον. νόμος γὰρ ῥητὸς, καὶ νόμος ἐκ θεοῦ διὰ Μωσέως δοθέντας, πα-
ραβαίνοντες ἥμαρτανον. ἐβασίλευσε δὲ ὁ θάνατος, ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως
καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ τῷ ὁμοιώματι τῆς πραβάσεως Ἀδὰμ ἁμαρτήσαντας, οὐκ ἔφαγεν τῇ
ἐξ ἐκείνου μέχρι Χριστοῦ ἡμαρτηκότας. πῶς γὰρ οὐ ἔφθη, ἢ μᾶλλον ἐοικότως τοῖς
παραβάσει τῇ τοῦ Ἀδὰμ ἁμαρτίᾳ; οὐκ ἔφαγε τὸν τύραννον τοῦ θανάτου
βασιλείας καὶ ἐπικρατείας, ἀλλὰ διὰ τοῦτο, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ καθ᾽ ὁμοιότητα τοῦ
Ἀδὰμ ἁμαρτήσαντας, τὴν προσρήσει τοῦ, καὶ, ἐκείνους μάλιστα προεδήλωσεν.
οἷον οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς καθ᾽ ὁμοιότητα τοῦ Ἀδὰμ ἁμαρτησάντων ἐβασίλευσεν ὁ
θάνατος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς μὴ ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι αὐτοῦ ἁμαρτησάντων. ἢ οὕτως
ῥητέον, ἢ οὐ σωφρονοῦντας νοήσαντας, τὸ ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι, ἐ συμφράσαντας τὸ ῥητὸν
τὸν τρόπον τοῦτον, ἀλλ᾽ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς πα-
ραβάσεως Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας. οὕτως οὖν συν-
τάξαντας, δεῖ τὸν νοῦν ἀναπτύξαι. Ὁρᾶ δὲ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ ἀποστόλου, Οἰκου.
ἵνα μὴ δόξωμεν λοιπὸν ἀδικεῖσθαι δι᾽ ἄλλον ἀποθνήσκοντες, εἶπεν, ἁμαρτία ἦν
ἐν κόσμῳ, ἢ καὶ μὴ ἐλογίζετο. τιγαροῦν οὐ μόνον διὰ τὸν Ἀδὰμ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν
» ἁμαρτίαν ἀποθνήσκομεν. Ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται, μὴ ὄντος νόμου. Τοῦ αὐτοῦ.
Ἐγὼ νομίζω ἁμαρτίαν λέγειν αὐτὸν ἐνταῦθα τὴν ἐκ τῆς πραβάσεως τοῦ Μωσέως
νόμου καὶ ὧν ἐκεῖσε ἐπαγμάτων σωιστομένην. διὸν, τὸ δεῖν σωφρονεῖσθαι, τοῦ
σαββατίζειν, καὶ τὰ δεκαλογεῖσθαι, ὧνδε δὲ ἀπέχεσθαι. ἐστὶ γὰρ καθόλου ἁμαρ-
τία ἕως καὶ αὐτὴ τῆς ὧν ἀνθρώπων φύσει γινωσκομένη, καὶ ἦν καὶ ἐλογεῖτο,
οἷον ἀνδροφονία, κλοπὴ, παιδοφθορία καὶ τὰ ὅμοια. καὶ μάρτυρες τούτων, Κάϊν,
Λάμεχ, οἱ ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, οἱ Σοδομῖται. Ἐπὶ γὰρ τούτων ὧν ἁμαρτωλῶν,
καὶ ὁ φυσικὸς ἔκειτο νόμος. ὁ γὰρ δημιουργὸς πάντων ἐς γνῶσιν τὸν ἀνθρώπων,
ὧν τε πρακτέων, τῶν τε οὐ πρακτέων, φυσικῶν τινα γνῶσιν ἐνέθηκε. φασὶ δέ τι-
νες ὧν πατέρων ὧν ἐστι καὶ Γρηγορίου ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου πρίματι, καὶ τὸν ἐν-
τολὸν τὸν τῷ Ἀδὰμ δοθεῖσαν μὴ φαγεῖν ἐκ τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν ξύ-
λου, νόμον εἶναι, ἁμαρτιῶν τούτων διὰ ὧν καθόλου ἀπείργοντα. τὸ γὰρ ξύλον τὸ
πρακτικὸν τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ πονηροῦ, ἁμαρτίαν εἶναι ἐδέξαντο.
» Ἀλλ᾽ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωυσέως. καὶ ἐπὶ τοὺς
» μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς πραβάσεως Ἀδάμ.
Εἰρμὸν, λαβὼν τὴν τοῦ Ἀδὰμ πράβασιν, Μωσέα φησὶ, πᾶσαν τὴν παλαιὰν, ὡς ἐκεῖ,
ἢ Μωσέως οὐκ ἀκούουσι. τὸν ὧν ἄχρι τῆς ἡμισείας τοῦ Χριστοῦ χρόνου, Μωσέα
λέγει. φησὶν οὖν, ὅτι ἄχρι τῆς παλαιᾶς διαθήκης ἐκράτει ὁ θάνατος. νῦν γὰρ

ἐν τῇ νέᾳ, ζάειτι Χριστοῦ λέλυται τῷ σώματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἵνα ἁμαρτήσαντας δέ
Οἰκουμ. φησι, τοὺς πρὸ τοῦ νόμου. Οὐκ ἐπειδὴ οἱ πρὸ τοῦ νόμου οὐχ ἥμαρτανον, (μᾶλλον γὰρ
ἐκεῖνοι ὧν μετὰ τὸν νόμον,) ἀλλὰ διὰ τὴν αἰτίαν ἣν αὐτὸς εἶπεν, ὅτι ἁμαρτία μὲν ἦν
καὶ ἐνεργεῖτο παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, οὐκ ἐλογίζετο δὲ αὐτοῖς, διὰ τὸ μὴ εἶναι νόμους
τὸν τὴν ἁμαρτίαν ἀπαγορεύοντα. ὅσον οὖν πρὸς τὸ μὴ λογίζεσθαι πρὸ τοῦ νόμου τὴν
ἁμαρτίαν, (ἁμαρτία γὰρ φησὶν οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου,) ἀναμάρτητοι ἦσαν
» τὸ πυκνὸν δὲ οἱ ἄνθρωποι, καίτοι ἁμαρτάνοντες. Οὓς ἐστὶ τύπος τοῦ μέλλοντος.
Ὅ φησιν Ἀδάμ, τύπος ἦν τοῦ μέλλοντος ἔρχεσθαι, τυπτέτω τοῦ Χριστοῦ. πῶς; ὥσπερ,
φησὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἀδὰμ πάντες ἀπέθανον, οὕτως τῷ θανάτῳ τοῦ Χριστοῦ,
πάντες ζωοποιηθησόμεθα καὶ ἀναστησόμεθα. οὕτω τύπος, ἐκτοῦ ναντίου συμβέβηκεν.

Ἰωάννου Ὥσπερ ἐκεῖνος τοῖς ἐξ αὐτοῦ καίτοι μὴ φαγοῦσιν ἀπὸ τοῦ ξύλου γέγονεν αἴ-
τιος θανάτου διὰ τὴν βρῶσιν ἣν ἔφαγεν, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς ἐξ αὐτοῦ καίτοι
Φωτ. μὴ δικαιοπραγήσασι, γέγονε πρόξενος δικαιοζωΐας. Τέλειον ἐστὶν ἐν τούτοις τοῖς πα-
ραβολικῶς ἀγγέλοις πρατεθεῖσιν, ὁμοιότητος πρός, ναντιότητος, ὑπερβολὴ καὶ τὰ ὁ-
μοιότητος. ναντιότητος μὲν, ἁμαρτία, ἀναμάρτητον, ἐχθρα πρὸς θεόν, καὶ κατα-
λαγὴ πρὸς θεόν, κατάκεμα, δικαίωμα. ἀπώλεια καὶ σῶμα καὶ θάνατος. σωτη-
ρία καὶ ζωὴ καὶ ἀνάστασις. ἡ μὲν οὖν ναντιότης ἐν τούτοις. ἡ δὲ ὁμοιότης, ὥσ
περ δι' ἑνὸς τοῖς πᾶσι τὸ χεῖρον συνέπεσεν, οὕτως δι' ἑνὸς τὸ ἀμεῖνον τοῖς πᾶσιν ἐ-
πιγέγονεν. ἡ δὲ ὑπερβολή, ὅτι ἐπὶ πολὺ τῶν χειρόνων συνέπραξαν τῷ ἑνὶ οἱ πολ-
λοί, ἐπὶ τῷ μετασχεῖν αὐτοῖς τῶν κακῶν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀμεινόνων, οὐδεὶς συνέπραξεν, ἀλλὰ μόνου τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ τὸ χάρισμα γέγονεν, ὥστε οὐχ ὁμοίως καὶ ἐπίσης, ἀλλὰ καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἐκ περισσείας ἡ ὁμοιότης. πάλιν δὲ τοῦ Ἀδὰμ τῶν χε-
ρόνων ἴσα ἐχέντων, χάνηρέθη μόνον τοῦτο, (ὅπερ ὡς ναντίοις ὅμοιον καὶ ἀνάλο-
γον,) ἀλλὰ καὶ ἐπεδόθη πρὸς Χριστοῦ τὸ ἀμεῖνον. ὅπερ τῶν ὑπερβολῶν καὶ τῶν περισσείαν πίστιν. διόφησιν, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα. καὶ ὅρα τί λέγει. ἡ οὕτως ἰσχύει, φησὶ, τὸ πάραπτωμα τοῦ Ἀδὰμ, καίτοι ἀληθὲς ὂν ἐπὶ πολὺ πλῆθος τὸ χαρίσματος τοῦ θεοῦ, ὥστε καὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας θανατῶσαι, πρόσ μᾶλλον ὑπερισχύσῃ τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ἐπὶ τῇ μὴ καρπώσαντας ζωοποιῆσαι τῇ ἀναστάσῃ;
» Ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ πάραπτωμα οὕτως καὶ τὸ χάρισμα. Βούλεται δεῖξαι μείζονα
ἐνεργήσασαν τὴν τοῦ Χριστοῦ χάριν, ἤπερ ἐνήργησε τὸ τοῦ Ἀδὰμ πάραπτωμα. καὶ
πῶς φύσει; καὶ γὰρ ὁρῶμεν ἴσα ἐνεργήσαντα, ἡ καὶ ναντία ἐνεργηθέντα.
ὥσπερ γὰρ ἡ ὑπακοὴ τοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας ἀνθρώπους πέπεμψε τὴν ζωὴν καὶ τὴν
ἀνάστασιν, τὸν ἴσον τρόπον καὶ ἡ παρακοὴ τοῦ Ἀδὰμ εἰς πάντας ἀνθρώπους πέπεμ
ψε τὸν θάνατον. πῶς οὖν φησὶν οὐχ ὡς τὸ πάραπτωμα οὕτως καὶ τὸ χάρισμα;
Οἰκουμ. Ὅτι καὶ οὕτως ἔχοντες τὰ πράγματα, καθὼς εἶπας, μεῖζον ἐνήργησεν ἡ χάρις τοῦ
θεοῦ. ἐγὼ γὰρ τοῦτο λέγω μεῖζον, (ὡς ἀνθρωπίνη εἰθεία,) καθὸ μείζων καὶ διαφορω-
τέρα ἡ ζωὴ τοῦ θανάτου, ἀφ' ὅτι καὶ αὐτῷ τῷ ἔργῳ ἐστὶ τῇ ἐνεργείᾳ μεῖζον εἰργάσα-
το ἡ Χριστοῦ ὑπακοὴ, τῆς Ἀδὰμ παραβάσεως. πῶς; ὅτι ὁ μὲν θάνατος ὁ τὴν ἀρ-
χὴν ἐκτοῦ

χὴν ἐκτοῦ Ἀδὰμ λαβών, συνεργίαν ἔσχε καὶ τὴν ἡμῶν ἁπάντων ἁμαρτίαν, ἵνα
καθ' ἁπάντων ἰσχύσῃ, ἁπάντως ἰσχύειν μέλλων, ἢ καθαροὶ πάντες εὑρεθῶμεν
οἱ ἄνθρωποι. ἡ δὲ χριστοῦ χάρις, καὶ ἄνευ τῆς ἡμῶν συνεργίας, εἰς πάντας ἀφίκε-
το. καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ τὴν χάριν τῆς ἀναστάσεως μὴ μόνον εἰς τοὺς πιστοὺς ἐνερ-
γεῖσθαι, τοὺς οἷον δέξαντας τὴν πίστιν συνεισφέρειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀπίστους οἷον Ἰου
δαίους καὶ Ἕλληνας. μεῖζον οὖν τὸ μὴ προσδεηθῆναι τῆς ἀφ' ἡμῶν συμμαχίας τοῦ
» δεηθέντος καὶ τῆς ἡμῶν αὐτῶν εἰς τὸ ἰσχύσαι συνεργίας. Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παρα- Φωτ.
» πτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον. Εἰ τοίνυν ὅτι τύπος ἦν ὁ Ἀδὰμ τοῦ Χριστοῦ, τύ-
πος δὲ δηλονότι ἐκ τοῦ ναντίου. (ὡς γὰρ ἐκεῖνος αἴτιος ἀνθρώποις θανάτου, οὕτως
ὁ Χριστὸς, αἴτιος ἀνθρώποις ἀναστάσεως.) ἤτοι οὖν, ὡς ἔφημεν, ὅτι τύπος ἦν ὁ
Ἀδὰμ τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ μέλλων αὐτὸ καθ' ὑπεναζῆν, ἡ μόνον τὸ ὁμοιοτικῶς
κατασπευάζει καὶ τὸν τύπον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῷ τύπῳ καὶ ὁμοιοτικὸν ὑπερεχὸν
καὶ περιστατέαν, (τοῦτο γὰρ ἐνδείκνυται διὰ τοῦ λέγειν, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ πάραπτωμα. καὶ
πάλιν, καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος,) ἐπεὶ οὖν ζήνθρωπον αὐτῷ πως γέγονε τὸ
ἐπιχείρημα, ἀνομοιότητα τοῦ ἐν ὁμοιότητι διαπλέκοντι, νῦν ἐπαναλαμβάνεται μὲν
τὸ αὐτὸ, καθαρῶς δὲ τὸ ὁμοιότητα δείκνυσι, καὶ οὐκέτι πλέκων ὅσον ἀπὸ τῆς λέ
ξεως τινὰ ἀνομοιότητος μάχιμον. εἶτα σαφῶς τοῦτο ἐκ καθαροῦ ἐνδειξάμενος, ὅτι
ὥσπερ δι' ἑνὸς ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, πολλῷ μᾶλλον ἐν ζωῇ βασιλεύσουσι δι' ἑ-
νὸς Χριστοῦ, ἐπάγει, ὥσπερ συμπεραινόμενος, καὶ εἰς τὸ ἐπὶ σαφέστερον καὶ συνε-
σταλμένον ἀνάγων τὸν λόγον, καὶ φησίν. ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς πταπτώματος εἰς
πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκεμα, καὶ ἑξῆς. εἶτα ἐπάγει καὶ οὐ τῷ πρώτῳ καὶ
συνθέτῳ ἐπιχειρήματι, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ διακεκαθαρμένῳ καὶ ἐπαναληπτι-
κῷ, καὶ ἐν τῷ ὥσπερ συμπεράσματι ἐπενεχθέντι, παραπτώματος μὲν, καὶ χαρίσ-
ματος, καὶ κατακρίματος, καὶ δωρήματος, καὶ δικαιώματος, ἐκ τριούτων μνημονεύσῃ, ὧ-
ν τὸν δὲ τῷ ἀρχαίῳ εἰλήφειν ἑνὸς τέρατος ὧν ἐναντίων ἡ συσχοίσασα αὕτη οὐδέπω ἐπε-
σημήνατο, νῦν αὐτὸ τοῦτο διασαφεῖ καὶ ἀποκαλύπτει καὶ φησίν. ὅτι τὸ μὲν ἐκ-
πρακθὲν ἐρρύη, τὸ δὲ ἐξ ὑπακοῆς ἤνθησεν. ὥστε κατασπευασικὸν αὖ εἶναι τοῦτο τὰ ἐ-
χειρήματος τὸν κατασπεύαζοντος τὸν τύπον καὶ τὴν ὁμοιότητα, οἷον τοῦ, ἢ γὰρ τοῦ τοῦ
ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος καὶ ἑξῆς. οὐ ταυτολογεῖ τοίνυν ὡς ἄντις οἰηθείη ὁ
θεῖος ἀπόστολος ἐν τούτοις, ἀλλὰ σαφῶς λίαν καὶ δικεκριμένως ἀμιλουχεῖ ἐν τού-
τοις τῶν κεφαλαίων τὴν δύναμιν. ἔστιν οὖν τὸ μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ πάραπτωμα ἐπ'
ἐξῆς, ἕως τοῦ, ἐκ πολλῶν πταπτωμάτων εἰς δικαίωμα, ἐπιχείρημα μὲν, ὡς ἔφημεν,
δεικτικὸν τοῦ τούτου καὶ τῆς ὁμοιότητος, ἀλλὰ διαπεπλεγμένου τοῦτο καὶ σωτεθ-
λιμένου δι' ἀνομοιότητος. ἐδεῖτο οὖν σαφηνείας καὶ διακαθάρσεως, καὶ τοῦ τοιοῦ-
τοῦ ἐφεξῆς ἐπιχείρημα, ἐπαναλαμβάνον τὸ προειρημένον καὶ διακαθαίρον. καὶ εἰς τὸ
σαφὲς ἀπαγαγόν. ἀληθὲς καὶ τοῦτο λαβεῖν ἀξίωμα, καὶ μὴ ἐξ ὑποθέσεως προ-
τείνεσθαι μόνον. οὐδὲ τοῦ προρᾶ, ἀλλ' ὥσπερ συμπεραινόμενος καὶ τῇ τοῦ λόγου θαῤ
ῥῶν ἀληθείᾳ, μετὰ βεβαιώσεως ἀποφαίνεται. ἆρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς πταπτώματος
καὶ ἑξῆς.

καὶ ἐξῆς. εἰ δὲ ἐστὶ γκίων ἡ τῶν ἔργων ἡ βύρις ἐπιχειρήμασιν χδαμοῦ, πρῶτον ἔσχεν ἀρχὴν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ κατάκριμα, χδὲ τῦτο πρόρρα, ἀλλὰ προσίθησι λέγων. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς καὶ ἐξῆς. Πολλῷ μᾶλλον δὲ χάρις τῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ιησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. Οὐ μόνον, φησὶν, ἡ χάρις τῦ πατρὸς, ἀλλὰ δὲ καὶ ἡ τῦ υἱοῦ. τῦτο δὲ καταστασιαστικόν ἐστι τῦ δωματῦ, ὅτι, φησὶ, χάρις τῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ. ὅτι δὲ πατὴρ καὶ υἱὸς, ἔυδηλον ὅτι καὶ τὸ πνεῦμα δωάται σώσαι. Καὶ γὰρ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος τὸ δώρημα. τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα, ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. Καὶ γὰρ ὥσπερ ἡ ἁμαρτία, φησὶ, τῦ Αδὰμ, οὕτως ἐστὶν ἡ δωρεὰ τῦ θεοῦ, ἀλλ' ἡ δωρεὰ μείζων. πῶς; τὸ μὲν γὰρ κρῖμα, ρυτέστι τὸ κατάκριμα, ἐκ τῦ ἑνὸς Αδὰμ εἰς πάντας ἦλθεν ἀνθρώπους. τὸ δὲ χάρισμα καὶ ἡ δωρεὰ τῦ θεοῦ πολῦ μᾶλλον ὑπερίσχυσεν, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν τῦ Αδὰμ ἁμάρτημα ἐξαλεῖψαι, καὶ γὰ μόνον ἐκεῖνο, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων, ἅπερ μετὰ τὸν ἁμαρτίαν ἐκεῖνο ἥμαρτον. καὶ γὰρ τῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς δικαίωμα, ρυτέστιν εἰς δικαιοσύνην ἅπαντας ἡγαγε. πολὺ δὲ τὸ μέσον ἀμνηστίας ἁμαρτιῶν καὶ δικαιοσύνης. ἡ δὲ ζώνταξις, καὶ οὐχ οὕτως, φησὶ, τὸ δώρημα, ὡς ἡ διὰ τὸ ἑνὸς ἁμαρτήσαντος πράβασις καὶ ἁμαρτία. ἀλλ' ἡ δωρεὰ, φησὶ, πολλῷ μᾶλλον. Εἰ γὰρ τῷ τῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τῦ ἑνός. Πάλιν τὸ αὐτὸ κατασκευάζει καὶ φησιν. εἰ γὰρ τῷ παραπτώματι τῦ Αδὰμ διὰ τὸν ἕνα αὐτὸν, ὁ θάνατος ἐβασίλευσε, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν χάριν λαβόντες καὶ τὴν δωρεὰν καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἐν τῷ ἑνὶ βασιλεύσουσι διὰ τῦ ἑνὸς Ιησοῦ Χριστοῦ. Περισσείαν φησὶ τὴν δαψιλείαν. τῦτο δὲ κατασκευαστικόν ἐστι τῦ πάντως ἐν ζωῇ βασιλεῦσαι, ὅσῳ καὶ ἡ χάρις ἐφειδωλῶς ἐδὲ μετριμνῶς ἐδόθη, ἀλλ' ἐκ περισσείας. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ Οὐ μόνον ἵνα ζήσωμεν ἐδόθη ἡ χάρις τῦ θεοῦ καὶ ἡ ἁμαρτία ἀνῃρέθη, καὶ ἡ κόλασις σωτηρέθη, ἀλλ' ἵνα καὶ υἱοὶ θεοῦ γενώμεθα, καὶ συγκληρονόμοι Χῦ, ἐ κληρονόμοι τῆς, ἐ σύσσωμοι τῦ υἱοῦ, ἐ ἄλλα μυρία ἀγαθά. διὰ τῦτο φησιν, οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος λαμβάνοντες. Ἀρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνοις εἰς κατάκριμα, οὕτω καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς. Πάλιν τῷ αὐτῷ ἐπαγωνίζεται λόγῳ. ἐπειδὴ γὰρ παράδοξον ἐδόκει, τὴν τῦ ἑνὸς Ιησοῦ Χριστοῦ ζωὴν καὶ δωρεὰν καὶ κατόρθωμα πάσαν σώζεσθαι τὸν ὅλον τῶν ἀνθρώπων, πολλαχῶς αὐτὸ κατασκευάζει. Ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τῦ ἑνὸς ἀνθρώπου. Τὸ αὐτὸ πάλιν λέγει ἐπιχείρημα. Ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί. Τουτέστιν ὑπεύθυνοι θανάτῳ καὶ κολάσει διὰ τὸ τάξει καὶ εἱρμῷ εἰς πάντας τοὺς ὅλους διαβῆναι τὸν τῦ πρωτάρχου ἁμαρτίαν, πάντων κατά τινα μίμησιν καὶ διδαχὴν ἐπιτελούντων αὐτῷ. Οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τῦ ἑνὸς, δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. Ὑπήκοος γὰρ γέγονε τῷ πατρὶ μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ.

Νόμος δὲ

Νόμος δὲ παρεισῆλθεν. Τὸ γεγονὸς λέγει, καὶ γὰρ αὔτιον φησὶ τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας, οἷον, νόμος δὲ παρῆλθε ἐ ἐπλεόνασε τὸ παράπτωμα. τῦτο γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν ὤφθη τῶν ἔργων καὶ πράξεων. ἅμα δὲ, καὶ ἐπιπληκτικῶς πρὸς τοὺς Ιουδαίους εἴρηται. πρὸς γὰρ ἐκείνους ἀντείνεται, καὶ ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ ὑπέρογκα τῷ νόμῳ φρονοῦντες. ἐπιπλήττων οὖν ὑπαινίττεται ὅτι μάτην τῷ νόμῳ μέγα φρονεῖτε. ὅσῳ γὰρ ἐπὶ ταῖς ὑμετέραις ἐργασίαις, ὁ νόμος παρῆλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα. τῦτο δὲ νῦν ἔφη, ἐπειδὴ ὧν ἐκ τῦ Αδὰμ χαλεπῶν ἐπεμνήσθη, καὶ ρύτων ἀπαλλαγὴν μόνον ἔφη λυέσθαι τὸν σωτῆρα, ἵνα μὴ λέγωσι, τί οὖν; ὁ νόμος χδὲν συνεβάλετο εἰς τὴν ἐκείνων ἀπαλλαγήν; πίθησι γοῦν τῦτο, ὅτι χ μόνον οὐδὲν συνήνεγκεν, ἀλλ' ὅσον ἐφ' ὑμῖν, καὶ ἐπλεόνασε τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνην. τὸ δὲ, παρεισῆλθε, τὸ παρέκυψεν αὐτῦ δεικνυσιν. Ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα. Καθαιρεῖ τὸ νόμου τὴν δόξαν. πρὸς Ιουδαίους γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγών, καὶ φησιν. χ μόνον χδὲν ἡμᾶς ὤνησεν ὁ νόμος, ἀλλὰ καὶ ἤυξησε τὰς ἁμαρτίας ἐκ τῦ παραβαίνεσθαι. τὸ δὲ, ἵνα, χκ αἰτιολογικῶς κεῖται, ἀλλὰ τὸ, ὅτως ἐξέβη, δῆλοῖ. χ γὰρ διὰ τῦτο ἐδόθη ἵνα πλεονάσῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἄπαγε, ἀλλ' ἵνα σώσῃ καὶ σωσθῇ. μὴ φυλαχθεὶς δὲ ἤυξησε τὴν ἁμαρτίαν, χ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν τῶν μὴ φυλαξάντων αὐτὸν ῥαθυμίαν καὶ παράβασιν. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. Εοικε τῦτο τῇ πρὸς Γαλάτας. ὁ νόμος ὢν παραβάσεων χάριν πεσετέθη. τὸ γὰρ, ἵνα, καὶ τοῦτο, κὶ τὸ ἰδίωμα τέθεικε. σημαίνει γὰρ τὸ ἀκόλουθον. τοῖς γὰρ μετὰ τὸν Αδὰμ, φησιν, ἅπασι, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῷ τῷ Αδὰμ νόμου δοθέντος, ἐπλεόνασε τὸ παράπτωμα. ὅσῳ γὰρ τὸ πρᾶγμα τὸ πλείω, τοσούτῳ παρανομῶν αὐτῶν, καὶ τὸ παράπτωμα τὸ. πολλαὶ γὰρ δυς ὑπερλαὸς ὁ νόμος, παραβαθεὶς ἐπλεόνασεν. Οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν κὶ χάρις. Μὴ φορτικῶς φησὶν, ὅτι ἐπλεόνασεν κὶ ἁμαρτία. καὶ γὰρ τῆς ζῶν ἀνθρώπων παράβασει, εἰς δέον καὶ συμφέρον ἐχρήσατο, πρέον τοῖς ἀπρόοις μηχανώμενος ὁ θεός. ἐκ γὰρ ρύτου κὶ χάρις διὰ Χριστοῦ μείζων καὶ πολὺ πρθυτέρα γεγένηται. ἧς οὕτως ἐνομίσθη, κὶ πίστις μᾶλλον ἐπιδόθη. χκοῦν ἐκ τῦ πλεονασμοῦ τῆς ἁμαρτίας, χκὶ κόλασις ἐπλεονάσθη, ἀλλὰ σωτηρία γέγονεν ἐρασμιωτέρα. οὐ γὰρ μόνον ὧν ἁμαρτημάτων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μυρία ἀγαθὰ δέδωκεν.

Ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ. Ἡ γὰρ ἁμαρτία ἐν τάξει βασιλέως, ὁ δὲ θάνατος, ἐν τάξει στρατιώτου, καὶ ὑπουργοῦ γενόμενοι ἐν τῷ θανάτῳ, διὰ τῦ θανάτου. Οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσει. Χάρις μὲν γὰρ, καὶ χάρις θεοῦ καὶ δικαιοσύνη, μείζων κατόρθωσις ἁμαρτίας καὶ θανάτου. ὁμοῦ αὐτὸς ἐκ περιουσίας εἶπεν οὕτως τὸ, βασιλεύσει. Διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ιησοῦ Χριστοῦ τῦ κυρίου ἡμῶν. Διὰ τῆς τῦ Χριστοῦ δηλονότι δικαιοσύνης. Ἡ ζῶντα ξεις δὲ, διὰ δικαιοσύνης, διὰ Ιησοῦ Χριστοῦ ἐπιτελεσθείσης καὶ κατορθωθείσης. Τί οὖν ἐροῦμεν; Τί οὖν, φησὶ, διὰ τῶν ἐναντίων ἀκολουθίαν ἐλεύσομεν εἰς τοιάδε ῥήματα; καὶ λέγει τοῖα. Ἐπιμενοῦμεν τῇ ἁμαρτίᾳ; Ἐπιδὴ εἶπεν ἄνω, οὗ δὲ ἐπλεόνασεν κὶ ἁμαρτία ὑπερεπερίσσευσεν κὶ χάρις, ἵνα μὴ τῖς

Φωτ. 6

μὴ τῆς ἀνομίας εἶναι δόξαν τὸ ἡμιλύα πεπροτωμὲν ἁμαρτίας, ἀναιρεῖ αὐτά.

» Μὴ γένοιτο. Οσωρ ἐπὶ τῶν ὁμολογημένων ὡς ἀληθῶν ἐώθαμεν λέγειν.

» Οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; Η ὅτι τὸ αὐτῆς, φησὶ, μέρος ἐνεκρώθημεν. πῶς οὖν ἐστὶν ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ νεκρωθῆναι καὶ ζῆν; ἢ ὅτι νεκροί, φησι, γεγόναμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πιστεύσαντες τῷ Χριστῷ καὶ βαπτισθέντες. ὃ δεῖ οὖν, φησι, τοὺς πρὸ τοῦ νέκρωσιν ὑπομείναντας, ζῆσαι τὸν παλαιὸν ζωὴν τῆς ἁμαρτίας. ἐνεκρώθημεν δὲ τῇ ἁμαρτίᾳ. πῶς; ἵνα τὸ μὴ ὑπακούειν, φησὶν, αὐτῆς.

» Η ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χν Ιησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν;

Κεφ. ι'. Εἰς τὸ πρωτότοκον αὐτῆς θάνατον ἀπορραίνει. ἢ εἰς τὸ τέλειον αὐτὸν καὶ λυτιτελέσαγον ὀφθῆναι. γίνεται δὲ ταῦτα διὰ τοῦ βαπτίσματος. βαπτιζόμενοι γάρ, ἀπετιθέμεθα τὰς ἁμαρτίας, ὅσωρ ἤρξατο κατεργάζεσθαι ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ. καὶ γάρ ὑσωρ ὧν ἡμετέρων ἀπεθάνομεν ἁμαρτιῶν, ἐλευθερῶσαι ἡμῶν βουλόμενος. ἐνήργησεν οὖν ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ, πρὸ ἀπόθεσιν ἐ νέκρωσιν ὧν ἁμαρτιῶν, καὶ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, τὸ ὅλον ἀπέρτισε. λείπει δὲ μόνη ἡμῶν πίστις καὶ γνώμη καὶ προαίρεσις. ταῦτα δὲ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐπιδείκνυται, οὗσωρ ἐπιτελουμένου, ὁ θάνατος μᾶλλον τοῦ Χριστοῦ εἰς ὅσον ὤνησε σωτηρίας ἐμφανίζεται. καλῶς οὖν, φησίν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν, οἷον εἰς τὸ ἀπρόπαιον τὸν πρωτότοκον αὐτῷ θάνατον, τοὺς ἁμαρτίας τῷ βαπτίσματι ἐνθάπτοντες, καὶ εἰς τὸ ἐμφανέστερον τοῦ σωτηρίου θανάτου αὐτοῦ τὸ κέρδος διὰ πάντων ἐπιδείκνυσθαι, καὶ ἡμῶν πρὸς τὸν ὁλοκληρίαν τῆς σωτηρίας τὴν γνώμην καὶ τὴν προαίρεσιν καὶ τὴν πίστιν συνεισαγόντων διὰ τοῦ βαπτίσματος. ἐπιτηδειότερον δὲ λόγῳ κέχρηται, ἑρμηνεύων πῶς ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ. ἐ φησὶν. ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι εἰς Χν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸ, ἐ αὐτοῦ ἀπρόπαιον, θάνατον γάρ μιμεῖται τὸ βάπτισμα. ὅτι γάρ δηλοῖ, τὸ, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. ἢ γάρ ἐ μὴ σωματικός ἐστι θάνατος τὸ βάπτισμα, ἁμαρτιῶν

» μόνον. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον. ἵνα ὥσωρ

» ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως ἐ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς

» περιπατήσωμεν. Επειδὴ βαπτιζόμενοι ὁμολογοῦμεν ἀπεθνηκέναι τῷ κόσμῳ καὶ ἀπετάσσεσθαι τῇ ἁμαρτίᾳ ἐ τῷ Διαβόλῳ, πιθανῶς ἐρεῖται τὴν ἀνάστασιν, διὰ τῆς τοῦ ἐγειραντος δόξης. καλῶς οὖν τὸν πατέρα φησὶν ἐγηγερκέναι. νηπίοις γάρ ἔτι

Θεοδωρ. διαλέγεται. Δόξαν δὲ τοῦ πατρὸς, τὴν θεότητα καλεῖ τοῦ Χριστοῦ, ταυτίσει διὰ τῆς οἰκείας θεότητος. καὶ γάρ ἑνὸς τοῦ φησιν. ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ὁ πατὴρ τῆς δόξης. ὧν δὲ, ἀκόλουθον ἦτειν, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἀναστησόμεθα, ὃς γε πολιτείαν ἦλθεν, ἑτέραν ἡμᾶς ἀλλαττῶν ἀνάστασιν, τὴν δὲ χρείας πολιτείας, ἣν ἡ νεκροῦται μὲν ἡ ἁμαρτία, ἀνίσταται δὲ βίος ἐναρετος. ὁ πόρνος ἣν ὧ μηκέτι πορνεύει, καὶ ὁ ἅρπαξ μὴ ἁρπαζέτω, τὸν καινότητος ζωῆς. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ.

Φωτ. Νέαν δεῖ εἶναι ζωὴν πίστεως τὴν ζωὴν, μηδὲν τῆς παλαιᾶς ἁμαρτίας ἐπουρανίου

» ἐφόδιον. Εἰ γάρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

Ομοιότητα δείξαι ἐπιχειρεῖ ἡμῶν τε καὶ τοῦ Χριστοῦ, καί φησιν. ἐσύμφυτοι, οἷον συμμέτοχοι

συμμέτοχοι γεγόναμεν τοῦ θανάτου. συμφύτους δὲ λέγει διὰ τοῦτο, ὥσωρ τὸ σῶμα τὸ δεσποτικὸν ταφὲν ἐν τῇ γῇ ἔφυσε σωτηρίαν τῷ κόσμῳ, οὕτως καὶ τὸ ἡμῶν, φησι, ταφὲν ἐν τῷ βαπτίσματι, ἔφυσεν ἡμῖν αὐτῆς δικαιοσύνην. Καλῶ μεταφορὰν ἡ λέξις, ἀπὸ ζῴων καλῶ συγγένειαν δένδρων ἅμα φυτευομένων καὶ ζώων ἀηλίοις. σύμφυτοι οὖν, φησὶ, γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, φυτευθέντες αὐτῷ. οἰκείως δὲ ἐχρήσατο τῇ προσῳῇ. ὥσωρ γάρ τὸ φυτὸν ἐν τῇ γῇ κατατεθὲν χρόνον τινὰ, οἷον νέκρωσίν τινα καὶ ἀκινησίαν ὑπομένει, ἔπειτα δὲ ἀναζῇ καὶ ἀναθάλλει, οὕτω καὶ τὸ κυριακὸν σῶμα ἐπὶ χρόνον βραχὺ τεθὲν ὑπὸ τῷ τάφῳ, ἀπρόοπτον ὡφθησεν ἐκείθεν, καὶ ἐβλάστησε τὴν οἰκουμένην πρὸς σωτηρίαν. καὶ ἡμεῖς δὲ βαπτιζόμενοι καὶ ἐνταφόμενοι, καὶ πρόπαν τινὰ ὥσωρ ὑπὸ φυτῷ τῇ γῇ, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν νεκρούμενοι τῷ ὕδατι, ἀπρόοπτον βλάστοντες καὶ ἀκμάζοντες πρὸς σφῶν σωτηρίαν ἀνερχόμεθα. καλῶς δὲ ἔχει τε, σύμφυτοι τῷ θανάτῳ, ἀλλὰ τῷ ὁμοιώματι. ὁμοίωμα γάρ θανάτου ἐχρήσατο τῷ βαπτίσματι, ἐ σωματικὸν θάνατον. αἱ γάρ τρεῖς καταδύσεις καὶ ἀναδύσεις τοῦ βαπτίσματος, θάνατον καὶ ἀνάστασιν σημαίνουσιν.

Ομοίωμα θανάτου, ὁ Χριστοῦ θάνατος, διὰ τὸ μὴ ἀπρομεμνηκέναι αὐτὸν τῷ θανάτῳ, ἀλλ' ἀναβιῶναι τριήμερον, καὶ πάλιν. ὁμοίωμα θανάτου τὸ πάθος ἴσως ἐν τῷ

» Χριστῷ. καὶ μάλα ἀκόπως. ἀνεβίω γάρ καὶ ἐ μεμνύηκε νεκρός. Αλλὰ καὶ τῆς

» ἀναστάσεως ἐσόμεθα. Ποίας; τῆς ὅταν ἀναστῶμεν. Καὶ ὅρα ἀγαθότητα θεοῦ. τὸν μὲν θάνατον τοῦ κυρίου, ὡς ἐν ἤδη ἀπεθάνομεν, τῆς δὲ ἀναστάσεως,

» ἀληθῶς κοινωνήσομεν. Τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνε-

» σταυρώθη. Εἰ τὰ λέγει πῶς ἡμῖν ἔσται ἐπίδοξος ἡ ἀνάστασις, καὶ φησι. τοῦτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος, τυτέστιν ὁ κατεγνωσμένος βίος συνεσταυρώθη τῷ Χριστῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος, ἐφ' ᾧ τε φησὶ καταργηθῆναι τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τυτέστιν ἵνα νέκρωσιν αἰκαὶ καὶ πράξεις ὑπομείνωσιν, ἃς καὶ λέγει σῶμα ἁμαρτίας. Ο παλαιὸς. τυτέστιν ὁ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας παλαιωθείς. οὗτος οὖν, βαπτισθέντων ἡμῶν, συσταυροῦται Χριστῷ καὶ ἀπρονοήτως, καὶ ἀνερχόμεθα ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος καινοὶ ἐ πρόσφατοι πάντα τὸν παλαιωθέντα ἄνθρωπον ἀπρεμνοι. καὶ καταργεῖται καὶ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, ὑφ' ᾗ ἐσηρίζετο, καὶ ὑφ' ἧς ἐμορφοποιεῖτο ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος, τυτέστιν, ὁ καταγηράσας βίος ἡμῶν τοῖς πράξεσιν. ἄνθρωπον δὲ καλεῖ τὸν βίον, διὰ τὸν ἀνθρώπων πρὸς αὐτὸν ὁμιλῶν ὁμοιότητα καὶ πολυχρόνιον σχέσιν. οὕτως γάρ ὑπετέτακτο αὐτῷ πρὸ τῆς δικαστικῆς ἐπιδημίας καὶ οἰκονομίας οἱ ἄνθρωποι, ὡς μηδ' ἂν ἄνθρωποι αἱρεῖσθαι εἶναι, καὶ μηδόλως εἶναι χωρὶς φιλονεικίας πολιτείας καὶ ἀκολάστων πράξεων. τῷ οὖν συμπεπολεμῆσθαι αὐτῷ τοὺς ἀνθρώπους καὶ συνανακεκρᾶσθαι καὶ δυσαπόσπαστον ἔχειν, ἄνθρωπον ἐπολιτικῶς τὸν βίον ἐκάλεσεν, τυτέστιν, ὃν ὡς αὐτοὺς ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ καὶ ἡμῶν πολεμιώτερον, καὶ ἐσεργόμενον καὶ πειρειχόμενα. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. Παλαιὸν ἄνθρωπον, ὃ τὴν φύσιν ἐκάλεσεν, ἀπὸ τὴν προτέραν γνώμην. ταύτην δὲ ἔφη τῷ βαπτίσματι νεκρωθῆναι. Ινα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν

Φωτ.

Κυρίλλ.

Οἰκουμ.

Φωτ.

Θεοδωρ.

» δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. Εἰς τοῦτο φησιν, ἵνα καταργηθῇ καὶ νεκρωθῇ, εἰς τὸ μηκέτι ὑπηρετεῖν ἁμαρτίᾳ. νέκρωσιν δὲ φησι, τὸ ὅσον εἰς τὸ ἁμαρτάνειν ἵνα ᾖ νεκρόν, νεκρὸς γὰρ οὐχ ἁμαρτάνει. Τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας. περιφρασικῶς αὐτὴν ἡ ἁμαρτία, τουτέστιν ὅλη ὁλόλου ἀργὴ καὶ ἄχρηστος τὸ λοιπὸν χρηματίζουσα. πῶς δὲ καταργεῖται; ἡμῶν μὴ χρωμένων αὐτῇ. εἶτα δείκνυσι τὸν τρόπον τῆς χρήσεως, δριμέως δὲ ὀνειδιστικῶς. τὸ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ. ἡ γὰρ χρῆσις τῆς ἁμαρτίας, δούλους ἡμᾶς ποιεῖ τῆς ἁμαρτίας. Κατέργηται δὲ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τουτέστιν ὧν αὐτῇ κινημάτων ἡ ἔμφυτος ἀγριότης, καταστέλλουσα μὲν ἀεὶ πρὸς τὰ αἰσχίω τὸν νοῦν, ὀνιεῖσα δὲ ὥσπερ πιλῶν τὰς γεωδεστέρας ἡδονάς. καὶ τοῦτο φησι. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκὸς, ὁ πατὴρ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας, κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί. ὁρᾷς πῶς τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας καταργεῖται; καταπεκρίθη γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ τῆς ἁμαρτίας τὸ κέντρον. καὶ νενέκρωται μὲν ἐν πρώτῳ Χριστῷ. διέβη δὲ παραυτά τε καὶ δι' αὐτὸ,
» καὶ εἰς ἡμᾶς ἡ χάρις. Ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.
Ὁρᾷς ὅτι ὅσον εἰς τὸ ἁμαρτάνειν δεῖ ἡμᾶς εἶναι νεκρούς. ὁ γὰρ ἀποθανὼν, φησι, δεδικαίωται, τουτέστιν ἀπηλλακται καὶ ἐλευθέρωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. πινὲς δὲ τὸν περὶ τοῦ βαπτίσματος ἐδέξαντο ὡς σωτήριον τῷ Χριστῷ. ὅτι γὰρ ἕτερον βάπτισμα, καθάπερ καὶ ὁ Χς γέγραπται δεύτερον ἀποθανεῖν, εἰς ὃν σωτήριον καὶ σωτήριον
» χέρσιμον. Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν ζῶν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ.
Φωτ. Εἰ δὲ συνεπατήσομεν ἐν καινότητι ζωῆς, δηλονότι καὶ ἀναστησόμεθα, ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν. τὸν γὰρ ἀκόλουθον τοῦ ἑρμηνέως. αὐτὸς δὲ τὴν προηγουμένην τῆς ἀναστάσεως πολιτείαν ἐπαγαγὼν τοῖς ἑρμηνεῦσι, τὸ ἐξαναγκὲς ἑρμηνεῦον κατέλιπεν ἐννοεῖν, εἶτα λοιπὸν καθαρῶς τὴν ἀνάστασιν ἐναλλάττεται, καὶ φησιν, εἰ ἀπεθάνομεν ζῶν Χριστῷ ὥσπερ καὶ ἀποθανόμεν διὰ τὸ βάπτισμα, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ τὴν μακαρίαν ἐκείνην καὶ ἀγήρω ζωὴν δηλονότι, τὴν μετὰ τὴν ἀνάστασιν. ὀφείλομεν, φησὶ, πιστεύειν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ. παρακελεύσεως ὄντως
» τὸ πιστεύομεν καὶ συμβουλῆς. Εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι
» ἀποθνήσκει. Καὶ πόθεν, φησὶ, δῆλον, ὅτι συζήσομεν τῷ Χριστῷ; καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο ἄδηλον. μήποτε καὶ αὐτὸς ὁ ἐγερθεὶς Χριστὸς πάλιν ἀποθάνῃ; ἄπαγε, φησί. τοῦτο γὰρ χρὴ περιληροφορῆσθαι, ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκέτι ἀποθνῄσκει. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἀπέθανεν, ἵνα καταργήσῃ τὸν θάνατον. πῶς γὰρ δὴ οὖν καὶ οἱ λοιποὶ ζησόμεθα; συναναπεμπομένου τῷ ὅλου τῷ ἀπαρχῇ ἡμῶν. Θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὁ γὰρ ἀ-
Οἰκουμ. » ποθανὼν τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ. Καὶ τοῦτον, φησιν, οὐκέτι ἀποθνῄσκει. ὅτι ἐκεῖνο τὸ ἄπαξ ὃ ἀπέθανεν, οὐχ ὡς ὑποπτεύσαντος θανάτου τοὺς λοιποὺς ἀνοῦς ἀπέθανεν, ἀλλὰ διὰ τὸν τοῦ κόσμου ἁμαρτίαν, ἵνα ταύτην ἀνέλῃ θανατώσας.
Οἰκουμ. » Ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ θεῷ. Τουτέστιν ὡς θεὸς ἀπαθῶς καὶ ἀναπαλύτως. ὡς γὰρ νοεῖται τῇ ἁμαρτίᾳ, τουτέστι διὰ τὴν ἁμαρτίαν, οὕτως νοεῖται τῷ θεῷ, τουτέστι διὰ τὸ εἶναι θεός. Καὶ οὕτως νοήσεις. ὥσπερ λέγομεν ἐπὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπου ὅτι ἀπέθανε τῇ σαρκὶ,

τῇ σαρκὶ, ζῇ δὲ τῇ ψυχῇ καθ' ὁποτικὸν ἀποδιδόντες τὸν λόγον, οὕτω μοι νόει τῷ θεῷ ξῇ, τουτέστι τῷ εἶναι θεός, οὐκ ἐπειδὴ καὶ τῷ εἶναι ψυχὴ ζῶσα ἐξ, ἀφ' ἁμαρ-
» τίας πέπαυται, τὸ εἶναι αὐτὸν θεόν. Οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς, νε-
» κροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ. Εἶτα ἵνα μὴ λέσιγω, καὶ τί φησι πρὸς ἡμᾶς, ἅπαξ ἀποθανὼν ὁ Χριστὸς οὐκέτι ἀποθνήσκει; φησὶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἑαυτοὺς λογίζεσθε. ὡς, ὅτι ἀποθανεῖσθε μὲν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἅπαξ, ζήσετε δὲ τῷ θεῷ. καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμὲν, καθὼς καὶ ἄλλαχοῦ φησιν. ἢ οὕτως. ὥσπερ ὁ Χριστὸς, φησὶν ἀποθανὼν καὶ ζῇ, οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς χρεὼν εἶναι, νεκροὺς μὲν, ὅσον πρὸς τὸ ἁμαρτάνειν, ζῶντας δὲ, ᾗ καθ' ἑαυτὸν, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. τουτέστι συμμαχοῦντες Χριστοῦ.
» Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. Διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. διὰ γὰρ τὸ θανάτου αὐτὸ
» ἡ ζωὴ ἡμῶν. Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία, ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς
» τὸ ὑπακούειν αὐτῇ. Ἐπεὶ οὖν νεκροὺς ἡμᾶς εἶναι χρὴ, ὅσον εἰς τὸ ἁμαρτίαν, μὴ κρατείτω, φησὶν, ὑμῶν ἡ ἁμαρτία. καλῶς δὲ ἐν τῷ θνητῷ σώματι. διὰ γὰρ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. μὴ βασιλευέτω δὲ εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ. τοῦτο γὰρ βασιλεύεσθαι. Βασιλεία δὲ τυραννίδος ταύτῃ διαφέρει, τῷ τὸν μὲν τυραννίδα, ἀ- Θεοδωρ.
κόντων γίνεσθαι ὧν ὑπηκόων, τὸν δὲ βασιλείαν, βουλομένων ὧν ἀρχομένων. πρᾶγμα νεοτρίνιον μηκέτι τῇ σωφρασίᾳ τῆς ἁμαρτίας σωτηθῆναι. κατέλυσε γὰρ αὐτῆς τὴν βασιλείαν ὁ δεσπότης ἀναστήσας. ἐπὰν δὲ θνητοῖς ἔτι καὶ παθητὸν ἔχουσι σῶμα νομοθετῶν, σύμμετρα τῇ ἀσθενείᾳ νομοθετεῖ, καὶ φησὶ μὴ τυραννείτω, ἀντὶ τοῦ μὴ βασιλευέτω. τὸ μὲν γὰρ ἴδιον ἐκείνης τὸ τυραννεῖν τὸ δὲ τῆς ἡμετέρας γνώμης τὸ βασιλεύεσθαι. ἡμῖν μὲν γὰρ ὧν παθημάτων κίνησις καὶ ὄρεξις, καθὸ φύσιν ἡμῖν γίνεται, ὧν δὲ ἀπερισκέπτων ἡμῶν πρᾶξις, τῆς γνώμης ἄρχεται. Ἐπεὶ γὰρ φησιν Φωτ.
ἀποθανόντων καὶ νεκρὸν ἡμῶν λέγοντες τὸ σῶμα τῇ ἁμαρτίᾳ, μὴ τοιούτῳ πάλιν αὐτὸ ἀναζῆσαι τῶν ὑπὸ τῇ ἁμαρτίᾳ ζωῶν. μὴ δὲ πρασσέτω οὕτως, ὥστε πάλιν ἐν αὐτῷ θνητῷ γενομένῳ διὰ τὸ βαπτίσματος, βασιλεύειν τὴν ἁμαρτίαν. τί δέ ἐστι βασιλεύειν ὑπὸ ἡμῖν τὴν ἁμαρτίαν; τὸ ἐπιτελεῖν τὰς ἐπιθυμίας τοῦ σώματος. πρα-
μυθεῖται δὲ αὐτοὺς ὑπὸ τῷ μὴ εἶναι θνητῷ σώματι δεικνὺς ὅτι πρόσκαιρος ἡ πάλη ἡ
» πρὸς ἁμαρτίαν. πρόσκαιρον γὰρ τὸ σῶμα. Ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ.
» Τουτέστι τοῦ σώματος. Μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁ-
» μαρτίᾳ. Οἷον μὴ ἀπρτελεῖτε. τὸ γὰρ σῶμα ἄγεται, καθὸ ἄν ἄγῃ τις. δύναται γάρ τις τὴν χεῖρα, καὶ ὅλον ἐλεημοσύνης, καὶ ἁρπαγῆς ποιῆσαι. τὴν γλῶσσαν καὶ εὔφημον καὶ δύσφημον. καὶ οὕτως πάντα τὰ μέλη. ὅπλα ἀδικίας. καλῶς τὴν ἁμαρτίαν, ἀδικίαν, ἐπάλεσεν. ἢ γὰρ ἑαυτὸν τις ἀδικεῖ δι' αὐτῆς, ἢ τὸν πλησίον.
» Ἀλλὰ παρασήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ, ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας. Τέως ἐκ τῶν ὀνομάτων τὸ διάφορον. οἷον γάρ ἐστι μὴ παρασῆσαι ἑαυτὸν τῇ ἁμαρτίᾳ ἀλλὰ τῷ θεῷ, οὕτως ἑαυτοὺ, φησὶ, παρασήσατε τῷ θεῷ, ὡς ἄξιον, ὅτι νενεκρωμένους ἡμᾶς ταῖς πάλαι ἁμαρ-
τίαις, ἤγουν τῷ ὑπὸ θανάτου βασιλεύεσθαι, ἐζωοποίησεν. ἢ, ὡς ἔστιν ἄξιον τοὺς τὴ- Φωτ.
λικαύτης

λικαύτης ἐνεργείας ἀξιωθέντες, καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ φθοροποιῶν παθῶν ἐλευθερωθέντας, καὶ ζῶντας ἀπροσκόπτους, ἑαυτοῖς πράσσωσι. Καὶ τὰ μέλη ὑμῶν
» ὅπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ. Ὁ γὰρ ἅπας ὅπλα δικαιοσύνης τὰ μέλη πράσσησας, τῷ θεῷ ἑαυτὸν παρίστησιν. Ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει. οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ
Φωτ. χάριν. Μὴ γὰρ ἔσω ὑμῖν ὁ τῆς ἁμαρτίας πόλεμος πρόφασις. ἀσθενήσει νῦν ἡ ἁμαρτία, οὐ δύναται κυριεύειν, ἐὰν μὴ ἡμεῖς ἑκόντες ὑποκλιθῶμεν αὐτῇ, ἀλλὰ προσβάλλει μέν, οὐ κυριεύει δέ. πῶς δὲ οὐ κυριεύσει ἕως τοῦ νῦν; ὅτι ὑπὸ νόμον ἦσαν οἱ ὑπ' αὐτῆς κωλυόμενοι ὑπὸ νόμου, ὃς ἀπεθέσπιζε μὲν τὴν τῆς ἁμαρτίας πρᾶξιν, οὐκ ἐνίσχυε δὲ ἅτε τὸ κρατεῖν αὐτῆς καὶ ὑπερίνεσθαι. ἡμεῖς δὲ ὑπὸ χάριν ἐσμὲν, ἥτις μὴ τὸ συμβουλεύειν καὶ διατάττεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰσχύειν ἐστὶ πρᾶξιν αὐτῶν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς προλαβούσας ἡμῖν ἁμαρτίας ἐξαλείφει. πρόφασιν ἁμαρτίας οὐκέτι ἔσω; ἡ πόθεν βεβαίωσιν δώσουσί τι, ἵνα ἀφῇσιν ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο δὲ ὁ νόμος ποιεῖν οὐκ ἠδύνατο. οὐκ ἐστὶ οὖν, φησὶν, ὑπὸ νόμον τοῦ
» μὴ δωράμενον ῥύσασθαι, ἀλλὰ μᾶλλον τιμωρούμενον. Τί οὖν; ἁμαρτήσομεν ὅτι
» οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον ἀλλ' ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο. Ἵνα μὴ ῥᾳθυμοτέρους ὁ ἀκροατὴς ποιήται ὡς μὴ κυριευθησόμενος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας διὰ τὸ εἶναι ὑπὸ χάριν τὸν φρουροῦσαν, ἀσφαλίζεται αὐτόν. ἐάν, φησὶν, ἑαυτοῖς μὴ ὑποκλίνωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, οὐκ ἀλισθήσομεθα. πῶς; ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ τὸν νόμον ἔτι τὸν ἀπαγορεύοντα μὲν τὴν ἁμαρτίαν, ῥύσασθαι δὲ μὴ δυάμενον, ἀλλ' ὑπὲρ τὸν χάριν Χριστοῦ, τὸν καὶ τὰς προγεγενημένας ἁμαρτίας ἀφεῖσαν, καὶ εἰς τὸ μέλλον φρουροῦσαν, ἐὰν ἡμεῖς μὴ ῥᾳθυμήσωμεν.
Φωτ. » Οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν; Ὧ τοιούτους δὲ τῆς ὑπακοῆς δούλους ἑαυτοὺς παριστάνετε, τούτοις πείθεσθε, ἀπροσκόπτως, πρασσέτω, τούτῳ καὶ εἰς τὸ ἔξης δοῦλοι χρηματίσετε, τῆς ἑκουσίου ὑμῶν ὑπακοῆς, τὴν δουλείαν παρασχομένης, ἥτις τῆς ἐπὶ θάνατον ἀγούσης ἁμαρτίας, ἢ τῆς ὡς ἀληθῶς ὑπακοῆς, τῆς εἰς δικαιοσύνην χειραγωγούσης. ἢ τὸ, ᾧ ὑπακούετε, μᾶλλον ἀντὶ τοῦ ἐν ᾧ καὶ καθ' ὃν τρόπον. οἷον ὅτι οὕτω καὶ καθ' τοῦτον τὸν τρόπον δοῦλοι ἐστὲ ἢ τῆς ἁμαρτίας ἢ τῆς δικαιοσύνης, καθὸ καὶ ἐν ᾧ θατέρᾳ αὐτῶν ὑπακούετε. ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ, πῶς ἐστι δοῦλον τούτων γενέσθαι; τὸν τρόπον τίθησιν. ᾧ παριστάνετε. οὐ λέγω, φησὶ, τῷ γένεσιν, οὐδὲ τὰ ἐκεῖ δικαιωτήρια. αὐτὴ ἡ ἀσχολία οὐχ ἱκανὴ ἀναχαιτίσαι ὑμᾶς, ὅτι κἂν δοῦλοι τε ἑαυτοῖς τῇ ἁμαρτίᾳ ὑπὸ Χριστοῦ ἐλευθερωθέντες.
» Δοῦλοι ἐστὲ ᾧ ὑπακούετε. Ἐκείνου, φησὶν, ἐστὲ τ' προστάγματος δοῦλοι ᾧ ὑπακούετε.
» Ἢ τῆς ἁμαρτίας εἰς θάνατον. Ἢ τῆς εἰς θάνατον ἀγούσης ἁμαρτίας, φησὶν, ἢ τῆς
» ὑπακοῆς τοῦ θεοῦ τῆς εἰς δικαιοσύνην ἀγούσης. Ἡ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην.
» Ἀπὸ καρδίας δοῦλοι ἐστέ. Χάρις δὲ τῷ θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας. Φοβήσας αὐτοὺς τῇ δουλείᾳ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῷ ἐκ ταύτης θανάτῳ, ὧν ἐνεργεσιῶν ὑπομιμνήσκει τοῦ θεοῦ, προμυθούμενός τε αὐτοῖς, καὶ δεικνὺς εὐκολώτερον τὸ μέλλου πρὸς σωτηρίαν. Ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας. Μισθενός, φησι, βιασαμένου, μηδὲ ἀναγκάσαντος. τοῦτο δὲ καὶ ἐγκώμιον ἐστὶν αὐτῶν.

Εἰς οὖν

» Εἰς οὖν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς. Εἶτα ἐπειδὴ ἔδοξεν αὐθαίρετον αὐτῶν εἶναι τὴν πρόθυμιαν, λοιπὸν λέγει καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βοήθειαν. ὑμεῖς μὲν γάρ, φησιν, ἑκόντες ὑπηκούσατε, ὁ δὲ θεὸς ὑμᾶς, εἰς τὸν τύπον τοῦτον τῆς διδαχῆς παρέδωκε. τρόπον; τὸ ὀρθῶς ζῆν ἐθέλειν καὶ ὑγιαίνειν περὶ τὰ δόγματα. τύπον δέφησι διδαχῆς,
» οἷον ὅρον καὶ κανόνα. Ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ
» δικαιοσύνῃ. ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν.
Οὐ μόνον γάρ, φησιν, ὁ θεὸς ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ ἐδούλωσε τῇ Δικαιοσύνῃ. ἀνθρώπινον λέγω. Ἀνθρώπινον λέγω, φησὶ, τὸ ἐδουλώθητε. οὐ Φωτ.
γάρ ἐστι τοῦτο καθ' ἁλήθειαν δουλεία τὸ καθ' τὴν δικαιοσύνην πολιτεύεσθαι, ἀλλὰ τοῦτο ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία καὶ εὐδαιμονία. τί οὖν καλεῖς αὐτὴν δουλείαν, ἣ μή ἐστι δουλεία; διὰ τὴν ἀσθένειαν, φησὶ, τῆς σαρκὸς ὑμῶν, ταυτέστιν ἐπειδὴ ἀντιπίπτειν δοκεῖ τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, καὶ πράττεσθαι ἀλγύνεσθαι καὶ ἀρχὰς πρὸς τὰ ἐπιτάγματα τῆς δικαιοσύνης, διὰ τοῦτο τὰ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας σαρκὸς ἀσθενῆ καὶ ἀλγυνόμενον λογιζόμενος, καὶ τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου σωτηρίαν, δουλείαν αὐτὰ ἐκάλεσε. καὶ γὰρ ἠώθημεν ἐφ' οἷς ἀλγυνόμενοι καὶ ἄκοντές τι πράττομεν, τὰ τῆς τυραννίδος καὶ δουλείας ὄνομα τιθέναι. οὕτω γοῦν καὶ ὁ Παῦλός φησιν, ὅτι καθ' ἀνθρωπον λέγω τὸ, ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. εἶτα κατασκευάζει αὐτὸ ἐκ τοῦ ἐναντίου. ὥσπερ γάρ, φησι, τὰ τῆς ἀκαθαρσίας πράττοντες, δοῦλοι ἦτε τῆς ἀκαθαρσίας, οὕτω τὰ τῆς δικαιοσύνης τελοῦντες, δοῦλοι γένεσθε ἀπροσκόπτως κληθείητε τῆς δικαιοσύνης. τοῦτο δὲ καὶ ἐν τρέπων ἅμα ἐπάγαλλ. ἢ γὰρ δοῦλοι εἶναι γένεσθε τῆς ἀκαθαρσίας, πῶς γὰρ καὶ μέγα φρονήσητε, δοῦλοι καταξιωθέντες γένεσθαι τῆς δικαιοσύνης; εἶτα κατασκευάζει τοῦτο καὶ ἑτέρως, ἐπ' οἰκείοις δείκνυσι τῆς τοιαύτης δουλείας τὸ ἄξιωμα, συμπεραινόμενος ὅτι αὕτη ἡ δουλεία δούλοις πρέπει τοῦ θεοῦ, οὗ τί ἂν εἴη ἐλευθεριώτερον καὶ εὐδαιμονέστερον; καὶ γάρ φησι. νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ καὶ ἑξῆς. ἢ τὸ, ἀνθρώπινον λέγω, ἢ νοηθείη καθ' ὑπόβασιν ὡς ἐφ' ἑξῆς ὀφεῖλον τάττεσθαι πρὸς τὸ, οὕτως νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ Δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. εἰ δὲ οὕτως ἐκλιφθείη, σημαίνοι ἂν ὅτι μετρίοντι εἶπεν καὶ τὰπηνόν, ταῦτα γοῦν. οὐ γὰρ τὸ τέλεον λέγων, εἴποι ἂν ὅτι, παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ, μὴ ὡς τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀπουσιαστέρως. νῦν δὲ διὰ τὸ ἀσθενὲς ὑμῶν, φησὶν, οὕτως εἶπεν ταπεινῶς καὶ μετρίως. ἢ σύμμετρόν τι, φησι, λέγω καὶ μικρὸν, καὶ οὐχ ὑπερβαῖνον τὸ τῆς φύσεως ἀσθενές. τῇ φύσει μετρῶ, φησὶ, τὸν παραίνεσιν. οἶδα γὰρ τὸ ἐν τῷ θνητῷ σώματι κινούμενα πάθη. τῆς σαρκὸς ὑμῶν. οὐκ εἴπω τῆς προαιρέσεως ἢ τῆς προθυμίας, ὅσπερ ἐκείνων ἀδύκιμα, ἀλλὰ τῆς σαρκὸς φησιν, ὃ πρὸς γνώμιν αὐ
» τῶν εἶπεν. τοῦτο δέφησιν, ἀνεπαχθῆ τὸν λόγον ποιῶν. Ὡσπερ γὰρ παρεστήσατε
» τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παρα-
» στήσατε τὰ μέλη ὑμῶν, δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. Πολλῷ μὲν μείζονα ἔδει τῷ Χριστῷ τὴν δουλείαν παρασχεῖν καὶ τῇ δικαιοσύνῃ, ἢ περ ὅσην παρέσχετε τῇ

ἀκαθαρσίᾳ

ἀκαθαρσίᾳ ϲ τῇ ἀνομίᾳ, εἰς τὴν ἀνομίαν, (τὸ δέ, εἰς τὴν ἀνομίαν, ϲυντέτηκε τὸ ἐπὶ πλέον ἀνομεῖν. ἀντὶ τοῦ, ἐδικαιώθητε καὶ εἰς ἔτι μᾶλλον ἀνομεῖν,) οὕτω δηλονότι τὴν ἀσθένειαν
» τῆς σαρκὸς, τὴν ἴσην ἀπαιτῶ. Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε
» τῇ δικαιοσύνῃ. Ὅτε, φησὶν, ἐν ἁμαρτίαις ἔζητε, τοῦτον ὑπηκούετε τῇ ἁμαρτίᾳ, ὡς μηδὲ ποιῶ πρᾶγμα καλόν. τότε γὰρ δηλονότι ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ, τοῦτέ ϲτιν, ἐν ᾗ δεινὴ ἦτε ὑποτεταγμένοι αὐτῇ. ἐκεῖνα δὲ νῦν ἐπὶ μετέϲητε εἰς τὴν δικαιοσύνην, ἐλεύθεροι γίνεσθε τῆς ἁμαρτίας. τότε γὰρ ζῶν παρακούειν ὁ ϲκοτος τοῦ ἀνωτέρου κεφα-
» λαίου ἀπαιτεῖ. Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαιϲχύνεσθε; Τί οὖν τὸ ὄφελος ὑμῖν, φησὶ, τῆς πάλαι πρωτείας; δηλονότι τὸ ἐπαιϲχύνεσθαι ὑμᾶς νῦν. οὕτως γὰρ κακὸν ἡ ἁμαρτία, ὅτι καὶ μετὰ ἀπαλλαγὴν, αἰϲχύνε
» ται τὶς ἐπ' αὐτῇ. Τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος. νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες
» ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ. Οὐ μόνον ἀπὸ τῆς αἰϲχύνης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὧν ἀπετελεϲμάτων κατεϲκεύαϲε τὸ μοχθηρὸν τῆς ἁμαρτίας. τὸ τέλος ἐκείνων, φησὶ, θάνατον ἔχει, τοῦτ' ἔϲτι τὸν νοητὸν.
» Ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιαϲμόν. Ἐκείνων μὲν, φησὶν, ὁ καρπὸς θάνατος καὶ αἰϲχύνη, τούτων δὲ ὁ καρπὸς, ἁγιαϲμὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος. ἀλλ' ὅμως καὶ τούτων οὕτως ὄντων φησὶ, καὶ οὕτως τῷ θεῷ δουλεύϲατε ὥϲπερ καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ. Τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. Ἐκεῖ δεδομένων τῶν
» προϲδοκώμενα πίϲτεται, τοῦτέϲτιν ἀπὸ τοῦ ἁγιαϲμοῦ, τὴν αἰώνιον ζωήν.
» Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος. Τὰ ὀψώνια, οἷον ὁ καρπός. ἡ δωρεά. ὀψώνιον λέγεται, ἡ βαϲιλικὴ δωρεά. ὁρᾶς δὲ ἃ ἐπεξέρχεται τῷ λόγῳ, ἀϲφαλεϲτέρους τε αὐτοὺϲ ποιῶν πρὸς τὸ μέλλον πρίει, καὶ αὖτοι εὐχαριϲτοῦϲιν ὧν ἐρρύϑμιϲαν.
Φωτ. Ὀψώνιον. δηλονότι τῆς ἁμαρτίας ὠνούμεθα, ἃ ἡμῖν ἐκείνη πραττομένη, ἀντιδίδωϲι καὶ
» προξενεῖ. Τὸ δὲ χάριϲμα τοῦ θεοῦ, ζωὴ αἰώνιος, τῷ Χριϲτῷ Ἰηϲοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.
Κεφ. ϛ'. Οὐκ εἶπεν ὁ μιϲθὸς ὧν καρπωμάτων, ἀλλὰ χάριϲμα, δηλονότι ὅτι γε ἐκπαμά-
7 » των, ἀλλὰ καὶ χάριν ἀπηλλάγηϲαν ὧν ἁμαρτιῶν. Ἢ ἀγνοεῖτε ἀδελφοί.
» γινώϲκουϲι γὰρ νόμον λαλῶ. Μετ' ἐγκωμίου λέγει τὸ, γινώϲκουϲι. Ὅτι ὁ νό
» μος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου; Εἰ τὸν ἄνω, ὅτι ἀποθανόντων τῇ ἁμαρτίᾳ, τυραν-
» νοῦν γε κυριεύει ἡμῶν, ὧν ὅϲον ἐπ' αὐτῇ νεκρῶν ὄντων. νῦν δὲ θέλει δεῖξαι, ὅτι οὐ τὸ ὁ νόμος ἡμῶν κυριεύει. ἀνθρώπινον δὲ λέγει παράδειγμα. εἶτα ποιῶν δείκνυϲιν ὅτι γε μόνον ἡμεῖς ἀποθανόντων τῷ νόμῳ, ἀμὰ καὶ ὁ νόμος ἀπέθανε τῇ ὑπαφείᾳ τοῦ Χριϲτοῦ. τοῦ ἀνθρώπου. γὰρ εἶπεν ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, ἀλλὰ ἀνθρώπου, ἵνα ἀμ-
» φοτέρους δηλώϲῃ. Ἐφ' ὅϲον χρόνον ζῇ. Τίς; δηλονότι ὁ ἄνθρωπος. ἐλλει-
» πτικῶς οὖν εἴρηται. σαφὲς δὲ αὐτὸ ποιεῖ, τὸ ἐπαγόμενον. Ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ,
» τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου
» τοῦ ἀνδρὸς. ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίϲει, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ
» ἑτέρῳ. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐϲὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτῷ μοι
» χαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ. Ἐν τάξει τοῦ ἀνδρὸς, τέθεικε τὸν νόμον, ἵν' ταῖς δὲ γυναιξὶ,

δὲ γυναικὸς, τὸν πιϲτεύϲαντας. ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ. ἵν' τῷ παραδείγματι τῆς χηρείας, τὸν νόμον ὑποτίθεται ἀποθανόντα, ἀλλ' ἵνα ἐντεῦθεν ϲυμπεραίσματι, ἵνα μὴ ἐπαχθῇ πρίϲιν τὸν λόγον, μόνον ἁπλῶς διηγούμενος. ἀπὸ τοῦ νόμου. τοῦ νομοθετοῦντος πρεῖττόν ἀνδρὸς, ἐ δεσμοῦντος πρὸς γυναῖκα πρὸς αὐτὸν. τὸ δὲ, κατήργηται,
» ἀντὶ τοῦ ἀπολέλυται, ἐλευθέρωται. Ὥϲτε ἀδελφοί μου καὶ ὑμεῖς ἐθανατώ-
» θητε τῷ νόμῳ. Ἐν τῷ ϲυμπεράϲματι γὰρ ἁπλῶϲ ἀποθανόντα τὸν νόμον, δηλονότι τὸ μὴ δόξαι εἶναι ἐπαχθῆ. (Ἰουδαίοις γὰρ λαλεῖ.) ἀλλὰ τοὺς πιϲτεύϲαντας ἁπλῶϲ τῷ θανάτῳ Χριϲτοῦ ἀποθανόντας αὐτοῦ τοῦ νόμου, διὸ καὶ ἐλευθερωθέντας. ἁπλῶϲ τοῦ νόμου ἀποθανόντος γὰρ παραβάτης ὁ καταλιμπάνων αὐτὸν καὶ πιϲτεύων
» τῷ κῷ, πολλῷ μᾶλλον αὖ καὶ αὖ τοὺς ἀποθάνῃ, ὥϲπερ, φησὶ, καὶ ἡμεῖς ἀπεθανόμεν, λέλυται αὐτοῦ τοῦ νόμου καὶ γὰρ ἐϲὶ παραβάτης.
» Διὰ τοῦ ϲώματος τοῦ Χριϲτοῦ. Τοῦ θανατωθέντος ὑπὲρ ἡμῶν. ϲυναπεθάνο-
» μεν γὰρ αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίϲματι, καὶ οὐκ ἐϲμὲν ἑαυτῶν. ἠγοράϑημεν γὰρ τιμῆς.
» Εἰς τὸ γενέϑαι ὑμᾶς ἑτέρῳ τῷ ἐκνεκρωϑέντι ἐγερϑέντι. Ὡς τοῦ νόμου ἀποθανόν-
» τος. διὸ οὔτε παραβάται ἐυρεθήϲομεθα. Ἵνα καρποφορήϲωμεν τῷ θεῷ.
Εἶτα προτρέπει ἐλπίϲι κρείττοϲι. Τότε μὲν γὰρ φησι, τῷ θανάτῳ ἐκαρποφοροῦμεν, τὰ ϲὰν ἐκείνῳ πράττοντες, νῦν δὲ τῷ θεῷ.
» Ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκὶ, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖ-
» το ἐν τοῖς μέλεϲιν ἡμῶν, εἰς τὸ καρποφορῆϲαι τῷ θανάτῳ.
Τοῦτέϲτιν ἐν τῇ κατὰ νόμον πολιτείᾳ. σάρκα γὰρ, τὴν σαρκὶ δεδομένας νομοθε- Θεοδωρ.
ϲίας ὠνόμαϲεν, διὰ τὴν ῥώϲεως καὶ πόνου καὶ λύπας, καὶ ὧν τοιούτων. ἐν τῇ σαρκὶ, τοῦτέϲτιν ἐν τῷ σαρκικῷ βίῳ. ἦν εἶπε δὲ ἐν τῷ νόμῳ, ἵνα μὴ ἀπαράδεκτος γένηται. ἔτι γὰρ ἐϲτέβοντο τὸν νόμον. τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο. οὐ γὰρ ἦν δηλονότι, φησὶ, τῶν ἐπιθυμίαν, ἣ μὴ ὁ νόμος ἔλεγε, γὰρ ἐπιθυμήϲεις. τὰ οὖν διὰ τοῦ νόμου γινόμενα. καὶ πάλιν, ἦν εἶπεν ἐνεργεῖ τὰ μέλη, ἵνα μὴ κατηγορήϲῃ τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ ἐνηργεῖτο, εἰς τὸ καρποφορῆϲαι τῷ θανάτῳ, δεικνὺς ἐξωθεν παραγινόμενα ἐνεργείᾳ τοῦ Σατανᾶ, εἰς τὸ ϲυνεϲτενεγκεῖν τῷ θανάτῳ. διὰ γὰρ
» τῶν ἁμαρτιῶν, τῷ θανάτῳ καρποφορούμεν. Νυνὶ δὲ κατηργήθημεν
» ἀπὸ τοῦ νόμου ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα. Πάλιν τὸ ἐπαχθὲς φεύγων, ἦν εἶπε, κατήργηται ὁ νόμος, ἀνθ' ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νόμου κατηργήθημεν. τοῦτέϲτι ἀποθανόντες καὶ ἐλευτρώθημεν. διατί; ἐπειδὴ ἀπεθάνομεν διὰ τῆς ἁμαρτίας. αὕτη γὰρ ἡ κατέχουϲα. καὶ ἠλευθερώθημεν οὐ διὰ τοῦ νόμου, ἀμὰ διὰ τοῦ Χριϲτοῦ. δηλονοῦν οὖν ὅτι ἀπὸ μόνου τοῦ νόμου ἀποθανόντες ὡς ἀποθανόντες. ὑπετάγημεν
» δὲ, τῷ ϲυναμφοτέρους ἡμᾶς τοῦ θανάτου Χριϲτῷ. Ὥϲτε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι Κεφ. ιʹ.
» πνεύματος, καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος. Εἶτα ἵνα μὴ νομίϲωϲιν, ὅτι ἀπο
λυθέντες τοῦ νόμου, λοιπὸν ἃ βούλονται ἀκινδύνως πράττουϲιν, ἐπάγει ἄλλην δουλείαν ἀκριβεϲτέραν τῶν τοῦ πνεύματος. καλῶϲ δὲ τὸ καινότητι. ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸ ἐν τῇ νέᾳ, ἐπεβάπτομεν, ἅπερ οἱ παλαιοὶ ἐν τῷ γράμματι ἦγον ἐν τῷ νόμῳ, ἀμὰ καινὰ

καὶ νέα παραγγέλματα, καὶ φιλοσοφώτερα, ὡσεὶ εἶπεν, ἵνα δουλεύομεν τοῖς νέοις τοῖς ἐκτὸς πνεύματος ἐπιταγῆσι. καὶ γὰρ τοῖς μὲν ἀρχαίοις τὸ μὴ φονεύειν, ἡμῖν δὲ τὸ μὴ ὀργίζεσθαι. ἐκείνοις μὴ μοιχεύειν, ἡμῖν δὲ τὸ μὴ δὲ προσβλέπειν ὀρᾶν ἐπέτακται. καὶ γὰ παλαιότητι γράμματος. γὰκ ἔτι γὰρ ὁ νόμος ἐπιτάσσει, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα. ἤπου δὲ παλαιότητι, ἔδειξε τὸ σαθρὸν τοῦ νόμου καὶ ἀχρεῖον. πᾶν γὰρ
» τὸ παλαιούμενον, φησὶ, καὶ γηράσκον, ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. Τί οὖν ἐροῦμεν, ὁ νό-
» μος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο. Ἐπεὶ δὲ εἶπεν ἵνα δουλεύωμεν τῷ καινότητι πνεύματος, ὡς τοῦ μὲν πνεύματος σώζοντος, τοῦ δὲ νόμου μὴ σώζοντος, φησί. τί οὖν ἐροῦμεν, ὅτι ὁ νόμος ἁμαρτωλός ἐστιν, ἢ ἁμαρτίας πρόξενος; γὰ τοῦτο, φησὶ, λέγω, ἀλλ' ὅτι πρόξενός μοι τοῦ γνῶναι τὼ ἁμαρτίαν. γνοῶ δὲ χειρόνως τιμωρηθῆναι, ὅτι ἐν γνώσει λοιπὸν ἁμαρτάνω. ὅμως καὶ μικρὸν δείκνυσι τὸν νόμον, καὶ κατασκευαστικὸν τῆς ἁμαρτίας, γὰμὴν παρὰ τὼν οἰκείαν φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὼν αὐτῶν κακίαν. γὰκ εἶπε, τί οὖν; ὁ νόμος ἀπέθανεν ἢ κατήργηται; σπέρ γὰρ ἐβούλετο, ἀλλ' ὅπερ γὰρ δὲ αὐτῷ ἐδόκει. τί οὖν; φησὶν, ὁ νόμος ἁμαρτία; διὸ ἐπάγει, μὴ γένοιτο, ἅμα κἀκείνοις λοιδορῶν, καὶ τὸ αὐτοῦ γκαναιρῶν. γὰρ ἡμὴ ἔστιν ἁμαρτία, πῶς ἢν γὰκ ἀπέθανεν ἢ γὰ κατήργηται, ὅπερ ἐκεῖνος καὶ ἐδείκνυε καὶ ἐβούλετο. ὁ νόμος ἁμαρτία; μετετράπη φησὶν, ὁ νόμος τὼ φύσιν, καὶ γέγονεν ἐις ἁμαρτίαν ὠθῶν; γχὶ φησὶν. ἴδες πῶς πάντα χοῦ τῆς ἁμαρτίας ἕνεκεν, τὸν νόμον ἀπαλλάττων κατηγορίας ἁπάσης; διὸ καὶ ἐπάγαγε λέγων. ὥστε ὁ νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ ἀγαθή. ἆρ' ἡ βουλεσθε, καὶ ὧν πραγμάτων ἕνεκα ἐξηγήσεις ταύτας ἐις μέσον τὸν λόγον ἀγάγωμεν. οὕτω γὰρ σαφέστερα τὰ παρ' ἡμῶν λεγόμενα. τινὲς γὰρ ἐντεῦθεν, γὰ περὶ τοῦ νόμου Μωυσέως αὐτὸν φασι, λέγειν τὰ λεγόμενα, ἄλλοι μὲν περὶ τοῦ φυσικοῦ, ἄλλοι δὲ περὶ τῆς ἐντολῆς τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ δοθείσης. καὶ μὴν παντα-χοῦ σκοπὸς τῷ Παύλῳ τὸν ἀναιρῆσαι τὸν νόμον. πρὸς δὲ ἐκείνους, οὐδένα λόγον ἔχει, καὶ μάλα γε ἠκότως. τοῦτον γὰρ Ἰουδαῖοι δεδικηκότες καὶ τρέμοντες, ἐφιλονείκουν τῇ χάριτι. τὼ δὲ ἐντολὼ τὼν ἐν τῷ παραδείσῳ, γὰδὲ νόμον τότε φαίνεται καλέσας, γὰδ' αὐτὸς, γὰδ' ἄλλος γὰδείς. ἵνα δὲ καὶ αὐτῶν ὧν ἠρμήνευον τοῦτο σαφέστερον γένηται, ἐπεξέλθωμεν τοῖς ῥήμασι, μικρὸν ἀνωτέρω τὸν λόγον ἀγαγόντες. περὶ γὰρ πολιτείας ἀκριβοῦς αὐτοῖς διαλεχθεὶς, ἐπάγαγε λέγων. ἢ ἀγνοεῖτε ἀδελφοὶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; ὡς τε καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ. οὐκοῦν ἡ περὶ τοῦ φυσικοῦ ταῦτα εἴρηται, ἐυρεθησόμεθα μὴ ἔχοντες νόμον φυσικόν. ἡ δὲ τοῦτο ἀληθὲς, ὧν ἀλόγων ἐσμὲν ἄνοητότεροι. ἀλλ' οὐκέτι ταῦτα. περὶ γὰρ τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ οὐδὲ φιλονεικεῖν ἀναγκαῖον, ἵνα μὴ περιττὸν ἀναδεξώμεθα πόνον πρὸς τὸ ὁμολογημένα ἀποδυόμενοι. πῶς οὖν τὼν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων, ἡ μὴ διὰ νόμου; οὐ τὼ καθόλου λέγων ἄγνοιαν τοῦτο λέγει, ἀλλὰ τὼ ἀκριβεστέραν γνῶσιν. ἡ γὰρ περὶ τοῦ φυσικοῦ τοῦτο εἴρηται, πῶς ἂν τὸ ἐξῆς ἔχοι λόγον; ἐγὼ γὰρ ἔζων χωὶς νόμου ποτέ. οὔτε γὰρ ὁ Ἀδὰμ, οὔτε ἄλλος ἄνθρωπος οὐδεὶς, οὐδέποτε χωὶς νόμου φυσικοῦ φαίνεται

φαίνεται ζήσας. ὁμοῦ τε γὰρ αὐτὸν ἔθλασεν ὁ θεὸς, καὶ ἐκεῖνον αὐτὸν ἐπίθετο τὸν νόμον αὐτῷ, σύνοικον ἀσφαλὴ παραπαθήσας τῇ φύσει πάσῃ. χωὶς δὲ νόμου, γὰδαμοῦ φαίνεται ζωτικὴν τὸν φυσικὸν νόμον καλέσας. ζωτὸν δὲ καὶ ἐντολὴν
» καὶ δικαίαν καὶ ἁγίαν καλεῖ καὶ νόμον πνευματικόν. Ἀλλὰ τὼ ἁμαρτίαν γὰκ
» ἔγνων, ἡμὴ διὰ νόμου. τίνα τε γὰρ ἐπιθυμίαν γὰκ ᾔδειν, ἡ μὴ ἔλεγε, γὰκ ἐπιθυμήσεις. Οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ τὼν ἁμαρτίαν γὰκ ἐποίησα, ἡ μὴ διὰ νόμου, ἀλλ' γὰκ ἔγνων. ὥστε γὰ τοῦ πρεῖν, ἀλλὰ τοῦ διαγνῶσιν τὼν ἁμαρτίαν, ὁ νόμος αἴτιος. πανδεχτικὸς ὢν, καὶ μὴ συγχωρῶν διὰ τῆς ἀγνοίας, ἐις τὼ ὧν ἀλόγων ἐκπίπτειν φύσιν.
» Ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ζωτολῆς, κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν. Οὐχ ὁ νόμος αἴτιος φησὶ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ζωτολῆς ἡ ἐστὶν ὁ νόμος, ἐξιστάτησόμε. ὅρα πῶς ῥέμα δείκνυσι πρόφασιν τῆς ἁμαρτίας τὸν νόμον. φανερῶς δὲ γέγονεν, ἵνα μὴ πεσῇ αὐτοῖς. ἁμαρτίαν δὲ ἔοικε λέγειν τὸν Διάβολον. ὥσπερ οἶν τὸν ζωπῆρα ζωὸν ἡ γραφὴ καλεῖ ὁ δικαιοζήλω, τῷ ξῶντι ὁ δικαιοζήλης αἴτιον εἶναι, οὕτως ὁ τὴν ἐναντίαν δύναμιν ἐκτοικείας ζωεργείας τρέφει ἁμαρτίαν, πρέφει δὲ ψεῦδος ὁ θάνατον καλεῖ. οὕτω δὲ ὁ ἐντοῖς ἐξῆς ἤπου, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησε, τὸν Διάβολον δηλοῖ. λοιπὸν οὖν διὰ τὴν ζωτολῆς ἀφορμὴν ὁ Διάβολος ἔλαβον, ὅτι τὰ παραγγέλματα τοῦ νόμου ὡς ὕλην τινὰ τῆς ἑαυτοῦ τέχνης πρισάμενος, ἐις τὸ ἐναντίον ταῖς ἐντολαῖς μετέτρεψε τὸν ἄνθρωπον. δῆλον δὲ ὅτι διὰ ἑαυτὸν ὁ ἀπρόσβολος, τὸν κοινὸν ἄνθρωπον δηλοῖ. πᾶσαν ἐπιθυμίαν. καλῶς τὸ πᾶσαν. ἦν γὰρ καὶ πρὸ τοῦ νόμου ἐπιθυμία. ἐπεὶ, διατί ὁ κατακλυσμὸς γέγονε; καὶ τὰ Σόδομα ἀπώλετο; ἀλλὰ νῦν φησι, καὶ ὡς γὰκ ἦν ἐνεπιθυμίας ἔμαθον ἐκ τοῦ
» νόμου, καὶ μαθὼν ἐποίησα. Χωρὶς γὰρ νόμου, ἁμαρτία νεκρά.

Τουτέστιν ἀνενέργητος. ἡ γὰρ ζωὴργει καὶ πρὸ τοῦ νόμου, ἀλλ' οὐ τοσοῦτον. καθεύδειρε ἐδόκουν, φησὶν, αἱ ζωλείους ἁμαρτίαι καὶ τεθνάναι. γὰρ ἦδει τὰς ζωλείους, καὶ ζωὶ λιγνοὶς πράττων, γὰκ οὕτως ἡμάρτανον. Ἡ μὲν οὖν ἁμαρτία νεκρά, ἐγὼ δὲ ζωῆν ὅτε μὴ ζωοχλούμενος, μὴ δὲ νυπόμενος, μὴ δὲ νεκρούμενος ὑπ' αὐτῆς. πῶς οὖν ἀνέζησεν ἐκείνη; διὰ τοῦ νόμου. τίνα τρόπον; ὅτι τοῦ νόμου δοθέντος, μᾶλλον ἐκείνη πρὸς ἐπίθεσιν παρωξώθη, καὶ οἷον ἐπειράσαι ὥρμησεν, ὅτε διὰ ἐφανοῦτο μὴ λόντα τὸν φυλάξαντα τὰ ζωὸ ζωολιὼ ὑπολογιζομένην, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον διαβασκαίνουσα. καὶ ἐγὼ πάλιν γνοὺς διὰ τῆς ἐντολῆς τὼν ἁμαρτίαν, ὡς ἐν γνώσει πράττων ἀφεύγειν ἔδει, μᾶλλον κὶ τοῦτο ἡμάρτανον, καὶ μᾶλλον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐπεροώνυον, ἰσχὺν αὐτῇ διὰ τῆς κατὰ γνῶσιν ἀθέτου πράξεως ἐπιχορηγῶν, καὶ οἷον ἀθενῆ καὶ νενεκρωμένην οὖσαν ζωισχύων καὶ ἀναζωπυρῶν. ἡ δὲ ζήσασα, ἐμὲ ἐνέκρωσε. πρὸ δὲ τοῦ ἀναζῆσαι ἐκείνην, ἐγὼ ἔζων μᾶλλον. τοῦτο δὲ ἴσως πρὸ τοῦ νόμου καὶ τῆς ζωτολῆς. ὡς τε ἡ καὶ μὴ ὁ νόμος ἁμαρτία, ἀλλ' οὖν ἐκείνου δοθέντος, κὶ δύο πρόσωποις ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, αὐτῆς τε ἐκείνης μᾶλλον πρὸς ἐπίθεσιν ἀνακινηθείσης καὶ διεγερθείσης, ἐ ἡμῶν τῇ κὶ γνῶσιν ἐκ τοῦ πρὸ πράξει ἐνισχυσάντων αὐτὴν, ἐ τὼ καθ' ἡμῶν ἐπιβλητὼ ζωὴν παῤῥησίᾳ παρασχομένων. ἀλλ' ἐκείνη μὲ ἀνέζησεν, ἐγὼ ἠ ἀπεθάνομεν.

» Εγω δὲ ἔζων χωὶς νόμου ποτέ. Πότε ἔζων χωὶς νόμου; πρὸ τῦ δοθῆναι τὼ ἐν-
τολὴν τοῖς πρωτοπλάστοις, τὼ δὲ παραδείσω ζωήν. ἢ πρὸ Μωσέως δ' ἁπλῶς ὅτι ἔζων,
φησίν. ἐγκ ἦμην νεκρὸς τῷ πλήθει τῶν ἁμαρτιῶν. Τότε γὰρ μόνον εἶχον κατήγορον τὸν
φυσικὸν νόμον, νυνὶ δὲ καὶ τὸν γραπτόν. ὁρᾶς πῶς ἐκ τοσέτου ἁπλῶς ἔβλαψεν ὁ νόμος;
» Ελθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὑρέθη
» μοι ἡ ἐντολὴ, ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον. Ενετλήν φησι τὸν νόμον. ἁπλῶς δὲ,
ἀνέζησεν, ἔδειξεν ὅτι ἦν πρὶν ἡ ἁμαρτία, ἀλλ' ἡ σύχαζεν, ὁ δὲ νόμος ὡς ἐνεργὲ
ζῶν, ἐφανέρωσεν αὐτὼ ἵνα φύγωμεν αὐτὼ, ἀλλὰ πειρασιος τοὺς μὴ φυγόντας
ἔβλαψεν. ἡ οὖν εἰς ζωήν μοι δοθεῖσα, (οὕτως γὰρ εἶχε φύσεως) εἰς θάνατον μοι γέ-
» γονε διὰ τὼ ἑμαυτέραν ῥαθυμίαν, ἁπλῶς δὲ διὰ τὼ αὐτῆς φύσιν. Η γὰρ ἁμαρτία ἀφορ
» μὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς, ἐξηπάτησέμε, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινε.

Πάλιν τὰ αὐτὰ τρικίλως κατασκευάζει, καὶ ἕκστος. μεγάλην γὰρ εἶχε δόξαν ὁ νό-
μος. δείκνυσιν οὖν αὐτὸν μηδὲν ὠφελοῦντα, ἀλλ' ἐκ πειρασέως βλάψαντα.
πρῶτον δὲ τοῦτο, ἵνα εὐπαράδεκτος γένηται κηρύσσων τὸ ἀφεῖναι μὴ τὸν νόμον, πρὸς
δραμεῖν δὲ τῇ πίστει Χριστοῦ. ἀνωτέρω γὰρ ἔφων ὅτι ἀφορμὴν λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία
κατειργάσατο ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν, ἐτάγει, ὅτι χ μόνον ἐπιθυμίαν πᾶσαν
κατειργάσατο, ἀλλὰ καὶ ἐθανάτωσέ με αὕτη μοι γνομένη εἰς θάνατον. εἶτα ὡς
ἔθος αὐτῷ αἰτίας αἰτίας σωείρει, καὶ τὼ ἀκόλουθον ἐνδεικνύναι τῶν πραγμάτων
καὶ ἐν τοῖς λόγοις, ἀνατρέχει καὶ πάλιν φησὶ πῶς κατειργάσατο πᾶσαν ἐπιθυμίαν καὶ
φησιν, ὅτι ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐξηπάτησέ με. εἶτα ἀφεὶς τὸ περιττὸν νοεῖν ἐνταῦ-
θα, ὅτι ἐκ τύρου δὲ ἀγάγοι τὼ ἐπιθυμίαν, καὶ τὸν ἀφεὶς, ἐπισωάγει τὸ τέ-
λος, καὶ ἀπέκτεινεν, ἵν' ᾖ καθ' σωέχειαν, εἴτις ἀναλάβοι, οὕτως αὐτῷ ἡρμήνευον.
ἀφορμὴν λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία, κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν. τὼ δὲ
ἐπιθυμίαν κατειργάσατο, ἀπατήσασα. ἐργασαμένη δὲ τὼ ἐπιθυμίαν, ἀπέκτει
νέ με. ἔστιν οὖν ἡ ἀπάτη, αἰτία τῆς ἐπιθυμίας. ἡ δὲ ἐπιθυμία, τῦ θανάτου. τὼ
δὲ ἀπάτω εἰργάσατο διὰ τῆ ἐντολῆς ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ τὸ ὑπερβάλλον τῆ κακίας
» αὐτῆς, διὰ τῦ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν ἐργαζομένης. Ωστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος καὶ ἡ
» ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονε θάνατος; μὴ γέ-
» νοιτο, ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία. Αγιος ὁ νόμος, ὅτι ἐφύλαττον αὐτὸν ἀναπαρσίας τοὺς
φυλάττοντας αὐτ. δίκαιος, ὅτι τοὺς μὲν καρθωμένους εἰς ἡμείβετο δωρεαῖς, τοῖς δὲ
παραβαίνουσιν ἐπιτίθει τὰς τιμωρίας. ἀγαθὸς, ὅτι χλιόδρομος ταῖς τιμωρίαις
ἡ ὀργὴ χρόμενος ἐκόλαζεν, ἀπὸ τῆς αὐτ ἕνεκα σωτηρίας καὶ ὠφελείας καὶ βελτιώ-
σεως, καὶ ἔτι ὅτι μικρὰ καρθοῦσι, μεγάλα ἐχαρίζετο, καὶ ἁμαρτάνοντας φείδε-
το, καὶ χ κατ' ἀξίαν τῶν πλημμελημάτων ἐκόλαζεν. αὐτὸς δὲ τέως παραδρα-
μὼν ταῦτα, ἐκ τούτων συμπεραίνει, ἅγιον καὶ δίκαιον καὶ ἀγαθὸν εἶναι τὸν νόμον,
ὥστε τὼ ἁμαρτίαν. ἐξ ἑνὸς μὲν, ὅτι ἐδίδαξέ με γνῶσαι τὼ ἁμαρτίαν καὶ ἐπέταξε
φυγεῖν αὐτὼ. ἐξ ἑτέρου δὲ, ὅτι κινδυνῶν καὶ φροντίζων τοῦτο ἐποίησεν. ἐις γὰρ
ζωὴν ἐμοὶ καὶ σωτηρίαν ταῦτα ἐποίησεν. ἅγιος οὖν, ὅτι ἐδίδαξε, καὶ φυγεῖν αὐτὸ
τῆς ἀναπαρσίας

τῆς ἀναπαρσίας αὐτῆς ἐπέταξε. δίκαιος δὲ, ὅτι διδάξας, οὕτως τὼ τιμωρίαν τοῖς
μὴ φυλάξαντας ἀπαιτεῖ. ἀγαθὸς δὲ πάλιν, ὅτι ζωήν μοι προνοούμενος ταῦτα
ἐπέτελε. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. Ο μὲν νόμος ἅγιος. χ γὰρ τῆς τῦ νόμου φύ-
σεως ἦν τὸ βεβλάφθαι με, ἀλλὰ τῆς ἡμῶν, φησὶ, κακίας καὶ ῥαθυμίας, ἀφ' ὧν
χ ἐφυλάξαμεν τὰ ἐπιτασσόμενα. καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία. νόμον τὴν Μωσαϊκὴν λέγει, Θεοδωρ.
ἐντολὴν δὲ, τὼ τῷ Αδὰμ δεδομένον. ἁγίαν μὲν ὡς τὸ θεῖον διδάξασαν. δικαίαν
δὲ, ὡς ὀρθῶς τοῖς παραβάταις τὼ ψῆφον ἐπενεγκοῦσαν. ἀγαθὴν δὲ, ὡς ζωὴν Φωτ.
τοῖς φυλάσσουσιν ἐντρεπίζουσαν. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία. Επειδὴ τῆς ἁμαρτίας ἡττή-
σασα τὸ μέγεθος δεῖξαι, μεῖζον δὲ ταύτης ἦς κακίαν χ ἑῶν εὑρεῖν, δι' αὐτῆς ταύ-
της τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐνδεικνύμενος φησὶν, ἵνα ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, ῥυ-
τέον ἵνα ἐκκαλυφθῇ αὐτῆς ὁ τὰς τῆς κακίας πλοῦτος, ἐ ἡ ἰσχὺς αὐτῆς ἡ τῶ αὐτῆ.
οἷον, ἵνα, ὅπερ ἐστὶν, ὅλη ὡς ὅλη γένηται ἐκφανὴς. ἐπὶ μὲν γὰρ ὧν ἄλλων ὑπερ-
βολήν τινα θέλοντες παραθεῖναι, δυνάμεθα ἄλλο τι ἐπιφέρειν τῷ διασυρομέ-
νῳ ὑφ' ἡμῶν, οἷον, μαρὸς εἶ· ἐπὶ ῥοῦτον ὁ Κάϊν, ὅτι ἀδελφοκτόνος ἐγένετο, ὅτι δὲ
θεὸν πρῶτος ἐψεύσατο, καὶ τὰ ὅμοια. καὶ πάλιν. χδὲ μετὰ τὼ ὧν τεράτων ἐπίδο-
ξιν παρεκλήθη Φαραὼ ἀπολῦσαι τοὺς Ισραηλίτας, ἵνα φανῇ αὐτῦ τὸ ὠμὸν καὶ ἀπί-
θανον τῆς γνώμης καὶ θεομισές. καὶ ἐπὶ ὧν ἄλλων ὁμοίως. ἔστι γὰρ εὑρεῖν τι χεῖ-
ρον ὧν ὑποκειμένων, οὗ καὶ μετασχόντες οἱ πονηρευόμενοι, τὰς κατ' ἐκεῖνο πονηρο-
ρίας ἐπιδέχονται. ἐπὶ δὲ τῆς ἁμαρτίας, ἐπεὶ ταύτης, ὡς ἔφημεν, οὐκ ἔστι χεῖρον
εὑρεῖν, αὐτὼ ἐφ' ἑαυτῆς κατηγόρησε, πικρῶς ἅμα καὶ δριμέως τὸν ὄγκον αὐτῆς καὶ
τὸ τυραννικὸν καὶ ἀνυπόβλητον ὑποδεικνύμενος. ἐπειδὴ δὲ ἀσαφέστερόν πως ἔδοξεν
ἔχεσθαι τῇ παρολογίᾳ τῦ ὀνόματος, πάλιν δὲ μεταλαμβανομένου τῦ ὀνόματος, ἡ
τῆς ὑπερβολῆς καὶ δριμύτητος ὕψωσις ὠφελεῖν, παρονομάζει μὲν καὶ χ τελείως
ἀφίσταται τῦ ὀνόματος, ἐν ᾧ δὲ ἐκλελύσθαι ἐδόκει, τόνον ἐπάγει τῇ προθήκῃ τῦ
καθ' ὑπερβολήν. καὶ οὕτως ἐπὶ τὸ σαφέστερον ἅμα καὶ ὁμοίως ὄγκον καὶ τῦ δριμέως
ἐμφαντικὸν μεταλαβὼν τὸν λόγον φησὶν, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς
» ἡ ἁμαρτία. Ινα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον.

Ινα, φησὶ, δειχθῇ τῶς μιαρὰ, τῶς πονηρὰ καὶ ἰταμὴ καὶ ἰσχυρὰ ἡ ἁμαρτία, διὰ
τῦ ἀγαθοῦ, ῥυτέον τὸν νόμου αὐτῦ, τὸν θάνατον κατειργάσατο. μείζην δὲ δηλοῖ τῆς
ἁμαρτίας τὼ ἰσχὼ, δεῖξαι θέλων τῦ Χριστοῦ τὼ ἀγαθότητα καὶ τὼ δωρεὰν ὅση,
ὅτι ταύτης ἡμᾶς τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἀφύκτου ἀπήλλαξεν.
» Ινα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς.

Ινα, φησὶ, δειχθῇ αὐτῆς ὁ ἄπας ἰὸς, καὶ ἡ πᾶσα κακία. τὸ γὰρ, καθ' ὑπερβολήν,
ἐπιτάσεώς ἐστιν. χ μικρὸν οὖν ὤνησεν ὁ νόμος πᾶσαν αὐτῆς τὼ πικρίαν ἀπεκα-
λύψας γυμνήν. τοῦτο δὲ δηλοῖ, τὸ γένηται, ἵνα ἀποκαλυφθῇ γυμνή, ἵνα διὰ
» τοῦτο τοῦτο φύγωμεν αὐτώ. Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν. ἐγὼ
» δὲ σαρκικός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὼ ἁμαρτίαν.

Επειδὴ εἶπε τὸν νόμον αἴτιον τῆς ἁμαρτίας, ἢ καὶ μὴ παρὰ τὼ αὐτῦ φύσιν,

ἵνα μὴ νομίσωσιν αὐτὸν κατὰ τοῦ νόμου λέγειν, ἀλλὰ μόνον αὐτὸν κατηγορεῖν ἁμαρτίας, ἀλλὰ καὶ ἐγκωμιάζει αὐτόν. κατηγορεῖ δὲ ὧν μὴ φυλαξάντων. ὁ νόμος, διδάσκαλος, φησὶν, ἀρετῆς, πολέμιος ἁμαρτιῶν, πνευματικός ἐστιν, ἄλογον, φησὶ, τὸ ἀγαθὸν πνεῦμα, καὶ ὥσπερ ὑπαγόρευσις. ἢ πνευματικός ὅτι τοῦ πνεύματός βούλεται, καὶ τὰ συμφέροντα ζητεῖ τῆς ψυχῆς. ἐγὼ δὲ ὅτι τοῦ τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας διώκω, σαρκικός ἐμι. ἢ εἴπωμεν ὑμεῖς οἱ τῷ νόμῳ χρώμενοι καὶ παραβαίνοντες, ἵνα μὴ τραχὺν καὶ ἐπαχθῆ τὸν λόγον ποιήσω, ἀλλ' ἐγώ, φησὶ, τὰ ἐκείνων ἐφ' ἑαυτοῦ σχηματίζων, καὶ ἐφεξῆς δὲ οὕτως ποιεῖ, τὸ τραχὺ καὶ σφοδρὸν ἐκλύων, καὶ λεαίνων τῇ περὶ ἑαυτὸν σχηματολογίᾳ. σαρκικός ἐμι. αὐτὸς ὁ ἄνθρωπός ἐστιν ἀνθρωπος, ἀλλὰ καθ' ὅ ἐστιν ἄνθρωπος, ἀλλὰ καθ' ὅ οὕτως ἑαυτὸν ἐξαμλῶ, ὑπὸ τὴν Ἐπιθυμίαν, φησὶ, κείμενος τῆς σαρκὸς, καὶ Ἐπιτελῶν τὰ ἀρέσκοντα τοῦ ὥμαρτε. πεπραμένος ἐστὶ τῇ ἁμαρτίαν. μισῶ γὰρ τὸ θανάτου, φησὶ, καὶ ὁ ζῶν παθῶν ὑπεισῆλθεν ἐσμός. οἷον ὀργὴ, λύπη, Ἐπιθυμία κακή. φύσις, φησὶ, Πανδεδομένος ἤμην. τὸ γὰρ τὸ, πεπραμένος. παρεδεδόμην δὲ, ζῶν παθῶν ἀρχὴν λαβόντων, τῷ Ἀδὰμ παράβασιν. Οὐ γὰρ κατεργάζομαι, γινώσκω.

Εἶτα λέγει πῶς πεπράμεθα ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. γινώσκω, φησὶ, πῶς ἁπατῶμαι καὶ σωαρπάζομαι ἐς τὴν ἁμαρτίαν, κλέπτομαι, φησὶν, ὡς μικροῦ μὴ δὲ ἤδεναι τί πάσχω. μισῶ γὰρ τὸ πραθῆναι καὶ γνέσθαι τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν, γινώσκω δ' κατεργάζεται, τῆς συνηθείας τῆς αἰσχρᾶς παντελῶς αὐτῷ κωλευούσης, καὶ μὴ δὲ συγχωρούσης ἤδεναι ὅτι ὁ πράττει κακόν ἐστι. διὸ καὶ ὁ ἐμίσει αὐ ἤ ἄπραπος καὶ ἐλεύθερος ἦν, καὶ ὁ οὐκ ἂν ἔλεγε, τῷ καὶ αἱρεῖται πεπραμένος ἤδη ὢν καὶ πράττει. ἢ δὲ ἐλεύθερος ὢν καὶ ἄπραπος καὶ κατὰ φύσιν ζῶν εἰ λόμην ἃ νῦν ποιῶ, συμμαρτυρῶ τῷ νόμῳ ὅτι καλός. ἐκεῖνα γάρ μοι ψηφίζεται φεύγειν, ἃ καὶ ἐγὼ τῇ κατὰ φύσιν, ἐλευθερίᾳ τυγχάνων, ἔκρινα φευκτέα εἶναι καὶ μισητά. νῦν δὲ πραθείς φησι, καὶ ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν πεσὼν ὡς ὑπ' ἐκείνης δεσποζόμενος καὶ πωλευόμενος καὶ ἐκείνῃ ὑπηρετῶν, οὕτως ἐργάζομαι τὸ κακὸν, ὥσπερ οὐκ ἂν ἔπραξα ἐγὼ ἐν ἐλευθερίᾳ ὤν. διὸ πρόσωπον πινὰ ζωκ ἐργάζομαι αὐτὸ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ κρατηθεὶς καὶ πωλευθεὶς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας. αὐτὸς δὲ ἐμφανικώτερον φησὶν, ἀλλ' οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. ὥσπερ γὰρ ὁ τὴν οἰκίαν οἰκῶν, ἐκεῖνος πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν πράττει, καὶ κέκριται αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ σωεργῶ, οὕτως φησὶ, καὶ ἡ ἁμαρτία λαβοῦσα με ἔκδοτον καὶ πραθέντα αὐτῇ ᾠκίσατο, καὶ ἑαυτῆς ὅλον ἐποίησατο, πᾶν ἀγαθὸν ἀπελάσασα τῆς ἐμῆς σαρκὸς, οἷον ἐπίγνωσιν ὧν πράττω, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἁμαρτάνω, καὶ ἔτι πλείονα. εἶτα τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, οὐ παντάπασι δέ, φησιν, ἕξεσιν ἐμαυτοῦ. ὥστε μὴ δὲ ἤδεναι τὸ ἀγαθὸν ὅλως, μὴ δὲ ἔχειν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἔστ' ὅτε διανίσταμαι πρὸς αὐτό. διατὶ γὰρ, ἔφη παράκειταί μοι, οἷον κεῖται παρέργοι, ὁμοία νεκρῷ, ὅμως διανίσταμαι, κειμένου αὐτοῦ παρέργοι, ἀλλὰ πωλευόμενος ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, τῷ πεσεῖν εἰς τέλος οὐκ ἄγω. ἢ οὖν ὡς εἴρηται, ἢ καὶ οὕτως ἐκληπτέον τὸ ἡρημένα.

ΚΑΙ

ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. γινώσκω. πραθείς δηλονότι. γὰρ ὃ θέλω ἐλεύθερος ὤν, τοῦτο πράσσω νῦν πεπραμένος ὤν, ἀλλ' ὃ μισῶ ἐλεύθερος ὤν, τοῦτο πρὸ πεπραμένος ὤν. ἃ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐλεύθερος ὤν, τοῦτο πράσσω πεπραμένος ὤν, συμμαρτυρῶ ἐλεύθερος ὤν ὅτι καλὸς ὁ νόμος. τὰ γὰρ αὐτὰ ἐκείνῳ βούλομαι τότε, ἐ γὰρ ἄνῶν πρὸ. ἢ οὕτως. γὰρ ὅπερ ἤθελον φησι, καὶ ἕτερόν τι τυγχάνω πρὸ βραχέος, τοῦτο νῦν πράσσω, ἀλλὰ ὃ ἐμίσουν. ὥστε ἐξῶν ὃ ἐμίσουν ποιῶ, καὶ ποιῶ, ὅμως διὰ τὸ μισεῖν, καλῶς τὸν νόμον λέγει μαρτυρῶ, καὶ καλὸν εἶναι. πρότον δῆλον ὅτι πεπραμένος ἐμὶ ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν; ἐκτὸς μὴ ἤδεναμε ἃ ποιῶ. ἐλεύθερος γὰρ καὶ ἀνεύθυνος ὢν ὑπ' αὐτῆς, ἐγίνωσκον ὅμε δεῖ κατεργάζεσθαι, καὶ ὑπὲρ τὸ φυσικοῦ, καὶ ὑπὸ τὸ γραπτὸ διδασκόμενος νόμου, ἀλλ' ἐκὼν αὐτῇ ὑποκατακλιθείς, ἐκνεύθυνην καὶ ἐπράττην, καὶ διὰ τοῦτο γὰρ οἶδα τί κατεργάζομαι.

Οὐ γὰρ ὃ θέλω τοῦτο ποιῶ, ἀλλ' ὃ μισῶ τοῦτο πράσσω. Οὐ τοῦτο λέγει, ὅτι βιάζεταί με καὶ ἄκοντα ἡ ἁμαρτία. ἀλλὰ τὸ ἀπηλλοτριωμένον αὐτῆς δεῖξαι θέλει, καὶ ὅτως ἐκτὸς καταγινώσκω τῆς ἁμαρτίας σωαρπάζει, ὅτι πολλάκις οὐ καταγινώσκω πράγματος καὶ ὃ μισῶ, ἐστοῦτο σωαρπάζομαι. Εἰ δὲ ὃ γὰρ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός. νυνὶ δὲ, γκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. Οὐ μικρὸν ἐγκωμιον τοῦ νόμου λέγει. αὐτὸ γὰρ τὸ μὴ θέλειν τῆς ἁμαρτίαν, παρὰ τῆς διδαχῆς ἔχω τοῦ νόμου. πῶς οὖν αὖπος ὁ διδάσκαλος, ἤγουν ὁ διδάξας τὸ καλὸν; αὖπος δὲ ὁ οὕτως χαῦνος ὡς διὰ τὸ περίσσευμα τῆς ἁμαρτίας ἐκεῖνα πράττων, ὧν καὶ αὐτὸς ἐστι κατήγορος, καὶ πρὶν πράξειν καὶ μετὰ τὸ πρᾶξαι. ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα νῦν ἐμοὶ ἁμαρτία. καὶ πῶς ἡ ἁμαρτία κατεργάζεται αὐτό; τὸ μὴ νόμοι φησὶ, τοῦ πράγματος περιβάλλεται, καὶ οὕτως ἐξ ἁπάντων μὴ ἐμπλήσθην οἷς κέκρικα καὶ βεβούλευμαι. Οἶδα γὰρ ὅτι γκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ τουτέστιν νῦν τῇ σαρκίμου ἀγαθόν. Τὸ αὐτεξούσιον θέλει δεῖξαι, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος κύριος τῆς ἐπ' ἄμφω τότε ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ ῥοπῆς. φησὶν οὖν, γκοικεῖ νῦν ἐμοὶ τὸ ἀγαθὸν, γκ ἀποκεκληρωμένον καὶ ἀνάγκη τινὶ παραμένον μοι ἔχω τὸ πράττειν τὰ ἀγαθὰ, ὡς τε καὶ πρὸς βίαν ἀφέλκεσθαί με ὧν κακῶν. τοῦτο γὰρ οἰκησις, ἡ ἕξις ἀεὶ διαμονή, καὶ οἷον ἐγκάθισις. ἐν τῇ σαρκίμου. τῶν ἀπὸ τῆς πραβάσεως ἠθικῶν εἰσαν λέγει. οὕτως ὁ ἐν ἁγίοις Μεθόδιος, νῦν τῷ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ.

Τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι. τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐχ εὑρίσκω. Τὸ θέλειν, φησὶν, ἕτοιμοι, γὰρ πρὸ δὲ, διὰ τῶν τῆς ἁμαρτίας σωαρπαγῶν. καὶ γὰρ μὲ σωαρπάζει, ἐφ' ᾧ μὴ πράξαι τὰ παρέμοῦ ἐπαινούμενα, ἀλλὰ τὰ ψεγόμενα.

Οὐ γὰρ ὃ θέλω πρὸ ἀγαθὸν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω.

Δείκνυσι τοσοῦτον τῶν ἀπάντων τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν πάντων, ὅτι, φησὶ, σπουδάζομαι πρᾶξαι τὸ ἀγαθὸν, καὶ σπουδάζομαι μὴ πρᾶξαί τι κακὸν, καὶ ὅμως ἐπεισιν ἡ ἐπιθυμία ἀνχμαλωτίζουσά με ἐ πάντα ὧν ἐδογμάτων ὑπορίζειν ἐ ἑαυτοῦ δισμένων ἐ τὸ αὐτῆς πρᾶξαι. ἀλλ' ὃ γὰρ θέλω κακὸν. σχεδὸν γὰρ καὶ ἀβουλήτως πρὸς τὸ κακὸν σωαρπάζομαι, ὡς εἶναι τὸ πᾶν, ὧν τῶν ἁμαρτίαν ὑπεπτεμλύων Δαιμόνων. μικρᾶς

Κεφ. ιά.

γὰρ χώρας ἐπιλαβόμενοι ἐκ τῆς ἡμῶν ἐρημίας, τὸ ὅλον ἀναπέφουσιν.
» Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ, ἀλλὰ οἰκοῦσα ἐν
» ἐμοὶ ἁμαρτία. Επὶ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ, οὐκ εἶπεν οἰκοῦσαν, ἐπὶ δὲ τῆς ἁμαρτίας εἶπε. λοιπὸν γὰρ ἐκ τοῦ ἀεὶ ἁμαρτάνειν, ἕξις ἔχειν τινὰ τῆς ἁμαρτίας ἐλθοῦσα. τὸ
» γὰρ ἄγαν ἔθος ἴσα φύσεως γίνεται. Εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλὸν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν πάρκειται. Ασαφὲς τὸ ἐρημοῦν οὐ τῇ τάξει. ἔστι δὲ. ἐπαινῶ τὸν νόμον, φησὶ, καθ' ὃ συνεδὸς, καὶ αὐτόνδε εὑρίσκω τὸν νόμον ἐμοὶ τὸ καλὸν ποιεῖν προχειρισθὲν προτροπὴν παρέχοντα. τί οὖν μετὰ τοῦτο; τὸ κακὸν πράσσω φησὶν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν πάρκειται. ρυτέον ὅτι ἐπιμελῶς ἐγκεῖται. ὥστε οὐδὲ βουλομένῳ μοι τὸ καλὸν πρᾶξαι, ἱκανός ἐστιν ὁ νόμος βοηθῆσαι. πολὺ γὰρ τοῦ προπίπτειν ἰσχύει. ρητέον οὖν ἐφιστέον τὸν νόμον, (τοῦτο γὰρ τὸ κατασκευαζόμενον αὐτῷ,) καὶ προσελευστέον τῷ Χριστῷ, ὃς ἀπορρίπτει μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀναιρεῖ τὴν προκειμένην ἁμαρτίαν διὰ τοῦ βαπτίσματος, καὶ μετὰ τοῦτο σώζει καὶ βοηθεῖ. ΑΛΛΩΣ. Εξ ὧν εἶπον, φησὶ, καὶ ἐξ ὧν ἐσκόπησα, τοῦτο μοι συμπεραίνεται καὶ τοῦτο εὑρίσκω. ποῖον; τὸ εἶναι τὸν νόμον, νόμον μὲν ἧς τὸ καλὸν τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλὸν, καὶ τοῦτο μόνον χαιρίζόμενον. τὸ γὰρ κακὸν εὑρίσκω, ὅτι ὁμοίως ἐμοὶ πράκειται, καὶ ὀδὸν ἐβελτιώθην ἐκ τοῦ νόμου, ἢ μὴ καὶ βλάβιμι μᾶλλον ἐδεξάμην, ὅτι πράκειθαμοι καὶ δίορ ἐγκίζειν μοι τὸ κακὸν πρόσχον ἀφορμήν. ὁ νόμος οὖν, μόνον, φησὶν, ἐγένετό μοι ἧς τὸ καλὸν, ἄλλο δὲ ὀδέν. πρῶτον δῆλον; ὅτι τὸ κακόν μοι ὡσαύτως παράκειται. ἢ καὶ οὕτως. εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον καλὸν, ἵνα τὸ καλὸν, καὶ ῥυθμῷ τῷ, καὶ ἀπὸ κοινοῦ κείμενον. εὑρίσκω, φησὶ, τὸν νόμον καλὸν ἐμοὶ τῷ θέλοντι ποιεῖν τὸ καλόν. Τί οὖν ὀράπεις αὐτὸ; ὅτι τὸ κακόν μοι πράκειται. ὡς τε τὸ καλὸν τοῦ νόμου, ἐν τῷ μόνον νομοθετεῖν, ἀλλ' ὀχὶ καὶ ῥύεσθαι τοῦ κακοῦ καὶ σώζειν ἰσχύειν. διὸ ἀφεκτέον αὐτοῦ, καὶ προσιτέον Χριστῷ. ἢ μᾶλλον οὕτως. εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον, ρυτέον κατενόησα καὶ κατελαβόμην τῇ ἰσχυῇ καὶ τῇ φύσιν τοῦ νόμου. ἑξεύρον αὐτὸν ἀκριβῶς, ὅτι ὀδέν μοι βοηθῆσαι ἴσχυσε. πρῶτον δῆλον; ὅτι θέλοντί μοι ποιεῖν τὸ καλὸν, ὀδὲν ἐπικουρεῖ, ἀλλ' ὁμοίως τὸ κακὸν παράκειται, ἄπρακτόν μοι τὸ θέλειν ποιῶ. ἐν ρύτῳ οὖν ἕυρον ἀκριβῶς τὸν νόμον ὅσον ἰσχύει καὶ τίς ἐστιν ἡ φύσις αὐτοῦ, ῥῦ τῷ ἐν ἐμοὶ τῷ θέλοντι ποιεῖν τὸ καλὸν εὑρίσκειν, ὅτι τὸ κακὸν παράκειται, καὶ ὀδὲ ἀπολύεται ὑπ' αὐτοῦ ἐξ ἐμοῦ. καὶ εἴη ἂν ἐν τῷ ἐφ' ἑξῆς ῥηθησόμενα Παύλῳ, ὧν προειρημένων δύο διαλήψεων κατασκευαστικὰ, ἑκατέρας ἐγχωρούσης διανοίας, καὶ τῇ ἀκολουθίαν ἀπαραπόδιστον διασωζούσης. δῆλα τὸν δὲ καὶ οὕτως ἐγγύτερον τῆς λέξεως ἐκλαβεῖν. εὑρίσκω ἄρα τῷ θέλοντί μοι ποιεῖν τὸ καλὸν κατὰ τὸν νόμον, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν πράκειται. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον θέλοντες ποιεῖν τὸ καλὸν, ὀχ' εὑρίσκουσιν ὅτι πράκειται αὐτοῖς τὸ κακόν. διὰ τοῦ βαπτίσματος γὰρ ἐξώδη καὶ ἀπολύεται. ὥστε δεῖ Χριστῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος προσελθεῖν, καθολικῶς τὸν νόμον. ἐκλάβοις δ' ἂν καὶ

δ' ὧν καὶ οὕτως ὀκ ἀσφαλῶς. εὑρίσκω τὸν νόμον οἷον σύμμαχον, μᾶλλον δὲ συμφωνοῦντα, τῷ θέλοντι ἐμοὶ τὸ καλόν. καὶ τίς χρεία συμφωνίας ἢ συμμαχίας; πολλάκις. διότι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται, καὶ ἀντιστρατεύεται, καὶ πολεμεῖ, ἐξ ἧς. αὐτὸ οὖν τοῦτο σαφηνίζει καὶ δείκνυσι, ὡς συμφωνεῖ ὁ νόμος, πῶς ὑπείθεται τὸ κακόν. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ, ὥστε καθ' ὃ τοῦτο συμφωνεῖμοι καὶ πρόθυμον τινὰ συμμαχεῖ, ἢ καὶ ἀθενῶς ἔχοι βοηθῆσαι. ἀντιστρατευομένου γὰρ τοῦ ἑτέρου νόμου, ὑπερισταται καὶ ὑφίσταται καὶ ὑπουργεῖ, καὶ ὑπερ θέλοντι αὐτὸν, καὶ ὑδομένῳ αὐτῷ, ἀμὰ ἀφίσταται καταλιμπάνων, καὶ μὴ δυναμένου ἑαυτῷ ἀρκέσαι, αἰχμαλώτως γίνομαι. εἰμὶ δ' ἂν ἡ σωθῆναι οὕτως, ὧν ἡρημένων σαφέστερον, εὑρίσκω ἄρα τῷ θέλοντι ἐμοὶ τὸ καλὸν, ὑπερ τὸν νόμον, (ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν πράκειται,) τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλὸν οἷον προτροπὴν συμβουλὴν πρέχοντα.
» Συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον. βλέπω δὲ ἕτερον νό-
» μον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου.
Τέσσαρες ἐστὶν ἐνταῦθα νόμοι, περὶ ὧν διαλαμβάνει. εἷς μὲν ὁ νόμος τοῦ θεοῦ, περὶ οὗ φησὶ, συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ. δεύτερος δὲ ὁ ἀντιστρατευόμενος. τρίτος, περὶ οὗ φησὶ, τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου. τέταρτος, περὶ οὗ λέγει, τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. τούτων ὁ πρῶτος, τὸ εὐαγγελικὸν ἐστὶ πνεύμα, ἕξωθεν δὲ τοῦ κηρύγματος ἐστὶν καὶ ῥυθμίζων τὴν ψυχήν. ὁ δεύτερος ὁ ἀντιστρατευόμενος, καὶ οὗτος ἔξωθέν ἐστιν ἐνεστώτων κατ' ἐνέργειαν τοῦ Πονηροῦ διὰ τοῦ λογισμῶν, καὶ τὴν ψυχὴν αἰχμαλωτίζων. τρίτος, ὄνφησι νόμον νοός. οὗτός ἐστιν ὁ τῇ φύσει ἡμῶν ἐγκαταπαρεὶς παρὰ τοῦ δημιουργοῦ, ἐπὶ τῷ τῷ θεῷ φίλα προνοῦν. ὁ τέταρτος, ὁ τῆς ἁμαρτίας νόμος. οὗτός ἐστιν ὁ φιλαμαρτήμων, ὃς διὰ τῆς πρὸς τὸ κακὸν συνηθείας, ἐνεστικέρωσεν ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας. ὅρα οὖν πῶς ἐκ διαμέτρου ἀνταπίοις πρόκεισθε χάσματα νόμοις. οἱ μὲν γὰρ δύο, ἔξωθεν ἡμῖν ἐπιφέρουσιν, ὁ μὲν πρὸς ἀγαθοεργίαν προσκαλούμενος, ρυτέον ὁ εὐαγγελικὸς, ὁ δὲ πρὸς κακίαν πρακαλῶν, ὁ ἀντιστρατευόμενος τοῦ Πονηροῦ νόμος. οἱ δὲ λοιποὶ δύο, ἔνδον ἐστὶ καὶ τῷ ψυχικῷ ζωὲ χουσιν, ὁ μὲν τοῦ νοὸς, παρὰ τοῦ δημιουργοῦ ἡμῖν ἐγκατασπαρμένος καὶ ὁδηγῶν πρὸς τὸ κρεῖττονα. ὁ δὲ τέταρτος, ὁ καὶ νόμος ἁμαρτίας, διὰ τῆς πρὸς τὸ κακὸν ἕξιν οὐ συνηθείας οὐ ἡμῖν. διὸ πρόσχες πῶς ἀκριβῶς εἶπε. βλέπω δέ, φησὶν, ἕτερον νόμον ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, ῥύτῳ διὰ τῷ ἐμφύτῳ πρὸς τὸ καλὰ, ἐ ἀχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. ὡς ἤλεγχε. ἔξωθεν ἧς πνέων, συγκινεῖ ἐ ἐρεθίζει πάντα τὰ ἐν ἐμοὶ ἀπο κείμενον κινήσει ἐ βόρβορον, ὃν ἡ πρὸς ἁμαρτίαν μοι ἕξις ἐνεπίλωσε ἐ ῥύπωσεν.
ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. Τρεῖς ἐστὶ νόμοι. ὁ γραπτὸς, ὃν νόμον λέγει θυ. δεύτερος ὁ ἔμφυτος, ὃν λέγει νόμον νοός. τρίτος, ὁ διὰ τὰ ἁμαρτίας ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἰσχύσας, ὃν ἐ ἀντιστρατευόμενον λέγει, ἐ ἐν τοῖς μέλεσιν ἔχειν τὰ ἰσχυὰ τὰ ἀντιστρατεύεσθαι. νόμον γὰρ τὸν, ὡς ἰσχύοντα ἐ ἔχοντα τὴν πιθομένους αὐτῷ φησιν. εἶτα οὗτος ὁ νόμος φησὶν, ὁ ἀπὸ τὰ ἁμαρτίας ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἐπισελθὼν, ὁ ἀντιστρατευόμενος, αἰχμαλωτίζει με.

ἀμὰ τῶς; ἐπειδὴ γὰρ ἀντιφρασείαν εἶπεν, ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι δικαίως αἰχμαλωτί-
ζομαι καὶ νόμῳ πολέμου, ἐπάγει καί φησι, νόμῳ ἁμαρτίας. ᾗ δικαίως, φησί. μὴ γέ-
νοιτο. ποῖον γὰρ δίκαιον, τὸν ἀμίστριον δοῦλον ἑ ποίμανα ὑφ' ἑαυτῇ ποιεῖν; ἀμὰ τῶς;
νόμῳ ἁμαρτίας. φυτέσι κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς ἁμαρτίας με αἰχμαλωτίζει, καθ' ὃ
οἰκεῖον ἕθος αὐτῆς, ἐξ ἀναισχωτίας, ἐκπολλῆς ἰταμότητος, ἐξ ἀβουλίας, ἐξ ῥύε-
δρας, ἐκ ἐκτὸς φανεροῦ, ἀλλ' ἀπατῶσα καὶ σωαρπάζουσα. εἶτα ἵνα μή τις εἴπῃ,
ἐκοῦν τὸ ὅλον ἐκείνης ἐστὶ τὸ αἰχμαλωτιθῆναί με, εἰσωρ καὶ αἰχμαλωτίζομαι, καὶ
τῷ οἰκείῳ ἕθει με αἰχμαλωτίζῃ, ῥύεδρένουσα καὶ κρυφίως ἐπιτιθεμένη, προσίθη-
σιν, ἐν τοῖς μέλεσί μου. ὅιον ὅτι τὸ ἐγκαθιδρύσαι αὐτὴν ἐν νόοις, ἐμόν ἐστι καὶ
ἑξῆς. οὕτως ὁ ἐν ἁγίοις Μεθόδιος ἐν τῷ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ. καὶ γὰρ ὁ νόμος τῆ
θεοῦ ὁ ἐναγγελικὸς, κινεῖ καὶ ἐρεθίζῃ τὸ νῦν ἡμῖν ἐμφυὲς ἐ ἐγκατασπαρμῆναι πρὸ
τῆ δημιουργοῦ πρὸς ἀγαθοεργίαν σπέρματα. ἕκαστος γὰρ ὧν ἐζωθεν ἐπισύντων, ἐν
οἰκεῖον καὶ καθ' ἁλλήλων ὧν ἐνδυ καὶ νῦν ἡμῖν ὄντων νόμων, κινῶν καὶ διερεθίζων, ἢ
ἐυσεβεῖν ἢ ἀσεβεῖν ἡμᾶς προτρέπεται. καθ' ὃν ἔσω ἄνθρωπον. ἔσω ἄνθρωπον, τὸν νοῦν ἤτοι
πνῦν ψυχὴν καλεῖ. φησὶν οὖν. ὅτι γὰρ θέλῃ ὁ νόος πρᾶξαι ἅπερ ὁ νόμος λέγει, ἀλλ' ὁν
αὐλῷ, φησι, τῷ καιρῷ τῆς ἁμαρτίας, δηλ. τῆς ἁμαρτίας, σωαρπάζομαι. ταύτην
γὰρ φησιν ἕτερον νόμον, δηλ. τὸ ἴδιον τινὰ καὶ ἐξω τῆ νόμου ἐπιτάσειν. οὗτος τοι-
γαροῦν ὁ νόμος, ἤτοι ἡ ἁμαρτία, ἀπατᾷμε δηλ. τῆς ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν καὶ ᾧ ἡμῖν
αὐλοῖς ἐγκαθιδρίς ἐπιθυμίας, καὶ αἰχμαλωτίζειμε. πρὸς γὰρ ᾧ ἡμῖν πρὸς τὸ συμφέρον
ῥυοῦσαν ἐπιθυμίαν, ἧς τὰ ἀσύμφορα πρέψασα ἡ ἁμαρτία, ἡμῖν αὐλοῖς χρῆται καθ'
Οἰκουμ. ἡμῶν ἐπιτείχισμασι. Καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, τῷ ὄντι
ἐν τοῖς μέλεσί μου. Καλῶς εἶπεν αἰχμαλωτίζοντά με. μάχης γὰρ κινουμένης
μεταξὺ τῆς ἁμαρτίας καὶ ὧν τῶ νόμου ἐπαγμάτων, ἤγουν τῶ ἀντιλέγοντος λογις-
μοῦ τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀπατεισι νικήσασα ἡ ἁμαρτία, αἰχμάλωτον λαβοῦσα τὸν παλαι-
ωτωρον ἄνθρωπον. τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας. νόμον ἁμαρτίας, περιφραστικῶς τὴν ἁμαρ
τίαν καλεῖ. τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. τῷ δηλ. ὧν μελῶν μου, φησὶ, πολεμουμέ-
νοι. τῶρ δὲ γ καταγνωσις τῆ σώματος. γὰρ ἡ βασιλέως οἰκίαν τύραννος καταλά
βοι, ἤδη τῆς οἰκίας ἡ αὐτία. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος τίς με ῥύσεται ἐκτῆ
σώματος τῆ θανάτου τούτου; Τίς με ῥύσεται, φησιν, ἐκ ὧν σωματικῶν μου πράξεων;
ὧν τὸν νοητὸν ἐπαγουσῶν θάνατον. ἢ τίς με ῥύσεται αὐτὸ τῆ μὴ σωαρπάζεσθαι ὑ-
πὸ ὧν ἐν τῷ σώματι ἐπιθυμῶν, αἳ θανατοῦσ ἡσιν ἡμῖν; τίς μοι οὖν ἄλλος ἢ ὁ Χς;
τῶρ γὰρ ἡρέμα ἐμφαίνει. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ ὅστις με ἐρρύσατο διὰ τῆ κυρίου ἡ-
μῶν Ιησοῦ Χριστοῦ. οὐτε γὰρ ὁ νόμος ῥύεται, οὐτε ἡ ἐμὴ προαίρεσις ἀπωυδαίζουσα.
Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, διὰ Ιησοῦ Χριστοῦ τῆ κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ
μὲν νοΐ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ, νόμῳ ἁμαρτίας. Οτι αὐτός με, φησὶν,
ἐρρύσατο διὰ τῆ θανάτου τῆ ὄντος αὐτῆ. τῷ μὲν νοΐ δουλεύω νόμῳ θεοῦ. ὅσον, φη-
σὶν, ἧκεν ἐς τὴν προαίρεσιν τὴν ἐμὴν, ὃ ἔλεγεν ἄνω, σωνήδομαι γὰρ καθ' τὸν
ἔσω ἄνθρωπον τῷ νόμῳ τῆ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας. ἡ γὰρ ἁμαρτία διὰ τῆς
σαρκὸς

σαρκὸς καὶ ὧν αὐτῆς ἐπιθυμιῶν, τὰ ἑαυτῆς ἐνεργεῖ. Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκρι- 8
μα τοῖς ὢν Χριστῷ Ιησοῦ μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀμὰ κατὰ πνεῦμα.

Ο μὲν νόμος οὕτως, φησὶν, ὁ δηλ. Χριστὸς γὰρ μόνος ὧν προγνωμόνων ἀπήλλαξεν
ἁμαρτιῶν, ἀμὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀχειρώτους ἐτήρησε. τῶρ γὰρ δηλοῖ τὸ, οὐδὲν
ἄρα νῦν κατάκριμα, οἷον, οὐδὲ μία δηλ. ἁμαρτία κατα δίκη. τοῖς ἐν Χριστῷ Ιησοῦ
μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν. Τί οὖν; οὐδὲ μία κατα δίκη οὐδὲ ἁμαρτία νῦν;
ἀσφαλίζεται αὐτὸ. οὐχί φησιν, ἀλλ' ἐκείνοις, ὅσοι μὴ ἑκόντες σαρκικὴν ζωσι ζωήν. ᾗ γὰρ
μόνον προέλοιντο πνευματικῶς ζῆν, οὐχ ἁμαρτήσονται. Ἡ οὐδὲ τῆ νόμου, οὐδὲ ὁ
βουλόμενος ζῆν ὀρθῶς, ἰσχυε, μηδενὸς βοηθοῦντος, μὴ δὲ συνεπισχύοντος. Τῷ
Χριστῷ Ιησοῦ. ὅιον τοῖς οὖσιν ἐν τῇ Χριστοῦ πίστει, ἑλομένοις πνευματικὴν ζωήν.
Ο γὰρ νόμος τῆ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ιησοῦ, ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τῆ νό-
μου τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆ θανάτου. Ως περ νόμον ἁμαρτίας τὴν ἁμαρτίαν φη
σὶν, οὕτως καὶ νόμον πνεύματος τὸ πνεῦμα, ὅπερ, φησὶν, ἐστι ζωῆς χορηγὸν καὶ δοτι-
κόν. τῶρ τοιγαροῦν τὸ πνεῦμα δηλ. Ιησοῦ Χριστοῦ. (αὐτὸς γὰρ ἡμῖν αὐτὸς τῆς
δωρεᾶς τὸ πνεύματος ὁ λύσας τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἁπασαμένος καθ' ὅτι ἐστὶν ἀνθρω
πος τὸ πνεῦμα, καὶ ἡμῖν μεταδούς.) τῶρ τοιγαροῦν τὸ πνεῦμα ἠλευθέρωσέ με
ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τ ἐντεῦθεν θανάτου, οὐδιγοῦν πρὸς τὸ βελτίω. νόμος
πνεύματος τῆ ζωοποιοῦντος, ἤγουν τῆ ζωοποιοῦ πνεύματος. νόμου ἁμαρτίας τῆς
θανατούσης, ἤγουν τῆς θαναποιοῦ ἁμαρτίας.

Τὸ γὰρ ἀδύνατον τῆ νόμου ᾧ ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός. Οραῖς ὅτι γὰρ τῆ νόμου Κεφ. ιβ'.
κατα φηφίζεται; γὰρ εἶπε τὸ πνηρὸν τῆ νόμου, ᾧ ᾧ ἐνακηύργει, ἀμὰ τὸ ἀδύνα-
τον, καὶ ἐν ᾧ ἠσθένει, ὡς εἶπεν, ἤτελε σωσαι, ἀμὰ γὰρ ἴσχυεν. ἐν ᾧ, φησὶν, ἠσθένει. ἔστι
δὲ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκὸς, τουτέστι φρονήματος αὐτῆς. γὰρ τὴν σάρκα διαβάλλει.
Ο θεὸς τὸν ἑαυτῆ υἱὸν πέμψας, ᾧ ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας.
Ανω ἤτοι τὸ πνεῦμα ἠλευθερωκέναι, νῦν τὸν υἱὸν λέγει. κοινὴ γὰρ ἐυδοκίᾳ τῆς ἁ-
γίας τριάδος σεσώσμεθα. ᾧ ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας. τὸ ἐν ὁμοιώματι, γὰρ πρὸς
τὸ, σαρκὸς, ὁρᾶ, ἀμὰ πρὸς τὸ, σαρκὸς ἁμαρτίας. γὰρ ἄλλως πρὰ τῶν ἡμῶν ἔννοεμ
ἑαυτῷ, ἅπαγε, ἀμὴ γὰρ ἁμαρτωλὸν, ἀμὴ ἀναμάρτητον, ὡς ἤ εἶπεν, ἐν ὁμοιώματι ἁμαρ
τωλῆς σαρκὸς, ἀναμάρτητον δὲ. ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ᾧ βιβλίῳ, ιε'. τῆς κατὰ
Ιουλιανοῦ, τὸ σῶμά, φησι, τ Χῦ, γὰρ ἦν ἁμαρτίας σῶμα, ἀμὴ ὁμοίωμα σαρκὸς ἁμαρτίας.

Φαίνεται ὁ ῥήτωρ, τὰ μὲν φυσικὰ πάθη προσδεχάμενος πρὸς βεβαίωσιν τῆς Βασιλείου
ἀληθινῆς καὶ γὰρ καθ' φαντασίαν ἀνανθρωπήσεως, τὰ δὲ αὐτὸ κακίας πάθη, ὅσα τε κα ἐκ τῆς
θαρὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν καταῤῥυπαίνει, ὡς ἀνάξια τῆς ἀχράντου φυσότητος ἀπωσάμε- πρὸς τὸ
νους. διὰ τῶρ εἴρηται, ᾧ ὁμοιώματι γεγενῆσθαι αὐτὸν σαρκὸς ἁμαρτίας. ὥστε σάρ ᾧ σωζο-
κα μὲν τὴν ἡμετέραν ἔλαβε μετὰ ὧν φυσικῶν, αὐτῆς παθῶν, ἁμαρτίαν δὲ γε πόλει ἐπισ-
πρίσεν. Καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκεινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί. λῆς.
Οὐχ ἁπλῶς, φησιν, γὰρ ἀνεξετάσως, καθὸ δὲ σωατός ἐστι, κατέκεινε τὴν ἁ-
μαρτίαν, πρῶτον διελέγξας τὰ μάλιστα παίουσαν καὶ ἁμαρτάνουσαν. τῶρ δὲ
λοῖ τὸ,

λοῖ τ', καὶ πρὶ ἁμαρτίας, δείξας ἀναιδῶς ἁμαρτάνουσαν τὼ ἁμαρτίαν.

ΑΛΛΩΣ. διχῶς ἐστὶν ἐκλαβεῖν, ἢ σίζοντος ἐνταῦθα, ἵνα ᾖ, ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν ὑὸν ὡ ὁμοιώματι τῆς ἁμαρτησάσης σαρκὸς. καὶ περὶ ἁμαρτίας δέ, ρυτέσιν ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας τὼ ὄξᾶραι αὐτὼ, καὶ ἐλευθερῶσαι ἡμᾶς ἀπὸ ταύτης. πῶς ὅων ὄξῆρε; κατακρίνας αὐτὼ. ὑ γὰρ ἁπλῶς καὶ ὀξουσιαστικῶς, ἀπ' ἐκείνου δίκιω ἀγαθῶν αὐτὼ, καὶ δείξας ἀλοῦσαν. πῶς ὅων ἑάλω καὶ ἥπται; ὡ τῇ σαρκὶ αὐτὸ. προσέναι γὰρ βουληθεῖσα καὶ μὴ ἰσχύσασα, ἑάλω ἐ ἥπται. ἤοων οὕτως ἐκλιπέον ὡταῦθα σίζοντας, ἢ σωσά ὄντος αὐτὸ τοῖς ἐφ' ἑᾶς, ἵν' ᾖ, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκεινε τ' ἁμαρτίαν, ρυτέσιν, ὡς ὑπερβαλλόντως ἁμαρτήσασαν, οἷον ὡς διὰ τὸ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν ἀπτελέσασαν, ὅσορ ἀνωτέρω ἔλεγε, καθ' ὑπερβολήν, ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία. πῶς δὲ τὸτ' ἐγένετο, καὶ πῶς κατεκείθη; διὰ τῆς σαρκὸς αὐτῦ, φησιν. ἐν τῇ σαρκί. ρυτέσι διὰ τῆς σαρκὸς αὐτῦ, φησι. τὸτο γὰρ τὸ θαυμασόν, ὅτι διὰ τῆς σαρκὸς τῆς θάλαι ὀνόχου ὁύσης τῇ ἁμαρτίᾳ, κατέκεινεν αὐτὼ. πῶς; τῷ φυλάξαι δηλαδὴ ἀναμάρτητον. ταύτῃ γὰρ νικήσας αὐτὼ ἐ ἐκόλασε. κόλασις δὲ ἁμαρτίας, ἢ ἀναίρεσις αὐτῆς. ἐ ὅυτω παραδῦναι ᾗς τ' θεὸν τ' ἀναιρέσει τῆς ἁμαρτίας.

» Ἵνα τὸ δικαίωμα τῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κτ' σάρκα περιπατῦσιν, ἀλλὰ κτ' » πνεῦμα. Καὶ ἵνα μή τις λέγῃ, ἐ τί πρὸς ἡμᾶς τᾶτο; φησι, ταῦτα ἐπρίσευν ὁ Χς, ἵνα ὁ σωτὴρ τῦ νόμου, (τᾶτο γὰρ τὸ δικαίωμα,) πληρωθῇ ἐν ἡμῖν. τίς δὲ ὁ σκοπὸς τῦ νόμου; τὸ μὴ γενέσθαι ἡμᾶς ὑπευθύνους τῇ ἀρᾷ. πληρωθῇ δὲ ἐν ἡμῖν. πῶσι; τοῖς μὴ θέλουσι, φησὶ, σαρκικῶς ζῆν, ἀλλὰ πνικῶς. ἵνα γὰρ μὴ ἑάσῃς, ῥοίκισεν ὁ Χς καὶ ὑκ ἔτι χρεία ζῆν ἀσφαλῶς, πεσόντικε, τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατῦσιν. ὡς ᾖ εἶπε. κατωρθῶται μὲν ἡμῖν ὁ σκοπὸς τῦ νόμου διὰ Χεισοῦ, πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡμῶν χρεία. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἔδωκε πὼ νίκην καὶ τὸν στέφανον, ἡμῶν δὲ τὸ πληθῦναι καὶ κατισχεῖν τὸ διάβλ, διὰ πολιτείας χρηστῆς καὶ πίστεως. τᾶτό ἐστι τὸ κατὰ » πνεῦμα. Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν.

Οἱ ταῖς σαρκικαῖς φησὶν ἐπιθυμίαις ἑαυτοὺς ἐκδεδωκότες, παύτας διὰ καὶ ὡ » ἀπουσδήποτε ἔχουσιν. Οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα, τὰ τῦ πνεύματος.

» Ἀπὸ κοινοῦ τὸ, φρονοῦσιν. Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς, θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τῦ » πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη, Φρόνημα τῆς σαρκὸς καλεῖ, πὼ νοῦν τῆς διανοίας ὁρμήν, καὶ πὼ ᾗς τὰς λᾶς πρὸς πρᾶξιν ῥοπήν. τὸτο δὲ γίνεται διὰ τὴν τῆς σαρκός. γὰρ ἐστὶν ἡ φύσις, ἀλλὰ τὸ φρόνημα, τὸ νοῦμενον καὶ ὀρθῶσθαι. τὸ δὲ φρόνημα τῦ πνεύματος. ἡ πνεύματι κινουμένη ὡ ἡμῖν διάνοια. ζωὴ καὶ εἰρήνη. τὸ μὲν ζωὴ, ὡς πρὸς τὸ ἐναντίον, ὅτι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος. τὸ δὲ εἰρήνη, ὡς πρὸς τὸ ἐξῆς, » διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ἔχθρα ᾗς θεόν. Διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα » ᾗς θεόν, Φρόνημα τῆς σαρκὸς γὰρ ἡ σὰρξ, ἀλλὰ τὸ πρὸς ἀκρασίαν αὐτῆς ὅρμημα. » οὕτως καὶ ὁ ὡ ἁγίοις Μεθόδιος ὡ τῷ περὶ ἀναστάσεως. Τῷ γὰρ νόμῳ τῦ θεοῦ Φωτ. » ὑχ ὑποτάσσεται. ὐδὲ γὰρ δύναται. Εἴ τε πὼ αἰτίαν τῆς ἔχθρας, διὰ τὸ μὴ ἐπακῆν τῷ θείῳ νόμῳ. καλῶς φησιν, ὅτι τὸ φρόνημα τὸ σαρκικὸν, τῷ νόμῳ τῦ θεοῦ ὐχ ὑπ

ὐχ ὑποτάσσεται. ἐν ὅσῳ μὲν γὰρ ἐστὶ δῆλον ὅτι ὐχ ὑποτάσσεται, ὡ ὅσῳ καὶ παρέλθῃ καὶ ἀπρλώνται τῦ ἀνθρώπου, ὐδ' ὅλως ἐστίν. ὥστε ὐδ' ὅυτως ὑποτάσσεται. πῶς γὰρ ἂν τὸ μὴ ὄν, ἢ ἀντίκειται ἢ ὑποταγέιη τινί; ὐδ' ὅλως ἄρα δύναται ὑποτάγῆναι τῷ νόμῳ τῦ θεοῦ. τίς οὖν ὑποτάσσεται; ὁ ἄνθρωπος, ὡ ᾧ τὸ σαρκικὸν φρόνημα. ἀλλ' ἔτι μὲν τῦ σαρκικοῦ παρόντος φρονήματος, ὐδ' ἐκεῖνος. καταβληθέντος δὲ διὰ μετανοίας καὶ ὑποχωρήσαντος, τότε ἐκεῖνος ἀγαθοεργεῖ καὶ ὑποτάσσεται τῷ νόμῳ τῦ θεοῦ. γὰρ δύναται. μὴ θορυβηθῇς ἀκούων, ὐδὲ γὰρ δύναται. γὰρ τὸν λέγει, ὅτι ὁ σαρκικὸν φρόνημα ἔχων, ὐδέποτε δύναται θεῷ ἀρέσαι, ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπιμένει ὡ αὐτῷ, ᾗ ἂν ὑποταγέιη θεῷ. ἐπεὶ πῶς μετανοήσαντες πολλοὶ ἐσώθησαν; γὰρ εἴπεν ὅτι ὅ ἔχων αὐτὸ ἄνθρωπος, ὐδ' δύναται θεῷ ὑποταγῆναι, ἀλλ' αὐτὸ τὸ φρόνημα, ὅ φησιν αἱ πονηραὶ πράξεις, αἷς καὶ καταλιπεῖν ἔξεστιν. Οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες, θεῷ ἀρέσαι δ' δύνανται. Τίνες δὲ οἱ ἐν σαρκὶ ὄντες; δηλαδὴ οἱ τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχοντες. ἐκ παραλλήλου γὰρ τὸ αὐτὸ εἶπεν. Ὑμεῖς δὲ ὐκ ἐστὲ ὡ σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι. Διὰ πὼ δοθεῖσαν, φησὶ, τῦ θεοῦ χάριν, ὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, πολιτεύσιν ἐν σαρκικοῖς καὶ ἁμαρτωλαῖς πράξεσιν, ἀλλ' ὡ πνευματικῷ φρονήματι.

» Εἴπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. Οὐκέτι τὸ, εἴπερ, ὡταῦθα ἀμφιβάλλοντος, ἀλλὰ πεπεισμένου. ἀντὶ τῦ, ἐπειδήπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὡς ἐ ἐκεῖ, εἰπὸ δίκαιον παρὰ θῷ ἀποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν. ἐ γὰρ κἀκεῖ τὸ εἴπερ, ἀντὶ τῦ ἐπειδήπερ κεῖται. ΑΛΛΩΣ. ὅρα πῶς, φησιν, εἰπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. καὶ πάλιν. ἡ καὶ Χεισὸς ὡ ὑμῖν. ἔνθα γὰρ ἓν ὧν τῆς ἁγίας τριάδος οἰκήσει, ἐκεῖ πάρεσιν ἡ τριάς. εἶτά, φησιν, ἐπειδὴ Χεισὸς ἐν ὑμῖν, δηλονότι τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν κατὰ πὼ ἁμαρτίαν. τᾶτο γὰρ δηλοῖ τὸ δι' ἁμαρτίαν. γὰρ ἀπὸ ῥώμης Χεισὸς, ἡ μὴ κατὰ πὼ ἁμαρτίαν τὸ σῶμα νενέκρωτο. νεκρὸν οὖν τὸ » σῶμα κατὰ πὼ ἁμαρτίαν. Εἰδέτις πνεῦμα Χεισοῦ ὐκ ἔχει, οὗτος ὐκ ἔστιν αὐτῦ. Ἵνα μὴ λυπήσῃ, ὐκ εἶπεν, ἡ δὲ ὐκ ἔχετε, ἀλλ' εἴτις, ὡς ἐπὶ ἄλλων. πνεῦμα δὲ Σευήρια. Χεισοῦ εἶπε, τὰ χαρίσματα τῆς καινῆς διαθήκης. κοινὸν γὰρ πατρὸς καὶ ὑοῦ τὸ πνεῦμα. τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἐγείραντος ἢ υἱοῦ πατρὸς, Ἰησῦ ἐκ νεκρῶν. καὶ πάλιν τὸ » πνεῦμα τὸ ὑοῦ αὐτῦ. Εἰ δὲ Χεισὸς ὡ ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν δι' ἁμαρτίαν, τὸ δὲ » πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. ἡ δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἐγείραντος Ἰησοῦ ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν » ὑμῖν. Τὸ λυπηρὸν ἐπὶ ἄλλου θεὶς καὶ ἑνός. ἤδη τις χαίρῃ πνεῦμα θεοῦ, τὸ πρᾶγμον εἶπεν ἐπὶ αὐτῶν, καὶ πλησθῆσωται, ἡ δὲ Χεισὸς ὡ ὑμῖν. τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν. τὸ σῶμα, φησὶν, ἔξαι νεκρὸν, ὡς πρὸς πὼ τῆς ἁμαρτίας ῥίζαν. τᾶτο γὰρ τὸ δι' ἁμαρτίαν. Εδειξεν ὡσοὺ τῆς σαρκὸς κατηγορεῖ, ἀλλὰ τῆς ἁμαρτίας. τῇ γὰρ ἁμαρτίᾳ πεσόντα ἔξεστῦτο ῥυέσθαι νεκρὸν, ἀντὶ τῦ πὼ ἁμαρτίαν μὴ ἐνεργεῖν. πνεῦμα δὲ ἐνταῦθα, πὼ ψυχὴν περσηγόρευσεν, ὡς πνευματικὸν ἤδη γενενημένην. ταύτῃ μετιέναι πὼ Δικαιοσύνην κελεύει, ἧς καρπὸς ἀξιέρασος ἡ ζωὴ. τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ. μὴ φοβηθῇς, φησὶν, ἀκούων νεκρόν. ἔχεις γὰρ καὶ ζωὴν τὸ πνεῦμα, ᾗς δικαιοσύνης ἐνέργειαν. ὥσπορ δὲ εἶπε, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν, οὕτως ὡ ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν, τὸ δὲ πνεῦμα

Φωτ.

Ἰωάννου.

δὲ πνεῦμα ζῶν ἀμφότερα, ζωὴ, δεικνὺς ὅτι μόνον ζῶν τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ ζωοποιόν.

Κυρίλλ. » Ὁ ἐγείρας τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν. Ἐγήγερται ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῆς πατρὸς, ἐνεργουμένης δηλονότι σὰρξ αὐτοῦ τῆς ζωῆς, διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὅ ἐστιν αὐτοῦ. ἠκούσαμεν καὶ ἐγηγέρθαι λέγοντα παρὰ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἑαυτὸν ὁ ἀναστὰς διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. πάντα γὰρ ἐνεργεῖται ἐν θεοπρεπῶς παρὰ τοῦ πατρὸς διὰ υἱοῦ ἐν πνεύματι. ἐγερεῖ δὲ καὶ ἡμῶν σώματα ἐκ νεκρῶν ὁ Χριστός.

» Ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν. Εἰς τὴν τῆς ἀναστάσεως ἦλθε λόγον. ἐπεὶ οὖν ἐν ταύτῃ πάντες μὲν ἀνίστανται, ἀλλ' οἱ μὲν εἰς ζωὴν, οἱ δὲ εἰς τιμωρίαν, οὐκ εἰκὸς ἀναστήσει, ἀλλὰ ζωοποιήσει, φησὶν εἰς ζωὴν καὶ δόξαν ἀναστήσει.

» Διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν. Τῶν αἰτίαν εἶπε τῆς ζωοποιήσεως. ἐν γὰρ τὸ οἰκῆσαν, ἀλλὰ τὸ ἐνοικοῦν, τὴν διὰ ὅλου μονὴν δηλοῖ.

» Ἄρα ὀφειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν.

Μετὰ γὰρ τὴν τοσαύτην χάριν, χρεωστούμεθα καὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ζῆν, καὶ οὐκ ἔτι κατὰ σάρκα. εἶτα ἵνα μὴ νομισθῇ τὰς ἀναγκαίας ἀναιρεῖν τοῦ σώματος ὑπηρεσίας, οἷον τροφὴν, ἔνδυμα, ἐπάγει τὸ κατὰ σάρκα ζῆν, φυτεύειν ἁμαρτίαις, καὶ εἰς τὸ ὑπηρετεῖν ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις. ΑΛΛΩΣ. Ὀφειλέται ἐσμὲν ζῆν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὐ κατὰ σάρκα ζῆν, ἤγουν σαρκικῶς καὶ γηΐνως. ζῆν δὲ τῇ σαρκὶ, ἤγουν τρέφειν καὶ περιβάλλειν, οὐκ ἀναιρεῖ.

» Εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν. Τὸν ἀθάνατον θάνατον οὐ τῇ μείνῃ.

» Εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε.

Εἰ δὲ διὰ πνεύματος ἁγίου τὰς πράξεις τοῦ σώματος, φυτεύει τὰς πονηρὰς ἀναιρεῖτε,

» ζήσεσθε τὴν μακαρίαν ἐκείνην ζωήν. Ὅσοι γὰρ πνεύματι θεῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ. Οὐκ εἶπεν, ὅσοι πνεῦμα θεοῦ λαβόντες, ἀλλ' ὅσοι πνεύματι ἄγονται. φυτεύει πάντας τοῦ βίου μὴ νίοχον καὶ ἡγεμόνα περιίστανται. πάντες μὲν γὰρ οἱ βαπτιζόμενοι, πνεῦμα λαμβάνουσιν, ἀλλ' οὐ πάντες αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν διδόασιν. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ θεοῦ. ἰδοὺ

» καὶ τὴν υἱοθεσίαν εὐαγγελίζεται. Οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον. Ἐπειδὴ υἱοθεσίας ἐμνήσθη, (ἦσαν δὲ καὶ Ἰουδαῖοι τότε ἠξιωμένοι τοῦ ὀνόματος, ὡς τὸ, υἱὸς πρωτότοκός μου Ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ εἶπα θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες,) θέλει δεῖξαι πολλὴν τὴν ὧν υἱοθεσιῶν διαφοράν. οὐ γὰρ ἐλάβομεν, φησὶ, πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον. οὐχ ὥσπερ, φησὶν, Ἰουδαῖοι πνευματικὸν ἔλαβον νόμον, ὡς δοῦλοι εἰς φόβον. τότε γὰρ ἦλθε, τὸ πνεῦμα δουλείας. αὐτοὶ γὰρ διὰ τὴν ἐν χερσὶ τοῦ Φαραὼ φόβου, ὡς δοῦλοι ἠναγκάζοντο τὰ δέοντα ποιεῖν. ἡμεῖς δέ φησιν, ὡς υἱοὶ διὰ τὴν οὐρανοῖς ἐλπίδα, τὰ δέοντα ποιοῦμεν. οὐκοῦν ἐκείνοις μὲν τοῖς ὑπὸ τάξει δούλων τὸν φόβον ζῶσιν, ἄχρις ὀνόματος καὶ τιμῆς ἡ υἱοθεσία, ἡμῖν δὲ καὶ τὰ ἀληθῆ. ὥσπερ γὰρ πάντα τὰ παρ' αὐτοῖς τύπος ἦν τῶν ἡμετέρων, οὕτως οἶμαι καὶ τὴν υἱοθεσίαν. πνεῦμα δουλείας. τὸν πνευματικὸν φησι νόμον. οὐ

» γὰρ ἔλαβον καθολικῶς πνεῦμα Ἰουδαῖοι. Ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας,

» ἐν ᾧ κράζομεν Ἀββᾶ ὁ πατήρ. Ἐλάβετέ, φησι, πνεῦμα υἱοθεσίας. πόθεν δῆλον; πατέρα

λον; πατέρα καλοῦμεν τὸν θεὸν φύσιν, ἐν ᾧ κράζομεν Ἀββᾶ ὁ πατήρ. ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ τῆς υἱοθεσίας πνεύματι, τὸν φωνὴν ταύτην ἐξιώμεθα προσάπτειν τῷ θεῷ, καὶ πατέρα καλεῖν αὐτὸν, καὶ πόθεν δῆλον; ὅτι καλῶς καὶ ἀρεσκόντως τῷ θεῷ, ταύτην αὐτῷ ἀναφέρομεν τὴν φωνήν. ὁ υἱὸς ἡμᾶς ἐδίδαξεν οὕτως λέγειν. πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἑξῆς. αὐτὸς δὲ ἐπιδὴ κοινὰ οἶδε τὰ τῆς εἰς ἡμᾶς οἰκονομίας ἔργα τοῦ Χριστοῦ, τὸ πνεῦμα, φησὶ, συμμαρτυρεῖ. Χριστοῦ γὰρ παῤῥησιαστικόν τοῦτο τὴν εὐχήν, καὶ τὸ πνεῦμα παρακελεύσει, καὶ συμμαρτυρεῖ τῷ οὐ ἡμῖν δοθέντι χαρίσματι. διὰ αὐτό. τί δὲ συμμαρτυρεῖ; ὅτι καλῶς καὶ ἀρεσκόντως θεῷ λέγομεν αὐτὸν πατέρα ἡμῶν, ὅτι τέκνα αὐτοῦ ἐσμεν, ὑοθετηθέντες αὐτῷ τῷ βαπτίσματι. ἡμεῖς δὲ τέκνα φησὶ καὶ κληρονόμοι. οἱ δὲ καὶ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ ἐκαλοῦντο τέκνα θεοῦ, ἀλλὰ πολλὴ κλήσεως ἐκατέρας καὶ ὑοθεσίας ἡ διαφορά. οἱ μὲν γὰρ τυπικῶς ὠνομάζοντο, ὥσπερ καὶ τἆλλα αὐτοῖς ἐν τύπῳ ἐτελεῖτο τῆς χάριτος. ἡμεῖς δὲ ἀληθῶς, ἀλλ' αὐτοτελῶς. καὶ οἱ μὲν ἦσαν καὶ ἐκαλοῦντο υἱοί, ἀλλ' οὐκ ἦσαν αὐτοῖς δεδομένον, τὸ καὶ αὐτοὺς τὸν θεὸν καλεῖν πατέρα. ἡμῖν δὲ καὶ τοῦτο κεχάρισται, καὶ πολλὴ ἄλλη διαφορά. ὑοθεσίας. καίτοι ἀκόλουθον ἦν ἐλευθερίας, ἀλλ' ὅμως τὸ μεῖζον λέγει. ἐν ᾧ κράζομεν. λέγομεν γάρ, πάτερ ἡμῶν ὁ οὐρανοῖς. τέθεικε δὲ καὶ τὴν ἑβραΐδα λέξιν, ἵνα τὸ γνήσιον δείξῃ δηλονότι πάντων.

» Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν. ὅτι ἐσμὲν τέκνα θεοῦ, ἡμεῖς δὲ

» τέκνα καὶ κληρονόμοι. Ἐπειδὴ δὲ Ἰουδαῖοι πατέρα ἐκαλοῦν τὸν θεὸν, θέλει δεῖξαι ὅτι αὐτοῖς μὲν οὐκ ἐπετέτραπτο τοῦτο, ἡμῖν δὲ ναί, καὶ δῆλον ἐκ τῶν μαρτυρούντων πνευμάτων, καὶ φησὶν αὐτὸ τὸ πνεῦμα, τουτέστιν αὐτὸς ὁ παράκλητος, συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν, ὅ ἐστι τῷ δοθέντι ἡμῖν παρ' αὐτοῦ χαρίσματι. ἡμεῖς γὰρ μόνου τοῦ χαρίσματος ἠξιώθημεν φωνὴ, ἀλλὰ καὶ τοῦ δωρησαμένου, ὥστε οὖν τὸ πνεῦμα μαρτυρεῖ, ποία ἐστὶν ἀμφιβολία; καὶ κληρονόμοι. λοιπὸν αὔξει τὴν ἀξίαν. οὐ γὰρ

» τέκνα μὴ κληρονομοῦντα. Κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ. Ὁρᾷς ὅτι ἄλλη ἐστὶν ἡ ὑοθεσία ἡμῶν παρὰ τῶν Ἰουδαίων; ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ κληρονόμοι, οἱ δὲ οὐχί. φησὶ, γὰρ περὶ αὐτῶν, κακοῖς κακῶς ἀπολέσει, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσει ἄλλοις. καὶ πάλιν. πολλοὶ φησὶν ἥξουσι καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ, οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται, ἤγουν οἱ Ἰουδαῖοι. ΕΙΣ ΤΟ, πάλιν δουλείας. Ἐπειδὴ δὲ Ἰουδαῖοι τῆς ὑοθεσίας μεταποιοῦντο, (ὑοῖς γὰρ ἐλύπησε δὲ ὕψωσα,) δείκνυσι πόσον τῆς ἡμετέρας ὑοθεσίας δὲ αὐτῶν τὸ διάφορον. καὶ φησίν, ὅτι ἐκεῖνοι πνεῦμα δουλείας ἔλαβον τὸν νόμον, ὡς πρὸς τὸ τῆς δοθέν, δούλοις δὲ ἁρμόζον μᾶλλον. δι' αἱ τιμορίαι παρὰ τοσάδας δὲ σωματικαὶ, λιθασμοὶ δὲ καὶ σεισμοὶ, καὶ ἀστραπαὶ, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται. καὶ διὰ ταῦτα πολλὰ ὁ φόβος πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ οὐ μαθοὶ ἐπίφοβοι, ἐὰν ἀκούσητέ μου τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε. ἡμῶν δὲ οἱ μαθοὶ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ, καὶ ἡ τῆς μυστικῆς πραγματείας ὡς ὑοῖς κοινωνία. συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ. πάλιν αὔξει τὸ ἀξίωμα, καὶ φιλονεικεῖ ἐγγυᾶς

» ἡμᾶς ἵστησι τοῦ δεσπότου. Εἴπερ συμπάσχομεν. ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

Ἵνα μὴ

Κεφ. ιγ'.

Ἵνα μὴ ῥᾳθυμότεροι τὸ πᾶν χάεις ἔϊναι λογιζόμενοι χωώμεθα, ἀπαυτεῖ καὶ τὸ πρὸ ἡμῶν. ἦ γὰρ ἐν τοῖς λυπηροῖς, φησι, κοινωνήσομεν, καὶ οὐ τοῖς χρηστοῖς.

» Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δό-
» ξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. Τὸ προέκαιρον τῶν παθημάτων δηλοῖ διὰ τοῦ νῦν καιροῦ, εἰ τὸ δείκνυσι τὸ ὅλον σχεδὸν τῆς χάεις ὄν, διὰ τὸ νικᾶν τοὺς ἀντιδόσεσι τὸν θεὸν, καὶ ὅτι οὐκ ἰσχύομεν ἄξιόν τι τῆς ἐκεῖ ἀντιδόσεως παθεῖν ἢ σωεισενέγκαι. ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. καλῶς τὸ ἀποκαλυφθῆναι. ἔσι γὰρ ἐ νῦν, ἀλλὰ κέκρυπ-
» ται. Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται.
Οἷον ἡ ἐπιτεταμένη καὶ σφοδρὰ προσδοκία. ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐσι. καὶ αὐτὴ, φησιν, ἡ κτίσις σφόδρα προσδοκᾷ τὴν μέλλουσαν ἡμῶν δόξαν. διὰ τί ἄφθαρτος, φησί, πλανᾶται; διὰ τοὺς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίας, φθαρτὴ γέγονεν, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς, ἐξ ἀφθάρτων φθαρτοὶ γεγόναμεν. βούλεται οὖν ἡ κτίσις, φησί, τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀφθαρσίαν ἀπολαβεῖν, (ἔσται δὲ τοῦτο ἐν τῇ ἀναστάσει,) ἵνα καὶ αὐτὴ τὴν οἰκείαν ἀφθαρσίαν ἀπολάβῃ. τοὺς γὰρ ἀνθρώπους δι' οὓς γέγονε φθαρτὴ τὴν ἀφθαρσίαν ἀπολαμβάνοντας, καὶ αὐτὴ τὴν οἰκείαν ἀφθαρσίαν σωαπολήψεται. πρόσωπα ποιεῖ δὲ ἐσι τὸ πᾶν, ἵνα τὰ τῶν ἀγαθῶν τὴν ὑποβολὴν δηλώσῃ, καὶ ἵνα δείξῃ ὅτι ἡμεῖς μᾶλλον ὀφείλομεν ἀπουδάζειν τῆς τοιαύτης δόξης καὶ ἀφθαρσίας ἐπιτυχεῖν ἢ ἡ κτίσις. ἐπεὶ μὴ νόμιζε τὴν ἄψυχον ἐ ἀναίσθητον κτίσιν τὰ τοιαῦτα προσδοκᾶν, ἢ ἀ-
φάνεσθαι. τὴν ἀποκάλυψιν. τὸ τέλος, ὅταν μέλλωσι δείκνυσθαι, τίνες υἱοὶ θεοῦ
» καὶ τίνες υἱοὶ διαβόλου. Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη.
Οἷον τῇ φθορᾷ. τοῦτο γὰρ κατεκρίθη, διὰ τὰς ἡμῶν ἁμαρτίας.
» Οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι.
Τῆς τοῦ Χεισοῦ σωαμέως, φησί, τοῦτο τὸ ἔργον, τὸ, καὶ ἄκουσαν ὑπετάξαι. ἐπ' ἐλπίδι. καὶ αὐτὴ γάρ, φησι, τὴν ἀπαλλαγὴν ἐλπίζει. ἐπ' ἐλπίδι οὖν ἀπαλλαγῆς ὑπετάγη. λοιπὸν ἑαυτὸν ἑρμηνεύει πῶς ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις
» ἐλευθερωθήσεται. Οτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δου-
» λείας τῆς φθορᾶς, εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. Εἰς τὴν ἐλευθερίαν, οἷον διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης, τοιοῦτόν ἐσι καὶ ἡ κτίσις ἀφθαρτος, ὥσπερ καὶ
Οἰκουμ. διὰ ἡμᾶς γέγονε φθαρτή. Ἡ τὸ, εἰς τὴν ἐλευθερίαν, δηλοῖ, τοιοῦτόν ἐσι τὴν αὐτὴν εἰς ἣν καὶ ἡμεῖς, ἐλευθερίαν τῆς φθορᾶς ἐλεύσεται, οἷον ἐκφθαρτῆς ἀφθάρτος ἔσαι.
» Οἴδαμεν γὰρ, ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συσενάζει ὠδίνει ἄχρι τοῦ νῦν.
Στενάζει, φησίν, ἡ κτίσις βουλομένη τὴν φθορὰν ἀποθέσθαι λοιπόν. ἡ δὲ ἡ κτίσις, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς τοῦτο αὐτεῖν ὀφείλομεν, καὶ μὴ τοῖς ὧδε κειμένοις οἱ καὶ λόγῳ τετιμημένοι, καὶ ὑποδοσίαν προσδοκῶντες. συσενάζει. ἐπειδὴ ἐ οἱ τὴν ἀπαρ-
Τοῦ Χρυσ χὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ σενάζομεν, διὰ τοῦτο συσενάζει. Ταῦτα
γόμου. δὲ ἔλεγεν, οὐχὶ ὧν πρόντων κατανώσκων, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα προῶν. ἐλευσάμην, φησί, τῆς χάριτος, καὶ ὑσέγω τὴν ἀναβολὴν, τὴν ἀπαρχὴν ἔχων τοῦ πνεύματος καὶ πρὸς τὸ ἐπεῖνο μαι, ἀνέβλεψα εἰς τρίτον ὐρανὸν, εἶδον τὴν δόξαν ἐκείνου τὴν ἀῤῥήτου,

ἀῤῥήτου, εἶδον τὰ βασίλεια τὰ λαμπρὰ, ἔμαθον πόνων ἀπειρήμαι διατρίβων ἐν
» τούτοις, καὶ διὰ τοῦτο σενάζω. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύ-
» ματος ἔχοντες καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς σενάζομεν. Οὐ μόνον, φησὶν, ἡ κτίσις σενάζει, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρχὴν τινα μικρὰν ἐ λαβόντες πνεύματος λαβόντες, απεύδουσι πρὸς τὰ ἐκεῖ μεταβῆναι. ἦ γὰρ ἡ ἀπαρχὴ τοῦ πνεύματος τοιαύτη, ὥστε ποιεῖν θαυματουργίας
» ἐκτὸς σωίας μόνης, τί τὸ τέλειον; Υιοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν
» τοῦ σώματος ἡμῶν. Ἵνα μή τις εἴπῃ, σὺ εἶπας, θεοί ἐσμεν, καὶ ποίαν ἄλλην προσδοκῶμεν ὑοθεσίαν, φησί, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος, τοῦτέσι τὴν ἀφθαρσίαν. Τότε γὰρ βεβαία ἡ υἱοθεσία, καὶ τότε ἥξει τὸ αὐτῆς ἀποτέλεσμα. νῦν γὰρ οὔτε ἡ δόξα δηλοῖ, ἀλλὰ προσδοκία ἐκ πίστεως, διὰ βίου κατεγνωσμένου. υἱοθεσίαν Φωτ.
ἀπεκδεχόμενοι. ποίαν; πῶς γάρ; ἐκ ἐλάβομεν ταύτην διὰ τὸ βαπτίσματος; ἐχὶ δὲ καὶ αὐτὸς πρὸ μικροῦ ἔφης ὅτι πνεῦμα υἱοθεσίας ἐλάβετε; ναί φησι. ποίαν οὖν ἐκδεχόμεθα; τὴν φανερουμένην, φησί, καὶ τὸ ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος. ἄλλως πα
ρὰ τὴν ἐρημίαν; μὴ γένοιτο, ἀλλ' αὐτὴν ἐκείνην, τελεώτερον φανερουμένην, καὶ διὰ πείρας αὐτῆς ἐπιγνωσομένην. μετὰ γὰρ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος, τότε ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσις, τότε αὐτὸ τὸ σώματος ἡ ἀνάστασις ἐ ἀφθαρσία, τότε ἡ τῆς ὑρανῶν βασιλείας κληρονομία, τότε πάντα τὰ τῆς υἱοθεσίας γνωρίσματα καὶ ἀπο
τελέσματα. καὶ νῦν γάρ, ἐπ' ἐλπίδι τούτων ἐλάβομεν τὴν υἱοθεσίαν. αὐτὸς δὲ ἐμφανεσικώτερον εἶπεν, ἐσώθημεν, δηλῶν, ὡς ἀπὸ κλύδωνος καὶ τραχείας μεγάλης τῆς καὶ τὰ ἁμαρτίαν υἱοθετηθέντες ἐσώθημεν. πῶς οὖν ἐλπίσαμεν ταῦτα, μὴ τούτων παραλεγομένων ἤδη, μὴ δ' ὑπ' ὄψιν ἡμῶν πεσόντων, μὴ δ' ὑπὸ πεῖραν; κα-
λῶς, φησί, καὶ εὐλόγως. ἦ γὰρ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν καὶ ὑπὸ πεῖραν ἤδη τὰ ἐλπιζόμενα ἐγένετο, καὶ οὐ τὰ ἐλπιζόμενα. ὃ γάρ τις κατέχει, πῶς οἷόν τε ἐσὶν ἐλπίζειν; ἀκηδῶν καὶ τὴν φύσιν τῆς ἐλπίδος ἰδιον τοῦτο, τὸ πορρὶ ὧν μελλόντων αὐτῶν καὶ μὴ πω πρόν-
των, εἶναι. ὡς τε καὶ ἡμᾶς ἃ ὁ βλέπομεν, ἐκεῖνα δεῖ ἐλπίζειν. ἡ δὲ ἃ ὁ βλέπομεν ὡς-
πορ δεῖ ἐκεῖνα καὶ ἐλπίζομεν, ὑπομένειν χρὴ καὶ ἀπεκδέχεσθαι τὸ προσδοκώμενον, καὶ μὴ ἀθρόον ἐπιζητεῖν αὐτὸ πραγμένεσθαι, μάλισα τοῦ πνεύματος διὰ ὧν ἀνατῶ-
σα χαρισμάτων καὶ ἐνεργεσιῶν πισουμένου τὸ ἐκεῖσε, καὶ τὴν ἀσθένειαν ὧν λο-
γισμῶν ἡμῶν σωαναπλαβανομένου καὶ σεναζόντος. πρόσωπα γὰρ ἐνεργεῖ ἐν αὐτοῖς
ἡμῶν τὰς ἐυχάς, ἵνα νῦν τὰ ἄλλα ἐάσω, διδάσκον ὅπως χρὴ εὔχεσθαι, ἐρευνῶν
τὰς καρδίας, καὶ ἁπλῶς πάντα εἰς ἀγαθὸν συνεργοῦν; ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ
ΑΛΛΩΣ ΕΙΣ ΤΟ, ὑοθεσίαν ἀπεκδεχόμεθα. διατὶ ἀπεκδέχῃ; ὅτι
τῇ ἀπεκδοχῇ καὶ ἐλπίδι ἐσώθημεν. πῶς οὖν ἡ χρὴ ἀπεκδέχεσθαι καὶ ἐλπίζειν
ἔτι; ἦ δὲ δεῖ ἐλπίζειν, δεῖ πάντως ὑπομένειν καὶ διὰ ὑπομονῆς τὰ ἐλπιζόμενα ἀπεκ-
δέχεσθαι. ἔχομεν δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα συναναπλαμβά-
νοντα ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, καὶ μὴ ἐῶντα ἡμᾶς πρὸς τὰς ἐλπίδας ὀκλάσαι. ὅτι δὲ
τὸ πνευματικὸν χάεισμα συναναπλαμβάνεται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, αὐτίκα δῆλον
καὶ ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ χαρίσματος τοῦ περὶ τῆς εὐχῆς χορηγηθέντος ἡμῖν. τὸ πνεῦ-
μα γὰρ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

μαλλ' ἐντεῦθεν τρὶς ὀνομάσας, τὸ πνευματικὸν ἐσήλωσε χάεισμα. ἐρευνῶν δὲ τὰς καρδίας, αὐτὸ τὸ παράκλητον πνεῦμα τὸ ἐκτὸς πρεσχόμενον. ΑΛΛΩΣ. ὑποθεσίαν ἀπεκδεχόμεθα. εἶτα ἵνα μὴ νομισθῇ τὰ παρόντα διαβάλλειν, καὶ δῶ λαβὴν τοῖς αἱρετικοῖς, φησὶν γὰρ τὰ παρόντα εἶναι κακά, ἀμὰ τὰ προσδοκώμενα βελτίω, ἃ ἐστιν ὑποθέσια. Τέτεμαι τὰ τῆς ὑποθεσίας ἀποτελέσματα.

» Τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. ἐλπὶς δὲ βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς. ὃ γὰρ βλέπει τις, » τί καὶ ἐλπίζει; Ὡς ἔλεγε, πάντα λαβόντες πρὰ θεοῦ, ἡμεῖς πίστιν αὐτῷ προσηγάγομεν, ἧς μέγα μέρος, ἡ εἰς ἐκεῖθεν ἐλπίς. μὴ τοίνυν ζήτει πάντα ἐν τούτοις πρεῖναι τὰ ἀγαθὰ ἀμὰ πινά, καὶ τῇ ἐλπίδι ταμιεύσαι. ἢ δὲ πάντα πρεῖναι θέλεις, οὐκέτι ἐλπίζεις. ἐλπὶς γὰρ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς.

» Εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

Εἰ δὲ, φησὶ, τὰ μὴ ὁρώμενα ἐλπίζομεν, διὰ ὑπομονῆς ἐχόμεθα τῶν τούτων προσδοκίαν. ἡ δὲ ὑπομονὴ ὅτι μέρος μέγιστον ἀρετῆς, παντὶ που δῆλον. ὥστε τὴ ἐλπὶς, ἐ» πίστεως ἐστὶ καὶ ὑπομονῆς ποιητική. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα ζωαντιλαμβάνε» ται ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. Καὶ μὴ νόμιζέ φησιν, ὑπὸρ ὑπομονῆς κάμνειν. ἀλλὰ ἐάσωσε τὸ πνεῦμα κάμνειν, αὐτὸ ἀντιλήψεται σου πρὸς τὸν. ἀσθενεῖς γάρ ἐσμεν, καὶ ἀδύνατοι ἐσμὲν ἡμεῖς καταρτῶσαι ἰσχύομεν, δίχα τῆς τοῦ πνεύματος βοηθείας.

Οἰκουμ. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα φροντίσωμεν, ἤγουν τὸ πνευματικὸν χάεισμα.

» Τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθὸ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν. Καὶ τί λέγω, φησὶν, ὅτι πρὸς καὶ τέρθωσιν ὑπομονῆς, δεόμεθα ἀντιλήψεως πρὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος; καὶ ὧν τοῖς δοκοῦσι φησὶν, εὐχερέσιν, οἷον ἐν τῇ εὐχῇ τοῦτο πάσχομεν. ἔστι γὰρ ὅτε ἀσύμφορα αἰτοῦμεν. οὐκ οἴδαμεν. καὶ ἐὰν τὸ ἔμιξεν, ἵνα μὴ εὑρεθῇ ἐπαχθής.

» Αλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις.

Τὸ παλαιὸν, χαρίσματα διάφορα πολλοὶ ἐλάμβανον, προφητειῶν, ἑρμηνειῶν, γλωσσῶν. ἄπερ πάντα πνεύματα ἐπάλουν ὡς αὐτὸ πνεύματος διδόμενα. καὶ εὐχῆς δὲ χάεισμα ἐλάμβανον τινές. ἐπειδὴ γὰρ ἀγνοοῦσι τὸ συμφέρον ἤτει πολλάκις ἀσύμφορα, ἐλάμβανον τινὲς χάεισμα εὐχῆς, καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ ἠύχοντο, ὅπερ καὶ αὐτὸ πνεῦμα ἐλέγετο. τοῦτο οὖν λέγει, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ χάεις τῆς εὐχῆς, ὑπὲρ ἡμῶν τῷ θεῷ ὠτυγχάνει μεγίστοις στεναγμοῖς. τοῦτο δὲ ἦτεν, συσῆσαι βουλόμενος ὅτι ἀγνοοῦμεν καθὸ δεῖ προσεύξασθαι. ἢ γὰρ μὴ τοῦτο, φησὶν, ἴσῃ, τίς χρεία λαβεῖν τινας χάεισμα ἐς τὸ εὔχεσθαι ὑπὲ τοῦ λαοῦ; Τοῦτο δὲ νῦν ὁ διάκονος τοῖς ἱερεῖ λειτουργεῖν. οὐκ ἔστω δὲ ὧν τυγχάνει, ἀλὰ ὑπὲρ οὐ τυγχάνει, τὸν ζήτον καὶ κατεπεισθασμένον δηλῶν ὧν τευξιν. Ο δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας, οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος. Αὐτὸς ὁ παράκλητος, ὁ τὰς καρδίας ὧν πνευματικῶν ἀνθρώπων ἀνερευνῶν, ὧν τὸν χάειν δηλαδὴ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ λαβόντων. τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος. ὧν πνευματικῶν ἀνθρώπων, ὧν τὸ ἡρημένον τῆς εὐχῆς λαβόντων πνεῦμα καὶ χάεισμα. οἶδε τὸ φρόνημα. ἤγουν τὸν ἐντυ» χίαν. Οτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.

Οὐκ ἀγνοοῦντα

Οὐκ ἀγνοοῦντά, φησι, διαβάσιούσιν οἱ πνευματικοὶ τὸν θεὸν, ἀμὴ οἶδεν ὁ παράκλητος, ὅτι κατὰ θεὸν ὧν τυγχάνει, ὑ καθ' ὅτινα βλαβερὰν ἐπιθυμίαν, ἀμὰ κατὰ θεὸν ὅ ἐστι κατὰ τὼ βούλησιν τοῦ θεοῦ. ὑπὲρ ἁγίων. ὧν δὲ τῆς εὐχῆς ἁγιαζομένων. ἢ ὅτι ὑπὲρ καθαρῶν καὶ σταρέσεων ἔργων ὧς αἰτήσεις ποιεῖται, ἢ ὑπὲρ ἀνθρώπων » τὸν ἁγιασμὸν ἐπιθυμούντων. Οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν, πάντα » συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν.

Οὕτω φησὶ δὲ τὼ ἐν τῷ εὔχεσθαι ἁγνοιαν, βοηθούμεθα ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ὅτι καὶ τὰ κακὰ εἰς ἀγαθὰ ἡμῖν μετατρέπει. πάντα συνεργεῖ. πάντα, φησὶ, καὶ τὰ κακά. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα μετατρέπει ὁ θεὸς εἰς ἀγαθά. εἰς γὰρ εὐδοκίμησιν ὧν πασχόντων, μετατρέφεται. μεῖζον δὲ τὸ εἰς ἀγαθὰ μετατρέφεσθαι, τοῦ μὴ παντελῶς ἐπελθεῖν. τοῖς κατὰ πρόθεσιν. ἐπειδὴ ἀπίθανον εἶναι ἐδόκει τὸ μετατρέφεσθαι τὰ κακὰ εἰς ἀγαθὰ, προσθεὶς τὼ τοῦ θεοῦ κλῆσιν ἐπεσώσατο τὸ ἀρημένον. οὐ γὰρ τοῖς τυχοῦσι, φησὶ, τοῦτο συμβαίνει, ἀμὰ τοῖς ὑπὸ θεοῦ κλητοῖσιν. εἶτα ἵνα μὴ νομισθῇ μονομερῶς ὁ θεὸς ὠίοις καλέσας, φησὶ, τοῖς κατὰ πρόθεσιν, τοῖς καθ' γνώμιν ἤγουν προαίρεσιν ἀξιωθεῖσι τῆς κλήσεως, δείκνυσ' ὅτι πάντες μὲν ἐκλητοὶ ἦμεν, ἐκεῖνοι δὲ ὑπήκουσαν. διὸ καὶ βοηθοῦνται οἱ κατὰ οἰκείαν πρόθεσιν γνώμενοι κλητοί.

» Οτι οὓσ προέγνω καὶ προώρισε, συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Οτι οὓς, φυτέσι φύτρισ' τοὺς κατὰ οἰκείαν πρόθεσιν κλητοὺς ὄντας, προέγνω. ἀπὸ κοινοῦ, καθ' πρόθεσιν κλητοὶ ὄντας. συμμόρφους. ὅπερ ἐστὶ, φησὶν, ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ καθ' φύσιν ὧν τῇ ἀνθρωπήσει, (δῆλον δὲ ὡς ἅγιος καὶ ἀναμάρτητος,) φυτὸν καὶ αὐτοὶ γενέσασι καθ' χάειν. συμμόρφους γὰρ τοῖς ἰσομόρφοις, εἰκόνα δὲ τοῦ υἱοῦ, τὼ οἰκονομίαν καλεῖ, καὶ τὸ ὧ τεῦξιν αὐτοῦ σῶμα. τί γὰρ τὼ οἰκονομίαν, σύμμορφοι καὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι. καθ' δὲ τὼ θεότητα μονογενὴς ἐστι. τῆς εἰκόνος.

Εἰκὼν τοῦ θεοῦ τὶς ἂν νοοῖτο, σαφηνιεῖ λέγων αὐτὸς. ὥσπερ γὰρ ἐφορέσαμεν τὼ εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὼ εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου, φυτέσι τὼ ἐν ἁγιασμῷ ζωὴ, τὼ πρὸς πανοπιῶν ἀμώμητον πολιτείαν. ὥσπερ γὰρ εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ φυτέσιν Αδὰμ, τὼ ἐν παρακοῇ τε καὶ ἁμαρτίαις ζωὴ εἶναι φαμὲν, οὕτως ἐ εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου φυτέσι Χεισοῦ, τὸν ἁγιασμὸν, τὼ δικαιοζήλω, τὼ ὑπακοῆ. Κυείλ.

» Εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς. Διὰ πάντων τὼ συγγένειαν ἡμῶν τὼ πρὸς τὸν Χεισὸν σημάναι θέλει. συγγένειαν δὲ, τὼ ἐν τῇ οἰκονομίᾳ » τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. Οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσεν, καὶ οὓς ἐκάλεσεν, » τούτους καὶ ἐδικαίωσεν. οὓς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.

Παντα χοῦ τὸ καθ' πρόθεσιν κλητοὺς ὄντας σωυπάκουε, ὅτι οὓς προέγνω, ἀντὶ τοῦ, τούτους τοὺς καθ' πρόθεσιν. οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσεν, τοὺς καθ' πρόθεσιν. καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσε, τοὺς καθ' πρόθεσιν. οὓς καὶ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε, πάλιν τὸ, καθ' πρόθεσιν κλητοὺς ὄντας. ἵνα μὴ ἄρτον ἅπαντα, ἢ ὁ θεὸς τινὰς μὲν εὖ ἔπρισε, τινὰς δὲ οὔ. τὸ δὲ καθ' πρόθεσιν σωυπακουόμενον, αὐτῶν πρεῖ τὸ καθόλωμα ὧν καθ' οἰκείαν πρόθεσιν πιστευσάντων, καὶ

σάντων, καὶ προσωπολημψίας ἀπαλλάττει τὸν θεόν. τύχοις ἐδικαίωσε. δι' ἃ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας. τύχοις καὶ ἐδόξασε. διὰ ὧν χαρισμάτων τῆς υἱοθεσίας.

» Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; Ὡς ἤλεγε, τούτων οὕτως ὄντων, μηδεὶς λοιπὸν πρὸ ὧν ὧδε πειρασμῶν ἢ κινδύνων λογοτριείσθω. Οὐ γὰρ ἦν ἡμῖν πρὸς τὴν τοσαύτην ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ; Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; ποῖα; ὅτι προώρισεν, ὅτι ἐκάλεσεν, ὅτι ἐδικαίωσεν, ὅτι ἐδόξασε, πρὸς τοσαύτην ἀφθονίαν εὐεργεσιῶν, τί ἐροῦμεν; γὰρ εὐχαρίστων, φησί, λόγων εὑρομεν, μὴ τιν' ἔργων ἀμοιβῆς, τοσαύτη ἐστὶν ἄφατος αὐτοῦ ἡ πρὸς ἡμᾶς χάρις. εἶτα ὥσπερ πρεσμα λαβὼν ἐντεῦθεν, φησίν. Ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; γὰρ εἰς. καὶ γάρ τινες βλάπτειν ἐπεχείρησαν, οὐ βλάψουσιν ἀλλ' ὠφελήσουσι. πρόδηλον ὅτι τοῦ ἡμῶν ὁ θεός; ἔκτε ὧν προειρημένων, τὸ μέγιστον καὶ πασαν ἐκπλῆξαι διάνοιαν, ὅτι τοῦ ἡμῶν τὸ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο. πῶς οὖν ὁ θεὸς τοῦ ἡμῶν, δῆλον ὅτι πάντα εἰς συμφέρον μεταχήσει, καὶ τὰ δοκοῦντα λυπηρὰ, χαρᾶς πρόξενα παρασκευάσει, ὥστερ καὶ ἐπὶ ὧν ἀποστόλων αὐτῶν καὶ ὧν μαρτύρων τὰς θλίψεις καὶ τοὺς διωγμοὺς καὶ τοὺς θανάτους ὑπέμεινεν σφάνως καὶ βραβείων ἐποίησατο, τὸ πρόξενα τῆς βασιλείας ὧν οὐρανῶν. οὕτως οὖν οὐ μόνον μὴ ἐκλυθῶμεν, οὐδὲ ἰσχύει καθ' ἡμῶν. τέθεικε δὲ τὸ, ὅσγε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο καὶ ἐξῆς, τὴν τοκοδεμονίαν τοῦ ἄφατον, ὡς ἔφημεν, τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἐνδεικνύμενος, καὶ ἅμα ἔτι δυσχερεῖς ὑπτίνων πάσχομεν, ὑπομένειν δὲ παρτερεῖν δι' τὸ παράδειγματος πρωνῶν. μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀναπτόμενος καὶ παρυθρῶν. γὰρ ὁ υἱὸς ὑπὲρ σοῦ τοσαῦτα ἔπαθε, πόσα χρὴ παθεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ; καὶ ἐκεῖνος τοσαῦτα παθὼν, τῆς πατρικῆς δόξης καὶ θεότητος ἀνδέντι καταφεισμένου ἐδέξατο, μὴ δὲ σὺ ὀλυγωρήσης πάσχων πάντα. πάντως γὰρ ὧν ἐπαγγελμένων, καὶ μετὰ πάθη καὶ διὰ θάνατον ἀξιωθήσῃ. τὸ δὲ, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ χαρίσεται, τὸ ἀπροφάσιστον καὶ ἀπράκτητον θέλων παρασῆσαι τῆς δωρεᾶς, σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν; χαρίσεται φησιν. ἐρεῖς, φησὶν, ὅτι μήτε ἡμῶν πλήσεται; οὐκ ἐν τοῦ υἱοῦ. σὺν αὐτῷ γὰρ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται. ὥστε πάντως καὶ ἀπροφασίστως, τευξόμεθα ὧν ἐπαγγελμεθα. ὧν δὲ τοῖς πειρασμοῖς τις δι' θλίψεων καὶ βασάνων σὺν τῷ θανεῖν, τίς καθ' ἡμῶν, νῦν ἕτερον εἶδος παρασμῶν λέγει. τοὺς ὀνειδισμούς, τὰς μέμψεις, τὰς λοιδορίας, τὰς διαβολὰς, ἃς κατέχεον οἱ ἄπιστοι ὧν πιστῶν. καὶ τὸ λοιδορεῖν τὸ λέγειν, τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; ἀπροδείκνυσι καὶ ταῦθα ὥσπερ καὶ ἐπὶ ὧν προειρημένων, ὅτι θεοῦ δικαιοῦντος, τίς μάτην γλωσσαλγοῦσιν οἱ αὐτιῶμενοι καὶ κατακρίνοντες. Εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;

Ἵνα γὰρ μὴ λέγωσιν ὅτι βασιλεῖς καθ' ἡμῶν καὶ δῆμοι καὶ ἡγεμόνες, (πάντες γὰρ ἐπεβούλευον τοῖς πιστοῖς,) φησὶν, ὅτι ἰσχύει ὁ θεὸς τὰς καθ' ἡμῶν ἐπιβουλὰς, ἀλλὰ φορμὸν στεφάνων ποιήσασθαι. δῆλον οὖν ὁ καθ' ἡμῶν. Ὅσγε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν. Πῶς οὖν, φησὶν, ἡμᾶς προίσεται ὁ θεὸς, ὃς γε μόνον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ συμμόρφους ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ ἐδικαίωσε καὶ ἐδόξασε, καὶ γε τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν ἔδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν πάντων, φησὶ, καὶ ἁμαρτωλῶν,

Φωτ.

» ἁμαρτωλῶν, καὶ τελωνῶν, καὶ πόρνων. Πῶς γὰρ οὐχὶ καὶ ζῷα αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; Εἰ τὸν υἱὸν, φησὶν, ἔδωκεν ἵνα θάνατον ὁ πατὴρ, τί δεῖ περὶ ὧν ἄλλων ἀμφιβάλλειν; πῶς τὸ μέγα δοὺς, καὶ τὸ ἔλαττον δώσει.

» Τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; Πολλοὶ ἀσεβεῖς; ἐμέμφοντο τοῖς πιστεύουσι. φησὶν οὖν. τίς Ἰσαὰκ ἐγκαλέσαι ἢ μέμψασθαι τοῖς ὑπὸ θεοῦ ἐκλεχθεῖσι; καὶ ὅρα πῶς εἶπεν δούλοις θεοῦ, ἢ πιστοῖς, ἀλλὰ ἐκλεκτοῖς, ἐπαίρων τὸ ἀξίωμα.

» Θεὸς ὁ δικαιῶν, τίς ὁ κατακρίνων. Οὐκ εἶπεν ὁ ἀφεὶς ἁμαρτίας, ἀλλὰ τὸ μεῖζον, ὁ δικαιῶν. Τίς ὁ κατακρίνων; ὅταν γὰρ ὁ θεὸς ψήφῳ τινὰ οἰκείᾳ δικαιώσῃ, τίς ὁ κατακρίνων; τί δὲ καὶ κατακρίνων ὠφελεῖ; τὸ δὲ κατακρίνων ὡς

» ἐπὶ ἁμαρτήμασι. Χριστὸς ἀποθανὼν, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς.

Κατ' ἐρώτησιν αὐτὸ προάγει, ὡς ἀντιῤῥήτων ὄντων. ὁ ἀποθανών. τίς, φησιν, ὁ κατακρίνων, τὸ μὲν πνεύματος ζωαντιλαμβανομένου τοῦ ἀσθενείας ἡμῶν, τὸ δὲ πατρὸς δικαιοῦντος, τὸ δὲ υἱοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντος; οἷς γὰρ ἡμῖν ἀντιδικαίωσε, τίς ὁ κατακρίνων; Καὶ οὕτω δὴ νοῆσαι, ὡς πρὸς τὸ κατὰ πρόθεσιν τοῦ ῥητοῦ, ἢ τὸ πνεῦμα, φησὶν, ἀντιλαμβάνεται, ἢ ὁ πατὴρ ἐδικαίωσε, τίς ὁ κατακρίνων δυνάμενος; ὑπολείψεται, φησὶν, ὁ υἱὸς. ὁ υἱὸς οὖν, φησὶν, ἔχει κατακρίναι, καὶ τοσοῦτον ἀγαπᾷ, ὡς καὶ θάνατον αἱρήσασθαι ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ὢν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ τοῦ θεοῦ δόξαν, οὐκ ἐπαύσατο τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ παρακαλεῖ τὸν πατέρα ὑπὲρ ἡμῶν. τοῦτο γὰρ τὸ ἐντυγχάνειν. τὸν δὲ παράκλησιν οὕτως νόει, αὐτῷ τῷ βουλομένῳ παρακαλεῖ τὸν πατέρα ὑπὲρ ἡμῶν.

» Ὃς καὶ ἔστιν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἵνα γὰρ μὴ ἐλάττωσιν τὸν δυτυχίαν νομίσῃς, θεὶς πρῶτον τὸν ἰσοτιμίαν, τὸ εἶναι ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, οὕτως εἶπε τὸ ἐντυγχάνει, δεῖξαι θέλων, τὸν διάπυρον ἀγάπην. γὰρ ὡς αὐτὸς ἀσθενῶν σῶσαι, δεῖται τοῦ πατρὸς, ἄπαγε, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν. Ὡς πρὸς τὸ ἀνθρώπινον εἴρηται, ὅτι ἀρχιερεὺς ἐστιν, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα. Τῆς δὲ κυριακῆς ἐκείνης φωνῆς τὸν νοῦν δῶτα δηλοῖ καὶ ὑπαινίττεται, τῆς δῶτε τῷ ἐυχῆς τῷ πατρὶ προσαγομένης. πάτερ τήρησον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου, καὶ ἵνα φυλάξῃς αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, καὶ τὰ ὅμοια. οὖν οὕτως κινδυνεύει ὁ υἱὸς ὡς τε καὶ ἐντυγχάνειν. (οὐ γὰρ τότε ἐρηθεῖσα ἐυχὴ τοσαύτην ἔχει ἰσχὺν, ὡς τε διαπαντὸς δυνατὸν εἶναι, καὶ τὰς ἐντυχίας ἀπαρτίζειν.) οὖν οὕτως κινδυνεύει, τίς ὁ κατακείνων τοὺς ἐν αὐτῷ πεπιστευκότας; ὁ πατὴρ ἐδικαίωσε καὶ ἐδόξασε, τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται, ὁ Χριστὸς καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἀνέστη καὶ ἐντυγχάνει. τίς λοιπὸν ὁ ἐγκαλῶν ἢ κατακείνων, τῆς ἁγίας τριάδος οὕτως προασπιζούσης ἡμῶν;

» Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ. Τίς; φησὶ, τοσαύτης ἀγάπης καὶ προνοίας ἠξιωμένους παρὰ θεοῦ. Τὸ τίς ἡμᾶς χωρίσει, τοῦ, τί οὖν ἐροῦμεν, ἐστὶν ἐπαναληπτικὸν, ὥσπερ καὶ τὸ, θεὸς ὁ δικαιῶν, τίς ὁ κατακρίνων,

Οἰκουμ.

Κυρίλ. Φωτ.

Κεφ. ιδ'. Φωτ.

τὶς ὁ καθ' ἑκάστων, τὸ, ἢ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τὶς καθ' ἡμῶν. κέχριται γὰρ τῷ τριούτῳ σχήματι πολλαχῶς, διὰ τὴν συνέχειαν τῆς περιβολῆς. οὐδεὶς γὰρ σχεδὸν ὅσα γε ἐμὲ ἔδεναι, οὔτε ὧν καθ' ἡμᾶς, οὔτε ὧν ἔμαθεν, τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ ὡς ὁ μέγας Παῦλος ἐχρήσατο. ἵνα οὖν μὴ εἰς τὸ ἀσαφὲς αὐτῷ ἐκπέσοι λίαν ὁ λόγος, καὶ ταῖς ἐπαναλήψεσι προσεχρήσατο. δύναται δὲ καὶ ὡς ἀπ' ἰδίας ἀρχῆς τὰ χωρία πάντα ἐληφθαι, καὶ μὴ ὡς ἐπαναληπτικὰ ὧν ἐρημένων.

» Θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμὸς, ἢ λιμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; καθὼς γέγραπται, ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς » πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν, διὰ τὸν ἀγαπήσαντος ἡμᾶς.

Οὐκ εἶπε χρήματα, δόξαν, καὶ ὅσα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ καλὰ, ἀλλ' ἐκεῖνα ἃ πίνα καὶ βιάζεσθαι πέφυκε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. τὸ δὲ τῆς θλίψεως ὄνομα, ὡς πολλὰ δηλοῦται. φυλακαὶ, ἀλύσεις, ξύσεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα. καθὼς γέγραπται. ἐντρέπεται αὐτοὺς βουλόμενος, ἢ γαγε τὴν μαρτυρίαν. ἡ γὰρ ἐν τῇ παλαιᾷ, φησὶ, ζωῆς κατεφρόνουν, οἷς δὲ ἐν παλαιγενίᾳ καὶ δὲ ἐν τῇ γῇ ἀγαθὰ, πρόσω μᾶλλον ἡμεῖς ὀφείλομεν οἱ τὴν βασιλείαν ὧν οὐρανὸν ἔχοντες ὧν πρῶν ἀμοιβὴν; ὅτι ἔνεκάσου. τῇ μαρτυρίᾳ τὸν λόγον πιστοῦται. ὅλην τὴν ἡμέραν. ἐστὶ γὰρ τῇ προαιρέσει, πολλάκις τῆς ἡμέρας ἀποθανεῖν. ἢ τὸ, ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀντὶ τοῦ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἢ τὸ δι' ὅλου τοῦ βίου. ἡμέρα γὰρ μία ἐστὶ πᾶς ὁ ὧν ἀνθρώπων βίος. ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα. πᾶσι, φησὶν, ἡμῖν τὸ ἀδικεῖν προκείμεθα, οἱ ἀπρόσιτοι, δὴ λον ὡς πρόβατα σφαζόμενα, μὴ ἀντιλέγοντες. ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν. ἐπαίρει τὸν ἀκροατὴν, ἵνα μὴ καταπέσῃ θλῖψιν ἀκούσας καὶ διωγμὸν ἐ ὅσα εἶπε, καί φησι. πάντων κρατοῦμεν χάριτι Χριστοῦ. καὶ γὰρ εἶπε νικῶμεν, ἀλλ' ὑπερνικῶμεν, τουτέστι διὰ ὧν βουλευόμεθα, σεφανούμεθα. μὴ μόνον γὰρ καταπολεμούμενοι πολεμούμενοι, ἀλλὰ καὶ σεφανούμεθα. οἱ γὰρ ἐπίβουλοι, πρόξενοι σεφάνων γί-
» μὴν γίνονται ἀν εὐχαρίστως φέρωμεν. Πέπεισμαι γὰρ, ὅτι οὔτε θά-
» νατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαὶ, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε
» μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα, δυνήσεται ἡμᾶς χω-
» ρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Ἐπειδὴ ἄνω τὰ παρόντα εἶπε, καὶ τὰ μέλλοντα λέγει. καί, φησιν. οὔτε ὁ μέλλων θάνατος, οὔτε τὸ μέλλουσα ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε δυνάμεις, δυνήσεταί με χωρίσαι τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς διὰ Χριστοῦ μοι προξενηθείσης. πάντα μοι, φησὶ, μικρὰ, πρὸς ἐκεῖνα τὰ ἀγάθα. εἶτα ἐπειδὴ πᾶσαν εἶπε τὴν κτίσιν τὴν ὁρατὴν καὶ νοητὴν ἃ ἔσιν ὄντα καὶ μέλλοντα, προσέθηκεν, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα, τουτέστιν ἢ καὶ ἄλλη τις παρὰ τὴν οὖσαν ὑπόσασιν, δόξῃ αὐτὴ μοι εἶναί τι δοκεῖ πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀγγέλων καὶ δυνάμεως ἐμνήσθη, μὴ νόμιζε τοὺς ἀγγέλους ἢ τοὺς δυνάμεις ἀρνῆσαί τινας ἐθέλειν ἀπὸ Χριστοῦ, ἄπαγε, ἀλλὰ τὸν περὶ θεὸν θερμὸν πρόθυμον σημῆναι ζητῶν, ἢς τούτοις ἦλθε τοὺς λόγους. οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος. βάθος ὡς εἴωθε τὴν χθόνιαν ὀνομάζει, ὕψος δὲ

ὕψος δὲ τὴν βασιλείαν, καὶ πρὸς τούτοις τὴν αἰώνιον ζωὴν, καὶ τὸν αἰώνιον θάνατον. Οἰκουμ.
ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. καὶ συλλήβδην ἢ εἰπεῖν, οὔτε τὰ ἄγαν ἐπίδοξα, οὔτε τὰ ἄγαν ἄδοξα. οὔτε τὰ ἀγαθὰ, οὔτε τὰ λυπηρά. οὔτε τὰ καλὰ, οὔτε τὰ κακά. τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. ἄνωθεν ἔσω τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ, ἵνα μὴ ψεύδεσθαι δόξῃ περὶ τῆς ἰδίας λέγων ἀγαπητὸς, (οὐ γὰρ ἀγαπητὸς, ἢ θαυμαστὸν ἢ ἀπαγαπᾶ,) προσέθηκε τῆς ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. ἠγάπων μὲν καὶ Ἰουδαῖοι τὸν θεὸν, ἀλλ' οὐκ ἐν χρι-
» στῷ Ἰησοῦ, ὅθεν καὶ ἀπώλοντο. Ἀλήθειαν λέγω ἐν χριστῷ οὐ ψεύδομαι, Κεφ. ιέ.
» συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοί ἐστι με- 9
» γάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. Μέγα θέλω εἰπεῖν, διὸ προσδο-
πιεῖ τῷ πιστεῦσαι, τρεῖς ἐπιφέρομενος μάρτυρας, τὸν χριστὸν, τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν. ὅρα δὲ, ἀλήθειαν, φησὶ, λέγω οὐ χευδῶ καὶ ἡ ψευδομαι, καὶ ἡ συνείδησίς μοι ἐν τῷ μαρτυρεῖ ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

» Ηυχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν
» συγγενῶν μου κατὰ σάρκα. Ὅρα πῶς ἐπάσιν, ὑκεῖνον ἐβουλόμην, ἀλλ' ἠυχόμην. Φωτ.
Οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν χωρίσαι τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, ἡ θάνατος ἀπροφύλακτος, οὐ ζωὴ προτεινομένη, ἡ τὰ ἐκεῖθεν ἀπλῶς, ἡ τὰ ἐνταῦθα, ἡ ὑπὲρ ἄντης πίνοιτο, ἀλλὰ τὴν γὰρ καὶ ἀγγέλων ἐμνήσθη καὶ δυνάμεων, καὶ βάθους καὶ ὕψους, οὐ γὴν ἦν χωρίσαι δυνατὸν, πῶς αὐτὸς ἑκουσίως ἀφίσατο; καὶ ταῦτα ὑπὲρ ὧν κατὰ σάρκα συγγενῶν; καὶ ἡ μόνον ἑκουσίως χωρίζεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμεῖ καὶ ἐπιζητεῖ, καὶ εὔχεται χωρισθῆναι τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ. ἠυχόμην γὰρ, φησιν, αὐτὸς ἐγὼ ἀνά-
θεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ χριστοῦ. τί οὖν ἐστὶ τοῦτο; πῶς συμβήσεται τὰ ἀσύμβατα; πρῶτον μὲν φαμὲν ὅτι ἐκεῖνα ταῦτα ἐναντία. οὐ γὰρ ἔστιν οὕτω ἐναντίον τὸ ἀγαπᾶν τὸν χριστὸν οὕτως, ὡς τε μήτε διὰ κολάσεως μήτε διὰ προφάσεως πάσης ἀφίσασθαι τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον οὕτως, ὥστε τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἴσην καὶ μείζονα τῆς ἰδίας ἡγεῖσθαι σωτηρίας. οὐκοῦν ταῦτα μὲν ἐναντία, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον συνάδοντα. ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀγαπᾷ καὶ τὸν διδάσκαλον, καὶ ἐμπαλιν. καὶ διὰ τοῦτο γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος φησὶ, πλήρωμα τοῦ νόμου ἡ ἀγάπη. καὶ ὁ κῦ, πάλιν περὶ τῆς εἰς θεὸν ἀγάπης καὶ τῆς εἰς τὸν πλησίον, ἐν ταύταις, φησὶ, ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς, ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται, ὡς κεφάλαιον οὔσαις τῶν ἄλλων πάντων, τῆς τε εἰς θεὸν καὶ τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης. ναί, φησιν, ἀλλ' ἐνταῦθα προκρίνει τῶν πλησίον ἀγάπην, τῆς πρὸς τὸν θεὸν, καὶ εὔχεται ἐκεῖνον ἀπαρνήσασθαι, καὶ ἐκείνους κερδῆσαι. ὁ δὲ χριστὸς φησὶν, ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστιμου ἄξιος. ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο φιλεῖν ὑπὲρ τὸν χριστόν. πῶς γὰρ ἂν τὸ φιλεῖν ἐκείνους; τὸ οἷον οἰκειῶσαι αὐτοὺς τῷ χριστῷ. πῶς οὖν ἐστὶ φιλεῖν ἐκείνους ὑπὲρ τὸν χριστὸν, ὅτου κἀκείνους εἰς τὴν φιλίαν καὶ ὑπακοὴν ἑλκύσαι ἐπιτυγε τοῦ χριστοῦ; μᾶλλον γὰρ ἐπιδεικνύμενος τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην ἣν εἶχεν εἰς χριστὸν, ὅτι καὶ ἑτέρους σωθήναι ἐκ αὐτόν. ναί φησιν, εἰ μὴ ἐχώριζεν ἑαυτὸν τοῦ Χριστοῦ, λέ-

Ἀντίθεσις.

γων ηὐχόμην αὐτὸς ἐγὼ καὶ ἐξῆς. τί οὖν φαμέν; ἢ ὅτι μὴ ἤθοιτο, οὐκ ἐχώρει ζν; ἤ γὰρ εἶπον εὐχομαι τὸν θεὸν ἵνα σωθῶσιν, ἀλλὰ τὸ διάπυρον τῆς πόθου ὥσπερ πρὸς τὸν Χριστὸν εἶχον, καὶ τὸν ἀπουδὴν ὃν κατεβάλλετο εἰς τὸ προσαγαγεῖν πάντας αὐτῷ, καὶ μάλιστα τοὺς Ἰουδαίους. (οὗτοι γὰρ καὶ συγγενεῖς, ϵ᾽ μάλιστα ἀντιπίπτοντες ἐτύγχανον.) ταῦτα οὖν παρασκευάσαι βουλόμενος, φησίν, ὅτι ἤ ἐν ἐμοὶ δυνατὸν διὰ τῆς ἐμῆς ἀπωλείας δοξασθῆναι τὸν Χριστὸν καὶ σωθῆναι τοὺς Ἰουδαίους, ἤδη τότε ἂν παρῆκα μᾶλλον. ηὐχόμην γάρ, φησιν, ἤ ἐνεδέχετο, εἴτισμοι τούτου ἐδέοντο τῆς ἄφεσιν, πότερον βούλῃ διαφῆναι Χριστοῦ ἵνα πᾶν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἑνωθῇ καὶ δοξασθῇ ὁ Χριστὸς καὶ πληρωθῶσιν αἱ ἐπαγγελίαι τοῦ πατρός; ἢ ἐν ταύτῃ τῇ ἑνώσει, ἵνα τὸ Ἰουδαίων ἔθνος φασιάζῃ καὶ διίσταται, καὶ βλασφημῆται ὁ Χριστός; ἢ οὖν τοῦτο προτίθει, προετίμησα ἄν, φησι, τὴν δόξαν Χριστοῦ καὶ τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν, τῆς ἰδίας. εἶδες ὑπερβολὴν ἀγαπήσεως Χριστοῦ; ἐπειδὴ ἐκ τῶν ὄντων πάντων τὴν ἀγάπην ἐπεδέξατο τοῦ Χριστοῦ, νῦν καὶ ἐκ τῶν μὴ ὄντων μέν, καθ᾽ ὑπόθεσιν δὲ λαμβανομένων, διὰ τοῦ νοήματος τούτου παίσησιν, ὅτι καὶ τὴν ἐμὴν σωτηρίαν ἐν ὑποθέσει, ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ τῆς εἰς αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων ὑποφορᾶς, κατεβαλόμην ἄν. καὶ γὰρ διϊσταμένους Παῦλος ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐν αὐτῷ τῶν Ἰουδαίων ἑνώσεως, ῥᾷον πάλιν ἤνουν καὶ σωπᾶτε, ὥσπερ τις πῶλος μικρὸν τῆς μητρὸς ἀποπαυθείς, καὶ οὕτως πάλιν αὖθίς τε ἐσώζετο, καὶ ὁ Χριστὸς ἢπὶ πλέον ἐδοξάζετο, καὶ τὸ Ἰουδαίων ἔθνος ἐσώζετο, καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἐπαγγελίαι ἧς πάρας ἦν χρόνου. μᾶλλον δέ, οὕτως καὶ ἢπὶ πλείοις διϊστάμενος, ἤ διίστατο, ἀμᾶ πλέον ἤνουτο. ἢ ἤδοκεῖσθε ὅτε Τιμόθεον ἀπεστείλαμεν, ὅτε αὐτὸς ἤ γνῶτε, ὅτε τὸ τοῦ νόμου ἐτέλει τὸν χαίρειν κηρύσσων, ὅτι πρόφασιν τινὰ πρὸς τὸν χαίρειν ἐδόκει διίστασθαι, καὶ ἑαυτῷ ξένον ποιεῖσθαι; ἀμὴ οὔτε διίστατο, οὔτε ἑαυτῷ ἠναντιοῦτο. ὑπὲρ μὲν τῆς χάριτος, καὶ τοῦ προσαγαγεῖν πάντας τῷ χριστῷ, καὶ ταῦτα καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα ἐπράττε. τοῦτό ἐστιν ἀγάπης ἀξίας χριστοῦ, τοῦτό ἐστι ψυχῆς ὅλης διόλου ἧς τὸν πόθον ἀναφλεγομένης τοῦ χριστοῦ. ἄλλως τε δέ, φησί, λέγει ἀνάθεμα γενέσθαι, ῥητέον ὑπὸ τοῦ νῦν αὐτοῦ χωρισθῆναι, (τοῦτο μὲν ἀπευκτότατον,) ἀμὰ ἀνάθεμα εἶναι, ῥητέον κεχωρισμένος ἔτι εἶναι, καὶ μήπω τῷ χριστῷ προσελθεῖν. τοῦτό, φησιν, ηὐχόμην ἄν, τὸ ἐμὲ αὐτὸν μήπω προσελθεῖν τῷ χριστῷ, ἀμὴ ἔτι κεχωρισμένον αὐτοῦ εἶναι, ἤ τοῦτο ἧς τὴν ὑμετέραν εἴσοδον καὶ πίστιν τὴν ἧς αὐτὸν σωτελεῖ. μὴ γὰρ ὅτι προσῆλθον χριστῷ, διὰ τοῦτο καὶ ὑμᾶς με προσαναλεῖσθαι νομίσητε, φησι. καὶ πρὸ ἐμοῦ ὑμᾶς ἐβουλόμην προσδραμεῖν αὐτῷ. εἶτα ἐξῆς λέγει καὶ τὰς αἰτίας. αὐτὸς ἐγώ. οὐχ ἕτεροις, φησί, προτιμῶμαι ὑπὲρ ὑμᾶς ἧς τὸ προσελθεῖν τῷ χριστῷ, ἀμὴ ἐμὲ αὐτόν. ἐλόμην γὰρ ἂν μήπω προσελθεῖν αὐτῷ, ἂν διὰ τούτου ὑμεῖς προσήρχεσθε. ἀνάθεμα εἶναι. δοκεῖ μοι ἐξελεῖν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν συγγενῶν ἀποτριῶσθαι χριστοῦ. πρὸ γὰρ τοῦ ἀναθέματος ἧς διώκαμις. ὅμως ἀκριβῶς θεωρῶμεν, φανήσεται ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ χριστοῦ ταῦτα ἤρκουν. πῶς; ἐπειδὴ ἑώρα τὸν χριστὸν βλασφημούμενον ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων,

Ἰουδαίων, ὅτι, φησίν, ἡμεῖς οἱ τὸν νόμον καὶ τὰς ἐπαγγελίας δεξάμενοι, καὶ πατέρες αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἧς ὅσα ἴδιον ἡ ὑοθεσία, ἐκβεβλήμεθα, ἀντεισῆλθον δὲ ἀνθρωποι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς κτίσεως ἀρεσθέντες. ἐπεὶ οὖν ταῦτα λέγοντας ἤδη, ὑπὲρ τοῦ μὴ εἶναι πρόφασιν βλασφημίας κατὰ τοῦ θεοῦ, ἠβούλετο ὑπεξέψαι καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ὡς καὶ ἀνάθεμα ὑπὲρ πάντων ἐθέλειν γενέσθαι, ὅπερ δεικτικόν ἐστι τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. οὐ γὰρ ἤδη μία κτίσις χωρίσαι ἴσχυσε, πῶς ἂν ἐχώρισεν ἀγάπη συγγενῶν καὶ ἀδελφῶν; αὐτὸς ἐγώ. ὁ διδάσκαλος, φησί, πάντων, ὁμοίους προσδοκῶν τεφάνους, ὁ πάντων αὐτὸς τὴν ἀγάπην προτιμῶν. ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ τοῦτ᾽ εἶπεν. ηὐχόμην γὰρ αὐτὸν παρὰ πάντων δοξάζεσθαι. ἀλλὰ μὴ βουλόμενος δημοσιεῦσαι τὸ χάρισμα, (χάρισμα γὰρ τὸ, οὕτως ἀγαπᾶν τὸν Χριστὸν,) τοὺς συγγενεῖς ἀγαπᾶν αὐτὸν πλέον ὑποκείνεται. ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου. θέλων δεῖξαι τὴν ἄφατον αὐτοῦ ὀργὴν καὶ ἀπουδὴν τὴν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, αὐτίκα μετὰ τὸ εἰπεῖν, ὅτι ἤδη με δύναται χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, ἐπάγει, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, ἧς ἵνα τοῦτο σωτελοῦσι ἧς ὄνησιν αὐτοῖς, ηὐχόμην ἂν χωρισθῆναι. τοῦτο γὰρ τὸ ἀνάθεμα σημαίνει.

» Οἵτινές ἐισιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ ὑοθεσία καὶ ἡ δόξα, καὶ αἱ διαθῆκαι, καὶ ἡ νο-
» μοθεσία, καὶ ἡ λατρεία, καὶ αἱ ἐπαγγελίαι. ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς
» τὸ κατὰ σάρκα. Δεῖξαι θέλει, ὅτι ὁ θεὸς ἤδη παρῆκεν ἧς τὸν ὧν Ἰουδαίων
ἐνεργεσίαν. αὐτοὶ δέ, οἰκείᾳ ἀγνωμοζύνῃ πάντων ἐξέπεσον. διὸ καὶ καταλέγει τὰς δωρεὰς τοῦ θεοῦ, ὑοθεσίαν, δόξαν, νομοθεσίαν, καὶ τὰς λοιπάς.

» Οὗ ὧν ἢπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς ἧς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

Ἐνταῦθα λαμπρότατα θεὸν τὸν Χριστὸν ὀνομάζει ὁ ἀπόστολος. αἰσχυνθήτω πᾶσα αἵρεσις ἀκούων παρὰ Παύλου δοξολογουμένων τὸν Χριστὸν θεὸν ἀληθινόν. εὐλογητὸς ἧς τοὺς αἰῶνας. αὐτὸς πάλιν ὑπὲρ πάντων ἀνήγαγε εὐχαριστίαν ἡμῶν. ἤ γὰρ καὶ Ἰουδαῖοι, φησί, βλασφημοῦσιν ἧς αὐτὸν, ἀμὴ ἐγώ, φησιν, ὁ τὰ ἀπόῤῥητα ἤδως, καὶ τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ πιστάμενος, οἶδα ὅτι δοξολογεῖσθαι ὑπάρχει ἄξιος, οἷα θεὸς, ὁ Χριστὸς ἢπὶ πάντων ἧς τοὺς αἰῶνας.

» Οὐχ οἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. Ἰδού, φησι, καὶ ἀνάθεμα ζῶ
τῷ χριστῷ ὑπὲρ τοῦ πιστεῦσαι Ἰουδαίους, καὶ ἵνα μὴ δόξῃ ἐψεῦσθαι ὁ θεὸς ἐφ᾽ οἷς ἐπηγγείλατο. καὶ ὅμως ἐὰν ἰδωμεν ἀκριβῶς, οὔτε νῦν ἐξέπεσεν ὁ λόγος, καὶ ἡ ἐπαγγελία τοῦ θεοῦ ἐψεύσατο. ταῦτα γάρ, φησιν, εἶπον, ἐχ οἷον ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ῥητέον ἐκ ἐπὶ πᾶσι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἀμὴ ἵνα πῶς πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην φυλάξωμαι. καὶ λοιπὸν δείκνυσι πῶς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ πρὸς Ἀβραὰμ ἐπαγγελία τοῦ θεοῦ ἐκ ἐκπέπτωκε. πρία δῆτα; ἢ τὸ κατ᾽ ἐπαγγελίαν αὐτοῦ σπέρμα λέγουσα Ἰσάκιθμον ἔσεσθαι τῆς ἄμμου. κατ᾽ ἐπαγγελίαν δὲ αὐτοῦ σπέρμα, τὸ ὧν πίστιν καὶ ἐκ ἐκπεπτωκότων πλὴς θείας προνοίας. ἐχ οἷον. Φωτ.
ἐ μόνον φησίν, οὐκ ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἀμὴ ἐδὲ οἷον ἐκπέπτωκεν. οἷον, ἀμὴ οὐδὲ ἐγγὺς γέγονε τοῦ ἐκπεσεῖν, ἢ δοκεῖν ἐκπεπτωκέναι.

» Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ισραὴλ, οὗτοι Ισραήλ. γδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα Αβραὰμ
» πάντες τέκνα. ἀλλ' ἐν Ισαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα. Καὶ πῶς, φησὶν,
γὰρ ἐξέστησεν ὁ λόγος τὸ θεοῦ, πῶς; ὅτι γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ισραὴλ, Ισραηλῖται εἰσὶ,
τουτέστι σπέρμα Αβραάμ. εἶτα σαφηνίζει αὐτό. οὐ γὰρ ἐπειδή τινες, φησὶ, τέκνα
σαρκικὰ τοῦ Αβραὰμ, ἤδη καὶ τέκνά εἰσι καὶ ἐπαγγελίαν, καὶ οἷς μὲ ἐπαγγελία
ἐδόθη. ἀκούε πῶς ἐστὶ τέκνα Αβραὰμ ἄκουε, φησὶ, τίς γραφῆς. ὅρα δὲ. οὐκ εἶπεν ἐξ
Ιακὼβ, ἀλλ' ἐξ Ισραὴλ, τὸ τῆς αἱρετῆς γνώρισμα τεθεικὼς τὸ Ισραὴλ, καὶ δεικνὺς
πῶ ἄνωθεν δωρεάν. ἢ γὰρ πάντες, φησὶν, οἱ ἐκ σπέρματος Αβραὰμ, οὗτοι δὲ τέκνα
Φωτ. Αβραὰμ, δῆλονότι ἄλλος ἐστὶ τρόπος ὃν οἷον αὖ τοὺς τέκνα τοῦ Αβραὰμ, καὶ
γὰρ μὲ ἐξ αὐτοῦ γέγονεν. τίς δὲ οὗτος; ὁ τῆς ἐπαγγελίας. τουτέστιν ἐκεῖνοι τέκνα εἰσὶν,
οἱ καὶ τῆς ἐπαγγελίας ἀξιωθέντες, καὶ πληθωθέντες ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, οἷόν
» εἰσὶν οἱ πιστοί, τουτέστιν γὰρ τέκνα. Τουτέστιν γὰρ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα
» τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λό
» γος οὗτος. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός.

Εἶτα ἑρμηνεύει πῶ ἀναγνωσθεῖσαν γραφὴν, τί ἐστὶ τὸ ὃν Ισαὰκ κληθήσεταί σοι
σπέρμα, ὅτι, φησὶν, οἱ ἐκτῆς ἐπαγγελίας εἰσὶ τέκνα. γὰρ εἶπε δὲ τοῦ Αβραὰμ, ἀλλὰ
τοῦ θεοῦ, δεικνὺς οὐδὲ τὸν Ισαὰκ ἁπλῶς εἶναι τοῦ Αβραὰμ, ὅτι γε σωάμει σπέρ-
ματος ἐλυνήθη ἀλλὰ σωάμει τοῦ ἐπαγγελιμένου, ἵνα δείξῃ ὅτι οἱ πῶ ὑποστασιν
ἔχοντες, αὐτοὶ εἰσὶ κατ' ἐπαγγελίαν τέκνα τοῦ Αβραὰμ, ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ.
ἐπεὶ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ οἱ Ιδουμαῖοι ἐπειδὴ ἀπόγονοι ἦσαν Αβραὰμ ὅσον τὸ κατὰ
σάρκα, ὤφειλον εἶναι τέκνα τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ γὰρ εἰσὶ. κατὰ σάρκα γὰρ αὐτοὶ σπέρμα τοῦ
Αβραὰμ, ἀλλ' ἡμεῖς ἐσμὲν τέκνα τοῦ Αβραὰμ, οἱ τῆς αὐτῆς αὐτῷ πίστεως κοινωνοῦν-
τες. καὶ τέκνα τοῦ θεοῦ δὲ τῆς κολυμβήθρας τοῦ θείου βαπίσματος. ἀλλὰ τὰ τέκνα
τῆς ἐπαγγελίας. ὅθεν, φησὶ, κατ' Ισαὰκ κληθήσεται, οὐτοί εἰσι τὰ σπέρμα Αβραὰμ
καὶ υἱοὶ θεοῦ. ὁ γὰρ Ισαὰκ, οὐ κατὰ νόμον ἐλυνήθη φύσεως, ἀλλὰ κατὰ δωάμιν
ἐπαγγελίας. οὐκοῦν οἱ κλυνώμενοι οὗτος, υἱοὶ Αβραὰμ εἰσίν. οὗτος δὲ καὶ ἡμεῖς κλυνώ
μεθα δὲ τῆς κολυμβήθρας. ῥήματι γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐπαγγελίας κλυνώμεθα. ῥήματι
μὲν, δὲ τὸ ἅγιον ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος γίνεσθαι τὰς τῆς κολυμ-
βήθρας καταδύσεις. ἐπαγγελία δὲ κατὰ οἱ προφῆται πρὸ πολλῶν χρόνων τὸ βα-
πτισμα εὐηγγελίσαντο. ὡς τὸ, λούσασθε καὶ καθαροὶ γένεσθε.

» Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Ρεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα Ισαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν.

Καὶ τί, φησὶ, θαυμαστὸν, ὅτι τῶν Ιουδαίων οἱ μὲν πιστεύσαντες εἰς σπέρμα
Αβραὰμ λογίζονται, οἱ δὲ ἄπιστοι οὐκέτι; τὸν γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν παλαιῶν εὑ-
ρήσεις. καὶ γὰρ ὁ Ισαὰκ λογίζεται μόνος εἰς σπέρμα, καὶ τοι ὄντων καὶ τῶν ἄλλων
Χετπούρας. οὐ μόνον δὲ τοῦτό, φησὶν, ἀλλὰ καὶ Ρεβέκκα ἐξ ἑνὸς τοῦ Ισαὰκ σπέρ-
μα ἔχουσα, καὶ δύο κυήσασα, οὐκ ἔσχε τοὺς δύο αἱρεσιώτας θεῷ, ἀλλὰ λο-
γιζομένους εἰς σπέρμα Αβραάμ. καίτοι μήπω γεννηθέντες οὔτε καλὸν ἔπραξαν οὔτε κακόν. οὕτω, φησὶ, καὶ Ιουδαῖοι, οἱ μὲν πιστοὶ, καὶ σπέρμα Αβραὰμ
εἰσὶ καὶ

εἰσί. καὶ σώζονται, οἱ δὲ ἄπιστοι, γὰρ ἔτι. ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα. ἐξ ὧν οὐκ ἔσχε
» φησὶ, τοὺς δύο αἱρεσιώτας. Μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πρα-
» ξάντων τι ἀγαθὸν ἢ κακόν. Τοῦ Ησαῦ καὶ τοῦ Ιακὼβ.
» Ινα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκτῶ καλοῦντος ἐρρέ-
» θη αὐτῇ, ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι καθὼς γέγραπται, τὸν Ιακὼβ ἠγάπη
» σα, τὸν δὲ Ησαῦ ἐμίσησα. Τουτέστιν ἡ κατὰ προγνωσιν ἐκλογή. Εἰπὼν Φωτ.
πρόθεσιν τοῦ θεοῦ, πῶ βουλῇ αὐτοῦ ἐδήλωσεν. ἐπὼν κατ' ἐκλογὴν, ἐδόξεν ὅτι
καὶ διάφερον ἀμήλων. οὐδεὶς γὰρ ἐκλέγεται ἕτερον ἀφ' ἑτέρου, ἢ μήτι αὐτοῦ διαλ-
λάττοι. ἐπὼν δὲ οὐκ ἐξ ἔργων, παρέσησε τὸ μέγεθος τῆς κλήσεως καὶ τῆς χάριτος
αὐτοῦ, ὅτι καὶ μηδὲν πραξάντων, ἐκλέγεται καὶ προκαλεῖται. ἀλλ' ἢ μηδὲν πρα-
ξάντων ἐκλέγεται, πῶς ἐκλέγεται; ἡ μὴν γὰρ ἐκλογὴ ἐπὶ ὧν κατά τι γίνεται δια
φερόντων. οἱ δὲ μηδὲν πράξαντες, τί διαφέρουσι; καὶ πάνυ. ἀνθρωπίνοις μὲν γὰρ
ὀφθαλμοῖς ἐπεὶ οὐδὲν ἔπραξαν, οὐδὲν διαφέρουσι, θείᾳ δὲ προγνώσει τὰ μέλλον
τος, πολλὰ διαφέρει. καὶ γὰρ ὁ μὲν εὑρήσησε τῷ θεῷ, ὁ δὲ οὐκέτι. ὡς τε ἡ ἐκλογὴ
καὶ οὐκ ἐξ ἔργων γέγονε, καὶ αὖθις τῆς κλήσεως καὶ τῆς χάριτος γέγονε, καὶ δίκαια γε
γονεν, ἀμὰ τὸ δίκαιον τοῖς ἀνθρώποις ἐλάνθανεν, ὡς πορρωτέρω καὶ ἐπὶ νῶ λαν θά
νει τὸ Δίκαιον τὸ ἐπὶ τῆς αἱρέσεως ὧν μοσχοποισάντων. πάντων γὰρ μοσχοποιη
σάντων, οὐ πάντες ἀνῃρέθησαν. ἀλλ' ἢ καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸ ὠφελῆσαι τῇ τούτων αἱρέσει
ἐκτῶφευδὲς Δίκαιον, τῷ κειτῆς ὧν ὅλων ἀκειβῶς καὶ ἀδιαπτώτως ἐγνωκα, καὶ ἐπὶ
μυείων ἄλλων, ὡς καὶ ἐπὶ ὧν καθ' ἕκαστα συμβαινόντων. πολλὰ γὰρ ἀγνώστως
ἡμῖν ἔχοντα τοὺς λόγους, καὶ τοῖς ἀσωέτοις ἄλογα δοκοῦντα, δὲ τὸν τῷ παντε
πόπῃ καὶ παντεφόρῳ τῆς δίκης ὀφθαλμῷ, δικαίως καὶ κεῖνται γεγενῆσθαι καὶ δια-
πράττεται. ὁ δὲ θεῖος Παῦλος, φησὶν, ὅτι ἢ καὶ μηδεὶς λόγος ἀπόρρητος ἐν ἰῷ τοῖς
πραττομένοις, δ' οὕτως ἐχρῶ πιναὶ ἀδημονεῖν, ἐ ἐπικαλεῖν, διατὶ ὁ μὲν οὕτως,
ὁ δὲ οὕτως τὸν βίον διατορεύε). ἐξουσίαν γὰρ ἔχει ὁ πλάσης δημιουργεῖν ὡς βούλε).
τὸν δὲ, ἐκτῆς ἐξουσίας, φησὶν, ἐστὶ καὶ τὸν προφθημένον πρόσωπον τῆς ἀπολογίας, ᾧ
ὃς λέγει ὅτι ἡ γραφὴ λέγει τῷ Φαραῶ, ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε καὶ ἕξῆς. ἐν
τοῦθα γὰρ, οἱονεὶ, φησὶν, ὅτι ἄλογον αὐ ἔδοξε τοῖς πολλοῖς τὸ ὑψωθῆναι τὸν Φα-
ραὼ καὶ βασιλεῦσαι, μᾶλλον οὕτως καὶ ὠμὸν καὶ ἀνάνθρωπον ὄντα, ἀλλ' ἡ γραφὴ δὲ
δάξασα πῶ αἰτίαν, εἰς ἔυλογον μετενήνεχε τὸ ἄλογον. καὶ τοι, φησὶ, καὶ αὐτὸ τὸ εὐ-
λογον, ἐ ἡ λύσις ἀπορίαν πάλιν τοῖς φιλονείκοις ἐ ἐγνώμοσι δωάμ) τεκεῖν. ἐροῦσι
γὰρ, ὅτι διατοῦτο ἐξήγειρε τὸ Φαραὼ εἰς βασιλέα, ἵνα τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ τιμωρησαμένου
αὐτὸν τιμωρίᾳ παραδοξῳ ἐ θαυμαστῇ, ἐνδοξασθῇ. τί οὖν ἔτι μέμφεται αὐτὸν; μᾶλ
λον δὲ, τί ἔτι ἐτιμωρήσατο αὐτὸν; ἆρ' ἥμαρτεν, εἰς δόξαν αὐτοῦ ἥμαρτεν. ἢ μὴ γὰρ ἥ
μαρτεν, γὰρ ἂν ἐτιμωρήσατο, ἢ μὴ ἐτιμωρήσατο, οὐκ ἂν ἐδοξάσθη. ἀμὰ τοῦτο ἐβούλε-
το. ὅτως γὰρ φησὶν, ᾧδεἰξωμαι καὶ ἐξῆς. ἢ δὲ ἐβούλετο, τίς ἀντιστῆναι δύναται αὐτοῦ
τῷ βουλήματι; ὁρᾶς πῶς ἡ τῆς ἀτρείας λύσις καὶ τῆς αἰτίας ἀπόδοσις, γὰρ ἐλυ-
σε τὸ ἀπορούμενον τοῖς ἀγνώμοσιν, ἀμὰ καὶ ἑτέρας ἀτρείας ἀφορμὴ γέγονε;

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

Διὸ ἄμεινον μὴ ζητεῖν τὰς τοιαύτας αἰτίας, ἢ ζητοῦντας, μείζονων ἀσεβειῶν αἰτίας τὰς λύσεις ποιεῖσθαι. τὸν γὰρ εὐγνωμόνων πλασμάτων καὶ δούλων, μὴ τὰς αἰτίας ἀπαιτεῖν τὸν δημιουργὸν καὶ δεσπότην, ἀλλ' ἐπὶ πᾶσι τοῖς γινομένοις εὐχαριστεῖν αὐτῷ, κἂν ἃ κατείληφε τοῖς λόγοις διὰ οὓς γίνεται, μᾶλλον δὲ καὶ ἐπὶ τούτων πλέον ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν. διὰ μὲν γὰρ ὡς ὧν μὴ κατειλήφαμεν, ἐπὶ τούτων μείζοσι ἐσμὲν οἱ λόγοι καὶ θαυμασιώτεροι, καὶ πᾶς ἡμῶν ὑπορρεόμενοι καταλήψεως. ὥστε μείζοις δεῖ καὶ τὰς εὐεργεσίας προσάπτεσθαι. αὐτὰς δὲ προϊόν, καὶ πᾶς δευτέρας ἀπείσι πίστεσι τὴν λύσιν. τὸν Ιακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ησαῦ ἐμίσησα. μὴ πω γάρ τι πράξαντα τὸν Ιακὼβ, ἐκάλεσεν ἀγαπητὸν, τὸν γὰρ Ιακὼβ, φησὶν, ἠγάπησα, τὸν δὲ Ησαῦ ἐμίσησα. ἐρρέθη αὐτῇ, ἡνίκα τῇ Ρεβέκκα ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι ἴσως μετὰ τὸ γενέσθαι, ὁ δὲ
» θεὸς, πρὸ γενέσεως ἐπίσταται τὸν ἐντῷ ἀνθρώπῳ. Τί οὖν ἐροῦμεν, μὴ ἀδικία
» παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο. Ὁ μὲν Ησαῦ, φησὶν, ὡς κακὸς ἐμισήθη, ὁ δὲ Ιακὼβ ὡς καλὸς ἠγαπήθη. τί οὖν; ἀντὶ τοῦ, τί ἐροῦμεν ὅτι εἰ ὧν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ιουδαίων; ἁπάντες ἐμοσχοποίησαν; πῶς οὖν εἴρηται, ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ; ἢ γὰρ ἀδικία οὐκ ἔστι παρὰ τῷ θεῷ, καὶ ὅμως πάντων μοσχοποιησάντων, ἐλεήσω, εἶπεν, ὃν ἂν ἐλεῶ, ἆρα κρυφίοις ὀφθαλμοῖς ὁ θεὸς ἐμβατεύει τὰς τῶν ὄντων ἀνθρώπων καρδίας, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι. ἴσμεν γὰρ ἐπὶ τῶν νῦν Ιουδαίων ἀδικεῖ ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ νῦν ὅσοι μὴ ἄξιοι, σώζονται. πιστεύουσι γάρ. ὅσοι δὲ ἀνάξιοι, ἀπόλλυνται. γὰρ
» πιστεύουσι γάρ. Τῷ γὰρ Μωσῆ λέγει. ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν
» ἂν οἰκτείρω. Ὡς ἦν εἶπεν. ἐγὼ οἶδα τίνες ἄξιοι σωτηρίας, καὶ ὅθι οὐκ ἄξιοι. ἦ οὖν Μωσῆς, φησὶν, ἠγνόει τίνες ἄξιοι, καὶ τίνες οὐκ ἄξιοι, σχολὴ γοῦν ἡμεῖς γνοίημεν τὰς αἰτίας ὧν μνομένων. Θεοῦ γὰρ κείμενα τὰ ἐξιχνιάσει, ἀντὶ τοῦ, ὑδρεῖς.
» Ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος ἐστὶ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος θεοῦ.
Δεῖ μὲν οὖν θέλειν ἐ τρέχειν, ἐ πω ἑαυτοῦ ἕκαστον δυνάμεν πληροῦν. πλὴν ὅτι οὐκ ἄχα βουλῆς θῦ οὔτε ὁ θέλων ἐστὶ, οὔτε ὁ τρέχων ἀνύσαί τι πλέον, ἀλλ' ἔστι τοῦ θῦ βοηθείας. λοιπὸν τὸν βουλόμενον σώζεσθαι, θέλειν καὶ ὁ θεὸς ἐ ἐλεῖ. ταῦτα δὲ πάντα εἴρηται ὁ ἅγιος, πρὸς τοὺς ἀντιπίπτοντας καὶ λέγοντας, τί δήποτε ἐκ βέβληται ὁ Ιουδαϊσμὸς παρὰ τῷ θεῷ, ἀντεισήχθη δὲ ὁ Χειστιανισμὸς καὶ ἡ πίστις; θέλων οὖν ἡμᾶς παιδεῦσαι μὴ ἀπαιτεῖν εὐθύνας τὸν θεὸν ὧν πράττει, ἀλλὰ πάντα ἡγεῖσθαι καλὰ κἂν ἡμεῖς ἀγνοῶμεν, πολλὰ θεμα φορεῖ, φυτέσιν ἀπὸ πολλῶν παραδείγματων ἐ σημείων, τὸ δυσεκμαρτον τῆς τοῦ θῦ κριμάτων παιδεύσας. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ.
Φωτ. Οὐ τοῦ θέλοντος μόνου, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος μόνου, ἀλλὰ δεῖ ἐ τοῦ θεόθεν ἐλέους, ἐ πῖς ἐκεῖθεν συμμαχίας. ἢ ἐ οὕτως ἐκλιπὲς τὸ, ἆρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος ἐ τοῦ τρέχοντος ἐ ἐξῆς. ἔκ ἔστιν ὡς Παύλῳ ὁμολογούμενον, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς παρὰ τῶν ἀποστόλων προτεθέμενον. ἦ γὰρ οὐ θέλει ἐλεῖ καὶ ἐξῆς, ἦ οὖν τοῦτο, φησὶ, μάτην θέλομεν καὶ μάτην τρέχομεν. καὶ πῖ ἔρησις δὲ ἐς βεβαίωσιν πῖς ἀποστολῆς, ἀλλ' οὐκ ἐς ἐπίλυσιν τινὸς ἑτέρας. εἶτα πάλιν ἐ παναλήπτης πῖς ἀπορίας. ἆρα οὖν οὐ θέλει ἐλεῖ, οὐ δὲ θέλει σκληρύνει. εἶτα
ὡς μὴ

ὡς μὴ ἐξαρκούσης πῖς ἀποστολῆς, τὸ ἀποστολικὸν τὸ μέγεθος παραδῶσαι, μετάληψις αὐτῆς ἡ τοῦ ἐκτὸς τῆς ἀνακύψεως ἀπορώτερον καὶ ἀπορώτερον. τί γὰρ ἔτι μέμφεται φησι; τί λοιπὸν κολάζει; τίς γὰρ ἀντιστῆναι δύναται τῇ βουλῇ αὐτοῦ; οὕτως πῶς ἀποστολὴν αὐξήσας καὶ πραχύνας, ἐπάγει δ' ἐπιμήσεως πῶς λύσιν σφόδρα δριμέως καὶ περιφυῶς οὕτω λέγων. σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; οἷον, σὺ τί νῦν ποιεῖς ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; ἀνθίσασαι καὶ προλεμεῖς τῇ βουλῇ αὐτοῦ καὶ τῇ πράξει αὐτοῦ, ἢ οὔ; ἢ μὲν γὰρ οὐχὶ, τί ἀντιλέγεις, τί ἀνταποκρίνῃ τῷ θεῷ; ἢ δὲ ἀντίσασα καὶ ἀντιλέγεις καὶ ἀνταποκρίνῃ, πῶς λέγεις ὅτι, τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; ὥστε ἡμᾶς ἀντίσασαι, μάτην καὶ καθ' ἑαυτὸ ἐρεῖς, τί ἔτι μέμφεται. ἢ δὲ μὴ ἀντίσασα οὐκέτι ἐρεῖς ὅλως, τί ἔτι μέμφεται, οὐδὲ τὸ, ἆρα οὖν θέλῃ ἐλεεῖσθαι δὲ θέλῃ σκληρύνῃ. οὐδ' ἃς λογισμοὺς ἆρα ὅλως ἔχα χθέσῃ τοιούτοις, λογοθετεῖν τὸν δημιουργὸν ἐφ' οἷς πράττει καὶ οἰκονομεῖ τὸν κόσμον, οὐδ' ἀντιλέγειν αὐτῷ καὶ ἀνθίστασθαι. οὕτως οὖν σπερματικῶς ἢ πω τὸν ἀναστροπὸν τῆς ἀποστολῆς, καὶ ἑτέραν λύσιν ἀπὸ τῆς ὧν παρ' ἡμῖν δημιουργημάτων φύσεως καὶ ἰδιότητος ἐπάγει. τὸν μὲν, παραινετικὸν πρεσβεύουσαν συμβουλὴν καὶ διδασκαλίαν, τὸν δὲ, καὶ ἀντιῤῥητικὸν ἔλεγχον. καὶ ἡ μὲν παραινετικὴ συμβουλὴ καὶ διδασκαλία πρώτη. τί ἀντιλέγῃς, τί ἀνταποκρίνῃ τῷ πλάστῃ καὶ δημιουργῷ; μίμησαι τὰ ἄλλα πλάσματα, ὁ λογικὸς τὰ ἄλογα, ὁ ἔμψυχος τὰ ἄψυχα, ὁ πλέον χρεωστῶν ἀζυμωτὴν τὸν πλάστην, ἢ ἐκεῖνα τοὺς πλασουργοὺς τοὺς ἰδίους. ἐκεῖνα γὰρ ἀντιλέγῃ ἢ δὲ ἀντίσταται τῷ δημιουργοῦντι, καὶ τοι φύσει δουλεύοντα. ἀλλ' ὅμως πρὸς τὸ ἐκείνου μὴ σχηματίζεται βούλημα, πάντα παραχωροῦντα τῷ τεχνίτῃ. καὶ σὺ μὴ δὲ φύσεως ἀνάγκῃ δουλεύων, ἀλλὰ λόγῳ τιμηθεὶς καὶ αὐτεξουσιότητι, χὐπείκῃς τῷ τὰ πλάσαντι βουλήματι καὶ τέχνῃς τῶν κυβερνησιν, ἀλλὰ λογοθετεῖς καὶ ἀντιπίπτεις, καὶ εὐθυῶας ἀποστεῖς ὧν πραττομένων καὶ προνοουμένων. μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας; ἢ δέ γε κατ' ἔλεγχον ἀντίῤῥησις, τοιαύτη. ἀνταποκρίνῃ τῷ θεῷ, φησὶν, ὡς ἄκων ἁμαρτάνῃς, ἅτε νικῶντος αὐτοῦ πῶς σὴν γνώμην τὸ βουλήματος, καὶ τὸ αὐτεξούσιον ταύτῃ προεκρινόμενος. καὶ μὴν χὁρῶμεν ἐπὶ ὧν μὴ αὐτεξουσίων πλασμάτων ἃ σὺ ποιεῖς. ἐκεῖνα γὰρ ἀντιλέγῃ τοῖς πλάττουσι, τί με οὕτως ἀμὰ μὴ οὕτως ἐποίησας; ἢ τὸ δὲ, τί οὕτως ἀμὰ μὴ οὕτως, ἢ ὅλως τί με ἐποίησας; σὺ δὲ καὶ ἀντιλέγῃς καὶ εὐθυῶας τὸν πλάσαντα ἀποστεῖς. χὐκ ἄρα τὸ αὐτεξουσίου ἐστέρησαι. χὐκ ἄρα ἄκων ἁμαρτάνῃς. δικαίως ἄρα καὶ κολάζῃ σὺ καὶ ὑπὲρ μέμψιν πίπτῃς, αὐτεξούσιος ὢν καὶ μὴ πράττων τὰ δέοντα. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. τὸ δὲ, ἢ χὐκ ἔχῃ ὁ κεραμεὺς ἐξουσίαν καὶ ἐξῆς, ἄλλο ἐστὶν ἐπιχείρημα καθ' ἀντιπερίστασιν προαγόμενον. δεδόσθω, φησὶ, καὶ τὸν σὸν λόγον καὶ τὰ ἐλεγχθέντα, ὅτι χὐκ εἰ αὐτεξούσιος, ὅτι ὁ θεὸς οὕτως ἐπλασέ σε. χὐδ' οὕτως ἐστὶ δίκαιον ἀντιλέγειν καὶ μέμφεσθαι τῷ θεῷ. ἢ καὶ μηδὲν γάρ ἄλλο προνόμιον αὐτῷ ἀποδοῦναι βούλῃ τῷ ὑπὲρ πάντα ὄντι καὶ λόγον καὶ ὕπνοιαν. ἀλλὰ τέως τὸ πᾶσι κοινὸν ὑπάρχον τοῖς ὅπωσδήποτε δημιουργοῖς, λίαν

ἐστὶν ἄρτον καὶ ἀσεβὲς ἀφαιρεῖν ἀπ' αὐτοῦ. τί οὖν ἐστι τοῦτο, ὀφείλων ὢν δημιουργημάτων, τὸν οἰκείων δημιουργὸν ἡμάρτηται καὶ ἐνδύνει, ἀλλ' ἐξουσίαν ἔχει ἕκαστος δημιουργὸς, δημιουργεῖν ὡς βούλεται καὶ πλάττειν, καὶ ἀνεύθυνός ἐστιν, καὶ μάλιστα ὑπὲρ ὧν πλασμάτων. ὥστε καὶ σὺ τί καὶ ὡς λέγεις οὕτως ἐπλάσθης, ὀκ ὀφείλεις μέμφεσθαι ἢ ἀντιλέγειν, κατὰ τὸν κοινὸν ὧν πλασμάτων νόμον καὶ ὅρον. Λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ, ὅτι ἐς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειράσε, ὅπως ὑνδείξωμαι ἐνσοί τὴν δύναμίν μου. καὶ ὅπως διαγγελῶ τὸ ὄνομά μου ὑν πάσῃ τῇ γῇ. Τοίνυν τὴν λύσιν, κατα τὸ λέγει, ὅτι, φησὶν, ὁ Φαραὼ, διὰ τὴν οἰκείαν κακίαν ἔπαθεν ἄσωρ ἔπαθεν, ὡς ὅλε θεὸς σῶσαι αὐτὸν ἤθελε. προγαροῶν καὶ μακροθύμει, χώραν αὐτῷ μετανοίας δούς. τὴν δύναμίν μου. δύναμις θεοῦ, ἡ μακροθυμία, ἡ δύναμις μεγίστη. τίς γὰρ ὀκὰν ἐκπλαγείη, ποσοῦτον μακροθυμήσαντος τοῦ θεοῦ; φησὶν οὖν, ὅτι ἐς τοῦτο συγκεχώρηκα βασιλεῦσαι, ὅπως φανῶ μακρόθυμος.

Οἰκουμ.

Ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. Τὸν ἄξιον ἐλεεῖσθαι, ἐλεεῖ, τὸν δὲ σκληρὸν καὶ ἀπειθῆ, σκληρὸν εἶναι συγχωρεῖ. ὀ γὰρ κείσεως ὁ παρὼν καιρὸς, ἀλλὰ πολιτείας καὶ αὐτεξουσιότητος. τὸ γὰρ σκληρυνθῆναι, ἀπὸ τοῦ, ἐᾶν αὐτὸν σκληρὸν εἶναι, συγχωρῶν ἐς τὸ αὐτεξούσιον. ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.

Γενικοῦ νοήσεις.

Τὸ ἐσκληρυνθῆναι παρὰ τοῦ θεοῦ τὸν Αἰγύπτιον τύραννον, ὀχ ὡς τὴν ἀντιτυπίαν ὑπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῆς θείας βουλήσεως ὑπιθείσης νοητέον, ἀλλ' ὡς τῆς προαιρέσεως, διὰ τῆς πρὸς τὴν κακίαν προσκλίσεως, τὸν ἐκμαλάσσοντα τὴν ἀντιτυπίαν λόγος ὀ δεχομένης. Ἐσκλήρωσεν ὁ θεὸς τὸν Φαραὼ, τῇ μακροθυμίᾳ καὶ τῇ τῆς τιμωρίας ἀναβολῇ, ἐπιτείνων αὐτοῦ τὴν κακίαν, ἵνα ἐς τὸν ἔσχατον ὅρον αὐξηθείσης αὐτοῦ τῆς πονηρίας, τὸ Δίκαιον ἐπ' αὐτῷ τῆς θείας κείσεως διαφανῇ.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου

Ἐρεῖς οὖν μοι, τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; μενοῦνγε ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ;

Ὡς ὀξὺ ἀκολουθίας ἴσως ἐρεῖς. τί οὖν λοιπὸν παρῃτήμας; τί ἔτι μέμφεται καὶ κολάζει, τίς γὰρ αὐτοῦ ἀνθέστακται τῇ βουλῇ καὶ τῷ θελήματι; εἶτα ἐπισομίζει τοῖς πάντα θέλουσι μαθεῖν ἃ ποιεῖ ὁ θεὸς, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῶν ἤγουν ὧν πραγμάτων ἥδεναι. ὑπὲρ γὰρ ὧν μανθάνοις φησὶν, χάειν ἔχε, ὑπὲρ ὧν δὲ ἀγνοεῖς, μὴ δυσχέραινε, μὴ ὀξέταζε, μὴ πολυπραγμόνει, γνώσεων πληροφορούμενος, ὅτι δικαίως καὶ κατὰ ὀρθὸν λόγον προβαίνει, κἂν σὺ τοῖς λόγοις ἀγνοῇς. καὶ ἐπειδὴ οὕτως ἔχει τὸ ἀληθὲς, σὺ τίς εἶ ὦ ἄνθρωπε ὁ ἀνταποκρινόμενος, τουτέστιν ὁ ἀντιπαρομενος καὶ ἐρευνῶν. καλὸν δὲ τὸ, σὺ τίς εἶ. κοινωνὸς φησὶν εἶ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ; ἀμφὶ κεῖτής τις εἶ;

Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, τί με ἐποίησας οὕτως;

Οὐ τὸ αὐτεξούσιον ἀναιρῶν λέγω ταῦτα ἄπαξ, ἀμφὶ δικαίως πᾶσι προσοις χρὴ πείθεσθαι τῷ θεῷ κἂν ἀγνοῶμεν τοῖς λόγοις ὧν γινομένων, ὡς ὃν τῷ μὲ ἀπαιτεῖν ὧν γινομένων εὐθύνας τὸν θεὸν ἢ μὴ ἀπαιτεῖν, πεπεῖσθαι προσήκει καθάπερ ὁ πηλὸς τῷ κεραμεῖ. Ἡ γὰρ ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκτὸς αὐτοῦ φυ-

ράματος

ράματος ποιῆσαι ὁμὸν ἐς τιμὴν σκεῦος, ὁ δὲ ἐς ἀτιμίαν;

Ἔχει φησὶν, ἐξουσίαν ὁ θεὸς ὁ ἐλεήσων τοὺς νεκροὺς, τοὺς μὲν ἐς δόξαν, τοὺς δὲ ἐς αἰσχύνην ἐγείραι, κατὰ τὴν ἀναλογίαν ὧν ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ βεβιωμένων. οὕτως ὁ ἐν ἁγίοις Μεθόδιος ἐν τῷ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ. ὁ μὲν ἐς τιμὴν σκεῦος, ὁ δὲ ἐς ἀτιμίαν. οὐκ ἐπειδὴ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς, τοὺς δὲ πονηροὺς ποιεῖ ὁ θεὸς, ἄπαγε. ἀλλὰ πάντα μὲν τὰ τοῦ θεοῦ χρηστὰ, πᾶσι πάντας κοινὰ, καὶ ὅλε ἥκιστα ἐς αὐτὸν, ρυτέσι καὶ τὴν ἑαυτοῦ βουλὴν καὶ θέλησιν, ἐβούλετο πάντας εὐδοκιμεῖν, καὶ ὃν ἀρέσκοις εἶναι καὶ πιστούς. ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν ἐξουσίαν ἣν ἔχει ὁ θεὸς ποιεῖν ἃ βούλεται, τοῦτο αὐτῷ ἔρηται. πάντως δὲ καλῶς καὶ πρεπόντως ποιεῖ, καὶ ἡμεῖς τοῖς λόγοις ἀγνοοῦμεν. καὶ φησιν. ὥσπερ ὁ κεραμεὺς ὁ θέλει ποιεῖ, καὶ ὁ πηλὸς ὀκ ἀντιλέγει τῷ ποιεργάζεται, οὕτως μὴ δὲ σύ φησι. ποιεργάζου, ἡ ἀγνοῶν δυσχαίρενε, ἃ ἀὶ ὁ θεὸς σε ἀγνοεῖν βούλεται. καὶ γὰρ ἀγνοιάσοι πάντως συμφέρει. ἡ γὰρ οὐ ἐδιδάχθης ἃ οὐκ ἔμαθες. Εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ὑνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνώρισαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ. Μακροθυμίαν ἠθέλησεν ἐνδείξασθαι, ἀλλ' ἔσωσε διὰ τῆς ἀπρονοίας τῆς μακροθυμίας τοῦ θεοῦ ἐχρήσατο, καὶ λοιπὸν ὀργὴν ὑνδείξατο. ὅρα τὰ κείμενα τοῦ θεοῦ. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ Τὸ, ἢ δὲ θέλων ὁ θεὸς ὑνδείξασθαι, ἡ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἐπιχείρημα ὡς ἐστιν ἐξαγγελτικὸν διὰ πλειόνων ἐκεῖνο πλατύνων καὶ ἀπαγγέλλον, ἢ ἰδίως πρὸς τοὺς ἀπιμήλους ἕτερον ἐσάγῃ, ἐς τὴν αὐτοῦ ὑπόθεσιν σωτελοῦν. ἔδει, φησὶ, γνωσθῆναι τὴν τιμωρητικὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ, ἔδει τὴν μακροθυμίαν, ἔδει τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὸ ἔλεος, καὶ τὴν ἄφατον αὐτοῦ δόξαν καὶ πολλήν. ταῦτα δὲ πόθεν δείκνυται; ἐκ τῶν δοκούντων τοῖς πολλοῖς παραλόγων. ἐκ τοῦ Φαραὼ, ἐκ τοῦ καλέσαι τὸν ὄχλον, λαὸν, ἐκ τοῦ, κατάλειμμα σωθῆναι, καὶ ἐκ τῶν παραπλησίων. ὡς τε ὃξ ὧν οἱ ἀγνώμονες ἀδικίαν καταψηφίζονται τοῦ θεοῦ, οἱ εὐγνώμονες μεγάλα κερδαίνουσιν. ὀκ ἄρα ἐκ τῶν πραγμάτων φύσις ἔχει τὸ ἄτοπον, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀγνωμονούντων τὸ βλάσφημον. ΑΛΛΩΣ. Τὸ, ἢ δὲ θέλων καὶ ἑξῆς, ὧν πρὸ αὐτοῦ ἴρηται. ἢ θέλων, φησὶν, ὁ θεὸς ὑνδείξασθαι, καὶ ἵνα γνωρίσῃ, καὶ ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος, καὶ τὸ κατάλειμμα τοῦ Ἰσραὴλ σωθήσεται, ἢ ταῦτα πρὸ αὐτοῦ ἐρηται, σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; ὑνδείξασθαι τὴν ὀργὴν. ὀκ ἄρα ὀργῆς πάσῃ ἦλω θεὸς, ἄπαγε, ἀλλ' ἐσωδὴ ταῦτα ἐποίησεν ἃ ἡμεῖς ὀργιζόμενοι ποιοῦμεν, ὀργὴν τὸ πρᾶγμα ἐκτὸς ἡμῶν γνωρίμου ἐκάλεσεν.

Οἰκουμ.

Ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα ἐς ἀπώλειαν.

Τουτέστι, πάνυ ἐμακροθύμησεν, ἐς μετάνοιαν ἄγων τὸν Φαραώ. ὡς δὲ ὀκ ἦλθε πρὸς σωφρονισμὸν, ἐπιμωρήσατο αὐτόν. σκεύη ὀργῆς. ὁ μὲν θεὸς ἐμακροθύμησεν ἐπ' αὐτῷ, ὁ δὲ Φαραὼ λέγονε σκεῦος ὀργῆς, ρυτέσιν ἄνος τὴν τοῦ θεοῦ ἀνάπαυσιν ὀργὴν, ἢ τὴν θεῖαν ὀργὴν ὑπομονὴν. ἐ γὰρ μόνον, ἀμφὶ ἐς ἀπώλειαν κατηρτισμένος, ρυτέσιν ἀπηρτισμένος ἐ τετελεσμένος πρὸς τὸ δεῖν ἀπολέσθαι, δηλῶν ὅτι αὐτός ἐστιν αἴτιος τῆς τοῦ θεοῦ ὀργῆς ἐ τῆς ἑαυτοῦ ἀπωλείας. ὁ γὰρ αἴτιος ὁ θεὸς ὢν κακῶν, ἀμφὶ ἑκάστος ἑαυτὸν κατασκευάζει σκεῦος ὀργῆς, καθάπερ ἐ σκεῦος φιλανθρωπίας, ρυτέσιν ἐλέους.

Φωτ.

Οἰκουμ.

ἐλέους. οὕτως καὶ ὁ Φαραώ, ὑπὲρ τὸν θεὸν, ἀνὰ πρὸ τῶν οἰκείων κακίαν τὸν θεὸν ἀπέρριπτεν. κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν. τί, φησιν, ἀλογίαν κατεγνώσεις τοῦ θεοῦ; καὶ ὑπογεγραμμένην ἀναγνωστέον. καὶ ἐπειδὴ οὕτως συμβαίνει, τί, φησιν, ἀλογίαν κατεγνώσεις; ἤνεγκεν εἰς ἀπώλειαν. ἀπωλείαν ἢ νῦν, τῶν διαφθοράν φησιν. ἤνεγκε δέ, φησιν, ὁ θεὸς εἰς ἀπώλειαν, ὑχ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἐκείνους τοὺς κατηρτισμένους αὐτοῖς εἰς σπέυν ὀργῆς. ἀλλ' ὅμως οὖν καὶ ἐπὶ τούτων καίτοι πολλῶν ἑαυτοὺς παρασπευασάντων, πολλὰ πρότερον μακροθυμήσας, οὕτως ἐχρήσατο τῇ κατὰ τὸ δίκαιον τιμωρίᾳ. ἢ μᾶλλον οὕτως ἐροῦσιν. ἤνεγκεν ὢν πολλῇ μακροθυμίᾳ, σπέυν ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν. ὑπήνεγκέ, φησιν, ὑπέμεινε, καὶ ὢν πολλῇ μακροθυμίᾳ. πῶς δὲ ὢν πολλῇ μακροθυμίᾳ; ὅτι ἕτοιμα καὶ ἀπηρτισμένα ὄντα εἰς ἀπώλειαν, καὶ μονονοὺ δηλαδὴ τῇ ὑποβολῇ τῆς κακίας πεπληρωμένα ὄντα δικαίας ὀργῆς, ὅμως ἔτι ἀνέχεται καὶ διαβάζει τὴν προφθορὰν ἐκδεχόμενος. τί οὖν γὰρ ἀπόλλυται ταῦτα, παντὶ που δῆλον. καθήρτισε γὰρ ἑαυτὰ εἰς ἀπώλειαν. ἀπόλλυται δὲ μὲν τὸ ἀπέστησαι ἑαυτὰ, μᾶλλον τὸ εἰς τέλος κακίας ἀναδραμεῖν, μὲν τὸ μηδέποτε ἀπὸ τῆς μακροθυμίας ἀπῶναθαι. καὶ δείκνυται δηλαδὴ τῆς εἰς αὐτοὺς δικαίας τιμωρείας τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ δυνατὸν αὐτὸ, τουτέστιν τιμωρητικὴ δύναμις, καὶ ἡ ὀργὴ
» ξις τῆς ὀργῆς, ἧς εἰσὶν ἄξιοι τυγχάνειν οἱ τοιοῦτοι. Καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον
» τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σπέυν ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς.

Δυσὶ τρόποις σχηματίξεται τόδε τὸ ῥητὸν, ἀπὸ κοινοῦ, καὶ ἐλλειπτικῶς. ἀπὸ κοινοῦ μὲν γὰρ δεῖ λαβεῖν, τὸ ἤνεγκεν. ἤνεγκε σπέυν ὀργῆς, καὶ ἤνεγκε σπέυν ἐλέους. ἐλλειπτικῶς δὲ, ὅτι ὑκ εἶπεν εἰς τί ἤνεγκε τὸ σπέυν τὸ ἐλέους, ὥσπερ ἐκεῖ εἶπε τὸ σπέυν τῆς ὀργῆς, ὅτι εἰς ἀπώλειαν. ὀξακουστέον οὖν ὧν ταῦθα, τὸ, εἰς σωτηρίαν. τοῖς γὰρ καταφρονοῦσι καὶ ὑποροῦσι τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ, ἀναγκαῖον καὶ συμφέρον ἐστὶν γνωρίσαι αὐτοῖς δηλαδὴ τιμωρίας, τὸ δυνατὸν καὶ παναθενὲς καὶ πανεπίσκοπον αὐτοῦ. Ἐπὶ σπέυν ἐλέους. ὥσπερ, φησὶν, εἰς τὸ σπέυν τῆς ὀργῆς, τουτέστι τὸν Φαραώ, ἤνεγκεν ὀργιῶ, πολλὰ πρότερον μακροθυμήσας, οὕτως καὶ εἰς σπέυν ἐλέους, τουτέστιν εἰς ἀξίους τοῦ ἐλεηθῆναι ἡμᾶς, ἤνεγκε φιλανθρωπίαν. τοῦτο γὰρ σωυπακουστέον. ἃ προητοίμασεν. προητοίμασε δὲ, ἐπεὶ ἔγνω ἀξίους ἐλέου δηλαδὴ τῶν πίστιν. τοῦτο δὲ, εἰς δόξαν
Φωτ. αὐτοῦ σωτείνῃ. προητοίμασεν, ὡς προγνώστης καὶ ἀδιώξ ὅτι ἀπουσδαῖοι ἔσονται. προητοίμασεν ὧν αὐτὸ τὰ ἄξια ἐλέους σπέυν, εἰς δόξαν. τουτέστιν εἰς τὸ δοξασθῆναι αὐτά. καὶ γὰρ ὁ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ ἐγνωρίσθη ἐν ἡμῖν, ὅτι τοῖς ἠδώλοις πεσοῦσι κακοῦμένοις καὶ δούλοις ὑπάρχουσι παθῶν καὶ ἁμαρτίας, ὐ μόνον τούτων ἠλευθέ
» ρωσεν, ἀλλὰ δὲ δηλαδὴ ὑοθεσίας ἐδόξασεν. Οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ δὲ ἐξ ἐθνῶν.

Ὁρᾷς, ὅτι ὐ μονομερῶς ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐξ ἐθνῶν σώζει δηλαδὴ τῆς
» πίστεως, τοὺς ἀξίους σωτηρίας. Ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει. καλέσω τὸν ὐ
» λαόν μου λαόν μου, καὶ τὴν ὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην. καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ
» ἐῤῥέθη αὐτοῖς, ὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.

Ὅτι δέ, φησιν, ὐκ ἀπωλῶς ὐδ' ὡς ἂν ἔτυχεν πάντας μονομερῶς ἐβούλετο ὁ θεὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν

πίστεως, ἀλλ' ἐπειδὴ ἄξιοι ἦσαν σωτηρίας, παράγει τὸν προφήτην πρὸ χρόνων τὴν προαναφώνησιν. ἰδοὺ γὰρ ὁ θεὸς, καὶ λαὸν, καὶ ἠγαπημένην ἐκκλησίαν, καὶ υἱοὺς καλεῖ τοὺς ἐξ ἐθνῶν. τί δήποτε; πάντως δηλαδὴ τὴν αὐτῶν εὐγνωμοσύνην καὶ πίστιν. τὴν γὰρ ἠγαπημένην. τὴν ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίαν, ἥτις γὰρ ἠγάπητο πρότερον. γὰρ ἐγίνωσκε θεόν. γὰρ λαός μου ὑμεῖς. τὰ γὰρ ἔθνη ἀπηνεῖτο ὁ θεὸς πάλαι, δηλαδὴ τὴν δαιμονίαν.

» Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμ-
» μος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται. Οὐδέν, φησιν, ὑπερελλόμενος ἀλλὰ διαῤῥήδην βοᾷ. πρὸς ταῦτα πάντα τὰ ἀνεξιχνίαστα κρίματα αὐτοῦ πίστει ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; κατὰ κοινοῦ τὸν ἀκουστέον, ἢ καὶ ἑλληνικὴν ἐκλειπτέον. οἷον ἡ θέλων ὁ θεὸς ἠθέλησέ ἀσθαι, ἢ τάδε καὶ τάδε ἐποίησε, εἰ ἦσαν τὰ ἐπὶ συμφέροντα καὶ σωφῶς, ὡς σὺ ἐλπὶς εὐθύνας ἀπαιτεῖν τῶν τοιούτων πάντων σόφων καὶ ἀναπολήτων ἔργων; τὸ κατάλειμμα σωθήσεται, γὰρ πάντες, φησὶν, ἀλλὰ μέρος ἐξ αὐτῶν. τὸν γὰρ τὸ κατάλειμμα. ἰδοὺ ὁ θεὸς δηλαδὴ τῆς ἑαυτοῦ ἀφάρτου φιλανθρωπίας, καὶ ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐξ ἐθνῶν, ποιεῖ λαὸν ἑαυτῷ καινόν.

» Λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ὁ δικαιοσύνη. Τὸ συντελῶν δηλοῖ, ὅτι Οἰκουμ.
» πάσας ἔχουσι πάντες λόγοι πίστεως καὶ γνώσεως θεοῦ, καὶ γὰρ ἕτερος μετὰ τὸν τὸν νῦν κηρυσσόμενον, καθ' ὡσωρῶν τὸ Ἰουδαίων, καὶ μετέπεσεν εἰς τὸ νῦν, ἀλλ' ἐπὶ συντελείας πάσης πίστεως καὶ παντὸς λόγου δέδοται νῦν τῆς πίστεως λόγος.

Ὁ μὲν Μωσαϊκὸς νόμος ἐδόθη, προδιατυπωθεὶς θεοῦ καὶ προδιαγράφοντος τὸν Φωτ.
τῆς χάριτος λόγον. τὸν δὲ εὐαγγελικὸν δίδωσι, συντελῶν καὶ συντέμνων, τουτέστιν ἀπὸ πίζων ἅπαντα, καὶ εἰς τέλος ἀρίστου ἄγων, μὴ δὲ μίαν ἑτέραν δυναμένου ἐπανόρθωσιν ἢ τελείωσιν δέχεσθαι. τὸ δὲ, λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων, πίνος ἕνεκα ἐμνήσθη; ὥσπερ αἰτίαν τινὰ ὧν προφημένων ἀποδίδοις, τοῦτο σωπᾷ. ἐλέγομεν ὅτι λίαν αὐτὸ ἁρμοζόντως ἐπροσφυῶς, δηλαδὴ πολλὰς αἰτίας ἐπισωπᾷ. πρῶτον μὲν γὰρ, ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι καλέσω τὸν λαόν μου λαόν μου ἐξῆς, ἵνα μὴ τις εἴπῃ, καὶ τί τοῦτο; ὥσπερ γὰρ ἐλθόντα ἐκ λαοῦ πινὲς λαὸς, οὕτως καὶ ἐξ λαοῦ λαὸς γένωνται, δεῖν κωλύσῃ καὶ τοῦτο πάλιν γενέσθαι λαόν. ὑχ' οὕτως, φησί. λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων. ἐκεῖνα μὲν γὰρ, μετέπιπτε καὶ μετεπίπτετο, ἐπὶ τὸ κρεῖττον πάντων ὀφλόντων μεταῤῥυθμίζεσθαι. νῦν δὲ ὐκέτι. ὅτι τετελεσμένην ἐστὶν ἡ νῦν κλῆσις καὶ ἡ πνευματικὴ νομοθεσία, καὶ ἡ ὑπόσχεσις. δηλοῖ τοῦτο μὲν ἐμνήσθη τὸ, λόγον γὰρ συντελῶν. δεύτερον δὲ, ἐπειδὴ εἶπεν ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης καὶ ἐξῆς, ἵνα μὴ εἴπωσιν ὅτι πολλάκις ἐπαγγελιῶν πολλῶν ἀκούσαντες, ἢ οὐδ' ὅλως ἐπὶ χρόνου; ἢ μετὰ μακρὸν καὶ πολὺ χρόνον. καὶ γὰρ καὶ πολλῶν δέεσθον, δηλαδὴ τὴν ἀχαεισίαν καὶ ἀγνωμοζόντων αὐτῶν. ἵνα μὴ οὖν οὕτως λέγωσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ὐχ' οὕτως δὲ καὶ νῦν, φησιν, ἀλλ' ἐὰν μόνον βούλησθε, τετελεσμένη καὶ ζῶσα ἡ κλῆσις ἐπὶ χεῖρας ἡμῶν ἐστὶ σωτηρία. καὶ ταῦτα μὲν, ὅτι λίαν ἁρμοσμένως ἐπισωπᾷ. ἔχει δὲ ἐδίαν διδασκαλίαν, (τοιοῦτον γὰρ τὸ ἰδίωμα τοῦ θειοτέρου,)

τῦ θεαπτσίου, καὶ σωάπτει ἐ ἀγιλουχεῖ τῷ ἐφεξῆς λεγόμενα τῖς προφημένοις, καὶ ἰδίαν πάλιν ζύγοιαν καὶ διδασκαλίαν δ' αὐτῶν πηγάζει. γονιμώτατος γὰρ ὢν τῖς νοήμασι, βραχυτάτοις ῥήμασι πολλὰς, καὶ ποικίλας διανοίας περιλαμβάνῃ. καὶ νῦν οὖν, φησι, μὴ νομίζετε ὦ Ιουδαῖοι, ὅτι ἡ ἐυαγγελικὴ νομοθεσία, ὥσπερ ἡ Μωσαϊκὴ παυθήσεται, ἐκείνη τύπος ἦν, πρὸς ἄλλην ἔβλεπε τελειότητα. καλῶς οὖν ἐπαύθη. ἡ δὲ διαπτοτικὴ νομοθεσία, τετελφωμένη ἐστί. πρὸς γὰρ τὴν ἔβλεπεν ἡ Μωσαϊκὴ, ταύτης ἐστὶν τύπος. ἐν αὐτῇ γάρ ἐστιν ἡ ἀληθινὴ καὶ τελεία δικαίωσις ἡμῶν ἐ σωτηρία, ἐ μετ' αὐτὴν ἑτέρα ἐστὶν ἑτέρα. διὸ ἐκείνης μὲν πέπαυται, καὶ ἔτι τελείως παυθήσεται. αὕτη δὲ, διαπαντὸς ἔσται. ταῦτα δὲ δηλονότι, φησὶ, περιτρέπων ἐς τὴν ἐς Χριστὸν πίστιν, καὶ τὴν πολιτείαν τὴν κατὰ
» τὸ ἐυαγγέλιον. Οπερ λόγον σωτετμημένον ποιήσει κῆ, ἢ μὴ τῖς γῆς. καὶ καθὼς
» περείρηκεν Ησαΐας, ἢ μὴ κῆ σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν
» ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν. Λόγον σωτετελεσμένον καὶ σωτετμημένον, ἔδωκέ φησι ζύγτμον. ὁ δὲ σωτετμημένος ἐ σωτετελεσμένος λόγος, ὁ τῆς πίστεως ἐστὶν ὃς τῆς δικαιώσει τοὺς πιστεύοντας. ΑΛΛΩΣ. τὴν πίστιν λέγει. ἐὰν γὰρ φησὶν εἴπις ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ιησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. τὸ δὲ ποιήσει, ἀντὶ τῦ δώσει. ὁρᾷς τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν τελείωσιν; ἢ μὴ κῆ σαβαὼθ. δυνάμεων, φρατιῶν.

Φωτ. Εγκατέλιπεν ἡμῖν. Διὰ τούτων δηλῦται καὶ ἡ ἐπιπληξις αὐτῶν, ὡς ἢ μὴ πάντως τινὲς ὑμῶν πιστεύουσι τῷ Χριστῷ. Σοδόμων καὶ Γομόρρας γὰρ ἂν διεννοχότες ἔητε, ἢ καὶ ἐπὶ τῇ συγκλυσίᾳ τῦ Αβραὰμ ἐλαβρυνόσθε. ἢ μᾶλλον πρὸς τὸ ποιῆσει τὸν σωτετμημένον λόγον ἐκλικτέον τὴν προφητικὴν ῥῆσιν, οἷον ἢ μὴ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα ὁ κύριος, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν τὸν τέλφον τῦ ἐυαγγελίου νόμον διὰ τῦ υἱῦ αὐτῦ ἢς δικαίωσιν καὶ σωτηρίαν ἡμῶν, πάντες ἂν ὡς Σόδομα ἐγενήθημεν καὶ ἐξῆς. τὸ γὰρ σπέρμα, τὸν ἐυαγγελικὸν νόμον σημαίνει, ὡς καὶ ὁ κύριος, φησὶν. ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τῦ σπεῖραι. τὸ δὲ ἐγκατέλιπεν, ὅτι ἁ μόνον, φησὶν, ἔασφεν, ἀλλ' ἁ δὲ ἔασεν αὐτὸ ἁναρπαθῆναι ὑπὸ ὧν ἤθελεν, ἢ διαφθαρῆναι ὑπὸ ἑτέρων τινῶν ἀλλοίων καὶ ἀκαθάρτων πνευμάτων ἢ λογισμῶν, ἀλλὰ καὶ ἔασεν, καὶ διετήρησεν, ὥστε ἐγκαταλειφθῆναι ἡμῖν, καὶ ἢς χωρίον καὶ καρπὸν περιλαβεῖν. δικαίως δ' ἂν καὶ σπέρματος ἀπροσόλους ἐκλαβεῖν, οἳ ἐκ πάντων ὧν Ιουδαίων δίκαιοι σπέρματος ἀφαιρεθέντες, τῇ οἰκουμένῃ ἐγκατελείφθησαν, καὶ τὰ ἔθνη πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστῦ ἐνεώρησαν. καὶ γὰρ ἐν τῷ ἐυαγγελίῳ ἡ τῆς ζύμης παραβολὴ ἐ αὐτοῖς ἐφαρμόζουσα τοῖς παράσιν ἡμῶν γὰ ὀλίγοις πλείλπται. ὅσον ὅσον φησὶν, ἢς τῶν Ιουδαίων ἦκεν ἀπιστίαν, ὡς Γόμορρα καὶ Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν. σπὰ τὸ ἀπὸ κωρίου σαβαὼθ ἐγκατελίφθην ἡμῖν σπέρμα οἱ ἀπόσολοι, καὶ τὰ ἔθνη καρποφορήσαντες, καὶ πολύχρων τὸ κωρίον δείξαντες, τὰς ἢς τὸν Αβραὰμ γενεημένας ἐπαγγελίας, ἐπ' αὐτῶν ἀνθούσας καὶ τελφουμένας ὧν πραγμάτων δεικνύουσιν. ἐγκατέλιπεν ἡμῖν. διάτε τῶν αὐτὸ χάειν, καὶ διὰ τῶν ὧν καταλειφθέντων εὐγνωμοζύνω.

Δύνη δὲ

Δυνῆ δὲ πάρ καὶ πρεὶ Χριστῦ νοῆσαι, ὡς, φησιν, ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος. ῥυτέ- Οἰκουμ.
τι ἐρίζω, φύραμα. οὕτως δὲ νοήσεις τὸ σπέρμα ἡ Χριστῦ, ῥυτέσιν ἔχοντα σῶμα ἁναμάρτητον. ζάπορος γὰρ ὁ ζῶκος. πάντες γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἥμαρτον, καὶ διὰ νῦν σπέρμα ἁναμαρτησίας, ἄνθρωπον ἁναμάρτητον καὶ θεὸν ἀληθινόν.

» Τί οὖν ἐροῦμεν, ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην, κατέλαβε δικαιοσύ- Κεφ. ιζ'.
» νην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως. Ιδοὺ ἡ πᾶσα λύσις, πίνος ἕνεκεν οἱ πιστοὶ ἐσώθησαν, οἱ δὲ ῥᾳθυμήσαντες τῷ Ιουδαϊσμῷ ζκέτι. Ασυντεῖς λόγοις δηλῶ τὴν ἐς σπέρμα Αβραὰμ οἰκ ἐκ περιτομῆς λογίζονται, φησι, δηλαδὴ ὁ ζλαὸς ἐλπὶς Φωτ.
τὸν λαὸν, καὶ οἱ ἐκ περιτομῆς ἐκβάλλονται. ἔπρεπεν μὲν πλλαὶ, ὅτι ζδ' ὅλως σε χρὴ τοῦτα λογοθετεῖν, ὅτι καὶ παρὰσοὶ τῷ Ιουδαίῳ πολλὰ γέγονεν, ὧν ἀγνοεῖς τοῖς λόγοις. ὁ Ιακὼβ μὲν τὸ τὴν δηλοπαράξαθαι, προτιμηθεὶς τὸ Ησαῦ. οἱ ὧν μοσχοποιησάντων καταδικασθέντες θανάτῳ, καίτοι πάντων ἐς τὴν δυσσέβειαν κατενεχθέντων. ὁ Φαραὼ. μυρία ἄλλα. νῦν δέ σοι καὶ τοῦτο προσθήσω, ὅτι δηλῶ τοῦτο οἱ ἐξ ἐθνῶν ἐς σπέρμα Αβραὰμ ἐλογίσθησαν, σὺ δὲ ζκέτι. καὶ ὅτι οἱ μὲν ἐδικαιώθησαν, σὺ δὲ ζκέτι, διότι ἐκεῖνοι ἐκ πίστεως κατέλαβον τὴν δικαίωσιν καὶ τὴν ῥᾳθυμίαν τὴν ἐκ πίστεως, σὺ δὲ φυσιούμενος δικαιωθῆναι δηλῶ ὧν τὸ νόμου ἔργων, καὶ τὴν δηλῶ πίστεως δικαίωσιν ὑστερῶν, ἡνίκα καὶ τὸ δηλῶ πίστεως δικαιωθέντος Αβραὰμ ἀλλότριος ὤφθης τὸ σπέρματος, καὶ ἀντὶ λαοῦ, γέγονας ζ λαὸς, καὶ τῆς ὧν πίστεων σωτηρίας ἐξέπεσες. τὸ μὴ διώκοντα. τὸ γὰρ ξένον, ὅτι τὰ ἔθνη μὴ διώκοντα κατέλαβεν, οἱ δὲ Ιουδαῖοι, διώκοντες ζ κατέλαβον. δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως. αὕτη γὰρ ἡ ἀληθῶς δικαιοζύνη, ὡς ἦλε τὸ νόμου, ψευδὴς.

» Ισραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοζύνης, ἐς νόμον δικαιοζύνης ζκ ἔφθασεν.
» δηλαδή; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου. Τουτέσι τὴν ἐκ νόμου δικαιοζύνην οὐκ ἔφθασεν. ἐρωτᾶ, δηλαδή; διότι τὰ ἐν νόμῳ οὐκ ἐφύλαξεν. ὅτι ζκ ἐκ πίστεως. ἠθέλησέ, φησι, δικαιωθῆναι. τί οὖν αἴτιον, τὸ μὴ φθάσαι τὴν δικαιοζύνην; ὅτι ἐξ ἔργων ἐζήτησε δικαιωθῆναι. τίς δὲ ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἀνθρωπος ὤν; καὶ μὴ θελήσαντες οἱ Ιουδαῖοι ἐκ πίστεως δικαιωθῆναι, ἀλλ' ἐξ ἔργων τὸ νόμου; ἀπέτυχον. Προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τῷ προσκόμματος κα-
» τὰ γέγραπται. ἰδοὺ τίθημι ἐν σιὼν λίθον προσκόμματος, καὶ πέτραν σκαν-
» δάλου, καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, ζ καταισχυνθήσεται.

Προσέκοψαν, ἀντὶ τῦ ἠπίσησαν. πῶς δέ τις προσκόψει; ἐὰν ἔξω προσέχῃ, ὡς πρὸ οὔρι τῷ νόμῳ προσέχοντες, προσπόψαντες σωεθλάσθησαν. τῷ λίθῳ τῷ προσπόμματος. προσμόμματος λίθου καὶ πέτρας σκανδάλου, τὸν ὠέλιον καλεῖ, ἐκῶν ἐς αὐτὸν προσπαύντων καὶ σκανδαλισθέντων, τὸ ὄνομα ἐπιθείς. Προς πλαί Θεοδωρ.
ἦν γὰρ ἐώθασιν, οἱ ἑτέρωσε τὴν διάνοιαν ἔχοντες, καὶ τὴν ὁδὸν προβλέπειν ζκ ἐθέλοντες. τὸ πρόσκομμα Ιουδαῖοι. πρεὶ γὰρ δὴ τὸ πρεπλὰ τὸ νόμου κεχηνότες, τὸν ὑπὸ ὧν προφητῶν προαγορευθέντα λίθον ἰδεῖν οὐκ ἠθέλησαν. καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. ὁρᾷς ὅτι οὐ μονομερὴς ὁ σκὸς, ἀλλὰ πᾶς ὁ πιστεύων

πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν βοθήσεται; τοῖς μὲν γὰρ ἀπίστοις, ῥαντίως ἦσαν ἔχει φύσεως γίνεται, τοῖς δὲ πιστοῖς καὶ φύσιν, ἔρεισμα καὶ πεῖγμα καὶ ἀσφάλεια.

» Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν θεὸν, ὑπὲρ
» τοῦ Ἰσραὴλ ἐστιν εἰς σωτηρίαν. Ἐπειδὴ καταήφαρ τῶν Ἰουδαίων, μέλλει δὲ καὶ
ἔτι, δηλονότι, ἀδελφοὶ καὶ τῶν ἄλλων, καταλειπεται αὐτοῖς, καὶ εἰς νουθεσίαν λελη-
θότως προκαταρτίζει, ἵνα μὴ ὀργιζόντες, ὅλως ἀνήκοοι γένωνται. ἡ μὲν εὐδοκία
ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία. τῆς ἐμῆς καρδίας. μέλλων τῶν Ἰουδαίων καταστέλλεσθαι
προφέρει εὐνοιαν τοῦ λόγου, ἵνα μὴ δόξῃ μισοῦντος εἶναι, ἀλλὰ κηδομένου τοῦ ῥήμα-
τος τῆς ἐπιτιμήσεως. φησὶ δὲ, ὅτι καὶ σφόδρα ἐπιθυμῶ, καὶ δέομαι αὐτοῖς σω-
θῆναι. ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ἐστὶν. οὐκ ἀπλῶς ὑπὲρ αὐτῶν αἰτοῦμαι, ἀλλ' εἰς σωτηρίαν,
ἵνα πιστεύσαντες Χριστῷ, σωθῶσι, φησὶν.

» Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν ἀλλ' οὐ κατεπίγνωσιν. ἀγνοοῦντες
» γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δι-
» καιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν. Δοκεῖ χαρίζεσθαι αὐτοῖς. μαρτυρῶ, φησὶν,
αὐτοῖς, ὅτι οὐ δικαίαν ἔσιν ἀποσχοινισμένοι Χριστοῦ, ἀλλὰ δικαίαν ζῆλον δηθεν θεῦ.
τοῦτο δὲ καὶ ἄγνοιαν τραπουσι. νομίζοντες γὰρ τὸν νόμον εἶναι καλὸν, ἀπιστοῦσι
τῷ σῴζειν σωαμλύω Χριστῷ. ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. ζῆλον, φησὶν, ἔχουσιν, ἀλ
λ' οὐχ ἵνα ἐπίγνωσι τὸ ὄντως καλὸν, ὅ ἐστιν ὁ Χριστός. εἰ γὰρ τοῦτον εἶχον ζῆλον, ἐ-
πέγνωσαν ἄν. ἀγνοοῦντες γάρ. τοῦτο ῥῆμα συγγνώμης. τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην.
δικαιοσύνην θεοῦ καλεῖ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν διὰ τὸ χάεις δεῖσθαι θεοῦ, ἣν κα-
ταλιπόντες, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην, (ἰδίαν δικαιοσύνην, τὴν ἐκτὸς νόμου λέ-
γει ἢ διὰ τὸ μηκέτι ἰσχύειν, ἢ διὰ τὸ δεῖσθαι πόνων καὶ ἱδρώτων,) ζητοῦντες στῆ
σαι, φιλονεικοῦντες κωλῦσαι τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην, τῇ Δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ, δη-
λονότι, διὰ τὸν νόμον ἐπλήρωσαν. ζητοῦσι γὰρ στῆσαι, δικαίως δικέστησαν. διὰ τὸ
ὑπετάγησαν. οἷον πειθήνιον διὰ ὑπέθηκαν αὐχένα.

» Τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς, εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. Μωσῆς γὰρ γράφει
» τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκτὸς νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς.

Ἐν τῇ νῦν τῇ βίβλῳ καὶ Ἰουλιανοῦ, οὕτως κεῖται, ὅτι τὸ τέλος καὶ οἷον ἀναί-
Φωτ. ρεσις τοῦ νόμου καὶ πλήρωσις ὁ Χριστός. Πῶς δὲ τέλος νόμου Χριστός; ὅτι ἐδικαίω-
σε. καὶ ἅπαξ ἐκεῖνος ἠθέλησε μὲν ποιῆσαι, διὰ ἰσχυσε δὲ, ταῦτα ὁ Χριστὸς ἐλθὼν
ἀπήρτισε καὶ ἐτελείωσεν εἰς τὸ εἶναι αὐτῷ πιστεύσαντας. ἐπειδὴ δὲ ὅλως καὶ τὴν ἐκ νό-
μου δικαιοσύνην ἐκάλεσεν, ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι δύναται δικαιῶσαι ὁ νόμος, φη-
σὶ τέλος εἶναι καὶ πλήρωμα τοῦ νόμου τὸν Χριστόν. τὸ γὰρ τέλειον ὁ νόμος ἐν τῇ εἰς
Χριστὸν ἔχει πίστει. ὁ οὖν πιστεύσας, φησὶ, Χριστῷ, πληροῖ τὸν νόμον. εἰς δικαιοσύνην
παντὶ τῷ πιστεύοντι. εἰς τὸ δικαιοῦν τὸν ὄντως τελειοῦντα τοῦ νόμου, τουτέστι τὸν πι
στόν. Μωσῆς γὰρ γράφει. ὅρος τῆς ἐν νόμῳ δικαιοσύνης, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρω
πος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. ἵκανῶς οὐκ ἔνι σωθῆναι, τὸν μὴ πληροῦντα τοῦ ἐν αὐτῷ. ἐπεὶ οὖν
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἐπλήρωσεν, ἔξέστησεν ἡ διὰ νόμου δικαιοσύνη καὶ ἀπρακτεῖ.

Ἡ δὲ

» Ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει. μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἀναβή
» σεται εἰς τὸν οὐρανόν; τουτέστι Χριστὸν καταγαγεῖν. ἢ τίς καταβήσεται εἰς τὴν
» ἄβυσσον, τουτέστι Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν. Εἰρηκὼς τὴν ἐκ νόμου δι-
καιοσύνην, λέγει καὶ τὴν ἐκ πίστεως, καὶ δείκνυσιν οὐχ οὕτως οὖσαν ἐπίπονον. τί-
γαρ οἱ τοῦτον μύθους ἐφθασαν, ἐκείνην δὲ ὑβρίζεις. μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου.
ἵνα μὴ νομισθῇ ἡ πίστις ἐυκαταφρόνητος καὶ ἐυκαταφρόνητος, διὰ τοῦτο δείκνυσι καὶ
αὐτὴν πόνῳ δεομένην, ἐ πρὸς τοὺς ἀφανεῖς λογισμοὺς ἔχουσαν τὴν πάλιν. μὴ εἴπῃς
ἐν τῇ μὴ δὲ ἐν καρδίᾳ, τουτέστι μηδὲ ἐν θυμηδίᾳ. ἀλλὰ πάντα λογισμὸν ἐκβαλε ἔξω.
ΑΛΛΩΣ. Ἐπειδὴ ἔκπουσας τὰ τοῦ νόμου ἔργα μὴ δυνάσθαι δικαιῶσαι τὸν ἄνθρωπον,
μάνθανε πῶς ἐν Χριστῷ δικαιούμεθα, ἀπόνως ἐ ῥᾳδίως. πίστιν γὰρ ζητεῖ ἐκ καρδίας
ἐ ὁμολογίαν ἐκόμαρς, ἀναγκαῖον δὲ σαφηνίσαι τὸ ῥητὸν πλατύτερον, τὸ, τίς ἀνα-
βήσεται εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐ τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον. ὧν δὲ τὸ μὲν, ἐκτὸς Μω-
σέως οὕτως ἠλήφθαι τῷ ἀποστόλῳ, νοηθὲν κατὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ σοφίαν. ὁ μὲν γὰρ
Μωσῆς, ὅσον κατὰ τὸ γράμμα, οὕτως φησὶν, ὅτι ἡ ῥητὴ τοῦ θεοῦ, πρὸ ὀφθαλ
μῶν κεῖται τῶν Ἰουδαίων, καὶ οὐ δεῖσε οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν ἵνα ταύτην εὕρῃς,
οὔτε εἰς τὴν ἄβυσσον καταβῆναι ἵνα ταύτην λάβῃς, οὔτε εἰς τὸ πέρα τῆς θαλάσσης
διαβῆναι. ἀλλ' ἐγγύς σου ἐστὶν ἡ ῥητὴ τοῦτο, στόματί σου καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ σου. πάντα γὰρ ὑπὲ-
δειξέ σοι ὁ θεὸς διὰ τοῦ νόμου. ὁ μὲν οὖν Μωσῆς κατὰ τὸ γράμμα, οὕτως ἐδόκει τοῖς
τα λέγειν. ὁ δὲ ἀπόστολος, εἰς Χριστὸν ταῦτα ἀναγαγὼν. τουτέστι, μὴ διστάσῃς, μὴ
δὲ εἴπῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου, πῶς ὁ Χριστὸς καταβήσεται ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ ἐσαρκώθη; ἢ
πῶς ἀναβήσεται, ἀνέσει ἐκ τῶν ἀβύσσου; τουτέστιν ἐκ τῶν κατωτάτων τόπων, ἀλλὰ πάν-
» τα λογισμὸν ἐκβαλε ἔξω. Ἀλλὰ τί λέγει; ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν, ἐν τῷ
» στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τουτέστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν.

Σωτηρία ἡ σωτηρία, καὶ ἡ δικαιοσύνη ὧν ἔξωθεν κόπων. ἐν γὰρ τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ
γλώσσῃ κεῖται. πολὺ πρᾶγμα δεῖται καὶ νουνεχοῦς ψυχῆς.

» Ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου
» ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
» στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. Ἐδείξε πῶς ἐν καρδίᾳ, οἷον ἐν λο-
γισμῷ καὶ γλώσσῃ κεῖται ἡ σωτηρία. ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν. Τρόπον λέγει δὴ,
οὗτος ἐναχθεὶς πρὸς τὴν πίστιν. νυνὶ δὲ γὰρ, φησὶ, τὸ δυνατὸν τῷ ἐγείραντος, καὶ οὐ δυ-
σχεραναῖς πρὸς τὴν πίστιν. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται. καρδίᾳ μὲν γὰρ, φησὶ, πιστεύ-
μενος ὁ χριστὸς δικαιοῖ, στόματι δὲ ὁμολογούμενος σώζει.

» Λέγει γὰρ ἡ γραφή, πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. οὐ γάρ ἐστι δια-
» στολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος. ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας
» τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν. Τὴν μαρτυρίαν ἤγαγε, ἵνα δείξῃ μὴ οὖσαν ἐν τῇ
πίστει διαφορὰν Ἰουδαίου καὶ ἐθνικοῦ. πᾶς γάρ, φησὶν, ὁ πιστεύων, τὴν Ἡσαΐαν ἐπι
φερόμενος μαρτυρα. οὐ γάρ ἐστι διάστολή. τὸ πᾶσι κοινὸν τῆς χάεις ἀνακηρύττει.
ἐ ὅπερ ἐποίησεν ἄνω πολλοῖς λόγοις, θέλων καταγαγεῖν τὸ φύσημα τῶν Ἰουδαίων,
νῦν δὲ

νωῦ δὲ βραχέων ποιεῖ, ὅτι γκὧν μόβν. τὸρ γὰρ ἡ δλασολὴ, Ιουδαίου καὶ Ελληνοῦ. ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων. ἄνω τρεῖ τὸ πατρὸς ἐλεῶν, ἢ Ιουδαίων ὁ θεὸς μόνον, γχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; ναῖ δὲ τὸ αὐτὸ τρεῖ τὸ ὑοῦ λέγει. οὕτως γκοῖδε δλάφορὰν πῖς ἁγίας τριάδος. σωλουῶν Ἁγ πάντας. δλίκνυσι τὸν Χεισὸν σφόδρα ἐφιέμενον τῖς ἰμετέρας ϕυτηρίας, ὅπου γε σωλοῦτον ἴδιον ἰκῆται τὸ πλλοὺς πιστεῦσαι καὶ ϕυτῶναι. τὸρ δὲ πρεῖ, παιδεύων αὐτὸς μὴ ἀπγνῶναι ἑαυτῶν. ὁ γὰρ σωλοῦτον, φησὶν, οἰκεῖον ἡγούμενος τὸ σώζειν, γκ ἀπρτε ὀκνήσει, ἢ ἀναβάλλεται σῶσαι.

» Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.

Εἰ πᾶς, γδὲν σλέονέχουσιν Ιουδαῖοι τῶν ἐθνῶν, μάρτυς ὁ Ιωὴλ, ὁ ταῦτ λέγων.

» Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται Ἁς οὐ γκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ πιστεύσουσιν, οὗ γκ ἤκουσαν;

» πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς τὸ κηρύσσοντος; πῶς δὲ κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀπρταλῶσι;

» καθὼς γέγραπται, ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τ ἀγαθά. ἀλλ γὰρ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ.

Εἶπε πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται. πῶς τοιγαροῦν ἔσαι αὐτοῖς ἐπιτυχεῖν ὧν τὸ προφήτου ῥημάτων ἀνθρώποις πιστεῦσαι μὴ θελήσασιν; ἑαυτοῖς τριβολοῦν μεμφέσθωσαν. ἀπκλείουσι γὰρ τὼν ϕυτηρίαν ἀφ ἑαυτῶν. ΑΛΛΩΣ. Λίαν ἐνταῦθα συμπεπλεγμένας ἐννοίας σωείρφ, καὶ θαυμασίως περάγει, σωλοῦτον ἰκεῖται, ϕησὶν, ὁ Χεισὸς, τὸ πιστεῦσαι καὶ ϕυτῶναι σε, ὥστε τὸ ἀπόκτὸ χρισοῦ, ἅπαν γέγονεν. τέλεις οὖν ϕυτῶναι; ἐπικαλέσαι τὸν χρισόν. ὁμοὶ τέλες ἐπικαλέσασθαι; πιστεῦσαι δεῖ πρότερον. τέλεις δὲ πιστεῦσαι; ἀκοῦσαι δεῖ πρότερον τὸ κηρύγματος. ὁμοὶ τὸν κηρύσσοντα ζητεῖς; ἰδοὺ ἐγὼ βοῶ. σὴ ἀγνοεῖς ἡ ἀπόσταλται κηρύσσει; πεφητεία ἐστὶν ἀνωτέρω τὸρ κηρύσσουσα, ὅτι οὐ μόνον κηρύξουσι καὶ ἐυαγγελίζονται τὼν ϕυτηρίαν καὶ ἑρήνην, ὁμοῦ ὅτι καὶ μεγάλα καὶ ὑπερφυῆ ἐξανύσουσιν. ὡς ὡραῖοι γὰρ οἱ πόδες τῶν ἐπὶ τὸ κηρύγματος τρεχόντων, ϕησὶ, τῶν τὸ εὐαγγέλιον καταγγελόντων. ὥστε ἐδεμία πρόφασις ὑμῖν τὸ σωθῆναι. πῶς δὲ πιστεύσουσιν; καὶ τὸ ἀκόλουθον γὰρ ἐ τὸρ συμβαίνφ. ἐπειδὴ γὰρ τῶν αὐτὸς λόγων ἀκοῦσαι γκ ἠβουλήθησαν, ἡκότως γδὲ ἐπίστευσαν. χωρὶς κηρύσσοντος. ῥιγαρῶ ἰδού, ϕησὶ, κηρύσσω, καὶ πρόσηκον ὑμᾶς ἀνασχέσθαι τῶν λόγων καὶ τῶν ἐλέγχων. ἐὰν μὴ ἀπρταλῶσι. δλίκνυσιν ὅτι οὐκ ἐξ οἰκείας αὐθεντείας ἦλθον ἅς τὸ κηρύξαι αὖθις, ἀλλ ἀπρταλείς πρὸ χρισοῦ, τοῦτῳ ἑαυτὸν ἀξιόπιστον ποιῶν. Καθὼς γέγραπται. γ μόνον, ϕησὶν, ἀπόσταλμαι, ἀλλὰ καὶ πάλαι τὸ δεῖν ἀπρταλὴν γενέσθαι προεῖρηκε. ἀξιόπιστος οὖν κατ ἄμφω, ἔκτε τῆς ἀπρτολῆς, ἔκτε τὸ προεῖσθαι τὼ ἀπρτολίῳ. ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες. οἱ πόδες αὖθις ὠνόμασθησαν, δλὰ τὸν τὸ κηρύγματος τρόπον, εὐαγγελιζομένων ὧν ἀπρτόλων ἑρήνην, ἣν γὼ καταλλάττω τῷ θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ δίχα τὸ λέγειν, κεκήρυκται δὲ καὶ ἤκουσαν, εὐδηλον ὡς ὁ θεὸς μὲν γδὲν ἐλλέλοιπεν, οἱ δὲ μὴ πιστεύσαντες, ἑαυτοῖς μεμφέσθωσαν. ἀλλ γ πάντες ὑπήκουσαν. ἐπειδὴ τὸρ αὐτῷ ἀντέκειτο, ὅτι ἡ ἀπὸ θεοῦ ἀπόσταλτε δλὰ τί

δλατὶ μὴ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ; ϕησὶν, ὅτι καὶ τὸρ πρὸ πολλοῦ ἐλέχθη. τὸ δὲ, κὲ τίς ἐπίστευσεν ἀντὶ τὸ ἀσυνιάκις, ὀλίγοι. δλὰ γὰρ τὸ εἶναι ἡμᾶς

» αὐτεξουσίους, γδένα πρὸς βίαν ἄγει ὁ θεὸς. Ησαΐας γὰρ λέγφ. κὲ τίς ἐπίστευσε

» τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ δλὰ ῥήματος θεοῦ.

Εἰ τοῦτο, ϕησὶ, σκανδαλίζει τὸ μὴ πάντας ὑπακοῦσαι, οὐτοῦτε τὸρ πιστεῦσαι πρισάτω, ἐπειδὴ προελέχθη, ὡς γ πάντες πιστεύσουσιν. ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς. ἐπειδὴ ἀεὶ Ιουδαῖοι σημεῖα ἐπεζήτουν, πρόφασιν λαβὼν τὸ προφητικὸν, ὃν πρέπει αὐτοὺς ὡς γ χρὴ σημεῖα ἐπιζητεῖν. ἡ γὰρ πίστις, ὡς ὁρᾶται, ἐξ ἀκοῆς γκ ἐκ σημείων γίνεται. ἡ δὲ ἀκοὴ δλὰ ῥήματος θεοῦ. ἐπειδὴ ἀκοὴν εἶπεν, ἐπάγει δλὰ ῥήματος θεοῦ. μὴ νομίσῃς, ϕησὶν, ἐυτελέστι τὼ ἀκοήν. γκ ἔστιν ἀνθρώπινα ῥήματα λαλούμενα, ἀλλὰ θεοῦ. ὡς τε ἢ θαύματ ζητεῖς ὡς ἐκ θεοῦ ὄντα, πίστευσον καὶ

» τοῖς ῥήμασιν ὡς ἐκ θεοῦ λεγομένοις. Αλλὰ λέγω μὴ γκ ἤκουσαν; μενοῦνε ἐς

» πᾶσαν τὼ γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ ἐς τ πέρατα τῆς οἰκουμένης

» τ ῥήματα αὐτῶν. Επειδὴ εἶπεν, ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς. ἀλλ ἐρεῖ τις, ϕησὶ, μὴ οὐκ ἤκουσαν οἱ Ιουδαῖοι; καί, ϕησὶν, ὁλικῇ ἤκουσεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ προφήτης, καὶ οἱ Ιουδαῖοι παρ οἷς μάλιστα κεκήρυκται γκ ἔχομεν ἀκοῦσαι; ΑΛΛΩΣ. ὡς πέρτινος ἦν ὁ πόνος. καὶ τί πρὸς Ιουδαίους ἦ ἀπεστάλησαν οἱ εὐαγγελιζόμενοι, οὗτοι δὲ γκ ἤκουσαν ὅλως; ϕησὶν, ὅτι ἡ οἰκουμένη πᾶσα ἤκουσε, καὶ οὗτοι οὐκ ἤκουσαν; παρ οἷς τοσοῦτον χρόνον διέτριψαν οἱ ἀπόστολοι; καὶ μὴν ὁ προφήτης μαρ-

» τυρεῖ τοῦτο. καὶ πῶς ἀνέχει λόγον; Αλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἔγνω Ισραήλ; πρῶτος

» Μωσῆς λέγει. ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ οὐκ ἔθνει, ἐπ ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.

Ναί, ϕησὶν, ἐκήρυξαν μὲν πολλοὶ, ἀλλὰ δι τοσοῦτο ἐξ Ισραὴλ μὴ γνῶναι τὸ κηρύγματος τὼν δύναμιν. καὶ πῶς γὰρ, ϕησὶν, ὅτι τ μὲν ἔθνη οἷς οὐδὲν προείρητο ἔγνωσαν, ὁ δὲ Ισραὴλ οὐκ ἔγνω, καὶ τοσαυτάκις προακούσας; ἰδοὺ γὰρ αὐτὸς ὁ νομοθέτης ϕησὶν. ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ οὐκ ἔθνει. ὡς οὖν τοσοῦτοι ἐξ ἐθνῶν ἐώρατε προσερχομένοις τῇ πίστει, καὶ ἔτι μείζοσιν ἐρχομένοις, ἑαυτοὺς δὲ ἀπορρίπτομένοις, ἔδει ὑμᾶς καὶ τὼν αἰτίαν ἰδεῖν. μᾶλλον δὲ ἑκόντες ἐπελάθεσθε οὖν οὕτω σαφῶν προρρήσεων. πρῶτος Μωσῆς λέγει. δεύτερος γὰρ εἶπεν Ησαΐας. παραζηλώσω. οἷον παροργιῶ. μείζοσι δὲ ἡ τὸ πράγματος ἰσχύς. πολλάκις γὰρ ὁ παρακλήσθη μὴ πεισθείς, ἐπείσθη τῷ παρακλήσαντι. τί γὰρ ἐυτελέστερον ἢ ἀσυνεθείς, ἐπείσθη τῷ παρακλήσαντι. τί γὰρ ἐυτελέστερον ἢ ἀσυνέτου ἰδωλολατρῶν; Ησαΐας δὲ ἀπρτλμᾶ καὶ λέγει. εὑρέθην τοῖς ἐμὲ

» μὴ ζητοῦσιν. ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. Ηρίσατο, ϕησὶ, καὶ κινδυνεύσαι μᾶλλον, ἢ σωτηριασμένην ἡπεῖν τὼν ἀλήθειαν καὶ τὼν οἰκονομίαν. τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν. τίνες δὲ οἱ μὴ ζητοῦντες, μὴ δὲ ἐπερωτῶντες; οἱ ἐξ ἐθνῶν δηλαδή. ὁρᾷς πόσας εἶχον τὸ γνῶναι ἀφορμάς; ὁρῶντες γὰρ δλὰ τῆς πίστεως ἐυδοκιμοῦντα τ ἔθνη, ὤφειλον ἀναπηδῆσαι. ἀλλ ἑκόντες ἐπυφλώθησαν. τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι. ὧν ἐθνῶν καθαιρεῖ τὸ φρόνημα, ὅτι, ϕησὶ, τὸ πᾶν τῆς χάριτος ἦν. ὁμοίως ἐστὶ δ ὧν ἐθνῶν. τὸ γὰρ εὑρεθέντα δ φανέντα μηκέτι ἐάσας, τ αὐτ ἦν ἀρετ.

Γρὸς δὲ

» Πρὸς δὲ τὸν Ισραὴλ λέγει. ὅλην τὼ ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς
» λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα. Ω' κατηγορεῖας Ιουδαίων. ἵνα γὰρ μὴ
» λέγωσι Κατὰ ἡμῶν μὴ γέγονεν ἐμφανὴς ἀφ' ἡμῖν, τὸ πλέον ἐπ' αὐτῶν γε-
» νόμενον ἔδειξεν, ὅτι καὶ παρεκάλει, καὶ ὐκ ἠκούσθη ὑπ' αὐτῶν. ὅλως δέ, φησι, τὼ ἡμέ-
» ραν, δίον τὸν τῆς ἀνθρωπίνης καιρόν. ἢ μᾶλλον πάντα τὸν ἔμπροσθεν, ἐξ ἧς ἐξῆλ-
θον ἐξ Αἰγύπτου. πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα. ὁ μὲν θεὸς ἐκάλει καὶ οἷον ἀναγκα-
λίσασθαι ἠβούλετο. τί δὲ αὐτοῖ; ἢ πείθωσι καὶ ἀντέλεγον.

Κεφ. ιξ. » Λέγω οὖν, μὴ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ Ισραηλί-
11 » της εἰμί, ἐκ σπέρματος Αβραὰμ, φυλῆς Βενιαμίν. ὐκ ἀπώσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν
» αὐτοῦ ὃν προέγνω. Ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ηλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει
» τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ισραὴλ λέγων. κύριε τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυ-
» σιαστήριά σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου.

Ινα μὴ λέγωσιν οἱ Ιουδαῖοι, εἶτα σὺ εἶ, φησὶν, ὁ πᾶς λαὸς τοῦ Ισραὴλ; καὶ ἆς
σὲ μὴ ἀλλοῦσιν αἱ πρὸς Αβραὰμ ἐπαγγελίαι τῶρας λαμβάνειν; φησὶ, πρὸς τοῦτο,
ὅτι πολλοί ἐσιν οἱ σεσωσμένοι, ἀλλὰ ὑμεῖς ἀγνοεῖτε. καὶ γὰρ καὶ Ηλίας, μόνος ὤε-
το ὑπολελεῖφθαι, ἀλλ' ἤκουσεν εἶναι καὶ ἄλλους. οὕτω καὶ νῦν, φησι, πολλοί ἐ-
σιν οἱ ἐξ Ιουδαίων πιστοί, ἀλλ' ὑμεῖς ἀγνοοῦντες, ἐμὲ μόνον οἴεσθε. κἀγὼ ὑπελείφθην
μόνος. ἐπεὶ δὲ ὁ Ηλίας ἠγνόει ὅτι μόνος ὐκ ἦν, σχολὴ γ' ἂν ὑμεῖς ἠδείητε.

» Αλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; κατέλιπον ἐμαυτῷ ἑπτακισχιλίους ἄν-
» δρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ βάαλ. Τουτέστιν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, τοῦτο γὰρ
λέγει ὁ χρηματισμός. δηλοῖ δὲ τὸ κατέλιπον, ὅτι πᾶς τοῦ θεοῦ χάριτος ἦν τὸ πα-
» λαιὸν μέρος. Οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγο-
» νεν. εἰ δὲ χάριτι ὐκέτι ἐξ ἔργων. ἐπεὶ ἡ χάρις ὐκέτι γίνεται χάρις. εἰ δὲ ἐξ ἔργων,
» οὐκέτι ἐστὶ χάρις, ἐπεὶ τὸ ἔργον, οὐκέτι ἐστὶν ἔργον.

Ωςτορ οὖν ὅτε, φησὶν, ἐκπαντὸς τοῦ λαοῦ ἑπτακισχίλιοι ἐυηρέστουν, οὕτω καὶ
νῦν ὀλίγοι ἐυαρεστοῦσι, καὶ αὐτοὶ λογίζονται εἰς σπέρμα τῷ Αβραὰμ, καὶ οὐκ ἐξέ-
στησεν ἡ ἐπαγγελία τοῦ θεοῦ. καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ. οὐκοῦν ἐπὶ τοῦ Ηλίου χάριτι
ἐσώθησαν. τότε γὰρ καὶ ὁ, καὶ, δηλοῖ ζήτημα. καὶ πάλιν. ὥςτορ ἐν Ηλίᾳ, φησὶν,
ὑπόλειμμά ἐστιν ἐυαρέστων, κατ' χάριν ἐπλεγόντων. τῷ δὲ ἔπειν, ἐκλογὴ, ἔδη-
ξε καὶ ὧν ἐπλεγόντων τῶν δοκίμων. οὐ γὰρ ἂν ἀδόκιμοι ἐστεφλέγησαν. τῷ δὲ ἔπειν

χάριτι,

χάριτι, ἔδειξε τὼ τοῦ θεοῦ δωρεάν. Εἰ δὲ χάριτι. Εἰ χάριτι ἐκλεγόμεθα, ῥάδιον τὸ προσελθεῖν καὶ πιστεῦσαι Χριστῷ. γὰρ ἐξ ἔργων δεόμεθα, ἆς τὸ προσδραμεῖν αὐτῷ καὶ πιστεῦσαι, ἀλλὰ μόνη γνώμη καὶ προαιρέσις ἀρκεῖ. καὶ χάριν γὰρ, καὶ γὰρ ἔργα προσδέχεται. ὥστε ἡ χάριτι καλεῖ καὶ προσδέχεται, ὐκ ἔχομεν ἆς τοῦτο χρείαν ἔργων. ἐπεὶ ἡ χρείαν σχοίημεν ἔργων ὐκ ἔτι μένει χάρις ἡ χάρις, ἀλλὰ τοῦ ἔργου, ἆς ἀντιμισθίαν φερομένη. ὥς τε γὰρ ἐστὶ χάρις ἡ χάρις. γὰρ μόνον δὲ τοῦτο ἀκολουθήσει τὸ ἄρτον ἐὰν νομίσωμεν ὅτι δεῖ ἡμῖν ἔργων ἆς τὸ προσελθεῖν καὶ πιστεῦσαι Χριστῷ, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ὅμοιον. ἆς γὰρ ἐξ ἔργων προσίεναι δεῖ ἡμᾶς νομίσωμεν, δῆλον ὡς ἀνήρηται ἡ χάρις. ἐπεὶ ἡ μὴ ἀνήρηται, ὐκ ἔτι γὰρ τὸ ἔργον μένει ἔργον, τοῦ χάριτος ὐκ ἐώσης ὅλως ἔργον ὑπεῖναι, ἀλλὰ προῖκα τὼ ἐκλεγόμενοι ἐπιδεικνυμένης. κεχώρισαι μὲν γὰρ ἀπ' ἀλλήλων τῇ φύσει, χάρις καὶ ἔργον. καὶ τῷ μὲν ἔργῳ, ἔοικε μισθὸς, ἀλλ' γε χάρις. ἡ δὲ χάρις δίδοται, ὐχ' ὡς ἀντιμισθία, ἀλλὰ δῶρον καὶ φιλοτιμία. δῆλον οὖν ὅτι τοῖς χάριτος τὼ ἐυεργεσίαν παρεχομένοις, εἴτις οἴεται δι' ἔργων, ταύτης ἀπολαύειν, ἀναιρεῖ τὼ χάριν τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, καὶ γὰρ μένει χάρις ἐπὶ χάρις. πάλιν δὲ οὐ δι' ἔργα μένει ἔργα. τὼ γὰρ οἰκείαν οὐ φύσιν, ἐστὶ τοῖς ἔργοις μισθὸς ἀλλ' οὐ χάρις ἀκολουθεῖ. τοῖς χάριτος οὖν χορηγούσης τὼ ἐυεργεσίαν, κἂν τις δι' ἔργων ταύτης τυχεῖν πράττειν, ἆς μάτην ἔσαι ἡ πεῖρα, μήτε τῶν ἔργων, ἔργων ἐπιδεομένων δαμεῖναι. γὰρ ἔσαι τούτοις μισθὸς, τοῖς χάριτος προλαβούσης, καὶ ματαιογνωμόνως λαβεῖν δι' ἔργων, ὃ προῖκα παρέσχεν ἡ χάρις. ΑΛΛΩΣ. ἡ χάριτι, φησὶν, ὐκ ἐπ' ἔργων. ἐπεὶ ἡ συγχωρηθῇ τὸ ἐξ ἔργων, ἀνήρηται ἡ χάρις χάρις εἶναι. πάλιν ἡ ἐξ ἔργων, οὐκ ἔτι ἐστὶ χάρις. ἐπεὶ ἡ συγχωρηθῇ ἡ χάρις, οὐκ ἔτι μένει τὸ ἔργον ἔργον. οὐκ ἔτι ἐξ ἔργων. ἵνα μὴ λέγωσιν ὅτι ἡ καὶ προφῆται προέτρεψαν, καὶ ὁ θεὸς παρεκάλει, καὶ ἡ παραζήλωσις ἱκανὴ ἦν ἡμᾶς πεῖσαι, ἀπηρνήμεθα δὲ ὅμως φορτικά τινα καὶ οὐχ ὑπακούσαμεν, διὰ τοῦτο, φησι, χάρις ἐστὶ τὸ πᾶν, καὶ οὐχρεία ἔργων ἆς τὸ πιστεῦσαι. γὰρ γὰρ οἱ προσελθόντες, διὰ ἔργα προγενόμενα ἀξιόχρεοι πρὸς τὴν κλῆσιν ἔδοξαν, ἀλλὰ χάρις θεοῦ ἐστὶ τὸ πᾶν. ἐστὶ τὸ ἔργον. ἡ γὰρ ἡ χάρις ἔργον ἀπαιτεῖται, ἆρα τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον, τῆς χάριτος προλαβούσης, καὶ μενομένης ἔργον, καὶ οἷον ἀξιωθησάσης τὸ ἔργον, ἐκτὸς εἶναι ἔργου.

» Τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ισραὴλ τοῦτου οὐκ ἐπέτυχεν; ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν.
» οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν καθὼς γέγραπται. ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα
» κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν ἕως τῆς σή-
» μερον ἡμέρας. Τοῦτο γὰρ ἐρωτῶντες ἐσὶν, ἀλλὰ ἐγκαλοῦντες. ἑαυ-
τῷ γάρ, φησι, μάχεται ὁ Ιουδαῖος ζητῶν δικαιοσύνην, ἣν οὐ βούλεται λαβεῖν.
τοῦτο γάρ, φησιν, ὁ Ιουδαῖος ἐπιζητεῖ, οὗ ου βούλεται τυχεῖν. τὸ γὰρ, τοῦτο
οὐκ ἐπέτυχε, κατ' οἰκείαν νόησον βούλησιν. οὐκ ἐπέτυχε γνώσεως, μὴ ἀτυ-
χῶν κατ' τὸ ἀδύνατον. τίς γὰρ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη; Η δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν.

εἶον οἱ ἐξ Ιουδαίων καὶ ἐξ ἐθνῶν πιστοί. ἐκλογὴν δὲ ἔτων, δείκνυσι καὶ τὴν ἐκείνων δοκιμὴν, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ χάειν. τὸ δὲ, ἐτύχε, δηλοῖ ὧν ἀγαθῶν τὸ μέγεθος, ὃ ὑκ ἤλπιζε. οἱ δὲ λοιποὶ ἐτωρώθησαν. τίνες; ὅσοι ὑατάμφναν τῷ Ιουδαϊσμῷ. λοιπὸν μετὰ τὸν ἔλεγχον, θαῤῥεῖ πῶρωσιν αὐτοῖς ἐγκαλεῖν. ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεός. τὸ δὲ, ἔδωκεν, μὴ ὑνέργειαν, ἀλλὰ συγχώρησιν νόει. οἷον λαβεῖν ἀφῆκε, συνεχώρησε. πνεῦμα κατανύξεως. κατάνυξιν. τὴν ῥοπὴν τὸ χεῖρον νῦν ἔζιν καὶ προβολὴν τῆς ψυχῆς, κατάνυξιν καλεῖ. κατανυγῶσι γάρ ἐσι τὸ ἐμπαγῶσί που καὶ προσκλωθῶσι, καὶ ὃν καλῷ καὶ ὃν κακῷ. νῦν μὲν οὖν τὸ ἀμετάθετον αὐτοῖς πρὸς τὸ κακὸν, κατάνυξιν ἐκάλεσεν. ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν. ἔτων ἐτωρώθησαν, φέρει τὸ Ησαΐου τὴν μαρτυρίαν, ἵνα μὴ δόξῃ ἐπαχθὲς εἶναι. αἰτίαν δὲ τῆς πωρώσεως λέγει, τὴν αὐτῶν γενέσθαι φιλονεικίαν. ὀφθαλμοὺς γὰρ ἔχοντες, εἰς τὸ ἰδεῖν τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὦτα εἰς τὸ ἀκοῦσαι τὴν διδασκαλίας, οὐδενὶ τούτων εἰς δέον ἐχρήσαντο. ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐκάμμυσαν, τὰ δὲ ἀπέφραξαν, ὡς τὸ παραδέξασθαι, τὸ μὴ σωθῆναι.

» Καὶ Δαυὶδ λέγει. γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς
» σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς. σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ
» βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.

Λοιπὸν τὴν ὑπὸ τῆς ἀπιστίας ταύτης τιμωρίαν, τὸν Δαυὶδ φέρει λέγοντα, ἣ τις τέλος ἔλαβε καὶ ἐξῆλθεν. ἡ τράπεζα αὐτῶν. τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν καὶ ἡ τρυφὴ, εἰς τὸ ἀναπτίον στρέφει. τὸν δηλοῖ τὸ, τράπεζα καὶ παγίδα. καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον. εὐάλωτοι, φησὶ, τοῖς ἐπηρεάζουσι γίνονται. καὶ εἰς ἀνταπόδομα. ἀνταπόδομα εἶπεν, δηλῶν ὅτι ταῦτα πάσχοντες, ἁμαρτιῶν τίνουσι δίκας. σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. τὸ αὐθαιρέτως μέλλον παρ' αὐτῶν γίνεσθαι, ὡς ὑπὸ κατάρας λέγει μόρφ. ἐπειδὴ γάρ, φησιν, ὑκ ἠβουλήθησαν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἰδέναι, μὴ δὲ ἴδωσιν. καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν. τὸ μέλλον αὐτοῖς ὑπὸ Ρωμαίοις γίνεσθαι δηλοῖ. τὸ δὲ διὰ παντὸς, ὡς ὑδὲ ἐλευθερωθεῖσιν ποτὲ, σημαίνει, ἐπιμένοντες τῇ ἀπιστίᾳ. Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσι; μὴ γένοιτο.

Καθαψάμενος αὐτῶν σοφῶς, νῦν πέφαται πικρά παραμυθίαν αὐτοῖς εὑρεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματά, φησι, μέγιστα. ἆρα δὲ μὴ τοιοῦτα ἔπταισαν ἵνα πεσόντες μὴ ἀναστῶσιν ἔτι καὶ βουληθῶσι; μὴ γένοιτο, φησιν. οἷα γὰρ αὐ ἔπταισαν, δεκτοί ἐσι θεῷ βουληθέντες μόνον. πλὴν ὅρα ὅτι καὶ ὧν αὐτὴ τὴν παραμυθίαν ὑπεύθυνοις αὐτοῖς ποιεῖ μείζοσιν ἁμαρτημάτων. ΑΛΛΟ

Φωτ. Επειδὴ οὖν προσπαίοντων, οἱ μὲν παίοντες ὑπερελίξονται μόνον, οἱ δὲ καὶ καταπίπτουσι, θέλων τοὺς Ιουδαίους ἅμα μὲν τῆς πλάνης ἀθυμίας ὡς προὐβεβλημένους ἀπαγαγεῖν, ἅμα δὲ καὶ ἐπὶ τὴν πίστιν προτρέψασθαι, φησὶν, ὅτι τὸ πταῖσμα αὐτῶν, οὐχὶ εἰς κατάπτωσιν τελείαν γέγονεν, ἀλλὰ μόνον οἷον ὑπεσκελίσθησαν. καὶ τὸν οὐκ ἄπωλεν, ἀλλὰ διά τινα οἰκονομίαν συνεχωρήθη, ἵνα ἐν τῷ ἐκείνων παραπτώματι, γένηται μὲν ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν.

Οἰκουμ.

τοῖς ἔθνεσι, γένηται δὲ καὶ αὐτῶν ἐκείνων ἡ ἀνόρθωσις, παραζηλουμένων καὶ μιμουμένων τοὺς ἐξ ἐθνῶν. ὥς τε τὸ προσπταῖσαι αὐτοῖς, πρόφασίν τινα εἰς ἀνόρθωσιν αὐτῶν σωτελεῖ, εἴπερ ἐν τῷ παραπτώματι αὐτῶν, ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, ᾧ δὲ τῇ σωτηρίᾳ ἡ παραζήλωσις, δηλὰ δὲ τῆς παραζηλώσεως, ἡ τῶν πεπτωκότων ἀνόρθωσις. τριῶν τηλ' ἡ τοῦ θεοῦ ἀῤῥήτης καὶ ἀνεξιχνίαστος πρόνοια καὶ οἰκονομία, ἐξ ἀπόρων πόρους πρέχει, καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ χρησότερα. οἱ μὲν γὰρ Ιουδαῖοι ἔπταισαν, ὥς τε καὶ πεσεῖν καὶ κεῖσθαι, καὶ μή τε ἑαυτοῖς, μήτε ἑτέροις χρησοῦ τινὸς γενήσεσθαι αἴτιοι. ὁ δὲ θεὸς τῷ ἐκείνων πταίσματι, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐθνῶν σωτηρίαν ἀπεχρήσατο, καὶ ἐς τὴν αὐτῶν ἐκείνων αὖθις τὸ πταίσματος ἐπανόρθωσιν. ὥστε ὑκ ἔπταισαν, (ταῦτα τοῦ θεοῦ οἰκονομοῦντος,) ἵνα πέσωσιν, ἀλλ' ἔπταισαν, ἵνα διορθώσωνται. μᾶλλον δὲ ὡς αὐτός, φησιν, ἵνα πλούτος κόσμου γένηται, καὶ πλοῦτος ἐθνῶν. καὶ ἐκ τούτου πάλιν τελεία καταλλαγὴ κόσμου, καὶ τελεία πάντων ἀναβίωσις. ὑ μόνον τῶν πεπταικότων, ἀλλὰ καὶ τῶν μέχρι θανάτου καὶ νεκρώσεως καταπεσόντων. καὶ ὅρα. ἀρχόμενος μὲν, παῖσμα τὴν ἀπειθείας ἐκάλει τῶν Ιουδαίων, εἶτα πτῶμα. ἐπειδὴ δὲ ἐδόξεν αὐτοῖς (ἐὰν βούλωνται μόνον πεισθῆναι,) τὸ μέγεθος ὧν ἀγαθῶν, καὶ ἐπῆρεν αὐτοὺς, πλοῦτον ἐθνῶν καλῶν καὶ καταλλαγὴν κόσμου, καὶ σάρκα οἰκείαν, τότε καὶ τὴν ἀπειθείας τὸ ἄτρωτον ἀπέκλινεν ἐπὶ δηνύσῃ, νεκροῖς αὐτοὺς δὲ ταύτης ἀπροφασίστους γενέσθαι. ἀλλὰ καὶ πτῶμα λίαν θαυμασίως πρεῖ καὶ ὀφῶς. ἐπειδὴ γὰρ τὸ νεκροῖς αὐτοὺς ἁπλῶς ὀνομασθῆναι, λίαν ἴσως πικρὸν καὶ καταφορικὸν, καὶ ἐς ὕβριν μᾶλλον ἢ παίνεσιν σωτελοῦν, ὑχ οὕτως αὐτὸ πᾶσι ξυρὸς, ἀλλὰ μίγνυσιν αὐτὸ, καὶ ὑτάξει ἐπαίνου προάγει, λέγων. τίς ἡ πρόσληψις αὐτῶν, ἢ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; δηλὰ μὲν τοῦ ζωὴ, τὸ ἐυφρᾶνον πᾶσι, δηλὰ δὲ τοῦ ἐκ νεκρῶν, ὑποσημαίνει ὅτι ἡ ἀπείθεια αὐτῶν, νέκρωσις ἦν. εἶτα ἔπαινον ὅτι τὸ παράπτωμα αὐτῶν σωτηρία γέγονε τοῖς ἔθνεσι, ἐφεξῆς ἐκ τοῦ μᾶλλον ἐπιχειρεῖ, ὅτι πάντως καὶ αὐτῶν ἔσται σωτηρία. προαγαγὼν δὲ τὸ ἐπιχείρημα, ἐπιδὴ ὡς ἔθος αὐτῷ πρὸ τοῦ ἀπιστῆσαι τὴν παροιδὸν παρίβολαῖς ἐχρήσατο διὰ τοῦ, ὑμῖν γὰρ λέγω καὶ ἑξῆς, πάλιν ἐπαναλαμβάνει τὸ ἐπιχείρημα καὶ, φησιν. ἡ γὰρ ἀπόβολὴ αὐτῶν καὶ ἑξῆς. καὶ σημείωσαι ὅτι καθ' ὃ τὸ πλεῖσον ἐν ταῖς ἐπαναλήψεσιν, ὑχ οὕτως γυμνῶς καὶ ὡς ἐπιχείρησε πάλιν ἐπαναλαμβάνει, ἀλλ' ἢ μετὰ αὐξήσεως, ἢ μετὰ τελεωτέρας διαπαραστάσεως, ἢ ἐμφαντικωτέρου, καὶ ἁπλῶς ἄνευ τινὸς σχηματισμοῦ καὶ διαμορφώσεως παντοίας ἔγερσις ἐν αὐτοῖς καὶ τοι συνεχῶς σχεδὸν τι χρώμενον, τῇ ἐπαναλήψει κεχρημένου.

» Αλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλῶσαι
» αὐτούς. Ολον τὸ χωρίον τοῦτο ἔρριπται, ὅπως καὶ αὐτοὺς παμυθήσηται καὶ πείσῃ μὴ ἀπρονόητα, καὶ ἵνα αὖθις ἐθνῶν καταπέσῃ τὸ φύσημα καὶ πείσῃ μὴ ἀπονοεῖσθαι. διὰ τοῦτο, φησὶν, ἐσώθη τὰ ἔθνη, ὅτι αὐτοὶ ἔφθασαν ἐκ ἰουδαΐσαι. ὡς οὖν ἄξιον ἦν, τούτοις ἔδει πρώτοις σωθῆναι εἶτα τὰ ἔθνη. ἐπεὶ οὖν οὗτοι, φησὶν,

φησὶν, γκ ἠθέλησαν, πρωΐ τυφλοὶ γεγόνατε ὑμεῖς. ὅθεν καὶ αὖθις, φησὶν, Ἰουδαίοις τε πρῶτον καὶ Ἕλλησι. καὶ ὁκῆ. πρεύεσθε μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. καὶ πάλιν, καὶ τὸ, ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον. ὁρᾷς οὖν ὅτι διὰ τὴν ἀπείθειαν ἐῶν Ἰουδαίων χώραν ἔδωκε τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ζηλέσθαι πρὸς τύφλωσιν εἰς τὴν πίστιν; εἰς τὸ παροξυνθῆναι αὐτούς. ἵνα ἐπειδὴ ἀφ' ἑαυτῶν πιστεῦσαι γκ ἐβουλήθησαν, κἂν κατὰ ζῆλον πιστεύσωσιν.

» Εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν,
» πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν; Πρὸς παμυθίαν αὐτοῖς λαλεῖ καὶ προτροπήν. ἡ γὰρ, φησὶ, τὸ παράπτωμα αὐτῶν καὶ τὸ ἥττημα ἀφορμὴ γέγονε λαθεῖν τοὺς ἐθνικούς, πόσῳ μᾶλλον ἐὰν πάντες σωθῶσι; πάντα γὰρ δι' ἐκείνου τὸ πλήρωμα. πάντες ἄρα, φησὶ, γένωνται πρόφασις σωτηρίας πάντες σῳζόμενοι; ὃν τοιοῦτόν δὲ καὶ τὸ μὴ λαθεῖν αὐτοὺς παιδεύει. πλοῦτος ἐθνῶν. πυτέσι γέγονε. πόσῳ μᾶλλον τὸ πλή-
Φωτ. ρωμα αὐτῶν; Οἷον τὸ σωσαπτισθῆναι καὶ αὐτοὺς τοῖς σῳζομένοις. ἡ οὖν καὶ τούτων ἐλλειπόντων, πλοῦτος κόσμου, φησὶ, γέγονε καὶ πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ σωσαπτισθῆναι καὶ αὐτοὺς, ἔσαι πλοῦτος κόσμου καὶ πλοῦτος ἐθνῶν;

» Ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν, ἐφ' ὅσον μὲν ἐμὶ ὀγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν
» μου δοξάζω, εἴπως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν.

Υπὲρ Ἰουδαίων λέγει, τῷ τε μὴ δόξαι δεῖν μῖσος ἐκεῖνα ἃ εἶπεν ἐρηκέναι, καὶ ἵνα κατασείλῃ τῶν ἐθνῶν τὸ φρόνημα. ὑμᾶς, φησὶ, τοὺς ἔθνη, δεῖ δύο αἰτίας ἐπαινῶ καὶ δοξάζω. πρῶτον ὅτι τὴν διακονίαν ὑμῶν πυτέσι τὸ κήρυγμα ἐγκεχείρισμαι, καὶ ἀνάγκην ἔχω ἐπαινεῖν καὶ δοξάζειν ὑμᾶς ὡς ἐμοὺς μαθητὰς, ἕπεσθε, ἵνα καὶ τῶν Ἰουδαίων τινὰς, οὓς καὶ σῶμα ἴδιον καλεῖ, παρακινήσητε ἐκ τῶν πρὸ ὑμῶν ἐπαίνων, φησὶ. λαμπρύνω δὲ κατὰ τοῦτο τοὺς ἔθνη, ὡς αἴτια γενόμενα σωτηρίας Ἰουδαίοις. οἱ μὲν γὰρ ἐξ ἀπωλείας ὑμῖν ἦσί, φησὶν, ἀφορμὴ σωτηρίας. τοῖς μὲν γὰρ ἔθνη ἐκείνοις ἐκπίπτουσι. Εἴπως παραζηλώσω μου. ὦ φιλονεικίας Ἰουδαϊκῆς. γκ εἴπως πείσω, ἀλλὰ παραζηλώσω, ὡς γκ ἄλλως πειθομένων, ἢ μὴ ἐξ ὑπερβολῆς τινός. τὴν σάρκα. ἄνω μὲν συγγενεῖς αὐτοὺς καὶ ἀδελφοὺς καλεῖ, νῦν δὲ σάρκα, πλέον αὐτοῖς οἰκειούμενος. τινὰς ἐξ αὐτῶν. γάρ οὔτως πάντας, ἀλλὰ τινὰς, οὕτως αὐ-
» τῶν ἦν τὸ μονόγονον. Εἰ γὰρ ἡ ἀπορρολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς
» ἡ πρόσληψις, ἢ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ μὴ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα, καὶ ἡ ῥίζα
Φωτ. ἁγία καὶ οἱ κλάδοι. Τὸ, ἢ γὰρ μὴ ἀπορρολὴ αὐτῶν καὶ ἔξις, μὴ ἐπανάληψις ἐστὶ τοῦ, ἢ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν ὡς καὶ προείπομεν, ἡ αἰτία τῆς ἀπουδῆς Παύλου τῆς περὶ τὸ σωθῆναι αὐτούς, ὡς αὐ εἴπῃς ἔλεγε. Τί ἀπεύδεις Παῦλε ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων; τί λέγων; εἴπως παραζηλώσω τὴν σάρκα μου, καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. Τί ἐστιν ὁ τοσοῦτος ἀγών; ναί, φησὶ, προσήκειμοι ἀπεύδειν, καὶ ἀγωνίζεσθαι. ἡ γὰρ μὴ ἀποβολὴ αὐτῶν καὶ ἔξις. τουτέστιν ἡ καὶ τούτων ἐλλιπόντων ὅμως καταλλαγὴ ὁ θεὸς τῷ κόσμῳ, καὶ τὸ μισοτοιχον ἦρθη τῆς παλαιᾶς ἕξεως, τί γκ ἂν γένοιτο χρηστὸν καὶ ὑπερθαύμαστον,

καὶ τούτων σωθέντων καὶ προστεθέντων; καταλλαγὴ κόσμου. ἐπειδὴ πάλιν αὐτῶν καθήψατο, πάλιν αὐτοῖς ἐπαινεῖ, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἄνω λέγων. ἡ γάρ, φησὶν, ἡ πρόκρουσις αὐτῶν πρόφασις γέγονε σωτηρίας τῷ κόσμῳ, τί ἂν εἴποι τις ὅτι ἔσαι, ἐὰν προσλιφθῶσι παρὰ θεοῦ; τί μείζον οὖν ἕτερον, φησὶν, ἢ μὴ ἀνάστασις νεκρῶν; ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἀνάστασις γέγονε τῶν προσληφθέντων αὐτῶν ἔσαι, οὕτως γένοιτ' ἂν ἡ σωτηρία τῶν ἐθνῶν γέγονε δι' αὐτούς. ἀλλὰ λόγοις αὐτοῖς χαρίζεται εἰς τὸ προτρέψασθαι. ΑΛΛΩΣ. ἢ ὀργιζόμενος αὐτοῖς, φησὶν, ὁ θεὸς τοιαῦτα ἐχάρισατο ἑτέροις, καὶ τοὺς ἐχθροὺς, φίλους ἐποίησεν, ὅταν αὐτοὺς προσλάβηται, τί γκὰν χαρίσηται; ζωὴ γὰρ ἐκ νεκρῶν ὅτε ἔσαι, φυτέσιν ἄπειρα ἀγαθά. πᾶν γὰρ δηλοῖ τοῦτο ζωῆς. ἅμα δὲ αἰνίττεταί τι βαθύτερον, ὅτι ὥσπερ ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις γέγονε τοῖς Ἰουδαίοις ἔσαι, οὕτως γένοιτ' ἂν ἄλλων σωτηρία δι' αὐτοὺς ἢ μὴ ἐκεῖνοι πίστιν ἔχοιεν. ἅ γὰρ ἅπαντα δοκεῖ λέγειν ὑπὲρ αὐτῶν, ψυχρὰν χάριν χαριζόμενος λέγει, ὡς καὶ ἰατροὶ πολλάκις πρίουσι τοῖς κάμνουσι. ἢ γὰρ καὶ μερίδα μέρει, φησὶ, ξυμπληρῶν τῶν Φωτ.
σῳζομένων, ὅμως ἡ σωτηρία αὐτῶν καταλλαγὴ γίνεται κόσμου, καὶ ἡ ἔχθρα ἡ πρὸς τὸν θεὸν διαλύεται τῶν ἀνθρώπων, τί χρὴ λογίζεσθαι ἐπειδὴ ἂν καὶ αὐτὸ τὸ μέρος ὅπερ ἐστὶν οἱ Ἰουδαῖοι, προσληφθῇ καὶ προστεθῇ τοῖς σῳζομένοις; τίς οὖν ἐστὶν ἡ πρὸς
λῆψις αὐτῶν καὶ ἡ προσθήκη, ἢ μὴ μέγας πλοῦτος; ἢ μὴ τελεία καὶ ὁλόκληρος χα- Οἰκουμ.
ρά; ὡς ἐπὶ τελείᾳ κοινωνῇ ζωῇ καὶ ἀναβιώσει ἐκ νεκρῶν. ἢ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν. ἢ πῦρ, φησὶ, πέσαι ἡ πρόσληψις αὐτῶν; ἢ μὴ ἵνα ἐπαινέσω ὅτι ἀποθανόντες αὐτοὶ τὰς Φωτ.
ἁμαρτίας, ζωοποιεῖ ὁ προσλαμβάνων θεός; ἢ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία. Τοῦτο ἐπικατασκευαστικὸν, ὅτι πάντως ἐάν περ θέλωσι, σωθήσονται οἱ Ἰουδαῖοι. καὶ κατασκευάζει αὐτὸ διχῶς. πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ἀκολουθίας, δεύτερον δὲ ἀπρεπίαν πρὸς τὸν φερομένην, πολλαχῶς ἁπλουμένην. ἀπαρχὴν δὲ εἴρξαν καλεῖ τὴν ἀμφὶ τὸν Αβραάμ. φύραμα δὲ καὶ κλάδους, τοὺς ἐκ τούτων αὐτὸ πιστεύσαντας, καὶ τὸ φύραμα. ἢ οὖν ἀπαρχὴν καὶ τὴν εἴρξαν, ἀνάγκη εἶναι ἅγιον τὸ φύραμα καὶ τοὺς κλάδους, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι γε ἅγιοι, ἆρα καὶ τῆς συγγενείας ἐφέψονται τοῦ Αβραάμ. Ὅπερ αὐτοὺς ἁγίους Οἰκουμ.
καλεῖ, προτρέπει εἰς τὴν πίστιν, ὡς ἢ εἶπεν, ἐπιδέξιοί εἰσι καὶ πρέποντες, τὸ θέ-
» λειν ὑμῖν λείπει μόνον. Εἰ δέ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ
» δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς, καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ τῆς
» πιότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων. Ὀλιγότητος
σημαντικὸν τέθηκε λέξιν παραμυθούμενος αὐτοὺς, ἐπεὶ ἄνω δηλοῖ, ὅτι ὀλίγοι ἐσώθησαν. ὡς ὅταν λέγῃ. τὸ κατάλειμμα σωθήσεται. ἐξεκλάσθησαν τῇ ἀπιστίᾳ. σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὤν. ὅσον δείκνυσιν ἐυτελεῖς τοὺς ἐξ ἐθνῶν, ποσοῦτον πλέον παρακινίζῃ αὐτοῖς. ἢ τῶν δὲ ἐνεκεντρίσθης, δείκνυσιν ἐν τῇ διαφερούσῃ αὐτοῖς ῥίζῃ ἐφεστηκότας τοὺς ἐξ ἐθνῶν. ἆρα γὰρ παρακίζοντες τὰ ῥήματα; καὶ συγκοινωνοὺς τῆς ῥίζης. πῦρ παλαιστικὴ Ἰουδαίων, τὸ τοὺς κατὰ μηδὲν διαφέροντας, κοινωνοὺς τῆς διαφερούσης αὐτοῖς χλιάδας ῥίζης, αὐτοῖς δὲ ἐξωθεῖσθαι. μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων. δείκνυσι πάλιν ἀγῶνα ἐυτέλειαν τῶν Ἰουδαίων. γὰρ εἶπε κατακαυχῶ, ἀλλὰ κατακαυχῶ. ὅπερ

ἀπ' ὧν χαμαὶ κέκλωνται. εἶτα καὶ παραδάκνει αὐτούς, δεικνὺς καὶ χάσεως ἄξια
συμβεβηκέναι τοῖς ἔθνεσιν ἐκπίπτοντας πίστεως, ἣ καὶ μὴ προσήκει καυχᾶσθαι, φησίν.

» Εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ.

Καὶ τί τὸν πρὸς τοὺς ἐκκλασθέντας κλάδους; οὐδέν. ἡ μὲν γὰρ τῆς ῥίζης κατε-
καυχώμην, εἶχε λόγον τινά. ἡ δὲ τὴν ῥίζαν ὡς ἄξιαν προσκυνῶ, τί πρὸς τοὺς ἐκπε-
σόντας κλάδους ἡ βαστάζομαι ὑπὸ τῆς ῥίζης; ἀλλὰ βούλεται σπουδὴν αὐτοῖς ὑφευρεῖν
παραμυθίας, ἵνα μὴ τὴν προϊστοτέρας λύσωσι καταπροθῶσιν, ἀλλ' ἀναπήψωσιν ὡς ὑπολε-
» λειμμένης σωτηρίας. Ἐρεῖς οὖν ὅτι ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ;
» καλῶς. τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας. μὴ ὑψηλοφρόνει ἀλλὰ φοβοῦ.
» εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μήπως οὐδὲ σοῦ φείσηται.

Ἐσχημάτισται ὁ λόγος ὡς τῶν ἐθνῶν λεγόντων, καὶ διατί μὴ καυχήσομαι, τοιού-
των μοι, φησίν, ὑπαρξάντων χρηστῶν; οὔτοι ἐξεκλάσθησαν, καὶ ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ, καὶ
κληρονόμος γέγονα τῆς τῶν πατέρων αὐτῶν δόξης, καὶ τῶν ἐκείνοις δοθησομένων ἐσαγ-
γελιῶν ὀξένος ἐγώ καὶ κατ' οὐδὲν προσηκόντως ἐπαίρομαι. ἐκ δὲ τοῦ ἁπλοῦν, καλ-
λῶς, σωφρονεῖ τοῖς ἔθνεσιν, ὡς ἀληθῆ φρονήσασιν. τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν. ὅρα
τὸ σοφὸν τοῦ ἀποστόλου, ὡς τῷ δοκεῖν τὸν ὑπὲρ Ἰουδαίων πρεσβεύεσθαι λόγον, πολέου
αὐτοὺς ἐπιτρίβει καὶ καθυπόπτους. σὺ δὲ τῇ ἀπιστίᾳ ἕστηκας. τὴν αἰτίαν τῆς τε
ἐκείνων ἀποβολῆς καὶ τῆς ἡμῶν προσλήψεως, τὴν εἰς Χριστὸν λέγει πίστιν. εἰ γὰρ
ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν, κλάδων. θέλει αὐτῶν ἐκτραγωδῆσαι τὴν συμφοράν,
ἐνταῦθα ἐπιμήσεως τῶν ἐθνῶν. μήπως οὐδὲ σοῦ φείσηται. περιαιρεῖ τὸ λόγου
» τὸ φορτικὸν τῇ ἀμφιβολίᾳ. Ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν
» θεοῦ. ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας, ἀποτομίαν, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότητα, ἐὰν ἐπιμεί-
» νῃς τῇ χρηστότητι. ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. Ἐπὶ τὸν θεὸν ἄγει τὸ πρᾶγμα,
καὶ τὴν αὐτοῦ χάριν. οὐδὲ γὰρ λέγει, ἴδε πόσον ἔσχες πόνον καὶ κατορθώματα,
ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ χρηστότητι, ἐὰν ἄξια πράξῃς τῆς τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας. οὐ
γὰρ πίστεώς σοι δεῖ μόνης, φησίν. ἀποτομίαν δὲ θεοῦ, τὸ μὴ φείσασθαι αὐτῶν, διὰ
τὸ ἀναξίους αὐτοὺς εὑρηκέναι τῆς τῶν πατέρων ἀρετῆς. ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.
οὔτε γὰρ σοὶ τὰ ἀγαθὰ, οὔτε ἐκείνοις τὰ καινὰ ἀμεταβλητα.

» Καὶ ἐκεῖνοι δὲ ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται. δυνατὸς γὰρ ὁ
» θεὸς ἐστὶ πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. Οὐ γὰρ ὁ θεὸς αὐτοὺς ἀπέκοψεν,
ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτούς. δυνατὸς γάρ ὁ θεὸς ἐστί. τὸ πιθανὸν τῷ λόγῳ ἐκπίπτει τοῦ
θεοῦ δυνάμως παριστῶντος, δυνάται ὁ θεός.

» Εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς
» καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν, ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;

Καὶ λογισμὸν ἀποδίδωσι τοῦ δυνάσθαι αὐτοὺς θελήσαντας ἐγκεντρισθῆναι,
ἣ γὰρ, φησι, τὸ παρὰ φύσιν οἱ πίστις ἐποίησε, πόσῳ μᾶλλον τὸ κατὰ φύσιν; ἐγκεντρι-
σθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ. ἵνα μήτις πλέον τι τὸν Ἰουδαῖον ἔχειν νομίσῃ ἐν τῷ ἀκούειν
περὶ τῶν ἐθνικῶν παρὰ φύσιν, καὶ ἐνεκεντρίσθης, πίστει καὶ περὶ τῶν Ἰουδαίων τὸ,
ἐγκεντρισθῶσιν,

ἐγκεντρισθῶσιν, ἵνα ἰσοτιμίαν δείξῃ, καὶ ὅτι χάριν αὐτοῖς πλέον ἐκτὸς εἶναι ἐκτῆς
καλλιελαίου, ἃ παρὰ δικαίωσις καὶ αὐτοῖς τὸ ἐγκεντρισθῆναι. ὅταν δὲ ἀκούῃς τοῦ
Παύλου τὸ κατὰ φύσιν λέγοντος, τὸ ἀκόλουθον καὶ τὸ ἀκόλουθον. οἷον ἀκόλουθον τὸ τέκνον
τοῦ ἁγίου Ἀβραὰμ, ἅγιον εἶναι, ὥσπερ οὖν παρὰ φύσιν, ἀντὶ τοῦ ἀκόλουθον καὶ ἀνακόλου
θον, τὸ τέκνον τοῦ μιαροῦ Ἕλληνος, ἅγιον γενέσθαι.

» Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἑαυτοῖς φρό-
» νιμοι, ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν
» εἰσέλθῃ. καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται καθὼς γέγραπται.

Τὸ παρ' ὑμῶν, φησὶν, ἀγνοούμενον. παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι. τῷ γὰρ ἀγνοεῖν, τὴν
ἰδίαν ἐκύρουν βουλιὰν. ὅτι πώρωσις. Ὡς ἂν δέ, φησι, μὴ μέγα τι καὶ θαυμαστὸν Γαλατ.
ὑπονοῆτε πορίσεως, ἀπατώμενοι ὡς ὄντες ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὑμεῖς σωτηρί, μά-
θετε σωτῆρος μυστήριον φεισοφόρεσαν, ἄφατον τοῦ θεοῦ τὴν πρὸς πάντας πρόνοιαν ὑπὲρ
φαῦλον τῶν Ἰσραηλιτῶν, πλὴν τῆς ἐκλέξεως. τὸ γὰρ, ἀπὸ μέρους, τοῦτο, φησί. πεπρω-
θέντων καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπωθουμένων ἐκείνων, ἐφ' ὑμᾶς μετήνεγκε πάντα ὁ θεός. ἵνα
πρὸς πάντων μᾶλλον πάντων ὑμῶν, πάντας ἐκείνους αὖθις ἡ χάρις ἅπαντας περιλήψεται.
μαρτυρεῖ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, καὶ τὸ τοῦ Ἡσαΐου λόγιον γραφικόν. ἀπὸ μέρους. ἐκ δὲ ὁλο-
κλήρου, φησί. καὶ γάρ ἦσαν καὶ ἐξ Ἰουδαίων ἀμύητοι πιστεύσαντες, καὶ πιστεύειν μέλ
λοντες. τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν. πλήρωμα τῶν ἐθνῶν, φησι, πάντας τοὺς ἐξ ἐθνῶν πι
στεύειν μέλλοντας. ὅταν τριγαροῦν πάντες εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πίστιν, τότε ὁ Ἰσρ
πιστεύσας σωθήσεται. Ἰσραὴλ δέ, φησι, τοὺς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἀπομυθικότας. ὅπ
θήσεις γὰρ αὐτούς, φησι, νῶτον ἐν τοῖς πορίλοις τοις, πυτέσι καταλοίποις, ἐρημάσεις
τὸ πρόβατον αὐτῶν. καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται. ἀντὶ τοῦ οἱ πλείονες. πυτέσι δὲ
ἀπροσέψει μὲν ἐξ ἁμαρτιῶν, ἐπιστρέψει δὲ πρὸς αὐτόν.

» Ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ. καὶ αὕτη αὐτοῖς
» ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Τὸν Ἡσαΐαν πάλιν ἐπάγει βοῶντα, ὅτι ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ σωζόμενος σῶσαι, καὶ κα-
θαρεῖσει τὰς ἁμαρτίας τῶν Ἰσραηλιτῶν. καὶ πότε ταῦτα ἔσαι; ὅταν ἀφέλωμαι τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν. τοῦτο ἐστὶν ἡ διαθήκη, οἷον σημεῖον, ὅταν τῆς διὰ τοῦ βαπτίσματος
ἀφέσεως καταξιώσω. ὥς τε ἐπεὶ οὐ πάντες τοῦτο ἔτυχον, (πεπώρωνται γὰρ,) ὕστερον
μέλλει γενέσθαι τοῦτο. καὶ αὕτη αὐτοῖς. ἵνα μή τις ἐξ ἡμῶν ἢ δι' ἀπιστίαν ἐκπεσόντας ἐξ Ιου
δαίων νομίσῃ τὸν γραφικὸν ἁρμόζειν, λέγει σημεῖον δι' οὗ δείκνυται, ὅτι μέλλει ἡ
πρόφητεία. ποῖον τοῦτο; ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἢ οὐ μήπω ἀφείλε-
το, ἀλλὰ μέλλει γραφή. ὅταν ἐπάγει. ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα τοῦ θεοῦ.
ὅταν ἀφέλωμαι. τότε, φησὶν, ἐκβήσεται ἡ ἐπαγγελία τοῦ θεοῦ.

» Κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν, ἀγαπητοὶ διὰ
» τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ θεοῦ.

Ὅσον μὲν, φησὶν, ἥκουν ἐξ ἐθνῶν, ἐχθροί εἰσιν οἱ Ἰουδαῖοι.
πῶς; ὑμῶν γὰρ τὴν πίστιν εὐαγγελισθέντων, φιλονεικότεροι γενόμενοι, ἀπεσκίρτησαν

Φωτ. τῆς πίστεως. ἐχθροί δ' ὑμᾶς. ἐχθροὶ γεγόνασιν Ἰουδαῖοι διὰ τοὺς ἐξ ἐθνῶν πεπιστευκότας, ὡς ἀνωτέρω ἔλεγλον, ἐφ' ὅσον μὴ ἤμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω. διὰ τί, φησιν; εἰ τως παραζηλώσωμου τὴν σάρκα. ἢ γὰρ διὰ τῆς πίστεως ὧν ἐθνῶν, παραζηλοῦσι δὲ μιμοῦνται οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πιστοὶ γίνονται, πῶς δ' αὐτοὶς ἐχθροὶ γίνονται πάλιν τῆς πίστεως καὶ τοῦ εὐαγγελίου; ἀλλὰ πρῶτον φαμὴν ὅτι γὰρ ἔφη διὰ τῆς πίστεως ὧν ἐξ ἐθνῶν παραζηλοῦν καὶ μιμεῖσθαι τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ διὰ τὸ δοξάζεσθαι αὐτοὺς, διὰ τὸ ἐπαινεῖσθαι. ἦ γὰρ δόξα καὶ ὁ ἔπαινος ὁ ἐξ ἐθνῶν, ἀνερεθίσει αὐτοὺς εἰς ζῆλον καὶ μίμησιν παρακαλέσει. ὥστε γὰρ ἐναντία ἐστὶν ἀηλίοις τὰ ἐρημία. δεύτερον δὲ, γὰρ καὶ τὰ ἀποφασιν ἔφη, ὅτι παραζηλώσουσιν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀηλ' ἀμφιβόλως διηάζων. εἴτως γάρ, φησι, παραζηλώσωμου τὴν σάρκα, οἷον, ἴσως, τάχα. ὥστε ἢ καὶ διὰ τῆς αὐτῶν πίστεως γὰρ δὲ διὰ τῆς δόξης καὶ τοῦ ἐπαίνου ἔλεγε παραζηλοῦν τοὺς Ἰουδαίους, γὰρ οὕτως ἐμάχετο. διὰ μὴν γὰρ τὸ ἦττον ἐχθροὶ δ' ὑμᾶς, τῶν Ἰουδαίων τὴν ἀπίστιαν λέγει, καὶ τὴν αὐτῶν, ἵ ἦν σφοδρότερον ἀπεχθάνονται τῇ πίστει. διὰ δὲ τό, εἴτως παραζηλώσωμου τὴν σάρκα, τὴν ἰδίαν ἐνδείκνυται ἀσυνδιὴν καὶ πεθυμίαν, ἵνα εἶχεν εἰς τὸ σῶσαι τοὺς ἐξ Ἰουδαίων. καὶ χωεὶς δὲ τῶν ἐρημιῶν, γὰρ οὕτως ἐμάχετο τὰ λεχθέντα, καὶ ἄμφω ἀποφαντικῶς εἶρητο. καὶ γὰρ γὰρ ἐκώλυε, τινας μὲν τῶν πεπιστευκότων ἀνερεθισθέντας τῇ πίστει τῶν ἐθνῶν, παραζηλῶσαι καὶ πιστεῦσαι, καὶ τῶν μὴ πεπιστευκότων πάλιν πολλοὺς, ἀνεχθείᾳ καὶ μίσει τῷ πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν, σκληροτέρους καὶ ἀπιθεστέρους χωέσθαι τῷ εὐαγγελικῷ κηρύγματι, ὡς ἐστὶν καὶ ἐπ' αὐτῶν ἰδεῖν τῶν πραγμάτων. οἱ μὲν γὰρ μιμούμενοι τοὺς ἐξ ἐθνῶν, προσέρχονται τῇ πίστει καὶ σώζονται, οἱ δὲ τύφις ἀνεχθαιόμενοι, σφοδρότεροι ἐχθροὶ καὶ τῆς πίστεως καθίστανται. κατὰ δὲ τὴν ἐκλογήν. καθ' ὃ δὲ τὸ ἐκλελέχθαι τοὺς πατέρας

Οἰκουμ. αὐτῶν ὑπὲρ θεοῦ, ἀγαθωτοί ἐισιν. διὰ τοὺς πατέρας. Εἶτα ἐπειδὴ ὑπερμεγέθη καστὴν ἀπίστιν, καὶ διὰ τὸ γὰρ ἐισὶν ἀγαπητοί, ἀσφαλῶς λαλῶν, φησὶ, διὰ τοὺς πατέρας. ὡς ἢ εἶπεν. ἢ καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἀπίστιαν γὰρ ἀγαπητοί, διὰ μέντοι τοὺς πατέρας ἔτι ἀγαπῶνται. ὅθεν δ' ὑποπτείαν ἐκδέχονται. ἐὰν κλῆσις τοῦ θῦ. Ἡ γνωμὴ

Τοῦ αὐτοῦ. » νη, φησὶ, περὶ τὸ ἔθνος τῶν Ἰουδαίων. Ὡσπερ γὰρ δ' ὑμεῖς ποτὲ ἠπειθήσατε τῷ θῷ, » νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, οὕτως καὶ οὗτοι νῦν, ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ » ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι. Δείκνυσιν ὀνταῦθα τοὺς ἐξ ἐθνῶν πρότερον κεκλημένους, εἶτα ἐπειδὴ γὰρ ὑπώκουσαν, τοὺς Ἰουδαίους ἐλεηθέντας. καὶ τὸ αὐτὸ πάλιν συμβαὶν μεταταῦτα. ἐπειδὴ γὰρ ἠθέλησαν οἱ Ἰουδαῖοι πιστεῦσαι, πάλιν ἐκλήθη τὰ ἔθνη, καὶ κληθέντα τὸ δεύτερον ἐπίστευσαν, ἀηλ' γὰρ ἐς τὴν ἐκβολὴν τῶν Ἰουδαίων τελευτᾶ, ἀηλ' ἐς τὸ καὶ αὐτοὺς ἐλεηθῶναι πάλιν. πρὸ ἠπειθήσατε. Προτρέπεται

Φωτ. τοὺς Ἰουδαίους ἐπὶ τὴν ἐς χν πίστιν διὰ τούτων, ἐπάμα χρηστὰ αὐτοῖς ἐλπίδας ὑποτείνει, καὶ πᾶσαν αἰσχύνην ἀναιρεῖ. μὴ αἰσχυνθῆς, φησι, καὶ ἠπειθήσας προσελθεῖν, μὴ δ' ἀποστῆσης ὡς βραδύτερον προσερχόμενος. τεύξῃ γὰρ ὧν προσῃ τῆς ἐλέους. καὶ γὰρ καὶ τὰ ἔθνη κληθέντα, ἠπειθηκότα πρότερον, ἀηλὰ νῦν ἐπίστευσαν, μήτε τὴν

προτέραν αἰσχυνθέντα ἀπειθείαν, μὴ δ' ὅλως τῆς βραδυτῆτος εἰς τὴν σωτηρίαν παρεμποδισθέντα. μὴ δ' αὐτὸς γίνου ὦ Ἰουδαῖε, μήτ' αἰσχυνθῆς, μήτε ἀπειθήσῃς. ἀλλὰ πρόσελθε προθύμως τῇ πίστει, καὶ πάντως ἐλεηθήσῃ. ἢ οἷν προτροπῆς καὶ παραινέσεως τὸν ἐπέχει τὰ ἐρημία, ἢ καὶ προφητείας, πιστούμενα τὸ μέλλον, ἀπὸ τῆς ὧν ἐκβεβηκότων παραβάσεως καὶ μαρτυρίας. τὸ δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, καὶ ἠπειθήσαι τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει, φησὶν, γὰρ ὅτι διὰ τὴν ἀπείθειαν ὧν Ἰουδαίων αἰτία γέγονε τὸ ἐλεηθῆναι τὰ ἔθνη, γὰρ δ' ὅτι τὸ ἔλεος ὧν ἐθνῶν, αἴτιον γέγονε τῆς Ἰουδαίων ἀπειθείας, ἀηλὰ ταῦτα φησὶ δεικνὺς καὶ διδάσκων, ὅτι ὁ θεὸς γὰρ ἔστε διέλιπε τὸ αὐτὸ πρῶν, καὶ τὸ ἔλεος αὐτὸ πηγάζων. καὶ γὰρ πάλαι μὲν ἠπείθει τὰ ἔθνη, νῦν δὲ ἀπειθοῦσιν Ἰουδαῖοι, αὐτὸς ὅμως ἐνεργεῖ καὶ ἐλεῶν γὰρ διαλιμπάνει. καὶ δῆλον ἐκτὸς καὶ ὅτε ἐλεεῖσθαι τοὺς Ἰουδαίους ἀπειθοῦντων ὧν ἐθνῶν, καὶ νῦν ἐλεεῖσθαι τὰ ἔθνη, ὧν Ἰουδαίων ἀπειθούντων. καὶ τὸ ἐπ σαφέστερον ὅτι καὶ ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἠπείθησαν ἐλεήσει. ἅμα δὲ καὶ ὧν λέξις ἐπὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὅτι καὶ αὐτοί, φησιν, βλέψητε τῆς πίστεως, μὴ νομίσητε ὅτι ἐλαττόν πίσχυν ἡ πίστις. ὥσπερ γὰρ πάλαι ὧν ἐθνῶν βλεπόντων, γὰρ εἶχον ἐλαττον τὰ τῆς εἰς θεὸν θεραπείας, οὕτως καὶ νῦν, ὑμῶν ἀπορριπτομένων τῆς πίστεως, γὰρ ἐλαττον ἔσχε τὰ τῆς πίστεως βλέπ. ἐσχημάτισε δὲ πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν τὰ ἐρημία ἀνεπιχθέστερον τὸν πρὸς Ἰουδαίους ἐλεγχον βουλόμενος προιεῖσθαι. θαυμαστὸν δὲ, εἰ πρὸς τῇ ἐξ ἐθνῶν ἐκλαβεῖν ἐρῆσθαι ταῦτα, ὥστε μὴ μεγαλοφρονεῖν ὅτι ἐπίστευσαν. ἐλέει γὰρ καὶ ὑμεῖς πεπιστεύκατε, καὶ οἱ ἀπειθήσαντες, φησὶν, ἐλεηθήσονται καὶ

» πιστεύσουσιν. Συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς, τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς

» πάντας ἐλεήσῃ. Τουτέστιν ἤλεγξεν ἅπαντας ἀπειθοῦντας. ΚΑΙ Φωτ.

ΑΛΛΩΣ. Τὸ συνέκλεισεν ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, δύο δύναται δηλοῦν. ἢ ὅτι ἀπειθεῖς ἐποίησεν, ὅπερ γὰρ ἔκεῖνα χώραν, ἢ ὅτι ἀπειθεῖς ἀπέδειξεν, ὅπερ ἐστὶ καὶ ἀληθές. διὰ γὰρ τῆς πολλῆς αὐτοῦ προνοίας καὶ ἐνεργείας ἐπὶ τὸ ἀπειθεῖν καὶ ἀγνωμονεῖν διαπαντὸς εἰς ἀνθρώπους ἐπέδειξατο, μᾶλλον αὐτῶν τὴν ἀπείθειαν καὶ ἀγνωμοσύνην, ἐσκληρύνετό τε καὶ ἐθεριμβύετο. δῆλον δὲ ὅτι ὧν μὴ πεπιστευκότων εἰς αὐτὸν, εἴτε ἐξ Ἰουδαίων, εἴτε ἐξ ἐθνῶν εἶεν. διὸ δὲ τὸ πάντας, φησὶ, τοὺς ἐκ ὧν δύο λαῶν ἀπιστήσαντας ἐπελαμβάνων. πῶς συνέκλεισεν ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν; ἐνεργειῶν καὶ προνοούμενος καὶ οἰκτείρων. τί οὖν; ἀπειθεῖς γεγονότες γὰρ δώσουσι δίκας; καὶ τί τὸν πρὸς τὸν ἐνεργέτην; ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἵνα πάντας ἐλεήσῃ, πάντως προὐνόει καὶ ἐνεργέτει. ἢ δὲ ἠπείθησαν ἐκεῖνοι, γὰρ ἦν τὸν πρὸς τὸν ἐνεργέτην. ὅμως οὖν καὶ οὕτως ἐπιτρέφοντας ἐλεήσει καὶ γὰρ ἀπροφασίστους. ἢ οὕτως. ἠπείθησαν τὰ ἔθνη πάλαι, ἠπείθησαν νῦν οἱ Ἰουδαῖοι, καίτοι ἐδὴ καὶ κεῖνοις τηλικούτοις τέρασι καὶ σημείοις ἐνεργουμένοις τοὺς Ἰουδαίους ὁρῶντας, μὴ ἀπειθῆσαι, καὶ τοὺς Ἰουδαίους νῦν, μείζονα βλέποντας θαυματουργούμενα, πρὸ ὧν ἐθνῶν τῇ πίστει προσελθεῖν. ἀηλ' οὔτε τὰ ἔθνη τότε, οὔτε νῦν οἱ Ἰουδαῖοι τὸ ἀμείνονος σφίσιν ἑλοντο. ὡς τε δῆλον, ὅτι καὶ τότε οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ νῦν τὰ ἔθνη, ἐλέει θεοῦ

καὶ φιλανθρωπίᾳ, καὶ πρὸς τὸν πίστιν ἐχειραγωγήθησαν, καὶ τῆς σωτηρίας ἔτυχον. μᾶλλον οὕτως. (ἐπειδὴ εἶπεν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι, ἵστι Ιουδαίους διαλῶν.) ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ. ἵνα, φησὶ, τοὺς ἑτέρους διὰ τῆς ὧν ἑτέρων σώσῃ φιλονεικίας. πρότερον γὰρ ἀπειθησάντων ὧν ἐθνικῶν, ἔσωσεν, ὡς εἴρηται, τοὺς Ἑβραίους. πάλιν ἐπὶ Χειροῦ ἀπειθησάντων ὧν Ιουδαίων, ἐφρόντισαν οἱ ἐθνικοί. σωθέντων ὧν ἐθνικῶν παραζηλοῦντες Ιουδαῖοι, σώζονται καὶ αὐτοί, καὶ οὕτως
» πάντες ἐλεοῦνται, οὓς διὰ ἐκείνων, κακεῖνοι διὰ τούτων. Ω βάθος πλούτου
» καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ, ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι
» αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. Οτι μὲν βάθος, εἶδε, ὁ πρῶτον δὲ τὸ πρόσω, ἀγνοεῖ. πλοῦτον
δὲ ὀνομάζει τὸν ἀγαθότητα. πλούτου καὶ σοφίας. ζωονόησας τὸν ἐξ ἀρχῆς σοφὴν
τοῦ θεοῦ οἰκονομίαν, ὡς διὰ ὧν ἀναπόν τὰ ἀναπόνα οἰκονομεῖ, καὶ τί πρὸς αὐτὸν
ἡμᾶς ἀπρέπειαν ἐπρήσας, ἐθαύμασε μόνον. ὡς ἀνεξερεύνητα. ἐγὼ μόνον γνωσθῆναι ἐδύναται, ἀλλ' οὐδὲ ζητηθῆναι. αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. αἱ οἰκονομίαι αὐτοῦ, φησιν.
» Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ
» καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα.
» αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. Αὐτὸς, φησὶ, τὸ ἑαυτοῦ οἰκεμόνος, καὶ οὐδεὶς
ἕτερος. σοφὸς δὲ ὤν, οὐ παρ' ἑτέρου συμβούλου ἐδιδάχθη, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ αὐτάρκης ἐστίν. ἀνάγκη καὶ πάντων ὧν ἀγαθῶν πηγή ἐστι. ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ; οὐδενί φησιν, ἀμοιβὴν χρεωστῶν εὑρεῖν, ἀλλ' αὐτὸς ἀεὶ καταρχεται ὧν δωρεῶν. ὅτι ἐξ αὐτοῦ. αὐτὸς εὗρε τὰ ἀγαθά, φησιν. καὶ δι' αὐτοῦ. αὐτὸς, φησι, καὶ ἐποίησε τὰ ὄντα. καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. αὐτὸς, φησι, συγκρατεῖ τὰ γινόμενα ὡς σωοχεύς.
αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἐπειδὴ μεγάλα εἶπε καὶ ἄγνωστα θαυμάσας μό-
Κεφ. ιά. » νον, ὡς ἔθος ἐστὶ αὐτῷ, εἰς δοξολογίαν ἐτελεύτησεν. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀδελ-
12 » φοὶ, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ θεοῦ παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐά-
» ρεστον τῷ θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. Αὐτοί, φησιν, οἱ οἰκτιρμοὶ τοῦ θεοῦ δι' ὧν ἐβοήθητε, παρακαλοῦσιν ὑμᾶς. (αὐτὴ γὰρ εἰς φέρει τὴν ἱκετηρίαν τριχμήχος,) ὅπως ἀξίαν
Φωτ. αὐτῶν μετέλθητε πολιτείαν. παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν. εἰς τὰ δύο προτρέπει, εἰς τὸν βίου τὴν μέλλοντα, ἐ εἰς τὴν τῆς πίστεως ἀπουδὴν. διὸ μὲν γὰρ, φησι, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν καὶ ἐξῆς, ἀρίστην πολιτείαν πολιτεύεσθαι παραινεῖ. διὸ δὲ τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν, φησι, τὴν ὀρθότητα τῆς πίστεως διώκειν αὐτοὺς ἀναπείθει. προτίθησι δὲ τὰ τῆς πολιτείας, ἐπειδὴ τῷ καθαρῷ βίῳ, καὶ ὁ τῆς εὐσεβείας ἀκόλουθεῖν εἴωθε λόγος. ὅρα δὲ πῶς εἶπεν ἄμφω εὐφυῶς ἐ διημένως. παραστῆσατε γὰρ, φησι, τὰ σώματα ὑμῶν, θυσίαν, ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ θεῷ. εἶτα μὴ ἀρκεσθεὶς τούτοις, ἐπάγει καὶ ἕτερον. ποῖον; καὶ τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν, φησι, τούτοις κατὰ τοὺς ἐκείνης νόμους, συμφώνως ἐκείνῃ κατ' ἐκείνην, οὐ μηδενὶ διαφωνοῦντες αὐτῇ. τοῦτο γὰρ ἐστιν ἁγίαν καὶ ζῶσαν ἐ εὐάρεστον τῷ θεῷ θυσίαν παραστῆσαι τῷ σώματι ἡμῶν, τὸ μηδὲν ἔξω ὧν καὶ τὴν λατρείαν ἡμῶν νομοθετηθέντων πολιτεύεσθαι. δεῖ γὰρ ἄμφω, τὴν πίστιν τῷ βίῳ, καὶ τὸν βίον συνομολογεῖν τῇ πίστει. ὥσπερ γὰρ ὁ πίστις ἐπαγγελάμενος

ἐπαγγειλάμενος ὀρθῶ, φαῦλος δὲ τὸν τρόπον, δι' ὧν πράττει, τὴν ὁμολογίαν ἐλέγχει τῆς πίστεως, οὕτως καὶ ὁ πράξεις ἀπηκριβωμένος ἀγαθὰς, πίστιν δὲ πρεσβεύων δυσσεβῆ, δι' ὧν. δυσσεβεῖ, καὶ τοὺς πράξεις φαυλίζει, καὶ θεαμβεύει, μηδὲ ναπερὶ αὐτοῖς ὠφεῖναι πνευματικόν. δεῖ ἄρα πολιτεύεσθαι, καὶ τὴν λογικὴν λατρείαν ἡμῶν. ζῶσαν. ἐπειδὴ εἶπε θυσίαν, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι κατασφάξαι ἑαυτοὺς κελευόμεθα, ἐπήγαγε ζῶσαν. πῶς δὲ ἔσται θυσία τὸ σῶμα; ὁράτωσαν ὀρθαὶ οἱ ὀφθαλμοί. ἡ γλῶσσα καὶ ἡ χείρ, ἡ μὲν εἰς ὑμνῳδίαν θεοῦ, ἡ δὲ εἰς ῥοπλας ἀσχολείσθω. καὶ γίνεται οὕτως τοιούτων, θυσία ζῶσα τὸ σῶμα. ἁγίαν. διαιρεῖ τοῦτον τὴν θυσίαν ἀπὸ τῆς Ιουδαϊκῆς, φησὶν, ἁγίαν, εὐάρεστον, καὶ λογικήν. ἡ γὰρ Ιουδαϊκὴ σωματικὴ οὖσα, ἡ σφόδρα ἦν ἁγία καὶ εὐάρεστος, ὡς ἄλογα θύουσα. τὴν λογικὴν λατρείαν. τὴν πνευματικὴν, φησι, διακονίαν, τὴν καθ' ἡμᾶς πολιτείαν, ὡς ἔφθην εἶπεν. παραστήσατε τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν, διὰ λογικῆς λατρείας, τουτέστι τῆς ἀναμαίκτου. ἢ ὅτι προσενέγκατε θυσίαν ζῶσαν, καὶ τὴν λογικὴν λατρείαν, ἀπὸ νοῦ τὸ προσενέγκατε. Καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινίσει τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον. Καὶ πῶς ἄντις ἑαυτὸν προσενέγκη θυσίαν ζῶσαν; πῶς; μὴ συσχηματίζεσθε, τουτέστι μὴ τυποῦτε ἑαυτοὺς, καὶ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. χρὴν γὰρ ὑμᾶς ἔχειν ἡ μόνιμον. διὸ καὶ σχῆμα αὐτὸ καλεῖ, διὰ τὸ μὴ μένον. τοῦτο δὲ ἡττων, διὰ τὸ ἐπίκηρον. Η ὅτι μὴ συμμεταβάλλεσθε Οἰκουμ.
τοῖς καιροῖς. ΑΛΛΩΣ. Εἰ πῶν μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, τουτέστι Φωτ.
μὴ συμμεταβάλλεσθε ἐ συμμετατίθεσθε ταῖς διδασκαλίαις ὧν ἐκτὸς αἰῶνος τούτου ἐρέοντος καὶ χρὴ ἱσταμένου τὴν διδασκαλίαν προσαγόντων, τοῦτο ἦπον ἵνα μή τινες ὧν Ιουδαίων εἴπωσιν, χρὴ ὧν δὴ ὅλως δεῖ ἡμᾶς μετατίθεσθαι καὶ μετασχηματίζεσθαι ἀπὸ τῆς παραδεδομένης ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νόμου διδασκαλίας, διὰ τοῦτο ἐτάλει, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε, τουτέστιν ὅτι δεῖ ὑμᾶς καθ' ὃ θέλημα τοῦ θεοῦ μετατίθεσθαι. πλὴν δὲ τὸ μεῖζον τῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου διδασκαλίας, καὶ τῆς καθ' ὃ θέλημα τοῦ θεοῦ σοφίας. καὶ ἡ μὲν καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμα τὸ νομικὸν ἀπόλλυσιν, ἧς ἄλλο σχῆμα κακίας καὶ διαφθορᾶς ἄγουσα, ἡ δὲ χ μόνον χρὴ ἀπόλλυσι τὸ τοῦ νόμου σχῆμα, (ἐν σχήματι χρὴ καὶ τύπῳ καὶ σκιᾷ τοῦ νόμου ὑπῆρχεν,) ἀλλὰ καὶ βελτίοι αὐτὸ, τὴν λειτουργίαν αὐτῷ μορφὴν καὶ τὸ κάλλος, ἀπαρτίζουσα καὶ ἀναπληροῦσα. διὸ καλῶς μὴ συσχηματίζεσθε, φησὶν, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε. τὸ μὲν γάρ ἐστιν ἀπώλεια, τὸ δὲ σωτηρία καὶ τελειότης. ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε. τὸ τοῦ κόσμου σχῆμα καλῶν, τὴν τῆς ἀρετῆς μορφὴν καλεῖ, διεικνὺς τὸ φυσικὸν αὐτῆς κάλλος. τῇ ἀνακαινώσει. ἐπειδὴ ἄνθρωπον ὄντα οὐκ ἔστι μὴ ἁμαρτεῖν, φησιν, ἀνακαίνου σαυτὸν διὰ μετανοίας ἀεί. χρὴν γὰρ οὕτως παλαιοῦ ψυχὴν καὶ σῶμα, ὡς ἁμαρτία. εἰς τὸ δοκιμάζειν. ἢ τοῦτο, φησὶν, ἀνακαινώθητι, ἵνα μάθῃς τί τὸ συμφέρον, καὶ τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. ἢ ὅτι οὕτως δυνήσῃ ἀνακαινωθῆναι, ἐὰν μάθῃς τί τὸ συμφέρον, καὶ τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. καὶ εὐάρεστον. πρὸς Ιουδαίους ἀπτείνεται, οἵτινες εἶχον τὸν νόμου, λέγων ὅτι καὶ ὁ νόμος μὲν,

νόμος μὴ, θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον, ἀγαθὸν μὲν τὸ ἀθέμιτα φησὶν, ὑμῶν συγχωρητέον. τέλειον δὲ καὶ εὐάρεστον, ἡ νέα διαθήκη.

» Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν.

Ανω, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν, ἔρικας, ναὶ, διὰ τῆς χάριτος, φησὶν, ἑδαμοῦ ἀξιόπιστον ἑαυτὸν νομίζων διὰ ταπεινοφροσύνην, πρὸς τὸ πεῖσαι. διὰ μὲν γὰρ τοὺς οἰκτιρμοὺς, τοὺς δὲ καὶ τὴν χάριν προβάλλεται. ἡδέως δὲ διὰ τῆς χάριτος, τῶν ἐνεργουσῶν ὑπομιμνήσκει τὸ θεοῦ. παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν. τὸ παντὶ τῷ ὄντι τί ὑμῖν;

Φωτ. διαφόρως ἐγχωρεῖ νοηθῆναι. Η ὅτι λέγω παντὶ τῷ ὄντι τί ὑμῖν, τουτέστι πᾶσι λέγω, πᾶσι φρονῶ, καὶ τοῦτο τὸ ἐξουσίαν ἐκτῆς χάριτος ἔχω. ἢ λέγω, μὴ ὑπερφρονεῖν ὑμᾶς ἐν παντὶ χαρίσματι τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν. τοῦτο γὰρ τὸ ἐνοχλοῦν καὶ τὰ ἐπαγόμενα δηλοῖ, ἐν οἷς, φησὶν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε καὶ ἕξης. σοφῶς δὲ λίαν καὶ σωτηρίως τοῦτο ἔξεμέλλων αὐτοὺς νουθετεῖν εἰς τὸ μὴ ὑπερφρονεῖν, τὸ διὰ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. ἐπειδὴ γὰρ καὶ τὸ νουθετεῖν καὶ ἐπιτάττειν, ἄλλοις ποτὲ ἐξ ὑπερφρονήσεως γίνεται, προλαβὼν ἀσαφῆ τοῖς πολλοῖς λογισμοὺς. ὑπ' ἐμῆς, φησὶν, ὁρμῆς τὸ νουθετεῖν ὑμᾶς. διὰ τῆς χάριτος τοῦτο τοῦ θεοῦ. αὐτὸς κελεύει. αὐτὸ ἐπίταγμα πληρῶ. δεῖ οὖν πείθεσθαι καὶ μὴ ἀντιλέγειν.

» Μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ θεὸς ἐμέ» ρισε μέτρον πίστεως. Παραινεῖ περὶ τοῦ ὑπερφρονεῖν, μὴ παρὰ τὰ μέτρα, φησὶ, φρονοῦμεν. τοῦτο γὰρ ἀνοίας ἢ ἀφρονείας ἐστὶν. ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν. φρόνησις γὰρ ἐλάβομεν, οὐχ ἵνα εἰς ἀφρόνειαν αὐτὴν χρησώμεθα καὶ μωραίνωμεν αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα εἰς σωφρονῶμεν, τουτέστιν εἰς τὸ ὑγιαίνειν τὸν διάνοιαν. τοῦτο γὰρ ναὶ σωφρονῶ καλεῖ, ὃ τὸν πρὸς ἀσέλγειαν ἀντιδιαστελλομένων. ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισε; Πῶς ἐμέρισε; καὶ τὸ φιλοτιμίαν; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ πῶς; καὶ τὸ μέτρον τῆς πίστεως. πίστεως δὲ, ὃ τῆς μετὰ τῶν λατρείαν, φησὶ. πάντες γὰρ πιστοὶ καὶ εὐσεβεῖς καὶ τέλειοι οὐ κατὰ τὴν ἕξιν δηλονότι, οἱ χαρισμάτων ἀξιωθέντες, ἀλλὰ τῆς καὶ τὸ χαρίσματα νῦν, φησὶ, πίστεως, καθὼς καὶ ὁ εὐαγγελίοις εἴρηται. κἂν δῶς ἡμῖν πίστιν. καὶ πάλιν. ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως. δῆλον γὰρ ὡς ἕτερον τοῦτο τὸ σημαινόμενον τῆς πίστεως, παρὰ τὸ ἐπὶ τῆς εὐσεβείας λαμβανόμενον. εἶσαν τινὲς παρ' αὐτοῖς χαρισμάτων ἠξιωμένοι. καὶ οἱ μὲν ἐφρόνουν μέγα ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἀπενοοῦντο κατ' ὧν ἄλλων, οἱ δὲ ἐζήλουν. καὶ φησὶ. τί ἀπονοῇ; ἢ τί παραζηλοῖς; ὁ θεὸς ἐμέρισε; πάντως καλῶς καὶ συμφερόντως ἐμέρισε. στοιχείτω τοιγαροῦν ἕκαστος ᾧ ἔχει. καὶ μήτε ὑπεραίρεσθω, (θεοῦ γὰρ δόσις ἐστὶν, ὃ σὸν τὸ καύχημα,) μήτε ζηλούτω. ὁ θεὸς γὰρ ἐμέρισε, καὶ οἷς δὲ τὸ ἑκάστῳ πρέπον ἐ ἁρμόδιον. μέτρον πίστεως. ἕκαστος εἰς αὐτὸ, φησὶν, ἐμμενέτω, καὶ μήτε ζηλούτω, μήτε ὑπεραιρέσθω. πίστεως δὲ, φησὶν, ἣν ἐγὼ λαλῶ.

» Καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν. τὸ δὲ μέλη πάντα ὃ τὴν αὐτὴν » ἔχει πρᾶξιν, οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμα ἐσμὲν ἐν Χῷ. ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη.

Τί γὰρ σύ, φησι, μέγα φρονεῖς; τί δὲ σὺ ζηλοῖς; ὃ πάντες ἐσμὲν σῶμα ἕν, μέλη δὲ ἀλλήλων; καὶ ὃ εἶπεν ὁ τελέως δοκῶν ἔχειν χάρισμα, μέλος ἐστὶ τὸ μεῖζον ἔχοντες

ἔχοντες, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ τὸ μεῖζον ἔχων, τὸ τὸ εὐτελὲς, τῇ ἀνακρίσει θέλων, καὶ τοῦτο κατασκεῖλαι, κἀκείνοις παραμυθήσασθαι. τὰ δὲ μέλη πάντα ὃ τὴν αὐτὴν ἔχειν πρᾶξιν. πρὸς τοῦτο αὐτῷ ὁρᾶν ἡ παραβολή. ὥσπερ, φησὶ, τὰ μέλη διάφορον ἐγκεχείρισται πρᾶξιν, οὕτως διάφορα ἐδόθη πρὸς τὸ πνεύματος χαρίσματα. ἔχοντες κεφαλαιώδη τὴν

» Χειρὸν, ἡμεῖς δὲ ἀγγέλων μέλη. Εχοντες δὲ χαρίσματα τὰ κατὰ τὴν χάριν τὴν » δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, εἴτε διακο» νίαν, τῷ τῇ Διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, εἴτε ὁ παρακαλῶν τῷ τῇ » παρακλήσει. Δυσὶ τρόποις ἐσχημάτισται ὅλον τὸ χωρίον τοῦτο, ἕως τοῦ, εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει. τρισὶ τούτοις; τῷ λεγομένῳ ἀπὸ κοινοῦ, καὶ τῷ ἐλλειπτικῷ. καὶ γὰρ τὸ, ἔχοντες, ἀπὸ κοινοῦ καθ' ἕκασον κῶλον παραλαμβάνεται, οἷον, εἴτε προφητείαν ἐχέτω τις, εἴτε διακονίαν ἐχέτω τις. τοῦτο δὲ ἀπὸ κοινοῦ, καὶ ξεῦγμα καλεῖται, ὅτι συζεύγνυσι πλῆθος ἐνικῷ, καὶ μετὰχθὲν ῥήματι. οὕτως οὖν ἀπὸ κοινοῦ τὸ, ἔχοντες, ἐπὶ τὸ ζεῦγμα λαμβανόμενον, ἀπαρτισμένον ἐπὶ τοῦτο τέως τὴν ὕλην καὶ τὰ χωρία ποιεῖ. ἐλλειπτικῶς δὲ πάλιν ἐσχημάτισται, ὅτι λείπει τὸ πρὸς αὐτοτέλειαν τοῦ νοήματος. οἷον τὸ, μενέτω ἐν ᾧ ἐλάβομεν ἕκαστος χαρίσματι, ἢ ἀρκείσθω, ἢ στοιχείτω, ἤ τι τοιοῦτον. οἷον εἴτε προφητείαν ἔχει τις, εἴτε διακονίαν, μενέτω ἕκαστος, καὶ ὁ τὴν προφητείαν ἔχων, καὶ ὁ τὴν διακονίαν, καὶ ὁ τὴν διδασκαλίαν, καὶ ὁ τὴν παράκλησιν ἔχων, ἁπλῶς ἕκαστος, ἐν ᾧ ἐλαβε χαρίσματι. ἐπὶ πλείονι δέ ἐστιν ἐν τοῖς τοιούτοις χρῆσις παρὰ τῷ θαυμασίῳ Παύλῳ. καὶ μὴ θαυμάσῃς ἡμᾶς θὴς ὧν τούτων, ἐκ χρηστοῦ τύπου. ἐν γὰρ χαρίσει τὰ μείζω χορηγοῦσα, καὶ ὧν εὐτελῶν πολλάκις παρεῖχε τὴν γνῶσιν, ὀλίγως μέγαται τούτων ὑπάρχοντων. τί γὰρ ἂν καὶ εἴη περὶ λέξεως καὶ συλλαβὰς καὶ τὴν τοιαύτην σωφιστικὴν μικρολογουμένων ἀνθρώπων τόνος καὶ ὀνόματα; οὐκοῦν ὡς μεγάλων τινῶν τούτων ὄντων ἐκ χρηστοῦ τούτοις, ἀλλ' ἐς τὸ καταισχύνειν τοὺς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις μέγα φρονοῦντας, καὶ κερδῆσαι αὐτοὺς ἐς τὸ σωφρονίζειν, καὶ ὑπακοὴν τῆς αὐτοῦ νουθεσίας. ἄοκνα γὰρ ὑπῆρχεν ἅπαντα Παύλῳ, ὅσῳ σωτηρίαν ἔφερον ἀνθρώποις. διὸ καὶ χρήσεις ποιητικὰς ἴσχων, καὶ ἱστορίας Ελληνικὰς, καὶ μυρία τοιαῦτα ἐκ οἰκείου προκομίζων, οὐ μόνον καὶ διὰ τούτων ἐλπίζει τινὰ σωτηρίαν ἀνθρώπων ἁρπάσαι. βαθεῖ τῆς παλαιᾶς ψυχῆς καὶ πολυδαῆς. καλῶς δὲ καὶ τῷ τοιούτῳ κέχρηται τῶν λόγων ἔθους. καὶ πάλιν τὸ ἀπροσλήπτου καὶ ἁπλοῦ καὶ εὐγλώσσου καὶ ἀπειράργου χαρακτῆρος ἐκ ἀφίσταται. ἡμεῖς γὰρ ἐδ' ὅλως ἐκ χρηστοῦ τύπου, ἀδιαφανίαν οὐ τοῖς πάντα πλημμελοῦντες καὶ ἰδιωτισμὸν ἀπάσαντες ὄρθου καὶ ναῦν τινὲς μὴ σωιέντες τὸ τοιοῦτο, ἀπειρίαν αὐτὴν τῶν τοιούτων ἔχοντες ἐδ' αὐτοῖς σωίασιν, ὑπολαμβάνουσιν. ἐδ' αὖ πάλιν τούτοις ἅπαντες ἐχρῆτο, ὁ ἀπροσλήπτως χαρακτὴρ οὐ τοῖς παιδαριώδεσιν ἐπίτηδες. διήτησεν οὖν σωτῆρος καὶ πανσόφως ἀμφω. ἐχρήσατο μὲν γὰρ ἐκείνοις, ὥστε δεῖξαι ῥᾴδιον εἶναι βουλομένῳ τὸ τοιοῦτον, καὶ ὅτι ἐκ ἀγνοεῖ. ἐνέμιξε δὲ τῷ ἀπροσλήπτῳ χαρακτῆρι, τὴν εὐγλωσσίαν καὶ τὸ ἀπειράργον καὶ καθαρὸν καὶ αὐτοφυὲς τοῦ λόγου τιμῶν. τί οὖν μὴ καὶ οἱ λοιποὶ, οὕτως τοῖς ἑαυτῶν κατέμιξαν λόγοις, ἀρκεῖ καὶ οὗτος

καὶ οὗτος μόνος δεῖξει, ὅτι κἀκεῖνος ῥᾴον ἐν ὑπερορᾶν ἐβούλοντο πρᾶξαι. καίτοι καὶ ὧν τοῖς ἐκείνων ἱστολαῖς ἐστιν, ἃ καὶ ἀπανθρωπότερον, ἀλλὰ ῥᾴονα εὑρεῖν. ἃ δὲ τὸ, ἔχοντες χαρίσματα, κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν, μέχρι τοῦ, εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς, ἄλλην μὲν διάνοιαν ἀνακύπτει. μονοσχημάτιστος δὲ οὐ ζήτησις ἔσται. εἰς πνεῦμα δὲ λέγων οὐ περιορᾷ τὴν πρᾶξιν. καὶ τοῦτο πῶς λέγει. ἃ ὁ θεὸς ἐχαρίσατο, σὺ τί μέγα φρονεῖς; μὴ γὰρ σὸν καὶ τοῦτο τὰ χαρίσματα; θεοῦ, φησὶν, οὐ δόσις. διάφορα. καλῶς τὸ διάφορα, ἵνα δείξῃ τὸ μὲν μέγα, τὸ δὲ μικρόν. μεγάλα γὰρ ἄπαντα καὶ ποικίλα καὶ ἁρμόδια. καὶ ἀναλογίαν τῆς πίστεως. νῦν δείκνυσιν ὅτι ὧν δοκούντων μείζονων χαρισμάτων, οἱ λαμβάνοντες εἰσὶν αἴτιοι πρὸς τὸ λαβεῖν. ἃ γὰρ ἐὰν χαρις ἐστὶ, τοῦτον μέτρι ἐπιρρεῖ, ὅταν οὐχ εὕρῃ σπουδὴν ἑαυτὸν καταξιοῦσαν διὰ τῆς πίστεως, εἴτε προφητείαν καὶ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως ἔχοντι, φησὶν εἴτε διακονίαν ἔλαβέ τις, φησὶν. ἐν διακονίᾳ μενέτω ἐστί. πάντα γὰρ εἰς διακονίαν δίδοται τὰ χαρίσματα. λοιπὸν δὲ καὶ περὶ τῶν ἀδικούντων ἐπεξέρχεται. εἴτε διακονίαν ἔλαβέ τις, ἐν τῇ διακονίᾳ μενέτω, φησὶν. εἴτε ὁ διδάσκων, ἔλαβε, φησὶ, χάρισμα διδασκαλίας, ἀπὸ κοινοῦ τὸ, μενέτω. εἴτε ὁ παρακαλῶν, χάρισμά, φησὶν, ἔλαβε παρακλήσεως, ἐν τῇ παρακλήσει μενέτω. Ὁ μεταδιδοὺς ἐν ἁπλότητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἱλαρότητι. Λοιπὸν δείκνυσιν, ὅτι οἱ κακῶς τοῖς χαρίσμασι χρώμενοι, ἀνόνητα αὐτὰ ποιοῦσιν. ὁ μὲν ἁπλότητι. Ἐπειδὴ τὰ χαρίσματα, ἢ ἐνδόσει τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἐπιδείκνυσιν, ἢ ἐν προσασίᾳ, ἢ ἐν ἐλέῳ, φησὶν, ὅτι οὐχ ἁπλῶς ταῦτα δεῖ ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ διδόναι μὲν μετὰ ἁπλότητος καὶ χαρᾶς, οὐχ ὡς ζημιούμενόν τι, ἀλλὰ μᾶλλον κερδαίνοντα, καὶ προΐστασθαι μὲν ἀμελῶς, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ ἑαυτὸν σπουδάζοντα, καὶ ἐλεεῖν ἱλαρῶς καὶ εὐθύμως, ὡς αὐτὸν πλουτοῦντα. ἔσται δὲ ταῦτα ὧδε; ἐὰν ἀγάπην ἔχωμεν πρὸς ἀλλήλους, ἀγάπῃ δὲ μὴ ὑποκρινομένῃ καὶ ἐν ὑποκρίσει, ἀλλ' ἄπλαστον καὶ ἀνυπόκριτον καὶ τελείαν, καὶ ἀληθῶς ἀγαπῶμεν. ἐν σπουδῇ. ἀρκεῖ γὰρ προσῆναι μόνον. ἐν ἱλαρότητι. μὴ ὡς ζημιουμένος ἐλεεῖ, ἀλλ' ὡς αὐτὸς μᾶλλον κερδαίνων. ὥστε γὰρ συμβήσεται τὸ ἱλαρόν. Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ. Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος ἐστω, φησὶ, μὴ πλάσμα ἀγάπης, ἀλλὰ ἀγάπη εἰλικρινής. ἧς οὔσης, καταφρονοῦσι τὰ ἥδιστα. ἀποστυγοῦντες τὸ, πονηρόν. μὴ μόνον ἀπεχόμενοι τοῦ πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ λίαν μισοῦντες αὐτό. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ἀπο. ἐὰν γὰρ εἴπωσι στυγοῦντες. εἶτα, φησὶ, μὴ μόνον μισεῖτε τὸ πονηρὸν, ἀλλὰ καὶ ἔχεσθε τοῦ ἀγαθοῦ. τὸ δὲ κολλώμενοι, πρὸς αὐτὸ διάθεσιν ἐμφαίνει. κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ. δῆλον γὰρ εἶναι λάτρεως καὶ ἐπ' ἀσχρῶς. διὰ τοῦτο εἶπε, μισεῖτε τὸ πονηρόν. Πῶς ἐστι κολλᾶσθαι τῷ ἀγαθῷ; διὰ τῆς φιλαδελφίας, φησὶ, τοιαύτης διὰ τῆς φιλαδελφίας. ἐν τούτῳ γὰρ γνώσονται, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ὁ δὲ μαθητὴς φυλάττων τὰ μαθήματα, κεκόλληται καὶ ἥνωται τῷ διδασκάλῳ, ὅπερ ἐστὶ τὸ κυρίως ἀγαθόν, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός. ἀλλὰ πόθεν φύεται ἡ φιλαδελφία; πόθεν ἐστὶ θηράσαι ταύτην; ἐκ τοῦ προηγεῖσθαι ἀγάπησιν, φησὶ, τῇ τιμῇ. ὡς ἀληθῶς

Φωτ.

Φωτ.

ἀληθῶς γὰρ ἀρχὴν λαμβάνει φιλία ἀσφαλῆ, ἐὰν ἕκαστος ἀγωνίζηται προλαβεῖν ἀλλήλους εἰς τὸ τιμᾶσθαι τὸν ἕτερον. Τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι. τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι. τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί. τῷ πνεύματι ζέοντες. τῷ κυρίῳ δουλεύοντες. τῇ ἐλπίδι χαίροντες. τῇ θλίψει ὑπομένοντες. τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες. Εἰ γὰρ σχοίητέ, φησι, φιλαδελφίαν, φιλήσετε πάντως ἀλλήλους. ἀδελφοὶ γάρ ἐστε. εἶτα λέγει πῶς οὖν ἡ φιλαδελφία καταρτισθείη. ἕκαστος, φησὶν, ἡγείσθω τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν τιμήν. τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί. καὶ γὰρ τὸν ἀγάπην πίπτει, ὅταν μὴ τιμῶμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπερσπουδάζωμεν. τῷ πνεύματι ζέοντες. ἔσται δὲ τοῦτο πῶς; ἐὰν ζῶμεν ἐν καλοῖς ἔργοις, ἔξομεν ζέον ἐν ἑαυτοῖς καὶ διακεκαθαρμένον τὸ ἅγιον πνεῦμα. τῷ κυρίῳ δουλεύοντες. διὰ γὰρ τῶν ἐρημώσεων, ἐκκινήσεται ἡμῖν δουλεύειν τῷ κυρίῳ, οὕτως φανούμεθα ἀληθῶς δουλεύοντες τῷ κυρίῳ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων, αὕτη ἀληθινὴ δουλεία ἐστίν. τῇ ἐλπίδι χαίροντες. πῶς δ' ἂν μόνοις ζέειν τῷ πνεύματι; ἐὰν τῇ ἐλπίδι χαίρητε, φησὶν. οὐδὲν γὰρ οὕτως πρὸς πάντα πρόθυμον ὡς ἐλπὶς καλή. ἐὰν φησὶν ὑπομένητε θλίψεις. καὶ ἐὰν εὐχὴν διαλιπεῖν ἔχητε. τῇ θλίψει ὑπομένοντες. οὐ γὰρ ὑπομονή, τίκτει δοκιμήν. τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες. ταύτης γὰρ βοηθούσης, ἔσται ῥᾴδια πάντα.

Ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες. πῶν φιλοξενίαν διώκοντες, εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς. εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε.

Ἐν οἷς οὖν ἐν χρείᾳ γίνονται. πῶν πρὸς τοὺς ἁγίους ἐλεημοσύνην ἀσάγει. διὸ καὶ ἐφύλαξεν αὐτὴν ὁ ἀφαιρετέον. ἄνω μὲν, περὶ καθολικῆς εἶπεν ἐλεημοσύνης. κοινωνοῦντες φησὶ. κοινωνία γὰρ τὸ πρᾶγμα. σὺ μὲν γὰρ εἰς φέρεις χρήματα αὐτοῖς, ἐκεῖνοι δέ σοι πῶν πρὸς θεὸν παῤῥησίαν καὶ τὰ μυεία ἀγαθά. πῶν φιλοξενίαν διώκοντες. μὴ μείνῃς, φησὶν, ἐκεῖνον ἐλθεῖν πρὸς σέ. ἐρυθριᾷ γὰρ. ἀλλὰ σὺ δίωξον αὐτόν. εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς. διδάξας πῶς δεῖ διακεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, διδάσκει πῶς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους. ὅρα δὲ μὴ εἶπε μὴ μόνον μὴ καταρῶ, ἀλλ' ὅ μεῖζον, εὐλόγει καὶ ὑπερεύχου. Χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. Μὴ μόνον, φησὶ, ῥήμασιν εὐλογεῖτε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. χαίρουσι μὲν, συγχαίροντες, ἀλγοῦσι δὲ, συναλγοῦντες. μεῖζον δὲ τὸ, συγχαίρειν χαίρουσιν, ὅταν μὴ ἐνυπάρχῃ ἡ τῶν πλησίον, καὶ φθόνου πρόφασις τοῖς ἀσεβέσι γίνεται. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, οἷον μέγαν σεαυτὸν νομίζεις, τοιοῦτον νόμιζε καὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ τὴν πένητα ἴσθι. ἐστὲ μὴ ἐστὶ πλούτου καὶ πενίας διάκρισις παρὰ θεῷ. πῶς δ' ἂν γένοιτο τοῦτο; ἐὰν μὴ φρονῆς σεαυτοῦ ὑψηλά, ἀλλὰ συμφέρῃ καὶ σεαυτὸν ἄγῃ τοῖς ταπεινοῖς, καὶ εἰς πῶν ἐκείνων συγκαταβαίνῃς εὐτέλειαν. ἐκδιὰ τούτων, τὸ φύσημα καὶ πῶν κενοδοξίαν αὐτῶν κατασβέννει. ἡκούσατε γὰρ ὧν αὐτοῖς διὰ πῶν πόλιν, τούτῳ ἁλῶναι καὶ κατέχεσθαι τῷ πάθει. Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παῤ ἑαυτοῖς. μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες.

» δόντες. προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. εἰ δυνατὸν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ
» πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες. μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τό-
» πον τῇ ὀργῇ. γέγραπται γάρ, ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω λέγει κύριος.

Τοιγαροῦν μὴ οἰέσθω εἶναι σοφοὶ, καὶ μηδενὸς νόμιμος κρίνειν. φησὶ, γὰρ ἡ γραφή· καὶ οἱ σωτῆρι παρέσωτῆς, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπίσημοι. κακὸν ἀντὶ κακοῦ. εἰ γὰρ ψεκτὸς καὶ ἄθλιος ὁ πρῶτον τὸ κακὸν, ἵνα τί μὴ φεύγῃς τὴν μίμησιν τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῷ ἀμύνασθαι δοκοῦν σαυτὸν καθίστας καὶ κοινωνὸν τῆς ἀσεβείας; προνοούμενοι καλὰ. τοῦτο, φησιν, ὅτι πρόνοιαν τοιεῖσθε τοῦ καλοὶ φαίνεσθαι, ἐν τῷ μηδενὶ διδόναι ψόγου πρόφασιν. εἴ ἐστιδὲ ἄνω εἴτε μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες, προσέθηκε καὶ τὸ προνοούμενοι καλά. ὡς ἔλεγεν, οὐκ ἀρκεῖ, μόνον τὸ μὴ ἀποδιδόναι κακά, ἀλλὰ δεῖ καὶ προνοεῖν τοῦ μὴ δοκοῦντας, ἀλλὰ καὶ εὐλογεῖν προσέταξεν. εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν. ἔστιγὰρ ὅτε οὐ δυνατὸν, ὥστε μὴ εἶναι εὐσεβείας λόγος. δυνατὸν εἶπεν, εἰ δυνατὸν. τὸ δὲ ἐξ ὑμῶν, φυτέσι, σὺ τὸ σὸν πρόσθου, καὶ μὴ παράσχῃς ἑτέρᾳ ἀφορμήν, μὴ Ἕλληνι, μὴ Ἰουδαίῳ. τοῦτο γὰρ τὸ μετὰ πάντων, φυτέσι πιστῶν καὶ ἀπίστων. μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες. ἐπειδὴ τοῦτο ἀκόλουθον, τὸν ἀδικηθέντα ἐκδικίας τυχεῖν, τοῦτο αὐτὸ ἐπαγγέλλεται θεὸς, φησὶ, μὴ ἐκδικήσῃς σεαυτὸν, καὶ ὁ θεός σε ἐκδικεῖ. δότε γάρ, φησὶ, τόπον καὶ χώραν τῇ ὀργῇ τοῦ θεοῦ ἐλθεῖν. αὐτὸς σὺ ἐκδικήσῃς σεαυτὸν, ἐλθοῦσα ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ, οὐκ ἔξει χώραν τοῦ ἐκδικῆσαι ὅτι προεδίκησας σεαυτόν. εἰ γὰρ σὺ μὴ ἀμυνῇ, ἥξει ἡ ὀργή. Ἐπειδὴ τοῦτο μάλιστα ὁ ἀδικηθεὶς ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν ἐκδικίας ἑαυτὸν ἀπολαύοντα, τοῦτο αὐτῷ μετὰ πολλῆς διδωσι περιουσίας. ἂν γὰρ αὐτὸς μὴ ἀμυνῇ, θεὸς ἔσται ὁ τιμωρός. συγχώρησον οὖν αὐτῷ ἐπεξελθεῖν. τοῦτο γὰρ, δότε τόπον τῇ ὀργῇ. γέγραπται γάρ. παραμυθούμενος οὖν τὸν ἀδικηθέντα, ἄγαγε αὐτὸν μαρτυρίαν. ἐμοὶ ἐκδίκησις. τοῦτό πρ' ἐμοὶ ἡ ἐκδίκησις. Ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτὸν, ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν. τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα τὸ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

Μὴ μόνον, φησὶν, ἀρνεῖτε καὶ μὴ ἀμύνεσθε, ἀλλὰ καὶ εὐεργετεῖτε, τρέφοντες, πρίζοντες. εἶτα ἐπειδὴ βαρὺ ἦν τὸ προσταττόμενον, ἐπάγει παραμυθούμενος τὸν ἀδικηθέντα, λέγων, τοῦτο ποιῶν, πῦρ αὐτῷ σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλήν. καὶ ἅμα φοβῶν καὶ τὸν ἀδικοῦντα. μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ. μαλάξας πρότερον τὸν ἀδικηθέντα καὶ πείσας αὐτὸν εὐεργετεῖν διὰ τὸ ἥττον, ἀνθρακας σωρεύσεις, νῦν ὑψηλότερον αὐτῷ παραινεῖ. ἡ γὰρ τοιαύτη, φησὶ, διαθέσει τρέφῃς ἵνα πῦρ αὐτῷ σωρεύσῃς, οὐκ ἐνίκησας τὸ κακὸν, ἀλλ' ἡττήθης αὐτῷ. ἐγὼ δέσε, φησὶ, νικᾶν τὸ κακὸν βούλομαι. τοιγαροῦν, μὴ διαθέσει κακοποιῷ εὐεργέτει. ὑπὸρ γὰρ παραμυθίας σου εἴρηται τὸ ἀμηχανία, ὅτι ψωμίζων καὶ ποτίζων, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις, οὐκ ἵνα μᾶλλον οὕτως ποιῇς. Εἰ γὰρ καὶ σὺ εὐεργετῶν τὸν ἐχθρὸν, ὁ θεὸς ἐκδικῶν σε ὀργίζεται αὐτῷ, καὶ πῦρ πέμπει καὶ κάμινον καὶ κακώσεις, ἃ καὶ τὸ πολίσιον ἐκεῖνος

Ἰωάννου.

Φωτ.

ἐκεῖνος ἐτέκταινεν, ἐπὶ κεφαλὴν σωρεύσῃ. ἀλλ' οὖν σὺ μὴ διὰ τοῦτο θελήσῃς αὐτὸν ἐνεργετεῖν, ἵνα σὺ τιμωρήσῃς αὐτὸν κακοῖς ἴδιος, ἐπεὶ νικήθης ὑπὸ τοῦ κακοῦ, κἀκεῖνος μὲν οὐδὲν ἧττον ἔδει παθεῖν αὐτὸν, σοὶ δὲ ἀπόλεσας τὸν μισθὸν, νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ κακοῦ. μᾶλλον δὲ ἡ τοιαύτη σου τῶν γνωμῶν θεὸς ἴδοι, διὰ τοῦτο ἐκδικεῖ. τὸν ἀγαθὸν γάρ, τὸν ἀδικηθέντα ἐκδικεῖ, ἀνὴρ χὶ τὸν διὰ τοῦ θυμοῦ ἐκ τῆς προαιρέσεως ἑαυτὸν ἐκδικήσαντα, καὶ διὰ πράξεως ἀγαθῆς τῆς εὐεργεσίας, προευρεσάμενον, τῶν διαφθορὰν ἰδεῖν τοῦ λυπήσαντος. εὐεργέτει οὖν σὺ, ἵνα νικήσῃς τὸ κακὸν, καὶ ἵνα λύσῃ ὡς ὁ κύριος, φησὶ, τοῦ οὐρανοῦ πατρός.

» Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία, εἰ μὴ ἀπὸ 13.
» θεοῦ. αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι, ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξου-
» σίᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν. οἱ δὲ ἀνθεστηκότες, ἑαυτοῖς κρίμα λήψονται.

Ἐπειδὴ ἱκανῶς κατήρτισε τοὺς ἤθη ὧν ἀκουόντων, καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἐχθροὺς εἶναι ἐμαυτοῦ, ἔσαγει καὶ ταύτην τὴν παραίνεσιν, παιδεύων πᾶσαν ψυχὴν, κἂν ἱερεὺς ᾖ τις, κἂν μοναχὸς, κἂν ἀπόστολος, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἄρχουσιν. οὗτος γὰρ ἡ ὑποταγὴ οὐκ ἀναιρέσει τὴν εὐσέβειαν. παραινεῖ δὲ τοῦτο ὁ ἀπόστολος, δεικνύων ὅτι οὐκ ἀποστασίαν διδάσκει τὸ εὐαγγέλιον οὐδὲ ἀπείθειαν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐνομοῦμένην καὶ εὐπειθῆ. ΑΛΛΩΣ. πολλὴν τὴν κεφαλαίου ταύτην πανταχοῦ ποιεῖται προνοίαν, δεικνὺς, οὐκ ἐπὶ καταφρονῇ τῆς κοινῆς εὐταξίας τοιοῦτόν τὸ Χειμῶνος νόμιμον εἶναι, καὶ ὅτι ἀρκοῦσι καὶ οἱ δικαίως πολεμοῦντες, φησὶν, ἡμῖν, καὶ τί δεῖ ἐξ ἡμᾶς πίπτοις ἀπονοεῖν ἡμῖν αὐτοῖς πολεμίους; οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία. οὐ μόνον τὸ καθ' ἕκαστον ἄρχοντας ταῦτα λέγει, ἀλλὰ περὶ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. ἐπειδὴ γὰρ ὁ μόνιμον κατασκευάζει λόγος, ἡσύχασον ὁ θεὸς τὰς ἐξουσίας. ΑΛΛΩΣ. Τί λέγεις; πᾶς ἄρχων ὑπὸ θεοῦ κεχειροτόνηται; οὐ πάντα λέγω, φησὶν, οὐδὲ περὶ ὧν καθ' ἕκαστον ἀρχόντων ὁ λόγος μοι νῦν, ἀλλὰ περὶ τοῦ πράγματος αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἀρχὰς εἶναι, καὶ τοὺς μὲν ἄρχειν, τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ μὴ ἄνω καὶ κάτω τὰ πάντα φέρεσθαι, τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ἔργον φημὶ εἶναι. οὐκ εἶπε γὰρ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄρχων, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐξουσία ἢ μὴ ὑπὸ θεοῦ. αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι. καθ' αὐτὸ εἶπεν. ἡττῶν γὰρ οὐκ ἔστιν ἐξουσία ἢ μὴ ὑπὸ θεοῦ, πάλιν τὸ αὐτὸ λέγει. αἱ δὲ οὖσαι, φησὶν, ἐξουσίαι, ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν, οἷον μεγονῦαι. ὁ θεὸς, φησὶν, ἔταξε, καὶ διώκησεν αὐτάς. ΑΛΛΩΣ. Πᾶσαι οὖν ἐξουσίαι ὑπὸ θεοῦ, διατεταγμέναι εἰσὶν, οἷον μεγονῦαι, οἵαν οὐ σκοπεῖς, καὶ τὴν τοῦ πατρὸς πρεσβύτην, καὶ τὴν ἀνδρὸς πρεσγυναῖκα, καὶ τὰς ἄλλας φάσας. καὶ τὰς οὐ τοῖς ζώοις δέ, ὡς ὧν μελισσῶν, ὡς ὧν μυρμήκων, ὡς ὧν ἰχθύων. ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος. ἵνα μὴ εὐτελίζεσθαι νομίζωσιν οἱ τοῦ Χριστοῦ δοῦλοι ὑποτασσόμενοι ἄρχουσι, δείκνυσιν ὅτι χρὴ πείθεσθαι καὶ μὴ ἀντιτάσσεσθαι μὴ δὲ ἀπαθεῖν τοῖς ἄρχουσιν. ὡς ὅτε τοῦ πρὸ φησι, θεῷ ἀντιλέγῃ τῷ πεποικότι τὰς ἀρχὰς. τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν. Κερδαίνεις κἀντεῦθεν, φησὶν, ὑποτασσόμενος, οὐ μόνον ὅτι σὺ πολὺν πλοῦτον, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸν θεὸν τιμᾷς, τιμῶν τὴν ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένην ἐξουσίαν, καὶ τὸν ταύτην χειρίζοντα.

Φωτ.

χειρίζον τῷ. μακάριος ὁ οὕτως καὶ διὰ ταῦτα τὴν ἐξουσίαν τιμῶν καὶ ὑποτασσόμενος, ὥσπερ ἄθλιος, ὁ διὰ ταῦτα μὴ ὑποκείμενος. καὶ γὰρ διαλοιῶ ἀπροφάσιστα κείμενα, πρῶτον ἐκ τοῦ θεοῦ, ὅτι τὴν ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένην καὶ οὐσθεῖσαν ἀρχὴν ἐξουθενεῖ. δεύτερον, καὶ ἐκ τῶν ἀτιμαζομένων ἀρχόντων. ὅρα δὲ καὶ τὸ κέρδος τῶν ἀρχόντων. κολούουσι τὸ ἰσοφάνιον, προτρέπονται τοὺς ἀπουσιάζοντας, δι' ὧν αὐτοὺς τιμῶσι καὶ ἐπαινοῦσιν εἰς ἀρετήν. χρὴ οὖν αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ ὅτι θεοῦ διάκονοί εἰσι, τῷ θελήματι αὐτοῦ ὑπηρετοῦντες. καὶ τρίτον. ὅτι τοὺς ἴδια λυπήσαντες, ὑπὲρ ὧν κοινῶν φροντίζουσι, τὴν ὧν πλησίον ὠφελείαν προσκαρτεροῦντες, καὶ πρὸ τῆς Διὸς ἀνέσεως, τὸν ὑπὲρ ὧν ἐκείνων πόνον ἀναδεχόμενοι. τίς οὖτος ἡ καὶ μήτις φόβος ἐπέκειτο, ἐξ αὐτῆς τῆς σωτηρίου τῆς κρίσεως γὰρ ἂν ἀγάσαιτο, καὶ ὧν πατέρων θήσει καὶ πρώτων λόγῳ; μακάριοι εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι ἄρχοντες. κρίμα λήψονται. καθάπερ σιν, φησί, τῶν παρὰ θεοῦ ἑαυτοῖς ἐπαινοῦνται.

» Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. θέλεις δὲ
» μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. θεοῦ γὰρ
» διάκονός ἐστί σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ.

Τί ἀλγεῖς, φησιν, ὑποταγεὶς τῇ ἐξουσίᾳ; τί δὲ φοβῇ αὐτὴν καὶ τρέμεις; μὴ γὰρ ἄτιμα τοῖς καλῶς ζῶσι; μὴ γὰρ ἔστι φοβερὸς τοῖς τῆς ἀρετῆς ἀμελουμένοις; ὧν ἀγαθῶν ἔργων. τοῦτο τοῖς ἀγαθὰ πράττουσιν. ἀλλὰ τῶν κακῶν. τοῦτο τῶν κακὰ πραττόντων. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; ἣ δὲ θέλεις, φησί, μὴ μόνον εἶναί σοι τὸν ἄρχοντα ἔπιον, ἀλλὰ διὰ καὶ ἐπαινοῦντα, τὸ ἀγαθὸν ποίει. θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστί σοι. τοῦτον γάρ, φησιν, ἐπαινέσεισε τὸ ἀγαθὸν πράττοντα, ὅτι διὰ καὶ συμπράξει σοι πρὸς τοῦτο. ὁ γὰρ φόβος προφάσεις σοι γίνεται τοῦ καλῶς βιοῦν. διὰ τοῦτο δέ εἰσι, θεοῦ αὐτὸν εἶναι διάκονον εἰς τὸ ἀγαθὸν, ὅτι διακονεῖ τῇ βουλῇ τοῦ θεοῦ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπαινῶν, καὶ τοῖς κακοῖς κολάζων, ὡς ὁ θεὸς ὁμοίως ποιεῖ. ἐκ δὲ τούτου, εἰς ἀγαθόν σε σωσωθεῖ καὶ προτρέπει. τοῦτο γὰρ λέγει, ἔστι σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. Φωτ.

Καὶ σοί, φησίν, ἐστὶ διάκονος εἰς τὸ ἀγαθὸν, τοῦ θεοῦ διάκονος ὑπάρχων. πῶς δέ ἐστι σοὶ διάκονος; κολούων τοὺς κακοὺς, καὶ τῶν ἀπ' αὐτῶν βλάβων σοι ἀφαιρούμενος καὶ ἄδειαν παρέχων εἰς τὸ ποιεῖν σε τὸ ἀγαθόν. διακονεῖ δέ σοι εἰς τὸ ἀγαθὸν, καὶ ὅταν σε ἐπὶ τοῖς κακοῖς φοβῇ, ἀνακόπτων σε ἐκεῖθεν, καὶ προτρεπόμενος ἐπ' ἀρετήν. ἔτι δὲ καὶ τιμῶν καὶ ἀποδεχόμενος, προτρέπεται εἰς αὐτὸ τοῦτο. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ. οὐκ ἄρα ὁ ἄρχων αὐτὸς τὸ φόβου, ἀλλὰ τὸ πράττειν κακῶς. Οὐ γὰρ ἧκεν τὴν μάχαιραν φορεῖ. θεοῦ γάρ διάκονός ἐστιν ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. Ὁρᾷς πῶς ἐφόβησε μὲν τὸν ὑπήκοον, καθωμίλησε δὲ τὸν ἄρχοντα; θεοῦ γάρ διάκονός ἐστιν. οὐ γὰρ τοὺς κακῶς βιοῦντας τιμωρούμενος, θεῷ διακονεῖ εἰς ὀργήν. καθὼς διακονεῖ τῷ θεῷ ἐπαινῶν τοὺς ἀγαθοὺς, οὕτως τοὺς κακοὺς κολάζων, μιμεῖται θεὸν, ὀργιζόμενος τοῖς πονηροῖς καὶ κολάζων αὐτούς.

Φωτ. Εἰ γὰρ διάκονος ἐστὶ θεοῦ, ἡ ἔπαινον ἔξ ἧς ἔξ αὐτῆς, οὐ μόνον δεῖ διὰ τὴν ἐξ αὐτῆς ὀργὴν

ὀργὴν ἐπιτιμᾶν, τοῖς ἁμαρτάνουσιν, ὑποτάσσεσθαι αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον προσήκει, καὶ ὡς διακόνου θεοῦ, καὶ ὡς ἐπαινοῦσαν καὶ ἐπαλείφουσαν ἐπ' ἀρετὴν, τιμῆς αὐτὴν ἀξιοῦν. καὶ γὰρ κἂν μηδεὶς ᾖ φόβος αὐτῇ, ἡ συνείδησις ἡς ὑπακοὴν αὐτῆς καὶ ὑποταγὴν προτρέπεται. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι. ἀνάγκη οὖν, φησι, τοῖς ἀρχουσιν ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ τὴν κατ' ὧν μὴ ὑποτασσομένων τῇ ἀρχῇ γινομένην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. τοῦτέστιν ἵνα μὴ δόξῃς ἀσυνείδητός τις εἶναι καὶ ἀγνώμων, τῷ ἐνεργητῇ καὶ τῷ διακόνῳ τοῦ θεοῦ μὴ ὑποτασσόμενος. μεγάλως γὰρ ἐνεργοῦσιν ἡμᾶς οἱ ἄρχοντες. διὰ ταῦτα γὰρ ὁ βίος ἡμῶν σωίζεται. ὡς εἰ μὴ ἦσαν. πάντα ἂν ἄχετο, ὧν ἀδιατοήτων τοὺς ἀθεμιτοτέρους κατασπούντων, δίκαιοι χθόνιοι. καὶ διὰ τὴν συνείδησιν.

Διὰ μὲν τὴν ὀργὴν, οἱ φαῦλοι καὶ μὴ θέλοντες ὑποτάσσονται, διὰ δὲ τὴν συνείδησιν, ὀφείλουσιν οἱ ἀπουσιάζοντες καὶ ζῶν προθυμίᾳ ὑποτάσσεσθαι.

» Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε. λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσὶν, εἰς αὐτὸ τοῦτο προσ-
» καρτεροῦντες. Καὶ τοσοῦτόν, φησιν, ἐνεργοῦσιν αἱ ἐξουσίαι, ὅτι καὶ φόρους
» τελεῖτε, μαθὸν ὥσπερ τῆς κηδεμονίας καὶ τῆς προνοίας πρέχοντες. λειτουργοὶ γὰρ
» θεοῦ εἰσί. ρυτέσιν ὑπουργοὶ θεοῦ καὶ λειτουργοῦντες θεῷ εἰς τὸ φροντίζειν ἡμῶν
» ὡς ὁ θεός. θεοῦ γὰρ πληροῦσι θέλημα. εἰς αὐτὸ τοῦτο. τὸ ἡμῶν κήδεσθαι.
» προσκαρτεροῦντες. ὧν οἰκείων, φησὶν, ἀμελοῦντες, εἰς τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν φροντί-
» σας ἀπισχόληνται. Ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφλὰς, τῷ τὸν φόρον,
» τὸν φόρον. τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον. τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλος. τῷ τὴν τιμὴν, τὴν
» τιμὴν. μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.

Εὖ εἶπε χρέος ὂν τὸ πρᾶγμα. διὰ τοῦτο γὰρ ὀφλὰς εἶπε, καὶ τὸ ἀπόδοτε, ὡς χρέος τοῖς διαφόρους ἀρχὰς ἐμπεπιστευμένοις, τῷ τὸν φόρον χρεωστουμένῳ, ἤγουν τὴν λεγομένην κεφαλητιῶνα, ἀπόδος τὸν φόρον. τῷ, τὸ τέλος δὲ, ἤγουν τὴν ὑπὲρ τῆς γῆς σωφόρον, τὸ τέλος. καὶ οὐ μόνον χρήματα, ἀλλὰ καὶ φόβον, τοῦτέστιν αἰδῶ καὶ εὐλάβειαν, καὶ ἐπιτεταμένην τιμήν. ἐπάγει γοῦν τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν. ὁ φόβος γὰρ διττός. ὁ μὲν, οὗ φοβοῦνται οἱ βλαπτοντες, ὁ ἐκτὸς πονηροῦ σωφδότης, οὗ ἀνωτέρω ἀπηγόρευσεν ὁ ἀπόστολος. ὁ δὲ οὗ ἔχουσιν οἱ ἀγαπῶντες πρὸς τοὺς ἀγαπωμένους, τοῦτέστιν ὑπερβάλλουσα τιμή. καθὸ εἴρηται, οὐκ ἔστιν ὕστερημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. τὴν γὰρ εὐλάβειαν ἐνταῦθα ὑπέδειξεν. ἢ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. ἀπὸ τῆς μητέρα τῶν ἀγαθῶν ἦλθε τὴν ἀγάπην, ἣ δικαίους αὐτὴν χρέος οὖσαν καὶ ὄφλημα. Ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον, πεπλήρωκε. τὸ γὰρ οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολὴ, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. Εἶτα δείκνυσι τί τὸ κέρδος τῆς ἀγάπης. ὅτι, φησὶν, ὁ ταύτην πληρῶν, τὸν νόμον ὅλον πεπλήρωκε. καὶ λέγε πῶς. Φωτ.

Πῶς ὁ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, τὸν νόμον πεπλήρωκεν; αὐτόθεν δῆλον. ἀγαπῶν γὰρ, οὐκ ἂν τὰ ἀγαπωμένου τὸν γάμον διορύξῃ, εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον τῶν βίου ἐμβουλεύων,

βουλεύων, καὶ ζημιῶν τὸν φιλούμενον. ἀλλ' ὑδὲ μαιφόνους χεῖρας ὁπλίσει κατ' αὐτοῦ, ὑμὴν ὑδὲ κλέπτειν ἐπιχειρήσει, ὑδ' ἄλλως πως ἡδυπάθειάν τινος τῶν αὐτοῦ καθέξας, ἀφαιρήσεται, βίᾳ λαβών. ὑδὲν γὰρ τούτων ἐστὶ φιλοῦντος. ὑμὴν ὑδὲ μαρτυρίαν ψευδῆ κατὰ τοῦ πλησίον μαρτυρήσει, ὑδ' ἐπίορκον ὅρκον ὀμόσει. πατέρα δὲ καὶ μητέρα, πῶς ὁ τὸν πλησίον φιλῶν ὑδαφερόντως φιλήσει καὶ τιμήσει; πῶς δ' οὐχὶ τὸ θεῖον οὗτος ὡς ἀληθῶς ἐξ ὅλης αὐτοῦ τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἀγαπήσει καὶ δοξολογήσει; ὁ δὲ τούτοις ἑαυτὸν παρεμφράξας, πρίαν ἄλλων ἀρετῶν, ταῖς προφερημέναις ὑζηαυξήσει καὶ ζωαρτήσει; ὥστε ὁ ἀγαπῶν τὸν πλησίον, ὅλον τὸν νόμον πεπλήρωκὼς ἂν εἴη. εἶτα ἐπειδὴ τὸ τῆς ἀγάπης ὄνομα ᾔδασιν οἱ ἄνθρωποι καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀναξίων, διαθέσεων τῆς κλήσεως ταύτης πρέπειν, ὑπογραφὴν αὐτῆς αὖτις ἀποδίδωσι, πρίαν εἰπὼν ἀγάπῃ πίστας τὸν ἑαυτῷ πεπλεχθαι τὸν νόμον, καὶ συγκεφαλαιοῦσθαι τῶν ἀρετῶν τὸ πλῆθος. ἡ ἀγάπη γάρ, φησιν ἵν' ἔφην ζηαίρουσα τὸν πλησίον ἀλλήλοις, οὕτως ἐνοῦται, ὡς ἕκαστον ὑχ' ἕτερον ἡγεῖσθαι τὸν σωαφθέντα, ἀλλὰ νομίζειν, ἄλλον αὐτὸν εἶναι ἐκεῖνον. ἐξ οὗ δῆλον ὅτι ὑδὲν ἕκαστος τῷ πλησίον ἐργάσεται κακόν. εἶτα ἐπαναληπτικὸν συμπέρασμα. πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη, ἀντὶ τοῦ ἀληθῶς ἄρα καὶ δικαίως ἔφη, ὅτι ὁ ἀγαπῶν, τὸν νόμον πεπλήρωκεν. ἤπων δὲ ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὸν νόμον ὅλον πληροῖ, δείκνυσι πῶς, ὅτι, φησὶ, πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ διὰ τῆς ἀγάπης πληροῦνται. ἀλλ' ὑκ ἐπεὶ πεπληροῦνται ἁπλῶς, ἀλλ' ἀνακεφαλαιοῦνται. ῥητέσι σωτρόμως καὶ ἐν βραχεῖ λόγῳ τὸ πᾶν γίνεται, καὶ ὅλον πληροῦται τῶν ἐντολῶν τὸ ἔργον διὰ βραχέων. τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. τὸ ὡς ἑαυτὸν, πῶν ἤπερ πεπαιδεύθη ἀγάπην δηλοῖ.

» Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν ὑκ ἐργάζεται. πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.
» καὶ τοῦτο, ᾔδοτες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἤδη ὑμᾶς ὕπνου ἐγερθῆναι.

Εἰδὼς πῶς τῶν ἀρετῶν ἑκατέρας ἔχει ἡ ἀγάπη; πῶν τῶν κακῶν ἀρχὴν λέγω, καὶ πῶν πρίσιν τῶν ἀγαθῶν; ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ τῶν κακῶν, τῷ πλησίον, φησὶ, κακὸν ὑκ ἐργάζεται. ἰδοὺ ἡ ποίησις τῶν ἀγαθῶν, πλήρωμα, φησὶ, νόμου ἡ ἀγάπη. τὸν γὰρ πλησίον εὖ ποιεῖ. ἅπασα δὲ ἡ σπουδὴ τοῦ νόμου, τοῦτο βούλεται, ἀρχὴν τῶν κακῶν, καὶ ἀρχὴν τῶν ἀγαθῶν. ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν ὑκ ἐργάζεται. ἀρχὴ τῶν καλῶν καὶ τέλος, ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Συνηρίαν οὖν. ε τοῦτο ᾔδοτες. Γλυκοῦτε, φησὶ, τὸ τῆς ἀγάπης ἔργον, ᾔδοτες τὸν καιρὸν κατεστάγοντα ε ἀρετῶν ἀπαιτοῦντα. νῦν ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε πίστευσαμεν, τοῦτέστι νῦν ὅτε ἐγνώμεν τὰ ἔργων τὰ ὠφελιμώτερα, κοῦφον ὁμοῦ γέγονε τὸ σωθῆναι, ἢ πρὸ ὀλίγου κατὰ χρόνον ἐπὶ τὸν τῆς πίστεως λόγον. οὐ γὰρ ἅμα τῷ πιστεῦσαι ἦς Χριστόν, καὶ πῶν ἀκριβῶν τῶν πρακτέων κατάληψιν εἶχομεν. ᾔδοτες, φησὶ, πρίον τοῦτο; τὸν καιρόν, φησι. Καὶ τοῦτο ᾔδοτες, πρὸς ἄνω τοῦτο σωήρτηται, καὶ πρὸς ἐκεῖνα ἀποδίδοται, ἵνα πάσας μᾶλλον δὲ καὶ προτροπὴν ἐμφαίνον τῶν ἑρμηνέων. πρίοις δὲ ἄνω; πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω, καὶ ἀπόδοτε πᾶσι τὰς ὀφειλάς, καὶ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε

Φωτ.

δὲν ὀφείλετε, ἢ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. ταῦτα οὖν φησι πρεῖττε, δηλότε τὸ προφερημένα, καὶ δηλότερα μάλιστα. δηλότριον; ᾔδοτες τὸν καιρὸν, ὅτι σωτέτμηται ὁ τῆς ζωῆς ἡμῶν χρόνος, καὶ δεῖ ἡμᾶς ἢ καὶ ἐναφεύδομεν μηδὲν πράττοντες, ὡς ἐξ ὕπνου κἀν γοῦν ἐγερθῆναι. φανερὸν γὰρ ὅτι νῦν μάλιστα πρὸς τὸ τέλος ἐσμὲν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἢ ὅτε πίστευσαμεν. σωτηρίαν δὲ καλεῖ τὸ τέλος τῆς ζωῆς, ὅτι τότε τοῖς ἀξίοις ἡ σωτηρία καὶ ἡ ἀπόλαυσις ἀπονεμεῖται μᾶλλον. διὸ καὶ ἡμέραν αὐτὸ καλεῖ, καὶ ἡδονὴν πρέχουσαν, καὶ φωτίζουσαν, καὶ φανεροποιοῦσαν τὸ πρὶν ἐν ἀγνοίᾳ τῇ καθ' ἑαυτὸν καὶ ἀπόλαυσιν κείμενα, μόνῃ δὲ τῇ ἐλπίδι θεωρούμενα. ἡκότως δὲ τὸν παρόντα βίον νύκτα καλεῖ, πρὸς τὸν μέλλουσαν ἡμέραν. πολλὰ γὰρ ὧν τοῦτο νῦν ὡς ἐν νυκτὶ κρυπτόμενον, ἐκεῖ φανερὰ ὡς ἐν λαμπρᾷ ἡμέρᾳ γενήσεται, καὶ πολλὰ ὧν ἀγνοούμενα ἐνταῦθα ὡς ἐν σκότει, ἐκεῖ ὡς ἐν φωτὶ ἐπιγνωσθήσεται, πάσης σκιᾶς λυομένης, καὶ παντὸς προσώπου πλαιρουμένου, καὶ τῆς ἐπιροσθούσης ἀχλύος τῆς λογισμοῖς ἐκπαθαιρομένης. σωετμήθη οὖν φησιν ἡ νύξ, τοῦτέστιν ὁ βίος ἡμῶν, καὶ ἐγγίζει τὸ τέλος, ἤγει ἡ ἡμέρα ἤδη πλησιάζει τῆς τελευτῆς καὶ τῆς ἀνταποδόσεως. χρὴ οὖν καὶ διὰ ταῦτα πᾶσαν ἐνεργὸν προθύμως ἐπιτελεῖν, ἀγαπᾶν ἀλλήλους, ἀποδιδόναι πᾶσι τὰς ὀφειλάς, ὑποτάσσεσθαι ταῖς ἀρχαῖς. καὶ γὰρ καὶ ὀλίγος ὁ πόνος ἤδη, οὐκ ἐς μῆκος οἱ ἀγῶνες, ἔτι καὶ δέοι ἀγωνίσασθαι, ἐκτείνονται. βραχὺ γὰρ λίαν γέγονε τὸ στάδιον τῆς ζωῆς ἡμῶν. μηδεὶς ὀκνείτω. πάντες σπουδαίφρονες. ὥρα ἡμᾶς ἤδη. ἐγγύς φησι τὸ τέλος, καὶ δεῖ ἡμᾶς ἐτοίμους εἶναι, ἵνα πὼ οὖν ἀγαθῶν ἔργων ἐργασίαν. ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι. τῆς ῥαθυμίας ἀναστῆναι. Νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε πίστευσαμεν. ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν.

Τοῦ γὰρ πρόντος βίου ὑπερορμοῦντος καθ' μικρὸν, ἐγγύτερος ὁ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν γίνεται καιρὸς, πρὸ ὅτε πὼ ἀρχὼ ἤλθομεν ἧς τὴν πίστιν. ἡ σωτηρία. ἐὰν ὧμεν ὡς δεῖ πεπιστευασμένοι, σωτήριος ἡμῖν ἔσται ἡ τῆς κρίσεως ἡμέρα, ἧς δὲ μὴ, ὀλέθριος. πλὼ αὐτὸς ἐκὼν χρηστέρων διὰ τοῦ πὼ ἡμέραν ἐκείνων. ἢ ὅτε πίστευσαμεν. ἡκὸς ἦν τούτοις ἐν ἀρχῇ μὲν ὡς νεαροῖς ξέειν, νῦν δὲ ἀπομαράνθαι. τοῦτο οὖν αἰνίττεται, ὅτι ὅσον, φησὶν, ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, τοσοῦτον ὁ τῆς κρίσεως καιρὸς καὶ σωτήριος, σπουδάζειν μᾶλλον προσήκει ῥαθυμεῖν. ἡ νὺξ προέκοψεν. νύκτα τὸν πρόντα καλεῖ βίον. ὀνειράτων γὰρ διαφέρει τὸ φῶς αὐτῷ. ἡμέραν δὲ τὸν μέλλοντα χρόνον, διὰ τὸ τὰ κρυπτὰ ἐν αὐτῷ φανερωθῆναι. Ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός, ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως πεπατήσωμεν. Ἔργα σκότους φησὶ τὰς πονηρὰς πράξεις, ὅπλα δὲ φωτὸς πὼ ἀρετώ. ὡς μὲν οὖν ὅπλα, ἀσφαλίζεται, ὡς δὲ φωτὸς, λαμπρύνει. ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως. Ὡς ἤδη προύσης, ὡς ἐνεστηκυίας τῆς ὅδου οὕτω παρεμφύλιος ἡμέρας, οὕτω πολιτευσώμεθα εὐσχημόνως. τί δέ ἐστι τὸ εὐσχημόνως ἑρμηνεύει αὐτὸς ἐπάγων. μὴ κώμοις καὶ ἑξῆς. εὐσχημόνως δέ φησι, λίαν ἐντρέπων, ὅτι ἢ καὶ μὴ κόλασις ἦν ἀποκεφθῆναι τοῖς ἁμαρτάνουσι καὶ

Φωτ.

ἀπόλαυσις τῆς καρδοῦσιν, ἐδὴ τὸ αἰσχρὸν καὶ ἀπρεπὲς καὶ ἀσχήμονον ὡς φεύγοντας, ἔχεσθαι τῆς ἀρετῆς. ὅτε δὲ καὶ τῷ ῥηθέντι ἑκατέρῳ βίῳ ἀκολουθεῖ, πῶς χρὴ ποιεῖν; ὡρισπατίσωμεν. ἄνω ἡρικὼς μέλλειν τὴν τῆς κρίσεως ἡμέραν, νῦν αὐτὴν ἐφίστησι θεὸν τὸν ἀκροατήν. τὸ δὲ περιπατήσωμεν, ἀντὶ παχὺ ποιεῖ τὸν λόγον. καὶ γὰρ ἑαυτὸν ἔμεζεν. Μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ. ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ τῆς σαρκὸς προνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. Οὐ τὸ πίνειν, ἀλλὰ τὸ μεθύειν κωλύει. κῶμος δέ ἐστι, τὸ μετὰ μέθης καὶ ὕβρεως ἄσματα, ὃ καὶ πομπεία λέγεται. καὶ ἀσελγείας. οὐ τὴν μῖξιν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ τὴν πορνείαν. μὴ ἔριδι. ἔριδι περὶ θυμοῦ λέγει, ζήλῳ δέ, περὶ βασανίας. ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. ὁ γὰρ αὐτὸν ἐνδεδυμένος, ἔχει καταβολὴν τὴν ἀρετήν. πῶς δὲ αὐτὸν ἐνδυτέον; ἢ πάντα ἡμῖν αὐτὸς ἐπὶ ἔβρεψεν καὶ ἔζωσεν ὡς ἡμῖν φανέρωμος. τὸ δὲ μηδέποτε αὐτοῦ ἀπολείπεσθαι, ἔνδυμα καλεῖ. καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν. ἢ πῶν μὴ δεῖν προνοεῖν τῆς σαρκὸς, ἐπάγει εἰς ἐπιθυμίας, ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι οὐδὲ ἐν τοῖς ἀναγκαίοις δεῖ ἡμᾶς προνοεῖσθαι τῆς σαρκὸς, οἷον ἐνδρώσει ἢ ἐνδύματι. προνοητέον τοιγαροῦν αὐτῆς πρὸς ὄγκωσιν οὐ πρὸς ἀσέλγειαν. Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις λογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. Ησαν δέ τινες ἐξ Ιουδαίων πιστεύσαντες, οἵτινες ἔτι τῷ νόμου ἐχόμενοι, πολλὰ ὧν βρωμάτων ἐβδελύσσοντο, οἷον χοιρεία κρέα. καὶ διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι δῆλοι, λάχανα ἤσθιον μόνα, ἵνα δόξῃ ἐγκρατείας ἀλλὰ μὴ βδελυγμοῦ εἶναι ἡ παρατήρησις. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι ἀπὸ Ιουδαίων πιστοί, οἳ ἑδραίως πεπιστευκότες, οὐ παρετηροῦντο τὰ βρώματα. πρὸς τούτους τοιγαροῦν εἰλικρινεῖς πιστοὺς ἀπρεπὲς ἦν τὸν λόγον, ὧν τὰ βρώματα βδελυττομένων καθάπερ, ἀσθενοῦντας καλῶν τῇ πίστει. Ορα δέ μοι τὸ σωφρονικὸν καὶ δραστήριον καὶ προνοητικὸν τοῦ Παύλου. δεξιούμενος, ἵνα μὴ ἀποκοπῇ τῶν τοῖς βρώμασι διακεινόμενον, τὸ μὲν, ἵνα μὴ ἀποκοπῇ ἀκράτου τοῦ ἐλέγχου προτεινόμενον, τὸ δέ, ἵνα μὴ δόξῃ καλὸν ποιεῖν ἀνεπιμήκτους μένων. διὸ προσλαμβάνεσθε αὐτὸν, φησιν, ὅτι ἀσθενὴς ἐστιν. μὴ κρίνεις αὐτὸν, φησι. διατί; οὐχ ὅτι γε ποιεῖ κακὸν, ἀλλ' ὅτι κύριον ἔχει ἄλλον, τὸν κρίνοντα αὐτὸν, τοῦτο καὶ ἐκεῖνον παραμυθούμενος, ὡς ἔφημεν, ἵνα τῷ μὴ κατακρίνεσθαι ὑπὸ τοῦ πλησίον, καὶ δίδους πάλιν ὀργεῖν, ὅτι καὶ οὗτος αὐτὸν οὐ κρίνει, ἀλλ' οἶδε ὑπὸ κρίμα ἐστὶ, παρατηρούμενος τὰ βρώματα. ἢ γὰρ καὶ οὗτος οὐ κρίνει σε, μονονουχὶ λέγων, ἀλλ' ἔχεις κύριον τὸν κρίνοντά σε. διὸ δεῖ σε τῆς ροιαύτης ἀπέχεσθαι σμικρολογίας. κωλύει δὲ περὶ βρωμάτων κρίνειν ἀλλους, ἵνα μὴ καθ' ἀρχὰς τῆς πίστεως περὶ ταῦτα ἐριζοντες καὶ φιλονεικοῦντες, ἐκ τούτου καὶ εἰς αὐτὰ τὰ καίρια διασπαῖναι κινδυνεύσωσι, καὶ τὸ κεφάλαιον, αὐτὸν τὸν εἰς Χριστὸν πίστιν ξημιῶσι. τί οὖν; ἀν εἰδωλῶν ναῶν περὶ τὰ βρώματα Ιουδαϊκῶς παρατηρούμενον, οὐ μὴ καταικρινωμεν; καὶ μάλιστά γε. πῶς οὖν φησι, μὴ κρίνετε καὶ οὐ μὴ κριθῆτε;

Φωτ.

γ περὶ

γ περὶ τῆς πίστεως ἢ ὧν εἰς πίστιν συντελούντων τῶν δεῖ ἐκλαμβάνειν, (μὴ λύοιτο,) οὐδὲ περὶ ὧν ἀναίδην πραττομένων λέγεται, ἀλλὰ περὶ ὧν καὶ τὸν βίον ἔργων, περὶ ὧν ὑπονοουμένων, περὶ ὧν ὡς αὐτὸς ὁ διαστήσας ἔφη, καιρίους λόγον ἐχόντων. περὶ τούτων γὰρ καὶ ὧν ποιοῦσιν, οὐδὲ σῶμα διαιρεῖ δεῖ, καὶ μάλιστα οἷς συμπαρατίθησι τῷ προειρημένῳ κεφαλαίῳ καὶ ἕτερον. καὶ φησιν, ὅτι οὐ μόνον περὶ τοῦ προειρημένου δεῖ κατακρίνειν καὶ ἀξιοῦν τὸν πλησίον, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τοῦ ῥηθῆναι μέλλοντος. ἔστι δὲ τοῦτο ποιοῦν. οἱ μὲν ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἄθιον, οἱ δὲ καθ' ἡμέραν. φησὶν οὖν, ὅτι οὐ δεῖ οὐδὲ περὶ τούτων κεῖνον καταικρίνειν ἀμείλους, οὔτε τὸν ἐσθίοντα. νηστεύει γὰρ ὁ πλησίον καὶ ἀγαθοποιεῖ, ποιῶν αὐτὸ διὰ τὸν θεόν. οὔτε πάλιν τὸν νηστεύοντα δεῖ κατακρίνειν τὸν μὴ νηστεύοντα περὶ ἡμέραν. ἡ γὰρ νομοθεσίας ἐστὶν, ἵνα μὴ πάρβασις προξενῇ κρίμα, ἀλλὰ μόνης προαιρέσεως. μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. μία μὲν καθ' αὐτὸν πλημμ, τὸ ἡττᾶν, ἀθενοῦντας τῇ πίστει. δευτέρα δὲ, τὸ προσλαμβάνεσθε. δείκνυσι γὰρ αὐτοὺς πολλῆς δεομένους ἐπιμελείας. τρίτη, τὸ, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. διελοῦ γὰρ τοσοῦτον αὐτοὺς πάσχοντας, ὡς καὶ τὸν κοινωνοῦντας αὐτοῖς τῆς φιλίας διακρίνεσθαι, καὶ χωρίζεσθαι. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα. ὁ μὲν εἰλικρινῶς, φησι, πιστεύων ἐ μὴ δέ μιαν ἔχων ἰουδαϊκὴν πρᾶτιν, πάντα ἀβδελύκτως ἐσθίει. ἀνακινεῖ δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς πίστεως. ὁ δέ φησι πρὸς τὴν πίστιν ἀθενῶν, λάχανα ἐσθίει. διὸ ταυτῷ καὶ διελέγχει αὐτὸν, ὅτι διὰ τὴν πίστιν ἀθενῶν, λάχανα ἐσθίει. διὰ τοῦτο καὶ ἐπιλέγει αὐτὸν, ὅτι διὰ τὴν ἀσυνουσίαν ἐγκράτειαν ἐσθίει τὰ λάχανα, καὶ τὸν ὑποκρίνηται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀσθενῆ πίστεως. Ο ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω. καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα, μὴ κρινέτω. ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται δέ. δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ θεὸς στῆσαι αὐτόν. Οὐκ εἶπε, διορθούσθω, ἀλλὰ, μὴ ἐξουθενείτω, δείκνυς ὅτι καὶ ζήλα σπράττει. δεῖ γὰρ αὐτὸν ἀδελφικῶς διορθοῦσθαι, καὶ οὐχ ὡς βδελυκτὸν ἐξουθενεῖν. μὴ ἐξουθενείτω. ὡς πορνὸν γὰρ οἱ διὰ πίστιν ἀδιακρίτως πάντα ἐσθίοντες, ἐξουθένουν τοὺς πρατηρουμένους, οὕτως ἐκεῖνοι τούτους ὡς ναφριμάργους ἐκεῖνον. ὅρα δὲ πῶς ὧν ἐσθιόντων ἦσαν, ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο, πῶς ὧν πρατηρουμένων οὐδὲν ποιοῦντα εἶπεν. ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν, φησι, πρὸς ἑαυτὸν ἐφιλιώσατο, καὶ ἀπήλλαξε φάσης ἰουδαϊκῆς πρατηρήσεως. Ο δὲ οἰκέτης χριστοῦ, οὗ προσελάβετο ὁ Χριστὸς, ἀνότριος ἐστὶ τοῦ νόμου. τίς οὖν εἶ ὁ κρίνων ἀπὸ τοῦ νόμου τὸν τοῦ νόμου ἀνότριον; σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων. πρὸς τὴν εἰλικρινῆ πίστιν ὁ λόγος αὐτῷ. ἐκ δὲ τούτου διλονότι, ὃ μόνον ἐξουθένουν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον τὸν τὰ λάχανα ἐσθίοντας. ἀνότριον οἰκέτην. τοῦ θεοῦ φησιν, ἐστὶ, καὶ τῷ θεῷ διαφέρει καὶ ἡ πίστωσις αὐτοῦ καὶ ἡ ἔλεγχος. οὐκ ἐπειδὴ οὖν οὐκ ἄξια ποιεῖ κατακρίσεως, μὴ κρίνε αὐτὸν, φησιν, ἀνότριον οἰκέτης. σταθήσεται δέ. πάλιν πλήττει τοὺς ἀθενεῖς καὶ πρατηρουμένους τὰ βρώματα. ἡττᾶν γὰρ, σταθήσεται, διλοῖ ὅτι σαλεύονται, καὶ τοσοῦτον, ὡς θεοῦ δεῖσθαι στερεροποιοῦντος. Ος μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορείσθω.

Σεμπρ.

Εἰκὸς ἴσως τινας τῶν σωτεχῶς νηστευόντων, κατακρίνειν τοὺς μὴ σωτεχῶς νηστεύοντας, ὃις τὸ κατακρίνειν καὶ σφόδρα ἐγκαλεῖν ἀπαγορεύει. ἦσαν γὰρ νενίκυδες ἐν τῇ πίστει, καὶ ἐσεδδικῆ μὴ ἡ τηλικὴ ἔγκλησις, τέλειον αὐτοὺς ἀποχίσῃ τῆς πίστεως, ὀργισθέντας ταῖς ἐγκλήσεσιν. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοΐ. μὴ περὶ πάντων δόξῃ, τὸ, ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοΐ πληροφορείσθω, ἀλλ' ἐπὶ νηστείας μόνον, καὶ τῶν συγκαταβαίνων, ἐπεδὴ ἀρτιπαγεῖς ἦσαν τῇ πίστει οἱ Ρωμαῖοι. ὡς εἶχε καὶ περὶ πίστεως δόξῃ τὸ ἀρημένον, τὰ πάντες ὁμόσεσις. καθ' ἑαυτὸν τὸ ἴδιον νοῦν ἕκαστος πληροφορείσθω, ἤτοι καλῶς πράττειν νηστεύων ἀεί, ἢ ὅτι οὐ καλῶς πράττει, οὐ νηστεύων ἀεί.

» Ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ, καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, κυρίῳ οὐ φρονεῖ. ὁ
» ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει. (εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ.) καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ
» εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ. Οὐ δεκτέον τὸ ῥητὸν, ἐπὶ δόγματος πίστεως. ὁμοῦ καὶ αὐτὸς προεῖπε. ἀμφότεροι γὰρ οὐδέτερος ἐνέχρωτο σκοπῷ, πλὴν τῇ πρὸς τὸν θεόν. ὅ, τε γὰρ φυλαπόμενος τὴν ἡμέραν οἴεται θεοῦ νόμον τηρεῖν, ὅ, τε διαφορῶν πρὸς τὸν, πᾶσαν ὡς ὑπὲρ θεοῦ νομοθέτου ἡμέραν, διὰ ὁμοίας ἔχει τιμῆς.

Φωτ. ΑΛΛΟ. Τὸ, ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ, καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ οὐ φρονεῖ, φανερὸν ἐκ τοῦ προειρημένου ἡμῖν ὅτι τὸν λέγει, ὅτι ὁ κρίνων καὶ λογιζόμενος καλὸν εἶναι καθ' ἡμέραν φαγεῖν, τῷ κυρίῳ φρονεῖ, τυτέστιν ἐν κυρίῳ τὸν λογίζεται, τυτέστι διὰ τὸν κύριον αὐτὸ ποιεῖ. καὶ ὁ μὴ κρίνων τὸν, μὴ δὲ λογιζόμενος ὅτι καλόν ἐστι καθ' ἡμέραν φαγεῖν, διὰ τὸν κύριον τὸν κρίνει καλὸν εἶναι καὶ λογίζεσθαι. αὐτὰ γάρ ἐστιν αὐτῷ ταῦτα ἡρημένα, τὸ, ἕκαστος τῷ ἰδίῳ νοΐ πληροφορείσθω. πῶς λέγεις τὸν Παῦλε; καλῶς εἶπον, φησὶν, ἐπεδὴ καὶ ὁ νηστεύων ὑπὲρ ἡμέραν, καὶ ὁ ἐσθίων καθ' ἡμέραν, ἃς ἀρέσκεται κυρίου τὸν ποιοῦσι, καὶ οὐ δεῖ κρίνειν ὅλως ἀμήλους ἐπὶ τούτῳ. εἶτα καὶ ἐπτείνει τὴν αἰτίαν, καί φησι. ὁ γὰρ ἐσθίων, εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ τῷ ἐσθίειν, ὅτι ἔδωκεν ἀνθρώποις πέρον, καὶ σωέχειαν ζωῆς. καὶ ὁ νηστεύων εὐχαριστεῖ, ὅτι ἔδωκεν ἀνθρώποις καρτερίαν καὶ ὑπομονὴν, καὶ μεθόδους, δι' ὧν τις δύναται πρὸς ἡμέραν ζῆν σαρκὸς παθῶν. ὁ δὲ ἄλλως πως ἐσθίων ἢ νηστεύων, κατακείνεται, ὡς πρὸ ὧν αἱρέσεων τινές. ταῦτα οὖν περὶ ὧν νηστευόντων, καὶ ἐσθιόντων ἰδικῶς ἐκλιπτέον, ἀμὰ μὴ ἐπ' ἄλλων τινῶν. οὐ γὰρ ἐπ' πάντα ὁ κανὼν οὗτος δίκει, ἀλλ', ὡς ἔφημεν, ἰδικός ἐστιν, ἐπὶ τούτου μόνου καὶ ὧν ὁμοίων περιλαμβανόμενος. διὸ οὐδ' ἐπὶ τὸ πρὸ μικροῦ ἡρημένου κεφαλαίου ἁρμόζει, οἷον ἐπὶ τὸ ἐν τοῖς βρώμασι διακεινομένου. ὁ γὰρ ἐκεῖνος μὴ ἐσθίων, οὐχὶ ἵνα δόξαν οἰκείαν τὸ Χριστοῦ, ἀλλ' ὡς ἀσθενὴς ὁ ἀσθενοῦντος ὢν τῇ πίστει. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν οὐ δεῖ κατακρίνειν διὰ τὸν καιρὸν ὅτι ἀρχὴ τοῦ κηρύγματος ἦν. τὸν δὲ ἐσθίοντα καθ' ἡμέραν καὶ νηστεύοντα ὑπὲρ ἡμέραν. οὐ δεῖ ὅλως γε δ' ἕτερον γε δ' ἑτέρῳ μέμφειν ἐπάγειν, ὅτι ἄμφω ἃς δόξαν κυρίου ποιοῦσιν ὁ ποιοῦσι, καὶ τὸ ἐφ' ἑξῆς ὅσα περὶ τῶν αὐτῶν ζυνοιαν φέρεται, ἐπὶ τῶν νηστευόντων ὑπὲρ ἡμέραν καὶ ἐσθιόντων καθ' ἡμέραν ἐκλιπτέον μόνον, οἷον, σὺ δὲ, τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; καὶ, ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ θεῷ. εἶτα λαβὼν ἐντεῦθεν ἀφορμὴ καὶ ἀναμνήσας ὅτι κύριον ἔχομεν καὶ κεῖται ἐπὶ τοῦ βήματος,

εἰς παίνεσιν ἀνάγει τὸν λόγον καθολικῶ. τί, φησι, τὸ ἐκεῖνο λέγω; οὕτω δεῖ πρὸς ἀμήλους διακεῖσθαι, ὥστε οὐ μηδενὶ, τὸ ὅσον ἐφ' ἡμῖν, ἐπάγειν ἀμήλοις πρόσκομμα ἢ σκάνδαλον. τῷ ἀδελφῷ δὲ εἴρηκεν, καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος δυσωπῆσαι θέλων. τί, φησι, σκανδαλίζεις; ἀδελφός σου ἐστὶν, μόλος σου ἐστὶν, ἕνα πατέρα ἔχετε, ἕνα δημιουργόν. ἀνοῶν ἀναιρεθῇ ἀφ' ὑμῶν τὰ σκάνδαλα καὶ τὰ προσκόμματα, πολλῷ μᾶλλον ἀναιρεθήσεται τὸ κρίνειν καὶ κατακρίνειν. οὐχὶ μόνον τὸ ἐπὶ τούτῳ κρίνειν καὶ κατακρίνειν, ἢ ἐπὶ τούτῳ, ἀλλὰ ὅλως καὶ καθόλου ἀναιρεθήσεται τὸ κρίνειν ὅλως ἀμήλοις καὶ κατακρίνειν. καὶ τάχα ἔστιν ὡς ἀληθῶς ὅ, τε μὴ κρινόμενος πρὸς μακαρίσος, καὶ ὁ μὴ κρίνων παραπλήσιος, ἀρετῇ καὶ ἀμοιότητι ζώντων ἡμῶν, καὶ τὸ κρίνειν καὶ κρίνεσθαι, πᾶσαν ἐκπολλῶν τρισαμψῶν πρόφασιν. ὦ Παύλου φωνῆς, ὦ οἰκοδόμου σοφοῦ. τὸν κρίνατέ φησι, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. ταύτην κρηπῖδα πρώτην καταβάλεσθε. ἐν αὐτῇ ἑδραθὴν ὑμῖν ἡ κρηπὶς, ῥᾴον τὰ ἄλλα ἐποικοδομεῖν ἐστι. καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν. ὁ οὕτως, φησὶ, φρονῶν ὥστε καθ' ἡμέραν νηστεύειν, διὰ τὸν κύριον οὕτω φρονεῖ. καὶ ὁ φρονῶν ὡς τε καθ' ἡμέραν μὴ νηστεύειν, διὰ τὸν κύριον οὕτως φρονεῖ. πᾶν δὲ ὃ διὰ τὸν κύριον γίνεται, καλόν ἐστί, φησιν. εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ. ἢ οὖν, φησι, τὸ καιρίως γίνεται, τὸ διὰ πάντων εὐχαριστεῖσθαι τὸν θεὸν, τί διαφέρειθ πρὸς τὴν νηστείας οὕτω σφοδρῶς; ὀλίγον γὰρ τὸ μέσον. συγκαταβατικῶς μὲν οὕτως λέγει. πλὴν πῶς δύναται Χριστῷ εὐχαριστεῖν ὁ μὴ ἐσθίων; ὡς γὰρ τὸν νόμου ἐχόμενος οὐκ ἐσθίει. καὶ λοιπὸν εὐχα-
» ριστεῖ τῷ θεῷ, ὁ ἐσθίων. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει.
Ἐὰν τε γὰρ ζῶμεν, κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐάν τε οὖν ζῶμεν ἐάν
» τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη καὶ
» ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. Ζωῆς γὰρ αὐτὸς καὶ θανάτου μόνος ἔχει τὴν ἐξουσίαν. εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε. τὸν λογισμὸν ἐπάγαγε, τοῦ καὶ ζῶντας ἡμᾶς καὶ ἀποθανόντας εἶναι τοῦ Χριστοῦ. πρὸς δὲ τούτοις καὶ κεῖνο δείκνυσιν, ὅτι, φησὶν, ἡ τοσαύτη περὶ ἡμᾶς ἐχρήσατο προνοίᾳ ὡς καὶ ταυρωθῆναι, οὐκ ἀλλ' ἡμῶν καταφρονήσει. ἢ γὰρ καὶ ἀποθανόντων ἡμῶν προνοεῖ, πολλῷ μᾶλλον ζώντων. τὸν δὲ πρὸς τοῦτο καὶ κεῖνον τὰς λέγει, ὅτι φρονιπαθῶσι πρὸς θεῷ οἱ ἀθενεῖς τῇ πίστει, διὰ τοσαύτην αὐτοῖς περὶ πάντας πρόνοιαν. καὶ τὸν ὀλιγόπιστον δὲ ὧν τρέφῃ, ὧν ἐνεργεσιῶν ὑπομνήσιον τοῦ θεοῦ. Καὶ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη. δικαιώματος, φησι, πρωτοτύπου τῆς ἡμετέρας δικαιοτείας. ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ, πρωτοτύπου ψυχῶν καὶ σωμάτων. αἱ μὲν γάρ ἐσιν ἀθάνατοι, τὰ δὲ θνητά. οὕτως
» ὁ ἄγιος Μεθόδιος ὁ τῷ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ. Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου;
» ἢ καὶ σὺ, τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα, τῷ βήματι τοῦ Χυ.
Πρὸς τ' ὀλιγόπιστον πάλιν αὐτῷ ὁ λόγος. ἐὰν σὺ τί ἐξουθενεῖς τ' ἀδελφόν σου; πρὸς τὸν

ἑδραῖον τῇ πίστει ὁ λόγος οὗτος. τῷ δὲ ὀνόματι τοῦ ἀδελφοῦ, λύει αὐτοῖς τὸν ἔλεγχον.
» Γέγραπται γάρ, ζῶ ἐγώ λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα
» γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώ-
» σει τῷ θεῷ. Δοκεῖ μὲν οὖν διὰ τῆς παραγωγῆς τῆς προφητείας, καταστέλλειν
τὸν πιστὸν, ἵνα τὸ μὴ ἐξουθενεῖν τὸν Ιουδαΐζοντα, πολὺν ὅλον τὸ χωρίον εἶτε, καταση-
σείων τὴν ψυχὴν τοῦ Ιουδαΐζοντος ἔτι, ὧδε μέν, τῇ μνήμῃ τῆς κρίσεως, ἄνωθεν δὲ τοῖς
ἐνεργείαις αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ ἐντρέπων. ἁγγὰρ τῷ χριστῷ, φησὶ, πάντες παρασταθή-
σομεθα, καὶ αὐτὸς ἡμᾶς καὶ γὰρ ὁ νόμος εὐθύνας ἀπαιτήσει, τὴν συνέχειαν τοῦ νόμου καὶ
γὰρ καθάπαξ ἐπιλαμβάνῃ τοῦ χριστοῦ; ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ. πῶν ἀπάντων οὖν
τῷ δεσποτείαν μαρτυρεῖ. καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται. τὰς οἰκείας ἁμαρ-
Οἰκουμ. τίας ἐξ αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος, ἀπεκδύσει. ΑΛΛΟ. Εἴρηται πρὸ τοῦ θεοῦ καὶ
πατρὸς, ὅτι αὐτὸς κρινεῖ γένεια. πῶς δὲ κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ. δῆλον οὖν ὡς πρὸ
τοῦ κριτοῦ εἴρηται τῷ Παύλῳ, τὸ ἐξομολογήσεται τῷ θεῷ. καὶ τὸ, λόγον δώσει τῷ
» θεῷ. ἆρα θεὸς ὁ Χριστὸς, καὶ οἱ ἀσεβεῖς μὴ βούλωνται. Μικρὸν οὖν ἀμεί-
» νοις κέχρηνται, ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ
» σκάνδαλον. Πάλιν τοῦ πρώτου ἔχεται λόγου, ἵνα μὴ δόξῃ διὰ φόβον, τῆς
κρίσεως μνημονεῦσαι, ἀλλὰ διά τινα λόγου ἀκολουθίαν. τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα.
τοῦτο καὶ πρὸς τὸν εἰλικρινῆ πιστὸν, καὶ τὸν ἐπὶ Ιουδαΐζοντα ἁρμόζει. καὶ γὰρ καὶ ὁ τέ-
λειος ἐσκανδαλίζετο, τῇ τῶν βρωμάτων παρατηρήσει τὸ πλησίον, ὁ δὲ τὰ βρώματα πα-
ραιτούμενος, τῇ σοφρᾷ ἐπωλίζει τὸ εἰλικρινῶς πιστοῦ. ὥστε μιᾷ συμβουλῇ τοὺς
δύο Διορθοῦται ἀπέχεσθαι τούτων, ἃ σκανδάλου πρόφασις τῷ πλησίον γίνεται.
» Οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κῷ Ιῇσοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' αὐτοῦ, εἰ μὴ τῷ λογιζομέ-
» νῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. Επὶ πρὸ τῆς τῶν βρωμάτων παρατηρήσεως
ὁ λόγος αὐτῷ. ἐπεὶ οὖν ἔστιν, οἶδα καὶ πέπεισμαι ὅτι οὐδὲν κοινὸν, ἵνα μὴ εἴπῃ ὅτι
Ιουδαΐζων, καὶ τί, εἰ σὺ πεπεισμένος εἶ, τὸν νόμου τὸ ἐναντίον ἡγουμένους; προσέ-
θηκε τὸ ἐν κῷ Ιῇσοῦ, δεικνὺς ὅτι παρ' αὐτοῦ ταῦτα μεμάθηκε καὶ πεπληροφόρηται,
Φωτ. καὶ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ λέγει. ὅτι οὐδὲν κοινόν. Εντεῦθεν πάλιν ἐπὶ τὸ περὶ βρωμάτων
ἐπάνεισι, καὶ παραινεῖ τοῖς δυναστοῖς κατὰ τὴν πίστιν, ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀδενῶν, καὶ
δεικνύειν ἐξ ὧν λέγει, καλὸν μὴν καὶ τὸ ἐκεῖνον ἐν βρώμασι διακεινόμενον, πειρᾶσθαι
διορθοῦν, ἀμείνονα δὲ τὸ ἀσθενοῦντα τοῦ τοῦτο, ὑπερορᾶν τὸ ἐλάττωμα, καὶ χάρα
Θεοδωρ. γωγεῖν παντὶ τρόπῳ ἐπὶ τὸ κερδῆσαι καὶ σῶσαι αὐτόν. Οὐδὲν, φησὶ, κοινὸν δι' αὐ
τοῦ. ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι, σὺ τίς ὢν ἀνατίθεμοθετεῖς Μωσῆ; τὸν Μωσέως διατάττω ἐς
μέσον παράγει, δηλώσων ὡς αὐτὸς τὰς νομικὰς παρατηρήσεις ἐπαυσε, καὶ οὐδὲν
ἔασε νομίζειν ἀναθαρτον ἔδεσμα. τὸ γὰρ δι' αὐτοῦ, φυτέσι δὲ τῷ εὐαγγελικῷ
Σευηρια. αὐτοῦ νομοθεσίαν. οὐδὲν κοινὸν δι' αὐτοῦ, φυτέσιν ἀνάθαρτον τῇ φύσει. δι' αὐ-
τοῦ, φυτέσι τοῦ θεοῦ. δῆλον τῶν νῦν, φησι, δοθεῖσαν χάριν παρ' αὐτοῦ, οὐδὲν φύσει
κοινὸν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προαιρέσεως τῶν μετιόντος γίνεται κοινόν. ὅθεν καὶ ἐκείνῳ μό-
νῳ γίνεται κοινὸν, οὐχὶ δὲ καὶ πᾶσιν. ἐκείνῳ γάρ, φησι, κοινόν.

Εἰ δὲ διὰ

» Εἰ δὲ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς.
» μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφη-
» μείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. Ωνείδιζον γὰρ αὐτοῖς οἱ πιστοὶ ὡς Ιουδαΐζοντας
ἔτι, καὶ διὰ τὰ παρατηρουμένους βρώματα. ἃ βούλεται οὖν αὐτοῖς ὧν τοῖς
μὴ πάνυ μεγάλοις, πολὺ πλέον σφοδρῶς, φοβούμενος μήπως ὀλιγωθυμήσαντες,
τέλεον ἀπρεπῶσι τῆς πίστεως. ἡ οὖν καὶ μηδὲν ὧν βρώμασι κοινὸν, φησι, πολὺν ἀπρ-
σχου τῆς σφοδρᾶς ἐγκλίσεως τοῦ ἀδελφοῦ σου, οἰκονομικῶς οἰκονομῶν διὰ τὴν ἡ-
ρεμοῦσαν αἰτίαν. ὅρα δὲ πῶς τοῦ ἁγίου σοφία. τὸν τέλειον πληροφορῶν ὅτι γέγεται
νον, καὶ τὸν ὀλιγόπιστον ὡσαύτως δεικνύων ἀσθενοῦντα ἐκτὸς παρατηρήσεως, γέγεται,
φησὶ, καὶ ἀγάπην περιπατεῖς. βούλεται γὰρ εἶναι ἀγάπην, ἡδέως πάντα δι' αὐ
τὸν καὶ μέρος καταρθοῦσθαι. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε. μὴ ἐπειδὴ σὺ
πάντα ἐαθῆς πιστὸς ὤν, ἐγκαλῶν σφοδρῶς ἐκείνῳ, ἐκβάλῃς αὐτὸν τέλεον τῆς πίστως.
καὶ γὰρ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν. ὅθεν ὀφειλέτης οἰκονομικῶς συγκαταβαί-
νειν αὐτῷ. Ω δὲ δὲ συμβουλεύει καὶ τοῖς πιστοῖς ἀπέχεσθαι βρωμάτων, διὰ τὸν Φωτ.
ὀλιγοπίστων συγκατάβασιν, ὅπερ καὶ προοίων λέγει. μὴ βλασφημείσθω οὖν
ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. ἐγκαλῶν γὰρ καὶ ἀεὶ φιλονεικότερον προὸς αὐτὸν διὰ τὴν τήρησιν ὧν
βρωμάτων, ἃ μόνον αὐτὸν φιλονεικότερον ποιεῖς, ἀπὸ καὶ πρόφασιν δίδως τοῖς ἔξω
θεν βλασφημεῖν ὑμῶν τὴν πίστιν διὰ τοιαύτας μάχας. τὸ ἀγαθὸν γὰρ, οἷον ἡ πί-
στις, φησί. καλῶς μὲν διδάσκῃς, ἀπὸ μάχη αἰτία βλασφημίας γίνεται. Μὴ βλας Οἰκουμ.
φημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. ἀγαθὸν μὲν γὰρ, τὸ δὲ τὸ ἐσπειγμένον εἶναι τὴν πί-
στιν μὴ διακρίνεσθαι τοῖς βρώμασιν. ἐείζοντες δὲ καὶ διαφιλονεικοῦντες σφόδρα
πρὸς τοὺς διακρινομένους, πρίεσθε τὸ ἀγαθὸν ὑμῶν βλασφημεῖσθαι. ἐλεγχόμενοι γὰρ
ἐκεῖνοι, συνελαύνονται λέγειν πρὸς ὑμᾶς, ὡς γὰρ διὰ πίστιν τοῦτο ποιεῖτε, ἀπὸ τῶν γαστέ-
ρα θεραπεύοντες. ἡ οὖν καὶ μὴ δι' ἄλλο τι, ἐχρῶ τῆς περὶ τοῦτο ἐείδος ἀπροσκό-
πτως. ἀπὸ οὖν καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ μὴ βλασφημεῖσθαι τὸ ἀγαθὸν ὑμῶν, ἱκανόν ἐστι ἵνα τὸ
ποιῆσαι ὑμᾶς, πῶν ἕεν ἵνα ὁμόνοιαν καὶ ἀγάπωσι διαλῦσαι. γὰρ ἐστι τοῦτο, πρόφασιν τοῦ
τῆς πίστεως, ἀλλὰ τιμᾶν, οὐ τοῦ τὰς κατ' αὐτῆς κωλύειν βλασφημίας. ἡνὸς δὲ καὶ
ὧν ἔξω τινὰς, τοὺς ἐείδας διακούοντας, ἐπιμελᾶν καὶ τοῦ ὧν Χριστιανῶν χλευάζειν
καὶ βλασφημεῖν, διὰ πάντα ἀμεινον ἴσθι, ἀντὶ τοῦ ἐείζειν περὶ τοῦ μὴ καίεια, ὁμο-
νοοῦντας περὶ τοῦ καίεια καὶ σωπερμοσμένους τῇ ἀγάπῃ, πᾶσαν διαβολὴν καὶ βλας
φημίας πρόφασιν ἐκκόπτειν. ταῦτα γὰρ ἐστι τοῦ ἡσυχάζοντος εἰς τὴν βασιλείαν ὧν οὐρανῶν.
οὐ γὰρ πίστει βρῶσις, οὐ ἐν ἁγίῳ πνεύματι χαρὰ, καὶ ἡ Δικαιοσύνη.
» Οὐ γὰρ ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ
» χαρὰ, ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ὁ γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων τῷ Χριστῷ, εὐάρεστος τῷ θεῷ, καὶ
» δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. Πᾶσαι βούλεται ἐκείνους ὧν ἐγκλημάτων. ἁγγὰρ
διὰ βρώσεως ἢ πόσεως, φησὶν, ἔχομεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.
ΑΛΛΩΣ. Εἰ τῶν, ἁγγὰρ ἐστιν οὐ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, δεικνυσι Φωτ.
τὴν περὶ τὰ βρώματα αὐτῶν ἕεν, σφοδροτάτην οὖσαν καὶ πέρα τοῦ μέτρου. καὶ

αἰνίπεται ὡς, ἡ ἐν αὐτῇ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις ἐστὶ πρόσις, ἀλλὰ πλέον διηγωνίσασθε, ἅμα δὲ καὶ ἐν πρεπικῶς, ὅτι ἡ ὑσωρ' αὐτῶν οὕτως πρίεται, τί χρὴ πρᾶπ ἦν ὑσωρ' δικαιοζύνης καὶ ἡρήνης, καὶ τῆς πνευματικῆς χαρᾶς; ἀλλὰ δικαιοζύνη. πρία οὖν ἐστὶ τὰ ἀσάγοντα ἐς τὴν βασιλείαν; δικαιοζύνη, τουτέστιν ὁ ἀνάρετος βίος, ἢ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρήνη, ἐξ ἧ ἐκπῖς ὁμονοίας χαρά. ἐπιδὴ δὲ ἡ δικαιοζύνη ἐστὶ χαρὰ ἐπὶ αἰσχροῖς, πρὸς πίθησι τὸ, ᾧ πνεῖ ἀλίῳ, ὡς ἡ εἶπε. ταύτην λέγω τὴν ἡρίαν καὶ χαράν, τὴν ἐν πνεύματι ἁλίῳ γινομένην, τουτέστι, διὰ τοῦ ἁλίου πνεύματος ἡγουμένην. ὁ γὰρ ᾧ τούτοις δουλεύων τῷ Χριστῷ. οὕτως πράπων αὐτῷ ὡς χρεωστῶν, ὡς ὀφειλέτης, μετὰ φόβου καὶ μετὰ σωτριμμοῦ, ὡς πιστὸς δοῦλος θεοῦ. ὁ γὰρ φυσιούμενος καὶ ἀλαζονευόμενος ἐν τούτοις, οὔτε δουλεύει θεῷ οὔτε εὐάρεστος αὐτῷ ἐστιν. ᾧ δὲ καὶ αὐτὸ κενοδοξίας ἐπαλεῖν, καὶ ἡ διὰ φόβου ἢ ἀγάπιον θεοῦ. διὸ ἐπάγει, ὁ γὰρ ᾧ τούτοις δουλεύων τῷ Χριστῷ, ὅ ἐστιν ᾧ δικαιοζύνη καὶ χαρᾷ καὶ ἡρίνῃ πνευματικῇ ἐστὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. μὴ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι σε θαυμάσουσιν ὁρῶντες ἡρίνην ἔχοντα καὶ χαρὰν καὶ δικαιοζύνην, πρὸ διὰ τὰ χοίρια ἑαυτῶν ἀδιαφόρως.

» Ἄρα οὖν τὰ τῆς ἡρίνης διώκομεν, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐς ἀλλήλους. μὴ ἕνεκεν
» βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρά, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ
» τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι. Ἐστὶ οὖν ταῦτα ἀνωμολόγηται, φησὶ, ἐ δέδεικται
ὅτι καλὸν τὴ ἡρίνην, ταύτην, φησὶ, μετερχώμεθα, δι' ἧς ἔσαι καὶ ἡ πάντων οἰκοδομή.
μὴ ἕνεκεν βρώματος. ᾗ μόνον, φησὶν, ᾗκι οἰκοδομεῖς ἐγκαλῶν ἀεὶ διὰ τὰ βρώματα, ἀλλὰ
Οἰκουμ. καὶ ἰῶ ἔχει πίσιν κατὰ σεαυτὸν, φιλονεικότερος αὐτὸς πρῶν, ἐ λαμβάνει τέλειον τῆς
πίστεως παροῦσιν. τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. Ὁ θεός, φησι, διὰ τοῦ σώματος οἰκοδόμησε,
σὺ δὲ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ καταλύεις διὰ βρῶμα. ἔργον δὲ τοῦτό λέγει, τὴ σωτηρίαν
τῶν ἀνθρώπων. πάντα μὲν καθαρά. ἵνα μὴ τὴ πολλὴν τῶν ὑμαίνοντων ἐπιπλήξῃ,
βεβαιώσῃ τῷ λαθόντι τὸ πρατηρῆσθαι τὰ βρώματα, καὶ ἡσαύτην χωρεῖ λοιπόν. πάν-
τα μὲν καθαρά, φησιν, ἀλλὰ κακὸν τῷ διὰ σκανδάλου πνηροῦ ἐσθίοντι. τῷ διὰ πρὸς
κόμματος ἐσθίοντι. καὶ γὰρ ἡ ἀναγκασθεῖς φάγῃς, φησὶν, ᾗδὲν ὠφέλησας. μετὰ γὰρ
διακρίσεως βέβρωκας. ᾗ γὰρ τὸ φαγεῖν πρεῖσε καθαρὸν, ἀλλ' ἡ καθαρὰ γνώμη μετ' ἧς
» ἐσθίῃς. Καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μὴ δὲ πεῖν οἶνον, μὴ δὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου
» προσκόπτῃ ἡ σκανδαλίζεται, ἡ ἀσθενεῖ. Εὐπαῦτα ᾗ μόνον τῷ πιστῷ πραινεῖ
μὴ σφόδρα καθάπτεσθαι τὸ ἀσθενοῦντος, ἀλλὰ καὶ συγκαταβῶσαι αὐτῷ καὶ μὴ φα-
γεῖν κρέα, μὴ δὲ πεῖν οἶνον, κἂν ἄλλό τι δέοι παραιτῆσαι διὰ τ' σωτηρίαν τοῦ ἀδελ
φοῦσου. μείζην γὰρ ἔχει συγκαταβάσεως ἀφορμὴν ἡ ἀσθένεια. μὴ δὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελ
φός σου προσκόπτῃ ὅρα πῶς ἐν τῷ πρὸς τὸν πιστὸν λόγῳ, ὧν ὀλιγοπίστων καθάπτεται,
ἐν ᾧ τινι πράγματι προσκόπτει, ὅπερ ὧν τυφλουμένων ἴδιον. σκανδαλίζεται, δὲ
» ὅπερ ἐυσκανδαλίστων. ἀσθενεῖ, ὅπερ ὀλιγοπίστων. Σὺ πίστιν ἔχεις, κατὰ σεαυ-
» τὸν ἔχε. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν, ἐν ᾧ δοκιμάζει. Πίστιν ταῦτα,
πρὸ περὶ ὧν προκειμένων λέγει, οἷον βρωμάτων. ὡς ἦλε περὶ δογμάτων, ἐν τῷ
φανερῷ ὁμολογεῖσθαι πᾶσιν ὀφείλει. πᾶς μὲν γὰρ, φησιν, ὅστις ὁμολογήσῃ
τῷ ἐμοὶ

ἐν ἐμοὶ ἐμπροσθὲν ὧν ἀνθρώπων καὶ ἐξῆς. ταῦτα δὲ, καὶ κενοδοξεῖν αἰνίπεται τὸν τέλειον. τέλφος εἶ, φησι, καὶ ἀπηρτισμένος; τί προμετεύῃ τὸν ἀρετῶ; ἴσως ὁ θεὸς τὸ πρᾶγμα. μακάριός ἐστί, φησι, ὁ μὴ καταπρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει, τουτέστιν ἐν ᾧ ἂν δοκιμάσῃ πρᾶγμα τι ποιῶδε ἢ ποιῶδε, οἷον φαγεῖν τόδε ἢ μὴ φαγεῖν. πῶς δὲ ἔσαι τοῦτο; ἀπὸ καθαροῦ συνειδότος. ἐπειδὴ γὰρ εἶπε καθ' σεαυτὸν ἔχε πίστιν, φησὶν, ὅτι καὶ πάντες σε μὴ μφωνται οἰκονομικῶς τι ποιοῦντα, ἡ διὰ σωτηρίαν τῆς ἀδελφοῦδυ, τὸ δὲ σὸν συνειδὸς ᾗ κατακείνη σε, μακάριος εἶ. ἐκδὴ τούτων τὸν ἀθενῆ πολήπῃ. ᾗ γὰρ ἐκτὸς συνφδότος ὁ σέφανος καὶ ὁ μακαρισμὸς ὧν πιστῶν, δηλονότι καὶ ἡ κατάκρισις. μὴ οὖν τι διάκρισιν ἔσαι, διὰ τὸν ἀναγκαῖον, φησίν. ὁ μὴ κρί-
νων ἑαυτόν. Αντιπίπτον λύει. Τί οὖν, φησιν, ἀν διὰ τὸν ἀθενῆ μὴ δὲ ἐγὼ φάγω; οὐ Φωτ.
πραβάλλομαι αὐτῷ; ᾗ γίνομαι αὐτῷ ὅμοιος; πρὸς οὖν τοῦτο μονονουχὶ λέγῃ, ὅτι, μὴ γένοιτο. ἡ γὰρ πίστις ᾗ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθαρὰ ἐ ἀκίβδηλος μένει. εἶτα, τί δὲ λέγω, ὅτι ᾗδὲν πραβλάπῃ ἐκτούτου, ἐ ὅτι ἡ πίστις ᾗ μένει ἐνώπιον τοῦ θεοῦ; ἐ μα
καρισμὸν προσλαμβάνεις σεαυτῷ, ἐὰν διὰ τ' ὠφέλειαν ἐ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ ᾗ πρόγλις. μακάριος, φησὶν, ὁ μὴ καπρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζῃ, τουτέστιν ὁ ἔχων τὸ συνφδὸς αὐτὸ, μαρτυροῦ αὐτῷ. ᾗκ ἐν τούτῳ μόνον, ἐν ᾧ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ ἀλλὰ
χεται βρωμάτων, ἀλλὰ ἐ ἁπλῶς ἐν παντὶ πράγματι ὃ ἂν διὰ δοκιμῆς ἀκριβοῦς κα
τανοήσῃ ὅτι ἀγαθόν ἐστιν, ἔπειτα πράπῃ αὐτὸ, τὴν συνείδησιν ἔχων μαρτυροῦσαν. μα
κάριος ἐστὶν ὁ τοιοῦτος, τοῦτον ἀπέχῃ τ' βλάβην ἵνα ἕνεκεν τούτου δέξασθαι.

» Ο δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται, ὅτι ᾗκ ἐκπίσεως. πᾶν δὲ ὃ ᾗκ ἐκπί-
» στεως, ἁμαρτία ἐστί. Τοῦτο πάλιν πρὸς τ' ὑμαίνοντα. τί γὰρ αὐτ' ἐκβιάζῃ φαγεῖν,
οὕτως ἐσηριγμένον; ᾗκ οἶσας ὅτι ὁ διακρινόμενος ἐὰν φάγῃ κατακέκριται ὅτι μὴ
ἐκ πίστεως, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἡ αἰδοῦς; ᾗδὲ γὰρ ἐπίστευσεν αὐτὸ καθαρὸν εἶναι, καὶ
οὕτως ἔφαγεν. τί οὖν αὐτῷ πρόφασις γίνῃ κατακρίσεως ἀναγκάζων αὐτὸν ἑαυτῷ σκανδαλιζόμενον; εἶτα λοιπὸν καὶ ἀπόφασιν λέγῃ, ὅτι πᾶν ὃ ἂν τις ποιῇ οὐκ ἐκπί-
» στεως, ἁμαρτάνῃ. Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, καὶ τὸ
» κήρυγμα Ιησοῦ Χριστοῦ κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου, χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου φανε-
» ρωθέντος δὲ νῦν. Τὸ ὑσπρβαλόν. τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι, δόξα ἐς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. ὑμᾶς στηρίξαι. λοιπὸν ἐπεύχεται τοῖς ἀθενέσιν. εὐχῆς γὰρ εἶχον χρείαν μᾶλλον, ἡ συμβουλῆς. ἢ τῶν δὲ στηρίξαι, δηλοῖ ὅτι σαλεύονται. εἶτα ἐπά
γει καὶ τὸν τρόπον τοῦ στηριγμοῦ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου. Ινα οὕτως ζῶσι, φησὶν, Οἰκουμ.
ὡς τὸ εὐαγγέλιον διαγορεύῃ. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. μετὰ τὴν παραίνεσιν ἔωθεν ἀεὶ ἐυχεσθαι, ὃ καὶ ἐνταῦθα ποιεῖ, ὑσπρ' τῶν ἀτελεστέρων ἐυχόμενος. καὶ οὐ μόνον λόγῳ σαυδεύων, ἀλλὰ καὶ τὴν παρὰ θεοῦ συμμαχίαν διάγων. ἡ δὲ ἀκολουθία τῆς σωτάξεως τάδε. τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι διὰ Ιησοῦ Χρι
στοῦ, ᾧ δόξα ἐς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. τὸ γὰρ, ᾧ, ἄρθρον, ἐκτοῦτου κεῖται. διὰ τ' διὰ τοῦ τὸν λόγον ἐπαναλήψεως, πραληφθέν. τῷ δυναμένῳ ὑμᾶς τοῦτο τελεῖς τοῖς σαλευομένοις στηρίξαι. πῶς δὲ τὸ εὐαγγέλιόν μου; τουτέστιν ἵνα κατέχητε ἃ

διδάσκω. τὸ δὲ εὐαγγέλιόν μου καὶ τοῦ Χεισοῦ τὸ κήρυγμα, ἔν ἐστιν. ὐχ ἡμέτερα
γὰρ τὰ δόγματα, ἀλλ' ἐκείνου οἱ νόμοι. καὶ ἀπεκάλυψιν μυστηρίου. μυστήρια πᾶσης
σημεῖον, τὸ, μυστηρίων ἡμᾶς χρεύεσθαι κοινωνούς, πράγματος πάλαι μὲν προωρισμέ-
νου, φανέντος δὲ νῦν διὰ γραφῶν προφητικῶν. ὥστε τί φοβῇ σὺ ὁ ἀληθὴς μὴ ἀπο-
στῆς τὸ νόμου, ἐαθίων τὰ χοίρια; ἰδοὺ γὰρ αἱ γραφαὶ πᾶσαι τὸ τὸ μυστήριον κηρύτ-
τουσι, τὸ τὼ ἀδιαφορίαν ὧν βρωμάτων ἐσάγον. ἀλλὰ καὶ καθ' ἑπιταγὼ τὸ αἰω-
νίου θεοῦ ἐστιν. ὑκοῶν, ὑ δεῖ θεῷ ἀντιτάπεσθαι, ἀλλὰ πίστευειν καὶ ὑπακούειν.
ὑπακοῆς γὰρ ἡ πίστις δεῖται, ὑ φιλοπραγμοσύνης. ὀμὰ καὶ πάντα τὰ ἔθνη οὕτω πι
στεύσ. πᾶσι γὰρ ἐγνωρίσθη. πῶς οὖν αὐτὸς ἐπὶ τῷ νόμῳ δουλεύεις; μόνῳ δὲ σοφῷ
θεῷ εἴτε, πρὸς ἀντιδιατολὼ ἀγγέλων καὶ ἡμῶν, ἢ ὧν ψευδονύμων θεῶν, ὑ δὲ
ὑοῦ ἢ τὸ πνεύματος, ἅπαξ. ὁ ὑὸς γὰρ ἐστιν ἡ θεία τὸ πατρός. αὐτῷ οὖν ἡ δόξα τῷ
φανερώσαντι τὸ μυστήριον, ὑ τῷ νόμῳ ᾧ προσεδρεύσ ἐπὶ συμπρατηρούμενος τὰ ῥη-
ματα. τὸ δὲ διὰ Ιησοῦ Χεισοῦ, δύναται μὲν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, σωτὰ χθῆναι τῷ
σωαμβῴῳ ὑμᾶς στηρίζαι διὰ Ιηοῦ Χεισοῦ. αὐτὸς γὰρ ἐγνώεισε τὸ μυστήριον τοῖς ἔθνε
σιν, ὁ ἡνις μαθητὰς ἀπεστείλας ἐς τὸ μαθητεῦσαι πάντα τὰ ἔθνη. τὸ δὲ, ὧ, πλεοτόν.
καὶ τὸ κήρυγμα Ιησοῦ Χεισοῦ. Τί δέ ἐστι τὸ κήρυγμα τὸ Ιηοῦ; ἵνα γνώσκωσι
σέ, φησι, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ιησοῦν. ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα. ἐγὼ καὶ ὁ
πατὴρ ἕν ἐσμεν. καὶ ὡς ὁ Πέτρος, φησὶν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὑὸς τὸ θεοῦ τὸ ζῶντος.
καὶ ὅτι πάντων κρίσιν πᾶσαν ὁ ὑὸς ἔχῃ. καὶ πρευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη
βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τὸ πατρὸς καὶ τὸ ὑοῦ καὶ τὸ ἁγίου πνεύματος. καὶ
τὰ ὅμοια. καὶ τὸ κήρυγμα Ιησοῦ Χεισοῦ. τίς δέ ἐστιν οὗτος ὁ Ιηοῦς Χεισός; ὁ δὲ ἀρ
χῆς μὲν σωὼν τῷ πατρὶ φανερωθεὶς νῦν. πῶς δὲ φανερωθείς; τὸ μυστηρίου, φη-
σὶν, ἀπεκαλυφθέντος. ὃν χρόνοις γὰρ αἰωνίοις τὸ σεσιγημένου ὑπῆρχε, μόνῳ τῷ
πατρὶ καὶ τῷ ὑῷ καὶ τῷ πνεύματι γνωσιόμενον. νῦν δὲ τὸ μυστηρίου ἀπεκαλυ-
φθέντος, ἐς πάντα τὰ ἔθνη ἐφανερώθη ὁ Χεισός, ὑὸς ὢν τὸ θεοῦ καὶ θεὸς ὁμοού-
σιος. ἀλλὰ πῶς ἐφανερώθη; διὰ ὧν προφητῶν, διὰ ὧν γραφῶν αὐτῶν. καὶ πόθεν
οὗτοι ἐλάλησαν καὶ ἔγραψαν; ἐπιτάποντος καὶ ἐμπνέοντος αὐτοῖς τὸ παναγίου
πνεύματος. τὸν γὰρ αἰώνιον θεὸν καλεῖ, ρυτέσιν ἄχρονον. τί οὖν τὸ ἔργον ὧν προ-
φητικῶν γραφῶν, ἃς διὰ τὸ πνεύματος ἐλάλησαν; γνωεισθῆναι τὸν Χεισὸν πᾶσιν
ἔθνεσι. πῶς; ὑπακουσάντων αὐτῶν τῇ πίστει, διὰ ὧν εὐαγγελισαμένων αὐτοῖς
ταύτῃ. ὧν τὸ πλεῖσον μέρος ὁ τὸ Παύλου δρόμος καὶ τὸ εὐαγγέλιον ἤνυσεν. ἔχεις
οὖν καὶ ταῦτα τὼ τριάδα σωαπομλύω. διὰ μὲν τὸ, σοφῷ θεῷ, τὸν πατέρα.
διὰ δὲ, τὸ Ιηοῦ Χεισοῦ, δηλονότι τὸν ὑόν. διὰ δὲ τὸ, καθ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου
θεοῦ τοῦ προφήτας προφητεῦσαι, τὸ ἅγιον πνεῦμα. καὶ ὅρα πῶς ὑψηλῆς καὶ ὡς
ἀληθῶς γραμματόδρόμου διανοίας Παύλου τὸ ὀξυωπές. ἐπεὶ γὰρ ὡς ἐπίπαν τὸ μὲν
θεὸν εἶναι πνεῦμα, ὑ προσίσταται τισι, τὸ δὲ ἄχρονον εἶναι προσίσταται τοῖς πολ-
λοῖς, ἡμφὶ ταῦτα. καὶ τὸ μὴν ὁ προῦσι ἀπίσιν ἢ μὴ Παῦλος εἰδέα, τίθησιν ἐπὶ
τὸ πνεύματος, αἰώνιον θεὸν καλῶν. τὸ δὲ ὃ καὶ μὴ μαρτυρομένος εὐλογητὸν νομίζειν
ἐπὶ τὸ

Φωτ.

ἐπὶ τὸ πνεύματος, τὸ τὸ πίστει μηδὲν διαλύσ, ἐπὶ δὲ πατρὸς, θεὸν ἀποκαλῶ.
ὑ γὰρ ἐδεδίᾳ μήτις ἀφαιρήσῃ ὧν πολλῶν, ἢ τὸ θεὸν ἀπὸ τὸ πνεύματος, ἢ τὸ
αἰώνιον ἀπὸ τὸ πατρὸς, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ὑοῦ. τὸ γὰρ χρόνοις αἰωνίοις, καὶ τὸ,
φανερωθέντος, τὸ ἄχρονον κηρύσσ τὸ ὑοῦ, πρὶ ὁ προσκόπλον ἐμελλόντινες, τὸ προ
θεσπεσύνου. ὥσπερ οὖν ῥηθέντος τὸ ὑοῦ καὶ τὸ πνεύματος αἰωνίου, καὶ τὸν πατέρα
αἰώνιον ἡ ἀκολουθία δίδωσιν ἐννοεῖν, οὕτω θεοῦ ῥηθέντος τὸ πατρὸς, καὶ ὁ ὑὸς καὶ
τὸ πνεῦμα ἡκότως νῦν ἀῤῥήτῳ καὶ θεοπρεπεῖ θεότητι νοηθεῖσιν αὖ, καὶ οὔτε τὸ αἰώνιον τὸ
πατρὸς ἀφαιρεθεῖν, οὔτε τὸ θεὸν τὸ πνεύματος ἢ τὸ ὑοῦ ἀποστερηθεῖν. ἐπὶ τὸ ἡ-
σεῖν δὲ τὸν θεῖον Παῦλον ἐπὶ τὸ πατρὸς νῦν ταῦτα, τῷ θεῷ σωάψαντα τὸ, μόνῳ,
πᾶς ὡς ἀληθῶς ἓν τὸ πνεύματος θεότης, ἐ πᾶς ἐκεῖθεν χορηγουμένης Παύλῳ διά-
νοίας. νῦν οὕτω γὰρ τέθεικε τὸ, μόνῳ, ἐν ᾧ πᾶσιν ἐστὶν ἀναμφίβολον ἐ τοῖς λίαν φιλο
νείκοις, ὅτι ἐ ὁ ὑὸς ἐ τὸ πνεῦμα ἡκ ἀποστέρηται τούτου. τί τοῦ τοιούσης; ἵνα καὶ νῦ
ὅις αἰ ἑτέροις θεοπρεπέσι νοήμασι ἐ ὀνόμασι, τὸ, μόνον, ἐπισωαπόμλυον ἀκούσης,
μὴ πρὸς ἀντιδιατολὼ τὸ ὑοῦ καὶ τὸ πνεύματος τῷ φωνῷ ἐκλάβοις, ἀλλὰ πρὸς ἀν-
τιδιατολὼ μὲν ὧν ἄλλων ἀπάντων, ἕνωσιν δὲ καὶ σωάφειαν τῆς μοναρχικῆς
τριάδος. ὁ γὰρ ἐνταῦθα τοῦ νοεῖν φανερῶς ὑποτιθεὶς, καὶ ἐπὶ ὧν παραβλησίων τῷ
αὐτῷ ὑπόλιψιν ἔχειν διακελεύεται. ἵνα οὖν ἀκούσας θεὸν τὸν πατέρα; ἐ τὸν ὑὸν ἐ τὸ πνεῦ
μα σωεξακούσῃ σοφόν. αἰώνιον εἶπεν τὸν ὑὸν ἢ τὸ πνεῦμα; καὶ τὸν πατέρα οὕτω μοι
νόηθι. βασιλέα εἶπεν τὸν πατέρα, σωατὸν, ἐξουσιαστήν; καὶ τὸν ὑὸν ἐ τὸ πνᾶ οὕτω σε
δοξάσθαι χρή. μόνον εἶπεν καλῶς, ἵνα τῇ μοναδικῇ τριάδι σωτηρήσῃ τὸ ἐξαίρετον,
ἀλλ' ἵνα σχίσας αὐτῷ, ἀφαιρήσῃ τὸ ἀξίωμα. μόνον ὅταν σωάψῃ, τὰ ἄλλα πάν-
τα διατέλλῃ, ἐκείνην δὲ μᾶλλον διὰ τὸ, μόνον, ἐνοπτέον, τὴς φυσικῆς σχέσεως
ἀμερίζων τὸ ἀδιάστατον, ἀλλὰ συσφίγγων ταῖς ὧν ἀκροατῶν διανοίαις τὼ ἑνό-
τητα. καὶ τὸ κήρυγμα Ιησοῦ Χεισοῦ. ὁ Χεισὸς αὐτὸ ἐκήρυξέ, φησιν, ἡκοῦν ἡκ ἀν-
θρώπων οἱ νόμοι τὸ ἐυαγγελίου, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Χεισοῦ. τὸ ἀξιόπιστον δὲ αὐτῶν δεί-
κνυσιν, ἀπὸ τὸ κηρύγματος καὶ τὸ ὀνόματος. ἐυαγγέλιον γὰρ λέγεται. πρῶτον δὲ
τὸ κήρυγμα τὸ Χεισοῦ; αὐτὸς ὁ Χεισὸς. καθ' ἀποκάλυψιν μυστηρίου. τὸ δηθέντος,
φησὶ, καθ' ἀποκάλυψιν μυστηρίου. πρῶτον; τὸ σεσιγημένου μὲν νῦν δὲ προλαβοῦ
σιν αἰωνίοις χρόνοις, ὅ ἐστι πολλοῖς. φανερωθέντος δὲ νῦν. σημείωσαι δὲ τὸ εἶναι αὐτὸ
πολλῆς τιμῆς δῶρον, ὑ μόνον ἐκτὸ κηρύξαντος Χῦ, καὶ ἐκτὸ λέγεσθαι ἐυαγγέλιον,
ἀλλὰ καὶ ἐκτὸ νῦν δὲ μῖν καθ' δωρεὰν φανερωθῆναι ἢ καὶ ἦν προαιώνιον. ἐξ ἀρχῆς
ἦν ὁ ὑὸς, ἀλλὰ νῦν ἐγνώθη, ἀγνοούμλυος τὸ πρίν. Διάτε γραφῶν προφητι
κῶν, κατ' ἐπιταγὴν τὸ αἰωνίου θεοῦ ἐς ὑπακοὴν πίστεως, ἐς πάντα τὰ ἔθνη γνωεισθέν
τος, μόνῳ σοφῷ θεῷ διὰ Ιηοῦ Χεισοῦ, ᾧ δόξα ἐς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

Πῶς δέ, φησιν, ἐφανερώθη; διὰ γραφῶν προφητικῶν, οὕτως τὸ πατρὸς ἐπιτά-
ξαντος γνέσθαι. ταύτῃ δὲ τὸν ἄπιστον ἐς πίστιν προτρέπεται. τί γὰρ φοβῇ ἐλικρινῶς
αὐτῷ πιστεῦσαι; οἱ προφῆται εἶπον, ὁ θεὸς ἐρρέθη. ἐς ὑπακοὴν πίστεως. ὑπα-
κοὴς γὰρ χρείαν ἔχει ἡ πίστις, ἵνα μήτις παρισεργάζηται, διὰ τί νῦν ἐφανερώθη, καὶ
διὰ τί

δλατί σάλαι ἐσιγᾶτε. ἡς πάντα τ̃ ἔθνη. μὴ φοβοῦ, φησιν, ɣ̃ σὺ μόνος πιστεύεις, ἀλλὰ καὶ σᾶσα ἡ οἰκουμλύη. μόνῳ σοφῷ θεῷ. πὸς ἀνδλασολιὼ ὧν ψευδωνύμων θεῶν, ɣ̃ τ̃ Χεισοῦ, ἢ τ̃ πνεύματος, μὴ ὑλύοιτο. δλὰ Ιηοῦ Χεισοῦ. γνωεισθέντος ὢ τοῖς ἔθνεσι δλὰ Ιηοῦ Χεισοῦ ὡς καὶ κυρύξαντος. λοιπὸν δλὰ μόνου τ̃, μόνῳ σοφῷ θεῷ
Οἰκουμ. λὶ δόξα. Η ΟΥΤΩΣ. Τῷ δὲ δυναμλύῳ ὑμᾶς στηρίξαι μόνῳ σοφῷ θεῷ,
Φωτ. στηρίξαι δὲ πῶς; δλὰ Ιηοῦ Χεισοῦ, δόξα, φησιν, ἡς τοὺς αἰῶνας ἀμλύ. Ωλὶ δόξα. τ̃, ᾧ, πρέλκεται. Τὸ, ᾧ λὶ δόξα, πὸς τ̃ τρία ἀκουσέον. ὡς τ̃, τῷ δὲ δυναμλύῳ ὑμᾶς στηρίξαι μόνῳ σοφῷ θεῷ. ἐ ὡς τ̃, καθ' ἐπιταγὴν τ̃ αἰωνίου θῦ. ἐ ὡς τ̃, δλὰ Ιηοῦ Χῦ. τῆς τριάδος γὰ δλὰ τῦτων δυλουμλύης, καὶ τ̃ τριάδι πὼ δόξαν ἀνήνεγκον.
Κεφ. ιθ'. 15 » Οφέλομλυ δὲ ὑμεῖς οἱ δυνατοὶ τ̃ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βασάζειν, καὶ μὴ
» ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκασος λιμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τ̃ ἀγαθὸν πὸς οἰκοδομύ.
Πρὸς τοὺς ὑμαίνοντας τρέφε τὸν λόγον, διδάσκων δεῖν συγκαταβαίνειν τοῖς ἀσθενέσι. χρῶσοῦμεν γὰ τῦτ', φησιν. ὅρα δὲ πῶς ἐυτελίζε τοὺς ἀσθενεῖς. πεὶ μὲν γὰ τῶν ἄλλων φησὶν οἱ δυνατοὶ, στοὶ τῦτων δὲ, τὰ ἀσθενήματα, καὶ τῶν ἀδυνάτων, καὶ τ̃ βασάζειν. καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἀμφὶ τῷ πλησίον δλὰ τῆς συγκαταβάσεως. δυνατὸς εἶ καὶ πισὸς, λαβέτωσαν πεῖραν ὁ ἀσθενὴς δλὰ τῆς συγκαταβάσεως. δεῖ γὰ ἕκασον λιμῶν τῷ πλησίον ἀρέσκειν, ἀηὶ ἐπιδλὶ δῦναι ἀρέσκειν καὶ ἐπὶ κακῷ, προσέτικεν, ἡς τ̃ ἀγαθὸν πὸς οἰκοδομύ. τῦτο γὰ ποιῶν, οἰκοδομήσεις αὖ-
» τὸν καὶ διορθώσεις. Καὶ γὰ ὁ χεισὸς ὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν, ἀμφὶ καθὼς γέγραπται,
» οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ. Εἰ ἠθέλησε, φησιν, ὁ χεισὸς τ̃ ἑαυτῦ σωσαι, οὐκ ἂὐ ἔπαθεν. δεῖν γὰ αὐτῷ μὴ δὲ ὑρεισθῆναι, ἀηὶ οὐχ ἑαυτῷ ἤρε-
Ιωάν. σεν, οὐδὲ τ̃ ἰδίου ἐφρόντισεν, ἀμφὶ τ̃ λιμετέρου συμφέροντος. ΑΛΛΟ. Εξὸν αὐτῷ μὴ ὀνειδισθῆναι, μὴ παθεῖν ἅπ' ἔπαθεν, εἶγε τ̃ ἑαυτῦ ἐσώσατο, ἀμφὶ τ̃ ἡμῶν σωτῆρα, τ̃ ἑαυτῦ παρεῖδε, ἐ ὑρίσθη, ἐ πνιρὰν πὰ πολλοῖς ἔλαβε δόξαν. ἀμφὶ καθὼς γέγραπται. οὐδέν, φησι, ξένον γέγονεν, ἀηὶ οἱ ἐν τῇ παλαιᾷ ὀνειδίσαντες καὶ
» ὑρίσαντές σε στεῤῥότερον, οὗτοι καὶ κατ' τ̃ ὄχλου ἐμοῦ ἦλθον. Οσα γὰ προε
» γράφη, ἡς πὼ λιμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη, ἵνα δὲ τῆς ὑπομονῆς ἐ τῆς πα-
» ρακλύσεως τῶν γραφῶν, πὼ ἐλπίδα ἔχωμεν. Ταῦτα, φησι, πὸς λιμετέραν διδα σκαλίαν γέγραπται, ἵνα μιμώμεθα, καὶ ὑπομείνωμεν. ἵνα δὲ τῆς ὑπομονῆς. ἵνα φησὶ, πρακαλούμενοι ὑπὸ τῶν γραφῶν, καὶ δι' τῆς ἐκεῖ γεγραμμένης ὑπομονῆς νευρούμενοι, μιμώμεθ' ἡς πὼ ἐλπίδα τ̃ θεοῦ. λὶ γὰ ὑπομονὴ, τῆς ἐλπίδος ἐσὶ κα-
» τασευαστικὴ. καὶ λὶ ἐλπὶς πάλιν τῆς ὑπομονῆς. Ο δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς ἐ τῆς
» παρακλύσεως, δῴη ὑμῖν τ̃ αὐτ̃ φρονεῖν τὸν ἀλλύλοις κατ' Χεισὸν Ιηοῦν, ἵνα ὁ-
» μοθυμαδὸν τὸν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν ἐ πατέρα τ̃ κυρίου ἡμῶν Ιηοῦ Χεισοῦ.
» διὸ πεσλαμβάνεσθε ἀηύλους, καθὼς ἐ ὁ Χεισὸς προσελάβετο ἡμᾶς εἰς δόξαν θῦ.
Δείκνυσιν ὅτι μετὰ τῶν γραφῶν καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν διδασκαλίας καὶ πακλύσεως, καὶ ἐυχῶν χρεία πὸς τ̃ ὑπασασθαι πὼ τ̃ θεοῦ βοήθειαν. δῴη ὑμῖν τ̃ αὐτ̃ φρονεῖν. ἀγάπιω αὐτοῖς ἐπεύχεται, ἀηὶ ἐπιδλὶ δῦναι καὶ ἐπὶ κακῷ ἀγάπιν, διαιρῶν ἐκείνης

ἐκείνης τ̃ πίω, ἐπάγγελμα τ̃ Χεισὸν Ιηοῦν. ἵνα ὁμοθυμαδόν. τί δὲ τ̃ ὄφελος τῦ ἀγάπιν ἔχειν; καὶ τ̃ αὐτ̃ φρονεῖν μετ' ἀλλύλων; αὖπόν, φησι, γίνεται, τῦ πάν τας ὁμοθυμαδὸν μιᾷ ψυχῇ δοξάζειν τὸν θεόν. διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλύλους. ἐπιδλὴ τῶν τ̃ οὕτως ἔχει, φησὶ, προσλαμβάνεσθε ἀηύλους, τυτέστι καταλλάσσε σθε ἑαυτοῖς. καὶ πάλιν ἐν ὑπολείγματι τὸν Χεισὸν φέρε. πὸν δὲ πρισῶντες, τ̃ θεὸν δοξάσετε δλὰ τῆς ἀγάπης. ἡς δόξαν θεοῦ. τ̃ ὑποβολύν, πὸς λαμβάνεσθε
» ἀλλύλους ἡς δόξαν θεοῦ. Λέγω δὲ Χεισὸν Ιηοῦν διάκονον γεγενῆσθαι πεπιτ-
» μῆς, ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ ἡς τ̃ βεβαιῶσαι τοὺς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων.
Τοῖς ἰουδαΐζουσιν ἐγκαλεῖ, καὶ φησιν, ὁ Χρισὸς ἐλθὼν σωέπραξε τῷ πατρὶ, ἡς τ̃ τοὺς πὰ αὐτὸν δοθείσας τοῖς ἀμφὶ τὸν Αβραὰμ ἐπαγγελίας ἡς πέρας ἐληλυθέναι. σωέπραξε δὲ τὸν νόμον ἅπαντα πληρώσας, καὶ πεπιτμηθείς. πὸν γὰ λέγει τ̃ διάκονον γεγενῆσθαι πεπιτμῆς, ἵνα καὶ ταύτῃ βεβαιώσῃ καὶ πληρώσῃ τὸν νόμον.
Φωτ. λέγω γὰ Χρισὸν Ιηοῦν καὶ ἐξῆς. Οἷον πῶς πεσελάβετο ὑμᾶς ὁ Χρισὸς; οὕτω λέγω, φησί. τοὺς μὲν Ιουδαίους, πεπιτμημένους καὶ χριματίσας κατ' σάρκα ἐκπὸ πέρματος αὐῶν, ἐξ οὗ ἀληθεῦσαι τε σωήργησε τὸν πατέρα, καὶ τοὺς ἐπαγγε λίας ἐκπληρῶσαι. ἵνα γὰ μή τις εἴπῃ, καὶ τίς χρεία τ̃ προσλιφθῆναι τοὺς Ιουδαίους, πάλαι τῷ πατρὶ προσφωνῆσας ὄντας, καὶ ἐπαγγελίας ἐκδεχομένους, ἃς οὐχ οἷόν τε ἦν μὴ ἐκβῆναι, ἐπεὶ παναληθὴς ὁ ὑποσχόμενος; ταῦτά, φησιν, ὅτι καὶ πεσελήφθησαν οἱ Ιουδαῖοι, καὶ ἐπαγγελίας ἐδέξαντο, ἢ μὴ πεσελάβετο αὐτοὺς ὁ ὢν σαρκωθεὶς καὶ πεπιτμηθείς, οὔτε ὢν ἐπαγγελιῶν ἠξιώθησαν ἄν, ἑαυτοὺς ὢν ῥύπλων πραβάτας ἀπεργασάμλνοι, οὔτ' ἂν τ̃ πεὶ πὼ ἀληθειαν ἄπρεπον καὶ ἀμετανόλητον τ̃ πατρὸς ἡς συμφέρον αὐτοῖς ἐχρημάτιζε, δλὰ τῆς πραβάσεως παρεμπεσόντος πάντως ἀπρβῆναι. διὸ προσλαβόμλνος αὐτοὺς ὁ πεπιτμηθείς, ὁ τ̃ πατρὸς ἀληθείας σωέπραξε, καὶ τοὺς ἐπαγγελίας τελεσθῆναι καὶ βεβαιωθῆναι σωήργησεν. ἀλλὰ τοὺς μὲν Ιουδαίους, οὕτω τε καὶ δλὰ ταῦτα. τοὺς δὲ ἔθνη, φησι, δλὰ τί πεσελάβετο; δι' ἄφατον ἔλεος, καὶ τ̃ δοξασθῆναι μᾶλλον τὸν πατέρα. ἢ γὰ τοὺς ἐπαγγελίας ἐκπληρῶσαι, καὶ μὴ δόξαι τισὶ ψεύσασθαι τὸν πατέρα, ἡς δόξαν αὐτ̃ σωτελεῖ, τ̃ μὴ δ' ὑποχέσθαι, μὴ δ' ἐπαγγείλασθαι, ἀηὶ οὕτως ἀπρόσον χαείσασθαι τοὺς ὑποφυῆ ἐ ἀνέλπιστα, πῶς γὰ χὶ ἡς ἄφατον δόξαν τ̃ πρὸς ζωτελέσῃ; Του αὐτ̃.
ΑΛΛΩΣ. Ο Χρισὸς μόνος ἐπλήρωσε τὸν νόμον, πάσας τοὺς ἐντολὰς κατορθώ σας. ἀλλὰ καὶ Ιουδαῖος ἦν κατὰ σάρκα. πὸν γὰ καὶ δλὰ τῆς πεπιτμῆς δηλοῦται. ἀλλὰ καὶ οἱ αὐτῷ ὑποτεταγμένοι, ὡς τοὺς ἄρτρα τὸν ὑρανοῦ ἐπληθύνθησαν, καὶ ὡς τὴ ἄμμος ἡ πὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. ὥστε αὐτὸς καὶ τῷ πατρὶ σωήργησεν ἡς τ̃ ἀληθεῦσαι, καὶ ἡς τ̃ τοὺς πὸς τὸν Αβραὰμ ἐπαγγελίας ἀπληροθῶσαι, κατορθώσας μὲν πᾶσαν ἐντολὴν, ἡς Αβραὰμ δὲ πέρμα λογισθείς, πᾶσαν δὲ πὼ οἰκουμλύω πληρώσας δλὰ τῶν πίστεων. Διάκονον γεγενῆσθαι πεπιτμῆς. ὃν καὶ οὕτως νοῆσαι. διάκονος γέγονεν ὁ Χρισὸς τῶν Ιουδαίων, τυτέστιν ὑπὲ τ̃ τοῖς Ιουδαίοις ῥητὸς γενέσθαι τῶν ἐπαγγελιῶν, ἵνα καὶ ὁ ταύτας ἐπαγγειλάμλνος πατὴρ ἀλη-
θεύσῃ.

θέυσιν. ἡς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων. ὑπερ τοῦ ἀληθεῦσαι, φησί, τὸν ἐπαγγειλάμενον πατέρα. ὁ δὲ νόμος γὰρ ἴσχυσεν αὐτὰς βεβαιῶσαι. πῶς οὖν, φησιν, γὰρ ἄρτιον, τὸν βεβαιώσαντα ἡμῶν τὰς ἐπαγγελίας αὖ ἐλαβον οἱ πατέρες, Χειστὸν παρορᾶν, καὶ τὸ νόμου ἔχεσθαι τὸ μὴ ἰσχύσαντος τὰς ἐπαγγελίας λῦσαι φυλάξαι; Τὰ δὲ ἔθνη ὑπερ ἐλέους δοξάσαι τὸν θν καθὼς γέγραπται. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. καὶ πάλιν λέγει, εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ πάλιν, αἰνεῖτε τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. καὶ πάλιν Ησαΐας λέγει. ἔσαι ἡ ῥίζα τοῦ Ιεσσαὶ, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

Οἱ μὲν Ιουδαῖοι κατὰ ἐπαγγελίας ἦσαν δεξάμενοι, ἡ καὶ μισθὸν ἐξ αὐτῶν ἀφελήθησαν, ἡ μὴ Χειστὸς αὐτὰς ἐβεβαίωσεν. ὑμεῖς δέ, φησι, τὰ ἔθνη, ὑπερ μόνης φιλανθρωπίας ὀφείλετε δοξάζειν τὸν θν, ἐπειδὴ μήτε ἐπαγγελίας εἴχετε, ἀλλ' ἢ λελήθητε, τῆς χάριτος τὸ πᾶν ποιησάσης. ὅθεν οὖν, φησιν, ἀπελήλυθε χάριτι χριστοῦ, τοσοῦτον ὀφείλεται ἐστὶ τὸ θεοῦ, ἡς τὸ βασταζόμενος ὀλιγοπίστους ἐξ Ιουδαίων. ὑπερ μὲν δόξα θεοῦ, ἡ ὁμόνοια ὑμῶν καὶ ἡ εἰρήνη. διαλέγεται μὲν τοῖς ἐξ ἐθνῶν πιστοῖς, οἷς μάλιστα ἐστέκεντο τὰ πραγματευόμενος τὰ βρώματα. ΙΩΑΝΝΟΥ. ΕΙΣ ΤΟ ΟΛΟΝ ΧΩΡΙΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥ, ΛΕΓΩ ΔΕ ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ. Επαγγελία πρὸς τὸν Αβραὰμ ἣν μεμνημένη λέγουσα. ἐν σοὶ εὐλογηθήσονται πάντα τὰ ἔθνη, ἀπελθόντος κελεύσεως ὑστέρησεν μετὰ τοῦτο οἱ ἐκ σπέρματος Αβραὰμ πάντες. ὁ μὲν νόμος ὀργὴν αὐτοῖς ἠργάζετο παραβαινόμενος, καὶ τῆς ἐπαγγελίας ἀπεστέρει λοιπὸν ἐκείνης τῆς ὧν πατέρων. παραβαινόμενος γὰρ ὁ ὢν ὁ, σωτὴρ ἔταξε τῷ πατρὶ ἡς τὸ ἐξ ἐπαγγελίας ἀληθεῦσαι ἐκείνας. πάντα μὲν τὸν νόμον πληρώσας ἐν ᾧ καὶ περιτμηθεὶς ὑπερ. καὶ ταύτῃ καὶ διὰ τοῦ σταυροῦ ἀπαλλάξας τοὺς ἐπὶ τῇ παραβάσει, γὰρ ἀφῆκε διαπεσεῖν πρὸς ἐπαγγελίαν. ὅταν οὖν λέγει διάκονον περιτομῆς, τὸν λέγει, ὅτι ἐλθὼν καὶ πάντα τὸν νόμον πληρώσας, καὶ περιτμηθείς, καὶ νομισθεὶς σπέρμα τοῦ Αβραὰμ, ἔλυσε πρὸς κατάραν πρὸς νομικὸν, ἔπαυσε πρὸς ὀργὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύοντες λοιπὸν ἐποίησε τοὺς μέλλοντας δέχεσθαι πρὸς ἐπαγγελίαν. ἵνα οὖν μὴ λέγωσιν οἵτινες ἐγκαλούμενοι, ὡς οὖν ὁ Χειστὸς περιετέμετο; καὶ πάντα τὸν νόμον ἐφύλαξεν; ἢ τοὐναντίον, αὐτὸν περιτρέπει; φησὶν, γὰρ ἵνα μείνῃ ὁ νόμος τὸν ἐτρίησεν, ἀπ' ἵνα αὐτὸν λύσῃ, καὶ ἀπαλλάξῃ τῆς ἐκείνου καταράς. εἶτα ἵνα μὴ τὸν φυσήσῃ τοὺς ἐξ ἐθνῶν, φησι. τὰ δὲ ἔθνη ὑπερ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν. οἱ μὲν ἐξ Ιουδαίων, κατὰ ἐπαγγελίας εἶχον, σὺ δὲ γὰρ τὸν, ἀλλ' ἀπὸ φιλανθρωπίας ἐσώθης μόνης, ἡ καὶ τὰ μάλιστα γ' ἐκείνοις τι πλέον ἐλήλυθε ἀπὸ τῆς ἐπαγγελίας, ἡ μὴ πρεμένου ὁ Χειστός. δόξα δὲ θεοῦ, τὸ σωθῆναι, τὸ ὁμοθυμαδὸν ἐυφημεῖν, τὸ βασταζειν τὸν ἀσθενέστερον. διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι. τῶν μαρτυρίαν φέρει, δεικνὺς ὅτι σωθῆναι δεῖ τοὺς ἐξ Ιουδαίων τοῖς ἔθνεσιν. ΑΛΛΩΣ. Τὸ δὲ ἐξομολογήσομαί σοι

σομαίσοι ἐν ἔθνεσι κύριε, ἐκπροσώπου τοῦ Χειστοῦ ἔρηται, ἀντὶ τοῦ, κηρύξωσε ὦ πάτερ, οἷς τοῖς ἔθνεσι. καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν. τὸ, καὶ, πέλκεται, ἵνα ᾖ, ἔσαι ἡ ῥίζα τοῦ Ιεσσαὶ, ποία αὕτη; ὁ ἀνιστάμενος, φησὶν, ἄρχειν ἐθνῶν, τουτέστιν ὁ Χειστός. Ο δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης, οἷ τῷ πιστεύειν εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς οἷ τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

Πάλιν εἰς εὐχὴν ἦλθε, λέγει δὲ. ὁ θεὸς, φησὶν, ἀπαλλάξει ὑμᾶς τῆς πρὸς ἀηλίους μάχης, καὶ τῆς οἴστου ἀθυμίας. ὁ θεὸς τῆς ἐλπίδος. ἐλπίδος ἐστὶ, φησὶ θεὸς, ὁ θεὸς ἡμῶν. ὥστε καλῶς ἐπεύχομαι ὑμῖν. ἐλπίζω γὰρ ῥύεσθαι πάλιν εὐχὴν, ἀν αὐτὰ μόνον βούλοισθε. ἐν δὲ τῷ πιστεύειν χαρᾶς καὶ εἰρήνης τῆς καθ' ἡμᾶς λογισμὸς πληρούμενοι, ὅπερ ὑμῶν ὑπερεύχομαι, ἐστὶ καὶ οἷ τῇ ἐλπίδι περισσεύοντες, οἷον πλουτοῦντες, καὶ δαψιλῶς δυνάμενοι. ταῦτα δὲ διὰ τῆς χάριτος καὶ δυνάμεως τοῦ παναγίου πραγίνεται πνεύματος. ΑΛΛΩΣ. Ευχεται αὐτοῖς ἵνα πληρωθῶσι πάσης χαρᾶς οἱ ἐξ Ιουδαίων, (οὔπω γὰρ ἠθύμουν Χριστόμενοι, καὶ εἰρήνης, οἱ ἐξ ἐθνῶν. οὔπω γὰρ ἐδόκουν ἀπεχθῶς ἔχειν πρὸς τοιοῦτο τῷ νόμῳ ἐξεχομένους. μᾶλλον δὲ ἀμφότεροι ἀμφοτέρων. οἷ τῷ πιστεύειν. τοῦτο γὰρ πρὸ ἡμῶν ἡσενενεῦτον, πῶ πίστιν. ἐκ δὲ τούτου, ἔσαι ἡμῖν τὸ πάντων αἴτιον ὧν ἀγαθῶν. ἡς τὸ θεὸν ἐλπίς. ἵν μεθ' ὑπερβολῆς ἐπεύχεται. ἡς τὸ περισσεύειν γὰρ, φησιν, ὑπερ γὰρ ἄλλως ἔσαι, ἡ μὴ τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος. ὁ τρίνων τὸ πνεῦμα ἔχων, τὰ πάντα ἔχει. Πέπεισμαι δὲ ἀδελφοί μου καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἄλλους νουθετεῖν. Οὐδέποτε, φησι, μαθεῖν παρ' ἑτέρων, ἀλλὰ πεπληροφόρημαι. μεστοί ἐστε ἀγαθωσύνης. ἀγαθωσύνη καλεῖ, τὴν ἀπαρτισμένην ἀρετήν. τὸ δὲ, μεστοί, παράστασίς ἐστι ῥῆμα. πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως. τί γὰρ ὅτι φιλάδελφός ἐστι τις, ἡ δυνάμενος δὲ ἐς δέον τῇ ἀγάπῃ χρήσασθαι; διὰ τοῦτό, φησι, πάσης γνώσεως. δυνάμενοι καὶ ἄλλοις νουθετεῖν. ἡ μόνον ἡ δεῖσθε, φησι, παραινέσεως. Κεφ. κ'.
ἀλλὰ καὶ ἄλλους διδάσκετε. Τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν ἀδελφοὶ ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάμοι ὑπὸ τοῦ θυ, ἐς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ιησοῦ Χυ ἐς τὰ ἔθνη ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θυ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ. Τολμηρότερον ἀπὸ μέρους, ἀντὶ τοῦ, πρόπον τινὰ, εἰ εἴτις μὴ τὴν διάνοιαν ὅλην ἐλέγξῃ, ἀλλ' αὐτὸς τὰς λέξεις ἐκμέρους πολυπραγμονεῖ, γυμνώσας τὴν διανοίας. εἴτις οὖν ἐκμέρους σκοπεῖ, δόξῃ ἂν αὐτῷ σκληρότερόν με καὶ πραχύτερον ὑμῖν προσενεχθῆναι διὰ ὧν γραμμάτων, ἀλλ' ὡς ἐπαναμιμνήσκων ἔγραψα, καὶ πάλιν ἀναγκαίως εἶχον τὰ γράφειν, ὅτι χάρισμοι αὐτὸ θεοῦ ἐδόθη, ἡς τὸ κηρύσσειν καὶ διδάσκειν τὰ ἔθνη. λειτουργὸς γάρ ἐμι Χειστοῦ, οἷον ὑπουργὸς καὶ ὑπηρέτης. καὶ τί ἐργάζῃ; ἱερουργῶ, φησι, τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ, τουτέστι θυσίαν αὐτῷ ταύτην θύω, τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ. καὶ πῶς ἐστὶ θύειν καὶ ἱερουργεῖν τὸ εὐαγγέλιον; ἐκτὸς προσφέρειν αὐτῷ, φησι, τὰ δι' αὐτοῦ πιστεύοντα ἔθνη, καὶ γίνεσθαι αὐτὰ εὐπρόσδεκτα καὶ ἡγιασμένα ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ὥστε ὁ προσάγων τὴν πίστιν, τὸ

πίστει, τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἱερουργεῖ. ἢ ἱερουργοῦντα ἀκουστέον ἀπλούστερον, οἷον ἱερῶς ἐργαζόμενον καὶ ἀσυνδιάκριτως, ἀλλὰ μὴ ὡς ἔτυχε καὶ ἡμελημένως. ἢ οὕτως οὕτως. ἥμαλλον οὕτως ἐκληπτέον. πλημμελέστερον ἔγραψα ἐκ μέρους ὑμῖν, καὶ ὡς ἐπαναμιμνήσκων γράψας. ἰδοὺ ἐπικεμφύημοι ἀνάγκη, καὶ σφοδρότερον καὶ ἀκριβέστερον γράφειν ἀπαιτεῖ. ἐγὼ δὲ ἐβουλήθην καὶ τῆς ἀκριβείας παθυφεῖναι, καὶ γὰρ ὡς διδάσκαλος γράφειν, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐπαναμιμνήσκων, καὶ πρὸς χρεωστῶν, καὶ ἀκριβέστερον δὲ σφοδρότερον. ἵνα τοίνυν ὑπὸ τῆς χάριτος προκεχειρισμαι, καὶ εἰς τοῦτο ὑπηρετεῖν καὶ δουλεύειν τέταγμαι. ὡς οὖν ἔτι ἔλεγον, ἵνα εἰς ἔγραψα καθημάμιν ὑμῶν, καὶ ἔδοξα τισὶν ὑμῶν σκληρότερον ὑμῖν προσενεχθῆναι. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον δέω τοῦτο πρᾶσσειν, ὅτι καὶ φοβοῦμαι μήπως οὕτω μᾶλλον πολλῆς φιλοδοξίας καὶ ὑποψολῆς γράψας, καὶ ἐυθύνας ὑφέξω, ὡς πλείονας ἔλαττον ἔργον διδασκάλου ποιῆσαι. καὶ γὰρ μείζονα γράφειν καὶ πλείω, ὡς τὸ διδάσκειν ἐμοὶ πεπιστευμένῳ χρεωστῶ, νῦν δὲ ὡς φιλοδόξῳ, καὶ ὡς πλημμελοῦντι πρᾶττων, οὕτως ὑφειμένως ἔγραψα. ΑΛΛΩΣ. Εν ἀξιώματι ἦσαν οἱ Ρωμαῖοι, καὶ πολλῷ εἶχον φλεγμονῇ. διὸ θεραπεύει αὐτοὺς ἐκτὸς λόγου τοῦ, ἐβούλησα. φάνυ γὰρ κατακλᾶται τύπος διὰ τύπου τοῦ ῥήματος. καὶ γὰρ τύπῳ ἀρκεῖται, ἀλλὰ προσέθηκεν, αὐτὸ μέρους, τουτέστιν ῥῆμα καὶ διὰ βραχέων, καὶ γὰρ ὡς διδάσκων, οὐ μνημονεύων. ἀδελφοί. ἐδοκεῖ γὰρ αὐτοὺς κατασκοφθένζως, ἱκανῶς καὶ λιᾶναι. ὡς ἐπαναμιμνήσκων. ῥῆμα, φησί. πῶς; ὡσανεὶ ἀναμνήσας, τουτέστι μικρὸν ἀναμνήσας. ἢ δὲ τριαύτη σημασία ὧν λέξεων, κωλύει τὸ μὴ καθόλου αὐτοὺς ἀναμεμνῆσθαι. ὅθεν γέ φησι, διδάσκων, οὐκ ἀναμνήσκων. διὰ τὴν χάειν τοῦ δοθέντος μοι. γὰρ ἐμὸς ὁ πόνος, φησίν, οὐχὶ χάεις ἐστὶ θεοῦ. δείκνυσι δὲ ὅτι γὰρ ἀναμνῆσαι ἂν ἐβούλησεν, ἢ μὴ τὰ ἔθνη ἐπεπίστευτο. πολλὰ δὲ μεταιρίζει. ἡς τὰ ἔθνη ἱερουργοῦντα. γὰρ καὶ πρὸ ὑμῶν δικαίως ἂν ἀκουσθείην. ἐυπρόσδεκτος. τριγαροῦν ἐμπιστευθεὶς ταύτην τὴν λειτουργίαν καὶ ἱερουργίαν, ἀσυνδίκριτον ἔχω ἡς ἔργον ἀγαγεῖν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ. ἢ δέ ἐστιν, ἐυπρόσδεκτον ὑμῶν γενέσθαι τὴν προσφοράν. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. γὰρ ἵνα ἐγὼ δοξασθῶ, διὰ τοῦτο καὶ ὑμῖν ἔγραψα, ἀλλ' ἵνα καὶ ὑμεῖς μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν σωθῆτε, καὶ οὕτως γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν, ὁλοκλήρως ἐυπρόσδεκτος. τῷ πνεύματι ἁγίῳ. πῶς δ' ἂν ἔσεσθε ἐυπρόσδεκτοι ἐν ἡμασμένοι; ἢ ἔχετε, φησί, τὸ πνεῦμα. πῶς δὲ τοῦτο πεπραγμένον; διὰ βίου ἀληθοῦς. ὡς οἵτινες μὴ ὀρθῶς βιοῦντες, διώκουσι τὸ ἅγιον πνεῦμα ἀφ' ἑαυτῶν.

» Εχω οὖν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ιησοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν. γὰρ τολμήσω λαλεῖν τι ὧν
» κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ, ἡς ὑπακοὴ ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει
» σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος θεοῦ, ὥστε με ἀπὸ Ιερουσαλὴμ καὶ
» κύκλῳ μέχρι τοῦ Ιλλυρικοῦ, πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.
Καυχῶμαι τριγαροῦν ἐν ἐμαυτῷ, διὰ τοῦ ἀπόστολῆ ἐμοῦ, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ τοῖς πράγμασι τοῖς ἀνήκουσι καὶ διαφέρουσι τῷ πατρί. ἀρα ἡς Χριστὸν πίστις, τῷ πατρὶ διαφέρει. πρῶτα μὲν γὰρ μετριάσας ἡς τὸ λέγειν, πλημμελέστερον δὲ ἔγραψα, νῦν ἐπαίρει

νῦν ἐπαίρει ἑαυτὸν, πλὴν ἐν Χριστῷ Ιησοῦ. ΑΛΛΩΣ. Τί οὖν, συνδιέπεσεν τῶν ἐθνῶν προσφορὰν; ναί, φησι. καὶ καυχήσασθαι δύναμαι, ἐν οἷς ἠργασάμην ἐν αὐτοῖς. ἢ δὲ καύχησις, γὰρ ἐμοί, τουτέστιν γὰρ ἐν τῇ ἰσχύϊ ἢ τῇ δυνάμει τῇ ἐμῇ, ἀλλ' ἐν Χριστῷ Ιησοῦ. καὶ γὰρ ἐπὶ ἂν ἔτερα καὶ καυχήσωμαι, γὰρ ἄλλο πλημμελέγνω, ἀλλ' ἢ ἅπερ ὁ Χριστὸς ἐν ἐμοὶ κατειργάσατο ἡς τὸ ὑπακοῦσαι καὶ πιστεῦσαι τοῖς ἔθνη. τί οὖν κατειργάσατο; λόγον ἡς τὸ πειθεῖν ἔδωκε, σημεῖα καὶ τέρατα ἡς τὸ ἐνεργητεῖν καὶ πείθειν ἐχορήγησε. τέλος, οὕτως ηὔξησε καὶ ἐπλάτυνε καὶ ἐστήριξε τὸν δι' ἐμοῦ κηρυττόμενον πίστιν, ὥστε ἀπὸ Ιερουσαλὴμ ἡς ἧς τὸν πρώτον ἥνεγκε βλάστην καὶ πέριξ, μέχρι τοῦ Ιλλυρικοῦ διαριζωθῆναι καὶ διαφυῆναι καὶ πληρῶσαι τὸ κήρυγμα τοῦ τοσούτου οἰκουμένου. γὰρ οὕτω καλῶς καὶ ὑμῖν ἔγραψα καὶ ὑπέμνησα, ὧν ἐν ἐκείνοις καταρθωθέντων, διαρρέειν καὶ πορεύεσθαι ὑμᾶς ὑπὲρ Ἰταλικῶν, καὶ τὸν ὄχουσίαν καὶ ἄδειαν τοῦ νουθετεῖν μετὰ τοῦ πνεύματος ἐγγυωμένων.

γὰρ ἐμοὶ λαλεῖν τι. ἐπειδὴ εἶπεν ἔχω καύχημα, προσέθηκεν ὅτι γὰρ κόμπος, φησί, ῥημάτων ἐστὶν ἐρημία. γὰρ ἐτοῖν ἐμοὶ μὴ πρὸς χρισοῦμοι παρασχεθέντων ἡς τὸν ἐθνῶν ἱερουργίαν, καὶ ἵνα μου γένηται ὑπακούσῃ, ἀλλὰ καὶ σημείων πίστεις, καὶ τεράτων ἐπιδείξεις μοι παρεσχέθησαν. ἀνάγκη γὰρ λοιπὸν ἑαυτὸν, ἐπειδὴ σφόδρα ὠρῖς ἄνω ἐβεβεινωσεν ἑαυτὸ ἢ τῶν, ἐμμελέστερον ἔγραψα ὑμῖν, ἵνα μὴ ὡς ἐυτελοῦς, ἀπόβλητος ὁ λόγος γένηται. ὧν γὰρ κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ. δείκνυσιν ὅτι γὰρ ἦν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ πᾶν χρισοῦ. ἐνδυναμοῦσι πνεύματος θεοῦ. τὸ ἀξίωμα λέγει τὸ ἁγίου πνεύματος, ὅτι ταῦτα τὰ πρίνα, φησίν, ἤγουν τέρατα καὶ σημεῖα τῇ δυνάμει αὐτοῦ. ὥστε με ἀπὸ Ιερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ. λοιπὸν ἡ ἀπόδειξις ὧν ἐρημένων, ὧν μαθητῶν τὸ πλῆθος. διὰ τοῦτο δὲ εἶπε, κύκλῳ, ἵνα μὴ τὴν κατὰ θεὸν ὁδὸν ἐνθυμηθῆς, ἀλλὰ πάντα τὰ πρὸς. γὰρ εἶπε, κηρύξαι, ἀλλὰ ὁ μεῖζον ἦν, πεπληρωκέναι. Ιλλυρικὸν δέεσι, τὰ ἔσχατα τῆς ναῦ ὀνομαζομένης

» Βουλγαρίας. Οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι, γὰρ ὅπου ὠνομάσθη
» Χριστὸς, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ, ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, οἷς
» γὰρ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, ὄψονται, καὶ οἱ γὰρ ἀκηκόασι, συνήσουσι.

Φιλοτιμία δέ μοι ἦγουν δόξα ἦν, φησιν, ἐκεῖ εὐαγγελίζεσθαι, ἔνθα οὕτω ἦν ὠνομασθεὶς ὁ Χριστὸς. τί δήποτε; ἵνα μή, φησιν, ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ. γὰρ ὅπου ὠνομάσθη Χριστὸς. γὰρ ὡς ἀπευχόμενος ὧν λοιπῶν ἀπόλων τῶν κοινωνίαν, ἀλλ' ὡς πλεονεκτικὸν καὶ ἄδικον κρίνων, τῶν ὧν ἀλλοτρίων ἔργων δόξαν ὑφαρπάζειν. ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ. ἀμήτριον θεμέλιον φησὶ, τῶν ὧν ἄλλων κηρύκων διδαχήν. ἀμήτριον δέ, γὰρ διὰ τὸ ἀλλοῖον τὸ κηρύγματος, ἀλλὰ καθ' ὃν τὸ μαθητοῦ λόγον καὶ τὸ καμάτου. ἀλλὰ καθὼς γέγραπται. δείκνυσιν ὅτι τὸν πρώτων, καὶ πεφιτείαν ἐπλήρου. Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ,
» ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν
» δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὡς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν, ἐ-
» λεύσομαι πρὸς ὑμᾶς. Τοῦ ὧν ἀρχῆ αὐτῷ ἡρημένου, ὅτι πολλάκις προεθέμην

ἐλθεῖν πρὸς

Φωτ.

ἐλθεῖν πὸς ὑμᾶς, νυῦ τὼ αἰτίαν ἀπροδίδωσιν, ὅτι, φησί, μὴ πὸς ζ ἔθνη διδασκαλία ἐκώλυσά με. ζ πολλά. ὅιον πολλάκις. μηκέτι ζ τόπον ἔχων. ὁρᾶς ὅτι γ τῆς αὐτῆς δόξης ἐφιέμενος ἔγραψεν; γδέ, ὡς ἀὺ εἴποιτις, κολακεύων αὐτὸις ὡς σωάσας; καὶ γὰρ μονονουχὶ τῦτο γράφει. ἐπειδὴ τὸ ἔργον πεπλήρωκα καὶ γ δὴν ἔχω ποιῆσαι, θέλω ἐλθεῖν πὸς ὑμᾶς. ἵππρδίαν δὲ ἔχων. ἵνα μὴ δόξη ἴδιον τελίζειν αὐτὸις γράφων ὅτι μηδὲν ἔχων ποιῆσαι ἔρχομαι πὸς ὑμᾶς, ἐπάγει ἵππρδίαν ἔχων πὸ πολλῶν ἐῶν, τὼ ἵππυμίαν ταύτην πεύδω πληρῶσαι. ὡς ἐὰν πρεύωμαι ἁγ τὼ Σπανίαν. ἵνα μὴ πάλιν νομισθῆ καζ κολακείαν ἠρικέναι, τὸ ἵππρδίαν ἔχων αὐπὸ πολλῶν ἐῶν, κολάζει τὸ ἠρημῦον λέγων. ὅτι δι᾽ τῦτο μάλιστα ἐλθεῖν θέλω, ἵνα ἁγ τὼ Σπανίαν ἀπέλθω. Ελπίζω γὰρ δι᾽ προρευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ἀφ᾽ ὑμῶν πρποεμφθῆναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον αὐπὸ μέρους ἐμπλησθῶ. Εἶτα ἵνα μὴ λέγωσιν, ὁδῦ πάρεργον ἡμᾶς ποιῆ, ἐπάγει τὸ ἀφ᾽ ὑμῶν πρποεμφθῆναι, ἵνα πάλιν τὼ ἀγάπιω ἐνδείξηται. διὰ ἐπειδὴ γὰρ ἴδιον ἀξιόχρεων τῦτο, πρὸς πίστιν τὸ ἐμπλησθῶ, ὅπερ πατρὸς ἴδιον μᾶλλον, ἢ διδασκάλου. αὐπὸ μέρους ἐμπλησθῶ. ὅιον ὡ μέρει. γδεὶς γὰρ χρόνος, τελείως, φησὶν, ἐμπλῆσαι με δύναται τῆς ὑμῶν ἀγάπης, γδὲ ἐμποιῆσαι μοι κόρον τῆς ὑμῶν ὁμιλίας, ἀλλ᾽ ἀγαπητόν ἐσμι, ἵνα κἂν μερικῶς ἐμπλησθῶ.

» Νυνὶ δὲ πρεύομαι ἁγ Ιερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. ἐυδόκησαν γὰρ Μακεδό
» νια καὶ Αχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι ἁγ τὸις πτωχοὶς ἐῶν ἁγίων ἐῶν ὡ Ιερουσα
» λὴμ. ἐυδόκησαν γὰρ καὶ ὀφλέται αὐῶν εἰσίν. Επειδὴ εἶπε, μηκέτι τόπον ἔχων ὡ τοῖς κλίμασι τούτοις ἔρχομαι πὸς ὑμᾶς, ἔμελλε δι᾽ ἔτι βραδύειν, ἵνα μὴ χλευασθαι νομίσωσι, λέγει τὼ αἰτίαν τῆς ἔτι μελλήσεως. διακόνων τοῖς ἁγίοις. ἁγ Παῦλος διάκονος, ἐννόησον τὸ μέγιστον τῦ πράγματος. ἐυδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Αχαΐα. γ μόνον τὼ αἰτίαν θέλει ἁγεῖν τῆς ἔτι μελλήσεως, ἀλλὰ προτρέψασθαι αὐτὸις ὁμοίως τοῖς ἄλλοις πέμψαι τοῖς ἐν Ιερουσαλὴμ. τῦτο γὰρ βούλεται αὐτῷ τὸ ἁγεῖν καὶ τὸις πέμπτους. ἐυδόκησαν, ἀντὶ τῦ ἐβουλεύσησαν. οἱ ὡ Μακεδονίας ὁμοίως καὶ οἱ ἐν Αχαΐᾳ ἠθέλησαν ποιῆσαι ἐλεημοσύνην. κοινωνίαν τινά. κοινωνίαν δὲ καλεῖ τὼ ἐλεημοσύνην, καθὸ αὐτοὶ μὲν χρήματα πέμπουσιν, οἱ δὲ ἄλλοι τὼ πὸς Θεὸν παρρησίαν σωφέρουσιν. ἁγ τὸις πτωχοὶς ἐῶν ἁγίων. διὰ τὴν τῆς ἵππδόσεως ἀνάγκην, διάτε τὼ πενίαν, ἐ δι᾽ τὼ ἀρετήν. καὶ ὀφειλέται αὐῶν εἰσίν. δι᾽ τί δὲ τῦτο ποιεῖν ἐβουλεύσαντο, ἴσασι, φησὶ, χρεωστοῦντες τῦτο. γὰρ ἀρακὴ ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ καζ χρέος πέμπουσιν. Εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐῶν ἐκοι
» νώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. τῦτο οὖν ἵππε
» λέσας καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τῦτον, ἀπελεύσομαι δι᾽ ὑμῶν ἁγ τὼ
» Σπανίαν. Λοιπὸν λέγει πῶς ἁγεῖν αὐῶν ὀφλέται. δι᾽ αὐτὸις, φησὶ, μάλιστα ἦλθον ὁ Χριστός. πρεὶ γὰρ ἐῶν ἐκπύρωμῆς πιστῶν ὁ λόγος αὐτῷ καὶ αὐῶν ἰῶ τὰ ἀγαθὰ ἐ αἱ ἐπαγγελίαι. ὥσπερ οὖν τοῖς πνευματικοῖς αὐῶν ἐκοινώνησε τὰ ἔθνη, οὕτως χρὴ αὐτὸις ἐ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. γὰρ ἔτι δὲ λέγει κοινωνῆσαι, ἀλλὰ λειτουργῆσαι,

τουργῆσαι, ἵνα τάξη διακόνων αὐτοὶς πιθεὶς, τοῖς ἁγίοις φόρους τελούντων ὡς βασιλεῦσιν. καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς. ὡς ἵνα ἀσύλῳ τόπῳ καὶ ἀσφαλεῖ μᾶλλον ἀποτίθεσθαι. καὶ γὰρ ἵνα γρανοῖς ἐμελλον ἀποτίθεσθαι, φησὶ, καὶ σφραγισάμενος. τὸν καρπὸν τοῦτον. καρπὸν καλεῖ τὼ ἐλεημοσύνην, δεικνὺς κερδαίνοντα μᾶλλον τὸν παρέχοντα. ἁγ τὼ Σπανίαν. πάλιν τῆς Σπανίας μέμνηται, δεικνὺς τὸ πὸς τοὺς
» Σπανίους φίλτρον. Οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πὸς ὑμᾶς, ἐν πληρώματι ἐυλο-
» γίας τὸ ἐυαγγελίου τῦ Χριστοῦ ἐλεύσομαι. Τοῦτέστιν οἶδα ὅτι ἐρχόμενος πὸς ὑμᾶς, κομῶντας ὑμᾶς τοῖς ἀγαθοῖς εὑρήσω. τὸ γὰρ ἵν πληρώματι ἐυλογίας τῦ ἐυαγγελίου, τὸ πάντων ἐντὸς εἶναι ἐῶν ἀγαθῶν αὐτοὶς σημαίνει. Η, ΟΥΤΩΣ. Οἰκουμ.
Οἶδα ὅτι ἐρχόμενος πὸς τὸ πληρῶσαι ὑμᾶς τῆς ἐκτὸς ἐυαγγελίου ἐυλογίας ἐλεύ-
» σομαι, ὅτι πὸς ἀρετὴν καὶ πίστιν ἀλείψω. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ διὰ τῦ
» κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τῦ πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι
» ἐν ταῖς πρσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πὸς τὸν Θεόν, ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ ἐῶν ἀπειθούντων ἵν
» τῇ Ιουδαίᾳ, καὶ ἵνα ἡ διακονία μου ἡ ἁγ Ιερουσαλὴμ, ἐυπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁ-
» γίοις, ἵνα ἵν χαρᾷ ἐλθω πὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ συναναπαύσωμαι ὑμῖν.
» ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν. Ωσμὴ αὐτὸς ὢν ἀξιόχρεως πὸς
τὸ πεῖσαι, διὰ τῦ Χριστοῦ, φησὶν, ὑμᾶς καὶ τῦ ἁγίου πνεύματος παρακαλῶ. ὅρα δὲ ὅτι ἵνα οὗ καὶ πνεύματος ἐμνήσθη, γδέπω δὲ καὶ τῦ πατρός. τῦτο δὲ εἴρηται, ἵνα ὅτε πατρὸς καὶ ἵνα μόνου μέμνηται, μὴ θορυβηθῆς διὰ τὶ μὴ καὶ τῦ πνεύματος ἐμνήσθη. διαφόρως γὰρ τὼ ἁγίαν πίθησι τριάδα. συναγωνίσασθαί μοι. μείζην ζα-
πανοφροζύνην, ὅτι λέγει τῆς τούτων δεῖσθαι ἐυχῆς. ἵνα ῥυσθῶ. γὰρ εἶπεν ἵνα συμ-
πλακῶ καὶ νικήσω αὐτοὺς, ἀλλὰ ῥυσθῶ, θεῖον νόμον πληρῶν, ὃς φησιν, ἐυχεσθε
μὴ ἐμπεσεῖν εἰς πρασμόν. αὐπὸ ἐῶν ἀπειθούντων. σημαίνει πονηρούς τινας, καὶ λύ-
κους μᾶλλον ἢ ἀνθρώπους, ἵππισομένους αὐτῷ. ἐυπρόσδεκτος γένηται. καὶ ἵνα, φη-
σὶν, ἵν θυσίαμου ἐυπρόσδεκτος γένηται παρὰ Θεῷ, καὶ ἵνα καὶ αὐτοὶ μεζ προθυ-
μίας καὶ ἐυχαριστίας δέξωνται ζα ἀπ᾽ ἐμοῦ. ἵνα ἵν χαρᾷ ἐλθω. ἁγ γὰρ ῥυσθῶ φη-
σὶν, ἐκ ἐῶν ἀπειθούντων, καὶ ἵν διακονίαμου ἐυπρόσδεκτος γένηται, ἵν χαρᾷ καὶ γὰρ
ἐν ἀθυμίᾳ ἐλεύσομαι. διὰ θελήματος Θεοῦ. ὁ δὲ ἀρχῆς εἶπε, καὶ νυῦ λέγω,
εἴπως ἤδη πότε εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πὸς ὑμᾶς. καὶ συνα-
ναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁρᾶς αὐτῦ τὸ ἄτυφον; οὐ γὰρ εἶπε διδύξω ὑμᾶς ἢ κατηχήσω,
ἀλλὰ συναναπαύσωμαι, τουτέστιν ὑμεῖς ἐμοὶ διὰ τὼ διδασκαλίαν, κἀγὼ ὑμῖν διὰ
τὼ τῆς πίστεως ἐπίδοσιν, ὅπερ καὶ καθ᾽ ἁρχὰς ἔλεγε, τῦτο δέεσθαι συμπαρακληθῆ-
ναι διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μεζ πάντων ὑμῶν. τῦτο
» παίζ χοῦ ἕκαστος αὐτῷ ἐυχὴν τιθέναι μεζ τὼ πρόνοιαν. Συνίστημι δὲ ὑμῖν, 16
» Φοίβην τὼ ἀδελφὼ ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἵν Κεγχρεαῖς, ἵνα
» αὐτὼν προσδέξησθε ἐν κυρίῳ, ἀξίως ἐῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἵν ᾧ ἂν ὑμῶν
» χρήζῃ πράγματι. ἔ γὰρ αὕτη πρστάτις πολλῶν ἐγένηθη, καὶ αὐτῦ ἐμοῦ.
Ορα δὲ πρόσωνα τὼ σεμνύνει. ἐπειδὴ αὕτη ἰῶ διακονίζουσα τὼ ἱστολήν,

σωιστᾶ

σωνισᾶς αὐτὸν αὐτοῖς. σημαίνει δέ, τῷ πρώτης μεμνῆσθαι, τῷ ἀδελφὸν καλέσαι. τί δέ ἐστι τὸ εἶναι τοῦ Παύλου ἀδελφόν; πρόσδεξασθε ἐν κυρίῳ. ἢ δηλονότι τὸν κύριον, ἢ καὶ κύριον. καὶ ἀξίως τῶν ἁγίων. ὃν τρόπον, φησί, πρέπει ἁγίους δέχεσθαι. διαπλὼ δέδωκεν αὐτῇ στρατείας ἀφορμὴν, καὶ τὸ, δηλονότι κύριον αὐτὸν δεχθῆναι, καὶ τὸ εἶναι αὐτὸν ἅγιον. καὶ παραστῆτε αὐτῇ. ὁρᾶς τὸ ἀνεπαχθές; ἐκ ἔστιν ὅτι ἀπαλλάξατε αὐτὸν ἐκῶν ἀκουσίων, ἀλλὰ πράσσητε, ταυτὸν τῷ πᾶν ὑμῶν ὑστερήσατε, καὶ χεῖρα ὀρέξατε. πρόστατις πολλῶν. μέγας ὁ ἔπαινος, καὶ ἱκανὸς αὐτὸν προτρέψασθαι. καὶ αὐτὸς ἐμοῦ. τὸ μέγιστον ἐγκώμιον, τελευταῖον τέθεικε. μακαρία γὰρ ὄντως ἡ δυνηθεῖσα προσῆναι καὶ ἀναπαῦσαι τὸν ἅγιον ψυχὴν Παύλου. αὐτὸς ἐμοῦ. ταυτὸν τῷ ἀπόστολον, τῷ κήρυκος, τῷ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης. Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τὸν συνεργούς μου ἐν Χριστῷ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου, τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν.

Συνεργησάν, φησιν, ὑμῖν διδασκαλίᾳ, ἐν πειρασμοῖς, ἐν κινδύνοις. μέγας δὲ ὁ ἔπαινος. τινὲς δὲ συνεργοὺς τούτους ὡς σκηνοποιοὺς καὶ αὐτὸς ὄντας ὑπόνοησαν. ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν. ἢ δηλονότι τὸν διδασκαλίαν, ἢ δηλονότι τὸν ἐκ τῶν χρημάτων ἧς αὐτοῖς συνεφέροντο. καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. οὕτως δὲ ἦσαν εὐδόκιμοι ὅτι καὶ τὸν οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν ἐποίησαν. ἢ ὅτι πανοικὶ ἦσαν πιστοί, ὡς τὸν οἶκον λοιπὸν ἐκκλησίαν εἶναι. Ἀσπάσασθε Ἐπαινετὸν τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας εἰς Χριστόν. ἀσπάσασθε Μαριὰμ ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ἡμᾶς. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ συναιχμαλώτους μου. οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγόνασιν ἐν Χριστῷ.

Μέγα τὸ εἶναι Παύλου ἀγαπητὸν, τὸ κρίσει καὶ γνώμῃ πρὸς χάριν φιλεῖν εἰδότος. ἀπαρχὴν δὲ αὐτὸν λέγει, ἢ ὅτι πρώτος ἐπίστευσεν, ἢ ὅτι πολέμου πάντων ἐυλάβειαν ἐπεδείκνυτο. ἵνα δὲ μὴ νομίσῃς ὅτι τῶν κοσμικῶν ἐστὶ πραγμάτων ἀπαρχὴ, πρὸς τιμὴν, εἰς Χριστόν. πολλὰ ἐκοπίασεν. δείκνυσιν ὅτι μετὰ τῆς διδασκαλίας, καὶ ἕτερα κεκμήκοσιν εἰς αὐτοὺς· εἰς ἡμᾶς. οὐ μόνον, φησὶν, εἰς ἑαυτὸν ἐκοπίασεν, ἵνα σωθῇ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς, ἀπόστολον τάξιν πληροῦσα καὶ εὐαγγελιστοῦ. πῶς οὖν εἶτε, γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω; τῆς ἐν τῷ μέσῳ καὶ κοινῷ προεδρίας αὐτὸν κωλύων, καὶ τῆς ἐν βήματι καθέδρας, οὐ τῆς τοῦ λόγου διδασκαλίας. καὶ συναιχμαλώτους μου. μεῖζον τὸ ἐγκώμιον, τὸ συναιχμαλώτους μου. χαλεπώτερα γὰρ αἰχμαλώτων ἔπασχον, διωκόμενοι, ὑβριζόμενοι, ἀδικούμενοι. ἐπίσημοι. μέγα μὲν καὶ τὸ εἶναι ἀπόστολους, τὸ δὲ καὶ ἐπίσημους ἐν αὐτοῖς μέγιστον. οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ. ὅρα τὸν ἀγίαν ψυχὴν, ὅτι ἐπαισχύνεται λέγων, ὅτι πρὸ ἐμοῦ ἐπίστευσαν οὗτοι τῷ Χριστῷ. Ἀσπάσασθε Ἀμπλίαν τὸν ἀγαπητόν μου ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. Ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα τὸν συγγενῆ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ.

ἐν κῷ. ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν κῷ. ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κῷ. Μέγας ὁ ἔπαινος, Οὐρβανὸν τὸν συνεργόν. τὸ μεῖζον, ὅτι συνήργησεν τῇ διδασκαλίᾳ. Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον, οἷον ἀνεπίληπτον. τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. Ἴσως γὰρ ἦσαν ὡς οἱ πρῶτοι, διὸ γὰρ ὀνομασὶ αὐτῶν ἐμνήσθη. τοὺς ὄντας ἐν κῷ. Ἴσως πᾶσιν ὁ ἔπαινος, ὅτι ἐν κῷ ἦσαν, ὅ ἐστι πιστοί. τὰς κοπιώσας ἐν κῷ. πρὶ Μαείας ἀνω ἔλεγον, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασε. ταύτας δέ, ἐπὶ κοπιώσας λέγει. διὸ μείζων ὁ ἔπαινος. Περσίδα τὴν ἀγαπητήν. αὐτὴ μείζων Τρυφαίνης καὶ Τρυφώσης, ὅτι τε ἀγαπητὴ, καὶ ὅτι πολλὰ ἐκοπίασεν.

Ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κῷ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμᾶν, Πατρόβαν, Ἑρμὴν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, ϛ Ὄλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ. Διαπλοῦν ἀγαθὸν, τὸ, καὶ τὸν ὑμὸν εἶναι ἀνεπίληπτον, καὶ τὴν μητέρα ἐναρέτην. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, καὶ ἐμοῦ. καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς. μέγα καὶ τοῦτο, τὸ εἶναι Παύλου ἀδελφούς. Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν. τὸν Φιλόλογον, ὃν λέγουσι πρῶτον ἐπίσκοπον γενέσθαι Σινώπης τῆς Ἀνδρέου. καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. ἢ δὲ ἅγιοι, ἢ μικρὸν αὐτοῖς τὸ ἐγκώμιον. ἀσπάσασθε ἀλλήλους. νῦν πάντας ἀναμίξ πέπεισεν, ἵνα μή τις λύσῃ γένηται τοῖς μὴ ὀνομασὶ μνημονευθεῖσιν. ἐν φιλήματι ἁγίῳ. φίλημα γὰρ καὶ μὰ ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς. ἢκέ τι τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα, ἀπὸ ἐκοινοποίησεν αὐτοῖς, τὸ ὑμᾶς ἡτῶν. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι, τῷ κῷ Ἰησοῦ Χῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀπὰ τῆς ἑαυτῶν κοιλίας. καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας, ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων.

Ξένον εἶδος συμβουλῆς. ἱκέτευε γὰρ ὑπὲρ ἑνὸς πρόσωπον, καὶ ἀδελφοὺς καλεῖ, μετὰ πολλῆς τῆς τιμῆς. σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας. ἐρευνᾶν, φησὶ, καὶ καταμανθάνειν. δείκνυσι δὲ τὸ δολερὸν αὐτῶν, καὶ ὅτι γίνονται κατὰ σὺλοι πονηροὶ ὄντες. οὕτω γὰρ μάλιστα ἐκκλησίας ἀνατρέπουσι, τὸ διηρῆσθαι ἀπ' ἀλλήλων. καὶ τὰ σκάνδαλα. μετὰ γὰρ τὰς διχοστασίαν, εἰσόδου εὐκαίρησε τὰ σκάνδαλα. Τί δέ ἐστι τὰ σκάνδαλα ἑρμηνεύει. αἱρέσεις, φησὶ, παρὰ τὴν διδαχὴν ἡμῶν ἐπεισιοῦσαι. ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ. αἱ γὰρ αἱρέσεις πᾶσαι καὶ τὰ σκάνδαλα, ἀπὸ τοῦ δουλεύειν πάθεσι καὶ ἡδοναῖς. διό, φησὶν, ὅτι οὐ δουλεύουσι τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ τῇ κοιλίᾳ. δοκεῖ δὲ τοῦτο τοῖς Ἰουδαίων αἰνίττεσθαι. καὶ γὰρ Ἰουδαίων πάντες ὡς γαστρίμαργον κατηγοροῦσι. διὰ τῆς χρηστολογίας. ἄχρι ῥημάτων καὶ πειθανολογίας, φησὶν, ἡ δὲ διάνοια, δολερὰ πρὸς ὑμᾶς. καινὸν δὲ τὸν λέγει τρόπον ἀπάτης, τὸ πρῶτον αὐτοὺς κολακεύειν. τῶν καρδίας τῶν ἀκάκων. οὐκ εἶπεν ὑμῶν, ἀλλὰ τῶν ἀπλουστέρων.

Ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ, εἰς πάντας ἀφῖκται. χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν. θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθὸν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, συντρίψει

» πρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
» Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. Καὶ ὅτι ἔχ' ὑμᾶς, ἀνάγκαις ἐξαπατῶσι. δῆλον ἔσ-
θον, ὅτι ἦν ὑμῶν ὑπακοὴ καὶ πρόθυμος, ἃς πάντας ἦλθε. πολλοὺς δὲ αὐτοῖς ἐφίσησι
μάρτυρας, ἵνα μὴ ἀναισχυντήσωσι πρὸς τὰν κακὰν διδαχάν. χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν
τοῖς μὴ ἐξαπατωμένοις φησίν. σοφοὺς μὲν εἶναι ἃς τὸ ἀγαθόν. ὑπανίσσεται ὅτι ἐξ
αὐτῶν ἦσαν τινὲς ἀπατώμενοι. θέλω γάρ, φησιν, ἃς μὲν τὸ ἀγαθὸν εἶναι ὑμᾶς
Σειυηρ. φρονίμους, ἃς δὲ τὸ φαῦλα, ἀπείρους κακοῦ. Τουτέσι φρονήσει μὲν κεχρῆ-
σθαι ἃς τὸ μὴ ὑφ' ἑτέρων ἀδικεῖσθαι, ἀκεραιότητι δὲ ἃς τὸ μὴ ἑτέρους ἠβουλεύσθαι.
ὁ δὲ θεὸς τᾶς εἰρήνας. ἐπειδὴ ἦσαν διχοστασίαι, τὸν τᾶς εἰρήνας δοτῆρα ἐπικαλεῖται,
ἵνα παύσῃ τὰ σκάνδαλα. σωτρίψει. ὃ πολλῷ μεῖζον ἰῶτᾶ ὑπετάξαι. τὸν Σατα-
νᾶν. ἃ μόνον, φησί, τὰ σκάνδαλα περιβάλλοντας σωτρίψει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν
τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Σατανᾶν. ἐν τάχει φησίν, ἐκτὸς χρόνου τᾶν παμυθίαν κατασκευά
ζων. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. ἀνέμνησεν αὐτοὺς τᾶς
θεοῦ χάριτος, τᾶς ἀεὶ σωζούσας. ἃ δὲ ἐχθροὺς ὄντας ἔσωσε, φησί, πολλῷ μᾶλλον
νῦν. ὁρᾷς ὅτι μετὰ ἔργων, καὶ χάριτος ἃς τὸ σωθῆναι δρόμεθα; μετὰ γὰρ τὸ μαρ
» τυρῆσαι αὐτοῖς ὑπακοὰν, τότε τᾶν χάριν ἐπήυξατο. Ἀσπάζονται ὑμᾶς Τιμό-
» θεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων, καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ἀ-
» σπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τᾶν ἐπιστολὰν ἐν κυρίῳ. ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος
» ὁ ξένος μου, καὶ τᾶς ἐκκλησίας ὅλης. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τᾶς πό
» λεως, καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ πάν
» των ὑμῶν ἀμήν. Εἴδες ἐγκώμιον τοῦ Τιμοθέου; συνήργει δὲ αὐτῷ ἐν τῷ εὐαγ
γελίῳ. καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. συγγενεῖς, φησί, τοὺς ἐοικότας κατὰ τὰν
εὐσέβειαν. Τέρτιος ὁ γράψας. ἀντὶ μεγάλου τέθεικεν ἐπαίνου, τὸ εἶναι ὑπογρα-
φέα Παύλου. Γάϊος ὁ ξένος μου. τουτέστιν ὁ ξενοδόχος μου. καὶ πρὸς ὁ ἔπαι-
νος, ὅτι πᾶσαν αὐτὸς ξενοδοχεῖ. τὰν ἐκκλησίαν, καὶ τὸν Παῦλον, ὃς οὐκ ἂν ἄλλως
παρ' αὐτῷ ἐξενίσθη, ἢ μὴ ἦν ὁ Γάϊος ἄξιος. ὁ οἰκονόμος τᾶς πόλεως. τὰν ἀ-
ξίαν αὐτᾶ τέθεικεν, ἵνα γνῷς ὅτι ἁγαθοῦ ὄντος, ἓν ἀξίωμα κώλυμα γίνεται τι-
νὶ, πρὸς τὸ ὀρθῶς βιοῦν ἢ πιστεύειν. ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. τᾶς χάριτος
μέμνηται, ἃν ἐνεργεσιῶν ὑπομιμνήσκων τοὺς Χριστοῦ. μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν.
οὕτως ἤρξατο ἀπὸ εὐχᾶς. χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χρι
στοῦ, καὶ οὕτως καταπαύει τὸν λόγον πρόσευκτος ἃς εὐχάν. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ. τοῦτο γὰρ ἐπιμέλιον, τοῦτο ὅρον ἀεὶ ποιεῖν αὐτῷ φίλοις:~

Τέλος ζὼν θεῷ, τᾶς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολᾶς.

Ἐγράφη ἀπὸ Κορίνθου διὰ Φοίβης τᾶς διακόνου τᾶς τῶν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας:~

Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς.

Αὕτη ἐπιστέλλει ἀπὸ Ἐφέσου τῆς Ἀσίας, ἐωρακὼς αὐτοὺς ἤδη ἐξ διδάξας, ὑποτιμήσεων δὲ ὅμως δι' ἃς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης. ἡ δὲ πρόφασις τῆς ἐπιστολῆς αὕτη. Κορίνθιοι ἐκ φιλονεικίας σωαγόμενοι, ἐσχίζοντο ταῖς γνώμαις. καὶ λοιπὸν ἦν ἐν αὐτοῖς σχίσματα, καὶ ὄντων τῶν σχισμάτων, πρεβλέπουτο τὸν λαβόντα τὴν μητρυιάν. ἄλλοι δὲ ἤθελον καταλιμπάνειν τὰς ἰδίας γυναῖκας, πρόφασει τῆς ἐγκρατείας. τινὲς δὲ τῶν ἐθνολατρῶν ἤσθιον, ὡς διαφόρων ὄντων τῶν ἐθνοθυτῶν. ἄλλοι δὲ, τοὺς μὲν ἄλλους ἐξουθένουν, τοὺς δὲ λαλοῦντας γλώσσαις ἐμάχοντο. καὶ τέλος ἦν πάντων καὶ περὶ τοῦ περὶ ἀναστάσεως μυστήριον λέγοντες μὴ ἐγείρεσθαι τὴν σάρκα ταύτην. τούτων πάντων ἐν Κορίνθῳ κινουμένων, γράφουσιν οἱ λαοὶ τῷ ἀποστόλῳ. καὶ λοιπὸν πρὸς πάντα ἀντιγράφει. καὶ πρῶτον μὲν, μαρτυρεῖ αὐτοῖς ἐν φρονήσει καὶ γνώσει. ὅτι ἀποδέχεται δὲ αὐτοὺς, ποιοῦντας σχίσματα, ἀλλὰ καὶ συμβουλεύει, μὴ ἐν λόγῳ τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ δυνάμει ἔχειν. ἔπειτα ἐπιπλήσσει τῷ τὴν μητρυιὰν λαβόντι, καὶ παραινέσας μὴ ἔχειν κρίματα πρὸς ἑαυτὸν, λοιπὸν περὶ ὧν ἔγραψαν ἀποκρίνεται, περὶ μὲν τοῦ γάμου διδάσκων ἄρρηπτον εἶναι τὴν συζυγίαν, καὶ ἐν καιρῷ μόνῳ σχολάζειν διὰ τὴν εὐχήν. διὰ δὲ τὸ ἀλλαττὸν αὐτοὺς τὴν ἐγκράτειαν, γράφει περὶ παρθενίας, ὅτι γὰρ ἀναίρει, ἀλλὰ πείθοι τοῦτο γένεσθαι. ἔπειτα περὶ ὧν ἐθνολατρούτων. ἵνα μὴ καταχρῶνται τῇ γνώσει, ἀλλὰ τῇ ἀγάπῃ πολιτεύωνται. κωλύει οὖν ἐν ἐθνολατρείῳ συμπόσια, ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ μικροί. ἔπειτα περὶ ὧν πνευματικῶν χαρισμάτων γράφει, ἵνα μὴ διαφέρωνται ἐν τοῖς χαρίσμασι, μὴ δὲ προκρίνωσι τὸν ἔχοντα χάρισμα τόδε, τὸν ἔχοντος τόδε. πάντα γὰρ, τοῦ αὐτοῦ πνεύματος εἶναι λέγει. καὶ λοιπὸν περὶ ἀναστάσεως διδάσκει, ὅτι ἡ σὰρξ ἐγείρεται, ἀποθνήσκουσα μὲν σαρκὶ, ἐγειρομένη δὲ ἀφθαρσίᾳ τῷ τὴν χειρὸν χάειν. τὸν δὲ ἀναστάσιν, αὐτὸ τὸ ἐγηγέρθαι τὸν χειρὸν σωίσησι. καὶ τέλος παραινετικοῖς λόγοις ἧς τὸ ἦθος γράφει, καὶ περὶ λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους πραγίλλει, καὶ οὕτως τελειοῖ τὴν ἐπιστολήν.

Θεοδωρήτου.

Ῥᾳδίως ὁ δαίμων οὕτω πολυάνθρωπον τὸν Κόρινθον, καὶ εἰδωλολατρίαν πεπιστευκέναι θεῷ, πρασπευάζει τινὰς ἐκεῖθεν πρὸ σφίσι πλουσίων καὶ φιλοσόφων αὐτοχειροτονήτους πεφατεῖν τὸ δήμου ὧν τοῖς πνευματικοῖς πράγμασιν, ὡς λοιπὸν τὸ λαοῦ πολλοὺς, τοὺς μὲν τοῖς πλουσίοις ὡς ἰδιωταῖς πεσχωρῆσαι, τοὺς δὲ τοῖς φιλοσόφοις ὡς πλέον διδάσκειν δυναμένοις πρὸ τοῦ τὸ ἀποστόλου διδαχὴν, ὡς ἐκ τούτου σχίσματα καὶ ἔριδας γίνεσθαι παρ' αὐτοῖς. ἔγραψαν οὖν τῷ Παύλῳ διὰ Φουρτουνάτου, καὶ Στεφάνου, καὶ Ἀχαϊκοῦ, περὶ γάμου καὶ παρθενίας, δι' ὧν καὶ ἀντέγραφε αὐτοῖς, καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ ἄλλων, συναποστείλας καὶ τὸν Τιμόθεον. ἐπεὶ οὖν ἐξ ἀπονοίας ἦσαν τὸν λαὸν διαφθείροντες οἱ πλούσιοι καὶ φιλόσοφοι, τῆς ἀπονοίας διορθοῦται τὸ πάθος ἐν τούτοις.

Κεφάλαια τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς. α΄.

α΄ Μετὰ τὸ προοίμιον, περὶ τοῦ μὴ διχονοεῖν πρὸς ἀλλήλους ἐκ φιλοδοξίας τῆς ἐπὶ σοφίᾳ ἀνθρωπίνῃ.

β΄ Κατὰ πρεσβυτέρων καὶ πρεσβείας, καὶ ὧν τούτοις κοινωνούντων.

γ΄ Περὶ τοῦ μὴ δεῖσθαι δικῶν, καὶ ταῦτα ἐπὶ ἀπίστων.

δ΄ Περὶ γάμου καὶ χηρείας καὶ ἀγαμίας.

ε΄ Περὶ διαφορᾶς εἰδωλοθύτων, καὶ ἀποχῆς Δαιμονικοῦ σεβάσματος.

ϛ΄ Περὶ σχήματος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἐν εὐχαῖς καὶ προφητείαις.

ζ΄ Περὶ κοινωνίας θεοπρεπῆς, καὶ βλασφημικῆς.

η΄ Περὶ διαφορᾶς χαρισμάτων, καὶ οἰκονομίας αὐτῶν.

θ΄ Περὶ ἀναστάσεως σωμάτων παθολικῆς.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ. α΄.

ΠΑΥΛΟΣ κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος θεοῦ, καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εκ τοῦ κλητοὺς ἑαυτοὺς καλέσαι διορθοῦται αὐτούς. ἐγὼ αὐτός, φησιν, οὐκ αὐτοχειροτόνητός εἰμι ἀπόστολος, ἀλλὰ θεοῦ ὑμᾶς ἀποστόλου μαθητὰς ποιήσαντος. διδάσκαλοι; ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ Διδάσκαλος ὑμῶν, φησί, εἷς ἐστι, Χριστός· ἀνθρώπους ἐποιήσατε ὑμῶν διδασκάλους; ἀλλὰ τοῦ θελήματος θεοῦ, δι' ὑμῶν κηρύσσεσθαι ὧν ἀπόστολος. καὶ Σωσθένης. μὴ γὰρ νομίσητε ὅτι ἐμαυτῷ συμπριούμενος τὸ τῆς διδασκαλίας ἀξίωμα, ὑμᾶς μέλλω καθαιρεῖν τῆς πρὸς αὐτῷ φυσιώσεως. ἰδοὺ γὰρ καὶ Σωσθένην ἐμαυτῷ συνατάττω, καὶ ἀδελφὸν καλῶ, καὶ ζῶν αὐτῷ ἐπιστέλλω, κοινοπριούμενος ἐμοί. διατί οὖν ὑμᾶς ἐγκόπτω; ὅτι ἐμβλαβεῖς ὑμῶν τὸ ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ φύσημα. ὑμᾶς τε γὰρ ὁδὸν οἰνήσει, τοὺς τε πειθομένους ἐξίστησι τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας, καὶ τὸ κοινὸν μερίζει τῆς ἐκκλησίας σῶμα. ὁ ἀδελφός. καὶ μητρότητα σωάζεται ἑαυτὸν Σωσθένης. τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ. ἡ δὲ θεοῦ ἐστὶ ἐκκλησία, οὐκ ἀνθρώποις ἑαυτὴν πρωτοσυνέματος ἡγιασμένοις ᾧ χῷ. τῷ λουτρῷ καὶ τῇ πίστει χῦ, ὁ διὰ δῶν νῶν ὑμῶν διδασκάλων. κλητοῖς ἁγίοις. καὶ αὐτὸ γὰρ τὸ πιστεῦσαι ὑμᾶς, οὐχ ὑμέτερον, ἀλλ' ἄνωθεν θεοῦ πρὸς τὴν πίστιν ἐκλήθητε. ζῶν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις. ὁ μόνον ὑμῖν τοῖς Κορινθίοις, φησὶ, χάρις καὶ εἰρήνη, ἀλλὰ ζῶν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸν χῦ ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ, ᾧ ὧ ἦσιν ἐκεῖνοι τε καὶ ὑμεῖς. ΑΛΛΟ. Ὅσον ἐκεῖνοι καὶ ἀγγέλων διεχίζοντο, τοσοῦτος Φωτ. αὐτὸς ἐφιλονείκει ἐν τοῖς πρέσβεσι σωάπτειν αὐτούς. διὸ μέλλων αὐτοῖς προσφωνεῖν τὴν χάριν ἐν τῇ εἰρήνῃ τὴν ἄνωθεν, ἐν ἅπασιν κλητοῖς ἁγίοις, αὐτίκα σωπᾷψε ζῶν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις καὶ ἑξῆς. καὶ ὑμῖν, φησὶ, καὶ σύμπασιν εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ καὶ πατρὸς χάρις καὶ εἰρήνη. αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν. ἐπειδὴ ἅπασιν ζῶν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου, ἐπήγαγε μόνον τὸ, ἡμῶν, ἐπιθορυβοῦντος καὶ δήμου κοινὸν αὐτὸν κῦ καὶ δεσπότην ἁπάντων ὄντα, προστιθέντος, αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν. ἡ δὲ κοινὸς ἁπάντων κῦς, καὶ ὁ μόνου ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ὧν ἅπαντα χοῦ, τί σχιζόμενοι ἀγγέλων, καὶ τὸν κοινὸν ὃν ὧν τεμνεσθε καθυβρίζοντες κυριότητα, ἑτέροις καὶ ἑτέροις ἑαυτοὺς διανέμετε; καὶ ἀπὸ θεοῦ πατρός. τί δέ, φησιν, ἢ πρὸς τοῦ δεῖ ἀπὸ θεοῦ πατρὸς εἰρηνεύετε, ἢ ἀπὸ τοῦ δὲ χάριν ἔχετε ἐγώ, φησι, ταῦτα ἀπὸ θεοῦ ὑμῖν εὔχομαι γίνεσθαι. αἰνίττεται δὲ, τὴν διδασκάλοις αὐτῶν καθαπόμενος. Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν χῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ χοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν.

Εὐχαρίστους εἶναι ἡμᾶς παιδεύων, ᾧ πάσῃ ἐπιστολῇ τοῦτο πίθησιν. τῷ θεῷ μου.

ἐκ πολλῆς ἀγάπης, τὸ κοινὸν ἴδιον ποιῆται. ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ. μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τοῖς χαρίσμασιν. ἀνίπεται οὖν, ἢ γὰρ ἐξ οἰκείων καρπωμάτων, ἀλλὰ τῇ τοῦ Χριστοῦ δωρεᾷ τὸ χάρισμα ἐλάβατε, τί μέγα φρονεῖτε; ὡς Χριστῷ Ἰησοῦ. τῇ δὲ Χῦ. δὲ Χῦ γὰρ ὁ πατὴρ δέδωκεν. ὡς αὐτῷ. πάλιν τὸ, ὧ αὐτῷ, ῥητέον. δι' αὐτοῦ. ἢ δὲ δι' αὐτοῦ ἐπλουτίσθητε ἐν παντὶ πράγματι, ἐν πλοῦτος παρὰ Θεοῦ, πῶς ἀνθρώποις ἐστὶν, φησι, πρσενέματε; καὶ πάσῃ γνώσει. ὥστε γὰρ λόγος χωρὶς γνώσεως, ὡς ἡ φλυαρία. ὥστε καὶ γνῶσις χωρὶς λόγου, ὡς ἡ ὧν ἰδιωτῶν, νοοῦντων μὲν, ὀξέως δὲ τὸ νοητὸν μὴ σημαινόντων. ἀλλ' ὑμεῖς, φησι, καθ' ἅμφω ἐπλουτίσθητε, καὶ λόγῳ καὶ γνώσει. καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ. καθὼς, ῥητέον δι' ὧν. ἀλλὰ λόγου γάρ, φησι, καὶ τῆς θεοδότου γνώσεως, τὸ μαρτύριον τοῦ Χῦ, ῥητέον τὸ κήρυγμα, ἐν ὑμᾶς πιστευθὲν ἐβεβαιώθη, ὅσον ὑμῖν ἐλλιπὲς, ἢ δι' ὑφῆς οἰκείας ἢ τῆς ἔξωθεν σοφίας, ἀλλὰ διὰ χάριτος Θεοῦ. ΑΛΛΟ. πόθεν δῆλον ὅτι ἐπλουτίσθητε λόγῳ καὶ γνώσει; ἐκ τοῦ τὸ κήρυγμα τῆς ἐν Χῦ πίστεως, βεβαιωθῆναι ἐν ὑμῖν. ἐν γὰρ τούτῳ βεβαίωσις ἐν ὑμῖν, ἐ λόγου ἐ γνώσεως γίνεται μαρτύριον ὑμῖν. μαρτύριον Χῦ, ἢ τὸ ἑκούσιον ἐ σεῖον πάθος, ἐ ἁπλῶς ἐν ὑποβολίμων τοῦ λόγου κένωσις ἐ οἰκοδόμησις, ἢ μαρτύριον Χῦ, ἐν ὧν σημείων χάρις καὶ δωρεά. καὶ γὰρ ἔστι ταῦτα μαρτύριον τῆς ἐν Χῦ πίστεως, καὶ τῆς θειότητος αὐτοῦ καὶ μεγαλειότητος. ἦσαν γὰρ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι πλουτοῦντες ἐν τούτοις. ἐπεὶ οὖν, φησι, ταῦτα ὁρᾶται ἐν ὑμῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ βεβαιώσει, καλῶς φησι, πρσέπεμψεν ὅτι ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει ἐπλουτίσθητε. μέρος γὰρ ὧν χαρισμάτων, ὅτε λόγος καὶ ἐ γνῶσις, ὁ μὲν λόγος σωτηρίων ἐς τὸ διδάσκειν, ἐ δὲ γνῶσις ἐς τὸ σωφρονεῖν. καὶ τὸ, ὥστε μὴ ὑστερεῖσθαι ὑμᾶς, πρὸς τὴν δευτέραν ἑρμηνείαν μᾶλλον σωάδει. Ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κῦ ἐμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἐμέρᾳ τοῦ κυρίου ἐμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Φωτ.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ζητεῖται ἐν τούτοις πῶς δή ποτε ἀνωτέρω μὲν ἑρμηνεὺς φησὶν αὐτῶν ὅτι ἐπλουτίσθητε ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, ἐ ναὶ πάλιν, ὥς τε μὴ ὑστερεῖσθαι ὑμᾶς ἐν μηδενὶ χαρίσματι, προϊὼν σαρκικοὺς αὐτοὺς λέγει. ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε, φησιν. ὅτι πρὸς πολλοὺς μὲ τοῦτα, πρὸς πολλοὺς δὲ ἐκεῖνα ἥρμοζεν. ὥδε γὰρ ἦν τοσαύτη ἐκκλησία εἶχον εἶναι ἢ πάντες τέλειοι, ἢ πάντες ἀτελεῖς καὶ νήπιοι. ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν. ὡς τε ὑμᾶς μὴ ὑστερηθῆναι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἐν τῷ ἀπεκδέχεσθαι τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Χῦ. χρεία γὰρ ὑπομονῆς ἐς τὸ ἐκδέξασθαι. ἀποκάλυψιν δέ, φησι, τὴν δευτέραν παρουσίαν, δεικνὺς ὅτι καὶ νῦν ἐστὶν, ἢ καὶ μὴ ὁρᾶται σαρκικοῖς ὀφθαλμοῖς. ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς. δεικνυσι σαλευομένους. ἀνεγκλήτους ἢ ἅγιους, δηλοῖ ὄντας ὑπὸ ἐγκλήμα. ἐν τῇ ἐμέρᾳ τοῦ κῦ. ἀπάντων τῶν ἀνθρωπίνων, φοβεῖ αὐτοὺς τὴν ἐμέραν ὑπομιμνήσκων τῆς κρίσεως. Πιστὸς ὁ θὸς δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ ὑοῦ αὐτοῦ Ἰῦ Χῦ τοῦ κῦ ἡμῶν.

Φωτ.

Τουτέστιν ἀληθής. ἢ δὲ ἀληθὴς, πληρώσει πάντως ἃ ἐπηγγείλατο. δι' οὗ ἐκλήθητε. Οὐδεὶς γὰρ ἔρχεται πρὸς τὸν ὑὸν, ἢ μὴ ἑλκύσει αὐτὸν ὁ πατὴρ. ὡς ὥσπερ ὥδε πρὸς τὸν πατέρα ἔρχεταί τις, ἢ μὴ ᾧ ὁ ὑὸς ἀποκαλύψῃ ὁ ὑὸς. δι' οὗ ἐκλήθητε. ἀντὶ τοῦ ὑφ' οὗ

τοῦ ὑφ' οὗ ἐκλήθητε, οἷον ὁ καλέσας ὑμᾶς. καὶ ἐπίσηθον ὡς τὸ, δι' οὗ, πίθησιν ὁ θεῖος Παῦλος καὶ ἐπὶ τοῦ πατρὸς, καὶ ἀντὶ τίνος τίθησιν αὐτὸ, ἵν' ὅταν καὶ ἐπὶ τοῦ ὑοῦ αὐτὸ ἀκούσῃς, μὴ παραλλαγὴν ὑσίας, ἀλλὰ ταυτότητα φύσεως. ἐκλήθητε. ὥδε γὰρ ἀφ' ἑαυτῶν ἦτε, ἀλλὰ χάριτι ἐκλήθητε. εἰς κοινωνίαν. βαβαί τί εἶπεν; εἰς κοινωνίαν ἐκλήθητε, φησι, τοῦ μονογενοῦς, ἵνα ἐ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐ ἐν τῇ δόξῃ κοινωνοὶ γενώμεθα αὐτοῦ, ὅπερ ἀλλαχοῦ φησιν, ἢ συμπρμένομεν, ἐ συμβασιλεύσομεν. εἰς κοινωνίαν ἐκλήθητε Χριστοῦ, τί ἄλλοις ἐ ἄλλοις ἐφιστῶντες ἑαυτοῖς πρσφάτας ἐ διδασκάλους, τὴ θαυμασίας ἐκείνης ἐ σωτηρίου κοινωνίας ἑαυτοὺς φιλονικοῦντες διασχίζεν ἐ ἀποτέμνεσθαι;

Κέφ. α'.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοὶ, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἐμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, ἐ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοΐ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. Ἐγώ, φησι, παρακαλῶ, ὥκ ἐμί τις ἀνὸς ποιῶν. διὰ τοῦ Χριστοῦ οὖν παρακαλῶ, ῥητέον αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὁ ὑβρισμένος πρέπεται τῷ παρακλῆσαι. καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα. τὸ γὰρ ἐς πολλὰ ὑμᾶς, φησὶ, χωρεῖσθαι, οὐκ ἐπρίσε πολλὰ μέρη τέλεια, ἀλλὰ τὸ τέλειον μέρος τῶν ἐκκλησιῶν ἔσχισεν. κατηρτισμένοι. ἀπηρτισμένοι, τέλειοι. ἐν τῷ αὐτῷ νοΐ. ἐπλοκὴ ἄνω εἶπεν, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε, ἵνα μὴ νομίσῃν ἀχρι ῥημάτων δεῖν εἶναι τῶν ὁμόνοιαν, ἐπάγει, ἐν τῷ αὐτῷ νοΐ, ῥητέον καὶ λόγοις καὶ ἔργοις καὶ γνώμῃ καὶ διανοίᾳ γίνεσθε ὁμόφρονες. Ἐδηλώθη γάρμοι περὶ ὑμῶν ἀδελφοί μου ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν ἐσιν. λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, ἐγὼ μὲν ἐμὶ Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. μεμέρισται ὁ Χριστός; Ἵνα μὴ ἀρνήσωνται, ἐ μάρτυρας πράγει τοὺς Χλόης. ἀδελφοί μου. καὶ γὰρ δῆλον ἦ τὸ ἁμάρτημα, φησιν, ἀδελφοί μου ἐσέ. τὸ δὲ, μου, διαθέσεώς ἐστιν. ὑπὸ τῶν Χλόης. οἰκίας ἴσως οὕτως ἐπονομαζομένης, Χλόης ἴσως τινός. οὐκ εἶπε δὲ ὀνομαστὶ τοὺς δηλώσαντας, ἵνα μὴ πρὸς αὐτοὺς ἐκπολεμωθῶσιν. ὅτι ἔριδες. Τὰ παρὰ τῶν δηλωσάντων ἀπαγγέλλων ἔριδας εἶπεν, ἵνα μὴ ἐκθηλιάσῃ αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Χλόης. ὅταν δὲ ἀπὸ οἰκείου πρσώπου λέγῃ τὸ μηνυθὲν, σχίσματα αὐτὸ καλεῖ, ὅπερ πολλῷ χεῖρον τῆς ἔριδος. λέγω δὲ τοῦτο. σαφηνείας ἕνεκεν τοῦτο, λέγω δὲ τοῦτο, ὡς ἦ εἶπεν, λόγου χάριν, τριῶν τούτων τριῶν τε ἐ λέγει. ὥκ ἔλεγον δὲ ἐκεῖνοι οὕτως, ἐγὼ μὲν ἐμὶ Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἀλλὰ λόγου χάριν οὕτως εἶπεν, ἀνιτόμως οἷς πρσερρήνησαν πλουσίοις καὶ σοφοῖς, ἐν τούτῳ δεικνὺς, ὅτι ἦ τὸ οὕτως λέγειν Παύλου ἐ Ἀπολλῶ οὐκ ἀνεύθυνον, πολλῷ μᾶλλον τὸ λέγειν σοφὸν εἶναι ἢ πλουσίων, οἷς διδασκάλοις ἑαυτοὺς ἐκάθισαν. ἐγὼ δὲ Κηφᾶ. προτιμῶν τὸν Πέτρον, ὕστερον τεθεικεν αὐτὸν, ἐπὶ δὲ κατηγορίας αὐτῶν ἕνεκεν ταῦτα λέγει. ἐγὼ δὲ χριστοῦ. οὐκ ἐγκαλεῖ ὅτι λέγουσιν, ἐγὼ δὲ χριστοῦ, ἀλλὰ διατὶ μὴ πάντες τοῦτο λέγουσι μέμφεται. μεμέρισται ὁ χριστός; κατατέμνετε, φησὶ, τὸν χριστὸν, διέλετε αὐτοῦ τὸ σῶμα. φόβου δὲ γέμει τὸ ῥῆμα. ἢ οὕτως. ἐμερίσατο τῶν βασιλείαν ἐ τῶν ἐκκλησίαν μᾶλλον ἀνθρώπων ὁ χριστός; Μὴ συγκληρόμους ἔχει, φησὶν, ὁ χριστὸς, ἵνα μερίσῃ τις μετ' αὐτοῦ τοὺς ὠξομένους; μὴ τινας ἔχει κοινωνοὺς καὶ ζῶν αὐτῷ τῶν οἰκουμένων πληρώ-

 σαντας;

σαντας; Χειστὸς ὁ ὑπὲρ τοῦ κόσμου ἀπεθανών, ὑμῶν δὲ ἡδύς. μεμύεισαι ὁ Χειστός.
Θεόδωρ. τουτέστι καθ' μερίδα τινὲς μὲν τὸν Χειστὸν ἔλαχον, ἄλλοι δὲ ἄλλους. οἱ μὲν Κηφᾶν, οἱ δὲ Ἀπολλῶ, ὃς λέγεται πρῶτος ἐπίσκοπος γενέσθαι Κορινθίων.

» Μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; εὐχα-
» ριστῶ τῷ θεῷ, ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον, ἵνα μή τις εἴ-
» πῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβάπτισα. ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον. λοιπὸν οὐκ
» οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χειστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελί-
» ζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χειστοῦ.

Λοιπὸν ἀναιρεῖ τὸ ἄτοπον, καὶ τὸ πᾶν ἐφ' ἑαυτὸν φέρει, ἵνα μὴ δόξῃ καθ' φθόνον ἀλλοτρίων ὀνομάτων μεμνῆσθαι. οὐκ εἶπε, μὴ Παῦλος ἐποίησε καὶ ἐβλασεν ὑμᾶς; ἀλλ' ὁ πολλῷ πλέον τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας ἐδήλου, τὸν σταυρὸν εἰς μέσον προῆξε, καὶ τὸ ζῶν ἀμαρτιῶν καθάρσιον βάπτισμα, δι' οὗ ἡνράμθη τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ἐκπεφοιμίων δὲ τῆς ἐπιστολῆς ἄχρι τοῦ τέλους, καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ὀνόματος τοῦ Χειστοῦ μέμνηται, ἵνα τῇ πυκνότητι τῆς ῥητορίσδους προσηγορίας ταύτης, τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν τῆς ἀπονοίας σκιωδόνα ἐκκαθάρῃ. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ. ἐβάπτισα μὲν, ἀλλ' εἰς τὸ τοῦ Χειστοῦ ὄνομά, φησι. τί εὐχαριστεῖς Παῦλε, ὅτι οὐδένα αὐτῶν ἐβάπτισας, πλὴν ὧν εἶπας; μὴ τὸ βάπτισμα ὢ βραχεῖ πεπέμφθης λόγῳ; μὴ γλυκοῦ, φησιν, ἀλλὰ διὰ δύο ταύτας αἰτίας εὐχαριστῶ, μίαν μὲν, ὅτι μὴ βαπτίζων, φησὶν, οὐδὲ ἔδωκα τισὶν ἀφορμὴν λέγειν ὅτι διὰ τὸ τὸ ἐβάπτισα πολλοὺς ἵνα χρὸν ἐμαυτῷ μαθητῶν συσπασάμενος, ὄνομα ἐμαυτῷ περιποιήσωμαι διδασκάλου καὶ καθηγητοῦ. δι' ἑτέραν δὲ, ὅτι οὐδ' εἶχον τὴν τότε πρὸς Χειστοῦ ἀπόστολῶ, ἅμα δεικνὺς ὅτι, ἢ ἐγὼ ὁ ἀπεσταλεὶς πρὸς Χειστοῦ κηρύσσειν καὶ καταγγέλλειν τὸ αὐτὸ εὐαγγέλιον, μετὰ φειδοῦς καὶ ἀσανίας ἐβάπτισα, (καίτοι συγγενὲς ἐστι καὶ σωτήριον τὸ βάπτισμα τοῦ κηρύγματος,) ὑμεῖς οἱ μηδ' ὅλως ἀπεσταλέντες, πῶς τολμᾶτε διδασκάλοις ἑαυτοὺς ἀναφαίνειν; πῶς δὲ καὶ βαπτίζετε, ἢ ὅλως τί πράττετε, ὧν οὐκ ἐλάβετε χάρισμα ἢ ἀπόστολῶ; ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα. μέγα τινὲς ἐφρόνουν, ἀφ' ὧν ἐβαπτίζον, καὶ φησι, τί μέγα φρονοῦσιν; ἐγὼ εὐχαριστῶ μὴ βαπτίσας. τὸ δὲ λέγει, πλὴν ἐκείνων ἀπόνοιαν καθαιρῶν, ὃ τὸ βάπτισμα εὐτελίζων, μὴ γλυκοῦ. ἵνα μή τις εἴπῃ. διατί δὲ εὐχαριστεῖς μὴ βαπτίσας, ἵνα μή τις εἴπῃ, φησὶν, ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβάπτισα. ἦ γὰρ ὢν ἐντελῶν ἐκείνων βαπτισάντων, τοσαύτη γέγονε δι' χόνοια, ὡς τῷ ἐκείνων ὀνόματι ἐπικαλεῖσθαι, τί ἂν γένοιτο ἢ Παῦλος ἵνα βεβαπτικὼς ἅπαντας; λοιπὸν οὐκ οἶδα. ἐκ τούτου δεικνυσι ὅτι οὐδὲ περισσοῦδαξον ἦν αὐτῷ τὸ βαπτίζειν, ὅσον οὐδὲ μέμνηται. τὸ δὲ λέγει καθ' ὑπέλλων τὸ φρόνημα ὧν ἐπὶ τῷ βαπτίζειν μέγα φρονούντων. οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χειστὸς βαπτίζειν. τίνος οὖν ἕνεκεν ἐβάπτισεν, ἢ μὴ ἐπὶ τούτῳ ἀπέσταλτο; ἐφαμεν, ὅτι ἐπὶ τῷ εὐαγγελίζεσθαι μὲν ἀπεσταλτο, τὸ δὲ βαπτίζειν οὐκ ἐκωλύθη. ἐκ φιλοτιμίας δὲ, καὶ τὸ κρεῖττον ἐπρίᾳ. οὐ εὐαγγελίζεσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἦν ἐπίπονον, καὶ σιδηρᾶς δεόμενον ψυχῆς. ὁ μὲν γὰρ, ἤδη πεπιστευκὼς βαπτίζῃ, ὁ δὲ

ἀπίστοις

ἀπίστοις εὐηγγελίζετο, πῶς οὖν καὶ ἐκινδύνευεν. οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου. οὐκ εἶπεν οὐκ ἐν σοφίᾳ γνώσεως, οὐδ' οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου. καλῶς. καὶ γὰρ ἡ σοφία γνώσεως εὐηγγελίζετο. διὸ καὶ ἀγωνιᾷ, ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει. τί γὰρ ἐστι σοφώτερον ἢ εἰς γνῶσιν ἄμεινον καὶ λαμπρότερον, τὸ μαθεῖν καὶ διδάξαι ὅτι σταυρῷ θανάτῳ καθήργηται θάνατος; καὶ τὸ ἡμέτερον ὧν ἀνθρώπων γλῶς, μακρᾶς καὶ χαλεπωτάτης τῆς τοῦ Διαβόλου τυραννίδος ἠλευθέρωται; ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χειστοῦ. ἵνα μὴ βλάβιον ἐλάττωσιν ὑπομείνῃ ὁ σταυρός. ἦ γὰρ σοφία λόγου ἐκήρυξαν οἱ ἀπόστολοι, εἶχον τινὲς νομίζειν, διὰ τῶν ὧν λόγων πεῖθω, πεπεῖθαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τῷ δύναμιν τοῦ κηρύγματος τοῦ Χειστοῦ, ὃ ὢν βλάβιν τοῦ κηρύγματος καὶ τοῦ σταυροῦ. νῦν δὲ τῷ ἀγραμμάτους καὶ ἰδιώτας ἀνθρώπους τὸν κόσμον πεπεικέναι, τῶν τοῦ Χειστοῦ δύναμιν ἀνακηρύττει. Κενοῦται γὰρ καὶ κατευτελίζεται ὁ σταυρὸς τοῦ Χειστοῦ ἤτοι τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἑκούσιον πάθος αὐτοῦ, τοῖς λόγῳ σοφίας καὶ πιθανότητι περιμύοις αὐτοῦ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν θεότητα πρᾶσσεσθαι. πῶς γὰρ ἐστὶ τὸ ὑπὲρ λόγον καὶ φύσιν, λόγοις καὶ τέχνῃ τινὶ πρᾶσσεσθαι; τίς δὲ καὶ χρεία λόγων καὶ πειθοῦς, ὧν σημείων καὶ θαυμάτων μεῖζον καὶ φωνῆς ἀπάσης κεκραγότων, καὶ πάντα τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὸ κήρυγμα χειραγω-
» γούντων; Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ, τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις, μωρία ἐστί. τοῖς
» δὲ σῳζομένοις ἡμῖν, δύναμις θεοῦ ἐστί. γέγραπται γὰρ, ἀπολῶ τὴν σοφίαν ὧν σο-
» φῶν, καὶ τὴν σύνεσιν ὧν συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συ-
» ζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;

Εἰκὸς εἶναι παρ' αὐτοῖς ἀπίστου, οἱ διέσυρον τὸν σταυρόν. φησὶν οὖν, μηδὲν ξενιθῆτε. τοῖς γὰρ ἀπολλυμένοις, τὰ τῆς σωτηρίας δοθέντα παρὰ θεοῦ, μωρία εἶναι δοκεῖ.

Δείκνυσι λοιπὸν, ὅτι οὐδὲ ἐνῆν λόγῳ σοφίας προσαγαγέσθαι τινὰς τῷ κηρύγματι. οὐ γὰρ σοφὶ τοῦ θεοῦ λόγος, οὐ μόνον οὐ προσάγει. ὀκνεῖ δὲ τοῖς ἀπολλυμένοις μωρία δοκεῖ. ἢ δὲ τοῦτο τί ἄντις ἔχοι λέγειν πρὸ τοῦ κηρύγματος, μὴ πάντα τῆς χάριτος αὐτῷ χορηγούσης; τοῖς δὲ σῳζομένοις ἡμῖν, δύναμις θεοῦ ἐστί. οἱ γὰρ μὴ ἐξεικόντες, ἀλλ' οἷς ἐστὶ σωτηρίας ἐλπὶς, ἐκ τούτου μάλιστα γινώσκομεν τὴν δύναμιν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ θεοῦ. δύναμιν μὲν, ὅτι θανάτῳ θάνατον ἔλυσε, σοφίαν δὲ, ὅτι τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀπολωλότας διέσωσεν. ποῦ σοφὸς; λαβὼν παρρησίαν αὐτὸ τῆς γραφῆς, λοιπὸν καθάπτεται αὐτῶν, ποῦ σοφὸς; περὶ Ἑλλήνων λέγων, ποῦ γραμματεύς; περὶ Ἰουδαίων. ποῦ συζητητὴς; τουτέστιν οἱ λογισμοῖς καὶ ἐρεύναις τὰ πάντα ἐπιτρέψαντες. οὗτοι γὰρ πάντες, ὡσανεὶ ἔλεγεν, ἐξαρτώσας τινὰ τῆς πλάνης ἐκ ἴσχυσαν. οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου; πάντες γὰρ οἱ δοκοῦντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, τῷ μὴ δυνηθῆναι αὐτοὺς εὑρεῖν ἄνωθεν ἐκ ἀλιέων καὶ ἀγραμμάτων κεκηρυγμένα καὶ πεπίστευται. πῶς δὲ ἐμώρανε; τουτέστι μωρὰν οὖσαν ἔλεγξε, τῷ μὴ ἰσχύσαι εὑρεῖν τὸ ἀληθές. ΑΛΛΟ. Σοφίαν τοῦ κόσμου, τὴν εὐγλωττίαν καλεῖ. καὶ γὰρ ταύτης χορηγὸς ὁ θεὸς. αὐτὸς γὰρ καὶ τὰς γλώσσας διεῖλε, καὶ ἑκάστῃ χαράκτηρας ἰδίους ἀπένειμε. καὶ τῇ Ἑλλάδι τὴν φωνὴν, αὐτὸς ἔδωκε τὴν λαμπρότητα,

Φωτ.

Φωτ.

Θεόδωρ.

πίστα. οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ταύτῃ χρισάμενοι, δέλεαρ αὐτῷ τῆς ἀπάτης ἐτόρφυναν, καὶ πιθανὴν τὴν μυθολογίαν τῆς πλάνης ἠργάσαντο. κατηγορεῖ τούτων, ὁ τῆς εὐ-
» γλωττίας, ἀλλὰ τῆς ἐν αὐτῇ κρυπτομένης ψευδολογίας. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σο-
» φίᾳ ἐκείνῳ ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τὸ κη-
» ρύγματος, σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι, καὶ Ἕλ-
» ληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν
» σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν. Ἐν τῇ σοφίᾳ. τῇ δὲ ὡῶν ὡρισμάτων φαι-
νομένῃ, οἷον οὐρανοῦ καὶ γῆς. ἐπειδή, φησιν, οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος τὸν θεὸν διὰ τῆς τοιαύ-
της αὐτοῦ σοφίας τῆς ἐνθεωρουμένης τοῖς ὡρίσμασιν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ σταυ-
ροῦ σῶσαι τοὺς πιστεύοντας, ὅστις μωρία τοῖς ἀπίστοις καὶ ἀπολλυμένοις εἶναι δοκεῖ.
Κυείλλ. Σοφίαν δὲ, καὶ τὸν ἀνθρωπίνην ὀνομάζει ζῆνεσιν, καὶ τὴν εὐγλωττίαν, ἥτις αὐτὸ τὸ
τῆς λέξεως ἀνθηρὸν, ἵνα διδάξῃ, ὅτι νοῦ πρωτὴς ὁ θεὸς, καὶ φρονήσεως χορηγὸς
καὶ εὐγλωττίας, ἣ καί τινες αὐτοῖς, ἐφ' ἅ μὴ δεῖ ἐχρήσαντο. μωρίαν δὲ τὸ κηρύγμα-
τος, τὸν ὡῶν λέξεων ἀπλότητα φησίν. ἰδιῶται μὲν γὰρ τῷ λόγῳ ἦσαν οἱ θεασέσιοι
μαθηταὶ, πλούσιοι δὲ τῇ γνώσει. καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι. ἐὰν, φησιν ἐσταυ-
ρωμένον Ἰουδαίῳ, πίστευσον, εὐθὺς σημεῖα καὶ τέρατα ἐπιζητεῖ γνώεσθαι, πρὸς σύστα-
σιν τοῦ κηρύγματος. ἡμεῖς δὲ Χριστὸν κηρύσσομεν ἐσταυρωμένον. ὅσον γὰρ μόνον γνέσει
σημείων ἐπίδειξις, ἀλλὰ καὶ ἀληθείας ὅσον καὶ τὸ φαινόμενον. καὶ ὅμως τού-
τῳ τῷ δοκοῦντι ἀληθεῖ καὶ ῥωαντίῳ ὡς πρὸς ἃ ἀπαιτοῦσιν, ῥάγονται πρὸς τὸν πίστιν,
ὅσον μεγάλην δείκνυσι τοῦ θεοῦ τὸν δύναμιν. πάλιν Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσι παρ'
ἡμῶν, ἀλλὰ κακείνοις ἡμεῖς τὸν σταυρὸν κηρύσσομεν, ὅσον καὶ τὸ φαινόμενον,
μωρίας εἶναι δοκεῖ, θεὸν κηρύσσειν ἐσταυρωμένον, ἀλλὰ καὶ οὕτως πείθονται. ἆρα
γὰρ ταῦτα μείζου θαύματος τὸ ἐκ τῶν ῥωαντίων ὡς πρὸς ἃ αὐτοὶ ἐπιζητοῦσι πείθεσθαι
αὐτούς; ἢ καὶ οὕτως νοητέον. ἐπειδή, φησι, καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα ἐπιζητοῦσι, καὶ Ἕλ-
ληνες σοφίαν, εὑρίσκουσιν ἀμφότεροι ἃ ζητοῦσιν ἐν τὸν Χριστόν. πῶς; τοῖς μὲν γὰρ ἀ-
πίστοις Ἰουδαίοις, σκάνδαλόν ἐστι, καὶ τοῖς ἀπίστοις Ἕλλησι, μωρία δοκεῖ. οἱ δὲ λοι-
φησι, κλητοὶ δὲ ἐπίλεκτοι ἐξ αὐτῶν, εὑρίσκουσιν αὐτὸν ὄντα δύναμιν καὶ σοφίαν τοῦ θεοῦ.
τί γὰρ λέγεις ὦ Ἰουδαῖε; σημεῖα ἐπιζητεῖς; ἰδοὺ ὁ Χριστὸς, θεοῦ δύναμίς ἐστιν ἐν ὡῶν
σημείων πρωτική. καὶ σὺ τί λέγεις ὦ Ἕλλην; σοφίαν ζητεῖς; ἔχεις τὸν Χν σοφίαν ὄν
τα τοῦ θεοῦ. ἐπεὶ οὖν σημεῖα καὶ σοφίαν ἐπιζητοῦμεθα, κηρύσσομεν τὸν Χν ἀμφότερα
ὄντα τοῖς κλητοῖς. οἵτινες καὶ εὑρίσκοντες ἃ ζητοῦσι, πιστεύουσιν. οἱ δὲ λοιποὶ ἄπιστοι, σκαν-
δάλου καὶ μωρίας ἄξια τὰ ἀξιοθαύμαστα νομίζουσι. καὶ τί θαυμαστόν; καὶ γὰρ ὁ αὐ-
γὴς Ἥλιος σκοτεινὸς τοῖς ἀμβλυώπουσι τοῖς ὄψεσ ὁρᾶται. Ἰουδαίοις μὲν σκάν-
δαλον. σκάνδαλον εἶναι δοκοῦσι καὶ τὸ τῶν ὡρῶν ὄφιν. τίς γὰρ ὢν ἄπιστος, ἐν κοῦ
σκανδαλισθεὶς καὶ ἀπιστήσῃ; Ἕλλησι δὲ μωρίαν. οἷον εἶναι δοκοῦσι, θεὸν ἐσταυρω-
» μένον κηρύσσεσθαι. Αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν θεοῦ
» δύναμιν, καὶ θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ, σοφώτερον ὢν ἀνθρώπων ἐστί,
» καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ, ἰσχυρότερον ὢν ἀνθρώπων ἐστίν. Εἶναι μὲν δοκεῖ, φησι,

σκάνδαλον

σκάνδαλον καὶ μωρία, πλὴν αὐτοῖς τοῖς κλητοῖς, φησί, δοκεῖ ὁ Χριστὸς καὶ τὰ αὐτοῦ πάθη, εἶναι δύναμις θεοῦ καὶ σοφία. ἆρα γε θαυμαστόν; αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς. κλητοὺς, φησιν, οὓς ὁ θεὸς ἐκάλεσε διὰ τὸ ἀξίους εἶναι. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ. ὁ σταυρὸς μὲν δοκεῖ μωρὸν, πλὴν σοφώτερον ὢν ἀνθρώπων ἐστί. πῶς; οἱ μὲν γὰρ σοφοὶ καὶ φιλόσοφοι, περὶ ψυχρὰ καὶ ἀνόνητα ἠσχολήθησαν, ὁ δὲ σταυρὸς, τὸν κόσμον ἔσωσε. ἢ καὶ οὕτως. βούλει μαθεῖν ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον ὢν ἀνθρώπων ἐστί, καὶ τὸ ἀσθενὲς ἰσχυρότερον; ἀπ' αὐτῆς καὶ μόνης τῆς κλήσεως, ῥᾴον ἐστὶ τὸν καταγνῶναι. βλέπε γάρ μοι. ἀχὶ πολλοὶ σοφοὶ ἦσαν τῷ τῷ κόσμῳ σοφίαν; ἀχὶ πολλοὶ δυνατοὶ τούτῳ τῷ δυνάμει; ἀχὶ πολλοὶ εὐγενεῖς τῷ ἐπικαίρου εὐγένειαν; τί οὖν; μὴ τούτοις ἐποίησεν ὁ Χριστὸς ἑαυτοῦ μαθητὰς, καὶ δι' αὐτῶν ἐκλη-
» σιτεύμησε; ἀλλὰ μωρὰ τοῖς σοφοῖς. ἀλλὰ τοῦναντίον. ἀλλὰ τὰ μωρὰ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἀ-
» θενῆ καὶ τὰ ἀγενῆ, καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο, ἀνθρώπους ἁλιεῖς, πένητας, ἀ-
γραμμάτους. καὶ δι' αὐτῶν ἐποίησε τὴν κλῆσιν ὑμῶν πάντων, καὶ σοφῶν καὶ ἰδιω-
τῶν, καὶ πενήτων καὶ πλουσίων, καὶ ἀσθενῶν καὶ ἰσχυρῶν, καὶ κατίσχυσε τοὺς εὐ-
γενεῖς ἐ ἰσχυροὺς καὶ σοφούς. ὅτι ὅσον αὐτοὶ γὰρ καὶ γὰρ ἐπιχειρῆσαι ἐβούλησαν, κόσ-
μον ὅλον μεταθῆναι, τοῦτο τὰ ἀσθενῆ καὶ τὰ μωρὰ ἀποφασίως κατεστράξατο. ἆρ' γε κα-
τησχύνθησαν οἱ δοκοῦντες εἶναι σοφοὶ καὶ δυνατοί; ἆρ' γε οὐκ ἐναργῶς ἀπεδείκνυ-
ται, ὅτι τὸ μωρὸν καὶ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ, σοφώτερον καὶ ἰσχυρότερον ὢν ἀνθρώπων ἐστί;
καὶ γὰρ μυρίων ἐπιχειρούντων στρέφειν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, γε μόνον γε ἐστράφη, ἀλ-
λὰ καὶ πλέον ἀνθεῖ, διὰ τὸ ἀσθενοῦς εἶναι δοκοῦντος σταυροῦ, τοὺς ἰσχυροὺς προσω-
σαμένου. ΑΛΛΟ. Οὐ μόνον ὅτι πᾶσα ἀνθρωπίνη διάνοια πλάνῃ τίς, κρινο-
μένη πρὸς τὸ σταθερὸν καὶ μόνιμον ὧν θείων καὶ τελειοπάτων νοήσεων, ἀλλ' ὅτι καὶ Τοῦ ἁγίου
ζήνηθες ἐστὶ τοῖς θεολόγοις ἀντιστρόφως ἐπὶ θεοῦ τὰ τῆς περήσεως ἀποφά- Διονυσίου
σεις. οὕτω καὶ ἀόρατον, φησὶ, τὸ λόγια τὸ παμφαὲς φῶς, καὶ τὸν πλυύμνητον,
καὶ πλυώνυμον, ἄῤῥητον καὶ ἀνώνυμον, καὶ τὸν πᾶσι παρόντα καὶ ἐκπάντων ἐυει-
» σόμενον, ἀνακάλυπτον καὶ ἀνεξιχνίαστον. Βλέπετε γὰρ τῶν κλήσιν ὑμῶν ἀδελ-
» φοί, ὅτι γ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, γ πολλοὶ δυνατοί, γ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλ-
» λὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεὸς, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά. καὶ τὰ ἀ-
» γενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεὸς, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα
» καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ. Ἐπισκέψασθε,
φησι, καὶ περισκέπτεσθε, πῶς μεγάλα δυνάται ἡ κλῆσις, ὅτι ἰδιώτας, οὕτω σφο-
δρὰ δόγματα μαθεῖν παρεσκεύασεν. ὅτι γ πολλοὶ σοφοὶ. τῷ τῇ κλήσει ταύτῃ καὶ τῇ πί-
στει, φησὶν, γκεῖτο πολλοὶ σοφοί. προσέθηκε δὲ τὸ πολλοὶ, ὅτι ἦσαν καὶ σοφοί τινες
πιστεύσαντες, οἷον ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὁ Ἀνθύπατος, καὶ ἕτεροι. καὶ παντὸς χοῦ τὸ, πολ-
λοὶ, διαστὰν πρόσκειται, ὅτι ἦσαν τινὲς δυνατοὶ καὶ εὐγενεῖς πιστεύσαντες. καὶ σάρ
κα. καὶ τὸ φαινόμενον, καὶ τὸν παρόντα βίον, καὶ τῶν ἔξωθεν παίδευσιν. οὗτοι
γὰρ μάλιστα μωροὶ, οἱ πεπιστευκότες ἑαυτοῖς ὅτι ἐσθοί. διὸ καὶ δυσπραπάτως ἔ-
χουσι πρὸς τὰ ἴδια δόγματα. γ πολλοὶ δυνατοὶ. καὶ γὰρ οἱ δυνατοὶ καὶ οἱ εὐγενεῖς,

τύφου

τύφου πεπληρωμένοι, οἱ μὲν διὰ τὸν πλοῦτον, οἱ δὲ διὰ τὸ χύος, ἐξέλιπουσιν ἑαυτοὺς τῆς θεογνωσίας, καὶ γὰρ αἱροῦνται τῶν παρόντων καταφρονεῖν, ἀλλὰ τῶ μωρὰ τῦ κόσμου. καὶ παντα χοῦ τῶ ἀπροβούλιτα καὶ τῶ ἐυτελῆ προσελάβετο, ἵνα τοὺς σωζομένους ἀπίστους καταισχύνῃ. ἀκούσωμεν δέ, ἐξελέξατο, μὴ τῦτο ὑποπτεύσῃς ὅτι ἐργον ἔσχεν ὁ θεὸς, τοὺς μὲν πτωχοὺς λαβεῖν, τοὺς δὲ σωάστας ἀπωσασθαι, ἀλλ' ὅτι οἱ ἐυτελεῖς προσέδραμον μᾶλλον τῇ πίστει. οἱ γὰρ σωαστείας ὄντες ἐ σοφίας, ἑαυτοὺς ἀπεσχοίνισαν, ἀπαξιώσαντες παρὰ ἰδιωτῶν μαθεῖν, ὡς ὄγε θς, πάντας ἤθελε σωθῆναι. ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ. καταισχύνῃ δὲ παντα χοῦ ἀκούων, πῶς ἐκείνων νοσφιῶν οἰκείας σοφίας καὶ πλούτῳ περιῤῥιπτόντων, καὶ μὴ πιστευσάντων. αὕτη γὰρ νίκη μεγίστη τῦ Χριστοῦ, τὸ διὰ μωρῶν, ἥττα ἰδιωτῶν, νικῆσαι τοὺς σοφοὺς καὶ καταισχῦναι. μεγίστη γὰρ σοφῶν αἰσχύνη παρὰ ἰδιωτῶν ἡττᾶσθαι, καὶ μεγίστη νίκη Χριστοῦ, ὃν μωροῖς νικᾶν τοὺς σοφούς. τὰ ἰσχυρά. τοὺς μέγα φρονοῦντας ἢ σωάμει καὶ πλούτῳ. καὶ τὰ μὴ ὄντα. μὴ ὄντα καλεῖ, τοὺς μὴ δὲ εἶναι νομιζομένους, διὰ τῶν πολλῶν ἐυτέλειαν. ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ. πάντα, φησὶν, ἐποίησεν ὁ θς, ἵνα παύσῃ αὐτοὺς τῆς ἀλαζονείας, καὶ τῦ νομίζειν ἑαυτοὺς εἶναί τι, καὶ ὑμεῖς ἔτι ἀλαζονεύεσθε, καὶ φρονεῖτε μέγα. μὴ ὄντα. μὴ εἶναί τι ἐδόκει τοὺς ἀπροσόλους ὡς ἐυτελεῖς. ὄντα δὲ ἐδόκει τοὺς Ἕλληνας, ὡς ὁμοίους εἶναί τι, μὴ ὄντας δέ. ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτῦ. χοῖ δὲ ἡμεῖς, φησὶ, καυχησόμεθα; ναὶ, φησὶν, ὑμεῖς οἱ πιστοὶ, καυχᾶσθαι ὀφείλετε. χὶ γὰρ ἐστὲ ὑμεῖς σὰρξ, ἀλλ' ἐξ αὐτῦ δὲ τῆς παλιγγενεσίας ἐλπνήθητε, καὶ θφοὶ ἐστὲ, ἀπ' αὐτὸν ἔχοντες σοφίαν, τὸν ἀπολυτρωσάμενον τῆς τυραννίδος, καὶ χὶ μόνον τῦτο, ἀπὰ καὶ ἁγιάσαντα διὰ τῦ βαπτίσματος, καὶ χὶ μόνον τῦτο, ἀπὰ καὶ δικαιώσαντα διὰ χαρισμάτων. ἡμεῖς οὖν διὰ παῦτα ὀφείλομεν καυχᾶσθαι, καυχᾶσθαι δὲ, χὶ ὅτι καρπώματί τινι ἰδίῳ τετύφωμεν ἐξιώθημεν, ἀπ' ἐμαυτὸν, ὅτι πάντα τῆς αὐτῦ δωρεᾶς καὶ φιλανθρωπίας τῆς » ἡμᾶς, τὰ τηλικαῦτα ὑπάρχει πλεονεκτήματα. Ἐξ αὐτῦ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ ἐν Χῷ » Ἰησῦ, ὃς ἐλπνήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρω- » σις, ἵνα καθὼς γέγραπται, ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

Ἐξ αὐτῦ δὲ ὑμεῖς ἐστὲ, φησὶ, τῦ θεοῦ. τυτέστιν ἀφελόμενος ὑμᾶς τῆς ἀλαζονείας ὁ θεὸς, τέκνα ἴδια ἐποίησε διὰ Ἰησῦ Χριστοῦ. τοιῦτον ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς φεύγειν τὴν ἀλαζονείαν, ἐχθρὰν οὖσαν τῦ θεοῦ, ὅς, φησι, Χριστὸς ἐλπνήθη ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ σοφία καὶ δικαιοσύνη καὶ ἁγιασμὸς ἐ ἀπολύτρωσις, τυτέστιν ὃς ἐποίησεν ἡμᾶς, καὶ δικαίους καὶ ἁγίους, λυτρωσάμενος ἡμᾶς, ἀπὸ ὧν τοιούτων ἐναντίων. ἐπειδὴ γὰρ μωρὰ ἐξελέξατο, σοφὰ αὐτὸς ἐποίησε καὶ δίκαια καὶ ἅγια. ὃς ἐλπνήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ θεοῦ. χὶ εἶπεν, ἐσόφισεν ἡμᾶς, ἀλλὰ δεικνὺς τὸ ἄφαρτον τῆς δωρεᾶς, φησὶν, ἐλπνήθη ἡμῖν σοφία, τυτέστιν ἑαυτὸν ἡμῖν ἔδωκεν. μεγάλα γὰρ ἦν τὰ περὶ τῦ ὄγου, οἷον θφίαν, δικαιοσύνην, ἁγιασμὸν, ἀπολύτρωσιν, προσέτηκεν τὸ ἀπὸ θεοῦ, ἵνα μὴ ἀλπνήσῃ αὐτὸν ὑπολάβῃς. καὶ ἀπολύτρωσις. ὅρα πῶς ὁδῷ περαίνει. πρῶτον γὰρ θφοὺς ποιήσας, ἀπήλλαξε τῆς πλάνης, καὶ τότε δικαίους ἐ ἁγίους τῇ τῦ

πνὶ τῦ ἁγίου πνεύματος ἐνοικήσει, καὶ οὕτως ἐλευθέρωσε πάντων ὧν ἐποίησε κακῶν. τῦτο γάρ ἐστι, φησὶν, ἡ ἀπολύτρωσις. ἵνα καθὼς γέγραπται, ὁ καυχώμενος ἐν κῷ καυχάσθω. πάντα, φησὶ, γίνεται παῦτα, ἵνα μηδεὶς ἑαυτὸν εἶναί τι νομίζῃ, μὴ δὲ ἐς ἑαυτὸν καυχῶνται, ἀλλ' ἐς τὸν θεόν. αἰνίττεται δὲ αὐτοὺς. ἦσαν γάρ τινες, » μεγάλα φρονοῦντες. Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς ἀδελφοὶ, ἦλθον γὰρ καθ' » ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας, καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τῦ θεοῦ. γὰρ ἔκρινα τι » εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησῦν Χριστὸν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον.

Εἰρηκὼς ὅτι οὐ σοφία ἐμωράνθη, καὶ οἱ δοκοῦντες μωροὶ ἐξελέγησαν, προστίθησι. καὶ ἐγὼ δὲ αὐτὸς ὁ κήρυξ, χὶ ἦλθον συλλογισμοῖς παρεσκευασμένος, καὶ σοφίας ἀνθρωπίνης, φησί. λόγου ἢ σοφίας. τί γὰρ, εἰ καὶ ἠθέλησεν, ἠδύνατο, ἐπειδὴ, τὸ εἶναι ἐν σοφίᾳ; αὐτὸς μὲν χὶ ἠδύνατο, ὁ δὲ Χριστὸς ἠδυνάτο αὐτὸν ποιῆσαι σοφὸν, εἰ ἠθέλησεν. τὸ μαρτύριον τῦ θεοῦ. θέατρον γὰρ πᾶσι ἦν κηρύγματος Χριστοῦ. διὸ μαρτύριον αὐτὸν καλεῖ. γὰρ ἐκεῖνα. καὶ γὰρ ἐγὼ τῦτο ἐδοκίμασα, (ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς,) τὸ ἀνευ, φησὶν, εὐγλωττίας κηρύξαι. εἰ μὴ Ἰησῦν Χριστόν. πῶς ἐξῶθεν φησὶν, χὶ ἐδεήθην σοφίας, ἀλλὰ μόνου Χριστοῦ ἐκήρυξα, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον, » καὶ ὅμως πάντων, φησὶ, τῶν σοφῶν ἐνέφραξα τὰ στόματα. Καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ » καὶ ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς. καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυ- » γμά μου, χὶ τῷ πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλὰ τῷ ἀποδείξει πνεύματος » καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ἦ τῷ σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐν δυνάμει θεοῦ.

Πῶς γὰρ χὶ ἀσθενὴς ὁ τοσούτων δυνάσεων διοικήσας; Μονονουχὶ λέγων, Φωτ. τί περισπᾷ ἑαυτὸν, οἱ μὲν τοῖς σοφοῖς, οἱ δὲ τοῖς δυνατοῖς; μήτι ταῦτα συμ- βάλλεται πρὸς τὸ κήρυγμα, ἡ δοκοῦσα σοφία καὶ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις; ἐνθυμή- θητε πῶς ἦλθον κηρύττων ὑμῖν. ἐν σοφίᾳ; μὴ γὰρ οἶδα ἔχοντες τὸ φαῦλον. μὴ ἐν δυνα- σείᾳ; καὶ μὴν τρέμων, καὶ φόβων καὶ ἀσθενῶν λόγων, οὕτως ἐκήρυσσον ἐν ὑμῖν τι οὖν ὑμεῖς τοῦτον λήθην λαβόντες, σοφοὺς καὶ πλουσίους καὶ δυνάστας ἐπιζητεῖτε, καὶ τούτοις ὑμῖν διδασκάλοις καὶ καθηγητὰς ἀποφαίνεσθε; καὶ τῷ φόβῳ. γὰρ μόνον, φησὶν, χὶ ἐδεήθη τῷ ἐμὲ κηρύξαι, μὴ μὰ καὶ ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ ὧν πολλῷ δὲ τοῖς διωγμοῖς, οὕτως ἐκήρυξα, ὅσον πολλοὺς δεικνύσι τὴν δύναμιν τῦ θεοῦ, ὅτι τῷ ἰδιωτείᾳ καὶ φόβῳ κηρυσσόμενος κατέσχε. καὶ βάλλῃ δὲ τοῖς παρ' αὐτοῖς σο- φοῖς, δεικνὺς πόσα μὲν ἐν τῷ κωλύματι τῦ πιστευθῆναι τὸ κήρυγμα, πῶς δὲ πι- στεύθη. χὶ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης. γὰρ ἐν τῷ κηρύγματι σεσοφισμένον διὰ τῆς ἔξω θεν εὐγλωττίας καὶ πανσεύσεως. μὴ ἐν ἀποδείξει πνεύματος. διὰ γὰρ τῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ὧν ἐξ αὐτῦ σημείων καὶ δυνάμεων τοῖς ἀποδείξεις τῦ ἀληθῆ λέγειν ἐπῆρχόμεθα, καὶ διὰ τῆς χῆς ἡμᾶς ἐνεργούσης δυνάμεως. ἵνα μὴ πίστις ὑμῶν. ἐν τῷ ἐμοὶ ἐν ἀνθρωπίνῃ, ἴσως ἂν ὑπενοήθη, τῇ εὐγλωττίᾳ πορισθέσθαι, νυνὶ δὲ τὸ διὰ σημείων καὶ δυνάμεων εἶναι, τὸ ἀναμφίβολον περιέχει τῇ πίστει. ἢ γὰρ διὰ ὧν ἔργων καὶ σημείων ἀπόδειξις, τῆς ἐκ ῥημάτων βεβαιοτέρα.

» Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ ἐ τῦ αἰῶνος τῦτου, ἐ δὲ ὧν ἀρχόντων

» ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων, ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ τὴν μυστη-
» ρίῳ τὴν ἀπεκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν
» οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν. Ἐπειδὴ ἅπας ἀνθρωπος ἀπόδειξιν τὴν
τῶν ἀνθρώπων σοφίαν δοκοῦσαν, μωρίαν οὖσαν, τὴν δὲ τοῦ θεοῦ δοκοῦσαν τοῖς ἀπολ
λυμένοις μωρίαν, ταύτην οὖσαν τὴν ἀληθῆ σοφίαν, Ὅτε λοιπὸν παρρεῖ καλεῖν αὐ-
τὴν σοφίαν. Σοφίαν δὲ λέγει, τὸ περὶ Χριστοῦ κήρυγμα, καὶ τὸ διὰ προφητῶν θεσπισθὲν τὴν
ὑπὸ οὐρανόν. ἐν τοῖς τελείοις. φυτέοις ἐν τοῖς πιστοῖς. ἐκείνοι γὰρ σοφοὶ καὶ τέλειοι, οἱ
τὰ ἀνθρώπινα ὑπιδόντες ὡς ἀσθενῆ, ἐ θεῖα ἐωσ τοῖς ἐκδεδωκότες. οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου.
αἰῶνος τούτου λέγει, διὰ τὸ ἐπίκαιρον αὐτῶν, ἐ μὴ χρὶ τοῦ αἰῶνος τούτου εἶναι, ἐ μὴ
περιέναι εἰς τὸ μέλλον. τῶν καταργουμένων. καὶ γὰρ καταργοῦται ἐ συμπάντων
ται τῷ παρόντι βίῳ, ἀλλ' οὐχ οἱ δίκαιοι, ἀλλὰ Ὅτε μᾶλλον ἢ νῦν ἀνθοῦσιν.
ἄρχοντας δὲ καλεῖ, ἀντὶ τοῦ μόνους τοὺς παρ' αὐτοῖς φιλοσόφους, λογογράφους, ἑήτο-
ρας, οἳ καὶ διδασκαλοι ἐλέγοντο. ἐν μυστηρίῳ. μυστήριον καλεῖ, τὸ καθ' Χριστὸν
κήρυγμα, ὅτι οὐδὲ μία δυνάμις οὐρανία, ἤδει αὐτὸ πρὸ τοῦ γνῶσθαι, καὶ ὅτι ἄλλα
ὁρῶντες, ἄλλα πιστεύομεν. Χριστὸν ὁρῶν, ὡς φιλανθρωπον σέβω, δοῦλον γεγονότα
ἀκούων, τῆς κενοδοξίας αὐτὸν περσκοπῶ. τὴν ἀπεκεκρυμμένην. ἔτι γὰρ καὶ νῦν κέ-
κρυπται, τοῖς μὲν ἀπίστοις καὶ σφόδρα, τοῖς δὲ πιστοῖς, οὐ σφόδρα. ἣν προώρισεν ὁ
θεός. ἣν σοφίαν προώρισεν ὁ πατὴρ, φησι, τὴν περὶ ἡμᾶς κενοδοξίαν ἀποδεικνύ-
μενος, ἵνα ἡμᾶς δι' αὐτῆς δοξάσῃ. τὸ δὲ, πρὸ τῶν αἰώνων, διὰ τοῦ, τὸ σωτήριον πρὸς
τὸν πατέρα. ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων. ἀντὶ μὲν νοήσας τοῦτο, καὶ περὶ τοῦ Πιλάτου καὶ
Ἡρῴδου. ἠγνόουν γὰρ. ἀντὶ δὲ καὶ περὶ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Γραμματέων, οἵτινες ἠ-
γνόουν τὴν διὰ τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ ἐ τοῦ θανάτου γινομένην οἰκονομίαν. ἀπὸ δὲ τῶν
ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τοὺς ἐν τοῖς Ἕλλησιν ὀφοὺς, νῦν λέγει τοὺς τῶν Ἰουδαίων.
» Εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ἀλλὰ καθὼς γέγραπται. ἃ
» ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοί-
» μασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Ἐπειδὴ τοῖς ἀνοήτοις ὁ σταυρὸς ἀδοξία
εἶναι δοκεῖ, ὅρα πῶς Χριστοῦ μιμητὴς, κύριον αὐτὸν δόξης καλεῖ, δεικνὺς ὅτι οὐ μόνον οὐ-
δὲν ἧττον δόξαν παρεβλάβη ἐκ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπὶ φι-
λανθρωπίᾳ ἐδοξάσθη. ΑΛΛΟ. ἢ μᾶλλον τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου δέ-
Οἰκουμ. ξῃ, ὡς πρὸς τὸν Ἡρῴδην καὶ τὸν Πιλᾶτον, ἀπλουστέρως νοήσεις τὸ ἑήτόν. ἢ γάρ,
φησιν, ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. οὐ γὰρ τοῦτον ἐμεμήνεσαν, φθόνου
μὴ ὑποκειμένου. ἢ δὲ πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς ἐλέγχοις οἳ ἤδεσαν αὐτὸν
ὄντα τὸν Χριστὸν, (καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγον οἱ γεωργοὶ τὸν ἀμπελῶνος, οὗτός ἐστιν
ὁ κληρονόμος, δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀμπελὼν ἡμῶν ἔσται, ἀλλὰ τῷ
φθόνῳ ἀποτυφλώθησαν,) οὕτως νοήσεις τὸ κατὰ τοῦτο, ὅτι εἰ ἔγνωσαν, φησιν, ὅτι προ-
σάντη ἔσται τοῖς ἔθνεσι σωτηρία ἐκτὸς σταυροῦ, οὐδ' ἂν ἦλθον εἰς τὸ σταυρῶσαι, ἐκτή-
κεσθαι μᾶλλον ἐκτὸς φθόνου αἱρούμενοι, ἢ ἵνα σωθῇ τὰ ἔθνη καὶ ἐκβάλη αὐτοὺς, καὶ
Ἰω. ἀντικαθέξῃ εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. ΑΛΛΟ. ἐνκαίρως κύριον δόξης ἐκάλεσεν.

ἐπειδὴ γὰρ

ἐπειδὴ γὰρ ὁ σταυρὸς ἀδοξίας εἶναι δοκεῖ, δείκνυσιν ὅτι μεγάλη δόξα ἐστὶν ὁ σταυρός.
ἃ δὲ ἡτοίμασεν ὁ θεός. τί δὲ ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; τὸν Χριστὸν δηλα-
δὴ, καὶ τὴν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως σωτηρίαν. ἀγαπῶντας δὲ, τοὺς πιστεύσαν-
τας καὶ ἐλπίδι γραφῆ. καὶ τοῖς οἷς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη,
τῶν ἀγίων προφητῶν, φησὶ, προακουσάντων τὸ μυστήριον; καὶ φαμεν, ὅτι ἕτερόν τι
ἐστὶ τὸ ὡς ἀνθρωπον ἀκοῦσαι, καὶ ἕτερον τὸ ὡς προφήτην. καὶ γὰρ Ἡσαΐας φησὶ, προ-
σήκει μοι τοιοῦτον ἦς τὸ ἀκοῦσαι, οὐκ ἐπῆλθε συνελθεῖν αὐτῷ οἷς ἀνθρωπον, ἀλλ' ὅτι
» προσελάβετο τὸ προφητον. Ἡμῖν δὲ ὁ θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ πνεύματος αὐ-
» τοῦ. τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ
» τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐ-
» δεὶς οἶδεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. Εἰ οὖν οὐδεὶς ἔγνω, ὑμεῖς, φησὶ, πῶς μεμα-
θήκατε; ὅτι, φησὶν, ὁ θεὸς ἡμῖν διὰ τοῦ πνεύματος ἀπεκάλυψεν, οὐδ' ἀνθρωπί-
νως σοφίας. αὐτὴ γὰρ, οὐκ ἐξισωθήσεται τὰ μυστήρια. τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ.
εἶτα δείκνυσι τὸ μέγεθος τῆς τοιαύτης μαθήσεως. ἢ μὴ γὰρ τὸ πνεῦμα, φησὶ, τὸ καὶ
τὰ βάθη τοῦ θεοῦ ἐπιστάμενον ἐδίδαξεν ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἠδυνήθημεν μαθεῖν. ἐν τοῖς
ἀπορρήτοις γὰρ ἦν τὸ μυστήριον τοῦτο. Διὸ καὶ τοῦ πνεύματος ἐδεήθημεν διδασκάλου.
τὸ δὲ ἐρευνᾷ, οὐκ ἀγνοίας δηλητικόν ἐστιν, ἀλλὰ τοῦναντίον, ἀκριβοῦς γνώσεως. ὁ δὲ
ἁγίοις Γρηγόριος οὕτως. οὐχ ὡς πλειρᾳζόμενον, ἀλλ' ὡς τοῦ φῶς τὴν θεωρίαν. καὶ
τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. βάθη τοῦ θεοῦ λέγει, διὰ τὸ βαθυτάτας αὐτοῦ καὶ διαλανθανούσας Σειρμὸς.
ἡμᾶς οἰκονομίας. ΑΛΛΩΣ. Βάθη τοῦ θεοῦ ἐστι, τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἡ κε- Κυέλλ.
κρυμμένη καὶ ἀπόρρητος γνῶσις, ἣν ἔδωκε τὸ πνεῦμα ταῖς τῶν ἁγίων ἀποκαλύπτει ψυ
χαῖς, θεῖόν τινα νοῦν ἀπροφαίνον ἐν αὐτοῖς. ἡμῖν τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ.
ὥσπερ γὰρ, φησὶ, τὰ καθ' ἕκαστον ἀνθρωπον οὐδεὶς οἶδεν ἀνθρώπων ἡμῖν τὸ ἴδιον αὐτοῦ πνεῦ-
μα, οὕτως γὰρ καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τίς οἶδεν, ἡμῖν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ;
» Ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ θεοῦ, ἵνα
» εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν, ἃ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρω
» πίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος ἁγίου, πνευματικοῖς πνευ- Οἰκουμ.
» ματικὰ συγκρίνοντες. Πνεῦμα κόσμου καλεῖ ὡς οἶμαι, τὴν ἀνθρωπίνην
σοφίαν καὶ παίδευσιν, ὅπερ, φησὶν, ὡς καταργοῦν τὸν σταυρὸν ὡς προεῖπον οὐκ ἐλά
βομεν, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ θεοῦ ἐλάβομεν, ἵνα εἰδῶ-
μεν τὰ χαρισθέντα ἡμῖν ἀπὸ τοῦ θεοῦ, τουτέστι τὰ κατ' οἰκονομίαν γενόμενα τοῦ χριστοῦ.
γνῶσιν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας. τοῦτον ἡμεῖς, φησὶ, τὸν παρ' ἀνθρώποις σο-
φὸν σοφώτεροι, ὅτι οἱ μὲν Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν ἔχουσι διδασκάλους, ἡμεῖς
δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος ἁγίου. γνῶσιν εἰδωμοῦ χρεία
τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας. ὅλα γὰρ πνευματικά. πνευματικοῖς πνευματικὰ συγ-
κρίνοντες. τοῦτ' λέγει, ὅταν, φησὶν, ἀνακύψῃ ξήτημα πνευματικὸν, ἀπὸ παρα-
δειγμάτων πνευματικῶν τὰς συγκρίσεις καὶ τὰς ἐπιλύσεις ἐπάγομεν, οἷον. ἢ
ἀνέστη τριήμερος ὁ Χριστὸς, ἐκτὸς Ἰωνᾶ τὰς ἀπορρήξεις παράγω καὶ τὴν μαρτυρίαν, ἢ

ἐλύνησε

ἐλθόντος παρθένος τὸν κῦ, ἐκ τῶν στειρῶν Αννὶς καὶ Ελισάβετ ἡ ἐπίλυσις.

» Ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος, γὰρ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ. μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶ,
» καὶ γὰρ δύναται γνῶναι ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευματικὸς, ἀνακρίνει
» μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου ὃς συμβι-
» βάσει αὐτόν. Ψυχικὸν ἄνθρωπον καλεῖ, τὸν πάντα τοῖς λογισμοῖς τῆς ψυχῆς
διδόντα, καὶ μηδὲν πίστει δεχόμενον, μήτε νομίζοντά τινος ἄνωθεν δεῖσθαι βοηθείας.
ὃς τοῖς τῆς ψυχῆς νοήμασιν γὰρ δυνάμενος καταλαβεῖν τὰς διδασκαλίας τοῦ πνεύματος,
πιστεῦσαι δὲ λογισμῶν χωρεῖς γὰρ ἐθέλων, πάντα μωρὰ νομίζει τὰ τῆς οἰκονομίας τοῦ κυ-
Ιωαν. ρίου. ΑΛΛΩΣ. ψυχικός ἐστιν, ὁ πάντα τὰ σάρκα ζῶν, καὶ μήτω τὸν νοῦν φω-
τισθεὶς διὰ τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ μόνην τὴν ἐμφυτον καὶ ἀνθρωπίνην ζήνεσιν ἔχων,
ἵνα τοῖς ἀπάντων ψυχαῖς ἐμβάλλει ὁ δημιουργός. ΑΛΛΩΣ. ἀντὶ τοῦ, ὅταν τι
πνευματικὸν καὶ ἀπόρρητον ᾖ, οὐκ ὢν πνευματικὸς τὰς μαρτυρίας ἀγομένου, οἷον ὅτι
ἀνέστη, παράγω τὴν τοῦ Ιωνᾶ μαρτυρίαν. ὅτι ἐκ παρθένου ἐγεννήθη, παράγω τὴν
τῶν στειρῶν γέννησιν. ψυχικὸς δὲ ἐστιν ὁ τὰ πάντα τοῖς λογισμοῖς τῆς ψυχῆς διδοὺς, καὶ μὴ
Φωτ. νομίζων ἄνωθέν τινος βοηθείας. ΑΛΛΩΣ. ὁ ψυχικὸς, χρείαν ἔχει ἀνακεί-
σεως καὶ ἕξεως τάσεως καὶ μαθήσεως πνευματικῆς, ἵνα παραδέξηται τὰ τοῦ πνεύμα-
τος. ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαυθαδιζόμενος, καὶ δοκῶν ἀρκεῖσθαι τοῖς ἀνθρωπίνοις
λογισμοῖς, ἃ μόνον ἁδὴν ὧν ἀγνοεῖ καταλαμβάνει, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἐς πλείονα
καταβαπτίζόμενος ἀγνοιαν, τὸ ἐκείνου πάθος τὸ νόσημα, τοῖς τοῦ πνεύματος νόμοις πει-
θεῖται, καὶ ἥκιστα αὐτῷ μωρία, δέον ἑαυτῷ μόμφεσθαι, τοσούτοις καὶ ἀνθρωπίνοις
μέτροις, τὰ ὑπερφυῆ καὶ κρείττονα λογισμῶν μετρεῖν καὶ καταλαμβάνειν ἐγχεῖρή-
σαντι. ὁ δὲ πνευματικὸς χρῄζεται ἀνακρίσεως, ἀλλ' αὐτὸς πνευματικῶς καὶ θεο-
σόφως ἅπαντα δοκιμάζων καὶ κρίνων τελειοῦται τῇ γνώσει τοῦ πνεύματος. διὸ ὑπ' οὐ-
δενὸς ἀνακρίνεται. ἐπεὶ μὴν ὧν πίστων ὅτι οὐ διαφωνεῖ ἡ διδασκαλία πρὸς αὐτοὺς, ὑπὸ
δὲ ὧν ἀπίστων, ὅτι πολλῷ κρείττων ἐστὶ τῆς ἐκείνων ἀνακρίσεως, καὶ ὅτι χ μόνον οὐ-
δεῖται ταύτης, ἀλλὰ καὶ ζήνοιδεν ἀκριβῶς ἀνακρίνων, ὅτι τοῖς ταύτῃ χρωμένοις μέ
γιστον ἐμπόδιον αὐτὴ καθέστηκεν, ἵς τὸ πνευματικῶς ἀνακείνεσθαι καὶ δέχεσθαι τὰ τοῦ
πνς. διὸ δὲ χρεύουσιν οὐ τοῦ τὸ ψυχικοῦ νοῦ, ἤτοι τὸ ἐντολῶν δὲ τὸ ἐκεῖθεν νομοθεσίας,
τῆς φρονούσης αὐτοῖς καὶ διεγειρούσης ἵς τῶν πνευματικῶν ζητημάτων καταλή-
ψιν. ὧν ταῦτα γὰρ αἱ ψυχικαὶ ἐντολαὶ, συμβιβάζουσαι ὑμᾶς καὶ καταλλάσσουσαι πρὸς
αὐτὸν, πρασκευάζουσιν ἵνα πιστεύσαντες ἵς τὸν ἐκεῖθεν τοῖς ἀξίοις χορηγούμενῶν ἐλλαμ
ψιν τε καὶ κατανόησιν. διὸ οἱ τούτοις ἑαυτοὺς καταρτίσαντες, ἤκοτος νοῦν Χριστοῦ
ἔχομεν. δὲ γὰρ τοῦ Χριστοῦ φρονοῦντες καὶ νοοῦντες, γκέτι ἀνθρωπίνῳ καὶ σαρκικῷ
λογισμῷ σαλεύοντες κυμαινόμεθα, ταῖς ἑκατέρωθεν ἀντιπνοίαις χειμαζόμενοι,
ἀλλὰ πάγιοι καὶ ἀμετάστατοι γινόμενοι ἐν γραπῷ καὶ θείῳ νοΐ, τῆς ἀληθείας καρπού
μεθα τὴν κατάληψιν. καὶ γὰρ δύναται γνῶναι. ἀγνοεῖ, φησὶν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ
ἀνόητος. οὐδύναται γὰρ γνῶναι ὅτι ἐπὶ ὧν πιούτων, πίστεως μόνης χρεία, ὡς ἀθενοῦ
των ὧν λογισμῶν. τὸ γὰρ ἐστί, πνευματικῶς ἀνακείνεται, ῥητέον ὅτι διὰ πίστεως
καὶ πνεύματος

καὶ πνεύματος τὰς ἀποδείξεις ἔχει τὰ θεῖα. ἀνακρίνει μὲν πάντα. ὁ πνευματικὸς, φησὶ, πίστως ὁρᾷ πάντα καὶ νοεῖ πάντα, ἐκ τοῦ ἴδια ἐκ τῶν ἀπίστων. τοῦ δὲ λέγειν αὐτὸ, οἱ ἄπιστοι γὰρ δύναται γνῶναι. τὸ γάρ ἐστιν, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. πῶς οὖν ὁ πιστὸς πάντα οἶδεν; ἐπειδὴ οἶδε μὴ τὰ ἐνταῦθα, ὅτι σαθρὰ καὶ ἐπίκηρα, οἶδε δὲ τὰ ἐκεῖ, ὅτι μόνιμα καὶ αἰώνια, ὁ δὲ ἄπιστος γὰρ τὰ ἐνταῦθα οἶδεν. (ἡ)νῖται γὰρ αὐτὰ μεγάλα, γὰρ ὄντα, γὰρ τὰ ἐκεῖ. ἀπιστεῖ γὰρ αὐτοῖς. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου. διατὶ δὲ ὁ ἄπιστος γὰρ οἶδεν; τοῦτ' ἔστι τὸ, τίς, ἀντὶ τοῦ, γὰρ εἰς τῶν ἀπίστων οἶδεν. ὅτι, φησὶν, γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου. διὸ γὰρ συμβιβάσει αὐτὸν ἑαυτῷ, ῥητέον καταλλάξαι. οὐκοῦν δὲ τῷ ἐχθρῷ ἀπεκαλύψη ὁ θεὸς. διατὶ δὲ οἱ πιστοὶ καὶ οἱ πνευματικοὶ ἴσασιν; ὅτι, φησὶ, νοῦν Χριστοῦ, ἔχομεν, ῥητέον πνεῦμα Χριστοῦ, καὶ ἄρρ ἴσμεν, ὑπὸ τοῦ πνεύματος δεδιδάγμεθα. ἤκοτος οὖν οἱ μὲν γνοοῦσιν, ἀπορραμένοντες ἔχοντες τὸν θεὸν, ἡμεῖς δὲ, φησὶν, ἴσμεν τὸ πνεύματος ἐυπρέσαντες διδασκάλου. Καθ' ὑπόρβατὸν δὲ τὸ, τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κῦ; ἐφ' ἕξης γὰρ ὀ- Φωτ.
φείλει σωτάπεθαι, τοῦ, οὐ δύναται γνῶναι ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. δύναται δὲ
» καὶ χωρὶς ὑπορβατοῦ ὡς ἔχει φράσεως τὸ χωρὶον ἐκλαβεῖν. Ημεῖς δὲ νοῦν 3
» Χριστοῦ ἔχομεν. καὶ ἐγὼ ἀδελφοὶ, γκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς,
» ἀλλ' ὡς σαρκικοῖς, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. γάλα ὑμᾶς ἐπότισα καὶ οὐ βρῶμα. οὔπω
» γὰρ ἐδύνασθε. ἀλλ' οὐτεἔτι νῦν δύνασθε. ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν,
» ζῆλος, καὶ ἔρις καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε, καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε;

Οἰμιμήσει τοῦ νοῦ ἐκείνου τοῦ ἀνθρωπίνου, οὗ ἀνέλαβε Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν, τὸν ἑαυτῶν νοῦν ἐκκαθάραντες, οὕτι νοῦν Χριστοῦ ἔχουσιν. ΑΛΛΟ. ἢ νοῦν Γρηγορ.
Χριστοῦ τὸν πατέρα καλεῖ. ἔχομεν, φησὶν, ἐν ἑαυτοῖς τὸν τοῦ Χριστοῦ πατέρα, ὡς τὸ Οἰκουμ.
οἰκήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω. νοῦν γὰρ τὸν πατέρα λέγειν ἔθος τοῖς ἁγίοις
ὡς Γρηγόριος. καὶ νῷ καὶ λόγῳ καὶ πνεύματι τῇ μιᾷ συμπεφυΐᾳ θεότητι. καὶ πά
λιν. πρῶτον μὲν ἐννοεῖ τοὺς ἀγγελικὰς δυνάμεις καὶ οὐρανίους, καὶ τὸ ἐννόημα ἔρ-
γον ἐστὶν, λόγῳ συμπληρούμενον, καὶ πνεύματι τελουμένον. νοῦν Χριστοῦ ἔχο
μεν. Τουτέστι τὸ νῷ τῷ Χριστοῦ. καὶ ταῦτα ἴσμεν, ἅπερ αὐτὸς βούλεται
καὶ ἀπεκάλυψεν. Καλῶς δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ θεοῦ ἀξιοπιστίας ἐπισώσατο τὸν μετέ- Ιωάν.
χοντα χαρίσματος πνευματικοῦ, μήτε δεῖσθαι τῆς ἑτέρου διδασκαλίας, καὶ ἱκανὸν Θεοδωρ.
εἶναι διδάσκειν ἑτέρους. οὐ γὰρ ἐστὶ, φησὶν, ὁ σωτῆρα δωρεὰν τὸ βουλεύμα τοῦ
θεοῦ, ὥστε τινὰ αὐτῷ καὶ προσενεγκεῖν διόρθωσιν. ἡμεῖς μὲν παρὰ τοῦ Χριστοῦ
διὰ τῆς ἐπ' αὐτὸν πίστεως τὴν ζήνεσιν δεξάμενοι, καὶ διδάσκειν ἑτέρους ὑπισχνούμε-
θα. οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς. καταβαλὼν αὐτῶν τὸν ἐπὶ τῇ
ἀνθρωπίνῃ ὀφθῆναι τῦφον, νῶν θέλει καταβαλεῖν καὶ τὸν ἐν τοῖς πνευματικοῖς, δει-
κνὺς ὅτι οὔτε ἀκοῦσαί τι τέλειον ἴσασι. καλῶς δὲ τὸ, οὐκ ἠδυνήθην, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἠ-
βουλήθην, ἵνα μὴ δόξῃ διὰ φθόνον ἡρηκέναι. ἀλλ' ὡς σαρκικοῖς. καὶ πῶς ἦσαν σαρ-
κικοὶ, οἱ τὰ σημεῖα τριοῦντες; τὰ φαμὲν, ὅτι ἦσαν τὰ τριοῦντι, τὰ γὰρ τριοῦντι. ἔστι γὰρ καὶ ση
μεῖα τριεῖν, τὰ εἶναι σαρκικὴν, ὡς οἱ λέγοντες, κἂ οὐ τῷ σῷ ὀνόματι τὸ, καὶ τὸ πεπρίη-
καμεν; καὶ

καμεν; καὶ ἀκούσαντες, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. ὡς νηπίοις ὲν Χειςῷ. νηπίοις ὅσον ἤκει ἐις τὶς νόμους τῦ Χειςοῦ. γάλα ὑμᾶς ἐπότισα. γάλα, φησὶ, τὼ ἔτι ἀτελῆ διδασκαλίαν, βρῶμα δὲ τὼ τελείαν. οὕτω γὰρ ἐδυνάσθε. ἐπφδὴ, φησι, μὴ ἐβούλεσθε. τῦτο γὰρ πεῖσιν δείκνυσιν, ὅτι παρὰ τὼ αὐτῶν αἰτίαν τὸ μὴ δύνασθαι, ὅτωρ καὶ συγγνώμης χωρέυει, ἤγουν ἀπτεῤεῖ. ὅπυ γὰρ ὲν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, ὁρᾶς τὼ αὐτῶν εἶναι μοχθηρίαν; καὶ πῶς ἐσμὲν, φησι, σαρκικοί; λέγει τὼ τῦτο πριῦσαν αἰτίαν, καὶ σωάμβλως ἐγκαλέσαι καὶ ἀλλαὶ, πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἵσαται πρεῖῶν διχοςασιῶν, καὶ τῦ ὕδατος ζῆλου, καὶ τῆς ἔριδος. καὶ κατ' ἄνθρωπον πεπατεῖτε. οὐ κατὰ θεὸν ζῆτέ, φησιν, ἀλλὰ κατ' ἄνθρωπον πολιτέυεσθε, ἤγουν
» σαρκικῶς. Ὅταν γὰρ λέγη τὶς. ὲγὼ μὲν ἡμὶ Παῦλου, ἕτερος δὲ, ὲγὼ Απολλῶ,
» οὐχὶ σαρκικοί ἐστε; τὶς οὖν ἐστι Παῦλος, τὶς δὲ Απολλῶς, ἀλλ' ἢ διάκονοι Δι' ὧν
» ἐπιςεύσατε, καὶ ἑκάςῳ ὡς ὁ κς ἔδωκεν; ὲγὼ ἐφύτευσα, Απολλῶς ἐπότισεν, ἀλ-
» λ' ὁ θεὸς ἠύξανεν. ὥςτε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶ τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός.
» ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων, ἕν ἐσιν. ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν
» ἴδιον κόπον. Πάλιν ἀνίπτεται τοῖς πρεσβῦτέροις αὐτῶν σοφοῖς καὶ πλουσίοις, καὶ
αἱρέσεως ὄντας ἀφορμὴν. τίς οὖν ἐστι Παῦλος. βαβαὶ τῆς σοφίας, ἧς ἑαυτὸν καὶ Απολλῶ ἐκενώθη, τῦτο κατασκευάζων. ἡμεῖς, φησὶν, οὐδὲν ἐσμὲν, τί ἄντις εἶπρι τοιῦτῶν παρ' ὑμῖν διδασκάλων; ἀλλ' ἢ διάκονοι. μέγα μὲν, καὶ τὸ εἶναι διακόνους πίςεως, πρὸς δὲ τὸ ἀρχέτυπον καὶ πὼ ῥίζαν αὐτῶν ἀγαθῶν τὸν Χειςὸν, μέρος τι λόγου. ὁ γὰρ πέχων τὸ ἀγαθὸ, οὐχ ὁ διακονῶν ἐυεργετεῖ. τὸ γὰρ διάκονος, μεῖζον τῦ ἐυαγγελιζομένου, ὅθεν ὁ μὲν λόγοις ἀπαγγέλλει, ὁ δὲ ἔργα πριεῖ. ἑκάςῳ ὡς ὁ κς ἔδωκεν. ᾠδὲ αὐτὸ τὸ μικρὸν τὸ τῆς διακονίας, φησὶ, παρ' ἑαυτὸ ἔχομεν, ἀμὰ δὲ τὸ πρὸς τὼ ἡλίφαμεν. τὸ λέγει, ἑκάςῳ ὡς ὁ κς ἔδωκεν. ὲγὼ ἐφύτευσα. ὲγὼ μὲν, φησὶ πρῶτος τὸ κήρυγμα ἐγκατέσπειρα, ὁ δὲ Απολλῶς τὴν παρ' ἑαυτῦ πρακλήσει, ὑκ εἴασεν ἀπρξηραθῆναι τὸν σπόρον τῷ καύσωνι τῶν πάντων πρασμῶν, τὸ δὲ δι' ὅλου, τῦ αὐξάνοντος θεοῦ. οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι. ὅρα πῶς ἀνεπαχθῆ πριεῖται τὼ ἐξουδενῶσιν τῶν πεσβύτων αὐτῶν σοφῶν καὶ πλουσίων, ἑαυτὸν καὶ Απολλῶ ἧς τὸ φαινόμενον ἐξουδενώσας, καὶ δείξας ὡς χρὴ μόνῳ τῷ θεῷ πεσέχειν, καὶ ἧς αὐτὸν ἀνατιθέναι πάντα τὰ συμβαίνοντα ἀγαθά. ὁ φυτεύων, φησὶ, καὶ ὁ ποτίζων ἕν ἐσιν, ὅσον ἤκον. ἧς τὸ μηδὲν δύνασθαι πλέον ἄνευ τῦ αὐξάνοντος θεοῦ. ΑΛΛΩΣ. ἐπὶ δὲ πολλαὶ κατέβραμε τῶν διδασκάλων, λέγων τίς ἐστι Παῦλος, τίς δὲ Απολλῶς; καὶ πάλιν, ὥςτε οὔτε ὁ ποτίζων ἐστί τι οὔτε ὁ φυτεύων, τῦτο δὲ ἐποίει, φαυλίναι θέλων τὼ φλεγμονὴν τῶν ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ καταλαζονευομένων, καὶ ἧς ἔριν καὶ σάσεις τὸν λαὸν τῦ Χειςοῦ καταδιελόντων, ἐπεὶ οὖν ἱκανῶς ἔδοξε καθαιρεῖν τὸν ἐκείνων τῦφον, δεῖ τὸ καὶ ἑαυτὸν σωευτελίσαι καὶ τὸν Απολλῶ, ἵνα μή τινες εἴπωσιν, οὐκοῦν μάτην Διδάσκει, μάτην τις ὑπὸρ τῦ κηρύγματος πόνους ἀναδεχόμενος, ἐπήγαγε τὰς τοιαύτας ἀποκρουόμενος λαβάς, ἕκαστος τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται, κατὰ τὸν ἴδιον κόπον, μονονουχὶ λέγων, μηδὲν ἀθυμείτω ὁ καλῶς διδάσκων.

Φωτ.

διδάσκων. ἢ γὰρ καὶ κεκώλυται μειζόνων τὸν λαὸν τῦ Χειςοῦ καὶ ἰδιοποιεῖσθαι, καὶ συμπολογεῖσθαι ὧν αὐτοῖς ὡς διδάσκαλος, ἀμοιῶν γε μισθὸν λήψεται, καὶ ὑχ ἁπλῶς, ἀμὰ κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. εἶτα ἐταίρων ἐπὶ πλέον τὸ πρᾶγμα, καὶ πισῦμλως ὅτι πάντως ἔσαι ὁ μισθὸς, (θεοῦ γάρ, φησιν, ἐσμὲν συνεργοί,) ἅμα μὲν ὡς πρὸ εἰπὼν, καὶ λαμπρυόμενος τὸ τῆς Διδασκαλίας, ἅμα δὲ καὶ πάλιν ὑποδηλῶν, ὅτι θεοῦ ἐςὶ τὸ ἔργον, ὥς τε ὐ δεῖ ἰδιοποιεῖσθαι καὶ κατατέμνειν αὐτὸ, μᾶλλον δὲ σωάπτειν καὶ ἑνοποιεῖν, (τῦτο γὰρ συνεργῶν,) τὸ δὲ ἰδιοποιεῖσθαι καὶ μειζόνων, ἐχθρῶν καὶ πολεμίων, εἶτα ἐπιμένει, τῷ αὐτῷ τῆς ἀπδείξεως χρώμενος κανόνι, ὅτι ὐχὶ καταναίμεθα τὸν λαὸν πρόσωπος ὅλως. θεοῦ γεώργιον ἐστέ, φησι, θεοῦ οἰκοδομή. τί καταυτελίζετε ἑαυτοὺς, ὀνὸν θεοῦ εἶναι τοῖς ὁμοδούλοις ἀνατιθέμενοι; καὶ τὸ γὰρ ἴδιον κόπον. ἐπειδὴ ἦκεν ἵνα τις πολέσω καὶ μόνας πορὶ τὼ ἐκείνων πίσιν ῥᾳθυμοτέρους γνέσθαι ἀκούσαντας ἓν εἶναι πάντας κ' οὐ μικρὸν κ' οὐ μάγατις, ἔτυχε σωεισενεγκών, ἐυθέως αὐτὸ διορθοῦται, ἕν ἦσί, φησι, ὡς πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἄνευ τῦ αὐξάνοντος θεοῦ πλέον τί ποιῆσαι. ἐπεὶ ὅσον πρὸς τὼ ἀνταπόδοσιν ἴσος, φησι, κατὰ τὸν ἴδιον κόπον τὸν μισθὸν ἕξει. Θεοῦ γάρ ἐσμὲν συνεργοί, θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε, κατὰ τὼ χάριν τῦ θεοῦ τὼ δοθεῖσάμοι, ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα. ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ. θεμέλιον γὰρ ἄλλον δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ιησοῦς Χριςός. Ημεῖς δὲ οἱ κατ' πρὸς σωτηρίαν ὑμῖν δόγματα κηρύξαντες, θεοῦ ἐσμὲν συνεργοί. τῷ σιτῷ γὰρ, φησι, τῦ θεοῦ τῦ σῶσαι θέλοντος, συνεπάξαμλω, οἰκοῦχὶ οἱ νεῶ ὑμᾶς καταδιελόμλοι, καὶ πρόφασις ὑμῖν στάσεως γλόμενοι. θεοῦ γεώργιον. ὑμεῖς δὲ θεοῦ γεώργιον καὶ οἰκοδομὴ θεοῦ ὑπάρχετε, καὶ ἡ γεώργιον ἐστὲ καὶ οἰκοδομὴ θεοῦ, ἀπὸ τῦ δευτέρυ καλεῖσθαι ὀφείλετε, ὐκ ἀπὸ τῶν νεῶ πεσεώτων ὑμῶν. ἔλεγον γάρ. ἐγὼ τῦδε, καὶ ἐγὼ τῦδε, ἢ ὀνόματα τῶν σοφῶν καὶ πλουσίων. ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων. σοφὸν ἑαυτὸν καλεῖ ἀρχιτέκτονα, ὐκ ἐταινῶν ἑαυτὸν, ἀμὰ βουλόμλος δεῖξαι, ὅτι τῦτό ἐστι ἀρχιτέκτονος σοφοῦ, τὸ τοιῦτον θεῖναι θεμέλιον, τυτέστι Χριςόν. καὶ ὅτι ὐκ ἐταίρου τος ἑαυτὸν τὸ ῥῆμα, φησὶ, κατὰ τὼ χάριν τὼ δοθεῖσάν μοι, ὐκ ἐμὸν καῦθωμα λέγων τὸ γνέσθαι σοφὸν, ἀλλὰ θεοῦ τῦ χαρισαμλίου. ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἧς τὼ πορὶ πολιτείας ἦλθε παραίνεσιν, ἐποικοδομὴν καλῶν, τὰς ἑκάσου πράξεις καὶ βλεπέτω ἕκαστος πῶς οἰκοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον, τυτέστιν ἔχων τὼ πίσιν αὐτὸν τὸν Χριςὸν, ἧς τὸ ποιεῖν ἀγαθὰς ἐργασίας. θεμέλιον γὰρ ἄλλον. μὴ τοίνω πεσέχετέ, φησι, τοῖς καταδιελομλοίς ὑμᾶς, ὐκοῦν ἄλλος θεμέλιος, ἢ μὴ Χριςὸς ὃν κατήγγειλα. τῦτον ἔχομεν, τῦτῳ πεσκολληθόμλω ὡς θεμελίῳ, τῦτῳ ἐποικοδομήσομλω τὰς ἐκπολιτείας χρηςὰς οἰκοδομάς.

» Εἰδέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τῦτον, χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους πο-
» μίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἑκάσου τὸ ἔργον φανερὸν γνήσεται. ἡ γὰρ ἡ-
» μέρα δηλώσει ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἑκάσου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ

» πῦρ δοκιμάσει. εἴ τινος τὸ ἔργον μένει ὃ ἐποικοδόμησε, μισθὸν λήψεται. εἴ τινος
» τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως, ὡς διὰ πυρός.

Μετὰ γὰρ τὴν πίστιν καὶ ἐργασίας, καὶ οἰκοδομῆς χρεία. ἀμὴ οἱ μὲν Δίκαιοι, ἴσασι χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ καὶ λίθοις διαυγέσι, τὰς οἰκείας πράξεις ἐποικοδομοῦσι τῇ πίστει, οἱ δέ γε ἁμαρτωλοί, ὕλαι ξηραὶ ὄντως καὶ τῷ ἐκείσε πυρὸς ἄξιαι.

Θεοδωρ. ΑΛΛΟ. Οἱ Διδάσκαλοι, τὰ θεῖα παιδεύουσιν, οἱ δὲ ἀκούοντες, κατὰ τὸ τῆς γνώσεως αὐθαίρετον, τὸ πρακτέον αἱροῦνται. ἀμὰ κατὰ τὴν τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμέραν, βάσανος ἔσται καὶ ἔξέτασις ἀκριβής. καὶ τοὺς μὲν εὖ βεβιωκότας, καθαρὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον τὸ πῦρ λαμπροτέροις ἀπεφανεῖ, τοὺς δὲ τῆς κακίας ἐργάτας, δίκην ξύλων καὶ χόρτου καὶ καλάμης καταναλώσει. ὁ δέ γε διδάσκαλος τὰ προσήκοντα διδάξας, ἂν ἐς πρᾶξιν ἔσται Δίκαιος, ἀμὰ σωτηρίας ἀξιωθήσεται. τὸν γάρ, φησιν, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, σωτηρίαν καλῶν, τὴν ἐν τῷ πυρὶ ζωήν, καὶ τὸ ὡς αὐτῷ διαφέρεται. ὅρα γὰρ τὸ προσῆκον. οὕτως δέφησιν, ὡς διὰ πυρὸς, σωτῆρος οὕτως σωθήσεται, ὡς ἐν πυρὶ σωζόμενος. σωτῆρα καθαιρόμενος, καὶ μὴ ἀναλισκόμενος. ἵνα γὰρ μὴ σωτηρίαν ἀκούων, τῷ εὐφήμῳ τὸ ὀνόματος νομίσῃς ἀχρι τῶν τὰ ἔργα καταλιῶσι τὴν τιμωρίαν εἶναι, ἐξελήλυθε ταύτης τῆς προσθήκης, τὸ, αὐτὸς σωθήσεται διὰ
» πυρὸς καὶόμενος ἀεί, τὸν γὰρ δηλοῖ τὸ ὡς. Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ
» πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός. ὁ γὰρ
» ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινες ἐστὲ ὑμεῖς. μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω. εἴ τις δοκεῖ σο-
» φὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω ἵνα γένηται σοφός. ἡ γὰρ σοφία τοῦ
» κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστί. Εἰς τὸν ἀποτρυγικὸν εἰς τὴν μητρυιὰν
εἰς βαλεῖν θέλει λοιπὸν, καὶ ὅρα πῶς ἁρμοζόμενός κε χρῆται προοιμίῳ, ὃν πρεσβικῶς
αὐτοῖς λαλῶν. καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; ἐναίρει τὸ ἔγκλημα ἀ-
πὸ τῆς δωρεᾶς, τουτέστι τῆς ἐνοικήσεως τοῦ πνεύματος. ἢ δὲ ναὸς θεοῦ ἐσμεν, Οἰκουμ.
ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ἡμῖν, ἆρα θεὸς τὸ πνεῦμα. φθερεῖ τοίνυν
ὁ θεός. οἷον ἀπολεῖ. τοῦτον δὲ, γε καθαιρομένου, ἀλλὰ τὸ ἐσόμενον προλέγον-
τος. ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν. τριγαροῦν ἐπειδὴ ἅγιός ἐστιν ὁ ναὸς,
ἅγιον ἔχων τὸν ἐνοικοῦντα, γε δυνάται εἶναι ὁ πόρνος ναὸς θεοῦ. τίς δὲ ὁ τοῦ
θεοῦ ναὸς; ὑμεῖς δηλαδὴ ἡ καθαροὶ μένητε. μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω.
νομίζων ἄλλό τι εἶναι παρὰ τὸ ἀληθὲς, φησίν. εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι.
σοφοὺς νῦν καλεῖ, τοὺς τὸν ἀνθρωπίνων σοφίαν ἔχοντας. μωρὸς γενέ-
σθω. μωρὸς γίνεται ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ὁ τὸν ἀνθρωπίνων ἀτιμάσας σοφίαν,
καὶ ἤδως μηδὲν ἐξ αὐτῆς ὠφελῆσθαι. τοῦτο γὰρ τὸν ἄνωθεν αὐτῷ περιέχει σο-
φίαν. ὥσπερ γὰρ ἡ καθ' ἡδονὴν πενία πλοῦτος ἐστὶ, καὶ ἡ ἀληθὴς δόξα, οὕ-
τως ἡ καθ' ἡδονὴν μωρία σοφία ἐστίν. ὅρα δὲ, γε εἶπεν ἀπρεπέστατα τὴν σο-
φίαν, ἀλλὰ δηλῶν ὡς μεγίστως αὐτῆς καταφρονῆσαι χρεία εἴτε μωρὸς γενέ-
σθω καὶ ἰδιώτης, παιδεύων τὸν παρ' ἡμῖν μὴ αἰσχύνεσθαι ἰδιωτείας. περι-
έχει γὰρ ἡμῖν πίστιν, γε λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις ἐπιτρέπουσαν τὸ μυστήριον τοῦ Χ̄ῡ
κηρύγματος, οἷον πρῶτον λέγουσαν δῆλον, ὅτι ὁ Χ̄ς̄ υἱός ἐστι θεοῦ, ἢ ὅτι σὺν
θρώπινον ἐρευνοῦσαν. ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν.

Οἰκουμ. οὖν γε λέγει πίστις ὀρθή, χωρὶς ἔργων. ἆρα μὴ καὶ οὕτως διανάμεθα νοῆσαι; οἱ μὲν οἰκοδομήσαντες τὸν ἐνκατάστρηνον ὕλην, τέλεον ἐκβέβληται. ἐξημίωνται γὰρ πάντα αὐτῶν τὰ ἀσυνδίσματα. αὐτὸς δὲ σωθήσεται. τίς; ὁ ἐποικοδομήσας τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τοὺς τιμίους λίθους. ἤτοι γὰρ περὶ αὐτὸ ὅπερ μισθὸν λήψεται, νῦν λέγει ποῖον μισθὸν, τουτέστι τὸν σωτηρίαν. σωθήσεται δέγε ἐπισταμένως καὶ, αὐτὸς, ὡς ἤτοι τὸν διὰ πυρὸς παριόντα, καὶ ἐκκαθαιρόμενον τὸν ἐνόντα αὐτῷ βραχὺν ῥύπον. θεοῦ γὰρ μόνου, τὸ τελέως ἀναμάρτητον.

οἱ δὲ ἄνθρωποι κἂν ὅτι μάλιστα ὦσι Δίκαιοι, γε τέλεον ἐσὶ καθαροί. εἴρηται γὰρ ὅτι πολλὰ σφαλόμεθα πάντες, καὶ γδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ἁμαρτίας, γδ' ἂν μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ. εἴρηται γὰρ καὶ τῷ Μαλαχίᾳ, ὅτι ὡς πῦρ ἐκχωνευτηρίου καὶ ὡς πρὰν πλυνόντων, πλυνεῖ καὶ καθαρίσῃ ὁ θεὸς πηνᾶς. αὐτὸς δὲ σωθήσεται.

Φωτ. Τὸ σωθήσεται, τουτέστιν οὐκ ἀφανισθήσεται οὐδὲ εἰς τὸ μὴ ὂν χωρήσῃ, ὥσπερ αἱ πράξεις

αἱ πράξεις αὐτῶν αἱ πονηραί. οὗται γὰρ, μέχρι μὲν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὸν ὕπαρξιν ἔ-
χειν ἐδόκουν καὶ ἐπράττοντο. ἐλθούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τοῦ πυρὸς, οὗται
μὲν φροῦδαι γεγόνασι, μήτε εἶναι, μήτε πράττεσθαι δυνάμεναι. ὁ μὴν ποιήσας καὶ
σώζεται, διὰ πυρὸς Δίκαιος πεπυρωμένος. διὰ τοῦτο γὰρ ἔσωσται, ἐπειδὴ ἐμηνεύων τοῦτο σωθήσεται, τουτέστιν ἐς τοῦτο μένει καὶ σώζεται, ἐς τὸ διὰ πυ-
ρὸς τὸν ἀυλον κολάζεσθαι. ὃν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Ησαΐου, ὁ Ἁγίοις Βασίλειος, δεύτε-
ρον ἐπιμνησθεὶς τοῦ ῥητοῦ, ἐπὶ καθάρσει αὐτὸ ἐδέξατο. ὡς διὰ πυρός. ὅλα μεταφο-
ρικῶς εἴρηται, ἀνὴρ ὅρα. χᾶς ὥσπερ τὸ φορτίον κωθὼν ἐς τὸ μηδὲν χωρήσει καὶ αὐτὸς,
ἀμαθὲς; αὐτὸς δὲ σωθήσεται, σωτηρίαν καλῶν, τὴν ἀεὶ ἐν τῷ πυρὶ ζωὴν, καὶ τὸ ὡς
αὐτῷ διαφέρεται. ὅρα τὸ προσῆκον. οὕτως δέφησιν, ὡς διὰ πυρὸς, ῥυτέσιν
οὕτως σωθήσεται, ὡς ἐν πυρὶ σωζόμενος. ῥυτέσιν καθαιρόμενος, καὶ μὴ ἀναλισκόμε-
νος. ἵνα γὰρ μὴ σωτηρίαν ἀκούων, τῷ εὐφήμῳ τὸ ὀνόματος νομίσῃς ἀχρι τῶν τὰ ἔργα κα-
ταλιῶσι τὴν τιμωρίαν εἶναι, ἐξελήλυθε ταύτης τῆς προσθήκης, τὸ, αὐτὸς σωθήσεται διὰ
» πυρὸς καὶόμενος ἀεί, τὸν γὰρ δηλοῖ τὸ ὡς. Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ
» πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός. ὁ γὰρ
» ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινες ἐστὲ ὑμεῖς. μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω. εἴ τις δοκεῖ σο-
» φὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω ἵνα γένηται σοφός. ἡ γὰρ σοφία τοῦ
» κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστί. Εἰς τὸν ἀποτρυγικὸν εἰς τὴν μητρυιὰν
εἰς βαλεῖν θέλει λοιπὸν, καὶ ὅρα πῶς ἁρμοζόμενός κε χρῆται προοιμίῳ, ὃν πρεσβικῶς
αὐτοῖς λαλῶν. καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; ἐναίρει τὸ ἔγκλημα ἀ-
πὸ τῆς δωρεᾶς, τουτέστι τῆς ἐνοικήσεως τοῦ πνεύματος. ἢ δὲ ναὸς θεοῦ ἐσμεν, Οἰκουμ.
ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ἡμῖν, ἆρα θεὸς τὸ πνεῦμα. φθερεῖ τοίνυν
ὁ θεός. οἷον ἀπολεῖ. τοῦτον δὲ, γε καθαιρομένου, ἀλλὰ τὸ ἐσόμενον προλέγον-
τος. ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν. τριγαροῦν ἐπειδὴ ἅγιός ἐστιν ὁ ναὸς,
ἅγιον ἔχων τὸν ἐνοικοῦντα, γε δυνάται εἶναι ὁ πόρνος ναὸς θεοῦ. τίς δὲ ὁ τοῦ
θεοῦ ναὸς; ὑμεῖς δηλαδὴ ἡ καθαροὶ μένητε. μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω.
νομίζων ἄλλό τι εἶναι παρὰ τὸ ἀληθὲς, φησίν. εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι.
σοφοὺς νῦν καλεῖ, τοὺς τὸν ἀνθρωπίνων σοφίαν ἔχοντας. μωρὸς γενέ-
σθω. μωρὸς γίνεται ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ὁ τὸν ἀνθρωπίνων ἀτιμάσας σοφίαν,
καὶ ἤδως μηδὲν ἐξ αὐτῆς ὠφελῆσθαι. τοῦτο γὰρ τὸν ἄνωθεν αὐτῷ περιέχει σο-
φίαν. ὥσπερ γὰρ ἡ καθ' ἡδονὴν πενία πλοῦτος ἐστὶ, καὶ ἡ ἀληθὴς δόξα, οὕ-
τως ἡ καθ' ἡδονὴν μωρία σοφία ἐστίν. ὅρα δὲ, γε εἶπεν ἀπρεπέστατα τὴν σο-
φίαν, ἀλλὰ δηλῶν ὡς μεγίστως αὐτῆς καταφρονῆσαι χρεία εἴτε μωρὸς γενέ-
σθω καὶ ἰδιώτης, παιδεύων τὸν παρ' ἡμῖν μὴ αἰσχύνεσθαι ἰδιωτείας. περι-
έχει γὰρ ἡμῖν πίστιν, γε λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις ἐπιτρέπουσαν τὸ μυστήριον τοῦ Χ̄ῡ
κηρύγματος, οἷον πρῶτον λέγουσαν δῆλον, ὅτι ὁ Χ̄ς̄ υἱός ἐστι θεοῦ, ἢ ὅτι σὺν
θρώπινον ἐρευνοῦσαν. ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν.

οὐ μόνον γὰρ ὑγιῆ σωτελεῖ πρὸς τὴν ἀληθινὴν καὶ ὄντως σοφίαν, ἀλλὰ καὶ ἐμπο-
δίζει, τῷ οἴεσθαι ὑγιαίνειν, καὶ ἀπαξιοῦν μαθεῖν. τὸ γὰρ πρεῖττον φυσίωσις αὐτῆς.
» Γέγραπται γάρ, ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν. καὶ πάλιν.
» κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι. ὥστε μηδεὶς καυχάσθω
» ἐν ἀνθρώποις. Διὰ τῶν οἰκείων αὐτῶν ὁ σοφὸς, τυτέστι τῆς πανουργίας, ἁλί-
σκεται αὐτοὺς ὁ θεός. πῶς; ἐπειδὴ γὰρ διὰ τῆς πανουργίας αὐτῶν, ὅ ἐστι τῆς σοφῆς τὰ
πράγματα δεινότητος, οἴονται πάντα εἰδέναι καὶ μὴ δεῖσθαι διδασκάλων, δι' αὐτῆς
ταύτης αὐτοὺς εἶλε, διὰ τῶν πραγμάτων δείξας, ὅτι οὐδὲν ἴσασι τῶν ἀναγκαίων.
Φωτ. Πῶς δὲ, ἐδράξατο τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν; νόμισαν διὰ τῆς προβούσης
αὐτοῖς γνώσεως ἀνθρωπίνης, τὸ καθ' Χριστὸν μυστήριον τῶν δυνάμεων καταλήψεσθαι,
οἱ δὲ γε μόνον σκέπτυχον ὧν ἠπόρησαν ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς ἑαυτοὺς ἐπιτρέψαντες,
ἀλλὰ καὶ εἰς τοὐναντίον ἑαυτοὺς, τῆς πανουργίας αὐτοῖς ἐχώρησεν, ἀγνοίᾳ καὶ
ἀπορίᾳ πλείονι, τῆς ὧν λογισμῶν ἀθεΐας ἑαυτοὺς περιβαλούσης. κύριος γινώσκει
τοὺς διαλογισμούς. ἆρ' οὖν ὁ κύριος γινώσκει, τίς ἀντρεῖ λοιπόν; ἢ οὗτοι οἱ διαλογι-
σμοὶ τῶν ἀνθρώπων μάταιοι εἰσὶ, ἐν οἷς οἱ σοφοὶ ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν μᾶλλον ἁλίσκονται
ἢ περὶ κέρδος ἐξ αὐτῆς ἔχουσι, δῆλον ὅτι οὔτε σοφία ἀνθρωπίνη, οὔτε λογισμῶν
δεινότης ἰσχύσῃ τι ἢ σωτελεῖ, πρὸς τὰ τῶν πνευματικῶν διδασκαλίαν καὶ μάθησιν.
εἰ δὲ μηδὲν τούτων πρὸς ταῦτα σωτελεῖ, πῶς ἄντις διδάσκων καυχήσαιτο, μηδὲν
τῶν ἐν ἀνθρώποις δοκούντων ἰσχύειν, ἀπορριπτούμενον, ὡς σωτελοῦσι πρὸς ὄνησιν;
δῆλον γὰρ ὡς εἴτις τι καὶ διδάσκοι, χάριτός ἐστι καὶ δωρεᾶς τῆς ἄνωθεν, ἀλλ' οὐκ
ἐκ σοφίας οἰκείας ἔργον, ἢ τῆς καθ' διάνοιαν ὀξύτητος. τὰ δὲ χαρίσματα, οὐχ ἵνα τύφοις
ἑαυτοὺς ἐπαιρώμεθα λαμβάνομεν, ἀλλ' ἐπὶ κοινῇ τῶν ἀνθρώπων ὠφελείᾳ. ὅτι εἰσὶ μά-
ταιοι. πῶς γάρ οὔ; νομίζουσι μὴ δεῖσθαι μηδενὸς, ἀλλ' ἑαυτοῖς ἀρκεῖσθαι, πρὸς τὴν
τοῦ ἀληθοῦς κατάληψιν. ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις. πρὸς τοὺς διδασκά-
λους αὐτῶν πάλιν ἀντείνεται, οἵτινες μείζονα ἐφρόνουν, ἐφ' οἷς χαρίσματος ἠλί-
φασι διδασκαλίας καὶ ἑτέρων τινῶν. δικαίως δὲ οἱ διδάσκαλοι, φησὶν, οὐκ ὀφείλουσι
καυχᾶσθαι, ἀλλὰ λέγεις μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις, ὅτι ὅσα ἔχουσί, φησι,
χαρίσματα, δι' ὑμᾶς τὸν λαὸν ἔλαβον αὐτὰ ἵνα ὑμᾶς ὠφελῶσι. τί οὖν ἐστ' ἐκείνοις
καυχᾶσθαι, ἃ ἔλαβον οὐ διὰ οἰκείους πόνους, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς, ἐκ τῶν ὑμῶν σείας; μηδεὶς
καυχάσθω, ἢ ἐπὶ τοῖς διδασκάλοις, οὐ γάρ τι ἔχουσιν αὐτοὶ οἰκοθεν, ἢ ἐπὶ τοῖς ἀν-
θρωπίνοις λογισμοῖς. οὐ γάρ ἐστι δι' αὐτῶν καταλαβεῖν τὴν ἀλήθειαν. μᾶλλον δὲ ἡ ἀνω
» τέρω ἐκδοχὴ, ἐκ τῆς λέξεως τὸ χωρίου ἐκ τοῖς ἑφεξῆς ἐστιν ἐφαρμόζουσα. Πάντα γὰρ ὑ-
» μῶν ἐστὶν, εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολλὼς, εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωὴ, εἴτε θά
» νατος, εἴτε ἐνεστῶτα, εἴτε μέλλοντα, πάντα ὑμῶν ἐστιν. ὑμεῖς δὲ Χῦ. Χριστὸς δὲ θεοῦ.

Πάλιν ἑαυτὸν ἐκ Πέτρου καὶ Ἀπολλὼ τέθεικε, τοὺς διδασκάλους αὐτῶν ἀντιτί-
θεμενος, δεικνὺς ὅτι ἐκ χαρίσματα δι' αὐτοὺς ἠλίφθησαν, ἐκ διδάσκαλοι προβέβληντο.
τὸ δὲ σφόδρα τῶν ὧν διδασκάλων τῦφον καθαιρεῖ. εἶτα καὶ κἀκεῖνο παρασημαί
νεται. ἢ ἐγὼ, φησὶ, καὶ Κηφᾶς ἐκ Ἀπολλὼς ὑμῶν ἐσμὲν, σχολῇ γ' ἂν οἱ διδάσκαλοι
ὑμῶν

ὑμῶν ὤφελον μέγα φρονεῖν. εἴτε κόσμος. καὶ αὐτὸς, φησὶν, ὁ κόσμος καὶ ἡ ζωὴ, δι' ὑ
μᾶς ἐστι καὶ γέγονε, καὶ ὁ θάνατος αὐτὸς πρὸς σωφρονισμὸν γέγονεν ὑμέτερον.
εἴτε ἐνεστῶτα. δείκνυσι πάντα δι' αὐτοὺς γινόμενα καὶ τὰ ἐνεστῶτα καὶ τὰ μέλλον-
τα. πάντα ὑμῶν. ὡς ἐνεργείαι καὶ δωρεαί. ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ. ὡς κλήματα καὶ
τρίμματα. Χριστὸς δὲ θεοῦ. ὡς γύνημα καὶ υἱός. καλῶς δὲ τὸν προσέθηκεν.
ἐπειδὴ γὰρ εἶπε πάντα ὑμῶν ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πάντες αὐτὸ ῥητῶσθε, ἀγύ-
νητον καὶ ἀνάτιον νομίσωσι τὸν υἱὸν, ἐπήγαγε, Χριστὸς δὲ θεοῦ. Χριστὸς δὲ θεοῦ.
οὐχ ὡς ὑμεῖς Χριστοῦ, οὕτως ὁ Χριστὸς θεοῦ, ἄπαγε. ἀλλ' ὑμεῖς μὲν Χριστοῦ, ὡς
ἔργον ὄντες αὐτοῦ ἐκ τρίμμα, ὁ δὲ Χριστὸς τοῦ θεοῦ, ὡς προαιώνιον γύνημα ἐκ υἱὸς, καὶ
» ὡς αὐτίαν ἔχων τὸν πατέρα. Οὕτως ἡμᾶς λογίζεσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπη-
» ρέτας Χριστοῦ, καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ὧδε δὲ λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκο-
» νόμοις ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. ἐμοὶ δὲ ἐς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵν' ἀφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ,
» ἢ ὑπ' ἀνθρωπίνης ἡμέρας. ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ ξύνοι-
» δα. ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν.

Ἡμᾶς λέγων, τοὺς παρ' αὐτοὺς διδασκάλους ἀνίστησι. ὡς ὑπηρέτας Χρι-
στοῦ. ἐπειδὴ σφόδρα κατέβαλλε τοὺς διδασκάλους, ναῦν ἠρέμα ὑψοῖ αὐτοὺς,
ὑπηρέτας χριστοῦ καλῶν καὶ οἰκονόμους. πολλῶ, φησὶν, ἡ καὶ οὕτως ἐστὶν, χθὲς ὧν
δεσπότων ἀφεὶς, ἀπὸ τῶν ὑπηρετῶν ὀνομάζεται. καὶ οἰκονόμους. οἰκονόμους μυ-
στηρίων καλεῖ, δηλονότι ὅτι ἁπανταχοῦ δεῖ πρέχειν τὰ μυστήρια, ἀμὰ τοῖς ἀξίοις.
ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. πιστὸς, φησὶν, ὤφελον εἶναι ὁ οἰκονόμος, καὶ μὴ τὰ τοῦ δεσπότου
ἀπολέγειν εἶναι, ἀμὴ ὡς οἰκονόμος διακονεῖν. καὶ ταύτῃ δὲ, τὸν τῦφον αὐτοῖς
καταβάλλει. Τοῦτο γάρ ἐστί, φησι, τὸ ξυρύμνιον καὶ ὀφεῖλον παντὶ πρόσωπῳ φυ
λάττεσθαι παρὰ τῶν οἰκονόμων, τὸ πιστοὺς εἶναι, καὶ ὑπηρέτας ἡγεῖσθαι ἑαυτοὺς, καὶ Φωτ.
μὴ ἰδιοποιεῖσθαι καὶ σφετερίζεσθαι τὰ τοῦ δεσπότου. ἢ οὕτως. λογιζέσθω ἡ-
μᾶς ἄνθρωπος τὰ τε ἄλλα ἅπερ εἴπον, φησὶ, καὶ ὃ λοιπὸν κεῖται ἐν τοῖς οἰκονό-
μοις, κἀκεῖνο ἡμᾶς λογιζέσθω, ἵν' ἢ ἀπὸ κοινοῦ τὸ λογιζέσθω. τί δὲ ἐστὶ τοῦτο
τὸ ξυρὸν οἰκονόμοις ξυρύμνιον; ἵνα πιστὸς, φησὶν, εὑρεθῇ. εἶτα πρὸς τοὺς ἀναι-
σχυντεῖν μέλλοντας καὶ λέγειν ἐπιχειροῦντας, τί οὖν; σὺ τοιοῦτος εἶ;
πεπαυμένων, φησὶν. ἐμοὶ δὲ ἐς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ. πρὸ δὲ, φησὶν,
οὐκ ἐπαίρων ἑαυτὸν, ἀμὰ τὸ πρέπον ἀξίωμα τῷ κηρύγματι καὶ τῇ διδασκαλίᾳ φυλάτ
των. ἢ γὰρ αὐτὸν ἐπλυνοπραγμόνουν καὶ ἐξήταζον καὶ ἐν διαταραχῇ εἶχον, σχολὴ γ' ἂν
τὰ παρ' αὐτοῖς κηρυσσόμενα καὶ διδασκόμενα προσέξαν τὸν. εὐλόγως ἄρα ἐκ σοφὸς
καὶ ἐπὶ τῇ σφῶν αὐτῶν σείᾳ, τὸ ῥιπτοῦν ὑπολῆψιν ἐκ πίστεταν αὐτῶν προσανασείλῃ
καὶ ἐπηρεάπτῃ ἐπιμόνως ἀναιρεῖ. εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ γὰρ τὸ κηρύγματος ἕνεκα τοῦ
δεῖσθαι καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας, ἀμὰ σεμνολογῶν καὶ ἑαυτὸν ἐπαίρῃ.
ἀμὴ οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. ἢ γὰρ ἐκ μὴ ἔξεστιν ὑμῖν ἀνακρίνειν ἐμὲ, μήτε ἄπολλῶ,
ἄλλοις ἀνθρώποις, ἀλλὰ πεπιστευθέναι ὑμᾶς καὶ ἀναμφιβόλως διακρίνειν
πρὸς ἐμὲ, δεῖ καθηρῦσθαι τὸν τοῦ κηρύγματος ὠφέλειαν καὶ διδασκαλίαν,

καὶ τοσοῦτον πιστῶς καὶ ἀναμφιβόλως, ὡς ἤδη ὅτε ὅτι γὰρ ἐμαυτὸν αὐτὸς ἀνακρίνειν
ἔχω, οὐκέτι ἐστὶ μέγιστον καὶ ἀπαράγραπτον ἀρετῆς μαρτύριον, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἀληθῆ
γνῶσιν οἶδε καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἢ μὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐνοικοῦν αὐτῷ. ἀλλ' ἢ καὶ ταῦτα ἐστί
μοι, φησὶν, γνῶναι οὐ τοῦτο δεδικαίωμαι. ἐπὶ γὰρ τοῦ κοινοῦ κειμένου δέομαι. ἐκείνου δὲ
μηδὲν πάσης ἀφέντος αἰτίας, ἐν ἀγῶνι καὶ ἐν φόβῳ ἡμῖν ὡς μηδὲν δεδικαιωμένος.
ἀλλ' ὅτε διὰ τοῦτο προσῆκον ὑμᾶς τοῖς ὑποδεχομένοις τὸ κήρυγμα, ἀμφιβόλως ἔ-
χειν περὶ ἐμοῦ, ἢ κρίνειν καὶ ἀνακρίνειν καταγελᾶν, καὶ ὃ μόνου ἐστὶ τοῦ κοινοῦ κειμένου, ἧς
τοῦτο ἑαυτοὺς ἀναθηρωμένους σωφρονεῖν, καὶ τὸν καιρὸν ἑαυτοῖς προαρπάζειν τῆς κρί-
σεως. ἢ δεῖ τὸ, ζητεῖτε, ὡς προστακτικὸν ἐκληφθῆναι, εἴτε σύμφρασις, ὡς δῆλον,
ὅδεν ἀσαφὲς ἔχει, καὶ ὁ νοῦς πρόχειρος. ἐμοὶ δὲ ἡ ἐλάχιστόν ἐστιν. ἵνα μὴ ἐκτὸς
προφάσεως ταύτης καὶ αὐτὸν μέλλωσι τὸν Παῦλον οὐ λαμβόλως ἔχειν, ἢ πιστὸς ἐστιν
οἰκονόμος ἢ οὔ, ὅπερ ἐστὶν ἀνατροπὴ τῆς πίστεως αὐτῶν, τὸ αὐτοῦ ἀσφαλίζεται πρόσθε-
τον λέγων. ἀνάξιόν, φησιν, ἡγοῦμαι, τὸ ὑπ' ἐτέρων ἀνακρίνεσθαι. τοῦτο δὲ, ὑμέ-
γα φρονῶν λέγει, ἀλλ' ὡς εἶπον δεδικώς, μὴ ἀμφίβολον αὐτοῖς τὴν πίστιν ποιῆσαι.
ἢ ὑπ' ἀνθρωπίνης. τοῦτο προσθείς, ἔδειξεν ὅτι γε μόνον παρ' ὑμῶν γε ἀξιῶ ἀνακρί-
νεσθαι. (ἢ μᾶλλον οὐ ἐντελείας ἕνεκα αὐτοῦ.) ἀλλ' οὐδὲ παρ' ἄλλου. τοῦτο δηλοῖ, τὸ
ἀνθρώπινον ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας. ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. τοῦτέστιν, οὐδὲ
ἐμαυτὸν ἀρκεῖν λέγω πρὸς τὴν τοιαύτην τῆς κρίσεως ἀκρίβειαν, ἐπεὶ μή τι ξυνοίδέ τι
ἐμαυτῷ. ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. ἵνα μὴ νομίσης καιρίσεως εἶναι τὸ ἡ
ῥηθὲν, ἐπάγει, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι. οὐκ ἔχω, φησὶ, τὸ ἀσφαλές, ἢ μὴ
ὁ θεός με δικαιώσει. τί γὰρ ἥμαρτον; μὴ ὑμῖν ἐνόμισα ἡμαρτηκέναι; ὅταν ἐπάγῃ,
ὁ κρίνων με, φησὶ, κῦς ἐστιν, ὁ ἀληθὴς κειτής. Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως
ἂν ἔλθῃ ὁ κῦς, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν
καρδιῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἀπὸ θεοῦ. Εἰ οἷόν τε καὶ τὸν μηδὲν ἑαυ-
τῷ συνειδότα ὁ κῦς κρίνῃ, καθὸ αὐτός ἐστιν ὁ ὄντως ἀληθὴς κειτὴς, τί δήποτε ὑμεῖς
κρίνετε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν; ἴσως γὰρ καὶ τοῦτο παρ' αὐτοῖς τὸ νόσημα, ὃ καὶ πειρᾶται
διορθῶσαι. ΑΛΛΟ. παραινεῖ μὴ προπετῶς ἔχειν τὸ ἑαυτοὺς ἐκδικεῖν, μηδὲ
τὸ κρίνειν τοὺς ἡμαρτηκέναι δοκοῦντας, μηδὲ παράγειν τοῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος τῶν
ὄντων ἀνθρώπων ὄψεις δηλαδὴ ἀνούσιν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ κῦς ἐπίσταται, τῶν μὲν ἀσεβῶν, φω
τίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, τῶν δὲ κοσμίων καὶ θεοσεβῶν δι' ἐπιείκειαν καὶ ἰδιοπραγμο
σύνην καὶ λανθανόντων τὴν πολλοὺς, φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν. ὅθεν καὶ τὸν
ἔπαινον, φησὶ, γενήσεται ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ὃς καὶ φωτίσει. ὅς, φησὶ, φανερώσει τὰ ἐν
ἡμῖν κρυπτά. τὸ σκότους δὲ λέγει τὰς λανθανούσας πονηρὰς πράξεις. πολλά-
κις γάρ τις καὶ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν τι πράττει, ἢ δόλῳ προαίρεσις λανθάνουσα
σφάλλεται. καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν. πάντα γὰρ παρ' αὐτῷ γυμνὰ καὶ
τετραχηλισμένα, καὶ ὅδεν προσωπεῖον εὐλαβείας ὠφελεῖ τὸν ἔχοντα. καὶ τότε ὁ
ἔπαινος γενήσεται ἀπὸ θεοῦ. ἐπὶ τὸ εὐφημότερον ἦλθεν. καὶ γὰρ ὧν ἀκόλουθον
ἦν εἰπεῖν, τότε δὲ πιμωρία ἢ ὁ ἔπαινος, ἀνῆκε τὸ χρηστὸν ἀποστέγον τὸν λόγον.

Ταῦτα δὲ

Εὐσεβίου.

» Ταῦτα δὲ ἀδελφοὶ μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶ δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν
» ἡμῖν μάθητε, τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε
» κατὰ τοῦ ἑτέρου. Διατί ὑμᾶς μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν ἐ Ἀπολλῶ; δι' ὑ- Φωτ.
μᾶς, φησιν, ἵνα μὴ ἀνιάσω ὑμᾶς, ὀνομαστὶ καταστόμενος. Διορθοῦσθαι μὲν γὰρ
ἔσπευδεν, ἀνίαν δὲ ἐφυλάττετο. διὰ δὲ τὸ μετασχηματισμοῦ, φησιν, ἀμφό-
τερα ὑμῖν βουλομένοις εἶναι, καὶ τὸ διορθωθῆναι, καὶ τὸ ἀλυπότερον ἀκοῦσαι ὧν
ἐπὶ τῇ διορθώσει ἐλέγχων. ἐποίει δὲ τοῦτο, καὶ ἵνα μὴ ὦσι μόνα πρόσωπα τῷ ἐλέγ-
χῳ καθυποβάλλων, δόξῃ ἀνθρωπίνῃ τινὶ προσπαθείᾳ ἢ ἀντιπαθείᾳ, τοῖς μὲν ἐᾶν,
ὧν δὲ καθυπέχειν. ἄλλως τε δὲ, καὶ ἵνα μὴ ἐν τῇ τοιαύτῃ διακρίσει, ὧν μὲν
καθύψαρ, τούτοις ἡ ἀγνωσιν ἐμβάλῃ, ἢ ἡς ὀργὴν καὶ φιλονεικίαν μείζονα ἀνά
ψῃ, ὧν δ' ἐπὶ τοῖς ἐλέγχοις γένηται, τούτοις τύφου καὶ ἀπονοίας μᾶλλον ἐμ-
πλήσῃ. διὸ ἠκιστὰ ὀνόματος καθῆψαρ, ἀλλ' ἡς ἑαυτὸν καὶ Ἀπολλῶ τὸν ἔ-
λεγχον μετασχηματίσας, καθαρὰν καὶ εὐπρόσοδον τοῖς νουθετήσιν κοινὴν ἅπασιν ἐ-
ποίησαρ. δι' ὑμᾶς. Τουτέστιν ἵνα μὴ τὰ πρόσωπα ἰδικῶς ἀκούοντες ὧν διδασκά-
λων ὑμῶν, μὴ δέξησθε τὸν λόγον. ἵνα οὖν ἡμῖν μάθητε. πρὸς τοὺς διδασκάλους
ἀποτείνεται, ἵνα, φησὶ, διὰ τοῦ ἡμετέρου προσώπου μάθητε φρονεῖν καθὼς γέγρα
πται. γέγραπται δὲ, ὁ θέλων εἶναι σοφὸς, ἐγὼ πάντων ἔσχατος. ἵνα μὴ εἷς
ὑπὲρ τοῦ ἑνός. οἷον μαθητὴς ὑπὲρ διδασκάλου. φυσιοῦσθε. τοὺς διδασκάλους
ἀφεὶς, πρὸς τὸν λαὸν ἀποτείνεται. καὶ γὰρ ὁ λαὸς ὑπὲρ ὧν διδασκάλων μέγα ἐ-
φρόνουν. οἷον ὁ μὲν δεξάμενος διδάσκαλον καθ' ἑαυτὸν, τὸν δὲ ἔχοντες μαθητοῦ, ἐφυ-
σιοῦτο καὶ μέγα ἐφρόνει. καλῶς δὲ αὐτὸ φυσίωσιν ἐκάλεσεν, οἱονεὶ οἰδήσιν αὐτὸ
μεταφορᾷ σώματος κακοχύμου, ἢ κακὸν πνεῦμα δεξαμένου.

» Τίς γάρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες. ἢ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶ-
» σαι ὡς μὴ λαβών; ἤδη κεκορεσμένοι ἐστὲ; ἤδη ἐπλουτήσατε; χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύ-
» σατε. καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς, ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν.

Οἷον, τίς κέκεικέ σε καὶ δεδοκίμακεν, ὦ διδάσκαλε, ἄξιον ἐπαίνου; οἱ ἄν-
θρωποι; ἀλλ' οὐκ ὀρθὴ τούτων ἡ κρίσις. τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; ἀλλ' ἐρεῖς ὅτι
ὀρθὴ ἡ ὧν ἀνθρώπων ἐπὶ σοὶ κρίσις, καὶ ὄντως ἄξιός ἐπαίνου εἶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.
μὴ δὲ οὕτως φρόνει μέγα. οὐ γὰρ σὸν κατόρθωμα τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ δόσις θεοῦ.
ὁ δὲ καυχώμενος, πάντως οὐχ ὡς λαβὼν τὸ χάρισμα καυχᾶται, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων
αὐτὸ πόνων κτησάμενος. ἢ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών; τοῦτο λέγων
κατὰ ἐρώτησιν. ἵνα οὕτως νοηθῇ. τί καυχᾶσαι ἆρα ὡς μὴ λαβὼν ἀλλ' οἰκοθεν ἔ-
χων; καίτοι εἴληφας. ἤδη κεκορεσμένοι ἐστὲ; ἀπὸ τοῦ χρόνου αὐτοὺς ἐν τρέπει λέγων.
οὕτως ταχύ, φησιν, ἐκορέσθητε καὶ οὐδενὸς δεῖσθε; ἤδη ἐπλουτήσατε, καὶ ἐν οὐ
δενὸς ἐστε χρεία; ἡ μᾶλλον καυχήσεις δηλοῖ, ὅτι ἡς αὐτὰ ἐφθάσατε τὰ κορυφὴν τῆς γνώ
σεως, ἐν οὐχρείαν ἔχετε πιθοῦ. χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε; καὶ ἆρα ὁ λόγος προῆ
κται. καὶ πρῶτον μὲν, τὸ ἀσωπεῖδητον αὐτῶν ἐν δείκνυται καὶ τὸ ἀνόητον, ὅτι,
φησὶ, τηλικούτων ἀξιωθέντες δωρεῶν, οὐ βουλεσθε ἡμᾶς κοινωνοὺς καὶ μετόχους τῶν

δοθέντων ὑμῖν ποιῆσαι. ἀλλὰ λέγω, φησι, ταῦτα λέγω. ἁρμονικὸς δὲ οὗτος ὁ λόγος, ὅτι ἐβασιλεύσατε. εἴθε γάρ, φησιν, ἦτε βασιλεύσαντες, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. ἀγαθὸς δέ εἰμι, μὴ δοκεῖτε· οὕτως ἔχει τὰ ὑμέτερα. τοῖς ἀπροσδοκήτοις. ἐμφασιν ἔχει πολλήν, τὸ ἡμᾶς τοῖς ἀπροσδοκήτοις, τουτέστι τοῖς τοσαῦτα ὑπὸ τοῦ κυρίου πεπονθόσι. ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν. πῶς δέ, φησι, νομίζω ὅτι ἔσχατοι ἐσμέν; ὅτι θέατρον τῷ κόσμῳ ἐγενήθημεν. τουτέστιν γὰρ ἐν μιᾷ γωνίᾳ πάσχοντες κακῶς, ἀλλὰ πανταχοῦ γῆς. καὶ ὑμεῖς ἤδη βασιλείαν ὀνειροπολεῖτε; ὧν ἐγὼ πρὸ τῶν ἀποδείξω ὡς ἐπιθανάτιος. ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ. ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί. ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι, ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας.

Λυπουμένου, μᾶλλον δὲ ἐντρέποντος καὶ κατισχύοντος ῥήματα λέγει. ὡς γὰρ ὁρᾷ, φησι, καὶ ἐξ ὧν ὑμεῖς ποιεῖτε, ἡμεῖς οἱ ἀπρόσκοποι, ἔσχατοι πάντων παρὰ θεοῦ ἀπεδείχθημεν, ὡς κατάδικοί τινες καὶ ἐπιθανάτιοι, τουτέστιν ἐξ τὸ φονεύεσθαι πᾶσιν εὐχερεῖς. ἡμεῖς μὲν οὖν ἐξ τὸ πάσχειν κακῶς προκείμεθα, ὑμεῖς δὲ ἤδη ἐβασιλεύσατε. ἐξ ὧν γάρ, φησιν, ὑμεῖς ἐβασιλεύσατε οὕτω δὴ χάριν ὡς νομίζω, (τοῦτο λέγει τὸ δοκῶ,) ἡμεῖς γινώσκομεν ὅτι ἔσχατοι τὸ κακῶς πάσχειν κατακεκρίμεθα. σωστὸν δὲ καὶ καθ' ἁρπαγὴν καὶ ἐξ εὐθείας λαβεῖν τὸ ῥητόν. δοκῶ γάρ, φησιν, ὅτι ἡμᾶς τοὺς ἀπροσδοκήτους, ἐσχάτους κήρυκας καὶ διδασκάλους ὑμῶν προεῖπεν, μεθ' οὓς οὐκ ἄλλοις ἄλλους ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸ ἀναφανέντας ὀφείλει προσδέχεσθαι. δικαίως δὲ εἶπεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ χειρὸς ἀπεστάλησαν. ἡμεῖς γάρ ἐσμεν οἱ ἐπιθανάτιοι ἀπεσταλέντες. τὸ δὲ, οἱ ἐπιθανάτιοι, διχῶς ἂν νοηθείη, ἢ ὅτι καὶ οἱ κατ' αὐτὸν τὸν θάνατον κεκριμένοι εἶναι μαθηταί, σωτῆρος καὶ ἑαυτὸν τοῖς ἄλλοις μαθηταῖς, καὶ ἀπὸ ὧν πλείονων οὕτω πάντας ὀνομάζων. ἢ μεταφορικῶς τὸ, ἐπιθανάτιοι, οἷον οἱ βέβαιοι, οἱ ἀληθινοί, μεθ' οὓς ἐγκαίνισται ἄλλοι, ἀπὸ ὧν ἐπιθανατίων διαθηκῶν. αὗται γάρ εἰσι βέβαιοι καὶ ἀμεταμέλητοι. αὐτεξουσίως γὰρ πρὸ αὐτῶν, κινοῦνται, καὶ αἱ μεταξὺ δέ, πλασταὶ καὶ ἀκίβδηλοι καὶ ἀπέλπιστοι νόμῳ τυγχάνουσι. καὶ τὸ δοκῶ δέ, γ' διαγμοῦ, δηλοῖ θεσιν ἐναντικόν. εἶτα ἐπὶ πρόθεσιν δῆλον, φησιν, ὅτι ἔσχατοι καὶ τελευταῖοι, ἐξ μεθ' οὓς ἐγκαίνισται ἄλλοις ἄλλα κηρύσσοντας ἀποδέχεσθαι; θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, φησίν. ὁ κόσμος αὐτός, φησι, ἐξ οὗ οἰκουμένην τὸ μαρτυρεῖ, καὶ γ' μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ ἐξ αἱ ἄνω ὧν ἀγγέλων τάξεις. πῶς οὖν ὑμεῖς; ὡς ἀρχηγοὶ καινῆς διδασκαλίας καὶ καθηγηταὶ φυσιοῦσθε καὶ ἐπαίρεσθε; ἃ μὲν γὰρ παρ' ἡμῶν παρελήφατε, διδάσκετε, μαθηταὶ ἐστε καὶ μάτην ἐφυσιώθητε. ἃ δὲ ἑτέρῳ παρ' ἃ παρελήφατε, γινώσκετε ὅτι ἡμεῖς ἐσμεν οἷς ἐσχάτοις ἐξ τελευταίοις καὶ ἐπιθανατίοις ὁ θεὸς ἀπέδειξε. πόθεν οὖν ὑμεῖς παρειλήφατε διδάσκετε; ἢ γὰρ ἡμεῖς ἐσμεν οἷς ὁ θεὸς τελευταίοις καὶ ἐπιθανατίοις ἀπροσδοκήτοις ἀπέδειξε, δῆλον ὅτι ἔτι χρηστὸν παρείληφατε μάθημα καὶ καθόρθωμα, ἐκ ὧν ἡμετέρων πόνων καὶ τῆς διδασκαλίας, ὑμῖν προσήκουσιν. εἴθε οὖν ἐν τούτοις ἐπλουτήσατε, εἴθε

σατε, εἴθε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν οἱ τὰ σπέρματα τῆς θεογνωσίας ἐξ ὧν ἀρετῶν καταβαλόντες, συμβασιλεύσωμεν. ἀγαθὸς δέ εἰμι, μὴ δοκεῖτε· οὕτως ἔχει τὰ ὑμέτερα. τοῖς ἀπροσδοκήτοις. ἐμφασιν ἔχει πολλήν, τὸ ἡμᾶς τοῖς ἀπροσδοκήτοις, τουτέστι τοῖς τοσαῦτα ὑπὸ τοῦ κυρίου πεπονθόσι. ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν. πῶς δέ, φησι, νομίζω ὅτι ἔσχατοι ἐσμέν; ὅτι θέατρον τῷ κόσμῳ ἐγενήθημεν. τουτέστιν γὰρ ἐν μιᾷ γωνίᾳ πάσχοντες κακῶς, ἀλλὰ πανταχοῦ γῆς. καὶ ὑμεῖς ἤδη βασιλείαν ὀνειροπολεῖτε; ὧν ἐγὼ πρὸ τῶν ἀποδείξω ὡς ἐπιθανάτιος. ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ, καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ. ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί. ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι, ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας. ἐώ, φησι, τὰ παλαιά, τὰ νῦν λέγω, ἐν οἷς ἐσμέν. Καὶ πεινῶμεν, καὶ γυμνιτεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἀστατοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί. λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν, ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι. Πρὸς τοὺς τρυφῶντας, καὶ κολαφιζόμενα. πρὸς τοὺς πεφυσιωμένους, ἀστατοῦμεν, τουτέστι διωκόμενα τάσιν μὴ ἔχοντες. ἐργαζόμενοι. ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς κέρδους ἕνεκεν καὶ πρεσμοῦ ἐπιχορηγοῦντας τὸ κηρύσσειν. ἡμεῖς, φησι, κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι. λοιδωρούμενοι διωκόμενοι, βλασφημούμενοι, οὐ δυσχεραίνομεν, ἀλλὰ χαίρομεν. διὸ καὶ εὐλογοῦμεν. διωκόμενοι ἀνεχόμεθα. πρὸς ἐστι μωρὸν γινέσθαι διὰ Χριστόν. οἱ γὰρ ταῦτα πάσχοντες καὶ μὴ ἀντιδρῶντες, ἀλλὰ καὶ τοῖς χρηστοτέροις ἀμειβόμενοι, μωροὶ τοῖς ἀνθρώποις νομίζονται. ὡς περικαθάρματα. τουτέστιν ὡς ἀκαθαρσία, ὡς ἄτιμοι καὶ φευκτοὶ ἐγενήθημεν. εἶτα ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι αὐτοῖς ἀνίπτεται, (πολλὰ γὰρ ἐν τῇ ὑπομονῇ ἐν Κορίνθῳ,) τῷ κόσμου, φησίν, οὐχ ὑμῖν. Περικαθάρματα, ἀντὶ τοῦ ἀποψήγματα, καὶ ὡς πρὸ ἀποσυρώματα γεγόναμεν, ἤγουν σύβαλα, ὅπερ κοινῶς ἀποφιλοκαλήματα. ὑπὸ πάντων ἐυτελιζόμενοι, καὶ πάντων ἀποκαθάρματα ἐσμεν ὑποτιθέντες ἑαυτοὺς πᾶσιν ἀνοῖς διὰ Χριστόν. πάντων περίψημα. ὡς ἂ εἶπεν, χάειν ἔχω πᾶσιν. βαρυθυμοῦντος λέγει ῥήματα, ἵνα πείσῃ αὐτὴ μὴ φρονεῖν μέγα. ἢ γὰρ ἡμεῖς,

φησιν, οἱ ἀπρόσκοποι ὄντες, τί ὑμεῖς μέγα φρονεῖτε ἐφ' οἷς ἐλάβετε χαρίσμασιν ὡς ἤδη μεγάλοι τινές; πρόσκομμα δὲ λέγεται τὸ σάβανον, ὁ τοὺς ἰδρῶτας τῶν καμόντων ἀπομάττει. ἕως ἄρτι. ἀντὶ τοῦ, οὔτε γὰρ νῦν, φησιν, ἐπαύσαντο οἱ ἐπηρεάζοντες.

» Οὐκ ἐν τρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ. ἐὰν » γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας. ἐν γὰρ Χῷ Ιησοῦ διὰ τοῦ » εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε.

Οὐχ ἵνα, φησί, καταισχύνω ὑμᾶς, ταῦτα ἔγραψα, ἀλλ' ἵνα νουθετήσω. ἢ γὰρ ὡς τέκνα ἀγαπῶ, δηλονότι πάντα πρὸς ὠφέλειαν ὑμῶν πρῶ. ἢ γὰρ ὡς μαθητὰς, ἀλλ' ὡς τέκνους προσέχω. ἐὰν γὰρ μυρίους. πρὸς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν ἀντιτίνεται, δεικνὺς, ὅτι πολὺ μᾶλλον αὐτοὺς ἀγαπᾷ, παρ' οἷς νῦν ἐπιπλήσαντες καὶ κατηγορήσαντες αὐτοὺς Διδάσκαλοι. δῆλον δέ, φησι, καὶ ἐξ αὐτῶν ὧν ὀνομάτων. οἱ μὲν γὰρ παιδαγωγοί, ἐγὼ δὲ πατήρ. ἔχητε ἐν Χῷ. ἁρμὸς ἐκείνοις ἔπληξε προσθεὶς τὸ, παιδαγωγοὺς ἐν Χῷ. ἐν γὰρ Χῷ Ιησοῦ. ἁγκὼν ἐμαυτῷ, φησι, τὸν λογίζομαι, ἀλλὰ τῷ Χῷ. ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. τοιαῦτα καὶ οἱ διδάσκαλοι ὑμῶν, παρ' ἐμοῦ ἔμαθον ἅπερ ὑμῖν λέγουσι. τὸ δὲ ἐγέννησα, ἢ τοῖς τῆς φύσεως ὀνόμασι χρῆται, πρὸ ἀγαπῶν ἐνδεικνύμενος, ἢ ὅτι διὰ τοῦ κηρύγματος, φησιν, ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα ἐν τῷ βαπτίσματι. παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε. Δικαίου γίνων ἐστὶ μιμεῖσθαί με ἅτε πατέρα. ἁγκὼν ἐπαίρων ἑαυτὸν λέγει, ἀλλὰ δεικνὺς ἐν χερὶ αὐτοῖς εἶναι πρὸ αὐτῶ μίμησιν. ἢ γὰρ ἐγώ, φησι, χεισὸν μιμοῦμαι, πῶς ἁγὼ ὑμεῖς ἐμέ;

» Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστι τέκνον μου ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κῷ, » ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χῷ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ δι » δάσκω. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς, ἐφυσιώθησάν τινες. ἐλεύσομαι δὲ τάχως » πρὸς ὑμᾶς ἐὰν ὁ κς θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ πρὸ » δύναμιν. οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει.

Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον. ἐπειδὴ ὡς τέκνων κήδομαι. ὅς ἐστι τέκνον μου. τὴν τε πρὸς Τιμόθεον ἀγάπην ἐμφαίνει, καὶ ἐκεῖνος παρασκευάζει αἰδεσίμως αὐτὸν ἰδεῖν. οὐχ ἁπλῶς, φησὶ, πιστὸν ἐν σαρκικὰ πράγμασι, ἀλλ' ἐν κυρίῳ, τουτέστιν ἐν τοῖς καλοῖς καὶ χεισὸν πράγμασιν. ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει. ἁγκὼν εἶπε διδάξει, ἵνα μὴ δυσαναχετήσωσιν ὡς παρὰ Τιμοθέου νέου ὄντος μαθησόμενοι, ὅτον, φησὶ, τὰς ὁδούς μου, τουτέστιν οὐδὲν ἴδιον εἶπεν, ἀλλὰ τὰ ἐμά. ὁδούς, φησι, τὰς οἰκονομίας, τὸ κήρυγμα, τοὺς κινδύνους, πάθη τὰ ἀπρόσκοπα, τοὺς νόμους τοὺς θείους ἐν οἷς πείρατι, φησι. τὰς ἐν Χεισῷ. εἶτα ἀναγαγὼν τὸν λόγον, φησὶ, τὰς ἐν Χεισῷ ὁδούς, τὰς μηδὲν ἐχούσας ἀνθρώπινον. οὐδέν, φησι, καινὸν ὑμῖν εἶπεν, ἀλλὰ τὰς ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ διδασκαλίας μου. ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου. ἐπειδὴ εἶπε πέμψω Τιμόθεον, ἵνα μὴ ῥᾳθυμότεροι γένωνται ὡς αὐτὸν μὴ μέλλοντες ἀπέναι, διορθοῦται αὐτὸ, ἐπάγων τὸ, ἐλεύσομαι δέ. ἐφυσιώθησάν τινες. ἦσαν κατὰ τὸ ἦθος ἑαυτοὺς ἐπιδεδωκότες, ἢ ἐπὶ γνώσει, ἢ ἐπὶ βίῳ, ἢ ἐπί τινι ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἀλαζονευόμενοι. εἶτα ἐνθεν κενοδοξίαν φυσίωσις παρυφίστη. τὴν οὖν ἀπουσίαν τοῦ διδασκάλου,

τοῦ διδασκάλου, μηδενὸς ὄντος τοῦ ἐλέγχοντος καὶ διορθουμένου, ἦσαν πεφυσιωμένοι. ἐλεύσομαι δέ. τὸ ἐλεύσομαι τάχως πρὸς ὑμᾶς, πολλοῦ τοῖς ἐστι καὶ φοβουμένοις, τοῦτο νήφειν καὶ κατεστάλθαι παρασκευάζοντος. καὶ γνώσομαι. ἴσως καὶ ἐκόμπαζον ὡς τέλειοί τινες καὶ πνευματικοί, ἀλλά, φησιν, ἐρχόμενος, ἐχω γνῶναι ἢ πρεῖ ἑαυτῶν κομπάζετε. τοῦτο γὰρ ἱδρενὸς ἄξιον, τὸ κομπάζειν μόνον δίχα ἔργων, ἀλλ' ἢ ἄξια τῶν λόγων τὰ ἔργα. ἁγὼ γὰρ λόγων χρεία, ἀλλὰ τοῦ ἔργον ποιεῖν πνευματικόν. ἁγὼ γὰρ λόγοι χωρὶς ἔργων ἢ σὺν ἐγκοινεν ἢς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅσον λέγει ἢς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει, τουτέστιν ἐν τῇ ἐπιδείξει τοῦ ἔργων.

» Τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἐλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραότητος; Κεφ. ε'.
» ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνο- 5
» μάζεται, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ
» μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας.

Ὑμεῖς γάρ, φησι, τοιοῦτων κύριοι ἐστέ, ἢ ῥαθυμοῦντες ἢς ὀργὴν μετὰ τιμωρίας ἐγεῖραι, ὡς τὸν πέτρον ὁ Ἀνανίας, καὶ ἐμὲ αὐτὸν ὁ Ἐλύμας, ἢ καταδυάζοντες καὶ νήφοντες, ἢς ἀγάπω. ἐν πνεύματι πραότητος. ἐν γὰρ καὶ πνεῦμα αὐστηρίας καὶ τιμωρίας. ἀκούεται ἐν ὑμῖν. κοινὸν πάντων ποιεῖ τὸ ἔγκλημα ἵνα μὴ ῥαθυμήσωσιν ὡς ἀλλοτρίοι τοῦ πλημμελήματος. ἐν ὑμῖν, φησι. τουτέστι τοῖς πιστοῖς, τοῖς τοιούτων ἐνεργησάσι καταλαύσασι. καὶ γὰρ εἶπε πράττεται, ἀλλ' ἐκποριούσας, ἀκούεται, φησιν. ἁγὼ ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν τουτέστιν ἀπίστων ὑπεδείξῃ τοῖς πιστοῖς. ἢ δὲ παρ' αὐτοῖς γὰρ ὀνομάζεται, τί εἰ ποιητὸν ἐν τοῦτο καὶ πράσσεται; ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. ἴσως μητρυιάν. Εἰδὲ ἀπράττεται ἐν τοῖς ἔθνεσι, ταῦτα ἐν ὑμῖν καὶ μόνον ἀκουόμενα μέγα ὄνειδος φέρει, τὸ καὶ ὁμοίως ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἐν ὑμῖν τοῖς πιστοῖς τοιαῦτα αἴσχη πράττεσθαι, πόσην τὴν κατηγορίαν αὔξῃ; ἢ δὲ τοῦτο, τὸ πράττεσθαι ἐν ὑμῖν ἃ μὴ δ' ἐν ἐκείνοις τινὰ κακίαν οὐχ ὑπερακοντίζῃ; τὸ δὲ ὅλως ἀκούεται, ὡς ἐκπεπλημμύρου ἐπὶ τὴν φήμην καὶ ἀσχάλλοντες. φεῦ τῆς ἀρπίας. ὅλως, φησὶν, ἀκούεται; ὅλως ἐπιγλώττης τινὸς ταῦτα λέγειν περὶ ὑμῶν ἐγκατέσκηψεν; πεφυσιωμένοι ἐστέ. ἢ γὰρ ἐκείνου πλημμέλημα, κοινὴν ὄφλειν ὑμῖν ἀσχημοσύνην χωνεῦσαι, νῦν δὲ φυσιοῦσθε ἐφ' οἷς ἕκαστος καταρᾶσθαι δοκεῖ. ἐὰν δὲ ἦτε οἰκειωμένοι τὸ ἐκείνου πλημμέλημα ὡς ἡμετέρου μέρους, ἐπενθεῖτε ἂν, ἐπειδὴ ἢς τὸ κοινὸν τῆς ἐκκλησίας ἐβλάβητε χώρισεν. ἵνα ἐξαρθῇ. διατί ἐπενθήσαμεν ἂν; ὡς ἐξαντιθέσως. διατί; οὐχ ἵνα ἐκβάλητε, ἀλλ' ἵνα ἐξαρθῇ ὡς ἢ λοιμοῦ πνος. ὡς ἢ εἶπεν, ἐν χῶν καὶ πόνθους χρεία ἵνα ἐξαρθῇ ὁ λοιμὸς οὗτος. ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας. ἁγὼ λέγει τὸ ὄνομα, ὅσον ἁγὼ ἐμαυτοῦ ἢ ὧν σφόδρα ἐστὶ τοιοῦτων ποιεῖν, οἷον καὶ τὴν πρόσκοψιν ὡς μολυσμὸν παραιτούμενοι.

» Ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἀπὼν τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς πα-
» ρὼν, τὸν οὕτως τοῦτο κατεργασάμενον, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χεισοῦ,
» συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ
» Χεισοῦ, παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ ἢς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα

Φωτ.

σωθῇ

σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν.

Ἐπείγεται ἐκδωξαι αὐτὸν, καὶ γὰρ τὴν σωματικὴν αὐτοῦ παρουσίαν ἀναμεῖναι αὐτοὺς βούλεται. παρὼν δὲ τῷ πνεύματι δείκνυσιν ἑαυτὸν πνεύματι παρόντα, δι᾽ οὗ δικηφορεῖ μήτι ἕτερον βουλεύσωνται πλὴν τὸ ἐκβαλεῖν αὐτὸν, καί φησιν, ἤδη κέκριμαι. μηδεὶς γοῦν ἀναβαλλέσθω. ἡ ἐμὴ κρίσις ἤδη κατ᾽ αὐτοῦ, ἤδη πέπτωκε. τὸν οὕτως τοῦτον κατεργασάμενον. ἄλλοι οὕτως ἀνέγνωσαν. τὸν οὕτως τοῦτον κατεργασάμενον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, φυτεύει τὸν ἐξ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἐνυβρίσαντα, καὶ μᾶλλον ἀξιοῦσθαι τῆς Χριστοῦ ἐταιρωνυμίας γενόμενα τολμήσαντα, παραδόντες τῷ Σατανᾷ. σωθέντων ὑμῶν. ἵνα μὴ δόξῃ αὐθαδείας εἶναι τὸ, ἤδη κέκριμαι, καὶ αὐτὸς λαμβάνει κοινωνούς, οὐ τῷ λέγειν σωθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, τῆς ἐμῆς ἀορασίας ἤδη μίας. εἶτα ἐπάγει, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. φυτεύσαντα δὲ θεὸν σωθέντα καὶ κρίναντε, μὴ ἀνθρωπίνῃ πρὸς αὐτὸν ἀδδῖ, ἢ τιμῇ κατεχόμενοι. δέδοικε γάρ, μήτι ἕτερον κρίνωσι. καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος. πάλιν ἐστήσησεν αὐτοῖς ἑαυτὸν, καὶ γὰρ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸν χειρὸν, ἵνα ὅταν κρίνωσιν, ὡς τοῦ χειροῦ καὶ αὐτοῦ παρόντος, ἀδέκαστον ἀξενέγκωσι ψῆφον. ἡς ὄλεθρον τῆς σαρκός. ὅρον τίθησι τῷ Σατανᾷ, μόνου σώματος ἅψασθαι, μὴ καὶ ψυχῆς. ὅμοιον ὃν τῷ Ἰωβ φησὶν ὁ θς, πλὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μὴ ἅψη. καλῶς δὲ, ἡς ὄλεθρον τῆς σαρκός, οἷον ἵνα νόσῳ αὐτὸν τήξῃ. ἐπειδὴ γὰρ ἐκτὸς σώματος ἐστὶ τῆς τρυφῆς αἱ τῆ θυμίαι, τὸ σῶμα κολασθῆναι καὶ νεκρωθῆναι βούλεται. ὄλεθρον τῆς σαρκὸς εἶπεν, ὅρον τίθεις τῷ Διαβόλῳ, καὶ μὴ ἐῶν αὐτὸν περαιτέρω πεφθῆναι. ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ. ἵνα, φησὶν, ἡ ψυχὴ σωθῇ. οὕτω γὰρ τῷ πρόσω, καὶ τὸ σῶμα σωθήσεται. καὶ ἄλλως ἡς τὸ, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ. φυτεύσαντα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωθῇ αὐτῷ, καὶ μὴ ἀναχωρήσῃ ὡς ὀξ ἀσεβοῦς. τοῦτο δὲ κινδυνεύου μᾶλλον, ἢ τιμωρεῖσθαι ἐστίν. οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. αἰνίττεται ὅτι αὐτοὶ αὐτὸν οὐκ ἔασαν μεταγνῶσαι, καυχώμενοι ἡς αὐτὸν. ἴσως γὰρ ὧν παρὰ σφίσι σοφῶν ἐξ ἰῶ οὗτος.

» Οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν
» ζύμην ἵνα ἦτε νέον φύραμα καθὼς ἐστὲ ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν
» ἐτύθη χειστός. ὥστε ἑορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ
» πονηρίας, ἀλλ᾽ ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. Καὶ αὐτῶν φείδεται. καὶ γὰρ ἀμελούμενον, φησι, τὸ κακὸν, καὶ τῷ λοιπῷ λυμαίνεται τῆς ἐκκλησίας σώματι, δηλαδὴ, καὶ ἑτέρους αὐτομιμεῖσθαι. ὥσπερ γὰρ ζύμη μικρὰ οὖσα τὸ ἅπαν ζυμοῖ, καὶ ἡς ἅπαν ἀναχεῖται, οὕτως καὶ ἡ τούτου ἁμαρτία, φησὶ, πρὸς ἑαυτὸν ἐπιπαῶται πολλούς. ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην. φυτεύει τοὺς τοιούτους πόρνους. παλαιὰν δὲ αὐτοὺς ζύμην καλεῖ, ἢ δηλαδὴ τὸ σεσηπέναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ἢ ὅτι τῷ χειστῷ πάντες καινὴ κτίσις. μόνη δηλονότι ἁμαρτία παλαιά. τὸ δὲ ἐκκαθάρατε, τὴν ἀκεβῆ δηλονότι κάθαρσιν. ἵνα ἦτε νέον φύραμα. ἵνα, φησὶ, πάντες ἦτε τοῦ νέου φυράματος. νέον γὰρ οἶδεν ἄνθρωπον ἢ γραφὴ τὸν ἐναρετον, παλαιὸν δὲ, τὸν ἀσεβῆ. δηλονότι δὲ ὅτι οὐ πολλοὶ ἦσαν παρ᾽ αὐτοῖς ἁμαρτωλοί. ἵνα, φησὶν, ἦτε

φυτεύσιν

φυτεύσιν ἐκτὸς τῆς παλαιᾶς ζύμης ἐκείνης φορὶ ἣς εἶπε, καθὼς ἐστὲ ἄζυμοι. καθὼς, φησὶ, χρέος ὑμῖν ἐστιν ἀζύμοις εἶναι. πόθεν δὲ δῆλον ὅτι ἄζυμοι ὀφείλομεν εἶναι; αὐτόθεν φανερόν. τὸ γὰρ πάσχα ἡμῶν, ὑπερ ἡμῶν ἐτύθη χειστός. ὥσπερ οὖν οἱ τῷ νόμῳ βιοῦντες, θυομένου αὐτοῖς τοῦ προσκαίρου καὶ ἀλόγου ἀμνοῦ, ἐνέφλα ἡμέρας ἄζυμοι ἦσαν. (γὰρ ἔξω αὐτοῖς ἐζυμωμένου οὔτε ἔχειν οἰκοι οὔτε φαγεῖν,) οὕτως ὑμεῖς, τοῦ ἀϊδίου καὶ λογικοῦ ἀμνοῦ τοῦ ἄφρονος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ὑπερ ἡμῶν τυθέντος, (τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἡμέτερον πάσχα,) ὀφείλομεν ἄζυμοι ἀεὶ καὶ καινὸν φύραμα εἶναι, μηδὲν τῆς παλαιᾶς ζύμης, ἤτοι τῆς ἁμαρτίας, ἑαυτοῖς σωζεπιφερόμενοι. ὅρα δὲ πῶς καταλλήλως καὶ προσφυῶς ἐπέμεινε τῇ τροπῇ. ἐπειδὴ γὰρ τοῦ πονηρευκότος τὴν ἁμαρτίαν ζύμην ἐκάλεσεν, ἐμφαίνων ὅτι μὴ ἐκ καθαιρομένης ταύτης, ἰσχύει καὶ τὸ ἄλλο σωναξυμοῦται φύραμα, ἀκολούθως ἥρμοσε καὶ ἐφ᾽ ἑξῆς, ζύμην παλαιὰν, καὶ νέον φύραμα, καὶ ἀζύμους, ὡς ἀρετῆς καὶ κακίας, τοῦτο τοῖς ὀνόμασιν ὑποδηλῶν. καὶ γὰρ τὸ πάσχα. ὁ, μὲν, ζώνδεσμος ἀποτολογικὸς ἐπὶ αὐτῷ οὕτω κεῖται. τὸ γὰρ πάσχα ἡμῶν ὑπερ ἡμῶν ἐτύθη χειστός. ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμος διαγορεύει μᾶλλον τοῦ πρωτοτόκου θυσίαν, οὐ τῷ πάσχα ἑβδόμας ἡμέρας ἄζυμα ἐσθίειν, φησὶν, ὅτι τύπος ἦν ἐκεῖνα καὶ ἄζυμα, τὰ ἡμᾶς μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τι τῆς κακίας, φορὶ ἧς, φησιν. ὁ γὰρ χειστὸς τυθεὶς, φησὶν, ἡς τὸν τοῦ πρωτοτόκου ἀμνοῦ τέθυται. ἐπαναγκες οὖν καὶ ἡμᾶς τὸν τύπον ὧν ἀζύμων πληροῦν, ἐν τῷ ἐκκαθαίρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς ζύμης τῆς πονηρίας, ἵνα τελείως ἐπιτελεσθῇ τὸ νοητὸν πάσχα. ὑπερ ἡμῶν ἐτύθη χειστός. πάλιν ἐυεργετισθῶν μέμνηται. ὡς τε ἑορτάζωμεν. ἑορτάζειν γὰρ χρὴ ἐπὶ τοῖς μεγάλοις δωρεαῖς. μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ. τὴν προπῆλυσιν μόνον, ὡσανεὶ λέγων. μὴ οὖν πονηρῷ ἐκακῷ βίῳ, ἀλλ᾽ οὐδίῳ μὴ ἔχοντι ἐπιμιξίαν τοῖς παλαιοῖς ἐκείνοις ζύμης τοῖς ὀξώδεσι καὶ σεσηπόσι, φυτεύσιν οὐ καθαρῷ καὶ ἀκιβδήλῳ βίῳ. τοῦτο γάρ ἐστιν, ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.

» Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, καὶ γὰρ πάντως τοῖς πόρ-
» νοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς πλεονέκταις, ἢ ἁρπαξιν, ἢ εἰδωλολάτραις. ἐπεὶ ὀφει-
» λετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν. νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι.

Ποῦ ἔγραψεν; οὐ οἷς λέγει, καὶ γὰρ μᾶλλον ἐστενοθύμησατε ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τοιοῦτος, γὰρ ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα, ἀλλ᾽ ὅστις αὐτοῖς τοιοῦτος. καὶ πάλιν, ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην, γὰρ τῶνδε ἢ τῶνδε, ἀλλ᾽ ὅλως τὴν παλαιὰν ζύμην. λαβὼν γὰρ ἀφορμὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τοῦ πορνευκότος, ἐπὶ τὸ κοινὸν ἀνεβίβασε τὸν λόγον, φυτέσιν ἐπὶ πάντα πόρνον. κἀκεῖθεν πάλιν κοινότερον ἔτι τὸν λόγον ἀποφαίνων, ἐπάγων τὸ αὐτὸ παράγγελμα καὶ ἐπὶ τοῦτοις τοῖς ὁμοίοις πλημμελουμένοις, οἷον πλεονέκτοις, ἁρπαξι, εἰδωλολάτραις, καὶ εἴ τι ὅμοιον. τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου. ἵνα μὴ νομίσωσιν ὀφείλειν καὶ τοῖς ἔξω Ἑλλήνων πόρνοις μὴ συναναμίγνυσθαι, ὥσπερ ἴσως ἐδόκουν τινὲς τοῖς τότε οἰκοῦσι, διορθοῦται αὐτό. τὸ δὲ πάντως ἐνταῦθα, ἐπὶ ὁμολογουμένου κεῖται. ἐπεὶ ὀφείλετε ἄρα. μετὰ τοῦ σωματοῦ, καὶ τὸ εὐκολον ἔχειν ἀσυμβάζειν πρὸς νομοθεσίαν. μὴ κρίνετε τοὺς πόρνους τοῦ κόσμου τούτου, ἤγουν τοὺς εἰδωλολάτρας,

Φωτ.

λάτρας, ἐστὶ καὶ χρέος εἶχετε ἐξ αὐτῶν ἐξελθεῖν, ἀλλὰ κρίνετε καὶ ἀνακρίνατε
» πρὸν πρῆνον. Εἴτις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πρῆνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλο-
» λάτρης, ἢ λοίδορος, ἢ μέθυσος, ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. τί γάρ
» μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρίνει, καὶ ἐξα-
Φωτ. » ρεῖτε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. Τὸ ὀνομαζόμενος, τινὲς μέν, τὴν προηγου-
μένην λέξει συνάπτουσι, καὶ δηλοῦσθαι βούλονται δι' αὐτοῦ, ὅτι ἀδελφὸς μὲν ὀνο-
μαζόμενος καὶ μέχρι κλήσεως ἔχων τὴν κοινωνίαν, τῷ ὄντι δὲ διὰ τῶν ἔργων ἐκφερὴς
ὑπάρχων καὶ δύσκαμπτος. ἐμοὶ δὲ ἧττον ἥδε δοκεῖ, καὶ εἴτις αὐτὸ τῇ ἑπομένῃ συνά-
ψας ἐκλαβοι, οὐκέτι, τὸ ὀνομαζόμενος, τὴν αὐτὴν σημαίνοντες ζητοιαν, ἀλλὰ τοὐ-
ναντίον, τὸν ἐπὶ πεδήλοις τοῖς ἔργοις ὄντα, καὶ πρὸ πάσης καλῶς τὰ οἰκεῖα ἔργα ὀνομα
ζόμενον. καὶ γὰρ ἰδιότης λέξεως αὕτη σημασία, ὡς πολλαὶ καὶ ἄλλαι πολλαὶ λέξεις, δι
χῇ σχίζεται. φύσει μὲν, ὡς ἔφημεν, τὸν μόνῳ κοινωνοῦντα τῷ ὀνόματι παραδηλοῦ-
σα, ἐνίοτε δὲ, τὸν ἀκρότερον ἐλαττόντα τῆς πράξεως, ὥς τε καὶ τὴν κοινὴν προσηγορίαν
ἀφ' ἑαυτὸν ἐπισπάσαντα, ἐκταύτης μᾶλλον ἢ ἐκτοῦ κυρίου, ἐπιγινώσκεσθαί τε καὶ ὀνο-
μάζεσθαι. τὸν οὖν τοιοῦτον πρῆνον καὶ πλεονέκτην καὶ λοίδορον καὶ μέθυσον, τοῦτέστι
τὸν πρόδηλον καὶ φανερὸν οὕτως, ὡς τε πρὸ πάσι καὶ γινώσκεσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι,
τοῦτον ἐκτρέπεσθαι παρακελεύεται, καὶ μὴ δὲ συνεσθίειν αὐτῷ μήτε κοινολογεῖσθαι
μήτε συναναφέρεσθαι, ὑχὶ δὲ τὸν ὑπ' ἀγνοίαν ἁρπάζοντα ἢ λοιδορούμενον.
διὸ σοφῶς ἄγαν καὶ δραστικῶς τοῖς ἄλλοις ἀτόποις ἔργάταις συνῆψε καὶ τὸν λοίδο-
ρον, ἵνα τὸ αὐτὸ ἡδὺς ἔχειν ἐπίτιμον ὅπερ ὁ πρῆνος καὶ ὁ ἡδωλολάτρης, ὅσον ἐκ τοῦ
παντὸς ἀπρόσωπος εἶναι, χαλινοῖ τὴν γλῶσσαν καὶ κατέχει, εἰ μὴ ἐπαφίησιν
αὐτὴν, καταβόσκεσθαι τοῖς ὧν πλησίον βίοις. καὶ τὸ, ἡδωλολάτρης, δὲ διαφερόν
μοι δοκεῖ θῦ ταῦτα σωφρονισθῆναι, δηδύσκων καὶ ἀσφαλιζόμενος, ὡς ἂν καὶ μέγα εἴη
καὶ ὧν ἀπρωτάτων, ἐν ᾧ τινὲς ἀπιδόντα τὸν ἄνθρωπον, μὴ ἧττον ἐκ φῶς ἠγμένον τὸ
πλημμα, χδ' οὕτω χρὴ τὸν τοιοῦτον ἐξ ὑποψίας μόνης ἐκτρέπεσθαι. ἐστὶ οὕτω γε ἀν
ταῖς ἐκ ἀηδίλοις ὑποψίαις καὶ διαβολαῖς ἐξερεθιζόμενοι ἀνθρωπρεπῶς ἐκ πολεμίων, μᾶλ
λον δὲ ἐκ ἔνδον βίον, τὴν πολιτείαν αὐτοῖς μετασκευάζονται. ἀηδὲ ἐκείνου δεῖ ἑαυτῶν
ἐξαίρειν καὶ ἀπρόσοικον, ὃς ἐπίδηλος καὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ παρὰ πάντων ὀνομασίᾳ,
καθέστηκεν. ἢ ἡδωλολάτρης. καὶ πῶς θῦ ἀδελφὸν ὄντα, τοῦτέστι πιστὸν, εἶναι
ἡδωλολάτρην; τὸν δηλοῖ ἀδελφὸν ὀνομαζόμενον, ὅτι τινὲς καὶ ἐπίστευσαν καὶ ὧν
ἡδώλων εἶχοντο. διὸ καί, φησιν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος. καὶ γὰρ κατὰ τὴν ἀλή-
θειαν ὁ τοιοῦτος γε δὲ πιστός ἐστιν. τί γάρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; λοιπὸν τὴν ἀπαρ-
λέγητὸν μὴ κωλύειν τοῖς Ἑλλήνων πρήνοις ἢ πλεονέκταις ἢ λοιποῖς συναναμίγνυ-
σθαι, ὅτι, φησὶ, τὴν τοιαύτην κρίσιν, θεῷ ἑαυτέον. ἡμεῖς δὲ τοὺς ἀδελφοὺς διορ-
θούμεθα, ᾧ τῷ κρίνειν καὶ ἀνακρίνειν αὐτῶν τὸν βίον ἐπιδιορθώσει. ἐξ ἐκείνων γὰρ ἐχω
ρήθημεν. τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρινεῖ. εἶτα ἵνα μὴ νομίσῃς ἀτιμωρήτους ἔσεσθαι τοὺς
Ἕλληνας θλάπτοντας, φοβερώτερον αὐτοῖς ἐπέστησε δικαστήριον, τὸ τοῦ θεοῦ. καὶ ἐξα-
ρεῖτε τὸν πονηρόν. ἤγαγε τὴν μαρτυρίαν, δεικνὺς ἀνωφελὲς τὸ νενομοθετῆσθαι, καὶ
μὴ εἶναι

μὴ εἶναι καινοτομίαν, ἢ νῦν γεγένηται τὸ, ἐξαίρειν τὸν πονηρὸν ἐκ μέσου. τὸ δὲ ἐξ ὑμῶν
αὐτῶν, δείκνυσι καὶ αὐτοὺς ἐκτὸς ὠφελουμένους ἢ χωλεσθῶσιν οἱ πονηροί. ἢ μέλ-
» λει ὁ θεὸς τοὺς κείνων, χωλέσθητε ἀπ' αὐτῶν. Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων Κεφ. γ'.
» πρὸς τὸν ἕτερον κίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅ- 6
» γιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοι ἐστὲ κριτηρίων ἐ-
» λαχίστων. οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτιγε βιωτικά;

Ὁρᾷ ὅτι ὡς ἐπὶ ὁμολογημένων ποιεῖται τὴν κατηγορίαν, καὶ εὐθὺς ἐκπεσοι-
μίων θυμὸν ἐνδείκνυται, καὶ τόλμαν καλεῖ, καὶ παρανομίαν τὸ πρᾶγμα. Τούτων Φωτ.
οὕτως, φησὶ, καθ' ὃ πρόσκοπον ἐχόντων ἐν τῇ μὴ ἐν ὑμῖν ἀδελφοὺς κρίνειν ἐχόντων τὴν
ἐξουσίαν, ἐπὶ δὲ τῇ ἔξω τὸ πρᾶγμα ἐπεκτείνων, τολμᾷ τις τῇ ἔξω καλεῖν κρι-
θῆς ἑαυτοῖς γενέσθαι ὑμῖν, ἐν ᾧ καταδύῃ καὶ τὴν ἐκ λογισμοὺς τὸν λαβεῖν; οἱ πιστοὶ τοῖς
ἀπίστοις ἑαυτοῖς καθίζουσι κριτὰς; ἐκλέξου δὲ ἀντὶ τῶν ἁγίων τῇ ἀδίκους; σφοδρῶς
δὲ τοῦτό, φησι, πάντα χρὸν ἀσφαλιζόμενος πρεσκέλλειν ἑαυτῇ, καὶ μὴ δίδοναι τοῖς
ἀπίστοις λαβεῖν ᾧ μηδενί, μήτε δικαζομένοις μήτε ἄλλο τι τῶν χρὴ σεμνῶν ἐν ἡρμι
κοῖν διαφέρειν ὁμοίοις. τοῦτο γάρ, οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ θλασφημεῖσθαι δι' αὐτῆ πρεσκέυα
ζον, καὶ κείνοις ἐποίησε πρὸς τὸν ἔρωτα διανίστασθαι, ἐν τὸν θεσμὸν τῆς θρησκείας. κεί
νεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων. οὗ πρωτόνο δικαζόμενος τυχεῖν βούλεται, τοῦτέστι τῶν δικαίων,
τοῦτο δείκνυσιν αὐτὸν χ' τυγχάνοντα, ἀδίκοις γάρ, φησιν, ἐστίν. πλὴν σημειωτέον ὅτι πε
ρὶ ἑλλήνων εἴρηται δικαστῶν. καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων; τολμᾷ τις ὑμῶν ποιεῖν τοιοῦ-
τον πρᾶγμα; ἔχων κίνεσθαι μεθ' ἁδελφοῦ, χ κίνεται ἐπὶ τῶν ἁγίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν Ἑλ-
λήνων; ἐδήλωσεν μὲν οὖν αὐτῶν τὸ ἀξιόπιστον ἁγίους καλέσας. ἔτι δὲ μειζόνως
αὐτοὺς ἐξαίρει. τὸν κόσμον γάρ, φησι, κεινοῦσιν, χ αὐτοὶ καθήμενοι καὶ κίνοντες, ἅπα
γε, (ὁ γὰρ κῆς κεινεῖ,) ἀμὰ κατακείνοντες τὸν κόσμον. πῶς; ὅταν αὐτοὶ ἀνθρωποι ὄντες
ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν καὶ ἐπίστευσαν, καὶ χρηστὴν ἐπεδείξαντο πολιτείαν. ὧν μὴ τοιού-
των γνωμῶν ἆρα χκέσονται κατήγοροι; διελέγχουσι γὰρ ἡμᾶς, ὅτι χ κατὰ ἀ-
θένειαν φύσεως, ἀμὰ κατὰ ῥᾳθυμίαν ἡμαρτήσαμεν. ὅπερ ἐμφαίνων ἐπάγει, καὶ
ἡ ἐν ὑμῖν κίνεται ὁ κόσμος. χκεῖνον ὑφ' ὑμῶν, ἀηδὲ ὑμῖν, τοῦτέστι δ' ὑμῶν. ὅτι
οἱ ἅγιοι, ἐξ αὐτῶν γυμνῶν ὧν ὀνομάτων ποιεῖται τὴν κίνησιν τὸ διάφορον, τοὺς
μὲν ἀδίκους, τοὺς δὲ ἁγίους καλῶν. ἀνάξιοι ἐστὲ κριτηρίων ἐλαχίστων.
ἀισχυνῶν, φησὶν, ὑμῖν ἐστι κίνειν τὸν κόσμον μέλλουσι, τὸ κίνεσθαι ἐν τοῖς ἐντε-
λέσι καὶ ἀδίκοις κριτηρίοις ὧν ἀπίστων. ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν. ἀγγέλοις
τοὺς δαίμονας φησὶ, καθὼς καὶ ὁ χειστὸς ἔλεγε, τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.
πῶς δὲ αὐτοὺς κεινοῦμεν; ὅταν ἀσώματοι, ἐλαττον ἡμῶν ὧν σαρκοφοροῦντων ἔχον
τες ἐυρεθῶσι, πολλῷ κατακείνονται. ὅταν δὲ ἀγγέλους κεινοῦμεν, πόσῳ με βιωτι
κὰ πράγματα; ΑΛΛΟ. Εἰ ἀγγέλους τοὺς ἐκπεπτωκότας τῆς οἰκείας τάξε- Φωτ.
ως, γνώμης ἰδιασμοῦ χθονίας, ἢ τύχοις κεινοῦμεν, ἤτοι ἐλέγξομεν, αὐτοὶ μὰ σώμα
τος ὄντες, ὅτι ἐκεῖνοι χωρὶς σώματος ὄντες, τὸν οἰκεῖον θεσμὸν χκ ἐτήρησαν, ἡμεῖς δὲ
καθ' οἱὸς δεδώκαμεν ἡμῖν ὑπὸ τῶ νόμοις, καίτοι κακείνων ἐπιρεαζόντων ἐπολι-
τευσάμεθα,

τευσάμεθα, ἢ οὗ ἐκεῖνοι ἐλέγξομεν, καὶ ἀναπολόγητον αὐτῆς κατασησόμεθα τὸ ἁμάρτημα, πρόσω μᾶλλον ὁσμὲν ἱκανοὶ τὰ βιωτικὰ διαλῦσαι φιλονεικήματα, καὶ τὰς πρὸς ἀηλίους δίκας καὶ ἕεισδας; ἢ δ' οὕτω τῆς ἐκκλησίας ὑβρισμένους ὑπομενεῖτε, ἀηδ' ἔτι νομίζετε ὅπῶν πίστων τὸ δικαίημον ἀσθενές ἐστι καὶ ἀδυώατον εἰς τὸ διαλύειν τὰς δίκας ὑμῖν καὶ τὰς φιλονεικίας, ἀηδοῦ ἢ καὶ ἀσθενεῖς καθ' ὑμᾶς καὶ ἐξουθενημένοι ὦσιν οἱ πιστοί, καὶ ἀδυώατοι συνιδεῖν δικαιοκρισίαν, ἀμείνον ἐστὶ τρίτης καθίζειν δικαστὰς ὅταν ἔχητε χρείαν βιωτικῶν κριτηρίων, ἢ τοῖς ἀπίστοις ἐαν τις εἰς κρίσιν ἐκδίδοναι. ἐξουθενημένοις δὲ ἔοικεν, φησίν, ἐντρέπων ὑμᾶς καὶ αἰσχυνῶν, ἐπεὶ πολλοί εἰσιν δικαιοκρισίαν ὑμῖν δίκας ἰσχύοντες καὶ φιλονεικίας. πρὸς γὰρ ἐκ ἔστιν αἰσχύνης ἐ καταγνώσεως τίνος; ἢ ἐκ ἔνι θόρος ἐν ὑμῖν, φησίν, ὃς δυνήσεται δικασαι ἀνὰ μέσον ἀδελφῶν διαζομένων; διαφόροις δὲ ἀποδείξεις πίθησι τὸ μὴ δεῖν καταγινώσκειν τοὺς πιστοὺς, ἢτι τὸ ὧν ἀπίστων βαδίζειν κριτήριον. πρῶτον μέν, ὅτι ἡμεῖς νῦν γε κρίνομεν ἐκείνους οἱ πιστοὶ τοὺς ἀπίστους. τί γάρ μοι, φησί, καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; πῶς γὰρ ἂν ἦν διδοὺς ἐκ τῶν ἀπίστων κρίνεσθαι τοὺς πιστούς; δεύτερον, ἢ οἱ μὲν ἄδικοι, οἱ δὲ ἅγιοι, πῶς ἐκ ἔστιν ἠλίθιον, καταγινώσκειν τοὺς ἁγίους, ἐπὶ τοὺς ἀδίκοις τρέχειν, καὶ παῦτα, τυχεῖν ἐλπίζοντα τοῦ δικαίου; τρίτον. ἢ οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον ἐλέγξουσι καὶ ἀναπόδραστον αὐτοῖς τὸν δίκαιον παρασκευάσουσιν, ἐφ' οἷς τῆς αὐτῆς φύσεως ὄντες, καὶ τὰς ἀρετὰς πράττοντες, ἐκ ἔσχον μιμουμένοις τοὺς ἐλεγχομένους, πρόσω μᾶλλον ἐσὶ δυατώτεροι ἀναμεταξὺ δύο δικάζειν, καὶ κρίνειν; τέταρτον. ἢ ἀγγέλοις τοὺς ἀσωμάτοις δαίμονας ἐλέγχειν ἐσμὲν δυατοί, πόσῳ μᾶλλον τοὺς ὁμοφυεῖς ὁμοιοταίτους; πόσον. ἢ καὶ μὴ ἴσχυον οἱ πιστοὶ δικάζειν, ἄμεινον ἦν καὶ οὕτως, ἐπ' αὐτῶν ἢ ἐπ' ὧν ἀπίστων κρίνεσθαι. ἐ πρὸς τούτοις, ἢ τὸν κόσμον κρινομένη, φησί, τῶν ἐστιν ἀνάξιον ὑμῶν, κρίνεσθαι ὑπὸ τῶν ἀπίστων; τοῦτο γὰρ δηλοῖ διὰ τοῦ ἢ τῶν, καὶ ἢ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοι ἐστὲ κριτηρίων ἐλαχίστων. παραθεὶς δὲ τὰς τοσαύτας ἀποδείξεις ὅτι οὐδὲ κρίνεσθαι ἐπὶ ἀπίστων, ἐπὶ τὸ τελειότερον ἀνάγει τὸν λόγον καὶ φησι, τί λέγω ὅτι οὐδὲ κρίνεσθαι ὑμᾶς ἐπὶ ἀπίστων; ἄμεινον ἦν, μὴ δὲ ἐπὶ πιστῶν, ἀγὰ πολλῶ ἄμεινον, μὴ δὲ δίκας ἔχειν πρὸς ἀηλίους. αὐτὸ γὰρ τὸ ἀπιᾶσθαι ὅλως ἀηλίους, ἥττημα ὑμῶν ἐστιν. ἄρισον μὲν οὖν μηδένα μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι. οὕτως γὰρ κοινὴ πάντων ἦν ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ σωτηρία. ἢ δὲ δυεῖν ἀνάγκη θάτερον αἱρετώτερον τὸ ἀδικεῖν τὸ ἀδικεῖσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἐκβάλλει τῆς βασιλείας, τὸ δὲ προξενεῖ αὐτήν. ἢ δὲ οὐ μόνον οὐχ αἱρεῖσθε ἀδικεῖσθαι, ἀγὰ καὶ ἀδικεῖτε, καὶ τότε ἀδελφοὺς καὶ ὁμοπίστους, ὡς οἷον ὑμῖν τὰ τῆς τιμωρίας χωρίσει; Βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τούτους καθίζετε. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῶν λέγω. οὕτως ἐκ ἔνι ἐν ὑμῖν θόρος ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀναμέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀγὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων;

Τοῦ αὐτοῦ. Τοιγαροῦν ἐὰν αὐτῶν χρείαν ἔχητε, ἐὰν ἀνάγκη εἶναι αὐτὰ ἐν ὑμῖν, ἐὰν δεῖ συνῆναι αὐτά. καὶ ἡ μὲν πρόχειρος ζωὴ τοιούτοις ἐστὶ καὶ ζωὴ τοιούτοις αὕτη, ἡ δὲ καὶ βαθυτέρους τοὺς τε λέξεις διελόντα σωιδεῖν, καὶ τὸ νόημα ἀναπτύξαι. τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐκποιεῖ οὐσίας ἡμᾶς ὧν ἔξωθεν δικαστηρίων ἀποσῶσαι βούλεται, καὶ φησιν, ἔχει τις πάντως ἢτειν ὅτι ἐκ ἔνι θόρος τις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ διακρῖναι δυνάμενος; ἢ γὰρ καὶ καθ' ἡμῶν λόγον ἐκ ἔνι θόρος, τοὺς ἐξουθενουμένους μᾶλλον τῆς ἐκκλησίας ἢτοι τοὺς ἐυτελεστέρους, δικαστὰς καθίζετε, ἢγουν κριτὰς ἢ τοὺς ἀπίστους. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῶν λέγω. πρὸς τὸ ὦ τρέψαι, φησὶν, ὑμᾶς, καὶ ἐκποριούσας ἀνελεῖν ὑμῶν τὰς προφάσεις, εἶτον δεῖν τοὺς ἐξουθενημένους καθίζειν, ἐπεὶ ἆρα προσάτη, φησί, παντὸς θόρου παρ' ὑμῖν, ὡς τοὺς ἐξουθενημένους ἀναγκαῖον εἶναι καθίσαι κριτάς. ἀναμέσον τῶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. τῶ ἀδελφοῦ προσέθηκε, τῶτο σημαίνων, ὅτι, φησὶν, ὦ ὧ πρὸς ἀδελφόν ἐστιν ἡ δίκη, διὰ πολλῆς χρεία τῷ μεσιτεύοντι πρικιλίας καὶ ἀδύσεως, τῆς ἀδελφικῆς διαθέσεως πολλὰ συμπαραπούσης πρὸς τὸν λύσιν τῆς φιλονεικίας. ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ. διαπλοῶ τὸ κακόν. ἢ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ κρίνεσθαι ἀδελφὸν πρὸς ἀδελφὸν κακόν, πρόσω μᾶλλον ἢ καὶ ἐπὶ ἀπίστων κρίνεσθαι; Ὅλως μὲν οὖν ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστιν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί δὲ οὐ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί δὲ οὐ μᾶλλον ἀπροστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς; Μετὰ τὸ τὰς δικαστὰς ἀμεῖψαι, λοιπὸν καὶ αὐτὸ τὸ ὅλως κρίνεσθαι διαβάλλει, ἥττημα καλῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ δικαίως. ἡττᾶται γὰρ τῇ ὀργῇ, ὁ ἐπιεικὴς τῷ ἀδικουμένῳ. ἐν τῷ ἔχειν τὰς κρίσεις, φησὶν, ἡττᾶσθε τῷ πάθει τῆς ὀργῆς καὶ τῆς φιλονεικίας, ἔχοντες τὰς κρίσεις ἐπ' ἀμφοτέρων. διατί δὲ οὐ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; πολλαπλοῦν τὸ ἐγκλημα, πρῶτον τὸ μὴ φέρειν ἀδικούμενον, δεύτερον τὸ αὐτὸν ἀδικεῖν, τρίτον τὸ, καὶ ἀδελφὸν ἀδικεῖν, ὡς ἢ εἶπεν, καλὸν μὲν, τὸ μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι, ἐν αἱρέσει δὲ, βέλτιον τὸ ἀδικεῖσθαι. Ἢ γὰρ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶσθε. οὔτε πόρνοι, οὔτε ἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες, βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες ἦτε. ἀγὰ ἀπελούσασθε, ἀγὰ ἡγιάσθητε, ἀγὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Εἰς ἀπειλὴν σωέκλεισε τὸν λόγον, ἐν τῷ ἢτᾶν, οἱ ἄδικοι βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσι. μὴ πλανᾶσθε. ἐνταῦθα ἀνίπτεται, ὅτι ἦσαν παρ' αὐτοῖς τινὲς λέγοντες, φιλάνθρωπός ἐστιν ὁ θεὸς καὶ συγχωρεῖ πᾶσι, καὶ ἐς τὴν βασιλείαν ἐς φέρθησαν ἁμαρτωλοὶ διὰ πλῆθος χρηστότητος, καὶ φησι, μὴ πλανᾶσθε ταῦτα λέγοντες καὶ ἐλπίζοντες. καὶ γὰρ ὄντως πλανῶνται, χρηστὰ ἐλπίσαντες, ἀλλὰ εὐρεῖν. οὔτε πόρνοι. Τὸν σωπρνευκότα ἐκεῖνον ἀνίπτεται. διὸ καὶ πρῶτον τέθεικε τὸ, οὔτε πόρνοι. οὔτε μέθυσι, οὐ λοίδοροι. τί δήποτε τοὺς μεθύσους ἐ λοιδόρους, μετὰ τοὺς μοιχοὺς ἐ πορνικότων καὶ ἰδωλολατρῶν τέθεικε; πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς τὸν ἡπόντα μωρὸν, ὃν ἔχον εἶπε μωρὸν ἐκ ἔννις. καὶ Ἰουδαῖοι δὲ, ἐκ τῆς μέθης εἰς ἰδωλολατρείαν ἦλθον. ἔωθε τὰ φησιν, ὅτι οὗτοι πάντες, τοῦτο τῆς βασιλείας ἐκπίπτουσι τῶν οὐρανῶν. λοιπὸν δὲ τὸ τῶν τιμωρίων

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

Οἰκουμ.

Οἰκουμ.

ὧν τιμωρῶν διάφορον ἐκεῖ ἱσόμεθα. καὶ ταῦτα τινές ἦτε. ταῦτά, φησιν, ἔχετε πολλοί, καὶ ἦτε τινὲς ταῦτα ἔχοντες. ἀλλὰ ἀπελούσασθε. λοιπὸν ὡς ἐυεργεσίας καταλέγει τὰ Χριστοῦ. ἦτε γάρ, φησι, τὰ ἑρπυλύα, ἀλλὰ καθαροὺς ἐποίησεν ὁ Χριστός. καὶ γὰρ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡγίασεν. καὶ γὰρ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐδικαίωσεν. ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ταῦτα, φησί, πάντα ὑπῆρξεν ὑμῖν, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, οἷον δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, ἡ δηλαδὴ τοῦδε ἢ τοῦδε, τοὺς πεπεισῶτας αὐτῶν πάλιν ἀνιστόμενος, τοὺς σοφοὺς δὲ πλουσίους. Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαί ὑπό τινος. Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι. ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἤγειρε, καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Μεταβαίνει δὲ πρὸς ἕτερον πάθος, καὶ ἀπτεται καθ' ὧν γαστριμάργων. ἔξεστί μοι φαγεῖν καὶ πιεῖν, ἀλλ' οὐ συμφέρει μετὰ ἀκρασίας τοῦτο ποιεῖν. ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαί ὑπό τινος. κύριός μοί, φησι, τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν, ἀλλ' ἐὰν ἐκδῶ ἐμαυτὸν τούτοις ἀμέτρως, δοῦλος αὐτῶν ἀντὶ κυρίου εὑρεθήσομαι, καὶ δουλεύσω αὐτοῖς. ὧν γάρ, φησι, θεὸς ἡ κοιλία. πληροῦν γὰρ ἐξουσιασθήσομαί ὑπό τινος τούτων. Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, βρώματα ταῦτα, τὴν ἀδηδιφαγίαν, φησί. κοιλίαν δὲ, τὴν γαστριμαργίαν, οὐτωσὶ γαστέρα. ΑΛΛΟ. Εἰ μὲν ἁπλῶς βρώματα τὴν τροφὴν δεῖ ἐκλαβεῖν, καὶ κοιλίαν τὴν ὑποδοχὴν ὧν στίων, ἄμεινον ἂν ἡγοῦμαι τοὺς μέλλοντας ἐκδέχεσθαι τὸ ἐπαγόμενον, οἷον, ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει, φυτέσιν ἀλλὰ ταῦτα τῇ ἀναστάσει, ἀργὰ δὲ ἀχρηστεῖσθαι τῆς ἀφθαρσίαν ἡμᾶς τοῦ θεοῦ μεταποιοῦντος, καὶ μήτε τροφῆς δεῖσθαι, μήτε πρὸς ὑποδοχὴν στίων γαστρὸς παρασκευάζοντας. καὶ εἰκὸς οὐ καὶ ὁ νοῦς τοῦ, τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ τὴν κοιλίαν τοῖς βρώμασι, φιλοῦντας. ἀσήμων, φησίν, ἐστὶν ἐρεθισμικὰ καὶ ἐπιζητητικά. ὅτε μὲν γὰρ ἐν τῇ κοιλίᾳ ὄρεξις ἐπιζητεῖ τὰ σιτία, τὰ τε σιτία τὴν ἐν ἡμῖν πάλιν ὄρεξιν ἐρεθίζει καὶ διεγείρει. ὁ δὲ θεὸς, φησὶν, ἀμφοῖν τῇ ἀναστάσει ἀργὰ καὶ ἄχρηστα ἀποδείξει. ἀχρεῖον οὖν τὸν μελλόντων ἔσεσθαι ἀχρήστων λίαν ἀσυνδέξιον. ἡ δὲ βρώματα μὲν τὰ ἀκόρεστον ὧν βρωμάτων, κοιλίαν δὲ τὴν ἀπληστίαν τῆς κοιλίας ἐκλαμβάνομεν, (ἁρμόδιον γὰρ κωλύειν ταῦτα δηλοῦσθαι ὑπὲρ ὧν λέξεων.) ἀπροαγορεύσεως ζώνοιαν δίδωσι τὸ ἐπαγόμενον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀρὰς καὶ δίκης. καταργήσει αὐτά, φησιν, ὁ θεός, ἀπελάσει ταῦτα ἀφ' ἡμῶν, ἐκδιώξει τὴν ἀδηδιφαγίαν καὶ γαστριμαργίαν, ἐλευθέρους τούτων ἀποδείξει ὧν, πάντων. ἡ δὲ ἀρὰς αὐτῆς ἐπάγομεν, καὶ ἑαυτοὺς τούτων ἐλευθεροῦσθαι εὐχόμεθα, ὡς οὐχὶ βδελυξόμεθα; καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν. ὡς ἡ εἶπεν, ἡ ἀδηδιφαγία φιλίαν ἔχει πρὸς τὴν γαστριμαργίαν, κἀκείνη πρὸς ἐκείνην, καὶ δυνάται ταῦτα, πρὸς τὸν χειρὸν ἡμᾶς ἀπάγειν, ἀλλ' ἑαυτοῖς παραπέμπουσι τοὺς πειθομένους αὐτοῖς, αὐτὴ πρὸς ἐκείνην, κἀκείνη πρὸς ταύτην. καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. γὰρ τὴν γαστέρα λέγει, ἀλλὰ τὴν ἀπληστίαν. γὰρ τὴν προφὴν, ἀλλὰ τὴν τρυφήν. τί δέ ἐστι τὸ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

ἐσθίειν καταργήσῃ; τινὲς μὲν φασι προαγορεύσειν εἶναι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ὅτι γὰρ ἔσθιεν ἐκεῖ φαγεῖν καὶ πιεῖν. ἡ δὲ τὸ σύμμετρον ἔχει τέλος, πολλῷ μᾶλλον τὸ ἄμετρον. τινὲς δέφασιν ὅτι τὴν παραίνεσιν ἐυχῇ ἐσωφράγισεν, ἀντὶ τοῦ ἀπρτε καὶ ταύτην, ἤγουν τὴν ἀμετρίαν, καὶ ταῦτα, ἤγουν τὴν τρυφὴν ὁ θεὸς καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα γὰρ τῇ πορνείᾳ. ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι τὸ σῶμα ἁπιάσαρ κοιλίαν ἡττᾶται, δείκνισιν ὅτι γὰρ τὸ σῶμα τὴν αἰτιάσει, ἀλλὰ γαστριμαργίαν. τὸ γὰρ σῶμα, φησὶν, γὰρ διὰ τοῦτο πέπλασται ἵνα τρυφᾷ καὶ ἐκπύρου εἰς πορνείαν ἐκπίπτῃ, ἀλλ' ἵνα τῷ Χριστῷ ἕπηται ὡς ὄντι αὐτοῦ κεφαλῇ, καὶ ἵνα ὁ Χριστὸς αὐτῷ ἐπίκειται. ἀκόλουθον δὲ ἦν ἡμῖν εἰπεῖν, τὸ δὲ σῶμα γὰρ τῇ τρυφῇ καὶ τῇ γαστριμαργίᾳ ἀπεκλήρωται, ἀλλὰ τοῦτο σιωπήσας, τὴν τικρυμμένην ἐκ τούτων πορνείαν ἔπεσεν, δείκνις τὸ ἀποτέλεσμα τῆς γαστριμαργίας, ὅτι, φησὶ, πορνείαν ἐστίν. ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἤγειρεν. Επι νηπίοις Οἰκουμ.
οὖσιν, ἔδει συγκαταβαίνειν, καὶ πρὸς τὴν νηπιότητα αὐτῶν λαλεῖν. μὴ θορυβηθῇς ἀκούσας ὅτι ὁ θεὸς τὸν Χριστὸν ἤγειρεν. γὰρ ἐπειδὴ ἔσχυσεν ἑαυτὸν ἐγεῖραι, τοῦτό, φησιν. αὐτὸς γὰρ ἔλεγον, λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. καὶ τὸ, ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχήν μου καὶ λαβεῖν αὐτήν. καὶ ἐν τῷ προάξῃ λέγει, οἷς καὶ παρέσησεν ἑαυτὸν ζῶντα. ἀλλ' ὁ ἀπόστολος καὶ τὰ τοῦ υἱοῦ τῷ πατρὶ λογίζεται, καὶ τὰ τοῦ πατρὸς τῷ υἱῷ. ἅπερ ὁ πατὴρ ποιεῖ, ταῦτα ὁ υἱὸς ποιεῖ. καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ. ἡ οὖν ἐσμὲν Χριστοῦ μέλη ὡσπερ καὶ ἐσμὲν, τῆς κεφαλῆς ἐγηρθείσης, δῆλον ὡς σωθησόμεθα καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα. δὲ τῆς δωρεᾶς αὐτοῦ. τὸ τοῦ λόγου ἀπίθανον, δὲ τῆς δωρεᾶς τοῦ θεοῦ προσποιεῖται, ὅπερ ἐν τῷ Χριστοῦ ἀναστάσει γεγένηται. ἐγεγόνει γὰρ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἡμῶν ἀναστάσεως, ἵνα μὴ ἀπιστῶμεν, καὶ ἵνα τὰς ἀντιλέγοντας ἐπισκοπῇ. Οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστιν; ἆρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστιν; ἔσονται γάρ, φησιν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστι. φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν, ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. Πάλιν ἐπὶ τῶν προκειμένων ἦλθε παραίνεσιν, τὴν κατὰ πορνείας. ὅρα δὲ, μὴ εἴποτε τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ζεύξω πόρνῃ, ἀλλ' ὅσον ἐπὶ ἐμοὶ φρικῶδες, τὸ ἆρα τὰ ἑαυτοῦ μέλη τῷ εἶναι Χριστοῦ ποιῆσαι εἶναι πόρνης. ἔσονται γάρ, φησιν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. εἰς μαρτυρίαν φέρει τὴν παλαιάν. πῶς δὲ ἔσονται εἰς σάρκα μίαν; ὅπου μὲν ζυνόδος μὴ ἀφίσι τοὺς δύο εἶναι δύο, ἀλλ' ἕνα ποιεῖ. ἐπειδὴ μέλη τοῦ χριστοῦ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἑνούμενος τῇ πόρνῃ, ἑνοῖ ἑαυτὸν αὐτῇ καὶ μαίνει τὰ μέλη χριστοῦ. γὰρ καὶ εἰς τὸν ἀληθινὸν γάμον ἑνοῦνται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ἀλλ' ὁμοίως καὶ εἰς τὴν δηλητηριώδη πορνείαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ. ὅρα πῶς δηλαδὴ ἀγνυμωδῶν ὧν ὀνομάτων τῆς πόρνης καὶ τοῦ χριστοῦ, προάγει τὴν κατηγορίαν, δεινοποιῶν αὐτήν. ἓν πνεῦμά ἐστιν. ὁ υἱοῦ ὤν, φησι, καὶ σῶμα πορικὸν πνεῦμα γίνεται, μόνον τὸ μηδὲν ποιεῖν σαρκικόν. ΑΛΛΩΣ. ἢ ὅτι δι' ἐμοῦ τὸ ἁγίου πνεύματος σωά Οἰκουμ.
θησεται τῷ χριστῷ, προσκολλώμενος αὐτῷ διὰ ὧν πνευματικῶν ἔργων.

ΑΛΛΩΣ.

Φωτ. ΑΛΛΩΣ. μονοειδὴς ἐστιν, ὅλως γίνεται πνευματικὸς, τῇ πρὸς τὸν κύριον ἑνώσει. γὰρ ὑπόκειται τὰ σαρκικὰ πάθη, οὐδὲ σχίζεται εἰς διπλόϊόν τινα, ἀλλ' ὅλος ἐνιαῖος ἐστὶ καὶ ὅλος πνευματικὸς, εἰς ἑνότητα συναγόμενος πνεύματος. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν. ὁ δὲ πορνεύων, φησὶν, ὅλον μολύνεται τὸ σῶμα. ὅθεν καὶ ἐπὶ βαλανείοις πρόκειται ἔθος τοῖς πορνεύουσιν. ὁ δὲ λέγων ἀνδροφόνος καὶ ἅρπαξ, χεῖρα μολύνουσι μόνον. τὸ δὲ φεύγετε τὴν πορνείαν,

Οἰκουμ. τὴν μὴ ἀπορρίπτοντες ἀλλὰ προσδοκῶντες δηλοῖ. Ἢ ὅτι τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα ἐκ ψυχικοῦ πάθους γίνεται, οἷον ὀργῆς ἢ ἀνδροφόνου, κενοδοξίας ἢ τοῦ πλουτεῖν ἐθέλοντος· ἡ δὲ πορνεία ὅλῃ αὐτοῦ τοῦ σώματος τὰς ὠδῖνας ἔχει τῆς ἐπιθυμίας. ὅταν δὲ ἐγκλιθῇ τὸ πρᾶγμα, ἐπιφέρει αὐτῷ ἡ παραίνεσις. γὰρ πάντως παντὶ χείρων ἡ πορνεία.

Τοῦ αὐτοῦ. Εἷς δὲ τῶν πλείους ἑρμηνείας, ὁ τοῦ ἁγίου Σευηριανοῦ, τεύχει ξ', λόγῳ γ', κεφαλαίῳ ιθ'. ταὐτὰ αὐτῷ ἅπερ τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ ἄλλα. ὅτι φησὶν ὁ πορνεύων, εἰς τὴν ἰδίαν σύστασιν, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν σωματικὸν τοῦ ἀνθρωπείου καταστενὴν πλημμελεῖ, τοῦ ὑβρίζων εἰς τὸ τοῦ σώματος ἡμῶν ἐργαστήριον. καὶ ἄλλως, ὅτι σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη Χριστοῦ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος. οὖν εἰς τὸ ἴδιον σῶμα πλημμελῶν, εἰς Χριστὸν πλημμελεῖ τὸν κεφαλὴν ἡμῶν, οὗ καὶ ναός ἐστι τὸ σῶμα. μᾶλλον πάντων καὶ τοῦτο. δέξαι ἡ βουλή. δέξαι βουλόμενος τὸ τῆς πορνείας ἁμάρτημα, τοιοῦτόν τινα λέγε σκοπὸν, ὅτι μυρίων ἄξιος τιμωριῶν ὁ πόρνος. ὁ γὰρ τοῦ μολυσμοῦ τοῦ οἰκείου σώματος μὴ φθόμενος, πῶς ἄλλου φείσαιτο; ὁ γὰρ ἑαυτῷ κακὸς, τίνι ἀγαθός; ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. γέγραπται περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. οὖν μὴ νόμῳ. πεπραγμένος καὶ θεωλαμῳ, ἀλλὰ πορνεύων, δεῖον ἔχει τίμιον γάμον καὶ κοίτην ἀμίαντον, ἐκτὸς πορνείας καὶ τῆς ζύθου λαθαρσίας, οὗ ὑβρίζει τὸν γάμον καὶ τὴν γυναῖκα. ὁ δὲ τοῦτο ποιῶν, εἰς ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει εἰς τὴν γυναῖκα ἁμαρτάνων, πτὶς ἓν σῶμα ἐστὶ μετὰ τοῦ ἀνδρός. σῶμα ἐστὶ τοῦ ἀνδρὸς καθὸ πλευρὰ αὐτοῦ ἐστιν καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐλήφθη. τὴν τελευταίαν νομίζω καλλίστην εἶναι, ἀγελλιπῆ γὰρ τὴν τοῦ ῥητοῦ διάνοιαν σώζει. εὑρίσκεται γὰρ οὕτως. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἂν πράξῃ ἄνθρωπος ἐκτός ἐστι τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα ἐπιμιξεως προνοίας δὲ ἀναθαρσίας. ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὴν γυναῖκα ἁμαρτάνει, ἀναθαρσίας. αὐτὴ ἀναπεπλασε δὲ αἰσχρότητος. ἐστὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐστὶ πρὸς τοὺς ἅπασιν ἑρμηνεία, ἐν τῷ περὶ σεμνοῦ γάμου δὲ πρὸς τοὺς οἵους ἡρμήνευσεν οὕτως. πρὸς ἀβροδιαίτους δὲ φιλοσάρκους γράφων ὁ Παῦλος, τὴν αὐτῶν φιλοσαρκίαν σωτηρίως ἐχρήσατο πρὸς τὴν τῆς πορνείας παίτησιν, τοῦτο λέγων, ὅτι τὰ λοιπὰ ἁμαρτήματα ψυχὴν ἀδικεῖ, καὶ εἰς αὐτὴν μόνην τὴν βλάβην παραπέμπει. ὁ δὲ πορνεύων, ζῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀδικεῖ, φθείρων αὐτὸ καὶ ἐκδιωκόμενον, καὶ τὸν ψυχικὸν, καὶ ζωτικὸν καθαιρῶν τρόπον, ὡς εἴρηται, φείσασθε καὶ τοῦ ὁμοίου ὑμῶν ὁ πορίσασθε καὶ

Τοῦ αὐτοῦ. θάλπωτε, καὶ οὐ πρόνοιαν ποιεῖσθε. Τί οὖν, ὁ φθόνος, φησὶν, κεῖται τὸ σῶμα; τί οὖν μόνον τὴν πορνείαν τοῦτο φησὶ ποιεῖν; Λίαν ἀσφαλῶς εἴρηκεν ὁ ἀπόστολος. φησὶ γάρ. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν

ὁ δὲ φθόνος γίνεται πρὸς ἡμῶν, ἀνενέργητα εἰς ἡμᾶς. πάσχομεν γὰρ ἀνάγκη ποιοῦμεν τὸν φθόνον, καὶ πάθος ἐστὶν ἀλλ' οὐκ ἐνέργεια, περὶ ἐνεργείας δὲ νῦν ὁ λόγος τῷ ἀποστόλῳ. φησὶ γὰρ, πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἔξω τοῦ πάθους.

ΑΛΛΩΣ. Αὐτὸ μερίζει τὸ ἴδιον σῶμα, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνάγκη εἰς ἄλλον τὸν ἀδελφὸν Φωτ. κίαν ἐπιδείκνυται, ὥσπερ ἐστὶ γνῶναι ὧν ἄλλων ἐστὶν εὑρεῖν ἁμαρτημάτων. πάντες γὰρ ἄλλοις βλάπτοντες ἁμαρτάνουσιν, ὁ δὲ πορνεύων, ἑαυτὸν βλάπτων καὶ κακοποιῶν. ΑΛΛΩΣ. Ἡ ἐπαγωγὴ δείκνυσι τὴν ξένοιαν τοῦ προτεταγμένου αὐτῆς Τοῦ αὐτοῦ. ῥητοῦ, τοιαύτην εἶναι. εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ὃ ἐστιν εἰς αὐτὸν, φησὶ, τὸ ἴδιον δὲ αὐτοῦ σῶμα. ἐστὶν γὰρ, ἢ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν, ναὸς τοῦ ἁγίου πνεύματός ἐστι; ἐστὶ πάλιν. καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν, ἐστε πρεσβυτέρου. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστι; καὶ πάλιν. ἆρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ. ὥστε ὁ πορνεύων, εἰς τὰ ἴδια μέλη τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ εἰς τὸ σῶμα αὐτοῦ πλημμελεῖ. τί οὖν; φησιν. οἱ λοιπὰς πλημμελοῦντες ἁμαρτίας, οὐκ ἔστιν λόγον ἐστὶ εἰς τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα πλημμελοῦσι; ἴσμεν, ὅτι οὐκ οὕτως. ἡμεῖς γὰρ ἐστὶ διάφορος μέλος ὁ κλέπτων ἢ φονεύων τὸν ἁμαρτίαν πρεῖ, ἀλλ' οὐχὶ εἰς τὸ αὐτοῦ μέλος, ἀλλ' ἐκτὸς, καὶ εἰς ἄλλον τινὰ κακουργεῖ. ὁ δὲ πορνεύων, καὶ ὅλα τοῦ μέλη ὥσπερ ἐκεῖνοι, καὶ εἰς αὐτοῦ τὸ μέλη καὶ ὅλον τὸ σῶμα, τὴν βλάβην καὶ τὴν ἀδικίαν ἐπιδείκνυσι.

ΑΛΛΩΣ.

α' Οὐκ εἴπερ διὰ τὸ σῶμα ἁμαρτάνειν, ὥσπερ οἱ πολλοὶ νομίζοντες, πράγματα παρέχουσι τοῖς ἑρμηνεύουσιν, ἀλλ' εἰς αὐτὸ ἁμαρτάνει, εἰς αὐτὸ σφάλλει, αὐτὸ μολύνει, αὐτὸ ἐναλὴς ἀποφαίνει, ὡς ἄν τις εἴποι, ὀδεῖται ἑαυτὸν ὑβρίζει, ἄλλον δοκῶν ὑβρίζειν. νῦν γὰρ βλέπει τῷ ἀποστόλῳ ὁ λόγος, τὸ πρὸς τὴν μετὰ ταῦτα ἐνομοθέτησε τῷ ἁμαρτήματι πικρίαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὂν τῇ πράξει γινομένῳ τῷ σώματι ἐκτὸς συμπλοκῆς ὕβριν, τυράννισι τὸ μοιχισμόν. ὁ μὲν γὰρ φονεύων, ἄλλον φονεύει, ὁ δὲ πορνεύων, ἑαυτὸν καθυβρίζει. καὶ ὁ τὰ ἄλλα πλαίσματα δρῶν, εἰς ἄλλα δρᾷ, ὁ δὲ λαγνεύων, ἑαυτὸν καταισχύνει, ἑαυτὸν μαίνεται. ὅθεν ἀπολούονται, τὸν μολισμὸν νοοῦντες, καὶ τὴν ἀρπίαν βδελυττόμενοι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πλημμελήματα, καὶ εἰς τὸν ἀδικούμενον βλέπει, τὸν δὲ, εἰς τὸν ἀδικοῦντα. τὰ ἄλλα ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐστὶ τοῦ δρῶντος, τοῦτο δὲ, τὸν δρῶντα μολύνει. καὶ ὃν μὲν τρόπος ἄλλοις, ἄλλους ἀδικεῖ, ὃν δὲ τῇ πορνείᾳ ἑαυτόν.

β' Εἰ δὲ δευτέραν βούλεσθαι ἀνοίγειν θύραν, ὑπόθεσθε ὅτι πειθὼ πολλάκις ἀνθρώπων συγγνώμης μεῖζον ἔχοντι ἐλάττωμα, παραινοῦντες λέγομεν, ἀδελφὲ ἀπίστου τοῦτο σημαίνει, πᾶν τοῦτ' ἐστὶ πάκιον, κἂν ἐπὶ δὲ πάντα ὑπερβαίνῃ, ἀνὸν ὅτι κἀκείνου αὐτὸν ἀπαλλάξαι βουλόμεθα, μή ποτε ὁ ἀπόστολος ἐπὶ τῇ πορνείᾳ τοῦτο ἔφη. τὸν γὰρ πορνεύσαντα τὰ Κορινθίοις φρονῆσαι βουλόμενος, ταύτῃ ἐρρύθμισε τὸν φονέα.

γ' Εἰ δὲ καὶ τρίτῳ, νοεῖν ὅτι ὥσπερ ὁ εἰς θάλασσαν σῖτον ἢ ἕτερον ῥίπτων σπέρμα, εἰς τὸν πόρον ἁμαρτάνει, κωλύων αὐτὸν εἰς γέννησιν ἐλθεῖν, οὕτως καὶ ὁ εἰς ἑταίραν ῥίπτων τὸ ἑαυτοῦ σπέρμα, εἰς τὸ οἰκεῖον σῶμα ἁμαρτάνει, ἐκείνης τὸ χθὲς ἀναιρούσης μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χθὲς κωλυούσης.

δ' Εἰ δὲ καὶ τετάρτῳ, νοεῖν χρὴ, ὅτι ἡ δρᾶ, καὶ πάσχει. ἡμὲν γὰρ μὴ ἔπαθον, γὰρ

θεὸν, γκαὶ ἐῤῥεύσεν. ἡ δὲ ἐῤῥεύσεν ἐφθάρη. ἡ δὲ ἐφθάρη, ὑβρίσθη. ἀμέλει
ἐπ' γδεμιᾷ ἄλλη πράξει ἢ ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκα συνόδῳ λέγεται,
ἐφθάρται τὴν παρθένον καὶ τὸν νεανίσκον συναθροίζας.

ε' Εἰ δὲ καὶ τὸ μπλῶ, ἐννόει ὅτι τῷ πρώτῳ συνερχομένῳ ἡ τεχθεῖσα παιδίον, εἰς
πορνείαν ἀνατρέφεται, καὶ ὁ ὁρῶν μετὰ ταῦτα λέξει, ὄντως ἑαυτὸν ἐκεῖνος ἐδίκαι-
σεν. ἰδοὺ γὰρ τὸ σπέρμα, μᾶλλον δὲ τὸ σῶμα αὐτὸ πορνεύει.

ς' Εἰ δὲ καὶ ἔκπλω, ἐπίστασον ὅτι ἡ δούλη τῆς κοινωνήσεως, δοῦλον ἔσαι τὸ πικτόμλυον.
πῶς; οὕτω γκ εἰς ἑαυτὸν ἁμαρτάνῃ, ὁ δοῦλον ἀπουδάζων τεκεῖν;

ζ' Εἰ δὲ καὶ ἑβδόμην, ὅρα ὅτι καὶ τὸ πικτόμλυον ἀδίκεῖται, νόησον καλούμλυον,
καὶ ἄτιμον παντα χοῦ γινόμλυον. κἂν ἐν βουλευτηρίῳ, κἂν ἐν δικαστηρίῳ δέοι
ἑαυτοῦ ἐλθεῖν, ἐκβάλλεται. Διὸ οὖν καὶ ὁ φυτευσάμλυος σωαπολλύει τῆς ἀισχύνης.
ὑπόμνημα γὰρ τῆς οἰκείας λαγνείας κατέλιπεν.

η' Εἰ δὲ καὶ ὀγδόῳ, δοκίμασον τὸ ῥηθησόμλυον. ἐπειδὴ ὁ πρεύων ἐν πρὸς τὴν
πρευομένην γίνεται, ὁ δὲ οἰκεῖα μέλη ποιῶν μέλη πόρνης, ἑαυτὸν τῷ ὄντι ἁ-
μαρτάνει. φόνῳ μὲν γὰρ εὖ τινὲς ἐχρήσαντο ὡς Μωσῆς καὶ Φινεές, καὶ ὀργῇ ὡς
Πέτρος καὶ Παῦλος, πρεύσει δὲ οὐδεὶς πώποτε ἐχρήσατο εὖ.

θ' Εἰ δὲ καὶ δύνασθε, γνόει, ἐπειδὴ σῶμα ἔν ἐστι ἐκκλησία, ὁ δὲ καθ' εἷς ἀμή-
λων μέλη, ὁ πρεύων, ὡς πάντας ἁμαρτάνει. ἀναπρέχει μὲν αὐτὸ τὸ σφάλμα ἐπὶ τὸ
τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα, οὗ καὶ ἐκκοπῆναι αὐτὸν προσέταξεν, ἕως ἂν μετανόησῃ.

ι' Εἰ δὲ καὶ δεκάτῳ βούλει, λεχθείη ἄν, ὅτι ἐπειδὴ οἱ νόμῳ τὸ τιμίου γάμου συ-
νιόντες, ἓν σῶμα γίνονται, (ἔσονται γάρ, φησι, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. διὸ καὶ ἡ
γυνὴ τὸ ἰδίου σώματος γκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ, ὡσαύτως καὶ ὁ ἀνήρ.) ἡκότως ὁ
πρεύων μὲν ἀνὴρ, εἰς τὸν γαμετὸν, ῥυτέσιν εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ὡσαύ-
τως καὶ ἡ γυνή. ἐπὶ μόνῃ γὰρ ταύτῃ τῇ ἁμαρτίᾳ νόμον ἔθετο ὁ Χριστὸς χωρίζεσθαι
αὐτὸς ἀπ' ἀλλήλων. εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ῥυτέσι τὸ ἴδιον σῶμα
» ἀναθαρτον ποιεῖ. Ἢ γκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου
» πνεύματος ἐστιν οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ γκ ἐστὲ ἑαυτῶν; ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς.
» δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν & ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ θεοῦ.

Καὶ τῷ μεγέθει τῆς δωρεᾶς, καὶ τῇ ἀξίᾳ τοῦ δεδωκότος, καταπλοεῖ. πνεῦμα
γὰρ ἐδωρεά. ἔχετε δὲ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ. ὁ γὰρ δεδωκὼς αὐτὸ, θεός, καὶ οἰκοῦν
ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ, ῥυτέσιν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν. καὶ γκ ἐστὲ ἑαυτῶν. οὐδὲ αὐ-
τεξούσιον ἀναιρεῖ, ἀλλὰ ὧν κακῶν πράξεων ἀπείργει, ὅτι δεδόσθω, φησὶν, ἔχετε,
καὶ γδεν ἔχετε ἴδιον, γ δὲ αὐτὸ τὸ σῶμα. ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς, τῷ αἵματι τοῦ ἰῶ
αὐτοῦ, ὄντες ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σατανᾶ. δοξάσατε δὴ τὸν θεόν. ἐπεὶ οὖν
ἠγοράσθητε ἀπὸ θεοῦ, δοξάσατε αὐτὸν διὰ χρηστῶν πράξεων. οὕτως γάρ, φησιν,
ὁρῶντες τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν. τοῦτο ἡκιστα δείκνυσιν ὅτι γ μόνον σώματι χρὴ φεύγειν
τὴν πορνείαν, ἀλλὰ καὶ πνεύματι, ἤγουν τῇ ψυχῇ, τῷ μὴ δὲ κατὰ διάνοιαν

μολύνεσθαι.

ὅς γὰρ ἂν, φησιν, ἐμβλέψῃ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτοῦ. ἅτινα ἐστὶ τοῦ θεοῦ. συχνῶς ἀναμιμνήσκει ὅτι γκ ἐσμὲν ἑαυτῶν, ἀπὸ γὰρ
δεσπότου τελούμεν. τοῦτο δηλοῖ, ἅτινα ἐστὶ τοῦ θεοῦ καὶ γκ ἑαυτῶν.

» Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι. διὰ δὲ
» τὰς πορνείας, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω.
» τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομλύην ἔυνοιαν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ
» ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος γκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ
» ἰδίου σώματος γκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή. Ἐγραψαν τῷ Παύλῳ ἤδη ἀπὸ χε-
σθαι γυναικὸς ἢ οὔ. καλὸν ἀνθρώπῳ. τὸ μὲν καλὸν καὶ ὑπαρχον, φησὶν, ἐστὶ, τὸ,
ὅλως μὴ ἅπτεσθαι γυναικός. τὸ δὲ ἀσφαλὲς καὶ βοηθοῦν τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν, τὸ, νο
μίμῳ κεχρῆσθαι γυναικὶ, καὶ τὸ, νομίμῳ κεχρῆσθαι ἀνδρί. διὰ δὲ τὰς πορνείας.
αὕτη ἡ τῆς συγχωρήσεως αἰτία, εἰς ἐγκράτειαν παρακαλεῖ. τὴν ὀφλομλύην ἔυνοιαν.
ἔδειξε χρέος οὖσαν τὴν ἔυνοιαν, ἤγουν τὴν πίστιν & τὴν ἀγάπην, καὶ γ δωρεὰν πα-
ρεχομλύην. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος γκ ἐξουσιάζει. ἐπειδὴ εἶπε
τὴν ὀφλομλύην ἔυνοιαν, ἑρμήνευσε ποία ἐστίν. αὕτη, φησὶν. οὔτε ἀνὴρ, οὔτε γυνὴ
τοῦ ἰδίου σώματος ἐξουσιάζουσιν, ἀλλὰ τὴν τούτου ἐξουσίαν ὁ ἕτερος ἔχει. καὶ φαίνε
ται ἔυνοια ἢ φιλία, εὐνούστατος ὁ πιστὸς φίλος. τί δήποτε δὲ τῶν μὲν τοῖς ἄλλοις
τὸ πλέον δίδωσι τῷ ἀνδρὶ ὕβρεως ὑποταγῆς & ἐξουσίας ὁ λόγος αὐτῷ, νῦν δὲ τὸ
ἴσότητα ἔδωκε. καὶ φαμέν; ὅτι ἐκεῖ μὲν, περὶ τὸ ἀρχικοῦ ὁ λόγος αὐτῷ, νῦν δὲ,
περὶ σωφροζύνης, ἐν ᾗ οὐδεὶς τὸ πλέον ἢ τὸ ἔλαττον ἔχειν ὁ φείλῃ.

» Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, ἢ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάζη-
» τε τῇ νηστείᾳ, καὶ τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχησθε, ἵνα μὴ πειράζη
» ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς, διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, γ κατ'
» ἐπιταγήν. θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτὸν, ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον
» χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ, ὃς μὲν οὕτως, ὃς δὲ οὕτως. Ὅρα καὶ ὧδε, τὸ
χρέος σημανθὲν τῷ ῥήματι τῆς ἀποστερήσεως. ἢ μή τι ἂν ἐκσυμφώνου.
μὴ ἐγκρατευέσθω, φησὶ, θάτερος, θατέρου μὴ βουλομλύου, μήτως πορνείας γέ-
νηται πρόξενος τῷ ἑτέρῳ μέρει ἡ ἐγκράτεια. πρὸς καιρὸν. τοῦτο δὲ καθ' καιρὸς
τὸν προσήκοντα. εὐκαιρία δέ ἐστιν ἀρχῆς, ἡ νηστεία καὶ ἡ προσευχή. τοῦτο δέ,
φησὶν, γ τοὺς σωόντας γυναικὶ, εὔχεσθαι ἢ νηστεύειν κωλύων, ἀλλ' ὅτως ἡ εὐχὴ καὶ
ἡ νηστεία σπουδαιοτεραίνωνται. ἀπέχεσθε γάρ, φησιν, ἵνα σχολάσητε τῇ νηστείᾳ
καὶ τῇ προσευχῇ, ὡς τῆς μίξεως ἀσχολίαν γκ ἀναθαρσίας ποιούσης, μίξεως δὲ
τῆς πρὸς τὴν νομίμως γυναῖκα. διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. ἵνα μάθῃς ὅτι γκ
ὁ Διάβολος μόνος αἴτιος τῆς πορνείας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἡμῶν ἀκρασία, ἐπάγει, διὰ τὴν
ἀκρασίαν ὑμῶν, δείκνυς ῥᾴθυμον μᾶλλον, ἢ ἐκτὸς Διαβόλου γίνεσθαι πειρασμούς.
οὐ καθ' ἐπιταγήν. Οὐ γὰρ ὡσαὐτως τὸ, γμοιχεύσεις, γ φονεύσεις, ἤδη καὶ τὸ μὴ ἀπο- Οἰκουμ.
στερεῖν ἀλλήλους ἐπιταγῆς ἐστί, & ἐπαινετὸν ὁ τοῦτο ποιῶν ὡς νόμον πληρῶν. καθ' συ-
γνώμην, φησὶ, τοῦτο εἶπον, συγκαταβασιν τῇ ἀσθενείᾳ ὑμῶν. γκ ἐπίταγμα, μὴ ἀπο-

στρεῖτε, ἀλλὰ μακάριος ὁ ἐγκρατευόμενος. ἐκ δὲ τοῦ ἥττεσθαι, συγγνώμην, ἔδειξεν ὅτι καὶ κατεγνωσμένον πράττει πρᾶγμα, ὁ μόνον ἐν τῇ νηστείᾳ, καὶ τῇ προσευχῇ ἀποκλῄοντος. εἶναι ὡς ἐμαυτὸν. οὕτω δυσχερές ἐστι πρᾶγμα, ἑαυτὸν ἐν μέσῳ φέρειν. ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ θεοῦ. ἐπειδὴ σφόδρα αὐτῶν κατηγόρησεν ἡμῶν, μήπως πλανᾷ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν, νῦν ἀπουδάζει πραμυθήσασθαι αὐτούς. πλεῖονος ἐστὶν ὁ Παῦλος, καὶ ἐπιδὴ εἶπε, θέλων πάντας εἶναι ὡς ἐγώ, φησί, τὸ μεῖναι πλεῖονος, χάρισμα εἶναι λέγει τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐπιδὴ τῆς ἡμετέρας γνώμης ἀπουδῆς τὸ πρᾶγμα. αὐτὸ γὰρ τὸ ἀξιωθῆναι χαρίσματος, πολλὰ κοπιᾶτις. διὰ τοῦτο εἴρηται πραμυθεῖται αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς ὕβρεως. ὃς μὲν οὕτως, ὃς δὲ οὕτως. ὃς μὲν καὶ παντελῶς ἀπέχεται μέχρις, ὃς δὲ ἄχρι τῆς
» γαμετῆς ἵσταται. Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις, καὶ ταῖς χήραις, καλόν αὐτοῖς
» ἐστιν ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ. εἰ δὲ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν. κρεῖσσον γάρ
Θεοδωρ. » ἐστι γαμῆσαι, ἢ πυροῦσθαι. Εἶδεν πάλιν ἑαυτὸν τῆς ὧν ἀγάμων ὄντα συμμορίας. γὰρ ἀντιφωνῆσαι ἠκότως ταῖς χρηνούσαις οὕτω φησί, νεανίας γὰρ ὢν ἐπετήδευε τὴν κλίσεως ἐξιῶσθαι. μηδεὶς δὲ αὐτὸν οἰέσθω τῶν μὲν ἀγαμίαν τοῖς ἀνδράσι, τῶν δὲ μετὰ γάμον ἐγκράτειαν ταῖς γυναιξὶ μόναις νομοθετεῖν, διὰ τὸ εἶναι, τοῖς ἀγάμοις, ἤγουν τοῖς ἀνδράσι, καὶ ταῖς χήραις, ἤγουν ταῖς γυναιξίν. ἀμφότερα γὰρ ἑκάτερον ἐκπαιδεύειν γένος, καὶ τῶν ἀγαμίαν, καὶ τῶν μετὰ γάμον ἐγκράτειαν τῆς χρείας. εἰ δὲ γκρατεύονται γαμησάτωσαν. ὅρα σοφίαν, καὶ βελτίονα δεικνυσι τῶν ἐγκράτειαν, καὶ γκαναγκάζει τὸν μὴ φθάνοντα, δεδοικὼς μή τι μεῖζον πάθωμα γένηται. ἢ πυροῦσθαι. ἐνέφηνεν ὅση τῆς ἐπιθυμίας ἡ τυραννίς. εἰ γὰρ ἀλλήν, φησιν, ὑπομένεις βίαν καὶ πύρωσιν, ἀπαλλάγηθι καὶ γάμησον, μὴ τρεπιτραπῇς.
» Τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω γκὰγὼ οὐχ ὁ κς, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι. ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω. καὶ ἄν-
» δρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. Ἐπειδὴ ῥητῶς νόμου ἐπὶ τοῦ κυ τεθέντος λέγειν μέλλει, διὰ τοῦτό φησιν, γκὰγὼ, οὐχ ὁ κς. Τίς δὲ ὁ νόμος; τὸ μὴ γίνεσθαι διαίρεσιν πρὸς τὸν λόγου πρηνείας. καὶ τὸ μὲν ἔμπροσθεν ἡρμήνευε ἢ μὴ καὶ ὀνομασὶ οἷς εἶπεν, ὅμως καὶ αὐτῷ τῷ κυρίῳ καλῶς ἔχειν δοκεῖ τῷ λαλοῦντι, ἤγουν αὐτῷ τῷ κυρίῳ τῷ διὰ τοῦ στόματος Γαύλου λαλοῦντι. πλὴν ἐπειδὴ τὸ τοῦ χωρισμοῦ ῥητῶς, ὡς εἴρηται, ὁ κύριος παρέδωκε, τοῦτου χάριν φησὶν, οὐχ ὁ κς. ὥστε τὸ ἐγὼ καὶ γκὰγὼ, ταύτῳ ἔχει τὴν διαφοράν. τὸ, εἶπεν ὁ κς, λέγει, οὐκ ἐγώ. τὸ δὲ ἕτερον, φησὶν, ἐγώ. ἵνα γὰρ μὴ τὸ αὐτὸς ἀνθρώπινα εἶναι νομίσῃς, ἐπάγει κατωτέρω, δοκῶ δὲ κἀγὼ, πνεῦμα θεοῦ ἔχειν. ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ. Κάλλιον μὲν, φησι, τὸ μὴ χωρισθῆναι. εἰ δὲ χωρισθῇ, μενέτω ἔχουσα τὸν ἄνδρα, ἢ καὶ μὴ τῇ μίξει, τῇ μόνῃ διαθέσει, καὶ τῷ μὴ ἐτέρᾳ συναγαγεῖν ἄνδρα ἕτερον. γυναῖκα μὴ ἀφιέναι. ἢ μήπω ἐπὶ λόγῳ πρηνείας. οὗτος
» γὰρ ὁ τοῦ Χριστοῦ νόμος. Τοῖς δὲ λοιποῖς, ἐγὼ λέγω γκὰγὼ οὐχ ὁ κς. εἴ τις ἀδελφὸς γυ-
» ναῖκα ἔχει ἄπιστον καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν. καὶ γυνὴ
» ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω αὐ-

τὸν. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί. εἰ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρί.

Ἵνα μὴ δόξαι παραδιδόναι οἱ γάμοι, καὶ λοιπὸν συγχύσεως καὶ ταραχῆς καὶ οἴκων ἀνατροπῆς αἰτίαι ἐυσέβεια τοῖς πολλοῖς νομισθῇ, διὰ τοῦτο τοὺς φθάσαντας ἀπίστοις συνοικεῖν, κωλύει διαιρεῖσθαι. γὰρ περὶ ὧν μέτεστι γαμικῆς τοιαῦτα νομοθετεῖ, ἀλλὰ περὶ ὧν φθασάντων γένηται. γὰρ εἴ τις βούλεται λαβεῖν ἄπιστον, ἀλλ' εἴ τις ἔχει. καὶ γὰρ συνέβαινεν ἀνδρογύνου ὄντος, ἕνα πιστεῦσαι, θάτερον δὲ ἐν ἀπιστείᾳ μεῖναι. ἔχει ἄπιστον. Τί οὖν; ἡ μὲν πρενείᾳ ἀλῶ ἡ γυνὴ, ἀφεῖναι αὐτὸν ἐπιτέτραπται, ἡ δὲ ἄπιστος γκὲτι; καίτοι χεῖρον ἀπιστία. χεῖρον μὲν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς πρώτης ὁμολογουμένη ἐστὶν ἡ προνηρία, ἐπὶ δὲ τῆς ἀπίστου ἀγνοία μᾶλλον ἐστὶν, ἢ προνηρία, ὡς καὶ παυσθῆναι ἔχει. τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸς φησι. Τί γὰρ οἶδας γύναι ἢ τὸν ἄνδρα σώσεις μόνον ἐὰν συνευδοκεῖ οἰκεῖν; καὶ αὐτὴ συνευδοκεῖ. ἢ βούλεται, φησι. τί γὰρ ἔστι βλάβος, ἢ τῆς πίστεως τὸ ἑνὸς μέρους ἀκεραίου μολυσθῆναι, ἐλπὶς εἶναι χρηστὴ, καὶ τὸν ἄπιστον τῷ χρόνῳ μεταβαλόντα πιστεῦσαι; μὴ ἀφιέτω αὐτήν. ἢ ὁ κοινωνῶν τῇ πόρνῃ ἓν σῶμα γίνεται, καὶ ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμα γίνεται, ὡς ἐκεῖνο μὲν κωλύει τοῦτο δὲ οὔ; καὶ φαμέν. ἐν μὲν σῶμα καὶ ἐπὶ τῆς ἀπίστου γίνεται, ἀλλὰ νεκᾶ τὴ καθαρότητι τοῦ πιστοῦ μέρους, τὴν ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀπίστου. ὡς; ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς πόρνης ἀμφότεροι ἀκάθαρτοι, καὶ ἡ πόρνη, καὶ ὁ ἐπὶ τῷ πρὸ νεῦσαι πρεσιών. ἐπὶ δὲ τῆς ἀπίστου, αὕτη μὲν καθ' ὅσον ἄπιστος, ἀκάθαρτος, ὁ δὲ πρεσιὼν γκέτι. γὰρ ἵνα οὖν ἀπηγορευμένων τι πράξῃ πρεσέρχεται, ἀλλὰ τὴν ἐπιτεταμένην τοῦ γάμου μῖξιν. καὶ πάλιν, κατ' ἄλλο μὲν τι ἄπιστος ἐστιν ἀκάθαρτος κατὰ τὴν ἀσέβειαν, κατ' ἄλλο δὲ κοινωνεῖ τῷ πιστῷ μέρει, καθ' ὃν τῶν σωμάτων μῖξιν. ἐπὶ δὲ τῆς πόρνης κατ' αὐτὸ καθ' ὅ ἐστιν ἀκάθαρτος τι κοινωνία γίνεται, οἷον καθ' τὸ σῶμα. ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος. ἵνα μὴ φοβῆται τὸ πιστὸν μέρος σωοικῆσαι τῷ ἀπίστῳ ὡς χλυόμενον τῇ σωοικήσει ἀκάθαρτον, ὅρα τῶς ἐκβάλλει τὸν φόβον. ἡγίασαι, φησι, τῇ ποριουσίᾳ τῆς καθαρότητος λέγων νικᾶσθαι τὴν ἀκαθαρσίαν, γκὲπιδὴ ἅγιος ὁ ἄπιστος γίνεται. γὰρ οὕτως εἶπεν, ἀλλ' ἡγίασται, πραμυθούμενος τὸ πιστὸν μέρος, καὶ τὸ ἄπιστον εἰς ἐπιθυμίαν πίστεως ἀγάγων.

Καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ ἀνέχεσθαι τὸν ἄπιστον καὶ μὴ ἀπροσδόκητον τὸ συοικεῖν τῷ πιστῷ, ἐγγυᾶται ἐστὶ τοῦ πρὸς τὸν ἐυσέβειαν σωσῆναι. ἀλλ' ἔστι τις ἀὐ ἴσως. οὐκοῦν τὸ αὐτὸ νοοῦντες καὶ περὶ τοῦ πίστευ, ἐγγυᾶ αὐτὸν εἶναι φαίνομεν ἀὐ τοῦ πρὸς ἀσέβειαν ὁρᾶν. πρὸς ὃ φαμὲν, ὅτι γκέστιν ἴσον, γὰρ πολλοῦ δεῖ. ὁ μὲν γὰρ πιστὸς συοικῶν τῷ ἀπίστῳ, τῆς πίστεως ἐντολὴ καὶ νόμον πληροῖ, ὥς τε καὶ ταύτῃ μᾶλλον ᾠκείωται τῇ πίστει, καὶ διίσταται τῆς ἀπιστίας. ὁ δὲ ἄπιστος μόνῃ τῇ πρὸς τὸν συοικοῦντα σοργῇ δεδεμένος, τῶν σωσάφειαν γλύει, οὐχὶ νόμον τὸν αὐτοῦ τῆς οἰκείας ἀπιστίας αὐτὸς ἐκτελῶν, σέργων δὲ τὸν συοικοῦντα χειραγωγηθήσεταί ποτε καὶ πρὸς τὸν αὐτὸς πίστιν δι' αὐτόν. καὶ τὸ σέργειν δὲ αὐτὸ, τῆς ἐυσεβοῦς ἐστὶ νομοθεσίας, ἀλλοὐχὶ τῆς ἀσεβείας. ὥστε καὶ ταύτῃ ἐγγυᾶς ἐστὶ τοῦ ἐυσεβεῖν αὐτὸν, καὶ ἡγιάσθαι διὰ τῆς συοικήσεως τοῦ πιστοῦ. Φωτ.

» Ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι. νυνὶ δὲ ἅγια ἐστίν. ἢ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζε
» ται χωριζέσθω. οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις. ἐν δὲ εἰρήνῃ κέ
» κληκεν ὑμᾶς ὁ θεός. Εἰ γὰρ μὴ νικᾶται, φησὶ, τῇ καθαρότητι τὸ πιστοῦ μέρος
τὸ ἄπιστον, οὐδὲν λείπει ἢ ἀκάθαρτα τὰ γεννώμενα γίνεσθαι, ἢ ὡς ἡμετέρα καθαρά.
ὅπερ, φησὶν, οὐκ ἔστιν, (ἅγια γάρ ἐστι, τῇ περιουσίᾳ τῆς τοῦ ἁγίου λέξεως ἐκβάλλων τὸ
δεῖος, (τοῦτο γάρ ἐστιν ὁ λέγει, ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν,) ἢ οὐχ οὕτως
ἔχει. ἀλλὰ νυνὶ ἅγιά ἐστι τῇ περιουσίᾳ τῆς ἁγιωσύνης. ἢ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρι
ζέσθω. ὃ ἐστιν ἢ κελεύει συγκοινωνῆσαι τῆς ἀπιστίας αὐτῷ, ἢ μὴ τοῦτο ποιούσης, ἀναχω
ρεῖν, ἀναχωρείτω, φησί. βέλτιον γὰρ τὸν γάμον, ἢ τὼ εὐσέβειαν λυθῆναι. οὐ δεδού-
λωται ὁ ἀδελφός. ἢ δὲ καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πυκτεύει καὶ μάχεται, βουλόμε-
νός σε πρὸς τὼ ἑαυτοῦ ἀπιστίαν ἑλκύσαι, ἐ οὕτως χωρίσθητι. οὐ γὰρ δεδούλωσαι, φησὶν,
ἢ τοιαῦτα, ὥστε καὶ μαχόμενον βαστάζειν. καὶ δῆλον ὅτι περὶ μάχης γυμνῆς
λέγει, ἐξ ὧν ἐπάγει. ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς ὁ θεός. ρυτέον ἵνα ἑρμηνεύσωμεν, ἐ
μὴ ἐν ὑμῖν ἢ στάσις ἢ μάχη. ἐπεὶ οὖν μάχεται, διὰ τοῦτο ἀπαλλαγῆναι καλόν.

Φωτ. Οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις. οὐκ ἔχει ἀνάγκην, φησὶν,
ὁ πιστὸς ἢ ἡ πιστὴ ἐν τοῖς ἀπίστοις τοιούτοις, διὰ αὐτῷ ἐπίκειται πᾶσιν τοῖς πᾶσιν. ἐκεῖ
μὲν γὰρ παντὶ τρόπῳ, χωρὶς λόγου προνοίας, οὐκ ἔξεισιν ἀπ' ἀλλήλων τοὺς σωαφθέν
τας χωρισθῆναι. ὑπὸ ταῦθα δὲ, ἂν μὲν σωευδοκῇ τὸ ἄπιστον μέρος τῷ πιστῷ σωοικεῖν,
δεῖ μὴ λύειν τὸ σωοικέσιον. ἂν δὲ βασιάζῃ, καὶ τὼ λύσιν ἐκεῖνος ποιῇ, δεδούλωται
ὁ πιστὸς ἢ τὸ μὴ χωρισθῆναι, οὐκ ἐλεύθερός ἐστιν, ἐκείνου λύοντος τὸν γάμον, καὶ αὐτὸς
δύνασθαι. ὅλως, φησὶν, ἢ καὶ ἐλεύθερός ἐστι τὸ σωοικέσιον διὰ τὼ τοῦ ἀπίστου βάσιν
λύειν, οὐχ ἁμάρτοι πολλῷ μᾶλλον ποιήσει, ἢ τὼ εἰρήνην ἡμῶν καὶ καλοκαγαθίαν λύσας, μὴ λύ
σειν τὸν γάμον. ἐν γὰρ εἰρήνῃ, φησὶ, κέκληκεν ὑμᾶς ὁ θεός. τοῦτο γάρ, φησὶ, καὶ τῆς κλή
σεως τῆς παρὰ θεοῦ σημεῖον, τὸ εἰρηνικοὺς ὅλον τὸ ἐξ ὑμῶν πρὸς πάντας εἶναι. ἐ τὸ ἑφε
ξῆς δέ. τί γὰρ οἶδας γυναῖ καὶ ἑξῆς, ταύτῃ σωάδει τῇ ἑρμηνείᾳ δηλοῦσθαι πρὸς αὐ-
» τὼ μάλιστα ἀκολουθίας. Τί γὰρ οἶδας γυναῖ ἢ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας
» ἄνερ ἢ τὼ γυναῖκα σώσεις ἢ μή; ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ θεός, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ κς,
» οὕτως περιπατείτω. καὶ οὕτως ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι.

Πάλιν πρὸς τὸν ἀφίεναι μέλλειν θέλοντα τὸν ἄπιστον μὴ δὲ βασιάζοντα μετα-
βέβηκε, καί, φησιν. ἁμὴ δύνασαι πρὸς σὲ, μέλλε μετ' αὐτοῦ. ἢ κὲς γὰρ τῷ χρό
νῳ ἐ σώσεις αὐτὸν συμβουλεύουσα, ἐ πιστὸν ποιήσεις. ὅρα δὲ πῶς ἢ κὸς ἀνάγκην τοῦ
τον λυέσθαι ἀπῄτησεν, ἵνα μὴ βάρος ἐπιθῇ, ἀλλὰ τῇ τοῦ μέλλοντος ἀδηλίᾳ
καὶ τὼ ἀνάγκην ὀφεῖλε, καὶ ταύτῃ μὴ ἀπρονοήτως καὶ ἀναρκήσας συμβουλεύου-
σαν, πρεσκεύασεν. ἢ μή. ἕως τοῦ, ἢ μή, ζήτει τελείαν στιγμὴν, ἵνα ᾖ οὕτως.
ἢ τί οἶδας ἄνερ ἢ τὼ γυναῖκα σώσεις ἢ μή; τοῦτέστι πρὸ τοῦ οἶδας ἢ σώσεις ἢ μὴ
σώσεις; ἀδηλον γὰρ τὸ μέλλον. ἀδήλου δὲ ὄντος, οὐ δεῖ λύειν τὸν γά-
μον. μὴ σώ-
ζων μὲν γὰρ οὐκ ἐβλάβης, σώζων δὲ ὠφέλησας καὶ ὠφελήθης. ἑκάστῳ ὡς ἐμέρι-
σεν ὁ θεός.

σεν ὁ θεός. τὸ γὰρ συμφέρον αὐτὸς μόνος οἶδε, καὶ πότερον μᾶλλον συντέλει,
τὸν πιστὸν ἐξ ἀρχῆς ἀπιστῷ σωαφθῆναι, ἢ πιστῷ. ἐπ' ἐνίων μὲν γὰρ συμφέρει πιστὸν πι
στῷ σωοικεῖν, καὶ σωάφθαι. ἐπ' ἐνίων δὲ πιστὸν ἀπίστῳ, καὶ γέγονεν οὕτως. καὶ τούτων
οὐδείς ἐστιν ἱκανὸς σωιδεῖν τὰς αἰτίας, πλὴν τοῦ οὕτω διατάξαντος καὶ μερίσαντος
θεοῦ, καὶ καλέσαντος κυρίου. ἢ δὲ ὁ θεὸς καὶ ὁ κς ταῖς τοιούτοις σωαφείας ἔταξε καὶ
ἐμέρισε καθ' ὃ τὸ ἑκάστου συμφέρον, οὐκ ὀφειλέτω ὁ πιστὸς ἀπίστῳ σωαφθεὶς, δυσφο-
ρεῖν ἢ ἀγωνιᾶν καὶ λύσιν ἐπιζητεῖν, ἀλλὰ καθὼς ἑκάστῳ ἔκλιθη ἕκαστος, οὕτω ἐμμένειν καὶ
συμπεριπατεῖν. ὁμοίως Σευηριανὸς ἐσίζει οὕτως. ἢ γὰρ μὴ οὕτως σίζῃς, ἀσωάρτητον ἔλε
γεν εἶναι τὼ ζῆν τάξιν. οὕτως σε, φησὶν, ἐμέρισεν ὁ θεὸς καὶ οὕτως κέκληκεν, μὴ γυ
ναικὸς ἢ ἀνδρὸς ἀπίστου. στέργε τριγάρωσον τὸν γάμον, καὶ μὴ διαλύσῃς τὼ πίστιν.
οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. τοῦτο ἐπάγει, ἵνα τῷ σχεῖν καὶ ἄλλους
κοινωνοὺς καὶ ἄλλας ἐκκλησίας, πρεσβυτέροι πρὸ τὼ ὑπακοὴν λύωνται.

» Περιτετμημένος τις ἐκλήθη, μὴ ἐπισπάσθω. ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη, μὴ περιτε
» μνέσθω. ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, ἐ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θυ. ἕκα
» στος ὡ τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη, ὡ ταύτῃ μενέτω. Πάλιν, φησὶ, περιτετμημένος ἐκ
λήθης, μὴ ἐπισπάσθω. Ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος τοῦτ' φησιν, ὅτι διάτινος θεραπείας φαρ
μακευτικῆς δύναταί τις ποιῆσαι τὸν ἐμπερίτμον ἀκρόβυστον, ἐ ὅτι ταύτης τῆς Φωτ.
νοίας πρωτοτύπους εὑρετὰς λέγουσι Ησαῦ. διὰ τοῦτό φησιν ὁ θεὸς, τὸν Ησαῦ ἐμίσησα. ὡ
ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη, μὴ περιτεμνέσθω. ἦκος γὰρ διάτινος θεραπείας δύναθαι Οἰκουμ.
ἢ τὸ ἀρχαῖον ἐπανελθεῖν τὼ πορτομὼ καὶ πρὸς αὐτὼ ἀνατρέχειν καὶ καυχᾶθαι.
ὡ ἀκροβυστίᾳ, φησὶν, ἐκλήθης, μὴ περιτέμνου. οὔτε γὰρ ἡ περιτομὴ πρὸς σωτηρίαν συμβάλ
λεται, οὔτε ἡ ἀκροβυστία λυμαίνεται. ἑνὸς γὰρ χρεία μόνου τὸ πληροῦν τὰς ἐντολάς.
Καὶ ἡ ὠφέλεια διὰ τὼ τήρησιν τῆς ἐντολῆς περιγίνεται ὁμοίως καὶ τῇ περιτομῇ καὶ τῇ
ἀκροβυστίᾳ. ὧν γὰρ ὡ ἀνοίαις πράξεων, αἱ μὲν καθ' αὑτὰς ἔχουσι τὸ χρήσιμον, ἐ ἢ μὴ Φωτ.
ὦσιν ὡ ἐντολῆς ἠρτημέναι θείας, οἷον ἡ δικαιοσύνη καὶ τὰ ὅμοια. αἱ δὲ διὰ μόνω τὼ ὀν
» ηλιῶ, ὡς τὰ πλεῖστα ὧν ἐν τῷ νόμῳ. Δοῦλος ἐκλήθης, μή σοι μελέτω, ἀλλ' ἢ καὶ
» δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος, ἀπε
» λεύθερος κυρίου ἐστίν. ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος κληθείς, δοῦλος ἐστὶ χριστοῦ. τιμῆς ἠ
» γοράσθητε, μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοὶ, ἐν τού
» τῳ μενέτω παρὰ τῷ θεῷ. Πάλιν ἡ αὐτὴ συμβουλὴ, τὸ ἐν τοῖς αὐτοῖς εἶναι, ἐν
οἷς ἐκλήθητις. ἢ δοῦλος ὢν ἐκλήθης, μὴ φορυβοῦ, ἡ λυμαίνεται πρὸς τὼ πίστιν ἢ δου
λεία. καὶ τοσοῦτον ἡ λυμαίνεται, ὅτι καὶ δύνασαι ἐλευθερωθῆναι, μᾶλλον χρῆ
σε δουλεύειν. οὕτως ἡδὲ ἔτι ἔσεσθαι ἐκ τῆς δουλείας ἐμπρόδισμός. ΑΛΛΟ. Ἵνα
μὴ τοῖς δούλοις ἐμπρόδιον πρὸς τὼ εὐσέβειαν ἢ δουλεία νομισθῇ, διαῤῥήδην φησὶν, Φωτ.
ὅτι τοσοῦτον ἀπέχει τὸ ἐμπρόδων εἶναι, ὥστε ἡδὲ ἐν φρονιτίδι εἶναι δεῖ περὶ αὐ
τῆς. μὴ γὰρ μελέτωσι, φησὶν, ἀλλ' ἢ καὶ δύνασαι διάτινος ἀπουδῆς καὶ ἀμελείας
ἐλεύθερος γένεσθαι, ἔα τοῦτο καὶ κέχρηθε μᾶλλον τῇ δουλείᾳ. ἡδὲ οὕτως ἡδὲν ἐλαττοῦ
σαι τὸ δεσπότου. ἀπελεύθερος γὰρ ὥσπερ κακεῖνος τὸ κοινοῦ δεσπότου. δοῦλος μὲν γὰρ

εἰ τῷ κοινοῦ δεσπότου, ὥσπερ κἀκεῖνος, καὶ ἀπελεύθερος πάλιν, ὥσπερ ἐκεῖνος. τί οὖν σοι τῆς σωματικῆς μέλλει δουλείας, τῆς μήτε σὲ ἐλαττούσης, μήτε τῷ δουλευομένῳ μεῖζόν τι προστιθείσης, ἀλλ' ἑκάτερα μηδὲν εἰς τὸ τυχὸν ὄντων ἴσων παραβλαπτούσης; ὁ γὰρ Κύριος κλητὸς δοῦλος. ὃν τρόπον κατὰ χειρὸν, φησὶ, πράγματα, οὕτω σοι ἔστι σὺ καὶ ὁ δεσπότης ὁ σός. κἀκεῖνος γὰρ δοῦλος Χριστοῦ ἐστί. σὺ δὲ τάχα, φησὶ, ἐπλέον ἔχεις. ἀπελεύθερος γὰρ εἶ Κυρίου. αὐτὸς γάρ σε πάσης νοητῆς δουλείας ἠλευθέρωσεν. ὅμως ἐκ τῆς περιουσίας ὧν λέξεων θέλει δεῖξαι τὸ ἴσον δούλου καὶ δεσπότου, ἐπεὶ πάντες ἀπελεύθεροί τε ἐσμὲν Χριστοῦ, καθὸ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς τῆς τυραννίδος τοῦ Σατανᾶ, καὶ δοῦλοι Χριστοῦ, ἐπειδὴ ἐκεῖθεν ἐλευθερώσας, ὑπὸ τὴν οἰκείαν ἤγαγε βασιλείαν. τιμῆς ἠγοράσθητε. τῷ γὰρ αἵματι τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ, ἠγόρασεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ὁ πατήρ. μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἄνωθεν ἦν ἐὰν καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι, φησὶ τούτῳ δὲ λέγει μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. τοῦτο γὰρ καὶ πρὸς ἐλευθέρους ἐστὶ πρὸς δούλους ἁρμόζει. ὁ γὰρ τῷ δεσπότῃ ἄρτι ἐδούλευε πατρὶ οὐκ ἂν ἐτόλμησε δοῦλος ἀνθρώπου, καὶ γὰρ ξυγὸν ἦν δουλεία. τριοῦτος ὢν ὁ Ἰωσήφ. ὁ δὲ διὰ δῶρα, ἢ ἀγαθοεργίαν ὑπουργῶν ἀνοίς πρὸς ἀόριστον ὑπηρεσίας, δοῦλός ἐστιν ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἐλεύθερος εἶναι δοκῇ. ταύτην ἀπαγορεύει τὴν δουλείαν, ὃ τὴν σωτηρίαν ἐκ νενομισμένων. ἐκείνην γὰρ τὴν δουλείαν ὑπετάσσεσθαι καὶ εἰκὸς πάντα χοῦν παραινεῖ. Περὶ δὲ ὧν παρθένων ἐπιταγὴν κύριον οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν, διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. δέδεσαι γυναικί, μὴ ζήτει λύσιν, λέλυσαι ἀπὸ γυναικός, μὴ ζήτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς, οὐχ ἥμαρτες, καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος οὐχ ἥμαρτε. θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι. ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. Ἐπειδὴ ἡ μείζονα φιλοσοφίαν ἔρχεται, φοβεῖται αὐτὸ καθαρῶς ἐπιτάξαι, τὴν ἀποτυχίαν ὧν μετιόν των δεδοικώς. διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιταγὴν, ἀλλὰ συμβουλὴν δίδωσι. τὰ δὲ περὶ Οἰκουμ. ὧν παρθένων τάδε, ἐμμελέστερον ἑρμήνευσον, ὡς ἂν μονοβίβλῳ ἀκριβέστερον περὶ τούτου διαλαβών, ἐκεῖ πρόσχες. ἐγὼ δὲ τὸ χάριτι θεοῦ ἐπελθόντα μοι ἔγραψα. ὡς ἠλεημένος γὰρ κυρίου. ἠλεημένος, φησὶν, ἵνα τὸ εἶναι πιστός, οἷον κῆρυξ καὶ νομοδότης. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν. ὅρα πάλιν πῶς τὴν ἐξ ἀνάγκης ἐπιτάγην κολάζει. νομίζω, φησί. τί; ὅτι καλὸν τὸ ἄνευ γάμου εἶναι, διὰ τὰς ἐναυτῷ δυσκολίας, καὶ τὰ τοῦ γάμου κακά. διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην. ΑΛΛΟ. Τὸν διωγμὸν Φωτ. οἶμαι λέγειν αὐτὸν φησὶ τοῦτο, τὸν ἄνωθεν τῶν ἀπίστων τοῖς πιστοῖς ἐπανατεινόμενον, ἐπὶ τὰς ἄλλας ἐπιτηρήσεις καὶ κακώσεις, ἃς ὑπέμενον. τοῦτο γὰρ ἀκόλουθον ἐνεστῶσαν ἀνάγκην αὐτὸν καλεῖν. ἐπειδὴ γὰρ παίνεσιν ὑψηλὴν καὶ μεγάλην ἠθέλησε ποιήσασθαι, μετὰ τὴν περιστάσεως ἔδοξεν αὐτὴν ἀποκαγχάσαι. καλόν, φησὶν, ἡ παρθενία, καὶ διὰ τὴν ἐνεστῶσαν τῶν πειρασμῶν φοράν. ἄνω γὰρ καὶ ἀνωτέρω τούτων οἶσθα, ἢ γυναῖκας καὶ τέκνα ἐν διωγμοῖς καὶ μυρίαις παλαιπωρίαις σωζεσθαι μόνους. καταμεριζομένης γὰρ τῆς πολλὰ πάθη τῆς ψυχῆς, ἐν ἀφορήτῳ κακῷ ἀνάγκη καταβαπτισθῆναι τὸν ἄνθρωπον. μόνον δὲ ὄντα, καὶ τοῖς ἑτέρων πάθεσι μὴ κατατεινόμενον, ἐυχερὲς τῆς τῶν κακῶν

κακῶν ὑπεραναστῆναι τρικυμίας. εἶτα ἵνα μή τις εἴπῃ, γέγονεν καὶ ὁ φθάσας γάμῳ κοινωνήσας, ἀμέμπτως ποιήσει λύων τὸν γάμον, ἐπήγαγε, μὴ λύοντες. τοῦτο γάρ, δηλοῖ δὲ τὸ ἄγειν, δέδεσαι γυναικί, μὴ ζήτει λύσιν, ἀλλ' ὥσπερ, φησὶν, ὁ δεδεμένος γέγονε λύσιν ζητεῖν, οὕτως γὰρ ὁ λελυμένος δεσμὸν ἑαυτῷ ὀφείλει πρινοῆσαι. τὸ δὲ, λέλυσαι, δηλοῖ ὡς ἔστιν ἐκ λαβεῖν, ἢ ὅτι οὕτω ὅλως ἐδέθης, ἢ ὅτι λυθεὶς ἀφ' οὗ ἐδέθης δεσμοῦ, γέγονε ὀφείλῃς ἄλλῳ γυναικὸς δεσμῷ πάλιν σωζεσθῶαι. μὴ ζήτει λύσιν. ἐπειδὴ εἴπερ περὶ παρθενίας διδοικὼς αὐτὸς ὡς ἀσυρίκτως μή τι θορυβηθῶσι, σωτρέχει τὸν γάμον. σωάζει δὲ τοῖς ἄνω ἡρημένοις. λύσιν γὰρ ἐντεῦθα, ὃ πάλιν ἐκ συμφωνίας ἀπεχώ τὸ μεῖζον λέγει, ἀλλὰ τὸ πρὸ γνώμιον ἐ ἄνευ λόγου προνοίας, διάλυσιν τὸ σωαλλάγματος, τὸ δὲ, μὴ γοῦντος τὸ ἀνδρογύνου παρθενεύειν, καλόν. ἐὰν δὲ ἐ γήμῃς. τὸ διορθοῦται αὐτὸ, τὸ ἀπαθοῦντες τὸ ἀκροατὸ διδοικὼς, ὡς γὰρ οὐ τῶν τὸ παθοῦντων. ΑΛΛΟ. Τὸ ἐὰν δὲ ἐ γήμῃς οὐχ ἥμαρτες ἐ ἐφ' ἑξῆς, τοῖς ἄνω καθ' ὑπόβασιν ζωτακτέον, οἷον καλὸν ἀνῷ τὸ οὕτως εἶναι. ἐὰν δὲ ἐ γήμῃς οὐχ ἥμαρτες ἐ ἑξῆς. οὐ γὰρ δεῖ σωάπτειν αὐτὸ τῷ, λέλυσαι ἀπὸ γυναικὸς, μὴ ζήτει γυναῖκα. ἐὰν δὲ ἐ γήμῃς οὐχ ἥμαρτες. πρῶτον μὲν γὰρ, ἀνακόλουθος οὕτω λαμβανομένη ἡ ξύνοια. τί γὰρ τῷ μεταμεληθῆναι καὶ διαλυθέντι πρόσκειται λέγειν, ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς; τοῦτο γὰρ τοῖς μὴ πω γεγαμηκόσιν ἁρμόδιον. ἔπειτα δὲ, καὶ μέγα ἐστὶν ἁμάρτημα, λυσάμενον ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ἄλλην γήμασθαι. ὥς τε ὀκ ἐγχωρεῖ οὕτως σωάψαι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς πρότερον ἔρηται. καὶ γὰρ καὶ πρὸ ὀλίγου, φησὶν, ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ μενέτω ἄγαμος. διὰτε οὖν τὸ προφερηνία καὶ τὸ ναὶ ἠρημένον, ἵνα μὴ ἐναντία ἑαυτῷ λέγειν δόξῃ, καθ' ὑπόβαθρον σωτακτέον. ἢ δὲ τὸ λέλυσαι οὐχὶ πρὸς τοὺς σωαφθέντας, εἶτα διαλυθέντας ἀνούσης, ἀλλ' ἁπλῶς πρὸς τοὺς μὴ σωελθόντας ὅλως ἐς γάμου κοινωνίαν, ἀλλὰ λελυμένους ὄντας τοῦ τοιούτου δεσμοῦ, εἰ χωρεῖ καὶ καθ' πρόθεσιν ζήτησις. καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος οὐχ ἥμαρτε. παρθένον νοῦν φησὶν ἢ τῷ ἀφιερωμένῳ θεῷ, ἀλλὰ τὸν ἄγαμον κύριον. ὡς ἦν ἀφιερωθεῖσα θεῷ ἡ γήμῃ, μοιχὸν ἐπιφέρει τῷ χριστῷ, ᾧ νενύμφευται. θλῖψιν δὲ ἕξουσι τῇ σαρκί. οἱ γαμοῦντες, φησὶ, θλῖψιν ἕξουσι, διὰ τὰς νοῦν τῷ γάμῳ λύπας. ἐγὼ δὲ, φησὶ, φείδομαι ὑμῶν ὡς τέκνων, καὶ βούλομαι ἐλεύθερους εἶναι καὶ ἀλύπητος. τέως γὰρ νοῦν δεσμοῖς τυγχάνετε. δέδεσαι γάρ, φησὶ, γυναικί. εἶτα καὶ ἑαυτῶν οὐκ ἐξουσίαν ἕξουσιν, ὡς ἄνω φησίν. Τοῦτο δέφημι ἀδελφοί, ὅτι ὁ καιρὸς συνεσταλμένος τὸ λοιπόν ἐστιν, ἵνα οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ ὡς μὴ καταχρώμενοι. πράγμα τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. Ἐπειδὴ εἴπερ ὅτι θλῖψιν τῇ σαρκὶ ἕξουσιν, ἵνα μή τις εἴπῃ, ἀλλὰ καὶ ἡδονήν, ἐκ τοῦ συνεσταλμένου καιροῦ πειρᾶται τὰ τῆς ἡδονῆς ὑποτεμεῖν. διὰ τοῦτό, φησὶ, λέγω, ὅτι θλῖψιν ἕξουσι, ἐπειδὴ μήτε ἡδονὴν δύνασθαι ἔχειν, τὸν καιρὸν οὕτω συνεστάλθαι, καὶ πρὸς λύσιν ἐπείγεσθαι. ἤδη γὰρ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ χριστοῦ, καὶ λοιπὸν ἀπροσήμειν πρὸς αὐτὸν κελευόμεθα. ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι. πῶς δ' ἂν ὦσιν ὡς μὴ ἔχοντες; ἐν τῷ μὴ ὑπακούειν αὐτὰς ἃς τὰς μωρὰς τοῦ

Οἰκουμ. κόσμου ἐπιθυμίας. ἢ ὅτι καὶ περὶ τῶν μίξιν ἐγκρατεῖς εἶναι βούλεται. καὶ οἱ κλαίοντες, ὡς μὴ κλαίοντες. διὰ τὸν καιρὸν βραχύτητα, πάντα φιλοσόφως ὑπάρχοντα ποιεῖν, ὡς γὰρ ὄντα, φησίν, ὀφείλομεν ἡγεῖσθαι, καὶ τὴν ἔχθραν γυναῖκα, καὶ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ λυπεῖσθαι. ὅταν γὰρ ἐγγὺς ὁ θάνατος, τί δεῖ τοῖς ὧδε ἐμφιλοχωρεῖν, καὶ νομίζειν εἶναι γάμον καὶ ἀγοράσιας, ἢ τὸ ὅλως χρᾶσθαι τῷ κόσμῳ; ὡς οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς μὴ καταχρώμενοι. τὸ πάντη τῆς κοσμικῆς ἀπραλαύσει, οἷον πρυφῆς καὶ πλούτου καὶ σωματείας κεχρῆσθαι, παραχρησιν καλεῖ, φυτέσι τὸ μὴ κεχρῆσθαι αὐτῷ καθὼς πρέπει σημαίνων. γὰρ διὰ τοῦτον παρήλθομεν ἵνα τὸν κόσμον, ἵνα ταῦτα πράττωμεν. ἐπ' ἔργοις γὰρ ἀγαθοῖς ἐκτίσμεθα. ὁ οὖν τῶν οἷς ἐπλάθη ἀφεὶς, καὶ ἕτερος τῷ κόσμῳ χρώμενος, πραχρᾶται αὐτῷ. παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. πέρχεται καὶ τέλος ἕξει, φησὶν, ὁ κόσμος οὗτος ὁρώμενος. τί οὖν ἔχεσθαι δεῖ τοῦ λυομένου. σχῆμα δὲ εἶπεν, ἐμφαίνων ἀχρεόψως εἶναι τὰ τοῦ παρόντος κόσμου, καὶ χρεία τινὶ μόνιμον ἢ βέβαιον.

» Θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσει
» τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. μεμέρισται
» ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τοῦ τοῦ κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ
» πνεύματι, ἡ δὲ γαμήσασα, μεριμνᾷ τοῦ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί.

Πῶς δ' οὐκ εἰσὶν ἀμέριμνοι, ἢ ἄγαμοι ὧν; τίς γὰρ κοσμικὰς φροντίδας, τίς ἀγνοεῖ; ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τοῦ τοῦ κυρίου. ὅρα πῶς τὴν τῆς μερίμνης διαφορὰν, ἡ παρθενίαν παρακαλεῖ. τὸ γὰρ τοῦ τοῦ κυρίου μεριμνᾶν, οὐκ ἔστι μερίμναν ἀπὸ σωτηρίας. ὅθεν ἄνω λέγει, θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. Οἰκουμ. Μεμέρισται ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. μεμέρισται, φυτέσιν γὰρ τῶν αὐτῶν ἔχουσι φροντίδα, ἀλλὰ μεμερισμέναι ἔσται ταῖς ἀπουσίαις. ἡ μὲν γὰρ παρθένος, φησὶ, τοῦ τοῦ κυρίου μεριμνᾷ, ἵνα ᾖ σώματι καὶ πνεύματι ἁγία, σώματι μὲν διὰ τὴν ἁγνείαν, πνεύματι δὲ διὰ τὴν πρὸς τὸν θεὸν οἰκειότητα, καὶ τὴν ἐνοίκησιν τοῦ παρακλήτου πνεύματος. ἡ δὲ τὰ τοῦ κόσμου μεριμνᾷ. ἀνδρὶ γὰρ ἀρέσαι βούλεται. ἴσως γὰρ καὶ ἔνοπτος εἶναι βούλεται, καὶ οἰκουρὸς, καὶ μὴ διὰ τοῦ δεσμοῦ ἀπολοῦσα χεῖρα φιλάνθρωπον. γυναῖκα δέ, φησι, τὸν γεγαμηκότα.

» Τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω, οὐχ' ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ
» πρὸς τὸ εὐσχήμον καὶ εὐπρόσεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως. ἤδη τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ
» τῶν παρθένον αὐτὴ νομίζει ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὃ θέλει,
» ποιείτω, οὐχ ἁμαρτάνει, γαμείτωσαν. Τοὺς δὲ περὶ παρθενίας λόγους, φησὶν, ἐκίνησα, τοῦτο ὑμῖν συμφέρον ἔδοξε, οὐχ' ἵνα δὲ ἀναγκάσω ὑμᾶς καὶ θέλοντας καὶ μὴ θέλοντας παρθενεύειν. τῶν γὰρ ἀνάγκων βρόχον καλεῖ. ὁρᾶς πῶς δέδοικε τὸ λεῖόν τι ἐπιτάξαι; ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχήμον. οὐ γὰρ παρθένου καὶ τῆς τοιαύτης πολιτείας καὶ ζωῆς εὐσχημονέστερον; καὶ εὐπρόσεδρον τῷ κυρίῳ. οὐ γὰρ λέγω, φησὶ, ταῦτα, ἵνα Οἰκουμ. βρόχον ὑμῖν καὶ ἀνάγκην ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχήμον καὶ ἀπερισπάστως εὐπρόσεδρον τῷ κυρίῳ ἀπαγαγεῖν ὑμᾶς βουλόμενος. ἔστι δὲ εὐπρόσεδρον, τὸ ἐν χερσὶ πρᾶμα νοῦν ἢ διανοεῖσθαι, ἀμεταπτώτως, ἀφροντίστως. ἤδη τις ἀσχημονεῖν. ἀλαθέντα φύσεως ἀνθρώπου,

ἀνοῦ τὸ νομίζειν ἀσχημονεῖν ἔγκε τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα φυλάττειν παρθένον, ἐὰν θεῷ ἀφιε Φωτ.
ρωῖ. ἤδη τις, φησὶν, ἀσχημοσύνην νομίζει φέρειν αὐτῷ, ἀνέκδοτον γάμῳ φυλάττειν οἴκοι τὴν θυγατέρα παρθενεύουσαν, καὶ οἴεται οὕτω μᾶλλον ὀφειλὴν γίνεσθαι, ὅταν ἐκδώσαι, ποιείτω ὃ θέλει. οὐ γὰρ κεκώλυται ὁ γάμος, (μὴ γένοιτο,) ἢ καὶ ὑψηλότερον ἡ παρθενία. ὡς τε ἢ βούλονται, ἐκγαμείτωσαν αὐτάς, φησι. ἤδη τις ἔσται ἐν ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἑδραῖος, ἥτις ἐᾷ τὸ μὴ ἐκγαμίσαι αὐτὴν, μὴ πρὸ τοῦ ὡς δεῖ ἀνάγκης καὶ αὐτὸ νόμου κωλύοντος, (ὁ γὰρ οὕτω τοῦ πρὸ, λίαν ἁμαρτάνει,) ἐὰν οὖν τις τοῦ ὡς μὴ ἔχων ἀνάγκην ποιῇ, ἀλλ' ὡς κύριος μὲν ὢν ἑκατέρου θελήματος αὐτοῦ νόμου, αὐτὸς δὲ αἱρετώτερον κρίνων τὸ μὴ ἐκγαμίζειν, καὶ οὗτος καλῶς ποιεῖ φυλάττων παρθένον καὶ ἀμέριμνον τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα. δύναται δέ τι, μὴ ἔχων ἀνάγκην, καὶ ἄλλως ἤδη ἢ που οἰκείως ἐκλιπαρῶσαι, οἷον μὴ ἀναγκαζόμενος τὸ ἐναντίον ποιεῖν ὑπὸ τῆς θυγατρός. ἐὰν ὁρᾷ γὰρ τοῦ τῆς θυγατρὸς ὡς τὸ ἐκγαμίζειν αὐτὴν ἀναγκάζουσα, οὐκ ὀφείλει παρθένον αὐτὴν τηρεῖν, ὡς τὸ ἐναντίον αὐτῇ καὶ τῆς ὁρμῆς καὶ τῆς γνώμης ἐκβιαζόμενος. ἑκούσιον γὰρ, ἀλλ' οὐκ ἀκούσιον τὸ τῆς παρθενίας. ἐπεὶ μετὰ τοῦ ἀκουσίου, καὶ ὡς χεῖρον ἂν ἀποκλίνειεν, ἑαυτῇ μὲν συγγνώμην φέρουσα, ὡς δὲ τὸν βιασάμενον παρθενεύειν, τῆς ἀρπίας τὴν αὐτὴν ἀναφέρουσα. ἢ τὸ, μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐστὶ τοῦ ἀνυπόδλητον. μὴ ἔχων, φησὶν, ἀνάγκην τοῦ ποιεῖν, ἢ ὡς πεφιλοσοφηκότα τῷ θεῷ, καὶ ἀναθεῖσα παρθενεύειν, ἢ ὡς τῆς θυγατρὸς Ἢ τοῦ καταναγκαζούσης. τῷ γὰρ ὑπότινος ὧν ἀρημένων ἀνάγκην ἔχοντι μὴ ἐκγαμίζειν, ὑδὲ βουλεύσασθαι ἄλλως ἔνι, ὑδὲ κρίσιν ἄλλην ἐν τῇ καρδίᾳ μελετῆσαι. ἀλλ' ὑδὲ ἐπιτελοῦντι τηλικοῦτος ὁ ἔπαινος, ὅσον μὴ ἐπιτελοῦντι τὸ κατάκριμα, ἀλλὰ πολλαπλάσιον. ὃς δὲ χωρὶς ἀνάγκης τοῦ κέκρικε ποιεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ, παρθένον μὲν ἔχων, μέγα κατόρθωσεν, ἐκγαμίσας δὲ, ὑδὲν ὅλως ἥμαρτεν. Οἰκουμ.
Οὐ θέλει ποιείτω. εἴτε ἐκγαμισάτω, φησὶν, εἴτε τηρείτω παρθένον. ὑδέτερον γὰρ ἁμαρτία. εὐδοκεῖ δὲ μᾶλλον ὁ φυλάττων παρθένον ὡς πρεῖττον, φησι, θέλω ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι, ἤγουν παρθένους. Ὃς δὲ ἔστηκεν ἑδραῖος τῇ καρδίᾳ μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιεῖ. ὥς τε καὶ ὁ ἐκγαμίζων καλῶς ποιεῖ. ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων, κρεῖττον ποιεῖ.

Ὁρᾷς πῶς ἐκπρεπεστέρων θαυμάζει τὸν τηροῦντα αὐτὴν παρθένον; ὃς ἔστηκε, φησὶν, ἑδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ, δηλονότι ἐκείνος ὁ διὰ τὴν δοκοῦσαν ἀσχημοσύνην καθυφεὶς καὶ ἐκγαμίσας, οὐκ ἔστηκεν ἑδραῖος ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ θεοῦ. μὴ ἔχων ἀνάγκην. ἀνάγκην μὴ ἐκγαμίσαι αὐτήν. ἢ γὰρ ἂν οὕτως θαυμάσιος ἦν μὴ ἐκγαμίζων. τῇ γὰρ ἀνάγκῃ καὶ οὐκ αὐτῷ τὸ ἔργον ἐλογίζετο. νοῦς δὲ αὐτοῦ φιλοτιμία ἐστὶ τὸ πᾶν, καὶ θεοφιλὴς προαίρεσις. ὁ γὰρ ἄκων καὶ ὡς ἀνάγκης φυλάττων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, ἄχαρις. ὁ δὲ διὰ τὸν τοῦ κυρίου πόθον μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἀλλ' ὃ θέλει τοῦ ποιεῖν δυνάμενος, φυλάξῃ, ἐκεῖνος θαυμάσιος. καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἑδραῖόν τινα ὑπόθεται.

ὑποτίθεται ἄνθρωπον, ὃν γὰρ ἰσχυσε σαλεῦσαι ἢ δοκοῦσα πρὸς τῆς ἀνθρώπους ἀσχημοσύνη, ἢ τῶν φυλαττόντων παθένους τὰς θυγατέρας. καλῶς ποιεῖ. ἐπαινεῖ αὐτὸν
Οἰκουμ. τῆς ἑδραίας γνώμης. καὶ ὁ ἐκγαμίζων καλῶς ποιεῖ. Καὶ ἐκεῖνο μήν, φησι, καλόν. γὰρ ἁμαρτία τὸ ἐγγαμίζειν. πᾶν δὲ ὃ οὐχ ἁμαρτία, καλόν. ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων, καὶ καρτερωτάτη πράττει, ὃ κρεῖττον ἐστίν. ὅρα δὲ πῶς ἐκ τῆς συγκρίσεως, τὸ
» μὴ ἐκγαμίζειν συμβουλεύει. Γνωὴ δέδεται νόμῳ, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆ.
» ἐὰν δὲ καὶ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. μακαριωτέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτως μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν. Νόμῳ λέγει τῷ περὶ ὧν μοιχῶν, ᾧ κατέχεται ἡ γυνὴ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. τὸ μὴ συμπλακῆναι ἑτέρῳ. δηλονότι ἕως δέδεται. καὶ ἐν τῷ ἐπὰν δέδεται, δείκνυσιν ὅτι ὁ μὴ ἐκγαμίζων, κρεῖττον ποιεῖ, δεσμοῦ αὐτὴν ἐλευθερῶν. ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλῃ γαμηθῆναι. ἠλευθέρωται γὰρ τοῦ πρώτου δεσμοῦ καὶ νόμου, καὶ λέλυται. θεὸν δὲ ὅτι ἐλύθη, προτρέπεται μὴ πάλιν γῆμαι καὶ δεθῆναι. μόνον ἐν κυρίῳ. πολὺν μετὰ σωφροσύνης, φησὶ, καὶ κοσμιότητος νομίμῳ γάμῳ, ἐπὶ παιδοποιΐᾳ καὶ προστασίᾳ, μὴ διὰ πάθος ἐπιθυμίας. κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. ἵνα μὴ ἀνάγκην τὸ πρᾶγμα νομίσῃς, φησὶ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. ὅσον ἐγὼ γινώσκω,
Φωτ. φησὶ, κατὰ τὴν ἐμὴν παραίνεσιν καὶ συμβουλὴν, ἢ κατά τινα νομοθεσίας ἀνάγκην. εἶτα ἵνα μή τις εἴπῃ, ἡκούω ἡμῖν ἐστὶ νομοθεσία, τί χρὴ ὅλως τινὰ κατὰ τὴν παραίνεσιν ποιεῖν; ἐπήγαγεν ὅτι καὶ ταῦτα ἐκτὸς παναγίου πνεύματος παραινοῦμαι, ἢ καὶ μὴ ἐκ νόμου ἀνάγκην δηλ. τὴν ἀληθείαν ὑμῶν, τὴν συμβουλὴν κατακλείσασα. δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν. ἵνα μή τις νομίσῃ τὰς τοιαύτας συμβουλίας Παύλου εἶναι καὶ διὰ τὸν ἀνθρωπίνας, ἐπάγει ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἔχω, δεικνὺς ὅτι νομοθεσίαι ἦσι τὸ παρακλῆτον, ἐκ ἐμαί. πολλὴν δὲ ταπεινοφροσύνην ἐνδείκνυται,
Κεφ. ε'. 8 » τὸ, δοκῶ, λέγων, τουτέστιν οὐ γοῦμαι, ὑπονοῶ. Περὶ δὲ τῶν ἀδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν. οὐ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, ἔγνω πω καθὼς δεῖ γνῶναι. εἴ τις ἀγαπᾷ τὸν θεὸν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ αἰτία τῆς τῶν εἰδωλοθύτων ἐπιτολήσεως αὕτη. πινὲς ὄντες περὶ τὸν πίστιν τέλειοι, καὶ εἰδότες ὅτι οὐδὲν ἐστὶ τὸ εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς, ἀδιαφόρως πρὸς τὰς μιαρὰς τῶν εἰδώλων οἰκίας ἐσιόντες, μετεῖχον τῶν ἐκεῖσε πραττομένων, καὶ εἰδωλοθύτων ἐγεύοντο. τὸν δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς τελείους ἔβλαπτε. (δαιμόνων γὰρ ἐκοινώνουν πραττόμενα.) καὶ τοὺς ἀτελεστέρους ἔβλαπτον. οὐδὲ γὰρ ἐξήταζον μεθ' ἧς ταῦτα ποιοῦσι γνώμης, ἀλλὰ τὸ γινόμενον μόνον ὁρῶντες, πρόφασιν ἐλάμβανον εἰδωλοθυτεῖν, ὡς καὶ τῶν τελείων καθ' τιμὴν τῶν εἰδώλων, κοινωνούντων τῶν ἐκεῖσε πραττομένων. οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν. μέγα ἐφρόνουν, ὡς γνῶσιν ἔχοντες θεοῦ. διὸ ἐδόκουν μὴ δεῖ προφυλάττεσθαι τὰ εἰδωλόθυτα. ταύτην οὖν τὴν γνῶσιν κοινὴν πάντων λέγει. πάντες γὰρ ἔχομεν ταύτην τὴν γνῶσιν. τὸν λέγων καθαιρεῖ αὐτῶν τὸ φρόνημα. ἡ γνῶσις φυσιοῖ. καὶ ἑτέρως αὐτῶν καταβάλλει τὸ φύσημα, δεικνὺς τὴν γνῶσιν

γνῶσιν χωρὶς ἀγάπης γὰρ μόνον γὰρ ὠφελοῦσαν, ἀλλὰ καὶ βλάπτουσαν. φυσιοῖ γάρ, φησιν, ἡ δὲ ἀγάπη, οἰκονομικόν ἐστι τὸ καταβληθέντα καὶ σχισθέντα πρὸς αὐτὰς τῇ γνώσει φυσιώσεως μέλη. καθὼς δεῖ γνῶναι. πάλιν ἑτέρως αὐτὰς συστέλλει. γὰρ μόνον, φησὶν, ἡ γνῶσις κοινή ἐστι καὶ φυσιοῖ ἀγάπης οὖσα χωρὶς, ἀλλὰ γὰρ τελεία ἐστὶ καθὼς εἶναι δεῖ, ὥστε ἐλεγχθῆναι. οὕτω γὰρ ἔγνωτε τέλειον ἢ καὶ δοκεῖτε, καὶ διατί τοσοῦτον ἐταράχθητε; γὰρ περὶ ὧν πεκειμένων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ παντὸς πράγματος, γὰρ ἔνεστι νῦν γνῶσις τελεία. ἡ δὲ τῆς ἀγάπης τὸν θεὸν, δείκνυσιν ἀπὸ ἀγάπης ἐγγινομένην τὴν τελείαν γνῶσιν. εἴτις γάρ, φησιν, ἀγαπᾷ τὸν θεὸν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ. ὅρα γὰρ εἶπεν γὰρ οὕτως, ὅτι γινώσκῃ θεὸν, ἀλλ' ἔγνωσται γὰρ θεοῦ, (τοῦτ' ἀδύναρον κατασκευάζων τὴν τελειοτάτην γνῶσιν, ὅ καθαιρῶν αὐτῆς τὸ οἴημα,) ἢ ὅτι ἐγνωσμένος παρὰ θεοῦ ἀξιοῦται ἀπροκαλύπτως, ὡς αὐτὸς, φησι, ἤκουσεν ἀῤῥήτα ῥήματα, ἃ γὰρ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι, τὸν δὲ λαλῶν, ὅστις ἔχει τὴν ἀγάπην, ἐκεῖνος λέγεται ἀπροκαλύπτως τὴν τελειοτέραν γνῶσιν. Περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι γὰρ ἐν εἰδωλον ἐν κόσμῳ, ὅτι γὰρ εἷς θεὸς, ἕτερος, ἢ μηδείς. γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοὶ, εἴτε ἐν γῇ εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς, ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοὶ, ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατὴρ ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸν, καὶ εἷς κς Ιησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ, ἀλλ' κ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις.

Τί μέγα φρονεῖτε; κ ἡμῶν, φησιν, ἡ εἴδησις ἡ ριωτὴ μόνον τὸ εἰδέναι ὅτι γὰρ δέ ἐστι τὰ εἴδωλα, ἀντὶ τοῦ γὰρ ἐστιν, γὰρ ἔστιν ἄξια. τί γὰρ αὐ ἔπασαν, ξύλα καὶ λίθοι, πάντες τοῦτο γινώσκομεν, καὶ χ ὑμεῖς μόνοι. ἐν κόσμῳ εἴδωλον γὰρ ἐστι. τυτέστιν γὰρ ἐστὶ τῶν ἐν κόσμῳ ὄντων τὸ εἴδωλον, πινοίας δὲ ματαίας ἀναπλασμὸς καὶ ἀναπύτωσις. διὸ ἐν μόναις ταῖς τούτων Διανοίαις τῶν εἰδώλων ὑπαρξις ἵδρυται, ᾧ ἄλλῳ γενὶ δωαμένων ἔχειν τὴν ὑπόστασιν. καὶ ὅτι γὰρ εἷς θεὸς ἕτερος. τὸν πὸς τοὺς νομίζοντας αὐτὰ τὰ ξύλα καὶ τοὺς λίθους τῶν εἰδώλων ἔχειν τινὰ ἰσχύν. ἡμὴ εἷς. τὸν πὸς τοὺς νομίζοντας δωάμεις τινὰς θείας παρέπεσθαι τοῖς τῶν εἰδώλων ξοάνοις. καὶ γὰρ εἰσὶν ἃ λεγόμενοι θεοί. ἐπειδὴ εἰσὶν οἳ γὰρ θεὸς, νομίζουσι δὲ παρ' Ἕλλησιν εἶναι, ἵνα μὴ τῇ φανερᾷ δόξῃ τῶν Ἑλλήνων τῇ πολυανθρώπῳ, κρατούσῃ δὲ ὅμως ἐναντιοῦσθαι δόξῃ, ὅρα τί, φησι. λεγόμενοι. καλῶς τὸ λεγόμενοι. γὰρ ἐστί γὰρ. ἐστὶ γὰρ ἐν γῇ ἐπὶ γῆς ἔχουσιν οἱ Ἕλληνες πολλοὺς θεοὺς καὶ κυρίους, ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεός. Θεοί. φησὶ, γὰρ τοὺς ἀγγέλους θεοὺς καθὰ χάριν κεκλῆσθαι. ὥσπερ γὰρ εἴρηνται ἀρχαὶ καὶ ἐξουσίαι, κυριότητες, θρόνοι, οὕτως καὶ θεοί. ὥσπέρ ἐστι θεοὶ πολλοί. αὐτὸ κοινοῦ τὸ, λεγόμενοι, δέξαι. ἐστὶ γὰρ, φησι, παρ' Ἕλλησι θεοὶ καὶ κύριοι λεγόμενοι, ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς, καὶ εἷς κς. ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ. ἐπειδὴ εἶπεν, εἷς θεὸς ὁ πατὴρ, καὶ εἷς κς Ιησοῦς Χριστὸς, μή νομίσῃς ἀπροκεκληρῶσθαι μὲν τῷ πατρὶ τὸ θεὸς, τῷ δὲ υἱῷ, τὸ κς. πολλαχοῦ γὰρ αἱ γραφαὶ, καὶ τὸν πατέρα κν καλοῦσιν, ὡς τὸ, εἶπεν ὁ κς τῷ κῷ μου, καὶ τὸν υἱὸν θεὸν, ὡς τὸ, διὰ τοῦτο ἐχρίσεσε ὁ θεὸς ὁ θεός σου, καὶ ἐξ οὗ ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα,

Φωτ.

Κυρίλλ.

σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητός. ἢ δὲ τίς λέγει ἐπὶ πατρὸς μόνου τὸ θεὸς ἁρμόζειν δηλ. τὸ ἦσειν, εἷς θεός, ἁρμόζει ἐπὶ τοῦ υἱοῦ ἁρμόσει τὸ κς, δηλ. τὸ ἦσειν εἷς κς Ιησοῦς Χριστός. ἀλλ' οὐκ ἔστι. πρὸς ἀντιδιαστολὴν γὰρ ὧν ψευδωνύμων θεῶν καὶ κυρίων τὸ, εἷς, εἴρηται. πολλοὶ δὲ ἦσαν, τίνος ἕνεκεν οὐκ ἐμνήσθη τοῦ ἁγίου πνεύματος. καὶ φαμὲν, ὅτι πρὸς Ελληνας ὁ λόγος αὐτῷ, οἳ πολλοὺς θεοὺς καὶ κυρίους λέγουσιν. ἐφοβήθη οὖν καὶ τὸ πνεύματος μνησθῆναι, μήπως καὶ παρ' ἡμῖν πολυθεΐαν εἶναι νομίσωσι. Διὸ καὶ οὕτως ἀσφαλῶς τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ἐμνήσθη, τὸν μὲν πατέρα ἢ πατὼν ἕνα θεόν, ἵνα μὴ δύο θεοὺς νομίσωσι, τὸν δὲ υἱὸν ἕνα κν, ἵνα μὴ δύο κυρίους νομίσωσιν. ἢ γὰρ εἶπε θεὸν καὶ θεόν, πολυθεΐαν ἂν ἐξ ἀνωτέρας ἐνόμισαν Ελληνες· ἢ κν καὶ κν, πολυκυριότητα ἂν ἐνόμισαν. ὥστε καὶ τοῦ νῦν ἦσειν θεὸν πατέρα καὶ κν τὸν υἱόν, αὖτη ἡ αἰτία. ὑποσχόμενος παρ' ἡμῖν ἕνα θεὸν εἶναι. ἢ οὖν εἶπεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν, θεὸν ἢ κν, πάλιν ἐυρίσκει τῇ οἰκείᾳ ὑποσχέσει ὅσον πρὸς Ελληνας ὀναπιούμενος, καὶ πολυθεΐαν ἢ πολυκυριότητα καθ' ὃ φαινόμενον ἀσάγων. διὸ θεὸν ἦσειν τὸν πατέρα, κν εἶπε τὸν υἱόν, τῇ νηπιότητι συγκαταβαίνων τῶν Ελλήνων. ἀπροδέδεικται γὰρ ἀδιαφόρως τῆς τριότητος ὀνόματι κεχρημένη ἡ γραφή. ἐξ οὗ τὰ πάντα. αὐτὸς γὰρ αἰτία πᾶσι τοῖς οὖσι. τὸ μὲν, ἐξ οὗ τὰ πάντα, πρὸς δημιουργίαν σημαίνει, ἐπὶ τοῦ ἐκτὸς μὴ ὄντος ἐξ τὸ εἶναι παραγωγήν. καὶ ἡμεῖς ἐξ αὐτόν. τὸν τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ οἰκειώσεως λέγει τρόπον, οἷον ἐξ αὐτὸν ἐσμὲν ἠρτημένοι. καὶ εἷς κς. ἄλλος ὁ πατήρ. διαστολὴ καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τὸ εἷς. καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. διαπλῶ λόγω, τῷ τε ἐκτὸς μὴ ὄντος ἐξ τὸ εἶναι ἐλθεῖν, καὶ τῷ ἐκτὸς πλάνης, ἐξ πρὸς ἀληθειαν ἐπιστρέψαι δι' αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις. οὐ πάντες, φησὶν, ἴσασιν ὅτι εἷς θεός ἐστι, καὶ εἷς κς, καὶ οὐ πολλοί. οὐδὲ πάντες ἴσασιν ὅτι τὰ εἴδωλα οὐδέν ἐστι. Τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει τοῦ ἐθίσματος ἕως ἄρτι, ὡς ἐδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ θεῷ. οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. Λέγων, τινὲς, οὐκ ἀπαναλύσθη αὐτῇ, ἵνα μὴ ἀναισχυντότερους ποιήσῃ. ἕως ἄρτι. ὁρᾷς ὅτι οὐ πάντες ἴσασιν ὅτι οὐδέν ἐστι τὰ εἴδωλα; ἀλλ' εἰ μέλει ἕως ἄρτι τινές, τοῦτέστι μὴ τὸ πιστεῦσαι, τὰ ἐδωλόθυτα ὡς ἐδωλόθυτα ἐσθίουσι, τοῦτέστι μὴ τῆς αὐτῆς γνώμης μεθ' ἧς οἱ Ελληνες, ὡς ἱερόμενοι εἶναί τι τὰ εἴδωλα. ἐπεὶ οὖν ἀσθενῆ σαφῶς ἔχουσι τὴν συνείδησιν, μολύνονται ἐσθίοντες, ἢ δὲ μὴ ἐμολύνοντο. δηλ. τί δὲ μὴ ἔχοντες ἀσθενῆ τὴν συνείδησιν, οὐκ ἐμολύνοντο; ὅτι οὐκ ἔστί τι ὅλως τὰ εἴδωλα, οὐδὲν ἔστιν, οὐδενὸς ἄξια, ἀνωφελῆ. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ θεῷ. ἵνα μὴ οἷα ἡμεῖς ἐποιήσαμεν, οὕτω καθαρᾶ ἐσθίῃ συνείδησει, καὶ τί μοι μέλει εἴτις δι' ἀσθένειαν σκανδαλίζεται; δείκνυσιν ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ φαγεῖν ὡς ἐπὶ καταφρονήσει τῶν εἰδώλων, οὐδὲν χεῖρόν ἐστί. κἂν γὰρ μὴ ἐσθίῃ τις, φησὶν, ὁ ἀδελφὸς ἀσθενὴς ὤν, οὐδὲ οὕτως τί τῶν ἐπαινουμένων ἐποίεις, εἰ τῶν ἐξ βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐπαγαγεῖν καὶ παρασῶσαι δυναμένων. τί γάρ ἐστι φαγεῖν καὶ μὴ φαγεῖν; οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν. τοῦτέστιν εὐδοκιμοῦμεν παρὰ θεῷ ὡς μέγα τι περιποιοῦντες, καὶ περισσεύομεν

καὶ περισσεύομεν οὐ ἐπαινῶ. οὐ μεμφόμενος γὰρ ἐκεῖνοι ἐπὶ τοῦτο, ἐ δείκνυσιν αὐτῇ ἡ δεῖν ποιοῦντας. οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα. τοῦτέστιν ἐλαττούμεθα ἐν ἐπαίνῳ.

» Βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν.
» ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, ἡ συνείδησις
» αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν; καὶ ἀπολεῖται ὁ
» ἀσθενῶν ἀδελφός ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες
» εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χν ἁμαρτάνετε.

Φοβοῦμαι ὁ λόγος. μήπως ἡ ἐξουσία αὕτη. γὰρ εἶπεν ἡ γνῶσις ἢ ἡ τελειότης, ἀλλὰ ἐξουσία, ὅπερ προστασίας ἐστὶ καὶ ἀλαζονείας μᾶλλον. πρόσκομμα γένηται. τοῦτέστι σκάνδαλον, καταφροφή. ἐπειδὴ δὲ τῆς ἀσθενοῦσιν, αἰτιᾶται αὐτὰς, ὅτι γάρ ὦν ἀσθενούντων φείδονται ἀδελφῶν, δῆλόν ἐστι καὶ χεῖρα ὀρέγειν. σὲ τὸν ἔχοντα γνῶσιν. τὸν, ὡς λέγεις, τέλειον ὄντα. ἡ συνείδησις αὐτοῦ. γὰρ ἄρα, φησὶν, ἀφορμὴν λάβῃ ἐσθίειν τὰ εἰδωλόθυτα, καὶ οἴεσθαι εἶναί τι τὰ εἴδωλα; ἐπειδὴ δὲ οἰκοδομηθήσεται, δείκνυσιν ὅτι ἐπὶ τελείου αὐτοῦ ἡ ἀσθένεια αὐξηθήσεται. καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφός. καὶ γένηται πρόφασις ἡ σὴ τελειότης, ἑτέρῳ ἀπωλείας. δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. καὶ ὁ μὲν Χριστός, φησιν, ὑπὲρ αὐτοῦ παρεπτήσατο, σὺ δὲ ὑπὲρ ἀφροσύνης τοῦ ἐκτὸς ἀπολλύεις τὸν ἀδελφόν μου, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν, δῆλόν ἐστι, σκανδαλίζοντες, ἀπὸ τοῦ ὠμοτέρου, τύπτοντες. πῶς γὰρ ὠμότερον τοῦ τύπτοντος τὸν ἀσθενῆ; ἢ Χν ἁμαρτάνετε. πῶς ἢ Χριστὸν ποιοῦμεν, ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς; πῶς; ὅτι τὰ ὧν οἰκείων, ὡς ἀνατάσεις οἰκοφορεῖται. καὶ ὅτι εἰς σῶμα αὐτοῦ τελοῦσιν οἱ πλησπόμενοι, καὶ ὁ ἐκεῖνος διὰ τῆς οἰκείας καθ' ὑφωσε σφαγῆς, συδιὰ βρώματος καταλύεις. καὶ
» τί γένοιτ' ἂν τούτου ἀλογώτερον; Διόπερ ἢ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν 9
» μου, δὲ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω. δὲ ἐμὶ
» ἀπόστολος; δὲ ἐμὶ ἐλεύθερος; δὲ χὶ Ιησοῦ Χριστὸν τὸν κν ἡμῶν ἑώρακα; δὲ τὸ ἔργον μου
» ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κῷ; εἰ ἄλλοις δὲ ἐμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν ἐμί. ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς
» ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστὲ ἐν κῷ. Τοῦτο μάλιστα ἀρίστου διδασκάλου τὸ ἐξεταστὸν ποιεῖσθαι. ὑμεῖς, φησιν, δὲ ἐδωλοθύτων ὧν καὶ ἄλλως ἀπηγορευμένων φείδεσθε, ὑπὲρ τοῦ μὴ σκανδαλίσαι ἀδελφόν. ἐγὼ δὲ, (τί λέγω ἐδωλοθύτων; δὲ ἄλλου ἐν ἀψαίμην κρέως, εἰ ἐκ τούτου σκανδαλίζεταί τις. εἰ δὲ παραίτησίς μου, ἔσται ἀωνία. δὲ μὴ φάγω κρέα, φησὶν, εἰς τὸν αἰῶνα. ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν, ἢ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μή τις νομίσῃ ὅτι φιλοτιμία ῥημάτων αὕτη, (οὐκ ἀνὴρ γὰρ καὶ ἔργῳ ταῦτα ἐπλήρωσεν,) ἀναγκάζεται λοιπὸν δεῖξαι πῶς καὶ ὧν συγκεχωρημένων ἀπέσχετο ὑπὲρ τοῦ μὴ σκανδαλίσαί τινας. τί γὰρ λέγω, φησί, περὶ ὧν εἰδωλοθύτων; αὐτὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπιτάξαντος τὸν κηρύσσοντα ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου; τοῦτέστι παρὰ ὧν μαθητευομένων; ἐλόμην ἀδέοι, καὶ λιμῷ φθαρῆναι, καὶ μηδὲν παρ' ὑμῶν λαβεῖν, οὐκ ἐπειδὴ πρέχοντές μοι, φησί, σκανδαλίζεσθε, ἀλλ' ἵνα πλέον οἰκοδομεῖσθε, ἐρῶντες με ἀδύπανον ὄντα ὑμῖν. ὡς

τε, φησί,

τε, φησί, καὶ νόμου θείου ἁπτόμενον. Οὐκ μοι λαμβάνειν, διὰ τὰν ὑμῶν οἰκοδομὰν οὐδὲν εἰλόμαν λαβεῖν παρ' ὑμῶν, ἀλλὰ τὰς χρησίμου ἐνοπίων ἐργαζόμενος καὶ ἀπτόμενος. ἰδοὺ τέως ἀποδείξων ἀληθεύων, λοιπὸν δὲ καὶ ἄλλο κατασκευάζει. Ἦ ἐγώ, φησιν, οὔτως, ὑμεῖς οὐδὲ ἡδωλοθύτων ἀπέχεσθε, πρὸς τὸ μὴ τοῖς ἀδελφοῖς σκανδαλίζειν, μᾶλλον δὲ ἀπολλύειν; πολλῶν δὲ ἰσχὺν σωρευκτικὴν ἔστιν ἡ ζῶνοια τᾶς παραγραφᾶς ταύτης. καὶ ἐκτείνεται ἕως τοῦ, ἐλεύθερος ὢν ἐκ πάντων. οὐκ ἁμὶ ἀπόστολος; εἶτα ἵνα μὴ λέγωσιν ὅτι ἡ καὶ ἐβούλου λαβεῖν οὐκ ἐξῆν σοι, διὰ τοῦτο οὐδ' ἐάλιφας, ἵνα τί, φησιν, οὐκ ἐξῆν μοι; οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι οὐ τρέφονται ἐκ τοῦ εὐαγγελίου; ναί, φησι. Τί οὖν ἐγώ, οὐκ ἁμὶ ἀπόστολος ὡς ἐκεῖνοι; οὐκ ἁμὶ ἐλεύθερος; τουτέστι μὴ ὑπό τινα ἁμὶ τὸν κωλύοντά με λαβεῖν; εἶτα ἵνα μὴ λέγωσιν, ὅτι οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι πλέον ἔχουσι τοῦ, τὸν Χριστὸν ἑωρακέναι καὶ σωναναφαφῆναι αὐτῷ, ἐπάγει. οὐχὶ Ἰησοῦν χριστὸν τὸν κύριόν ἑώρακα; ὥστε μὴ ὢ τούτῳ ἐλαττόν τι ἔχω τῶν λοιπῶν ἀποστόλων. ἔσχατον γάρ, φησι, πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη κἀμοί. οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κῷ; εἶτα ἵνα μὴ λέγωσιν, ἡ καὶ ἀπόστολος εἶ, οὐδὲν μὴν τοῦ ἔργον ἐπιδείξω, πῶς, φησίν; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστέ; τουτέστιν οὐκ ἐργασίαν ἀποστόλοις πρέπουσαν ἐπιδέδειξά μοι εἰς ὑμᾶς, ἀπηρέψας ὑμᾶς; ὅσπερ ὢν κῷ διὰ Χριστοῦ πέπραχα. Ἦ ἄλλοις οὐκ ἁμὶ ἀπόστολος. καὶ τοι, φησιν, ἔξεστί μοι λέγειν ὅτι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπλήρωκα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τέως οὐ λέγω, μὴ καὶ ὑμῶν οὐ λέγονα ἀπόστολος; Ἦ γὰρ ἄλλων οὐκ ἁμὶ, ὑμῶν τέως ἁμί. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν παρ' ὑμῶν εἴληφα. Ἐς τοῦτο γὰρ ὁρᾶ τὸ ἀπότελεσμα αὐτῷ. ὅθεν φησὶν, ἡ σφραγὶς τᾶς ἐμᾶς ἀποστολᾶς ὑμεῖς ἐστέ, τουτέστιν Ἦ βούλεταί τις μαθεῖν Ἦ ἁμὶ ἀπόστολος, ὑμᾶς Ἐς ἀπόδειξιν προβάλλομαι. πάντα γὰρ τὰ τοῦ ἀποστόλου ἐν ὑμῖν ἐπεδειξάμην, καὶ σημεῖα πρῶτος, καὶ δύναμις τῶν πίστιν, καὶ κινδύνους ὑπομένας, καὶ βίον ἀνεπίληπτον ἐπιδείξας. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα σφραγίζῃ καὶ ἐκτυποῖ καὶ ἀποδεικνύει ἀπόστολον.

» Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστί. μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κηφᾶς; ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας, οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; Τοῖς ζητοῦσι μαθεῖν πρῶτον δηλονότι τὸ τῆς ἀποστόλου σημεῖα ἐπεδειξάμην, ἢ ὅτι ἀδιάπαυστον ἐκήρυξα τὸ εὐαγγέλιον, ὑμᾶς Ἐς μαρτυρίαν καὶ ἀπόδειξιν προβάλλομαι. τοῦτο γάρ ἐστιν, ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν αὕτη ἐστὶ, τουτέστιν ἡ Ἐς ὑμᾶς ἀποστολή. οὐκ εἶχον, φησὶν, ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πεῖν ἐκῶν μαθητευομένων; τοῦτο γὰρ ὁ Χριστὸς ἐκέλευσεν, ἀλλ' ὅμως τοῦτο ἀπεσχόμην, διὰ τὸ μὴ σκανδαλισθῆναι ὑμᾶς. μὴ ὄκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα. αἱ ἔνιοροι γυναῖκες πίστευουσαι, ἠκολούθουν ἰδίοις ὧν ἀποστόλων, Ἐς τὰς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας χορηγοῦσαι, ὡς αὐτοὶ λοιπὸν ὄντας περὶ τοῦτο ἀμερίμνους, μόνῳ τῷ κηρύγματι ἀπασχολεῖσθαι. ὁρᾶς δὲ ὅτι τὸν κηφᾶν, ἔσχατον τέθεικε τοῦτο ἀνιπόμνος, καὶ τί, φησι, τοῖς ἄλλους λέγω; αὐτὸς ὁ Πέτρος οὐ τοῦτο ἐποίει;

ἐποίει; καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου. ἀδελφοὺς τοῦ κυρίου, τοὺς νομοθέτας ἀδελφοὺς αὐτοῦ λέγῃ. ἐπειδὴ γὰρ οὕτως ἐχρημάτιζον, καὶ αὐτὸς κατὰ τὰν κοινὰν δόξαν εἶπεν, οἵτινές ἦσιν υἱοὶ Ἰωσὴφ, διὰ τὰν πρὸς τὰν θεοτόκον μνηστείαν, Ἰάκωβος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, Ἰωσὴφ ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας. ὁμῶ καὶ Βαρνάβας. ἡδὼς τὸν Βαρνάβαν κοινωνοῦντα αὐτῷ τᾶς ἀκριβείας ταύτης, ἤγουν τὸ ἀνεπιδεκτίνως κηρύττειν, καὶ μὴ ἐξουσίαν ἔχων τοιοῦτον οὕτως, ὃν ἀποκρύπτων. ὃν ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι; τοῦ τὰ πρὸς τροφὴν καὶ αὐτάρκειαν αὐτοῦ τοῦ κηρύγματος πρίζεσθαι; ἀλλ' ὅμως ἔχοντες ἐξουσίαν, οὐ χρώμεθα τᾷ ἐξουσίᾳ, ἵνα μᾶλλον ὑμᾶς ὠφελήσωμεν, ἀδιάπαυστον κηρύσσοντες τὸ εὐαγγέλιον. Ἦ δὲ τοῦτο δῆλον, ὅτι ἡ καὶ σωπᾶσθαι σκανδαλιζομένους ὑμᾶς ἕνεκεν κρεωφαγίας καὶ τοιαύτης ἀκωλύτου ὄν, οὐκῶν ἔφαγον Ἐς τὸν αἰῶνα ἵνα μὴ σκανδάλου πρόξενος γνοίμην τῷ ἀδελφῷ, πόσῳ μᾶλλον δεῖ φυλάττεσθαι ὑμᾶς αὐτῶν ἡδωλοθύτων; δι' ὧν οὐ μόνον οἱ ἀδελφοὶ σκανδαλίζονται, ἀλλὰ καὶ τᾶς σωτηρίσεις μολυσύουσι; τὸ δὲ, ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι, οἰκειότερον ἐστὶ τᾶς λέξεως οὕτως ἐκλαβεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι, φησὶν, ἀπόστολοι, ἐξουσίαν ἔχουσι μὴ ἐργάζεσθαι μὴ δὲ κοπιᾶν τᾶς χερσὶν, ἀλλ' ἐκῶν διακονούντων αὐτοῖς τρέφεσθαι, ἐγὼ δὲ καὶ Βαρνάβας ὡς φαίνεται, φησὶν, οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργάζεσθαι, ἀλλ' ἀναγκῇ τᾶς χερσὶ κοπιῶντας, οὕτως ἑαυτοῖς τε πρὸς τὰν ἀναγκαίαν χρείαν ἐπαρκεῖν;

» Τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; Τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ » αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τᾶς ποίμνης οὐκ ἐσθίει;

Τίς, φησι, στρατευόμενος, οἱκοθεν τρέφεται, καὶ οὐκ ἐκτᾶς στρατείας; τοῦτο λέγῃ ἰδίοις ὀψωνίοις. καλῶς δὲ τὸ τοῦ στρατιώτου πρότερον τέθεικε. τοῦτο γὰρ ἁρμόδιον τᾷ ἀποστολᾷ διὰ τοὺς ἐν αὐτᾷ κινδυνίους, καὶ τὸν πόλεμον ὧν νοικῶν ἐλφῶν. Τίς φυτεύει ἀμπελῶνα. ταῦτα πάντα τὰ παραδείγματα, δείκνισι χρῆναι τὸν διδάσκαλον ἐκῶν μαθητευομένων ἐσθίειν, ὥσπερ τὸν στρατιώτην ἐκτᾶς στρατείας, καὶ τὸν φυτεύσαντα ἀμπελῶνα ἐκτοῦ καρποῦ αὐτοῦ, καὶ τὸν ποιμένα ἐκτοῦ τᾶς ποίμνης γάλακτος. ἀλλ' ὅμως, φησὶ, καὶ τοῦ δικαίου τοῦτο βουλομένου, καὶ τοῦ κυρίου κελεύσαντος, ἐγὼ ἀδιαπάνως ὑμῖν ἐκήρυξα, ἵνα μή τινα σκανδαλίσω. ἐγὼ τριβοῦν καὶ ὧν ἐπιτετραμμένων ἀπεσχόμην, διὰ τὰν ὑμετέραν οἰκοδομάν. ὑμεῖς δὲ γὰρ ἡδωλοθύτων ἀπέχεσθε διὰ τὸ μὴ βλάπτειν τοὺς ἀδελφούς. οὗτος γὰρ ὁ σκοπὸς ἐστὶν αὐτῷ Ἐς ὅλον τοῦτο τὸ χωρίον. Τίς φυτεύει ἀμπελῶνα. ἐκτοῦ ἀμπελῶνος, τὸν ὂν τᾷ ἀποστολᾷ πρόνον δηλοῖ. ἢ τᾶς ποίμνης δηλοῖ τὸν διδ» δασκάλου καὶ τὰν κηδεμονίαν τοῦ ποιμένος τᾷ ἀποστολᾷ. Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; ἢ » οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ταῦτα; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται, οὐ φιμώσεις βοῦν ἀ» λοῶντα. μὴ ὧν βοῶν μέλει τῷ θεῷ ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι » ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν τᾶς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν » ἐπ' ἐλπίδι. Ἐπειδὴ τὸ πρέφεσθαι ἐκῶν μαθητευομένων ἐδήλωσε, ἐκ ὧν λοιπῶν ἀποστόλων εἶναι τὰν κοινὰν σωτηρίαν τοῦ βουλεσθαι, λοιπὸν ἐκ τοῦ γραφικᾶς μαρτυρίας θέλει τοῦτο

λει τὸν πιστώσασθαι, καὶ φησι. μὴ κατ' ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; τουτέστι μὴ τοῖς ἀνθρώποις μόνον τοῦτο δοκεῖ, ἢ ἐξ ἀνθρωπίνων παραδειγμάτων τοῦτ' ἔχω συνῆναι τῷ λόγῳ; ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα λέγει; μὴ ὧν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; ἵνα μήτις εἴπῃ, καὶ τί ἀνῆκε πρὸς τὸ προκείμενον τὸ περὶ ὧν βοῶν; φησὶ, μὴ ὧν βοῶν μέλει τῷ θεῷ; μέλει μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ περὶ ὧν ζώων, ἀλλ' οὕτως δι' ὡς καὶ νόμον δι' αὐτοὺς τιθέναι. ἀλλ' ἐκρύπτου παιδεῦσαι ἡμᾶς βούλεται, τοὺς κοπιῶντας μὴ ἀνοήτως κοπιᾶν, ἀλλὰ τρέφεσθαι ἐκ ὧν πόνων. ἐπεὶ οὖν ἐγὼ ἐκοπίασα, δίκαιος ἦμην τρέφεσθαι. ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; τὸ πάντως, ὡς ἐπὶ ὁμολογουμένου φησὶ, τουτέστι πᾶσι πρόδηλος. ὅτι ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει. ἐπέμεινε τῇ προσῃ ὧν βοῶν, ὅτι ὁ ἁλοῶν, φησὶν, ὀφείλει ὧν πόνων ἔχειν ἀμοιβάς, καὶ ἐφ' ὧ ἐλπίδα ἔχειν μετὰ τούτων τῶν πρόσκαιρον καὶ βραχεῖαν ἀπόλαυσιν, ἐκ ὧν αἰωνίων καὶ ὑπερφυῶν τυχεῖν ἀγαθῶν. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, καὶ ὁ ἁλοῶν τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι. τῆς γὰρ διακονίας οἱ ἀπόστολοι τῆς ἐπὶ τῇ διατροφῇ ἐλπίδα εἶχον παρὰ ὧν μαθητευομένων τυγχάνειν, καὶ ἐτύγχανον. ὑμῶν γὰρ ὧν αὐτοῖς ἡ τελεία ἐλπὶς, ἀλλὰ ταύτης ἀπολαύοντες τῆς ἐλπίδος, ἔτι τὸ μείζονα ἐκαραδόκουν καὶ ἤλπιζον. τοῦτο δέ φησιν, ὅτι χρὴν ἐνέκειντο τῶν ὧν μελλόντων ἐλπίδα καὶ ἀπόλαυσιν ἀπὸ τῆς παρὰ ὧν μαθητευομένων τῇ τῆς τροφῆς ὑπηρεσίας ἀπόλαυσις, ἐντεῦθεν δηλῶν, ὡς καὶ τοι μηδὲν ἐμποδῶν ὄντος πρὸς τὸν ἐκεῖθεν ἀπόλαυσιν τὸ τρέφεσθαι παρὰ ὧν μαθητῶν, ὅμως οὐκ εἰλόμην. ὠλέσουσι δὲ αὐτὸ ἐπιχείρημα σιν ἀκώλυτον ὂν κατασκευάζῃ, διὰτε τὸ ἀγεμονικὸν, καὶ ἵνα μὴ ἀποχόμενος αὐτὸς, τοὺς ἄλλους δόξῃ χρωμένους τῷ διαβολῇ τινὶ καθιστᾶν. καὶ ὁ ἁλοῶν τῆς ἐλπίδος. ἵ αὐτὴ πάλιν τροπή. καὶ ὁ ἁλοῶν, φησὶ, τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι. ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἀροτριῶν, ἐπ' ἐλπίδι ἀροτριᾷ, ταύτης τῆς ἐλπίδος λοιπὸν καὶ ὁ ἁλοῶν ὀφείλει ἀπολαῦσαι, ἵν ἤλπισεν ὁ τῷ ἀροτριᾶν. τίς δὲ ἡ ἐλπίς; τὸ μεταλαβεῖν δηλονότι ὧν καρπῶν. εἶτα προσπίθησιν, ἐπ' ἐλπίδι. ἵνα γὰρ μήτις εἴπῃ, τί τοιοῦτον οἷον πόνων ὧν ὑπομένουσιν οἱ ἀπόστολοι, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀμοιβὴ, τὸ ἐσθίειν, προσέθηκεν, ἐπ' ἐλπίδι. τουτέστιν ἐπ' ἐλπίδι μὲν ὧν μελλόντων ἀγαθῶν οἱ ἀπόστολοι μοχθοῦσι, πολὺν δεῖ καὶ ἐντεῦθεν ἔχειν παραψυχὴν τῶν παρὰ ὧν μαθητευομένων χορηγίαν. τοῦτο δὲ δηλοῖ ὅτι ἡ τῇ μελλούσῃ ἐλπίδι δεῖ μετέχειν καὶ ἑτέρας ἐλπίδος, τουτέστι τροφῆς καὶ ὧν λοιπῶν, Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα ἢ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; ἢ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν, μᾶλλον ἡμεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ χριστοῦ.

Εἶτα καὶ ἄλλο λέγει, δεικνὺς δεῖν τὸν Διδάσκαλον τρέφεσθαι. οὐχ ὅμοια, φησὶν, ὧν λαμβάνετε παρέχετε. ἢ γὰρ ἡμεῖς τὰ πνευματικὰ ἧς ὑμᾶς ἐσπείραμεν, τουτέστι πρόχομεν, μέγα ἐστὶν ἐὰν τὰ σαρκικὰ λάβομεν; πνευματικὰ μὲν τὰ πίστιν λέγων, σαρκικὰ δὲ τὰ τροφήν. ἢ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας. δηλοῖ τινας ἀπατεῶνας, κραιπάλας αὐτῶν, καὶ οὐ μόνον παρ' αὐτοῖς ἐσθίοντας, ἀλλὰ καὶ ἐξουσιάζοντας αὐτῶν.

ἢ οὐκ ἐκεῖνοι,

ἢ οὐκ ἐκεῖνοι, φησὶ, τῆς ἐξουσίας ὑμῶν μετέχουσιν ἐν τῷ ἄρχειν ὑμῶν, οὐκ ἄρα ἡμεῖς ἐσμὲν δίκαιοι μᾶλλον τοῦτο ποιεῖν; ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ. ὁρᾷς πῶς ἀεὶ δίδοται τὸ συμπέρασμα τοῦ νοήματος; ἢ γὰρ ἐξουσία τοῦ λαμβάνειν παρ' ὑμῶν, ὡς ἀποδέδεικται ἔκτε τοῦ ταῦτα ποιεῖν τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, καὶ ἐξ ὧν παρεθέμην παραδειγμάτων, καὶ τοῦ νόμου Μωσέως, ὅμως ἐχρησάμεθα ἐλάμβανον, ἐδεδικῶς μὴ τοῦτό τινας ἐγκόψῃ πρὸς τὴν πίστιν, ἢ οὗ ἐγὼ, φησι, (τοῦτο γὰρ βούλεται τὸ νόημα,) καὶ ὧν ἐπιτετραμμένων ἀποστόλων διὰ τὸ μὴ σκανδαλίσαί τινας, ὑμεῖς οὐδὲ ὧν ἠδωλοθύτων ἀπέχεσθε καὶ ὅλως ἀπηγορευμένων, ὑπὸρ τοῦ μὴ σκανδαλίζειν τοὺς ἀσθενεστέρους ὧν ἀδελφῶν; τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ. τουτέστιν, ἐχρησάμεθα πράγματος ἐλάβον. ἀλλὰ πάντα στέγομεν. ἵνα γὰρ μή τις εἴπῃ ὅτι ἐκ ἐχρῆζες διὰ τοῦτο ἐλάβετε, ἐπάγει, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, οἷον πεῖναν, καὶ δίψαν, καὶ γυμνότητα, ἵνα μόνον μήτις ἐγκοπὴ γένηται, τουτέστιν ἡ τυχοῦσα ἀναβολὴ πρὸς τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὸ κήρυγμα. Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξε, τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐδενὶ ἐχρησάμην τούτων. Μὴ ἀρκεσθεὶς τοῖς πρώτοις, καὶ ἕτερα ἐπάγει, δεικνὺς ὡς ἄξιον αὐτῷ παρὰ ὧν μαθητῶν λαβεῖν, καὶ φησιν. οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι τουτέστιν οἱ πραγματευόντες τῷ ἱερῷ καὶ τοῖς περὶ αὐτῷ λειτουργίας ἐκτελοῦντες ἱερεῖς τε καὶ Λευῖται, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν. ἐκ εἴασεν ἐκ ὧν προσφερόντων, ἵνα μήτε τοῖς λαμβάνουσιν ἐντελίσῃ, μήτε τοῖς διδόντας ἐπάρῃ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἱεροῦ, φησιν. οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες. Ἱερὰ μὲν ἐργαζομένους τοὺς Λευίτας φησὶν, οἱ δὲ ἐπὶ καὶ ἐλάμβανον. θυσιαστηρίῳ δὲ παρεδρεύοντας, τοὺς ἱερέας, οἱ ἐκ ὧν θυμάτων εἶχον ἀφαιρέματα. τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται. πάλιν καὶ ὧδε τὸν αὐτὸν εἶπε τρόπον. οὐ γὰρ εἶασεν ἐκ ὧν θυόντων λαμβάνουσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου. μετὰ γὰρ τὸ προσενεχθῆναι, δεῖ ἔτι τοῦ προσενέγκαντος εἶναι, ἀλλὰ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. καλῶς τὸ συμμερίζονται. τὰ μὲν γὰρ ὁλοκαυτώματα ἐγίνετο, καὶ ὅλα μόνου τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ ἐκ ὧν θυομένων δέ, τὸ μὲν αἷμα προσεχεῖτο τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τὸ στέαρ ἐθυμᾶτο. ὧν δὲ κρεῶν ἀφαίρεμά τι ἐλάμβανεν ὁ ἱερεὺς, οἷον τὸν δεξιὸν βραχίονα, καὶ τὸ σπλάγχνον, καὶ τὸ ὄψυχρον. οὕτως καὶ ὁ κύριος. οὕτως, φησὶν ἔξενον, ἀλλὰ τῇ παλαιᾷ ἐπόμενος, οὐδὲν καινοτομῶν ἐποίησα. ὅρα δὲ, τὸ μέγιστον, ἔσχατον τέθεικεν. ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. καθάπερ ἐκεῖ οὐκ εἴασεν ἐκ ὧν προσενεγκάντων, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, οὕτως καὶ ὧδε οὐκ εἴασεν ἐκ ὧν μαθητῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ εὐαγγελίου. καλῶς δὲ τὸ ζῆν, δηλονότι ὅτι οὐδὲν ἕξεσιν ἄλλο λαμβάνειν, πλὴν τροφῶν καὶ ἐνδύματος. οὐδενὶ ἐχρησάμην τούτων. τούτων. ποίων; τῶν προδειγμάτων ὧν εἶπον, τοῦ νόμου, ὧν ἐπιταγμάτων τοῦ Χριστοῦ, ὅτι χρὴ λαμβάνειν τοὺς διδασκάλους, καὶ ζῆν ἐκ ὧν μαθητευομένων. Οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται ὧν ἐμοί. καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιμοι καύχημα. ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται.

Ἵνα μὴ

Οἰκουμ.

ἵνα μὴ νομίσωσι διατὸν αὐτὸν ταῦτα γεγραφηκέναι ὡς βουλόμενον ἀπάρτι τοῦ λοι
ποῦ λαμβάνειν, διορθοῦται αὐτό. οὐκ ἔγραψα ταῦτα ἵνα οὕτως, φησί, γένηται
ἐν ἐμοί, τουτέστιν ὡς τὰ πράδειγματα βούλεται, ὡς αἱ τοῦ κυρίου διατάξεις, οἷον ἵνα
λαμβάνω. καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀπρᾶγμονεῖν. ὅρα μετὰ πόσης τὸ λαβεῖν διακρούε
ται σφοδρότητος. καλόν μοι, φησί, μᾶλλον ἀπρᾶγμονεῖν, οἷον λιμῷ, ἢ ἵνα κενωθῇ
ἐμάταιόν μου τὸ ὑπὲρ τούτου γένηται καύχημα. ἵνα γὰρ μή τις λέγῃ, ὅτι ἡ ἐμὲ μὴ λαμ
βάνῃ, ἀθυμεῖ μᾶλλον καὶ ἀδημονεῖ ἐφ' οἷς οὐ λαμβάνει, καύχημα τὸ θρᾶγμα καλεῖ,
δεικνὺς πὼς ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ χαρὰν καὶ πεθυμίαν. Τίς γὰρ ἤμελλε κενῶσαι τὸ καύ
χημα Παύλου; ὁ πρέχων τί αὐτῷ ἢ τὸ εὐαγγέλιον. ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, φη-
σὶν, οὐκ ἔστι μοι καύχημα. τί οὖν ἔστιθι καύχημα; εἴπερ τις αὐτῷ, ἐπάγει, τὸ ἀδά-
πανον ποιῆσαι τὸ εὐαγγέλιον. τί οὖν; τοῦτο τὸ εὐαγγελίζεσθαι μεῖζον; οὐμηνοῦω, ἀλλὰ
τὸ εὐαγγελίζεσθαι ὡρίσθην, ἐπέτραμμαι, τὸ δὲ ἀδαπάνως, ἐμῆς φιλοτιμίας ἔρ-
Οἰκουμ. γον. οὐκ ἔστι μοι καύχημα. Καύχημα γάρ, φησιν, ὃ αὐτὸς ἐξ οἰκείας φιλοτιμίας ἐ-
πιδείκνυται, πὼς δὲ δεσποτικὴν ἐπαγὼν ὡς δοῦλος πιστὸς, οὐ λογιζόμενος ἐς οἰ-
κεῖον καὶ ἔρθωμα. ἤκουσε γὰρ τοῦ δεσπότου λέγοντος, ὅταν πάντα ποιήσητε, λέ-
γετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοι ἐσμὲν, ὃ ὠφείλαμεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν. τοῦτο οὖν
καύχημα, τὸ καθ' χρέος γινόμενον; ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται, ἐπειδὴ Χριστὸς
» ἐνετείλατο. Οὐαὶ δέ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. ἢ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω,
» μισθὸν ἔχω, ἢ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν μοί ἐστι μισθός; ἵνα εὐαγγε-
» λιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ, ἐς τὸ μὴ καθ' χρήσασθαι τῇ ἐξου-
» σίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Οὐαὶ δέ μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι.
παραβαίνω γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου. ἢ γὰρ ἑκὼν τοῦτο πράσσω, (πρῶτον; τὸ ἀδά-
πανον τιθέναι τὸ εὐαγγέλιον,) μισθὸν ἔχω, ὅτι καὶ τοῦ κυρίου λαμβάνειν ἐπιτρέψαν-
τος, οὐκ εἴληφα. ἢ οὕτως. ἢ γὰρ τὸ κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἐμῆς ἕως ὅλως φι-
λοτιμίας, καὶ οὐδεμίαμοι ἀνάγκη ἐκτὸς δεσποτικῆς ἐντολῆς ἐτέθειτο, ἑκόντος ἐπὶ
τούτῳ μισθὸν μέγαν ἤλπιζον, καὶ ἔξιν μοι ὡς ἐπὶ ἰδίῳ καταρτώματι καυχᾶσθαι.
ἢ δὲ ὡς διακονίαν καὶ πεπιστευθεὶς καὶ ἀνάγκην ἔχων ὑπηρετεῖν, τοῦτο πράσσω, οὐκέτι
ὅμοιος ὁ μισθός ἐστιν, οὐδ' ἔστιν ἐπὶ τούτῳ καυχᾶσθαι. ἐπὶ τίνι οὖν ἐστι λαμπρὸς ὁ
μισθὸς καὶ τὸ καύχημα; ἐφ' ᾧ κηρύσσειν μὲν ὡς πρόσταγμα τὸ εὐαγγέλιον, μηδὲν δὲ
ἐκτὸς κηρύγματος, μὴ δ' ὅσον ἀπὸ τοῦ ἔξιν λαμβάνειν, ἀλλὰ ἀδαπάνως καὶ δωρεὰν ὑπη
ρετεῖν τῇ διακονίᾳ. ἢ δὲ ἄκων εὐαγγελίζωμαι. ἄκων δὲ λέγει, ὅτι οὐκ αὐτὸς ἔργον ἦν
φιλοτιμίας τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ τοῦ χριστοῦ ἐπιταγή. ἐκ εἴτων, οὐκ ἔχω μισθὸν, ὡς ἄνω,
ἀλλ' οἰκονομίαν πεπίστευμαι, δεικνὺς ὅτι καὶ τοῦτο μισθὸς, ἀλλ' οὐχ' οἷος ἐκεῖνος τὸ, ἀδά-
Οἰκουμ. πανως κηρύξαι. ἢ οὕτως. ἢ μὲν ἑκὼν τοῦτο πράσσω, τὸ ἀδάπανον τιθέναι τὸ εὐαγγέ
λιον, μισθὸν ἔχω. ἢ δὲ ἄκων, ἐδὲ οὕτως σφάλλομαι. τί δήποτε; οἰκονομίαν γὰρ πεπί
στευμαι. τοὺς δὲ ῥᾳθύμως οἰκονομίαν πεπιστευμένους, ἔξεστι λαμβάνειν. ὁ γὰρ κς πρὸ
σέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέλιον κηρύσσουσιν, ἐξ αὐτοῦ ἐθίσαι. τοῦτο δὲ ἑκὼν καὶ ἄκων, αὕτη
διαφορά, ἑκὼν μὲν, ἔνθα καὶ λογισμὸς συνευδοκεῖ, ἀβαρῶς φέρου καὶ χαίρων ἐπὶ
τῷ νομοθέτῃ,

τῷ νομοθέτῃ, ἄκων δὲ, ὅταν μετὰ βίας καὶ ἀνάγκης τοῦ λογισμοῦ τοῦτο πράσσει. Τίς
οὖν μοί ἐστιν ὁ μισθός. ἐπειδὴ ἀσαφῶς ἠρώτα, ἑαυτὸν ἑρμηνεύει ποῖον αὐτῷ τὸ καύχη
μα. ἢ τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου. ἐξουσίαν λέγει παντα χοῦ, δεικνὺς
ὅτι οὐδὲ οἱ λαμβάνοντες σφάλλονται. ἐξουσίαν γὰρ ἔχουσι τοῦ λαβεῖν. ὅρα δὲ πὼς
ἀκριβειαν αὐτοῦ, ὅτι κατάχρησιν καλεῖ, πὼς ὅλως χρῆσιν, οἷον τὸ ὅλως λαβεῖν, τὸ
ἄλλοις ἀληθῶς ἀναμάρτητον, λέγεται αὐτὸς ἑαυτῷ ἥβλαβές, ἀντὶ ὡς βλαβερὸν,
ἀνὴ ἑαυτὸν ἀκριβάζων. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, πρόσεστηκε, δῆλονὸς τὸν διδάσκοντα ὀφειλὴν
» λαμβάνειν, τὸν δὲ προνοοῦντα, ἀμήν δὲ τὸν ἀργοῦντα. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων,
» πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς
» Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίοις κερδήσω, τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερ
» δήσω, τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεῷ, ἀλλ' ἔννομος Χῷ, ἵνα κερδήσω ἀνό-
» μους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγο
» να τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. τοῦτο δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινω-
» νὸς αὐτοῦ γένωμαί. Τὸ πλέον λέγει, ὅτι ἀμόνον ἔκ ἔλαβον, καὶ τοῖς ἐξουσίαν
ἔχων, ἀλλὰ καὶ ἐλεύθερος ὤν, καὶ μηδενὶ ὑποκείμενος, ἑκὼν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα
σώσω πολλούς. τοῦτο δὲ ἦλθον, τοὺς πλείονας. ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. εἶδες ἀ-
γάπην; κέρδος ἴδιον ἡγεῖται πὼς ἑτέρων σωτηρίαν. καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς
Ἰουδαῖος. λοιπὸν λέγει τοὺς τρόπους τῆς δουλείας. ἔκ εἶπε δὲ Ἰουδαῖος ἐγενόμην,
ἀνὴ ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα δείξῃ ὅτι οἰκονομίᾳ ἦν τὸ γινόμενον. πρότερον γέγονεν ὡς Ἰου-
δαῖος; ὅταν πλείτεμε Τιμόθεον, ὅταν ἀγνισάμενος ἦσθα τῷ ἱερῷ μετ' ἐχόντων
πὼ ἐυχήν. ἵνα γὰρ τοὺς ὄντας ἀληθῶς Ἰουδαίους κερδήσῃ, ἐγένετο ὡς Ἰουδαῖος. πῶς;
ὅτι ἢ μὴ πλίτεμε μὴδὲ ἠγίσθη, ἐδὲ τούτῳ ἔπεισεν Ἰουδαίους ὅτι ἔχῃ τὸ νόμου,
ἔκ ἦλθε πρὸς αὐτῷ, ἐδὲ ὡς ἀρχάτῃ, ἔ δὲ λόγων ἐκοινώνησαν. πῶς δὲ ἵνα σώσαι τοὺς
μὴδὲ πείσοντας, μὴ δὲ ἀκούοντας τὰ αὐτοῦ διδαχῆς, ἀνὴ ὡς βέλτιμα αὐτὸν νομι-
ζομένους; ΑΛΛΩΣ. Ἐγένετο τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ὅτε ἐν τῷ ἱερῷ ἠγίσατο Ἰσιδώρῳ.
ἐ ἔθυσε, ἐ πλιτεμὼν τὸν Τιμόθεον, Ἰουδαίοις πέτρμφε διδάσκαλον, διὰ πλιτομῆς,
τὴν πλιτομὴν ἀναιρῶν. διὸ ἔκ εἶπεν, Ἰουδαῖος, ἀνὴ ὡς Ἰουδαῖος. τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος,
ὅτε Ἀθηναίοις διημηγόρων, ἔκ ὢν τοῖς πεφιῶν, ἔ δὲ ἄνευ τὸ νόμου διειλέχθη, ἀνὴ ἄνευ
βωμοῦ τὴν πραίνεσιν ἐποίησατο, ἄνευ τὸ οἰκείων αὐτῇ δογμάτων χειρούμενος, ὅτε εὗρεν
βωμὸν τῷ βωμῷ, ἐ ὅς τις ἐστὶν ἄγνωστος θς. διὸ ἔκ εἶπεν ἄνομος, ἀνὴ ὡς ἄνομος. τὸ δὲ, μὴ ὢν
ἄνομος θῷ ἀνὴ ἔννομος Χῷ, ἢ ὡς ἀδιάφορον εἶπεν, (ἐπὶ γὰρ μιᾶς ἕως, ἔκ ἔστι δια-
φορὰ,) ἢ ἔ τὸ βεβιασμένον λέγῃ, οἶμαι τοῦτο μηνύειν, τὸ μὴ μόνον τὸ νόμον πεπλη-
ρευθαι τὸν τῷ πατρὶ, παράτινων ἐπιγραφόμενον καὶ διὰ πὼ ἕξιν ὧν μανθανόντως
ἔ διὰ πὼ ἀξίαν τοῦ διδασκάτου νηπίοις μᾶλλον ἁρμόζοντα, ἀνὴ καὶ κατὰ τὸν τοῦ Χρι-
στοῦ ἥμερον καὶ τέλειον νόμον. ἔκ ἄνομος καθ' τὸν παλαιὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ ἔννο-
μος καθ' τὸ εὐαγγέλιον. οὐκ ἔξω τοῦ νόμου, ἀνὴ καὶ ἔνδον τῆς χάριτος, ἔκ ἐμοίχευ-
σα διὰ τὸν νόμον, ἀνὴ οὐ δὲ εἶδον ἀκολάστως διὰ τὸ εὐαγγέλιον. ἔκ ἐφόνευσα διὰ τὸν
φόβον, ἀλλὰ καὶ ὀργῆς ἐκράτησα διὰ τὸν πότον. ὁ μὲν γὰρ τὸν παλαιὸν φυλάξας,

γὰρ ἰῶ ἄνομος θεοῦ, ὁ δὲ τὸν νέον, ἔστι καὶ ἔννομος Χῦ. ταῦτα δέ φησιν, γὰρ ἀπολλῶν μὲν τῷ πρῶτον νόμον, τῷ ἰῷ δὲ τὸ εὐαγγέλιον, ἀμφὰ πρὸς τὼ ὧν πολλῶν ὑπόνοιαν καὶ δόξαν ἀφορῶν. πάντα γὰρ τὰ τρῶτα, τὰ ἰοῦ ἐστι, ἐ τὰ τ ἰοῦ τὰ πρῶτα. ΑΛΛΩΣ.

Θεοδωρ. Ἰουδαίοις ὡς οἶμαι, τοὺς μηδέπω πεπιστευκότας καλεῖ, ὑπὸ νόμον δέ, τοὺς τὸ εὐαγγέλιον μὲν δεξαμένους, ἔτι δὲ τῇ τ νόμου φυλακῇ προσδεδεμένους. ἐ δὲ τούτους γάρ τι καὶ Διὰ ἐκείνους, καὶ τῆς νομικῆς καθάρσεως ὧν Ἱεροσολύμοις ἠνέσχετο, ἐ ὃν τῇ Λυκαονίᾳ τὸν Τιμόθεον περιέτεμε, καὶ ἄλλα μυρία πράττων ὠκονόμησεν. ΑΛΛΩΣ. Τοῖς ὑπὸ νόμον. ὑπὸ νόμον λέγει, τοὺς δὲ Ἰουδαίων πιστεύσαντας, ἔτι δὲ τὸ νόμου ἐχομένους. πότε δὲ λέγονεν ὡς ὑπὸ νόμον; ὅτε εἶπεν αὐτῷ οἱ ἀμφὶ Ἰάκωβον, ὁρᾷς ἀδελφὲ πόσαι μυριάδες εἰσὶν οἱ πεπιστευκότες; καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου. τότε γὰρ ἠγνοήθη διαὐτούς. ὅρα δὲ πάντα χοῦ τὸ, ὡς, προσκείμενον, ἵνα δείξῃ ὅτι οἰκονομικῶς ταῦτα λέγονεν. ΑΛΛΩΣ. Τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος. ἀνόμους λέγει, τοὺς μὴ ὄντας ὑπὸ τὸν Μωσέως νόμον, τοὺς δὲ ἐθνῶν, οἷς καὶ αὐτὸς ἀποφοιτῶν συγκατέβαινε τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῶν, καὶ πολλὰ τῶν μεγάλων δογμάτων ὑκ ἐξέφαινεν, ἡδέως αὐτοὺς μὴ βασάζοντας. οὕτως οἶμαι, φησὶν, ἐλόμην πρὸς αὐτούς, ὡς μὴ ὢν ὑπὸ τοὺς νόμους τοῦ Χριστοῦ. ἵνίκα γὰρ πρὸς Ἀθηναίους ἐδημηγόρει, γὰ τρανῶς ὡς περὶ θεοῦ διελέχθη τὸ τοῦ Χῦ, ἀπὸ ὡς περὶ ἀνοῦ ἡλοῦ. γὰρ γὰρ ἐχώρουν τοιοῦτόν τι ἀκούειν. ὑπενόησαν γὰρ ἀὐτὸν ἕνα τῶν παρὰ ξένοις πεπαιδευμένων, οἷος ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Ἀσκληπιὸς, καὶ οἱ λοιποί. μὴ ὢν ἄνομος θεῷ. εἶτα ἵνα μὴ νομίσῃς μεταβολὴν γνώμης γεγονέναι, ἐπάγει, μὴ ὢν ἄνομος θεῷ, τουτέστιν ἄνευ νόμων θεοῦ, ἀπὸ ὢν νόμος Χῷ, τουτέστιν ἔννομος ὑπάρχων Χῦ. σημειωτέον δὲ τὸ ῥητὸν, γὰ ἐμὶ ἄνομος θεοῦ, ἀπὸ ἔννομος, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐστεῖν θῦ, (τοῦτο γὰρ ἡ ἀκολουθία,) εἶτα Χῦ. ἆρα Χς ὁ θς. τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής. καὶ γὰρ μέχρι τούτων ἦσαν, φησὶν, ἀμφὰ καὶ τοῖς ἀσθενέσι περὶ πίστιν ὡσάυτως ἀσθενὴς γέγονα. πῶς γὰρ γὰρ ἂν οὕτως ὅταν δυνηγορῶν γὰ τρανῶς ὡς περὶ θεοῦ τοῦ ἰοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ἐμνημόνευεν; καὶ ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους, ὅτε τοὺς διακρινομένους φαγεῖν κρέα διὰ ὧν ἐνίων κρεῶν πρατήρισιν, τούτων τῇ ἀσθενείᾳ συγκαταβαίνων, οὔτε αὐτὸς τούτοις ἐσθίτιμα, καὶ τοῖς ἄλλοις ὀχλήσιν αὐτοῖς ἐπάγειν ἐκώλυεν; τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα. καὶ σώσῃμως ἦσαν, τοῖς πᾶσι γέγονα οἷόσαν, οὔτε πάντας σώζειν προσδοκῶν, (εἰ γὰρ ἂν οὐκ ἦν οὕτως θαυμαστὸν,) ἀπὸ ἵνα καὶ ὀλίγους σώσω. τὸ δὲ πάντως, καὶ πρὸς προτροπὴν κεῖται ὧν κηρυσσόντων. ὡσπερ γὰρ, φησὶ, πάντας σωθῆναι δυσχερές, οὕτω καὶ τὸ μὴ πάντας σωθῆναι. τοῦτο δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον. εὐαγγέλιον, φησὶ, τοῦ διὰ τὸ εὐαγγελίου σῳζομένους, ὡς καὶ ἄνω ἔλεγον, ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῶ, τουτέστιν ἐκ ὧν αὐτῷ πεπιστευκότων. τοῦτο δὲ ποιῶ, διὰ τοὺς ἐκ τοῦ εὐαγγελίου πιστεύσαντας. ἵνα σωθῶ, φησι, κοινωνήσαι αὐτοῖς ὧν ἀπεκειμένων αὐτοῖς ἀγαθῶν, πάντα ἐποίησα καὶ ποιῶ. ὅρα τὸ πεινοφροζύνης ὑπερβολήν. ταῦτα δὲ ἔλεγον, γὰ ἐπειδὴ μαθητὴν τινα ταῦτα ἐπρατ᾽ον, ἀπὸ ἵνα ἐκείνους ἐπαισάσηται πάντα ποιεῖν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀδελφῶν οἰκοδομῆς, ὡς καὶ ἐκεῖνος ἐποίῃ.

Φωτ. Οὐκ οἴδατε

» Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲ τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βρα
» βεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. πᾶς γὰρ ὁ ἀγωνιζόμενος, πάντα ἐγκρατεύε-
» ται ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτως
» τρέχω ὡς γὰ ἀδήλως, οὕτως πυκτεύω, ὡς γὰ ἀέρα δέρων, ἀπὰ ὑπωπιάζομου τὸ σῶμα
» ἐ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι. Μετὰ τὸ δεῖ-
ξαι δεῖν συγκαταβαίνειν τοῖς ἀσθενέσι δι᾽ ὧν εἶπεν, ἐλόμην ὡς Ἰουδαῖος, ὡς ἄνομος.
ὡς ἀσθενὴς, ἵνα τοὺς τῆς ἀληθείας ὄντας οὕτως σώσω, λοιπὸν πολεμικώτερον αὐτοῖς
διαλέγεται. τὸ δὲ παράδειγμα τοῦτ᾽ εἶπε, γὰ δεῖξαι θέλων ὅτι ἐκ πάντων εἰς ζῆλον ἦσε
ται, ἀπαγε, ἀπὰ δεικνὺς ὅτι γὰ ἀρκεῖ πιστεῦσαι μόνον, ὥσπερ γὰρ ἐκείνοις τὸ δραμεῖν,
ἀπὰ χρὴ αὐτοὺς ἀγῶνα μὲ χρὶς αὐτοῦ τοῦ βραβείου, ἤγουν τ στεφάνου. ἢ γὰρ ἐ γνῶσιν ἔχε
τε, φησι, τῆς πίστεως, ἢ μὴ μᾶλλα τῆς ὧν ἀδελφῶν ἀγάπης ἔχετε, γὰ δεῖν ὠφεληθῆσε
σθε. τοῦτον γὰρ ἐ ἄνω τ λόγον ἐγύμνασεν. οὕτως τρέχετε, ἵνα καταλάβητε. γὰ ἆρα
καταλιπόντες ἦσαν. πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος. διδάσκει ἐ τὸν τρόπον, πῶς ἄντις κα
ταλάβοι. πάντα, φησὶν, ἐγκρατεύε), ῥυτέσιν γὰ χὶ τοῦτο μὲ ἀντέχε), τοῦτο δὲ οὔ. τοῦτο
γὰρ, τὸ ὄντως ἀγωνίσασθαι, τὸ, πάντων ὧν αἱρεῖσθαι ἐ ῥᾳστώνην φύλαξ γένεσθαι, ἐ ἀπέ
χεσθαι πάντων ὧν πονηρῶν ἐ ἐναντίων. οὕτως γὰρ ἀληθὴς ἀγωνιστής. ἵνα φθαρτὸν στέ
φανον λάβωσιν. ἐκ τίνος ἆς τὸ ἔλαττον συγκρίσεως αὔξει τὸ πρᾶγμα. ἢ οἱ ἀγωνιζό-
μενοι, φησὶν, ἐν τῷ σταδίῳ πάντα ἐγκρατεύονται ἵνα μὴ τ ἰσχνὸν ἐκλύσωσι φθαρτ᾽ ἐφιέ
μενοι στεφάνου, πῶς ἡμεῖς οἱ ἄφθαρτον προσδοκῶντες, γὰ μᾶλλον ἐγκρατευσώμεθα
ἐκ πάντων τ βλαπτόντων; ἐγὼ τοίνυν. λοιπὸν ἑαυτὸν ἆς μέσον φέρει, οὗτος ἀρίστος
τρόπος διδασκαλίας, ἑξεαυτ᾽ εὑρεῖν τὰ παραδείγματα. ἐγὼ τοιγαροῦν, μὴ γνώσεως
πρέχω, γὰ χὶ ἀδήλως, τουτέστιν γὰ ἔχω ἐ μάτην ἐ πρὸς γέννα σποράν, ὡς ὑμεῖς, φησὶν,
οἱ μάτην πρέχοντες. τί γὰρ ὑμῖν, φησὶν, ὄφελος ἐκ᾽ τελειότητα διδάσκειν
θαι ἐν τῷ τὰ ἡδωλόβυτα ἐσθίειν, ἤτις σου τελειότης βλάψει τὸν ἀδελφόν; ἀπὰ γὰρ
ἐγὼ οὕτως, φησὶν, ἀπὰ ὧν καιρῷ ἐ συγκαταβαίνει κέχριμαι, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ.
ὡς γὰρ ἀέρα δέρων. οὕτως πυκτεύω ἐ ἀγωνίζομαι γὰ χ᾽ ἵνα δέρω ἀέρα. ἔχω γὰρ τίνα
δέιρω, τὸν Διάβολον. ὑμεῖς δὲ τῇ πίσει πρέχοντες, ἐ ταῖς πολεμίαις πυκτεύοντες,
ἆς γὰρ ἂν δέον κέχρισθε. ἀπὰ ὑπωπιάζομου τὸ σῶμα. οὐκ ἀφίημι, φησὶ, τῇ γαστρὶ ἐ
τῷ σώματι τὰς ἡδονὰς, ἀπὰ προσφέρω αὐτὸ ἐ ὑπηρέτω. τοῦτο γὰρ λέγει τὸ ὑπωπιάζω
ἐ δουλαγωγῶ, τουτέστι δαμάζω ἐ ὡς δοῦλον ἄγω. γὰρ γὰρ συμβάλλεται, φησὶ, μοι τὸ
κηρύξαι μόνον, ἀν μὴ ἐ τὰ π᾽ ἐμαυτὸ πράσχωμαι. ταῦτα δὲ λέγων, αἰνίττεται αὐ-
τοῖς καὶ γαστριμάργοις, καὶ ὅτι γὰ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ πιστεῦσαι μόνον, ὥσπερ γὰρ ἐμοὶ τὸ κη
ρύξαι, ἐὰν μὴ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰς ἡδυμίας αὐτ᾽ δουλώσητε.
» Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν ἀδελφοὶ, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τ νεφέλω ἦσαν,
» ἐ πάντες διὰ τ θαλάσσης διῆλθον, ἐ πάντες εἰς τὸν Μωσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέ
» λῃ ἐ ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἐ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνικὸν ἔφαγον, ἐ πάντες τὸ αὐτὸ πό
» μα πνικὸν ἔπιον. ἔπινον γὰρ ἐκ πνικῆς ἀκολουθούσης πέτρας. ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ χς.

Καταλέγῃ λοιπὸν, πόσον ἠξιώθησαν Ἰουδαῖοι ἀπὸ θῦ δωρεῶν, καὶ δείκνυσι μετὰ

δωρεὰς παῦλος, τοὺς πολλοὺς μὴ ἀρέσαντας θεῷ. ταῦτα δέ, φησι, πείθων ὅτι ὠφελεῖ ἐκείνοις χάριν ὤνησε τὸ ῥοῦν τῶν ἀπολαῦσαι δωρεῶν, ἐπειδὴ τοῦ παρ' ἑαυτοῖς μὴ ἔσχον τὸ, οὕτως γάρ ὑμᾶς ὠφελήσει ἡ πίστις καὶ τὸ μυστήριον ἀπολαῦσαι πνευματικῶν, ἢ μὴ εἰ ἀξίοις ἐσωθῆτε πράξητε τοῦ θεοῦ χάριτος. Ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες. ὁ γὰρ λόγος, Γενναδίου. ὡσὰν τοῦ προθέσεως τοῦ παλαιοῦ, φασὶ δεῦσαι αὐτῷ βούλεσθαι τὰ προσήκοντα, δεικνὺς καὶ κείνοις καθάπερ ὧν τινι τύπῳ τοῦ ἰδίου ἀξιωθέντας. οὕτως γὰρ καταλλήλου φανομένου τοῦ προδείγματος εὐρίσκειν δικαίως αὐτοῖς προσῆκον μὴ τὸ ὅμοια πλημμελεῖν, ἵνα μὴ τὸ ὅμοια πείσωνται. τὸ μὲν οὖν ὑπὲρ τοῦ νεφέλην αὐτοὺς γενέσθαι, δήλωσις ἦν τοῦ τοῦ πνεύματος χάριτος. ἐκείνους τε γὰρ ἡ νεφέλη σκιάζουσα, τοῦ Αἰγυπτίων βλάβης ἀπήλλαττε, εἰ ἡμᾶς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος, τῆς δαιμονικῆς ἐξαίρουσα πλάνης. τὸ δὲ διὰ τῆς θαλάττης αὐτοὺς διελθεῖν, ἔοικε κατὰ τὸ τοῖς ἡμετέροις. ὅπερ γὰρ ἐκείνοις ἡ διὰ τῆς θαλάττης πάροδος διάβασις, τοῦ μὲν πολεμίων αὐτοὺς παντελῶς ἀπαλλάξασα, βεβαίαν δὲ τοῦ λοιποῦ τὴν ἐλευθερίαν δωρησαμένη, τοῦ ἡμῖν πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἐχθροὺς τοὺς δαίμονας, τὸ βάπτισμα λέγομεν. τὸ δέ, εἰς τὸν Μωσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ, σημαίνει ὅτι καθάπερ ἐκεῖνοι τούτων τυγχάνοντες ὑπεσχόντο τοῖς Μωσαϊκοῖς νόμοις βιοῦν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ βαπτίσματι τὴν ἐν ὑποθέσεως κομιζόμενοι πίστιν, συνθήκας ὁμολογίας τιθέμεθα τοῦ κυρίου τὰς ἐντολὰς φυλάττειν, ὥσπερ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εἶπον πρὸς Μωσῆν ὅτι εἴπερ ἡμῖν ὁ θεὸς εἴσεται πρόσωπον μετὰ τὴν διάβασιν τῆς Ἐρυθρᾶς. ὑπὲρ τῶν νεφέλων. λέγει γὰρ ὁ Δαυίδ, Διεστόρεσε νεφέλην εἰς σκέπην αὐτοῖς, καὶ πῦρ τοῦ φωτίσαι αὐτοῖς τὴν νύκτα. εἰς τὸν Μωυσῆν ἐβαπτίσαντο. τοῦτέστι τῷ Μωσεῖ ἐκοινώνησαν τῷ βαπτίσματι. ἐπειδὴ γὰρ τὸ βάπτισμα κοινωνεῖν ἡμᾶς ποιεῖ τῷ θανάτῳ τοῦ Χυ, τὸ τοῦ αὐτοῦ ὧν εἶπεν θαυμάτων κοινωνῆσαι Ἰουδαίους, βάπτισμα καλεῖ. βούλεται γὰρ τὸν τύπον ἐγγὺς ἀλαζόνειν τοῦ ἀληθείας. διὸ καὶ τῷ αὐτῷ ῥήματι ἐχρήσατο τοῦ κοινωνίαν τοῦ ἐν τῇ θαλάττῃ διόδου βάπτισμα προσειπών. Εβάπτισε Μωϋσῆς καὶ πρὸ τούτου ὑπὸ νεφέλῃ καὶ θαλάττῃ. τύπος ἦν ὡς καὶ Παῦλος δοκεῖ, ἡ θάλασσα τοῦ ὕδατος, ἡ νεφέλη τοῦ πνεύματος, τὸ μάννα, τοῦ τῆς ζωῆς ἄρτου, τὸ πόμα, τοῦ θείου πόματος. Εἰς ἐκεῖνον, φησὶν, ἀφορῶντες καθαιρόμενοι, ἀφῆκαν ἑαυτοὺς τῷ θαλάσσῃ ῥείθρῳ βαπτίζεσθαι. εἶτα καὶ ὑπὸ τῆς νεφέλης ὡσαύτως ἐκείνῳ κατακολουθοῦντες ἐσκιάζοντο. ἢ γὰρ καὶ τῷ ὕδατι ἐναλύφθησαν, ἀλλ' οὖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χώρῳ τοῦ ὕδατος γεγονότες ἐπρέουντο, ἐν ᾧ ἀναγκαίως διαπρεομένοις ὅλῳ καταβαπτίζεσθαι τῷ ὕδατι, κατὰ φύσιν ἔχοντος τοῦ ὕδατος. Οἰκουμ. Εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσαντο, φησὶν, ἐπειδὴ αὐτὸν ἰδόντες ἀναλύοντα καὶ τῆς διαιρέσεως τῆς θαλάσσης ἐμιμήσαντο. ὥσπερ οὖν πρωτοστάτης αὐτοῖς τούτου γέγονε Μωϋσῆς. ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ τῇ θαλάσσῃ. καὶ γὰρ σωτηρίαζοντο τῷ Μωϋσεῖ ὑπὸ τῆς νεφέλης, καὶ σωτηρίζευον Μωϋσεῖ, διαιρεθείσης τοῦ θαλάσσης. Θεοδωρ. τὸ αὐτὸ βρῶμα πνικόν. Πνικὸν καλεῖ τὸ βρῶμα καὶ τὸ πόμα, ὡς αὐτοῦ πνεῦμα ἀμφοῖν δηλοῦντος τοῦ Μωσέως καὶ τοῦ ἀπορρήτου αὐτοῦ πραγόντος δύναμιν. λέγει δὲ περὶ τοῦ μάννα καὶ τοῦ κρέως, καὶ περὶ τοῦ ὕδατος. ἔφαγον. οἷον τὸ μάννα, ὥσπερ ἡμεῖς τὸ σῶμα Χυ. πόμα πνικόν. οἷον τὸ ἐκπηγὸν ἀκροτόμου πέτρας ἀναβλύσαν ὕδωρ, ὥσπερ ἡμεῖς τὸ αἷμα Χυ. ἡ γὰρ καὶ αὐτὴ τοῖς ἐκείνοις τοῖς

νοις τὰ πνευματικὰ, ἀλλὰ πνικῶς πρέχοντα. ἡ γὰρ φύσεως ἰσχὺν ἀκολουθία τοῦ δόσις, ἀλλὰ χάριτος πνικῆς. Ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας. αὐθητικὴν μὲν οὖν ἡ πέτρα δηλονότι, τὸ ὕδωρ τοῖς Ισραηλίταις ἀναβλύσασα, οὐ γὰρ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν τὸν ἔβλυσεν, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ καθ' ὑπέρβασιν προύσης αὐτῇ πνικῆς πέτρας, ἐξ ἀκολουθούσης τῇ χρείᾳ τῶν διψώντων. τυτέστι πρὸς τὰ ἐκείνων σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν πάντα μᾶλλον προύσης καὶ μᾶλλον παρούσης, καὶ σωτηρμύλις αὐτῶν τῷ βουλήματι. ἐν πρὸ μὲν τὸ ὕδωρ, ἵνα διάβασιν αὐτοῖς, ἴσα πέτρας στερεούσης, πρὸ δὲ τοῦ χρεὼν, ἵνα ῥεῦσιν ἐκ προφανῶς αὐτοῖς ἄφθονον γεωργούσης, ἄλλοτε δὲ τὴν πέτραν ἵνα ὑδάτων γονὰς ἀναπομούσης. διὸ ἱκότως λέγουν τὴν ἐκ πνευματικῆς πέτρας πεῖν. αὕτη γὰρ ἦν ἡ τὴν αὐθητικὴν ἵνα ὑδάτων λύσασα πηγάς. Τίς δὲ ἦν ἡ πνικὴ, φησιν, ἐκείνη πέτρα, ἣ πάσι τοῖς πανακολουθοῦσα, ἐκ πρὸς τὴν ἑκάστου καιροῦ χρείαν τῆς φύσεως ὧν πραγμάτων μεταποιοῦσα ἐκ συμμεταβάλλουσα; Τίς; φησι. δηλονότι ὁ Χριστὸς, ὁ ἐκ νῦν ἡμᾶς τὰ ὁμοία ἐκ μείζω ἐπιδεικνύμενος. ἐστὶ δὲ τὸ ἀκολουθούσης ἐκ ἑτέρως ἐκλαβεῖν. ἡ γὰρ νοητὴ πέτρα, ἤτοι ὁ Χς, ἡ μόνον τὰ ἐρημία αὐτοῖς παδόξως ἐβράβευσεν, ἀλλὰ ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἠκολούθει ἐ ἑαυτῷ, πραωτέρους τούτους καὶ μείζονα, τὸν Ισραηλίτων ἐνεργεῶν, ἀλλὰ ἐ νῦν ἡμῖν τοῖς πιστοῖς ἀκολουθούσης. ὥστε εἶναι καὶ σωτέχναν τῆς αὐτῆς πνοίας καὶ τοῦ αὐτοῦ δεκατόρου καὶ θυ, τότε μὲν τὴν παλαιᾷ θαυμαρυργήματα ἐ τὰς ἐνεργείας, ἐ τὰ ἐν τῇ καινῇ. ἐκπνικῆς. ἐπειδὴ εἶπε, πνικὸν τὸ πρᾶμα, οὐδὲν εἶχε παλλαγμένον ὥσπερ τὸ Μάννα, ἀλλ' ὕδωρ ἦν κοινόν. ἐ οὕτως ἐκτὸς τρόπου τῆς ἀναβλύσεως, κατασκευάζει αὐτὸ πνικόν. ἡ γὰρ οἰκείᾳ φύσει ἡ πέτρα αὐτὸ ἀνεδίδου. ἦ γὰρ τοῦτο ἦν, ἔδει ἐ πρὸ τούτου ἀναδίδοναι, ἀλλ' ἑτέρας πέτρα πνευματικὴ τὸ πᾶν ἐνήργει, ἥτις ἦν, φησὶν, ὁ Χς. ἀκολουθούσης. τὸ ἀκολουθούσης δηλοῖ, τὸ ἀεὶ συμπῖνον τοῦ Χυ πνᾶ, ἐ πάντα θαυμαρυργοῦν. Ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτοῦ ἐυδόκησεν ὁ θς. κατεφρόθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγένηθησαν, ἵνα μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς ἐκεῖνοι ἐπεθύμησαν. μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθάπερ τινὲς αὐτῶν. ὡς γέγραπται, ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. μηδὲ πορνεύωμεν καθάπερ τινὲς αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χν, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ ὀφεων ἀπώλοντο. μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. Πάντες ὧν εἶπεν θαυμάτων καὶ δωρεῶν ἠξιώθησαν, ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσι, φησὶν, εὐ ἐβουλεύσατο ὁ θς. τοῦτο γὰρ τὸ ἐυδόκησε. καίτοι μεγάλων ἦσαν ἠξιωμένων δωρεῶν. ὁρᾶτε οὖν, φησι, μήπως καὶ ἐφ' ὑμῶν εὖ βουλεύσεται ὁ θς, ἢ ἐ ἠξιώσατο πολλῶν δωρεῶν, ἐὰν μὴ ἄξιον βίον πράξητε. πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἀπώλοντο. πῶς οὖν, φησιν, ὑπὲρ τοῖς πλείοσιν ἐυδόκησεν; ἵνα μὴ δόξῃ αὐτοῖς πανωλεθρίαν πεφυτεύειν, ἢ δηλονότι τὸν Ιησοῦν καὶ τὸν Χαλὲβ καὶ τοὺς νέους ὧν Ἰουδαίων ὑοὺς, ἐ ἧς τῶν μοσχολατρείαν (πλείω ὧν δισμυρίων ἐ τρισχιλίων) μεσιτεύσαντος τοῦ Μωσέως. κατεφρόθησαν. τὸ καθεφρόθησαν, τῶν ἀφνιδίαν αὐτῶν ἐ πλείστην ἀπώλειαν δηλοῖ. τύποι ἡμῶν ἐγένηθησαν. ὥσπερ γὰρ ὁ βαπτισμὸς ἐ τὸ βρῶμα

Φωτ.

ϵ᾽ τὸ γρμα τύ πρι ἦσαν ἡμῶν, οὕτως ϵ᾽ ὁ ὁλεθρος τύ πος ἰῶ ἡμῶν, ἁγ τὸ μὴ ρῖς ἴσοις
πραξαντας τῷ ἴσα παθεῖν. καθὼς ἐκεῖνοι ἐπεθύμησαν. καὶ ὁ Δᾶδ φησι. καὶ
ἐπεθύμησαν ἐπιθυμίαν ῥῶ τῇ ἐρήμῳ. καθίσαντες γρ᾽ οἱ Ιουδαῖοι ἔκλαιον ϵ᾽ εἶπον,
τίς ψωμεῖ ἡμᾶς κρέα; ἐμνήσθημεν γῆ ἰχθύας οὓσ᾽ ἠσθίομλν ῥῶ Αἰγύπτῳ δωρεάν, ϵ᾽ γῆ
Σικύους, ϵ᾽ τῇ Πέπωνας, ϵ᾽ τὰ Πράσα, ϵ᾽ τὰ Κρόμμυα, ϵ᾽ τὰ Σκόροδα. νυνὶ δὲ ἡ ψυ
χὴ ἡμῶν καπάξηρος. ὐδὲν ωλὴν ἁγ τὸ Μάννα οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. μὴ γ᾽ ἠδωλολάτραι
γένεσθε. τῦτο ἡρέματως γῆ τὰ ἠδωλόθυτα ἐσθίοντας ἀνίπῃ), δεικνὺς ὅτι ϵ᾽ ἐκεῖνοι
ὐπὸ γαφριμαρχίας ἦλθον ἁγ ἠδωλολατρείαν. ϵ᾽ ὑμεῖς, φησιν, ὐπὸ γαφριμαρχίας αὐλὰ
μᾶλλον, ἢ ὐπὸ τελειότητος ἐλάβετε, ὥσπ᾽ ἐκεῖνοι χρόσις φήσαντες πορί᾽ τ μόσχου ἔπαι
ξον χορέυοντες ἐμπρσθεν αὐλοῦ, καὶ ἔλεγον, οὗτοι οἱ θεοί σου Ισραὴλ, οἵτινες ἀ-
νεβίβασάν σε ἐκγῆς Αἰγύπτου. τινὲς δὲ τ παίζειν, ἀντὶ τ ἠδωλολατρεῖν, ϵ᾽νόησαν.
μηδὲ πρνέυωμεν. πάλιν εἶπεν ἁμαρτίαν ἄλλην, ὐπὸ γαφριμαρχίας πιπτομέ-
νην. λέγραπται γῦ βιβλῳ ἀριθμῶν. ϵ᾽ κατέλυσεν Ισραὴλ γῦ Σατείμ. ϵ᾽ ἐβε-
βηλώθη ὁ λαὸς ἐκπρνεῦσαι ἁγ τὰς θυγατέρας Μωάβ. ϵ᾽ ἐκάλεσαν αὐτῆ᾽ ἐπὶ τὰς
θυσίας τ ἠδώλων αὐτ. ϵ᾽ ἔφαγν ὁ λαὸς τ θυσιῶν αὐτ, ϵ᾽ προσεκύνησαν τοῖς ἠδώ
λοις αὐτῶν. ϵ᾽ ἐτελέσθη Ισραὴλ τῷ Βεελφεγώρ, ϵ᾽ ὠργίσθη θυμῷ κῦ τῷ Ισραὴλ. ϵ᾽
εἶπε κῦ τῷ Μωσῆ. λάβε πάντας τοὺς ἀρχηγοὺς τ λαοῦ ϵ᾽ παράδειγμάτισον αὐτοὺς τῷ
κυρίῳ ἀπέναντι τ Ηλίου, ϵ᾽ ἀποστραφήσεται ἡ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου ἀπὸ Ισραὴλ. ϵ᾽
εἶπε Μωσῆς τοῖς φυλαῖς Ισραὴλ, ἀποκτείνατε ἕκασος τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ τὸν τετελε-
σμένον τῷ Βεελφεγώρ. τότε ϵ᾽ ὁ Φινεὲς υἱὸς Ελεάζαρ, σπεξεκέντησε τῷ Ζαμ-
βρῆ ϵ᾽ τὴ γυναικὶ Χάσβι, καὶ ἐλθόντα οἱ τεθνικότες ἐν τῇ σκηνῇ ἑκατοντάδες χιλιά
δες. τινὲς δὲ τ ἀντιγραψάντων τὸ παλαιὸν, ἑκατοντέσσαρας ἔθεσαν. μὴ δὲ ἐκπει-
ράζωμεν τὸν Χν. ἀνίπῃ) αὐτῆ᾽ ὅτι σημεῖα ἐποίησεν πράξοντες τ Χριστόν. Κα
θὼς ϵ᾽ οἱ Ιουδαῖοι ἁγ Ωρ τὸ ὄρος. κυκλώσαντες γρ᾽ τ γῶ Εδὼμ, καὶ ελάλησαν κτ᾽ θῦ
ϵ᾽ κῦ Μωσῆ λέγοντες. ἵνα τί ἀνήγαγες ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου ἀποκτεῖναι ϵν τῇ ἐρήμῳ,
ὅτι γὰρ ἔστιν ἄρτος γὰρ ὕδωρ; ἡ δὲ ψυχὴ ἡμῶν προσόχθισεν ϵν τῷ ἄρτῳ τῷ δρακέντῳ.
καὶ ἀποστέλλει κῦς ἁγ τ λαὸν τὰ Οφεις τὰ θανατῶντας, ϵ᾽ ἔδακνον τ λαὸν, ϵ᾽ ἀπέθα
νε λαὸς πολὺς τ ὑῶν Ισ. μὴ δὲ γογγύζετε. ἀνίπῃ) αὐτῆ᾽, ὅτι ϵν τοῖς πειρασμοῖς
γ᾽ γινναίως ἔφερον, ἀλλὰ μῦ γογγυσμοῦ. γὰρ τὸ παθεῖν ὑπ᾽ Χῦ μόνον μέγα, ἀλλὰ καὶ
τὸ εὐχαρίστως παθεῖν, ὡς ὁ Ιωβ. ἐγόγγυσαν ϵ᾽ Ιουδαῖοι ἁγ Μαρρᾶ, δηλ. ὕδωρ. πικρὸν
γὰρ ἦν. πάλιν ἐγόγγυσαν γκόντες ὕδατος, ὅτε Μωσῆς ϵ᾽ Ααρὼν ἐκελεύθησαν ἐξαγα-
γεῖν ὕδωρ ἐκ πέτρας, ϵ᾽ πατάξας αὐτ ὁ Μωσῆς εἶπε. μὴ ἐκ τ πέτρας ταύτης ἐξαγά
γομεν ὕδωρ; πάλιν ἐγόγγυσαν ὅτε ἐπέμφθησαν τινὲς ἐκ τ λαοῦ κτ σπιόντας τ γῆν
Χαναάν. πάλιν ἐγόγγυσαν ὅτε ἐκέλευσε Μωσῆς τῷ λαῷ πρῖναι σάλπιγας ἀργυ
ρᾶς ὥστε δι᾽ αὐτ σημαίνειν. ϵ᾽ ὠτῷ ἐξαίρειν τ Κιβωτ, ἐγόγγυζον οἱ λαοὶ, ϵ᾽ ἐυθὺς κα
τεκάη μέρος τ παρεμβολῆς, ϵ᾽ ἐκλήθη ὁ τόπος ἐμπυρισμὸς, ϵ᾽ ἤυξαν Μωσῆς ϵ᾽ ἐπαύ-
σαντο ἡ τιμωρία, ἣν ϵ᾽ λέγει ὁ μέγας Παῦλος ὀλεθρον, τυτέστι, δύναμίν τινα τιμωρόν.
» Ταῦτα δὲ πάντα τύπι συέβαινον ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν ἁγ ὅις
τὰ τέλη

» τὰ τέλη τ αἰώνων κατηντησεν. ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ. πφασμὸς
» ὑμᾶς γκ εἴληφεν, ἢ μὴ ἀνθρώπινος. πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὃς γκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι
» ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ πὸν ἔκβασιν, τὸ δύνασθαι ὑμᾶς
» ὑπενεγκεῖν. Τύπος ἐκεῖνα καλεῖ, δηλονὸς μείζονος αὐτῆ κολασθήσεσθαι. ὥσπ᾽
γὰρ ἐπὶ τ δωρεῶν ἡ ἀλήθεια τ τύπου μείζων, οὕτως πάντως ϵ᾽ ἐπὶ τ τιμωριῶν.
ἁγ ὃς τὰ τέλη ὧν αἰώνων. ϵ᾽ ἐκτὸς ἐφικνεῖται αὐτοῖς τὸ τέλος, ϵ᾽ ὡς ἐκεῖ αἰώνιας τιμω
ρίας, πλέον αὐτοὺς ποιεῖ. ἡδὺ γὰρ, φησι, τὰ τέλη ὧν αἰώνων καπλώτησε, ϵ᾽ ἡ ἡμέρα
δηλονότι τῆς τιμωρίας. ἢ γὰρ ἐκεῖνοι ἅμα ϵ᾽ ἅμα ἐτιμωροῦντο, σὴ ἰδοὺ καὶ ὑμῖν, ἔφθα
σεν ἡ ἡμέρα τ τέλους. τὸ δὲ καπλώτησεν, οἷον ἔφθασε. ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι.
πάλιν τῆ᾽ ἐπὶ τῇ γνώσει μέγα φρονοῦντας ἀνίπῃ). ἢ γὰρ ϵ᾽ ἑστάναι, φησί, νομίζῃς, ἐυ-
λαβοῦ μὴ πέσῃς. αὐτὸ γὰρ τὸ φαρρεῖν ὡς ἔσπικας, χδὲ ἑστάναι ἐστίν. ἢ δὲ ϵ᾽ ἔσπικας, ἐυ-
χερὴς ἐξ ἀπονοίας ἡ πτῶσις. πφασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν. ἐπειδὴ ἐφόβησεν αὐτῆ᾽
ἡ πὼν, βλεπέτω μὴ πέσῃ, πολλοὺς δὲ ἦσαν ὑπενεγκόντες ἤδη πφασμοὺς, ἵνα μὴ
λέγωσι, ϛὶ ἡμᾶς φοβεῖς; πολλῶν ἡμῖν χωμῦ πειρασμῶν ϵ᾽ κινδύνων γ᾽ πεπτώκα
μεν, καὶ νῦν ἔχομεν πεσεῖν; φησὶν, γκ εἴληφεν ὑμᾶς πειρασμὸς μέγας, ἢ μὴ μικρός.
ἀνθρώπινον γῆ τὸν μικρὸν καλεῖ. πιστὸς δὲ ὁ θεός. ρυτέσιν ἀληθής. ἐπιγκιλα-
τρῆ᾽, δεῦτε οἱ κοπιῶντες ϵ᾽ ἀναπαύσω ὑμᾶς, ἤγουν τῇ πειραζομένους. ὑπὲρ ὃ δύ-
νασθε. ἀναλόγως, φησὶ, τῇ ὑμῶν δυνάμει, συγχωρεῖ τὸν πειρασμὸν ἔρχεσθαι, μᾶλ-
λον δὲ πᾶς πφασμὸς μείζων ἡμῶν, ἢ μὴ Χριστὸς βοηθεῖ. ἀλλὰ πιστεύω ϵἰς τῷ πφ-
ρασμῷ. Τοῦτο διχῶς ἐστὶν ἐκλαβεῖν, ἢ ὅτι τὸν πφασμὸν συγχωρῶν ἐπελθεῖν, Φωτ.
αὐτίκα ϵ᾽ διασκεδάζει ϵ᾽ πάνει αὐτὸν, ὥστε ϵ᾽ ὑμᾶς δύνασθαι διὰ τὸ ὀλίγον χρόνον ἐ-
νοχλεῖν ὑμῖν, ὑπενεγκεῖν αὐτὸν, ἢ ὅτι εἰς τῷ πφασμῷ πιστεύσει ϵ᾽ τ ἐπὶ τῇ ὑπομονῇ
ϵ᾽ καρτερίᾳ ἔκβασιν, ρυτέσι πιστεύσει ἡμᾶς αὐτίκα καρτερικοὺς ϵ᾽ ὑπομεῖναι ἱκανοὺς,
ὥστε μηδὲν ὑμᾶς ἐκτὸς πειρασμοῦ βλάπτεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ϵ᾽ μεγάλα κερδαίνειν.
ϵ᾽ πὸν ἔκβασιν. ἔκβασιν λέγει πὸν πλήρωσιν ϵ᾽ πᾶσιν, διὰ τὸ σωνηθῆναι ὑμᾶς ὑπε
νεγκεῖν, ὡς ἢ ἔλεγε. ὃς πιστεύσει σωζόμενος τῇ πφασμοῖς τοῖς πρας λαβεῖν, διὰ τὸ δυ-
» νηθῆναι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν. Διόπ᾽ ἀγαπητοί μου φεύγετε ἀπὸ τῆς ἠδωλολα-
» τρείας. ὡς φρονίμοις λέγω, κρίνατε ὑμεῖς ὅ φημι, τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλο-
» γοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τ αἵματος τ Χριστοῦ ἐστι; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία
» τ σώματος τ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν. οἱ γὰρ πάντες ἐκ
» ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. βλέπετε τὸν Ισραὴλ κατὰ σάρκα. οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας
» κοινωνοί τ θυσιαστηρίου εἰσί; Θεραπεύει λοιπὸν αὐτῆ, πολλὰ αὐτ καθαψάμε-
νος. ὅρα δέ. οὐκέτι διὰ μόνων τῶν βλαβίων τ ἀσθενεστέρων ἀδελφῶν κωλύει αὐτῆ ἐ-
σθίειν τὰ ἠδωλόθυτα, ἀλλὰ ϵ᾽ αὐτὸ καθ᾽ ἑαυτὸ τὸ ἐσθίειν διαβάλλει, ἠδωλολατρείαν τὸ
πρᾶγμα καλῶν. ὡς φρονίμοις λέγω. ἐπειδὴ ὄρεξε τὸ ἐσθίειν ἠδωλόθυτα, ἠδωλολα
τρείαν τὸ πρᾶγμα προσειπών, ϵ᾽ διατοῦτο καθάψατο αὐτ, λοιπὸν πειρᾶται θερα-
πεῦσαι τὸ τραχὺ τ λόγου, καί φησιν, ὑμεῖς φρόνιμοί ὄντες, κρίνατε τὸ πρᾶγμα, καὶ
ἔχετε εὑρεῖν αὐτὸ ἠδωλολατρείαν. τοῦτο δὲ πρὶν καὶ αὐτοῖς πρὸς ὑπευθύνοις καθί-

ξει Δικαιας, δ ἡμεις ὅτι σφόδρα θαῤῥεῖ τοῖς οἰκείοις λόγοις ὡς ἀληθέσι. καὶ λοιπὸν κατασκευάζει ἐδωλολατρας ὀντας καὶ κοινωνοὺς ἐδώλων τοὺς ἐσθίοντας τὰ ἐδωλόθυτα. τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας. ποτήριον εὐλογίας φησὶ, τὸ ποτήριον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃ εὐλογοῦμεν, ὃ μετὰ χεῖρας ἔχοντες εὐλογοῦμεν τὸν χαρισάμενον
Οἰκουμ. ἡμῖν τὸ αἷμα αὐτοῦ, φυτέσιν εὐχαριστοῦμεν. ἢ ὃ εὐλογοῦντες κατασκευάζομεν. οἶδας ὃ λέγω. οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστι; σωάσει γὰρ ἡμᾶς τῷ Χριστῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ, ὡς μέλη τῇ κεφαλῇ, δηλ. τῆς μελλούσης. τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν. ὅσπερ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ οὐ κατέπαυσεν ὁ κς, ζόσοις γὰρ αὐτοῦ, φησιν, οὐ σωτριβήσεται,) οὕτω δηλ. ἡμᾶς ὑπομένει κατακλώμενος, ἵνα σωάσῃ ἡμᾶς ἑαυτῷ. ΑΛΛΩΣ.
Φωτ. Ἀπόδειξις ἐστὶ τοῦ ἠρημένου τὸ ἐπαγόμενον. πόθεν γὰρ δῆλον, φησὶν, ὅτι τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ ἐστι, φυτέσιν ὅτι ἡ κοινωνία ἡμᾶς τοῦ σώματος σωάγει τοῦ χριστοῦ; πόθεν δῆλον; ὅτι ἓν σῶμα ἐσμεν οἱ καλούμενοι οἱ πάντες χριστῷ σωασπόμενοι ὡς τοῦ κοινοῦ σώματος κεφαλῆ. ἢ οὖν μὴ τῷ σώματι αὐτοῦ καὶ τῷ αἵματι ἡς κοινωνίαν σωαγόμεθα, τίνι ἂν ἑτέρῳ ἓν σῶμα ἦμεν καὶ ἐκαλούμεθα; ὅτι εἷς ἄρτος. ἐπειδὴ εἴτε κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ κυρίου. (δοκεῖ δὲ, τὸ κοινωνοῦν ἕτερον εἶναι πῆ ἐκεῖνο ὃ κοινωνεῖ. ὅνωῦ θέλει δεῖξαι ὅτι οὐ κοινωνοῦμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα ἐσμὲν Χριστοῦ οἱ πάντες, ὥσπερ ἀμέλει σῶμά ἐστι τῆς κεφαλῆς τὸ λοιπὸν σῶμα. καθάπερ γάρ, φησιν, ὁ ἄρτος ἐκ πολλῶν κόκκων εἷς ἄρτος γίνεται, οὕτως καὶ ἡμεῖς, φησι, πολλοὶ ὄντες, ἓν γινόμεθα σῶμα Χριστοῦ. ἢ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. εἶτα ἐπάγει καὶ λογισμὸν τοῦ γινόμεθα σῶμα Χριστοῦ. τί γάρ ἐστι, φησιν, ὁ ἄρτος; δηλονότι σῶμα Χριστοῦ. τί δὲ γίνονται οἱ μεταλαμβάνοντες; δηλονότι σῶμα Χριστοῦ. μετέχοντες γὰρ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰ ἡμεῖς ἐκεῖνο γινόμεθα, ἐπειδὴ εἷς ἄρτος ὁ Χριστός. ἐκ πολλῶν γὰρ κόκκων πῆ παδείγματος ὁ ἄρτος γινόμενος, καὶ ἡμεῖς οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ ἑνὸς μεταλαμβάνοντες, γινόμεθα ἓν σῶμα χριστοῦ. ἐπειδὴ γὰρ ἡ παλαιὰ ἡμῶν σὰρξ ἐφθάρη ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδέησεν ἡμῖν σαρκὸς νέας. βλέπε τὸν Ισραὴλ κατὰ σάρκα. ὑμεῖς γὰρ, φησι, κατὰ πνεῦμα ἐστὲ Ισραὴλ. οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας; καὶ ἐρώτησιν ἀνάγνωθι. ἐπειδὴ δὲ μέρος πῆ θύματος δίον τὸ στέαρ κατεκαίετο ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, τῇ ἐκτὸς αὐτὸ θύματος ἐσθίοντας, κοινωνοὺς ἐκάλεσεν οὐ τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τ θυσιαστηρίου.

» Τί οὖν φημί; ὅτι εἴδωλόν τι ἐστιν; ἢ ὅτι εἰδωλόθυτόν ἐστιν; ἀλλ' ὅτι ἃ θύει τὰ ἔθνη, Δαι
» μονίοις θύει καὶ οὐ θεῷ. Μὴ γὰρ τ τό, φησι, λέγω, ὡς ἐχόντων τινὰ ἰσχὺν ὧν ἐδώλων ἢ ὧν θυομένων αὐτῶν, καὶ διατοῦτο σωαμένων ἢ ὠφελῆσαι ἢ βλάψαι; οὐχί, φησιν, οὐδενὸς ἐστὶν ἄξια, οὐδέν ἐστιν. ἐπειδὴ γὰρ ἐπιστυδαιολογήσατο πῆ ὧν ἐδώλων, ἐφοβήθη μὴ νομίσωσιν ἔχειν τινὰ ἰσχὺν αὐτά. ὅτι εἴδωλον τί ἐστιν.

Φωτ. Οὐχ ὅτι ἐστί τι τὰ εἴδωλα, διατοῦτο κωλύω ὧν ἐδωλοθύτων γίνεσθαι. περιέρηται γὰρ ὅτι ὧν μὴ ὄντων ἐστὶ καὶ ἀνυπάρκτων καθ' ὑστέραν, καὶ οὔτε βλάπτω οὔτε ὠφέλειαν ἔχουσιν ἰσχὺν περιποιοῦσί τινι. ἀλλὰ διατοῦτο κωλύω, ὅτι δηλ. ὧν ἐδώλων τοῖς Δαίμοσι προσάγεται ἡ θυσία. πῶς οὖν οὐκ αὐτόθεν βδελυκτὸν καὶ φευκτὸν τὸ μεταλαμβάνειν

τὸ μεταλαμβάνειν Δαιμονικῆς θυσίας; καὶ δ' αὐτῆς αὐτοῖς ἐκείνοις ἔρχεσθαι ἐς κοινωνίαν; εἶτα καὶ δηλ. τῆς προθέσεως τῆς κυριακῆς τραπέζης τὸ κυριακοῦ ποτηρίου, μᾶλλον ἐλέγχει τὸ ἄτοπον ὧν νενομίκασιν ἐδωλόθυτα. ἐ ὅρα τὸ ὀφὺν, καθ' ἀρχὰς μὲν ῥήματος ἢ ὥσπερ ὧν ἐλέγχων, ποιῶν δὲ, ὡς ἐνταῦθα, λίαν πικρῶς ἐπεμβαίνει. ἃ θύει τὰ ἔθνη. οὐ λέγω ὅτι ἔχουσι τινὰ ἰσχὺν τὰ εἴδωλα, ἀλλ' ὅτι, φησὶ, τὰ θύματα οὐ θεῷ, ἀλλὰ Δαίμοσι θύεται. μὴ γένοιτο πρέπει γὰρ τὰ μυστήρια τοῖς θεοῖς. καὶ γὰρ ἡ ἐ βασιλικὴ μετέχεις τραπέζης, ἐ ταύτην ἀφεὶς πῆ τὰς ὧν κακῶν ἔπρεχεις, εὖ ἐποίεις; οὐχ ὅτι ἔβλαπτον ἢ ὠφέλει ἐκείνη, ἀλλ' ὅτι ἀνύβριζες τὴν βασιλικὴν
» τράπεζαν. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς ὧν Δαιμόνων γίνεσθαι. οὐ δύνασθε
» ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον Δαιμονίων. ἢ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέ
» χειν, καὶ τραπέζης δαιμονίων. ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ
» ἐσμέν; Εἰ γὰρ οἱ τῆς μυστικῆς μετέχοντες τραπέζης κοινωνοῦσι Χριστῷ, οἱ Δαιμόνων μετέχοντες τραπέζης δηλονότι Δαίμοσι κοινωνοῦσιν. οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν. ἐπειδὴ ἐνταῦθα προαίνέσεως ἥρηκε, ἢ θέλω ὑμᾶς κοινωνοὺς ὧν Δαιμόνων γίνεσθαι, ἵνα μὴ ἡ προαίνεσις καθ' ὑφρονηθῇ, νῦν ὡς ἐνταῦθα ἀπὸ προφάσεως αὐτὸ τέθεικεν ἡ ὧν, ἢ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον Δαιμονίων. οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης Δαιμονίων. ἐκ μόνων ὧν ὀνομάτων κυρίου καὶ Δαιμόνων, κατεσκεύασε πῶν κώλυσιν. ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ κρείττονες αὐτοῦ τέθεικεν. ἢ ὠφελούμεθα καὶ πλακιζόμεθα τὸν θεὸν, ἢ δύναται καλάσαι ἡμᾶς; εἶτα ἐς τὸν ἐς ἄρτον ἀπαγωγὴν ἐξέρχεται. μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ
» ἐσμὲν καὶ πειράζομεν καὶ πλακιζόμεν; Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει.
» πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέ
» ρου ἕκαστος. πᾶν τὸ ὧν Μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν
» συνείδησιν. τοῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Ινα μή τις εἴπῃ αὐτῷ, ὅτι μετὰ καθαρᾶς ἐσθίω συνειδήσεως, ἔξουσίαν ἔχω τοῦτο ποιεῖν, ἐπάγει. ναί φησι, πάντα μοὶ ἔξεστιν, ἐπειδὴ αὐτεξούσιος πρὸς θεοῦ γέγονας, ἀλλ' οὐ πάντως ὅτι ἐ συμφέρει τὸ ἐσθίειν. ὁδῷ γὰρ πρεβαίνων, διάθεσιν σχοίης πρὸς τὰ εἴδωλα τῶν κοινωνεῖν ὧν τραπεζῶν αὐτῶν. ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. τοῦτο ὡς πρὸς τοὺς βλαπτομένους ἀδελφούς. ἢ γὰρ καὶ ἔξεστί, φησὶν, ἀλλ' οὐκ οἰκοδομεῖ τ ἀδελφόν σου τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ καὶ καταλύεις. μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω. μὴ γὰρ τοῦτό, φησι, μόνον ζήτει, ἢ καθαρᾶς σὺ ἐσθίῃς συνειδήσει, ἀλλ' ἢ τὸν ἀδελφόν σου ὠφελεῖ τὸ μνημόνευον. πᾶν τὸ ὧν Μακέλλῳ. ἐπειδὴ πολὺν κατέτεινε λόγον πῆ ὧν ἐδωλοθύτων, ὡς λοιπὸν αὐτοὺς, ὡς ἥκοι, καὶ τὰ ἐ ἀγοράς, ὥνια πωλούμενα φοβουμένους ὡς ὄντα ἐδωλόθυτα, ἀπάγει αὐτοὺς τοῦ τοιούτου φόβου. ΑΛΛΟΣ. Τὸ ἀντιπίπτειν δοκοῦν λύει. ἐπεὶ δὲ μὴ σφοδρότερος τ ἐδωλοθύτων κατέδραμε, ἐ τῇ ἐσθίοντας ἐποτίμησεν, ἵνα μή τις εἴπῃ, πῶς; ἀπροσκόπους ἄρα δεῖ ἡμᾶς ἐ τῶ ἀγορᾶς κρεῶν ποιεῖσθαι; ἢ ἀναγκαῖον σκοίνιμεν ἂν πρυτένεσθαι τὰς ἀγοράς; ἐ ἐπρωτᾶν ἐ ἀνακρίνειν μήτε ἐδωλόθυτον ἔσῃ; ἢ ὡς ποιῶν ἡμῶν συγκλείσομεν ἐ σωτελάσομεν τὸν βίον; ἵν' οὖν μὴ ποιῶ τὸ-

νὲς ἀντιτείνειν ἔχοιεν, πεφηνάσας αὐτὸς δῆλωσιν τῆς λύσεως, καί φησι. μήτε τὸ τῦ ἀγορᾶς ἀναγκαῖον εἶναι πραιτεῖσθαι, μήτε τὸ ἀνακρίνειν καὶ ἐπερωτᾶν, ἆρα ἡδωλόθυτόν ἐστιν ἢ οὔ; ἀλλ' ἐκείνων ἀπέχεσθαι μόνον, περὶ ὧν τις φήσας ἐμήνυσεν ἡδωλόθυτα εἶναι. Πᾶν τὸ ἐν Μακέλλῳ, φησὶν, ἐσθίετε, μηδὲν διακρίνοντες καὶ τὸ συνειδὸς, μηδὲ ἀνακρίνοντες καὶ ἐπερωτῶντες διὰ αὐτὸν, ἵνα ταύτην ἀμφίβολον οὖσαν θεραπεύσητε. οὐ γὰρ ἐβούλετο δυσπόλυτον αὐτοῖς τὴν μετάληψιν πρασκευάσαι τῆς τροφῆς, ἵνα μὴ ἐκτύπου ὀλιγωρήσαντες, τὸ πᾶν τῆς ἀκριβείας ὡς ἀδιάφορον τῆς ἐντολῆς οὔσης, εἰς τὸ φυλαχθῆναι πραλύσωσιν. μηδὲν ἀνακρίνοντες. μὴ ἀνακρίνοντες τοὺς πωλοῦντας, μὴ ἆρα ἡδωλόθυτόν ἐστιν; ὡς πλὴν πόρνοι τὴν συνείδησιν, καὶ καθαρίσαι αὐτὴν ἐθέλοντες. ἀγορά, φησιν, ἀζητήτως τὸ ἐπ' ἀγορᾶς ἐσθίετε. μηδὲν διὰ τὴν συνείδησιν ἀνακρίνοντες. τουτέστι μηδὲν ἕνεκεν αὐτῆς ἐπερωτῶντες καὶ ἀνακρίνοντες. δεῖ γὰρ αὐτὴν καθαρὰν καὶ ἀδιάκριτον ἐσθίοντας ἔχειν, καὶ μὴ δεῖσθαι πληροφορίας ἄλλης τῆς ἀπὸ τῆς ἀνακρίσεως. τῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ. ἡ γὰρ ἡ γῆ τῦ κυρίου ἐστὶ, διὰ λογότητα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, οἷον πάτε κρέα καὶ οἱ καρποί. ἡ οὖν τῦ κυρίου ἐστὶ, τί ἀνακρίνῃς; Εἰ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ τῦτο ἡδωλόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίετε, δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν. τῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Καλῶς τὸ θέλετε. οὔτε γὰρ προτρέψασθαι, οὔτε ἀπετρέψασθαι αὐτοὺς ἠβούλετο. μηδὲν ἀνακρίνοντες. διατί; ἵνα μὴ τῇ πλείῃ, φησὶ, πορισργίᾳ, νομισθῆτε διὰ ταύτην τὰ εἰδώλια. διὰ τὴν συνείδησιν. ὡς θέλοντες, φησὶ, καθαρὰν φυλάττειν ὑμῶν τὴν συνείδησιν. ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ. ἵνα τί μηκέτι ἐσθίωμεν; καὶ φησιν, ἀληθῶς μὲν πάντα τῦ κυρίου ἐστὶν, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ γῆ ἐξ ἧς ἐκβλύσει ταῦτα, ἀλλ' ἐὰν φάγητε, τὴν συνείδησιν τῦ μηνύσαντος βλάπτετε. σκανδαλισθήσεται γὰρ, τί δήποτε ἀκούσαντες, χλευάσουσιν. τῦτο δὲ λέγει, φοβούμενος μήπως νομισθῶσιν ὡς ἰσχὺν τῶν ἡδώλων ἐχόντων γίνεσθαι τὴν κώλυσιν. τῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ. σὺ μὲν γὰρ οἶδας ὅτι τῦ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἐὰ τῆς τῶν ἡδώλων ἀσθενείας καταφρονεῖς. ἐκεῖνος δὲ τὴν πλάνην δεδουλωμένος, βλάβην ἐντεῦθεν καρπῦται, ἡδωλωθύτων σε κρεῶν μεταλαμβάνειν ἡγούμενος. τῦτο γὰρ διδάσκει τὰ ἑξῆς. ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; ἐλευθερίαν καλῶν τὴν χάριν τῆς πίστεως. ἡ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; ᾗ ὅσιον, φησὶν, ἄλλον λοιδορεῖσθαι διὰ τὴν ἐμὴν τελειότητα. ΑΛΛΩΣ. ἐπειδὴ ἀνωτέρω ὅτε τὸ τῦ Μακέλλῳ πωλούμενα ᾔκουσεν ἐσθίειν, ἐπήγαγε, τῦ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, τουτέστι τὰ τῦ αὐτῇ πάντα. ταῦτα γάρ ἐστι τὸ πληροῦντα αὐτὴν, καρποί, καὶ ζῶα, καὶ τὰ ὅμοια. εἶτα προϊὼν λέγει. ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ ὅτι ἡδωλόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίετε, ἵνα μή τις εἴπῃ, τί οὖν, νῦν οὐκ ἔστιν ἡ γῆ τῦ κυρίου καὶ τὸ ἐν αὐτῇ; ἀλλ' ὅτε μὲν οὐκ ἐκώλυες ἐσθίειν τῦ κυρίου ὤν, νῦν δὲ οὐκ ἔστιν; ἵνα μὴ οὖν μὴ δῷ τὸν λέγειν τινί, πάλιν τίθησι τὸ αὐτὸ καὶ φησι. τῦ κυρίου μὲν ἡ γῆ καὶ τὰ τῦ αὐτῆς, ὅταν προσθῇ τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν αὐτῦ, οὐδεὶ χαίρειν ἔτι, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν αὐτῦ, οὐδεὶ χαίρειν ἔτι. ἡ γὰρ τῦ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, αὐτὸς δὲ δεινὸς πρίσει ὑμᾶς ἔχειν ῥώσεως, καὶ ταύτης διὰ αὐτὸν ἀπέχεσθε τῆς ἡδωλοθύτου φοίνικος. ἡ ἐπεὶ τῦ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ ἐν αὐτῇ, πολλῷ μᾶλλον καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ῥῶν αὐτῆς. διὰ γοῦν τῦτον τὸν μηνύσαντα ὅς ἐστι τῦ κυρίου, καὶ τοὺς ἄλλους ἵνα μὴ μηνύοντας ἀκούσαντας ἵνα μὴ βλαβῶσι, μὴ ἐσθίετε. τῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὰ ῥῶν αὐτῆς, καὶ δεῖ ὡς ὁμοδούλων φρονπίζειν ὧν ἐν αὐτῇ. ᾗ γὰρ ὅτε μὲν ἔδει φαγεῖν, τῦτο ἔδει ἐννοεῖν, ὅτε δὲ μὴ ἐσθίειν, τῦτο προρᾶν, ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντας, καὶ ὅτε εὐχαρίστως ἐσθίειν, ὡς τῦ κυρίου πρασχόντος ἡμῖν εἰς βρῶσιν ταῦτα, καὶ νῦν ἠκότως μὴ ἐσθίειν, ὡς φυλαπομένους σκανδαλίζειν τοὺς τῦ κυρίου δούλους καὶ ὁμοδούλους ἡμῶν. Συνείδησιν δὲ λέγω, οὐχὶ τὴν ἑαυτῦ, ἀλλὰ τὴν τῦ ἑτέρου. ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; ᾗ δὲ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι, ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτέ τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. Συνείδησιν. τὴν τῦ Ἕλληνος τὴν καταμηνύσαντος, ἵνα μὴ βλαβῇ. ἵνα τί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται; ἵνα μή τις εἴπῃ, διὰ μὲν τὴν τῶν ἀδελφῶν συνείδησιν ὧν βλασφημούμεθα, καλῶς φαγεῖν κωλυόμεθα, περὶ δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ξυνειδήσεως αὐτῶν ἃ δεῖν φρονπίζειν, φησί. τὶς γὰρ χρεία ἵνα τὸ ἐλευθεριόν μου, τουτέστι τὸ ἀπραάκτον μου καὶ ἐλεύθερον βρωμάτων πρατηρήσεως, κρίνηται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; τουτέστι καταμρίνηται, ὑπὸ τῆς τῦ Ἕλληνος συνειδήσεως; ἐρεῖ γὰρ, ὡς ἦκός. μῦθοι τὰ Χριστιανῶν, τὰ εἰδώλια δοκοῦσι βδελύττεσθαι, καὶ τὰ ῥῦ αὐτοῖς θυόμενα προθύμως ἐσθίουσιν. ᾗ δὲ ἐγὼ χάριτι μετέχω. διὰ τὴν χάριν τῦ θεοῦ, τὴν οὕτως μου τὴν ψυχὴν ὑψηλὴν πρίσασαν, ὡς περιεῖναι μηδενὶ τοιούτῳ μολύνεσθαι. θαῤῥῶν οὖν τῇ χάριτι τῦ θεοῦ ἐσθίω. Εἰ σύ, φησιν, ἐκ χάριτος θεοῦ λέγονας τέλφος, ὥστε ἡδέναι μηδὲν εἶναι τὰ εἰδώλια, καὶ καταμρτυρίζεσθαι, ὡς λέγεις, ἔχεις τὴν ψυχὴν, εἰς τὸ μηδὲν πραβλάπτεσθαι, καὶ μεταλαμβάνειν βουληθεὶς ὧν ἡδωλοθύτων, τί βλασφημεῖσθαι σαυτὸν πρασκευάζεις, καὶ διὰ τῦ τὴν πίστιν καὶ τὸν θεόν; καὶ τότε ἐπ' ἐκείνῳ, ὑπὲρ οὗ μᾶλλον ὤφειλες εὐχαριστεῖν, τελειωθεὶς τὴν διάνοιαν; αὐτὸς δὲ ἐφ' ἑαυτῦ τὸν λόγον ἐσχημάτισε, μετριώτερον τὸν ἔλεγχον ποιῶν. εἶτα ἐπάγει, εἴτε ἐσθίετε καὶ ἑξῆς. καὶ ὅτε ὧν ἐλέγχων ἔπαυσε, τότε τὸν ἐξ ἑαυτὸν λύσας μεσχηματισμὸν, ἐξ εὐθείας αὐτοῖς παραινεῖ λέγων. εἴτε ἐσθίετε καὶ ἑξῆς. ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ. ἐγώ, φησιν, ὑπὲρ τῦ χάριτι θῦμοι τὴν ψυχὴν ὑψηλὴν ἐν ἀμείλικτον ὑπάρχειν, εὐχαριστῶ ἐσθίων. διὰ τῦτο λέγει, μετέχων εὐχαριστῶ. διὰ τί οὖν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ, τουτέστιν ὑπὲρ τῆς χάριτος τῦ θεοῦ, ἀπὸ ὧν Ἑλλήνων βλασφημοῦμαι; ἐροῦσι γὰρ ἔρωνας τινὰς καὶ ψευδολόγους τὰ μὲν εἰδώλια διὰ τὴν ἀπροφεφομένους, κοινωνοῦσι δὲ ὧν ἐκεῖσε πραπεζῶν. εἴτε οὖν ἐσθίετε, οὕτως, φησὶ, πάντα πράττετε, ἵνα τῦ δοξάζεσθαι τὸν θεὸν ἀφορμὰς πρέχητε. ὡς πάγκαλον νῦν γίνεσθαι, καὶ ἀδοξίαν τῇ πίστει προστρίβεται καθὼς εἴρηται. Ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τῦ θεοῦ, καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν

Τοῦ αὐτοῦ.

Φωτ.

Θεοδωρ.

Φωτ.

Φωτ.

11 » μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτῦ συμφέρον, ἀλλὰ τῶν πολλῶν ἵνα σωθῶσι. μιμηταί μου γίνεσθε
» καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. Ἀπρόσκοποι, φησὶ, γίνεσθε μηδεμίαν μηδενὶ φόρτον προσφέροντες
ἀφορμήν. ἔστω δὲ τοῦτο, ἐὰν μήτε Ἕλλην, μήτε Ἰουδαῖον σκανδαλίζωμεν, μήτε
μὴν τὴν ἀδελφούς. οὕτω γὰρ ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ. ὅρα δὲ τὸ μεῖζον, ἔσχαρ εἶναι
τε. καὶ γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐφέλκεσθαι προσήκει πρὸς τὴν πίστιν, ἢ μὴν καὶ τὴν ἀ-
δελφὴν διώκειν. σημαίνει δὲ ἐκ τούτων τῶν ῥημάτων πάντας σκανδαλιζομένους ἐκ τοῦ
ἔθους αὐτὴν ἠδωλόθυτα. καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. εἶτα ἐπεισῆλθ' ὀλυσχερὴς ἐπόι-
ζησις, (ὑπευθύνους γὰρ αὐτοὺς ἐποίησε καὶ τῆς Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων βλά-
βης,) ἑαυτὸν εἰς παράδειγμα τίθεικεν, εὐπαράδεκτον ταύτην κατασκευάζων τὸν
λόγον. πάντα πᾶσιν ἀρέσκω. ὡς ἔφ' ἑτέρων, εἰς πάντα πᾶσιν ἀρέσκω ὥστε καὶ ἄνω ἐλεύ-
θερος, τοῖς πᾶσι μέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτῦ. ὡς ὅταν
ἔλεγχω, ἢν χρήμην ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου καὶ τῶν
συγγενῶν μου. τοῦτο γὰρ μίμησις Χριστοῦ, τὸ μὴ ἑαυτῦ, ἀλλὰ τῶν πολλῶν κήδεσθαι.
ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν. Τὸ τῶν πολλῶν, φησι, συμφέρον, ἤτοι τὸ ἐμαυτῦ. ἐπιδείκνυ-
Φωτ. νιοι ξητῶν μὲν τὸ τῶν πολλῶν, ἄλλοι μὲν ἵνα κερδήσωσιν αὐτῶν πρὸς εὐνοιαν, ἢ
τὸ σῴζεσθαι λυσιτελοῦν, οἱ δὲ ἵνα πρὸς αὐτῶν ἐπανορθωθῶσιν, οἱ δὲ ἵνα ἄλλου τινὸς ἐπιτύ-
χωσι τοιούτου, αὐτὸς δείκνυσιν ἐφ' ὅτῳ αὐτοῖς ἐπουδάσθη ἀρέσκειν, καίφησιν, ὅτι
ἢ τὸ ἐκείνοις συμφέρον καὶ οὐχ' ἁπλῶς συμφέρον, ἀλλ' ἔτι σαφέστερον, ἵνα σωθῶσι,
Κεφ. ϛ'. » φησί. Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ἀδελφοί, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέ-
» δωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ
» κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι. κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ. κεφαλὴ δὲ Χριστοῦ ὁ θεός. πᾶς
» ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν
» αὐτοῦ. πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ,
» καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. ἓν γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. Μέμφεται
αὐτοῖς ὅτι αἱ μὲν γυναῖκες, ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καὶ οὐ χρῶνται ἐν προσφέροντες.
οἱ δὲ ἄνδρες καὶ ἐκόμων, καὶ κατακεκαλυμμένοι ἦσαν τὴν κεφαλήν, ᾗ τῇ ἐυχῇ καὶ
προφητείᾳ, ἅπινα Ἑλληνικῶν ἦν ἐθῶν. ἀνιᾶται δὲ ὅτι καὶ πρὸν, περὶ τούτων
αὐτοῖς διέλεκτο, ὧν οἱ μὲν ἐπείθησαν, ὅις καὶ ἐπαινεῖ, οἱ δὲ οὔ, πρὸς οὓς πρὸ τῶν
φησιν. ἡδέτις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν. ὅτι
πάντοτέ μου μέμνησθε. καίπερι περὶ τοῦ μὴ κομᾶν ὁ λόγος αὐτῷ, μὴ δὲ κεκαλύ-
φθαι ᾗ ἐυχῇ καὶ προφητείᾳ τὴν κεφαλήν. τῶς οὖν φησιν ὅτι πάντοτέ μου μέμνη-
σθε; πρόφασιν εὔλογον λαβών, ἐπαίρει τοὺς ἐπαίνοις αὐτούς. πρὸς μὲν τοὺς ὑπακού-
σαντας ὁ λόγος αὐτῷ, οὐχὶ πρὸ τῶν μὴ ὑπακουσάντων. θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι. πρὸς
τοὺς πεισθέντας τῷ λόγῳ τούτῳ διαλεγόμενος, τοὺς ἀπιστήσαντας διορθοῦται μὴ
δεῖν κεκαλυμμένῃ εὔχεσθαι κεφαλῇ. ἐπιφέρει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν. παντὸς ἀνδρός.
πιστοῦ δηλονότι. αὐτοῦ γάρ ἐστι μέλη Χριστοῦ. ὁ αὐτῶν κεφαλὴ ὁ Χριστός, οὐ μὴν
τῶν ἀπίστων. Κεφαλὴ μὲν ἁπλῶν τῶν πιστῶν ἐστιν ὁ Χριστός, ὡς συσταμῶν καὶ συμ-
μέτοχον αὐτῷ μεληματῶν, διὰ τῆς κοινωνίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ.
(διὰ αὐτῶν γὰρ

διὰ αὐτῶν γὰρ ἅπαντες ἓν σῶμα χρηματίσαντες, κεφαλὴν ἔχομεν αὐτόν.) κεφα-
λὴ δὲ τοῦ χριστοῦ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ, ὡς γνησιώτερον καὶ προβολεὶς καὶ ὁμοούσιος αὐτοῦ.
κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, ὅτι καὶ αὐτὸς γνησιώτερον αὐτῆς καὶ προβολεὶς ὁμοού-
σιος ὑπάρχει αὐτῇ. ἀκόλουθος οὖν καὶ ἁρμόδιος ἡ ἀναλογία. ἢ δὲ τὸ, παντὸς ἀν-
δρὸς, καὶ ἐπὶ τῶν ἀπίστων ἐκλάβοις, κατὰ τὸν τῆς δημιουργίας λόγον ἐγχωρεῖ. τῶν
γὰρ ἄλλων ἀρχὴν τὸν ἄνθρωπον ἐπιτρέψας, αὐτὸν ὑπὲρ πάντων Διὰν μόνου ἐάσας μέ-
νειν ἐξουσίαν καὶ ἀρχὴν, μὴ ἐπισήσας αὐτῷ ἕτερον δεσπότην ἢ ἐξουσιαστήν. κεφα-
λὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνήρ. διὰ τὸ καταρχειν καὶ ἐξουσιάζειν αὐτῆς. κεφαλὴ δὲ χρι
στοῦ ὁ θεός. τοῦτο διὰ τὸ αἴτιον μόνον. γίνεται γὰρ τοῦτο περὶ κεφαλῆς ἐνυπόστα, ὁ-
μοίως καὶ ἐπὶ Χριστοῦ ἐκ λαμβάνειν. ἀλλὰ τῶν μὲν ἀνθρώπων κεφαλὴ ὁ Χριστὸς,
κατὰ τὸ δημιουργικὸν, Χριστοῦ δὲ κεφαλὴ ὁ πατὴρ διὰ τὸ αἴτιον. τοῦτο δὲ
μὴ καὶ Χριστοῦ οὕτως κεφαλὴ ὁ θεὸς, καθότι περὶ μὲν τῶν χριστὸς, καθὸ ἐστὶ καὶ
νοεῖται ἄνθρωπος, κατὰ τὸ, ὁ πατήρ μου μείζων μου ἐστί. καὶ ἀναβαίνω πρὸς τὸν πα-
τέρα μου καὶ θεόν μου, καὶ θεὸν ὑμῶν. πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος. ὅκ ἀεὶ κωλύει
τὸν ἄνδρα κατακαλύπτεσθαι, ἀλλὰ μόνον ἐν ἐυχῇ καὶ προφητείᾳ. κατὰ κεφαλῆς ἔ-
χων. ὅκ εἰ ἦν κεκαλυμμένος τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλῆς ἔχων, ἀναιρῶν
οὕτως γε μόνον τὸ ἱματίῳ καλύπτεσθαι, ἀλλὰ καὶ κόμῃ. καὶ γὰρ καὶ ὁ κομῶν
κατὰ κεφαλῆς ἔχει τὴν κόμην δηλαδή. καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. νῦ-
μᾶς γὰρ ὁ θεὸς τοὺς ἄνδρας αὐτεξουσίους ἐποίησε, τοιούτους ὑπὸ οὐδένα ὄντας τῶν κτισθέν-
των ἀλλὰ πάντων ἀρχοντας. Διὸ γε δεῖ ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐξουσίαν τοὺς γε ὄντως
ὑπὲρ ἐξουσίαν τινὸς ὄντας ἐν τῇ γῇ. τὸ γὰρ κεκαλύφθαι τὴν κεφαλὴν, ἐξουσίαν τι-
νὰ ἐπιπρέπειν τῇ κεφαλῇ. ἀντὶ γὰρ ἐξουσίας ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα,
ὅπερ ἐστὶν εἶναι ἐπὶ τῆς γυναικὸς, δηλοῖ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐξουσίαν, ὡς ὑποκεί-
μένης αὐτῆς. ὁ οὖν τὴν ἐλευθέραν κεφαλὴν ἐπιπρέπεις ἐξουσίαν, ἥκοτος κατ-
αισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὸν χριστόν. καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. πῶς;
ὅτι τε τὸ αὐτό ἐστι τῇ ἐξυρημένῃ, καὶ ὅτι δραστικήν τινα τὴν κεφαλὴν ἀποδεί-
κνυσι καὶ φυγάδα τῆς δοθείσης αὐτῇ παρὰ θεοῦ ἐξουσίας, ἤγουν τοῦ ἀνδρός. ἓν
γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτό. πῶς ἐστιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ; ὁ πρὸς ἡμᾶς ἐξυρημέ-
νη, γοῦν τὴν φυσικὴν σκέπην ἔχει οἷον τὰς τρίχας, αὕτη δὲ ἔχει. καὶ ἐροῦμεν, ὅτι οὐ
καταπαλυτὸς ὅσον τὸ τῆς αὐτῶν ἦκον, καὶ τὸ ἐκφύσεως ἀποσείσασθαι κάλυμμα, ἤ-
γουν τὰς τρίχας. Εἰ γὰρ οὐ καταπαλύπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω. ἢ δὲ αἰσχρὸν
γυναικὶ τὸ κειράσθαι ἢ ξυρᾶσθαι, καταπαλυτέσθω. ἀνὴρ μὲν γὰρ ὀφείλει κα-
τακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, ἥκων ἐν δόξα θεοῦ ὑπάρχων. γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν.
Τοῦτο προθεὶς ἐδήλωσεν ὅτι γε κατὰ ἐυχὴν ἢ προφητείαν μόνον αὐτὴν δεῖ καταπα-
λύπτεσθαι, ἀλλὰ πάντοτε. ὥσπερ γὰρ τὸ ξυρᾶσθαι, οὐκ κατὰ ἐυχὴν μόνον καὶ προφητείας
ἀπρεπὲς, ἀλλὰ καὶ πάντοτε, οὕτω καὶ τὸ ἀκατακάλυπτον εἶναι. ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ
ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν. κατασκευαστικῶς προάγει τὸν λόγον, εἰ-
τα αἰτίαν λέγει τοῦ μὴ δεῖν ἄνδρα κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν, ἤγουν τὸν πρῶτον,
διότι κεφαλὴν

Διότι κεφαλὴ ἔχει τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ ἄλλων. ἦκον καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων.

Θεοδωρ. Εἰκὼν θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχικὸν μόνον. ὡς ἀπάντων τῶν ὄντων ἐπὶ γῆς τὴν ἀρχὴν πεπιστευμένος, ἦκον προσαγορεύεται θεοῦ. ἡ δὲ γυνὴ ὡς ὑπὸ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐξουσίαν τελοῦσα, τοῦ ἀνδρός ἐστι δόξα, καὶ οἷον ἦκόνος ἦκών. ἄρχει μὲν γὰρ καὶ αὐτὴ ὧν ἄλλων, ἀλλ' ὑποτετάχθαι τῷ ἀνδρὶ προσετάγη. δόξα θεοῦ ὑπάρχων. ρυτέσιν ἀρχὴ ὢν θεοῦ, καὶ ὑπὸ ἀρχὴν ὢν θεοῦ μόνου. δεῖ οὖν τὸν ὄντα μὲν ὑπ' ἄγγελον ὄντα ἐν τῇ γῇ, αὐτὸν δὲ ἄρχοντα ἁπάντων τῶν ἐν τῇ γῇ καὶ αὐτῆς τῆς γυναικὸς, μετὰ ὧν συμβόλων τῆς ἐλευθερίας, ρυτέσι τῆς ἀκαταλύπου κεφαλῆς προσίεναι θεῷ.

Φωτ. Εἰς μὲν δόξαν θεοῦ ὀφείλει ὁ ἀνὴρ ὑποτετάχθαι τῷ θεῷ, καὶ ἁγ δόξαν ἀνδρὸς, ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. τί δέ ἐστιν ἁγ δόξαν; εὐπροσώπως καὶ ἑκουσίως μετὰ χαρᾶς πράττειν τὰ ἀρέσοντα θεῷ. ὡσαύτως καὶ ἡ γυνὴ πράττειν τὰ ἀρέσοντα τῷ ἀνδρί. ὡς ὅτε κατὰ βίαν καὶ ἄκων πρίω καὶ δυσφορῶν, οὐκ ὑποτάσσεται ἁγ δόξαν θεοῦ. ὡσαύτως δὲ ἡ γυνὴ, ἁγ δόξαν ἀνδρός. ὥστε δεῖ προθύμως ἀκατακαλύπτως προσίεναι θεῷ, καὶ τὴν γυναῖκα ὡσαύτως κατακαλύπτεσθαι. δόξαν θεοῦ. τῆς ἀρχῆς αὐτὸ καὶ ἐξουσίας τὸ τιμιώτερον. δι' αὐτὸν γὰρ μᾶλλον, ἢ δι' ἄλλότι ὧν τὸ κόσμῳ δεδόξασται, καὶ τὸ ὑπερβάλλον τῆς χρηστότητος αὐλοῦ καὶ φιλανθρωπίας πεφανέρωται. ὡσαύτως δόξα ἀνδρὸς ἡ γυνή. τῆς γὰρ ἀρχῆς αὐλοῦ καὶ ἐξουσίας, αὐτὴ ἐστὶ τὸ τιμιώτερον, δι' ἧς μᾶλλον ἢ δι' ἑτέρου τινὸς ὧν ἄρχει, ἔστιν αὐτῷ ἐγκαλλωπίζεσθαι καὶ δοξάζεσθαι. γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν. ρυτέσιν ἀρχὴ ἀνδρὸς, καὶ ὑπὸ ἀρχὴν ἀνδρός. δεῖ οὖν αὐλὴν μετὰ ὧν συμβόλων τῆς ὑποταγῆς εἶναι αἰεί. Οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός. καὶ γὰρ ὑκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα. διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. ὥστοι οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς, οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς ἐν κυρίῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε, πρέπον ἐστὶ γυναῖκα ἀκατακαλύπτῳ τῷ θεῷ προσεύχεσθαι. Ταὐτὸ ὑποροχὰς καταλέγει τοῦ ἀνδρὸς, δι' ἃς αὐλῷ τὸ ἀρχὴν δέδοται. διὰ τοῦτο ὀφείλει. διὰ τὰς ἁγγέλους, φησὶν, αἰτίας ὀφείλει ἐξουσίαν ἔχειν, ρυτέσι καλύμμα, ἵνα φαίνηται ὅτι ὑπὸ ἐξουσίαν τυγχάνει. τὸ γὰρ καλύμμα κατωνένευκε καὶ κεκυφέναι πρέπει, ὅπερ σύμβολόν ἐστι καὶ δεικτικὸν τοῦ ἀρχεσθαι αὐτῷ. ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν. ρυτέσι τὸν τοῦ ἀνδρὸς ἐξουσίαν καὶ κυριότητα ἢπερ ὑπόκειται, ὀφείλει ἔχειν, καὶ ὑποδείκνυσθαι ἐπ' αὐτῆς τῆς κεφαλῆς. τοῦτο δὲ πῶς κατορθοῦται; διὰ τοῦ καταλύπτεσθαι. διὸ καὶ αὐλὸ τὸ κατακάλυμμα, ἡνίκα τὸς ὀφείλει ἐξουσία κληθείη, ὡς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐξουσίας καὶ κυριότητος ἐνδεικτικὸν ὑπάρχον καὶ πρακτικόν. τὸ δὲ, διὰ τοὺς ἀγγέλους, τοῦτο μοι δοκεῖ ὑποδιαλοιῶ. ἐπειδὴ γὰρ αἰτίαν τοῦ ὀφείλειν ὑποτετάχθαι τῷ ἀνδρὶ τὴν γυναῖκα φησὶν, ὅτι ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀνάπαλιν δὲ, ἐ διατοῦτο δεῖ ἔχειν αὐλὴν τὸ κατακάλυμμα τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρὸς ὁμολογοῦσαν, ἐπαγαγὼν, διὰ τοὺς ἀγγέλους, δηλοῖ ὅτι ἡ καὶ μὴ

καὶ μὴ τοὺς ἀνθρώπους αἰσχυνομένην οὐκ εἰθέλει τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' οὖν αἰσχυνθήτω τοὺς ἀγγέλους, οἱ μάρτυρες ἐπόπται γεγόνασι τῆς ὑποταγῆς αὐτῆς. αὐλοὶ γὰρ, ἐ μὴ ἀνθρωποι, ἐφορῶντες ἦσαν οὐ τὸν ἄνδρα ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ἀλλ' αὐλὼ ἐκτὸς ἀνδρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως λαβοῦσαν. διὰ τοὺς ἀγγέλους. ὁ Κλήμης ἐν τρίτῳ ὑποτυπώσεων, ἀγγέλους φησὶ τοὺς δικαίους καὶ ἀναρέτους. καταλυπέσθω οὖν, ἵνα μὴ ἐς πρόφασιν αὐτοὺς σκανδαλίσῃ. οἱ γὰρ ὄντως καὶ ἐν οὐρανοῖς ἄγγελοι, καὶ καταισχυνόμενοι αὐλὼ βλέπουσιν. ἡ τῆς τοῦ ἀνδρὸς, φησὶν, ἐξουσίαν καταφρονεῖς, καὶ τοὺς ἀγγέλους αἰδέσθητι, ἵνα μὴ αὐλοῖς ἐν ἴσῳ φαίνῃ τῇ ἀγυρμιδίῃ, καὶ οἷον ἀνταίρουσα κατὰ τῆς τοῦ θεοῦ θ' ὑπετάξεως ἐξουσίας. πλὴν οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός. ἐπειδὴ πρὸ καταγγέλλει τὴν γυναῖκα, ἡτῶν ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρός ἐστι καὶ δι' αὐτὸν γέγονε, καὶ ὑπὸ τὴν αὐλοῦ ἐξουσίαν τελεῖ, νῦν διορθοῦται αὐτό. μὴ γάρ μοι, φησὶ, τὴν πρώτην λέγε δημιουργίαν, ἀλλ' ἐλθὲ ἐς τὸ νῦν. ἀὐ γὰρ τὸ νῦν ζητῆς, εἰς ἑκατέρου πρὸς τὴν ὕπαξιν δέουσι. εἶτα ἐπάγει, πλὴν κυρίῳ, ρυτέσι δὲ τὸν κύριον, ἐπειδὴ αὐλὸς ἐδημιούργησεν εἶναι αὐτὸς ἀμήλων ἀνώτερους. τὸ γὰρ πρῶτον, αἴτιον, αὐλὸς ὁ κύ. καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός. ὅρα σοφίαν Παύλου, ὑκ εἶπεν, ἐκ τῆς γυναικὸς, ἀλλὰ διὰ τῆς γυναικὸς, δηλονότι καὶ αὐλοῦ τὸ εἶναι διὰ γυναικὸς τὸν ἄνδρα αἴτιος ὁ ἀνὴρ, ὡς πρωταρκτικὸν αἴτιον. τὸ γὰρ πρῶτον ἡ γυνὴ ἐξ ἀνδρὸς οὐχὶ ὁ ἀνὴρ ἐκ γυναικός. τὰ νῦν δὲ, ἡ καὶ ὁ ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ πάλιν διὰ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ καταρχή. διατοῦτο ὑκ εἶπεν, ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ διὰ γυναικὸς, ἵνα πρίνῃ πάλιν ἀρχὴν τὸν ἄνδρα. ἐπεὶ οὖν εἶπεν αὐλοὺς ἑαυτῶν ποιητικοὺς, καὶ μικρὸν πλημμυρισάμενος τὴν γυναῖκα ἐπάγει. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. τὸ γὰρ ἀρχέτυπον αἴτιον ὁ θεός.

» Ἡ γὰρ αὐλὴ αὐτὴ φύσις διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ ἀτιμία αὐλῷ ἐστι; γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐλῆς ἐστὶν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται. ἡδέτις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν ὑκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ. Ὥστε, φησὶ, καὶ αὐλὴ τῇ φύσει πολεμεῖ, ὁ μὴ περιθέμενος. ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου. ἐπεὶ οὖν ἔχει ἐκτὸς φύσεως τὸ ὧν τριχῶν περιβόλαιον, ὀφείλει καὶ αὐλὴ περιβάλλεσθαι, ἵνα μὴ τοὺς φυσικοὺς ἀνατρέπῃ θεσμούς. δέδοται. ρυτέσιν ἀπὸ τῆς φύσεως. ὅρα, ἐπειδὴ εἶπε τῷ ἀκαταλυπτῷ ἔχειν τὸν ἄνδρα τὴν κεφαλὴν, ὀφείλει μὴ κομᾶν, ἀλλ' ἔχειν τὸ ἐλεύθερον, ὡς τὴν γυναῖκα καταικαλυμμένην ἀφίστι κομᾶν ἁγ σύμβολον τῆς ὑποταγῆς. ἡδέτις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι. ἐπειδὴ πρὸς ἐπτελοσόφους ἔγραφεν, οἱ διὰ συλλογισμῶν τὰ πάντα κατεσκεύαζον καὶ ἀνεσκεύαζον, φησὶν. ὁ καιρὸς νῦν τοῦ φιλονεικεῖν. ἡ γὰρ ἀναισχυντεῖτις πρὸς τὰ ἀγυρμία, ἡμεῖς, φησὶ, ἐ μὴ ἐκκλησία, ὑκ ἔχομεν ἔθος τοιοῦτον. τοῖον; τὸ φιλονεικεῖν. ἀλλὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς ὑπαγμασι τῶν διδασκάλων μηδὲν ἀντιτείνοντες. ἢ ὅτι ὑκ ἔστιν ἔθος παρ' ἡμῖν, ἵνα ὁ μὲν ἀνὴρ κομᾶ καὶ καλύπτηται » τὴν κεφαλὴν, ἡ δὲ γυνὴ γύναιον. Τοῦτο δὲ παραγγέλλων ὑκ ἐπαινῶ, ὅτι ὑκ » ἐς τὸ κρεῖττον, ἀλλ' ἐς τὸ ἧττον συνέρχεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, Κεφ. ζ'.

» ἐκκλησίᾳ, ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέρος τί πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἱ-
» ρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. σωθέντων οὖν ὑμῶν
» πάντων, ἐκ τίνι κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν. Παραγγέλλων, φησίν, ἐκ ἐ-
» παινῶ ὑμᾶς, ὅτι μὴ ἀγάλλεσθε ὅλως εἰς ἀνάγκην παραγγελίας τοιαύτης. ἔδει γὰρ
Φωτ. ὑμᾶς, μήτε δεηθῆναι εἰς τὸν παρανέσεως. ἐκ ἐπαινῶ, φησι, τὸ συνέρχεσθαι ὑμᾶς,
καίτοι ἐπαίνου ἄξιον ἦν, ἀλλ' αὐτοῖ αὐτὸ ψόγου καὶ κατηγορίας αἴτιον ἐπρίσατε,
ἅμα καὶ ἐν πρέσιν, ὅτι ἐφ' οἷς ἐπαινεῖσθαι αὐτοῖς ἔδει, ἀντὶ τούτου παραγγελίας
καὶ τὸ μὴ ἐπαινεῖσθαι ἑαυτοῖς ἐποιήσαντο. διατί δὲ ἐκ ἐπαινεῖ τὸ συνέρχεσθαι;
ὅτι ἐκ εἰ τῷ κρύπτουσι, ὥστε ἐδεῖ, ἀλλ' εἰ τῷ χείρονι συνέρχεσθε, ἤτοι εἰ τῷ ἀ-
τιμάζειν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ καταισχύνειν, καὶ τὸν ἀλαζονίαν ὑμῶν καὶ φιλονεικίαν
μᾶλλον ἐπιδείκνυσθαι. ὅτι ἐκ εἰς τὸ κρεῖττον. ἵνα τί ἐκ ἐπαινεῖς; ὅτι, φησίν, ἐκ εἰς τὸ
κρεῖττον, ἀλλ' εἰς τὸ ἧττον συνέρχεσθε. δέον γὰρ ὑμᾶς καὶ ἐπιδοῦναι πρὸς ἀρετήν,
αὐτοὶ, καὶ ἃ ἔχετε διεφθείρατε. πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν. ἡ αἰτία
τοῦ νῦν κεφαλαίου αὕτη ἦν. τί αὐτοῖς δεῖπνα κυριακὰ ἐλύετε, ἐλύετε δὲ οὕτως.
καθ' ἑαυτοὺς ἰδίᾳ ἡμέρας ἤγουν ἑορτασίμους μετὰ τῶν ἰδίων μυστηρίων μεταλήψεν, ἐκεῖ
γε δεῖπνα κοινά, ὧν πλουτούντων παρασκευαζόντων, ἐ τοὺς πένητας συγκαλου
μένων. τοῦτο δὲ ἦν πρόφασις ἀγάπης καὶ παρηγορίας. ἐστὶ οὖν τὸ τούτῳ
ἀγαθὸν αἴτιον πεφθεῖρεν, ἐδειπνεῖτε τοῦτο γράφει. ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν. ἐκ
ἐνταῦθα δὲ εἰς τὸν προῖ τὸ κυριακοῦ δείπνου λόγον ἐληλυθεν, ἀλλ' ἄνωθεν ἐκκόπτει τὸ
κακόν. καὶ γὰρ καὶ τὸ μὴ σωθέναι καὶ ζωοδείπνειν μετὰ ὧν πενήτων, σχίσμα ἦν. καὶ
μέρος τί πιστεύω. τουτέστι μικρόν τι πιστεύω. τοῦτο λέγων, ἵνα μὴ ἀναισχυντο-
τέρους αὐτοὺς ποιήσῃ. οὔτε εἶπεν ἀπιστῶ, ἵνα μὴ δόξῃ μάτην ἐπιμᾶν. ἀλλὰ μι-
κρόν τι, φησι, πιστεύω. δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις. αἱρέσεις δὲ ταῦτα, ὅταν τοῖς δογματικὰς
φησι, τοῖς περὶ πίστεως, ἀλλὰ τοῖς περὶ ὧν πράττουσιν. περικρίνονται γὰρ οἱ πλούσιοι τοῖ
πλουσίους, τοὺς πένητας ἀφίασι. ἵνα οἱ δόκιμοι. τὸ, ἵνα, ἐκ ἔστιν αἰτιολογικόν,
ἀλλὰ τῆς ὧν πραγμάτων ἐκβάσεως δηλωτικόν. τὸ γὰρ, δεῖ αἱρέσεις εἶναι ἵνα οἱ δό
κιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν, τοῦτό φησιν. ἐπειδὴ ὑμεῖς οἱ πλουσίοι σχίζεσθε
πλεονάζοντες τοὺς πένητας, ἐκ βαίνει ὅτι οἱ πένητες δι' ὑπομονῆς, εὑρίσκονται δόκι-
μοι. φανεροὶ γίνονται οὗτοι ὑμῖν. οἱ γὰρ στερεοὶ, μᾶλλον φῶτες τοῖς πιστοῖς ἐκλάμπου-
σι καιροῖς. δηλοῖ δὲ τοὺς πένητας, τοὺς διὰ τὴν ὑποψίαν ὧν πλουσίων γινομένους φέρον
τας, καὶ τοὺς ἐπὶ τὸ ἔθος διαφυλάττοντας. σωθέντων οὖν ὑμῶν. εἰ μὲν σύ-
νοδος, φησίν, ἀγάπην ἐνδείκνυται, πλὴν γε παιοῦται. ἐκ ἔστι κυριακὸν δεῖπνον
φαγεῖν. κυριακὸν δὲ αὐτὸ καλεῖ, κατὰ μίμησιν ἐκείνου τοῦ φρικτοῦ, ὅτε ὁ κς σωπά-
θητε τοῖς μαθηταῖς, ὡς ἔλεγε. τὸ, τῷ κυρίῳ ἀνακείμενον. σωέρχεσθε μὲν ἐπὶ τὸ
Θεοδωρ. φαγεῖν κυριακὸν δεῖπνον, ἀλλ' οὐ ποιεῖτε. τοῦτο δηλοῖ τὸ, οὐκ ἔστι. Κυριακὸν δὲ δεῖ-
πνον, τὸ δεσποτικὸν καλεῖ μυστήριον. ἐκείνου γὰρ πάντες, ὁμοίως μεταλαμβάνουσι, καὶ οἱ πενίᾳ συζῶντες, καὶ οἱ πλούτῳ κομῶντες, καὶ οἰκέται καὶ δεσπόται, ἐ ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι. ἐδει γοῦν καὶ τοὺς κοινὰς πράξεις εἶναι κοινὰς, καὶ τῶν δε-

σποτικῶν μιμεῖσθαι, ἃ πᾶσι πρόκειται ὁμοίως. νῦν δὲ ἐχ οὕτως δρᾶτε. ἕκαστος γὰρ
τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν. δεῖπνον δὲ, κατὰ τῶν τότε συνή-
» θειαν λέγει τὸ ἄριστον. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν,
» καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ
» τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί ὑμῖν εἴ-
» πω; ἐπαινέσω ὑμᾶς ἐν τούτῳ; οὐκ ἐπαινῶ. Τὸ κυριακόν, φησιν, ἰδιωτικὸν συστρί
πτετε, ἀφαιρούμενοι αὐτοῦ τὸ κάλλιστον τοῦ καὶ σωτῆρος ὄνομα. εἶτα ἐ λαμάργοις
αὐτοὺς προκαλεῖ. προλαμβάνει, φησίν, ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ οὐ καλεῖ τοὺς πένητας, ὡς
πρὸ δειλοικῶς μὴ οὐ χορτασθῆ. καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει. δύο ἐγκλήμα-
τα αὐτῶν ἐξαγγέλλει, καὶ τὸ προλαμβάνειν τοὺς πένητας, καὶ τὸ, αὐτοὺς μεθύειν. ὅλως
γάρ, φησιν, ἐὰν μὴ κοινῶς ἔχητε τῆς τραπέζης ἐσθίοντες, διατί μὴ εἰς τοὺς οἰκεσι ὑ-
μῶν ἐσθίετε; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε; ὁ γὰρ ἰδιωτικὰ δεῖπνα ἐν
ἐκκλησίᾳ ποιῶν, καὶ τὸν ἄγιον τόπον ὑβρίζει, καὶ κυριακὸν δεῖπνον οὐ ποιεῖ. ἀμα
μῶ καὶ τοὺς πένητας καταισχύνει. καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας. οὐ γὰρ τρο
φὴν αὐτοῖς μέλει, φησὶν, ὅτι λιμώττουσιν, ὅσον ὅτι καταφρονοῦνται προσώμε
νοι καὶ μὴ συγκαλούμενοι, ἢ ὅτι καταισχύνονται ἐλεγχόμενοι ἐπὶ τῷ μὴ ἔχειν.
τί ὑμῖν ἔστω. εἶτα μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τοῦ σχίσματος, ἡμερώτερον αὐτοῖς διαλέγεται. δέον γὰρ ἦν εἰπεῖν, ταῦτα γ' μυρίων θανάτων ἄξια; φησὶν, ἐπαινέσω ὑμᾶς ἐπὶ Φωτ.
τούτῳ; ἐκ ἐπαινῶ. τί ὑμῖν δοκεῖ. ἆρα παλόγως εἶπον ὑμῖν ἐ ἀρχόμενος τῆς
ὑποθέσεως ταύτης ὅτι ἐκ ἐπαινῶ; ἐχὶ καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ὧν πραγμάτων ἀκολου
θίας ἐμάθετε, ὅτι οὐ ἐπαινουμένῳ πράγματι τῷ κυριακῷ δείπνῳ, ψόγου ὑμεῖς
ἀλλ' ἐκ ἐπαίνου ἄξια διαπράττεσθε; ὥστε ἐγὼ δικαίως ἐκ ἐπαινῶ, καὶ πόρρω καθ' αὐ-
» τὸ ἐπαινετὸν μᾶλλον τὸ ἔργον τυγχάνοντες. Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυ-
» ρίου ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρ-
» τον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε καὶ εἶπε, λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶ-
» μα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ πο
» τήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν, ἐν τῷ ἐμῷ αἵ
» ματι. τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Καί γε γὰρ
ἦν ποτε ὁ Παῦλος, πῶς λέγει ἐγὼ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου; ἀλλὰ ναὶ πάντως.
καὶ γὰρ ναί, ὁ μοίαν ἐκείνης ἡμῖν ὁ κς παραπίθησι πρᾶτεξαν. ἢ ὅτι ἐδιδάχθην ταῦ-
τα ἀπὸ τοῦ κυρίου; ἵνα ἢ τὸ παρέλαβον, ἀντὶ τοῦ, ἐδιδάχθην; ὅτι ὁ κς Ἰησοῦς.
ταῦτα παρήγγειλεν ἃ λέγει παρέδωκα, ἵνα ὃν δείξηται ὅτι ὁ κς ἡμῶν κοινῆς πρα-
τέξεις γ' μόνον τοῖς ἁγίοις μαθηταῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν προδότην αὐτῆς ἠξίωσε, τὸν
ἐχθρὸν, τὸν παμπόνηρον, καὶ ὑμεῖς ἀπαξιοῦτε σωδειπνεῖν πένησι; καὶ ὅτι σωρουῦσθαι
μέλλων, τοιοῦτον ἡμῖν τὸ μυσαγωγίαν ἐσχάτην παρέδωκεν, ἀλλ' ὑμεῖς αὐτὴν διεφθείρε-
τε. ΑΛΛΩΣ. ἡ ὁ κς, φησὶ, κοινωνεῖν σε τοῦ οἰκείου σώματος καὶ τῆς μυστικῆς Φωτ.
πραπέζης ἐκ ἀπηξίωσε, σὺ τοῖς σοῖς ἀπαξιοῖς τὸν ὁμόδουλον; ἢ καὶ οὕτως. ἡ ὁ κς
ἐπίστησε σοὶ καὶ τῷ πένητι τὸ οἰκεῖον σῶμα τοῦ καὶ αἷμα τῶν πραπέζεων καὶ τὸν κρα-

τῆρα παραζῆσαι, σὺ θλιμᾶς τὴν τῆς σῆς ἀπροσίζειν πραότητος καὶ ὑπερορᾶν; ἢ ἐκεῖνος ἠυχαρίστει τὸ οἰκεῖον σῶμα μερίζων καὶ διδούς, σὺ δὲ πολλῷ μᾶλλον εὐχαριστῶς καὶ μετὰ πλείστης χαρᾶς ὧν ἐκεῖθεν στοι δωρηθέντων κοινωνοὺς καὶ σωτηριωτέρας λαμβάνεις τὰς πένητας; καὶ εὐχαριστήσας. ὅπως εὐχαριστήσας, ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς. ἢ τίνων ἕνεκεν εὐχαριστίας καὶ σὺ ἔρχῃ, μηδὲν ἀναξίαν πρίῃ τῆς εὐχαριστίας, μεθύων, καὶ λιμῷ καὶ ὕβρει διαφθείρων τὸν πένητα. λάβετε φάγετε. οὗτος μὲν, φησι, κοινῇ δέδωκε πᾶσι, σὺ δὲ σαυτὸν ἀποκλείεις ὧν πενήτων ἐκ τῆς ἐκκλησίας σώματος. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον. ὧν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ποτήρια, ἐν οἷς ἔσπενδον, καὶ μετὰ τὸ θῦσαι δέ, τὸ αἷμα ὧν ἀλόγων ἐν τοῖς ποτηρίοις δεχόμενοι, ἔσπενδον. ἀντὶ οὖν τοῦ αἵματος ὧν ἀλόγων, τὸ ἴδιον αἷμα ὁ κύριος δίδωσι. καλῶς δέ, ἐν ποτηρίῳ, ἵνα δείξῃ τὴν παλαιὰν ταύτην προσηγορευθῆναι. διὰ τοῦτο εἶπεν, ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι, οὐχὶ ὧν ἀλόγων. ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι. ἀκούω τῶν ὧν ἀλόγων ὡς ἐπὶ τῆς παλαιᾶς. Ὅσακις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ.

Ὁ δὲ τὸν θάνατον καταγγέλλων τοῦ κυρίου, πᾶσαν τὴν δωρεάν, καὶ πᾶσαν τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ πᾶσαν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν συγκαταγγέλλει. ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ. Τὸ, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ, ἐν ὑπερβατῷ λυπέον. οἷον, ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, ἄχρις οὗ αὖτος ἔλθῃ τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ παρουσίᾳ, ἕως τότε τὸν θάνατον αὐτοῦ καταγγέλλετε. οὕτω τότε γὰρ, οὔτε ὧν ἄλλων τούτων μυστηρίων μᾶλλον ψόμεθα, εἰς τελειοτέραν ἐ μυσικωτέραν πολιτείαν ἐ ἀπόλαυσιν ἀναγόμενοι. Ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως τοῦ κυρίου, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, ἐ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, ἐ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. Αὐτοὺς αἰνίττεται, δεινοὺς ἀναξίους ὄντας, φιλοσοφοῦντας τοὺς πένητας. ἐπιδὴ ἀναξίως, φησὶ, τῇ μεταλήψει τοῦ δεσποτικοῦ προσέρχεσθε σώματος, διὰ τοῦτο πολλοῖς συμβαίνουσι νόσοι τε καὶ πάθη καὶ θάνατοι. πρῶτον δέ ἐστι τὸ ἀναξίως προσέρχεσθαι; ἔκτε ὧν ἄλλων ἁμαρτημάτων ὧν πράττετε, καὶ ἐκτὸς σωφρονοῦντες ὑμᾶς ἐς τὸ κυριακὸν δεῖπνον, ὑποφορᾶν τοὺς πλησίον, δι' οὓς ἐγκόπτει τὸ σωφρονεῖν. διὰ γὰρ τοῦτο αὐτοὺς τὸ κυριακὸν ἰδιωτικὸν ποιοῦντες ἐξυβρίζετε, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐν ᾗ πρέπει τὸ κυριακὸν δεῖπνον σωφρονεῖν, ἀτιμάζετε, γαστρίμαργίας ἑαυτοῖς πράττειαν ἐν αὐτῇ ἀλλ' ἢ κυριακὸν δεῖπνον παρατιθέμενοι. καὶ τοὺς πένητας δὲ καταισχύνετε. διὰ γοῦν ταῦτα ἀναξίους τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου, ἑαυτοὺς παρασκευάζετε. ἔνοχος ἔσται. τὸ, ἔνοχος τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος, τοῦτ' δηλοῖ, ὅτι καθάπερ παρέδωκε μὲν αὐτὸν ὁ Ἰούδας, παρώνησαν δὲ ἀπ' αὐτὸν Ἰουδαῖοι, οὕτως ἀτιμάζουσιν αὐτὸν οἱ τὸ πανάγιον αὐτοῦ σῶμα χερσὶν ἀκαθάρτοις δεχόμενοι ὡς Ἰουδαῖοι κρατοῦντες αὐτὸν τότε, καὶ φόνου ἐπιφέροντες σώματι. διὰ δὲ τὸ ἔσθιειν πολλάκις, τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου, δηλοῖ ὅτι ἀκάθαρτος ψιλὸς ὁ θυόμενος, ἀπ' αὐτοῦ ὁ κύριος ὁ πρῶτος πάντων, ὡς δῆτεν διὰ τοῦτον ἐκ

φοβῶν αὐτούς. καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. ὡς αὐτὸς ὁ ἐκχέας αὐτό. οἱ μὲν γὰρ ἐφόνευσαν, αὐτὸς δὲ τῇ ἀναξιότητι νεῶ φονεύειν δοκεῖ. δοκιμαζέτω δὲ. περὶ τοῦ κυριακοῦ μὲν δείπνου ὁ λόγος αὐτῷ, ἀπ' ἐπιδὴ ἐς τὸν περὶ ὧν μυστηρίων φέρεσθε λόγον κατά τινα λόγου ἀκολουθίαν, τὰ προκείμενα διορθοῦται. τοῦτο γὰρ ἔθος τῷ Παύλῳ, πάντα τὰ παρεμπίπτοντα διορθοῦν. ἄνθρωπος ἑαυτόν. ἄλλος τὸν ἕτερον, (τοῦτο γὰρ, κρῖναι ἐστιν,) ἀπ' αὐτὸς ἑαυτόν.

» Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ
» σῶμα τοῦ κυρίου. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. ἢ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα. κρινόμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ κυρίου παι
» δευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. Οὐ πρὸ τῶν μυστηρίων φύσιν λέγει, ἀπὰ πρὸ ὧν πρεσίοντων ἀναξιότητα. μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. τοῦτέστι μὴ ὀρθοτάξων μηδὲ νόνωθεν, ὧν προκρινόντων τὸ μέγεθος. ἢ γὰρ μάθοιμεν, τίς πότέ ἐστιν ὁ προκείμενος, οὐ διενθυσόμεθα ἑτέρου, ἀπ' αὐτὸ τοῦτο ἡμᾶς νήφειν πρασκευάσει. διὰ τοῦτο πολλοὶ ἀσθενεῖς, ἐ πολλοὶ κοιμῶνται. διὰ τοῦτο. πρῶτον; διὰ τὸ ἀναξίως προσίεναι. τί οὖν, εἴποι τις, οἱ γυράσαντες οὐχ ἁμαρτάνουσιν ἐπεὶ μὴ κοιμῶνται πρόθυροι; ναί φησιν, ἀπ' οὐχ αὕτη μόνη ἀνταπόδοσις τῆς ἀναξίως προσιούσι, τὸ ἀπροθύμησιν πρὸς καιροῦ, ἀπ' ἀλλ' ἐκεῖ χαλεπώτατα τιμωρίαι. τὸ δὲ, ἱκανοί, τινὲς ἀντὶ τοῦ, πολλοί, ἐνόησαν, τοῦτέστιν ἀρκετοί ἐς τοῦτο ἀποθανοῦ τινές. ἢ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρινόμεθα. ἐκεῖ ἐστιν ἑαυτοὺς ἐκολαζόμεθα, ἀπὰ μόνον ἐκρινόμεθα, τοῦτέστιν ἢ κατεγνώσκομεν ἑαυτῶν μόνον ἁμαρτανόντων, καὶ ὧν ὥδε ἐ ὧν ἐκεῖ, ἀπολλαγησόμεθ' ἂν τιμωριῶν. ὁ γὰρ ἑαυτοῦ κατάγνωσιν ὡς δεῖ, οὐκ ἂν ἐς τὸ αὐτὸ ἁμαρτίαν πολλάκις ἐμπέσοι. κρινόμενοι δὲ, ὑπὸ τοῦ κυρίου. ἐπεὶ οὖν τὸ οὕτως κοῦφον οὐ τριοῦμεν, τοῦτέστι τὸ καταγνώσιμον ἑαυτῶν, οὐδὲ οὕτως ἀφειδῶς ἡμῖν ὁ θεὸς κέχρηται, ἀπὰ ὥδε παιδεύει, ἵνα ἐκεῖ ἐλεήσῃ. παιδευόμεθα. οἷον νουθετούμεθα. οὐ γὰρ εἴπερ τιμωρούμεθα, ἀπὰ παιδευόμεθα, ὡς νουθεσίας καὶ διορθώσεως γινομένης. ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. κόσμον φησὶ τοὺς ἐν ἀπιστίᾳ καὶ ἁμαρτίᾳ ἀνθρώπους. φησὶ δὲ ὅτι οἱ πιστοὶ καὶ θεῷ πριαπούδαιοι ὥδε λαμβάνουσι τὰς ἁμαρτίας, ἵνα μὴ μετὰ ὧν λοιπῶν ἐκεῖ δώσουσι δίκην.

» Ὥστε ἀδελφοίμου, σωφρονοῦντες ἐς τὸ φαγεῖν, ἀπίλοις ἐκδέχεσθε. ἤδη τις πεῖνᾷ,
» ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ ἐς κρίμα σωφρονῆτε. Τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἐλθὼν διατάξομαι.

Εἰς τὸν πρότερον ἦλθε λόγον. ὅρα δὲ, οὐκ ἔστιν τοῖς πένησι μεταδίδοτε, ἀπὰ τὸ σεμνότερον, ἀπίλοις ἐκδέχεσθαι, ὡς κοινὸν ὄντων ὧν ἐκεῖσε ἐσφερομένων ἐδεσμάτων, ὡς ὅλῳ τῷ; φησι, μὴ πρίων, ἀνάξιός ἐστι τῆς μυστικῆς μεταλήψεως. Φωτ.
Ὥστε ἀδελφοίμου ἀπίλοις ἐκδέχεσθε. διατί; ἵνα μὴ ἀναξίως δειχθῆτε τοῦ δεσποτικοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος μετέχοντες, ἵνα μὴ ἀναξίως μετέχοντες, ἔνοχοι τοῦ σώματος αὐτοῦ τῆς ἀναιρέσεως, καὶ τοῦ αἵματος τῆς ἐκχύσεως γινόμενοι, ἀπαράιτητον τὸ κρίμα ἔξοιτε, ἵνα μὴ κρίματι πηλικούτῳ πρίσεως ὑποκότες, νόθις ἐ πάθεσι καὶ θανάτῳ ἐκδαπανηθείητε, ἵνα μὴ ὠὴ μὴ τύχῃς ἀποδῶτε τῷ ἔκπυσιν, ἐς ἀπέ

ραντον κόλασιν

ραντον κόλασιν ζῶν τοῖς ἀπίστοις ἐκδοθείητε. ἵνα τί πεινᾶ. γαστριμαργίας αὐτῶν
καταγνώσει, καὶ ὡς πανδίοις δυσπαραχέρυσι κέχρηται, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἵνα
τοὺς ἰδίους οἴκοις παρατέμπων. ἵνα μὴ εἰς κρίμα συέρχησθε. ἵνα μὴ εἰς κό-
λασιν συέρχησθε, ἐαυτῶν τὴν ἐκκλησίαν ὑβρίζοντες, καὶ τοὺς πένητας πτοροῦντες.
διὰ γὰρ ἀγάπιω συέρχεσθε εἰς τὸ δεῖπνα. ταύτης δὲ φησι οὔσης, βέλτιον ὑμᾶς
οἴκοι σιτεῖσθαι. τοῦτο δὲ φησιν, ἐφελκόμενος αὐτοὺς. τὰ δὲ λοιπά, ὡς ἂν ἔλθω.
ἢ πρὶ αὐτοῦ τοῦ πράγματος φησὶ τοῦτο, οἷον τοῦ κυριακοῦ δείπνου, καὶ τῶ ἄλλοις κε-
φαλαίοις διορθώσεως δεομένου, ἢ πρὶ ἑτέρου πράγματος δεομένου οὐ ῥημάτων,
Κεφ. ι'. 12 » ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ παρουσίας. Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν ἀδελφοί, οὐ θέλω
» ὑμᾶς ἀγνοεῖν. οἶδατε ὅτι ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγό-
» μενοι. διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶ πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει, ἀνάθεμα Ἰησοῦν,
» καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν κν Ἰησοῦν, εἰμὴ τῶ πνεύματι ἁγίῳ. Οἵ ον χαρισμά-
των. ἡ ὑπόθεσις τοῦ χωρίου αὕτη. παρὰ Κορινθίοις οἱ πιστεύσαντες, πνευματικῶν
ἤξιουν χαρισμάτων. καὶ οἱ μὲν γλώσσαις ἐλάλουν, οἱ δὲ ἐπροφήτευον, οἱ δὲ
ἑτέρων ἐπετύγχανον, ἅτινα χαρίσματα διχοστασίας πρόφασις αὐτοῖς ἐγένετο, νηπίοις
οὖσιν. ὅ, τε γὰρ τὸ μεῖζον χάρισμα λαβών, ἐπῆρτο κατὰ τῶν τὰ ἐλάττονα ἐχόντων.
ὅ, τε τὸ ἔλαττον λαβών, διεφθονεῖτο τῶ μεῖζον λαβόντι. ἔπαθε καὶ μάντεις ἦσαν
παρ' αὐτοῖς καὶ ψευδοπροφῆται. ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτοῖς δῆλον τίς μὲν ὁ ἐν πνεύματι ἁ-
γίῳ προφητεύων, τίς δὲ ὁ τῶ Δαίμονι μαντευόμενος. ἐπεὶ οὖν καὶ τότε αὐτοῖς
ἐπάραπτε, λέγει σημεῖα μάντεως καὶ προφήτου, καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτοῖς διορθοῦ-
ται. οἶδατε ὅτε ἔθνη ἦτε. περὶ τῶν ἐκ πνεύματος ἁγίου χαρισμάτων λέγει, δεῖ-
ξαι θέλων, τίς μὲν τῶν πνευματοφόρων, τίς δὲ τῶν μάντεων ἡ διαφορὰ καὶ ἐπίγνω
σις, καὶ φησιν. οἶδατε, ὅτι ἠδεῖσθε μαθεῖν παρ' ἐμοῦ, ὅτε ἔθνη ἦτε, τυτέστι τῆς
ἀπίστοις καὶ ἐθνεσιν ἐγκατελέγεσθε, ὅταν τρίγων ἔθνη ἦτε ἤγουν σωαριθμούμενοι
τῆς ἔθνεσι, πρὸς τὰ εἴδωλα ἀπήγεσθε μαντευόμενοι. καλῶς δὲ τὸ ὡς ἀπήγεσθε,
τυτέστιν ὅπως ἔτυχε, μήτε σώφρονος ὄντος λογισμοῦ ἢ σχήματος, μήτε εἰκόντες
ἀπόντες, ἀλλὰ μᾶλλα βίας ἄκοντες ἐνθουσιῶντες καὶ μανόμενοι. ἀπήγοντο δὲ, πα-
ρὰ τῶν ἰδίων αὐτοῖς Δαίμονος, ᾠδὴν ἐπιεικῆς ἔχοντες, ἀλλὰ πάντα μανιώδη. ὅτι οὐδεὶς
ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν. μία μὲν διαφορὰ προφητῶν καὶ ψευδοπροφητῶν, ὅτι οἱ
μὲν καθεστηκότες καὶ μάλιστα σωφρονοῦντες, προλέγουσι τὰ ἐσόμενα. οἱ δὲ ψευ-
δοπροφῆται, ἐξεστηκότες καὶ μανόμενοι, καὶ ὥσπερ βίᾳ ὑπὸ τῶν κινούντων Δαιμόνων
ἀγόμενοι. δευτέρα δὲ, ὅτι οἱ μὲν ᾠδὴν βλάσφημον ᾄδουσιν ἀπαίσιον φθέγγονται,
ἀλλὰ καὶ θεολογοῦσιν ὡς ἄριστα, καὶ πάντα σεμνῶς λέγουσιν. οἱ δὲ βλασφήμους
τε καὶ ἀπηχεῖς φωνὰς ἀστρέυγονται. καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν κν Ἰησοῦν, εἰμὴ τῶ
πνεύματι ἁγίῳ. εἶπε σημεῖον μάντεως, τὸ ἐξεστηκότας αὐτοὺς βίᾳ ἕλκεσθαι πρὸς τὰ εἴ
δωλα, καὶ προλέγειν δῆθεν τὰ ἐσόμενα. λέγει καὶ προφήτου σημεῖον. τρίτον τοῦτο;
ὅτι οὐδεὶς εἰπὼν πνεῦμα θεοῦ, ἀναθεματίζει καὶ ὑβρίζει τὸν κν. καὶ πάλιν οὐδεὶς
» αὐτὸν δύναται κν εἰπεῖν, μὴ ἔχων πνεῦμα ἅγιον. Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων
εἰσί, τὸ δὲ

» εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα. καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶ, καὶ ὁ αὐτὸς κς. καὶ διαιρέ
» σεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτός ἐστι θεὸς, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.

Λοιπὸν εἰς τὸν περὶ χαρισμάτων ἦλθε λόγον καὶ φησι. Διαιρέσεις δὲ καὶ οἷον
μερίδες χαρισμάτων εἰσί. τῶ δὲ χαρισμάτων εἰπεῖν, ἐταύδυσε τὸν δοκοῦντα τὸ
ἔλαττον ἔχειν χάρισμα, μὴ ἀλγεῖν. εἰ γὰρ ἐδωρήθη, φησὶ, χάριν ἔχυ περὶ ὧν ὅ-
λως ἔλιφας, καὶ μὴ ἄλγει, ὑπερ ὧν ἔλαττον ἔλιφας. πάλιν δὲ τῶ προσθεῖ-
ναι, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα, πλέον παμυθεῖται. εἰ γὰρ ἐ ἐλαττόν θυ, φησὶ, τὸ χάρισμα, ἀλλὰ Φωτ.
τ' ἑνὸς ἐστι πνς δωρεὰ, ἐ τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα. ΑΛΛΩΣ. χαρισματα μεν
αὐτὰ καλεῖ, τ' φιλοτιμίαν δεικνὺς τὸ δωρήματος, διακονίας δὲ, διδάσκων μὴ ἐταύρε
σθαι τύφις τινὰς ἀξιωθέντας, ἀλλὰ μετὰ συσολῆς ἐ μετριοφροζύνης ὡς εἰς ὑπηρεσίαν
ἐ διακονίαν ὧν πλησίον κλιθέντας, οὕτως ἐντυγχάνειν τοῖς προσιοῦσιν, ἐνεργήματα δὲ
δὲ πάλιν, αὐτὸν διὰ πλῶν τὴν πρᾶξιν. ὅρα ἀκριβῶς πῶς τὸ πανάγιον πνα, τραυῶς ἐ
κν ἐ θεὸν ὠνεκήρυξεν. ἦσαν γὰρ, διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶν, τὸ δὲ αὐτὸ πνα. ἐ
πάλιν ἐπὶ τὸ πράγματος ἐπαγαγὼν, καὶ διαιρέσεις διακονιῶν ἐστιν, ὁ δὲ αὐτὸς κς, εἶ
τα ἔτι ἐπὶ τὸ αὐτοῦ μένας νοήματος ἐ ἦσαν, ἐ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ
αὐτός ἐστι θεὸς, ἐπισωάσθει λέγων, ἐπάσω δὲ δέδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνς πρὸς τὸ
συμφέρον, δεικνὺς ὅτι καὶ τὸ θεὸς ἐ τὸ κς, ἐπὶ τὸ ἁγίου ἔταξε πνς. πάντα γὰρ ὅσα προ
ἔπεσεν, εἰς τὸν τὸ πνεύματος σωῆξεν ὑπόστασιν, ἀ μόνον διὰ τὸ ἦσαν, ἐπάσω δέδοται ἡ
φανέρωσις τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐφεξῆς ὧν χαρισμάτων ἐπιθυμήσεως.
πάντα γὰρ διὰ τὸ πνεύματος δέδοται διατείνεται. καὶ συγκεφαλαιούμενος πάλιν
λέγει. πάντα δὲ ταῦτα, τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐνεργεῖ. ὥστε φανερὸν ὅτι τὸ
πανάγιον πνεῦμα, καὶ κν καὶ θεὸν λαμπρῶς καὶ διαῤῥήδην ὑποτάσσεται ὁ θεῖος Παῦλος
θεολογεῖ. ἦ δῆτα τὸ μὲν πνεῦμα ἐπὶ τὸ ἁγίου πνεύματος ἐκλάβοι, τὸ δὲ κς καὶ θεὸς,
τὸ μὲν ἐπὶ τὸ ἰοῦ, τὸ δὲ ἐπὶ τὸ πατρὸς, καὶ οὕτως ἦδεν ἢ ἦπον ἦτε κυριότης καὶ ἡ θεότης
ἐξαὐτῶν τύτων μαρτυρηθήσεται τῶ ἁγίῳ πνεύματι. πῶς ἐ ἵνα πρότερον; πρῶτον μὲν
ὅτι διαιρεῖ τὰ χαρίσματα ἐ ἡμῶν τὸ πανάγιον πνεῦμα, τὸ αὐτὸ τοῦτο πράττειν καὶ τὸν
κν καὶ τὸν θεὸν φησιν. ὥστε ἅπερ ἐνεργεῖ τὸ πνεῦμα, ταῦτα καὶ ὁ κς, τῆ κυριότητι, καὶ
ὁ θεὸς τῆ θεότητι ἐνεργεῖ. ἡκότως ἄρα τὰ αὐτὰ ἐνεργοῦντι τῶ πνεύματι, καὶ ἡ κυ-
ριότης ὑπάρξει τοῦ ἰοῦ, καὶ ἡ θεότης τοῦ πατρὸς. ὥστε τὸ πνεῦμα, καὶ κς καὶ θεὸς. καὶ
μοι δοκεῖ καὶ ὁ θεασέσιος Παῦλος διὰ τοῦτο ἐπὶ μὲν τοῦ πνεύματος, τῶ ὑποστατικῶ ὀνό-
ματι χρήσασθαι, ἐπὶ δὲ ἰοῦ καὶ τοῦ πατρὸς, τοῖς κοινοῖς, ἵνα δεῖξῃ τοῖς σωοροῦσιν, αὐτὸ
τῆς ταυτότητος τῆς ἐνεργείας, τὴν ταυτότητα τῆς ἰσίας, καὶ τὰ αὐτὰ ὀνόματα τὸ
κς καὶ θεὸς, κατὰ τὴν ταυτότητα τῆς ἰσίας ἐπὶ τὸ πνεύματος ἐκλαμβάνειν.
ἦ μόνον δὲ ἐκ τῶν ἡρημένων ἡ κυριότης ἐ θεότης ἀποδείκνυται τὸ πνεύματος, ἀλλὰ
καὶ ἐκ τῆς ἐπαγομένης συγκεφαλαιώσεως. φησὶ γὰρ καὶ ἐν τούτοις πάλιν σαφέστε-
ρον, ὅτι πάντα ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιρῶν ἰδίᾳ ἑκάστῳ. τῶς ἐ
αὐτοκραπορικῶς καὶ κυρίως. καθὼς γὰρ βούλεται, φησιν. ὥστε ἦ πάντα ἃ ὁ πατὴρ
καὶ ὁ ἰὸς ἐνεργεῖ, ταῦτα καὶ τὸ πνεῦμα πρᾶει, ἐ θεϊκῶς καὶ κυρίως πρᾶει, (ὡς γὰρ βού-
λεται οὕτως

λεται οὕτως πρέπει· βούλεται δὲ δηλονότι, ὥσπερ ὁ υἱὸς καὶ ὁ θεός. γάρ ἐστιν ἀπόρροια, ἄπαγε, βούλημα.) φανερὸν ὡς ὁ υἱὸς ἂν εἴη τὸ πνεῦμα ὁ θεός. αὐτοκρατορικῶς τε γὰρ τὰ πατρὸς καὶ ὑοῦ ἔργα πρέπει, ὡς μὲν υἱὸς, ὡς δὲ θεός, πάντα πρέπει. ἰστέον δὲ καὶ τοῦτο ὡς ἐν πρίσματος μοίρᾳ ἀναφανέν, ὥσπερ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐνεργεῖν ἑκάστοις φαινόμενος ἅπαντα, ἄλλοτε μὲν τῆς κτίσεως, προθέσεως κέχρηται), ἄλλοτε δὲ τῆς διὰ, ὁ πάλιν ἐνίοτε τῆς ἐν, δεικνὺς ὅτι παρ' αὐτῷ τῶν προθέσεων χρῆσις διάφορος. καθ' αὐτὸ γάρ φησι, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ ἐν αὐτῷ, περὶ τοῦ αὐτοῦ διαλαμβάνων ἁγίου πνεύματος. ὁ γὰ

γενέσθαι. ἓν γὰρ ἐστὶ πάθημα ἡμῶν τὸ πνεῦμα. Διὰ ἑνός, φησὶ, πνεύματος ἐσχήκαμεν τῶν χαρισμάτων τὴν δωρεάν. ἐστὶ πάθημα δὲ εἶπεν, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν δένδρων, ὧν ἐκ τῆς αὐλῆς ἀρδομένων πηγῆς. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν μέλος, ἀλλὰ πολλά. καὶ μὴ θαυμάσῃς, φησὶν, ἡμᾶς πολλοὶ ὄντες ἓν σῶμα ἐσμὲν, ὁ πρὸ τε καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀπὸ πολλῶν μελῶν, ἓν ἐστιν εὑρεῖν τὸ σῶμα. τὸ δὲ πρὸς ἐκείνους ἁρμόδιον ῥήματα ὡς ἐκπεσόντων τῶν μελῶν τέθηκε, δεῖξαι θέλων ὅτι καὶ ἐλαττόντις ἔχει χάρισμα, οὐ πρὸς τοῦτο ἐκβέβληται τοῦ εἶναι μέλος τοῦ σώματος. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου συγκρίματος, καὶ τὸ ἐλαττον καὶ τὸ μειώτερον, εἰς ἓν συντελεῖ σῶμα. Ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς, ὅτι οὐκ εἰμὶ χεὶρ, οὐκ εἰμὶ ἐκτοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο ἐστὶν ἐκ τοῦ σώματος. καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμὸς οὐκ εἰμὶ ἐκτοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο ἐστὶν ἐκτοῦ σώματος, ἢ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμὸς ποῦ ἡ ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; Ἐὰν τοῦτο εἴπῃ, ὅτι οὐκ εἰμὶ ἐκτοῦ σώματος, οὐ παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐκτοῦ σώματος. οὕτως οὐδὲ σὺ ἐπέδωκε τόδε ἔχῃς χάρισμα καὶ οὐχὶ τόδε, διὰ τοῦτο παύσῃ τοῦ εἶναι σῶμα ἐν Χριστῷ τοῖς ἄλλοις. ἢ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός. ἐπέδωκε ὀφθαλμοῦ καὶ πόθεν ἐμνήσθη, ἐκ δὲ τούτου ἐλύπησεν ἀνιζάμενος καὶ αὐτοὺς ἐλαττώσαντινα ἔχειν ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν μελῶν, νῦν δείκνυσιν οὕτως εἶναι συμφέρον, τὸ διάφορα εἶναι χαρίσματα. ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα διὰ τοῦτο ἐστὶ σῶμα, ἐπειδὴ ἐκ διαφόρων συνέστηκε μελῶν, οὕτως καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τὴν ἐκκλησίαν, τοῦτο εἶναι φησὶ σῶμα, μὴ διαφορὰ τῶν χαρισμάτων καὶ διακονιῶν. Νῦν δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. ἢ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα. Ὅρα καὶ ἐνταῦθα τὸ πρανότερον καὶ χωρὶς τινὸς ἀμφιβολίας, τὸ πνεῦμα θεὸν ἀνεκήρυξεν. ἡττων γὰρ πρόβρα χέως ὅτι πάντα ταῦτα τὸ πνεῦμα ἐνεργεῖ, νῦν πάλιν περὶ αὐτῶν λέγων φησίν. ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἓν ἕκαστον αὐτῶν καθὼς ἠθέλησεν. μέλη γάρ, φησὶ τὰ χαρίσματα τὰ διάφορα παρὰ τοῦ πνεύματος ἁλιφότας ὠνόμασε. κἀκεῖ μὲν ἔλεγλε, ἐνεργεῖ διαιρῶν ἑκάστῳ καθὼς βούλεται, ὧδε δὲ, ἔθετο ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. ἢ οὖν ὁ θεὸς οὕτως ἠθέλησεν, ἄτοπον τὸ ἀδημονεῖν ἐφ' οἷς ὁ θεὸς ἠθέλησε. τὸ δὲ καθὼς ἠθέλησεν, ἀντὶ τοῦ πνεύματος εἶπεν, ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες. καὶ πάντες ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν εἰς ἓν πνεῦμα. καὶ ἐπειδὴ εἰς ἓν πνεῦμα πάντες, καὶ τοῦ πνεύματος τὸ θέλημα, καὶ θεὸς τὸ πνεῦμα, ἢ καὶ πρὸ ὅλης τῆς ἁγίας τριάδος νοήσεις. ἔστι γὰρ διαφορὰ τῆς ὁμοουσίου καὶ πανυμνήτου τριάδος. ἢ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; αὐτὸ τοῦτο προσῶν ἐκείνοις περφασιν μικροψυχίας, τὸ εἶναι διάφορα τὰ χαρίσματα, αὐτὸς εἰς περφασιν ἑνώσεως λαμβάνει. ἢ γὰρ μὴ ἔχητε, φησὶ, διάφορα χαρίσματα, ἔστε σῶμα ἦτε. σῶμα δὲ μὴ ὄντες, οὐ δὲ ἰσότιμοι ἂν ἦτε. οὐ γὰρ ἰσοτιμία καὶ ἕνωσις, ἐκ τοῦ εἶναι ἓν σῶμα ἐστίν.

» Οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ χρείαν σου ἐγὼ ἔχω. ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσὶ,

» τοῖς ποσὶ, χρείαν ὑμῶν ἐγὼ ἔχω. ὀπισθοφυλακοῦμεν μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος » ἀσθενέστερα ὑπάρχειν, ἀναγκαῖα ἐστί. ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τού- » τοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν. τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν, εὐσχημοσύνην περισσοτέ- » ραν ἔχει. τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρείαν ἔχει. Καὶ γὰρ θέλει εἶναι χρείαν σου οὐκ ἔχω, οὐχοὕτως ἔχει φύσεως τὸ πρᾶγμα. πείσας δὲ αὐτοὺς τοῖς ἔμπροσθεν μὴ ἀθυμεῖν τοὺς τὰ ἐλάττονα ἔχοντας χαρίσματα, νῦν καταστέλλει τὸ φρόνημα τῶν τὰ μείζονα ἐχόντων. ὥσπερ γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς οὐ δύναται λέγειν τοῖς λοιποῖς μέλεσι, χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. (ἑνὸς γὰρ ὄντος, ἅπαν χωλεύει τὸ σῶμα.) οὕτως οὐδὲ οἱ τὰ μείζονα ἔχοντες τοὺς τὰ ἐλάττονα ἔχοντας χαρίσματα δύανται ἐκβαίνειν τῶν τὰ ἐλάττονα ἐχόντων, ὡς οὐ χρήζοντες αὐτῶν. ἑνὸς γὰρ ἀπρόβλη, χωλεύειν ποιεῖ τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας, οὐκ αὐτάρκων ὄντων τῶν τὰ μείζονα ἐχόντων χαρίσματα μόνων, οἰκοδομεῖν αὐτό. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον. νῦν δεῖξαι θέλει ὅτι καὶ χρειωδέστερα τάχα ἐστὶν οἱ τὰ δοκοῦντα ἐλάττονα τῶν χαρισμάτων ἁλιφότες. καλῶς δὲ εἶπε τὰ δοκοῦντα, δεικνὺς ἐν δοκήσει μόνῃ τοὺς ἐλάττωσιν εἶναι, οὐ μὴν δὲ ἀληθείᾳ. τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν. φασί τινες περὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτὸν τοῦτο ἠρικέναι, οἱ ἀσθενεῖς μέν ἐστιν ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη, μέγα δέ τι συντελοῦσι τῷ σώματι, ἢ καὶ δοκοῦσιν ἀσθενεῖς εἶναι. Ὡς τε ἢ ἀσθενεῖς οἰεσθε ἑαυτοῖς, μὴ ἀθυμεῖτε. ἀναγκαῖοι ἐστέ. ὅτι δὲ οὐδὲ ἀσθενεῖς ὑμεῖς, δῆλον ἐκεῖνοι μᾶλλον οἷς μὲν οἴονται, δῆλον ἐντεῦθεν, φησὶν. ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, πλέον ἀξιοῦμεν προνοίας καὶ βοηθείας καὶ ἐξῆς. καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι. πάντα χοῦ τὸ, δοκοῦμεν, ἐπιλέγει, δεικνὺς ἀνθρωπίνως ταῦτα τὴν οἴησιν. τὸ δὲ, ἀτιμότερα, τινὲς φασὶν αὐτὸν περὶ τῶν τρόπων ἠρικέναι, οἱ τὴν μὲν κάτω χώραν ἁλιφασι, θάλπονται δὲ καὶ περνοοῦνται παρ' ἡμῶν, πλέον σχεδὸν τῶν λοιπῶν μελῶν. ἐπ' αὐτῶν γὰρ ἐσήρικται ἅπαν τὸ σῶμα. ἢ γ' οὖν τοῦτο λάβε, περὶ τῶν μελῶν τῶν ἀσχήμοσιν, ἃ δοκεῖ μὲν ἄσχημα εἶναι καὶ ἄτιμα, πλὴν ἔλοιτ' ἄντις ὅλου ἔχειν τὸ σῶμα γυμνὸν, ἢ ταῦτα. διὸ ἐπάγει, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει. Εστὶ δὲ τοῦτο οἰκειότερον καὶ οὕτως ἐκλαβεῖν. ὑμῖν ἐλάττοισ εἶναί, φησιν, ἐκ τοῦ δοκεῖν ἐλάττονος χαρίσματος τυχεῖν. ἔστιν γὰρ ἔτις ἔτυχε μείζονος χαρίσματος, ἥδη δὲ μείζων. ἐπεὶ δὲ πολλοί τοι ἁλιφοτοι, τοι μηδ' ὅλως ἁλιφοτοι ἐλάττοις ἦσι. καὶ λέγω ἐλάττοισ, ἀλλὰ καὶ ἄθλιοι παντελῶς, ὡς ἐκεῖνοι οἱ λέγοντες, κἂν ᾖ τῷ σῷ ὀνόματι τάδε καὶ τάδε ἐποιήσαμεν; οἷς ἀπεῖπεν ὁ δεσπότης, μήτε ἦδέναι αὐτοὺς πρότερον. ᾖ γὰρ καλῶς ἐχρήσαντο τῷ χαρίσματι, ἀλλὰ καὶ ἀπορρεῖν κεφαλὴν ἐπόταπον, οἷος ἦν ὁ μὴ ἀκολουθῶν τῷ Χῷ καὶ σημεῖα ποιῶν, οἷος αὐτὸς ὁ Ἰούδας. αὐτὸς δὲ παῦλος οὐ καταλέγει, ἀπὸ τοῦ σχηματικοῦ δ' ἐρημένων αὐτῷ, κατασκευάζει καὶ τοῦτο, ὅτι οὐκ ἀναίτιον μείζονι νομίζειν τοὺς λογιζομένους μείζον ἁλιφέναι χάρισμα, τοὐναντίον δ' ἔσται ὅτε ἐλάττοις. φησὶ γὰρ, ὅτι τοῖς ἀσχήμοσιν ἡμῶν, εὐσχημοσύνην περισσοτέραν περιτίθεμεν, ἐπὶ τοῖς ἀτιμοτέροις, τιμὴν περισσοτέραν. μὴ ἀφαιρῶ τοῦτο ἐπὶ τιμιώτερα ἐπὶ εὐσχημονέστερα ὧν τιμιωτέρων ἐπὶ εὐσχημονεστέρων ἐστίν; οὕτω, φησὶ, καὶ ὁ θεὸς ποιοῦσι τῷ ὑστεροῦντι, πλεῖον δίδωσι χά-

ρισμα, τῷ δὲ αὐτάρκως καὶ ἱκανῶς ἔχοντι ῥυθμίσαι ἑαυτὸν, ἔλαττον. μὴ οὖν ὑμῖν
ἀθυμητέον, ἔλαττον δοκοῦσιν ἔχειν χάρισμα, ἐστὶ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ τὰ εὐσχημονέστερα καὶ τιμιώτερα ἡμῶν μέλη, ἃ τε οὐ πολλῆς ἔχοντα χρείας εὐσχημοσύνης, ἐφ' ἧς ἐστι κοσμιότητος καὶ σεμνότητος μᾶλλον ἐοῦντες, τοῖς ἀτιμοτέροις καὶ ἀσχημονεστέροις τιμὴν καὶ εὐσχημοσύνην περιτιθέαμεν. ὥστε ἐκτὸς ἔλαττον λαβεῖν μᾶλλον ἐστὶν εὐθυμεῖν καὶ εὐχαριστεῖν, ὅτι οὕτως καθ' ἀρχὰς ἔθλασεν ὁ πάντα σοφῶς καὶ ἀκαταλήπτως θεὸς ἡμῶν πρῶν, ὥστε ἐλαττόνων δεῖσθαι εἰς αὐτάρκειαν καὶ τελείωσιν. ταῦτα δέ φησι, Τίσ τε ἔλαττον δοκοῦντας ἔχειν, ἐπὶ τῇ ἀθυμίᾳ παρακαλῶν, καὶ τοὺς πολέον λαβεῖν οἰομένους, πρὸς οἴησεως καταπαυῶν. τί φυσᾷς ἑαυτὸν, πολέον ἔχειν δοκῶν; ἀθενείας σου τὸ μαρτύριον ἐστὶν, ὅτι πολεόνων ἐδεήθης. τί καὶ τὸ πίπτῃς, ἔλαττον ἔχὼν δοκῶν; ἰσχύος σου τοῦτο τεκμήριον, ὅτι ἐλαττόνων σε δεηθέντα πρέδειξον ὁ θεός. ἐσόσωσε μὲν οὖν ἤρξατο καταβραχὺ πρὸς τὴν χρείαν ἰσάζειν αὐτοὺς, καὶ ἀνίσων ἐδόκησε τὸ χαρισμάτων τυχεῖν. ἔπειτα δὲ ἐς πολέον ἐτώθηε, τῇ ἐλαττῶσθαι δοκοῦντας. μᾶλλον γὰρ οἱ ἀθυμοῦντες δέονται παραψυχῆς, ἢ οἱ ἀλαζονευόμενοι φειδοῦς καὶ ἐπιεικοῦς τιτιμήσεως. εἶτα ταῦτα ἤτων, πάλιν συμβιβάζει αὐτοὺς εἰς τὴν ὁμοτιμίαν καὶ ὁμόνοιαν, ἵνα μὴ ᾖ, φησὶ, σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη, καὶ ἑξῆς. τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν. ἵνα μή τις εἴπῃ, καὶ τοῖς οὗτος λόγος προνοεῖν ὧν ἀσχημόνων καὶ ἀτίμων, καταφρονεῖν δὲ ὧν εὐσχημόνων; φησὶν, ἀλλ' οὐδενὸς ὧν ἧττον δέονται, ὡς φύσει τὸ εὐσχήμον ἔχοντα, παραμυθούμενος πάλιν δι' ὑπερβολῆς, τοὺς ἔχοντας τὰ μείζω χαρίσματα.

» Αλλ' ὁ θεὸς συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δοὺς τιμὴν, ἵνα μὴ ᾖ
» σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε πάσχει ἓν
» μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη.

Εἰ συνεκέρασεν, φησὶν, ἐποίησεν. τὸ γὰρ κεραννύμενον, ἓν γίνεται. τῷ ὑστεροῦντι. ὥρα, φησὶν, ἔτι εἶναι, τῷ ἀτίμῳ, ἢ τῷ ἀσχήμονι, ἀλλὰ τῷ ὑστεροῦντι, δείκνυσιν ὅτι φύσει ἄσχημα ἢ εὔσχημα, ἤγουν ὄντα ἢ ἄτιμα. περισσοτέραν δοὺς τιμήν. ἐπὶ μὲν τοῦ σώματος τοῦτο ἱδοι τις ἄν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνῶν, πῶς ἐστὶν εὑρεῖν τοὺς ἀτιμοτέρους καὶ ἀσθενεῖς πλείονος κηδεμονίας ἀπολαύοντας; καὶ φαμὲν, ὅτι ὁ θεὸς τῶν ἀσθενεστέρων μᾶλλον προνοεῖ. ἐὅρα τὸν λῃστὴν, πρὸ τῶν ἀποστόλων εἰς τὸν παράδεισον εἰσελθόντα, ἐκ τοῦ ἁπλοῦς ἐκ τῆς ἑκατοντάδος πρέβατον, ὃ ἐξεύρεθεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἐβαστάχθη, ἐκ τῆς ἐνδεκάτης ἐργαζόμενοι, οἱ πρῶτοι τὸν μισθὸν κομίζονται βαστάζοντες καὶ συγκαταβαίνοντες τῷ θεῷ εἰς ἀσθενέσι μᾶλλον. διὸ καὶ φησι, περισσοτέραν δοὺς τιμὴν, ἵνα ἐκ τούτου παραμυθήσηται τοὺς τὰ ἔλαττον ἔχοντας χάρισμα. ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι. τὸ γὰρ εἶναι ὅλως σῶμα, πρὶν τὸ μὴ ἀποχίζεσθαι, ὡς ἦν ἀποχισθῆναι, τὸ πᾶν ἀπόλωλε. τοῦτο δέ φησι, φοβῶν τοὺς τὰ μεγάλα ἔχοντας χαρίσματα καὶ καταφρονεῖν. ὡς ἦν ὧν ἐλαττόνων τῷ χαρίσμασιν ἀποφοίτησις καὶ σχίσις, καὶ αὐτοὺς ἐκείνους λυμαίνεται μηκέτι εἶναι σῶμα Χριστοῦ. ὥς τε, φησὶ, προνοητέον καὶ μεριμνητέον ἀλλήλων. ἐν γὰρ τῇ ἑνώσει, τὸ εἶναι ἔχομεν. ἐ εἴτε πάσχει ἓν μέλος.

ᾗ γὰρ ἴνωσθαι

ᾗ γὰρ ἴνωσθαι δεῖ ἀκριβῶς καὶ προνοεῖν ἀμήλων τὰ μέλη, ἔυσπλον ὡς καὶ τὰ ἀπροβάλλοντα, εἴτε πάθη, εἴτε εὐδοκιμήσεις, κοινωνεῖν εἶναι ὀφείλουσιν. ἡ γὰρ ἀπρόσκοπος τῶν ἐλαττόνων, καὶ σοί, φησι, τῷ μείζονι λυμαίνεται, ὥσπερ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ μὴ ἀπροσκοπεῖς, ἤγουν τὸ ἔλαττον μέρος τοῦ σώματος τοῦ δοκοῦντος κρείττονος. εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος. κεφαλὴ στεφανοῦται, ἐ πᾶσι τοῖς μέλεσι δόξα καὶ χαρὰ γίνεται.

» Υμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους, ἐ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλη
» σίᾳ, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνά-
» μεις, εἶτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν.

Εἶπε ἵνα μὴ λέγωσι, καὶ τί πρὸς ἡμᾶς ἦν τὸ τοῦ σώματος παράδειγμα, δείκνυσι ἐ αὐτοὺς ὄντας σῶμα Χῦ. ᾗ δὲ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ᾗ δεῖ σασιάζειν, (λύσεως γὰρ οὐ σάσις αἰτία,) πολλῷ μᾶλλον τὸ Χριστοῦ. καὶ μέλη ἐκ μέρους. ἅπαντες μὲν οἱ ἅπαντα χῦ πιστοί, ὥμα ᾖσι Χριστοῦ. ὑμεῖς δὲ οἱ Κορίνθιοι, μέλη ἐκ μέρους. οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε μόνοι τὸ ὅλον σῶμα, ἀμὰ μέλη ἐστέ, καὶ ᾗ δὲ πολλά, ἀμὰ ἐκ μέρους. δείκνυσι δὲ ἁπλοῦν ὂν καταμερμύον ἐν τῷ πλείονι κόσμῳ τὸ εὐαγγέλιον ἐ πίστιν. καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς. καὶ οὓς μὲν ἀποστόλοις, φησὶν, ἔθετο καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. καλῶς δὲ τὸ, πρῶτον, ἐπὶ ὧν ἀποστόλων τέθεικεν. οὗτοι γὰρ οἱ τῆς πίστεως ἀρχηγοί. τοὺς δὲ προφήτας δευτέρους λέγει, ᾗ τοὺς παλαιοὺς λέγων, ἀμὰ τοὺς ἐν ἑαυτῇ ἐκκλησίᾳ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ προφητεύοντας, οἷον ὁ Αγαβος καὶ ἄλλοι πολλοί. ᾗ οὓς ἦσαν προφῆται, φῶς ὁ ἁγ, φησὶν, ὁ νόμος ἐ οἱ προφῆται, ἕως Ιωάννου; καὶ φαμὲν, ὅτι τοὺς παλαιοὺς φησιν ὁ ἁγ, τοὺς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ προφητεύσαντας. δεύτερον προφήτας. προφήτας λέγει ὁ μέγας ἀπόστολος, ᾗ τοὺς πρὸ τῆς χάριτος, ἀμὰ τοὺς μετὰ τὴν χάριν, ἐξ ὧν ἦν ὁ Αγαβος, καὶ οἱ ἐν Αντιοχείᾳ προφητεύσαντες, καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος ἀπόστολος. τρίτον διδασκάλους. καὶ γὰρ καὶ οὗτοι τὰ μέγα ὠφελοῦσι, καὶ ᾗκότως ἦσιν εὐθὺς μετὰ τοὺς προφήτας. εἶτα δυνάμεις. Τὰ ἐνεργήματα δυνατοῦ τῶν δυνάμεων. αἱ μὲν δυνάμεις, καὶ ἰῶντο τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ ἐκβάλλοντο τοὺς ἀντιλέγοντας, ὡς Παῦλος τὸν Ελύμαν, καὶ ὁ Πέτρος τὸν Ανανίαν. οἱ δὲ τὰ χαρίσματα τῶν ἰαμάτων ἔχοντες, μόνον ἰῶντο. διὰ τοῦτο καὶ πρωτιμᾶται τῶν δυνάμεων. ἀντιλήψεις. τὸ ἀντέχεσθαι τῶν ἀσθενούντων, καὶ προσατεῖν αὐτοῖς, ὅπερ ἐστὶ αὐτὸ χάρισμα λέγει, ᾗ καὶ ἡμετέρων δεῖται πόνων. τὸ δὲ αὐτὸ τῇ ἀντιλήψει κυβέρνησις, ἤγουν ὅμοιον. γένη γλωσσῶν. τοῦτο τὸ χάρισμα τῆς ἥσσων ἠξιωμένοι οἱ Κορίνθιοι, καὶ μέγα ἐπ' αὐτῷ ἐφρόνουν. διὸ καὶ καταγέλλων αὐτῶν τῶν
» οἴησιν, ἔσχατον τέθεικεν. Μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται;
» μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσι
» ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν;

Εἶτα ἵνα μὴ τῇ τάξει ταύτῃ, καὶ τῷ φανερῶσαι τὰ μείζονα καὶ τὰ μικρότερα χαρίσματα, πᾶσι λύσῃ ἐμβάλῃ τοῖς τὰ ἐλάττονα ἔχουσιν, ἄκουσον τί φησι. μὴ πάντες ἀπόστολοι, ἢ προφῆται; ᾗ γὰρ πάντες ἓν ἦτε, οὐκ ἦτε Διάφορα μέλη. ᾗ πάντες, φησὶν, ἦτε προφῆται, πῦ οἱ ἀπόστολοι; ᾗ πάντες ἀπόστολοι, ποῦ οἱ

Θεοδωρ. καὶ Ιωαν. Γενναδ.

διδάσκαλοι; ὡς τε ἡ τάξις αὕτη καὶ συμφέρουσα καὶ ὠφελιμωτέρα, ἵνα ἕκα-
» στος τὸ πλησίον δέηται. Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα, καὶ ἔτι κα-
» θ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν
» ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἠχῶν, ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον.
» καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα, καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν
» ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥς τε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι.

Ρήμα καὶ ἠνίξαντο αὐτοῖς. ὅτι ὑμεῖς, φησιν, αἰτεῖσθε τὰ μεγάλα μὴ λαβεῖν χαρίσ-
ματα, διὰ τὴν ῥαθυμίαν ὑμῶν. τοῦτο γάρ τὸ ζηλοῦτε ἐμφαίνει. ἀνάγκη εἴτε μεγά-
λα, ἀνάγκη τὰ κρείττονα, ταῦτα τὰ ὠφελιμώτερα, καὶ σωάμενα μᾶλλον τὴν ἐκκλη
σίαν ὠφελεῖν. ΑΛΛΩΣ. Τὸ, ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα, δοκῶμοι μὴ κατὰ Φωτ.
πρόσταξιν καὶ ἐπίφασιν εἰρῆκέναι. πῶς γάρ; ὅτε πολλάκις πρὸς τὸ συμφέρον
ἡττῶν λαβεῖν ἔκασον τὸ χάρισμα, καὶ μηδὲν διαφέρειν πολλάκις ἀνδρὸς ἑνὸς
δοκῶ τὰ ἔχειν τὸ μεῖζον χάρισμα, πρὸς τὸν ἔχοντα τὸ ἔλαττον; ἀνήρηταί μοι δοκεῖ
τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ κατ' ἐρώτησιν. ζηλοῦτε, φησί, τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα; καὶ
οὕτω ὑμᾶς ἐπείσαμεν μὴ ἀθυμεῖν ἐπὶ τοῖς ἐλάττοσιν; ἀνήρηταί τι ἐραστὰ καὶ ζηλωτὰ
τῶν μειζόνων ἐστί; ἐγὼ καὶ ἔτι πρὸς τοῖς ἠρημένοις μέθοδον ὑμῖν καὶ ὁδὸν δείκνυμι, δι' ἧς
ἄδην τούτων τῶν χαρισμάτων τῶν μειζόνων δεηθέντες, καθ' ὑπερβολὴν αὐτῶν τῶν ἄλλων
μείζοσι καὶ ἀληθῶς, καὶ τελειότεροι φανείητε. Τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀπλοῦν καὶ ἄκοπον,
καὶ ἐκ τοῦ ῥάστου πραγινόμενον. τί οὖν ἐστι; τί δὲ ἄλλο, ἀνὴ ἀγάπη; ταύτην γάρ
ὁ καθαρὸς ἀναλαβών, πάντων πρέσχει, πάντων ὑπεραναβέβηκεν. ὁ δὲ ταύτην μὴ ἔχων,
πάντων ἐκτὸς πέπτωκε, πάντων ἐστὶν ἔρημος. ἀφ' ἧς τὴν ἀγάπην ἔχοντες, οὔτε περὶ
χαρισμάτων ἀνήλοις ἐρίσαντες μικρολογησόμεθα, οὔτε ἄλλό τι τῶν οὐ προσηκόν-
των, λιμῶν ἁψόμεθα. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολήν. ἐὰν ὅλως, φησί, ζηλωταὶ ἐσὲ κρειττό
νων χαρισμάτων, δείκνυμι ὑμῖν καθ' ὑπερβολὴν κρεῖττον χάρισμα. τὴν ἀγάπην δὲ
μέλλει δηκνύειν. καὶ ὅρα. ἀνείωσε καθ' ὑπερβολὴν χάρισμα ὑμῖν δείκνυμι, ἀνὴ ὁ-
δόν, σημαίνων ὁδὸν εἶναι τὴν ἀγάπην, ἧς πάντα ἀπόλουσαν τὰ χαρίσματα. καὶ ὁ ταύ
την κτησάμενος, δι' αὐτῆς ὁδεύσει καὶ ἐπὶ τὰ λοιπά. ΑΛΛΩΣ. Τοῦτό τινες Θεοδωρ.
κατ' ἐρώτησιν ἀνέγνωσαν, ἀντὶ τοῦ, ὅλως γάρ ἐφίεσθε τῶν μειζόνων χαρισμάτων; ἢ ὅλως καὶ Ιωαν.
ἐφίεσθε, ἐγὼ ὑμᾶς ἐπὶ ταῦτα προτρέπω προθύμως. τοῦτο γάρ ἐπήγαγε, καὶ ἔτι καθ' καὶ Γενν.
ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. τοιγαροῦν τῶν καθ' ὑπερβολὴν μειζόνων χαρισμά-
των δείκνυμι τὴν ὁδόν. ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων. γλώσ
σαις ἀγγέλων ἦσαν, οὐ σῶμα τοῖς ἀγγέλοις περιτίθησιν, ἀνὴ ἐκτῆς φωνῆς τοῦ ὑμῖν ἐ-
γνωσμένου ὀργάνου, τὴν πρὸς ἑαυτὴν τῶν ἀγγέλων ὁμιλίαν δηλοῖ. ἔχουσι γάρ κἀκεῖνοι τινὰ
σημασίαν. διὸ ἀμφοτέροις ὁμιλοῦσιν, ὡς καὶ ἀνήκουν, φησὶν ὅτι αὐτῷ κάμψει πᾶν
γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων. ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω. ποία οὖν αὕτη ἡ ὁδός; ἡ
ἀγάπη, φησίν, ἧς χωρὶς, οὐδέν ἐστι χάρισμα ἐπωφελές. καὶ πρῶτον ἀπὸ τοῦ παρ' αὐ-
τῆς τιμίου χαρίσματος τῶν γλωσσῶν, ἄρχεται καὶ φησιν. ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀν-
θρώπων, ἤγουν ἀνὴ ἐν τῶν ἀγγέλων λαλῶ ἄνευ ἀγάπης, ἦκη καὶ μάτην καὶ ἐξ οὐδέν
δέον φθέγγομαι.

δέον φθέγγομαι, ὥστορ τὰ ἄψυχα, ὁ χαλκὸς καὶ τὸ κύμβαλον. καὶ ἐὰν ἔχω
προφητείαν. θέλων δεῖξαι μέγαπι τὴν ἀγάπην, αὔξει τρόπον τὰ χαρίσματα, καὶ
ὁπότε φησὶν αὐτὰ ἐκτὸς ἀγάπης οὐδὲν εἶναι. ἄνωγε γάρ ἦσαν, ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν
ἀνῶν καὶ τῶν ἀγγέλων λαλῶ, ὁ στορ ἴσως παρ' αὐτοῖς μέγιστον, νῦν πάλιν ἐπὶ τῆς προ-
φητείας τὸ αὐτὸ ποιεῖ. προφητείαν γάρ ἐὰν ἔχω, φησὶν, ἀνὴ τὴν τοῦσαν, φησὶν, ἀνὴ τὴν ἀκρο
τάτην, τὴν καὶ τὰ μυστήρια καὶ τὴν γνῶσιν ἔχουσαν, ἄνευ ἀγάπης, οὐδέν εἰμι. τοῦτο Γενναδ.
γάρ κάτω ἀποδίδωσι. πᾶσαν τὴν πίστιν. Πίστιν νῦν, οὐ τὴν τῶν πιστῶν τὴν κοινὴν ἐ
καθολικὴν λέγει, ἀνὴ τὸ χάρισμα τὸ τῆς πίστεως. ὧν γάρ τι χαρίσματος εἶδος, ὁ-
μωνύμως οὕτω τῇ πίστει λεγόμενον. ὅθεν ἐπὶ φανερώσει πνευματικῆς μετουσίας
ἐχρημάτισε πολλοῖς τῶν εὐσεβῶν καὶ τῷ τότε καιρῷ. περὶ τούτου καὶ ὁ κύριος τὸ χα-
ρίσματος, ἐν εὐαγγελίοις φησίν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄ-
ρει τούτῳ, ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ γενήσεται οὕτως. οὐ δήπου
μὴν ὡς πρὸς ἀπίστου τὴν κοινὴν πίστιν, ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διελέγετο ὁ κύριος, ἀνὴ πρὸς
τοὺς οἰκείους μαθητάς. τοιοῦτόν ἐστιν ἐὰν ἔχητε τὸ τῆς πίστεως χάρισμα. ὃ δὲ εἶπεν ὁ κύ
ριος εὐαγγελίοις μέγιστον εἶναι, τὸ διὰ πίστεως ὄρη μεθιστᾶν, τοῦτο φησι μηδὲν εἶναι ἀ-
γάπης χωρίς. οὐθέν εἰμι. εἴτε μικρότατος εἰμὶ καὶ εὐτελής, ἀνὴ οὐδέν εἰμι.
» Καὶ ἐὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυ-
» θήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν ὠφελοῦμαι. Καλῶς τὸ ψωμίσω, μετὰ τῆς
δόσεως, καὶ τὴν οἰκίαν σημαίνων διακονίαν. ὅρα δὲ καὶ τὸ, πάντα τὰ ὑπάρχοντα,
οὐ μέρος αὐτῶν. ἵνα καυθήσομαι. τὸν χαλεπώτατον λέγει θάνατον, τὸν ὑπὲρ θεοῦ
» δηλονότι γινόμενον. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται. ἡ ἀγάπη οὐ ζη-
» λοῖ. ἡ ἀγάπη οὐ περπέρευται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς,
» οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακὸν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ
» ἀληθείᾳ. πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. ἡ ἀγά-
» πη οὐδέποτε ἐκπίπτει. Εἴτα λοιπὸν διεξέρχεται τῆς ἀγάπης τὰ γνωρίσματα,
δεικνὺς ὅτι οὐ μόνον βλασήσαντα τὰ πάθη ἐκρίζοι, ἀνὴ οὐδὲ φῦναι συγχωρεῖ. ὅρα
δὲ, εὐθὺς τὴν μακροθυμίαν τέθεικε, τὴν ῥίζαν πάσης φιλοσοφίας. χρηστεύεται.
ἐπιδήπτινες ἦσιν οἱ τῇ μακροθυμίᾳ οὐκ ἐς φιλοσοφίαν κέχρηνται, ἀνὴ πρὸς τὸ διαῤ-
ῥῆξαι τοὺς ἐνοχλοῦντας, καὶ πειρᾶσαι ἐπὶ πλέον, ἠθικώτερον αὐτοῖς διαλεγόμε-
νος, φησὶ, χρηστεύεται. τοιοῦτόν γάρ ἐπὶ τῷ ἀνάψαι τὴν ὀργὴν τῶν ἐνοχλούντων,
ἀνὴ ἐπὶ τῷ καθυφῆναι, τῇ μακροθυμίᾳ κέχρηται, καὶ ἠμεροῦται χρῆται. ζηλοῖ.
βαβαὶ οἷον ἐστὶ τὸ μὴ ζηλοῦν, ἤγουν φθονεῖν τοὺς εὖ πράττοντας. οὐ περπε-
ρεύεται. οὐκ ἀλαζονεύεται, οὐ φυσιοῦται ἐ φρονεῖ μέγα ἐπὶ οἰκείοις κατορθώμα-
σιν, ἢ ὀφθὲν πεπωτὲς πρίει. πέρπερος γάρ, ὁ πρεπωτὴς, οὐκ ἀσχημονεῖ. οὐ μόνον, φησὶν
ὀφρονεῖ μέγα, ἀνὴ ἐ τὰ αἰσχρὰ πάσχουσα, ἀκοῖ) ἀσχημοσύνην τὸ πρᾶγμα δηλῶν
ἀγαπώμενον. ἢ ἐ οὕτως. τὸ οὐκ ἀσχημονεῖ, ἤγουν ἀκέπεξέρχεται τοῖς ἀδικοῦσι σφο-
δρῶς. ἢ ὅτι οὐδὲν ὧν ἐντελοῦντε ἐ τὰ πάθη τῆς τῶν ἀδελφῶν ὠφελείας ἕνεκεν πρᾶ
ττει) δρᾶσαι, ὡς τάχα ἀσχήμον εἶναι τὴν πρᾶξιν ὑπολαμβάνουσα. οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆ.

λέγει τὸν πρότερον τῶς ὐκ ἀσχημονεῖ, ὅτι ὐ ζητεῖ τὸ οἰκεῖον συμφέρον, ἀμὰ τὸ τῦ πλησίον, ἐ ἀσχημοζύνω τῦτο λίγεται, ὅταν ἀσχημονοῦντα τὸν πλησίον μὴ ἀπαλλάξῃ. ὐ προξωίται. πάντα πάσχουσα, ὐ προξωίται εἰς ὀργήν. καὶ ὐ μόνον ὐκ ἐργάζε τὸ κακὸν, ἀλ' ὐδὲ λογίζεται. ὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ. ὐκ ἐφήδεται ἤγουν ὐ χαίρει τοῖς κακῶς πάσχουσι, φησί, συγχαίρει δὲ τοῖς εὐδοκιμοῦσι. πάντα στέγει. τῦτο γὰρ αὐτῇ λί μακροθυμία χαρίζεται, ἤγουν τὸ στέγειν, περὶ ἧς μακροθυμίας εἴρηται. πάντα πιστεύει. ἃ ἀν εἴπῃ ὁ ἀγαπώμενος, καὶ ὐδὲν ὕπυλον οὔτε αὐτὸς λαλεῖ, οὔτε τ' λαλοῦντα οἴεται. πάντα ἐλπίζει. ὐκ ἀπογινώσκει, φησί, τὸ ἀγαπωμένου, ἀλ' ἐλπίζει αὐτὸν εἰς τὸ βέλτιον ἐπιδώσαι. ἐ δὲ καὶ ἐλπίσας, φησίν, ἀποτύχῃ, ἐκείνου τῇ κακίᾳ ἀναρμένας, φέρει γενναίως αὐτὸ τὰ ἐλαττώματα. πάντα ὑπομένει. ὐδέποτε ἐκπίπτει. ὐδὲ χαλύεται, φησιν, οὔτε διακόπτεται, ἤγουν ὐδέποτε ἐκπίπτει, ὐδὲ ἀποτυγχάνει τῆς εὐδοκιμήσεως, ἀλλ' ἀεὶ προφάσεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς ἑαυτῇ εὑρίσκει, δι' ὧν τὸν πρὸς τὸν πλησίον θυμὸν ἐ συναφείας κατέχει τοὺς χρωμένους αὐτῇ, παραμυθῆται δὲ μὴ διαρρήγνυται, καὶ ἐκεῖνοι ἀφωνίσωσι, ἐ ἀποκρίτας αἰτίας πρέχωσι. στέγειν γὰρ πρὶ καὶ ἐλπίζειν ἐ ὑπομένειν τὰ ἁμαρτάνοντα εἰς αὐτόν.

Φωτ.

» Εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται, εἴτε γλῶσσαι παύσονται, εἴτε γνῶσις κα
» ταργηθήσεται, ἐκ μέρους δὲ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. ὅταν δὲ ἔλθη
» τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Καταλέξας τῆς ἀγάπης τὰ βλαστήματα, πάλιν αὐτὰ καὶ ἑτέρῳ τρόπῳ ὑφῆσι, ἐν τῷ λέγειν, καὶ τὰ προφητείαν, καὶ τὰς γλώσσας, καὶ τὰν γνῶσιν τέλος ἔξειν, τὰν δὲ ἀγάπην μόνιμον εἶναι, φάσιμον, καὶ ἀτελεύτητον. ἢ γὰρ καὶ αἱ προφητεῖαι καὶ αἱ γλῶσσαι διὰ τὰν τῆς πίστεως γνῶσιν ἦσι, τῆς πίστεως πάντα χοῦ ἀπολωθείσης, ἤκιστα ὡς πρὶ παύσονται ἀργήσουσι. τῦτο δὲ καὶ νῦν ἔσαι, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τῦ μέλλοντος. ἔτε γνῶσις. Γνῶσιν ἴσως τὰν τῦ διδάσκειν φησί. πολυτυπωμένης γὰρ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πίστεως, ἀρκέσει καὶ διδασκαλία. καταργηθήσεται. Τί οὖν πότε; περὶ τῦ μέλλοντος γὰρ εἴπε χρόνου καταργεῖσθαι τὰν γνῶσιν. Τότε γένοιτο ἐν ἀγνωσίᾳ μέλλομεν διάγειν; μὴ γένοιτο. ἀμὰ περὶ τῆς νῦν γνώσεως τῆς ἐκ μέρους εἴρηται αὐτῷ, ὅτι καταργηθήσεται. τῆς γὰρ νῦν γνώσεως ἐκ μέρους οὔσης, ἐπ' αὐτὴν ἐλθοῦσα τελεία γνῶσις, αὐτὴ λί ἐκ μέρους τέλος ἔξει, τῇ τελείᾳ γνώσει καταργουμένη. τὸ αὐτὸ δέ μοι, ἐ περὶ προφητείας νόει.

Φωτ.

ἐκ μέρους δὲ γινώσκομεν. Αντὶ τῦ ἐκ μέρους γὰρ. αἰτία γάρ ἐσι, τῦ διατί μέλλου
» σι καταργηθῶναι καὶ παύσασθαι. Ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς
» νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην. ὅταν δὲ γέγονα ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τῦ
» νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρό
» σωπον. ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην.

Επειδὴ εἴτε τῆς τελείας γνώσεως ἐρχομένης τὰν μερικὰν τέλος ἔξει, καὶ παραδείγματι χρῆται τὸν λόγον. ὅτε, φησίν, ἤμην νήπιος ταῖς τῶν ἡλικίαν, πάντα νήπια εἶχον, καὶ τὸ λαλεῖν, καὶ τὸ φρονεῖν, καὶ τὸ λογίζεσθαι. ὅτε δὲ ἀνὴρ γέγονα, ἀπέρριψα τὰ τῆς νηπιότητος. οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν πνικῶν, φησι. νῦν νήπια ἐσὶν ἡμῖν ἡ γνῶσις,

ἡ γνῶσις, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς νήπιοι ἐσμέν. ὅταν τοίνυν τέλειοι γενώμεθα, ὅ ἐσιν ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ, πάντα τὰ νηπιώδη ἀπορρίψομεν. νηπιότητι γὰρ ἔοικεν ἡ παρούσα γνῶσις καὶ προφητεία καὶ πολιτεία, πρὸς τὰν μέλλουσαν. ὡς νήπιος ἐλάλουν. ὡς πρὸς τὸ γλῶσσας τὸ, ἐλάλουν, ὡς πρὸς τὰς προφητείας τὸ, ἐφρόνουν, ὡς πρὸς τὰν γνῶσιν τὸ, ἐλογιζόμην. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου. σαφηνίζει τὸ ἐρημένον περὶ τῦ νηπίου, καὶ θέλει δεῖξαι ὅτι ἀμυδράτις ἐσὶν ἡμῖν ἄρτι ἡ γνῶσις, τότε δέ, τραχυτέραν ἔσαι. βλέπομεν γὰρ ἄρτι, φησί, δι' ἐσόπτρου. εἶτα ἐπειδὴ τὸ ἔσοπτρον ἐκτυπωτέρου δείκνυσι τὸ ἐμφαινομένου τῶ μίμησιν, προστέθεκε τὸ, ἐν αἰνίγματι, δεικνὺς ἀμυδροτέραν εἶναι τὰν νῦν δοκοῦσαν τελειοτάτην γνῶσιν, καὶ τὸ ἐν ἐσόπτρῳ προφαινομένου πράγματος. πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. ὐχ ὡς σωματικόν τι ἢ ἀνθρώπινον πρόσωπον τοῦ θεοῦ ἔχοντες, ἀλλὰ τὰν τραχυτέραν καὶ σαφεστέραν γνῶσιν, τῇ λέξει τὸ πρόσωπον παρίστησι προτικῶς. ἢ τῦτο νόμοι περὶ τὸ ὑοῦ τὸ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, αὐτὸν λέγειν. τότε δὲ ἐπιγνώσομαι. νῦν, φησίν, ἐκμέρους αὐτὸν γινώσκω, τότε δὲ οὕτως αὐτὸν ἐπιγνώσομαι καὶ πρόσωπον νῦν αὐτῷ με ἐστέγνω. νῦν γὰρ λί ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὐκ ἐγνώσκομεν, αὐτὸς δὲ καὶ ἐστέγνω καὶ πρὸς ἑαυτὸν εἵλκυσε. Τότε γὰρ ἡμεῖς αὐτὸν καὶ ἐπιγνωσόμεθα, καὶ ἐπιδραμούμεθα αὐτῷ, τῆς γλυκύτητος αὐτοῦ τραχυτέραν πεῖραν λαμβάνοντες. τῦτο δὲ φάσκων, καθαιρεῖ αὐτῶν τὸ ἐπὶ τῇ γνώσει φρόνημα, δεικνὺς καὶ μερικὴν εἶναι τὰν νῦν γνῶσιν, καὶ ταύτην αὐτὴν ὐκ ἐξ ἡμῶν, ἀλ' ἐκ θεοῦ λί ἡμῖν γλυφθαι δωρεάν, καὶ δίχα πόνων λί ἡμετέρων. αὐτὸς γὰρ, φησιν, ἡμᾶς καὶ ἐστέγνω, καὶ πρὸς ἑαυτὸν εἵλκυσε. καθὼς καὶ ἐστεγνώσθην. ἀντὶ τῦ ἀκριβῶς καὶ τελείως. ἐπὶ τούτῳ γὰρ, φησι, καὶ τὰν ἀρχὴν ἐγὼ ἐστεγνώσθην, ἵνα καὶ αὐτὸς γνώσωμαι καθὼς ἐσὶν ἀνθρώπῳ δυνατὸν τελείως καὶ ἀκριβῶς,
» τὸν ἐπιγνόντα με δικαιότατα. Νυνὶ δὲ μένει, πίστις, ἐλπὶς, ἀγάπη, τὰ τρία
» ταῦτα. μείζων δὲ τούτων λί ἀγάπη. διώκετε τὰν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευ
» ματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ, ὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ,
» ἀμὰ τῷ θεῷ. ὐδεὶς γὰρ ἀκούει. πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. ὁ δὲ προφητεύων,
» ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν, παράκλησιν, ἐ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν γλώσσῃ ἑαυτὸν οἰκο
» δομεῖ. ὁ δὲ προφητεύων, ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. Εἰσὶ μὲν καὶ γλῶσσαι καὶ προφητείαι καὶ γνῶσις νῦν, ἢ καὶ ἀμυδραὶ, ἀμὰ τὸ ἐρημένου, νυνὶ δὲ μένει, νοήσεις τὸ ὄιον μονιμώτεραί ἦσι ὧν λοιπῶν αἱ τρεῖς αὗται ἀρεταί, ἤγουν τὰ χαρίσματα, λί πίστις, καὶ λί ἐλπὶς, καὶ ἡ ἀγάπη. καὶ τούτων δὲ αὖθις πάλιν, λί ἀγάπη μείζων, ἐπειδὴ καὶ ἐς τὸν μέλλοντα χρόνον παρεκτείνεται. πίστις, ἐλπίς. Η πίστις καὶ ἡ ἀγάπη, ἃ μόνον ἐν τῷ νῦν αὐδνι ὧν ἄλλων χαρισμάτων παυομένων διαμένουσιν, ἀλλὰ πολλῷ πλέον, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. τότε γὰρ ὡς ἀληθῶς τοῖς ἁγίοις τὸ ἡρμηνικὸν καὶ φιλάλληλον, καθαρὸν καὶ ἀσπάσιον. καὶ λί πίστις δὲ ὁμοίως. τότε γὰρ λαμπρότερον καὶ τελεώτερον ἔσα ἐν τρυφᾶν τῇ θεωρίᾳ τῦ προυμένου. τῶν δὲ ἐλπίδι ἐπιτρίτις ἴσως ἔτι τότε παρεῖναι, ὡς ὧν ἐλπισθέντων ἤδη παρόντων, καὶ μηδὲν διαψεύσασθαι τοὺς ἐλπικότας. ἀΐδιον γὰρ τὸ χρῆμα τῆς ἀληθείας. ΑΛΛΩΣ. Τοῦ αὐτοῦ.

Φωτ.

νυνὶ δὲ μένει

νωσί δὲ μᾶλλόν πίστις. ἀλλ' οὐχ οὕτως, φησί. τὸ μέν, νῦν, ἀντὶ τοῦ τὰ γκέτι χρόνου δηλωτικόν. οὐχ οὕτως οὖν, φησίν, ἐπὶ τῆς πίστεως ἐστὶν ἰδεῖν καὶ τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων χαρισμάτων. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἄπερ καὶ ἀνεμίξαμεν, καὶ οὐ τῷ μέλλοντι ἀργήσει, τῶν τελεοτέρων ἡμῖν ἐπιγενομένων τότε, ἀμὰ καὶ ὄντι τῷ πρόντι ἐπιλείψει καὶ ἀργήσει, τῆς εὐσεβείας ἐς πάντας ἐξαπλουμένης. ἐδήλωσι γάρ με, φησίν, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. καὶ μέντοι τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων χαρισμάτων ἐδόθη, ἕνεκα τοῦ χειραγωγεῖσθαι καὶ προσάγεσθαι τὴν πίστει τὴν ἀνθρώπων. πρόσκαιρα γὰρ δὴ ἐστὶ πιστευσάντων, δηλονότι παύσεται, ἀνάγκη τοιαύτας καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην. αὗται μέντοι δι' ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου βίου παραταθήσονται καὶ πραμένουσι, καὶ τότε μᾶλλον ἐκλάμψουσιν, ὅτε τὰ ἄλλα ἀργήσει. τότε μέντοι μᾶλλον ἐπικρατήσει, καὶ μᾶλλον δι' αὐτῶν ἡ χρεία, ὅτε πάντες εὐσεβήσουσι καὶ πιστεύσουσι. τότε μέντοι μᾶλλον καὶ ἐλπίδος ἐστὶ χρεία, καὶ ἐλπιοῦσι. καὶ ἀγάπης, καὶ ἀγαπήσουσιν. ὥστε πανομφὶν τῶν ἄλλων χαρισμάτων, αὗται μᾶλλον ἐκλάμψουσι. τὰ τρία ταῦτα. διὰ τοῦτο δὲ τὰ τρία ταῦτα τῶν λοιπῶν μονιμώτερα εἶπον τῆς προφητείας καὶ τῶν γλωσσῶν καὶ τῆς γνώσεως, ἐπειδὴ τῆς πίστεως χεθείσης, ἀργεῖν ἔμελλον λοιπὸν αἱ καθ' ὁλάδος προφητεῖαι καὶ γλῶσσαι. καὶ ἡ παρὰ Κορινθίοις δὲ γνῶσις, τέλος ἔμελλεν ἕξειν, ἀμυδροτέρα ὑπάρχουσα τῆς νῦν οὔσης χάριτι Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ γνώσεως. διώκετε τὴν ἀγάπην. ἐπεὶ οὖν οὕτως μέγα χρῆμα ἀπεδείχθη ἡ ἀγάπη, διώκετε αὐτήν. ὅρα δέ, γκεῖθεν ἀκολουθεῖτε αὐτῇ, ἢ πίσασθε αὐτῶν, ἀμὰ διώκετε, δεινὴς πεφευγέναι ἡμᾶς αὐτῶν καὶ ἐπὶ φεύγειν, ἐπὶ πολλοῦ δεῖν ἡμῖν δρόμου ἵνα φθάσωμεν, τοσοῦτον ἀφεστηκέναι. ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά. ἵνα μὴ νομίσωσι διὰ τοῦτο αὐτὸν τοῖς περὶ ἀγάπης λόγοις ἀφηκέναι ὡς ἐξω βάλλοντα τὰ χαρίσματα, ἐπάγει. ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ τὰ χαρίσματα μετὰ τῆς ἀγάπης. ἀντὶ τοῦ μὴ δὲ ἐκείνων ἀμελεῖτε. μείζων μέν γὰρ ἡ ἀγάπη, καὶ ταύτην χρὴ διώκειν. χρεία δέ, χρεία δὲ ὧν ἄλλων ἀμελεῖν χαρισμάτων, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ τὴν προφητείαν χαρίσματος. μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. σύγκρισιν ποιεῖται λοιπὸν, προφητείας καὶ γλωσσῶν, καὶ δεικνυσιν ὠφελιμωτέραν τὴν προφητείαν καταβάλλων τὰς γλώσσας. καὶ γὰρ σφόδρα ἦσαν ἐπιρρωμένοι δι' αὐτάς, διὰ τὸ, πρώτου αὐτοῦ χαρίσματος ἠξιῶσθαι τοὺς ἀπόστολους. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ. ἐν τούτῳ δεικνυσι, μὴ ὂν σφόδρα τὸ τῶν γλωσσῶν ὠφέλιμον. χρήναι γάρ, φησι, τῶν ἀκουόντων οἰκοδομεῖ. τῷ γὰρ θεῷ λαλεῖ χὴ ἀνθρώπις, ἐπεὶ μηδεὶς νοεῖ τὰ λεγόμενα. τὸ μὲν λέγει, χρὴ δὲ ἀκούει. εἶτα ἵνα μὴ παντελῶς ἀχρήστους αὐτὰς δείξῃ, ἐπάγει. πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. τουτέστιν ἢ τῷ ἰδίῳ πνεύματι, οἷον τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ πρὸς διαλέγεται. ἢ ὅτι τῷ πνεύματι ἀγίῳ, οἷον διὰ πνεύματος ἁγίου λαλεῖ. ἀνάγκη καὶ τῷ πνεύματι λαλεῖ, ἐλαττόν ἐστι τῆς προφητείας, ὅσῳ καὶ τὴν ὠφέλεια ἧττον. ὁ δὲ προφητεύων. αὐτὸ τὸ κοινῇ συμφέρουσι δείκνυσι τὴν προφητείαν κρείττονα. τοὺς γὰρ ἀνθρώπους, φησίν, οἰκοδομεῖ καὶ παρακαλεῖ ἐπὶ τὴν πίστιν, καὶ παραμυθεῖται ἐπὶ τοῖς ἐσομένοις πειρασμοῖς. ὁ λαλῶν γλώσσῃ ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ.

Φωτ.

περὶ δὲ τῶν μὴ αὐτῶν ἃ λαλοῦσιν, καὶ ἄδηλον δὲ ἑτέροις ἑρμηνεύσαι, διαλέγεται. ὁ δὲ προφητεύων, φησίν, ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. ὅσον οὖν τὸ μέγα τοῦ ἕνα ὠφελεῖσθαι, καὶ τοῦ ἐκκλησίαν, τοσοῦτον τὸ μέγα γλωσσῶν καὶ προφητείας.

Θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. μείζων γὰρ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. Εἶτα ἐπειδὴ πολλοὶ πῆ αὐτῆς γλώσσαις ἐλάλουν, ἵνα μὴ νομισθῇ καθ' φθόνου ἀπρομηκύνειν τὰς γλώσσας, φησί. θέλω δὲ πάντας γλώσσαις λαλεῖν, ἀλλ' ἕνα ἢ δύο. πολὺν μᾶλλον ὑμᾶς προφητεύειν βούλομαι. ἐπειδὴ μείζων ὁ προφητεύων, διὰ τὸ πὶς πλείονας ὠφελεῖν. ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ. ἐπειδὴ ἀνεφήνατο μείζονα τὸν προφήτην, ἐπάγει, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ. τουτέστι μείζων ὁ προφήτης, ἐκτὸς ἐκείνου τοῦ καὶ γλώσσαις λαλοῦντος καὶ διερμηνεύοντος ἃ λέγει. ὁ γὰρ τοιοῦτος, ἴσος ἐστὶ τῷ προφήτῃ. ὁμοίως γὰρ τὸ κοινὸν τῆς ἐκκλησίας ὠφελεῖ.

Νυνὶ δὲ ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω, ἢ ἐν ἀποκαλύψει, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν προφητείᾳ, ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς, εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῷ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον, ἢ τὸ κιθαριζόμενον;

Φωτ.

Νυνὶ δέ, φησι, βούλομαι ἐπὶ τοῦ ἐμοῦ προσώπου, διὰ τὸ μὴ χρῆναι ὑμῖν φορτικὸν, ταῦτα σχηματίσαι, καὶ δεῖξαι ὅσον λέγειν ἐς τελείωσιν, τῷ γλώσσαις μόνον λαλεῖν. ἐὰν γάρ, φησιν, ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν καὶ ἐξῆς. πρότερον δὲ ἐπὶ οἰκείου σχηματίσας, λοιπὸν προῶν καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐκείνων ταῦτα γυμνάζει. ἀμὰ καὶ ἐνθα τραχύτερόν τι μέλλει λέγειν, ἐς ἑαυτὸν τοῦτο ἀναδέχεται, ὡς τὸ, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ εἶπε ὅμοιον. ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν. ἐπὶ τοῦ οἰκείου προσώπου δεῖξαι θέλων τὸ τῶν γλωσσῶν ὑπερβάλλειν, φησίν. ὑπροθώμεθα ἐμὲ αὐτὸν εἶναι τὸν γλώσσαις λαλοῦντα. ἀνάγκην ὑμᾶς ἐκτρύχου ὠφελήσω. ἐὰν γὰρ μὴ λαλήσω ὑμῖν, φησιν, ἐν ἀποκαλύψει, τουτέστιν ἐυζήνοσταί τινα καὶ σαφῆ καὶ νοούμενα, ἢ ἐν γνώσει, τουτέστιν ἵνα γινώσκητε ἃ λέγω, ἢ ἐν προφητείᾳ, (ταύτην γὰρ ἐνόουν καθ' τὴν κοινὴν ὁμιλίαν λαλουμένην,) ἢ ἐν διδαχῇ, (καὶ γὰρ ἡ διδάσκων ἀσυνδύαστος νοεῖν τοὺς διδασκομένους θ' λεγόμενα,) ἢ ἔθνοι, φησίν, ὑμῖν ἐσωφελής. ἢ ἐν ἀποκαλύψει. Τὰ εἰδη λέγει ὧν ἐν λόγῳ χαρισμάτων. τοῦτα δέ ἐστι. γλώσσας ἑρμηνεύειν, καὶ θ' λαλούμενα παρ' αὐτῶν ἀποκαλύπτειν, ἢ συναμφω, καὶ γλώσσαις λαλεῖν καὶ ἀποκαλύπτειν, ὃ καὶ γνῶσιν καλεῖ, ὅτι λαλεῖ καὶ ἑρμηνεύῃ ὡς ἥδιστ' ὁ λέγει, ἢ προφητεύειν, (τοῦτο δὲ δῆλον τί ἐστιν.) ἢ διδάσκειν. ἕτερον τοῦτο χάρισμα πρὸ θ' ἑρμηνείαν. φησὶν οὖν, ἐὰν ἔλθω ἔχων μὲν τὸ χάρισμα τῶν γλώσσαις λαλεῖν, μὴ ἔχων δέ τι ἄλλο χάρισμα ὧν ἑρμηνίων τεσσάρων, τί ἔσται ὑμῖν ὄφελος; ὅμως θ' ἄψυχα φωνὴν διδόντα. καὶ τί, φησι, λέγω ὅτι ἐφ' ἡμῶν, τὸ μὲν νοούμενον ὠφέλιμον, τὸ δὲ μὴ νοούμενον ἀνερδές; καὶ γὰρ καὶ τῶν τοῖς ἀψύχοις ὀργάνοις τοῦτό τις ἔυροι. καὶ ἐπὶ κιθάρας γὰρ καὶ αὐλοῦ, μὴ συγχεῖσθαι χρὴ θ' λεγόμενα. ἐπεὶ γκαὶ ἄν τοτέ τινα ψυχαγωγήσιεν. ἡ οὖν ἐπὶ ὧν μικρῶν μέγα ἢ σαφήνεια,

λὶ σαφήνεια, πρόσῳ μᾶλλον ἢ πῖ ὧν πνευματικῶν; κατὰ τάξιν γὰρ χρὴ κροτεῖσθαι τὰ ὄργανα, καὶ ἐναρθρως, ὅπερ λέγει διασολὴν, ἤγουν παλλαγὴν καὶ ἐναλλαγὴν μέλους. Καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῶ, τίς παρασκευάσεται εἰς πόλεμον; οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. τοσαῦτα ἢ τύχοι γένη φωνῶν ἐστὶν ὧν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἄφωνον. ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐμοὶ βάρβαρος, οὕτως καὶ ὑμεῖς. Ἐκ τῶν παραδειγμάτων δείκνυσι τίς ἡ δύναμις καὶ ὠφέλεια τῆς σαφηνείας, καὶ φησιν. ἡ μὲν γὰρ αὐλὸς καὶ κιθάρα, ἀφὰ καὶ σάλπιγξ ἐὰν δῶ φωνὴν ἄδηλον, γνώσεται εἰς τί ὁ εἰς πόλεμον παρασκευαζόμενος. (τὸ γὰρ τίς, ἀντὶ τοῦ, γνώσεται κεῖται.) ἀγνοουμένου δηλαδὴ τοῦ σαλπισθέντος. εἶτα, ἵνα μὴ λέγωσι, καὶ τί πρὸς ἡμᾶς ταῦτα τὰ παραδείγματα; ἐπάγει. οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ σαφῆ καὶ νοούμενον εἴπητε λόγον, ἔσεσθε, φησὶν, εἰς ἀέρα λαλοῦντες, τουτέστιν ἀκαίρως καὶ μάτην καὶ ἀνωφελῶς. καὶ ἡ ἀνωφελὴς ἐστὶ τῶν γλωσσῶν, διὰ τί δῆτα εἴληχε χαρίσματος ταύτας ἐλάμβανον; ἵνα ὁ ἔχων καὶ λαλῶν, ὠφελῆται μόνος. ἢ δὲ μέλλοι καὶ ἑτέροις εἶναι χρήσιμος, ἑρμηνείας χρεία, ἣν ἐλάμβανον οἱ μᾶλλον κεκαθαρμένοι. κατὰ τὴν ἀναλογίαν γὰρ τῆς πίστεως καὶ τῆς καθάρσεως, ἐδίδοτο καὶ τὰ χαρίσματα. τοσαῦτα ἢ τύχοι γένη φωνῶν. τοσαῦτα, τουτέστι πολλά, φησι, καθὼς ἔτυχεν ὄντα γένη φωνῶν ἐστὶν ἐμψύχων τε καὶ ἀψύχων, οἷον, ἀνθρώπων, ζώων πτηνῶν. καὶ ἀψύχων ὀργάνων, οἷον λύρας μουσικῆς, καὶ αὐλοῦ, καὶ ἑτέρων. ἀφ' ἑνὸς δὲ ἑξενὸς τούτων, φησὶν, ὠφεληθείη τις, ἢ μὴ ἴδοι τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς. πολλοῦ γὰρ καὶ ἐκ τῶν ὑμετέρων γλωσσῶν ὠφέλεια τις ἂν ἄλλους διαβήσεται, ἢ μὴ ἴδοι τὴν δύναμιν τοῦ λαλουμένου. ἔσται δὲ τοῦτο, ἐὰν διερμηνεύῃς λαλῶν γλώσσαις. Διερμήνευσις δὲ, ἢ πλεῖον ἁπλοῦν βίον καὶ πίστιν διερμήνευε καὶ περιφραζέτω πίστις. Τὸ, τοσαῦτα γένη φωνῶν καὶ ἕξῆς, διχῶς ἐστὶν ἐκλαβεῖν. ἢ ὅτι πολλά ἐστι γένη φωνῶν, καὶ οὐδὲν τούτων τῶν γενῶν ἐστὶν ἄφωνον, ἢ πολλά ἐστι γένη φωνῶν, ἀλλ' οὐδὲ μία τῆς ὁμολογουμένως αὐτῶν ἐστὶν ἄσημος καὶ ἀνεπίγνωστος. τὸ γὰρ ἄφωνον, τὰ δύο ἐστὶ σημαίνον εὑρεῖν, ἢ τὸ παντελῶς ἄφωνον, ἢ τὸ ἄσημον μόνον καὶ ἀδιάγνωστον. ἢ μὲν οὖν, ὡς πρόειρηται, ἐκλιπτόμεθα, εἰπὼν οὐ τριοῦτος ὁ ἀπροσλήπτως νοῦς. πολλά ἐστι γένη φωνῶν, καὶ οὐδὲν τούτων τῶν γενῶν, οὐδέν ἐστιν ἄφωνον. ἀλλὰ τί κερδαίνομεν ἡμεῖς ἐκ τῶν φωνῶν ἐκείνων, μηδὲν αὐτῶν σωτηρίως; ἐὰν γὰρ μὴ ἴδω τὴ σημαινομένην φωνὴν, ἔσομαι ἐγώ τε ἐκείνῳ, καὶ ἐκεῖνος ἐμοὶ βάρβαρος. ἢ δὲ, ὡς ὕστερον ἐρρέθη, ἐκλιπτόμεθα, καὶ ὁ τοιοῦτος νοῦς. πολλὰ γένη ἐστὶ φωνῶν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν τούτων ἐστὶ τῆς ὁμολογουμένως ἄσημον, καὶ ἀνεπίγνωστον. πῶς οὖν ὑμεῖς εἰς ἀέρα λαλοῦντες, καὶ ἄσημα τοῖς ὁμολογοῦσι φθεγγόμενοι, ὡς μέγα τι κατορθοῦντες ἐπαίρεσθε; ἀλλ' οὐχὶ ταπεινοῦσθε μᾶλλον καὶ πενθεῖτε, ἵνα καὶ τὸ διερμηνεύειν τὰς γλώσσας προσλαβόντες, εἰς κοινὴν ὠφέλειαν χρήσησθε τῷ χαρίσματι; ὁ γὰρ δι' μόνου γλώσσαις λαλῶν, ἀσήμου καὶ ἀνεπιγνώστου τῆς φωνῆς ὑπαρχούσης τῷ ἀκροατῇ, ἀντὶ τοῦ ὠφελεῖν, ἔσται αὐτῷ βάρβαρος, καὶ ὁ ἀκροατὴς ὁμοίως τῷ λαλοῦντι βάρβαρος λογισθήσεται. καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν κέρδος; ἐὰν οὖν μὴ

Αντίθεσις λύσις.

Φωτ.

ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς. ἔστιν οὖν μυρίαι φωναὶ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, τουτέστιν ἐὰν μὴ εἰδῶ τί λαλεῖ, ἐσόμεθα ἀλλήλοις βάρβαροι, ἢ πρὸ τὴν τῆς φωνῆς κακίαν, ἀλλὰ πρὸ τὴν ἰδίων ἄγνοιαν. οὕτως καὶ ὑμεῖς. οὕτως. πῶς; ὡς ὅτι οἱ λαλοῦντες ἐν μὴ νοουμένοις, ἐν δηλαδὴ τοῦτο ὄντες ἐν τοῖς βάρβαροι, οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἀντὶ τοῦ, δηλαδὴ τοῦτο ἐν ὑμεῖς. δηλαδὴ ποῖον; ἵνα μὴ ἦτε ἀλλήλοις βάρβαροι. δηλαδὴ τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς, ἐπεὶ ἐπιθυμίαν ἔχετε χαρισμάτων, ἐκείνων τυγχάνειν ἀγωνίσασθε δι' ὧν ὑμῖν ἡ ὠφέλεια τῆς ἐκκλησίας καὶ ἡ οἰκοδομὴ καταρτισθήσεται. αὐτὸς δὲ ἵνα πιστεύητε, φησὶ, τοῦτέστιν ἵνα πλέον ἢ νῦν ἔχητε, γλώσσαις νῦν μόνον λαλοῦντες, καὶ ἑρμηνεύοντες. ἢ ἵνα πιστεύητε μᾶλλον, ἀντὶ τοῦ γλώσσαις λαλεῖν. τὰ γὰρ ἄλλα χαρίσματα πιστεύει ὧν γλωσσῶν, ὡς πλείονα ὠφέλεια πρέχοντα. Ἐπεὶ ξηλωταί ἐστε πνευμάτων πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας, ζητεῖτε ἵνα πιστεύητε. Διόπερ ὁ λαλῶν γλώσσῃ προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμα μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι. Πῶς οὖν φησὶν ὧν προδειγμάτων, γυμνότερον αὐτῆς παραινεῖ. ἔστω δὴ ὅλως ζηλοῦτε καὶ προθῆτε τὰ χαρίσματα, φησὶ, (τοῦτο γὰρ τὰ πνεύματα,) πλὴν Ἐπιθυμεῖτε καὶ ζητεῖτε τὰ δυνάμενα τὴν ἐκκλησίαν οἰκοδομῆσαι, ἐν ὠφελῆσαι. ζητεῖτε τε ἵνα πιστεύητε. ἢ κἂν ἵνα κτήσησθε τὰ χαρίσματα, ἀλλ' ἵνα πιστεύητε. τουτέστι μὴ πολλῆς δαψιλείας ἔχητε. δι' ὅπερ ὁ λαλῶν γλώσσῃ. εἶτα λέγει ἐ τρόπον, πῶς αὐ σχοίησαν χαρίσματα, τὰ τὴν ἐκκλησίαν ὠφελοῦντα. ὁ γὰρ λαλῶν, φησι, γλώσσαις προσευχέσθω, ἵνα ἐ τὸ διερμηνεύειν λάβῃ. ἆρα οὖν αὐλοὶ αἴτιοι τοῦ μὴ τὸ μεῖζον λαβεῖν, ὡς ἢ κἀκεῖνοι τὸ μεῖζον. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ. ἐὰν γάρ, φησι, λαλῶ γλώσσῃ, οὐ μὴν καὶ διερμηνεύω, τὸ μὲν πνεῦμα μου, οἷον ἡ ψυχὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὠφελεῖται, ἄκαρπος δέ μου ὁ νοῦς εὑρεθήσεται, τῷ μὴ καὶ ἄλλους ὠφελεῖν. νοῦ γὰρ καρπὸς, τὸ διὰ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν νοημάτων ὠφέλιμον τῆς πλησίον ἐπινοεῖν. τὸ πνεῦμα μου προσεύχεται. ἀντὶ τοῦ, τὸ χάρισμά μου τὸ πνευματικὸν, αὐτὸ τὸ λαλεῖν γλώσσαις. Τὸ προσεύχομαι καὶ προσεύξομαι, ἀντὶ τοῦ λαλεῖν τι ταῖς γλώσσαις καλὸν καὶ ποσῶς ὠφέλιμον ἐλιπε. καὶ γὰρ ἐ μὴ προσεύχῃ, εἴδος τί ἐστι τοῦ λόγου. φησὶν οὖν, ὅτι ἐάν τι λαλῶ ὧν ἀναγκαίων καὶ καλῶν, μὴ διερμηνεύω δὲ αὐτὸ καὶ τοῖς ἀκροαταῖς, ἐμαυτὸν μὲν ὠφελῶ. (τοῦτο γάρ ἐστὶ τὸ πνεύμα μου προσεύχεται, τουτέστιν ἐγὼ μόνος ἀπλαῶς τοῦ ἀναγκαίου ἐκείνου καὶ τοῦ καλοῦ.) ἄλλος δὲ γε ὠφελεῖται, ἵνα ἐκέρδησά μου ἐντεῦθεν ὁ νοῦς καὶ τὸν καρπὸν τῆς ἐκείνων ὠφελείας. τὸν νοῦν δὲ ἐστερῆσθαι τοῦ τριούτου καρποῦ καὶ πάλιν ἀπλαύειν ὑποτίθεται, ὅτι ἐκείνος μᾶλλον ὧν ἐνδέχεται σωμάτων ἐρασής ἐστι τῆς τοῦ πλησίον ὠφελείας, ἅτε μήτε ὡς τὸ θυμικὸν, μήτε ὡς τὸ ἐπιθυμητικὸν, ἐκδίως οὕτως παθαινόμενος, καὶ τῆς ἰδίας ἐκ τῆς φύσιν ἀρετῆς ἐνχερῶς μεθιστάμενος. καὶ ἐκείνος ἐστὶ μᾶλλον ὁ καὶ ἄκαρπος, ὅτε ἐστὶ σωματοθανόμενος, καὶ πάλιν ἐτοιμόδ' αὖ ἐπιτυχὴς τοῦ καρποῦ, ἐπευφραινόμενος. εἶτα φησί. τί οὖν ἐστὶν; οἷον τί δεῖ γινέσθαι; πῶς ἔσται ἡμῖν, μὴ ἀκάρπους εἶναι; πῶς; ἐπιμεληθεῖσι δ' ἀρετῆς, ὥστε γλώσσαις λαλοῦντα, καὶ τῷ πνεύματι λαλεῖν καὶ τῷ νοΐ.

Φωτ.

καὶ τῷ νοΐ. ῥυτέσι δὲ ἕνεκα τῆς ἰδίας ὠφελείας λαλεῖν, ἐ ἕνεκα τοῦ ἀπρολαύειν τὸν νοῦν τοῦ καταλλήλου καρποῦ. τοῦτο δέ ἐστιν, ἵ ὧν πλησίον ὠφέλῃ. ἔσαι δὲ τοῦτο, ἐὰν ταῖς γλώσσαις λαλοῦντες, λάβωμεν χάρισμα καὶ ἵνα διερμηνεύωμεν. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ λαλεῖν τι ὧν καλῶν καὶ ἀσυσδάτων τὸ τῆς προσευχῆς ὄνομα λαβών, ἐπόμενε χρῶμενος αὐτῷ, ἵνα μὴ νομίσῃς ὅτι περιγουμένως περὶ προσευχῆς ἐστιν ὁ λόγος, ἀλλ' ὅλως περὶ παντὸς ἀναγκαίου ἐ ὠφελίμου λόγου γλώσσαις λαλουμένου, μετέστησεν ἡμᾶς τὸ ψάλλειν. ὡσανεὶ λέγων, ὅτι εἴτε ἐπὶ προσευχῆς, εἴτε ἐπὶ ψαλμῳδίας, εἴτε ἐπὶ ἄλλου τινὸς λόγου ὧν ἀναγκαίων καὶ καλῶν, ἐπὶ πάντων ὁμοίως δεῖ καὶ ἑαυτὸν ὠφελεῖν καὶ τὸν πλησίον. εἶτα φέρει καὶ παράδειγμα, δεικνὺς ὅτι καθ' ὅλα ἐλλείπει καὶ ὑστερεῖ τὸ γλώσσαις μόνον λαλεῖν, ἄνευ τοῦ διερμηνεύειν. ἐὰν γάρ, φησι, τῷ πνεύματι εὐλογήσῃς, πῶς ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ τὸ ἀμὴν ἐρεῖ τὸ ἀμήν; οὐ γὰρ οἶδεν ὃ λέγεις σύ; σὺ μὲν γὰρ καλῶς ἐ ἐπὶ σαυτοῦ συμφέροντι εὐλογεῖς ἢ εὐχαριστεῖς ἢ τύχοι, ἢ ἄλλο τι ὧν δεόντων τυγχάνεις. καθόλου γὰρ τὸν λόγον βούλῃ ἐξακούεσθαι, ἐ γε ἐπὶ τινος εἴδους ὡρισμένου. διὸ ποτὲ μὲν τὸ ψάλλειν, ἄλλοτε δὲ τὸ εὐλογεῖν, ἐ μετ' αὐτὸ ἐ ἀντ' αὐτοῦ τοῦθησι τὸ εὐχαριστεῖν, δεικνὺς ὅτι καθόλου περὶ παντὸς ἀναγκαίου καὶ ἐπιτηδείου γλώσσαις λαλουμένου ἐστὶν αὐτῷ ἡ παραίνεσις καὶ ἡ ἀσυσδία. ἀλλ', ὅπερ ἔλεγον, σὺ μὲν, φησιν, ἐπὶ τῷ σεαυτοῦ συμφέροντι γλώσσαις λαλῶν, εὐλογεῖς ἢ εὐχαριστεῖς, ἢ ἄλλο τι λαλεῖς, ὁ δὲ ἀκροατὴς οὐδὲν κερδαίνει, οὐδὲν ὠφελεῖται ἀπὸ σοῦ. ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν. ῥυτέσιν γὰρ ἔσχε τὸν ἀπὸ τῶν ἀκροατῶν σωζόμενον αὐτῷ καὶ τρυγώμενον καρπὸν, ὁ τὸ λαλοῦντος νοῦς οὐ γὰρ ἐκέρδησεν αὐτὸν, οὐκ ἀπέλαυσε τοῦ τοιούτου καρποῦ, ἔρημος ὤφθη τοῦ καρποῦ, ἄκαρπός ἐστιν.

» Τί οὖν ἐστι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ. ψαλῶ » τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ. ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου, πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις » οὐκ οἶδε. Τί οὖν ἐστιν ὁ χρή, φησιν, αἰτεῖν τὸν θεὸν; τί; τὸ προσεύχεσθαι τῷ πνεύματι, οἷον τῇ ψυχῇ, ὅπερ ἐξ ἡμῶν αὐτὸς μόνου σωτείνει ὠφέλειαν, προσεύχεσθαι δὲ καὶ τῷ νοΐ, ὅπερ καὶ ἐξ ἡμῶν τοῦθησιν οἰκοδομήν, καθ' ἡμῶν ἐπάνω προγραφήν, καὶ ψάλλειν δὲ ὁμοίως. Ψαλῶ τῷ πνεύματι. πνεῦμα, τὸ πνευματικὸν χάρισμα καλεῖ, νοῦν δὲ, τὴν σαφήνειαν καὶ ἑρμηνείαν ὧν λεγομένων. λέγει δὲ ὅτι προσήκει τὸν ἑτέρᾳ γλώσσῃ διαλεγόμενον, εἴτε ἐπὶ ψαλμῳδίας, εἴτε ἐπὶ προσευχῆς, εἴτε ἐπὶ διδασκαλίας, ἢ αὐτὸν ἑρμηνεύειν ἐ νοεῖν τί λέγει ἐξ ὠφέλειαν ὧν ἀκουόντων, ἢ ἕτερον τοῦτο ποιεῖν, σωφρόνως σωεργὸν τῆς Διδασκαλίας παραλαμβάνεσθαι. ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς τῷ πνεύματι. ἐὰν γὰρ μόνον σὺ ἐπίστασαι, φησὶ, τί εὐλογεῖς, ἢγουν τί εὐχεσαι, καὶ ἐπὶ σὴ ψυχὴ τοῦτο λέγει τῷ πνεύματι, οἱ δὲ λοιποὶ ἀγνοοῦσι τῷ σὲ μὴ ᾔδέναι ἑρμηνεῦσαι, ἢγουν μὴ ᾔδότα τὴν διάνοιαν ὧν λεγομένων, ὁ ἐξ ἰδιώτου τελῶν, οὐκ οἶδεν ἐπὶ τὸ, ἀμὴν, ἐπὶ τῇ σῇ εὐχῇ. μὴ ᾔδὼς γὰρ τί λαλεῖς,

Θεοδωρ.

τί λαλεῖς, οὐδὲ γινώσκει πότε δεῖ σὲ τὸ, ἀμὴν, ὑπακοῦσαι. τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου. ἰδιώτην λέγει, τὸν ἐν τῷ λαϊκῷ τάγματι τεταγμένον, ὅτι ἐ τοὺς ἔξω τῆς φρατείας οὕτως καλεῖν ἠθέλησι. τοῦτο δὲ λέγει, ὅτι ψάλλων καὶ προσευχόμενος ἑρμήνευε ἐ σεαυτὸν τὰ λεγόμενα, καὶ τοὺς ἀκούοντας ὁμοίως, ἵνα ἐπωσι τὸ, γένοιτο. ἐπεὶ γὰρ οὐδεσί τί λέγεις. τοῦτο λέγει ψαλῶ τῇ ψυχῇ, ψαλῶ καὶ τῷ νοΐ, ἀντὶ τοῦ » νοήσω, καὶ ἑρμηνεύσω καὶ τοῖς ἀκούουσι. Σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος » οὐκ οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶν, » ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατη» χήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ. Εἶτα καὶ τὸ ἀξιέπαινον φυλάττων τῷ χαρίσματι ὧν γλωσσῶν, φησι, σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ πλησίον οὐκ ὠφελεῖται. πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶν. εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ διὰ τοῦτο εὐτελίζειν καὶ ὑποτιθέναι, ἤγουν μικρότερον ποιῶν τὸ ὧν γλωσσῶν χάρισμα ὡς αὐτὸς μὴ κεκτημένος, φησι, πάντων ὑμῶν πλέον γλώσσαις λαλῶ. πλὴν τοῦτο ἐποίων, ποιῶν οὐχαρίσησε τῷ θεῷ, διὰ πλῶν ὡς ἐκρύπτει ἔχει τὸ χάρισμα. πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός μου λαλῆσαι. ῥυτέσι νοῆσαι αὐτὸς ἑρμηνεύῃ, ἐ τοῖς ἀκούουσι σαφηνίζειν ὅπως ὠφελῶνται, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ μὴ ἰσχύων αὐτοὺς ἑρμηνεῦσαι. Ὅτε γὰρ, ἐμὲ μόνον ἵ ὠφέλῃ ποιήσεται. Διὰ τοῦ νοός μου, ῥυτέσιν ἕνεκα τοῦ νοός μου, τοῦ μὴ εἶναι ἄκαρπον αὐτοῖς, ἀλλὰ ἀπολαύειν καρποῦ τῆς ὠφε» λείας αὐτῶν. Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσὶν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζε» τε, ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι ἐν ἑτερογλώσσοις, ἐ ἐν » χείλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονταί μου λέγει κς, » ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν, οὐ τοῖς πιστεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις. ἵ δὲ προφι» τεία οὐ τοῖς ἀπίστοις, ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσι. Μετὰ τὸ δεῖξαι μείζονα τὴν προφητείαν, λοιπὸν πλησιεστέρῳ χρῆται λόγῳ. μὴ παιδία γίνεσθε, φησι. νηπίων γάρ ἐστι, τὸ μικροθαυμάζειν, οἷον τοῖς γλώσσαις, ὧν δὲ μεγάλων καταφρονεῖν, τοῦτέστι τῆς προφητείας. ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε. ὅταν πρόκειται ἀδικίαις, ἢ ἁμαρτίαι, τότε νηπιάζετε. νηπιάζειν δέ ἐστι, τὸ μὴ εἰδέναι κακοπρεῖν, ἢ ἁμαρτάνειν. ἵ δὲ ὧν φρενῶν τελειότης, καὶ κακίαν φεύγει, καὶ ἀρετὴν διώκει, καὶ τὸ μείζω καὶ ὠφελιμώτερα ὧν χαρισμάτων διακρίνειν οἶδεν. ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται. καὶ τοι Ησαΐας τοῦτό φησιν. ἀλλ' ὁ ἅγιος πᾶσαν τὴν παλαιὰν νόμον καλεῖ. τὴν δὲ μαρτυρίαν παράγει, ἰδέμα δεικνὺς μὴ σφόδρα χρήσιμον τὸ ὧν γλωσσῶν σημεῖον, διὰ τὸ ἀπίστοις γίνεσθαι. καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσεταί μου. τί οὖν ἐλάττει, ἢ ἧδει μὴ ἀκουσθησόμενος; ἵνα τὰ αὐτὸς τρήσῃ ὁ θεὸς, καὶ διὰ πάντων δείξῃ τὴν περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν, καὶ νικήσῃ τοὺς κρίνεσθαι αὐτὸν, ἐ ἀπαλλάξῃ πάσης ἀπολογίας. Φωτ.

Η καὶ τὸ, οὐδ' οὕτως εἰσακούσονταί μου, ὡς πρὸς τὸ κοινὸν εἴρηται, καὶ τὸ μὴ πάντας εἰσακοῦσαι, ἐπεὶ ἓνι μηδὲ ἕνα εἰσακοῦσαι. ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν. ὁρᾷς πῶς ὑποτίθησι τὴν προφητείαν τοῖς γλώσσαις; εἰς σημεῖόν γάρ εἰσι, φησὶ. τὸ δὲ σημεῖον, ἀντὶ τοῦ μείζον, ἀντὶ πάντως διδάσκει καὶ ὠφελεῖ, ὁ ποτὲ καὶ βλάπτει πολλάκις, ὡς προϊόντων φησιν, Οἰκουμ.

φησιν, ὅθα λέγει, γκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; γ ρῖς πιστεύουσιν. οἱ γ̀ρ πίστοι γ δέονται σημείων, πίστοι ὄντες. ἡ δὲ προφητεία γ ρῖς ἀπίστοις. ἡ δὲ προφητεία, φησίν, ὠφελεῖ ρὶς πίστους. κατηχεῖ γ̀ρ αὐτούς, γκ ἔτι δὲ ε ρὶς ἀπίστοις, οἷον ρὶς ἀγίαστα νοσοῦντας, ἢ μὴ ὅτι προϊὼν λέγει, ὅτι ε αὐτὸς ὠφελεῖ. ἐλεγχόμενος γ̀ρ, φησι, ε ἀναkρινόμενος ὓπ πάντων, ἐρᾶ ὅτι ὄντως ὁ Θ̀ς ἐν ὑμῖν ἐστιν. ὅρα πόση διαφορὰ τ προφητείας. αἱ μ̀ν γ̀ρ γλῶσσαι, κελᾶν ρὶς ἀπίστους ρίουσιν. ἐροῦσι γ̀ρ, φησιν, ὅτι μαίνεσθε. ἡ δὲ προφητεία, ρὶς πίστοις μ̀ν, πᾶσι πρόρρις ὠφελεῖ. ἔστι δ' ὅτε ε ρὶς ἀπίστοις ὠφελεῖ, τῷ ἐλέγχειν αὐτούς, καὶ πρασκευάζειν ἵνα πρόσωπον πίπτῃ, ε προσκυνεῖν τῷ Θ̀ῳ. πρ γ̀ρ προϊὼν λέγει. ἀμὰ ρῖς πιστεύουσιν, ἵνα ὠφέλωσιν, ὅ ἐστι διδαχήν.

» Ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπ' αὐτὸ, ε πάντες γλώσσαις λαλῶσιν, εἰσέλ
» θωσι δὲ ἰδιῶ) ἢ ἄπιστοι, γκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλ
» θῃ δέ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχε) ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνε) ὑπὸ πάντων, ε οὕτως τὰ κρυ
» πτὰ τ καρδίας αὐτ φανερὰ γίνε), ε οὕτως πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσ τῷ Θ̀ῷ, ἀπαγ̀γέλλων ὅτι ὁ Θ̀ς ὄντως ἐν ὑμῖν ἐστιν. Ἡρέμα δεῖξαι θέλει ὅτι ε ἀφορμὴ βλάβης ἐστὶ τὸ λαλεῖν γλώσσαις. εἶτα ἵνα μὴ δόξῃ τ χαρίσματος κατηγορεῖν, ἐπάγει. ἐὰν εἰσέλθητε πάντες γλώσσαις λαλοῦντες, εἰσέλθωσι δὲ ε ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, ὡς εἶναι τ ἐκείνων ἰδιωτείας ε ἀπιστίας τὸ ἔγκλημα γ̀ τ χάριτος, ὅμως ἀφορμὴ ε οὕτως βλάβης ἐστὶν ἰδιώταις ε ἀπίστοις, ὅπ γ̀ χ εὑρήσεις ἐπὶ τ προφητείας. γκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; ἐπειδὴ μέγα ἐφρόνουν γλώσσαις λαλοῦντες, δείκνυσιν αὐτοὺς ὡς αὐτ τ ὑπερλιπὴν ἐκ τ γλωσσῶν βλασφημίους. ὑπερλιπὴς γ̀ρ, φησι, μανομένων λαμβάνετε, ὅ ἐστι τ αὐτουδήπου ὑμῶν ἐναντίον ε τῆς πίστεως. ἐπὶ δ τῆς προφητείας τὸ ἐναντίον φησί. ε γ̀ρ ε ρὶς ἀναισχώρισ τ ἀπίστων, ἐφέλκε) τῷ ἐλέγχειν αὐτοὺς ε ἀνακρίνθ, ε τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτ φανερῶ. καὶ οὕτως τὰ κρυπτά. ρυτέσιν ἀ ἐπὶ ψυχὴν ἔχει, ε καθ' αὑτὰ ρὺ χόσε) ὂν μόσῳ, ε φανερωθήσε), καὶ οὕτως διὰ τ ἀνακρίνεσθαι δηλονότι, τὰ κρυπτὰ αὐτ φανεροῦται. καὶ πεσὼν προσκυνεῖ τῷ Θ̀ῷ. πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον. τὸ γ̀ρ γινόμενον, ε τις σφόδρα ἀναισχωρίς καταδέσει. Τί οὖν ἐστιν ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε ἕκασος ὑμῶν ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, γλῶσσαν ἔχ, ἀπκάλυψιν ἔχ, ἑρμηνείαν ἔχει. πάντα πὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ καθ' ἕνα καὶ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, ε ἀνὰ μέρος, ε εἷς διερμηνευέτω. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ διερμηνευτὴς, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ Θ̀ῷ. Τί οὖν, φησί, πρακτέον ὑμῖν; ἰδοὺ γ̀ρ ἀκηκόατε τῶν οὖν χαρισμάτων διαφοράς. καὶ λοιπὸν λέγει, ἕκασος ὑμῶν εἴτε ψαλμὸν ἔχ. (αὐτὸ γ̀ρ χαρίσματος καὶ ψαλμοὺς ἐποίουν.) εἴτε διδαχὴν ἔχει. οἷον ἡ δύναται διδάξαι ε ὠφελῆσαι. εἴτε προφητείαν. (τὸ γ̀ρ ἀπκάλυψις.) εἴτε γλῶσσαν ἔχ. (καλῶς δὲ ε τῶν γλωσσῶν ἐμνήσθη. ἐπειδὴ γ̀ρ αὐτὰς ἐν τῆς προλαβοῦσι σφόδρα καθεῖλε, νῦν ε αὐτ ἐμνήσθη, ἐπεὶ ἔδοξεν ἀν μὴ δεῖσθαι εἶναι χαρίσματος τὸ τῶν γλωσσῶν.) εἴτε ἑρμηνείαν ἔχει, καὶ διὰ τῶν γλώσσας ἑρμηνεύειν, πὸς ἓν τέλος πάντα ὁράτω, τὸ οἰκοδομεῖν τ ἐκκλησίαν. ὡς ἀν ἔλεγε. πάντα ὅσα ἀν εἶπεν χαρίσματα, ψαλμὸν, διδαχὴν ἤγουν ἀπκάλυψιν, γλῶσσαν, ἑρμηνείαν, ἃ ὠφέλειαν ἔχουσιν τὸ

ἕκαστον τῶν λαοῦ, καὶ οἰκοδομήν. κἂν δύο, ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς. μὴ πολλοὶ λαλεῖτε γλώσσῃ μὴ δὲ συγκεχυμένως, ἵνα μὴ ἀνατάσασία γίνηται, ἀμὰ δύο ἢ τρεῖς τὸ πλεῖστον, ε ἀνὰ μέρος, ρυτέσιν εἷς ἀφ' ἑνὸς λαλείτω, ε διερμηνευέτω ἕτερος. ἑαυτῷ δὲ λαλείτω ε τῷ Θ̀ῷ. τὸ ἑαυτῷ λαλείτω, γκ ἔστιν ἐπιτρέπτως, ἀκ γ̀ρ κωλύοντος. ὡσεὶ ἐλεγε. ἢ μὴ ἔχει ἑρμηνέαν, σιγάτω. ἢ δὲ μὴ καρτερεῖ σιγᾶν, (ἔστ δὲ κατηγορίας ἐστὶν,) ἑαυτῷ λαλείτω, ρυτέσιν ἀψοφητὶ ε ἑρέμα, ὡς θν μόνον ἀκούειν, γ μὴν ἄνοις.

» ὅρα πῶς ἐν τῷ δοκεῖν ἐπιτρέπειν, ἀπαγορεύει. Προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλεί
» τωσαν, ε οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶ
» τος σιγάτω. δύνασθε γ̀ρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσι, καὶ
» πάντες παρακαλῶνται. καὶ πνεύματα προφητῶν, προφήταις ὑποτάσσε). γ̀ρ ἐστιν ἀκατα
» σασίας ὁ Θ̀ς, ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τ ἁγίων. Ησαν οὖν τῆς προφήτας, ε μάντεις λαμβάνοντες. διόφησι, δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, ε οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν, ρυτέσι διακρινέτωσαν μήπου τις μάντις προφήτης εἶναι ὑποκρίνηται). διὰ τοῦτο δὲ δύο ἢ τρεῖς, ἵνα μὴ διὰ τὸ πλῆθος λάθωσιν οἱ μάντεις. ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ. ἢ ἐῶ, φησι, προφητεύοντος, ἄλλον ἐκίνησε τὸ πνᾶ τὸ ἅγιον, σὺ σίγα, ἵνα μὴ τ δύο ἅμα προφητευόντ, σύγχυσις γένηται). διὰ τί γ̀ρ, φησι, σοῦ προφητεύοντος, ἄλλος ῥίπτωνέσθω, βουλομένου τ πνς ε δι' ἐκείνου λελαλῆσαί τι. δύναισθε γ̀ρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν. ἐπειδὴ δὲ τ πρῶτον σιγᾶν ἐκέλευσε, πραμυθεῖται αὐτόν. μὴ δυσχεράνῃς, φησὶ, σιγᾶν κελευόμενος. δύνασαι γ̀ρ ε σὺ ἕτερος προφητεύειν, ἤγουν πάντες. ἢ ἑῆς, εἷς προφητεύῃ, ρυτέσιν γκ ἐκλείψῃ ὁ καιρὸς ἵνα πάντες οἱ τ ἐκκλησίαν πληροῦντες, ε μανθάνωσι ε ἧς πίστιν παρακαλῶνται) ε ὁδηγῶνται. ε πνᾶτα προφητῶν, προφήταις ὑποτάσσε). πνᾶτα προφητ φησιν, αὐτὸ τὸ πνικὸν χάρισμα. εἶτα ἵνα μή λέγῃ τις, ε πῶς σιγᾶν δύναμαι; αὐτὸ γ̀ρ τὸ ἵππειόν ἅγιον πνᾶ ε ἐκόντα ε ἄκοντα ἀναγκάζ λαλεῖν, γ χί φησιν. ὑπετέτακται γ̀ρ τῷ προφήτῃ τὸ χάρισμα, ρυτέσιν ἐν αὐτῷ ἐστι καὶ λαλεῖν καὶ σιωπᾶν. Ἀντικρυς, ἢ ἐπὶ ὧν μάν- Οἰκουμ.
τεων. ἐκεῖνοι γ̀ρ μετ' παρ' αὐτῆς ἐνθουσίασιν, ε ἄκοντες οἷα δαιμονῶντες λαλοῦσιν ἃ γ βούλονται. ἡ γοῦν τὸ χάρισμα τῆς προφήτας ὑποτέτακται, πῶς γκ ἄτοπον ὑμᾶς μὴ ὑποτάσσεσθαι τῷ κοινῇ συμφέροντι, ἵνα ὅταν ᾖ καιρὸς σιωπᾶς, σιωπᾶτε. γ̀ρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ Θ̀ς. εἶτα δείκνυσιν ὅτι ε τῷ θεῷ τ ρ δοκεῖ, τὸν πρῶτον σιγᾶν. ἐπεὶ μή ἐστιν ὁ Θ̀ς ἀκαταστασίας, ἀλλ' εἰρήνης. ἐκ γ̀ρ τούτου, φησὶν, ἀκαταστασία ε σύγχυσις γίνε). οὕτως δ' ὁ τῆς εἰρήνης νόμος, ἐν πάσαις ἐστὶ ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων. καλῶς δέ φησι, τ ἁγίων, ἐπειδὴ ε Ἑλλήνων ἦσαν ἐκκλησίαι, ε λοιπῶν ἀπίστων.

» Αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν. γ̀ρ ἐπιτέτραπταί αὐταῖς λα
» λεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι καθὼς ε ὁ νόμος λέγει. εἴ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς
» ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν. αἰσχρὸν γ̀ρ ἐστι γυναιξὶν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν. ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τ θῦ ἐξῆλθεν; ἢ ἧς ὑμᾶς μόνους κατιώτησεν; Πάντοθεν τὴν ἡσυχίαν νομοθετήσας, ἑκτός, μὴ πλείοις τῶν τριῶν γλώσσαις λαλεῖν, ε ταῦτα ἀνὰ μέρος, ρυτέσιν εἷς ἀφ' ἑνός, ἑκτός, τ πρῶτον προφητεύοντα, τῷ δευτέρῳ πραχωρεῖν, ἦλθε λοιπὸν καὶ ἐπὶ τὸν

ἔσωσεν τὸ

καὶ ἐπὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν ἀκαιρον φλυαρίαν. αἱ γυναῖκες σιγάτωσαν. γὰρ ἐπιτέτραπται, ἀγουσι ἀπρενέμηται αὐταῖς λαλεῖν. ἐ γὰρ εἶπε μόνον σιγᾶν, ἀλλὰ καὶ ὑποτάσσεσθαι, ὃ πλέον ἐστὶ τοῦ σιωπᾶς. ἵν γὰρ ὑποταγῇ, δηλοῖ τὸν μὴ φόβου σιγᾷ, ὡς ἀπὸ δουλίδων τινῶν γινομένην. καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. Τί δὲ ὁ νόμος λέγει; νόμου γὰρ φησι, πᾶσαν τὴν παλαιὰν, πρὸς τὴν ἀνδραγαθίαν, φησιν, ἵν ἀπροφοφίβη, ἐ αὐτάρθρου κωλύσει. ἡ οὖν τῷ ἀνδρὶ ὑπήκειται, πολλῷ μᾶλλον τοῖς πνικοῖς διδασκάλοις, ἐ τῷ κοινῷ τῆς ἐκκλησίας πληρώματι. ἡ δέ πι μαθεῖν θέλουσιν. ἡ οὖν μὴ λαλοῦσιν εἰρηπις, πῶς μάθοιεν τὰ ἀγνοούμενα; ἢ οἴκῳ, φησὶ, παρ' ἀνδρῶν μανθανέτωσαν. σημείωσαι ὴ, ὅπι γε περὶ τῶν χρησίμων αὐταῖς ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν ἐκώτρεψε. τὸ δὲ, ἐ τὴ ἄνδρας πρόσκαιρος πρῖε, τὸ ἡδέναι ὅτι πᾶσαι τὰ γυναικῶν ἐρωτηθήσονται πρὶ τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γραφῶν ἐ δογμάτων. αἰσχρὸν γὰρ ἐστι γυναῖξιν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν. εἶτα ἐπειδὴ ὡς ἡκὸς ἐ ῥᾳθυμαλλωπίζονται αἱ γυναῖκες ἐπὶ ταῖς δόξαις πνικαῖς ὁμιλίαις, δι' ἀπροφάνσεως αὐτὸ ἀναιρεῖ. λέγων αἰσχρὸν γὰρ ἐστιν. ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θυ; ὡς πρός τινας ἀντιλέγοντας ὁ λόγος αὐτῷ ἐσχημάτισαι. Τί, φησὶν, ὅταν πύθησθε, ἐ χὶ ἠγείσθε καλῶς ἔχειν τὸ σιγᾶν τὰς ἐκκλησίᾳ τοὺς γυναῖκας; μόνοι ἐστὲ πισοὶ ἐν κόσμῳ; οὔτε μόνοι ἐστέ, φησι, πισοί, οὔτε πρῶτοι. τὸ δὲ λέγει, ἢ ὅτι ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξῆλθε. δεῖ οὖν τὰ τῆ οἰκουμένῃ δοκοῦντα, ἐ παρ' ὑμῖν κρατεῖν. Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνικὸς, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι κυ ἐστιν ἐντολαί. ἡ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοείτω. ὥστε ἀδελφοὶ ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, ἐ τὸ λαλεῖν γλώσαις μὴ κωλύετε. πάντα εὐσχημόνως κὶ τάξιν γινέσθω. Πολλαχῶς διδάξας τὸ δεῖν τὰς γυναῖκας σιγᾶν, νῦν καὶ τὸ προσπίθησιν, ὅπι, φησὶ, καὶ τῷ θεῷ τοῦ δοκεῖ. εἴ τις γάρ, φησιν, ἢ προφήτης ἐστὶν, ἢ ἄλλος πνικὸν ἔχει χάρισμα ἢς τὸ ἡδέναι τὰ γραφόμενα παρ' ἐμοῦ, ἴσθ ὅτι θεοῦ ἐστὶν ἐντολαί ἃ γράφω, ἐ χὶ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς ταῦτα κινοῦμαι. ἡδέ τις ἀγνοεῖ ὅτι θεοῦ ἐστὶν ἐντολαί, ἀγνοείτω. τοιούτων εἶπον, καὶ ὁ θέλων, πειθέσθω, ὁ δὲ μὴ θέλων, ὃ θέλει πιέτω. τὸ δὲ ταῦτα λέγειν, σημεῖον ἐστὶν ἀνδρὸς ἐ τὰ ἑαυτοῦ πάντως βουλομένου εἶναι, ἀλλὰ τὸ κοινῇ συμφέρον σκοπεύοντος. τὸ δὲ τοιοῦτον σχῆμα τοῦ λόγου πρὶν εἰπεῖν, ὕβρεως ἐστὶ τὸ μνόμενον πλημμέλημα. τί γὰρ μέγα τὸ ἀγνοεῖν αὐτοὺς ὅτι θεοῦ ἐστὶν οἱ ἐντολαὶ τὸ σιγᾶν τὰς γυναῖκας; ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν. πάλιν ἐπανῆλθεν ὅθεν ἐξῆλθε, καὶ μείζονα δείκνυσι τὴν προφητείαν οἱ τῷ ἡπεῖν, ζηλοῦτε, ἢ πονα δὲ τῶν ὧν γλωσσῶν χάριν. τὸ γὰρ λαλεῖν, φησὶ, μὴ κωλύετε. εἶτα ἐπανακεφαλαιοῦται τὰ πρῶτα. πάντα, φησὶν, εὐσχημόνως ἐ κὶ τάξιν γινέσθω, ἔσαι δὲ τὸ τε, ἐὰν οἱ γλώσαις λαλοῦντες δύο ἢ πρεῖς λαλῶσι ἐ ἀνὰ μέρος, ἐ οἱ προφῆται ἀνὰ

Κεφ. θ'. 15 λοις πραχωρῶσι, ἐ αἱ γυναῖκες, ἐν ἐκκλησίᾳ σιωπάτωσαν. Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοὶ τὸ ἐυαγγέλιον, ὃ ἐυηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ ἐ παρελάβετε, ἐν ᾧ ἐ ἑστήκατε, δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ ἐυηγγελισάμην ὑμῖν ἡ κατέχετε, ἐκτὸς ἡ μὴ ἰκῇ ἐπιστεύσατε.

Εἰς τὸν πρὶ ἀναστάσεως ἔρχεται λόγον. λέγει δὲ ὅπι γνῶσιν ξένον ὑμῖν ἐρῶ. ἀλλὰ τὸ ἤδη γνωριοῦν ὑμῖν, ἢς λήθω δὲ ἐλθόν. τὸ γὰρ γνωρίζω, οἷον ὑπομιμνήσκω, φησιν. ἀδελφοὺς καλέσας, ὁμοῦ μὲ αὐτῆ κατασταύνῃ, ὁμοῦ δὲ ὧν δωρεῶν ἀναμιμνήσκει τοῦ Χῦ.

τοῦ Χριστοῦ. διὰ γὰρ τῶν αὐτοῦ ἐνσαρκον προυσίαν, πάντες ἀδελφοὶ γόναμεν. ὃ καὶ παρελάβετε. ὡς πέρ τινα παραθήκην. ἀλλὰ καὶ διὰ σημείων καὶ τεράτων καὶ πικίλων δυνάμεων. ὅρα δὲ τὸν θεῖαν Παῦλου. ἐσαλεύουν τοῦτο, καὶ ὅμως ἐστάναι αὐτοὺς λέγει, ἐκὼν ἀγωνᾶν, ἵνα μὴ ἀναισχωτέρους τοιήσῃ. εἶθ' τοῦ ἑστάναι τὸ κέρδος, Δι' οὗ ἐυαγγελίου ἐστικότες, φησὶ, καὶ σώζεσθε. τίνι λόγῳ ἐυηγγελισάμην ὑμῖν ἡ κατέχετε. ὡσανεὶ αὐτῶν σαφήνειαν μόνου ζητῶν τῶν γε μὴν ἀμφιβαλλόντων πρὶ τὸ ἀνάστασιν, οὕτω λέγει. τίνι λόγῳ ἐυηγγελισάμην ὑμῖν. τυτέστι πρίῳ τρόπῳ ἡ ἀνάστασις ἐλέχθη γενέσθαι. ὡς ἔλεγε. πρὶ μὲ τὸ δόγματος, ἐκ ἂν φαίην ὑμᾶς ἀμφιβάλλειν, τὸν τοῦ τυτου ζητεῖν λόγον. ὅθεν, φησὶ, τὸν τῆ ἀναστάσως λόγον ὑμᾶς ὑπομιμνήσκω πρίῳ τρόπῳ ἐλέχθη γενέσθαι. εἶτα ἵνα μὴ ῥαθύμους ἐργάσηται μαρτύρων αὐτοῖς τὸ ἑστάναι, φησὶν, ἐὰν κατέχητε. ἐκτὸς γὰρ τοῦ κατέχειν τὸ περὶ ἀναστάσεως δόγμα, ἢκῆ πιστεύσατε, ἤγουν ματαίως. ΚΑΙ ΑΛΛΩΣ. ἀναμιμνήσκω ὑμῖν πρίῳ θρόῳ ἐδηλώθη ὑμῖν ὁ λόγος τῆς ἀναστάσως, ἡ κατέχετε τοῦτον τὸν λόγον τῆς ἀναστάσεως. ἐκτὸς γὰρ τυτου τοῦ δόγματος ἡ κατέχετε, ἢκῆ ἐπιστεύσατε. ἡ δὲ ἐκτὸς τυτου ἐστὶ, ἢς μάτην ὁ κόπος ὑμῶν, ὡς τοῦ κεφαλαίου τῆς πίστεως ἐν τούτῳ ὑπάρχοντος. Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ, εἶθ τοῖς δώδεκα. ἔπειθ ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν. ἔπειτα ὤφθη Ιακώβῳ, εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. Μέγα γὰρ ὂν τὸ τῆς ἀναστάσεως δόγμα, διὰ πρώτοις ὑμῖν αὐτὸ παρέδωκα, φησι. καὶ γὰρ καὶ ἐγὼ παρὰ χριστοῦ αὐτὸ παρείληφα. οὐδὲν οὖν ἴδιον εἶπεν διὰ πρώτοις. τριγαρῶν αὐτὸ προειληφότες, νῦν ἀμφιβάλλειν ἐκ ὀφείλετε διὰ τὸν χρόνον. ὅτι Χς ἀπέθανεν. οὐκ εὐθέως ἢς τὸν περὶ τῆς ἀναστάσως ἤλεγχον, ἀλλ' ἄνωθεν αὐτὸν κατασκευάζει. Χς, φησιν, ἀπέθανε διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς τεθνατωμένους ταῖς ἁμαρτίαις, ζωοποιήσῃ. κὶ τὰς γραφάς. ἐδόκουν ξένον λέγειν, ἄνωθεν τὸν προφήτην ἐ προτετύπωτο. ἐ ὅτι ἐτάφη. ἀπὸ κοινοῦ κὶ τὰς γραφάς. ἀληθῆ δὲ τὸν θάνατον δεῖξαι θέλων ἐ ψαυστικοῖς, ὡς πισι δοκεῖ τὸν αἱρετικῶν, τὸ ἐτάφη, προσέθηκε. βεβαίωσις γὰρ ἡ ταφὴ τοῦ θανάτου. καὶ Μανιχαῖοι δὲ καταισχύονται οἱ λέγοντες τὸν ἀπαλλαγὴν τῶν μετέρων ἁμαρτιῶν, θάνατον εἶναι Χῦ, δόκησιν, φασι, κατ' ἀλήθειαν ἀπέθανεν. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κὶ τὰς γραφάς. πάλιν, κατὰ τὰς γραφὰς, προσέθηκε, διὰ τὸ, πολλοὺς ἀπεούς, ἀμφιβάλλειν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυ. καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ. καὶ πρι τὸ ἐυαγγέλιον φησὶ, πρώτῃ αὐτὸν τὸν χριστὸν ὤφθαι τῇ Μαρίᾳ. δηλῶν ἀνδράσι, πρώτῳ ὤφθη τῷ Πέτρῳ ἅτε πρεσβυτέρου χρῆ τοῦ θεασαμένου χριστοῦ μαθητῶν. εἶτα τοῖς δώδεκα. καὶ πρι ὁ Ματθίας, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυ ἀντεισήχθη ἀντὶ τοῦ Ιούδα. πῶς οὖν λέγει, εἶτα τοῖς δώδεκα; λέγομεν ἢ γραφικὸν ἐστὶ σφάλμα, ἢ ὅτι τῷ προγνωστικῷ ὀφθαλμῷ ὁ κύριος ἤδως ὅτι σωαριθμηθήσεται τοῖς ἕνδεκα, ὤφθη καὶ αὐτῷ, ἵνα μὴ δὲ ἐν τούτῳ ἔλατον ἔχῃ ὧν λοιπῶν

ἀποστόλων. φιλοτόνυπτι Φαδηλοῖ καὶ ὁ Ἰωάννης, μηδαμοῦ μὲν λέγων ὅτι ὤφθη τρισὶ ἕνδεκα. ἀμὰ καὶ ποτὲ τὸν Θωμᾶ διαλεγόμενος, εἶπε. Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα. μᾶλλον γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν τὴν Ματθίαν συνέταξεν ἡ χάρις κατὰ προγνῶσιν τοῖς λοιποῖς. ἢ τὸν Ἰούδαν πάλιν συνέταξε μετὰ τὴν προδοσίαν καὶ τὸν ἀποστολικὸν κλῆρον. ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς. τὸ, ἐπάνω, οἱ μὲν φασιν ἡρμηκέναι τὸ ὅλον ἐκτὸς ὑγρανοῦ, ἵνα αὐτοῖς καὶ τὸν ἀναλήψιν αὐτοῦ δείξῃ. ἄλλοι δὲ, τὸ, πλείοσιν ἑρμηνευσαν, ρητέον πλείοσι τῶν πεντακοσίων. ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι. ἔχω, φησὶν, ἔτι ζῶντας μάρτυρας. τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν. διὰ τῆς τὸ, ἐκοιμήθησαν, λέξεως, ἀρχὴν τῆς ἀναστάσεως ποιᾶται τὸν λέγοντα. ὁ γὰρ κοιμώμενος, καὶ ἀνίσταται. ὤφθη Ἰακώβῳ. τῷ Ἱεροσολύμων, τῷ χρηματίσαντι ἀδελφῷ τοῦ κυρίου. εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. ἦσαν γὰρ καὶ ἄλλοι ἀπόστολοι ἐκτὸς τῶν δώδεκα κατὰ μίμησιν τῶν δώδεκα, ἕως οὗ ὁ Παῦλος καὶ Βαρνάβας, καὶ Θαδδαῖος.

» Ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. χάριτι δὲ θεοῦ, εἰμὶ ὅ εἰμι. καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ, οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα. οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλὰ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ ζῶσα ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγὼ, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Ταπεινοφροζύνης μὲν τὸ ῥῆμα, πολλοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστων τινὸς ὁ Παῦλος ὅτι ἔσχατος αὐτῶν ὤφθη. οὔτε γὰρ Ἰακώβου ἐλάχιστον ἦν τῶν πεντακοσίων, ἐπειδὴ ὕστερον ἐκείνων ὤφθη αὐτῷ. πολλοῦ δὲ οἰκονομικῶς ἑαυτὸν ἀξιοτελίζει, ἵνα ὅταν εἴπῃ τὸ μέγα ῥῆμα ἐκεῖνο, τὸ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα, μὴ ἀπιστηθῇ. εἰσὶ δὲ ἐμβρυα, ἤγουν ἀξάμβλωμα καὶ ἐμβρωθρίδιον, ἤγουν τὸ ἀτελὲς ἔμβρυον, τὸ ἄμορφον. ὃν ταῦθα καὶ ὁ ὢν πᾶσι τέλειος Παῦλος ὁ τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος ὡς μὴ μορφωθεὶς ἐξ ἀρχῆς τῇ κατὰ χν πίστει, ἔκτρωμα φησὶν ἑαυτὸν διὰ ταπεινοφροζύνης ὑπερβολήν. ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων. λοιπὸν ἀποφαίνεται καὶ περὶ ἑαυτοῦ. ὅρα δὲ μὴ εἶπε μόνον τὸ ὀλίγα, ἀμὰ πάντων τὸ ἀποστόλων. εἶτα λέγει καὶ τὴν αἰτίαν. Διότι, φησὶν, ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. χάριτι δὲ θεοῦ εἰμὶ ὅ εἰμι. ὅρα εὐγνωμοζύνην. τὰ μὲν ἁμαρτήματα, ἑαυτῷ καταλογίζεται, τὰ δὲ κατορθώματα, τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ ἀναπέμπει. ἡ δὲ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ, οὐ κενὴ ἐγενήθη. ἐπεὶ γὰρ μεθύπερβολῆς εἶπεν ἄξια τῆς χάριτος ἔπραξα, ἀλλὰ ματαία, φησὶν, ἡ χάρις εὑρέθη ἐν ἐμοί. πῶς; ὅτι πάντων, φησὶ, τῶν ἀποστόλων περισσότερον ἐκοπίασα. ὅρα δὲ καὶ ὡς πῶς ὑφειμένως αὐτὸ τέθεικεν. ἐγὼ γὰρ εἶπεν ἠγωνισάμην, ἢ ἐκήρυξα, ἢ ἐκενδώνευσα, ἀλλ' ἐκοπίασα, τουτέστι, τὸ περὶ ἑαυτὸν ἐγκώμιον ὑπερτεμνόμενος. ὅμως ἐπὶ τοῦτο τὰ ῥήματα διανάγκης ἦλθε. δεῖ γὰρ τὸν διδάσκαλον ἀξιόπιστον εἶναι. οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλὰ χάρις τοῦ θεοῦ ἡ ζῶσα ἐμοί. εἶτα ὡσπερ δειλιάσας μὴ αὐτῷ τὸ παράδοξον λογισθῇ,

καὶ τί λέγω, φησιν, ὅτι τὸ ἐλπίζειν ὧν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐλεεινοὺς ποιεῖ; ἦ γὰρ καὶ ἐν Χῷ ἐλπίζομεν οὐ ταύτῃ μόνῃ τῇ ζωῇ, ἐ οὕτως ἄθλιοι ἐσμέν. ἦ γὰρ μετὰ καμάτους τρυφήσομεν ἀνυδρώδεις, ἀλλὰ ταύτης τῆς ζωῆς ἡμῖν ἔσται τὰ ἀγαθά, ἐ αἱ ὧν καματ᾽ ἀντιδόσεις.

» Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν. ἀπαρχὴ ὧν κεκοιμημένων ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ δι᾽ ἀνθρώπου ὁ θάνατος, ἐ δι᾽ ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως ἐ ἐν τῷ Χῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι, ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. Μέχρι τοῦ πολλαχοῦ ἀποδεῖξαι τὴν ἀνάστασιν, λοιπὸν ἀποφαντικῶς λέγει. ἀπαρχὴ ὧν κεκοιμημένων ἐγένετο. ἦ δὲ ἀπαρχὴ γεγένηται Χριστὸς τῆς ἀναστάσεως, δῆλον ὡς καὶ οἱ λοιποὶ σωθήσονται. ἀπαρχὴ γάρ ἐστι, τὸ ἐκ πολλῶν ἕνα τινὰ ὁδὲ ἢ τόδε ποιῆσαι, ὃ μέλλουσι καὶ οἱ λοιποὶ ποιεῖν. ἐπειδὴ γὰρ δι᾽ ἀνθρώπου ὁ θάνατος. τῷ ἡρωϊκῷ καὶ αὐτίαν προστίθησιν. αὐτὸν γὰρ ἔδει, φησί, τὸν ὑπὸ θεῖσαν ἄνθρωπίνῳ φύσιν νικῆσαι, καὶ τὸν καταβληθέντα ἄνδρα ἀναμαχήσασθαι καὶ ἐνικῆσαι, καὶ τὸ βραβεῖον λαβεῖν. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ. ἐφερμηνεύει τὸ ἡρωϊκόν. ὥσπερ, φησίν, ὁ θάνατος δι᾽ ἀνθρώπου ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἐσῆλθεν, οὕτως ἔδει καὶ τὴν ἀνάστασιν δι᾽ ἀνθρώπου ἁρμόσαι. ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. ἐπειδὴ εἶπεν, ζωοποιηθήσονται, ἵνα μήτις νομίσῃ καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ζήσεσθαι, ἐπάγει. ὅσον δηλοῖ, φησί, τὸ ἀναστῆναι, πάντες ζωοποιηθήσονται), ἀλλ᾽ ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι ἔσται, ἐ ᾧ οἷός ἐστιν ἄξιος. ἀπαρχὴ χ̄ς̄. ἀπαρχή, φησι, ἐ ὁδὸς τῆς ἀναστάσεως, ὁ Χ̄ς̄ νεκρῶν). μετ᾽ αὐτὸν δέ, οἱ αὐτοῦ ὡρῶτι ἀναστήσονται). αὐτοῦ δέ ἦγουν τοῦ Χοῦ, λέγει τῇ δικαίοις, καὶ τὸ λόγον τοῦ οἰκείωσε. ἔδει γὰρ ἔχειν πρωτότοκα ἐν αὐτῷ τῷ ἐγείρεσθαι τοὺς δικαίους. ἐπειδὴ μέλλουσιν ἁρπάζεσθαι εἰς ἀέρα εἰς ἀπάντησιν τοῦ κῡ, πρωτεγείρονται, ἵνα ἀπαντήσωσι φθάσωσι. τίς γὰρ ἰωχρεία πρωτεγείρεσθαι τοὺς ἁμαρτωλοὺς τοὺς κατωμόλοντας μόνον τὸ κριτόν; εἶτα μετ᾽ ὀλίγον, τὸ τέλος ὧν πάντων πραγμάτων καὶ αὐτὸ τῆς ἀναστάσεως, τῷ δὲ τοὺς λοιποὺς λοιπὸν ἐγείρεσθαι. ὡχ ὥσπερ γὰρ ναοῦ ἡ τοῦ Χοῦ ἀναστάντος καὶ χώραν μεμένηκε τὰ ναοῦ ἀνθρώπινα πράγματα, οὕτως ἐ τότε ἔσαι, ἀλλὰ πάντα τέλος λήψεται. ἀπαρχὴ χ̄ς̄. ἦς ἀφθαρσίαν πρῶτος ὁ χ̄ς̄ ἐκ νεκρῶν ἀνέστη. ὅτι γὰρ τεθνήκασιν ἀναστάσως, εἴτε δι᾽ αὐτοῦ τοῦ Χοῦ, εἴτε δὲ πρόφητῶν ἐ ἀποστόλων, οὐδεὶς τεθνήκασιν. εἰ πάντα οἱ τοῦ Χοῦ ὧν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, τουτέστιν ὅταν ἀπ᾽ οὐρανοῦ φανῇ ἐν δόξῃ, πρῶτον οἱ πιστοὶ ἐ δίκαιοι, ἐ ἧς αὐτοῦ πρωτοτοκίας ἐξάμενοι ἀναστήσονται) ἕως τὸ τέλος. μετὰ τοὺς δικαίων ἀνάστασιν ἐ ὠφελείας ἁρπαγὼ εἰς ἀπάντησιν τοῦ κῡ, τότε τὸ τέλος. τουτέστιν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου τελευτησάντων ἕως ἀναστάσεως, ἐ τῇ κρίσει παραδοθήσονται. ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί. παραδώσει δέ, γὰρ αὐτὸς περούμενος. ἀνόητον γὰρ λίαν ἐ ὑπονοεῖν, ὡς σατιάζουσαν μὴ ἔχειν, ἀλλαξάμενος δὲ τοῖς ἰδίοις τούτοις ἐστερήθη, ἀλλὰ παραδώσειν, οἱονεὶ κοινωνὸν τρεῖται τὸν πατὰ τοῦ ἰδίου καταρτώματος. κοινὰ γὰρ ἅπαντα τὰ τῆς τριάδος. ἦ γὰρ καὶ ὁ υἱὸς σεσάρκωται, ἀλλ᾽ εὐδοκίᾳ τοῦ πατρὸς καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἁγίου πνς̄. γὰρ κοινὰ, καὶ ἃ

καὶ ἃ σαρκωθεὶς ὁ υἱὸς καὶ ῥηθεὶς καὶ ἀναστάς, ἐργάσατο καταρθώματα. καλῶς οὖν φησι, τὴν βασιλείαν παραδώσει, τουτέστι κοινωνοποιεῖται, ἐ εὐφραίνει τῷ καταρθώματι. ὡς γὰρ ὁ υἱὸς παλαιὸν αὐτὴν σατιάζουσαν, γκ ἐφείλετο αὐτοῦ τοῦ πρς̄, οὕτως νῦν παραδώσει γὰρ αὐτὸς ἀφαιρεθήσεσθαι) αὐτῆς. παραδώσει, δὲ ἐάν τις οὖν, γκ ἐξω σκότου, ἐ γκ ἐφ᾽ ᾧ μὴ ἔχειν, οὐδ᾽ ἐφ᾽ ᾧ μὴ παλαιωρεῖσθαι πρὸς αὐτὸν, ἐ ἐφ᾽ ᾧ μήτε συμμαχεῖν, μήτε προτροῦσθαι, μήτε ἄλλό τι ποιεῖν, ὧν τὰ μὲν πρὸ τοῦ πάθους, τὰ δὲ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ὡς υἱὸς θεοῦ ἄνθρωπος γεγονώς, ἐξ ἡμᾶς ἐπεδείξατο. παραδώσειν οὖν, ὡς ἔφημεν, γκ ἐφ᾽ ᾧ μὴ ἔχειν, οὐδ᾽ ἐφ᾽ ᾧ μηκέτι ὧν ἐρημώων τι πρὸς αὐτὸν ἐπιτελεῖν. ἐπεὶ ἐ πρόειλήφαμεν, οὐκ ἐφ᾽ ᾧ ἔχειν, (εἶχεν γὰρ, ὥσπερ ὁ πνς̄, οὐδ᾽ ἐφ᾽ ᾧ πόνοις ἰδίοις, σάρκως αὐτὸν ἐ τυραννίδος ἀπαλλάξει. ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν. πότε ταῦτα ὦ Παῦλε; ὅταν, φησί, παραδῷ τῷ θεῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ ἐ πατρί. παραδῷ. τουτέστι καταρθωθεῖσαν ἐξ μόνον ἀγάγῃ. ἔσαι δὲ τότε, ὅταν ὑπηνδώσιν οἱ δαίμονες, ἐ πάυσηται τὰ ἴδια ἐνεργεῖν. τότε γὰρ τελείως ἡμῶν ὁ Χ̄ς̄ βασιλεύσει, μηκέτι μεριζομένων θεῷ ἐ κοσμοκράτορι. μηδὲ τὰ μὲν θεῷ, τὰ δὲ τοῖς πάθεσι πειθομένων. τί οὖν; τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρὶ παραδώσει; ναί. δεῖξαι γὰρ θέλει μίαν γνώμην τῆς ἁγίας τριάδος. οὐτε γὰρ, φησιν, ὁ Χ̄ς̄ καταρθώσας τὸν μάχιμον, αὐτὸς μόνος ὥσπερ τις τύραννος καθέξει τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ἐ τῷ πατρὶ ἐ τῷ πνεύματι τὸ μνημονεῦον παράπεται. τῷ θεῷ καὶ πατρί. δηλοῖ τὸ αἴτιον οὕτως εἰπών. ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν βίβλῳ τεσσαρακοστῇ τῶν ὧν κτ̄ Ἰουλιανοῦ, πρὸς αὐτὸν τὸν τρόπον οὕτω φησίν. ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τουτέστιν ἐλευθέραν, ὡς ὑπὸ τυράννου Διαβεβλημένην, ἄξελῶν ἐ προσαγαγὼν τῷ ἰδίῳ πατρί. ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχήν. καταργήσῃ, τουτέστι νικήσῃ, παύσῃ. νῦν μὲν γὰρ ἐνεργοῦσιν αἱ πονηραὶ καὶ ἀποστατικαὶ δυνάμεις, τότε δὲ ἐκὰν ἐνεργήσουσιν, ἐς κόλασιν παραδιδόμεναι. Οἷον φησὶν ὁ Δαυὶδ, ἐν τῇ σπιᾷ ὧν πτερύγων σου ἐλπιῶ, ἕως οὗ πέλθῃ ἀνομία. Τότε γὰρ πέρχεται, ὅταν αἱ ἀρχαὶ ἐ ἐξουσίαι καταργηθῶσι, καὶ ἀνενέργητοι μείνωσιν. εἶχεν ἀεὶ ὁ πὴρ τῶν ὧν ἀνῶν βασιλείαν. καὶ μὴν καὶ ὧν ἀγγέλων. ἀλλὰ τῶν μὲν ὧν ἀγγέλων, ἀσατιάσων, τῶν δὲ ὧν ἀνῶν, σατιαζόντων, καὶ πάθεσιν ἀλλοτριζομένων, καὶ Δαιμόνων ἐπιπρεσίας τυραννουμένων. ἀλλ᾽ ὁ υἱὸς δὲ τῶν οἰκείου πάθους, ὃ ἐν σαρκὶ γεγονὼς ἀνεδέξατο, πᾶσαν ἐσάθρωσε τυραννίδα καὶ ἀσθενεστάτην ἠργάσατο, καὶ τὸν ἀλλοτρίζοντα, ἐ ἀποστένωσε καὶ ἀλλοτρίωσεν. ὅμως ὧν ἐν βίῳ καὶ ῥᾳθυμούντων ἀνῶν, ὥστε ἀπηγορεύειν τινὲς τῆς κακίας δὲ τῆς ἰδίων ἀμελείας, ἀνακόπτουσι καὶ ἀναφλέγονται. μετὰ δὲ τὸ τέλος, τοὺς μὴ πάθων ἀποταμόντων, τοὺς δὲ Δαιμόνων κολαζομένων, ἐ ὧν δικαίων ἀνενοχλήτων ὑπὸ παθείσῳ διαπομπῶν, παραδώσειν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ τὴν βασιλείαν ὡς » καταρθώσας, καθαρὰν τυραννίδος ἐ ἀσατίας. Δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν, ἄχρις οὗ » ἂν θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. » πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δηλονότι » τὸν ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε » ἐ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ θς̄ πάντα ἐν πᾶσιν.

Οἰκουμ.

Γρηγορ. εἰς τὸν βʹ περὶ υἱοῦ λόγον. Οἰκουμ.

Τὸ βασιλεύειν οὐ ταῦθα, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' οἷον, δεῖ αὐτὸν τὸν τὸ βασιλεύοντος πρίεν, τοὺς τοὺς πολεμεῖν τοῖς ἐχθροῖς, συμμαχεῖν τοῖς ἰδίοις, τοῖς μὴ προσοῦσθαι, τοῖς δὲ ῥύεσθαι. ἄχρις οὗ οὐ θῇ ἐξῆς. μᾶλλον γὰρ ταῦτα, ὄντος ὧν ἀναμένων χρεία. ἀσασίας γὰρ λοιπὸν ἡ βασιλεία. ἄχρις οὗ οὐ θῇ. ὁ τέλος ἐπιτείς τὴν βασιλείαν, εἶτα, τὸ ἄχρις οὗ οὐ θῇ, ἀλλ' ἀξιόπιστον ποιῶν τὸ ἀναμένον, καὶ θαρρεῖν παρασκευάζων, ὡσανεὶ ἔλεγε. μὴ ἐπειδὴ ἤκουσας, ὦ οὗτος, ὅτι καθαρεῖσει πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, φοβηθῇς ὡς ἀπροσώπως αὐτό. ἕως γὰρ οὐ πάντα ποιήσῃ βασιλεύει, διὸ τοῦτο λέγων, ὅτι μᾶλλον τὸ ποιῆσαι διὰ βασιλεύσει, ἀλλ' ἐκεῖνο δείκνυσι, ὅτι καὶ μὴ νῦν λύεται, πάντως ἔσται. κρατεῖ γὰρ αὐτοῦ, φησιν, ἡ βασιλεία καὶ ἀγκαλύπτει, ἄχρις οὗ πάντα καταργώσει. ἡ δὲ κρατοῦσα ἄχρις οὗ πάντα καταργωθῇ, πολλῷ μᾶλλον μᾶλλον μᾶλλον τὸ καταργωθῆναι κρατήσει, καὶ τοῦ βασιλείας αὐτοῦ, φησιν, διὰ τέλος. τὸ δὲ ἄχρι καὶ τὸ ἕως, διὰ κεῖται χρόνου ζήτα τελεσικόν, ἀλλ' ἀεί, οἷον τὸ, ὁμοῦ μεθ' ὑμῶν ἡμῖν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τοῦ συντελείας. καὶ τὸ, καθὼς ἐνδέχεσθαι μου ἕως, καὶ τὸ, πλάβετε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἀεὶ καὶ πρὸ τοῦ ὑπὸ τάξαι τοῖς ἐχθροῖς ὑπὸ τοὺς πόδας, καὶ μὴ τὸ ὑπὸ τάξαι. πάντας δὲ τοὺς ἐχθροὺς φησι, τοὺς τοὺς δαίμονας, τὸν διάβολον, τὸν θάνατον, τοὺς ἀπίστους. διὸ δὲ ἕνεκα τοῦ θανάτου, τὸ ἀφαιρεθῆναι αὐτοῦ τοὺς νεκροὺς τὴν ἀναστάσει. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἀεί. τοῦτο λέγει τὸ, ἄχρις. θήσῃ γὰρ τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς αὐτοῦ πόδας. ἢ γὰρ πρὸ τοῦ τεθῆναι ἐβασίλευε, πολλῷ μᾶλλον μᾶλλον τὸ θῆναι. πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἐπειδὴ πάντα πρὸς τοῦ ἡσυχίαν ἔφη γενέσθαι, τοῦ βασιλείαν καταργοῦσθαι, τὰς ἐξουσίας καὶ ἐργεῖσθαι, πάντας ὑπὸ τοὺς πόδας κεῖσθαι, ἐφοβήθη μὴ μείζων νομισθῇ ὁ υἱὸς τοῦ πατρός, ἐλοιπὸν ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνάγει τὰ πάντα, πάντα, λέγων, ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, δείκνυς ἐκεῖθεν εἶναι τῷ υἱῷ τὸ δωρηθῆναι, ἐκ τοῦ ἀχρόνου αἰτίας. ὅταν δὲ εἴπῃ. ὁ Δαυὶδ φησι. λέγει γὰρ ἐκεῖνος, πάντα ὑπέταξεν ὁ πατὴρ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, πρόβατα καὶ βόας ἅπασας, ἐξ οὗ καὶ τὴν μαρτυρίαν λέγει. ὅρα δὲ πῶς δῆλός ἐστιν ἐκεῖνον φοβηθεὶς τὸν φόβον, τὸ μὴ νομισθῆναι μείζονα τὸν υἱόν, ὅτι πάλιν ἀσφαλίσατο αὐτό. καὶ δίκαιος ὁ φόβος. πρὸς γὰρ ἄνδρας ἀπὸ Ἑλλήνων πεπιστευκότας ἔγραφεν. οἱ δὲ ἁζόμενοι τὸν Δία ἐπανασκάπτω τῷ οἰκείῳ τρόπῳ, ἐξῶσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας. δέος οὖν ἦν, μήτι τοιοῦτον παρὰ μικρὸν ὑποπέσωσι. ὅτε δὲ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσῃ, τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα. Τουτέστι τότε δείκνυ) ἀληθῶς δὲ θεωρητῶς ὑποτεταγμένος, ὅτι ἐσωτήρωσε τὸ πατρικὸν βούλημα, πρᾶσσας τὴν βασιλείαν, πάσης κάσως δὲ τυραννίδος ἠλευθερωμένην. ΑΛΛΩΣ. εἶτα ἵνα μή τις λέγῃ, ὅτι ἡ δὲ μὴ ὑποτέτακται ὁ πατήρ, δόξῃ κωλύει εἶναι μείζονα τὸν υἱόν, προσέθηκε ταῦτα, ὁμοίαν δείκνυς, καὶ ὅτι ὁ πατὴρ ἀρχὴ δὲ αἰτία ὧν ἀγαθῶν, ὅς τὸν τοσαῦτα δωρήσαμενον υἱὸν μεμύνηκεν. ὥρτα μὴν δὲ ἀκούων, θεωρητῶς ἔκλαβε τὸ βασιλεύειν, μὴ δουλείαν τινὰ δὲ ὑποταγὴν ἀκούσιον, οὐδὲ ὡς προσῆκον υἱὸν θεόν, περὶ θεῷ ὑποτετάχθαι, ὡς αἰτίαν τιμῶντα, ἔστω δὲ, ἵνα τὴν περιουσίαν τῆς λέξεως, οἷον τῆς ὑποταγῆς, δὲ ἀσεβῆ δόγματα ἐκεῖνα ἐκλάβῃ, δὲ τὸν υἱὸν μείζονα παρατιθέμενα. ἵνα ᾖ ὁ θεὸς τὰ πάντα τοῖς πᾶσιν. τῆς κακίας δὲ μὴ λοιδορῶν τῶν αἱρεσιν. ὅταν γὰρ ἡ ἁμαρτία ἀναιρεθῇ, εὔδηλον ὅτι ὁ θεὸς ἔσται δὲ πάντα ἐν πᾶσι.

Φωτ.

τοῖς πᾶσι, μηκέτι ἡμῶν ἡμεριζομένων θεῷ καὶ πάθεσιν. ἄλλοι δὲ οὕτως ἠρμήνευσαν, μέλλει, φησί, τὰ πάντα τοῖς τὸν τρόπον ἡρπάσθαι, ὡς αἰτίαν. τὸν δὲ φησιν, ἵνα μὴ δύο ἀρχὰς ἀναπεφασισμένας ὑπονοήσῃς. ὅταν γὰρ οἱ μὲν ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς πόδας κεῖνται τοῦ υἱοῦ, ὁ δὲ υἱὸς μὴ φασιάζηται πρὸς τὸν τρόπον, ἀμφὶ καθὼς πρότερον ἐγὼ θεῷ, ἀρτέτακται τῷ οἰκείῳ τρόπῳ, ὁ πατὴρ ἐστὶ δὲ πάντα ἐν πᾶσιν. Οἰκειοποιεῖται γὰρ δὲ τὸ τοῦ υἱοῦ, ὡς τοῦ πατρός. καὶ πᾶν ὅπερ δώρηται ὁ υἱός, τοῦτο τοῦ τρόπον ἀνάληται. αὐτὸς γὰρ αὐτῷ αἴτιος τοῦ δωρήσασθαι, ὁ γεννήσας αὐτὸν ἀχρόνως. Εἰ θεϊκῶς ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ ὑποταγήσεται, δὲ ἀρχὰς ὑπέτεταται, δὲ οὗ καὶ θεὸς ἴσω. ἢ δὲ δὲ ἐπέτακται, ἀλλ' ὕστερον ὑποταγήσῃ), ἀνθρωπίνως ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ δὲ θεϊκῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ. Ἐπεὶ τί πρόσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, ἢ ὅλως νεκροὶ δὲ ἐγείρονται; τί δὲ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; τί δὲ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω; νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν ἣν ἔχω ἐν Χῷ Ιῇσῦ τῷ κῷ ἡμῶν. ἢ κατ' ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος, ἢ νεκροὶ δὲ ἐγείρονται; φάγωμεν καὶ πίωμεν. αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. μὴ πλανᾶσθε. φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι πακαί. Πάλιν ἐκ τῆς ἀναστάσεως ἦλθε λόγον, καὶ φησιν. ἢ ἀνάστασις οὐκ ἔστιν, οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, τί ποιήσουσι; φυτέσιν ὡς μὴ ἀνισταμένων. ἔνδηλον γὰρ ὅτι ἐκ ἀνάστασιν νεκρῶν πιστεύσαντες, βαπτίζόμενοι, ὡσεὶ ἔλεγε, τί ποιήσουσιν οἱ ὑπὲρ νεκρῶν μὴ ὡς ἀνισταμένων πιστεύσαντες βαπτισθέντες, ψευσθέντες δὲ τὴν ἐλπίδος, δὲ ἄλλό τι εὑρηκότες πρὸ τὰ προσδοκηθέντα; πρόσα, φησίν, ἀδημονήσουσι δὲ ἀπολαύσονται, δὲ τί πίσιν πρὸς ἐκ ὡς ψευδῆ λοιδορήσουσι; τοῦτο λέγει τί ποιήσουσι. φυτέσιν αὐτοῦ ποιήσουσιν ὑπὲρ ἐκείνων. ὁρᾷς πῶς ἀνήγαγε τὸ πρᾶγμα; Ἐπεὶ τί ποιήσουσι, φησίν, οἱ βαπτιζόμενοι, ὡς τε μὴ εἶναι διαπαντὸς νεκροί, δὲ ὂν τῷ ἁδῃ κατέχεσθαι; οἷον, τὰ ἀναστάσως, φησί, μὴ οὐσης, οἱ ἐπὶ τοιούτοις ἐλπίσι βαπτιζόμενοι, ὡς τε μὴ θάνατον ἀναστῆναι, τί ποιήσουσι; ἢ ὅλως νεκροὶ γὰρ ἐγείρονται). ἢ ὅλως νεκροὶ γὰρ ἐγείρονται), τί δὲ βαπτίζονται) ἵνα ἀναστῶσιν; αὐτὸς δὲ ἐπιτιμητικώτερον, ὑπὲρ τῶν νεκρῶν φησιν, οἷον οἱ ὑμεῖς δηλαδὴ τοῦ ἰδίους δόξης, ἀϊδίοις νεκροὺς λαμφήνατε, νεκροὺς δὲ, δὲ τῇ ἄλλοις δὲ ἑαυτῇ, δὲ νεκροὺς αἰωνίοις ἀπροφηνάμενοι, τί βαπτίζεσθε ὑπὲρ ὑμῶν, τῶν μηκέτι καθ' ὑμᾶς ἀναστησομένων, ἀλλ' ἀεὶ νεκρῶν ἐσομένων; ἢ ἐπ' ἄλλων δὲ προσώπων ποιεῖται τὸν λόγον, δὲ δι' ἐπ' αὐτῶν ἐκείνων, ἵνα μὴ πλέον καθυφάνωνος, ἢ δὲ ἀπόνοιαν ἐκκαλέσῃ). Τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν. ἢ ὅλως, φησίν, ἀνάστασις δι' ἐστι, διατί ἡμεῖς οἱ ἀπρόσκοποι ἀεὶ ἐν κινδύνοις ἐσμέν; τοῦτο λέγει καθ' ἡμέραν τὸ ἀεί. μαρτύρει δὲ τῆς ἀναστάσως ἀπόδειξις, τὸ καὶ τῇ ἀποστόλοις ὁρᾶσθαι, μὲ χρι θανάτου κινδυνεύοντας. καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω. τῇ προθυμίᾳ, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸ ἑτοίμως ἔχειν. ἢ ὅσον τοῖς ἐπιφοραῖς τοῦ θλίψεων δὲ πφασμῶν, καὶ τῇ καθημερινῇ ἐλπίδι τοῦ θανάτου. Νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν. ἢ ὀμνυσι λέγων, μὰ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἢ δηλαδὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν ἀποθνήσκω, λέγει ἢ τὴν αὐτὴν πρεσκηπτὴν. καύχησις γὰρ τῷ διδασκάλῳ ἡ τῶν μαθητῶν ἐπίδοσις. ἣν ἔχω ἐν Χῷ Ιῇ. ἐπειδὴ μάταιόν τι, τῷ Χῷ αὐτῷ ἀναπίθησι. δηλοῦτι πρεσκηπτὴν ὑμῶν, φησίν, ἣν ἔχω δηλαδὴ Ιῇ Χῦ. ἢ κατ' ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα. ὅσον ἦκε, φησίν, ἢ ἀνθρώπους, ἐγὼ ἐθηριομάχησα, ἀντὶ τοῦ ὄφελον ἐμοὶ δωρεάν.

Οἰκουμ.

Βασιλ.

Φωτ.

Φωτ.

σωατόν. ἀμὰ τί τούτου μοι ὄφελος, ἀνασάσεως μὴ οὔσης; ἢ οὕτως. ἢ μὴ ἐλπὶδα τὰν ἐθνικὰν ἐλπίδα ἐ ἀντίδοσιν ἐθνικὰμ ἔχησα, ἀμὰ ἐλπὶδ δόξαν ἀνθρωπίνα, τί ὠφέλημαι; θνικὰμ ἔχησα δὲ καλεῖ, τὸ πρὸς Ἰουδαίοις ἔχειν, ἐ πρὸς Δημήτριον τὸν ἀργυροκόπον. τί γὰρ οὔτοι θνικὸν διέφερον; ἢ νεκροὶ γὰκ ἐγείρονται. ἢ νεκροὶ γὰκ ἐγείρονται), γὰρ ἀντίδοσίς ἐστιν ἀγαθῶν ἐ κακῶν. τούτου δὲ μὴ ὄντος, φατέον δεῖ ἐ πιεῖν πρὸ τ ἀποθανεῖν, ὡς τούτων μόνων, παρ' ἡμῶν κερδαινομένων. τὸ δὲ ῥῆμα κωμῳδοῦντος τὰν ἄνοιαν, τ μὴ λεγόντων τὰν ἀνάστασιν. μὴ πλανᾶσθε. ἀπαλλαγεὶς τ ἀπ' αὐτὰν ἀπαγωγὰν, ἀπὸ παραίνεσιν ἦλθεν, ἠρέμα καὶ ὡς ἀνοήτων κατηγορῶν. τὸ γὰρ μὴ πλανᾶσθε δηλοῖ. Φωτ. φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. Λακωνικὴ ἐ ἀρχαία παροιμία. μέμνηται καὶ τούτης ἐ Ησαΐας. φησὶ δέ. ὅτι καὶ τὰ χρηστὰ ἤθη, αἱ συνεχεῖς ὧν κακῶν ὁμιλίαι διαφθείρουσι. καὶ γὰρ ῥᾳδίως ἐνδέλεχοῦσα, κοιλαίνει πέτραν. ἐ δηλὰ τούτου δὲ παινεῖ αὐτοῖς, ἐκτρέπεσθαι τὰς ὁμιλίας τ μοχθηρῶν, ἐ μὴ θαῤῥοῦντας ἑαυτοῖς ὅτι γ βλαβεῖ ὄντα αὐτοὶ χρηστοὶ ὄντες, τῷ πρὸς αὐτοὺς ῥᾳδίως χώμιλεῖν, τ ἐκεῖθεν λύμης ἠρέμα καὶ κατ' μικρὸν ἁρπάζεσθαι. ἢ χρηστὰ εὐφήμως καλεῖ, τὰ ἐναξαπάτητα, δηλῶν ὅτι ἄλλοι αὐτοῖς ἐς ταῦτα ἁρσύρουσιν. Ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε. ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινὲς ἔχουσι. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. ἀπ' ἐρεῖ τὶς, πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροὶ; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; ἄφρον, σὺ ὃ σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ. ἐ ὃ σπείρεις, γ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀμὰ γυμνὸν κόκκον γὰ τύχοι σίτου, ἤτινος τ λοιπῶν. ὁ δὲ θεὸς δίδωσι σῶμα καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ ὧν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα. Τὸ ἐκνῆψαι, ὡς ἐπὶ μεθυόντων. τὸ δὲ δικαίως, οἱονεὶ συμφερόντως. δῆλον γὰρ καὶ ἀδίκως νήφειν, οἷον ἐπὶ κακῷ. ἐ μὴ ἁμαρτάνετε. ἐκ τούτου γὰρ, φησὶ, καὶ τὴν ἀνάστασιν ἀπιστεῖτε. οἱ γὰρ ἑαυτοῖς καπασωειδότες, γ πείθονται εἶναι ἀνάστασιν, τῷ δεῖν ὧν ἀμοιβῶν, ὡς ὄντα ἁμαρτάνοντες. δηλὰ τοῦτ', φησὶ, μὴ ἁμαρτάνετε, ἵνα πίστευητε τὰν ἀνάστασιν. ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ, φησὶν, ἔχουσιν οἱ τὴν ἀνάστασιν ἀπιστοῦντες. οὐ γὰρ ἴασι τὸ θεῖον τὰν δύναμιν. οὐκ εἰδότες δὲ ἔχετε, ἀμὰ τινὲς ἔχουσι. ταύτην τὴν λέξιν ἐ ἔγκλημα ὀρθεμόμβιος. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. ἐπειδὴ πολλὰ αὐτῶν καθήψατο, πραμυθεῖται αὐτούς. πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω, φησὶν, οὐχ ὥστε ἀτιμάσαι ὑμᾶς, ἀπ' ὥς τε αἰσχυνθέντας ἀποῤῥίψαι τὸ ἀπιστεῖν τὴν ἀνάστασιν. ἀπ' ἐρεῖ τὶς. γὰκεῖθεν ὑμεῖς λέγετε, ἵνα οὕτως ἀνεπαχθὴς ὁ λόγος ᾖ, ὡς ἄλλων ἀπιστούντων. εἶτα δύο ἄῤῥητα αὐτοῖς εἶναι δοκοῦντα, ὡς ὃς ἀντιθέσεως λύσῃ. ἀμφιβαλλον γὰρ πῶς ἐγείρει τὰ ἅπαξ δηλυθὲν σῶμα, καὶ ποίῳ σώματι ἀνίσταται, τούτῳ, ἢ ἑτέρῳ τινί. τὸ οὖν δύο αὐτοῖς ἐπλύει, δηλὰ τ πρᾶξιν μαρτ τ κόκκου. ἄφρον. ἀπὸ δηλου πρᾶξίν μαρτ ῥιεῖται τὰν ἐπίλυσιν, διὸ ἐ ἄφρονα καλεῖ, ὡς τὰ οὕτω σαφῆ ἀγνοοῦντας. σὺ φησὶν, ὁ σπείρεις, ὁ φθαρτὸς, γ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ. τί οὖν περὶ θεοῦ ἀμφιβάλλεις; οὐ ζωοποιεῖται φησίν. ὅρα δὲ, λέξεσι κέχριται, γ σπέρμασιν, ἀμὰ σώμασιν ἁρμοδίαις. ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ, φησὶν. ὅρα πῶς ἐς τ ἐναντίον πλέπτρεψε τὸν λόγον. ἐκείνοις γὰρ ἐδόκει ἄτοπον, πῶς μὴ τὸ ἀποθανεῖν ἐλεγόμενα, αὐτὸς ᾖ, τὸ ἐναντίον, φησὶν, ὅτι δηλὰ τοῦτ' ἐγφερόμεθα, ἐπειδὴ ἀποθνήσκομεν, ὡς οὐκ ἐγχωροῦντες ἄλλως

ἄλλως ζωοποιηθῆναι, ἢ μὴ ἐὰν θάνατος. τοῦτο γὰρ τὸ παράδειγμα τοῦ σίτου δηλοῖ, ἐ ὧν λοιπῶν σπερμάτων. καὶ θέασαι, πέως μία λύσις, ὅτι οἱ ἀποθνήσκοντες ἐγείρονται. σὺ ὃ σπείρεις γ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ. ἢ οὖν σὺ ὃ σπείρεις καὶ τρόπον τινὰ τάφῳ καλύπτῃς καὶ θανατῇς, τοῦτο ὁ θεὸς ἀνίστησι, καὶ δίδωσι τὸ ἴδιον σῶμα τὸ σαπτὸν ἐ διαλυτὸν, δίδωσι δὲ καθὼς ἠθέλησεν, εὐπρεπέστερον ἐ ὡραιότερον, ὃ αὐτὸς ἐκεῖνος δηλὰ τῆς οἰκείας ἀποφάσεως ἐς γλῶ καὶ τάφον ἐκέλευσε καταπηχθῆναι καὶ ἀποθνήσκειν, τοῦτο αὐτὸς πάλιν γὰκ ἔχαῤῥαον τὸ ζωοποιῆσαι ἐ ἀναστῆσαι ὅτι βούλεται καὶ θελήσει; καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα. ἐν τρισὶ γὰνω δύο ἐπιμένω αὐτοῖς ἀμφισβητεῖν πρὶ τῆς ἀναστάσεως, τὸ, ἢ ὅλως οἱ διαλυθέντες ἐγείρονται, ἐ τὸ, ἐν ποίῳ σώματι ἐγείρονται, ᾧ ταὶ ἑρμηνεύετο. ἀπ' ἐρεῖ τις, πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; πὶ μὲν οὖν ὅτι ἐγείρονται ἀπόδειξιν, ᾧ τῆς ἄνω εἴπομεν, ᾧ θα ἔλεγε. σὺ ὃ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ. ἰδοὺ καὶ ἡ δευτέρα ἀπόδειξις. δείκνυσι γάρ, ὅτι τὸ μὲν αὐτὸ σῶμα, οἷον πὶς αὐτὴς οὐσίας ἐν ἐγείρεται, (τοῦτο λέγει, ὁ δὲ θεὸς αὐτὸ δίδωσι σῶμα,) λαμπρότερον δὲ καὶ κοσμιώτερον, ὥσπερ ἀμέλει εὐπρεπέστερος ὁ στάχυς τοῦ γυμνοῦ κόκκου. γὰρ δὴ σπείρει τὸν ἄσταχυν αὐτὸν, ἀμὰ γυμνὸν κόκκον. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα. ἢ οὖν ὁ θεὸς δίδωσι σῶμα, πὶ ἔπι σωριεργάζῃ ποίῳ σώματι ἔρχόμεθα, ἐ διαπιστεῖς τὴ ἀνάστασιν; ὁ γὰρ θεὸς τὸ λυθὲν μὲν ἐγείρᾳ σῶμα, ἀμὰ εὐπρεπέστερον, ἀμὰ ἀνικώτερον. τοῦτο γὰρ ἐ ἔπ' ὧν σπερμάτων ἐστὶν εὑρεῖν, ὅτι εὐπρεπέστερον τοῦ καταβληθέντος ἀνεισιν. καὶ ἑκάστῳ ὧν σπερμάτων, τὸ ἴδιον σῶμα. τοῦτο ὧν αἱρετικῶν ἐμφράττει τὰ στόματα, ὧν λεγόντων τὸ αὐτὸ σῶμα ἐν τῇ ἀναστάσει μὴ ἐγείρεσθαι, ἀμὰ ἕτερον. Οὐ πᾶσα σὰρξ, ἡ αὐτὴ σὰρξ, ἀμὰ ἄλλη μὲν ἀνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ πτηνῶν. ἐ σώματα ἐπουράνια, ἐ σώματα ἐπίγεια. ἀπ' ἑτέρα μὲν ἡ ὧν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ ὧν ἐπιγείων. ἄλλη δόξα ἡλίου, ἐ ἄλλη δόξα σελήνης, ἐ ἄλλη δόξα ἀστέρων. ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. Εἶτα ἵνα μὴ ἀκούσας πρὶ τοῦ σίτου, νομίσῃς ὅτι ὥσπ' ἐπὶ αὐτοῦ πάντες οἱ ἀσταχυες ὁμοτιμοι ἀνίασιν, οὕτως ἐ ἐν τῇ ἀναστάσει ὁμότιμοι πάντες ἔσονται, δεῖξαι θέλει ὅτι διαφορά ἐστι τοῦ ἀνισταμένων, καὶ φησιν. γὰ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ, ἀπ' ἐστι διαφορὰ, ἐ τέως πρὶ ἁμαρτωλῶν λέγει. ἐ γὰρ ἐ ἐπ' αὐτοῦ ἐστι διαφορὰ πιμωρίας. ὅθεν φησὶν, ἄλλη μὲν ἀνῶν, ἄλλη δὲ κτηνῶν ἐ ἰχθύων, τούτῳ τῷ τρόπῳ, τ ἐκεῖ οὖσαν διαφορὰν δηλῶν. ἐ ὡς ἐν παραδείγματι ἐπεξῆλθε τῷ λόγῳ, ὡς ᾗ ἔλεγε, ὥσπερ ἐστιν ταῦτα διαφορὰ ἀνῶν ἐ κτηνῶν ἐ ἰχθύων, οὕτως ἔσται κἀκεῖ διαφορὰ ἐ αὐτῶν τ ἁμαρτωλῶν ἐν ταῖς πιμωρίαις. ἀμὰ ἄλλη μὲν ἀνῶν. πᾶσα ἡ διαφορὰ αὕτη, πρὶ ἁμαρτωλῶν αὐτῷ εἴρηται. πρὶ γὰρ ὧν δικαίων, ἐκεῖ ποιεῖται διαφορὰν ὅταν τὰ χρώματα καταλέγῃ σώματος. καὶ σώματα ἐπουράνια. εἶτα ἀχρι τίνος διαφορᾶς ὧν ἁμαρτωλῶν ἔσται ἡ ἀνάστασις; οὔπω οἶδ. ἔστι γὰρ καὶ σώματος ἐπουράνια, φυτέσει τοῦ ὧν δικαίων, τοῦ πλουτοῦντος τὸ φῶς τὸ πρακλήτου. ἔστι δὲ δηλονότι ἐ ἐπίγεια, φυτέσει τὰ ὧν ἁμαρτωλῶν, τὰ τῆς γυναικὸς φρονήμασιν ὑποσημασμένα, ἤγουν κτηνῶν, θηλῶν. ἀπ' ἑτέρα, φησὶν, ἔσται ἡ δόξα ὧν ἐπουρανίων, ἑτέρα δὲ ὧν ἁμαρτωλῶν γὰκ ἔσται δόξα. γὰρ τοῦτο συνυπακούσεις,

τῶν τῷ ἡττᾶσθαι δόξαν τῶν δικαίων καὶ ἑτέραν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀντὶ τοῦ γίνεσθαι δόξαν ἀπὸ δικαιοσύνης. εἶτα λέγει καὶ τῶν δικαίων διαφοράν, ὥσπερ ἀμέλει μικρὸν ἔμπροσθεν εἶπε τῶν ἁμαρτωλῶν. ὥσπερ γὰρ λαμπρὰ μὲν πάντα καὶ περιφανῆ τὰ γράμματα, ἔστι δ' ὅμως καὶ τούτοις διαφορὰν ἥλιος καὶ σελήνη, καὶ ἀστέρας. οὕτω καὶ οἱ δίκαιοι ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς διαφοράν. ὅρα δὲ πῶς ἐνφυῶς τὸ παράδειγμα τοῦ ὅλου τῷ νοήματι ἐπεξῆλθε. περὶ δὲ δόξης τῶν δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν, γυμνὸς συγκρίσει ἐποιήσατο, ἀπὸ δείξας μὴ εἶναι δόξαν τῶν ἁμαρτωλῶν.

» Οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ.
» σπείρεται τῇ ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ. σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει. σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. ἔστι σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν. οὕτως καὶ γέγραπται. ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. Οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις. οὕτως. πῶς; τῇ διαφορᾷ πολλῇ, καθὼς καὶ τὰ προφήτα ἐδήλωσε πρᾶγματα. σπείρεται ἐν φθορᾷ. ἄνω περὶ σπερμάτων λέγων, λέξεσιν ἐχρῆτο σώμασι περιπεμφθείσαις, ὡς ὅταν ἔλεγεν. ζῳοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ, νῦν δὲ περὶ σωμάτων λέγων, λέξεσι χρῆται σπέρμασι περιπεμφθείσαις. σπείρεται γὰρ ἐν φθορᾷ. τοῦτο δὲ πρεῖα πάντα χοῦ, ἐξ οὗ τῶν παράδειγμα τῶν ἄνω τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως λόγον. σπορὰν δὲ, ὃ λέγει νῦν τὸν σπείραντα, ἀπὸ τῶν ῥιζῶν τῶν νεκρῶν σωμάτων ἀπτέσιν, ὡς ἔλεγε. καταβάλλεται ἐν γῇ τὸ νεκρὸν σῶμα ἐν φθορᾷ, τουτέστιν ἐπὶ τῷ φθαρῆναι. καλῶς δὲ εἶπεν ἐγείρεται, καὶ οὐ φύεται, ἵνα μὴ νομίσῃς, τῆς γῆς εἶναι τὸν ἐργασίαν. σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ. τί γὰρ νεκροῦ διαφέρει ἤδη καὶ χθὲς τοῦ; ἀλλ' ἐγείρεται ἐν δόξῃ τῆς ἀφθαρσίας. σπείρεται, φησὶν, ἐν ἀσθενείᾳ, οὕτω γὰρ ἡμέραι πάντες ἐσμὲν ἰσχυείᾳ σαρξ ἀντισχεῖν πρὸς τὸν φθοράν, ἀλλ' ἐγείρεται ἐν τῇ τῆς ἀφθαρσίας δυνάμει, ἀναλωτος οὖσα λοιπὸν πάσης φθορᾶς. σπείρεται σῶμα ψυχικόν. ψυχικὸν φησι σῶμα, ἐν ᾧ ἡ ψυχὴ τὸ κύριος καὶ τῶν ἡγεμονίαν ἔχει. πνευματικὸν δὲ, τὸ τῶν τοῦ ἁγίου πνεύματος καταπολουτοῦν ἐνέργειαν. τί γὰρ νῦν, εἴ τις ἀπιστεῖ, ἐκ ἐνεργεῖ ἡμῖν τὸ πνεῦμα; ναί. ἀλλὰ νῦν μὲν πολλάκις ἐξαφίσταται μεταβαλλόντος τοῦ βίου, τότε δὲ ζήσεται ἀεί. ἢ ψυχικὸν λέγει, τὸ κωφὸς καὶ βαρύ, πνευματικὸν δὲ, τὸ λεπτομερέστερον καὶ κοῦφον.

Φωτ. Σῶμα ψυχικόν, εἴτις ἀκολούθως τοῖς προφημένοις ἐκλαβεῖν ἐθέλοι ταῦτα, ἐκεῖνο οἶμαι ἡρῆσθαι νῦν ἀπλῶς, τὸ θνητὸν ἀνοῦ σῶμα. τοῦτο γὰρ καὶ τῆς ἀθανείας, καὶ τῆς φθορᾶς, καὶ ἐν ἀτιμίᾳ σπείρεται, καὶ θάπτεται ἐν τῇ γῇ. τοῦτο οὖν τὸ θνητὸν σῶμα ψυχικὸν ἐστιν, ὅτι τοῖς ψυχικοῖς ὑπηρετήσατο πάθεσιν. οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ ῥύπου καθαρὸς, οὐδ' ἂν μιᾶς ἡμέρας ὁ βίος αὐτοῦ. καὶ γὰρ καὶ ὅσαι σωματικαὶ πράξεις, τῶν σιτίων καὶ ὑγιείαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἔχουσιν, ὡς τε τὸ τοῦ ἀνοῦ θνητὸν σῶμα, ἡκότως ἂν ψυχικὸν καλοῖτο. σπείρεται οὖν ψυχικὸν, ἐγείρεται δὲ ἀθάνατον, ὅπερ ἐστὶ πνευτικόν. πνευτικὸν δὲ ὅτι οὐκέτι τοῖς ψυχικοῖς ὑπηρετήσει παθήμασιν, οὔτε τὰ τῶν δικαίων, ἀλλ' οὐδὲ τὰ τῶν ἁμαρτωλῶν σώματα. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πολλῷ μετὰ μείζονος, ἢ ἐπὶ τοῦτο

ἐφ' οἷς

ἐφ' οἷς ὑπηρετήσαντο, ἔξουσιν. ἐπειδὴ δὲ τὸ, σπείρεται, πολλάκις εἴπε, καὶ τὸ, ἐγείρεται, ὁμοίως, τί δέ ἐστι τὸ σπειρόμενον ἢ τὸ ἐγειρόμενον γνῶναι εἴπε, δηλῶν μὲν τοῦτο ἐπάγων καὶ τοῦτο, σπείρεται λέγων σῶμα ψυχικὸν, ὃ ἔπρεπεν ἐν φθορᾷ καὶ τῇ ἀτιμίᾳ καὶ τῇ ἀσθενείᾳ σπείρεσθαι, μὴ ἐγείρεται σῶμα πνευτικὸν, ὃ ἐν δόξῃ δὲ δυνάμει καὶ ἐν ἀφθαρσίᾳ ἐγερθήσεται. τὸ γὰρ ἀθάνατον κατ' τὸν οἰκεῖον λόγον καὶ τῶν δόξης ἐστὶ καὶ ἀφθαρσίας, δηλῶν οἰκείαν μοχθηρίαν ὑπόθεσις γίνεται. ἔστι σῶμα ψυχικόν. ἵνα μή τις εἴπῃ, πόθεν ἡμῖν ἡσάγεις σώματα διάφορα, ἐ λέγεις ψυχικὸν ἐ πνευτικόν, φησιν. ἔστι σῶμα πνευτικὸν, ἐ ἔστι σῶμα ψυχικόν. γνῶ ἐγὼ παρ' ἀποῦ καθ' ἰδίαν ἔξουσίαν καὶ ἐπίνοιαν ταῦτα λέγω, φησὶν, ἀλλ' ἔπι, καὶ πολλῶν ἔρηται. πόθεν δῆλον; φησὶν. οὕτως γέγραπται, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ, εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ὥστε ἔστι σῶμα ψυχικόν. εἶτα ὁ ἔσχατος ἄνθρωπος, εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ὥστε ἔστι καὶ σῶμα πνευματικόν, τὸ ἀρμόζον τῷ ζωοποιοῦντι πνεύματι. ἀλλὰ πόθεν δῆλον; ὅτι ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. πόθεν δῆλον; ἐξ αὐτῆς τῆς ὧν γραμμάτων ἐνεργείας. ἄλλως τε δὲ ἐ γέγραπται ἐ πόρρω. τὸ ῥῆμα γὰρ, φησιν, ἃ ἐγὼ λαλῶ, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστιν, ὥστε καὶ εἰς πνεῦμα ζωοποιεῖ τοὺς ἀκούοντας καὶ πιθομένους αὐτοῖς. ἐ δὲ πόρρω, δῆλον ὡς καὶ πνευματικὸν οὐκ ἔξουσιν ἐν τῇ ἀναστάσει σῶμα, μηκέτι σαρκίνων εἰς ψυχικὸν τραπῆναι, ὥσπερ ἐνίοτε συμβαίνει ἐπὶ τῷ βίῳ πρόντων. ἐλθὲ γὰρ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν. καὶ μὴ ἀπίστει, φησὶν, ὅτι τὰ νῦν ψυχικὰ ἡμῶν σώματα ἔσται τότε πνευματικά. ἔχομεν γὰρ ἤδη τούτου τὰς ἀποδείξεις. ὁ μὲν Ἀδὰμ, ψυχικὸν εἶχε σῶμα, ὁ δὲ Χριστὸς πνευματικὸν ἔσχε σῶμα, ὅλον δεξάμενον τὸ ἁγίου πνεύματος τὴν προυσίαν. ἐ δὲ ἦλοι, μένασα ἐπ' αὐτοῦ ἡ Περιστερά. καθ' ὁ γὰρ ἐστιν ἐ νοεῖται ἄνος ὁ κῦ, ἔσχε τὴν πρακλήτου ῥώεργειαν, καὶ τοιοῦτον ὄντος αὐτοῦ τὸ πνεύματος καθ' ὃ ἐστι καὶ νοεῖται θς. σημείωσαι δὲ καὶ ζωοποιὸν τὸ πνεῦμα ὑπάρχειν. καὶ τοιαύτης ἀκολουθίας ἀπαιτούσης ἡμᾶς, εἰς πνεῦμα ζῶν, καθ' ὃ εἴτε ψυχικὸν, αὐτὸς εἴτε ζωοποιόν. Σῶμα λέγεται πνευματικὸν, ὃ τὸ λεπτομερὲς καὶ ἀέρωδες, καθὼς λέγουσί τινες, ὅτι τριοῦτρμαί ψυχαὶ ἐν τῇ ἀναστάσει λήψονται σῶμα, ὧν ἔστιν εἷς καὶ Ωριγένης, ἀλλὰ πνευματικὸν λέγεται τὸ χωροῦν πᾶσαν τὸ ἁγίου πνεῦ τὴν ἐνέργειαν καὶ κοινωνίαν, ὡς ὥσπερ οἰνηρὸν καὶ ἐλαιηρὸν σπεῦος καλεῖται τὸ ῥύτων χωρητικόν. ἀναλόγως οὖν καὶ ψυχικὸν εἰκάσεσε, τὸ τῇ ψυχῇ καὶ οὐ πνεῖ ἁγίῳ διοικούμενον. ΑΛΛΩΣ. Πνευτικὸν καλεῖ σῶμα, τὸ μηκέτι τοῖς βαρήμασι τῆς φθορᾶς ὑποπίπτον, ἀλλὰ τῇ ἀφθαρσίᾳ ἐ δόξῃ περικεκοσμημένον. σαρξ οὖν ἡ αὐτὴ ἀνίσταται μετὰ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, μηκέτι τὸ φρόνημα φέρουσα τὸ ἐμπαθές, ἀλλὰ τὸ τοῦ πνεύματος, οἱονεὶ πρὸς ἐνδοξοτέραν μεταβάλλουσα κατάστασιν, ἐ ὑγιλοτέραν, ὡς εἴρηται, τῆς ταπεινώσεως τῆς φθορᾶς ὑπὸ τῆς λαμπρότητος τῆς ἀφθαρσίας ἀναλωθείσης. ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. τοῦτο γέγραπται, ἀλλὰ τὸ καθ' ὃ ἀκόλουθον γνώμενον, ὡς γεγραμμένον φησίν. ἀπὸ οὐ πρώτου τὸ πνευματικόν. ἀπὸ οὐ πρώτου γέγονε τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν. ἡ γὰρ τοῦ ψυχικοῦ ἐκβάσεως καὶ πράξεως, τῆς τε ἀνθρωπίνης

πρόφασις

Μεθοδ.

πρὸφασις γέγονε, καὶ τὸ ἐνωθῆναι σῶμα πνεῦμα τὸν θεὸν λόγον, ὃν καὶ λέγει πνευματικόν.
» Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος
» ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί. καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι. καὶ
» καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου.
» τοῦτο δέ φημι ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα, βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται. οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. Πληρώσας τὸν τοῦ τῆς ἀναστάσεως λόγον, οὗ παραίνεσιν ἦλθε πολιτείας ἀρίστης, καὶ φησιν, ὁ Ἀδὰμ ἐκ γῆς ἦν. πτωχαροῦν καὶ χοϊκὸς ἦν, φυτέστι γήϊνος καὶ βαρύ. ὁ δὲ δεύτερος Ἀδὰμ ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ. οὐράνιος γὰρ ὁ θεὸς λόγος. ἦν γὰρ καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὁμοούσιον ἡμῖν, οὐκ ἐκτὸς κρέπτονος, φυτέστι τῆς θεότητος, οὐράνιον αὐτὸν λέγει. ΑΛΛΩΣ. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος γήϊνος ἦν, ὁ τὸ ἐκ γῆς παρῆχθαι, οὕτως γάρ, πάντες γήϊνοι. καὶ ἔτι, οὐκ ἄτοπος αἰτιάσαιτο τὸ ἐκ γῆς παρῆχθαι, ὃν οὐ γὴ ἐκ γῆς φησι, φυτέστι γήϊνος καὶ σαρκικὸς, καὶ κάτω φρονῶν. ὁ δὲ δεύτερος, μετάρσιος ὅλος καὶ οὐράνιος, καὶ μὴ δὲ μιᾷ τῶν γηΐνων κιλῖδι βαρυνόμενος. οἷος τηλίκον ἦν ὁ χοϊκὸν ἑαυτὸν δι' ὧν ἐφρόνησε καὶ ἐπράξε κατασήσας, τοιοῦτοι ἔσονται καὶ οἱ πρὸς μίμησιν ἐκείνου βιοῦντες, φυτέστι χοϊκοί, καὶ πάσχοντες ὅσα ἦκος πάσχειν, τοῖς προσηλώσαντες ἑαυτοὺς τῷ χοΐ. καὶ οἷος ἦν ὁ μετάρσιον καὶ οὐράνιον καὶ καθαρὰν τὴν ἐπὶ γῆς αὐτοῦ πολιτείαν ἐπιδειξάμενος, τοιοῦτοι ἔσονται καὶ οἱ πρὸς ὁμοίωσιν, καθόσον ἐστὶν ἀνθρώποις δυνατόν, ἐκείνης τῆς οὐρανίου διαγωγῆς πολιτευσάμενοι, φυτέστιν ἐπουράνιοι τε ἔσονται, καὶ ὧν ἀξίων αὐτοῖς χερῶν ἀπολαύσουσι. οἷος ὁ χοϊκὸς τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί. οἷος, φησὶν, ὁ χοϊκὸς Ἀδὰμ, τοιοῦτοι ἔσονται πάντες οἱ γήϊνοι, φυτέστιν οἱ ὅλοι τῆς γῆς ὄντες καὶ πρὸς αὐτὴν ἐσπουδακότες ἀπραγματεύονται τὸν νοητὸν θάνατον τὸν δὲ τῆς ἁμαρτίας. οἱ δὲ μιμηταὶ γινόμενοι Χριστοῦ κατὰ τὸν Παῦλον, ἔσονται ὡς ὁ ἐπουράνιος, καθὼς καὶ ἀνθρώποις ἐφικτόν. οἴδαμεν γάρ, φασὶν αἱ καθολικαὶ, ὅτι ἐὰν φανῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα. καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν. φυτέστι, καθὼς τὰ φαῦλα ἐπράξαμεν, (ταῦτα γὰρ εἰκὼν τοῦ χοϊκοῦ,) φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου Χριστοῦ, φυτέστιν ἀγαθοεργοῦντες, καὶ μιμηταὶ αὐτοῦ γινόμενοι κατὰ τὸ ἐγχωροῦν. καθὼς καὶ αὐτὸς ἀγαπᾷ φησι, μιμηταί μου γίνεσθε καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ. τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ Ἀδὰμ, τὸ, γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου Χριστοῦ, ἡ ἐνεκρῶν ἀνάστασις καὶ ἀφθαρσία. οὕτως ὁ ἐν ἁγίοις Μεθόδιος τῷ τῷ περὶ ἀναστάσεως λόγῳ. φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. τὸ φορέσωμεν, ἡ μὲν διὰ τοῦ βραχέος γραπτέον, παραγορευσίς ἐστιν ἐξ ἀκολουθίας λαφθεῖσα τοῦ μέλλοντος, καὶ ἀπροφάνσεως ἅμα δύναμιν πληροῦσα, φυτέστι πάντως φορέσωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου, ὥσπερ ἐφορέσαμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ. καὶ εἰκὼν μὲν τοῦ χοϊκοῦ ὁ θάνατος, εἰκὼν δὲ τοῦ ἐπουρανίου ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ἀφθαρσία. ὅ, τε γὰρ Ἀδὰμ, διὰ τοῦ θανάτου εἰκονίζεται. αὐτὸς γὰρ καὶ πρῶτος ὧν ἄλλων, αὐτὸς τοῦ θανεῖν γέγονε, καὶ ὁ δεύτερος Χριστὸς πάλιν, διὰ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀφθαρσίας εἰκονίζεται. αὐτὸς τε γὰρ πρῶτος

ἀνέστη

ἀνέστη σαρκὶ, νικήσας τὸν θάνατον, καὶ τῷ χθὲς παντὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀνάστασιν καὶ ἀφθαρσίαν ἐπήγαγε. ἡ δὲ τὸ φορέσωμεν, διὰ μακροῦ γραπτέον ἐστὶ τοῦτο, πραότητός ἐστι καὶ συμβουλὴ ἐπ' ἀρετὴν, καὶ ζῆτον πολιτείαν. φορέσωμεν, φησὶν, ἐνδυσώμεθα τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου, ἵνα κληρονομήσωμεν τὴν οὐράνιον βασιλείαν. καὶ ἔστι γὰρ οὐ τοιαῦτα χοϊκοῦ λαμβανόμενα, αἱ πράξεις αἱ πονηραὶ, καὶ βρίθουσι πρὸς τὰ γήϊνα καὶ σαρκικὰ πάθη. ταῦτα γὰρ μορφοῖ καὶ χαρακτηρίζει τὸν ἁμαρτωλὸν, ὃς ἐστι χοϊκός. εἰκὼν δὲ ἐπουρανίου, τὸ ὑψηλὸν καὶ μετάρσιον τῆς πολιτείας, καὶ ἡ πρὸς τῶν οὐρανίων ἀρετῶν. φησὶν οὖν ἅμα καὶ τοῦ πρέπτων, φορέσωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου, πρὸς τὴν πολιτείαν ὑψοῦσαν ἡμᾶς πρὸς οὐρανὸν. γὰρ αἰσχύνεσθε δὲ ἐγκαλύπτεσθε ὅτι τὸν μὲν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ πρόθυμως ἐφορέσαμεν, καὶ τρέπασσαν ἡμᾶς, καὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ ἀναξίους ἀποφαίνουσαν, πρὸς δὲ τὸν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου ἔτι μέλλομεν καὶ ἀναβαλλόμεθα; ἀπουδάσωμεν ταύτην ἐνδύσασθαι, ταύτην ζηλῶσαι τὴν οὐράνιον πολιτείαν. ἄλλως γὰρ οὐκ ἔνι τυχεῖν, τῆς οὐρανίου βασιλείας. τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί. διὰ τοῦτο, φησὶ, ταῦτα εἶπον, ἵνα μάθητε ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα, φυτέστιν αἱ πονηραὶ πράξεις, οὐ δύνανται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ κληρονομῆσαι. Καὶ τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, πρὸς τὴν διάφορον ἑρμηνείαν τοῦ, καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου, ἐκλιπθήσεται. ἦν γὰρ τῆς πεπροτῶς καὶ συμβουλῆς ἐστιν αὐτὰ, ὅτι διὰ τοῦτο πραΰνω ὑμῖν καὶ συμβουλεύω ταῦτα ποιεῖν, ἵνα τὴν τῶν οὐρανῶν κληρονομήσητε βασιλείαν, διότι οἱ σαρκικοὶ καὶ ἐμπαθεῖς, βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν. γὰρ ἐστι φύσιν ἡ ἀκολουθίαν ἔχον, ἵνα ὁ καταφθείρας καὶ καταῤῥυτώσας ἑαυτὸν ταῖς ἀπαθαρσίαις, τὰ τῶν ἀπαθῶν καὶ μὴ καταφθαρέντων τῆς πάθεσι γέρα κληρονομήσῃ. ἡ δὲ τῆς δογματικῶς ἑρμηνείας ἑρμηνείας αἰτίαν αὐτὸ ἐκλιπτόμενα, φυτέστι τῆς ὅτι ἔσαι πάντως ἡ ἀνάστασις, ἐν οὕτως πλείω τὴν ἀκολουθίαν ἕξει. συλλογισκώτερον γὰρ, τὸ, τοῦτο δέ φημι, τὴν ἀνάστασιν ἔνια αὐτὰ καταστενάζον. τὸ δ' οὕτως, ἐν τοῖς πλατικωτέροις. κληρονομῆσαι οὐ δύνανται. τὸ ἀπρόσκοπον κληρονομεῖται, τὸ δὲ ζῶν κληρονομεῖ. διὸ οὐ τὸ ἀπρόσκοπον σῶμα κληρονομεῖ τὴν ἀφθαρσίαν καὶ τὴν βασιλείαν ὧν γρώων, ἀλλ' αὐτὸ ἐν τούτων κληρονομεῖται, ἃς τὸ ζῆν θαι ἄφθαρτον καὶ δεκτικὸν τῆς βασιλείας. οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. φθορὰν, φησὶ, τὴν κακίαν, ὡς καταφθείρουσαν τὸ τῆς ψυχῆς εὐκλεές. γὰρ οὖν ἡ φθορὰ κληρονομήσῃ τὰ ἄφθαρτα, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα τῆς βασιλείας ἀγαθά.
» Ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω. πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα τῷ ἀτόμῳ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι. σαλπίσει γὰρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν.

Ἀῤῥήτως φησὶ. δείκνυσι δὲ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπῃ, ἐκ τοῦ ἀῤῥήτα αὐτοῖς ἐκλέγειν. πάντες μὲν γὰρ κοιμηθησόμεθα. μὴ δὲ τοῦτο, φησὶν, ἀπίστει τὴν ἀναστάσῃ, διὰ τὸ μέλλειν ἀπρόσκοπον καὶ διαλύεσθαι. ἔστι γάρ τινες οἳ τε εὑρισκόμενοι, οἳ

μνοι, οἱ γὰρ μὴ ἀποθάνωσιν, ἀμήχανος γὰρ ἐκείνοις αὐτοῖς τὸν τῆς τῶν ἀναστάσιν, ἐὰν μὴ ἀναγωσι καὶ εἰς ἀθανασίαν ἔλθωσι. καὶ ὥσπερ ἐκείνοις γὰρ συμβάλλεται πρὸς τὴν ἀνάστασιν τὸ μὴ ἀποθανεῖν, οὕτως γὰρ καὶ ἡμᾶς βλάψει τὸ ἀποθανεῖν. ἄλλοι δέ τὸ, γὰρ κοιμηθησόμεθα, φασὶ, περὶ τοῦ μακροῦ θανάτου αὐτὸν εἰρηκέναι ὥστε φθορᾶς καὶ διαλύσεως δεηθῆναι. τὸ γὰρ ἐν ἀτόμῳ, ἤγουν τῷ στιγμῇ, ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ἤγουν φορᾷ καὶ κινήσει, καὶ ὁρμῇ ἀποθανεῖν καὶ ἀναστῆναι, γὰρ κοίμησιν εἶναι φασίν. ἐν ἀτόμῳ, τῷ ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ. ἆρα μὴ τοῦτο καὶ οὕτως νοῆσαι; μικρὰ δὲ προαφιγητέον τοῦ νοήματος. ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης φησὶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει. τὸ τέλος τῆς ἀνθρώπης, μὴ ὑφ' ἓν πᾶσιν ἐπάγεσθαι, ἀλλὰ κατὰ μέρος ἐλέῳ θεοῦ, ἵνα ὧν πρώτων ἀπολλυμένων, οἱ ὕστερον παρόμενοι τῷ φόβῳ ὧν προαναλωθέντων εἰς μετάνοιαν ἔλθωσι. λέγει δὲ τὸ δόγμα τοῦτο ἐν τῇ λύσει τῆς ἑβδόμης σφραγῖδος τοῦ βιβλίου. ὧν οὕτως ἐχόντων, νοήσεις τὸ ἐν ἀτόμῳ καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, κατὰ κοινοῦ εἰρῆσθαι, καὶ πρὸς τὸ δύο ἁρμόζειν, ἵνα ᾖ οὕτως. πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, οἷον ἀποθανούμεθα ἐν ἀτόμῳ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, διὰ τὸ καθ' μέρος ἐπάγεσθαι τὸ τέλος, κατὰ τὸν λόγον τῆς ἀποκαλύψεως. πάντες μὴν θησόμεθα οὐ τῷ ἀτόμῳ οὐ ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, οὐ τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι. αἱ μὲν γὰρ πρῶται σάλπιγγες ἑπτὰ οὖσαι καθ' τὸν ἀποκάλυψιν, οὐκ ἐλείρουσι τοὺς νεκροὺς, ἀλλὰ σωτελοῦσι τὴν ἀνθρώπης. τὸ δὲ τελευταία σάλπιγξ, πρεῖ τὸν τε ἔλκυσιν καὶ τὸν ἀναλλαγὴν ὧν ἤδη ἀναστάντων οὐ τῷ ἀτόμῳ καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ζῶν τῇ κτίσει. καὶ γὰρ καὶ τὸ κτίσις ἀναγήσεται τῆς φθορᾶς, εἰς τὸν ἐλευθερίαν τῆς δόξης ὧν τέκνων τοῦ θεοῦ, καθὼς ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους εἴρηκεν. ἐν ἀτόμῳ. καὶ τὸ παράδοξόν φησιν, ὅτι ποσαῦτα θαύματα οὐ ἀκαριαίῳ ἔσαι χρόνῳ ἅμα τῇ τῆς σάλπιγγος ἠχῇ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ. ἐπειδὴ καὶ πάτινα ὧν ἀντιγράφων πρίεχεται τὸ ἀποστόλου, πάντες μὲν κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀναγησόμεθα. καὶ πάτινα δέ, ὅτι πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀναγησόμεθα, παρακαλῶ μαθεῖν ποίαν δεῖ τὴν ἐκδόσεων ἐγκρίναι, εἴ τι τὰ ἐκτύπων δηλούμενα. ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Οἶμαι ὅτι καθ' ἑκατέραν ὧν ἐκδόσεων, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἀρχαῖα ὧν ἀντιγράφων, τὰς δύο περιέχουσιν. εὐσεβῶς δέ τις ἐκλαμβάνων, τὸ ἀποστολικοῦ οὐκ ἀποστατεῖται σκοποῦ. καθὸ μὲν οὖν τὸ, πάντες κοιμηθησόμεθα, οὐ πάντες δὲ ἀναγησόμεθα, οὕτω χρὴ νοεῖν. ὅτι πάντες μὲν, τῶν διὰ θανάτου κοίμησιν ὑπομενοῦμεν, οὐ πάντες δὲ τῶν δόξαν καὶ τὸν παῤῥησίαν ἀνταλλαξόμεθα, ὅσοι αὐτὸς ἀπόστολος, ἐν ἄλλῳ πίθησι φάσκων σαφέστερον, εἴτοι καὶ ἐνδυσάμενοι, γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα. καθὸ δὲ τὸ, οὐ πάντες μὲν κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, οὕτω χρὴ ἐκδέχεσθαι. ὅτι μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, τὸν χρονικὴν κοίμησιν ὥστε δεηθῆναι ταφῆς καὶ λύσεως τῆς εἰς φθοράν, ἀμὴ ζῶντρμον τὸν θάνατον οἱ τότε εὑρισκόμενοι ὑπομενοῦσι, μὴ δεόμενοι χρονικῆς κοιμήσεως, διὰ τὸν παυτίνα γινομένην ἀνάστασιν, πάντες δὲ ἀναγήσονται, τυτέστι ἀφθαρσίαν ἐν δύσονται. σαλπίσει γάρ. εἶτα τὸ ἐξῆς ὀπίσω δεικνὺς ὧν γινομένων, φησί. σαλπίσει γὰρ ἡ σάλπιγξ ἐκείνη ἡ φόβερά, καὶ οἱ νεκροὶ

νεκροὶ ἀναστήσονται, δηλονότι ἀθάνατοι καὶ ἄφθαρτοι. καὶ ἡμεῖς, τυτέστιν οἱ καταλαμβανόμενοι τότε ζῶντες. περὶ ἐκείνων γὰρ, γὰρ περὶ ἑαυτῶν φησι. καὶ ἡμεῖς, τοιγαροῦν ἀναγησόμεθα. ἐπὶ τούτων γὰρ γὰρ ἔσται ἔκρισις, ὧν μὴ δὲ κοιμηθέντων, ἀλλὰ μόνον ἀναλλαγή. οἱ μὲν νεκροὶ οἱ προαποθανόντες, ἐκρισθήσονται ἄφθαρτοι. οἱ δὲ ζῶντες τότε πῶς ἐκρισθήσονται; μόνον ὡς ἀθάνατοι ἀναγήσονται εἰς ἀθανασίαν. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο. ἑρμήνευσε τί βούλεται ἡ ἀναλλαγή. τὸ ἐκφθαρτὸν εἰς ἀφθαρσίαν, καὶ ἐκθνητὸν εἰς ἀθανασίαν ἀναγῆναι, φησίν.

» Ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται
» ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος, κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖ-
» κος. πρῦ θάνατε τὸ κέντρον, πρῦ δὴ τὸ νῖκος; τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁ-
» μαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος. τῷ δὲ θεῷ χάρις, τῷ δόντι ἡμῖν
» τὸ νῖκος, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ. Ὅταν οὖν, φησι, ταῦτα γένηται, τότε ἡ γραφὴ πληροῦται ἡ τοῦ Ωσηέ. ἐπειδὴ γὰρ πάδοξα καὶ ὄντως μυρία εἴτε, λοιπὸν καὶ τῇ γραφικῇ μαρτυρίᾳ πιστοῦται τὸν λόγον, καθότι ὁ θάνατος εἰς νῖκος. πρυτέστιν εἰς τέλος, οἷον ἀπόλωλεν, ἀφάνισται, οὐδὲ ἐλπὶς ὑποφροφῆς αὐτῷ καταλέλειπται. ἐπειδὴ ἐστι καταργηθῆναι θάνατον, εἰς φθορὰν ὧν καταπόντων. ὥσπερ δὲ φάρμακόν ἐστι καταργηθῆναι ἡ διαφθορᾷ ὁμοίως ὧν χρισαμένων, διὰ τοῦ ἐπήγαγε τὸ, εἰς νῖκος, ἀντὶ τοῦ ἵνα φθείρῃ τὸν καταπόντα, ἀμὴ ἵνα αὐτὸς ἀφανισθῇ, καὶ κατακράτος ἐκνικηθῇ, ὥστε μηκέτι μὴ δῖ' ἰσχὺν μάχης, ἢ σκιὰν ἐνοχλήσεως ὑπολειφθῆναι. καὶ τὸ, κατεπόθη, δὲ μετὰ τῆς προθέσεως ῥηθὲν, τοῦ σφοδρὰν αὐτοῦ διαφθορὰν σημαίνει. ὅλος, φησὶ, κατεπόθη εἰς νῖκος, ὥστε μηδὲν αὐτοῦ ἔτι ὑπολειφθῆναι. πρῦ θάνατε τὸ κέντρον; ὡς ὁρῶν αὐτὰ γινόμενα, καὶ οἷον χαμαὶ κειμένῳ ἐπεμβαίνῃ τῷ θανάτῳ, καὶ ἐγκαυχᾶται αὐτῷ. πρῦ θυ, λέγων, τὸ κέντρον; πρῦ θυ ἡ καθ' πάντων ἀνθρώπων νίκη θάνατε καὶ ᾅδη; ἀπόλωλεν, ἀφάνισται, τέλος ἔχει. τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία. διὰ ταύτης γὰρ ἰσχυσεν ὁ θάνατος, ὥσπερ σωάμει αὐτῇ καὶ κέντρῳ χρισάμενος. ὥσπερ γὰρ ὁ σκορπίος, αὐτὸς μὲν ζωύφιόν ἐστιν ἐυτελὲς, ὃν δὲ τῷ κέντρῳ τὴν ἰσχὺν ἔχει, οὕτως καὶ ὁ θάνατος δίχα τῆς ἁμαρτίας ἀνενέργητός τις ὢν καὶ ἀνυπόστατος. ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος. πῶς ἐστὶ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος; ὅτι ἐκτὸς νόμου ἀθενὴς ὢν ἡ ἁμαρτία καὶ ἀγνωσίαν γινομένη. ὁ δὲ νόμος αὐτὴν φανερώσας, κατέκρινε μᾶλλον ἡμᾶς, ἐ ἐνεργὸν ἐ ἰσχυρὰν ἐποίησε καθ' ἡμῶν, γὰρ παρὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀμὰ παρὰ τὴν ἡμῶν κακίαν. μὴ οὖν ἀμφίβαλλε ὦ ἄνθρωπε περὶ τῆς ἀναστάσεως, ὁρῶν τὸ κέντρον τοῦ θανάτου, τὴν ἁμαρτίαν ἀναιρεθεῖσαν, καὶ τὴν ἰσχὺν πάλιν τῆς ἁμαρτίας ἤγουν τὸν νόμον λυθέντα. τῆς γὰρ ἁμαρτίας ἀναιρεθείσης, ἤγουν τὸ κέντρον τῷ σωτῆρι τοῦ Χριστοῦ, δῆλον ὡς καὶ ὁ θάνατος σωαναιρεθήσεται. τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ δόντι ἡμῖν τὸ νῖκος. ὁ Χριστός, φησι, τὸ πρόσωπον ἔρισεν, ἡμεῖς δὲ ὧν σεφάνων κοινωνοῦμεν. χάρις δὲ τῷ πατρὶ τῷ γενήσαντι ἡμᾶς, τὸν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἡμῖν. ΑΛΛΩΣ. Ἐπειδὴ τὸν νόμον εἴτε δύναμιν ἁμαρτίας, ἵνα μή τινες αὐτὸν τε

Φωτ.

τινες αὐλόν τε τὸν νόμον, ὡς φαῦλον τεπαῦθαι νομίσωσι, καὶ τὸν νομοθέτην
ελασφημήσωσιν, ἐπάγε. τῷ δὲ θεῷ χάρις, ὅτον. τῷ δὲ νομοθέτῃ θεῷ καὶ πατρὶ τῦ
κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ χάρις. αὐλὸς γὰρ καὶ τὸν νόμον κατὰ καιροὺς συμφέροντα ἔδωκε,
καὶ τοῦτο ἡμῶν εἰς ἰσχυρὰ ἁμαρτίας ἀπο χρησαμένων καὶ κρατησάντων τῶν ἁμαρ
τίαν, αὐλὸς πάλιν διὰ τῦ υἱοῦ αὐλοῦ τῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, ἔδωκεν ἡμῖν
» τὸ καθ' αὑτῶς ἀναμφίρισον κράτος καὶ νῖκος. Ὥστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί,
» ἕδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τῦ κυρίου πάντοτε, εἰ-
» δότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν, οὐκ ἔστι κενὸς ἐν κυρίῳ. Ἐπεὶ οὖν ἔγνωτε, φησι,
ταῦτα οὕτως ἔχειν, εἶναι τε ἀνάστασιν καὶ ἀμοιβὰς καλῶν καὶ φαύλων, σπεύδετε.
ἐσαλεύοντο γὰρ περὶ τὸ τῆς ἀναστάσως μυστήριον, καὶ τῦ βίου ἀμέλουν, ὡς οὐκ οὖ-
σης ἀναστάσως. εἶτα φησὶ, καὶ περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τῦ θεοῦ, οὐ μόνον αὐλὸ
ἐργαζόμενοι, ἀλλὰ καὶ περισσεύοντες ἐν χρησαῖς πράξεσιν. ὁ κόπος ὑμῶν, οὐκ ἔστι
κενὸς ἐν κυρίῳ, ὃν ναὶ καμνετέ, φησιν, ἀγαπᾶσαι αὐλοῦ ἀμοιβὴν παρὰ θεοῦ. τὸ δὲ, ἐν
κυρίῳ, νοήσεις ἢ ὁ ἐν κυρίῳ κόπος, ἢ παρὰ κυρίῳ γε ματαιωθήσεται ὁ κόπος.

16 » Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὡς περ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλα-
» τίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε, κατὰ μίαν Σαββάτων, ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ
» τιθέτω θησαυρίζων ὅτι ἂν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνωνται.
» ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν
» τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ιερουσαλήμ. Ἀποτάσας τὸν περὶ δογμάτων λόγον, εἰς τὸ
κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν τὴν ἐλεημοσύνην ἦλθε. λογίας δὲ λέγει, τὴν συλλογήν,
κοῦφον ἐκ περισσῶν πρὸς τὸ πρᾶγμα. τὸ γὰρ ἐκ πολλῶν συνεισφερόμενον, κοῦφον ἑ-
κάστῳ. εἶτα εἰς ξύλον αὐλοὺς ἄγει, διηγήσει ὧν ἕτερος κατορθωθέντων. ὥσπερ
γὰρ, φησιν, οἱ Γαλάται πεποίηκασι. ὅρα δὴ πῶς ἐμφαίνει τὸ ἀναγκαῖον τῦ νομοθέτου.
ὥσπερ, φησι, διέταξα. ὅτε γὰρ ἔπεμπεν, ἢ συνεβουλευόμην, ἀλλὰ διέταξα,
τῷ μὴ αὐθεντίας ἁπάξαι δηλῶν τὸ τῦ πράγματος ἀπαραίτητον καὶ ἀναγκαῖον.
κατὰ μίαν Σαββάτων. μίαν σαββάτων, τὴν κυριακὴν λέγει, καὶ ἀπὸ τῆς ἡ-
μέρας αὐτῆς ἐπὶ ἐλεημοσύνῃ προτρεπόμενος, ὧν ὀνομάσιον θρεμμάτων.
παρ' ἑαυτῷ τιθέτω. προνοητικῶς λίαν. ἵνα γὰρ εἴπερ εὐθὺς φερέτω, ἵνα μήτις ἐλά
χιστον ἔχων αἰσχύνηται, ἀλλὰ πρῶτον παρ' αὐτῷ σωάγαγε, καὶ ὅταν ἄξιον λόγου
γένηται, τότε φέρε. θησαυριζέτω δὲ, ὅπ ἂν εὐοδῶται, τοῦτέστιν ὃ ἂν ὁ θεὸς πέμ
ψῃ, καὶ εὐχέρειαν σχῇ. ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω. ἵνα μή, φησιν, ὅτε καιρὸς ἔσῃ ἐκφο-
ρᾶς, τότε σωάγειν ἄρξηται. τῷ δὲ ἡπεῖν, ὅταν ἔλθω, προθυμοτέρους εἰς τὴν
συλλογὴν ποιεῖ, ὡς ἐπ' ὄψεσιν αὐτὸ μελλούσης γίνεσθαι τῆς εἰς φορᾶς. ὅτι ἐὰν δο
κιμάσητε. καλῶς τὸ, ὅτις ἂν δοκιμάσητε, ἀπροβούλως πάντα χοῦ τὸ σκανδαλίσαι
τινάς, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ βουλομένου λαβεῖν ἐκῶν σωαγομένων. ἀπενεγκεῖν τὴν χά-
ριν ὑμῶν. χάριν εἶπεν. οἰκτρὸν γὰρ ὧν τὸ τῆς ἐλεημοσύνης, καὶ ἀνάξιον ὧν μελ-
λόντων λαμβάνειν ἁγίων. καὶ σημαίνει ὅτι ἀντιλήψονται καὶ αὐτοὶ χάριν, τὰς εὐ-
» χὰς αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ἡ ἄξιον τὸ καὶ με πορεύεσθαι, ζὼν ἐμοὶ πορεύονται. ἐλεύσομαι
δὲ πρὸς

» δὲ πρὸς ὑμᾶς, ὅταν Μακεδονίαν διέλθω. Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι. πρὸς ὑμᾶς
» δὲ τυχὸν παραμενῶ, ἢ καὶ παχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύω-
» μαι. ὀ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ὁδῷ παρόδῳ ἰδεῖν. ἐλπίζω δὲ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι
» πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κς ἐπιτρέπῃ. ἐπιμένω δὲ τῇ Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς. θύρα
» γάρ μοι ἀνέῳκε μεγάλη καὶ ἐνεργὴς, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. Διὰ τούτων εἰς
διαφιλεῖαν αὐτοὺς προτρέπεται. ἐὰν ἔλθῃ, φησὶ, πεσαῦτα ὡς καὶ τῆς ἐμῆς δεῖσθαι δια
κονίας τὸ πρᾶγμα, ἀπελεύσομαι. πάντα χοῦ δὲ καὶ τοὺς ἐκείνων ἔχθρα μάρτυρας
βούλεται, ὡς αὐτὸς ὑβρίζειν λίψεται ἐξ αὐτῶν. διόφησι, ζῶν ἐμοὶ πορεύονται. ὅταν
Μακεδονίαν διέλθω. ὑκ εἶπεν ἀπέλθω, ἀλλὰ διέλθω, παραμυθούμενος αὐτοὺς,
ὡς εὐθὺς παραγινόμενος. καὶ ὅρα προλέγει, ἐκείνους διέρχομαι, ὑμῖν δὲ παρα-
μενῶ. καὶ γὰρ πλείους ἦσαν οἱ ἐν Κορίνθῳ πιστοί. διὸ καὶ προτιμῶνται παρ' αὐ-
τοῦ. πρὸς ὑμᾶς δὲ. τὸ, δὲ, παρέλκει ἐνταῦθα. πρὸς ὑμᾶς δὲ. ζήνητες δὲ τὸν
τῆς θείας γραφῆς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοὺς ἔξω συγγραφεῦσι, πολλὴ ἡ σαύτη χρῆσις, καὶ
μάλιστα τοῖς Ἀττικισταῖς. τυχὸν παραμενῶ. καλῶς τὸ, τυχὸν, τοῦτέστιν ἴσως. ὑ γὰρ
ἤδει πάντως ἐκ τῦ πνεύματος τὸν πατρόμενος, ἢ οὔ. ἀγάπης δὲ δεικτικὸν τό,
τε παραμεῖναι αὐτοῖς, καὶ τὸ ὑπ' αὐτῶν προπεμφθῆναι. ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε,
καὶ τὰ ἐφ' ἑξῆς. εἰς παράκλησιν αὐτῶν καὶ παραμυθίαν εἴρηκεν, οἷον ἵνα ὑμεῖς με προ
πέμψητε, καὶ ὀ θέλω ὑμᾶς ἄρτι ὐ παρόδῳ ἰδεῖν, καὶ ἐλπίζω χρόνον ἐπιμεῖναι
πρὸς ὑμᾶς. τὸ δὲ, ἐὰν ὁ κς ἐπιτρέπῃ, ἑρμηνεία ἐστὶ τῦ ἑρημθέντος ἀνωθεν τό, πρὸς ὑ-
μᾶς δὲ τυχὸν καὶ παραμενῶ, διὰ τί εἶπε, τυχόν; ὅτι ὑκ οἶδα ἐὰν ὁ κς ἐπιτρέπῃ,
ἀφ' οὗ τὸ ἐμὸν θέλημα, ἵνα προμένω ὑμῖν ἐστιν. ἐπιμένω δὲ τῇ Ἐφέσῳ. σφόδρα
ἀγαπῶντος ἐν, τε ἡπεῖν πρὸ προεθυμήθη, καὶ τὸ μέχρι πότε, ἕως τῆς πεντηκοστῆς
φησὶ, καὶ διατί; θύρα γάρ μοι ἀνέῳκται, τοῦτέστι πολλοί εἰσιν οἱ παρεσκευασμένοι
τὴν πίστιν δέξασθαι. ἐβδόμως οὖν ἐστί μοι πρὸς αὐτούς. τοῦτο δὲ καὶ παραθαῤῥύνοντός ἐστιν,
ὅτι πάντα χοῦ γῆς λοιπὸν ἀπολοῦται τὸ κήρυγμα. θύρα γάρ μοι ἀνέῳκε μεγάλη ἐ
νεργής. ἀκμάζει, φησὶ, τοῖς προσιέναι μελλόντων τῇ πίστει ἡ διάνοια, οὐδὲν χοῦ
νον ἢ δίψυχον ἔχουσα. διάτοι τοῦτο καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. ὅσῳ γὰρ ὁρᾷ ἑαυτὸν
ὁ Διάβολος γυμνούμενον, τοσούτῳ θεράστεται καὶ τοὺς ὠφελουμένους ἐξενεύρῃ.
» Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς. τὸ γὰρ ἔργον
» κυρίου ἐργάζεται ὡς καὶ ἐγώ. μήτις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ
» αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με. ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.

Οὐχ ἵνα μήτις αὐτῷ ἐμβουλεύσῃ τῶν πολυθέων, ἢ σοφίᾳ περιθόντων,
περὶ ὧν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἔλεγον ὡς πρασσόντων τινὲς μαθητάς, διὰ τοῦτο λέγει ἀφόβως,
(ὁ μὲν γὰρ Τιμόθεος πάντα ἐῶν ἕτοιμος ὑπομένειν,) ἀλλ' ἵνα μὴ οἱ ἐπίβουλοι βλαβῶ
σι. καλῶς δὲ τὸ, πρὸς ὑμᾶς. μὴ γάρμοι, φησὶν, Ἕλληνας εἴπῃς. τέως δὲ παρ'
ὑμῶν ζητῶ. τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται. εἶτα ἀπὸ τοῦ ἔργου, τῆς διδάσκειν καὶ
κηρύσσειν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἰσάζειν ἑαυτὸν, ἀξιοῖ τὸν ἄνδρα. μήτις οὖν αὐτὸν ἐξουθε-
νήσῃ. ὧν γὰρ καὶ νέος, καὶ μόνος, καὶ τοιοῦτου δήμου φρονῖδα ἐπετέτραπτο, ἅπινα

πάντα

πάντα καὶ ἀφρονήσεως παρεῖχεν ἀφορμάς. μετέμψατε αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ μὴ μάχας
αὐτῷ καὶ φιλονεικίας παράσχητε, μὴ δὲ πράττειν βουλευθῆναι συγχωρήσητε.
τὸ δὲ ἐκδέχομαι αὐτὸν, φοβούμενός ἐστιν, ἵνα εἰδότες ὅτι πάντα αὐτῷ ἀπαγγελεῖ,
μηδὲν αὐτὸν θλίψωσιν, ἅμα δὲ καὶ ἀξιόπιστον τοῦτῳ ποιῶν τὸν Τιμόθεον, ὅτι ὁ
» Παῦλος καὶ τοιοῦτον ἔχων τὸ πρᾶγμα, δι' αὐτὸν προσμένειν φησίν. Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀ-
» δελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν, καὶ πάν-
» τως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ. ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ,

Ο Ἀπολλὼς καὶ πρεσβύτερος ἦν τοῦ Τιμοθέου, καὶ λόγιος ἀνήρ. ἵνα οὖν μὴ
λέγωσι, τί δήποτε αὐτὸν οὐκ ἔπεμψε, καὶ ἵνα μὴ νομίσωσι πρότερον τιμᾶσθαι τὸν Τι-
μόθεον, ἀμφότερα διατείνεται, τῷ παρακαλέσαι μὲν αὐτὸν ἀπελθεῖν, μὴ πεῖσαι
δὲ. ἐπεὶ μὴ ἦν, φησι, θέλημα θεοῦ. ἐλεύσεται δέ. ἵνα μὴ νομίσωσιν ὅτι σκῆ
» ψις ταῦτα καὶ πρόφασις, εἶπεν, ὅτι ἐλεύσεται. Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει,
» ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε, πάντα ὑμῶν ἓν ἀγάπῃ γινέσθω. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἀ-
» δελφοί. οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακο-
» νίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις, καὶ παντὶ τῷ
» συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. Ὡς συνῆκα καθευδόντων, ἐσαλευομένων ἐμαλακιζομέ-
νων ἐνωθρῶν ὁ λόγος, τὸ, γρηγορεῖτε, ἐστήκετε, καὶ ἀνδρίζεσθε, καὶ κραταιοῦσθε, πάν-
τα ὑμῶν ἓν ἀγάπῃ γινέσθω. Ἤτε τις διδάσκει, ἤτε τις ἄρχει, ἤτέ τι πρᾶττει, ἀγά-
πῃ προσηλείσθω, φησίν. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς. τὸ ὑστερον, παρακαλῶ ὑμᾶς ἀδελ
φοί, ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις. τοίοις; τοῖς ἀφορίσασιν ἑαυτοὺς εἰς τὸ
διακονεῖν τοῖς ἁγίοις, ἐὰν μόνον αὐτοῖς, ἀλλὰ ἐὰν παντὶ τῷ συνεργοῦντι ἐν κοπιῶντι εἰς
τὰ χρείαν ὧν ἁγίων. οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ. ἐὰν ὑμεῖς ἴστε, φησί, πῶς καὶ μνοῦσι,
ἐν ᾗ δεῖσθε παρ' ἐμοῦ μαθεῖν. ἀπαρχὴν δὲ λέγει τὴν οἰκίαν, διὰ τὸ πρώτους αὐτὴ πίστευ
σαι, ἢ τὰ πρῶτα ἔχειν ἐπιλαβεία. ἡ μὲν ἀπαρχὴ, τὸ ἐξαίρετον δηλοῖ. ἀπαρ-
χὴ τῆς Ἀχαΐας. ἤγουν τῆς Ἑλλάδος, ὅθεν καὶ Ἀχαιοί. καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁ-
γίοις. εἰς τὸ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἁγίους, καὶ διακονεῖν αὐτοῖς. τὸ δὲ ἔταξαν, οἷον ἀφώ
ρισαν, τοῦτον τὸν βίον εἵλοντο. ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις. συναντιλαμβάνησθε,
καὶ εἰς δαπάνην χρημάτων, καὶ εἰς διακονίαν σωματικήν, καὶ εἰς πάντα πείθεσθε αὐ-
τοῖς. τοῦτο γὰρ λέγει. καὶ ἵνα μὴ δόξῃ τῷ Στεφανᾷ χαρίζεσθαι, ἐπάγει.
» καὶ παντὶ τῷ κοπιῶντι καὶ συνεργοῦντι. Χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ
» καὶ Φουρτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα αὐτοὶ ἀνεπλήρωσαν. ἀνέπαυ-
» σαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. Ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους. Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀναγ
καίως ἔχοντες αὐτῷ τὸν παρὰ Κορινθίοις διχοστασίαν, καὶ οἱ τῆς Χλόης δηλονότι ἐδη-
λώθησαν. ἐπεὶ οὖν ἠκούσθη τοῖς Κορινθίοις ἐγκαλεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς, παρατίθε-
ται αὐτοῖς λέγων. ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα ἀνεπλήρωσαν, τοῦτέστιν ἀντὶ πάντων ὑμῶν
ἦλθον, καὶ δι' ὑμᾶς τοσοῦτον ἀπροσωπίαν ἐστείλαντο. ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦ-
μα. ἐδίδαξεν ὅτι ἐξ ἐκείνων ὄφελος συνέτεινε τὸ ἀναπαῦναι τὴν ψυχὴν τοῦ Παύλου.
ἀναπαύσαντες γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμά φησι, τὸ ὑμῶν ἀνέπαυσαν, τοῦτέστιν ἐμὲ τὸν διδάσκαλον

διδάσκαλον ἀναπαύσαντες, ὑμᾶς τοὺς μαθητάς μου ἀνέπαυσαν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς
» τοιούτους. ἐν τιμῇ οὖν τοὺς ἔχετε, ὅτι διὰ ὑμᾶς κεκμήκασιν. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ
» ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζονται ὑμᾶς ἐν κῷ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα ζῶ τῇ
» κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ἀλλή-
» λους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. εἴτις οὐ φιλεῖ τὸν κν Ἰησοῦν
» Χν, ἤτω ἀνάθεμα. μαραναθά. ἡ χάρις τοῦ κυ Ἰησοῦ Χυ μεθ' ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου μετὰ
» πάντων ὑμῶν ἐν Χῷ Ἰησοῦ, ἀμήν. Σωσθεῖσα μέλλει τῷ ἀσπασμῷ. Ἀκύλας καὶ
Πρίσκιλλα. πρὸ τούτου μόνων δηλοῖ τὸ ὁμότεχνον, τὸ σκηνοποιὸν ἐργάζεσθαι τέχνην.
ὅρα δὲ αὐτῶν ἀρετὴν, ὅτι τὸν οἶκον ἐκκλησίαν πεποιήκασιν. Ῥῶ φιλήματι ἁγίῳ. τὸ
τοῦ ἁγίου φιλήματος ὧδε μόνον πρόσκειται, διὰ τὸ πολὺ αὐτοὺς διατείνειν. ὁμοῦ γὰρ
ἡμᾶς, φησὶ, Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ. ἅγιον δὲ λέγει, τὸ ἀμυθρίκριτον
καὶ ἐξ ἁλὸς ἁγίας. ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. ἰδιόχειρον ἔγραψε τὸν ἀσπασ-
μὸν ἐν τῇ ἐπιστολῇ. εἴτις οὐ φιλεῖ τὸν κν. διὰ ἑνὸς ῥήματος πάντας ἐφόβησε, τοὺς αὐτὸ
ἀνῶν ὀνομαζομένους, τοὺς πόρνους, τοὺς σκανδαλίζοντας, τοὺς ἀδελφοὺς τῇ ὥρᾳ ἡδωλο-
θύτων βρώσει, τοὺς τῇ ἀναστάσει ἀπιστοῦντας. οἱ γὰρ τὰ τοιαῦτα πράττοντες, οὐ φι-
λοῦσι τὸν κν. μαραναθά. τοῦτέστιν, ὁ κς ἦλθε. τοῦτο δέ φησι, τὴν οἰκονομίαν βεβαιῶν
καὶ τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἐνστρέφων ὅτι ὁ δικαιοκτίσας ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανὼν, ὑμεῖς δὲ πα-
ροργίζετε αὐτὸν, πράττοντες ἄτοπα. τῇ Ἑβραϊκῇ δὲ κέχρηται λέξει, δεικνὺς ὅτι οὐ
μόνον οὐκ ἀπρεπέφεται τὴν ἰδιωτείαν, ἀλλὰ καὶ σεμνύνεται. τὸ γὰρ Ἑβραϊστὶ λαλεῖν,
ἰδιωτεία αὐτοῖς ἐδόκει οὖσι θφοῖς. τοῦτο δὲ ποιεῖ, καθαιρῶν τὸν τῦφον ὧν θφῶν.
ΑΛΛΩΣ. Τοῦτο οὐ τῆς Ἑβραίων τινὲς ὑπέλαβον, ἀλλὰ τῆς Σύρων εἶναι φω- Οἰκουμ.
νῆς. ἑρμηνεύεται δὲ, ὁ κς ἦλθε. τέθεικε δὲ τὴν λέξιν, ὧν ἐπὶ ἐυπλωτίᾳ σεμνυνο
μένων Κορινθίων τὴν ὀφρὺν καταστέλλων, καὶ διδάσκων ὡς οὐ παιδεύσεως, ἀλλὰ πί-
στεως αὐτοῖς χρεία. ἡ χάρις τοῦ κυ Ἰησοῦ Χυ, μεθ' ὑμῶν. τοῦτο διδασκάλου, τὸ μὴ μόνον
προαιρεῖν, ἀλλὰ καὶ εὔχεσθαι. εἶτα εὐστόχως αὐτῶν πολλὰ καθίψατο, νῦν
στρατεύει αὐτοὺς καὶ εὔχεται. εἰ γάρ, φησιν, ἡ ἀγάπη μου μεθ'
ὑμῶν. ἔξω δὲ τοῦτο πῶς; ἐὰν ὀρθῶς βαδίζητε. εἶτα ἵνα
μὴ νομίσωσι κολακείας εἶναι τὸ ῥῆμα, ἐπάγει. ἐν Χῷ
Ἰησοῦ. οὐδὲν, φησιν, ἀνθρώπινον ἢ σαρκικὸν
παρ' ἐμοί. ἐν γὰρ Χριστῷ ἔξω ἡ
ἀγάπη μου μεθ' ὑμῶν·

Τέλος ἔχει θεῷ, τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς.

Ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων διὰ Στεφανᾶ καὶ Φουρτουνάτου,
καὶ Ἀχαϊκοῦ, καὶ Τιμοθέου.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
SALAMANCA

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

OE CME NT9 IN A C A·APOST